SC'OP RIOX

Ja' li' yaloj ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe

El Nuevo Testamento
de Nuestro Señor Jesucristo

en el tzotzil de Zinacantán

La Liga Bíblica
Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en el tzotzil de Zinacantán

La Liga Bíblica 2M primera edición 1987 [tzz]
La Liga Bíblica 1M segunda impresión 2006

La Liga Bíblica versión electrónica 2009

Publicado por

© La Liga Bíblica 1987, 2006

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

▸ Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.

▸ No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.

▸ Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

Índice

MATEO 1
MARCOS 65
LUCAS 105
JUAN 173
HECHOS 223
ROMANOS 288
1 CORINTIOS 316
2 CORINTIOS 342
GÁLATAS 359
EFESIOS 370
FILIPENSES 379
COLOSENSES 386
1 TESALONICENSES 393
2 TESALONICENSES 399
1 TIMOTEO 403
2 TIMOTEO 412
TITO 418
FILEMÓN 422
HEBREOS 424
SANTIAGO 443
1 PEDRO 450
2 PEDRO 459
1 JUAN 464
2 JUAN 471
3 JUAN 473
JUDAS 475
APOCALIPSIS 478

LI'I JA' STS'IBAOJ TI MATEOE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi ti smuc'tatotac ti Jesucristoe

(Lc. 3.23-38)

1 Ja' li' ts'ibabil sbiic ti smuc'tatotac ti Jesucristoe. Ti Jesucristoe ja' smuc'tatot ti Davide. Ti Davide ja' smuc'tatot ti Abraame.
2 I'ayan screm ti Abraame, Isaac sbi. I'ayan screm ti Isaaque, Jacov sbi. I'ayan screm ti Jacove, Judá sbi. Ti Judae ep sbanquil yits'in.
3 Vach i'ayan screm ti Judae, Fares sbi ti june, Zara sbi ti june. Ti sme'ique Tamar sbi. I'ayan screm ti Farese, Esrom sbi. I'ayan screm ti Esrome, Aram sbi. **4** I'ayan screm ti Arame, Aminadav sbi. I'ayan screm ti Aminadave, Naasón sbi. I'ayan screm ti Naasone, Salmón sbi. **5** I'ayan screm ti Salmone, Booz sbi. Ti sme' Booze Raav sbi. I'ayan screm ti Booze, Obed sbi. Ti sme' Obede Rut sbi. I'ayan screm ti Obede, Isaí sbi. **6** I'ayan screm ti Isaie, David sbi, i'och ta preserente. I'ayan screm ti Davide, Salomón sbi. Ti sme' Salomone yajnil to'ox jun vinic Urías sbi.
7 I'ayan screm ti Salomone, Roboam sbi. I'ayan screm ti Roboame, Abías sbi. I'ayan screm ti Abíase, Asa sbi. **8** I'ayan screm ti Asae, Josafat sbi. I'ayan screm ti Josafate, Joram sbi. I'ayan screm ti Jorame, Uzías sbi. **9** I'ayan screm ti Uzíase, Jotam sbi. I'ayan screm ti Jotame, Acaz sbi. I'ayan screm ti Acaze, Ezequías sbi. **10** I'ayan screm ti Ezequíase, Manasés sbi. I'ayan screm ti Manasese, Amón sbi. I'ayan screm ti Amone, Josías sbi. **11** I'ayan screm ti Josíase, Jeconías sbi. Ti Jeconíase oy ep sbanquil yits'in. C'alal cuxul xchi'uc sbanquil yits'in ti Jeconíase, ja'o chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale.
12 Tey xa'ox tspasatic ta mantal ta Babilonia ti jchi'iltactique ti c'alal i'ayan screm ti Jeconíase, Salatiel sbi. I'ayan screm ti Salatiele, Zorobabel sbi. **13** I'ayan screm ti Zorobabele, Abiud sbi. I'ayan screm ti Abiude, Eliaquim sbi. I'ayan screm ti Eliaquime, Azor sbi. **14** I'ayan screm ti Azore, Sadoc sbi. I'ayan screm ti Sadoque, Aquim sbi.

I'ayan screm ti Aquime, Eliud sbi.
15 I'ayan screm ti Eliude, Eleazar
sbi. I'ayan screm ti Eleazare, Matán
sbi. I'ayan screm ti Matane, Jacov
sbi. 16 I'ayan screm ti Jacove, José
sbi. Ti Josee isa' yajnil, María sbi. Ti
Maríae i'ayan sba yol, ja' ti Jesuse,
ja' st'ujoj Riox ti chispasotic ta
mantale.
17 Ja' yech i'ech' chanlajunq'uex
totil me'il ti ilic tal ta Abraame
c'alal to David. Naca smomtac
Abraam. Ja' no'ox yech noxtoc
i'ech' chanlajunq'uex totil me'il ti
ilic tal ta xch'amaltac ti Davide
c'alal to chucul ibatic ta Babilonia
ti jchi'iltactic ta israelale, Naca
smomtac David. Ti c'alal chucul
ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactique,
i'ech' chanlajunq'uex totil me'il
noxtoc, ja'o xa i'ayan ti Cristoe.

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Jesucristoe

(Lc. 2.1-7)

18 Ti c'alal i'ayan ti Jesucristoe, ja'
yech smelol chac li'i. Ti sme'e, ja' ti
Maríae, ja' sc'ubanoj ti Josee. Mu
to'ox chic' sbaic. Ti Maríae ixchi'in
yol ta syu'el Ch'ul Espíritu. 19 Ti
Josee lec yo'on, mu sc'an xal a'yuc
ti ta ox xicta ti slecome, yu'un mu
sc'an xac' ta q'uexlal. Mucul ox
chicta. 20 Ti c'alal yech xa'ox snopoj
ti Josee, ja'o la ivaychin. Isvaychin
la jun anjel ta vinajel.
—José, vo'ot smomot ti Davide,
mu xavat avo'on. Ic'o li Maríae.
Li yol xchi'inoje ma'uc xch'amal
vinic; ja' ta syu'el li Ch'ul Espíritue.
21 Crem ta x'ayan. Jesús xavac'be
sbiin yu'un ja' chastojbe amulic,
vo'oxuc ti st'ujojoxuc onox li Rioxe
—x'utat la yilel yu'un ti anjel ta
svayiche.
22 Ja' ic'ot ti c'usi yaloj ti Rioxe ti
c'alal ixch'amunbe ye ti yaj'alc'op ti
ta vo'nee.
23 Ta to xchi'in yol jun tojol tseb.
Crem ta x'ayan.
Emanuel ta sbiin yu'un ja' Riox
ti chtal xchi'inotique,
xi onox ti j'alc'ope.
24 Ti c'alal ijulav ti Josee, ti c'usi
i'albat yu'un ti anjele ixch'un. Iyic'
onox ti Maríae. 25 Pero muc xchi'in
sbaic ta ora. Ja'to ixchi'in sbaic
c'alal i'ayan ti sba yole. Ti Josee
Jesús iyac'be sbiin ti unene.

Ja' li' yaloj ti ay yac'beic smoton unen Jesús ti p'ijil viniquetique

2 Ti Jesuse tey i'ayan ta jteclum
Belén li' ta estado Judeae.
Ja'o ta scoviernoal ti Erodese. Ti
c'alal ayanem xa'ox ti Jesuse, ital
ta Jerusalén jayvo' p'ijil viniquetic
liquemic tal ta loq'ueb c'ac'al. 2 Li'
yul sjaq'uique:
—¿Bu i'ayan ti much'u sc'oplal
chaspasic ta mantal, vo'oxuc li
juriooxuque? Yu'un iquilticotic jp'ej
c'anal c'alal teyoticotic ta jnaticotic
ta loq'ueb c'ac'ale. Ja' seña ti i'ayan
xa ti much'u chaspasic ta mantale.
Ja' tal quich'ticotic ta muc' —xiic.
3 C'alal iya'i ti Erodese, mu xa
sna' c'u tspas xchi'uc ti jchi'iltactic
li' nacajtic ta Jerusalene. 4 Ti
Erodese istac ta iq'uel scotol ti totil
paleetique xchi'uc ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. C'alal tsobolic xa scotolique,
lic sjac' bu sc'oplal ch-ayan ti
Cristoe ti chtal spasotic ta mantale.

5—Sc'oplal ch-ayan ta Belén li'
ta estado Judeae. Ja' onox yech
ists'ibaic ti yaj'alc'op Riox ti ta
vo'nee:
6 Ac'u la mi c'ox jteclum li Belen
ta yosilic ti smomtac ti Juda
ti ta vo'nee,
pero ta to la xvinaj sc'oplal ta
ts'acal.
Yu'un la ja' tey ta x'ayan
ti much'u chtal spasotic
ta mantale, vo'otic li
j'israelotique, ti st'ujojotic
onox ti Rioxe,
xi onox ti yaj'alc'ope —xi ti
paleetique.
7 Ti Erodese mucul istac ta iq'uel ti
p'ijil viniquetique. Isjac'be c'usi ora
iyilic ti c'anale. 8 C'alal laj sjaq'ue —
Batanic ta Belén. Ba jaq'uic yo'to c'u
cha'al xataic ti unene. Mi ataique,
x'ech' avalbecon yu'un chba quich'
ta muc' uc —xi ti Erodese, pero
chlo'lovan no'ox.
9-10 C'alal laj albaticuc ti p'ijil
viniquetique, ibatic. Ti c'anal
iyilic ta loq'ueb c'ac'ale, ja' babe
ech'el yu'unic. C'alal iyilic ti
chanav toe, xmuyubajic ech'el. Ti
c'anale tey ipaj ta stuq'uil jp'ej na
yo' bu ti unene. 11 Tey i'och ti p'ijil
viniquetique. Iyilic ti unene xchi'uc
ti sme'e, ja' ti Maríae. Iyich'ic ta
muc' ti unene. Isquejan sbaic, ja'o
isnijan sba ta balamil noxtoc.
Iyac'beic smoton: oro, xchi'uc
bec'tal pom, xchi'uc mirra. 12 Ts'acal
to i'albatic la ta svayichic yu'un ti
Rioxe ti mu xa ya'uc ech' sc'oponic
ti Erodese. Yech'o un c'alal isutic
ta slumalique, jun xa o be istamic
ech'el.

**Ja' li' yaloj ti iyac' ta milel
c'oxetic ti Erodese**

13 Ti c'alal isutic xa'ox ti p'ijil
viniquetique, ivaychin la ti Josee.
Isvaychin la jun anjel ta vinajel.
—Lican ta ora, ic'o ech'el li unene
xchi'uc li sme'e. Batanic ta Egipto.
Teanic o me. Ja'to mi lacalbeique
xasutic tal. Yu'un li Erodese chlic sa'
li unene yu'un yo'onuc smil —x'utat
la yilel.
14 Ti Josee ora ilic. Ta ac'ubaltic
ibatic ta Egipto. 15 Tey inaquiic.
Ja'to isutic tal c'alal icham ti
Erodese. Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti
yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Ta la
xbat ta Egipto ti Xch'amal Rioxe.
Ts'acal to la chic' sutel tal”, xi ti
j'alc'ope.
16 Ti Erodese, c'alal iyul ta sjol ti
ilo'loat yu'un ti p'ijil viniquetique,
icap tajmec. Isloq'ues mantal ti
ac'u yich' milel scotol c'ox crem ta
Belene. Ja' ti bu chib to sjabilalique
xchi'uc ti más c'oxetique. Ti Erodese
sna'oj c'usi ora iyilic c'anal ti p'ijil
viniquetique, yech'o ti ja' iyac' ta
milel ti c'oxetic chib sjabilale yu'un
isnop ti tey capal chlaj ti unene.
17 Ja' yech ic'ot ta Belén chac c'u
cha'al ic'ot ta jteclum Ramá ti ta
vo'nee ti iyal ti Jeremías yaj'alc'op
Rioxe:
18 Ti antsetic ta jteclum Ramae
chlic la oq'uicuc.
Chat la yo'onic, choq'uitaic la ti
yolique.
Abol la sbaic, chat la yo'onic
tajmec, ja' la ti chmilbatic ti
yolique,
xi ti Jeremíase.

19 C'alal tey to'ox ta Egipto ti
Josee, icham ti Erodese. Ti Josee
isvaychin la jun anjel ta vinajel.
20 —Lican, ic'o ech'el li unene
xchi'uc li sme'e. Sutanic ta alumalic
yo' bu lachi'iltac ta israelale. Ti
much'u tsmil ox li unene icham xa
—x'utat la yilel yu'un ti anjele.
21 Ilic ti Josee, iyic' tal ti unene
xchi'uc ti sme'e. Iyulic li' ta
jlumaltique. 22 Ti c'alal iyulique,
yan xa o covierno ochem li' ta
estado Judeae. Ja' xa ochem screm
ti ánima Erodese, Arquelao sbi. Ti
c'alal iya'i ti Josee, ixi'. Muc xnaqui
li' ta Judeae. I'albat la ta svayich
yu'un ti Rioxe ti ac'u ba nacluc
ta estado Galileae. 23 Yech'o ti ta
jteclum Nazaret ba nacluque. Ja'
ic'ot ti yech onox ts'ibabil sc'oplal
yu'un yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee:
"Jesus Nazaret", xi la sc'oplal yu'un
ti crixchanoetique", xiic.

Ja' li' yaloj ti lic yal a'yuc sc'op Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 Ti c'alal tey to'ox ta Nazaret ti
Jesuse, ti Juan j'ac'-ich'vo'e lic
yal a'yuc sc'op Riox ta xocol balamil
li' ta estado Judeae.
2 —Ictaic xa spasel li c'usitic
chopole yu'un chlic xa pasvanuc ta
mantal ti Rioxe —xi.
3 Ti Juane ts'ibabil onox sc'oplal
yu'un ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta
vo'nee. Ja' yech ists'iba chac li'i:

Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal,
tsots ch-avetaj ta xocol balamil.
"Chtal xa ti Cajvaltique.
Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.
Xach'unbeic me ti c'usitic
chayalbeique",

xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox
ti Isaíase.
4 Ti Juane jalbil tsatsal cameyo
sc'u'. Nucul xchuc xch'ut. Naca
cochi' xchi'uc ajapom islajes. 5 Ti
jchi'iltactic ta israelale ti li' nacajtic
ta Jerusalene, xchi'uc ti much'utic
li' nacajtic ta sjunlej estado Judeae,
xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta ti'
uc'um Jordane, ba ya'iic c'usi chal
ti Juane. 6 Ti much'utic jamal iyalic
ti c'usitic chopol tspasique, i'ac'batic
yich'ic vo' ta uc'um Jordán yu'un ti
Juane.
7 Ti Juane iyil ti tey chc'ot ep ti
much'utic ochemic ta fariseoale
xchi'uc ti much'utic ochemic ta
saduceoale. C'ot sc'anic ich'vo' uc.
—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li
quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti
chtal c'oc' li chone, chjatav. Ja'
yechoxuc uc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el
ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta
ora li ich'vo'e? 8 Mi chavich'ic vo'e,
ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel
li c'usitic chopole. 9 Mu me xanopic
yech chac li'i: "Ja' jmuc'tatoticotic ti
Abraame, yech'o un chicuxioticotic
onox ta sbatel osil uc", mu me
xachiic. Chacalbeic, ti Rioxe xu'
tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic
li'i. 10 Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc
te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate.
Tombil xa yeq'uelal ta yoc yu'un
chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel.
11 Li vo'one ja' no'ox chcac'be yich'ic
vo' ti much'utic chictaic spasel li
c'usitic chopole. Pero oy much'u
ts'acal to ta xtal, más oy syu'el. Li
vo'one mi ja'uc slicbel xonob, mu
xlic cu'un yu'un mu c'u xitun o. Ja'
chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue
ti co'ol xchi'uc c'oq'ue yu'un ja'

tsloq'ues o li c'usitic chopol ta
avo'onique. 12 Ti much'utic tsc'anic
loq'uesbel li c'usitic chopol ta
yo'onique, ja' chbatic ta vinajel. Yan
ti much'utic mu sc'anic loq'uesbele
ja' ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil.
Co'ol xchi'uc ti much'u ta sjic'a
strigoe. Ti c'alal xlaj sjic'ae, ta
xch'ol ta stenal. Li yoctaque ta xchic'
—x'utatic yu'un ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

13 Ti c'alal yolel chac' ich' vo' ti
Juane, ja'o iloc' tal ta estado Galilea
ti Jesuse, tey ic'ot ta uc'um Jordán
yu'un tsc'an ti ch-ac'bat yich' vo'
yu'un ti Juane. 14 Ti Juane mu sc'an
xac'be yich' vo' ti Jesuse.
—Vo'ot chavac'bon quich' vo' ti
yechuque. Ma'uc yech smelol ti
vo'on chacac'be avich' vo'e —xi ti
Juane.
15 —Ac'bon quich' vo'. Ja'
jts'acubtastic scotol ti c'usi tsc'an ti
Rioxe —xi ti Jesuse.
Yech'o un ti Juane iyac'be yich' vo'
ti Jesuse. 16 Ti c'alal laj yich' vo' ti
Jesuse, iloc' ta uc'um. Ja'o ijam li
vinajele. Iyil iyal tal ta sba ti Ch'ul
Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe.
Co'ol xchi'uc paloma yilel. Ja'o
ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. 17 Ti
Rioxe ic'opoj tal ta vinajel.
—Li'i ja' Jch'amal, jc'anoj tajmec.
Jun co'on yu'un —xi.

Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse,
iyulesbat ta sjol yu'un ti Ch'ul
Espíritue ti chbat ta xocol balamile
yo' xq'uele o yu'un ti totil pucuje mi
ta xch'un lo'loele.
2 Ti c'alal tey ta xocol balamil
ti Jesuse, muc xve' cha'vinic
c'ac'al xchi'uc cha'vinic ac'ubal.
Lic vi'najuc. 3 Ti c'alal chvi'naj xa
tajmeque, ja'o ic'ot ti totil pucuje,
Satanás sbi. C'ot slo'lo ti yaloje.
—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot
li Rioxe, alboquic li tonetic li'i ac'u
c'atajuc ta pan —xut.
4 —Ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu ta
panuc no'ox chicuxioticotique. Ja'
tsc'an ta jch'unbeticotic noxtoc li
c'usitic chiyalboticotic ti Rioxe —xi
ti Jesuse.
5 Ti pucuje iyic' tal ta Jerusalén ti
Jesuse. Isva'an ta jol templo.
6 —Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot
li Rioxe, jip aba yalel. Ts'ibabil ta
sc'op Riox ti “chastacbe tal anjeletic
ti Rioxe yo' mu c'u xapas oe. Ja'
stsacoj chac'ot yo' mu xayayij o ta
tone”, xi ts'ibabil —x'utat yu'un
pucuj ti Jesuse.
7 —Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox ti
mu xu' jq'uelbeticotic yo'on ti Rioxe
—x'utat yu'un Jesús ti pucuje.
8 Ti pucuje iyic' muyel ta jp'ej
toyol vits noxtoc ti Jesuse. Ora
iyac'be yil sjunlej balamil ta syu'el
xchi'uc ti c'u x'elan tspas mantal
li jyu'eletique, xchi'uc ti c'u x'elan
ich'bilic ta muq'ue.
9 —Chacac'be acuentain sjunlej
mi chavich'on ta muq'ue, mi
chaquejletaone —xi ti pucuje.
10 —Batan, Satanás. Mu jch'un li
c'usi chavalbone. Ts'ibabil ta sc'op
Riox ti stuc no'ox chquich'ticotic ta
muc' ti Rioxe, ti ja' ta jpasticotic ti
c'usi tsc'ane —x'utat yu'un Jesús ti
pucuje.

11 Ti pucuje ibat. Ja'o ital ta ora
anjeletic, tal scoltael ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

12 C'alal iya'i ti Jesuse ti itiq'ue
ta chuquel ti Juane, isut ta Galilea.
13 Ja' iscomtsan li slumale, ja' li
Nazarete, tey ba nacluc ta jteclum
Capernaum. Li Capernaume ta
ti'nab yo' bu yosil smomtac ti
Zabulone xchi'uc ti Neftalí ti ta
vo'nee. 14 Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti
Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.
15 Li yosil smomtac ti Zabulone
xchi'uc li yosil smomtac ti
Neftalí ti ta vo'nee,
chlic ta ti'mar c'alal to jech
uc'um Jordán,
Galilea chac'beic sbi ti namal
crixchanoetic tey chtal
naclicuque.
16 Ti jchi'iltactique ti ts'acal to
chtal naclicuc teyo'e, abol
sbaic.
Ts'acal to jun yo'onic yu'un ja'
tey chul ta slumalic ti much'u
st'ujoj Riox chistojbotic li
jmultique,
xi onox ti Isaíase.
17 C'alal ba nacluc ta Capernaum
ti Jesuse, ja'o lic yal:
—Ictaic xa spasel li c'usitic
chopole yu'un chlic xa pasvanuc
ta mantal ti Rioxe —xut ti
jchi'iltactique.
18 Ti c'alal tey chanav ta ti'ti'nab
ta estado Galilea ti Jesuse, tey iyil
cha'vo' jchi'iltic ta israelal, sbanquil
yits'in no'ox sbaic. Li banquilale
Simón sbi. Pedro li xcha'p'elel sbie.
Andrés sbi li its'inale. Tey yolel
tsjipic ta nab snuti'ic tsacobil choy
yu'un tsacchoy yabtelic.
19 —La' chi'inicon, ta jel
avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi
chba avic'becon tal crixchanoetic
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
20 Ora iyictaic o li tsacchoye, ja'
ba xchi'inic ti Jesuse.
21 Ijelav ech'el ti Jesuse xchi'uc
li cha'vo' jchi'iltique. Tey iyil otro
cha'vo', sbanquil yits'in no'ox sbaic
uc. Ja' scremotic ti Zebedeoe. Li
banquilale Jacobo sbi. Li its'inale
Juan sbi. Tic'ajtic ta canova xchi'uc
stotic, yolel ta sts'isic snuti'ic
tsacobil choy yu'un jatem.
—La' chi'inicon —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
22 Tey iscomtsanic ti stotique
xchi'uc ti scanovaique, ja' ba
xchi'inic ti Jesuse.
23 Ti Jesuse ixanav ta sjunlej
estado Galilea xchi'uc li
yajchanc'optaque. Ixchanubtas
jchi'iltactic ta israelal ta scotol
bic'tal temploetic. Ja' iyal ti ista
xa yora tspasvan ta mantal ti
Rioxe. Icol yu'un ep jchameletic
noxtoc, c'usuc no'ox ipic o ti
crixchanoetique. 24 Ivinaj ta
sjunlej estado Siria ti icol yu'un ep
jchameletique. Yech'o un ti butic
i'ech' ti Jesuse tey iyiq'uic tal ti
jchameletique. Ep ta tos chamel
cha'iic. Jlom oy c'usi c'ux cha'iic,
jlom ochem pucuj ta yo'onic. Oy
jtup'-iq'uetic, oy much'utic ch'abal
yip jun yoc sc'obic. Ti Jesuse
icol yu'un scotol. 25 Ep tajmec
crixchanoetic ixchi'inic ech'el ti
Jesuse. Ja' ti much'utic tey nacajtic
ta Galileae, xchi'uc ta Decapolise,
xchi'uc li' ta Jerusalene, xchi'uc ta

yan jteclumetic li' ta estado Judeae,
xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta
jech uc'um Jordane.

Ja' li' yaloj ti ichanubtasvan ta jp'ej vits ti Jesuse

(Lc. 6.20-23)

5 C'alal iyil ti Jesuse ti bats'i
ep tajmec stsoboj sbaic ti
jchi'iltactic ta israelale, imuy
jts'uj ta ch'ut vits, tey ichoti.
Lichotioticotic uc, vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique. Ibatic uc
ti much'utic sjunul yo'on cha'iic
c'usi chal ti Jesuse. **2** Ti Jesuse lic
chanubtasvanuc.
3 —Ti much'utic sna'ojic ti muc bu
lec yo'onique, chilic to ta ts'acal ti
jun yo'onique yu'un chlic pasaticuc
ta mantal yu'un ti Rioxe.
4 'Ti much'utic choq'uita sbaic
yu'un li smulique, chilic to ta ts'acal
ti jun yo'onique yu'un chpatbat
yo'onic yu'un ti Rioxe.
5 'Ti muchutic mu sna' stoy
sbaique, chilic to ta ts'acal ti jun
yo'onique yu'un ta slumalinic ti ach'
balamile.
6 'Ti much'utic sjunul yo'on
tsc'anic lecubtasbel yo'onique, chilic
to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta
xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe.
7 'Ti much'utic chc'uxubinvanique
chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique
yu'un ta xc'uxubinatic yu'un ti
Rioxe.
8 'Ti much'utic sjunul yo'on tspasic
li c'usitic lec chil ti Rioxe, chilic
to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un
chba sq'uelbeic sat ti Rioxe.
9 'Ti much'utic tspajesic c'ope chilic
to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un
"jch'amaloxuc", x'utatic yu'un ti Rioxe.
10 'Ti much'utic ch-ilbajinatic o ti
c'usitic lec tspasique, chilic to ta
ts'acal ti jun yo'onique yu'un chlic
pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.
11-12 'Li vo'oxuque mi chopol
c'usi chayalbeic o crixchanoetic
ti avich'ojicon ta muq'ue, mi
chayilbajinique, mi chasnopbe
amulique, mu xavat o avo'onic.
Junuc no'ox avo'onic yu'un lec ti
c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Ja'
yech i'ilbajinatic ti yaj'alc'optac Rioxe
ti ta vo'ne uque.

Ja' li' yaloj ti co'ol c'u cha'al ats'am ya'el ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

(Mr. 9.50)

13 'Li vo'oxuque co'oloxuc c'u
cha'al ats'am ya'el yu'un vo'oxuc ta
xlecub avu'unic li balamile. Ti mi
lec li c'usitic chapasique, chatunic
li' ta sba balamile. Ti mi chopol
li c'usitic chapasique, mu c'u
xatunic o. Co'ol c'u cha'al ats'am
ti mu xa bu chi'e, mu xa c'u stu.
Chich' taniel. Chtec'ulanat yu'un li
crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti co'ol c'u cha'al luz ya'el ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

14 'Li vo'oxuque co'oloxuc c'u
cha'al luz ya'el li' ta sba balamile.
Chavaq'uic iluc ti lec avo'onique,
ja' chilic o li crixchanoetique ti xu'
chlecub yo'onic uque. Co'ol xchi'uc
jun jteclum ta jolvits, lec xvinaj, mu
stac' naq'uel. **15** Ja' no'ox yech noxtoc
c'alal ta jtsan jcastique, mu jmactic
ta almul. Toyol onox chcac'tic yo'
xilic o osil scotol ti much'utic teyic
ta yut nae. **16** Li vo'oxuque ja' yech
tsc'an chvinaj ti lec avo'onique yo'

xilic o li crixchanoetique, yo' xlic
yich'ic o ta muc' ti Jtotic Riox ta
vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chc'ot scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe

17 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xanopic ti tal jch'aybe
smantal ti Rioxe xchi'uc ti c'usitic
iyalic ti yaj'alc'optac ti ta vo'nee.
Ma'uc tal jch'ay; tal jts'acubtas
scotol. 18 Ta melel chacalbeic, c'alal
mu to'ox chlaj li vinajel balamile,
mi jp'el mu xch'ay ti c'usitic
yaloj ti Rioxe, persa chc'ot scotol.
19 Ti much'u mu xch'un jtosuc li
smantaltac Rioxe, mi ja' yech ta
xchanubtas li crixchanoetique, ja'
mu tsotsuc yabtel chc'ot yo' bu tspas
mantal ti Rioxe. Ti much'u ta xch'un
scotol smantal ti Rioxe, mi ja' yech
ta xchanubtas li crixchanoetique,
ja' tsots yabtel chc'ot yo' bu tspas
mantal ti Rioxe. 20 Chacalbe ava'iic,
ti much'utic ta xchanubtasvanic
ta smantaltac Rioxe xchi'uc
li jfariseoetique, chalic ti lec
yo'onique. Yan li vo'oxuque ja'
tsc'an ti ta melel lec avo'onique.
Mi ja' yechoxuc chac c'u cha'al li
jfariseoetique, mu xu' cha'ochic uc
yo' bu tspas mantal ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti mu me jcapan jbatique

(Lc. 12.57-59)

21 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne
moletique ti mu me xmilvanique.
"Ti much'u chmilvane milic",
x'utatic. 22 Li vo'one chacalbeic, ti
much'u tscapan li xchi'ile, xchi'uc
ti much'u "mu c'u balot o", xut
li xchi'ile, xchi'uc ti much'u "toj
sonsoot", xut li xchi'ile, co'ol smul
c'u cha'al li jmilvanejetique. Co'ol
chba yich'ic castico ta c'oc'.
23-24 'Ja' tsc'an ti lec xavil abaic ta
acotolique. Mi chba avac'be smoton
Riox yo' xchic'obil smotone, mi tey
iyul ta ajol ti oy amul yu'un lachi'ile,
tey ictao comel ta sts'el xchic'obil
smoton Riox li c'usi avich'oj ech'ele.
Ba'yi ba lajesbo yo'on ti much'u oy
amul yu'une. Mi ilaj yo'one, xtal
avac'be smoton ti Rioxe.
25 'Mi oy bu ata amul yu'un
lachi'ile, tsc'an ti chba alajesbe
yo'on ta orae. Ti mi mu xba alajesbe
yo'one, chayic' ech'el ta stojol
jmeltsanejc'op. Li jmeltsanejc'ope
chayac' ta sc'ob jchabiejtemplo. Li
jchabiejtemploe chastic' ta chuquel.
26 Ta melel chacalbeic, mi mu
xapasic chac c'u cha'al lacalbeique,
li jmeltsanejc'ope chac' atojic scotol
lamulique.

Ja' li' yaloj ti mu me xpich' co'ontic yan antse

(Mt. 18.8-9; Mr. 9.43-47)

27 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne
moletique ti mu me sa' yantsique,
ti mu me sa' yajmul li antsetique.
28 Li vo'one chacalbeic, ti much'utic
chpich' yo'on antsetique, co'ol xa
xchi'uc yants chc'ot. Ti much'utic
chpich' yo'on viniquetique, co'ol xa
xchi'uc yajmul chc'ot.
29 'Mi ja' chata o amulic lasatique,
chopol. Tsc'an chapajesic yo'
xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic
no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel
osile, abol abaic. 30 Ja' no'ox yech
noxtoc mi ja' chata o amulic
lac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic
yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi ac'obic

no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel
osile, abol abaic.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

31 ’Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti
vo'ne moletique: “Ti much'u ta xch'ac
yajnile, ac'u smeltsanbe svunal ti
ixch'ac xa sbaique, ac'u yac'be ti
yajnile. Ja'to mi oy svunale xu' xch'ac
sbaic”, x'utatic onox. 32 Li vo'one
chacalbeic, ti much'u ta xch'ac yajnile,
mi muc bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque,
co'ol xchi'uc isa' yajmul ya'el ti
yajnile yu'un ixch'ac. Ti much'u chic'
ch'acbalal antse, co'ol xchi'uc yants
chc'ot noxtoc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yechuc me li c'usitic chcaltique

33 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti
vo'nee: “Mi chava'anic ta rextico ti
Rioxe, xapasic me li c'usi chavalique”,
x'utatic onox. 34 Li vo'one chacalbeic,
mu me xava'anic ta rextico li vinajele,
yu'un ja' tey chotol tspas mantal ti
Rioxe. 35 Mu me xava'anic ta rextico
li balamile, yu'un ja' scuentainoj ti
Rioxe. Mu me xava'anic ta rextico li
jteclum Jerusalene, yu'un ja' st'ujoj ti
Rioxe. 36 Mu me xava'anic ta rextico
lajolique, yu'un ja' spasoj ti Rioxe. Li
stsatsal ajolique mu stac' xasacubtasic,
mu stac' xavic'ubtasic. 37 Yechuc me li
c'usi chavalique. Ti mi chanopic c'ope,
ja' mulil.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jc'uxubintic jcrontatique

(Lc. 6.27-36)

38 ’Ava'yojic ti i'albatic ti vo'nee:
“Ti mi at'usbe jp'ejuc sat achi'ile,
chavich' t'usbel jp'ejuc asat uc.
Ti mi acolesbe jp'ejuc stanal ye
achi'ile, chavich' colesbel jp'ejuc
stanal ave uc”, x'utatic. 39 Li vo'one
chacalbeic, ti much'u ilbaj xayilique,
ts'iquic me. Ti mi oy much'u
chasmajbe jot xocon asate, albo
ti xu' tsmaj xcha'jotole. 40 Ti mi oy
much'u chastic'be amul ta stojol li
jmeltsanejc'opetique, mi chaspojbe
lacamisae, ac'bo. Ac'bo noxtoc
lapimilc'u'e. 41 Ti mi oy much'u
chayalbe chacuchbe ech'el yicats
junuc revae, cuchbo ech'el chibuc
reva. 42 Ti mi oy much'u chasc'anbe
li c'usuc avu'une, ac'bo. Ti mi oy
c'usi chaxch'amunbee, mu me
xajalan —xiyutoticotic ti Jesuse—.
43 ’Ava'yojic noxtoc ti i'albatic
ti vo'nee: “C'uxubinic lachi'ilique.
Lacrontaique crontainic”, x'utatic.
44 Li vo'one chacalbeic, c'uxubinic
acrontaic. C'anbeic bentisyon ti
much'utic chopol c'usi chayalbeique.
Lec xac'oponic ti much'utic mu
sc'an sq'uel asatique. C'oponbeic
Riox ti much'utic chayilbajinique.
45 Ti mi yech chapasique, chvinaj
ti xch'amaloxuc xa ti Jtotic Riox
ta vinajele. Ti Rioxe ta xloc' tal
yu'un li c'ac'ale scuenta scotol
crixchanoetic, ac'u mi lec yo'onic,
ac'u mi chopol sjolic. Ja' no'ox
yech li vo'e chiyac'botic ta parejo.
Ja' chvinaj o ti sc'anoj scotol
crixchanoetique. 46 Ti mi ja' no'ox
ac'anojic li much'utic sc'anojoxuque,
mu xvinaj ti lec avo'onique.
Co'oloxuc xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc.
47 Ti mi ja' no'ox chac'oponic li
much'utic lec xavojtiquinique, mu
xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc
xchi'uc li much'utic mu xich'ic ta

muc' ti Rioxe. [48]Li vo'oxuque tsc'an
chvinaj ti lec avo'onic chac c'u
cha'al chvinaj slequil yo'on ti Jtotic
Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal ti c'u x'elan chcac' jlimoxnatic ti Jesuse

6 Liyalboticotic noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xatoy o abaic
ti c'alal chapasic c'usitic tsc'an
ti Jtotic Riox ta vinajele. Mi
chac'anic o ich'el ta muq'ue, mu
xayac'be amotonic ti Rioxe. [2]Ti
c'alal chavac' alimoxnaique, mu
me xa'i'onicuc to chac c'u cha'al ti
much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti
yalojique. Ti c'alal chac' slimoxnaic
ta bic'tal temploetique, mi ta
cayatic, chalic to a'yuc yo' x'ich'eic
o ta muc' yu'un li crixchanoetique.
Ta melel chacalbeic, ti much'utic
yech tspasique ja' no'ox lec ch-
ileic yu'un li crixchanoetique;
mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe.
[3]Ti c'alal chavac' alimoxnaic
li vo'oxuque, mu me xanopic ti
chavaq'uic iluque. [4]Ac'u mi mucul
chavaq'uic, ti Jtotic Rioxe yiloj
onox. Chayac'beic bentisyon. Li
bentisyon chayac'beique chilic
scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti iyal c'u x'elan ta jc'opontic Riox ti Jesuse

(Lc. 11.2-4)

[5]'Ti c'alal chac'oponic Rioxe,
mu me xanopic chac c'u cha'al
tsnopic ti much'utic yich'ojic ta
muc' Riox ti yalojique. Yu'un
ich'el no'ox ta muc' tsc'anic ti
c'alal tsva'an sbaic ta bic'tal
temploetique, mi ta yesquinail
cayaetic, ti c'alal tsc'oponic Rioxe.
Ta melel chacalbeic, ti much'utic
yech tsnopique ja' no'ox lec ch-
ileic yu'un li crixchanoetique; mu
c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. [6]Ti
c'alal chac'oponic Riox li vo'oxuque,
mu me xanopic ti chavaq'uic
iluque. Q'uejo aba atuc ti c'alal
chac'opon Rioxe. Ac'u mi atuc
chac'opon, ti Jtotic Rioxe yiloj
onox. Chayac'beic bentisyon. Li
bentisyon chayac'beique chilic
scotol crixchanoetic.
[7]'Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu
me teyuc no'ox chavalulanbeic ti
c'usi avalbeic xae chac c'u cha'al
tsc'oponic yajsantoic ti much'utic
ma'uc jchi'iltique. Le'e yu'un tsnopic
ti ja'to yech ch-a'ibatic o ti ep ta ech'el
chalbeique. [8]Li vo'oxuque mu me
xapasic yech. Ti Jtotic Riox ta vinajele
sna'oj ti c'usitic chtun avu'unic ti c'alal
mu to'ox chac'anbeique. [9]Ti c'alal
chac'oponic Rioxe, xavalic chac li'i:

Tot, Cajval, teyot ta vinajel,
ac'u quich'oticotic ta muc'
jcotolticotic li' ta sba balamile.
[10] Ja' ta jc'anticotic ti chapas
mantal atuc li' ta sba balamile.
Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic
lec chavile.
Ja' no'ox yech ac'u jpasticotic li'
ta sba balamil li c'usitic lec
chavile.
[11] Ac'bon jve'elticotic lavie.
[12] Ac'boticotic pertonal yu'un
jmulticotic yu'un icac'beticotic
xa pertonal li much'utic ista
smul cu'unticotique.
[13] Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o
li c'usitic chopole.
Vo'ot chapas mantal ta sbatel
osil.

Vo'ot oy alequilal ayu'elal.
Vo'ot chaquich'ticotic ta muc' ta sbatel osil.
Toj lec ti ja' yech chc'ote,
xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe.
14 ’Mi chavaq'uic ta pertonal ti
much'u oy smul avu'unique, ja' no'ox
yech chayac'beic pertonal yu'un
amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele.
15 Ti mi mu xa'ac'vanic ta pertonale,
ja' no'ox yech mu xayac'beic
pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic
Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu me xcac'tic iluc mi quictaoj cotique

16 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Mi chavicta avotic c'alal
chac'oponic Rioxe, mu me xapasic
chac c'u cha'al tspasic ti much'utic
yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique.
Yu'un tsbon satic ta tanil ti' c'oc'
yo' xvinaj o ti yictaoj yotique. Ta
melel chacalbeic, ti much'utic
yech tspasique ja' no'ox lec ch-ileic
yu'un li crixchanoetique; mu c'u
stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. 17-18 Ti
c'alal chavicta avotic li vo'oxuque,
mu me xanopic ti chavaq'uic
iluque. Tuso ajolic, poco asatic chac
c'u cha'al chapasic onoxe yo' mu
xvinaj o ti avictaoj avotique. Ti
Jtotic Riox ta vinajele yiloj onox,
chayac'beic bentisyon. Li bentisyon
chayac'beique chilic scotol
crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti ac'u jtsob jc'ulejaltic ta vinajele

(Lc. 12.32-34)

19 ’Mu me xatsob ac'ulejalic li'
ta sba balamile. Li'toe chlaj ta
vach chon li c'usuc avu'unique,
chcuxin, chbat ta j'elec'. 20 Li c'usuc
avu'unique más lec aq'uic tunuc
yu'un Riox yo' oy o ac'ulejalic ta
vinajele. Teyo'e mu x'och vach chon
sep' ac'u'ic, mu xcuxin, mu x'och
j'elec'. 21 Ti bu lac'ulejalique, ja' tey
batem avo'onic.

Ja' li' yaloj ti mi chic'uxubinvanotique, lec jsatic ya'el

(Lc. 11.33-36)

22 ’Mi chac'uxubinic achi'ilique,
co'ol xchi'uc lec asatic ya'el yu'un
chavaq'uic tunuc yu'un Riox
li c'usuc avu'unique. Mi yech
chapasique, lec chabatic. 23 Yan ti
mi mu xac'uxubinvanique, co'ol
xchi'uc ma'satoxuc ya'el yu'un mu
xavaq'uic tunuc yu'un Riox li c'usuc
avu'unique. Mi yech chapasique,
chopol chabatic. Ja' ta xch'ay
xava'iic li sc'op Rioxe ti ava'yojic
xae. Más to chopol chabatic.

Ja' li' yaloj ti mu xu' chitunotic yu'un Riox mi ja' no'ox ta co'ontic li taq'uine

(Lc. 16.13)

24 ’Mu xu' mi cha'vo' avajvale.
Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu'
cha'vo' yajvale. Mi cha'vo' yajvale,
li june chopol chil; li june lec chil.
Li june yich'oj ta muc'; li june mu
xich' ta muc'. Ja' no'ox yech mu xu'
chatunic yu'un Riox mi ja' no'ox ta
avo'onic li taq'uine.

Ja' li' yaloj ti mu me c'usi xcat o co'ontique

(Lc. 12.22-31)

25 ’Yech'o un chacalbeic, mu me
xavat avo'onic ti c'uxi chacuxiic

li' ta sba balamile, ti c'uxi chave'
chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u'
apoq'uique. Yu'un ja' layac'be apat
axoconic ach'ulelic ti Rioxe, yech'o
un chac' ave'elic, chac' ac'u'ic.
26 Q'uelavilic li mutetique, mu sna'
x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu
sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic.
Ja' chmac'linatic yu'un ti Jtotic
Riox ta vinajele. Ali vo'oxuque
más to chaxc'uxubinic. 27 Ac'u mi
xavat avo'onic, mu xanatubic o
cha'ch'ixuc.
28 '¿C'u yu'un ti chavat o avo'onic
ti bu chata ac'u' apoq'uique?
Q'uelavilic c'u slequil ta xch'i li
nichimetic ta stentejtique. Pero mu
x'abtejic, mu sjal sc'u'ic. 29 Chacalbe
ava'iic. Ti Salomón ti ta más vo'nee
jc'ulej tajmec, lequic sba ti sc'u'
spoq'ue, pero mu xco'olaj xchi'uc
li nichime. 30 Li ts'i'lele bats'i yox
tajmec lavie, pero oc'ob cha'ej
chich' tiq'uel ta jorno, chta'aj o
pan. Ac'u mi muc bu jal ta xch'i
li ts'i'lele pero bats'i yox tajmec
xcha'le ti Rioxe. ¿Mi ja' xa mu
xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un
mu to chach'unic. 31 Yech'o un
mu me xavat avo'onic ti c'uxi
chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata
ac'u'ique. 32 Ti much'utic mu to ta
xch'unic li sc'op Rioxe chat yo'onic.
Li vo'oxuque sna'oj c'usitic chtun
avu'unic ti Jtotic Riox ta vinajele.
33 Yech'o un ch'unic c'usi chayalbeic
ti Rioxe. Mi ach'unique, chayac'beic
ti c'usitic chtun avu'unique. 34 Mu
me xavat avo'onic c'usi chapasic li
oc'obe yu'un mu xana'ic c'usi chc'ot.
Ta'luc o me ti c'u x'elan avocolic
jujun c'ac'ale. Mu me xasa'ic yan —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu me jnopbetic smul jchi'iltique

(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xanopbe smul
achi'il yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe
ti oy amule. 2 Ti c'u x'elan abol
sba avu'un lachi'ile, ja' no'ox yech
chayac'be castico ti Rioxe. 3 Ac'u mi
mu c'usi más chopol tspas lachi'ile,
li vo'ote yochelot ta sq'uelel. Mu
xava'i aba ti más to chopol li
c'usi chapase. 4 "Chopol ti x'elan
chapase", xavut lachi'ile, pero ¿c'uxi
chap'ijubtasvan ti más to chopol
c'usitic chapas li vo'ote? 5 Li vo'ote
chanop ti mu c'usi chopol chapase.
Mi chac'an chap'ijubtas lachi'ile, ja'
tsc'an ti vo'ot ba'yi chavicta spasel li
c'usitic chopole. Mi avil xa ti lecote,
xu' xa xap'ijubtas lachi'ile.
6 'Ti much'u mu sc'an albel li
sc'op Rioxe ti ja' chacuxiic o ta
sbatel osile, mu xacha'albe. Yu'un
ja' xchi'il li ts'i'e ti mu xa'i pajesel
c'alal chti'vane. Ja' xchi'il noxtoc
li chitome ti tstec'ulan li nats'il bu
toyol stojole ti leclec sbae.

Ja' li' yaloj mi ta jc'anbetic c'usitic chtun cu'untic ti Rioxe, chiyac'botic

(Lc. 11.9-13; 6.31)

7 'Mi mu xavicta abaic ta
sc'anulanbel ti Rioxe, ta onox
xayac'beic li c'usitic chac'anique.
Co'ol xchi'uc li much'u tsa' c'usi
chtun yu'une, tsta. Co'ol xchi'uc li
much'u chc'opoj ta ti'nae, chtac'bat.
8 Li much'utic mu xicta sba ta
sc'anele, ch-ac'batic.
9 'Li vo'oxuque, ti c'alal
chasc'anbeic pan lach'amalique,

ma'uc ton chavac'beic. 10 Ti c'alal
chasc'anbeic choye, ma'uc chon
chavac'beic. 11 Li vo'oxuque
chopol ajolic pero xana'ic c'usi
lec chavac'beic lach'amalique. Ti
Jtotic Riox ta vinajele más lec c'usi
chayac'beic mi chac'anbeique.
12 'Ti mi chac'an ti lec chayil li
crixchanoetique, ja' tsc'an ti lec
chavil uque. Ja' yech chal li sc'op
Rioxe ti sts'ibaojic ti Moisese xchi'uc
ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más
vo'nee.

Ja' li' yaloj ti vocol ta tael li sbelel vinajele

(Lc. 13.24)

13-14 'Vocol ta tael li sbelel vinajele
pero sa'ic me. Ep ti much'utic
chbatic ta c'oq'ue yu'un mu vocluc
ta tabel sbelel. Jayvo' no'ox ti
much'utic chbatic ta vinajele. Ja'
no'ox chbatic ti much'utic chich'ic
ta muc' ti Rioxe —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chquiltic ti much'utic chlo'lovanique

(Lc. 6.43-44)

15 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—P'ijanic me, mu me xach'unic
lo'loel yu'un ti much'utic chalic
yilel li sc'op Rioxe. Yu'un chtal
sc'oponoxuc manxoic yilel chac c'u
cha'al chij, pero li yo'onique ja' chac
c'u cha'al li oq'uile. 16 Ja' chavilic
o ti c'usi tspasique. Ana'ojic ti mu
xataic uva ta jtec' ch'ixe, ti mu
xataic ic'ux ta saquil ch'ixe. Ja' no'ox
yech ti much'utic chalic yilel li sc'op
Rioxe, mu c'usi lec chataic yu'un.
17 Li te'el lo'bol ti bu onox leque, lec
li sate. Ti bu onox chopole, chopol
li sate. 18 Mu scap sba li leque
xchi'uc li chopole. 19 Li jtec' lo'bol ti
chopol sate ta sts'ete, ta xchiq'ue. Ja'
no'ox yech ti much'utic chalic yilel
li sc'op Rioxe, ch-ochic ta c'oc' ta
sbatel osil. 20 Yech'o un mi avilic ti
chopol c'usitic tspasique, na'ic me ti
ja' jlo'lovanetique.

Ja' li' yaloj ti mu xbatic ta vinajel ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta alele

(Lc. 13.25-27)

21 'Ep ti much'utic "Cajval, Cajval",
xiyute, pero mu scotoluc ch-ochic yo'
bu ta jpas mantale. Ja' no'ox ch-ochic
ti much'utic tspasic ti c'usitic tsc'an
ti Jtot ta vinajele. 22 Ep ti much'utic
ja' yech chiyalbeic ti c'alal sta yora
chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li
crixchanoetique: "Cajval, icalticotic
ac'op. Vo'ot ta ayu'el ijloq'uesticotic
pucujetic. Ep ta ech'el icac'ticotic
iluc alequilal ayu'elal", chiyutic.
23 "Ma'uc jch'amaloxuc. Batanic, mu
xajc'anic yu'un ja' ach'unbeic smantal
ti pucuje", ta xcutic.

Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti ismeltsan snaic ya'ele

(Lc. 6.46-49)

24 'Ti much'u cha'i li c'usi chcale,
mi ta xch'une, co'ol xchi'uc jun vinic
ti p'ije, ismeltsan sna ta ba ton.
25 Ital tsots vo'. Li spat xocon snae,
inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae,
pero muc xlom yu'un ta ba ton
smeltsanoj. 26 Ti much'u cha'i li c'usi
chcale, mi mu xch'une, co'ol xchi'uc
sonso vinic ti ta ba yi' smeltsanoj
snae. 27 Ital tsots vo'. Li spat xocon
snae, inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li
snae, ilom —xiyutoticotic ti Jesuse.

28 C'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, ti
jchi'iltactique xch'ayet xa yo'onic ti
x'elan ichanubtasvane. 29 Yu'un lec
sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Ma'uc
yech ichanubtasvan chac c'u cha'al
jchi'iltactic ti ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 Ti c'alal iyal tal ta yoc vits
ti Jesuse, ep jchi'iltactic
isnap'letaic ech'el. 2 Isnupic ta be
jun jchi'iltic ta israelal ip ta lepra.
Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o
isnijan sba ta balamil noxtoc.
—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li
chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj
ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi ti
vinique.
3 Ti Jesuse iyac' sc'ob ta sba ti
jchamele.
—Ech'uc che'e —xut.
Ora i'ech'.
4 —Mu me much'u xavalbe ya'i
ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja'
no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo
smoton Riox chac c'u cha'al yaloj ti
Moisese yo' xilic o li jchi'iltactique
ti lecot xae —xut ech'el vinic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel smozo jun capitan solteroe

(Lc. 7.1-10)

5-6 Ti c'alal i'och ta Capernaum ti
Jesuse, tey ital jun capitan soltero.
—Cajval, mi mu xa'abulaj
xavet'esbon xchamel li jmozoe
yu'un ip. Puch'ul ta tem yu'un
ch'abal yip jun yoc sc'ob. C'ux
tajmec cha'i —xi.
7 —Chba jq'uel che'e. Chba
quet'esbe ti xchamele —x'utat yu'un
ti Jesuse.
8 —Cajval, mu tsotsuc cabtel ti
vo'ot chabat ta jnae. Xu' ja' no'ox
alo jp'eluc ti ac'u ech'uc xchamel
li jmozoe. 9 Li vo'one mantal no'ox
ta jch'un ti ta jpas ta mantal li
solteroetique. “Batan”, mi xcut
li june, chbat. “La' to”, mi xcut li
june, chtal. “Paso chac li'i”, mi
xcut li jmozoe, tspas —xi ti capitan
solteroe.
10 Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet
xa yo'on.
—Ta melel chacalbeic, muc bu
jtaoj yech junuc jchi'iltic ta israelal
ti ta xch'un chac c'u cha'al ta xch'un
li vinic li'i. 11 Chacalbeic noxtoc. Ta
sta yora ti chtal ep crixchanoetic
ta sjunlej balamil ti ma'uc jchi'iltic
ta israelale. Ta x'ochic yo' bu tspas
mantal ti Rioxe. Ja' chtal xchi'inic
ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee, ja' ti
Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc
ti Jacove. 12 Ti much'utic sc'oplal
ox ch-ochic yo' bu tspas mantal ti
Rioxe, mu x'ochic yu'un mu xich'ic
ta muc' ti Rioxe. Ta x'aq'ueic ech'el
ta ic' osil. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet
o yeic yu'un tsots castico chich'ic
—x'utatic yu'un Jesús ti much'utic
nap'ajtic ech'el ta spate.
13 —Xu' xa chabat yu'un ic'ot xa li
c'usi ach'unoje —x'utat yu'un Jesús
ti capitan solteroe.
Ora i'ech' xchamel ti smozoe.

Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe

(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

14 Ti Jesuse ibat ta sna Pedro. Iyil
ti tey puch'ul ta stem ti sni'me'el

Pedroe yu'un tilem. [15]Ti Jesuse
istsacbe sc'ob. Ora itup' sc'ac'al, lic
mac'linvanuc.
[16]Ti c'alal i'och ac'ubale, iyiq'uic
tal ep ti much'utic ochem pucuj ta
yo'onique. Ti Jesuse ta jp'el no'ox
c'op isloq'ues ti pucujetique. Icol
yu'un scotol jchameletic ti italic
uque. [17]Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Isaías
ti ta vo'nee. "Ja' ch-ech' o cu'untic
chamel, c'usuc no'ox chamelal
ipotic o", xi onox ti Isaíase.

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an chba xchi'inic ti Jesuse

(Lc. 9.57-62)

[18]C'alal iyil ti Jesuse ti joyletabil
ta crixchanoetique —Batic ta jech
nab —xut li yajchanc'optaque.
[19]Tey ic'ot jun ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe.
—Cajval, chajchi'in ech'el ti butic
chabate —xi.
[20]—Li vete oy xch'en, li
mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol
crixchanootique ch'abal jna. Nopo
lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat
yu'un ti Jesuse.
[21]Tey ic'ot jun ti much'utic tey
onox xchi'uquic sjil c'ac'al ti Jesuse.
—Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to chtal
jchi'inot ti c'alal xcham li jtote —xut.
[22]—Batic, chi'inon ech'el. Ti
much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue,
chamemic ya'el. Tey ac'u smuc sba
stuquic —xi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

[23]I'och ta canova xchi'uc
yajchanc'optac ti Jesuse, ijelavic
ta jech nab. [24]C'alal chanavic ta
ba nabe, ilic tsots ic', xyuc'yon
xa tajmec li nabe. Ep i'och vo' ta
yut canova, chmuc xa'ox yalel. Ti
Jesuse tey vayem ta yut.
[25]Li yajchanc'optaque istijic ti
Jesuse.
—Cajval, coltaoticotic yu'un
chimucotic xa yalel —xutic.
[26]—¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el
ti vo'on tsots jyu'ele? ¿C'u yu'un
ti chaxi'ique? —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
Ilic ti Jesuse, ispajes li iq'ue,
ivaxi yu'un li nabe. [27]Xch'ayet xa o
yo'onic li yajchanc'optaque.
—¿C'usi vinical li'i ti jliquel ispajes
li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xiic.

Ja' li' yaloj ti iloq'uesbat pucuj ta yo'onic cha'vo' jgadarae

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

[28]Ti Jesuse xchi'uc li
yajchanc'optaque ic'otic ta jech
nab ta slumal jgadaraetic. C'alal
iloc' ta canova ti Jesuse, ital cha'vo'
vinic ochem pucuj ta yo'onic. Ta
muquenal iloq'uic tal yu'un ja'
snainojic li ch'ojbil tonetique ti yo'
bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique.
Mu xa much'u sc'an x'ech' tey ta bee
yu'un oy xi'elalic.
[29]I'avanic:
—¿C'usi acuentaoticotic o li vo'ote,
Jesús, Xch'amal Riox? Mu to sta yora
ti chavac'boticotic casticoe —xiic.
[30]Ja'o tey xlamet ep chitometic.
[31]—Mi chaloq'uesoticotic ta
yo'onic li viniquetic li'i, abulajan
alo ac'op ti chi'ochoticotic ta
chitometique —xi ti pucujetique.
[32]—Ba ochanic —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ti pucujetique iloq'uic ta yo'onic
ti cha'vo' vinique, i'ochic ta
chitometic. Ti chitometique stusus
xa yalel scotol, ip'ajic ta nab, ijic'av
scotol.
33 Ti jchabichitometique ixi'ic. Ba
yalic ta jteclum ti icham scotol ti
chitometique, ti lec xa ti cha'vo'
xchi'ilic ti ochem to'ox pucuj ta
yo'onique. 34 Ti crixchanoetic ta
jteclume iloc' scotolic, tal sq'uelic ti
Jesuse. C'alal iyulique —Abulajan
loc'an ech'el li'toe —xutic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob jun vinique

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 Ts'acal to i'och ta canova ti
Jesuse, isut ta Capernaum
yo' bu nacale. 2 C'alal tey xa'oxe,
sq'uechojic c'otel ta pop jun jchi'iltic
ta israelal, ch'abal yip jun yoc sc'ob.
Ti Jesuse iyil ti xch'unojic ti oy
syu'ele.
—Jch'amal, mu xavat avo'on.
Ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —
xut ti jchamele.
3 Tey jayvo' ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. “Li vinic li'i tsp'is sba ta
Riox”, xi ta yo'onic. 4 Ti Jesuse yiloj
ti c'usi tsnopique.
—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique?
5 Ti x'elan icalbe li vinique ti
“ac'bilot xa pertonal yu'un lamule”
xcute, much'uuc no'ox xu' chal
yech yu'un mu vocluc ta alel. Ja'
no'ox yech mu vocluc ta alel ti
“lican, xanavan” xichiotique. Pero
ja' tsc'an chaq'uelic mi chc'ot sc'op
ti much'u yech chale. 6 Li vo'one
ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul
li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta
jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox
ta xcac'be pertonal yu'un smulic
li crixchanoetic li' ta sba balamile,
vo'on ti co'ol crixchanootique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
—Lican, tamo ech'el lapope,
batan ta ana —x'utat yu'un Jesús ti
vinique.
7 Ora ilic, ibat ta sna. 8 Ti c'alal
iyilic ti crixchanoetique, xch'ayet xa
yo'onic.
—Coliyal Riox ti ac'bil syu'el li
vinic li'i —xiic.

Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Mateoe

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 C'alal laj chanubtasvanuque, ibat
ti Jesuse. Liyil ti tey chotolon ta
jc'anbe li sloc' c'usiticuque. Mateo
jbi.
La', batic —xiyut ti Jesuse.
Ora ba jchi'in.
10 Ts'acal to libatoticotic ta jna
xchi'uc ti Jesuse xchi'uc li yan
jchi'iltac ta yajchanc'ope. Ep ic'otic
uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-
c'usiticuque xchi'uc ti much'utic
más chopol c'usitic tspasique.
Jcotolticotic ijchol jbaticotic ta
mexa. 11 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic.
C'alal iyilic ti tsobol chive'oticotic
xchi'uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-
c'usiticuque, xchi'uc ti much'utic
más chopol c'usitic tspasique —
Lavajchanubtasvanejique ¿c'u yu'un
ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-loc'-
c'usiticuque xchi'uc li much'utic
más chopol c'usitic tspasique?
—xiyutoticotic.
12 Ti Jesuse iya'i ti c'usi iyalique.
—Ti much'utic leque mu c'u stu
yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti

much'utic ipe. 13 Ba nopbeic c'usi
smelol ti ja' yech yaloj ti Rioxe: “Ja'
ta jc'an ti chac'uxubinvanique, mu
ja'uc no'ox ti chamilbecon jmotone”,
xi ti Rioxe. Li vo'one ma'uc tal jsa' ti
much'utic ch'abal smul ti yalojique.
Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique
yo' xictaic oe —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

14 Oy yajchanc'optac ti Juan j'ac'-
ich'vo'e. Oy jayvo' c'ot sjac'beic ti
Jesuse:
—¿C'u yu'un ti mu xicta
yotic lavajchanc'optac vo'ote?
Li vo'oticotique xchi'uc li
yajchanc'optac jfariseoetique ep ta
ech'el chquicta coticotic —xiic.
15 Itac'av ti Jesuse:
—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal
tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc
o chcat co'ontic. Ja' no'ox yech lavi
li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu
xicta yotic, mu xat yo'onic. Ja'to
chicta yotic ti c'alal ximilee.
16 ’Muc much'u tspac'an ta ach'
manta li c'a'c'u'ule yu'un tsmuts
li ach'e, chjat más li c'a'c'u'ule. Ja'
no'ox yech ti much'utic ta xch'unic
ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta
sbatel osile, ach' xa li c'usitic
tspasique, mu xa spasic ti c'usitic
ispasic to'oxe. 17 Ja' chac c'u cha'al
li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta
xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi
ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal
xvocane, ta xt'om li nucule. Yech
no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay
noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja'
tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo'
lec xcom o xchi'uc li yave —x'utatic
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Ti c'alal chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o
tey ic'ot jun jchi'iltic ta israelal,
jmeltsanejc'op ta jun biq'uit templo.
Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o
isnijan sba ta balamil noxtoc.
—Naca to icham jtseb. ¿Mi mu
xa'abulaj xba avac' ac'ob ta sba yo'
xcha'cuxi oe? —xi.
19 Ti Jesuse ibat xchi'uc.
Libatoticotic uc, vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique. 20 Oy jun
ants slajchebal xa jabil ti mu xmac
xchamele. Inopoj ta spat ti Jesuse,
ista ta picbel sne spimilc'u'. 21 “Ac'u
mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac
o li jchamele”, xi ta yo'on ti antse.
22 Ti Jesuse ijoyij, isq'uel ti antse.
—Mu c'u xal avo'on. Yu'un
ach'unoj ti tsots jyu'ele, yech'o ti ch-
ech' lachamele —xut.
Ora imac ti xchamele.
23 Ti Jesuse ic'ot ta sna ti
jmeltsanejc'ope, i'och. Iyil ti tey
j'amareroetique, ti tey ch-oc' ch-
avanic ti crixchanoetique.
24 —Loc'anic to ech'el. Li tsebe
muc bu chamem, ta xvay no'ox —xi.
Tse'ej xa'i scotolic ti x'elan
iyale yu'un sna'ojic ti ichame.
25 Ti Jesuse istac loq'uel scotol ti
much'utic teye, i'och ech'el yo' bu
telel ti ánimae, istsacbe sc'ob. Ora
icha'cuxi ti tsebe, ilic. 26 Ora ivinaj
ta sjunlej jlumaltic ti ixcha'cuxes
tseb ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse

27 Ibat noxtoc ti Jesuse. Tey
nap'alic ech'el cha'vo' jchi'iltic ta
israelal, ma'satetic. Tsots iyaptaic ti
Jesuse:
—Smom David, ¡c'uxubinoticotic!
—xiic.
28 C'alal i'och ta yut na ti Jesuse,
ital ti cha'vo' ma'sate.
—¿Mi chach'unic ti xu' ta jam
lasatique? —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
—Cajval, ta jch'unticotic —xiic.
29 Ti Jesuse ispicbe sat xcha'va'al.
—Lavi ach'unojic ti xu' chajambe
lasatique, yech'o un jamuc —xi.
30 Ora ijam ti satique.
—Mu me much'u xavalbeic ti
lajambe lasatique —x'utatic.
31 Pero c'alal isutique, iyalic a'yuc
ta sjunlej jlumaltic ti ijambat satic
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe ye jun uma' ti Jesuse

32 Ti c'alal ja' to'ox chloq'uic
ech'el ti cha'vo' ma'sate, yic'ojic
c'otel jun uma' yo' bu ti Jesuse,
jchi'iltic no'ox ta israelal. Ochem
pucuj ta yo'on. 33 Ti Jesuse
isloq'uesbe ti pucuje. Ijam ye ti
vinique. Xch'ayet xa yo'onic ti
crixchanoetique.
—¡Mi junuc jchi'iltic muc bu
xquiltic yech tspas! ¡Sba to iquiltic
o! —xiic.
34 C'alal iyilic ti jfariseoetique
—Li vinic li'i ta syu'el totil pucuj
tsloq'ues pucujetic ti ochem ta
yo'onic li crixchanoetique —xut
sbaic, tslabanic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti abol sba iyil crixchanoetic ta Galilea ti Jesuse yu'un muc much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe

35 Ti Jesuse ixanav ta scotol
jteclumetic xchi'uc scotol
parajeletic. Ichanubtasvan ta
scotol bic'tal temploetic. Iyal a'yuc
ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti
Rioxe. C'usuc no'ox chamelal ipic
o ti crixchanoetique, i'et'esbatic
yu'un ti Jesuse. 36 Tey tsobol ep
crixchanoetic, abol sbaic iyil yu'un
co'ol xchi'uc chij ti ch'abal xchabiele.
37 —Ta melel ti ep ti much'utic
tsc'an cha'iic li sc'op Rioxe; ja' jutuc
no'ox ti much'utic chalique. Co'ol
xchi'uc mi ep li c'ajoje, ja' jutuc
no'ox li jc'ajome. 38 Yech'o un
c'anbeic ti Rioxe ti ac'u stac ech'el
ti much'utic chba yalic a'yuc li
c'usi yaloje yu'un ja' tst'uj stuc —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi yajchanc'optac ti Jesuse

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 Jlajchava'alticotic ti
yajchanc'opoticotic ti
Jesuse, liyac'be jyu'elticotic ti
xu' ta jloq'uesticotic pucujetic
ta yo'onic li jchi'iltactique, ti
xu' chquet'esbeticotic xchamel ti
much'utic ipe, c'usuc no'ox chamelal
cha'iic.
2 Li jbiticotique ja' li'i: Li much'u
ba'yi it'ujee Simón. Pedro li
xcha'p'elel sbie. Xchi'uc Andrés, ja'
yits'in li Pedroe. Xchi'uc Jacobo
xchi'uc yits'in Juan sbi, li scremotic
Zebedeoe. 3 Xchi'uc Felipe, xchi'uc
Bartolomé, xchi'uc Tomás, xchi'uc

vo'on li Mateo jbie ti jc'an-loc'-
c'usiticucon to'oxe. Xchi'uc otro jun
Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Lebeo,
li Tadeo sbi noxtoque. 4 Xchi'uc
Simón ti stic'oj sba ta partido
cananeoe. Xchi'uc Judas Iscariote,
ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

5 Ti Jesuse listac ech'el
jlajchava'alticotic. Lec
lixchanubtasoticotic ech'el.
—Mu me xabatic ta slumal li yan
crixchanoetique, mi ja'uc ta slumal
jsamariaetic. 6 Tey no'ox xabatic
yo' bu jchi'iltactic ta israelale,
yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel
chijetic. 7 Ba albeic ti ista xa yora
tspasatic ta mantal yu'un ti Rioxe.
8 Et'esbeic xchamel ti much'utic ipe.
Cha'cuxesic ánimaetic. Et'esbeic
xchamel ti much'utic ip ta leprae.
Loq'uesbeic pucujetic ta yo'onic. Ta
matanal lacac'be ayu'elic yech'o
un ta matanal xavet'esbeic li
xchamelique.
9 'Mu me xavich' ech'el ataq'uinic.
10 Mu me xavich' ech'el ave'elic. Mu
me xavich' ech'el ch'aq'uex ac'u'ic.
Mu me xavich' ech'el axonobic, mi
ja'uc anamte'ic. Ja' chac c'u cha'al
ti much'utic chbat ta abtele tey tsta
sve'elic, ja' no'ox yech tey chata
ave'elic uc.
11 'Ti bu cha'ochique, mi ta
jteclum, mi ta parajel, jaq'uic
me ti much'u lec sc'oplale. Ja'
xach'amunbeic sna ti c'u sjalil
teyoxuc ta jteclume o mi ta parajel.
12 C'alal cha'ochic ta snae, "ac'u
yac'boxuc bentisyon ti Rioxe",
xavutic c'otel. 13 Mi chayich'ic ta
muc' ti cajchanc'opoxuque, tstaic
li bentisyone. Mi mu xayich'ic
ta muq'ue, mu staic. 14 Mi oy bu
jteclumal ti mu xac' ta ch'om
snaique, mi mu sc'an xa'iic li c'usi
chavalique, c'alal chaloq'uic teyo'e,
xalilinic comel spucucal avoquic.
Ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti
mu xch'unic pasel ta mantal yu'un
ti Rioxe. 15 Ta melel chacalbeic, ti
c'alal sta yora chcalbe bu chbatic
ta sbatel osil li crixchanoetique,
más castico chich'ic li jchi'iltactic ti
bu mu xayotesique. Ja' jutuc no'ox
castico chich'ic ti jsodomaetique
xchi'uc ti jgomorraetic ti ta más
vo'nee.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chcrontainatic onox ti yajchanc'optaque

16 'Chajtaquic ech'el chac c'u
cha'al chijetic ti tey chc'ot staic
oq'uiletique, yu'un chc'ot ataic
jchi'iltactic ti yo'onicuc smiloxuque.
P'ijanic me chac c'u cha'al quiletel
chon. Lecuc me avo'onic chac c'u
cha'al paloma. 17 P'ijanic me yu'un
oy much'u chayiq'uic ech'el ta
stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal
temploetic yo' bu cha'iic smantal
Riox li jchi'iltactique. Chayac'beic
arsial li jmeltsanejc'opetique.
18 Yu'un ti avich'ojicon ta muq'ue, oy
chayiq'uic ech'el ta stojol jyu'eletic
yech'o un xu' xavalbeic li c'usitic
caloje. Tey cha'iic li much'utic ma'uc
jchi'iltique. 19 Ti c'alal cha'aq'ueic
entrucale, mu me ba'yiuc xanopic
ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi
chatac'avique. 20 Ja' chasp'ijubtasic

c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espíritue ti
jun xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele.
21 'Oy bu chac' ta milel yits'in,
mi sbanquil. Oy bu chac' ta milel
xch'amal. Oy bu tscrontain stot sme',
chaq'uic ta milel noxtoc. 22 Yu'un
ti avich'ojicon ta muq'ue, mu sc'an
sq'uel asatic li crixchanoetique.
Ti much'utic chcuch yu'unic li
ilbajinele, mi mu xicta o sbaique,
ja' chcuxiic ta sbatel osil. 23 Mi oy
bu chataic ilbajinel ta jun jteclume,
batanic ta yan o jteclum. Ta melel
chacalbeic, ti c'alal xicha'sut tal
vo'on ti co'ol crixchanootique, mu
to'ox bu lajem avalbeic jchi'iltactic
ta scotol jteclumetic li' ta
jlumaltique ti c'usitic caloje.
24 'Vo'oxuc li cajchanc'opoxuque,
ti chatunic cu'une, mu me xanopic
ti lec chayilic li crixchanoetique.
25 Ta onox xacrontainatic chac
c'u cha'al chicrontainat vo'on
lavajchanubtasvanejicone, vo'on
lavajvalicone. Li vo'one chisp'isic
ta pucuj li crixchanoetique. Mi
ja' xa li vo'oxuque ti co'ol xchi'uc
jch'amaloxuque, más to chasp'isic ta
pucuj.

Ja' li' yaloj ti "ja' me xavich'ic ta muc' ti Rioxe", xi ti Jesucristoe

(Lc. 12.2-9)

26 'Mu me xaxi'ic o li
crixchanoetique yu'un persa onox
cha'iic ti c'usitic calojboxuque. 27 Ja'
avabtelic ti jamal chavalic a'yuque.
28 Mu me xaxi'ic o ti much'utic
yo'onicuc smiloxuque yu'un mu
staic ta milel lach'ulelique. Ti Rioxe
ti ja' xu' chastiq'uic ta c'oc' xchi'uc
ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta muc'.
29 'Li c'ox mutetique, jna'ojtic ti
toj yalem stojole pero xchabioj ti
Jtotic Riox ta vinajele. Mu xcham
mi ma'uc yech tsc'an ti Rioxe. 30 Ja'
no'ox yech xchabiojoxuc uc. C'alal
ta stsatsal ajolic nitbil jayp'ej.
31 Yech'o un mu me xaxi'ic. Yu'un
más tsots ac'oplalic yu'un ti Rioxe;
ja' jutuc no'ox li mutetique.
32 'Mi jamal chavalbeic
crixchanoetic ti avich'ojicon
ta muq'ue, ja' no'ox yech jamal
chcalbe uc ti Jtot tey ta vinajele ti
avich'ojicon ta muq'ue. 33 Yan mi
mu jamluc chavalbeic crixchanoetic
ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox
yech uc, chcalbe ti Jtote ti mu
xavich'icon ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti "ta xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue", xi ti Jesucristoe

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

34 'Mu me xanopic ti tal
jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li'
ta sba balamile. Ta xcrontainatic ti
much'utic chiyich'ic ta muq'ue. 35 Oy
bu tscrontain o stot li creme. Oy bu
tscrontain o sme' li tsebe. Ja' no'ox
yech li alibal uque oy bu tscrontain
o yalib me'el. 36 Xaq'uel avilic mu
nomuc chtal lacrontaique:
37 'Ti much'u mu xiyich' o ta muc'
ti chi' ta utel yu'un li stot sme'e,
mu xu' xixchi'in. Ti much'u mu
xiyich' o ta muc' yu'un chi' mi x'ilin
li xch'amaltaque, mu xu' xixchi'in
noxtoc. 38 Ti much'u mu sc'an xac'
svocol chac c'u cha'al chcac' jvocole,
mu xu' xixchi'in. 39 Ti much'u mu
xiyich' o ta muc' ti ja' chi' o li milele,
yu'un onox ta x'och ta c'oc' ta sbatel.

Yan ti much'u muc ta alel yu'un mi
ja' xlaj oe, ja' ta xcuxi ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti chich' smotonic uc ti much'utic chich'ic ta muc' ti much'u chtun yu'un ti Rioxe

(Mr. 9.41)

40 ’Ti much'utic ta xch'unic li
c'usitic caloje ti chavalic a'yuque,
co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic
ya'el. Ja' chch'unbeic ya'el ti Jtot
uque yu'un ja' listac tal. 41 Ti
much'utic chich'ic ta muc' ti much'u
chal a'yuc li sc'op Rioxe yu'un
sna'ojic ti chtun yu'un ti Rioxe,
co'ol chich' smotonic xchi'uc ti
much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti
much'utic chich'ic ta muc' jun vinic
yu'un sna'ojic ti lec yo'one, co'ol
chich' smotonic xchi'uc li much'u
lec yo'one. 42 Ta melel chacalbeic,
ti much'utic ja' no'ox chayac'beic
jbochuc vo'e yu'un ti chilic ti
chatunic cu'une, chich' smotonic uc
—xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac Juan j'ac'-ich'vo'e

(Lc. 7.18-35)

11 Ti c'alal laj yalboticotic
mantal jlajchava'alticotic ti
Jesuse, tsobol liloc'oticotic xchi'uc
yu'un ba chanubtasvanuc. Ba yal
a'yuc sc'op Riox ta jlumalticotic ta
estado Galilea.
2 Ti Juane tey tiq'uil ta chuquel.
Iya'i ti c'usitic tspas ti Cristoe,
yech'o un istac ech'el jayvo'
yajchanc'optac. 3 Ti c'alal ic'otique,
isc'oponic ti Jesuse:
—Li' listacoticotic tal li Juan
j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotic mi
vo'ot ti sc'oplal chtal apasoticotic
ta mantale, o mi ta to jmalaticotic
otro jun —xutic ti Jesuse.
4 —Ba albeic li Juane li c'usitic
ical ava'iique xchi'uc li c'usitic ijpas
avilique. 5 “Li ma'satetique xil xa
sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic.
I'ech' xa xchamelic li much'utic
ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic
li pac'chiquinetique. Li much'utic
chamemic xa'oxe ijcha'cuxesic xa.
Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti
oy cuxlejal ta sbatel osile. 6 Mu me
xicta sba li Juane, ac'u yich'on o ta
muc'. Junuc me yo'on, xiyutoticotic
tal li Jesuse”, xavutic c'otel li Juane
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
7 Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac
ti Juane, ti Jesuse lic yalbe
crixchanoetic sc'oplal ti Juane:
—Ti c'alal la'ayic ta xocol balamile,
ma'uc puj ay aq'uelic ti xbat ta
jot ta jot ta iq'ue. 8 Yaj'alc'op
Riox ay aq'uelic. Avilic ti muc bu
lec sts'acubtasoj sbae. Ti much
utic sts'acubtasoj sbaique, ti
mu c'u me'anal cha'iique, ja' li
preserenteetique yu'un jc'ulejetic.
9 Li Juan ay aq'uelique ma'uc yech.
Pero más tsots yabtel chac c'u cha'al
ti yan yaj'alc'optac Rioxe. 10 Ts'ibabil
onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane
ti ja' chjelav tal cu'une.
Ba'yi ta jtac ech'el mantal.
Ja' chalbe li crixchanoetique ti
tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta
muq'ue,
xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil.
11 Ta melel chacalbeic, ta scotol
li crixchanoetique muc much'u
más tsots yabtel chac c'u cha'al li
Juan j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u
ta xch'un pasel ta mantal yu'un ti
Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel,

más ch-ac'bat yil c'u x'elan tspas
mantal ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-
ac'bat yil li Juane.
12 ’Ti c'alal lic yal a'yuc li Juan
j'ac'-ich'vo'e ti chlic xa pasvanuc
ta mantal ti Rioxe, c'al tana, oy
much'utic sjunul yo'on ta xch'unic
pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. 13 Ti
c'alal mu to'ox ta xtal li Juane,
ava'yojic onox ti ists'iba comel ti
Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'optac
Riox ti ta más vo'nee ti ta sta yora
tspasvan ta mantal ti Rioxe. 14 Mi
chach'unic ti ista xa yora tspasvan
ta mantal ti Rioxe, chul ta ajolic
ti ja' sq'uexol Elías li Juan li' xae.
15 Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale,
nopbeic smelol.
16 ’Chacalbeic c'u xa'elanic,
vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Caltic
no'ox ya'el ti oy c'oxetic tey chtajinic
ta ch'ivite. 17 Li jlome iyalbeic
li jayvo' xchi'iltac ta tajimole:
“Icoq'uesinticotic ama pero muc
xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'oticotic
pero muc xa'oq'uic noxtoc. Mu
c'usi xac'anic”, xutic. Ja' yechoxuc
uc yu'un mu c'usi xac'anic. 18 Ti
c'alal ital li Juane, muc xaxchi'inic
ta ve'el ta uch'vo' pero chopol
ava'iic. “Ochem pucuj ta yo'on”,
xachiic. 19 Ti c'alal lital vo'on ti
co'ol crixchanootique, lajchi'inic ta
ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic
noxtoc. “Q'uelavil, tol xve', tol xuch'
ya'lel uva”, xachiic. “Lec xil noxtoc
li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li
much'utic chopol c'usitic tspasique”,
xachiic. Ti sp'ijubtasojicoxuc ti
Rioxe, avich'oticotic ta muc' xchi'uc
Juan ti yechuque. Ja' chul o ta
ajolic ti sp'ijubtasojoticotic ti Rioxe,
yech'o ti ijpasticotic ti c'usitic
ijpasticotique —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic ta muc' ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse

(Lc. 10.13-16)

20 Ti Jesuse iyalbe sc'oplal ti
jchi'iltactic ta israelal ta jteclumetic
yo' bu iyac'ulan iluc slequilal
syu'elale yu'un muc xictaic spasel li
c'usitic chopole.
21 —Li jchi'iltactic ta jteclum
Corazine xchi'uc ta jteclum Betsaidae,
iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal
jyu'elale, pero muc xiyich'ic o ta muc'.
Yech'o un ta onox xich'ic castico ta
sbatel osil. Ti jtiroetique xchi'uc ti
jsidonetic ti ta más vo'nee muc xilic
li jlequilal jyu'elale. Ti iyilicuque,
islapic jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic
ta lapele, isbon sbaic ta tanil ti'
c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o
yo'onic ti c'usitic chopol spasojique
yu'un chictaic. 22 Chacalbe ava'iic, ti
c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta
sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja'
más castico chich'ic li jchi'iltactic
ta Corazine xchi'uc ta Betsaida
lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic
ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti
ta más vo'nee. 23 Li jchi'iltactic ta
Capernaume chalic ti ja' chich'ic
crasiae, pero mu x'ac'batic. Yu'un
iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale
pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o
un ta onox xich'ic castico ta sbatel
osil. Ti jsodomaetic ti ta más vo'nee
muc xilic li jlequilal jyu'elale. Ti
iyilicuque, oy Sodoma c'al tana ti
yechuque. 24 Chacalbe ava'iic, ti
c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta
sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja'

más castico chich'ic li jchi'iltactic
ta Capernaum lavie. Ja' jutuc no'ox
castico chich'ic ti jsodomaetic ti
ta más vo'nee —xut jchi'iltactic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile", xi ti Jesuse

(Lc. 10.21-22)

25 Lic sc'opon Riox ti Jesuse:
—Tot, vo'ot yajvalot vinajel balamil.
Colaval ti muc xavac' ya'ibeic smelol
c'usi ical, c'usi ijpas ti much'utic p'ij
ti yalojique, ti ja' no'ox avac' ya'ibeic
smelol ti much'utic tsc'anic coltael
chac c'u cha'al tsc'anic coltael li
c'oxetique. 26 Lec ti ja' yech apase,
Tot —xi ti Jesuse.
27 Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti
crixchanoetique:
—Ti Jtote yac'ojbon entrucal
scotol ti c'usitic oye. Muc much'u
sna' c'u x'elan li co'one, ja' no'ox
sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot
uque, muc much'u sna'be c'u x'elan
yo'on. Jtuc no'ox jna'ojbe. Ja' no'ox
ta sna'ic uc ti much'utic chcalbeique.
28 Vo'oxuc ti i'ech' xa avo'onic ta
sa'el ti c'uxi chacuxiic ta sbatel osile,
ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta
sbatel osile. 29 Ich'icon me ta muc'. Ja'
chanic c'u x'elan li co'one yu'un lec
co'on, mu jna' jtoy jba. Ti mi ja' yech
chapasique, chacuxiic ta sbatel osil.
30 Ti mi chavich'icon ta muq'ue, mu
vocluc tspas avu'unic c'usi lec chil ti
Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 Ti j'ech'ele tey li'ech'oticotic
ta be ta trigoaltic xchi'uc
ti Jesuse. Ja'o sc'ac'alil ta jcuxtic.
Livi'najoticotic, vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique. Ijc'asticotic
jaychev trigo, iju' jc'uxticotic.
2 Liyiloticotic jayvo' jfariseoetic.
—Q'uelavil lavajchanc'optaque,
tspasic ti c'usi mu xu' jpastic ta
sc'ac'alil ta jcuxtique —xutic ti
Jesuse.
3 —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta
sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide c'alal
ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac ta xanvile?
4 Tey ic'otic ta templo. Ti Davide
ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae ti
smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaloj ti
Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique,
pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti
Davide. Pero muc bu ista o smul
uc. 5 ¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el
c'usi ists'iba ti Moisese yo' bu chal
ti ch-abtejic onox ta muc'ta templo
li paleetic ta sc'ac'alil ta jcuxtique?
Pero mu sta o smulic. 6 Li paleetique
xu' x'abtejic ta muc'ta templo c'alal
ja'o sc'ac'alil ta jcuxtique. Ja' no'ox
yech xu' sc'as sc'uxic jaychevuc
trigo li cajchanc'optaque. Li vo'one
más tsots cabtel chac c'u cha'al li
paleetique. 7 Ti Rioxe yaloj ti ja' tsc'an
ti chic'uxubinvanotique, ti mu ja'uc
no'ox ti chich' milbel smotone. Ti
ava'ibeicuc smelole, muc xatic'beic
smul ti much'utic ch'abal smulique.
8 Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on
yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique.
Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

9 Ts'acal to lic'ototicotic ta
stemploic xchi'uc ti Jesuse. 10 Tey

jun jchi'iltic smoch'oj sba sni'tac jun
sc'ob. Tey jayvo' jfariseoetic.
—¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel
ta sc'ac'alil ta jcuxtic ti much'u ipe?
—xutic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti
yalojique.
11 —Li vo'oxuque, mi oy bu ip'aj
ta ch'en jcotuc achij ti c'alal ja'o
ta jcuxtique, ¿mi muc bu chba
aloq'uesic ya'el? 12 Li jcot chije mu
masuc tsots sc'oplal. Ja' más tsots
sc'oplal li jun crixchanoe. Yech'o
un xu' jpastic c'usi lec ta sc'ac'alil ta
jcuxtique —x'utatic yu'un ti Jesuse.
13 —Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe
—x'utat yu'un Jesús ti vinique.
Istuq'uibtas ti sni'tac sc'obe, lec
xa icom chac c'u cha'al ti jun sc'obe.
14 Ti jfariseoetique iloq'uic ech'el, ba
snopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti t'ujbil yu'un Riox ti Jesuse ti chtun yu'une

15 Ti Jesuse sna'oj ti c'usi tsnopique,
yech'o un ixch'ac sba loq'uel. Ichi'inat
ech'el yu'un ep crixchanoetic.
Iyet'esbe xchamel ti much'utic ipe.
16 Tsots iyalbe ti jchameletique:
—Mu me xavinajesic jc'oplal —xut.
17 Ja' ic'ot ti iyal onox ti Isaías
yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee ti ja' ta
xet'es chamel ti Jesuse.
18 Q'uelavil ti much'u jt'ujoj ti
chtun cu'une.
Jc'anoj tajmec, jun co'on yu'un.
Chcac'be xchi'in ti Ch'ul
Espíritue ti junon jchi'uque.
Cac'ojbe yabtel ti xu'
tslecubtasbe yo'onic uc li
much'utic ma'uc achi'ilique yo'
xcuxiic o ta sbatel osil uque.
19 Mu sliques c'op, mu stoyojuc sba
xc'opoj yo' x'ich'e o ta muq'ue.
20 Muc bu tsp'aj ti much'utic mu
c'u stu cha'i sbaique,
ti co'olic xchi'uc voch'em aje,
ti co'olic xchi'uc bu mu xtil lec
jcastique.
Ti much'utic yech cha'i sbaique
ta spatbe yo'onic,
ta xac' cuxlicuc ta sbatel osil
yo' mu xba yich'ic o casticoe.
21 Ja' chilic o li much'utic ma'uc
achi'ilique ti xu' chcuxiic ta
sbatel osil uque,
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase.

Ja' li' yaloj ti mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

22 Yic'ojic c'otel jun jchi'iltic
ochem pucuj ta yo'on. Ma'sat ti
vinique, uma' noxtoc. Ti Jesuse
isloq'uesbe ti pucuj ta yo'one. Ijam
sat, ijam ye. 23 Xch'ayet xa yo'onic ti
crixchanoetique.
—Ja' nan li smom Davide ti
sc'oplal onox chispasotic ta mantale
—xut sbaic.
24 C'alal iya'iic ti jfariseoetique
—Li vinic le'e ta syu'el totil pucuj
ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta
yo'onic li crixchanoetique —xiic.
25 Ti Jesuse yiloj onox ti c'usi
tsnopique.
—Mi tscrontain sbaic jun
preserente xchi'uc li xchi'iltac ta
meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic. Mi
chut sbaic li jchop jnaclomale, mi
chut sbaic li yajvaltac jteclume, ta
xch'ac o sbaic noxtoc. 26 Ja' no'ox
yech ti Satanase, mi tsloq'ues xchi'il
ta pucujal ti ochem ta yo'onic li
crixchanoetique, ¿c'u ma xi tspas
mantal ti mi yech tspase? 27 Ti

x'elan chacalbeique, yu'un chavalic
ti ta syu'el totil pucuj ti ta jloq'ues
ti pucujetique. Ti yechuc xavalique,
¿much'u ma ta syu'el ta sloq'uesic
pucujetic lavajchanc'opic uque?
Lavajchanc'opique xu' chalic ti
ma'uc yech li c'usi chavalique. 28 Li
vo'one ta syu'el Ch'ul Espíritu ti
jun xchi'uc ti Rioxe ti ta jloq'ues
pucujetique, ja' chvinaj o ti li' xa
tspas mantal ti Rioxe.
29 ’Caltic no'ox ya'el ti oy much'u
yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal
vinique ti yo'onuc yelc'anbe li
c'usuc yu'une. ¿Mi ma'uc tsc'an ti
ba'yi ta xchuc li vinique yo' xcuch
o yu'un yelc'anbel li c'usuc yu'une?
Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal
vinic ya'el. Li vo'one icuch xa cu'un
spojbel li vinique.
30 ’Ti much'u chopol chil li c'usi ta
jpase, ja' jcronta.
31 ’Chacalbeic, ti much'utic chopol
li c'usitic tspasique, mi tsp'isic ta
pucuj ti Rioxe, ch-aq'ueic to ta
pertonal mi tsc'anbeique. Ja' no'ox
ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj
ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aq'ueic
o ta pertonal ta sbatel osil. 32 Ti
much'utic chisp'isic ta pucuj, vo'on
ti co'ol crixchanootique, ch-aq'ueic
to ta pertonal mi tsc'anbeic ti Rioxe.
Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta
syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu
xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel
osil.
33 ’Ti bu onox lec li te'el lo'bole,
lec li sate. Ti bu onox chopole,
chopol li sate. Yech'o un nopic
lec c'u x'elan ats'unbalic ti chopol
chavilicone, yu'un naca lec li
c'usitic ta jpase. 34 Li vo'oxuque
ja' achi'ilic li quiletel chone yu'un
chopol ajolic. Yech'o ti chopol
chac'opojique. Ti c'usi chanopique,
ja' yech chloc' ta aveic. 35 Ti much'u
lec yo'one lec li c'usi chloc' ta yee
yu'un lec ti c'usi tsnope. Ti much'u
chopol li c'usi tsnope, chopol li c'usi
chloc' ta yee. 36 Chacalbeic noxtoc,
ti jay'ech'el chopol c'usi avalbeic
lachi'ilique, ja' yech chavich'ic o
castico ti c'alal sta yora chalbe bu
chbatic ta sbatel osil crixchanoetic
ti Rioxe. 37 Mi lec c'usi iloc' ta aveic
li' ta sba balamile, ch'abal amulic
chayilic ti Rioxe. Mi chopole,
chavich'ic castico —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic syu'el Jesús ti much'utic chopol sjolique

(Lc. 11.29-32)

38 Tey jayvo' jfariseoetic xchi'uc ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe.
—Jchanubtasvanej, ac'o quilticotic
ayu'el yo' jch'unticotic o ti stacojot
tal ti Rioxe —xutic ti Jesuse.
39 —Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie,
chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an
chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu
chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon
jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic
sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti ta
más vo'nee. 40 Ti Jonase oxib c'ac'al
xchi'uc oxib ac'ubal tey tiq'uil ta yut
xch'ut muc'ta choy. Ja' no'ox yech
li vo'on uque, ti c'alal ximilee, oxib
c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal muculon,
vo'on ti co'ol crixchanootique. 41 Ti
c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta
sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe,
más castico chavich'ic, vo'oxuc ti
cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox

castico chich'ic ti jníniveetic ti ta
más vo'nee. Yu'un iyictaic spasel
li c'usitic chopole ti c'alal i'albatic
sc'op Riox yu'un ti Jonase. Li vo'one
más tsots cabtel chac c'u cha'al ti
Jonase, pero mu xac'an xach'unic li
c'usitic chacalbeique. 42 Ti c'alal sta
yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil
crixchanoetic ti Rioxe, más castico
chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc
lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'
ti ants preserentee ti nom ilic tal ta
xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe
srazón ti preserente Salomone. Li
vo'one más to jna' razón chac c'u
cha'al ti Salomone pero mu xac'an
xach'unic li c'usitic chacalbeique.

Ja' li' yaloj ti más tsoc sjol ti much'utic mu j'ech'eluc chich'ic ta muc' ti Jesuse

(Lc. 11.24-26)

43 ’Ti c'alal chloc' ta yo'on jun
crixchano ti pucuje, chbat ta xocol
balamil, chba sa' bu chnaqui, pero
mu sta. 44 “Más lec chisut ech'el ta
yo'on li vinique”, xi ti pucuje. Ti
c'alal chc'ote, leclectic chc'ot sta li
vinique. 45 Yech'o un ti pucuje chba
sa' tal vucvo' xchi'il, ja' ti bu chopol
tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on li
vinique, más to tsoc sjol tajmec. Ja'
no'ox yech chacha'leatic uc, vo'oxuc
ti chava'iic ti c'usi chcale, mi mu
xavich'icon ta muq'ue —x'utatic
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 C'alal tey chlo'ilaj ta yut na
ti Jesuse, ja'o ic'otic ta ti'na ti
sme'e xchi'uc yits'intac yu'un chac
sc'oponic. 47 Oy much'u i'albon ti
Jesuse:
—Tey ta ti'na ame' xchi'uc
avits'intac yu'un la tsc'an
chasc'opon —xut.
48 —Chcal ava'i ti much'utic
co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc
quits'intaque —x'utat yu'un ti
Jesuse.
49 Ti Jesuse lisbichc'obtaoticotic,
vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.
—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme',
ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el.
50 Scotol ti much'utic ja' tspasic
c'usi tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele,
ja' co'ol xchi'uc jme', co'ol xchi'uc
quits'intac, co'ol xchi'uc quixleltac
ya'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 Ti Jesuse iloc' ta na, tey ba
chotluc ta ti'nab. 2 Ep tajmec
jchi'iltactic istsob sbaic ech'el. Ti
Jesuse i'och chotluc ta canova, tey
xcajet ta ba vo'. Li jchi'iltactique
tey lamal ta ti'nab. 3 Ti Jesuse lic
sc'opon. Ep c'usitic iyal ta lo'il.
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic
ba svaj strigoe. 4 Ti c'alal isvaje, oy
jlom ta be ic'ot. Ital mutetic, istam.
5 Oy jlom ta tontic ic'ot ti bu ch'abal
lec slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu
pim slumal. 6 C'alal iq'uepe, ic'anub,
itaquij, yu'un ch'abal lec yisim. 7 Oy
jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li
ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub
o. 8 Oy jlom ta lequil balamil ic'ot.
Lec ich'i, ibeq'uin. Oy iyac' cien, oy
iyac' oxvinic (60), oy iyac' lajuneb
xcha'vinic (30). 9 Vo'oxuc ti ava'iic ti
c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u yu'un iyal lo'il ti Jesuse

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

10 Vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique, c'alal
jtucticotic xa xchi'uc ti Jesuse
—¿C'u yu'un ti mu jamluc xavalbe li
jchi'iltactique? —xcuticotic.
11 —Li vo'oxuque jamal lacalbeic
c'u x'elan tspas ta mantal
crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique
mu jamluc chcalbeic. 12 Ti much'utic
sjunul yo'on ta xch'unique, más
ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe
yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an
ta xch'unic. Yan ti much'utic mu
sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti
jayp'el sna'ique ta xpojbatic ta jmoj.
13 Yech'o ti ta lo'il no'ox chcalbeique.
Yu'un ep ta ech'el iyilic ti oy
jlequilal jyu'elale, pero co'ol xchi'uc
muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi
icale, pero muc xa'ibeic smelol
yu'un stoyoj sbaic. 14 Ja' ic'ot ti c'usi
ists'iba ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta
vo'nee:

Ep to ta ech'el cha'iic
lachi'iltaque, pero mu xa'ibeic
smelol.
Ep to ta ech'el chilic, pero co'ol
xchi'uc mu xilic.

15 Yu'un stoyoj sbaic.

Yu'un mu xictaic spasel li c'usitic
chopole,
yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta
sbatel osile,

xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase.
16 ’Li vo'oxuque layac'beic xa
bentisyon ti Rioxe yech'o ti avilic
xa li c'usitic ijpase, ava'iic xa li
c'usitic icale. 17 Ta melel chacalbeic,
ep yaj'alc'optac Riox xchi'uc ep
ti much'utic lec yo'onic ti ta más
vo'nee ti tsc'an ox tsq'uelic ti c'usitic
ta jpase, pero muc xa xilic. Tsc'an
ox cha'iic ti c'usitic chcale, pero
muc xa xa'iic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic c'usi smelol li jvajtrigoe

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 ’A'ibeic c'usi smelol ti lilo'ilaj
ta scuenta jvajtrigoe. 19 Jlom mu
xa'ibeic smelol ti tsc'an tspasatic ta
mantal yu'un ti Rioxe. Ta xtal ta
ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta
sjolic li sc'op Rioxe. Ja' yech smelol
li bec' trigo ti ic'ot ta bee. 20 Li bec'
trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti
much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe,
ora ta xch'unic, jun xa yo'onic
yilel. 21 Pero mu sjunuluc yo'on ta
xch'unic. Ti c'alal x'ilbajinatique,
ora chicta sbaic. 22 Li bec' trigo
ti ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti
much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe,
pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy
ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. Ja'
yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe
yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. 23 Li
bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile,
ti iyac' ciene, ti iyac' oxvinique (60),
ti iyac' lajuneb xcha'vinique (30), ja'
seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic
li sc'op Rioxe, ti lec xa'ibeic smelole.
Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un
chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi
ch-ilbajinatic, mu xicta o sbaic —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta trigo xchi'uc jobel

24 Ti Jesuse iyalbe jun lo'il noxtoc
li jchi'iltactique.
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan
tspasatic ta mantal ti much'utic

chich'ic ta muc' ti Rioxe. Caltic
no'ox ya'el ti oy jun vinic ti ba svaj
strigo ta yosile. 25 C'alal vayem xa
scotolique, ital scronta. Tal svaj
jobel yo' bu svajoj strigo li vinique.
Ti c'alal laj svaj jobel li scrontae,
ibat. 26 Ich'i li trigoe, ibeq'uin.
Ja'to ivinaj li jobele. 27 "Totic, ¿mi
mu nacauc trigo avaj ta avosile?
Iquilticotic nax ti capal ta jobele",
xiic li smozotaque. 28 "Taje jcronta
isvaj", xi. "¿Mi chba jbulticotic li
jobele?", xiic li smozotaque. 29 "Mu
ya'uc ba abulic naca me capluc
abulic loq'uel li jtrigoe. 30 Tey ac'u
ch'iuc xcha'tosol. C'alal sta yora
chich' loq'uele, c'alal yolel sloq'uele,
t'ujic loq'uel ba'yuc li jobele,
chuquic yu'un chachiq'uic. Ts'acal
to xaloq'uic li trigoe, xamajic,
xach'olic ta stenal, ta xcutic li
jloc'trigoetique", xut smozotac
li yajval osile —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Chacalbe ava'iic noxtoc c'u x'elan
tspasvan ta mantal ti Rioxe. Ac'u mi
muc bu ep lavie pero ta to xp'olic.
Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti ists'un
ta yosil jun vinic ti toyol ibate. 32 Li
bec' mustisyae más biq'uit chac
c'u cha'al sbec' yan ts'unubiletic.
Pero c'alal xch'ie, más toyol chbat.
Chtal mutetic, tey tspas stso'opic ta
sc'obc'obtac —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta svuquesobil xch'ut pan

(Lc. 13.20-21)

33 Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan
tspasvan ta mantal ti Rioxe. Oy
syu'el, xu' tslecubtas o avo'onic
yo' xapasic o li c'usitic leque.
Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut
pane. Ac'u mi jset' no'ox xac'be
svuquesobil xch'ut vucub te' arina li
antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti naca ta lo'il iyalbe crixchanoetic ti Jesuse

(Mr. 4.33-34)

34 Ti Jesuse naca ta lo'il iyalbe
li jchi'iltactique pero oy smelol ti
c'usitic iyale. 35 Yu'un ja' ic'ot ti c'usi
iyal ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee.
Naca ta lo'il chalbe li
crixchanoetique.
Li c'usitic chale muc bu xca'itic
o yech ta spasel balamil,
xi onox ts'ibabil ta sc'op Riox.

Ja' li' yaloj ti i'albatic c'usi smelol li trigoe xchi'uc li jobele

36 Ti Jesuse isc'opon comel li
jchi'iltactique, i'och ta yut na.
Li'ochoticotic uc, vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique.
—Alo ca'iticotic c'usi smelol li lo'il
scuenta jobel avale —xcuticotic.
37 —Li jvajtrigoe, vo'on ti co'ol
crixchanootique. 38 Li cosile ja'
sjunlej li balamile. Li trigoe ja' ti
much'utic ta xch'unic c'usi lec chil
ti Rioxe. Li jobele ja' ti much'utic
chopol c'usitic tspasique. 39 Li
jcronta ti isvaj jobele, ja' ti totil
pucuje. Ti yora chich' loq'uele,
ja'o c'alal xlaj li balamile. Li
jloc'trigoetique ja' ti anjeletique.
40 Ti c'u x'elan istsobic ti jobele,
ti ixchiq'uique, ja' yech chc'ot

c'alal xlaj li balamile. 41 Vo'on ti
co'ol crixchanootique, ta jtac tal
caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ti
much'utic tsocbe sjol li xchi'ile
xchi'uc scotol ti much'utic chopol
c'usitic tspasique. 42 Tstenic ochel
ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet
o yeic yu'un tsots castico chich'ic.
43 Yan ti much'utic lec yo'onique
ch-ac'bat xojobalic c'alal teyic xa
yo' bu tspas mantal ti Jtotic Riox
ta vinajele, yu'un ja' xch'amaltac.
Ti xojobalique co'ol xchi'uc xojobal
c'ac'al. Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale,
nopbeic smelol —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' lo'il ti mucul ista epal taq'uin ti jun vinique

44 Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Mi sjunul avo'on chach'unic
pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, mu
xa c'usi palta chava'iic, xamuyubajic
xa tajmec. Co'ol xchi'uc jun vinic ti
mucul ista epal taq'uin ta jset' osile.
Xmuyubaj xa tajmec. Tey no'ox
ixcha'muc comel, ja' ba xchon scotol
li c'usuc yu'une, ja' isman li jset' osil
yo' bu mucul li taq'uine —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jp'ej perla

45 Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Mi sjunul avo'on chach'unic
pasel ta mantal yu'un ti Rioxe,
xamuyubajic tajmec. Co'ol xchi'uc
jun jmanolajel ti tsc'an tsman
perlaetic ti toyol stojole. 46 C'alal
iyil jp'ej ti leclec sbae, xmuyubaj
xa tajmec. Ba xchon scotol li c'usuc
yu'une, ja' isman —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jtsac-choyetic

47 Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Chcal ava'iic c'u x'elan tspas
mantal ti Rioxe. Ti Rioxe co'ol
xchi'uc jtsac-choyetic ya'el ti sjipojic
ta nab snuti'ique ti ep tajmec choy
ocheme. 48 Li jtsac-choyetique, mi
inoj li snuti'ique, ta snitic loq'uel
ta ti' nab, ta st'ujic li choye. Ti
bu leque chaq'uic ta moch. Ti
bu chopole ta stenic ech'el. 49 Ja'
yech tspas ti Rioxe ti c'alal xlaj li
balamile. Ta stac tal ti anjeletique,
chtal st'ujic li crixchanoetique.
Slecoj chaq'uic ti much'utic chopol
sjolique, slecoj chaq'uic ti much'utic
lec yo'onique. 50 Ti much'utic chopol
sjolique chteneic ochel ta c'oc'. Tey
x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un
tsots castico chich'ic —xi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xu' xa chalic a'yuc sc'op Riox ti yajchanc'optac Jesuse yu'un ya'yojic xa scotol

51 —¿Mi ava'ibeic smelol scotol ti
c'usitic icale? —xiyutoticotic ti Jesuse.
—Cajval, ica'iticotic —xcuticotic.
52 —Ti ava'ibeic xa smelole,
co'oloxuc xchi'uc jun vinic ya'el ti oy
scotol c'usi chtun yu'une. Yu'un ja'
iyich' comel ti c'usuc yu'un ti ánima
stote. Oy onox c'usuc yu'un uc. Yech'o
un oy scotol ti c'usi chtun yu'une. Ja'
no'ox yechoxuc uc, ava'yojic ti c'usitic
i'albatic yu'un Riox ti vo'ne moletique
xchi'uc ti c'usitic ja' to lacalbeique.
Yech'o un xu' chavalic a'yuc c'u
x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

53 Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse,
iloc' teyo'e. 54 Ibat ta steclumal

ta Nazaret. I'och ta templo teyo'e,
tey ichanubtasvan. Ti much'utic
iya'iique xch'ayet xa yo'onic.
—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e
ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista
syu'el ti scotol c'usi xu' tspase?
55 Pero ja' screm li carpinteroe,
ja' yol li Maríae. Ja' sbanquilic li
Jacoboe, xchi'uc li Josee, xchi'uc
li Simone, xchi'uc li Judase. 56 Ja'
xibnelic noxtoc li antsetic ti li'
nacajtic jchi'uctique. ¿Bu ixchan
scotol ti x'elan tspase? —xut sbaic.
57 Muc xch'unic ti ja' stacoj tal ti
Rioxe.
—Ti much'utic chalic a'yuc li
sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o
jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan
ta steclumal stuquique xchi'uc ta
snaique, mu x'ich'batic ta muc'
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
58 Ta steclumal ti Jesuse muc bu ep
iyac' iluc slequilal syu'elal, ja' ti muc
xch'unic ti tacbil tal yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 Ti covierno Erodese iya'i ti
ep c'usitic tspas ti Jesuse
yu'un vinajem sc'oplal.
2 —Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e.
Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy
syu'ele —xut ti xchi'iltac tey ta
opisinae.
3 Ja' ta smantal ti Erodese ti itsac
ti Juane, ti ichuque ta carina ta yut
chuclebale yo' mu xtae o ta milel
yu'un ti yajnil to'ox yits'ine. Erodías
sbi ti antse. Felipe sbi ti yits'ine.
4 —Ma'uc yech chal li leye ti
apojbe yajnil lavits'ine —x'utat
yu'un Juan ti Erodese.
5 Ti Erodese yo'onuc smil ti Juane
pero ixi' o to'ox ti jchi'iltactic ta
israelale, yu'un xch'unojic ti ja'
yaj'alc'op Rioxe. 6 Ts'acal to c'alal
iloc' sjabilal ti Erodese, ispas
sq'uinal. Ti stseb Erodíase i'ac'otaj.
Ti c'u x'elan i'ac'otaje, lec iyil ti
Erodese xchi'uc ti much'utic tey
tsobolique.
7 —C'anbon ti c'usi chac'ane,
lojriox chacac'be —xut tseb ti
Erodese.
8 Ti tsebe ba sjac'be sme' ti c'usi
tsc'anbe ti Erodese. C'alal i'albat ti
c'usi tsc'ane, ba yalbe ti Erodese:
—Ja' ac'bon tal ta plato sjol li Juan
j'ac'-ich'vo'e —xut.
9 Ti Erodese iyat yo'on. Ta scoj ti
isva'an ta rextico ti Rioxe, xchi'uc ti
ya'yojic ti much'utic tey xchi'uc ta
mexae, yech'o un iyal ti xu' chich'be
sjol ti Juane. 10 Ja'o istac ech'el
yajsolterotac ti ac'u ba stuch'beic
tal sjol ti Juan ta chuclebale.
11 Ispachbeic tal ta plato, iyac'beic ti
tsebe. Ti tsebe ba yac'be sme'.
12 Ic'ot yajchanc'optac ti Juane, ay
sloq'uesic, ba smuquic. Ba yalbeic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Ti Jesuse iya'i ti ip'ise ta Juan
yu'un ti Erodese, i'och ech'el ta
canova, ibat ta xocol balamil. C'alal
iya'iic ti jchi'iltactic ta israelale ti
ibat xa ti Jesuse, oy jayib jteclum
iloq'uic ech'el, ba staic. 14 Ti c'alal
liloc'oticotic ta canovae, tey
xa tsobol ep crixchanoetic c'ot
jtaticotic. Ti Jesuse isc'uxubin,
iyet'esbe xchamel ti jchameletic tey

capalique. 15 C'alal ch-ic'ub xa'ox
osile —Li'toe xocol balamil. Imal xa
c'ac'al noxtoc. Más lec taco ech'el
li crixchanoetique, ac'u ba sman
sve'elic ta naetic —xcuticotic ti
Jesuse.
16 —Mu persauc xbatic. Mac'linic
vo'oxuc —xiyutoticotic.
17 —Mu c'usi oy cu'unticotic.
C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc
cha'cot choy li' quich'ojticotique
—xcuticotic.
18 —Ich'ic tal —xiyutoticotic.
19 Ti Jesuse iyalbe ti jchi'iltactique
ti ac'u chotlicuc ta stentejtique.
Ixch'am ti vo'p'ej pane xchi'uc
ti cha'cot choye, isq'uel vinajel,
"colaval" xut ti Rioxe. Ja'o ixut
ti pane, ixch'ac noxtoc ti choye.
Liyac'boticotic. Vo'oticotic xa
icac'beticotic ti crixchanoetique.
20 Ive' scotolic, lec inojic.
Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti
choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un
ti crixchanoetique. Inoj lajcheb
moch ti sovrae. 21 Oy nan vo'miluc
viniquetic ive'ic. Slecoj ti antsetique
xchi'uc ti c'oxetique, muc bu nitbil.

Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

22 Ts'acal to —Ochanic ech'el ta
canova, t'ab batanic ta jech nab —
xiyutoticotic ti Jesuse.
Ti Jesuse stuc xa isc'opon comel
ti crixchanoetique. 23 Ti c'alal laj
sc'opon comele, imuy ta vits, ba
sc'opon Riox. C'alal i'ic'ube, stuc tey
ta vits ti Jesuse. 24 Li vo'oticotique
o'lol xa'ox nab xiloc'oticotic ech'el.
Ital tsots ic' ta quelavticotic,
xyuc'yon xa tajmec li nabe. Mu
xa xanav ti canovae. 25 C'alal
po'ot xa'ox sacube, listaoticotic ta
o'lol nab ti Jesuse. Iquilticotic ti
chanav tal ta yoc ta ba name. 26 Ti
c'alal iquilticotique, lixi'oticotic.
Xcac'ticoticuc me ch'ulelal.
Xi'avlajetoticotic xa tajmec.
27 Ora ic'opoj ti Jesuse:
—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic
—xiyutoticotic.
28 —Cajval, mi yech chaval ti
vo'ote, alo ti xu' chital ta ba nab
uque, chtal jnupot —xi li Pedroe.
29 —La' —x'utat.
Iloc' ta canova li Pedroe, ixanav
ta yoc ta ba nab, ba snup ti Jesuse.
30 C'alal iya'i ti tsots iq'ue, ixi'.
Chmuc xa'ox yalel ta vo'.
—¡Cajval, coltaon! —xut.
31 Ti Jesuse ora istsacbe sc'ob.
—¿C'u yu'un ti chaxi'e? ¿Mi mu
to bu ach'unoj ya'el ti vo'on tsots
jyu'ele? —x'utat.
32 C'alal i'ochic ta canovae, ipaj
li iq'ue. 33 Vo'oticotic ti teoticotic
ta yut canovae ijquejan jbaticotic,
iquich'ticotic ta muc' ti Jesuse.
—Ta melel vo'ot Xch'amalot ti
Rioxe —xcuticotic.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse

(Mr. 6.53-56)

34 Ti c'alal lic'ototicotic ta
Genesaret ta jech nabe, tey
liloc'oticotic ta canova. 35 Ti
jchi'iltactic ta israelale ti tey
nacajtique iyojtiquinic ti ja' ti
Jesuse. Ora ivinaj ta sjunlej
Genesaret ti tey ic'ot ti Jesuse.
Iyic'beic tal scotol jchameletic. 36 Oy
jlom jchameletic isc'anbeic ti Jesuse
ti ja' no'ox ac'u yac' ta piquel ti sne

spimilc'u'e. Ti much'utic ispique
i'ech' o ti xchamelic uque.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe

(Mr. 7.1-23)

15 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic
xchi'uc jayvo' ti much'utic
ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, li' liquemic
ech'el ta Jerusalene. C'ot sjac'beic ti
Jesuse:
2 —¿C'u yu'un ti ma'uc yech
tspasic lavajchanc'optaque chac c'u
cha'al ispasic ti vo'ne moletique?
Yu'un jliquel no'ox tspoc sc'obic
c'alal chve'ique. Ti vo'ne moletique
jal ispoc sc'obic ti c'alal ive'ique yo'
lec x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic.
3 Itac'av ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti ma'uc
chachanubtasvanic o li smantaltac
Rioxe, ti ja' chavalic ti c'u x'elan
scostumbreic ti vo'ne moletique?
4 "Ich'o ta muc' atot ame'", xi ti
Rioxe. "Mi oy much'u chopol c'usi
chalbe li stot sme'e, milic", xi.
5-6 Yan li vo'oxuque chachanubtasic
ti ac'u no'ox yalic ti yac'ojic xa ta
smoton Riox li c'usuc yu'unique. Mi
iyalbeic xa yech ti stot sme'ique ti
yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc
yu'unique, xu' xa mu sc'uxubinic li
stot sme'ique. Ti x'elan chavalique,
ma'uc chachanubtasvanic o li
smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u
x'elan smantalic ti vo'ne moletique.
7 Yech no'ox chanopic ti avich'ojic ta
muc' ti Rioxe. Ja' ac'oplalic ti i'albat
yu'un Riox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti
ta vo'nee.
8 Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti
chiyich'ic ta muq'ue,
mu sjunuluc yo'onic.
9 Smantal no'ox crixchano ti ta
xchanubtasvanic oe,
mu vo'onicon caloj,
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
10 —Jchi'iltactic, nopojanic tal.
La' a'yic li c'usi chcale. 11 Li c'usitic
chalajesique muc bu chata o amulic
ta stojol ti Rioxe. Ja' chata o amulic
li c'usitic chopol chavalique —xi.
12 Vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique
linopojoticotic ech'el yo' bu ti
Jesuse.
—¿Mi ana'oj ti chopol iya'i
jfariseoetic ti x'elan avalbee?
—xcuticotic.
13 —Li jfariseoetique chalic ti mu
persauc xach'unic scotol ti c'usitic
yaloj ti Jtot tey ta vinajele. Yech'o
un ta onox xch'ay sc'oplalic chac c'u
cha'al chich' bulel ts'i'lel. 14 Yech'o
un mu me xavat avo'onic. Yu'un
co'olic xchi'uc ma'sat ti yo'onuc
yac'be yil be li xchi'il ta ma'satile.
Pero mi co'ol ma'satetique, co'ol
chp'ajic ta ch'en —xiyutoticotic ti
Jesuse.
15 —Alboticotic smelol li lo'il avale
—xi li Pedroe.
16 —¿Mi muc xava'ibeic smelol
ya'el uc? 17 ¿Mi mu xana'ic ya'el
ti ta ach'utic no'ox chc'ot li
c'usitic chalajesique, ti chatsa'taic
loq'uele? 18 Yan li c'usitic chopol
chavalique, ta avo'onic chlic tal, ja'
chata o amulic ta stojol ti Rioxe.
19 Li crixchanoetique ta yo'onic
onox tsnopic li c'usitic chopole.
Chmilvanic, tsa' yantsic, tsa'
yajmulic, ch-elc'ajic, tsnopic c'op, tol
xlo'iltavanic. 20 Li c'usitic chopol li'i

ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe.
Mi ja' no'ox muc bu jal chapoc
ac'obic c'alal chave'ique, muc bu
chata o amulic —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xch'unoj jun jcanaanil antse

(Mr. 7.24-30)

21 Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta
sts'el li chib jteclum Tiroe xchi'uc li
Sidone. Libatoticotic uc. 22 Tey ic'ot
jun jcanaanil ants. Ti antse iyapta
ti Jesuse:
—Totic, smom David, c'uxubinbon
li jtsebe yu'un ochem pucuj ta yo'on.
Abol sba tajmec —xi.
23 Ti Jesuse muc xtac'av.
—Abulajan taco ech'el li antse
yu'un tsots chiyaptaotic —xcuticotic.
24 —Li vo'one ja' no'ox tacbilon
tal scuenta jchi'iltac ta israelal
yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel chijetic
—x'utat yu'un Jesús ti antse.
25 Ti antse isquejan sba ta yichon
ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil
noxtoc.
—Totic, loq'uesbon pucuj ta yo'on
li jtsebe —xut.
26 —Oy onox xava'i lo'il ti chopol
mi ta jpojbetic spanic li unetique,
mi ja' chcac'betic slajes li c'ox
ts'i'etique —x'utat yu'un chq'uele c'u
x'elan chtac'av.
27 —Yecha'a, totic. Pero oy onox
chp'aj xch'uch'ulil spanic ta yolon
smexa li unetique. Ja' tstamic li c'ox
ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi
ti antse.
28 —Chquil ti sjunul avo'on
ach'unoj ti oy jyu'ele. Ac'u c'otuc li
c'usi ac'anbone —x'utat yu'un Jesús
ti antse.
Ora iloc' pucuj ta yo'on ti stsebe.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel jchameletic ti Jesuse

29 Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta
ti'nab tey no'ox ta estado Galilea.
Imuy ta vits, ichoti. 30 Tey ic'otic
epal crixchanoetic yo' bu ti Jesuse.
Yic'ojic c'otel coxoetic, xchi'uc
ma'satetic, xchi'uc uma'etic, xchi'uc
ti much'utic tuncoe, xchi'uc yan
jchameletic. Tey c'ot yaq'uic yo' bu
ti Jesuse. Iyet'esbe xchamel scotol
ti jchameletique. 31 Ti jchi'iltactique
xch'ayet xa yo'onic ti c'alal iyilic ti
ijam xa yeic ti much'utic uma'etic
to'oxe, ti lec xa yoc sc'obic ti
much'utic tunco to'oxe, ti lec xa
chanavic ti much'utic coxoetic
to'oxe, ti ijam xa satic ti much'utic
ma'satetic to'oxe. Ti Riox quich'ojtic
ta muc' vo'otic li j'israelotique, lec
ibat sc'oplal.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin chanmil viniquetic ti Jesuse

(Mr. 8.1-10)

32 Ti Jesuse listsoboticotic,
vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.
—Toj abol sbaic chquil li
jchi'iltactic li'i, yu'un yoxibal xa
c'ac'al li' jchi'uctique, mu xa c'u
slajesic. Ti mi ta jtac ech'el ta
snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al
xlubtsajic ta be —xiyutoticotic.
33 —¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta
xocol balamile ti ta jmac'linticotic
o li epal crixchanoetique?
—xcuticotic.
34 —¿Jayp'ej to li jpantique?
—xiyutoticotic.
—Vucp'ej xchi'uc jaycot c'ox choy
—xcuticotic.

35 Ti Jesuse iyalbe ti
crixchanoetique ti ac'u chotlicuque.
36 Ixch'am ti vucp'ej pane
xchi'uc ti choye, “colaval”, xut ti
Rioxe. Ja'o ixut ti pane, ixch'ac
noxtoc ti choye, liyac'boticotic.
Vo'oticotic xa icac'beticotic ti
crixchanoetique. 37 Ive' scotolic, lec
inojic. Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti
choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti
crixchanoetique. Inoj vucub moch
ti sovrae. 38 Oy nan chanmiluc
viniquetic ive'ic. Slecoj ti antsetique
xchi'uc ti c'oxetique, muc bu nitbil.
39 Ti c'alal laj ve'icuque —Batanic xa
un —xut crixchanoetic ti Jesuse.
Ja'o li'ochoticotic ta canova
xchi'uc ti Jesuse. Libatoticotic ta
sts'el jteclum Magdala.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic mi oy syu'el Jesús ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic
xchi'uc jayvo' jsaduceoetic.
Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse yo'
stabeic o smul ti yalojique.
—Ac'o quilticotic mi yech ti oy
ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal
tal avu'un ta vinajel yo' jch'unticotic
o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic.
2 Itac'av ti Jesuse:
—C'alal ch-ic'ube, “ti oc'obe
q'uepel yu'un tsoj li vinajele”,
xachiic. Yu'un onox q'uepel. 3 Ta
sobe “chtal vo' tana. Tsoj li vinajele,
macal osil”, xachiic. Yu'un onox ta
xtal. Xavilic c'u x'elan li vinajele
pero ti avalojique, ja' mu xavilic ti
stacojon tal ti Rioxe. 4 Vo'oxuc ti
cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Mu
xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Yu'un ja'
no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele
pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox
chava'ibecon jc'oplal chac c'u cha'al
ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op
Riox ti ta más vo'nee —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
Tey lamal iscomtsan crixchanoetic
ti Jesuse, libatoticotic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic ti p'ijicuc me, ti mu me ya'uc xch'unic ti c'usi chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique

(Mr. 8.14-21)

5 Lic'ototicotic ta jech nab
xchi'uc ti Jesuse. Vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique muc jna'
xquich' jpanticotic.
6 —Q'uelo me abaic ta svuquesobil
xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc
li jsaduceoetique —xiyutoticotic ti
Jesuse.
7 —Ti x'elan chale, ja' nan ti
muc jna'tic tal ti jpantique —xcut
jbaticotic.
8 Ti Jesuse sna'oj c'usi icalbe
jbaticotic.
—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic
ti muc xana'ic tal ti jpantique?
Yu'un mu to bu ach'unojic ya'el ti
vo'on tsots jyu'ele. 9 Yu'un ich'ay
xa xava'iic ti vo'p'ej no'ox pan
ive'ic o ti vo'mil viniquetique,
xchi'uc ti jayib moch atsobbeic
sovrae. 10 Yu'un ich'ay xa xava'iic
noxtoc ti vucp'ej no'ox pan ive'ic
o ti chanmil viniquetique, xchi'uc
ti jayib moch atsobbeic sovrae.
11 Yech'o ti mu to xava'ibeic smelol
ti ma'uc svuquesobil xch'ut pan
ti “q'uelo me abaic ta svuquesobil
xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc

li jsaduceoetique”, xacutique —
xiyutoticotic ti Jesuse.
12 Ica'ibeticotic smelol ti ma'uc
svuquesobil xch'ut pane. Ja'
no'ox iyal ti p'ijiconticotic ti
mu me jch'unticotic ti c'usi
chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti
jsaduceoetique. Yu'un chalic ti mu
persauc jch'untic scotol ti c'usitic
yaloj ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Libatoticotic ta sts'el jteclum
Cesarea de Filipo xchi'uc ti Jesuse.
—¿C'usi van cabtel yalojic
li jchi'iltactique, vo'on ti co'ol
crixchanootique? —xiyutoticotic.
14 —Jlom chalic ti vo'ot Juan
j'ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti
vo'ot Eliasote. Jlom chalic ti vo'ot
Jeremíasote. Jlom chalic ti vo'ot
yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee ti
yu'un nan icha'cuxie —xcuticotic.
15 —Li vo'oxuque, ¿c'usi cabtel ti
avalojique? —xiyutoticotic.
16 —Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox
chapasoticotic ta mantale. Vo'ot
Xch'amalot Riox ta vinajel ti cuxul
ta sbatel osile —xut li Simon
Pedroe.
17 Itac'av ti Jesuse:
—Simón, screm Jonás, yac'ojbot
bentisyon ti Rioxe. Yu'un ma'uc
crixchano isyules ta ajol li c'usi
cabtele. Ja' isyules ta ajol ti Jtotic
Riox ta vinajele. 18 Li vo'ote ti Pedro
icac' abie, yu'un ep to ta xch'unic
avu'un ti vo'on tal jtoj amulique. Ta
persa chc'ot yech. Ac'u mi yo'onuc
xch'ay jc'oplal ti pucuje pero mu
xch'ay yu'un. 19 Vo'ot chcom ta aba
ti chavalbe ya'i crixchanoetic c'u
x'elan xu' chc'otic yo' bu ti Rioxe. Ti
much'utic mu xavac' ta pertonale
mi oy c'usi chopol ispasique, ja'
no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal
yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic
chavac' ta pertonale, ch-aq'ueic ta
pertonal yu'un ti Riox uque —x'utat
li Pedroe.
20 —Mu to me much'u xavalbeic
ti vo'on st'ujojon Riox chajpasic ta
mantale —xiyutoticotic jcotolticotic.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

21 Lic yalboticotic noxtoc ti Jesuse:
—Persa chibat ta Jerusalén yu'un
tey chba cac' jvocol. Yu'un tey
chistsaquic li jmeltsanejc'opetique,
xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc
li much'utic ta xchanubtasvanic
ta smantal Rioxe. Ja' chiyaq'uic ta
milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al
chicha'cuxi —xiyutoticotic.
22 Li Pedroe iloc'loc' ech'el xchi'uc
ti Jesuse.
—Cajval, ac'u sc'uxubinot ti Rioxe,
ma'uc yech smelol ti chavich' milele
—xut.
23 Ti Jesuse isq'uelbe sat li Pedroe.
—¿C'u yu'un chach'unbe smantal
ti Satanase? Mu me xapajeson. Li
vo'ote ma'uc chanop ti c'usi tsc'an
ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u
cha'al tsnop li yan crixchanoetique
—x'utat yu'un Jesús li Pedroe.
24 —Ti much'utic chiyich'ic ta
muq'ue, mu me c'uxuc ta yo'on
spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic
ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch
cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic
o. 25 Ti much'utic mu xiyich'ic ta

muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un
onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil.
Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic
mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel
osil. 26 Mi ja' no'ox ta avo'onic li
c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi
bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc'
ta sbatel osil. Ac'u mi jc'ulejoxuc
tajmec li' ta sba balamile, pero
mu xu' chaman abaic loq'uel li ta
c'oq'ue. 27 Ta sta yora chital xchi'uc
slequilal syu'elal ti Jtote, vo'on ti
co'ol crixchanootique. Chixchi'inic
tal anjeletic ta vinajel. Ti c'u x'elan
ch-ech'ic jujun li' ta sba balamile,
ja' yech chtal jtojic ya'el. 28 Ta melel
chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque, oy
mu to'ox chachamic ti c'alal xlic
pasvancon ta mantale, vo'on ti co'ol
crixchanootique —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al
ti yech iyal ti Jesuse, ja'o
i'iq'ueic muyel ta jp'ej muc'ta vits li
Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc
li Juan yits'in Jacoboe. 2 Li oxvo'e
iyilic la ti iyac' xojobal ti Jesuse. Ti
xojobal sate co'ol la xchi'uc xojobal
c'ac'al. Ti sc'u'e sac la tajmec, co'ol
la xchi'uc luz. 3 Ja'o la iyilic ti
Moisese xchi'uc ti Eliase, tey la
chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse.
4 —Cajval, lec ti li'otic oe. Mi
xac'ane, ta jmeltsanticotic oxp'ejuc
sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej
yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xi
la li Pedroe.
5 Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe,
ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la
scotolic. Iyac' la xojobal li lumal
toque. Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal
toc ti Rioxe.
—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec.
Bats'i jun co'on yu'un. Xach'unbeic
me li c'usitic chayalbeique —xi la.
6 Ti c'alal iya'iic ti oxvo'
jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse,
ixi'ic la tajmec, ispatan la sbaic ta
lum. 7 Itijeic la yu'un ti Jesuse:
—Licanic, mu xaxi'ic —x'utatic la.
8 Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot
pero stuc xa la tey va'al iyilic ti
Jesuse.
9 Ti c'alal iyalic tale —Mu
to me much'u xavalbeic ya'i ti
c'usi avilique. Ja'to me xavalic
a'yuc ti c'alal xicha'cuxi loq'uel
ta jmuquenal vo'on ti co'ol
crixchanootique —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
10 —¿C'u yu'un chalic li
jchanubtasvanejetic ta smantal
Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti ts'acal
to chatale? —xutic la ti Jesuse.
11 —Ta melel ja' yech ts'ibabil ta
sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase.
Ja' chtal yalbe li jchi'iltactique ti
ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole.
12 Chacalbeic, ti Eliase i'ay xa, pero
muc xojtiquinic. Li crixchanoetique
ispasbeic ti c'usi tsc'an yo'onique,
ismilic. Ja' no'ox yech chismilic
uc, vo'on ti co'ol crixchanootique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
13 Ja' la iyul o ta sjolic ti ja' sc'oplal
Juan j'ac'-ich'vo' ti iyal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Ti c'alal iyulic yo' bu
tsoboloticotic xchi'uc ti

crixchanoetique, tey ic'ot jun
jchi'iltic, isquejan sba ta yoc ti
Jesuse.
15—Cajval, c'uxubinbon li jcreme
yu'un staoj tup'-ic'. Toj abol sba.
Ep ta ech'el ic'ot ta c'oc'. Ep ta
ech'el ip'aj ta vo'. 16Iquic'be tal
lavajchanc'optaque, icalbeic ti ac'u
sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc'
yu'unic —xut ti Jesuse.
17—Chopol ajolic, mu onox
xach'unic tajmec. ¿C'u to onox
ora chach'unic ya'el ti vo'ne
xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa
lajts'icbeique? Ic'becon tal li
creme —xiyutoticotic xchi'uc ti
jchi'iltactique.
18Ti Jesuse istac loq'uel ti pucuje.
Ora iloc' ta yo'on ti creme.
19Ti c'alal jtucticotic xae —¿C'u
yu'un ti muc xloc' cu'unticotic ti
pucuje? —xcuticotic ti Jesuse.
20—Yu'un mu to chach'unic ti
vo'on chajcoltaic ta spasel scotole.
Ta melel chacalbeic, ac'u mi jutuc
no'ox ach'unojic ti oy jyu'ele, ac'u
mi co'ol xchi'uc jp'ej bec' mustisya,
pero spas xa avu'unic li c'usitic
vocol ta pasele. Ja' chac c'u cha'al
mi chavalic ti ac'u loc'uc li vits
li'i, tspas avu'unic. Scotol xa xu'
avu'unic mi ja' yech ach'unojique.
21Pero li jtos pucujetic ti ijloq'uese,
ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe,
mi chavicta avotique —xiyutoticotic
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22Ti c'alal teoticotic to'ox ta
Galilea xchi'uc ti Jesuse —Vo'on
ti co'ol crixchanootique chi'aq'ue
entrucal ta stojol crixchanoetic.
23Chismilic, chimuque, ta yoxibal
c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.
Ti c'alal ica'iticotique, icat
co'onticotic tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyac' tojel aq'uel scuenta templo ti Jesuse

24Ti c'alal lic'ototicotic ta
Capernaume, tey ic'otic jayvo' jtsob-
tojel-aq'uel scuenta muc'ta templo.
—¿Mi chac' chib dracma
lavajchanubtasvanejique? —x'utat li
Pedroe.
25—Chac' —xi.
C'alal i'och ta yut na li Pedroe, ja'
ba'yi ic'oponat yu'un ti Jesuse.
—Simón, ¿c'usi chanop? ¿Much'u
tsc'anbe taq'uin li preserenteetic
li' ta sba balamile? ¿Mi ja' tsc'anbe
li xch'amaltaque, o mi yan
crixchanoetic tsc'anbe? —x'utat.
26—Yan crixchanoetic tsc'anbe —
xi li Pedroe.
—Ja' colem chcom li
xch'amaltaque. Ja' no'ox yech li
vo'on uque, mu persauc chacac'
ti yechuque. 27Pero yo' mu soc o
sjolique, batan ta nab, tic'o ochel
ta nab li ansuelo tsacob choye.
Li primero choy chanit loq'uele,
jach'bo ye. Tey yumoj chata jsep
estatero. Ich'o tal, ac'bo li much'utic
ta stsobe. Tey batuc scuenta
jcha'va'altic —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' tsots yabtel chc'otic li much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique

(Mr. 9.33-37; 42-48; Lc. 9.46-48; 17.1-2)

18 Ti c'alal iyac' tojel aq'uel
ti Jesuse, ja'o ijac'beticotic,
vo'oticotic li yajchanc'opoticotique:

—¿Much'u junucal tsots
yabtel chich' ti c'alal cha'och ta
pasmantale? —xcuticotic.
2—La' —xut jun c'ox crem ti
Jesuse. Isva'an ta o'lol yo' bu
tsoboloticotique.
3—Ta melel chacalbeic, mi
chac'anic coltael yu'un ti Rioxe
chac c'u cha'al tsc'anic coltael yu'un
stotic li c'oxetique, xu' cha'ochic
yo' bu ta jpas mantale. Ti mi mu
xac'anic coltaele, mu xu' cha'ochic.
4Mi mu xavac' abaic ta ich'el ta
muc' chac c'u cha'al mu sna' xac'
sba ta ich'el ta muc' li c'ox li'i, ja'
tsots avabtel chac'otic yo' bu ta jpas
mantale. 5Mi chachanubtasic ta
jc'op li much'u ja' yech yo'on chac
c'u cha'al yo'on li c'ox li'i, chvinaj ti
vo'on avich'ojicon ta muq'ue. 6Yan
mi chachanubtasic ta spasel c'usi
chopol junuc ti much'utic ja' yech
yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li
c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue,
más lec ti lachucbaticuc jcotuc cho'
ta anuq'uique, ti latenaticuc ochel
ta mare, ti lachamicuque. 7Lavi
cuxuloxuc to ta sba balamile, oy
onox c'usi chopol chtal ta avo'onic.
Yech'o un q'uelo me abaic, mu me
vo'oticoxuc ta amulic mi tsa' smul
lachi'ilique. Mi vo'oxuc ta amulic
tsa' smul lachi'ilique, abol abaic.
8'Mi ja' chata o amulic lavoc
ac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic
yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi avoc
ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta
sbatel osile, abol abaic. 9Ja' no'ox
yech noxtoc mi ja' chata o amulic
lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic
yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic
no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel
osile, abol abaic.

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij

(Lc. 15.3-7)

10'P'ijanic me, mu me xap'ajic
junuc li c'oxetic lacalbeique yu'un
scotol xchabioj ti anjeletic ta
vinajele. Ta melel chacalbeic, ti
anjeletic ta xchabivanique chc'ot
sc'oponic ti Jtot tey ta vinajele.
11Vo'on ti co'ol crixchanootique, tal
jpojoxuc yu'un sc'oplal cha'ochic ta
c'oc' ta sbatel osil.
12'Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic
oy cien xchije. Mi ich'ay jcotuque,
lamal chicta li noventa y nuevee ti
c'alal chba sa' tal li jcot ch'ayeme.
13Ta melel chacalbeic, ti muc bu
ch'ayem li noventa y nuevee, jun
yo'on. Pero mi ista li jcot ti ich'aye,
más to jun yo'on. 14Ja' no'ox yech
ti Jtot tey ta vinajele, mu sc'an
ti ch-och ta c'oc' junuc li c'oxetic
lacalbeique.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chcac'tic ta pertonal li jchi'iltique

(Lc. 17.3)

15'Ti mi oy bu ista smul avu'un
junuc achi'il ta yich'elon ta muq'ue,
ba lequil'albo atuc ti c'usi chopol
ispase. Ti mi ta xch'une, lec
chacomic. 16Ti mi mu xch'une, ic'o
ech'el junuc o mi cha'vo'uc achi'il yo'
oy o rextico ti c'usi avalbee. 17Ti mi
muc xach'unbatic li c'usi avalbeique,
albo abaic acotolic ti c'u avepalic
sjunul avo'onic avich'ojicon ta
muq'ue. Comon'albeic ti c'usi chopol
tspase. Mi mu xaxch'unbe acotolic
noxtoque, tey comuc chac c'u cha'al
yan crixchano, chac c'u cha'al jc'an-
loc'-c'usiticuc ti mu xich'ic ta muc' ti
Rioxe.

18 ’Ta melel chacalbeic, ti
much'utic mu xavaq'uic ta pertonal
mi oy c'usi chopol ispasique, ja'
no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal
yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic
chavaq'uic ta pertonale, ch-aq'ueic
ta pertonal yu'un ti Riox uque.
19 ’Chacalbeic noxtoc, mi
oy cha'vo'oxuc ti co'ol ajolic
chac'oponic ti Jtot tey ta vinajele,
scotol li c'usi chac'anbeique
chayac'beic. 20 Mi oy atsoboj
abaic cha'vo' oxvo'uc, vo'oxuc
ti avich'ojicon ta muq'ue, tey
jchi'ucoxuc —xiyutoticotic ti Jesuse.
21 —Cajval, ¿jay'ech'el tsc'an
chcac'be pertonal mi ista smul
cu'un junuc jchi'ile? ¿Mi xu' ta
vuc'ech'el no'ox? —xi li Pedroe.
22 —Muc bu chacalbe mi
vuc'ech'el no'ox. Mu atbiluc
jay'ech'el tsc'an chavac' pertonal.
Scotol c'ac'al tsc'an chavac' pertonal
—x'utat yu'un ti Jesuse—.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti muc xac' ta pertonal xchi'ile

23 ’Chacalbeic c'u x'elan tspas
mantal ti Rioxe. Caltic no'ox
ya'el ti oy jun preserente ti oy
yil xchi'iltac tey ta opisinae. Li
preserentee tsc'an xa sutesbel
li staq'uine, yech'o un istac ta
iq'uel ti much'utic oy yile. 24 Ja'
ba'yi ital ti much'u oy lajunmil
yile. 25 Li vinique mu xa sut
yu'un. Yech'o un li preserentee
isloq'ues mantal ti ac'u chonatuc
ta mozoil scotolic xchi'uc yajnil,
xchi'uc xch'amaltac, xchi'uc scotol
c'usuc yu'un, yo' sut o li yile. 26 Ti
c'alal iya'i li vinique, isquejan
sba, isc'opon li preserentee: “Totic
Preserente, abulajan malabon
to li quile. Chajsutesbe onox
scotol”, xi. 27 Ic'uxubinat yu'un
li preserentee, ich'aybat scotol
li yile, icoltaat ech'el. 28 Ti c'alal
iloc' ech'el li vinique, isnup ta be
jun xchi'il ti tey ta opisina uque.
Oy cien yil uc. Istsac li xchi'ile,
ismich'be snuc'. “Sutesbon ta ora
lavile”, xut. 29 Li xchi'ile isquejan
sba uc. “Abulajan malabon to li
quile, chajsutesbe onox scotol”,
xut. 30 Pero mu xa smala. Ba stic'
ta chuquel. “Ja'to xaloq'ues mi
lisutesbe scotol li yile”, xut comel
li jchabichuclebale. 31 Ti c'alal iyil
li yan xchi'iltac tey ta opisinae ti
istic' ta chuquel li xchi'ile, chopol
iyilic. Ora ba yalbeic li preserentee.
32 Li preserentee istac ta iq'uel. “Li
vo'ote chopol ajol. Ti avalbon ti
chajmalabe to lavile, yech'o un
ijnop ti chajch'aybe scotole. 33 ¿C'u
yu'un ti muc xac'uxubin lachi'ile
chac c'u cha'al lajc'uxubine?” xut.
34 Icap li preserentee. Iyac'be ta
sc'ob li much'utic ch-ilbajinvanic
ta chuclebale. “Ja'to xaloq'uesic mi
lisutesbe scotol li yile”, xut comel
li much'utic ch-ilbajinvanique.
35 ’Li vo'oxuque ja' no'ox yech
chaxcha'leic ti Jtot tey ta vinajel
uque mi mu sjunuluc avo'on
chavaq'uic ta pertonal lachi'ilique
—xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 Ti Jesuse c'alal laj yal chac
taje, iloc' ta estado Galilea,
ital li' ta estado Judeae. Tey iyul ta
jech uc'um Jordán. 2 Ep jchi'iltactic
tijilic tal xchi'uc ep jchameletic. Ti

Jesuse iyet'esbe xchamel scotol ti
jchameletic ti tey tijajtic tale.
3 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic. Oy
c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' stabeic
o smul ti yalojique. Isjac'beic mi xu'
ta xch'ac o yajnil li viniquetique ti
c'usuc no'ox smul tstabeique.
4 Itac'av ti Jesuse:
—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta
sc'op Riox yo' bu chal ti c'alal ipase
yu'un Riox ti primero vinique,
jun vinic jun ants ispas? 5 "Li
cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc
stot sme'ic ti c'alal sta yajnilique.
Xcha'va'alic jun xa chc'otic", xi ti
Rioxe. 6 Yech'o un mu xa cha'vo'uc,
junic xa. Ti much'utic nupul
ts'acalique jun xa ch-ileic yu'un
ti Rioxe, mu xa xu' xch'ac sbaic
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
7 —¿C'u yu'un iyal mantal ti
Moisese: "Ti much'u ta xch'ac
yajnile, ac'u smeltsanbe svunal ti
ixch'ac xa sbaique. Li vune ja' chich'
li yajnile yo' xil o ti ch'acbil xae",
xi? —xutic ti Jesuse.
8 —Ti x'elan ists'iba comel
ti Moisese, ja' ti mu xach'unic
tajmeque. Ti c'alal ismeltsan
balamil ti Rioxe, ma'uc yech. 9 Li
vo'one chcal ava'iic. Ti much'u
ta xch'ac yajnile, mi muc bu sa'oj
yajmul ti ta xch'aque, mi chic' yan
antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot.
Ti much'u chic' ch'acbalal antse
co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
10 —Mi yech sc'oplal ti much'utic
oy yajnile, más lec ti mu ya'uc
jsa' cajnilticotique —xcuticotic
vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.
11 —Mu xcuch avu'un acotolic
ti mu xasa' avajnilique. Ja' no'ox
chcuch yu'un ti much'utic yech
ac'bil yu'un ti Rioxe. 12 Oy
viniquetic ti stalel mu sa' yajnilique.
Oy viniquetic ti pasbilic ta capone.
Oy viniquetic ti mu sa' yajnilique
yo' xtunic o más yu'un ti Rioxe.
Ti much'utic yeche, mi cha'iic ti
yech tsc'an ti Rioxe, ac'u spasic —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Riox c'oxetic ti Jesuse

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Tey yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti
Jesuse yu'un ac'u yac' sc'ob ta sjolic,
ac'u sc'oponbe Riox. Vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique ijpajesticotic
ti much'utic iyiq'uic tal ti c'oxetique.
14 —Mu xavutic. Ac'u talicuc li
c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja'
yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic
li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal ti
Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.
15 Ti c'alal laj yac' sc'ob ta sjol
c'oxetic ti Jesuse, iloc' teyo'e.

Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

16 Oy jun jchi'iltic c'ot sc'opon ti
Jesuse.
—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec
avo'one, ¿c'usi lec tsc'an ta jpas yo'
xicuxi o ta sbatel osile? —xut ti
Jesuse.
17 Itac'av ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti "lec avo'on",
xavutone? Jun no'ox ti much'u
lec yo'one, ja' ti Rioxe. Mi chac'an
chacuxi ta sbatel osile, tsc'an
chach'unbe smantal ti Rioxe —x'utat.
18 —¿C'usitic mantalil ti tsc'an ta
jch'une? —xi ti vinique.

—“Mu me xamilvan, mu me xasa'
avants, mu me xa'elc'aj, mu me
xanopbe smul achi'il. 19 Ich'o ta muc'
atot ame'. C'uxubino me achi'iltac
chac c'u cha'al chac'uxubin aba
atuque”, xi li mantale —x'utat yu'un
ti Jesuse.
20 —Li c'usitic avale c'oxon to'ox
lic jch'un. ¿C'usi xa ti muc bu
jch'unoje? —xi ti vinique.
21 —Mi chac'an ti lec chayil ti
Rioxe, ba chono li c'usuc avu'une.
Li stojole q'uelanbo li me'onetique
yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal
to xtal achi'inon —x'utat yu'un ti
Jesuse.
22 C'alal iya'i chac taje, iyat yo'on,
yu'un toj ep c'usuc yu'un. Isut ech'el.
23 —Ta melel chacalbeic, li
jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic
c'usi chal ti Rioxe. 24 Chacalbeic
noxtoc, co'ol xchi'uc jcot cameyo ti
mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech
mu x'ochic yo' bu tspas mantal
Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic
li sc'ulejalique —xiyutoticotic ti
Jesuse.
25 Ti c'alal ica'iticotique, xch'ayet
xa co'onticotic.
—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta
sbatel osil ti mi mu xcuxiic li
jc'ulejetique? —xcuticotic.
26 Ti Jesuse isq'uel jsaticotic.
—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil
ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi
chascoltaic ti Rioxe —xiyutoticotic.
27 —Li vo'oticotique
jcomtsanojticotic xa li c'usuc
cu'unticotique. Jnap'letaojoticotic
xa. ¿C'usi chquich'ticotic li
vo'oticotique che'e? —xi li Pedroe.
28 —Ta melel chacalbeic, ti c'alal
sta yora ta jlecubtas li balamile,
vo'on ti co'ol crixchanootique, tey
chul chotlicon ta jmuc'ta chotleb
yu'un vo'on ta jpas ta mantal scotol
li crixchanoetique. Vo'oxuc ti
achi'inicone co'ol ta jpastic mantal.
29 Scotol ti much'utic muc ta alel
yu'unic mi iscomtsan o snaique,
mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi
svixtac, mi yixleltac, mi xibneltac,
mi smuctac, mi stot, mi sme',
mi xch'amaltac, mi yosil, yu'un
ti yich'ojicon ta muq'ue, vo'on
chcac'beic cien ta ech'el sq'uexol
ti c'usitic chcom yu'unique. Ta
xcuxiic ta sbatel osil noxtoc. 30 Ep
ti much'utic totil yalojic lavie, pero
mu c'u stu chc'otic yo' bu tspas
mantal ti Rioxe, yu'un ta stoy sbaic.
Ep ti much'utic muc bu ich'bilic ta
muc' lavie, pero más tsots yabtel
chc'otic yo' bu tspas mantal ti
Rioxe, yu'un mu sna' stoy sbaic —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta ti much'utic i'abtejic ta uvatique

20 Ti Jesuse liyalboticotic jun
lo'il:
—Chacalbeic c'u x'elan tspas
mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el
ti oy jun vinic sts'unoj ep uvae. Sob
iloc' ech'el, ba sa' tal yaj'abteltac.
2 Ti c'alal istae, iyalbe ti tstoj jun
denario ta c'ac'ale. Istac ech'el
ta uvatic. 3 Ti c'alal ista baluneb
orae; iloc' ech'el noxtoc li yajval
uvae. Tey va'ajtic ista viniquetic
ta ch'ivit, ch'abal yabtelic. 4 “Ba
coltaicon yu'un oy jts'unoj uva.
Lec chajtojic”, xut. Li viniquetique
ixch'unic li abtele. 5 Li yajval uvae
iloc' ech'el noxtoc ta ol c'ac'al, ba
sa' tal yan yaj'abtel. Iloc' noxtoc

ta oxib ora xmal c'ac'al. Ja' yech
ispas juju'ech'el. 6 Iloc' ech'el noxtoc
ta vo'ob ora xmal c'ac'al. Tey
ista viniquetic, ch'abal yabtelic.
"¿C'u yu'un ti li' xava'etic sjunul
c'ac'ale?" xut. 7 "Yu'un muc much'u
xiyic'oticotic ta abtel", xiic. "Ba
coltaicon yu'un oy jts'unoj uva.
Lec chajtojic", xut. 8 Ti c'alal ch-
ic'ub xa'ox osile, iyalbe ti yajq'uel
j'abtele: "Ic'o sutel tal scotol li
caj'abtele, ac'bo stojolic. Ja' ba'yi
xatoj li much'utic ts'acal to italique.
Ts'acal to xatoj li much'utic ba'yi
italique", xut. 9 Ja' ba'yi italic li
much'utic ta vo'ob xa ora istsac
yabtelique. Jujun denario itojatic.
10 Ti c'alal italic li much'utic ba'yi
istsac yabtelique, isnopic ti más
chtojatique, pero co'ol yepal
itojatic. 11 Ti c'alal iyich' stojolic
li much'utic sob istam yabtelique,
iscapanic o li yajval abtele. 12 "Jun
xa no'ox ora i'abtej li much'utic
ts'acal to italique, pero co'ol yepal
atojoticotic. Li vo'oticotique sjunul
c'ac'al li'abtejoticotic. C'ux c'ac'al
ica'iticotic. Liluboticotic tajmec",
xiic. 13 "Mu chopluc ti x'elan
lajcha'leique. Yu'un ba'yi icaltic
ti jun denario chajtojic ta c'ac'ale.
14 Ich'o ech'el latojolique, batanic.
Yu'un yech co'on ti co'ol chajtoj
acotolique. 15 Xu' jpas ti c'usi sc'an
co'on xchi'uc li c'usuc cu'une. Mu
me xacapic o ti x'elan ijpase", xi li
yajval abtele. 16 Ti c'u x'elan iyic' ep
yaj'abtel li yajval abtele, ja' no'ox
yech ta xquic' scotol crixchanoetic
pero mu scotolicuc sc'anic pasel ta
mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel ta
mantal ti much'utic jt'ujoj chtunic
cu'une. Mi muc bu ich'bilic ta muc'
lavie, ja' tsots yabtel chc'otic yo' bu
ta jpas mantale, yu'un mu sna' stoy
sbaic. Yan ti much'utic totil yalojic
lavie, ja' mu c'u stu chc'otic yo' bu
ta jpas mantale yu'un ta stoy sbaic
—xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Ti c'alal litaloticotic
li' ta Jerusalén xchi'uc ti
Jesuse, listsoboticotic ta
ti'il be jlajchava'alticotic ti
yajchanc'opoticotique.
18 —Ana'ojic ti chibatic
ta Jerusalene. Vo'on ti co'ol
crixchanootique tey chi'aq'ue
entrucal ta stojol li totil
paleetique xchi'uc li much'utic
ta xchanubtasvanic ta smantal
Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'uic
ta milele. 19 Chi'aq'ue entrucal ta
stojol li much'utic nom liquemic
tale. Chislabanic, chiyac'beic arsial,
ja'o chisjipanic ta cruz. Chicham,
chimuque, ta yoxibal c'ac'al
chicha'cuxi —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbe Jesús ti sme'ic Jacoboe xchi'uc ti Juane

(Mr. 10.35-45)

20 Ti yajnil Zebedeoe tsobol ic'otic
xchi'uc scremotic, c'ot sc'oponic
ti Jesuse. Li scremotique ja'
jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse.
Ti sme'ique isquejan sba ta yichon
ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil
noxtoc yu'un oy c'usi tsc'anbe.
21 —¿C'usi chac'an? —x'utat ti
jmeme'tique.
—Alo jp'eluc amantal ti co'ol
chachoti xchi'uc li cha'vo' jcreme,

jun ta abats'ic'ob, jun ta asurto, ti
c'alal cha'och ta pasmantale —xut
ti Jesuse.
22—Mu xana'ic c'u x'elan svocolal li
c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu' chavac'
avocolic, mi xu' chavich'ic milel chac
c'u cha'al chquich' milel li vo'one?
—x'utatic li cha'vo' jchi'ilticotique.
—Xu' —xiic.
23—Ta melel ta onox xavac'
avocolic chac c'u cha'al chcac' jvocol
li vo'one. Chavich'ic milel noxtoc.
Pero mi chac'an chachotiic junuc
ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu
vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti
Jtote ti much'utic tey ta xchotiique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
24Ti c'alal ica'iticotic, vo'oticotic li
lajunvo'oticotique, lic jcapanticotic
o li Jacoboe xchi'uc li Juane. 25Ti
Jesuse listsob jcotolticotic.
—Ana'ojic c'u x'elan tspasic li
preserenteetic ta yantic nacione.
Ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspasic.
26-27Li vo'oxuque ma'uc me yech
xapasic. Ti much'u junucal ta xcom
avu'unic ta avajpasmantalique, mi
tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an
ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on
chtun avu'unique. 28Ja' chanic
chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti
co'ol crixchanootique, muc bu tal
pasvancon ta mantal. Ti litale,
yu'un tal tunicon yu'un scotol
crixchanoetic. Tal cac' jba ta milel
ta scoj amulic yo' xu' xacuxiic o ta
sbatel osile —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29Ti c'alal liloc'oticotic tal ta
jteclum Jericó xchi'uc ti Jesuse,
ep jchi'iltactic tijajtic talel. 30Tey
chotajtic ta ti'ilbe cha'vo' jchi'iltic,
ma'satetic. C'alal iya'iic ti tey ch-ech'
ti Jesuse, iyaptaic:
—¡Cajval, smom David,
c'uxubinoticotic! —xiic.
31Ti crixchanoetique ispajesic.
—¡Anchanic! —xutic tajmec ti
ma'satetique.
Pero más to tsots i'avanic:
—¡Cajval, smom David,
c'uxubinoticotic! —xiic.
32Va' xi ti Jesuse. I'albatic ti ac'u
talicuque.
—¿C'usi chajcha'leic un? —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
33—Cajval, abulajan jambon li
jsaticotique —xiic.
34Ti Jesuse isc'uxubin, ispicbe ti
satique. Ora ijam ti satique, nap'al
italic uc.

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 Ti c'alal po'ot xa'ox
xiyuloticotic li' ta
Jerusalene, tey li'ech'oticotic tal
ta ts'el Betfajé ta yoc vits Olivotic.
Ti Jesuse istac ech'el cha'vo'
jchi'ilticotic ta yajchanc'op.
2—Batanic le' ta parajele. Tey
no'ox chucul chataic jcot me'burro
xchi'uc yol. Jitunic, nitic tal. 3Mi
oy much'u chasjac'beic c'u yu'un
ti chajitunic li burroe, xavalbeic
ti vo'on chtun cu'une. “Ta xtal
no'ox jsutesticotic ta ora”, xavutic
—x'utatic ech'el yu'un ti Jesuse.
4Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op
Riox ti ta vo'nee.
5Jchi'iltactic, ta la xtal ti much'u
chispasotic ta mantale.

Lec la yo'on, mu la sna' stoy sba.
Cajal la ta yol burro ch-och tal,
xi onox ti yaj'alc'ope.
6 Ibat li cha'vo'e, ixch'unic ti c'usi
i'albatic yu'un ti Jesuse. 7 Isnitic
tal xchi'uc yol ti burroe. Iyac'be
stasin spimilc'u'ic. Iscajlebin tal
ti Jesuse. 8 Ep tajmec ti much'utic
isq'ui spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech'
tal ti Jesuse. Jlom isc'asic yanal
te', iyaq'uic ta be yu'un iyich'ic ta
muc'. 9 Ti much'utic babee xchi'uc ti
much'utic tijajtique, i'avan scotolic.
—¡Coliyalbotic Riox ti ja' tal
spasotic ta mantal li smom Davide!
¡Lec tajmec li preserente listacbotic
tal ti Jtotic Riox ta vinajele!
"Colaval, Cajval", chiicuc uc ti
anjeletic ta vinajele —xiic.
10 Ja' yech i'och tal li' ta Jerusalén
ti Jesuse. Scotol ti much'utic li' ta
yutil jteclume —¿Much'u le'e? —
xiic, xnechetic xa tajmec.
11 —Ja' li Jesuse, li yaj'alc'op
Rioxe ti liquem tal ta Nazaret ta
estado Galileae —xiic ti jchi'iltactic
xchi'inojic tal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Ti Jesuse ibat ta stemplo
Riox. Isnuts loq'uel scotol ti
jchonolajeletic tey ta ti' muc'ta
temploe. Isbutq'uinbe smexaic ti
jeltaq'uinetique. Isbutq'uinbe xilaic
ti jchonpalomaetique.
13 —"Li jnae ja' scuenta chtal
ataicon o ta c'oponel", xi ti Rioxe,
xi ts'ibabil. Li vo'oxuque snailch'en
j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic ti
jchonolajeletique.
14 Tey ic'ot ma'satetic xchi'uc
coxoetic ta ti' templo yo' bu ti
Jesuse. Ti Jesuse isjambe sat ti
ma'satetique, islecubtasbe yoc
ti coxoetique. 15 Tey jayvo' totil
paleetic xchi'uc ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. Iyilic ti c'usi ispas ti Jesuse.
Iya'iic ti tsots chc'opojic ti c'ox
cremotique: "Coliyalbotic Riox ti
ja' tal spasotic ta mantal li smom
Davide", xi ti c'oxetique. Icapic o ti
moletique.
16 —¿Mi xava'i c'usi chalic li c'ox
cremotique? —xutic ti Jesuse.
—Xca'i —xi—. ¿Mi muc bu
aq'uelojic ya'el ti ja' yech ts'ibabil ta
sc'op Rioxe:
Li c'oxetique más lec chalic
ac'oplal,
xi onox ts'ibabil? —xi ti Jesuse.
17 Iloc' li' ta Jerusalén ti Jesuse,
ibat ta Betania. Tey ivay.

Ja' li' yaloj ti itaquij ti ic'uxe ti ch'abal sate

(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Sob ta yoc'omal isut tal noxtoc
li' ta Jerusalén ti Jesuse. Ivi'naj ta
be. 19 Iyil jtec' ic'ux ta ti'il be, ba
sq'uel mi oy sat, pero ch'abal, naca
no'ox yanal. Ti Jesuse iyal ti mu xa
bu tsatin oe.
Ora itaquij. 20 C'alal iquilticotic
li vo'oticotique, xch'ayet xa
co'onticotic.
—¿C'u yu'un itaquij ta ora li
ic'uxe? —xichioticotic.
21 —Ta melel chacalbeic, mi
chach'unic ti vo'on chajcoltaique,
mi mu xchibetuc avo'onique, tspas
avu'unic li c'usitic vocol ta pasele;
mu c'ajomuc no'ox tspas avu'unic

chac c'u cha'al ijcha'le li ic'uxe. Ja'
chac c'u cha'al mi chavalbeic ti
ac'u loc'uc li vits li'i, ti ac'u t'ubuc
ta mare, tspas avu'unic. 22 Scotol ti
c'usi chac'anbeic ti Rioxe, mi j'ech'el
ach'unojic ti chayac'beique, ta onox
xavich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan tspase

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Ti Jesuse c'alal iyul ta ti'
muc'ta templo li' ta Jerusalene,
lic chanubtasvanuc. Tey ic'otic
ti totil paleetique xchi'uc ti
cajmeltsanejc'optique.
—¿Much'u layalbe ti x'elan
chapase? —xutic ti Jesuse.
24 —Oy c'usi chajac'beic uc. Mi
chavalbecon ti c'usi chajac'beique,
chacalbeic ti much'u liyalbe ti
x'elan ta jpase. 25 ¿Much'u ta
smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi
Riox, o mi crixchano? —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
Xalxalbe xa sbaic:
—Mi chcaltic ti ta smantal Rioxe,
"¿c'u yu'un ti muc xach'unique
che'e?" xi bi'a. 26 Mi chcaltic ti ta
smantal crixchanoe, xi'el sba. Yu'un
li jchi'iltactique xch'unojic scotolic
ti ja' yaj'alc'op Riox ti Juane —xut
sbaic.
27 Yech'o un —Mu jna'ticotic
—xiic.
—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti
much'u liyalbe ti x'elan ta jpase.
28 ¿C'usi chanopic? Caltic no'ox ya'el
ti oy cha'vo' screm jun vinique.
"Crem, batan ta abtel ta uvatic",
xut li june. 29 "Mu jc'an xibat", xi.
Ts'acal to isnop ti chbate, ibat.
30 Iyalbe li jun screm noxtoque. Ja'
no'ox yech iyalbe chac c'u cha'al
iyalbe li june. "Tot, chibat", xi. Pero
muc xbat. 31 Li vo'oxuque ¿c'usi
chanopic? Li cha'vo' cremotique
¿much'u junucal ti ixch'unbe
smantal li stotique? —x'utatic yu'un
ti Jesuse.
—Ja' li much'u ba'yi iyich' albele
—xiic.
—Ta melel chacalbeic, chavalic
ti chopol tajmec li jc'an-loc'-
c'usiticuque xchi'uc li antsetic tol sa'
yajmulique, pero ja' xa ta xch'unic
c'usi lec chil ti Rioxe. Vo'oxuc ti
mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. 32 Ti
Juan j'ac'-ich'vo'e ja' tal yalboxuc ti
c'usi tsc'an chapasique, pero muc
xach'unic. Li jc'an-loc'-c'usiticuque
xchi'uc li antsetic tol sa' yajmulique,
ja' ixch'unic. Iyictaic spasel li
c'usitic chopole. C'alal avilic ti
iyictaic xae, li vo'oxuque muc
xach'unic noxtoc. Muc xavictaic
spasel li c'usitic chopole —x'utatic
yu'un ti Jesuse—.

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'ilbajinvanique

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

33 'A'yic me, chacalbeic yan lo'il.
Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic
ists'un ep uva ta yosile. Isjoy ta moc.
Ixch'oj ton scuenta spits'obil ya'lel.
Ismeltsan jp'ej toyol na scuenta
sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti
much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta
nom li yajvale.
34 'Ti c'alal ita'aje, istac tal
yaj'abteltac ti tscuchic ech'el ti c'u
yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbeic
li much'utic ta xchabiique. 35 Li
jchabiej'uvae istsaquic li yaj'abteltac
yajval osile. Li june ismajic, li june

ismilic, li june iyac'beic ton. [36]Li
yajval osile istac tal yan yaj'abteltac
noxtoc, más to ep istac tal. Ja' no'ox
yech icha'leatic uc chac c'u cha'al
icha'leatic li much'utic ba'yi itaqueic
tale.
[37]'Ts'acal to istac tal screm li
yajval osile. "Ja' nan chich'ic ta muc'
li jcreme", xi isnop. [38]C'alal iyilic li
jchabiej'uvae ti ja' xa screm li yajval
osile, "le'e ja' xa chich'be comel yosil li
stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic
o comel vo'otic li yosile", xut sbaic.
[39]Isloq'uesic ta pat moc, ismilic. [40]Ti
c'alal sut tal li yajval uvae, ¿c'usi chul
cha'leaticuc xana'ic li jchabiej'uvae? —
xut jmeltsanejc'opetic ti Jesuse.
[41]—Chmileic yu'un chopol li c'usi
tspasique. Li yajval osile yan xa o
much'utic chac'be xchabi li uvae.
Ja' tsa' li much'utic lec chaq'uic
entrucal li uvae —xiic.
[42]—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta
sc'op Rioxe yo' bu chal ti "co'ol xchi'uc
jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac'
ta xchiquin snae, ti ip'aje yu'un li
yaj'alvaniltaque pero ja' onox i'och ta
chiquin na. Ja' no'ox yech ti much'u
st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje pero
chich' onox tsots yabtel. Lec tajmec
ti x'elan tspas ti Rioxe", xi ts'ibabil?
[43]Yech'o un chacalbeic, i'ech' xa yo'on
ti chayalbeic mantal ti Rioxe. Ja' xa
ch-albatic mantal ti much'utic tspasic
c'usitic lec chil ti Rioxe. [44]Ti much'u
tsots chc'ot ta ba tone, chyayij. Mi
ja' net'bil ic'ote, ta xcham o. Vo'on li
tonon ya'ele. Ti much'utic mu xiyich'ic
ta muq'ue, vo'on chcalbeic ti ch-ochic
ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic yu'un
ti Jesuse.
[45]Ti totil paleetique xchi'uc ti
jfariseoetique, c'alal iya'iic c'u
x'elan ilo'ilaj ti Jesuse, iyul ta sjolic
ti ja' sc'oplalique. [46]Isnopic c'uxi
ta staic ta tsaquel ti Jesuse pero
xi'emic. Yu'un ti yan jchi'iltactique
xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Riox ti
Jesuse.

Ja' lo'il scuenta nupunel

(Lc. 14.15-24)

22 Ti Jesuse iyalbe yan lo'il ti
jchi'iltactique:
[2]—Chacalbeic c'u x'elan tspas
mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el
ti oy jun preserente ti tsnupultas
screme. [3]Istac ech'el smozotac, ba
yiq'uic tal ti much'utic yalojbe
xa onox ti chtal ta nupunele.
Pero muc xtalic. [4]Istac ech'el
yan smozotac noxtoc. "Ba albeic
li much'utic calojbe xa onox ti
chtalique: Li' listac tal li cajvale.
Batanic la ta nupunele. Chapal xa
li ve'lile. Milbil xa li vacaxetique
xchi'uc li yan sts'unubtac ti lec
jup'emique, xavutic c'otel", xut
ech'el li smozotaque. [5]Ti much'utic
tacbil ta iq'uele muc xch'unic.
Ja' no'ox ba spasic ti c'usi tsc'an
yo'onique. Li june ba sq'uel c'usitic
sts'unoj. Li june ba chonolajuc.
[6]Li jlome istsaquic li smozotac
preserentee, ismajic, ismilic. [7]Ti
c'alal iya'i li preserentee, icap o
tajmec. Istac ech'el yajsolterotac,
ba smilel li much'utic imilvane.
Ixchic'beic noxtoc li steclumalique.
[8]Li preserentee iyalbe li yan
smozotaque: "Chapal xa li
c'usitic chtun ta nupunele, pero
ti much'utic jtacoj ta iq'uele mu
xch'unic tal. [9]Batanic ta bebetic.
Iq'uic tal li much'utic chataique,
ja' ac'u talicuc ta q'uin", xut ech'el.

10 Iloc' ech'el li smozotaque, ibatic
ta bebetic. Iyiq'uic tal li much'utic
istaic ta bee. Tey capal italic li
much'utic chopol sjole xchi'uc li
much'utic lec yo'one. Noj ic'ot ta
crixchano sna li preserentee.
11 'Li preserentee och sc'opon
li crixchanoetique. Iyil jun vinic
ti ma'uc slapoj li c'u'ul scuenta
nupunele. 12 "Li vo'ote, ¿c'uxi la'och
tal? Yu'un ma'uc alapoj li c'u'ul
scuenta nupunel ti cac'oj sc'oplal
chalape", xut. Li vinique muc
xtac'av. 13 Li preserentee iyalbe li
smozotaque: "Chucbeic yoc sc'ob
li vinique. Aq'uic ech'el ta ic' osil.
Tey x'oq'uelet, xc'uxuxet o ye
yu'un tsots li castico chich'e", xi li
preserentee. 14 Ja' seña ti chic' scotol
crixchanoetic ti Rioxe pero muc
scotolicuc sc'anic pasel ta mantal.
Ja' no'ox sc'anic pasel ta mantal ti
much'utic st'ujoj chtunic yu'une
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

15 Ti jfariseoetique ba snopic c'usi
tsjac'beic ti Jesuse yo' xa'iic o ti c'u
x'elan chtac'ave, yo' stabeic o smul ti
yalojique. 16 Istaquic tal yajchanc'opic
xchi'uc svinictac Erodes.
—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic
ti yech scotol li c'usi chavale.
Jamal chaval c'usi tsc'an Riox ti ta
jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le
ti much'u chavalbee. 17 Alo
ca'iticotic c'usi chanop. ¿Mi lec chil
xana' ti Rioxe ti chcac'beticotic tojel
aq'uel ti preserente Césare, o mi
chopol chil? —xutic ti Jesuse.
18 Ti Jesuse iyil ti oy smanyaique.
—¿C'u yu'un ti x'elan tal
avalbecone? Mu xa xana' yilel
xacha'le abaic. 19 Ac'becon quil
jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel
aq'uele —x'utatic.
Iyac'beic yil jun denario.
20 —¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u
sbi? —x'utatic yu'un ti Jesuse.
21 —César —xiic.
—Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi
tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox
yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an
ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.
22 Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti
Jesuse, xch'ayet xa yo'onic sutel.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

23 Ta jliquel o tey ic'otic jayvo'
jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse,
ja' li much'utic chalic ti mu xa
xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.
24 —Jchanubtasvanej, sts'ibaoj
comel ti Moisese ti mi icham junuc
vinique, mi ch'abal screm icome, li
its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u
yic'be yajnil ti ánima sbanquile.
Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be
sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima
sbanquile yo' mu xch'ay o sbie, xi
ti Moisese. 25 Oy to'ox vucvo'ic,
sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale
isa' yajnil, pero icham. Ch'abal
xch'amal icom. 26 Ti its'inale iyic'be
yajnil ti ánima sbanquile pero
icham uc. Ch'abal xch'amal icom
uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al
its'inale. Svucva'alic iyiq'uic ti antse
pero muc x'ayan xch'amalic junuc
ti c'alal ichamique. 27 Ts'acal to
icham ti antse. 28 Mi icha'cuxiique,

¿much'u onovan junucal ti chiq'ue
yu'un iyic' svuc'va'alic? —xutic ti
Jesuse.
29 Itac'av ti Jesuse:
—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi
chavalique yu'un mu xana'ic c'usi
chal li sc'op Rioxe. Mi ja'uc xana'ic
c'u x'elan syu'el ti Rioxe. 30 Ti c'alal
xcha'cuxiic ti much'utic chbatic ta
vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu
xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna'
xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic
ta vinajel. 31 Lavi mu xach'unic ti ta
xcha'cuxiic ti ánimaetique, ¿mi muc
bu aq'uelojic ya'el ti c'u x'elan iyalbe
sc'oplal Abraam, xchi'uc Isaac,
xchi'uc Jacov ti Rioxe? 32 "Vo'on
Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti
Isaaque, xchi'uc ti Jacove", xi. Ti
x'elan iyale, yu'un cuxajtic ch-ileic
yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa
xchamelic ti moletique. Ti Rioxe
ja' yajvalic ti much'utic cuxajtic ta
sbatel osile. Li vo'oxuque chamem
xchi'uc xch'ulelic ti avalojique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
33 Ti c'alal iya'iic ti jchi'iltactique
ti x'elan iyal ti Jesuse, xch'ayet xa
yo'onic.

Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse

(Mr. 12.28-34)

34 Ti c'alal iya'i ti jfariseoetique
ti mu xa sna'ic c'uxi chtac'avic ti
jsaduceoetique, istsob sbaic. 35 Tey
jun jfariseo, jchanubtasvanej yilel
ta smantaltac Riox. Oy c'usi isjac'be
ti Jesuse yo' stabe o smul ti yaloje:
36 —Jchanubtasvanej, ta scotol li
smantaltac Riox ti iyal ti Moisese,
¿c'usi jtosucal ti más tsotse? —xi.
37 Itac'av ti Jesuse:
—"C'anic me ta sjunul avo'onic ti
Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique",
xi li mantale. 38 Le'e ja' más tsots. 39 Li
xchibale tsots noxtoc. "C'uxubino me
achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin
aba atuque", xi. 40 Xchibal li mantal
lacalbee ja' smacoj scotol li smantaltac
Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti
yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —x'utat
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

41 Ti c'alal tey tsobolic ti
jfariseoetique, ijac'batic yu'un ti Jesuse:
42 —¿C'usi chanopic? Ti Cristoe,
ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta
mantale, ¿much'u ti smuc'tatot ti ta
vo'nee? —xut.
—Ja' ti Davide —xiic.
43 —Mi ja' muc'tatotile, ¿c'u yu'un
ti "Cajval", xi ti Davide? Ti Davide
ip'ijubtasat yu'un ti Ch'ul Espíritue,
ja' yech ists'iba chac li'i:
44 Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:
"Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o
amantal cu'un scotol lacrontae",
x'utat, xi ti Davide. 45 Ti Davide "Cajval",
xut ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta
mantale. ¿C'u yu'un "Cajval", xut mi ja'
smom no'oxe? —x'utatic yu'un ti Jesuse.
46 Mi jun muc xtac'avic. Mu xa
c'usi isjaq'uic o.

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ichanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 Ti Jesuse liyalboticotic,
vo'oticotic li

yajchanc'opoticotique, xchi'uc ti
jchi'iltactic tey tsobolique:
2—Li much'utic ta
xchanubtasvanic ta smantal Rioxe
xchi'uc li jfariseoetique, ja' icom
ta sbaic li smantaltac Riox ti iyal
ti Moisese. 3 Yech'o un ch'unic
me li sc'op Riox chayalbeique,
pero mu xapasic yech chac c'u
cha'al ta spasique. Yu'un ma'uc
yech tspasic chac c'u cha'al ta
xchanubtasvanique. 4 Co'ol xchi'uc
chpech'ic icatsil ti vocol chlic
ta cuchele. Vo'oxuc no'ox chac'
acuchic; li stuquique mu xlic
yu'unic. 5 Scotol li c'usi tspasique
ja' no'ox yo' lec x'ileic o yu'un
li crixchanoetique. Li sc'ox'av
smantal Rioxe más muc' spasojic.
Lec cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal
yoquique. 6 Ja' tsc'anic ti bail ta
xchotiic jujun q'uine, ti bail ta
xchotiic ta temploetique. 7 Ja'
tsc'anic ti c'oponbilic ta ch'ivite, ti
"jchanubtasvanej" x'utatique.
8 'Li vo'oxuque mu me ja'uc
xac'anic ti "jchanubtasvanej"
xa'utatique yu'un jun no'ox
lavajchanubtasvanejique, ja' li
vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta
mantale. Li vo'oxuque co'oloxuc.
9 Muc much'u xap'is ta atotic li' ta
sba balamile. Jun no'ox li Jtotique,
ja' ti Riox ta vinajele. 10 Mu me
ja'uc xac'anic ti chayajvalinic li
yan achi'ilique yu'un jun no'ox
lavajvalique, ja' li vo'one ti yaloj
Riox chajpasic ta mantale. 11 Ti
much'u tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja'
tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul
yo'on chtun avu'unique. 12 Yu'un
li much'u ta stoy sbae ch-aq'ue
ta q'uexlal yu'un ti Rioxe. Yan li
much'u mu sna' stoy sbae, ch-aq'ue
ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe.
13 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, li vo'oxuc
uque, jfariseoetic, yech chanopic
ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Mu
xac'anic pasel ta mantal yu'un
ti Rioxe, yech'o ti chapajesic li
much'utic sc'anic pasel ta mantal
yu'un ti Rioxe. Yech'o un ta onox
xavich'ic castico ta sbatel osil.
14 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque,
jfariseoetic, yech chanopic ti
avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Yech
no'ox ti jal chac'oponic Rioxe,
chalo'lobeic to c'usuc yu'un li
me'anal antsetique. Yech'o un más
castico chavich'ic.
15 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, li vo'oxuc
uque, jfariseoetic, yech chanopic
ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe.
Chalubtsan abaic ta sa'el mi oy
bu xata junuc avajchanc'opic. Mi
ataique, más to tsoc sjol avu'unic.
Vo'oxuc ta amulic ti chba yich'ic
castico ta c'oq'ue. Yech'o un ta onox
xavich'ic castico ta sbatel osil.
16 'Li vo'oxuque yech chanopic ti
chavaq'uic iluc c'usitic lec chil ti
Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic
castico ta sbatel osil. Yu'un ja'
yech chavalic: "Ti much'u tsva'an
ta rextico li muc'ta temploe, mu
persauc spas li c'usi chale. Yan ti
much'u tsva'an ta rextico li oro tey
ta muc'ta temploe, ja' persa tspas li
c'usi chale", xachiic. 17 Sonsooxuc.
Co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ja' mu
másuc tsots sc'oplal li oroe; ja' más
tsots sc'oplal li muc'ta templo yo' bu
tiq'uil li oroe yu'un ja' tey chmilbat

smoton ti Rioxe. 18 Ja' yech chavalic
noxtoc: “Ti much'u tsva'an ta
rextico li xchic'obil smoton Rioxe,
mu persauc spas li c'usi chale.
Yan ti much'u tsva'an ta rextico li
smoton Riox ti tey ta xchiq'uee, ja'
persa tspas li c'usi chale”, xachiic.
19 Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc
ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li
smoton Rioxe; ja' más tsots sc'oplal
li xchic'obile. 20 Ti much'u tsva'an ta
rextico li xchic'obil smoton Rioxe,
ja' xa yajrextico noxtoc li smoton
Riox ti tey ta xchiq'uee. 21 Ja' no'ox
yech noxtoc ti much'u tsva'an ta
rextico li muc'ta temploe, ja' xa
yajrextico noxtoc ti Rioxe yu'un
tey. 22 Ti much'u tsva'an ta rextico
li vinajele ja' xa yajrextico noxtoc
li smuc'ta chotleb Rioxe, xchi'uc ti
Riox tey chotole.

23 ’Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque,
jfariseoetic, yech chanopic ti
avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Chanitic ta
lajlajuneb li c'usitic chloc' avu'unique:
li alavenae, xchi'uc li anise, xchi'uc
li cominoe. Chaloq'uesic jujun ti
c'alal anitojic xa'ox ta lajlajunebe,
chavac'beic ti Rioxe. Ti avalojique, ja'
no'ox tsots sc'oplal ti chach'unic le'e.
Ja' xu' mu xach'un chava'iic ti bu tsots
sc'oplale, ti tsc'an lec chameltsanic
c'ope, ti chac'uxubinvanique, ti
yech li c'usitic chavalique. Yech'o un
ta onox xavich'ic castico ta sbatel
osil. Más lec ti apasicuc noxtoc ti
bu tsots sc'oplale. 24 Yech no'ox ti
chachanubtasvanique, mu xava'i
abaic ti muc bu ch'unem avu'unic uc
ti bu tsots sc'oplale.

25 ’Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque,
jfariseoetic, yech chanopic ti
avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un
ta onox xavich'ic castico ta sbatel
osil. Co'oloxuc xchi'uc li much'u ja'
no'ox tspocbe spat li basoe xchi'uc
li pulatue, yan li yute mu suc', oy
yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel, pero
ja' no'ox ta avo'onic ti c'usi oy lec
yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti
ac'u yaq'uic ta smoton Rioxe yu'un
ana'ojic ti vo'oxuc chavich'ique. 26 Li
vo'oxuque, jfariseoetic, co'oloxuc
xchi'uc ma'sat. Ictaic spasel li
c'usitic chopole, ja' pasic li c'usitic
lec chil ti Rioxe.

27 ’Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque,
jfariseoetic, yech chanopic ti
avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un
ta onox xavich'ic castico ta sbatel
osil. Co'oloxuc xchi'uc muquenal ti
sacp'ejan xae, leclec sba yilel, pero
li yute noj ta baquel ánima xchi'uc
li c'usitic tey c'a'eme. 28 Ja' yech lec
avo'onic yilel pero yech no'ox. Yu'un
chanopic c'op, chapasic li c'usitic
chopole.

29 ’Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque,
jfariseoetic, yech chanopic ti
avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o
un ta onox xavich'ic castico
ta sbatel osil. Yu'un vo'oxuc
chacha'meltsanbeic chacha'bonbeic
smuquenal ti yaj'alc'optac Riox ti
ta más vo'nee ti lec yo'onique, pero
mu xach'unic ti iyalic jc'oplale.
30 Yech no'ox ti chavalbeic li
crixchanoetique: “Ti li'oticoticuc
xa'ox c'alal i'ech'ic ta balamil
ti vo'ne moletique, muc bu ijtic'
jbaticotic ta smilel ti yaj'alc'optac
Riox ti yechuque”, xachiic. 31 Ja'

chvinaj o ti co'ol ajolic xchi'uc
ti amuc'tatotique ti ismilic ti
yaj'alc'optac Rioxe. 32 Vo'oxuc xa
chats'acubtasic ti c'usitic ispasic ti
amuc'tatotic ti ta vo'nee yu'un po'ot
xa xamilicon uc.
33 'Ti amuc'tatotic ti ta vo'nee
co'olic xchi'uc quiletel chon. Ja'
yechoxuc uc. Mu xu' chapoj abaic,
persa onox chba avich'ic castico
ta c'oc'. 34 Ta jtac tal caj'alc'optac
ti sna'ic c'usi tsc'an ti Rioxe. Jlom
chamilic, jlom chajipanic ta cruz,
jlom chavac'beic arsial ta yut
temploetic, chanutsic loq'uel ta
jujun jteclum li' ta alumalique.
35 Ti Rioxe vo'oxuc chac' ta abaic
ti jayvo' imileic tal ti much'utic lec
yo'onique. Ti c'alal imile ti Abel lec
yo'one, c'alal to Zacarías ti screm
Berequíase, ti ismilic ta ti' muc'ta
templo yo' bu sts'el xchic'obil
smoton Rioxe, vo'oxuc chcom
ta abaic. 36 Ta melel chacalbeic,
vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, vo'oxuc
chcom ta abaic scotol.

Ja' li' yaloj ti iyat o yo'on ti Jesuse ti muc xch'unic ti much'utic tey ta Jerusalene

(Lc. 13.34-35)

37 'Li vo'oxuque xchi'uc lachi'iltac
li' ta Jerusalene, ja' amanyaic ti
chamilic li yaj'alc'optac Rioxe.
Chavac'beic ton li much'utic
chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa
jay'ech'el ti co'onuc jtsoboxuc chac
c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'eque,
pero muc xac'anic tsobel. 38 Toj
abol aba chacomic yu'un mu xa bu
chaxchi'inic ti Rioxe. 39 Chacalbeic
ti mu xa bu chavilicon oe. Ja'to ti
c'alal xavalic ti "toj lec tajmec li
much'u itaque tal yu'un ti Rioxe",
xachiique, ja'to chavilicon noxtoc
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 C'alal chiloc'oticotic xa'ox
ta sti'il smacol muc'ta
templo li' ta Jerusalén xchi'uc
ti Jesuse, icac'beticotic yil ti lec
tajmec meltsanbil li temploe xchi'uc
li naetic ta sjoyobe.
2 —Lequic ava'uquica'a. Ta
melel chacalbeic, ta sta yora ti ta
xlomesate. Busul chcom scotol —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Ti c'alal tey chotol ta vits
Olivotic ti Jesuse, ijac'beticotic:
—Alo ca'iticotic c'usi ora ta
xlomesat li templo avale. ¿C'usi
seña ti c'alal po'ot xa'ox xacha'sut
tale? ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox
xlaj li balamile? —xcuticotic.
4 —P'ijanic me, mu me xach'unic
lo'loel. 5 Yu'un ep ti much'utic chtale,
"vo'on Cristoon", xiic. Ep ti much'utic
ta xch'unic lo'loele. 6 Ti c'alal chava'iic
ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti
chlic ac' c'oc' ta nome, mu me xaxi'ic.
Chc'ot onox yech, pero li balamile
ma'uc to'ox chlaj. 7 Ta sliquesic ac' c'oc'
li crixchanoetic ta yantic o balamile.
Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic
noxtoque. Oy bu ch-ech' chamel, oy
bu ch-ech' vi'nal. Oy bu ch-ech' tsots
niquel. 8 Taje sliqueb to vocol.
9 'Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol
jmeltsanejc'opetic, cha'ilbajinatic.

Jlom chamilatic. Ep crixchanoetic
chopol chilic ti avich'ojicon ta
muq'ue. 10 C'alal chlic ilbajinele,
ep much'utic chicta o sbaic. Ti
much'utic chicta o sbaique chopol
chilic ti much'utic mu xicta sbaique.
Ja' xa tstiq'uic c'op ti ac'u tsacaticuc
ti much'utic mu xicta sbaique. 11 Ta
to xtalic ep ti much'utic chalic
yilel li sc'op Rioxe. Ep ti much'utic
ta xch'un yu'unique. 12 Ch-epaj li
c'usitic chopole, ep ti much'utic
mu xa xc'uxubinvanique. 13 Pero
ti much'utic chcuch yu'unic li
ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja'
chcuxiic ta sbatel osil. 14 Ba'yi onox
chvinaj ta sjunlej balamil ti ista xa
yora tspasvan ta mantal ti Rioxe.
Mi ivinaje, ja' xa o chlaj li balamile
—xiyutoticotic ti Jesuse.
15-16 Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo'
xach'unic o ti c'usi liyalboticotic ti
Jesuse.
—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta
Judeae, ti c'alal xavilic ti va'anbil ta
yut templo li c'usi mu sc'an ti Rioxe
chac c'u cha'al iyal onox ti Daniel
yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, yech'o
un ba nac' abaic ta vitstic. 17 Lavi
pach'al li sba anaique, mi ja'o oy
much'u tey xva'ete, ti c'alal xyal
tale, mu xa me x'och stam c'usuc
yu'un. 18 Ti much'utic tey ta yabtele,
mu xa me ya'uc sut stam spimilc'u'ic.
19 Abol sbaic tajmec ti much'utic
oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta
xchu'un to yolique. 20 C'oponic Riox
ti mu me ja'uc o tol sic, ti mu me
ja'uc o sc'ac'alil chacuxic ti c'alal
xajatavique. 21 Yu'un tsots tajmec
li castico ta xtale. Muc bu x'ech' o
yech ta spasel balamil, ja'to chtal.
Ti c'alal x'ech'e, mu xa bu chtal
noxtoc. 22 Ti Rioxe xch'acoj ti c'u
sjalil li casticoe. Ti jaluc tajmeque,
chalaj acotolic ti yechuque. Ti mu
jaluc li casticoe, ja' ta scuentaic ti
much'utic st'ujoje ti xch'unojbeic li
sc'ope.
23 '"Le' xa li Cristoe", "taj xa li
Cristoe", mi oy much'u xayutique,
mu me xach'unic. 24 Yu'un chtalic
ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe
xchi'uc ti much'utic chalic yilel li
sc'op Rioxe. Chaq'uic iluc syu'elic yo'
xch'unic o lo'loel li crixchanoetique.
Yo'onuc slo'loic uc li much'utic
st'ujoj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic
lo'loel. 25 Li vo'oxuque p'ijanic me,
ba'yi me lacalbeic scotol. 26 "Tey
xa ta xocol balamil li Cristoe", mi
oy much'u xayutique, mu me xba
aq'uelic. "Tey xa ta yut na", mi
oy much'u xayutic noxtoque, mu
me xach'unic. 27 Ti c'alal xicha'sut
tal vo'on ti co'ol crixchanootique,
chiyilic scotol crixchanoetic chac
c'u cha'al xlebluj chavuc chquiltic ti
buyotique. 28 Chich'ic onox castico
ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue.
Co'ol xchi'uc c'usi xcham, tey ta
stsob sba xulemal.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

29 'Ti c'alal xlaj ech'uc scotol li
castico lacalbeique, ja'o chmac sat li
c'ac'ale, ch'abal xa li jch'ulme'tique.
Li c'analetique jup'ejtic chp'aj.
Chnic scotol li c'usitic oy ta
vinajele. 30 Ja'o chil scotol
crixchanoetic ti chiyal tal vo'on
ti co'ol crixchanootique. Scotol
crixchanoetic ta sjunlej balamil

ch-oq'uic ta xi'el. Yu'un chilic ti
oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal
xiyal tal ta ba toc ta balamil, vo'on
ti co'ol crixchanootique. 31 Tsots
ch-oc' corneta noxtoc, ja'o ta xyalic
tal caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ta
sjunlej balamil ti much'utic jt'ujoje
ti xch'unojic c'usi caloje.
32 'Na'ic me, c'alal xavilic ti
chlaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja'
chvinaj o ti ch-och xa vo'tique. 33 Ja'
no'ox yech ti c'alal xavilic ti chlaj
c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj
o ti chicha'sut xa tale. 34 Ta melel
chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc
jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico
lacalbeique. 35 Li vinajel balamile
chlaj onox. Yan li c'usitic chcale,
mu xch'ay, persa chc'ot scotol.
36 'Muc much'u sna' ti c'usi ora
chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic
ta vinajele, mi vo'onicon mu jna'.
Stuc no'ox sna'oj ti Jtote.
37 'Ja' chac c'u cha'al ispas ti
crixchanoetic ti ta más vo'nee
ti c'alal li' to'ox ti Noee, ja' no'ox
yech tspasic uc ti c'alal sta yora
chicha'sut tal, vo'on ti co'ol
crixchanootique. 38 C'alal mu
to'ox chtal ti nojele, jun yo'on
ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol
ti c'usi sc'an yo'onique, inupunic,
iyac' ta nupunel stsebic. Ti c'alal
ital ti nojele, c'alal i'och ta barco
ti Noee, icom ti c'usitic ispasique.
39 Muc xch'unic ti chtal nojele. Ja'to
ixch'unic c'alal itale, pero muc xa
xcolic, icham scotolic. Ja' no'ox
yech c'alal xicha'sut tal, vo'on ti
co'ol crixchanootique. 40 Mi oy
cha'vo' vinic ti tsobol ch-abtejique,
yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom.
41 Mi oy cha'vo' ants ti tsobol
chjuch'unique, yic'al jun chquic'
ech'el, jun chcom.
42 'Ich'icon no'ox me ta muc',
malaicon, yu'un mu xana'ic c'usi ora
chicha'sut tal, vo'on lavajvalicone.
43 Chacalbe ava'iic, ti ana'ojicuc ti
jayib ora ac'ubal chtal li j'eleq'ue,
amala, achabi ana ti yechuque.
44 Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon
no'ox ac'u mi mu xana'ic c'usi
ora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol
crixchanootique. Mu me ch'ayemuc
avo'onic chul jtaoxuc.
45 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun
j'abtel ti sjunul yo'on ch-abteje, ti
sna' stuc'ulan abtele. Ja' ch-ac'bat
smac'lin li xchi'iltac ta abtele ti
c'alal sta yora ve'ebale. 46 Jun yo'on
li j'abtele ti yolel ch-abtej chul
stael yu'un li yajvale. 47 Ta melel
chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on
ch-abteje ch-ac'bat scuentain li
c'usuc yu'un yajvale. 48 Yan mi
chopol sjol li j'abtele, "mu to nan
xtal li cajvale", xi tsnop. 49 Chlic
yut, chlic smaj li xchi'iltac ta abtele.
Ja' chba xchi'in ta ve'el ta uch' pox
li jyacubeletique. 50 Li yajvale ja'o
chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on
c'usi ta xcha'le li xchi'iltaque yu'un
mu xch'un ti po'ot xa xule. 51 Chul
ac'batuc tsots castico yu'un li
yajvale. Co'ol chich' castico xchi'uc
ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti
ta alele. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet
o yeic yu'un tsots castico chich'ic —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta lajunvo' tojol tsebetic

25 Ti Jesuse iyal jun lo'il
noxtoc.
—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal
xtal jpas mantale. Caltic no'ox

ya'el ti oy lajunvo' tojol tsebetic
ti ba snupic tal ta be li jnupunele.
Iyich' ech'el sc'oq'uic. [2] Li vo'vo'e
lec p'ijic; li vo'vo'e sonsoic. [3] Li
sonso tsebetique ja' no'ox iyich'
ech'el ti c'u yepal ch'olol yaceiteal
li sc'oq'uique, muc xich'beic ech'el
más. [4] Li p'ijil tsebetique isnojesbe
ech'el yaceiteal li sc'oq'uique,
iyich'ic to ech'el más. [5] Li jnupunele
muc xtal ta ora. Li tsebetique i'och
svayelic. [6] Ta ol ac'ubal i'aptaatic:
"Chtal xa li jnupunele. Ba nupic
tal ta be", x'utatic. [7] Ora ijulavic
li tsebetique. Ixch'olbeic más
yaceiteal li sc'oq'uique, istsanic.
[8] "Ac'bon jset'uc avaceiteic yu'un
chtup' xa li jc'oc'ticotique", xiic
li sonso tsebetique. [9] "I'i. Yic'al
mu xloc' o cu'unticotic uc. Ba
manic tal", x'utatic. [10] Ti c'alal ba
smanic tale, ja'o iyul li jnupunele.
Li tsebetic ti chapajtique tsobol
i'ochic xchi'uc jnupunel. Li yajval
nae ismac li sti' snae. [11] Ts'acal to
iyulic li yan tsebetique. "Cajval,
Cajval, jamboticotic li sti' anae,
chi'ochoticotic tal uc", xiic.
[12] "Ta melel chacalbeic, muc bu
chajambeic sti' jna yu'un muc
xach'unic ti c'usi icale. Co'ol xchi'uc
mu xacojtiquinic", x'utatic.
[13] 'Ja' no'ox yech li vo'oxuque, tsc'an
ti chamalaicon no'oxe yu'un mu
xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on ti
co'ol crixchanootique. Mi ta sob, o mi
ta xmal, o mi ta ac'ubaltic, mu xana'ic
c'usi ora —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyac'be comel sliqueb li yaj'abteltaque

(Lc. 19.11-27)

[14] Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc.
—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal
xtal jpas mantale. Caltic no'ox
ya'el ti oy jun vinic ibat ta nome.
Ti c'alal mu to'ox chbate, istsob li
yaj'abteltaque. Iyac'be comel sliqueb
jujun. [15] Li june i'ac'bat vo'mil, li
june i'ac'bat cha'mil, li june i'ac'bat
jmil. Li much'u p'ije ep i'ac'bat. Yan
li much'u sonsotic no'oxe jutuc
i'ac'bat. Ti c'alal laj yac' comel
staq'uin li vinique, ja'o ibat. [16] Li
much'u i'ac'bat vo'mile lic equelajuc
o, ijolin yu'un vo'mil. [17] Ja' no'ox
yech li much'u i'ac'bat cha'mile,
ijolin yu'un cha'mil uc. [18] Yan li
much'u jmil no'ox i'ac'bate isnac',
ismuc ta balamil.
[19] 'Jal i'ay li yajvalique. Ti c'alal
isut tale, istsob li yaj'abteltaque.
"¿C'usi yepal ijolin avu'unic li
jtaq'uine?", x'utatic. [20] Ja' ba'yi ital li
much'u iyich' comel vo'mile, yich'oj
tal noxtoc li vo'mil sjole. "Totic, li'
li vo'mil ataq'uin avac'bon comele
xchi'uc vo'mil ijolin cu'un", xut li
yajvale. [21] "Chquich' che'e. Li vo'ote
lec xana' xa'abtej. Jutuc ti lacac'bee
pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie
chacac'be más. La' jchi'in o jbatic yo'
jun o avo'on ta sbatel osile", x'utat
yu'un li yajvale. [22] Ital li much'u
yich'oj cha'mile. "Totic, li' li cha'mil
ataq'uin avac'bon comele xchi'uc
cha'mil ijolin cu'un", xut li yajvale.
[23] "Chquich' che'e. Li vo'ote lec
xana' xa'abtej uc. Jutuc ti lacac'bee
pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie
chacac'be más uc. La' jchi'in o
jbatic yo' jun o avo'on ta sbatel
osile", x'utat yu'un li yajvale. [24] Ital
li much'u jmil no'ox yich'oje. "Totic,
jna'oj ti jlajelote. Jna'oj ti chavich'be
xchi'uc sjol lataq'uine. Chavich' ti

bu muc bu avac'oj avocole. 25 Yech'o
un lixi' mi xch'ay cu'un lataq'uine,
solel ijmuc ta balamil. Ich'o sutel
yu'un avu'un onox", xut li yajvale.
26 "Mu xatun, ch'ajot tajmec.
Chaval ti vo'on chquich' ti bu muc
bu cac'oj jvocole. 27 Avac'beuc li
much'u sna' sjolintasele, yul quich'
xchi'uc sjol ti yechuque", x'utat
yu'un li yajvale. 28 "Pojbeic li jmil
cac'ojbee, ja' ac'beic li much'u iyich'
tal lajunmile", xut li yan yaj'abtele.
29 Ti much'utic sjunul yo'on ta
x'abtejique, más ta x'ac'batic, mu
c'u sna'ic o. Yan ti much'utic mu
sjunuluc yo'on ta x'abtejique, ti c'u
yunen epal i'ac'batique, ta xpojbatic
ta jmoj. 30 Li ch'ajil j'abtel li'e ac'o
ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet,
xc'uxuxet o ye yu'un tsots castico
chich'.

Ja' li' yaloj ti ta sta yora ta xch'ac crixchanoetic ti Cajvaltic Jesucristoe

31 'Ti c'alal xtal pasvancon
ta mantal, vo'on ti co'ol
crixchanootique, chixchi'inic
tal scotol anjeletic. Ja'o chcalbe
bu chbatic ta sbatel osil li
crixchanoetique. 32 Ta jtsob scotol.
Ti c'alal tsobolic xae, chlic jch'ac,
co'ol xchi'uc jchabichij ti ta xch'ac
li xchije xchi'uc li xchivoe. 33 Ti
much'utic lec yo'onique chcac'
ta jbats'ic'ob. Yan ti much'utic
chopol sjolique chcac' ta jsurto.
34 Vo'on li jpasvanejon ta mantale
ja' yech chcalbe ti much'utic tey
ta jbats'ic'obe: "Li vo'oxuque la'ic
yu'un slecubtasoj avo'onic ti Jtote.
Ochicotic ta pasmantal yu'un ja'
yech iyal ti Jtote ti c'alal ispas
li balamile. 35 Ti c'alal livi'naje,
avac'becon ave'elic. Ti c'alal itaquij
jti'e, avac'becon ava'alic. Ac'u mi
muc xavojtiquinicon, avoteson ta
anaic. 36 Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u'
jpoq'ue, avac'becon. Ti c'alal ipone,
ay avula'anicon. Ti c'alal tiq'uilon ta
chuquele, ay aq'uelicon", ta xcutic.
37 Ja' yech chtac'avic ti much'utic
lec yo'onique: "Cajval, ¿c'usi ora
laquilticotic ti lavi'naje ti icac'ticotic
ave'ele? ¿C'usi ora laquilticotic ti
itaquij ati'e ti lacac'beticotic vo'e?
38 ¿C'usi ora lacotes ta jnaticotic
ti muc xacojtiquinticotique?
¿C'usi ora iquilticotic ti ch'abal
ac'u' apoq'ue ti lacac'beticotique?
39 ¿C'usi ora iquilticotic ti la'ipaje
ti ay jvula'anoticotique? ¿C'usi
ora iquilticotic ti tey tiq'uilot ta
chuquele ti ay jq'ueloticotique?"
xiic. 40 "Ta melel chacalbeic, yu'un
ac'uxubinic jun jchi'iltic ta yich'el
ta muc' ti Rioxe ti muc x'ich'e
ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on
ac'uxubinicon ya'el", ta xcutic, vo'on
li jpasvanejon ta mantale.
41 'Ti much'utic tey ta jsurtoe:
"Loc'anic yu'un chopol ajolic. Ba
ochanic ta c'oc' ta sbatel osil yo' bu
meltsanbil scuenta li totil pucuje
xchi'uc li bic'tal pucujetique. 42 Ti
c'alal livi'naje, muc xavac'becon
ave'elic. Ti c'alal itaquij jti'e, muc
xavac'becon ava'alic. 43 Ti c'alal
lic'ot ta anaique, avalic ti mu
xavojtiquinicone, muc xavotesicon.
Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u'
jpoq'ue, muc xavac'becon. Ti
c'alal ipone, ti c'alal tiq'uilon ta
chuquele, muc x'ay aq'uelicon", ta
xcutic. 44 "Cajval, pero ¿c'usi ora
laquilticotic ti lavi'naje, ti itaquij
ati'e, ti muc xacojtiquinticotique, ti

iquilticotic ti ch'abal ac'u' apoq'ue,
ti ipote, ti tiq'uilot ta chuquele ti
muc xajc'uxubinticotic chavale?”
xiic. 45 “Ta melel chacalbeic, yu'un
muc xac'uxubinic junuc li much'utic
muc x'ich'eic ta muq'ue, co'ol
xchi'uc vo'on muc xac'uxubinicon
ya'el”, ta xcutic. 46 Ja' chba yich'ic
o castico ta sbatel osil ti muc
xc'uxubinvanique. Yan ti much'utic
lec yo'onique chcuxiic ta sbatel osil
—xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'u to xi xu' tsmucultsaquic ti Jesuse

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 Ti c'alal laj yal
yech ti Jesuse, ja'o
liyalboticotic noxtoc, vo'oticotic li
yajchanc'opoticotique:
2 —Ana'ojic ti chib xa c'ac'al
sc'an li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta
mozoil ti ba'yi jtot jme'tique. Ja'o
chi'aq'ue entrucal, chisjipanic ta
cruz, vo'on ti co'ol crixchanootique
—xiyutoticotic.
3 Ti totil paleetique, xchi'uc ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti
cajmeltsanejc'optique, istsob sbaic
ta sti' sna ti totil palee, ja' ti Caifase.
4 Isa'ic ti c'u to xi xu' tsmucultsaquic
ti Jesuse yu'un tsc'an tsmilic.
5 —Más lec mu ya'uc jtsactic lavi
ta q'uine naca me licuc o sjol li
jchi'iltactique —xut sbaic.

Ja' li' yaloj ti icoconbat ta sjol ya'lel muil nichim ta Betania ti Jesuse

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Ibat ta Betania ti Jesuse. Tey
ic'ot ta sna Simón ti ip to'ox ta
leprae. 7 Tey ic'ot jun ants, yich'oj
c'otel slimete meltsanbil ta
alabastro ton, noj ta ya'lel muil
nichim. Toyol tajmec stojol. C'alal
tey chotol ta mexa ti Jesuse, ja'o
iscoconbe ta sjol ti sbel slimetee
yu'un iyich' ta muc'. 8 Ti c'alal
iquilticotic li vo'oticotique,
licapoticotic o.
—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal
li ya'lel muil nichime? 9 Más lec
ti ixchonuque, yu'un toyol stojol.
Li stojole xu' chich' me'onetic ti
yechuque —xichioticotic.
10 Ti Jesuse sna'oj ti c'usi ijnopticotique.
—Vo'oxuc ta amulic ti chat yo'on
li antse. Li c'usi liyac'bee, lec. 11 Li
me'onetique li' onox achi'uquique. Li
vo'one muc bu jal li' jchi'ucoxuque.
12 Ti liscoconbe li ya'lel muil nichime,
ja' seña ti chimuquee. 13 Ta melel
chacalbeic, chvinaj onox ta sjunlej
balamil ti vo'on chcac' acuxlejalic
ta sbatel osile. Chvinaj noxtoc ti
liscoconbe ya'lel muil nichim li antse —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Ti jun jchi'ilticotic ti lajchavo'oticotic
oe, ja' ti Judas Iscariotee, ba sc'opon ti
totil paleetique.
15 —¿C'u yepal chavac'becon mi
chacac'beic entrucal ti Jesuse? —xut.
I'ac'bat treinta plata. 16 Ti Judase isa' ti
c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesucristoe

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Ti c'alal ilic li q'uin ti chich'
ve'el pan ti muc bu yich'oj

svuquesobil xch'ute —¿Bu chac'an ti
chba jmeltsanticotic li ch'iom chij ti
ta jti'tic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic
ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique? —
xcuticotic ti Jesuse.
18 —Batanic ta Jerusalén. Ja'
xc'ot ac'oponic li much'u lec
xcojtiquintique. "Li' la chtal
jti'ticotic ta ana li chij ta q'uine
yu'un la po'ot xa xmile li
Jchanubtasvaneje", xavutic c'otel —
xiyutoticotic ti Jesuse.
19 Ijch'unticotic ti c'usi iyal ti Jesuse,
ijmeltsanticotic ti jve'elticotique.
20 C'alal ic' xa'ox osile, ijchol
jbaticotic ta mexa xchi'uc ti Jesuse.
21 Ti c'alal yolel chive'oticotique
—Ta melel chacalbeic, oy junoxuc
ti chavaq'uicon entrucale —
xiyutoticotic ti Jesuse.
22 Ti c'alal ica'iticotique, icat o
co'onticotic.
—Cajval ¿mi vo'on van? —
xcuticotic jujuntal.
23 —I'i. Ja' li much'u jun jpulatu
chive' jchi'uque. 24 Ta melel vo'on ti
co'ol crixchanootique chquich' milel
chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op
Rioxe. Abol sba li much'u chiyac'
entrucale. Más lec ti manchuc
i'ayane —xi ti Jesuse.
25 Ti Judase ti snopoj xa onox
ti chac' entrucal ti Jesuse —
Jchanubtasvanej, ¿mi vo'on van?
—xi uc.
—Vo'ot —x'utat yu'un ti Jesuse.
26 Ti c'alal yolel chive'oticotique,
istam jp'ej pan ti Jesuse. "Colaval"
xut ti Rioxe, ja'o ixut ti pane.
—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal
jtacupal —xiyutoticotic.
27 Istam noxtoc jun baso ya'lel uva,
"colaval" xut ti Rioxe.
—Uch'an acotolic. 28 Li'i ja' jch'ich'el,
ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi ts'acal
to iyal ti Jtote ti ta jch'ich'el chtoj
lamulique. 29 Chacalbeic ti mu xa bu
chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch'
ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic
yo' bu chac' jpas mantal ti Jtote —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "chaval ti mu xavojtiquinone", x'utat yu'un Jesús ti Pedroe

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Ti c'alal laj jq'uevujintaticotic ti
Rioxe, libatoticotic ta vits Olivotic.
31 —Li' ta jliquele chacomtsanicon
acotolic. Ts'ibabil onox: "Ti Rioxe ta la
xac' ta milel ti much'u st'ujoj chispasotic
ta mantale. Ti c'alal xmilee, ta la stani
sbaic ech'el ti xchi'iltaque, co'ol la c'u
cha'al chij ti ta stani sba ech'el mi imile
li xchabielique", xi ts'ibabil. 32 Ti c'alal
xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey xa
chc'ot ataicon —xiyutoticotic ti Jesuse.
33 —Ac'u mi xascomtsan li
yantique, pero li vo'one mu
xajcomtsan —xi li Pedroe.
34 —Ta melel chacalbe, lavi ta
ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc'
queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu
xavojtiquinone —x'utat yu'un ti Jesuse.
35 —Muc ta alel mi co'ol
lilajotique. Jamal chcal ti
xacojtiquine —xi li Pedroe.
Ja' yech icalticotic uc.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

36 Tey lic'ototicotic ta Getsemaní
sbi xchi'uc ti Jesuse.
—Chotlanic li'toe yu'un chba
jc'opon Riox le'toe —xiyutoticotic.

37 Ti Jesuse ja' iyic' ech'el li Pedroe
xchi'uc xcha'va'al screm ti Zebedeoe.
Iyat la yo'on ti Jesuse. Yan la sba
yo'on iya'i.
38 —Chcat co'on tajmec, chicham
ya'el. Comanic li'toe. Mu me
xavayic uc —x'utatic la li oxvo'e.
39 Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'.
Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta
balamil noxtoc. Isc'opon la Riox.
—Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec.
Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on
jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li
vo'ote —xi la isc'opon Riox ti Jesuse.
40 Ti c'alal laj sc'opon Rioxe, isut la
tal yo' bu li oxvo' jchi'iltaque. Vayemic
la yul staelic. I'albat li Pedroe:
—¿Mi mu xcuch avu'unic junuc
ora ya'el li vayele? 41 Mu me xavayic,
c'oponic Riox yo' mu xapasic o li
c'usitic chopole. Ta melel avo'onicuc
ac'oponic Riox, pero lapat
axoconique mu xu' yu'un —x'utat la.
42 Ti Jesuse ba la sc'opon Riox noxtoc:
—Tot, yu'un avaloj ti chichame, xu'
xicham —xi la.
43 Ti c'alal isut tale, vayemic yul
staelic noxtoc li oxvo'e yu'un la mu
xcuch cha'iic li vayele. 44 Ti Jesuse
ba la sc'opon Riox ta yox'ech'elal. Ja'
no la yech iyal chac c'u cha'al iyal ta
ba'yie. 45 Ti c'alal isut tale —Xu' mi
chavayic toe. Mi chacuxic to, cuxic.
Ista xa yora ti chi'aq'ue entrucal
ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol
crixchanootique. 46 Licanic, batic.
Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u chiyac'
entrucale —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti
Jesuse, ja'o tey ic'ot ti Judase. Ja'
lajchavo'oticotic o ta yajchanc'op ti
Jesuse. Ep crixchanoetic xchi'inoj
c'otel; oy yespadaic, oy ste'ic. Ja'
stacojic ech'el ti totil paleetique
xchi'uc ti cajmeltsanejc'optic, vo'otic
li j'israelotique. 48 Ti Judase yaloj xa
onox la c'u x'elan chac' entrucal ti
Jesuse:
—Ti much'u ta jbuts'e, ja' me
xatsaquic —xi ono la.
49 Ti Judase inopoj yo' bu ti
Jesuse:
—¿Mi li'ote? Jchanubtasvanej —xut.
Ja'o isbuts'.
50 —Jchi'iltic, ti c'usi tal apase,
paso ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.
Ja'o inopoj ti crixchanoetique,
istsaquic ti Jesuse, ixchuquic.
51 Oy jun jchi'ilticotic ta
yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues
yespada, istuch'be jun xchiquin ti
smozo más totil palee.
52 —Tic'o ta sna lavespadae
—x'utat yu'un ti Jesuse—. Ti much'u
chmilvan ta espadae ja' no'ox yech
ta espada ta xcham uc. 53 ¿Mi mu
xana' ti xu' ta jc'opon ta ora ti Jtote
yo' xistacbe o tal más ta sesenta mil
yaj'anjeltac spojicone? 54 Pero ma'uc
yech ta jpas, yu'un persa ta xc'ot ti
c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe —x'utat
yu'un ti Jesuse.
55 Ti Jesuse iyalbe ti
crixchanoetique.
—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal
atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue?
Ti tey onox chichanubtasvan ta ti'
muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u
yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon
ya'ele? 56 Ti x'elan tal atsaquicone,
ja' ic'ot ti yech onox sts'ibaojic ti
yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xi ti
Jesuse.

Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique
lijatavoticotic. Stuc xa tey
ijcomtsanticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71;
Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Ti c'alal istsaquic ti Jesuse, li'
iyiq'uic tal ta sna Caifase, ja' ti
totil palee. Tey tsobol ti much'utic
ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, xchi'uc ti
cajmeltsanejc'optique. 58 Li Pedroe
nomnomtic tijil tal ta spat ti Jesuse.
Ti c'alal iyul ta sna ti más totil
palee, ixchi'in la ta chotlej ta ti'na
jayvo' jchabiejtemplo yu'un la tsc'an
cha'i c'u x'elan chcom o sc'oplal ti
Jesuse.
59 Ti totil paleetique xchi'uc ti
cajmeltsanejc'optique, lic la sa'ic
cha'vo' xchi'ilic ta meltsanejc'op
ti co'ol c'usi chalique yu'un la
tsa'beic smul ti Jesuse yo' xmile
oe. 60 Pero mu la bu istaic ti cha'vo'
co'ol c'usi chalique. Yech no la
ti ep jnopmulile, mu la co'oluc ti
c'usi chalique. Isva'an la sbaic otro
cha'vo' jnopmulil.
61 —Li vinic li'i ca'yojticotic ti iyal
ti xu' tslomes li stemplo Rioxe, ti xu'
la chcha'va'an ta oxib c'ac'ale —xiic
la.
62 Ti totil palee isva'an la sba.
—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi
yech avaloj chac taje? —xut la ti
Jesuse.
63 Mi jp'el mu la bu itac'av ti
Jesuse. Ti totil palee isjac'be la
noxtoc:
—Ti Rioxe cuxul ta sbatel osile
cha'i li c'usi chajac'bee. Jamal
xavalboticotic mi vo'ot ti st'ujojot
Rioxe chapasoticotic ta mantale. ¿Mi
vo'ot Xch'amalot ti Rioxe? —xut la.
64 —Vo'on —xi la ti Jesuse—.
Chacalbeic noxtoc, vo'on ti co'ol
crixchanootique, chavilic chlic jpas ta
mantal crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe.
Ts'acal to chil scotol crixchanoetic ti
ta toc chicha'sut tale —xi la ti Jesuse.
65 Ti más totil palee isjat la sc'u',
yu'un la istabe xa smul ti yaloje.
—Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe.
¿C'u xa stu cu'untic yan rextico?
66 ¿C'usi chanopic uc? —xut la ti
xchi'iltac ta meltsanejc'ope.
—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.
67 Ja'o la istubtabeic sat ti Jesuse,
ismajic la. Jlom la ist'axbeic ta
majel sat.
68 —Mi yech chaval ti vo'ot
Cristoote, alo ca'tic much'u lasmaj
—xutic la.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62;
Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Li Pedroe tey la chotol ta ti'na.
Ital la c'oponatuc yu'un jun quiarail:
—Li vo'ot uque ja' achi'il li Jesuse
ti liquem tal ta Galileae —x'utat la.
70 Li Pedroe iyal la yo' bu
tsobolique ti mu xojtiquin ti Jesuse:
—Mu jna' li c'usi chavale —xut la.
71 Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe.
I'ojtiquine la yu'un otro jun quiarail.
—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesus
Nazarete —xut la ti crixchanoetic ti
tey tsobolique.
72 —Lojriox mu xcojtiquin li vinic
chavale —xi la li Pedroe.
73 Ta jliquel o tal la sc'oponel
yu'un crixchanoetic li Pedroe:

—Ta melel ja' achi'il li Jesuse
yu'un ja' yech chac'opoj chac c'u
cha'al chc'opoje —x'utat la.
74—Lojriox mu xcojtiquin li vinic
chavalique —xi la.
Ja'o la i'oc' quelem. 75Li Pedroe
iyul la ta sjol ti yech onox i'albat
yu'un ti Jesuse: "Ti c'alal mu to'ox
ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval
ti mu xavojtiquinone", x'utat onox
yu'un ti Jesuse. Iloc' la li Pedroe, ba
la yoq'uita sba tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 Ti c'alal isacube, ti
totil paleetique xchi'uc
ti cajmeltsanejc'optic vo'otic li
j'israelotique, isnopic c'u x'elan
chc'ot stic'beic smul ti Jesuse yo'
x'aq'ue o ta milel yu'un ti coviernoe.
2Ixchucbeic ech'el sc'ob, ba yac'beic
entrucal ti covierno Poncio Pilatoe.

Ja' li' yaloj ti ismil sba stuc ti Judase

3Ti Judase, ti much'u iyac'
entrucal ti Jesuse, ti c'alal iya'i ti
inop xa sc'oplal ti chmile ti Jesuse,
ba sutes li treinta plata ti i'ac'bat
yu'un ti totil paleetique xchi'uc ti
jmeltsanejc'opetique.
4—Ijta xa jmul yu'un icac'
entrucal li much'u ch'abal smule —
xut c'otel.
—Li vo'oticotique mu c'u
jcuentaticotic o; ta amul atuc
—x'utat.
5Ti Judase isten comel ta ti'
muc'ta templo li taq'uine, ba xchuc
snuc' ta ch'ojon. Ismil sba stuc.
6Ti totil paleetique istsobic li
taq'uine.
—Mu ya'uc jcaptic ta limoxna li
taq'uin li'i, yu'un stojol xch'ich'el jun
vinic —xut sbaic.
7Co'ol isnopic ti tsmanic o jset'
osile. Ja' chcom ta smuquenalic
mi oy li' ichamic jchi'iltactic ti
nom liquemic tale. Ja' ismanbeic
yosil li jpatp'ine. 8Li osile "Ch'ich'
Lum" isbiin yu'unic. Ja' yech sbi
c'al tana. 9Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti
Jeremías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee:
"Tsutesbat li treinta platae, ja' stojol
ti much'u mu sc'anic ti tspasvan ta
mantale, yu'un ja' yech yepal tstojic
ti much'u chac' entrucale. 10Yosil
jpatp'in ta smanbeic, xiyut ti Rioxe",
xi onox.

Ja' li' yaloj ti tey xa ta stojol Pilato ti Jesuse

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11Ti Jesuse tey xa ta stojol Pilato.
—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta
mantal lachi'iltac ta jurioale?
—x'utat yu'un ti Pilatoe.
—Yech —xi ti Jesuse.
12Ti totil paleetique xchi'uc ti
cajmeltsanejc'optique ep isnopbeic
smul ti Jesuse, pero muc xtac'av.
13—¿Mi mu xava'i ti chalic ti toj
ep amule? —xi ti Pilatoe.
14Muc xtac'av ti Jesuse. Ti Pilatoe
xch'ayet xa yo'on ti muc spac
sc'oplal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

15Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic
ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique,
ti Pilatoe isloq'ues jun jchuquel
ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel
ti jchi'iltactique. 16Tey tiq'uil ta

chuquel jun jchi'iltic vinajem
sc'oplal ti toj pucuje, Barrabás
sbi. 17 C'alal tey tsobolic scotol ti
jchi'iltactique —¿Much'u junucal
ti chajloq'uesbeique? ¿Mi ja' li
Barrabase, mi ja' li Jesuse ti chal
ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta
mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
18 Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un
sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onic ti totil
paleetique ti iyaq'uic entrucal ti
Jesuse.
19 Ti Pilatoe, c'alal tey chotol yo'
bu chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti
much'u tsmeltsanbe sc'oplale, ja'o
itacbat tal mantal yu'un ti yajnile.
"P'ijan me, mu me xavilbajin li
vinique yu'un ch'abal smul. Yu'un
ijvaychin samel, icat o co'on tajmec",
xi tal ti antse.
20 Ti totil paleetique xchi'uc ti
cajmeltsanejc'optique isp'ijubtasic
ti crixchanoetique ti ja' ac'u sc'anic
loq'uesbel ti Barrabase, ti ja' ac'u
yalic ti ac'u yich' milel ti Jesuse.
21 Ti Pilatoe isjac' noxtoc ti much'u
junucal tsloq'uese.
—Ja' loq'ueso li Barrabase —xiic.
22 —¿C'usi ta jcha'le li Jesuse
ti iyal ti ja' t'ujbil yu'un Riox
chaspasic ta mantale? —xi ti
Pilatoe.
—¡Jipano ta cruz! —xiic scotolic.
23 —¿C'usi smul avu'unic? —xi ti
Pilatoe.
Más to tsots i'avanic:
—¡Jipano ta cruz! —xiic tajmec.
24 Ti Pilatoe c'alal iyil ti mu
x'ich'e ta muq'ue, ti x'avlajet
tajmec ti jchi'iltactique, istac ta
c'anel vo', ispoc sc'ob yo' xilic o ti
jchi'iltactique ti mu stic' sbae.
—Mu vo'onicon chcom ta jba ti
chmile li vinic li'i ti ch'abal smule;
vo'oxuc chcom ta abaic —x'utatic
yu'un ti Pilatoe.
25 —Xu'. Comuc ta jbaticotic
xchi'uc col jch'amalticotic ti
chmilee —xiic scotolic.
26 Ti Pilatoe isloq'ues ta chuquel
ti Barrabase. Ja'o iyalbe ti
yajsolterotaque ti ac'u yac'beic
arsial ti Jesuse. Ti c'alal laj
yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba
sjipanel ta cruze.
27 Ti yajsolterotac coviernoe
iyiq'uic ochel ta yut palacio
ti Jesuse. Istsob sba scotol ti
solteroetique. 28 Isloc'beic sc'u' ti
Jesuse, islambeic natil tsajal c'u'ul.
29 Ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol, ja' la
scorona ti ta alele. Iyac'beic jun
aj ta sbats'ic'ob, ja' la sbaston ti ta
alele. Isquejan sbaic ta yichon ti
Jesuse, iyich'ic ta muc' yilel.
—¡Toj leclec aba ca'uctic ti vo'ot
chapas ta mantal lachi'iltac ta
jurioale! —xutic.
30 Istubtaic. Isquilbeic ti aje,
isjisbeic ta sjol. 31 Ti c'alal laj
slabanique, isloc'beic ti tsajal c'u'ule,
ja' iyac'beic slap ti sc'u' onoxe.
Iyiq'uic ech'el, ba sjipanic ta cruz.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

32 Ti c'alal iloq'uic ech'el ti
solteroetique xchi'uc ti Jesuse,
isnupic ta be jun jchi'iltic ta jurioal,
Simón sbi. Ti Simone liquem
tal ta jun jteclum, Cirene sbi. Ti
solteroetique iyaq'uic ta persa
ti Simone ti ac'u scajan ech'el ta
snequeb scruzal ti Jesuse.

33 Ti Jesuse iyiq'uic ech'el yo'
Gólgota sbie. Li Golgotae “Baquel
Jol Anima”, xi smelol. 34 Iyac'beic
binagre capal xchi'uc c'usi ch'a,
pero muc xuch', yu'un iya'i ti ja'
spajesobil sc'uxul li lavuxe.
35 Ti solteroetique isjipanic ta cruz
ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe sbaic
ti sc'u'e. Itajinic isq'uelic ti much'u
junucal chich' julique. Ja' ic'ot ti
yech onox iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta
vo'nee: “Ta la xch'acbe sbaic li sc'u'
spoq'ue. Ta la xtajinic, ta la sq'uelic
ti much'u junucal chich' julique”,
xi onox. 36 Ichoti ti solteroetique,
ixchabiic ti Jesuse. 37 Isbajbeic jpech
tabla ta sjol scruzal ti Jesuse, tey
yaloj ti c'usi smul ti imile oe. “Li'i
ja' Jesús, yajpasvanejic ta mantal li
jurioetique”, xi ts'ibabil.
38 Oy cha'vo' j'elec' co'ol isjipanic
ta cruz xchi'uc ti Jesuse, jun
scruzal ta sbats'ic'ob, jun ta surto.
Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol. 39 Ti
much'utic tey i'ech'ique ilabanvanic,
isjimulan sjolic.
40 —Aval ti chalomes li muc'ta
temploe, ti xu' chacha'va'an ta oxib
c'ac'ale. Yech'o un pojoquic aba un.
Mi yech ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe,
yalanquic tal un —xutic.
41 Ilabanvanic uc ti totil
paleetique xchi'uc ti much'utic
ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, xchi'uc ti
cajmeltsanejc'optique.
42 —Iyet'esbe xchamelic li
crixchanoetique. Li stuc une mu
xu' scolta sba un. Mi yech ti ja'
chispasotic ta mantal vo'otic li
j'israelotique, ac'uquic yaluc tal
ta ora un yo' jch'untic oe. 43 Iyal ti
chcoltaat yu'un ti Rioxe. Ac'uquic
coltaatuc ta ora un mi yech ti lec
ch-ilee. Yu'un iyal ti ja' Xch'amal ti
Rioxe —xut sbaic.
44 Ilabanvanic uc ti cha'vo'
j'eleq'ue ti co'ol jipajtic ta cruz
xchi'uc ti Jesuse.
45 Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to
ora xmal isacub. 46 Ta oxib ora xmal
ja'o tsots i'avan ti Jesuse:
—Elí, Elí ¿lama sabactani? —xi.
Ti c'usi iyale, “Cajval, Cajval, ¿c'u
yu'un ti acomtsanone?” xi smelol.
47 Oy jayvo' ti iya'iique.
—Ja' chapta ti j'alc'op Elíase —xiic.
48 Ja'o ibat ta anil jun ti much'u
iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta
binagre, ixoj ta aj, iyac'be sts'uts' ti
Jesuse.
49 —Mu xavac'be. Jq'ueltiquic mi
chtal syalesel ta cruz yu'un ti Elíase
—x'utat yu'un ti yantique.
50 Ti Jesuse tsots i'avan noxtoc,
ja'o xa iloc' xch'ulel. 51 Ja'o ijat ta
o'lol ti muc'ta poc' sc'alobil li muc'ta
temploe. Ijat yalel c'alal yoc. I'ech'
tsots niquel. Li muc'tic tone laj voc'uc.
52 Ijam muquenaletic, ep icha'cuxiic
ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox
ti c'alal ichamique. 53 Iloq'uic ta
smuquenalic pero muc x'ochic tal
ta ora li' ta yutil Jerusalene. Ja'to
i'ochic tal ti c'alal icha'cuxi loq'uel ta
smuquenal ti Jesuse. I'ileic yu'un ep
crixchanoetic li' ta Jerusalene.
54 Ti capitan solteroe xchi'uc ti
yajsolterotaque ti tey ta xchabiic
ti Jesuse, ixi'ic tajmec ti c'alal i'ech'
ti niquele, xchi'uc ti c'alal iyilic ti
c'usitic ic'ote.
—Melel ti ja' xch'amal Rioxe —xut
sbaic.
55 Tey ep antsetic noxtoc, nom
tsq'uelic ti jipil ta cruz ti Jesuse.

Ja' li much'utic ixchi'inic ta xanvil
ta estado Galilea ti Jesuse, ti
ismac'linique. Xchi'inojic tal c'alal
ital li' ta estado Judeae. 56 Tey capal
li María liquem tal ta Magdalae,
xchi'uc li otro jun Maríae, li sme'ic
Jacoboe xchi'uc li Josee. Tey noxtoc
sme'ic li scremotic Zebedeoe, ja' li
Jacoboe xchi'uc li Juane.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57-58 Oy jun jchi'iltic jc'ulej, liquem
tal ta jteclum Arimatea, José sbi.
Yich'oj ta muc' uc ti Jesuse. C'alal ic'
xa'oxe, li Josee ba sc'opon ti Pilatoe,
ba sc'anbe spat xocon ti ánima
Jesuse. Ti Pilatoe iyac' permiso.
59 Ti Josee isyales ta cruz ti ánimae,
ispix ta saquil poc'. 60 Ba stic' ta
ch'ojbil ton, ja' smuquenal ti Josee.
Isetetin tal muc'ta setset ton, ismac
o comel li ti'ch'ene, ibat. 61 Li María
liquem tal ta Magdalae xchi'uc li
otro jun Maríae, tey chotol icomic
ta ti'ch'en.

Ja' li' yaloj ti ixchabibeic smuquenal Jesús ti solteroetique

62 Svoljeal ox ijchap jbatic ti ta
jcuxtic ta savaroe, istsob sbaic
scotol ti totil paleetique xchi'uc
ti jfariseoetique. Ba sc'oponic ti
Pilatoe.
63 —Señor Gobernador,
jna'ojticotic ti ja' yech iyal c'alal
cuxul to'ox ti jlo'lovaneje: "Ta
yoxibal c'ac'al chicha'cuxi loq'uel
ta jmuquenal", xi. 64 Alo mantal ti
ac'u ba smaquel lec li muquenale, ti
ac'u xchabiel oxibuc c'ac'ale. Yu'un
yic'al xba sloq'uesic ta ac'ubaltic
li yajchanc'optaque, yic'al xalbeic
li crixchanoetique ti icha'cuxi
xa loq'uel ta smuquenale, yic'al
más to ep xch'unic o lo'loel li
crixchanoetique —xutic ti Pilatoe.
65 —Tey li solteroetique, iq'uic
ech'el. Ac'u ba smaquic, ac'u ba
xchabiic ti bu c'alal xu'e —x'utatic
yu'un ti Pilatoe.
66 Ba smaquic lec li ti'il
muquenale. Iyac'beic seyo li tone.
Ti c'alal laj smaquique, tey com
xchabiic ti solteroetique.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 Svoljeal ox ijcuxtic, c'alal
naca to'ox xc'ot ta teq'uel
ta primero c'ac'al xemanae, ja' li
romincoe, li María liquem tal ta
Magdalae xchi'uc li otro jun Maríae,
ba sq'uelbeic smuquenal ti Jesuse.
2 C'alal mu to'ox chbatique, i'ech'
tsots niquel, istac tal jun anjel ti
Cajvaltique. Yul setetin loq'uel li
smac sti'il ch'ene, ichoti ta sba li
tone. 3 Ti anjele oy xojobal chac
c'u cha'al chavuc ti xlebluje. Sac
tajmec ti sc'u'e. 4 Ti c'alal iyilic
anjel ti solteroetique ti ta xchabiic
li ti' ch'ene, xt'eleletic xa ta xi'el,
chamem icomic yilel.
C'alal ic'otic ta ch'en li antsetique,
i'albatic la yu'un ti anjele:
5 —Mu me xaxi'ic. Jna'oj ti ja'
chasa'ic ti Jesuse ti icham ta cruze.
6 Mu xa bu li'i; icha'cuxi xa chac c'u
cha'al layalbeic onoxe. La' q'uelavilic
yo' bu istelanic to'oxe. 7 Batanic ta
ora, ba albeic li yajchanc'optaque ti
icha'cuxi xae. Albeic ti ba'yi chbat ta
Galileae. Tey chc'ot staic. Ja' no'ox
chacalbeic —x'utatic la.

8 Li antsetique mu xa la a'ibaj c'usi
tsnopic, mi chi'ic, mi jun la yo'onic.
Anil tal yalboticotic, vo'oticotic li
yajchanc'opoticotic ti Jesuse. 9 Ti
c'alal italique, isnupic la ta be ti
Jesuse.
—¿Bu chabatic? —x'utatic la.
Li antsetique isquejletaic la,
ismeybeic la yoc, iyich'ic la ta muc'.
10 —Mu xaxi'ic. Ba albeic li
jchi'iltaque, ja' li much'utic co'ol
quich'ojtic ta muc' ti Jtotic Riox
jchi'uctique, ti ac'u baticuc ta
Galileae. Tey chc'ot staicon
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi iyalic ti solteroetique ti jchabimuquenale

11 Ti c'alal mu to'ox chulic li
antsetique, ja'o iyulic ta jteclum
jayvo' solteroetic ti ixchabibeic
smuquenal ti Jesuse. Yul yalbeic
totil paleetic ti c'usitic iyilique. 12 Ti
totil paleetique istsob sbaic ta ora
xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.
Co'ol isnopic ti c'usi tspasique.
Iyac'beic la ep taq'uin ti
solteroetique.
13 —Ja' yech xavalic: “Ti c'alal
listsacoticotic vayel ta ac'ubale,
ti ánimae ay sloq'uesel yu'un li
yajchanc'optaque”, chianic me.
14 Ti mi iya'i li coviernoe, tey
chba jmeltsanticotic ac'oplalic
yo' mu xasmilic oe —xutic la ti
solteroetique.
15 Ti solteroetique ixch'amic la
ti taq'uine, ja' yech iyalic chac
c'u cha'al i'albatique. Scotol li
jchi'iltactic ta jurioale ja' yech
chalic c'al tana ti muc xcha'cuxi ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel iyac'be comel ti buluchvo' yajchanc'ope

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16 Vo'oticotic li buluchvo'
yajchanc'opoticotic ti Jesuse,
libatoticotic ta Galilea. Tey
lic'ototicotic ta vits yo' bu
yalojboticotic onox ti Jesuse.
17 Ti c'alal iquilticotic ti Jesuse,
ijquejletaticotic. Pero oy cha'vo'
oxvo' ti muc xch'unic ti ja' ti Jesuse.
18 —Vo-on li'ac'bat jcuentain
vinajel balamil. 19 Yech'o un
batanic ta sjunlej balamil, ba albeic
crixchanoetic ti c'usi lacalbeique.
Ac'bo yich'ic vo' ta scuenta ti Jtote,
ta jcuenta vo'on li Ch'amalilone,
ta scuenta ti Ch'ul Espíritue.
Ja' seña ti chiyich'ic ta muq'ue.
20 Chanubtasic chac c'u cha'al
lajchanubtasique yo' xch'unic o uc
ti c'usitic lacalbeique. Na'ic me ti li'
jchi'inojoxuc o ti c'u sjalil mu to'ox
bu chlaj li balamile —xiyutoticotic
ti Jesuse.

LI'I JA' STS'IBAOJ TI MARCOSE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

Ja' li' yaloj ti lic yal a'yuc sc'op Rioxe ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Ja' la yech ivinaj ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Jesucristoe, ti Xch'amal Rioxe.
2 Ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta
vo'nee ja' onox yech sts'ibaoj comel
chac li'i:
Ba'yi ta jtac ech'el mantal.
Ja' chalbe crixchanoetic ti
tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta
muq'ue, xut Xch'amal ti Rioxe.
3 Yech'o un ta to xtal jun jchi'iltic
ta israelal,
tsots ch-avetaj ta xocol balamil:
"Chtal xa ti Cajvaltique.
Ictaic xa spasel li c'usitic
chopole.
Xach'unbeic me ti c'usitic
chayalbeique",
xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox
comel ti Isaíase. 4 Ja' la sc'oplal
ti Juane ti iyal ta xocol balamil
ti chac'be yich' vo' ti much'utic
chictaic spasel li c'usitic chopole
yo' ti x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti
Rioxe. 5 Ti jchi'iltac ta israelal li' ta
sjunlej estado Judeae xchi'uc li' ta
jteclum Jerusalene, ba la ya'iic c'usi
iyal ti Juane. Ti much'utic jamal
iyalic ti c'usitic chopol tspasique
i'ac'batic la yich'ic vo' ta uc'um
Jordán yu'un ti Juane.
6 Ti Juane jalbil tsatsal cameyo la
ti sc'u'e. Nucul la ti xchuc xch'ute.
Naca la cochi' xchi'uc ajapom islajes.
7 Iyalbe la ti jchi'iltac ta israelale ti
oy much'u ts'acal to chtale, ti más
oy syu'ele.
—Li vo'one mi ja'uc yaq'uil xonob,
mu xjituj cu'un yu'un mu c'u xitun o.
8 Li vo'one ja' no'ox lacac'be avich'ic
vo'. Yan ti much'u ts'acal to chtale ja'
chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue
—xi la ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Ti c'alal yolel chac' ich'vo' ti
Juane, ja'o la iloc' tal ta jteclum
Nazaret ta estado Galilea ti Jesuse.
Tey la ic'ot ta uc'um Jordán, i'ac'bat
la yich' vo' uc yu'un ti Juane. 10 Ti
c'alal iloc' ta uc'um ti Jesuse, iyil
la ti ijam li vinajele. Iyil la ti iyal
tal ta sba ti Ch'ul Espíritue, co'ol la

xchi'uc paloma yilel. Ja'o la ichi'ine
yu'un ti Ch'ul Espíritue. 11 Ti Rioxe
ic'opoj la tal ta vinajel:
—Vo'ot Jch'amalot. Jc'anojot
tajmec. Jun co'on avu'un —x'utat la
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse,
iyulesbat la ta sjol yu'un ti Ch'ul
Espíritue ti chbat ta xocol balamile.
13 Cha'vinic la c'ac'al tey ta xocol
balamil. Naca la te'tiquil chon oy.
Ja'o la tey ic'ot ti Satanase, c'ot la
slo'lo ti yaloje. Ti Jesuse ichabiat la
yu'un anjeletic ta vinajel ti c'u sjalil
teye.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Ts'acal to c'alal tiq'uil xa'ox ta
chuquel ti Juane, ti Jesuse isut la
ech'el ta Galilea. Ja' la ba yal a'yuc
ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe.
15 —Ista xa yora chaspasic ta
mantal ti Rioxe. Ictaic xa spasel li
c'usitic chopole, ch'unic ti chaspasic
xa ta mantale —xi la.

Ja' li' yaloj ti iyic' ta yajchanc'op chanvo' jtsacchoyetic ti Jesuse

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Ti Jesuse ibat la ta ti'ti'nab
ta Galilea. Tey la iyil cha'vo'
jchi'ilticotic ta israelal, sbanquil
yits'in no'ox sbaic. Li banquilale
Simón sbi. Andrés sbi li its'inale.
Tey la yolel tsjipic ta nab snuti'ic
tsacobil choy, yu'un la tsacchoy
yabtelic.
17 —La' chi'inicon, ta jel
avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi
chba avic'becon tal crixchanoetic
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
18 Ora la iyictaic o li tsacchoye, ja'
la ba xchi'inic ti Jesuse.
19 Ijelav la ech'el jset' ti Jesuse. Tey
la iyil otro cha'vo', sbanquil yits'in
no'ox sbaic uc. Ja' la scremotic ti
Zebedeoe. Li banquilale Jacobo
sbi. Li its'inale Juan sbi. Tic'ajtic la
ta canova xchi'uc stotic, yolel la ta
sts'isic snuti'ic tsacobil choy, yu'un
la jatem.
20 —La' chi'inicon —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
Tey la iscomtsanic ti stotique
xchi'uc ti scanovaique, ja' la ba
xchi'inic ti Jesuse. Ti stotique tey la
icom ta canova xchi'uc stojbalaltac.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun vinic ti Jesuse

(Lc. 4.31-37)

21 Tey la ic'otic ta jteclum
Capernaum. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alil
ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale,
ti Jesuse i'och la ta templo teyo'e,
ichanubtasvan la. 22 Ti jchi'iltac
teyo'e xch'ayet xa la yo'onic ti c'u
x'elan ichanubtasvane yu'un la
lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe.
Ma'uc la yech ichanubtasvan
chac c'u cha'al li jchi'iltaque ti ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. 23 Tey la jun jchi'ilticotic,
ochem la pucujetic ta yo'on.
24 I'avan la:
—¿C'usi acuentaoticotic o, Jesus
Nazaret? ¿Mi'n tal atacoticotic ech'el
yo' bu chba quich'ticotic casticoe?
Jna'oj much'uot. Vo'ot Xch'amalot ti
Rioxe, vo'ot ti ch'abal amule —xi la.

25 Ti Jesuse ispajes la ti
pucujetique ti xch'amunojbeic ye ti
vinique.
—Anchanic, loc'anic ta yo'on li
vinique —xut la.
26 Ti vinique it'elelinat la tajmec ti
c'alal iloq'uic ti pucujetic ta yo'one.
Tsots la i'avanic ti c'alal iloq'uique.
27 Xch'ayet xa la yo'onic ti much'utic
teyique.
—¿Much'u onox le'e ti oy syu'ele,
ti ta xch'unbat smantal yu'un ti
pucujetique? —xut la sbaic.
28 Ti x'elan ispas ti Jesuse, ora la
ivinaj ta sjunlej estado Galilea.

Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Ti c'alal iloq'uic ta templo ti
Jesuse xchi'uc ti Jacoboe, xchi'uc ti
Juane, ibatic la ta sna Simón xchi'uc
Andrés. 30 Ti sni'me'el Simone tey la
puch'ul ta stem yu'un la tilem.
—Abulajan q'uelbon li jni'me'ele —
xut la ti Jesuse.
31 Ti Jesuse inopoj la ech'el yo'
bu puch'ul ti jmeme'tique. Istsacbe
la sc'ob, isnit la liquel. Ora la itup'
sc'ac'al, lic la mac'linvanuc.

Ja' li' yaloj ti icol yu'un ep ta tos chamel ti Jesuse

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Ti c'alal i'och ac'ubale, ti
much'utic oy yajchamele tey la
yic'ojbeic c'otel ti Jesuse xchi'uc
la ti much'utic ochem pucuj ta
yo'onique. 33 Tey la lamal ic'otic
ta ti'na ti crixchanoetique. 34 Ti
Jesuse icol la yu'un ti jchameletique.
C'usuc no la chamelal cha'iic icol la
yu'un scotol. Isloq'ues la pucujetic ti
ochem ta yo'onic ti crixchanoetique.
Ti pucujetique muc la x'aq'ue
c'opojicuc yu'un ti Jesuse yu'un la
sna'ojic ti ja' Xch'amal ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta estado Galilea ti Jesuse

(Lc. 4.42-44)

35 Ta yoc'omal ic' to'ox la ilic ti
Jesuse, iloc' la ta jteclum, ibat la yo' bu
ch'abal crixchanoe, ba la sc'opon Riox.
36 Li Simone xchi'uc li xchi'iltaque ba
la sa'ic ti Jesuse. 37 Ti c'alal istaique —
Chasa'ot li crixchanoetique —xutic la.
38 —Batic ta jteclumetic ti li' no'ox
nopole. Yu'un chba calbe ya'iic uc li
jchi'iltactique ti chlic xa pasvanuc
ta mantal ti Rioxe, yu'un ja' tacbilon
o tal ti chcal a'yuque —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
39 Ixanavic la ta sjunlej estado
Galilea. Ti Jesuse xcholet la iyal
ta bic'tal temploetic ti chlic xa
pasvanuc ta mantal ti Rioxe.
Isloq'ues la pucujetic ti ochem ta
yo'onic ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Tey la ic'ot jun jchi'ilticotic, ip
la ta lepra. Isquejan la sba ta yichon
ti Jesuse.
—Ac'anuc la avet'esbon li chamel
x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot
xu' chavet'esbone —xi la ti vinique.
41 Ti Jesuse abol la sba iyil, iyac'
la sc'ob ta sba ti jchamele.
—Ech'uc che'e —xut la.
42 Ora la i'ech'. 43 Ti Jesuse tsots la
iyalbe ti vinique:
44 —Mu me much'u xavalbe ya'i
ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja'

no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo
smoton Riox chac c'u cha'al yaloj ti
Moisese yo' xilic o li jchi'iltactique
ti lecot xae —xut la ech'el vinic ti
Jesuse.
45 Ibat la ti vinique, lic la yal a'yuc
ti ja' i'et'esbon xchamel yu'un ti
Jesuse. Ja' la yech ivinaj o ti chet'es
chamel ti Jesuse, yech'o un mucul
xa la ch-och ta jteclumetic. Tey
o la ta xocol balamil. Pero ep la
jchi'iltac ta israelal ba staic, buyuc
no'ox la laj licuc ech'el.

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob ti jun vinique

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2 Ts'acal to c'alal i'ech' jayib
c'ac'ale, ti Jesuse isut la
ta Capernaum. Ti jchi'iltac ta
israelale iya'iic la ti tey xa ic'ot ti
Jesuse. 2 Ora la istsob sbaic ech'el
yo' bu ti Jesuse. Mu xa la x'ochic
o ti yut nae. Lamal xa la jlom ta
ti'na. Ti Jesuse iyal la sc'op Riox.
3 Tey la sq'uechojic c'otel ta pop
jun jchi'ilticotic, ch'abal la yip jun
yoc sc'ob. Chanvo' la yajval. 4 Muc
la sta ochel sbeic ja' la ti toj noj ti
nae. Solel la imuyic ta bana yu'un
pach'al. Ixch'ojic la jset', tey la
isyalesic xchi'uc spop ti jchamele.
Tey la ic'ot ta stuq'uil ti Jesuse. 5 Ti
Jesuse iyil la ti xch'unojic ti oy
syu'ele.
—Jch'amal, ac'bilot xa pertonal
yu'un lamule —xut la ti jchamele.
6 Tey la chotajtic jayvo' ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe. 7 "¿C'u yu'un ti
x'elan chale? Tsp'is sba ta Riox. Muc
much'u xu' chiyac'botic pertonal
yu'un li jmultique, ja' no'ox ti Rioxe",
xi la ta yo'onic. 8 Ti Jesuse yiloj la ti
c'usi isnopique.
—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique?
9 Ti x'elan icalbe li vinique
ti "ac'bilot xa pertonal yu'un
lamule", xcute, much'uuc no'ox
xu' chal yech, yu'un mu vocluc ta
alel. Ja' no'ox yech mu vocluc ta
alel ti "lican, tamo ech'el lapope,
xanavan", xichiotique. Pero ja'
tsc'an chaq'uelic mi chc'ot sc'op ti
much'u yech chale. 10 Li vo'one ical
ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li
vinique. Pero q'uelic me c'usi ta
jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox
ta xcac'be pertonal yu'un smulic
li crixchanoetic li' ta sba balamile,
vo'on ti co'ol crixchanootique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
11 —Vo'on chacalbe, lican, tamo
ech'el lapope, batan ta ana —x'utat
la yu'un Jesús ti vinique.
12 Ora la ilic. Iyil la scotolic
ti iyich' ech'el ti spope, iloc' la
ech'el. Xch'ayet xa la yo'onic ti
crixchanoetique.
—Coliyal Riox muc bu xquiltic o
yech ti x'elan tspase —xiic la.

Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Levie

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Ts'acal to ibat la ta ti'nab ti
Jesuse. Ep la jchi'iltac ta israelal
istsob sbaic ech'el. Ti Jesuse
ichanubtasvan la. 14 Ti c'alal laj
chanubtasvanuque, ibat la. I'ile la li
Levie, li screm Alfeoe, tey la chotol
ta xchotleb yo' bu tsc'anbe li sloc'
c'usiticuque.
—La', batic —x'utat la yu'un ti
Jesuse.
Ibat la.

15 Ts'acal to c'alal tey chve' ta sna
Leví ti Jesuse, tey la ep jc'an-loc'-
c'usiticuc xchi'uc la ti much'utic
más chopol c'usitic tspasique.
Ixchol la sbaic ta mexa scotolic
xchi'uc ti Jesuse yu'un la tsobolic
c'otel. 16 Tey la jayvo' ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe xchi'uc la jayvo' jfariseoetic.
Chopol la iyilic ti tsobol chve'
xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc ti Jesuse,
xchi'uc ti much'utic más chopol
c'usitic tspasique.
—Lavajchanubtasvanejique ¿c'u
yu'un ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-
loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic
más chopol c'usitic tspasique?
—x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti
Jesuse.
17 Ti Jesuse iya'i la ti c'usi iyalique.
—Ti much'utic leque mu c'u stu
yu'unic jpoxtavanej; ja' no'ox ti
much'utic ipe. Li vo'one ma'uc tal jsa'
ti much'utic ch'abal smul ti yalojique.
Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique yo'
xictaic oe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 Oy yajchanc'optac ti Juan
j'ac'-ich'vo'e. Oy yajchanc'optac ti
jfariseoetique. C'alal yictaoj yotique,
oy la jayvo' c'ot sjac'beic ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti mu xicta
yotic lavajchanc'optac vo'ote?
Li vo'oticotique xchi'uc li
yajchanc'optac jfariseoetique
chquicta coticotic —xiic la.
19 Itac'av la ti Jesuse:
—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal
tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc
o chquicta cotic. 20 Ja' no'ox yech
lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque,
mu xicta yotic. Ja'to chicta yotic ti
c'alal ximilee.
21 ’Muc much'u tspac'an ta ach'
manta li c'a'c'u'ule. Yu'un tsmuts
li ach'e, chjat más li c'a'c'u'ule. Ja'
no'ox yech ti much'utic ta xch'unic
ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta
sbatel osile, ach' xa li c'usitic
tspasique, mu xa spasic ti c'usitic
ispasic to'oxe. 22 Ja' chac c'u cha'al
li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta
xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi
ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal
xvocane, ta xt'om li nucule. Yech
no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay
noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja'
tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo'
lec xcom o xchi'uc li yave —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac
ta israelale, li jayvo' tsobol
chanavic xchi'uc ti Jesuse ja'o la
i'ech'ic xchi'uc ta be ta trigoaltic.
Isc'asic la jaychev trigo, isju' la
sc'uxic. 24 I'ileic la yu'un jayvo'
jfariseo.
—¿C'u yu'un ti tsc'asic
trigo ta sc'ac'alil ta jcuxtic
lavajchanc'optaque? —x'utat la ti
Jesuse.
25 —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el
ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide
ti c'alal ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac
ta xanvile? 26 Tey ic'otic ta templo.
Ja'o ochem ta totil pale ti Abiatare.
Ti Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba
mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u

mi yaloj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic
li paleetique, pero isve'ic xchi'uc
xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu
ista o smul uc —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
27 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Ti Rioxe xch'acoj jun c'ac'al
yu'un ta jcuxtic. Pero ma'uc
ich'aque o li jun c'ac'ale ti
chisujatotic ta xchabiele. 28 Vo'on
ti co'ol crixchanootique, vo'on
yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique.
Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 Ti Jesuse ibat la noxtoc ta
templo teyo'e. Tey la jun
jchi'ilticotic, smoch'oj la sba sni'tac
jun sc'ob. 2 Tey la jayvo' jfariseoetic.
Ja' la tspa'iic ti Jesuse, ta la sq'uelic
mi oy chet'es chamel ta sc'ac'alil ta
xcuxic li jchi'iltaque yo' la stabeic o
smul ti yalojique.
3 —La' va'lan li' ta o'lole —x'utat
la yu'un Jesús ti vinic smoch'oj sba
sni'tac jun sc'obe.
4 Ti Jesuse isjac'be la ti
jfariseoetique:
—Ta sc'ac'alil ta jcuxtique, ¿c'usi
yaloj ti Rioxe ti xu' jpastique? ¿Mi
xu' jpastic li c'usitic leque, o mi
ja' ta jpastic li c'usitic chopole?
¿Mi xu' chich' et'esbel xchamelic
li much'utic ipe, o mi tey no'ox
jq'uelojtic chamicuc? —xut la.
Mu la bu itac'avic. 5 Ti Jesuse icap la,
isq'uelbe la sat ti jfariseoetique, ja' la
chopol iya'i ti mu xch'unic tajmeque.
—Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe
—x'utat la yu'un Jesús ti vinique.
Istuq'uibtas la, lec xa la icom ti
sc'obe. 6 Ti jfariseoetique iloq'uic la
ech'el, ba la sc'oponbeic svinictac
Erodes. Ba la snopic c'uxi tstaic ta
milel ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti istsob sbaic ep crixchanoetic ta ti'nabe

7 Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la
ta ti'nab. Tey la xchi'uquic ech'el li
jayvo' tsobol chanavic xchi'uque. Ep
la tajmec jchi'iltac nap'ajtic ech'el,
tey no'ox la liquemic jlom ta estado
Galilea. Ti jlome li' la iliquic ech'el ta
estado Judeae. 8 Ti jlome li' la iliquic
ech'el ta jteclum Jerusalene. Jlom
la ta estado Idumea, jlom la ta jech
uc'um Jordán, jlom la ta sts'el li chib
jteclum Tiro xchi'uc Sidone. Yu'un
la iya'iic ti ep c'usitic ispas ti Jesuse,
yech'o la ti ep tajmec ba sq'uelique.
9 —Nopojesic no'ox tal jcotuc
canova. Mi chnet'van tajmec li
crixchanoetique, chi'och —x'utatic
la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.
10 Yu'un la ep xa jchi'iltac i'et'esbat
xchamelic yu'un ti Jesuse, yech'o un ti
much'utic ipe snet'net' xa la sbaic tal
yu'un la tsc'an tspiquic ti Jesuse. 11 Ti
much'utic ochem pucuj ta yo'onique, ti
bu la xilic ti Jesuse, jliquel la tsquejan
sbaic ta yichon. Ch-avanic la.
—Vo'ot Xch'amalot Riox —xiic la.
12 Ti Jesuse tsots la iyalbe ti
pucujetique ti mu ya'uc yalic yeche.

Ja' li' yaloj ti ist'uj lajchavo' yajchanc'optac ti Jesuse

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 Ts'acal to imuy la ech'el ta
vits ti Jesuse. Iyic' la muyel ti
much'utic sc'an yo'on chic' ech'ele.
14 Ist'uj la lajchavo' ti ta xchi'in

oe, ti ta stac ech'el ta yalel a'yuc li
c'usitic chale. 15 I'ac'bat la syu'elic
ti chet'esbeic xchamel ti much'utic
ipe, ti tsloq'uesbeic pucujetic ta
yo'onic ti jchi'iltac ta israelale.
16 Li lajchavo' it'ujeique, ja' sbiic
li'i: Simón, Pedro la i'ac'bat sbiin
yu'un ti Jesuse. 17 Xchi'uc Jacobo
xchi'uc yits'in, Juan sbi, li scremotic
Zebedeoe. Boanérjes la i'ac'bat sbiic
yu'un ti Jesuse. Li Boanérjese "co'ol
xchi'uc chavuc", xi smelol. 18 Xchi'uc
Andrés, xchi'uc Felipe, xchi'uc
Bartolomé, xchi'uc Mateo, xchi'uc
Tomás, xchi'uc otro jun Jacobo
screm Alfeo. Xchi'uc Tadeo, xchi'uc
Simón ti stic'oj sba ta partido
cananeoe. 19 Xchi'uc Judas Iscariote,
ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti
Jesuse.

Ti c'alal laj t'ujaticuc li lajchavo'e,
ibat la xchi'uquic yo' bu xch'amunoj
na ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Jesuse ti ta syu'el pucuj tsloq'ues pucujetique

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

20 Istsob la sba ep jchi'iltac noxtoc,
inoj la ti yut nae. Li lajchavo'e
mi ja'uc xa la stac' xve'ic xchi'uc
ti Jesuse. 21 Ti c'alal iya'iic ti
yits'intaque ti toj ep crixchanoetic
stsoboj sba yo' bu xch'amunoj na ti
Jesuse, tal ox la yiq'uic loq'uel.
—Yu'un nan chlic xchuvaj —xiic la.
22 Tey la jayvo' ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe, li' la liquemic ech'el ta
Jerusalene.
—Li vinic le'e ja' ochem ta yo'on
ti totil pucuje. Ta syu'el totil pucuj
ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta
yo'onic li crixchanoetique —xiic la.
23 —Nopojanic tal li'toe —x'utatic
la yu'un Jesús ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe—. Ti Satanase ¿mi'n la tsc'an
tsloq'ues ana'ojic ti ja' onox xchi'il
ta pucujal ti tey ochem ta yo'onic li
crixchanoetique? 24 Ti yechuc tspase,
co'ol xchi'uc jun preserente ti
tscrontain sbaic xchi'uc li xchi'iltac
ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic.
25 Co'ol xchi'uc jchop jnaclomal
mi chut sbaique, ta xch'ac o sbaic
noxtoc. 26 Ja' no'ox yech ti Satanase,
ti mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti
ochem ta yo'onic li crixchanoetique,
mu xu' jal tspas mantal ti mi yech
tspase.
27 'Caltic no'ox ya'el ti oy much'u
yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal
vinique ti yo'onuc yelc'anbe li c'usuc
yu'une. Ja' tsc'an ti ba'yi ta xchuc li
vinique yo' xcuch o yu'un yelc'anbel
li c'usuc yu'une. Ti Satanase co'ol
xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one
icuch xa cu'un spojbel li vinique.
28 'Ta melel chacalbeic, ti
much'utic chopol c'usitic tspase, mi
tsp'isic ta pucuj ti Rioxe, ch-aq'ueic
to ta pertonal mi tsc'anbeique. 29 Ja'
no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el
pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu xa
x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
30 Ti x'elan i'albatique, ja' la ti
iyalic ti ochem pucuj ta yo'on ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Tey la ic'ot yits'intac ti Jesuse
xchi'uc la ti sme'ique yu'un la ba
sc'oponic ti Jesuse. Tey la va'ajtic ta

ti'na, istaquic la ta iq'uel ti Jesuse.
32 Ep la ti much'utic tey chotajtic ta
jujot xocon ti Jesuse.
—Tey ta ti'na ame' xchi'uc
avits'intac yu'un la tsc'an
chasc'opon —xutic la.
33 —Chcal ava'iic ti much'utic
co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc
quits'intaque —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
34 Ja'o la ixchol ta q'uelel ti
much'utic tey chotajtique.
—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme',
ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el.
35 Scotol ti much'utic ja' tspasic c'usi
tsc'an ti Rioxe, ja' co'ol xchi'uc jme',
co'ol xchi'uc quits'intac, co'ol xchi'uc
quixleltac ya'el —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo

(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

4 Ibat la ta ti'nab ti Jesuse. Tey
la ichanubtasvan noxtoc. Ep
la tajmec jchi'iltac ta israelal istsob
sbaic. Ti Jesuse i'och la chotluc ta
yut canova, tey la xcajet ta ba vo'.
Ti crixchanoetique tey la lamal ta
ti'nab. 2 Ti c'alal ichanubtasvan ti
Jesuse, ep la c'usi iyal ta lo'il.
3 —A'yic me li c'usi chcale. Caltic
no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj
strigoe. 4 Ti c'alal isvaje, oy jlom
ta be ic'ot. Ital mutetic, istam. 5 Oy
jlom ta tontic ic'ot, ti bu ch'abal lec
slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu
pim slumal. 6 C'alal iq'uepe, ic'anub,
itaquij yu'un ch'abal lec yisim. 7 Oy
jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li
ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub
o, muc bu ibeq'uin. 8 Oy jlom ta
lequil balamil ic'ot, ibeq'uin. Oy
iyac' lajuneb xcha'vinic (30), oy iyac'
oxvinic (60), oy iyac' cien. 9 Vo'oxuc
ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic
smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
10 Li lajchavo'e xchi'uc ti much'utic
ichi'invan sjil c'ac'ale, ti c'alal
stuquic xa'ox tey xchi'uquic ti
Jesuse, isjac'beic la c'usi smelol ti
lo'il iyale.
11 —Li vo'oxuque jamal lacalbeic
c'u x'elan tspas ta mantal
crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique
ta lo'il no'ox chcalbeic. 12 Ep ta
ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale,
pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta
ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc
xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic.
Ja' ti mu xictaic spasel li c'usitic
chopole, yech'o ti mu x'ac'batic
pertonal yu'un li smulique.
13 ’Ti mi muc xava'ibeic smelol li
lo'ile, ja' no'ox yech mu xava'ibeic
smelol li yan lo'il ti ta to xcale.
14 Li jvajtrigoe ja' seña ti much'u
chal li sc'op Rioxe. 15 Li bec' trigo
ti ic'ot ta bee, ja' seña ti much'utic
ya'yojic xa li sc'op Rioxe, pero mu
xch'unic. Ta xtal ta ora ti pucuje,
chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op
Rioxe. 16 Li bec' trigo ti ic'ot ta
tontique, ja' seña ti much'utic c'alal
cha'iic li sc'op Rioxe, ora ta xch'unic,
jun xa yo'onic yilel. 17 Pero mu
sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal
x'ilbajinatique, ora chicta sbaic.
18-19 Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique,
ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li
sc'op Rioxe pero ja' no'ox ta yo'onic
li c'usitic oy ta sba balamile. Ja'
chlo'loatic o. C'usuc no'ox chpich' o
yo'onic. Ja' yolontabil chcom ya'el
li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc
ta xch'unic. 20 Li bec' trigo ti ic'ot
ta lequil balamile, ti iyac' lajuneb

xcha'vinique (30), ti iyac' oxvinique
(60), ti iyac' ciene, ja' seña ti
much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op
Rioxe. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el
yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe.
Ac'u mi ch-ilbajinatic, mu xicta o
sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chcaltic a'yuc li sc'op Rioxe

(Lc. 8.16-18)

21 Ti Jesuse ja' la yech lic yal
noxtoc:
—Muc much'u ta stsan scas ti
ja'o tsmac ta almule, ti ja'o tstic'
ta yolon teme. Toyol onox chac'.
22 Li c'usitic lacalbeique, jamal
me xavalic ti c'usi orae, mu me
avo'onicuc no'ox sna'. 23 Vo'oxuc ti
ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
24 I'albatic la noxtoc:
—A'ibeic me lec smelol li c'usi
chacalbeique. Ti jayp'el chach'unic
li c'usi chacalbeique, más to
chasp'ijubtasic ti Rioxe. 25 Ti
much'utic sjunul yo'on ta xch'unique,
más ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe
yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an
ta xch'unic. Yan ti much'utic mu
sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti
jayp'el sna'ique ta xpojbatic ta jmoj
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta trigo ti sna'oj ta xch'i stuque

26 Ti Jesuse ja' la yech lic yal
noxtoc:
—Ti Rioxe tey sna'oj stuc c'u x'elan
tspas ta mantal crixchanoetic. Co'ol
xchi'uc trigo ti isvaj ta yosil jun
vinique. 27 Li vinique jun yo'on
chvay. C'alal sacube, chlic. Ja' no'ox
chil ti ivoc' xa li strigoe pero mu
sna' c'u x'elan ivoc'. 28 Yu'un sna'oj ta
xch'i stuc. Ba'yi chloc' yanal, ts'acal
to chlic beq'uinuc, ts'acal to chyijub.
29 Ti c'alal xyijube, chba sloc' yu'un
yora xa ta loq'uel —xi la ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Ti Jesuse ja' la yech lic yal
noxtoc:
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan
tspasvan ta mantal ti Rioxe. 31 Ac'u
mi muc bu ep lavie, pero ta to
xp'ol. Co'ol xchi'uc bec' mustisya
ti biq'uit tajmeque. 32 Pero c'alal
xch'ie, más toyol chbat. Ja' mu sta
yech li yan ts'unubiletic ti biq'uitic
sbeq'ue. Li mustisyae yijic sc'obtac.
Chtal mutetic, tey tspas stso'opic ta
sc'obc'obtac yu'un oy lec squevual
—xi la ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u yu'un ti naca ta lo'il iyalbe crixchanoetic ti Jesuse

(Mt. 13.34-35)

33 Ti c'u x'elan tspas mantal ti
Rioxe, naca la ta lo'il iyal ti Jesuse
yo' la mu xicta o sbaic ta ya'yel li
jchi'iltac ta israelale. 34 Ti c'usitic
iyale, naca la ta lo'il. Li lajchavo'e
c'alal stuquic xa xchi'uquic ti Jesuse,
i'albatic la c'usi smelol ti lo'iletique.

Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Ti c'alal i'ic'ub osile —Batic ta
jech nab —x'utatic la yu'un Jesús li
lajchavo'e.
36 Isc'oponic la comel ti
crixchanoetic tey lamalic ta ti'nabe,
ja'o la i'ochic ech'el ta canova ti

tiq'uil o onox ti Jesuse. Tey la ibat
yan canovaetic uc. 37 Ja'o la ilic
tsots ic', xyuc'yon xa la tajmec li
nabe. Ep la i'och vo' ta yut canova,
chmuc xa'ox la yalel. 38 Ti Jesuse tey
la vayem ta chac canova, yac'oj la
xonjol. Istijic la.
—Jchanubtasvanej, ¿mi muc ta
alel avu'un ti chimucotic xa yalele?
—xutic la.
39 Ilic la ti Jesuse, ispajes la li
iq'ue, ivaxi la yu'un li nabe.
40 —¿C'u yu'un ti chaxi'ique? ¿Mi
mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on
tsots jyu'ele? —x'utatic la.
41 Más to la ixi'ic. Xalxalbe xa la
sbaic:
—¿Much'u li vinic li'i ti jliquel
ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li
nabe? —xut xa la sbaic.

Ja' li' yaloj ti iloq'uesbat pucujetic ta yo'on jun jgadarae

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 Ic'otic la ta jech nab ta
steclumal jgadaraetic. 2 Ti
c'alal iloq'uic ta canovae, ital la
jun vinic, ochem la pucuj ta yo'on.
Ta muquenal la iloc' tal. 3 Ja' xa
la snainoj li ch'ojbil tonetic yo' bu
chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. Mu
la much'u xchuc yu'un, mi ja'uc la ta
carina. 4 Ep la ta ech'el ichucbat yoc
sc'ob ta carina pero ituch' la yu'un.
Mu la much'u stsac yu'un. 5 Ta
c'ac'al ac'ubal tey la x'avet ta vitstic
xchi'uc ta muquenal. Ta la stam
ton, tsyayijes o la sba. 6 Ti vinique
nomnom to'ox la iyil ti Jesuse, anil
la ital, yul la squejan sba ta yichon.
7 I'avan la.
—¿C'usi acuentaon o li vo'ote?
Jesús, Xch'amal Riox ta vinajel.
Mu me xavac'bon castico. Ti Rioxe
ya'yoj ti x'elan chacalbee —xi la.
8 Ti x'elan iyale, yu'un la iyal xa'ox
ti Jesuse ti ac'u loc'uc ti pucuj ta
yo'one.
9 —¿C'usi abi? —x'utat la yu'un
Jesús ti vinique.
—Lejion. Yu'un oy jaymil li'
ochemoticotic ta yo'on li vinique.
10 Abulajan, mu xatacoticotic loq'uel
li' ta slumal jgadaraetique —xutic la
Jesús ti pucujetique.
11 Ja'o la tey xlamet ep chitometic
ta ch'ut vits.
12 —Abulajan alo ac'op ti
chi'ochoticotic ta chitometique —xi
la ti pucujetique.
13 Ti Jesuse iyac' la permiso. Ti
pucujetique iloc' la ta yo'on ti
vinique, i'ochic la ta chitometic.
Ti chitometique oy la cha'miluc.
Stusus xa la yalel scotol, ip'ajic la ta
nab, ijic'av la scotol.
14 Ti jchabichitometique ixi'ic la. Ba
la yalic ta jteclum, ba la yalbeic ti
much'utic tey nopol nacajtic uque. Ti
crixchanoetique tal la sq'uelic. 15 Ti
c'alal ic'otic yo' bu ti Jesuse, iyilic la ti
tey xa chotol ti vinique ti ochem to'ox
ep pucujetic ta yo'one. Oy xa la sc'u',
lec xa la. Ixi'ic o la. 16 Ti much'utic
iyilic ti c'u x'elan ilecub ti vinic ochem
to'ox pucujetic ta yo'one, xchi'uc
ti c'u x'elan icham ti chitometique,
iyalbeic la ti much'utic tey laj c'otuque.
17 Scotol ti crixchanoetique ja' la yech
lic yalbeic ti Jesuse:
—Abulajan loc'an ech'el li'toe —
xutic la.
18 Ti c'alal i'och ta canova ti
Jesuse —Chajchi'in ech'el —xi
la tajmec ti much'u ochem to'ox
pucujetic ta yo'one.

19 —I'i. Batan ta ana, ba albo
lachi'iltaque ti lasc'uxubin xa ti
Rioxe, ti iloc' xa ti pucujetic ta
avo'one —x'utat la yu'un ti Jesuse.
20 Ibat la ti vinique, ba la yal
a'yuc ta Decapolis yo' bu lajuneb
jteclumetique ti iloq'uesbat
pucujetic ta yo'on yu'un ti Jesuse.
Ti c'alal iya'iic ti crixchanoetique,
xch'ayet xa la yo'onic.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Ti c'alal isut noxtoc ta jech nab
ti Jesuse, ep la tajmec jchi'iltac
istsob sbaic ta ti'nab yo' bu ic'ote.
22 Tey la ic'ot jun jmeltsanejc'op ta
templo teyo'e, Jairo la sbi. Ti Jairoe,
c'alal iyil ti Jesuse, isquejan la
sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta
balamil noxtoc.
23 —Ta xcham xa jtseb. Abulajan
ba ac'o ac'ob ta sba yo' xcuxi oe —xi
la.
24 Ti Jesuse ibat la xchi'uc. Tey la
nap'alic ech'el slajchava'alic xchi'uc
epal crixchanoetic, snet'net' xa
la sbaic ech'el. 25 Oy la jun ants,
slajchebal xa la jabil ti mu xmac
xchamele. 26 Ep la isa' jpoxtavanej,
muc la xq'uele lec, muc la xmac
o ti chamele. Más la i'ipaj o. Ilaj
la scotol ti staq'uine. 27 Iya'i la ti
chet'es chamel ti Jesuse, nap'al la
ibat ta spat ti epal crixchanoetique.
Ispits' la sba jelavel, ista la ta
picbel spimilc'u' ti Jesuse. 28 "Ac'u
mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac
o li jchamele", xi la ta yo'on ti
antse. 29 Ora la imac ti xchamele,
iya'i la ti lec xae. 30 Ti Jesuse iya'i
la ti oy much'u i'ech' xa xchamel
ta syu'ele. Ijoyij la, isq'uel la ti
crixchanoetique.
—¿Much'u taj lispicbe jc'u'e? —xi
la.
31 —Tol chnet'van chavil li
crixchanoetique. ¿C'u yu'un ti
chajac' ti much'u laspique? —xiic la
li lajchavo'e.
32 Ti Jesuse isq'uel la ta jujot
xocon ti much'u ipicbon ti
spimilc'u'e. 33 Ti antse xt'elt'on xa la
ta xi'el yu'un la sna'oj ti ja' ilecub oe.
Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse,
ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.
Jamal la iyalbe ti ta scoj chamel ti
ispicbe spimilc'u'e, ti ja' ilecub o ti
c'alal ispique.
34 —Ants, yu'un ach'un ti oy
jyu'ele, yech'o ti lecot xae. Mu c'u
xal avo'on, batan —x'utat la.
35 Ti c'alal yolel chlo'ilaj ti Jesuse,
ja'o la ital jayvo' ti much'utic teyic
ta sna ti Jairoe.
—Icham xa latsebe. Yech xa no'ox
chba yac' svocol li Jchanubtasvaneje
—xutic la yulel ti Jairoe.
36 Ti Jesuse, c'alal iya'i ti c'usi
i'albat ti jmeltsanejc'ope —Mu xavat
avo'on. Ja' no'ox ch'uno ti oy jyu'ele
—x'utat la.
37 Ti Jesuse mu la sc'an xchi'in
ech'el ep crixchanoetic. Ja' no la
iyic' ech'el li Pedroe, xchi'uc li
Jacoboe, xchi'uc yits'in, ja' li Juane.
38 Ti c'alal ic'ot ta sna jmeltsanejc'op
ti Jesuse, iyil la ti xnechetique, ti
tol ch-oc' ch-avanique. 39 Ti Jesuse
i'och la ta yut na.
—¿C'u yu'un ti xanechetique, ti
tol cha'oq'uique? Li tsebe muc bu
chamem, ta xvay no'ox —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

40 Tse'ej la xa'i scotolic ti x'elan
iyale yu'un la sna'ojic ti ichame.
Ti Jesuse istac la loq'uel scotol ti
much'utic teyique. Ja' no'ox la teyic
ti stot sme' tsebe xchi'uc li oxvo'e.
I'ochic la ech'el yo' bu telel ti
ánimae. 41 Ti Jesuse istsacbe la sc'ob
ti tsebe.
—Talita cumi —xut. Li talita
cumie, "tseb, chacalbe lican", xi
smelol.
42 Ora la icha'cuxi ti tsebe, ilic la,
ixanav la yu'un lajcheb xa sjabilal.
Xch'ayet xa la yo'onic ti much'utic
teyique. 43 Ti Jesuse tsots la iyalbe
ti stot sme' tsebe ti mu me much'u
xalbeique. Iyalbe la noxtoc ti ac'u
yac'beic sve'el ti tsebe.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la
ta steclumal ta Nazaret. Ibatic
la li lajchavo' uque. 2 Ti c'alal ic'ot
sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta
israelale, ti Jesuse ibat la ta templo
teyo'e, c'ot la chanubtasvanuc. Ep
la ti much'utic iya'iic ti c'usi iyal ti
Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic.
—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e
ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista
syu'el ti scotol c'usi xu' tspase?
3 Pero ja' li carpinteroe, ja' yol li
Maríae. Ja' sbanquilic li Jacoboe,
xchi'uc li Josee, xchi'uc li Judase,
xchi'uc li Simone. Ja' xibnelic
noxtoc li antsetic ti li' nacajtic
jchi'uctique —xut la sbaic.
Yech'o la ti muc xich'ic ta muc' ti
Jesuse.
4 —Li much'utic chalic a'yuc li
sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o
jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan
ta steclumal stuquique, xchi'uc yo'
bu li xchi'ilic ta ayanele, xchi'uc
ta snaique, mu x'ich'batic ta muc'
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
5 Yech'o la ti muc bu ep iyac' iluc
slequilal syu'elal ta steclumal ti
Jesuse. Ja' no'ox la i'ech' xchamelic
ti jayvo' iyac'be sc'ob ti Jesuse.
6 Ti Jesuse xch'ayet xa la yo'on
ti mu xch'unique. Ja'o la ibat ta
parajeletic ti tey no'ox nopolic ta
Nazarete, ichanubtasvan la.

Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un
ti Jesuse. Ta cha'cha'vo' la itaqueic
ech'el. I'ac'bat la syu'elic ti xu'
tsloq'uesbeic pucujetic ta yo'on li
jchi'iltaque. 8 I'albatic la ti ja' no'ox
chich' ech'el snamte'ique, ti mu
ya'uc yich' ech'el sve'elique, mi ja'uc
snuti'ic, mi ja'uc staq'uinic, ti mu
me c'usi yan xich'ique. 9 Ja' no'ox la
i'albatic ti ac'u slap ech'el xonobique,
ti mu me slap ech'el cha'lom
sc'u'ique.
10 —Ti bu nail chc'ot ach'amunique
teanic o me ti c'u sjalil teyoxuc
ta jteclume. 11 Mi oy bu jteclumal
ti mu xac' ta ch'om snaique, mi
mu sc'an xa'iic li c'usi chavalique,
loc'anic teyo'e. Lilinic comel
spucucal avoquic, ja' seña ti chcom
ta sba stuquic ti mu xch'unic
pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Ta
melel chacalbeic, ti c'alal sta yora
chalbe bu chbatic ta sbatel osil
li crixchanoetique, más castico
chich'ic li jchi'iltactic ti bu mu
xayotesique. Ja' jutuc no'ox castico

chich'ic ti jsodomaetique xchi'uc
ti jgomorraetic ti ta más vo'nee
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
12 Iloq'uic la ech'el slajchava'alic,
ba la yalbeic li jchi'iltac ta
israelale ti ac'u yictaic spasel li
c'usitic chopole. 13 Ep la isloq'uesic
pucujetic ti ochem ta yo'onic ti
jchi'iltaque. Ep la jchameletic
isjaxbeic juts'uj aceite, i'ech' o la ti
chamele.

Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Ti covierno Erodese iya'i la ti
ep c'usitic tspas ti Jesuse yu'un la
vinajem sc'oplal.
—Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e.
Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy
syu'ele —xi la ti Erodese.
15 —Ja' nan ti j'alc'op Elías ti ta
vo'nee —xi la jlom.
—Ja' nan yaj'alc'op Riox chac c'u
cha'al ti yaj'alc'optac ti ta vo'nee —
xi la jlom.
16 Ti c'alal iya'i c'usi iyal
crixchanoetic ti Erodese —Ja' nan
ti Juan icac' ta tuch'bel sjole. Yu'un
nan icha'cuxi —xi la.
17 Ja' la ta smantal ti Erodese ti
itsac ti Juane, ti ichuque ta carina
ta yut chuclebale yo' la mu xtae o
ta milel yu'un ti yajnil to'ox yits'ine.
Erodías sbi ti antse. Felipe sbi ti
yits'ine. Yu'un la spojojbe yajnil
yits'in ti Erodese.
18 —Ma'uc yech chal li leye ti
apojbe yajnil lavits'ine —x'utat la
yu'un Juan ti Erodese.
19 Ja' la chopol iya'i ti Erodíase ti
x'elan iyal ti Juane, yo'onuc la smil.
Pero mu la c'uxi sta ta milel. 20 Ti
Erodese iyich' la ta muc' ti Juane
yu'un la sna'oj ti lec yo'one, ti mu
sna' sa' smule. Yech'o un iyal la ti
ac'u xchabiele yo' la mu xtae o ta
milel yu'un ti antse. Ti c'alal cha'i
c'usi ch-alulanbat yu'un ti Juane,
mu xa la a'ibaj c'usi tsnop. Ja' no'ox
la ti sjunul yo'on cha'ie. 21 Pero
ti Erodíase ista la ti c'u to xi xu'
chac' ta milel ti Juane yu'un la iloc'
sjabilal ti Erodese, ispas la sq'uinal.
Ismac'lin la ti jyu'eletique xchi'uc
capitan solteroetic xchi'uc moletic ti
tey ta Galileae. 22 Ti stseb Erodíase
i'och la ech'el yo' bu chve'ique,
i'ac'otaj la. Ti c'u x'elan i'ac'otaje,
lec la iyil ti Erodese xchi'uc ti
much'utic tey tsobol xchi'uc ta
mexae.
—C'anbon ti c'usi chac'ane,
chacac'be. 23 Ac'u mi xac'an o'loluc
ti bu c'alal jcuentainoj li balamile,
lojriox chacac'be —xut la tseb ti
Erodese.
24 Ti tsebe iloc' la, ba la sjac'be
sme' ti c'usi tsc'anbe ti Erodese.
—Me', ¿c'usi ta jc'an xana'? —xut
la.
—Ja' c'anbo sjol li Juan j'ac'-
ich'vo'e —xi la ti sme'e.
25 Ti tsebe ora la i'och yo' bu ti
Erodese.
—Ja' ta jc'an ti chavac'bon tal ta
ora ta plato sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e
—xut la c'otel ti Erodese.
26 Ti Erodese iyat la yo'on tajmec.
Ta scoj ti isva'an ta rextico ti
Rioxe xchi'uc ti ya'yojic noxtoc ti
much'utic tey xchi'uc ta mexae, mu
la xu' cha'i ti tsnop c'ope. 27 Ja'o la
istac ech'el jun yajsoltero ti ac'u
ba stuch'be tal sjol ti Juane. 28 Ibat
la ta chuclebal ti solteroe, ba la

stuch'be tal sjol ti Juane. Ispachbe
la tal ta plato, iyac'be la ti tsebe. Ti
tsebe ba la yac'be ti sme'e.
29 Ti c'alal iya'i ti yajchanc'optaque,
ay la sloq'uesic, ba la smuquic.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Ti c'alal isutic li apoxtoletique,
c'ot la yalbeic ti Jesuse ti c'usitic
ispasique, xchi'uc ti c'u x'elan
ichanubtasvanique.
31 —La'ic, jch'ac jbatic ech'el, ba
jsa'tic bu q'uejeltique. Ba cuxic
jliqueluc —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
Yu'un la xtal xbat tajmec ti
crixchanoetique, mi ja'uc la stac'
xve'ic jliqueluc.
32 Yech'o un i'ochic la ech'el ta
canova, ibatic la ta q'uejeltic. 33 Ti
c'alal ibatique, ep la much'utic
i'ilvan. Iyojtiquinic la ti ja' ti Jesuse,
ibatic la ta ti'ti'nab, anilic la ech'el.
Ep la jteclumetic ti bu iliquic
ech'ele. Ja' la ba'yi ic'otic ti bu
chc'ot ti Jesuse. Ja' la ts'acal to ic'ot
ti Jesuse xchi'uc li lajchavo'e. 34 Ti
c'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ep
la tajmec jchi'ilticotic tey tsobolic
c'ot sta. Isc'uxubin la yu'un la co'olic
xchi'uc chij ti ch'abal xchabielique.
Lic la xchanubtas. Ep la c'usitic iyal.
35 Ti c'alal imal c'ac'ale, li lajchavo'e
lic la yalbeic ti Jesuse:
—Mu c'usi oy li'toe. Mal xa c'ac'al
noxtoc. 36 Más lec taco ech'el li
crixchanoetique, ac'u ba sman
sve'elic ta parajeletic ti li' no'ox
nopolique —xutic la.
37 —Mac'linic vo'oxuc —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
—¿Bu chba jmanticotic tal chibuc
cien denario pan ti chcac'beticotic
sve'ique? —xutic la.
38 —Ba q'uelic jayp'ej pan
avich'ojic tal —x'utatic la.
Ti c'alal iyilic jayp'eje, ba la
yalbeic ti Jesuse:
—C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc
cha'cot choy —xutic la.
39 Ti Jesuse iyalbe la ti
crixchanoetique ti ac'u chotlicuc
ta stentejtique. 40 Ta spotolpotol
la ichotiic. Oy la ta cien, oy la ta
cincuentatic. 41 Ti Jesuse ixch'am
la ti vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot
choye, isq'uel la vinajel, “colaval”,
xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti
pane, i'ac'batic la li lajchavo'e.
Li lajchavo'e ja' xa la iyac'beic
ti crixchanoetique. Ti Jesuse
ixch'ac la noxtoc ti cha'cot choye,
i'ac'batic la li lajchavo'e, ja' xa
la iyac'beic ti crixchanoetique.
42 Ive' la scotolic, lec la inojic. 43 Li
lajchavo'e istsobic la ti pane xchi'uc
ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un
ti crixchanoetique, inoj la lajcheb
moch ti sovrae. 44 Ti c'u yepal
ive'ique oy la vo'miluc ti viniquetic
no'oxe.

Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

45 Ts'acal to li lajchavo'e lic la
albaticuc yu'un ti Jesuse:
—Ochanic ech'el ta canova, t'ab
batanic ta jech nab ta jteclum
Betsaida —x'utatic la.
Ti Jesuse tey to la icom. Stuc xa
la isc'opon comel ti crixchanoetique.
46 Ti c'alal laj sc'opon comele, imuy
la ta vits, ba la sc'opon Riox. 47 Ti

c'alal i'och orisyone, o'lol xa'ox la
nab xloq'uic ech'el li lajchavo'e. Ti
Jesuse stuc la tey ta vits. [48]Iyil
la ti chlubic xa ta xanubtasel ti
canovae, yu'un la toj tsots li ic' ital
ta yelavique. Ti c'alal po'ot xa'ox
sacube, tal la staelic yu'un ti Jesuse.
Ixanav la tal ta yoc ta ba nab. Tuc'
ox la chjelav yilel. [49]Ti c'alal iyilic
ti chanav tal ta ba nabe —Ch'ulelal
nan —xiic xa la.
X'avlajetic xa la yu'un la ixi'ic
tajmec. [50]Ora la ic'oponatic yu'un ti
Jesuse:
—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic
—x'utatic la.
[51]Ti c'alal i'och ta canova ti
Jesuse, ora la ipaj li iq'ue. Xch'ayet
xa la yo'onic li lajchavo'e, yu'un la
mu sna'ic c'uxi ipaj li iq'ue. [52]Mu la
sna'ic noxtoc ti ja' ta syu'el ti Jesuse
ti ip'ol ti pane, yu'un la mu to'ox ta
xch'unic ti oy syu'ele.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse

(Mt. 14.34-36)

[53]Ti c'alal iyulic ta jech nabe,
tey la iloq'uic ta canova ta jun
stentejtic, Genesaret sbi. Tey la
ixchuquic comel ti scanovaique.
[54]Ti c'alal iloc' ta canova ti
Jesuse, ora la i'ojtiquine yu'un ti
jchi'iltac ta israelale. [55]Ivinaj la
ta sjunlej Genesaret ti tey iyul ti
Jesuse. Ti c'alal i'a'iat bu chanave,
ja' la tey tsq'uechic ech'el ta pop
ti jchameletique. [56]Buyuc no'ox
la ibat ti Jesuse, ac'u la mi ta
c'ox jteclumetic, ac'u la mi ta
muc'ta jteclumetic, ac'u la mi ta
parajeletic, tey la tal spuch'anic ta
ti'ilbe ti jchameletique. Oy la jlom
jchameletic isc'anbeic ti Jesuse ti
ja' no'ox la ac'u yac' ta piquel ti sne
spimilc'u'e. Ti much'utic ispique
i'ech' o la ti xchamelic uque.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe

(Mt. 15.1-20)

7 Tey la ic'otic jayvo'
jfariseoetic yo' bu ti Jesuse,
xchi'uc la jayvo' ti much'utic
ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, li' la liquemic
ech'el ta Jerusalene. [2]Li lajchavo'e
i'ileic la ti oy jayvo'ic ti muc bu
jal ispoc sc'obic c'alal ive'ique. Ti
jfariseoetique chalic ti chopol
ch-ileic yu'un Riox ti much'utic
muc bu jal tspoc sc'obique. Ja' la
yech istaic o mulil ti yalojique.
[3]Ti jfariseoetique xchi'uc scotol ti
jchi'iltac ta jurioale ja' xchanojic
c'u x'elan ti vo'ne moletique. Mi
jliquel no'ox tspoc sc'obique, mu
xu' chve'ic. [4]Ti c'alal tsutic tal ta
ch'ivite, mu xu' chul ve'icuc mi
jliquel no'ox tspoc sc'obique. Oy to
c'usi yan xch'unojic, ja' ti c'u x'elan
ta suc' sbochique, xchi'uc sjaroique,
xchi'uc sp'inique, xchi'uc ti ta spoc
stemique. [5]Ti jfariseoetique xchi'uc
ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe, c'ot la
sjac'beic ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti ma'uc yech tspasic
avajchanc'optac chac c'u cha'al
ispasic ti vo'ne moletique? Yu'un
jliquel no'ox tspoc sc'obic c'alal
chve'ique. Ti vo'ne moletique jal
ispoc sc'obic ti c'alal ive'ique yo' lec
x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic la.
[6]—Yech no'ox chanopic ti
avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Ja'

ac'oplalic ti i'albat yu'un Riox ti
Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.
Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti
chiyich'ic ta muq'ue,
mu sjunuluc yo'onic.
7 Smantal no'ox crixchano ti ta
xchanubtasvanic oe,
mu vo'onicon caloj,
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase. 8 Li
vo'oxuque ma'uc chach'unic li
smantaltac Rioxe. Ja' chach'unbeic
scostumbreic ti vo'ne moletique,
ja' ti c'u x'elan chasuc' lajaroique,
xchi'uc labochique, xchi'uc li c'usitic
yan chapasique —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
9 I'albatic la noxtoc:
—Li vo'oxuque ma'uc
chachanubtasvanic o li smantaltac
Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan
scostumbreic ti vo'ne moletique.
10 "Ich'o ta muc' atot ame'", xi ti
Rioxe. Iyal noxtoc: "Mi oy much'u
chopol c'usi chalbe li stot sme'e,
milic", xi. 11-12 Yan li vo'oxuque
chachanubtasic ti ac'u no'ox yalic
ti yac'ojic xa ta smoton Riox li
c'usuc yu'unique. Mi iyalbeic xa
yech li stot sme'ique ti yac'ojic xa ta
smoton Riox li c'usuc yu'unique, xu'
xa mu sc'uxubinic li stot sme'ique.
13 Ti x'elan chavalique, ma'uc
chachanubtasvanic o li smantaltac
Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan
scostumbreic ti vo'ne moletique.
Oy to c'usi yan chavalic noxtoc
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
14 C'alal laj yal chac taje —
Nopojanic tal —xut la scotol
jchi'ilticotic ti Jesuse—. A'ibeic
me smelol li c'usi chacalbeique.
15 Li c'usitic chalajesique, muc bu
chata o amulic ta stojol ti Rioxe.
Ja' chata o amulic li c'usitic chopol
chavalique. 16 Vo'oxuc ti ava'iic c'usi
icale, nopbeic smelol —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
17 Ti Jesuse tey la lamal iscomtsan
ti crixchanoetique, i'och la ta yut na
yo' bu xch'amunoje. Li lajchavo'e lic
la sjac'beic c'usi smelol ti c'usi iyale.
18 —¿Mi muc xava'ibeic smelol
ya'el uc? ¿Mi mu xana'ic ya'el ti muc
bu chata o amulic ta stojol Rioxe li
c'usitic chalajesique? 19 Li c'usitic
chalajesique ta ach'utic no'ox chc'ot,
chatsa'taic loq'uel —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
Ti c'usi iyal ti Jesuse, ja' smelol ti
naca lec scotol li ve'lile. 20 Lic la yal
noxtoc:
—Ti much'utic chopol c'usi
chalique, ti chopol c'usi tspasique,
ja' ta sta o smulic ta stojol ti
Rioxe. 21 Ta yo'onic onox ta snopic
li c'usitic chopole. Tsa' yantsic,
tsa' yajmulic, chmilvanic. 22 Ch-
elc'ajic, tol xpich' o yo'onic li c'usitic
oye, naca chopol c'usitic tspasic,
chlo'lovanic, mu xq'uexavic ta
spasel li c'usitic chopole, tol xac' o
sc'ac'al yo'onic mi oy c'usuc yu'un li
xchi'ilique, tol xlo'iltavanic, stoyoj
sbaic, mu xich' smelolic. 23 Scotol li
c'usitic chopol li'i, ta yo'onic chlic
tal, ja' tsta o smulic ta stojol ti
Rioxe —x'utatic la li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti xch'unoj jun ants ti liquem tal ta Sirofeníciae

(Mt. 15.21-28)

24 Ti Jesuse iloc' la ech'el teyo'e,
ibat la ta sts'el li chib jteclum Tiroe
xchi'uc li Sidone. I'och la ta jp'ej
na. Mu la sc'an xvinaj ti buye, pero
ivinaj onox la. 25 Oy la jun ants, oy

la stseb ochem pucuj ta yo'on. Iya'i
la ta ora ti tey xa ti Jesuse. Tey
la ic'ot, isquejan la sba ta yichon
ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta
balamil noxtoc. 26 Ti antse ma'uc la
jchi'ilticotic ta israelal, tey no'ox la
liquem ta Sirofenícia.
—Abulajan, loq'uesbon pucuj ta
yo'on li jtsebe —xut la ti Jesuse.
27 Itac'av la ti Jesuse:
—Oy onox xava'i lo'il ti nojuc
ba'yuc li unetique. Chopol mi mu
xnojique. Chopol mi ta jpojbetic li
spanique, mi ja' chcac'betic slajes li
c'ox ts'i'etique —x'utat la, yu'un la
chq'uele c'u x'elan chtac'av.
28 —Yecha'a, totic. Pero oy onox
chp'aj xch'uch'ulil span ta yolon
smexa li unetique. Ja' tstam li c'ox
ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi
la ti antse.
29 —Ti x'elan latac'ave, loq'uem xa
pucuj ta yo'on latsebe. Xu' xa xabat
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
30 Ti c'alal ic'ot ta sna ti antse,
loq'uem xa'ox la pucuj ta yo'on ti
stsebe, puch'ul xa la ta stem c'ot sta.

Ja' li' yaloj ti ijam ye, ijam xchiquin ti jun vinique

31 Ti Jesuse iloc' la ech'el ta sts'el
Tiro, i'ech' la ta sts'el Sidón, i'ech'
la ta Decápolis yo' bu li lajuneb
jteclume, tey no'ox la ic'ot ta ti'nab
ta estado Galilea. 32 Tey la yic'ojbeic
c'otel jun jchi'ilticotic, uma' la,
pac'chiquin la noxtoc.
—Abulajan, ac'o ac'ob ta sba li
vinic li'i —xutic la.
33 Ti Jesuse iloc'loc' la ech'el
xchi'uc ti vinique, ispajbe la sni'
sc'ob ta jujun xchiquin ti vinique.
Istubta la sc'ob noxtoc, ispicbe la
yoc' ti vinique. 34 Ti Jesuse isq'uel la
vinajel, isjic' la yo'on.
—Efata —xut la ti vinique. Li
Efatae "ac'u jamuc", xi smelol.
35 Ora la ijam ti xchiquine xchi'uc
ti yee, lec xa la xc'opoj. 36 Ti Jesuse
iyalbe la ti crixchanoetique ti mu
me xalic a'yuc ti c'usi ispase, pero
mu la bu ixch'unic. Ac'u la mi ep
ta ech'el i'albatic ti mu ya'uc yalic
a'yuque, pero más to la iyalic a'yuc.
37 Ja' la ti xch'ayet xa o yo'onic ti
c'alal iyilique.
—Naca lec li c'usitic tspase. Ac'u
mi uma', chjam yu'un ye. Ac'u mi
pac'chiquin, chjam yu'un xchiquin
noxtoc —xiic la.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin chanmil viniquetic ti Jesuse

(Mt. 15.32-39)

8 Ti j'ech'ele ep la tajmec
jchi'ilticotic istsob sbaic yo'
bu ti Jesuse, mu xa la c'u slajesic.
Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti
Jesuse.
2 —Toj abol sbaic chquil li
jchi'iltactic li'i yu'un yoxibal xa
c'ac'al li' jchi'uctique, mu xa c'u
slajesic. 3 Ti mi ta jtac ech'el ta
snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al
xlubtsajic ta be yu'un nom liquemic
tal li jlome —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
4 —¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta
xocol balamile ti ta jmac'linticotic
oe? —xutic la.
5 —¿Jayp'ej to li jpantique?
—x'utatic la.
—Vucp'ej —xutic la.
6 Ti Jesuse iyalbe la ti
crixchanoetique ti ac'u chotlicuque.
Ixch'am la ti vucp'ej pane, "colaval",

xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane,
ja' la i'ac'batic li lajchavo'e. Ja' xa la
iyac'beic ti crixchanoetique. 7 Oy la
jaycot sc'ox choyic noxtoc. Ti Jesuse
"colaval" xut la noxtoc ti Rioxe.
—Ac'beic li crixchanoetique
—x'utatic la noxtoc.
8 Ive' la scotolic, lec la inojic.
Istsobic la ti c'u yepal muc xlaj
yu'un ti crixchanoetique, inoj
la vucub moch ti sovrae. 9 Oy la
chanmiluc ti ive'ique. Ti c'alal laj
ve'icuc ti crixchanoetique —Batanic
xa un —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
10 Li lajchavo'e ja'o la i'och
xchi'uquic ta canova ti Jesuse, italic
la ta sts'el Dalmanuta.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic mi oy syu'el Jesús ti jfariseoetique

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

11 Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic,
oy la c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' la
stabeic o smul ti yalojique.
—Ac'o quilticotic mi yech ti oy
ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal
tal avu'un ta vinajel yo' jch'unticotic
o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic la.
12 Ti Jesuse isjic' la yo'on, yu'un
la toj chopol iya'i ti mu xch'unic
tajmeque.
—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, avilic
ti oy jyu'ele. ¿C'u yu'un chac'anic
ti oy c'usi ta jyales tal ta vinajele?
Ta melel chacalbeic, lavie mu xcac'
avilic ti oy jyu'ele —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
13 Ti Jesuse tey la iscomtsan ti
jfariseoetique, i'och la ta canova
xchi'uc li lajchavo'e, ibatic la ta jech
nab.

Ja' li' yaloj ti i'albatic ti p'ijicuc me, ti mu me ya'uc xch'unic ti c'usi chalic ti jfariseoetique

(Mt. 16.5-12)

14 Li lajchavo'e muc la sna' xich'
ech'el spanic. C'ajom la jp'ej pan tey
ta scanovaic.
15 —Q'uelo me abaic ta
svuquesobil xch'ut span li
jfariseoetique xchi'uc li Erodese
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
16 —Ti x'elan chale, ja' nan ti muc
jna'tic tal ti jpantique —xut xa la
sbaic li lajchavo'e.
17 Ti Jesuse sna'oj la ti c'usi
chalique.
—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic ti
muc xana'ic tal ti jpantique? Yu'un
mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on
tsots jyu'ele. 18 Oy asatic pero co'ol
xchi'uc mu xavilic. Oy achiquinic
pero co'ol xchi'uc mu xava'iic.
¿Mi ich'ay xa xava'iic ti c'usitic
ijpase? 19 Ti c'alal ijxutilan ti vo'p'ej
pane c'alal ijmac'lintic ti vo'mil
viniquetique, ¿jayib moch inoj ti
sovrae? —x'utatic la.
—Lajcheb —xutic la.
20 —Ti c'alal ijxutilan ti vucp'ej
pane c'alal ijmac'lintic ti chanmile,
¿jayib moch inoj ti sovrae?
—x'utatic la.
—Vucub —xutic la.
21 —¿Mi mu to xava'ibeic smelol li
c'usi lacalbeique? —x'utatic la.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat jun ma'sat ta Betsáida ti Jesuse

22 Ti Jesuse tey la ic'ot ta jteclum
Betsáida. Tey la yic'ojbeic c'otel jun
jchi'ilticotic, ma'sat la.

—Abulajan, picbo sat li vinic li'i —
xutic la ti Jesuse.
23 Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti
ma'sate, isnit la loq'uel ta ti' jteclum.
Istubtabe la ti sate, ispicbe la ta
xchibal sc'ob. Isjac'be la mi xil xa
osil. 24 Ti vinique isq'uel la osil.
—Chquil li crixchanoetique pero
co'ol xchi'uc te' yilel, ja' no'ox ti
chanavique —xi la.
25 Ti Jesuse ispicbe la noxtoc ti
sate. Ti vinique isq'uel la noxtoc li
osile. Lec xa la icom ti sate, lec xa la
xil. 26 Ti Jesuse istac la sutel ta sna:
—Mu me xa'ech' ta yutil jteclum, mu
me much'u xavalbe ti lec xa lasate
—x'utat la ech'el yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Li lajchavo'e ibatic la ta
parajeletic ta sts'el jteclum Cesarea
de Filipo xchi'uquic ti Jesuse.
Ijac'batic la ta be yu'un ti Jesuse:
—¿C'usi van cabtel yalojic li
jchi'iltactique? —x'utatic la.
28 —Jlom chalic ti vo'ot Juan j'ac'-
ich'vo'ote. Jlom chalic ti vo'ot Elíasote.
Jlom chalic ti vo'ot yaj'alc'opot Riox ti
ta más vo'nee —xutic la.
29 —Li vo'oxuque ¿c'usi cabtel ti
avalojique? —x'utatic la.
—Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox
chapasoticotic ta mantale —xut la
li Pedroe.
30 —Mu to me much'u xavalbeic ti
c'usi cabtele —x'utatic la.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Lic la yal noxtoc ti Jesuse:
—Vo'on ti co'ol crixchanootique,
jna'oj ti ta onox xcac' tajmec
jvocole. Mu xiyich'ic ta muc' li
jmeltsanejc'opetique xchi'uc li totil
paleetique, xchi'uc li much'utic ta
xchanubtasvanic ta smantal Rioxe.
Ja' chiyaq'uic ta milel, chimuque, ta
yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic
la li lajchavo'e.
32 Ti jamal iyal ti chmilee, yech'o
un li Pedroe iloc'loc' la ech'el
xchi'uc ti Jesuse.
—Cajval, ma'uc yech smelol ti
chavich' milele —xut la.
33 Ti Jesuse ijoyij la, iq'uele la
scotolic. I'albat la li Pedroe:
—¿C'u yu'un chach'unbe smantal
ti Satanase? Mu me xapajeson. Li
vo'ote ma'uc chanop ti c'usi tsc'an
ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u
cha'al tsnop li yan crixchanoetique
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
34 C'alal laj yal chac taje —
Nopojanic tal —xut la ti epal
crixchanoetique xchi'uc la li
lajchavo'e—. Ti much'utic chiyich'ic
ta muq'ue, mu me c'uxuc ta yo'on
spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic
ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch cu'un
li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o. 35 Ti
much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ti
ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta
x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti
much'utic muc ta alel yu'unic mi
ja' xlajic oe, ti chalic a'yuc li c'usi
chcale, ta xcuxiic ta sbatel osil. 36 Mi
ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta
sba balamile, mu c'usi bal o yu'un
cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil.
37 Ac'u mi jc'ulejoxuc tajmec li' ta sba
balumile, pero mu xu' chaman abaic
loq'uel li ta c'oq'ue. 38 Mi chaq'uexavic
ta yalel a'yuc ti avich'ojicon ta muq'ue,

mi chaq'uexavic ta yalbel c'usi caloj li
jchi'iltactic lavie, ti mu xich'ic ta muc'
ti Rioxe, ti chopol c'usitic tspasique,
ja' no'ox yechon uc, vo'on ti co'ol
crixchanootique, "le'e ma'uc jch'amal",
chichi ti c'alal xital xchi'uc syu'el ti
Jtote xchi'uc ti anjeletic ta vinajele.
9 'Ta melel chacalbeic, lavi
jayvo' li'oxuque oy mu to'ox
chachamic ti c'alal xlic pasvanuc
ta mantal ti Rioxe. Chavilic ti
chlecubtasbat yo'onic ta syu'el ti
Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al ti
yech iyal ti Jesuse, ja'o la i'iq'ueic
muyel ta jp'ej muc'ta vits li Pedroe,
xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane.
Li oxvo'e iyilic la ti iyac' xojobal
ti Jesuse. 3 Ti sc'u'e xlebebet xa la
tajmec saquil. Mu la much'u yech
x'uc'umaj ta sjunlej balamil. 4 Ja'o la
iyilic ti Eliase xchi'uc ti Moisese, tey
la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse.
5 —Jchanubtasvanej, lec ti li'otic
oe. Ta jmeltsanticotic oxp'ejuc
sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej
yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xi
la li Pedroe.
6 Mu la sna' ti c'usi iyale yu'un la
ixi'ic tajmec.
7 Ital la lumal toc, ibut'ij la
scotolic. Iya'iic la ic'opoj ta yut
lumal toc ti Rioxe.
—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj
tajmec. Xach'unbeic me li c'usitic
chayalbeique —xi la.
8 Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot,
pero stuc xa la tey va'al iyilic ti
Jesuse.
9 Ti c'alal iyalic tale —Mu
to me much'u xavalbeic ya'i ti
c'usi avilique. Ja'to me xavalic
a'yuc ti c'alal xicha'cuxi loq'uel
ta jmuquenal vo'on ti co'ol
crixchanootique —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
10 Yech'o un mu to la much'u
iyalbeic, yo'on no'ox la sna'ic.
—¿C'usi van smelol ti ta xcha'cuxi
loq'uel ta smuquenale? —xut la sba
stuquic.
11 —¿C'u yu'un chalic li
jchanubtasvanejetic ta smantal
Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti
ts'acal to chatale? —xutic la ti
Jesuse.
12 —Ta melel ja' yech ts'ibabil ta
sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase.
Ja' chtal yalbe li jchi'iltactique ti
ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole.
Vo'on ti co'ol crixchanootique,
ts'ibabil onox jc'oplal uc ti chcac'
tajmec jvocole yu'un mu c'u jtu
chi'ile. 13 Chacalbeic, ti Eliase
i'ay xa, ja' ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Li
crixchanoetique ispasbeic ti c'usi
tsc'an yo'onique, ismilic. Yu'un ja'
onox yech ts'ibabil sc'oplal ti Juane
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Ti c'alal iyulic yo' bu comemic
li yane, tey la joyol yul staic ep
crixchanoetic. Ja' la ta o'lol li yane.
Oy la c'usi chjac'ulanbatic yu'un
ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe. 15 Ti
crixchanoetique ti c'alal iyilic ti
Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic, ba la
sc'oponic ta anil.

16 —¿C'usi chavalbe abaic xchi'uc
li cajchanc'optaque? —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
17 Itac'av la jun ti much'utic tey
tsobolique:
—Jchanubtasvanej, yu'un li'
quic'ojbot tal li jcreme. Ochem
pucuj ta yo'on, pasem o ta uma'.
18 Buyuc no'ox chlic ilbajinatuc
yu'un ti pucuje. Ta xjipe ta lum, ta
spotspotsvocan ye, ta sc'ux sba
ye, ta ste' sba yoc sc'ob. Icalbe
lavajchanc'optaque ti ac'u sloq'uesic
ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —
xi la ti vinique.
19 —Mu onox xach'unic tajmec.
¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti
vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa
lajts'icbeique? Ic'becon tal li creme
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
20 Iyiq'uic la tal. Ti pucuj ochem
ta yo'one, ti c'alal i'ile ti Jesuse, ja'o
la iyilbajin ti creme, ilic la stup'-
ic', iyal la ta lum. Tey xa la xbalet,
spotspotsvocan xa la ye. 21 Ti Jesuse
isjac'be la ti stot ti creme:
—¿C'u xa ora sliquel ti x'elan
tspase? —xi la.
—Vo'ne xa. Biq'uit to'ox. 22 Ep ta
ech'el ic'ot ta c'oc', ep ta ech'el ip'aj
ta vo' yu'un tsc'an chmile yu'un ti
pucuje. Mi vo'ot xa xloc' avu'une,
abulajan c'uxubinbon, loq'uesbon —
xi la ti stot ti creme.
23 —Mi chach'une, ta xloc'. Ti
much'utic ta xch'unic ti oy jyu'ele,
ta staic li c'usi tsc'anique —x'utat la
yu'un ti Jesuse.
24 Ora la itac'av ti stot ti creme:
—Ta jch'un. Coltaon ta xch'unel mi
oy to c'usi mu jch'un chavile —xi la.
25 Ti Jesuse, ti c'alal iyil ti
istsob sbaic tal ta anil ti epal
crixchanoetique, ora la isloq'ues ti
pucuje.
—Pucuj, vo'ot ta amul ti uma' li
creme, ti pac'chiquin noxtoque. Vo'on
chajtac loq'uel. Loc'an ta yo'on li creme.
Mu xa me xacha'och —xi la ti Jesuse.
26 C'alal iloc' ti pucuje, i'avan la. Ti
creme it'elelinat la comel, chamem
la yilel icom. Ep la much'utic iyalic ti
icham xa oe. 27 Ti Jesuse istsacbe la
sc'ob ti creme, isnit la liquel. Ora la ilic.
28 Ti c'alal i'och yo' bu xch'amunoj na
ti Jesuse, c'alal stuquic xa'ox xchi'uc
li lajchavo'e —¿C'u yu'un ti muc xloc'
cu'unticotic ti pucuje? —xutic la.
29 —Li jtos pucujetic ti ijloq'uese,
ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe,
mi chavicta avotique —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Li lajchavo'e iloq'uic la ta
Capernaum xchi'uquic ti Jesuse,
i'ech'ic la ta yan jteclumetic ta estado
Galilea. Ti Jesuse mu la sc'an xvinaj
ti bu ch-ech'e. 31 Yu'un la ja' no'ox ta
xchanubtasatic li lajchavo'e.
—Vo'on ti co'ol crixchanootique
chi'aq'ue entrucal ta stojol
crixchanoetic. Chismilic, chimuque,
ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xi la
ti Jesuse.
32 Li lajchavo'e muc la xa'ibeic
smelol ti x'elan i'albatique. Ixi'ic la
ta sjac'bel c'usi smelol.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Li lajchavo'e isutic la noxtoc ta
Capernaum xchi'uquic ti Jesuse. Ti

c'alal teyic xa'ox yo' bu xch'amunoj
na ti Jesuse —¿C'usi avalbe abaic
tal ta bee? —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
34 Muc la xtac'avic. yu'un la ja'
chalbe sbaic tal ti much'u junucal ta
xcom yu'unic ta yajpasmantalique.
35 Ichoti la ti Jesuse.
—Nopojanic tal. Chacalbe ava'iic,
ti much'u junucal ta xcom avu'unic
ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti
ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu
jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun
avu'unique —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
36 —La' —xut la jun c'ox crem ti
Jesuse.
Isva'an la ta o'lol yo' bu tsobolique,
ts'acal to ispet la.
37 —Mi chachanubtasic ta jc'op li
much'u ja' yech yo'on chac c'u cha'al
yo'on li c'ox li'i, chvinaj ti vo'on
chavich'icon ta muq'ue. Ja' no'ox
yech chavich'ic ta muc' ya'el ti Jtot
uque yu'un ja' listac tal —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic lec chiyilotique, mu xiscrontainotic

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

38 —Jchanubtasvanej, oy much'u
iquilticotic ti tsloq'uesbe pucujetic
ta yo'on li crixchanoetique. Ta
sloq'ues abi ti c'alal ta sloq'ues ti
pucuje. Pero ijpajesticotic yu'un
muc bu jchi'intic o —xut la Jesús li
Juane.
39 —Mu me xapajesic. Ti much'u
tsloq'ues pucuj ta jyu'ele, yu'un mu
chopluc c'usi chiyalbe ta ts'acal.
40 Ac'u mi muc bu jchi'intic, mi
mu xiscrontainotique, yu'un lec
chiyilotic. 41 Ti much'utic ja' no'ox
chayac'beic jbochuc vo'e yu'un ti
chilic ti chatunic cu'une, vo'on li
Cristoone, ta melel chacalbeic ti
chich' smotonic uque.

Ja' li' yaloj ti toj xi'el sba li mulile

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 'Ti mi chachanubtasic ta spasel
c'usi chopol junuc ti much'utic ja'
yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic
li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue,
más lec ti lachucbaticuc jcotuc
cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ta
mare, ti lachamicuque. 43 Ti mi ja'
chata o amulic lac'obique, chopol.
Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta
vinajele. Mi ac'obic no'ox cha'ochic
o ta c'oc' ti yo' bu mu sna' xtup'
ta sbatel osile, abol abaic. 44 Ti
much'utic tey chbatique mu x'ech'
li svocolique yu'un mu sna' xtup'
ta jmoj li c'oq'ue. 45 Ja' no'ox yech
mi ja' chata o amulic lavoquique,
chopol. Tsc'an chapajesic yo'
xa'ochic o ta vinajele. Mi avoquic
no'ox cha'ochic o ta c'oc' ti yo' bu
mu sna' xtup' ta sbatel osile, abol
abaic. 46 Ti much'utic tey chbatique
mu x'ech' li svocolique yu'un mu
sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue. 47 Ja'
no'ox yech mi ja' chata o amulic
lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic
yo' xa'ochic o yo' bu tspas mantal ti
Rioxe. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta
c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. 48 Ti
much'utic tey chbatique mu x'ech'
li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta
jmoj li c'oq'ue.
49 'Ti much'utic ta xtunic yu'un
ti Rioxe ja'to onox chlecubic o li
vocole. Lec ch-ileic yu'un ti Rioxe
chac c'u cha'al lec iyil smoton ti
c'alal iyich' yats'mele. 50 Li ats'ame

mu xu' ti ch'abale. Ja'to chmuib o li
ve'lile ti c'alal oye. Ti sna'uc soc li
ats'ame, mu xu' xcha'lecub. Ja' no'ox
yech ja' tsc'an ti lec avo'onique yo'
lec xavil o abaique —x'utatic la li
lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 Ti Jesuse iloc' la tal ta
Capernaum, ital la li' ta
estado Judeae xchi'uc ta jech uc'um
Jordán. Ep la tajmec jchi'ilticotic
istsob sbaic noxtoc yo' bu ti Jesuse.
Ti Jesuse lic la chanubtasvanuc
chac c'u cha'al ta spas onoxe. 2 Tey
la ic'otic jayvo' jfariseoetic. Oy la
c'usi isjac'beic yo' la stabeic o smul
ti yalojique. Isjac'beic la mi xu'
xch'ac yajnil li viniquetique.
3 —¿C'u x'elan yaloj comel ti
Moisese? —xi la ti Jesuse.
4 —Ti Moisese iyal ti xu' xch'ac
sbaique, ja' no'ox ti persa
tsmeltsanbe svunale. Li vune ja'
chich' li antse yo' xil o ti ch'acbil
xae —xi la ti jfariseoetique.
5 —Ti x'elan ists'iba comel
ti Moisese, ja' ti mu xach'unic
tajmeque. 6 Ti c'alal ismeltsan
balamil ti Rioxe, xchi'uc scotol li
c'usitic oye, jun vinic jun ants ispas.
7 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: "Li
cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc
stot sme'ic ti c'alal sta yajnilique.
8 Xcha'va'alic jun xa chc'otic", xi ti
Rioxe. Yech'o un mu xa cha'vo'uc,
junic xa. 9 Ti much'utic nupul
ts'acalique jun xa ch-ileic yu'un
ti Rioxe, mu xa xu' xch'ac sbaic
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
10 Ts'acal to c'alal teyic xa'ox
yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, li
lajchavo'e isjaq'uic la c'usi smelol ti
c'usi iyale.
11 —Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi
chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants
chc'ot. 12 Ja' no'ox yech li antse,
mi ta xch'ac smalale, mi chic' yan
vinique, co'ol xchi'uc yajmul chc'ot
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac'be bentisyon c'oxetic ti Jesuse

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Tey la yic'ojbeic c'otel c'oxetic
ti Jesuse yu'un la ac'u yac' sc'ob
ta sjolic. C'alal iyilic li lajchavo'e,
ispajesic la ti much'utic chic' tal li
c'oxetique. 14 C'alal iyil ti Jesuse,
chopol la iya'i.
—Mu xavutic. Ac'u talicuc li
c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja'
yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic
li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal
ti Rioxe. 15 Ta melel chacalbeic, ti
much'utic ma'uc yech yo'onic chac
c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, mu
x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
16 Ti Jesuse ispet la ti c'oxetique,
iyac' la sc'ob ta sjolic, iyac'be la
bentisyon.

Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Ti c'alal chloc' xa'ox ech'el
ti Jesuse, ja'o la anil c'otel jun
jchi'ilticotic. Isquejan la sba ta
yichon ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec
avo'one, ¿c'usi tsc'an ta jpas yo'
xicuxi o ta sbatel osile? —xut la ti
Jesuse.
18 Itac'av la ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti “lec avo'on”,
xavutone? Jun no'ox ti much'u lec
yo'one, ja' ti Rioxe. 19 Ana'oj c'usi
chal li mantaletique: “Mu me xasa'
avants, mu me xamilvan, mu me
xa'elc'aj, mu me xanopbe smul
achi'il, mu me xalo'lovan, ich'o ta
muc' atot ame'”, xi ts'ibabil —x'utat
la yu'un ti Jesuse.
20 —Jchanubtasvanej, li c'usitic
avale, c'oxon to'ox lic jch'un —xi la
ti jc'uleje.
21 Ti Jesuse isq'uelbe la sat, c'ux la
ta yo'on iyil.
—Oy to c'usi tsc'an chapas. Ba
chono li c'usuc avu'une. Li stojole
q'uelanbo li me'onetique yo' oy o
ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal
achi'inon ac'u mi xa'ilbajinat uc
—x'utat la.
22 C'alal iya'i chac taje, iyat la
yo'on tajmec yu'un la toj ep c'usuc
yu'un. Isut la ech'el.
23 Li lajchavo'e icholatic la ta
q'uelel yu'un ti Jesuse.
—Li jc'ulejetique tsots ta ch'unel
cha'iic c'usi chal ti Rioxe —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
24 Xch'ayet xa la yo'onic ti x'elan
i'albatique.
—Jch'amaltac, li much'utic spatoj
o yo'onic li sc'ulejalique, tsots ta
ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe.
25 Co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu
xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu
x'ochic yo' bu tspas mantal Rioxe
ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li
sc'ulejalique —xi la ti Jesuse.
26 Ti c'alal iya'iic li lajchavo'e, más
to la xch'ayet o yo'onic.
—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta
sbatel osil ti mi mu xcuxiic li
jc'ulejetique? —xut la sbaic.
27 Iq'uelbat la satic yu'un ti Jesuse.
—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil
ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi
chascoltaic ti Rioxe —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
28 —Li vo'oticotique
jcomtsanojticotic xa li c'usuc
cu'unticotique. Jnap'letaojoticotic
xa —xi la li Pedroe.
29-30 —Ta melel chacalbeic, scotol
ti much'utic muc ta alel yu'unic mi
iscomtsan o snaique, mi sbanquiltac,
mi yits'intac, mi svixtac, mi
yixleltac, mi smuctac, mi stot, mi
sme', mi yajnil, mi xch'amaltac,
mi yoltac, mi yosil, yu'un ti
yich'ojicon ta muq'ue, ti chalic
a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti
Rioxe, vo'on chcac'beic cien ta
ech'el sq'uexol ti c'usitic chcom
yu'unique. Mi sna, mi sbanquiltac,
mi yits'intac, mi svixtac, mi
smuctac, mi yixleltac, mi sme', mi
xch'amaltac, mi yoltac, mi yosil, ta
jq'uextabeic scotol. Ta x'ilbajinatic
noxtoc. Ts'acal to ta xcuxiic ta
sbatel osil. 31 Ep ti much'utic totil
yalojic lavie, pero mu c'u stu
chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe
yu'un ta stoy sbaic. Ep ti much'utic
muc bu ich'bilic ta muc' lavie, pero
más tsots yabtel chc'otic yo' bu
tspas mantal ti Rioxe yu'un mu
sna' stoy sbaic —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal xa iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

32 Ti c'alal italic li' ta Jerusalén
xchi'uquic ti Jesuse, ja' la babe tal ti
Jesuse. Xch'ayet o la yo'onic ti babe
tale. Li stuquique xi'emic la tal.

Itsobatic la ta ti'ilbe slajchava'alic
yu'un ti Jesuse, i'albatic la ti c'usi
ta xcha'leat ti c'alal xulic li' ta
Jerusalene:
33 —Ana'ojic ti chibatic
ta Jerusalene. Vo'on ti co'ol
crixchanootique, tey chi'aq'ue
entrucal ta stojol li totil
paleetique xchi'uc li much'utic
ta xchanubtasvanic ta smantal
Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'uic ta
milele. Chi'aq'ue entrucal ta stojol
li much'utic nom liquemic tale.
34 Chislabanic, chiyac'beic arsial,
chistubtaic. Chismilic, chimuque, ta
yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic
la.

Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbeic Jesús ti Jacoboe xchi'uc ti Juane

(Mt. 20.20-28)

35 Li scremotic Zebedeoe, ja' ti
Jacoboe xchi'uc li Juane, inopojic la
yo' bu ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, ta jc'an ti
cha'abulaj chavac'boticotic li c'usi ta
jc'anticotique —xutic la.
36 —¿C'usi chac'anic un? —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
37 —Ti c'alal cha'och ta
pasmantale, ja' ta jc'anticotic ti
chichotioticotic jun ta abats'ic'obe,
jun ta asurtoe —xutic la.
38 —Mu xana'ic c'u x'elan svocolal
li c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu'
chavac' avocolic, mi xu' chavich'ic
milel chac c'u cha'al chquich' milel
li vo'one? —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
39 —Xu' —xiic la.
—Ta melel ta onox xavac' avocolic
chac c'u cha'al chcac' jvocol li
vo'one. Chavich'ic milel noxtoc.
40 Pero mi chac'an chachotiic junuc
ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu
vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti
Jtote ti much'utic tey ta xchotiique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
41 Ti c'alal iya'iic li lajunvo'e, lic
la scapanic o ti Jacoboe xchi'uc li
Juane. 42 Itsobatic la slajchava'alic
yu'un ti Jesuse.
—Ana'ojic c'u x'elan tspasic li
preserenteetic ta yantic nacione.
Ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspasic.
43-44 Li vo'oxuque ma'uc me yech
xapasic. Ti much'u junucal ta xcom
avu'unic ta avajpasmantalique, mi
tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an
ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on
chtun avu'unique. 45 Ja' chanic
chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti
co'ol crixchanootique, muc bu tal
pasvancon ta mantal. Ti litale, yu'un
tal tunicon yu'un scotol crixchanoetic.
Tal cac' jba ta milel ta scoj amulic yo'
xu' xacuxiic o ta sbatel osile —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat Bartimeo ti Jesuse

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Li lajchavo'e tey la iyulic ta
jteclum Jericó xchi'uquic ti Jesuse.
C'alal iloq'uic tal teyo'e, ep la
jchi'ilticotic tijajtic tal. Tey la chotol
tsc'an limoxna ta ti'il be istaic jun
ma'sat, Bartimeo la sbi. Timeo la sbi
ti stote. 47 C'alal iya'i ti tey ch-ech' ti
Jesus Nazarete, iyapta la.
—¡Jesús, smom David, c'uxubinon!
—xut la.
48 Ti epal crixchanoetique
ispajesic la.
—¡Anchan! —xutic la tajmec ti
ma'sate.

Pero más to la tsots i'avan:
—¡Smom David, c'uxubinon! —xut la.
49 Va' xi la ti Jesuse.
—Albeic ac'u taluc —xut la ti crixchanoetique.
—Mu xavat avo'on. Batan la xal li Jesuse —xutic la.
50 Ora la isjip comel ti spimilc'u'e, iva'i la ta anil, ba la sta ti Jesuse.
51 —¿C'usi chajcha'le un? —x'utat la yu'un ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, abulajan jambon li jsate —xi la.
52 —Yu'un ach'un ti oy jyu'ele, chjam lasate. Xu' xa xabat —x'utat la yu'un ti Jesuse.
Ora la ijam ti sate, nap'al la ital uc.

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 Li lajchavo'e ti c'alal po'ot xa'ox la xulic li' ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, tey la iyulic ta Betfajé xchi'uc ta Betania ta yoc vits Olivotic. Itaqueic la ech'el cha'vo' yu'un ti Jesuse.
2 —Batanic le' ta parajele. Ta ochel no'ox tey chucul chataic jcot chex burro, mu to much'u scajlebinoj. Jitunic, nitic tal. 3 Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burroe, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une. "Ta xtal no'ox jsutesticotic ta ora", xavutic —x'utatic la ech'el yu'un ti Jesuse.
4 Ibatic la. Tey la chucul istaic ta ti'il be ta ts'el ti'na jcot chex burro. Isjitunic la tal.
5 Tey la va'ajtic jayvo' crixchanoetic.
—¿C'u yu'un chajitunic li burroe? —x'utatic la.
6 Ja' la yech iyalbeic chac c'u cha'al i'albatic yu'un ti Jesuse, i'ac'batic la tal.
7 Isnitic la tal ti burroe. Iyac'beic la stasin spimilc'u'ic, iscajlebin la tal ti Jesuse. 8 Ep la much'utic isq'ui spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech' tal ti Jesuse. Jlom la isc'asic yanal te', iyaq'uic la ta be yu'un la iyich'ic ta muc'.
9 Ti much'utic babee xchi'uc ti much'utic tijajtique, i'avan la scotolic:
—¡Coliyalbotic Riox, lec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele! 10 ¡Ac'u quich'tic ta muc' yu'un tal spasotic ta mantal chac c'u cha'al ispas mantal ti jmuc'tatotic David ti ta vo'nee! "¡Colaval, Cajval", chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele! —xiic la.
11 Ja' la yech i'och tal li' ta Jerusalén ti Jesuse. Tuc' la ibat c'alal ti' muc'ta templo. Isq'uel la sjunlej ti' templo. C'alal laj sq'uele, iloc' la ech'el, ibat la ta Betania. Xchi'uquic la ech'el li lajchavo'e yu'un la ch-ic'ub xa'ox.

Ja' li' yalojbe sc'oplal ti ic'uxe ti ch'abal sate

(Mt. 21.18-19)

12 Ta yoc'omal iloq'uic la tal ta Betania xchi'uquic ti Jesuse, isutic la tal li' ta Jerusalene. Ti Jesuse ivi'naj la ta be. 13 Iyil la ta nom jtec' ic'ux, oy la yanal. Ba la sq'uel mi oy sat. Pero ch'abal la, naca no'ox la yanal, yu'un la ma'uc to'ox yora tsatin. 14 Ti Jesuse iyal la ti mu xa bu tsatin oe.

Iya'iic la li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse

(Mt. 21.12-17; Lc, 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15 Ti c'alal iyulic li' ta Jerusalene,
ibatic la ta ti' muc'ta templo. Ti
Jesuse isnuts la loq'uel scotol ti
jchonolajeletic tey ta ti' temploe.
Isbutq'uinbe la smexaic ti
jeltaq'uinetique. Isbutq'uinbe
la xilaic ti jchonpalomaetique.
16 Ti much'utic oy yicatse mu la
xac' ech'uc ta ti' templo. 17 Lic la
chanubtasvanuc.
—¿Mi mu ana'ojicuc ti yech onox
ts'ibabil ta sc'op Riox: "Li jnae ja'
scuenta chtal staicon o ta c'oponel
ti jaylajuntos crixchanoetic ta
sjoylej balamile", xi ti Rioxe? Li
vo'oxuque snailch'en j'eleq'uetic
xacha'leic —x'utatic la ti
jchonolajeletique.
18 Iya'iic la ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe xchi'uc ti totil paleetique.
Chopol la iya'iic, lic la scomonnopic
c'uxi ta staic ta milel ti Jesuse
pero xi'emic la. Yu'un la ep
jchi'ilticotic lec iya'iic ti c'u x'elan
ichanubtasvane. 19 Ti c'alal i'och
orisyone, iloc' la ech'el ta Jerusalén
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itaquij ti ic'uxe ti ch'abal sate

(Mt. 21.19-22)

20 Sob ta yoc'omal tey la i'ech'ic
tal noxtoc yo' bu ti ic'uxe. Iyilic la
ti taquin xa xchi'uc yisime. 21 Li
Pedroe iyul la ta sjol ti c'usi iyal ti
Jesuse.
—Jchanubtasvanej, q'uelavil li
ic'uxe ti aval ti mu xa bu tsatin oe,
taquin xa —xut la.
22 Itac'av la ti Jesuse:
—Ch'unic ti oy syu'el ti Rioxe. 23 Ta
melel chacalbeic, mi chach'unic
ti chascoltaique, mi mu xchibetuc
avo'onique, mi j'ech'el ach'unojic ti
chascoltaique, ti c'usi chavalique,
ta onox xc'ot. Ja' chac c'u cha'al mi
chavalbeic ti ac'u loc'uc li vits li'i, ti
ac'u t'ubuc ta mare, tspas avu'unic.
24 Yech'o un chacalbeic, scotol ti
c'usitic chac'anbeic ti Rioxe, mi
j'ech'el ach'unojic ti chayac'beique,
ta onox xavich'ic. 25 Ti c'alal
chac'oponic Rioxe, mi ja'o iyul ta
ajolic ti oy smul avu'un lachi'ilique,
ac'o ta pertonal. Ja' no'ox yech
chayaq'uic ta pertonal uc ti Jtotic
Riox ta vinajele. 26 Yan mi mu
xavaq'uic ta pertonal lachi'ilique,
ja' no'ox yech mu xayaq'uic ta
pertonal uc ti Jtotic Riox ta vinajele
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan ispase

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

27 Iyulic la noxtoc li' ta Jerusalene.
C'alal tey xva'et ta ti' muc'ta templo
ti Jesuse, tey la tal c'oponatuc yu'un
totil paleetic xchi'uc ti much'utic
ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, xchi'uc la jayvo'
jmeltsanejc'opetic.
28 —¿Much'u layalbe ti x'elan
chapase? —xutic la ti Jesuse.
29 —Oy c'usi chajac'beic uc. Mi
chavalbecon ti c'usi chajac'beique,
chacalbeic ti much'u liyalbe ti
x'elan ta jpase. 30 ¿Much'u ta
smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi

Riox, o mi crixchano? Albecon ca'i
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
31 Xalxalbe xa la sbaic:
—Mi chcaltic ti ta smantal Rioxe,
“¿c'u yu'un ti muc xach'unique
che'e?” xi bi'a. 32 Mi chcaltic ti ta
smantal crixchanoe, xi'el sba —xut
la sbaic.
Ti x'elan iyalic ti xi'el sbae, ja' la
ti scotol jchi'ilticotic xch'unojic ti ja'
yaj'alc'op Rioxe ti Juane. 33 Yech'o un
—Mu jna'ticotic —xiic la.
—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti
much'u liyalbe ti x'elan ta jpase
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'ilbajinvanique

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 Ti Jesuse lic la yalbe jun
lo'il li jchi'iltac ta israelale.
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic
ists'un ep uva ta yosile. Isjoy ta moc.
Ixch'oj ton scuenta spits'obil ya'lel.
Ismeltsan jp'ej toyol na scuenta
sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti
much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta
nom li yajvale.
2 ’Ti c'alal ita'aje, istac tal jun
yaj'abtel ti tscuch ech'el ti c'u
yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbe
li much'utic ta xchabiique. 3 Li
jchabiej'uvae istsaquic li yaj'abtel
yajval osile, ismajic, isnutsic sutel.
Mu c'usi iyac'beic ech'el. 4 Li yajval
osile istac tal otro jun yaj'abtel. Ti
c'alal iyule, iyac'beic ton, iyayij sjol
yu'unic. Ilbaj xcha'leic. 5 Istac tal
otro jun. Ti c'alal iyule, solel ismilic
ta jmoj. Oy to yan yaj'abtel istac tal.
Jlom ismajic, jlom ismilic.
6 ’Oy jun screm li yajval osile,
sc'anoj tajmec. Ja' slajeb xa istac tal.
“Ja' nan chich'ic ta muc' li jcreme”,
xi isnop. 7 Pero li jchabiej'uvae, ti
c'alal iyilic ti ja' xa screm li yajval
osile, “le'e ja' xa chich'be comel
yosil li stote. Más lec jmiltic yo'
xquich'betic o comel vo'otic li
yosile”, xut sbaic. 8 Istsaquic, ismilic,
isjipic loq'uel ta pat moc.
9 ’Ja' no'ox yech li yajval uvae
chtal smil li jchabiej'uvae. Yan xa o
much'utic ta xac'be xchabi li uvae.
10 ’¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el
ta sc'op Rioxe yo' bu chal ti “co'ol
xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae
ti chac' ta xchiquin snae ti ip'aje
yu'un li yaj'alvaniltaque, pero ja'
onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox
yech uc ti much'u st'ujoj ti Rioxe,
ac'u mi xp'aje, pero chich' onox
tsots yabtel. 11 Lec tajmec ti x'elan
tspas ti Rioxe”, xi ts'ibabil —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
12 Ti totil paleetique, xchi'uc
ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc
ti jmeltsanejc'opetique, ta'ox la
stsaquic ti Jesuse yu'un la iya'iic ti
ja' sc'oplalic ti lo'il iyale. Pero ixi'ic
la ta stsaquel, ja' la ti ep tajmec ti
crixchanoetic tey tsobolique. Tey la
va'al iscomtsanic, ibatic la.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Ts'acal to istaquic la tal jayvo'
jfariseoetic xchi'uc jayvo' svinic
Erodes. Oy la c'usi tal sjac'beic
ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti
yalojique.
14 —Jchanubtasvanej, jna'ojticotic
ti yech scotol li c'usi chavale.

Jamal chaval c'usi tsc'an Rioxe ti ta
jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le
ti much'u chavalbee. Alo ca'iticotic
c'usi chanop. ¿Mi lec chil xana' ti
Rioxe ti chcac'beticotic tojel aq'uel
ti preserente Césare, o mi chopol
chil? ¿Mi chcac'beticotic, o mi i'i? —
xutic la yulel ti Jesuse.
15 Ti Jesuse iyil la ti oy
smanyaique.
—¿C'u yu'un ti x'elan tal
avalbecone? Ac'becon quil jsepuc
taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele
—x'utatic la.
16 Iyac'beic la yil.
—¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi?
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
—César —xiic la.
17 —Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi
tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox
yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an
ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti
Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Ts'acal to tey la ic'otic jayvo'
jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse,
ja' ti much'utic chalic ti mu xa
xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.
19 —Jchanubtasvanej, ti Moisese
sts'ibaoj comel ti mi icham junuc
vinique, mi ch'abal screm icome, li
its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u
yic'be yajnil ti ánima sbanquile.
Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be
sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima
sbanquile yo' mu xch'ay o sbie", xi
ti Moisese. 20 Oy to'ox vucvo'ic,
sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale
isa' yajnil, pero icham, ch'abal
xch'amal icom. 21 Ti its'inale iyic'be
yajnil ti ánima sbanquile pero
icham uc. Ch'abal xch'amal icom
uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al
its'inale. 22 Svucva'alic iyiq'uic ti
antse pero muc x'ayan xch'amalic
junuc ti c'alal ichamique. Ts'acal to
icham ti antse. 23 Mi icha'cuxiique,
¿much'u onovan junucal ti chiq'ue
yu'un iyic' svucva'alic? —xutic la ti
Jesuse.
24 Itac'av la ti Jesuse:
—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi
chavalique yu'un mu xana'ic c'usi
chal li sc'op Rioxe. Mi ja'uc xana'ic
c'u x'elan syu'el ti Rioxe. 25 Ti c'alal
xcha'cuxiic ti much'utic chbatic ta
vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu
xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna'
xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic
ta vinajel. 26 Lavi mu xach'unic ti ta
xcha'cuxiic ti ánimaetique, ¿mi muc
bu aq'uelojic ya'el li svun Moisese
yo' bu chal ti c'alal ic'oponat yu'un
Riox ta jtec' c'ox ch'ixe? "Vo'on
Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti
Isaaque, xchi'uc ti Jacove", x'utat.
Ti x'elan i'albate, yu'un cuxajtic
ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi
vo'ne xa xchamelic ti moletique.
27 Ti Rioxe ja' Yajvalic ti much'utic
cuxajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque
chamem xchi'uc xch'ulelic ti
avalojique. Yech'o un mu xana'ic li
c'usi chavalique —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse

(Mt. 22.34-40)

28 Tey la jun jchanubtasvanej
yilel ta smantaltac Riox. Iya'i la
ti tey chlo'ilaj xchi'uc Jesús ti

jsaduceoetique. Ti c'alal iya'i ti ta
yav ta yav chtac'av ti Jesuse, inopoj
la ech'el uc.
—Ta scotol li smantaltac Rioxe
¿c'usi jtosucal ti más tsotse? —xi la.
29 Itac'av la ti Jesuse:
—Li smantal Rioxe ti más tsotse
ja' li'i: "Jchi'iltactic, a'yic me. Vo'otic
li j'israelotique jun no'ox cajvaltic
ta jcotoltic, ja' ti Riox ta vinajele.
30 C'anic me ta sjunul avo'onic
ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un
lap'ijilique xchi'uc lavipique", xi
li mantale. Le'e ja' más tsots. 31 Li
xchibale tsots noxtoc. "C'uxubino
me achi'iltac chac c'u cha'al
chac'uxubin aba atuque", xi. Mu
c'usi yan mantal ti más tsotse
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
32 —Yecha'a, Jchanubtasvanej.
Melel ti jun no'ox ti Rioxe, ch'abal
yan. 33 Melel ja' tsc'an ti ta jc'antic
ta sjunul co'ontic ti Cajvaltique,
ti ac'u tunuc yu'un li jp'ijiltique
xchi'uc li quiptique, ti tsc'an ta
jc'uxubintic jchi'iltic chac c'u cha'al
ta jc'uxubin jba jtuctique. Ja' más
tsots sc'oplal. Ja' mu másuc tsots
sc'oplal scotol li smoton Riox ti
chich' milele, ti chich' chiq'uele —xi
la ti vinique.
34 Ti c'alal iya'i ti Jesuse ti lec
itac'ave,
—Jutuc xa sc'an xach'un pasel ta
mantal yu'un ti Rioxe —xut la.
Mu xa la much'u c'usi isjac'.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Ti c'alal ichanubtasvan ta ti'
muc'ta templo ti Jesuse, ja' la yech
lic yal:
—¿C'u yu'un chalic li much'utic ta
xchanubtasvanic ta smantal Rioxe ti
smom no'ox David ti Cristoe, ti much'u
st'ujoj Riox tspasvan ta mantale?
36 Ti Davide ip'ijubtasat yu'un li Ch'ul
Espíritue, ja' yech iyal chac li'i:
Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:
"Chachoti ta jbats'ic'ob.
chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o
amantal cu'un scotol lacrontae",
x'utat, xi ti Davide. 37 Ti Davide
"Cajval" xut ti much'u st'ujoj Riox
tspasvan ta mantale. ¿C'u yu'un
"Cajval", xut mi ja' smom no'oxe?
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
Ti crixchanoetic tey lamalique sjunul
la yo'on iya'iic c'usi iyal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Ti Jesuse ja' la yech lic yal ti
c'alal ichanubtasvane:
—Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic
li much'utic ta xchanubtasvanic ta
smantal Rioxe. Li stuquique lec cha'iic
ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. Ja'
tsc'anic ti c'oponbilic ta ch'ivite. 39 Ja'
tsc'anic ti bail ta xchotiic ta bic'tal
temploetique, ti bail ta xchotiic c'alal
chve'ic ta jujun q'uine. 40 Ta slo'lobeic
c'usuc yu'un li me'anal antsetique.
Yech no'ox ti jal tsc'oponic Rioxe, ja'
no'ox yo' mu xvinaj o ti chopol c'usi
tspasique. Yech'o un más castico
chich'ic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' slimoxna jun me'anal antse

(Lc. 21.1-4)

41 Ti Jesuse ichoti la ta ti'
muc'ta templo ta stuq'uil xcaxail

limoxna. Iyil la ti istic' slimoxnaic
ti jchi'ilticotique. Ep la jc'ulejetic
istic' la ep staq'uinic. 42 Tey la ic'ot
jun me'anal ants, me'on la tajmec.
Cha'sep no la ta cinco istic'. 43 Li
lajchavo'e itsobatic la yu'un ti
Jesuse.
—Ta melel chacalbeic, li me'anal
ants le'e más ep iyac' chil ti Rioxe
chac c'u cha'al iyac' li yantique.
44 Yu'un naca xa sovra staq'uinic ti
iyaq'uique. Yan li me'anal antse iyac'
scotol ti c'u yepal oy yu'une ti ja'
ox ta sman o ti c'usi chtun yu'une
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 Li lajchavo'e ti c'alal
chloq'uic xa'ox la ta sti'il
smacol muc'ta templo xchi'uquic ti
Jesuse, ja' la yech lic yal jun:
—Jchanubtasvanej, q'uelavil
slequiquil tajmec li ton ac'bil ta
temploe. Q'uelavil slequiquil li
naetic ta sjoyobe —xut la.
2 —Lequic ava'uca'a. Pero ta sta
yora ti ta xlomesate. Busul chcom
scotol —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Li lajchavo'e tey la ba chotlicuc
ta vits Olivotic ta stuq'uil templo
xchi'uquic ti Jesuse. Li Pedroe,
xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane,
xchi'uc li Andrese, lic la sjac'beic ta
mucul ti Jesuse:
4 —Alo ca'iticotic c'usi ora ta
xlomesat li temploe. ¿C'usi seña ti
c'alal po'ot xa'ox xlome? —xutic la.
5 —P'ijanic me, mu me xach'unic
lo'loel. 6 Yu'un ep ti much'utic
chtale, “vo'on Cristoon”, xiic. Ep ti
much'utic ta xch'unic lo'loele.
7 ’Ti c'alal chava'iic ti oy ac'
c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti chlic
xa ac' c'oc' ta nome, mu me xaxi'ic.
Chc'ot onox yech pero li balamile
ma'uc to'ox chlaj. 8 Ta sliquesic ac'
c'oc' li crixchanoetic ta yantic o
balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li
preserenteetic noxtoque. Oy bu ch-
ech' tsots niquel, oy bu ch-ech' tsots
vi'nal. Taje sliqueb to vocol.
9 ’Li vo'oxuque p'ijanic me.
Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol
jmeltsanejc'opetic ta bic'tal
temploetic. Oy chavich'ic arcial
teyo'e. Cha'iq'ueic ech'el ta stojol
coviernoetic xchi'uc ta stojol
preserenteetic ta scoj ti avich'ojicon
ta muq'ue, ja' yo' xavalbeic o li c'usi
caloje. 10 Ba'yi onox chvinaj ta sjunlej
balamil ti ista xa yora tspasvan ta
mantal ti Rioxe. 11 Ti c'alal xa'iq'ueic
ech'ele, mu me ba'yiuc xanopic
ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi
chatac'avique. Ja' chasp'ijubtasic
c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espíritue.
12 Oy bu chac' ta milel yits'in, o
mi sbanquil. Oy bu chac' ta milel
xch'amal. Oy bu tscrontain stot
sme', chaq'uic ta milel noxtoc. 13 Ep
much'utic chopol chayilic o ti
avich'ojicon ta muq'ue. Li much'utic
chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu
xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel
osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
14 Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo'
xach'unic o ti c'usi i'albatic yu'un
Jesús li lajchavo'e.
—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta
Judeae, ti c'alal xavilic ti va'anbil

ta yut templo li c'usi mu sc'an ti
Rioxe chac c'u cha'al iyal onox ti
Daniel yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee,
yech'o un ba nac' abaic ta vitstic.
15 Lavi pach'al li sba anaique, mi
ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal
xyal tale, mu xa me x'och stam
c'usuc yu'un. 16 Ti much'utic tey
ta yabtelique, mu xa me ya'uc sut
stam spimilc'u'ic. 17 Abol sbaic
tajmec ti much'utic oy xch'ute
xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to
yolique. 18 C'oponic Riox ti mu me
ja'uc o tol sic ti c'alal xajatavique.
19 Yu'un tsots tajmec li castico ta
xtale. Muc bu x'ech' o yech ta spasel
balamil, ja'to chtal. Ti c'alal x'ech'e,
mu xa bu chtal noxtoc. 20 Ti Rioxe
xch'acoj ti c'u sjalil li casticoe. Ti
jaluc tajmeque, chalaj acotolic ti
yechuque. Ti mu jaluc li casticoe, ja'
ta scuentaic ti much'utic st'ujoje ti
xch'unojbeic li sc'ope.
21 '"Le' xa li Cristoe", "taj xa li
Cristoe", mi oy much'u xayutique,
mu me xach'unic. 22 Yu'un chtalic
ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe,
xchi'uc ti much'utic chalic yilel li
sc'op Rioxe. Chaq'uic iluc syu'elic yo'
xch'unic o lo'loel li crixchanoetique.
Yo'onuc slo'loic uc li much'utic
st'ujoj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic
lo'loel. 23 Li vo'oxuque p'ijanic me,
ba'yi me lacalbeic scotol.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 'Ti c'alal xlaj ech'uc scotol li
castico lacalbeique, ja'o chmac sat li
c'ac'ale, ch'abal xa li jch'ulme'tique.
25 Li c'analetique jup'ejtic chp'aj.
Chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele.
26 Ja'o chil scotol crixchanoetic ti
oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal
xiyal tal ta ba toc ta balamil, vo'on
ti co'ol crixchanootique. 27 Ta jtac
ech'el caj'anjeltac ja' chba stsobic
tal ta sjunlej balamil ti much'utic
jt'ujoje ti xch'unojic c'usi caloje.
28 'Na'ic me, c'alal xavilic ti
chlaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja'
chvinaj o ti ch-och xa vo'tique. 29 Ja'
no'ox yech ti c'alal xavilic chlaj
c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj
o ti chicha'sut xa tale. 30 Ta melel
chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc
jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico
lacalbeique. 31 Li vinajel balamile
chlaj onox. Yan li c'usitic chcale mu
xch'ay, persa chc'ot scotol.
32 'Muc much'u sna' ti c'usi ora
chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic
ta vinajele, mi vo'onicon mu jna'.
Stuc no'ox sna'oj ti Jtotic Riox ta
vinajele.
33 'Ich'icon no'ox me ta muc',
malaicon. C'oponic Riox yu'un
mu xana'ic c'usi ora chicha'sut
tal. 34 Co'ol xchi'uc jun vinic ti
ibat ta nome. Li yaj'abteltaque
iyalbe comel ti ac'u xchabibel li
snae. Iyac'be comel yabtel jujun.
Li much'u ta xchabi ti'nae, iyalbe
comel ti mu me xvaye, ti ac'u
smalaele. 35 Ja' no'ox yechoxuc
uc, tsc'an chamalaicon yu'un mu
xana'ic c'usi ora chicha'sut tal vo'on
lavajvalicone, mi ta yochel ac'ubal,
o mi ta ol ac'ubal, o mi ta sba
yoq'uel quelem, o mi ta ic'luman.
36 Mu me ch'ayemuc avo'onic chul
jtaoxuc. 37 Li vo'oxuque lacalbeic xa
ti malaicon no'oxe. Ja' yech chcalbe
scotol crixchanoetic —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'u to xi xu' tsmucultsaquic ti Jesuse

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 Chib xa'ox c'ac'al sc'an li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, vo'oticotic li j'israeloticotique. Ja'o c'alal chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute. Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isnopic la ti c'u to xi xu' tsmucultsaquic ti Jesuse yu'un la tsc'an tsmilic.

2 —Más lec mu ya'uc jtsactic lavi ta q'uine naca me licuc o sjol li jchi'iltactique —xut la sbaic.

Ja' li' yaloj ti icoconbat ta sjol ya'lel nardo ta Betania ti Jesuse

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Ti c'alal tey ta Betania ti Jesuse, tey la chve' ta mexa ta sna Simón ti ip to'ox ta leprae. Ja'o la tey ic'ot jun ants, yich'oj la c'otel slimete meltsanbil ta alabastro ton. Noj la ta ya'lel muil nichim, nardo sbi. Toyol tajmec stojol. Isc'asbe la snuc' ti slimetee. Ti sbele iscoconbe la ta sjol ti Jesuse. 4 Oy la jayvo' icapic o.

—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal li ya'lel nardoe? 5 Más lec ti ixchonuque, yu'un más ta oxib cien denario stojol ti yechuque. Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xut la sbaic.

Yu'un la chopol iyilic ti x'elan ispas ti antse.

6 —¿C'u yu'un ti x'elan chavalique? Anchanic xa. Li c'usi liyac'bee lec. 7 Li me'onetique li' onox achi'inojique, c'usuc no'ox ora xu' chac'uxubinic. Yan li vo'one muc bu jal li' jchi'ucoxuque. 8 Li antse ispas xa ti c'usi xu' cha'ie. Ti liscoconbe li ya'lel nardoe, ja' seña ti chimuquee. 9 Ta melel chacalbeic, chvinaj onox ta sjunlej balamil ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. Chvinaj noxtoc ti liscoconbe ya'lel nardo li antse —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

10 Ti Judas Iscariotee ja' lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. Ja' la ba sc'opon ti totil paleetique yu'un la tspas trate ti chac' entrucal ti Jesuse. 11 Ti c'alal iya'i ti totil paleetique, xmuyubajic xa la tajmec.

—Chacac'beticotic taq'uin —xutic la ti Judase.

Ti Judase isa' la ti c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesucristoe

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

12 Ti c'alal ilic li q'uin ti chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, c'alal tsmilic li ch'iom chijetic scuenta li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, li lajchavo'e isjac'beic la ti Jesuse:

—¿Bu chac'an ti chba jmeltsanticotic li ch'iom chij ti ta jti'tic ta q'uine? —xutic la.

13 Itaqueic la tal cha'vo' yu'un ti Jesuse.

—Batanic ta Jerusalén. Tey chataic ta be jun vinic scuchoj jp'ej q'uib

ya'al. Ja' nap'letaic ech'el. 14 Ti bu
ch-oche xc'ot ac'oponic li yajval
nae. Ja' yech xc'ot avalbeic: “Li'
listacoticotic tal li Jchanubtasvaneje:
¿Bu la jc'olucal chavac'boticotic
lanae ti ta jti'ticotic o li chij ta
q'uine xchi'uc li cajchanc'optaque?”
xavutic c'otel. 15 Tey chac' avilic
jc'ol ta xcha'cojol sjol sna, lec muc',
ch'ubabil xa. Ja' tey xameltsanic li
jve'eltique —x'utatic la tal li cha'vo'e.
16 Italic la, i'ochic la tal ta yutil
jteclum. Ja' la yech istaic chac c'u
cha'al i'albatic tal yu'un ti Jesuse.
Ja' la tey ismeltsanic ti ve'lil scuenta
q'uine.
17 Ti c'alal i'och orisyone, tsobolic
la yulel ta na xchi'uquic ti Jesuse.
18 Ti c'alal cholol chve'ic ta mexae
—Ta melel chacalbeic, oy junoxuc ti
li' tsobol chive'otique chavaq'uicon
entrucal —x'utatic la.
19 Ti c'alal iya'iique, iyat la yo'onic.
—¿Mi vo'on van? —xiic la jujuntal.
20 —Ta alajchava'alique, ja' li
much'u jun jpulatu chive' jchi'uque
ja' chiyac' entrucal. 21 Vo'on ti co'ol
crixchanootique, chquich' milel
chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op
Rioxe. Abol sba li much'u chiyac'
entrucale. Más lec ti manchuc
i'ayane —xi la ti Jesuse.
22 Ti c'alal yolel chve'ique, istam
la jp'ej pan ti Jesuse. “Colaval”
xut la ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane,
i'ac'batic la li lajchavo'e.
—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal
jtacupal —x'utatic la.
23 Istam la noxtoc jun baso ya'lel
uva, “colaval” xut la ti Rioxe, ja'o la
i'ac'batic noxtoc. Iyuch'ic la scotolic.
24 —Li'i ja' jch'ich'el, ja' seña ti chc'ot
onox ti c'usi ts'acal to iyal ti Jtote
ti ta jch'ich'el chtoj lamulique. 25 Ta
melel chacalbeic ti mu xa bu chcuch'
li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey
xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas
mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”, x'utat yu'un Jesús ti Pedroe

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Ti c'alal laj sq'uevujintaic ti
Rioxe, ibatic la ta vits Olivotic.
27 —Li' ta jliquele chacomtsanicon
acotolic. Ts'ibabil onox: “Ti Rioxe
ta la xac' ta milel li much'u st'ujoj
chispasotic ta mantale. Ti c'alal
xmilee, ta la stani sbaic ech'el ti
xchi'iltaque, co'ol la c'u cha'al chij
ti ta stani sba ech'el mi imile li
xchabielique”, xi ts'ibabil. 28 Ti c'alal
xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey
xa chc'ot ataicon —x'utatic la yu'un
Jesús li lajchavo'e.
29 —Ac'u mi xascomtsan li yane, li
vo'one mu xajcomtsan —xi la li Pedroe.
30 —Ta melel chacalbe, lavi ta
ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc'
xcha'oq'uelal li queleme, ox'ech'el
xa'ox aval ti mu xavojtiquinone
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
31 —Muc ta alel mi co'ol lilajotique.
Jamal chcal ti xacojtiquine —xi la
tajmec li Pedroe.
Ja' la yech iyal scotolic.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Tey la ic'otic ta Getsemaní sbi
xchi'uquic ti Jesuse.
—Chotlanic li'toe yu'un chba
jc'opon Riox le'toe —x'utatic la.

33 Oxvo' no la i'iq'ueic ech'el yu'un
ti Jesuse, ja'ic la li Pedroe, xchi'uc li
Jacoboe, xchi'uc li Juane. Ti Jesuse
iyat la yo'on. Yan la sba yo'on iya'i.
34 —Chcat co'on tajmec, chicham
ya'el. Comanic li'toe, mu me xavayic
uc —x'utatic la li oxvo'e.
35 Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'.
Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta
balamil noxtoc. Isc'opon la Riox, ja'
la isc'anbe ti xu'uc to mu xchame.
36 —Tot, mu c'usi vocol chava'i. Ti
xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero
ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on
jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li
vo'ote —xi la ti Jesuse.
37 Isut la tal yo' bu li oxvo'e.
Vayemic la yul staelic. I'albat la li
Pedroe:
—Simón, ¿mi vayemot? ¿Mi mu
xcuch avu'un junuc ora ya'el li
vayele? 38 Mu me xavayic, c'oponic
Riox yo' mu xapasic o li c'usitic
chopole. Ta melel avo'onicuc
ac'oponic Riox, pero lapat
axoconique mu xu' yu'un —x'utatic la.
39 Ti Jesuse ba la sc'opon Riox
noxtoc. Ja' no la yech iyal chac c'u
cha'al iyal ta ba'yie. 40 Ti c'alal isut
tale, vayemic la yul staelic noxtoc
li oxvo'e, yu'un la mu xcuch cha'iic
li vayele. Mu xa la sna'ic c'uxi
chtac'avic. 41 Ti Jesuse ba la sc'opon
Riox yox'ech'elal. Ti c'alal isut tale,
vayemic la yul staelic noxtoc.
—Xu' mi chavayic toe. Mi chacuxic
to, cuxic. Más lec ta'luc o xa. Yu'un
ista xa yora ti chi'aq'ue entrucal
ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol
crixchanootique. 42 Licanic, batic.
Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u
chiyac' entrucale —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse,
ja'o la tey ic'ot ti Judase, ja' lajchavo'ic
o ta yajchanc'op ti Jesuse. Xchi'uc
la c'otel epal crixchanoetic, oy la
yespadaic, oy la ste'ic. Ja' la stacojic
ech'el ti totil paleetique, xchi'uc
ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti
jmeltsanejc'opetique. 44 Ti Judase, ti
snopoj xa onox ti chac' entrucal ti
Jesuse, yaloj xa la c'u x'elan chac' iluc
ti Jesuse:
—Ti much'u ta jbuts'e, ja' me xatsaquic.
Lec me xachabiic ech'el —xi onox la.
45 Ti c'alal ic'ot ti Judase, inopoj la
yo' bu ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej —xut la.
Ja'o la isbuts'. 46 Ja'o la inopoj ti
crixchanoetique, istsaquic la ti Jesuse.
47 Oy la jun isloq'ues la yespada,
istuch'be la jun xchiquin ti smozo
más totil palee. 48 Ti Jesuse iyalbe
la ti crixchanoetique:
—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal
atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue?
49 Ti tey onox chichanubtasvan ta
ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u
yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon
ya'ele? Ti x'elan tal atsaquicone, ja'
ic'ot ti yech onox ts'ibabil comel ta
sc'op Rioxe —xi la ti Jesuse.
50 Li buluchvo'e ijatav la scotolic,
stuc xa la tey iscomtsanic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti oy jun sva'lej crem ijatave

51 Oy jun sva'lej crem nap'al ital
ta spat ti Jesuse. Ch'abal sc'u', jlic
no'ox manta svoloj o sba. Itsaque
ox. 52 Pero ijatav, c'ajom itabat

ta tsaquel ti manta svoloj o sbae.
Xt'anet xa ech'el.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Ti Jesuse iyiq'uic la tal ta stojol
ti más totil palee. Istsob la sba
scotolic ti totil paleetique, xchi'uc
ti jmeltsanejc'opetique, xchi'uc ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe. 54 Li Pedroe
nomnomtic la tijil tal ta spat ti
Jesuse. Ti c'alal iyul ta sna ti más
totil palee, ixchi'in la ta chotlej ta
ti'na jayvo' jchabiejtemplo, tey la
ic'atin xchi'uc.
55 Ti totil paleetique xchi'uc ti
cajmeltsanejc'opticotique, lic la sa'ic
cha'vo' xchi'ilic ta meltsanejc'op
ti co'ol c'usi chalique yu'un la
tsa'beic smul ti Jesuse yo' la xmile
oe. Pero mu la bu istaic ti cha'vo'
co'ol c'usi chalique. 56 Yech no la
ti ep jnopmulile, mu la co'oluc ti
c'usi chalique. 57 Isva'an la sba yan
jnopmulil.
58 —Li vinic li'i ca'yojticotic ti
iyal ti xu' tslomes li templo li'i
ti meltsanbil ta c'obole, ti xu' la
chchava'an ta oxib c'ac'ale, mu xa la
ta c'oboluc chva'i —xiic la.
59 Mu la co'oluc ti c'usi iyalique.
60 Ti más totil palee isva'an la sba
ta o'lol.
—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi
yech avaloj chac taje? —xut la ti
Jesuse.
61 Mi jp'el mu la bu itac'av ti
Jesuse. Ti totil palee isjac'be la
noxtoc:
—¿Mi vo'ot Cristoot ti yaloj Rioxe
chapasoticotic ta mantale? ¿Mi
vo'ot Xch'amalot ti Rioxe? —xut la.
62 —Vo'on —xi la ti Jesuse—.
Vo'on ti co'ol crixchanootique
chavilic chlic jpas ta mantal
crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe.
Ts'acal to chil scotol crixchanoetic
ti ta toc chicha'sut tale —xi la ti
Jesuse.
63 Ti totil palee isjat la sc'u', yu'un
la istabe xa smul ti yaloje.
—¿C'u xa stu cu'untic yan rextico?
64 Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe.
¿C'usi chanopic uc? —xut la ti
xchi'iltac ta meltsanejc'ope.
—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.
65 Ti jlome lic la stubtaic ti Jesuse.
Ismacbeic la sat, ismajic la.
—¿Much'u li lasmaje? —xutic la.
Ti jchabiejtemploe imajvanic la uc.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

66 Ti Jesuse tey la ta xcha'cojol
jolna. Li Pedroe tey la icom ta ti'na.
Ital la jun squiara ti más totil palee.
67 I'ile la ti tey chc'atin li Pedroe.
Iq'uelbat la sat.
—Li vo'ote ja' achi'il li Jesus
Nazarete —x'utat la yu'un ti
quiaraile.
68 —Mu xcojtiquin. Mu jna' li c'usi
chavale —xi la li Pedroe.
Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe. Ja'o
la i'oc' quelem. 69 Li Pedroe i'ile la
noxtoc yu'un ti quiaraile.
—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesuse
—x'utatic la yu'un quiarail ti
much'utic tey tsobolique.

70—Mu xcojtiquin —xi la noxtoc
li Pedroe.
Ta jliquel o ja' la yech lic albatuc
noxtoc yu'un ti much'utic tey
tsobolique:
—Yech ti ja' achi'ile yu'un xvinaj ti
jgalileaote. Ja' yech chac'opoj chac
c'u cha'al chc'opojique —x'utat la.
71—Lojriox mu xcojtiquin li vinic
chavalique —xi la.
72Ja'o la i'oc' xcha'oq'uelal quelem.
Li Pedroe iyul la ta sjol ti yech
onox i'albat yu'un ti Jesuse: "Ti
c'alal mu to'ox ch-oc' xcha'oq'uelal
queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti
mu xavojtiquinone", x'utat onox la
yu'un ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sjole,
iyoq'uita la sba.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 Ti c'alal isacube, istsob la
sbaic scotolic li much'utic
oy yabtele: ja' ti totil paleetique,
xchi'uc ti cajmeltsanejc'opticotique,
xchi'uc ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. Isnopic la c'u x'elan chc'ot
stic'beic smul ti Jesuse yo' la
x'aq'ue o ta milel yu'un ti coviernoe.
Ixchucbeic la ech'el sc'ob, ba la
yac'beic entrucal ti covierno Pilatoe.
2Ti Pilatoe isjac'be la ti Jesuse:
—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal
lachi'iltac ta jurioale? —xut la.
—Yech —xi la ti Jesuse.
3Ti totil paleetique ep la
isnopbeic smul ti Jesuse. 4Ti Pilatoe
isjac'be la noxtoc ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave?
Q'uelavil, chalic ti toj ep amule —
xut la.
5Ti Jesuse mu la bu itac'av. Ti
Pilatoe xch'ayet xa la yo'on ti muc
bu ispac sc'oplal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

6Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic
ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique,
ti Pilatoe isloq'ues jun jchuquel
ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel
ti jchi'ilticotique. 7Tey tiq'uil ta
chuquel xchi'uc xchi'il ta milvanej
jun jchi'ilticotic, Barrabás sbi. Yu'un
istsob to'ox sbaic, iscrontainic ti
coviernoe. 8Ti c'alal tey tsobol ti
jchi'ilticotique, iyalbeic ti Pilatoe ti
ac'u sloq'ues junuc jchuquel chac c'u
cha'al tspas onox jujun q'uine.
9—¿Mi ja' chac'anic ti ta jcolta li'i
ti chal ti ja' chaspasic ta mantale?
—x'utatic yu'un ti Pilatoe.
10Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un
sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onic ti
totil paleetique ti iyaq'uic entrucal
ti Jesuse. 11Ti totil paleetique
isp'ijubtasic ti crixchanoetique ti ja'
ac'u sc'anic loq'uesbel ti Barrabase.
12—¿C'usi ta jcha'le li much'u
chaspasic ta mantal chavalique?
—x'utatic yu'un ti Pilatoe.
13I'avan scotolic noxtoc:
—¡Jipano ta cruz! —xiic.
14—¿C'usi smul avu'unic? —xi ti
Pilatoe.
Más to tsots i'avanic.
—¡Jipano ta cruz! —xiic tajmec.
15Ti Pilatoe ja' tsc'an ti ich'bil
ta muc' yu'un ti crixchanoetique,
yech'o ti ja' isloq'ues ti Barrabase.
Ja'o iyalbe ti yajsolterotaque ti ac'u
yac'beic arsial ti Jesuse. Ti c'alal

laj yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba
sjipanel ta cruze.
16 Ti yajsolterotac coviernoe
iyiq'uic ochel ta yut palacio ti
Jesuse, ja' ti Pretorio sbie. Istsob
sbaic scotol ti solteroetique.
17 Islambeic jlic c'u'ul, morado.
Ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol. Ja' la
scorona ti ta alele. 18 Lic slabanic.
—¡Toj leclec aba ca'uctic ti vo'ot
chapas ta mantal lachi'iltac ta
jurioale! —xutic la.
19 Isjisbeic aj ta sjol. Istubtaic.
Isquejan sbaic ta yichon ti Jesuse,
iyich'ic ta muc' yilel. 20 Ts'acal
to isloc'beic ti morado c'u'ul ti
slamojbeic to'oxe, ja' iyac'beic slap
ti sc'u' onoxe. Iyiq'uic ech'el, ba
sjipanic ta cruz.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

21 Ti c'alal iloq'uic ech'el ti
solteroetique xchi'uc ti Jesuse,
isnupic ta be jun jchi'ilticotic ta
jurioal, ja' stotic li Alejandroe
xchi'uc li Rufoe, Simón sbi. Ti
Simone liquem tal ta jun jteclum,
Cirene sbi. Ti solteroetique iyaq'uic
ta persa ti Simone ti ac'u scajan
ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse.
22 Ti Jesuse iyiq'uic ech'el yo'
Gólgota sbie. Li Gólgotae "Baquel
Jol Anima", xi smelol. 23 Iyac'beic
ya'lel uva capal ta mirra pero muc
xuch'. 24 Ti solteroetique isjipanic ta
cruz ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe
sbaic ti sc'u'e. Itajinic isq'uelic ti
much'u junucal chich' julique.
25 Ta baluneb ora sob isjipanic
ta cruz ti Jesuse. 26 Ts'ibabil ta
sjol scruzal ti c'usi smul ti imile
oe. "Li'i ja' yajpasvanejic ta mantal
li jurioetique", xi ts'ibabil. 27 Oy
cha'vo' j'elec' co'ol isjipanic ta cruz
xchi'uc ti Jesuse, jun scruzal ta
sbats'ic'ob, jun ta surto. Ti scruzal
Jesuse ja' ta o'lol. 28 Ja' ic'ot ti yech
onox ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe:
"Ta sp'ise ta jmulavil", xi ts'ibabil.
29-30 Ti much'utic tey i'ech'ique
ilabanvanic, isjimulan sjolic.
—¡Q'uelavil un! Aval ti chalomes li
muc'ta temploe, ti xu' chacha'va'an
ta oxib c'ac'ale, yech'o un pojoquic
aba un. Yalanquic tal un —xutic.
31 Ilabanvanic uc ti totil
paleetique xchi'uc ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe.
—Iyet'esbe xchamelic li
crixchanoetique. Li stuc une mu
xu' scolta sba un. 32 Mi yech ti ja'
chispasotic ta mantal vo'otic li
j'israelotique, ac'uquic yaluc tal ta
ora un yo' xquiltic oe, yo' jch'untic
oe —xiic.
Ilabanvanic uc ti cha'vo' j'eleq'ue
ti co'ol jipajtic ta cruz xchi'uc ti
Jesuse.
33 Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to
ora xmal isacub. 34 Ta oxib ora xmal
ja'o tsots i'avan ti Jesuse:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —xi.
Ti c'usi iyale, "Cajval, Cajval, ¿c'u
yu'un ti acomtsanone?" xi smelol.
35 Oy jayvo' ti iya'iique.
—¡Va'i un! Ja' chapta ti j'alc'op
Elíase —xiic.
36 Ja'o ibat ta anil jun ti much'u
iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta
binagre, ixoj ta aj, iyac'be sts'uts' ti
Jesuse.
—Mu xavac'be. Jq'ueltiquic mi
chtal syalesel ta cruz yu'un ti Elíase
—x'utat yu'un ti yantique.

37 Ti Jesuse tsots i'avan noxtoc,
ja'o xa iloc' xch'ulel. 38 Ja'o ijat ta
o'lol ti muc'ta poc' sc'alobil li muc'ta
temploe. Ijat yalel c'alal yoc. 39 Ti
capitán solteroe tey va'al ta stuq'uil
ti Jesuse. C'alal iyil ti iloc' xch'ulel
c'alal laj avanuque —Melel ti ja'
xch'amal Rioxe —xi.
40 Tey jayvo' antsetic noxtoc,
nom tsq'uelic ti jipil ta cruz ti
Jesuse. Tey capal li María liquem
tal ta Magdalae, xchi'uc Salomé,
xchi'uc otro jun María li sme'ic
Josee xchi'uc li "c'ox Jacobo" sbi
cu'unticotique. 41 Ja' li much'utic
ixchi'inic ta xanvil ta estado Galilea
ti Jesuse, ti ismac'linique. Ep yan
antsetic tey, ja' ti much'utic tsobol
italic ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42-43 Ti c'alal icham ti Jesuse,
ja'o ta sc'ac'alil ta xchap sbaic
li jchi'ilticotic ti ta xcuxic ta
yoc'omale. Tey jun jchi'ilticotic,
José sbi, liquem tal ta jteclum
Arimatea. Ti Josee ochem ta
meltsanejc'op cu'unticotic. Ich'bil ta
muc'. Smalaoj uc ti chtal pasvanuc
ta mantal ti Rioxe. Ta smalel c'ac'al
ti Josee isnop ti chba sc'opon ti
Pilatoe. Muc bu xi'em, ba sc'anbe
spat xocon ti ánima Jesuse. 44 Ti
Pilatoe toj ch'ayel la yo'on ic'ot ti
c'alal iya'i ti icham xa ti Jesuse.
Yu'un yiloj ti mu xcham ta ora ti
much'utic chjipanat ta cruze. Istac
la ta iq'uel ti capitan solteroe,
isjac'be la mi yech ti icham xa ti
Jesuse. 45 Ti c'alal iyal ti capitan
solteroe ti icham xae, ti Pilatoe
iyac' la permiso ti xu' chich' ti
Josee. 46 Yech'o un ti Josee isman
jlic saquil poc', ja'o isyales ta cruz
ti Jesuse. Ispix ta saquil poc', ba
stic' ta ch'ojbil ton. Isetetin tal
muc'ta setset ton, ismac o comel li
ti'ch'ene. 47 Li María liquem tal ta
Magdalae xchi'uc li otro jun Maríae
li sme' Josee, iyilic bu itiq'ue comel
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 Ti c'alal ich'ay c'ac'al ta
savaroe, li María liquem
tal ta Magdalae, xchi'uc li Salomee,
xchi'uc li otro jun Maríae li sme'
Jacoboe, ismanic la muil ts'i'lel ti
chba yac'beic ta spat xocon ti ánima
Jesuse. 2 Sob ta primero c'ac'al
xemana, ja' li romincoe, ibatic la yo'
bu telanbil ti Jesuse. Naca la iloc'
c'ac'al.
3 —¿Much'u chisetetinbotic loq'uel
tana li ton ta ti' ch'ene? —xut la
sbaic.
4 Ti c'alal ic'otique, setetinbil
xa'ox la loq'uel li muc'ta ton macbil
o sti'il li ch'ene. 5 I'ochic la, tey la
iyilic jun crem yilel, tey la chotol ta
sbats'ic'obic. Nat la sc'u', sac la. Ixi'ic
o la tajmec li antsetique.
6 —Mu me xaxi'ic. Jna'oj ti ja'
chasa'ic ti Jesus Nazarete ti icham
ta cruze. Icha'cuxi xa. Mu xa bu li'i.
Q'uelavilic yo' bu istelanic to'oxe.
7 Ba albeic li Pedroe xchi'uc li yan
yajchanc'ope ti ja' ba'yi chc'ot ta
Galilea li Jesuse. Tey chc'ot staic ti
c'u cha'al i'albatic onoxe —x'utatic
la li antsetique.
8 Li antsetique anil la iloq'uic.
Xt'eleletic xa tal ta xi'el. Mu la

much'u iyalbeic ta be, ja' la ti
xi'emique.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol María Magdala ti Jesuse

(Jn. 20.11-18)

9 Ti c'alal icha'cuxi ti Jesuse
sob ta primero c'ac'al xemana, ja'
li romincoe, ba'yi iyac' sba iluc
ta stojol li María liquem tal ta
Magdalae, ja' ti iloq'uesbat vucvo'
pucuj ta yo'one. 10 Li Maríae
tal la yal ti iyil ti Jesuse. Ja' la
i'albatic li much'utic ixchi'inic
to'oxe. Chat la yo'onic ch-oq'uic
la yul staelic yu'un li Maríae.
11 C'alal iya'iic ti icha'cuxi xa ti
Jesuse, ti iyil li Maríae, muc la
xch'unic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol cha'vo' viniquetic ti Jesuse

(Lc. 24.13-35)

12 Ts'acal to ti Jesuse iyac' la
sba iluc ta be ta stojol cha'vo'
ti ixchi'inic to'oxe. Muc la
xojtiquinic ta ora yu'un la ma'uc
iyilic. 13 Li cha'vo'e isutic la
tal li' ta Jerusalene, ja' la tal
albaticuc li yantique ti iyilic
ti Jesuse, pero muc la xch'unic
noxtoc.

Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel iyac'be comel ti buluchvo' yajchanc'ope

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Más to ts'acal iyac' la sba iluc
ta stojolic li buluchvo'e, ja'o la yolel
chve'ic.
—¿C'u yu'un ti mu xach'unic
tajmeque? —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
Yu'un la muc xch'unic ti c'alal
i'albatic yu'un ti much'utic iyilic ti
cha'cuxieme. 15 I'albatic la yu'un ti
Jesuse:
—Batanic ta sjunlej balamil. Ba
albeic scotol crixchanoetic ti
vo'on xu' chcac' cuxlicuc ta sbatel
osile. 16 Ti much'utic ta xch'unique,
ti chich'ic vo'e, ja' chcuxiic ta
sbatel osil. Yan ti much'utic mu
xch'unique jmoj sc'oplal ch-ochic ta
c'oc' ta sbatel osil. 17 Ti much'utic
ta xch'unique chaq'uic iluc ti oy
jlequilal jyu'elale. Vo'on ta jyu'el
ta sloq'uesic pucujetic ta yo'onic li
crixchanoetique. Chc'opojic ta ora
ta yan o c'opetic. 18 Ac'u mi oy bu
tstaic ta piquel quiletel chon, ac'u
mi x'ac'batic beneno, mu xchamic
o. Ti c'alal xac' sc'obic ta sba li
jchameletique, ta x'ech' li chamele
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse

(Lc. 24.50-53)

19 Ti c'alal laj c'oponaticuc comele,
ja'o la ibat ta vinajel ti Cajvaltic
Jesuse. Tey c'ot chotluc ta sbats'ic'ob
ti Rioxe, tey tspas mantal xchi'uc.
20 Li yajchanc'optaque iloq'uic ta
yalel a'yuc ta sjunlej balamil ti
c'usitic iyal comele. Icoltaatic ta
yalel a'yuc yu'un ti Cajvaltique.
Iyaq'uic iluc ti oy slequilal syu'elale,
ja' ivinaj o ti ja' yaloj comel ti
c'usitic iyalic a'yuque.

LI'I JA' STS'IBAOJ TI LUCASE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

1 1-4 Jtotic Teófilo, vo'ot ti
ich'bilot ta muq'ue, ep xa
much'utic ists'ibaic ta vun ti c'usitic
ispas iyal ti Cajvaltic Jesuse ti
c'alal i'ay li' ta sba balamile. Ja'
liyalboticotic ti much'utic iyilic c'u
x'elan iyac' iluc slequilal syu'elal
ti Jesuse, ti ja' itunic ta svinajesel
ti c'usitic iyale. Ijnop uc ti ja' lec
chajts'ibabe scotol li c'usitic ica'i tal
ta sliquebe. Yech'o un, jtotic Teófilo,
xcholet chajts'ibabe yo' xana' o lec ti
yech ti c'u x'elan lachanubtasate.

Ja' li' yaloj ti iyal jun anjel ti ta x'ayan ti Juan j'ac'-ich'vo'e

5 Ti c'alal ochem ta coviernoal
ta estado Judea ti Erodese, oy
la jun yajpaleic li j'israeletique,
Zacarías la sbi. Li j'israeletique
oy jayq'uex yajpaleic yu'un sjeljel
sbaic ti chtunic ta muc'ta temploe.
Ti jq'uexe Abías sbiic. Ja' la tey
tiq'uil ti Zacaríase. Elisabet la sbi
ti yajnile. Ti smuc'tatot ti ta más
vo'ne ti Elisabete, ja' la ti Aarone.
6 Ti Cajvaltique yiloj ti lec yo'on
xchi'uc yajnil ti Zacaríase. Yu'un
la xch'unojic ti c'usitic yaloj ti
Cajvaltique, yech'o ti ch'abal smul
i'ileique. 7 Pero ch'abal la xch'amal
yu'un la mu sna' x'alaj ti Elisabete.
Me'el mol xa la.
8 Ti Zacaríase xchi'uc ti xchi'iltac
ta paleale ic'ot la sc'ac'alil ti
chtunic yu'un Riox ta stemploique
yu'un tsjel onox sbaic juq'uex ti
paleetique. 9 Ti jq'uex ta xtunique ja'
la stalelic ti chtajinic jujun c'ac'ale
yu'un la tsq'uelic much'u junucal
chc'ot ta sba ti chba yac' pom ta yut
temploe. Ti c'alal itajinique, ja' la
ic'ot ta sba ti Zacaríase. 10 Ti c'alal
ch-och yaq'uic pom ta yut templo ti
paleetique, li yan crixchanoetique
tey la tsc'oponic Riox ta ti' templo.
11 Ti c'alal tey chac' pom ta yut
templo ti Zacaríase, ja'o la ital jun
anjel ta vinajel. Tey la va'al iyul ta
sts'el smexail yav yac'lel pom ta
stuq'uil sbats'ic'ob ti Zacaríase. 12 Ti
c'alal iyil anjel ti Zacaríase, mu xa
la sna' c'usi tspas, ixi' la tajmec.
13 —Zacarías, mu xaxi'. Iyich' xa
ta muc' ti c'usi avalbe li Rioxe.
Ta x'ayan yol lavajnile. Crem ta
x'ayan. Juan xavac'be sbiin. 14 Ti
c'alal x'ayane, xamuyubajic xa. Ep

ti much'utic xmuyubajique. 15 Yu'un
ta xtun tajmec yu'un li Rioxe. Muc
bu chuch' pasem ya'lel uva, muc bu
chuch' pox. Ta ch'util to'ox chich'
tal Ch'ul Espíritu. 16 Ep achi'iltac
ta israelal ta xictaic spasel li
c'usitic chopole ti c'alal x'albatic
yu'un ti Juane, ja' chich'ic ta muc'
li Rioxe. 17 Ja' ba'yi chtal ti Juane,
ja' ts'acal to chtal li Cajvaltique.
Ti Juane co'ol sp'ijil, co'ol syu'el
xchi'uc ti j'alc'op Elias ti ta vo'nee.
Ja' chtal yalbe lachi'iltaque ti ac'u
yictaic spasel li c'usitic chopole yo'
sc'uxubinic o li xch'amalic ta jup'ej
nae, yo' xich'ic o ta muc' li Rioxe,
yo' xich'ic o ta muc' ti c'alal xul
li Cajvaltique —x'utat la yu'un ti
anjele.
18 —¿C'uxi ta jna' mi yech li c'usi
avalbone? Yu'un molon xa, me'el
xa li cajnil uque —xut la anjel ti
Zacaríase.
19 —Vo'on Gabrielon, teon ta sts'el
xchotleb li Riox ta vinajele. Ja'
listac tal. Ja' tal calbot ava'i ti ch-
ayan jun acreme. 20 Lavi mu xach'un
ti c'usi lacalbee, chapas ta uma'.
Ja'to chjam ti c'alal x'ayan ti acreme.
Ta onox x'ayan ti c'usi ora snopoj li
Rioxe —x'utat la ti Zacaríase.
21 Ti crixchanoetic tey ta ti'
temploe, smalaojic la chloc' tal ti
Zacaríase.
—¿C'usi van tspas ti yilel mu xloc'
tale? —xiic la.
22 Ti c'alal iloc' tale, uma' xa la. Ta
sc'ob xa la iyac' iluc ti c'usi ispase.
Ja' la iyul o ta sjolic ti oy c'usi
i'ac'bat yil ta yut templo yu'un ti
Rioxe.
23 Ti c'alal its'aqui ti jayib c'ac'al
chtun ta templo ti Zacaríase, isut
la ech'el ta sna. 24 Ixchi'in la yol ti
yajnile, ja' ti Elisabete. Ti c'alal oy
xa la xch'ute, vo'ob la u tey ta sna.
25 "Ti Cajvaltique iyil ti chislaban
li crixchanoetique, yech'o ti
lisc'uxubine. Mu xa bu xocolon", xi
la isnopilan ti Elisabete.

Ja' li' yaloj ti iyal jun anjel ti ch-ayan ti Jesuse

26 Svaquibal xa'ox la u ixchi'in
yol ti Elisabete, ti Rioxe istac la
tal noxtoc ti anjel Gabriele. Tey la
ic'ot ta jteclum Nazaret ta estado
Galilea. 27 C'ot la sc'opon jun tojol
tseb, María la sbi. C'ubanbil xa'ox la.
José la sbi ti vinique. David la sbi ti
smuc'tatot ti ta vo'nee.
28 —Vo'ot last'uj li Rioxe. Li'
xchi'inojote. Muc much'u yan tseb
ta xt'uje chac c'u cha'al li vo'ote
—x'utat la yu'un anjel ti Maríae.
29 Ti c'alal iya'i c'usi i'albat yu'un
anjel ti Maríae, mu xa la sna' c'uxi
chtac'av.
30 —María, mu xaxi', chatun yu'un
li Rioxe. 31 Chavayantas jun crem.
Jesús xavac'be sbiin. 32 Ja' Xch'amal
Riox ta vinajel. Ja' chtal tunuc
yu'un Riox li' ta sba balamile. Ja'
ch-och ta pasmantal. Ja' chaspasic
ta mantal chac c'u cha'al ispas
ta mantal achi'iltac ti amuc'tatot
David ti ta vo'nee. 33 Ja' no'ox ti ta
sbatel osil chaspasic ta mantale,
vo'oxuc li j'israeloxuque —x'utat la
yu'un ti anjele.
34 —¿C'uxi ta jchi'in col ti muc bu
quiloj vinique? —xi la ti Maríae.
35 —Ja' ta syu'el Ch'ul Espíritu ti
chachi'in avole. Ti avol ch-ayane,
ch'abal smul yu'un ja' Xch'amal
li Rioxe. 36 Chcal ava'i ti ch-ayan

screm lanamtalchi'il Elisabete.
Ac'u mi me'el xa, ac'u mi mu sna'
x'alaj, pero svaquibal xa u ixchi'in
yol. 37 Mu c'usi tsots cha'i li Rioxe
—x'utat la yu'un ti anjele.
38 —Lec ti mi yech tsc'an ti
Cajvaltique. Ac'u spas chac c'u
cha'al avalbone —xi la ti Maríae.
Ti c'alal laj yal ti anjele, ibat la.

**Ja' li' yaloj ti ba svula'an
Elisabet ti Maríae**

39 Ts'acal to iloc' la ech'el ti
Maríae, sujom la ibat ta jun jteclum
ta vitstic ta estado Judea. 40 Ja' la
tey nacal ti Zacaríase. Tey la ic'ot ti
Maríae.
—¿Mi li'ote, me'? —xi la c'otel.
—Li'one —xi la ti Elisabete.
41 Ti Elisabete, ti c'alal iya'i ti ja'
María ti ic'opoje, tsots la ibac' ti
yole. Ip'ijubtasat la yu'un ti Ch'ul
Espíritue. 42 Tsots la ic'opoj:
—Muc much'u yan tseb ta xt'uje
yu'un Rioxe chac c'u cha'al li vo'ote.
Ta scotol li unetique muc much'u
yan lec ch-ile yu'un li Rioxe chac
c'u cha'al ti avol vo'ote. 43 Mu
c'usi jtu ti vo'ot tal avula'anon ti
sme'ot Cajvale. 44 Ti c'alal lac'opoje,
tsots ibac' li col ta jch'ute yu'un
xmuyubaj xa. 45 Lec ti ach'un ti c'usi
layalbe ti Cajvaltique yu'un chc'ot
onox ti c'usi iyale —x'utat la yu'un
Elisabet ti Maríae.
46-47 Itac'av la ti Maríae:
Coliyal Cajvaltic jun co'on
tajmec ti chtal stojbon jmule.
48 Ac'u mi mu c'u jtu chi'ile pero
chitun yu'un ti Rioxe.
Ti jayq'uex crixchanoetic ta to
x'ech'ic li' ta sba balamile,
"I'ac'bat bentisyon yu'un
ja' iyayantas ti Cajvaltic
Jesucristoe", xi jc'oplal
yu'unic.
49 Ti Rioxe oy slequilal syu'elal.
Lec tajmec ti c'usi iyul ta jtojole
yech'o un ac'u quich'tic ta muc'
ti Rioxe.
50 Ti mi chich'ic ta muc' Riox li
crixchanoetic ti ch-ech'ic li' ta
sba balamile,
ta xc'uxubinatic.
51 Ti Rioxe yac'oj iluc ti stuc no'ox
oy syu'ele.
Tspajes ti much'utic ta stoy
sbaique,
ja' ti much'utic p'ij ti yalojique,
yo' mu spasic o ti c'usitic snopoj
tspasique.
52 Mi ja' yech tspasic li jyu'eletique,
ta xloq'uesatic.
Ja' ch-ochic ti much'utic mu sna'
stoy sbaique.
53 Ti much'utic tsc'anic lecubtasbel
yo'onique ta xlecubtasbatic.
Yan ti much'utic lec yo'onic
ti yalojique, ja' mu
xlecubtasbatic.
54 Vo'otic li j'israelotique,
chixc'uxubinotic onox ti jayvo'
quich'ojtic ta muq'ue.
Mu onox xch'ay sc'oplal ti
c'u x'elan i'albatic ti vo'ne
moletique.
55 I'albat onox ti jmuc'tatotic
Abraame ti ta xc'uxubinat ta
sbatel osil xchi'uc vo'otic li
smomotique,
xi la ti Maríae.
56 Ti Maríae ixchi'in la sbaic ta
naclej oxib u xchi'uc ti Elisabete. Ti
c'alal iloc' oxib ue, isut la ta sna.

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Juan j'ac'-ich'vo'e

57 Ti c'alal ista yual icol ti
Elisabete, crem la i'ayan ti yole.
58 Ti xchi'iltac Elisabete xchi'uc ti
slac'nataque, iya'iic la ti ic'uxubinat
yu'un ti Rioxe, ti i'ayan xa yole.
Xmuyubajic xa la. 59 Ti c'alal ista
vaxaquib c'ac'al yayanel ti unene,
iyac'beic la yich' circuncisión. Ti
xchi'iltaque isnopic la ti ja' ta
xich'be sbi ti stote.
60 —Ma'uc chich'be sbi li stote.
Juan chcac'beticotic sbiin —xi la ti
sme'e.
61 —¿C'u yu'un ti Juan chavac'beic
sbiine? Yu'un muc much'u yech
sbi junuc cu'untic li'toe —x'utat la
yu'un ti xchi'iltaque.
62 Isjac'beic la ti stot unene.
Iyac'beic la seña ta sc'obic ti ac'u
yal c'usi sbi chac'be ti screme. 63 Ti
Zacaríase isc'an la jpech c'ox tabla,
ists'iba la: "Juan chcac'be sbiin",
xi la. Xch'ayet xa la yo'on scotolic.
64 Ja'o la ijam ye ti Zacaríase, lic la
c'opojuc.
—Colaval ti ac'uxubinoticotique —
xut la ti Rioxe.
65 Ixi' la tajmec scotol ti
slac'nataque. Ti much'utic tey
nacajtic ta vitstic ta estado Judeae,
iya'i la scotolic. 66 Ti much'utic iya'ie
"¿C'usi van yabtel li crem taje?" xi la
isnopilanic.
Ti creme chabibil la yu'un ti
Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti iyalbe sc'oplal Cajvaltic Jesucristo ti Zacaríase

67 Ti Zacaríase, ja' ti stot unene,
ich'amunbat la ye yu'un ti Ch'ul
Espíritue, iyal la ti c'usi po'ot xa
xc'ote.
68-69 Coliyalbotic ti Rioxe, ja'
ti Cajvaltic, vo'otic li
j'israelotique,
chistacbotic tal Jtojmulil, vo'otic
ti st'ujojotic onoxe.
Oy slequilal syu'elal.
Ja' smom ti Davide ti lec tajmec
itun yu'un Riox ti vo'nee.
70 Ti Rioxe ixch'amunbe ye ti
yaj'alc'optac ti vo'nee.
71 Iyalic onox ti ta xc'ot yora ti mu
xa bu chispasotic ta mantal li
much'utic chiscrontainotique,
ti sc'ac'alotic yo'onique.
72 Chixc'uxubinotic onox chac
c'u cha'al i'albatic ti vo'ne
moletique.
Yech'o un chquiltic ti mu onox
xch'ay xa'i ti c'usi iyalbe ti
vo'ne moletique.
73-74 Ja' jc'oplaltic ti i'albat ti
jmuc'tatotic Abraame ti ta
onox xc'ot yora ti mu xa
bu chispasotic ta mantal li
jcrontatique,
yo' mu xa c'usi xixi'otic o ta
yich'el ta muc' ti Rioxe.
75 Yech'o un jun co'ontic
chquich'tic ta muc' ti c'u sjalil
cuxulotic li' ta sba balamile.
76 Li vo'ote, crem, ti c'alal xach'ie,
vo'ot yaj'alc'opot ti Riox ta
vinajele.
Yu'un vo'ot ba'yi chavalbe
sc'oplal ti Cajvaltique, ja'
ts'acal to chtal ti stuque.
Vo'ot ba'yi chlic avalbe li
jchi'iltactique ti ac'u yictaic
spasel li c'usitic chopole,
ti ac'u yich'ic ta muc' ti Cajvaltic
c'alal xule.

77 Vo'otic ti st'ujojotic onoxe,
vo'ot chavalbe li jchi'iltactique
ti ch-aq'ueic ta pertonal yu'un
ti Rioxe
ti mi ta xch'unic ti ja' tstoj
jmultic ti Cajvaltique.
Ti mi ixch'unique, ta xcuxiic ta
sbatel osil.
78 Ti Jtotic Rioxe ta slequil no'ox
yo'on ti chixc'uxubinotique, ti
chistacbotic xa tale.
Lec ti li' chul ta jlumaltique.
79 Ja' tstoj jmultic yo' ti lec
xiyilotic o ti Rioxe.
Ja' ta xch'aybe sc'oplal ti
chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel
osile,
xi la ti Zacaríase.
80 Tsots la yo'on ich'i ti creme.
Stuc la ba nacluc ta xocol balamil.
Ti c'alal ista yora isvinajesbe
sc'oplal ti Cajvaltique, li xchi'iltac
ta israelale tey la istsob sbaic ech'el,
ba la ya'iic c'usi chal ti Juane.

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Jesuse

(Mt. 1.18-25)

2 Ti preserente Augusto
Césare ja'o la scuentainoj
sjunlej balamil ti c'alal i'ayan ti
Juane. Isloq'ues la mantal ti ac'u
ba yac' ta tsaquel sbiic scotol ti
crixchanoetique. 2 Ja'o la isliquesic
yech ti c'alal tiq'uil ta coviernoal ta
estado Siria ti Cirenioe. 3 Yech'o la
ti ba yac' ta tsaquel sbiic scotol ti
crixchanoetic ta jujun slumale.
4-5 Ti Josee iloc' la ta jteclum
Nazaret ta estado Galilea, ibat la
ta estado Judea. Ic'ot la ta jteclum
Belén yu'un la ja' tey ayanem ti
smuc'tatot ti ta vo'nee, ja' la ti
Davide. Ja' la slumal ti Jose uque,
yech'o la ti tey ba yac' ta tsaquel
sbiic ta Belén xchi'uc ti yajnile, ja' ti
Maríae. Pero mu to'ox la bu chcol.
6 Ti c'alal teyic ta Belene, ja'o la icol
ti Maríae. 7 Noj xa la istaic ti otele.
Na vacax xa la i'ac'bat xch'amunic.
Tey la i'ayan ti sba yole. Isvol la ta
poc', ispuch'an la ta yav sve'el vacax
ti unen creme.

Ja' li' yaloj ti ic'oponatic yu'un anjel ta vinajel ti jchabichijetique

8 Ta ti' Belene oy la tey jayvo'
jchabichijetic ta ac'ubaltic. 9 Ja' la
tey istac tal jun anjel ti Cajvaltique.
Ti Cajvaltique xlebluj la yulel
xojobal yo' bu ti jchabichijetique. Ti
c'alal iyilique, ixi'ic la tajmec.
10 —Mu xaxi'ic. Yu'un oy c'usi
lec chacalbeic yo' jun o avo'on
acotolic vo'oxuc li j'israeloxuque.
11 Nax i'ayan ta Belén li much'u ta
stoj amulique. Ja' st'ujoj Riox ti
chaspasic ta mantale. Ja' Cajvaltic.
12 Chacalbeic c'u x'elan chataic li
unene. Volbil ta poc', tey puch'anbil
ta yav sve'el vacax —x'utatic la
yu'un ti anjele.
13 Ja'o la ivinaj epal anjeletic ta
vinajel.
14 ¡Lec tajmec yo'on li Riox ta
vinajele!
Chc'uxubin li crixchanoetique
yo' spas o ta jun yo'onique,
xiic la.
15 Ti c'alal isut ta vinajel ti
anjeletique —Batic ta Belén che'e.
Ba jq'ueltic c'usi ic'ot chac c'u cha'al
liyalbotic ti Cajvaltique —xut la
sbaic ti jchabichijetique.
16 Sujom la ibatic. Ti c'alal
ic'otique, tey la istaic ti Maríae
xchi'uc ti Josee. Ti unene tey la

puch'ul ta yav sve'el vacax istaic.
17 Ti c'alal laj sq'uelic ti unene,
isvinajesbeic la sc'oplal. Iyalic la
noxtoc ti c'usi i'albatic yu'un ti
anjele. 18 Ti much'utic iya'i ti c'usi
iyal ti jchabichijetique, xch'ayet xa
la yo'onic. 19 Ti Maríae muc la xch'ay
xa'i ti c'usitic iyal ti jchabichijetique,
isnopilan la c'usi smelol. 20 Ti
c'alal isutic ti jchabichijetique,
"Coliyalbotic Riox", xiic la ech'el,
yu'un iya'iic xa, iyilic xa ti c'usi
i'albatic yu'un ti anjel ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti ibat xchi'uquic ta muc'ta templo ti Jesuse

21 Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'al
yayanel ti unen creme, iyich' la
circuncisión. Jesús la iyac'beic sbiin
yu'un la ja' yech iyal ti anjele ti
c'alal ch'abal to'ox ta ch'utile.
22 Sts'ibaoj onox ti Moisese ti c'u
sjalil mu xu' xbatic ta templo ti
c'alal chcolic ti yajnilique. Ti c'alal
its'aqui yu'un ti Maríae, ibat la ta
muc'ta templo ta Jerusalén xchi'uc
ti Josee, yu'un la ba yalbeic ti Rioxe
ti ja' yu'un ti sc'oxcremique. 23 Yu'un
ja' onox yech yaloj mantal ti Rioxe
ti ts'ibabil comele: "Scotol li sba
ach'amalique, mi creme, ja' cu'un",
xi onox. 24 Iyac'beic la smoton Riox
noxtoc yu'un ja' onox yech yaloj
mantal ti Rioxe: "Mi ch'abal xchije,
ac'u sq'uelanbon cha'cotuc toltora, o
mi cha'cotuc paloma", xi onox.
25 Oy to'ox la jun j'israel tey ta
Jerusalene, Simeón la sbi. Lec
la yo'on, yich'oj la ta muc' ti
Rioxe. Smalaoj la chtal ti much'u
chloq'uesatic o ta sc'ob ti preserente
ta Romae. Ti Simeone chi'inbil
xa ono la yu'un ti Ch'ul Espíritue.
26 Albil xa la yu'un ti Ch'ul Espíritue
ti ja'to la ta xcham c'alal xilbe sat
ti Cristoe ti st'ujoj Riox ch-och ta
pasmantale. 27 Ti Simeone i'albat
la yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ac'u
la batuc ta muc'ta temploe. Ja'o la
ibatic ta templo ti Josee, xchi'uc
ti Maríae, xchi'uc ti unene, yu'un
la ba spasic chac c'u cha'al chal
li mantale. Tey la c'ot staic ta ti'
templo ti Simeone. 28 Ti Simeone
ispet la ti unene, "colaval", xut la ti
Rioxe.
29 Cajval, lavi iquil xa ti c'usi
avalbone, jun co'on chicham,
vo'on ti chitun avu'une.
30-31 Yu'un iquil xa li much'u
atac tal stoj jmulticotique ti
jaylajuntosoticotic li' ta sba
balamile.
32 Li namal crixchanoetique ja'
luz chc'ot yu'unic ya'el yu'un
chilic ti xu' chcuxiic ta sbatel
osil uque.
Li' iyul ta jlumalticotic li much'u
ta stoj li jmulticotique.
Ja' chvinaj o ti at'ujojoticotique,
ti ac'anojoticotique,
xi la ti Simeone.
33 Ti Josee xchi'uc ti sme' unene
xch'ayet xa la yo'onic ti oy sc'oplal
ti unene.
34-35 —Ac'u yac'boxuc bentisyon ti
Rioxe —x'utatic la yu'un ti Simeone.
—Lavole ja' chvinaj o c'u x'elan yo'on
li jchi'iltactic ta israelale. Chcrontainat
tajmec, mu xc'ane tajmec yu'un jlom
li jchi'iltactique. Chlic avat o avo'on ti
mu xc'anee. Pero oy jlom jchi'iltactic ti
chlecub o yo'onique —x'utat la yu'un
Simeón ti Maríae.
36 Ja'o la tey ta ti' templo jun
j'israelal ants, Ana la sbi. Yaj'alc'op

Riox la. Fanuel la sbi ti ánima
stote. Ja' la smuc'tatot ti Aser ti
ta más vo'nee. Me'el xa la ti Anae.
Vucub no'ox la jabil oy smalal yu'un
la icham ti vinique. 37 Oy xa la
ochenta y cuatro sjabilal ti me'anal
antse. Scotol la c'ac'al chc'otilan
ta ti' templo. Tey la chba sc'opon
Riox, chicta la yot baq'uintic. 38 Ti
Simeone ja'o la yolel chal ti c'usi
tal spas ti unene ti c'alal tey ic'ot
ti Anae. Ti Anae "colaval ti ital xa
li much'u ta stoj li jmulticotique",
xut la ti Riox uque. Ts'acal to la
isvinajesbe sc'oplal ti unene. Iyalbe
la scotol li xchi'iltac ta Jerusalene,
ja' ti much'utic smalaojic ti chtal ti
much'u ta stoj li jmultique.

Ja' li' yaloj ti isutic ech'el ta Nazaret ti Josee xchi'uc ti Maríae

39 Ti Josee xchi'uc ti Maríae, ti
c'alal laj spasic scotol ti c'usitic
yaloj ti Rioxe, isutic la ta
steclumalic ta Nazaret ta estado
Galilea. 40 Lec la ich'i ti Jesuse. P'ij
la tajmec. Ac'bil la bentisyon yu'un
ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tey itae ta muc'ta templo ti Jesuse ti c'alal c'ox to'oxe

41 Ti stot sme' ti Jesuse chc'otic
onox la jujun jabil ta Jerusalén ta
q'uin, ja' la sq'uinal ti c'alal iloq'uic
ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li
j'israeletique. 42 Ti c'alal oy xa'ox
la lajcheb sjabilal ti Jesuse, ibat
la ta q'uin uc yu'un la ja'o xa yech
sjabilalic chlic baticuc ta q'uin li
cremotique. 43 Ti c'alal ilaj ti q'uine,
isutic la ta snaic ti Josee xchi'uc
ti Maríae. Ti scremique tey la
icom ta Jerusalén. Muc la xilic bu
icom. 44 Isnopic la ti xchi'uc ech'el
ti xchi'iltaque. Ti c'alal ixanavic
xa'ox jun c'ac'ale, isjac'beic la ti
xchi'iltaque xchi'uc ti much'utic
xojtiquinique. 45 Pero mu la bu
istaic. Icha'sutic la ta Jerusalén. Ti
c'alal ic'otique, c'ot la sa'ic.
46 Ta yoxibal to la c'ac'al istaic ta
yut jp'ej na ti tsacal xchi'uc muc'ta
temploe. Tey la chotol ta o'lol yo'
bu stsoboj sbaic ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. Tey la cha'i c'usi chalic li
jchanubtasvanejetic yilele. Oy
la c'usi tsjac'ulan ti Jesuse. 47 Li
jchanubtasvanejetique xch'ayet
xa la yo'onic ti naca lec smelol
c'usi isjac' ti Jesuse, xchi'uc ti c'u
x'elan itac'ave. 48 Ti Josee xchi'uc ti
Maríae, ti c'alal iyilic ti tey xchi'uc
jchanubtasvanejetic ti scremique,
xch'ayet xa la yo'onic uc.
—Crem, ¿c'u yu'un ti x'elan
chapase? Lajsa'ticotic xa tajmec.
Icat co'onticotic ti muc bu
lajtaticotic ta sa'ele —xi la ti sme'e.
49 —¿C'u yu'un ti chasa'icone? ¿Mi
mu xana'ic ti li'on ta sna li Jtote? —
xi la ti Jesuse.
50 Ti Josee xchi'uc ti Maríae
muc la xa'ibeic smelol c'usi iyal ti
Jesuse.
51 Tsobol xa la isut xchi'uquic
ta Nazaret ti Jesuse. Ti c'u sjalil
tey tsobol xchi'uquique, lec la
ixch'un mantal. Ti sme'e muc
la xch'ay xa'i ti c'u x'elan itac'av
c'alal tey ta temploe, xchi'uc ti lec
ixch'un mantal c'alal tey ta snae.
52 Ich'i la ti Jesuse, c'unc'un la iyul
xch'ulel. C'unc'un la ivinaj ti lec i'ile
yu'un ti Rioxe, ti lec i'ile yu'un ti
crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'oplal Cajvaltic Jesús ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 1-2 Ti Tiberio Césare
svo'lajunebal xa'ox la jabil
yochel ta preserenteal ta Roma ti
c'alal lic yal a'yuc sc'oplal Cajvaltic
Jesús ti Juane. Ja'o la ochem ta
coviernoal ta estado Judea ti Poncio
Pilatoe. Ja'o la ochem ta coviernoal
ta estado Galilea ti Erodese. Ja'o
la ochem ta coviernoal ta estado
Iturea xchi'uc ta estado Traconite
ti yits'in Erodese ti Felipe sbie.
Ja'o la ochem ta coviernoal ta
estado Abilinia ti Lisániase. Ja'o
la ochemic ta totil paleal yu'un
j'israeletic ti Anase xchi'uc ti
Caifase. Ja'o la tey ta xocol balamil
ti Juane, ti screm Zacaríase. Ja'o
la i'albat yu'un Riox ti chal a'yuc
sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse. 3 Ti
Juane tey la i'ech' ta ts'el uc'um
Jordán.
—Ictaic xa spasel li c'usitic
chopole, ich'ic vo' yo' xayaq'uic o ta
pertonal ti Rioxe —xiulan la ech'el.
4 Ti Isaíase ti yaj'alc'op Riox ti ta
vo'nee, sts'ibaojbe onox sc'oplal ti
Juane. Ja' yech ists'iba chac li'i:
Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal.
Tsots ch-avetaj ta xocol balamil:
"Chtal xa ti Cajvaltique.
Ictaic xa spasel li c'usitic
chopole.
5 Xach'unbeic me ti c'usitic
chayalbeique yo' lec xabatic
oe.
Ja' ta slecubtas co'ontic.
6 Ja' tstoj jmultic jcotoltic
yu'un ja' chtaque tal yu'un ti
Rioxe",
xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox
ti Isaíase.
7 Ep la tajmec ti much'utic c'ot
sc'anic ich'vo'e.
—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li
quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti
chtal c'oc' li chone, chjatav. Ja'
yechoxuc uc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el
ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta
ora li ich'vo'e? 8 Mi chavich'ic vo'e,
ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel
li c'usitic chopole. Mu me xanopic
yech chac li'i: "Ja' jmuc'tatoticotic ti
Abraame, yech'o un chicuxioticotic
onox ta sbatel osil uc", mu me
xachiic. Chacalbeic, ti Rioxe xu'
tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic
li'i. 9 Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc
te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate.
Tombil xa yeq'uelal ta yoc yu'un
chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel
—x'utatic la yu'un ti Juane.
10 —¿C'usi ma tsc'an ta jpasticotic
un che'e? —xutic la ti Juane.
11 —Mi oy cha'lic ac'u'e, q'uelanbo
jlicuc li much'u ch'abal sc'u'e. Mi oy
ave'ele, q'uelanbo li much'u ch'abal
sve'ele —x'utatic la yu'un ti Juane.
12 Ic'otic la jayvo' jc'an-loc'-
c'usiticuc yu'un la yo'onuc yich'ic
vo' uc.
—Jchanubtasvanej, li vo'oticotique
¿c'usi tsc'an ta jpasticotic uc? —
xutic la ti Juane.
13 —Mu me xac'anbeic más li
sloc' c'usiticuque. Ja' no'ox yech
yepal xac'anic ti c'u cha'al avich'ojic
mantale —x'utatic la yu'un ti Juane.
14 Tey la jayvo' solteroetic noxtoc.
—Ali vo'oticotique ¿c'usi tsc'an ta
jpasticotic uc? —xutic la ti Juane.
—Mu me much'u xasibtasic, mu
me xasa'ic mulil yo' xatsacvanic

oe, yo' xac'anic o taq'uine. Junuc
o avo'onic ti c'u yepal chatojatique
—x'utatic la yu'un ti Juane.
15 Ti crixchanoetique smala
smalaic la chul ti much'u st'ujoj
Riox chtal pasvanuc ta mantale. Ti
c'alal iyilic ti muc bu chule —Ja'
nan stuc li Juane ti chtal chale —
xiic xa la.
16 —Li vo'one ja' no'ox chacac'beic
ich'vo'. Yan ti much'u ts'acal to
chtale, más oy syu'el. Li vo'one mi
ja'uc yaq'uil xonob, mu xjituj cu'un
yu'un mu c'u xitun o. Ja' chayac'be
achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti co'ol
xchi'uc c'oq'ue yu'un ja' tsloq'ues
o li c'usitic chopol ta avo'onique.
17 Ti much'utic tsc'anic loq'uesbel
li c'usitic chopol ta yo'onique, ja'
chbatic ta vinajel. Yan ti much'utic
mu sc'anic loq'uesbele, ja' ch-ochic
ta c'oc' ta sbatel osil. Co'ol xchi'uc
ti much'u ta sjic'a strigoe. Ti c'alal
xlaj sjic'ae, ta xch'ol ta stenal. Li
yoctaque ta xchic' —x'utatic la
yu'un ti Juane.
18 Ti Juane oy to la ep c'usitic lec
iyalbe li xchi'iltac ta israelale. Ja'
la iyalbe ti li' xa ti much'u sc'oplal
chtal pasvanuc ta mantale. 19 Ti
covierno Erodese iyalbe la ti c'usitic
chopol tspase. Iyalbe la ti chopol
ti ispojbe yajnil ti yits'ine. Ti antse
Erodías la sbi. 20 Pero muc la xch'un
ti Erodese. Más to la stoyel iya'i,
istic' o la ta chuquel ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Ti c'alal yolel chac' ich'vo' ti
Juane, ja'o la tey ic'ot ti Jesuse,
iyich' la vo' uc. Isc'opon la Riox. Ti
c'alal yolel tsc'opon Rioxe, ijam la li
vinajele. 22 Iyal la tal ta sba ti Ch'ul
Espíritue, co'ol la xchi'uc paloma
yilel. Ja'o la ichi'ine yu'un ti Ch'ul
Espíritue. Ti Rioxe ic'opoj la tal ta
vinajel:
—Vo'ot Jch'amalot. Jc'anojot
tajmec. Jun co'on avu'un —x'utat la
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'usitic sbi ti smuc'tatot ti sme' ti Jesuse

(Mt. 1.1-17)

23 Ti Jesuse oy xa nan treinta
sjabilal ti c'alal lic yal a'yuc li sc'op
Rioxe. Ti crixchanoetique iyalic
la ti ja' screm ti Josee pero ma'uc.
Ti Jesuse ja' smom ti Elie ti stot
Maríae. 24 Ti stot Elie Matat sbi. Ti
stot Matate Leví sbi. Ti stot Levie
Melquí sbi. Ti stot Melquie Jana
sbi. Ti stot Janae José sbi. 25 Ti stot
Josee Matatías sbi. Ti stot Matatíase
Amós sbi. Ti stot Amose Naum sbi.
Ti stot Naume Esli sbi. Ti stot Eslie
Nagai sbi. 26 Ti stot Nagaie Maat
sbi. Ti stot Maate Matatías sbi. Ti
stot Matatíase Semei sbi. Ti stot
Semeie José sbi. Ti stot Josee Judá
sbi. 27 Ti stot Judae Joana sbi. Ti
stot Joanae Resa sbi. Ti stot Resae
Zorobabel sbi. Ti stot Zorobabele
Salatiel sbi. Ti stot Salatiele Neri sbi.
28 Ti stot Nerie Melquí sbi. Ti stot
Melquie Adi sbi. Ti stot Adie Cosam
sbi. Ti stot Cosame Elmodam sbi. Ti
stot Elmodame Er sbi. 29 Ti stot Ere
Josué sbi. Ti stot Josuee Eliezer sbi.
Ti stot Eliezere Jorim sbi. Ti stot
Jorime Matat sbi. 30 Ti stot Matate
Leví sbi. Ti stot Levie Simeón sbi. Ti
stot Simeone Judá sbi. Ti stot Judae
José sbi. Ti stot Josee Jonán sbi. Ti
stot Jonane Eliaquim sbi. 31 Ti stot

Eliaquime Melea sbi. Ti stot Meleae
Mainán sbi. Ti stot Mainane Matata
sbi. Ti stot Matatae Natán sbi. 32 Ti
stot Natane David sbi. Ti stot Davide
Isaí sbi. Ti stot Isaie Obed sbi. Ti
stot Obede Booz sbi. Ti stot Booze
Salmón sbi. Ti stot Salmone Naasón
sbi. 33 Ti stot Naasone Aminadav sbi.
Ti stot Aminadave Aram sbi. Ti stot
Arame Esrom sbi. Ti stot Esrome
Fares sbi. Ti stot Farese Judá sbi.
34 Ti stot Judae Jacov sbi. Ti stot
Jacove Isaac sbi. Ti stot Isaaque
Abraam sbi. Ti stot Abraame Taré
sbi. Ti stot Taree Nacor sbi. 35 Ti stot
Nacore Serug sbi. Ti stot Serugue
Ragau sbi. Ti stot Ragaue Peleg sbi.
Ti stot Pelegue Eber. Ti stot Ebere
Sala sbi. 36 Ti stot Salae Cainán sbi.
Ti stot Cainane Arfajad sbi. Ti stot
Arfajade Sem sbi. Ti stot Seme Noé
sbi. Ti stot Noee Lamec sbi. 37 Ti
stot Lameque Matusalén sbi. Ti stot
Matusalene Enoc sbi. Ti stot Enoque
Jared sbi. Ti stot Jarede Malaleel
sbi. Ti stot Malaleele Cainán sbi.
38 Ti stot Cainane Enós sbi. Ti stot
Enose Set sbi. Ti stot Sete Adán sbi.
Ti stot Adane ja' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 Ti Jesuse chi'inbil xa la loq'uel
yu'un ti Ch'ul Espíritue ti c'alal
iloc' ta uc'um Jordane. Iyulesbat la
ta sjol ti chbat ta xocol balamile.
2 Cha'vinic la c'ac'al tey i'ilbajinat ta
xocol balamil yu'un ti pucuje. Muc la
xve' pero muc la xvi'naj. Ts'acal to la
ivi'naj.
3 —Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot
li Rioxe, alboquic li ton li'i ac'u
c'atajuc ta pan —x'utat la yu'un ti
pucuje.
4 —Ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu ta
panuc no'ox chicuxioticotique. Ja'
tsc'an ta jch'unbeticotic noxtoc li
c'usitic chiyalboticotic ti Rioxe —xi
la ti Jesuse.
5 Ti pucuje iyic' la muyel ta jp'ej
toyol vits ti Jesuse. Ora la iyac'be
yil sjunlej balamil ta syu'el xchi'uc
ti c'u x'elan tspasic mantal li
jyu'eletique.
6 —Chacac'be acuentain sjunlej li
balamile yo' xayich' o ta muc' scotol
li crixchanoetique. Yu'un vo'on
jcuentainoj, yech'o un xu' chcac'be
ti much'u sc'an co'on chcac'bee. 7 Ti
mi chaquejletaone, mi chavich'on
ta muq'ue, chacac'be acuentain
sjunlej—x'utat la yu'un ti pucuje.
8 —Batan, Satanás. Mu jch'un li
c'usi chavalbone. Ts'ibabil ta sc'op
Riox ti stuc no'ox chquich'ticotic ta
muc' ti Rioxe, ti ja' ta jpasticotic ti
c'usi tsc'ane —x'utat la yu'un Jesús
ti pucuje.
9 Ti pucuje iyic' la ech'el ta
Jerusalén ti Jesuse. Isva'an la ta jol
templo. Ti c'alal tey xa'ox la va'ajtic
ta jol temploe,
—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li
Rioxe, jip aba yalel. 10 Ts'ibabil ta
sc'op Riox ti “chastacbe tal anjeletic
ti Rioxe yo' mu c'u xapas oe. 11 Ja'
stsacoj chac'ot yo' mu xayayij o ta
tone”, xi ts'ibabil —x'utat la yu'un
pucuj ti Jesuse.
12 —Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox ti
mu xu' jq'uelbeticotic yo'on ti Rioxe
—x'utat la yu'un Jesús ti pucuje.
13 Ti c'alal iyil ti pucuje ti mu c'usi
xch'un jtosuc ti Jesuse, iyicta la
jayib c'ac'al.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

14 Ti Jesuse isut la ech'el ta Galilea.
Spas la yu'un scotol ta syu'el ti
Ch'ul Espíritue. Ivinaj la sc'oplal
ta sjunlej estado Galilea xchi'uc
ti butic nopol xile, ti naca lec li
c'usitic tspase xchi'uc li c'usitic
chale. **15** Ichanubtasvan la ta bic'tal
temploetic yu'un li xchi'iltac ta
israelale.
—Toj lec ta xchanubtasvan
li jchi'iltic le'e —xiic la ti
crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

16 Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat
la ta steclumal ta Nazaret. Ti
c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic li
j'israeletique, ibat la ta templo
teyo'e yu'un la nopem onox xa'i
ti chc'otilane. Iva'i la, yu'un la
ja' tsc'an chapta li sc'op Rioxe.
17 I'ac'bat la li balbil vun ti sts'ibaoj
comel ti Isaiase ti yaj'alc'op Rioxe.
Ti c'alal isjilch'un li vune, ja' la ista
yo' bu chal chac li'i:

18 Li vo'one li' xa xchi'inojon ti Ch'ul
Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe.
St'ujojon ti Rioxe ti vo'on
chcalbe li much'utic abol
sbaic ta mulile ti xu' chcac'
cuxlicuc ta sbatel osile.
Yu'un co'ol xchi'uc jchuqueletic
ti tsc'anic loq'uesele.
Co'ol xchi'uc ma'satetic ti
tsc'anic jambel satique.
Co'ol xchi'uc mozoiletic ti
tsc'anic loq'uesele.

19 Ti Rioxe listac tal ta yalel a'yuc
ti ista xa yora chac' iluc ti
c'anvaneme,
xi la ts'ibabil ti yo' bu iyapta ti
Jesuse.

20 Ti c'alal ilaje, isbal la li vune,
ja' la iyac'be ti much'u tey chtun ta
temploe. Ichoti la. Li much'utic teye
isq'uelic la tajmec ti Jesuse.
21 —Lavie ic'ot xa li c'usi ts'ibabil
ta sc'op Riox ti ava'iique —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
22 Lec la iya'i scotolic ti c'usitic
iyal ti Jesuse. Xch'ayet o xa la
yo'onic ti lec ti c'usitic iyale.
—!Pero ja' screm ti Josee! —xut la
sbaic.
23 —Oy much'utic ja' yech chalic:
"Mi yech chaval ti jpoxtavanejote,
poxtao aba atuc. Ti mi lecot xae,
ja'to yech ta jch'unticotic o ti
jpoxtavanejote", xiic. Ja' no'ox yech
avo'onicuc avalbecon: "Paso li' ta
jteclumaltic chac c'u cha'al apas
ta Capernaume. Ti mi apase, ja'to
yech ta jch'unticotic o ti oy ayu'ele",
avo'onicuc avuticon uc.
24 'Ta melel chacalbeic, ti
much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe,
mi chbatic ta yan o jteclume, ch-
ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal
stuquique mu x'ich'batic ta muc'.
25 Ta melel chacalbeic, ti c'alal
li' to'ox ta sba balamil ti Elías
yaj'alc'op Rioxe, oy ep me'anal
antsetic li' ta jlumaltique. Oxib
jabil xchi'uc o'lol muc xac' vo'. Tsots
i'ech' vi'nal ta sjunlej jlumaltic. **26** Ti
Elíase muc xtaque ech'el ta sna
me'anal antsetic li' ta jlumaltique.
Tey itaque ech'el ta sna jun me'anal
ants ti ma'uc jchi'iltique, tey nacal
ta jteclum Sarepta. Nopol xil sba

xchi'uc jteclum Sidón. 27 Ja' no'ox
yech c'alal cuxul to'ox ti Eliseo
yaj'alc'op Rioxe, ep jchi'iltactic ip
ta lepra, pero mi jun muc xet'esbe
ti xchamele. Ja' no'ox iyet'esbe
xchamel ti Naamane ti liquem tal ta
Siriae —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
28 Ti c'alal iya'iic ti much'utic
tey tsobol ta temploe, icapic o la
tajmec. 29 Istsaquic la loq'uel ta
jteclum ti Jesuse, iyiq'uic la muyel
ta jolvits yu'un la tsjipic ox ta
ch'en. Li jteclume tey no'ox ta ch'ut
vits. 30 Pero ti Jesuse xcaquet xa la
jelavel ta o'lol crixchanoetic, ibat la.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun vinic ti Jesuse

(Mr. 1.21-28)

31 Ti Jesuse ibat la ta jteclum
Capernaum ta estado Galilea. Ta
sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique,
i'och la ta templo teyo'e,
ichanubtasvan la. 32 Ti much'utic
teye xch'ayet xa la yo'onic ti c'u
x'elan ichanubtasvane. Yu'un la lec
sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe.
33 Tey la jun j'israel ta templo,
ochem la pucujetic ta yo'on. I'avan
la.
34 —¿C'usi acuentaoticotic o, Jesús
Nazaret? ¿Mi'n tal atacoticotic
ech'el yo' bu chba quich'ticotic
casticoe? Jna'oj much'uot. Vo'ot
Xch'amalot ti Rioxe, vo'ot ti ch'abal
amule —xi la.
35 Ti Jesuse ispajes la ti
pucujetique ti xch'amunojbe ye ti
vinique.
—Anchanic, loc'anic ta yo'on li
vinique —xut la.
Ti c'alal iloc' ta yo'on ti vinique,
ijipe la comel ta lum yu'un
ti pucujetique, pero muc la
xyayij. 36 Xch'ayet xa la yo'onic ti
crixchanoetique:
—¿Much'u onox le'e ti oy syu'ele,
ti ta xch'unbat smantal yu'un ti
pucujetique? —xut la sbaic.
37 Ti x'elan ispas ti Jesuse, ora la
ivinaj ta scotol jteclumetic xchi'uc
ta scotol parajeletic ti tey no'ox ta
sts'el Capernaume.

Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Ti c'alal iloc' ta templo ti Jesuse,
ibat la ta sna Simón. Ti sni'me'el
Simone tilem la tajmec.
—Abulajan q'uelbon li jni'me'ele —
xut la ti Jesuse.
39 Ti Jesuse inopoj la ech'el yo' bu
puch'ul ti jmeme'tique, iyal la ti
ac'u tup'uc sc'ac'ale. Ora la itup', lic
la mac'linvanuc.

Ja' li' yaloj ti icol yu'un ep jchameletic ti Jesuse

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

40 Ti c'alal ich'ay c'ac'ale, li
much'utic oy yajchamele tey la
yic'ojbeic c'otel ti Jesuse, c'usuc
no la chamelal cha'iic. Ti Jesuse
xcholet la iyac' sc'ob ta sba ti
jchameletique, icol la scotolic.
41 Ep la noxtoc ti much'utic
iloq'uesbat pucuj ta yo'onique. Ti
c'alal iloc' ti pucujetique, i'avanic
la.
—Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xiic
la.
Yech'o un ti pucujetique muc
la x'aq'ue c'opojicuc más yu'un ti
Jesuse, yu'un la sna'ojic ti ja' st'ujoj
Riox ti tspasvan ta mantale.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta estado Galilea ti Jesuse

(Mr. 1.35-39)

42 Ti c'alal isacub ta yoc'omale,
iloc' la ta jteclum ti Jesuse, ibat
la yo' bu ch'abal crixchanoe. Ti
crixchanoetique isa'ic la tajmec.
C'alal istaique, yo'onicuc la spajesic,
mu la xaq'uic ech'el.
43 —Persa chba calbe ya'iic li
jchi'iltactic ta yantic jteclume ti
chlic xa pasvanuc ta mantal ti
Rioxe. Yu'un ja' tacbilon o tal ti
chcal a'yuque —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
44 Ti Jesuse xcholet la iyal ta
bic'tal temploetic ta estado Galilea
ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti
Rioxe.

Ja' li' yaloj ti istaic ep choy ti yajchanc'optac Jesuse

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 Ti Jesuse tey la ic'ot ta ti'nab
Genesaret tey no'ox ta estado
Galilea. Ep la istsob sba crixchano
yo' bu ti Jesuse. Snet'net' xa la
sbaic ech'el yu'un la tsc'an cha'iic ti
c'usitic chal ti Jesuse. 2 Ti Jesuse tey
la iyil cha'cot xocol canova ta sts'el
ti'nab. Li yajvaltaque tey la ta xchuc'
snuti'ic ta ti'nab yu'un la tsacchoy
yabtelic. 3 Ti Jesuse i'och la ta jcot
canova, ja' la scanova li Simone.
—Xanubtaso loq'uel jset'uc
lacanovae —x'utat la li Simone.
Ti Jesuse ichoti la ta yut
canova, ja'o la lic xchanubtas li
crixchanoetic tey lamal ta ti'nabe.
4 Ti c'alal laj chanubtasvanuque
—Lacanovae xanubtaso ech'el
ta snabil li vo'e. Ja' tey xajip
lanuti'ique. Ja' tey chataic ep choy
—x'utat la yu'un Jesús li Simone.
5 —Jchanubtasvanej, sjunul
ac'ubal li'abtejoticotic pero muc
bu ijtaticotic. Lavi vo'ot chavale,
ta jipticotic ta vo' li stsacobil
jchoyticotique —xut la ti Jesuse.
6 Ti c'alal isjip ochel ta vo' li
stsacobil xchoyique, inoj la tajmec
ta choy. Chjat xa la ti snuti'ique.
7 Isvelu la tal yan xchi'ilic yu'un la
tsc'anic coltael. Italic la. Inoj la ta
choy xcha'cotol ti canovae. Jutuc
xa la muc xmuc yalel yu'un la toj
ol li choye. 8 Ti c'alal iyil li Simon
Pedroe ti inoj ta choy xcha'cotol ti
canovae, isquejleta la ti Jesuse.
—Cajval, mu xachi'inon. Li vo'one
jmulavilon —xut la.
9 Ti x'elan iyale, yu'un la xch'ayet
xa o yo'onic ti ep tajmec istaic
choy xchi'uc li xchi'iltaque. 10 Ja'
no'ox yech xch'ayet xa la yo'onic
uc li Jacoboe xchi'uc li Juane, ja'
li scremotic Zebedeoe, yu'un la ja'
xchi'il sbaic ta tsacchoy xchi'uc li
Simone.
—Mu me xaxi'. Ta jel avabtel.
Chba avic'bon tal crixchanoetic
—x'utat la yu'un Jesús li Simone.
11 Ja' no'ox la ti isloq'uesic ta
ti'nab ti scanovaique, iyictaic o la
li tsacchoye, ja' la ba xchi'inic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Ti c'alal tey ta jun jteclum ti
Jesuse, tey la ic'ot jun j'israel, ip la
ta lepra. C'alal iyil Jesús ti vinique,
isquejan la sba ta yichon, ja'o la
isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li
chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj
ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi la ti
vinique.
13 Ti Jesuse iyac' la sc'ob ta sba ti
jchamele.
—Ech'uc che'e —xut la.
Ora la i'ech'.
14 —Mu me much'u xavalbe ya'i
ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja'
no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo
smoton Riox chac c'u cha'al yaloj ti
Moisese yo' xilic o li jchi'iltactique
ti lecot xae —xut la ech'el vinic ti
Jesuse.
15 Pero más to la ivinaj ti chet'es
chamel ti Jesuse. Más to la ep
crixchanoetic tey ic'otic yu'un
la tsc'an cha'iic li c'usitic chale,
tsc'anic la et'esbel xchamelic. 16 Ti
Jesuse oy la ibat stuc ta xocol
balamil, ba la sc'opon Riox.

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob jun vinique

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 Ti j'ech'ele xyaquet la ta
xchanubtasvan ti Jesuse. Tey
la chotajtic jayvo' jfariseoetic
xchi'uc jayvo' ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. Talemic la ta scotol c'ox
jteclumetic ta estado Galilea,
xchi'uc la ta estado Judea, xchi'uc
la ta jteclum Jerusalén. Ti Jesuse
iyac' la iluc slequilal syu'elal
Riox, iyet'esbe la xchamel scotol li
jchameletic italique. 18 Tey la ic'ot
jayvo' j'israeletic, sq'uechojic la
c'otel ta pop jun xchi'ilic, ch'abal
la yip jun yoc sc'ob. Tsc'an ox la
ch-ochic xchi'uquic ta yut na, chba
ox la spuch'anic ta yichon ti Jesuse.
19 Pero muc la sta ochel sbeic yu'un
la toj noj ti nae. Solel la imuyic
ta bana yu'un pach'al. Ixch'ojic la
jset', tey la isyalesic xchi'uc spop
ti jchamele. Tey la ic'ot ta stuq'uil
ti Jesuse. 20 Ti Jesuse iyil la ti
xch'unojic ti oy syu'ele.
—Jchi'iltic, ac'bilot xa pertonal
yu'un lamule —xut la ti jchamele.
21 Ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc
ti jfariseoetique, “¿much'u li'i ti
tsp'is sba ta Rioxe? Muc much'u
xu' chiyac'botic pertonal yu'un li
jmultique, ja' no'ox ti Rioxe”, xi la ta
yo'onic.
22 Ti Jesuse yiloj la ti c'usi
tsnopique.
—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique?
23 Ti x'elan icalbe li vinique ti “ac'bilot
xa pertonal yu'un lamule”, xcute,
much'uuc no'ox xu' chal yech, yu'un
mu vocluc ta alel. Ja' no'ox yech mu
vocluc ta alel ti: “Lican, xanavan”,
xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic
mi chc'ot sc'op ti much'u yech chale.
24 Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal
yu'un smul li vinique. Pero q'uelic me
c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on
no'ox ta xcac'be pertonal yu'un smulic
li crixchanoetic li' ta sba balamile,
vo'on ti co'ol crixchanootique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
—Vo'on chacalbe, lican, tamo
ech'el lapope, batan ta ana —x'utat
la yu'un Jesús ti vinique.
25 Ora la ilic. Iyil la scotolic ti
iyich' ech'el ti spope, ibat la ta
sna. “Colaval”, xut la ech'el ti Rioxe.
26 C'alal iyil ti crixchanoetique,
xch'ayet xa la yo'onic.
—Coliyal Riox muc bu xquiltic o
yech ti x'elan tspase —xiic la.

Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Levie

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

27 Ti c'alal laj spas yech ti Jesuse,
iloc' la teyo'e. Iyil la jun jc'an-loc'-
c'usiticuc, tey la chotol ta xchotleb
yo' bu tsc'anbe li sloc' c'usiticuque.
Leví la sbi li vinique.
—La', batic —x'utat la yu'un ti
Jesuse.
28 Li Levie iyicta la li yabtele, ja' la
ixchi'in ech'el ti Jesuse.
29 Ts'acal to li Levie iyic' la ech'el
ta sna ti Jesuse, iyac'be la sve'el. Ep
la xchi'il ta c'an-loc'-c'usiticuc istac
ta iq'uel. Oy to la much'utic yan
iyic'. Ixchol la sbaic ta mexa scotolic
xchi'uc ti Jesuse. 30 Ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique,
chopol la iyilic ti tsobol chve'
xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc ti Jesuse.
—¿C'u yu'un ti tsobol chave'
achi'uquic li jc'an-loc'-c'usiticuque
xchi'uc li much'utic más chopol
c'usitic tspasique? —x'utatic la li
jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.
31 Ja' la itac'av ti Jesuse:
—Ti much'utic leque mu c'u stu
yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti
much'utic ipe. 32 Li vo'one ma'uc
tal jsa' li much'utic ch'abal smul ti
yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy
smulique yo' xictaic oe —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

33 Oy la much'utic c'ot sjac'beic ti
Jesuse:
—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic
lavajchanc'optac vo'ote? Li
yajchanc'optac Juane ep ta ech'el
chicta yotic tsc'oponic Riox. Ja'
no'ox yech noxtoc li yajchanc'optac
jfariseoetique —xutic la ti Jesuse.
34 Itac'av la ti Jesuse:
—C'alal teotic ta nupunele, c'alal
tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc
o chquicta cotic. 35 Ja' no'ox yech
lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque,
mu xicta yotic. Ja'to chicta yotic ti
c'alal ximilee.
36 'Muc much'u tsjat jset'uc li
yach'c'u'e ti tspac'an o li sc'a'c'u'e.
Mi yech tspase, yech chixtalan li
ach' c'u'ule. Mi ja'uc onox snupin
yu'un tsmuts li ach'e. Ja' no'ox yech
ti much'utic ta xch'unic ti vo'on
no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel osile,
ach' xa li c'usitic tspasique, mu
xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe.
37 Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel
uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco'
nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta
poco' nucule, ti c'alal xvocane, ta
xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal.
Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave.
38 Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach'
yav chich' ch'olel oe. 39 Ti much'u
nopem xa'i yuch'el li paseme, mu
sc'an ti bu chi' toe. "Más lec chca'i
li paseme", xiic —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li
j'israeletique li jayvo' tsobol
chanavic xchi'uc ti Jesuse, ja'o la
i'ech'ic xchi'uc ta be ta trigoaltic.
Isc'asic la jaychev trigo, isju' la

sc'uxic. 2 I'ileic la yu'un jayvo'
jfariseo.
—¿C'u yu'un chac'asic trigo ta
sc'ac'alil ta jcuxtique? —x'utatic la
yu'un ti jfariseoetique.
3 Ja' la itac'av ti Jesuse:
—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta
sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide
c'alal ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac ta
xanvile? 4 Tey ic'otic ta templo. Ti
Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba
mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u
mi yaloj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic
li paleetique, pero isve'ic xchi'uc
xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu
ista o smul uc.
5 'Vo'on ti co'ol crixchanootique,
vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta
jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu'
jpastique —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

6 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li
j'israeletique, ti Jesuse i'och la ta
jun biq'uit templo, ichanubtasvan
la. Tey la jun vinic smoch'oj la sba
sni'tac sbats'ic'ob. 7 Tey la jayvo'
li much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc la
jayvo' jfariseoetic. Ja' la tspa'iic ti
Jesuse. Ta la sq'uelic mi oy chet'es
chamel ta sc'ac'alil ta xcuxique yo'
la stabeic o smul ti yalojique. 8 Ti
Jesuse sna'oj la li c'usi tsnopique.
—La' va'lan li' ta o'lole —xut
la ti vinic smoch'oj sba sni'tac
sbats'ic'obe.
Ti vinique tey la ba va'luc ta
o'lol. 9 Ti Jesuse isc'opon la ti
much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti
jfariseoetique:
—Oy c'usi chajac'beic. Ta sc'ac'alil
ta jcuxtique ¿c'usi yaloj ti Rioxe
ti xu' jpastique? ¿Mi xu' jpastic li
c'usitic leque, o mi ja' ta jpastic
li c'usitic chopole? ¿Mi xu' chich'
et'esbel xchamel li much'utic ipe, o
mi tey no'ox jq'uelojtic chamicuc?
—xut la.
10 Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti
much'utic tey chotajtique.
—Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe
—x'utat la yu'un Jesús ti vinique.
Istuq'uibtas la, lec xa la icom
ti sc'obe. 11 Ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, icap
o la sjolic. Isnopic la c'usi xu' ta
xcha'leic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ist'uj lajchavo' yajchanc'op ti Jesuse

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

12 Ti c'alal ja'o yech ispase, imuy la
ech'el ta vits ti Jesuse, ba la sc'opon
Riox. Sjunul la ac'ubal tey isc'opon
Riox. 13 Ti c'alal isacube, istsob la
scotol ti much'utic ixchi'in scotol
c'ac'ale. Ja'o la ist'uj lajchavo' ti ta
xchi'in oe, ti ta stac ech'el ta yalel
a'yuc li c'usitic chale. Apoxtoletic
isbiinic. 14 Li lajchavo' it'ujeique, ja'
sbiic li'i: Simón, Pedro la i'ac'bat
sbiin yu'un ti Jesuse. Xchi'uc
Andrés, ja' yits'in li Pedroe. Xchi'uc
Jacobo, xchi'uc Juan, xchi'uc Felipe,
xchi'uc Bartolomé. 15 Xchi'uc Mateo,
xchi'uc Tomás, xchi'uc otro jun
Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Simón
ti stic'oj sba ta partido zelotee.
16 Xchi'uc Judas, ja' sbanquil yits'in
sba xchi'uc li Jacoboe. Xchi'uc

Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal
ta ts'acal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ti Jesuse

(Mt. 4.23-25)

17 Ti c'alal iyalic tal ta yoc vits
xchi'uc Jesús li lajchavo'e xchi'uc ti
much'utic ixchi'inic ti c'alal i'ay ta
vitse, tey la lamal ep crixchanoetic
c'ot staic ta stentejtic. Oy la jlom
liquemic tal ta estado Judea
xchi'uc ta jteclum Jerusalén. Oy la
jlom liquemic tal ta chib jteclum
Tiro xchi'uc Sidón li ta sts'el
ti'mare. Yu'un la ba ya'iic c'usi
chal ti Jesuse. Isc'anic la et'esbel
xchamelic noxtoc. 18 Ti much'utic
ochem pucuj ta yo'onique ic'otic
la noxtoc. Iloq'uesbat la scotolic
ti pucujetic ochem ta yo'onique.
19 Ti crixchanoetique yo'onuc la
spiquic ti Jesuse yu'un la iyilic ti
ta slequilal syu'elal no'ox i'ech' ti
chamele.

Ja' li' yaloj ti much'utic chil to jun yo'onique xchi'uc ti much'utic chil to svocolique

(Mt. 5.1-12)

20 Li lajchavo'e iq'uelbat la satic
yu'un ti Jesuse.
—Vo'oxuc ti povreoxuque, chavilic
to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un
chlic spasoxuc ta mantal ti Rioxe.
21 'Vo'oxuc ti abol abaic ta vi'nal
lavie, chavilic to ta ts'acal ti jun
avo'onique yu'un chayac'beic c'usitic
chtun avu'unic ti Rioxe.
'Vo'oxuc ti cha'oq'uic lavie,
chavilic to ta ts'acal ti jun
avo'onique yu'un ja' chaspatbe
avo'onic ti Rioxe.
22 'Vo'oxuc ti mu sc'an sq'uel asatic
li crixchanoetique, ti chasnutsique,
ti chasp'ajique, ti chopol c'usi
chayalbeic o ti avich'ojicon ta
muc' vo'on ti co'ol crixchanootique,
chavilic to ta ts'acal ti jun
avo'onique. 23 Junuc no'ox avo'onic
ti c'alal yech chc'ote, yu'un lec ti
c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Li
much'utic mu sc'an sq'uel asatique
ja' onox yech ispasic ti smuc'tatotic
ti ta más vo'nee. Abol sba ixcha'leic
ti yaj'alc'optac Rioxe.
24 'Vo'oxuc ti jc'ulejoxuque, ti mu
c'usi palta chava'iique, chavil to
avocolic ta ts'acal yu'un mu c'usi
chayac'beic ti Rioxe.
25 'Vo'oxuc ti noj ach'utic lavie,
chavilic to vi'nal ta ts'acal.
'Vo'oxuc ti chatse'inic lavie, chavil
to avocolic yu'un chavat avo'onic
chavoq'uita to abaic ta ts'acal.
26 'Vo'oxuc ti lec chayilic li
crixchanoetique, mu c'usi bal o
yu'un chavil to avocolic ta ts'acal.
Yu'un ja' yechoxuc chac c'u cha'al ti
much'utic isp'is sbaic ta yaj'alc'optac
Riox ti ta más vo'nee. Yech no'ox ti
lec i'ileic yu'un ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti ac'u jc'uxubintic ti much'utic chiscrontainotique

(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 'Vo'oxuc ti li' chava'iic li c'usitic
chcal lavie, chacalbeic. C'uxubino
acrontaic. Ti much'utic mu sc'an
sq'uel asatique, lec me xac'oponic,
xacoltaic. 28 Mi chopol ti c'usitic
chayalbeique, mu me c'usi chopol
xavalbeic uc. C'oponbeic Riox yo'
xlecub o yo'onique. 29 Ti mi oy
much'u chasmajbe jot xocon asate,
albo ti xu' smaj xcha'jotole. Ti mi

oy much'u chaspojbe apimilc'u'e,
ac'bo. Ac'bo noxtoc li jlom ta yute.
30 Ti mi oy much'u chasc'anbe li
c'usuc avu'une, ac'bo. Ti mi oy
much'u tspoj li c'usi avu'une, mu me
xac'anbe sutel. 31 Mi chac'an ti lec
chayil li crixchanoetique, ja' tsc'an
ti lec chavil uque.
32 'Pero mi ja' no'ox ac'anojic li
much'utic sc'anojoxuque, mu xvinaj
ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc
li much'utic chopol sjole. 33 Ti mi
ja' no'ox chac'uxubinic li much'utic
chasc'uxubinique, mu xvinaj ti
lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc
li much'utic chopol sjole. 34 Ti mi
ja' no'ox chavac'beic xch'amun
ataq'uinic li much'u avilojic ti sna'
sutese, mu xvinaj ti lec avo'onique.
Co'oloxuc xchi'uc li much'utic
chopol sjole. Yu'un ja' no'ox chac'be
xch'amun staq'uinic li much'utic
yilojic ti sna' sutesele. 35 Li
vo'oxuque tsc'an chac'uxubinic li
much'utic chascrontainique. Tsc'an
lec chavilic scotol crixchanoetic. Ti
mi oy c'usi chaxch'amunbee, ac'bo,
ac'u mi mu sutes, yo' xvinaj o ti
xch'amaloxuc ti Rioxe, yo' xata o
ep amotonic ta vinajele. Ti Rioxe
sc'uxubinoj li much'utic chopol
sjol uque ti mu sna' xalic colaval ti
c'alal oy c'usi tstabeic Rioxe. 36 Ja'
más lec c'uxubinvananic chac c'u
cha'al chc'uxubinvan ti Jtotic Riox
ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti mu me jnopbetic smul jchi'iltique

(Mt. 7.1-5)

37 'Mu me xanopbe smul achi'ilic
yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe ti oy
amule. Mi oy bu ista smul avu'unic
lachi'ilique, aq'uic ta pertonal
yo' ti xayac'beic o pertonal yu'un
amulic ti Riox uque. 38 Ac'beic
c'usi chtun yu'un lachi'ilique yo' ti
xayac'beic o c'usi chtun avu'unic ti
Riox uque. Más to ep cha'ac'batic
li vo'oxuque. Ja' chac c'u cha'al
li much'utic ts'acal chac' li c'usi
chaq'ue, ti lec tsnojese, ti chtanij xa
loq'uel ta sti'ile, ja' yech chavich'ic
ti c'usi chtun avu'unic li vo'oxuque.
Ti mi ep chavaq'uique, ja' no'ox
yech ep cha'ac'batic uc. Ti mi jset'
chavaq'uique, ja' no'ox yech jset'
chayac'beic ti Riox uque —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
39 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:
—Li much'u ma'sate mu stac' xac'be
yil be li xchi'il ta ma'satile. Co'ol
chp'ajic ta ch'en. 40 Li jchanvune
mu co'oluc sna'ic xchi'uc yajmaestro
yu'un ja'to ta xchan. Ti c'alal xchane,
co'olic xa. Yech'o un t'ujic ti much'u
chac'anic ti chaxchanubtasique.
41 'Ac'u mi mu c'usi más chopol
tspas lachi'ile, li vo'ote yochelot ta
sq'uelel. Mu xava'i aba ti más to
chopol li c'usi chapase. 42 "Chopol
ti x'elan chapase", xavut lachi'ile,
pero ¿c'uxi chap'ijubtasvan ti
más to chopol c'usitic chapas li
vo'ote? Li vo'ote chanop ti mu
c'usi chopol chapase. Mi chac'an
chap'ijubtas lachi'ile, ja' tsc'an ti
vo'ot ba'yi chavicta spasel li c'usitic
chopole. Mi avil xa ti lecote, xu' xa
xap'ijubtas lachi'ile.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ta jnoptique ja' yech chloc' ta quetic

(Mt. 7.15-20; 12.33-35)

43 'Ja' chac c'u cha'al li te'el
lo'boletique, ti bu onox leque, lec li

sate. Ti bu onox chopole, chopol li
sate. Mu scap sba li leque xchi'uc
li chopole. 44 Ti c'u x'elan sat li jtec'
te'e ja' chvinaj o mi lec, mi chopol.
Muc bu xavilic ic'ux ta jtec' ch'ix,
muc bu xavilic uva ta macom. 45 Ja'
no'ox yech li much'u lec yo'one lec
chc'opoj, lec c'usi tsnop. Li much'u
chopol sjole chopol chc'opoj, chopol
c'usi tsnop. Ti c'u x'elan ta snopique
ja' yech chloc' ta yeic.

Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti ismeltsan snaic ya'ele

(Mt. 7.24-27)

46 ’¿C'u yu'un ti “Cajval, Cajval”
xavuticone ti muc bu chapasic li
c'usitic icale? 47 Ti much'u cha'i
li c'usitic chcale, mi ta xch'une,
chacalbe ava'iic c'u x'elan. 48 Co'ol
xchi'uc jun vinic ti ismeltsan sna
ta ba tone. Nat isjoc' yalel ja'to ti
ista li tone. Ja'to tey isliquesbe li
stanal yoque. Ital tsots vo', inoj li
uc'ume, icajtsaj c'alal ba osil, ic'ot
yo' bu li nae. Li pana xocon nae
inoj. Pero muc xlom yu'un ta ba
ton smeltsanoj. 49 Ti much'u cha'i li
c'usitic chcale, mi mu xch'une, co'ol
xchi'uc jun vinic ti ta ba balamil
ismeltsan snae, ch'abal stanal yoc.
Ital tsots vo', inoj li uc'ume, icajtsaj
c'alal ba osil, ic'ot yo' bu li nae. Li
pana xocon nae inoj. Ora ilom
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel smozo jun capitan solteroe

(Mt. 8.5-13)

7 Ti c'alal laj xchanubtas
crixchanoetic ta yoc vits
ti Jesuse, ibat la ta jteclum
Capernaum. 2 Oy la jun capitan
soltero, tey la nacal ta Capernaum.
Oy la jun smozo sc'anoj la tajmec.
I'ipaj la, ta xa'ox la xcham ti smozoe.
3 Ti c'alal iya'ibe sc'oplal Jesús ti
capitan solteroe, istac la ech'el
jayvo' jmeltsanejc'opetic yu'un
jurioetic ti tey ta Capernaume.
Ba la yalbeic ti Jesuse mi mu la
x'abulaj xba yet'esbe xchamel ti
smozoe. 4 Ti jmeltsanejc'opetique
ibatic la yo' bu ti Jesuse.
—Abulajan c'uxubino li capitan
solteroe. 5 Yu'un sc'anojotic jcotoltic.
Ja' iyac' taq'uin ti imeltsaj o li templo
li' ta jteclume —xutic la ti Jesuse.
6 Ti Jesuse ixchi'in la ech'el ti
jmeltsanejc'opetique. Ti c'alal
po'ot xa'ox la xc'otic ta snae, ti
capitan solteroe istac la tal jayvo' ti
much'utic lec sc'opone yu'un la ja'
tal spajesic ti Jesuse.
—Totic, mu la xba avac' avocol.
Yu'un la mu tsotsuc yabtel ti vo'ot
chabat ta snae. 7 Mu la smeloluc
cha'i ti chtal sc'oponot stuque. Xu'
la ja' no'ox alo jp'eluc ti ac'u ech'uc
xchamel li smozoe. 8 Mantal no'ox
la ta xch'un ti tspas ta mantal li
solteroetique. Batan, mi xut la li
june, chbat la. La' to, mi xut la li
june, chtal la. Paso chac li'i, mi xut
la li smozoe, tspas la, xiyutoticotic
tal —xutic la c'otel ti Jesuse.
9 Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet
xa la yo'on. Ijoyij la.
—Chacalbeic ti muc bu jtaoj junuc
jchi'iltic ta israelal ti ta xch'un
chac c'u cha'al ta xch'un li capitan
solteroe —xut la ti crixchanoetic
tey nap'ajtic ech'el ta spate.
10 Ti c'alal isut ti much'utic
itaqueic tale, lec xa la c'ot staic ti
smozo capitan solteroe.

Ja' li' yaloj ti ixcha'cuxesbe screm me'anal ants tey ta jteclum Naín ti Jesuse

11 Li lajchavo'e tsobolic la ech'el
xchi'uquic ti Jesuse, ibatic la ta jun
jteclum, Naín sbi. Ep la crixchanoetic
nap'al ech'el. 12 Ti c'alal po'ot
xa'ox la xc'otic ta sti' scorraltonal
li jteclume, ti Jesuse iyil la ti oy
much'utic scuchojic tal ánimae yu'un
chba smuquic. Ti ánimae screm la
jun me'anal ants. Junjunuc o la ti
yole. Ep la tajmec smuquel, ja' la ti
much'utic tey nacajtic ta jteclume.
13 Ti Cajvaltic Jesuse ti c'alal iyil ti
antse, ic'uxubaj la ta yo'on.
—Mu xa'oc' —xut la.
14 Inopoj la ech'el, ispicbe la
sq'uech'obte'al ti ánimae. Ti
much'utic scuchojic tale va' xiic la.
—Crem, vo'on chacalbe, lican —
xut la ánima ti Jesuse.
15 Ora la ichoti ti creme, lic la
lo'ilajuc.
—Ic'o ech'el lacreme —x'utat la
yu'un Jesús ti antse.
16 Ti much'utic teye ixi' la scotolic.
Pero “coliyal Riox” xiic la.
—Li jchi'iltic li'i yaj'alc'op Riox.
Tsots syu'el —xi la jlom.
—Vo'otic jc'uxubineltic ti itaque tal
yu'un ti Rioxe, vo'otic ti st'ujojotic
onoxe —xi la jlom.
17 Ti c'usi ispas ti Jesuse, ivinaj la
ta sjunlej estado Judea xchi'uc ti
butic nopol xile.

Ja' li' yaloj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 11.2-19)

18 Ti Juan j'ac'-ich'vo'e i'albat la
yu'un yajchanc'optac ti c'usitic tspas
ti Jesuse. Ti c'alal iya'ie, iyalbe la
cha'vo' yajchanc'op.
19 —Ba jac'beic li Jesuse mi ja' xa
ti much'u sc'oplal chtal spasotic ta
mantale, o mi ta to jmalatic otro
jun —x'utatic la ech'el ti cha'vo'e.
20 Ti c'alal ic'otique, isc'oponic la
ti Jesuse:
—Li' listacoticotic tal li Juan
j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotic mi
vo'ot ti sc'oplal chtal apasoticotic
ta mantale, o mi ta to jmalaticotic
otro jun —xutic la ti Jesuse.
21 Ti Jesuse ja'o la xyaquet ta
xet'esbe xchamel ep jchameletic
ti c'alal ic'otique, xchi'uc la ti
much'utic ip ta chine. Ta la
sloq'uesbe pucujetic ta yo'on ti
crixchanoetique, ta la sjambe sat
ma'satetic.
22 —Ba albeic li Juane li c'usitic
ijpas avilique xchi'uc li c'usitic ical
ava'iique. Li ma'satetique chil xa
sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic.
I'ech' xa xchamelic li much'utic
ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic
li pac'chiquinetique. Li much'utic
chamemic xa'oxe ijcha'cuxesic xa.
Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti oy
cuxlejal ta sbatel osile. 23 Mu me
xicta sba li Juane, ac'u yich'on o ta
muc', junuc me yo'on, xiyutoticotic
tal li Jesuse, xavutic c'otel li Juane
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
24 Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac
ti Juane, ti Jesuse lic la yalbe
crixchanoetic sc'oplal ti Juane.
—Ti c'alal la'ayic ta xocol
balamile, ma'uc puj ay aq'uelic
ti xbat ta jot ta jot ta iq'ue.
25 Yaj'alc'op Riox ay aq'uelic. Avilic
ti muc bu lec sts'acubtasoj sbae. Ti
much'utic sts'acubtasoj sbaique,

ti mu c'u me'anal cha'iique, ja' li
preserenteetique yu'un jc'ulejetic.
26 Li Juan ay aq'uelique, ma'uc yech
pero más tsots yabtel chac c'u cha'al
ti yan yaj'alc'optac Rioxe. 27 Ts'ibabil
onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane
ti ja' chjelav tal cu'une.
Ba'yi ta jtac ech'el mantal.
Ja' chalbe li crixchanoetique ti
tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta
muq'ue,
xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil.
28 Chacalbe ava'iic, ta scotol li
crixchanoetique muc much'u más
tsots yabtel chac c'u cha'al li Juan
j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u ta
xch'un pasel ta mantal yu'un ti
Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel,
más ch-ac'bat yil c'u x'elan tspas
mantal ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-
ac'bat yil li Juane.
29 'Li much'utic iya'iic ti c'usitic
iyal li Juane xchi'uc li jc'an-loc'-
c'usiticuque, ixch'unic yictael li
c'usitic chopole, isc'anbeic ich'vo'
li Juane yo' x'aq'ueic o ta pertonal
yu'un ti Rioxe. Yu'un iya'iic ti
oy smulic ta stojol ti Rioxe. 30 Li
jfariseoetique xchi'uc li much'utic ta
xchanubtasvanic ta smantal Rioxe,
muc xch'unic yictael li c'usitic
chopole, yech'o ti muc sc'anbeic
ich'vo' li Juane. Isp'ajic li pertonale
ti ch-ac'batic ox yu'un ti Rioxe.
31 'Chacalbeic c'u xa'elanic vo'oxuc
ti cuxuloxuc lavie. 32 Caltic no'ox
ya'el ti oy c'oxetic tey chtajinic
ta ch'ivite. Li jlome iyalbeic
li jayvo' xchi'iltac ta tajimole:
"Icoq'uesinticotic ama pero muc
xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'oticotic
pero muc xa'oq'uic noxtoc. Mu
c'usi xac'anic", xutic. Ja' yechoxuc
uc yu'un mu c'usi xac'anic. 33 Ti
c'alal ital li Juane, muc xaxchi'inic
ta ve'el ta uch'vo' pero chopol
ava'iic. "Ochem pucuj ta yo'on",
xachiic. 34 Ti c'alal lital vo'on ti co'ol
crixchanootique, lajchi'inic ta ve'el
ta uch'vo' pero chopol ava'iic noxtoc.
"Q'uelavil tol xve', tol xuch' ya'lel
uva", xachiic. Lec xil noxtoc li jc'an-
loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic
más chopol c'usitic tspasique",
xachiic. 35 Ti sp'ijubtasojicoxuc ti
Rioxe, avich'oticotic ta muc' xchi'uc
Juan ti yechuque. Ja' chul o ta
ajolic ti sp'ijubtasojoticotic ti Rioxe,
yech'o ti ijpasticotic ti c'usitic
ijpasticotique —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti och ve'uc ta sna jun jfariseo ti Jesuse

36 Ti Jesuse i'iq'ue la ech'el ta ve'el
yu'un jun jfariseo. Ibat la, ichoti la
ta mexa. 37 Ti c'alal xyaquet chve' ta
mexae, ja'o la tey ic'ot jun ants, chopol
la c'usitic tspas. Yu'un la iya'i ti tey
ta sna jfariseo ti Jesuse. Yich'oj la
c'otel jun slimete, noj la ta ya'lel muil
nichim. 38 Ti antse tey la ic'ot ta sts'el
ti Jesuse. Iyoq'uita la sba. Ti ya'lel
sate ic'ot la ta yoc ti Jesuse. Iscusbe
la ta stsatsal sjol. Isbuts'be la ti
yoque. Ja'o la iscoconbe ta yoc ti sbel
slimetee yu'un la iyich' ta muc'. 39 Ti
c'alal iyil ti much'u i'ic'van ta ve'ele,
"Ti ja'uc yaj'alc'op Riox li vinic li'i,
sna'oj ti chopol c'usitic tspas li ants ti
chpicone", xi la isnop ti jfariseoe.
40 —Simón, oy c'usi chacalbe
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
—¿C'usi? —xi la ti Simone.
41 —Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic
ich'amunbat staq'uin yu'un cha'vo'

vinique. Li june ixch'amun quiniento.
Li june ixch'amun cincuenta. 42 Ti
c'alal iyil ti mu xa sut yu'unic li yajval
taq'uine, ixch'aybe yil xcha'va'alic. Li
cha'vo' vinic ti ich'aybat yile, ¿much'u
más c'anvanem xana'? —x'utat la yu'un
ti Jesuse.
43 —Ja' nan más c'anvanem li much'u
ich'aybat ep yile —xi la ti Simone.
—Yech ava'uc —xi la ti Jesuse.
44 Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti
antse, ja' la isc'opon ti Simone:
—Ti c'alal li'och tale, muc much'u
lispocbe coc. Q'uelavil li ants li'i, ja'
lispocbe coc ta ya'lel sat. Liscusbe ta
stsatsal sjol noxtoc. 45 Li vo'ote muc
xabuts'on ti c'alal liyule. Li antse
lisbuts'be coc. Yilel to tsbuts'. 46 Li vo'ote
muc xacoconbon aceite ta jol. Yan li
antse liscoconbe ya'lel muil nichim ta
coc. 47 Chacalbe ava'i, ac'u mi ep smul
li antse, lavie ac'bil xa pertonal yu'un
smul yu'un sc'anojon tajmec. Li much'u
jutuc no'ox smul ti yaloje ti icac'be
pertonale, ja' mu másuc sc'anojon
—x'utat la yu'un Jesús ti Simone.
48 —Li vo'ote la'ac'bat xa pertonal
yu'un lamule —x'utat la yu'un Jesús
ti antse.
49 —¿Much'u li vinic li'i ti c'alal ta
mulil chac' pertonal uque? —xiic la
ti much'utic tey ta mexae.
50 Ti antse i'albat la noxtoc yu'un
ti Jesuse:
—La'ac'bat xa pertonal yu'un lamule
yu'un ach'unoj ti oy jyu'ele. Yech'o un
mu me c'u xal avo'on, batan —x'utat la.

Ja' li' yaloj ti oy jayvo' antsetic ismac'linic ti Jesuse xchi'uc ti yajchanc'optaque

8 Ts'acal to li lajchavo'e tsobol
la ibatic ta jteclumetic
xchi'uc ta parajeletic xchi'uquic
ti Jesuse. Ti Jesuse ja' la iyal ti
chlic xa pasvanuc ta mantal ti
Rioxe. 2 Xchi'uquic la ech'el jayvo'
antsetic. Oy la iloq'uesbatic pucuj
ta yo'onic yu'un ti Jesuse, oy la
i'et'esbat xchamelic. Tey la capal
ech'el jun ants, María la sbi, liquem
la tal ta jteclum Magdala. Ja' la ti
iloq'uesbat vucvo' pucuj ta yo'on
yu'un ti Jesuse. 3 Tey la li Juana
uque, li yajnil Chuzae. Li Chuzae
ja' la xchabiojbe sna li covierno
Erodese. Tey la li Susana uque
xchi'uc la yan antsetic. Ja' la
imac'linatic li lajchavo'e xchi'uc ti
Jesuse. Li antsetique isloq'ues la
stuquic li ve'lile.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo

(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

4 Ep la crixchanoetic liquemic la
tal ta jujun jteclum istsob la sbaic
yo' bu ti Jesuse. Ja'o la iyal jun lo'il
ti Jesuse:
5 —Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic
ba svaj strigoe. Ti c'alal isvaje, oy
jlom ta be ic'ot. Tey ilaj ta tec'ulanel.
Ital mutetic, istam. 6 Oy jlom ta
tontic ic'ot. Ti c'alal ich'i jset'e, ora
itaquij, yu'un itaquij li lum ta ba tone.
7 Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal
ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja'
ich'ajub o. 8 Oy jlom ta lequil balamil
ic'ot. Lec ich'i, ibeq'uin. Li jp'ej trigoe
iyac' cien li sbeq'ue —xi la.
Ti c'alal laj yal chac taje, tsots la
ic'opoj.
—Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale,
nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
9 Li lajchavo'e isjac'beic la ti
Jesuse ti c'usi smelol ti lo'il iyale.

10 —Li vo'oxuque jamal lacalbeic
c'u x'elan tspas ta mantal
crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique
ta lo'il no'ox chcalbeic. Yu'un ep ta
ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale,
pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta
ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc
xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic.
11 'Chacalbe ava'iic c'usi smelol
li lo'ile. Li bec' trigoe ja' seña li
sc'op Rioxe. 12 Li bec' trigo ti ic'ot
ta bee, ja' seña ti much'utic ya'yojic
xa li sc'op Rioxe pero mu xch'unic.
Ta xtal ta ora ti pucuje, chtal
ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe yo'
mu xch'unic oe, yo' mu xcuxiic o ta
sbatel osile. 13 Li bec' trigo ti ic'ot ta
tontique, ja' seña ti much'utic c'alal
cha'iic li sc'op Rioxe ora ta xch'unic,
jun xa yo'onic yilel. Pero mu
sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal
x'ilbajinatique, ora chicta sbaic.
14 Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique,
ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li
sc'op Rioxe pero ja' no'ox ta yo'onic
li c'usitic oy ta sba balamile. Ja'
chlo'loatic o. Ja' yolontabil chcom
ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu
j'ech'eluc ta xch'unic. 15 Li bec' trigo
ti ic'ot ta lequil balamile, ja' seña ti
much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op
Rioxe. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el
yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe.
Ac'u mi ch-ilbajinatic, mu xicta o
sbaic.

Ja' li' yaloj ti jamal xcaltic a'yuc li sc'op Rioxe

(Mr. 4.21-25)

16 'Muc much'u ta stsan scas ti
ja'o tsmac ta p'ine, ti ja'o tstic' ta
yolon teme. Toyol onox chac' yo'
xilic o osil li much'utic ch-ochique.
17 Ja' no'ox yech jamal xavalic
a'yuc li c'usitic lacalbeique, mu me
avo'onicuc no'ox sna'. Jamal me
xavalic a'yuc ti c'usi orae.
18 'Yech'o un a'ibeic me lec smelol
li c'usitic chacalbeique. Ti much'utic
sjunul yo'on ta xch'unique más
ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe
yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an
ta xch'unic. Yan ti much'utic mu
sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti
jayp'el sna'ique ta xpojbatic ta jmoj
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Tey la ic'ot yits'intac ti Jesuse
xchi'uc ti sme'ique. Pero muc la
x'ochic yo' bu ti Jesuse yu'un la
tsinil tajmec crixchano ta yut na.
20 Oy la much'u i'albon ti Jesuse:
—Tey ta ti'na ame' xchi'uc
avits'intac yu'un la tsc'an
chasc'opon —xut la.
21 —Chcal ava'iic, ti much'utic
cha'iic li sc'op Rioxe, ti tspasic chac
c'u cha'al chale, ja' co'ol xchi'uc
jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 Ti j'ech'ele i'ochic la ta canova
slajchava'alic xchi'uquic ti Jesuse.
—Batic ta jech nab —x'utatic la.
Ibatic la. 23 Ti c'alal chanavic xa
la ta ba nabe, ivay la ti Jesuse. Ti
c'alal vayeme, ja'o la ilic tsots ic'.
Xyuc'yon xa la tajmec li nabe. Ep la
i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox
la yalel. 24 Istijic la ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, ta xa me
xichamotic —xutic la.
Ilic la ti Jesuse, ispajes la li iq'ue,
ivaxi la yu'un li nabe.
25—¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el
ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utatic la.
Más to la ixi'ic. Xch'ayet xa la
yo'onic.
—¿Much'u li vinic li'i ti jliquel
ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li
nabe? —xut xa la sbaic.

Ja' li' yaloj ti iloquesbat pucujetic ta yo'on jun jgadarae

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26Tey la ic'otic ta jech nab ta
steclumal jgadaraetic. Li Galileae li'
la ta jech nab icom yu'unique. 27Ti
c'alal iloq'uic ta canovae, ital la jun
jgadara. Vo'ne xa la ochem pucuj
ta yo'on. Ch'abal la sc'u', ch'abal
la sna. Ja' xa la snainoj li ch'ojbil
tonetic yo' bu chich'ic tiq'uel ti
ánimaetique. 28Ti c'alal iyil Jesús ti
vinique, isquejan la sba ta yichon,
ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.
I'avan la.
—¿C'usi acuentaon o li vo'ote?
Jesús, Xch'amal Riox ta vinajel. Mu
me xavac'bon castico —xi la.
29Ti x'elan iyale, yu'un la iyal
xa'ox ti Jesuse ti ac'u loc'uc pucuj
ta yo'one. Ep to'ox la ta ech'el
i'ilbajinat yu'un pucuj ti vinique. Ti
crixchanoetique ixchucbeic to'ox la
yoc sc'ob ta carina, pero ituch' la
yu'un. Tsuje to'ox la ech'el ta xocol
balamil yu'un ti pucuje.
30—¿C'usi abi? —x'utat la yu'un
Jesús ti vinique.
—Legionon —xi la.
Ti x'elan iyale, yu'un la ep
pucujetic ochem ta yo'on.
31—Mu me xatacoticotic ech'el ta natil
ch'en —xutic la Jesús ti pucujetique.
32Ja'o la tey xlamet ep chitometic
ta ch'ut vits.
—Abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic
ta chitometique —xi la ti pucujetique.
Ti Jesuse iyac' la permiso. 33Ti
pucujetique iloc' la ta yo'on ti vinique,
i'och la ta chitometic. Ti chitometique
stusus xa la yalel scotol, ip'ajic la ta nab,
ijic'av la scotol.
34Ti jchabichitometique, ti c'alal iyilic
ti x'elan ispas ti chitometique, ixi'ic la
tajmec. Ora la ba yalic ta jteclum xchi'uc
ta parajeletic. 35Ti crixchanoetique
tal la sq'uelic. Ti c'alal ic'otic yo' bu ti
Jesuse, ti vinic ochem to'ox ep pucujetic
ta yo'one, iyilic la ti tey xa chotol ta
sts'el yoc ti Jesuse. Oy xa la sc'u', lec xa
la. Ixi'ic o la. 36Ti much'utic iyilic ti c'uxi
ilecub ti vinique, iyalbeic la ti much'utic
tey laj c'otuque. 37Ti c'alal iya'iique —
Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic la ti
Jesuse yu'un la ixi'ic tajmec.
Yech'o un i'ochic la ta canova
slajchava'alic xchi'uquic ti Jesuse,
isutic la tal ta jech nab.
38—Chajchi'in ech'el —xi la tajmec ti
much'u ochem to'ox pucujetic ta yo'one.
39—I'i. Batan ta ana, ba albo
lachi'iltaque ti lasc'uxubin xa ti
Rioxe, ti iloc' xa ti pucujetic ta
avo'one —x'utat la yu'un ti Jesuse.
Ibat la ti vinique, ba la yal ta
sjunlej steclumal ti iloq'uesbat
pucujetic ta yo'on yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40Ti c'alal isutic tal noxtoc
li' ta jech nabe, tey la lamal ep

crixchanoetic chmalavanic ta
ti'nab. Xmuyubajic xa la ti tey
iyul ti Jesuse. 41 Tey la ic'ot jun
vinic yo' bu ti Jesuse, Jairo la sbi.
Jmeltsanejc'op la ta templo teyo'e.
Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse,
ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.
—¿Mi mu xa'abulaj xibatic ta jna?
42 Yu'un ta xcham xa jtseb. Yo junuc
o. Lajcheb xa sjabilal —xut la ti
Jesuse.
Ti Jesuse ibat la. Tey la nap'alic
ech'el slajchava'alic xchi'uc epal
crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic
ech'el. 43 Oy la jun ants, slajchebal
xa la jabil ti mu xmac xchamele.
Ep la isa' jpoxtavanej, muc la
xq'uele lec, muc la xmac o ti
xchamele. Ilaj la scotol ti staq'uine.
44 Ti antse nap'al la ibat ta spat
ti epal crixchanoetique, ispits' la
sba jelavel, ista la ta picbel sne
spimilc'u' ti Jesuse. Ti c'alal ispique,
ora la imac ti xchamele.
45 —¿Much'u ti lispique? —xi la ti
Jesuse.
—Muc xquilticotic —xi la scotolic.
—Jchanubtasvanej, tol chnet'van
chavil li crixchanoetique.
Chasnet'ot tal ta jujot. ¿C'u yu'un ti
chajac' ti much'u laspique? —xi la
xchi'uc xchi'iltac li Pedroe.
46 —Oy much'u lispic yu'un ica'i
ti oy much'u i'ech' xa xchamel ta
jyu'ele —xi la ti Jesuse.
47 Ti antse mu ox la sc'an xvinaj
ti yaloje. Ti c'alal iya'i ti ivinaj xae,
xt'elt'on xa la ta xi'el. Tey la ta o'lol
crixchanoetic isquejan la sba ta
yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba
ta balamil noxtoc. Jamal la iyalbe ti
ta scoj chamel ti ispicbe spimilc'u'e,
ti ja' ilecub o ti c'alal ispique.
48 —Ants, yu'un ach'un ti oy
jyu'ele, yech'o ti lecot xae. Mu c'u
xal avo'on, batan —x'utat la yu'un
ti Jesuse.
49 Ti c'alal yolel chlo'ilaj ti Jesuse,
ja'o la ital jun ti much'utic tey ta
sna ti jmeltsanejc'ope.
—Icham xa latsebe. Yech
xa no'ox chba yac' svocol li
Jchanubtasvaneje —xut la yulel ti
Jairoe.
50 —Mu xavat avo'on. Ja' no'ox
ch'uno ti oy jyu'ele. Ta xcha'cuxi
latsebe —x'utat la yu'un ti Jesuse.
51 Ti c'alal ic'ot ta sna Jairo ti
Jesuse, mu la sc'an xchi'in ochel ep
crixchanoetic, ja' no la iyic' ochel li
Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc
li Juane, xchi'uc ti stot sme' tsebe.
52 Oy la much'utic tey ch-oq'uic ta
pana.
—Mu xa'oq'uic. Li tsebe muc bu
chamem, ta xvay no'ox —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
53 Tse'ej la xa'i scotolic ti x'elan
iyale yu'un la sna'ojic ti ichame.
54 Ti Jesuse i'och la ech'el yo' bu
telel ti ánimae, istsacbe la sc'ob ti
tsebe, tsots la ic'opoj.
—Tseb, lican —xut la.
55 Ora la icha'cuxi ti tsebe, ilic la.
—Ac'beic sve'el —xi la ti Jesuse.
56 Ti stot sme' tsebe xch'ayet xa la
yo'onic.
—Mu me much'u xavalbeic ti
icha'cuxi latsebique —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un
ti Jesuse. I'ac'bat la syu'elic ti

xu' tsloq'uesbeic pucujetic ta yo'on
li xchi'ilique, xchi'uc ti ta xet'esic
chamele. 2 Itaqueic la ech'el, ba la
yalbe xchi'ilic ti chlic xa pasvanuc
ta mantal ti Rioxe, ba la yet'esbeic
xchamel ti much'utic ipe. 3 I'albatic
la ti mu ya'uc yich'ic ti c'usitic
chtun yu'unic ta bee.
—Mu me xavich' ech'el anamte'ic,
mi ja'uc anuti'ic, mi ja'uc ave'elic,
mi ja'uc ataq'uinic. Mi ja'uc xavich'
ech'el cha'q'uex ac'u'ic. 4 Ti bu nail
chc'ot ach'amunique, teyanic o
me. 5 Mi oy bu jteclumal mu xac'
ta ch'om snaique, loc'anic teyo'e.
Lilinic comel spucucal avoquic, ja'
seña ti chcom ta sba stuquic ti mu
xch'unic pasel ta mantal yu'un ti
Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
6 Iloq'uic la ech'el, i'ech'ic la ta
jujun parajel, iyalbe la ti xchi'ilique
ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti
Rioxe. Iyet'esbeic la xchamelic ti
much'utic ipe.

Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

7 Ti covierno Erodese iya'i la ti ep
c'usitic tspas ti Jesuse. Mu xa la sna'
lec c'usi tsnop yu'un la oy jlom iyalic
ti ja' icha'cuxi ti Juan j'ac'-ich'vo'e.
8 —Ja' nan ti j'alc'op Elias ti ta
más vo'nee —xiic la jlom.
—Ja' nan icha'cuxi junuc ti
yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee —
xiic la jlom.
9 —Vo'on ijloq'ues mantal ti iyich'
tuch'bel sjol ti Juane. ¿Much'u van
taje ti chca'ibe sc'oplal ti lec c'usitic
tspase? —xi la ti Erodese.
Ti Erodese tsc'an la tsq'uelbe sat
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Ti c'alal isutic tal li
apoxtoletique, yul la yalbeic ti
Jesuse ti c'usitic ispasique.
—Jq'uej jbatic ech'el ta xocol
balamil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
Ibatic la ta sts'el jun jteclum
Betsaida sbi. 11 Ti c'alal iya'i ti
crixchanoetique, ba la staic. Ti
Jesuse lec la iya'i ti ic'otic ti
crixchanoetique. Iyal la ti chlic
xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe.
Iyet'esbe la xchamelic ti much'utic
ipe.
12 Ti c'alal imal c'ac'ale, istsob la
sbaic tal li lajchavo'e.
—Lavi nopol no'ox li
parajeletique, más lec taco ech'el li
crixchanoetique, ac'u ba xch'amunic
na, ac'u ba sman sve'elic. Li' ta
xocol balamile mu c'usi oy —xutic
la ti Jesuse.
13 —Mac'linic vo'oxuc —x'utatic la.
—Mu c'usi oy cu'unticotic.
C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc
cha'cot choy. Ja' no'ox mi chba
jmanbeticotic tale —xutic la.
14 Oy la vo'miluc viniquetic ti tey
lamale.
—Albeic li crixchanoetique ti
ac'u chotlicuc ta cincuentatique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
15 Iyalbeic la ti crixchanoetique,
ja' la yech ichoti scotolic. 16 Ti
Jesuse ja' la ixch'am ti vo'p'ej pane
xchi'uc ti cha'cot choye. Isq'uel la
vinajel, “colaval” xut la ti Rioxe.
Ja'o la ixut ti pane, ixch'ac la noxtoc
ti choye, i'ac'batic la li lajchavo'e.
Li lajchavo'e ja' xa la iyac'beic ti

crixchanoetique. 17 Ive' la scotolic,
lec la inojic. Li lajchavo'e istsobic la
ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal
muc xlaj yu'un ti crixchanoetique.
Inoj la lajcheb moch ti sovrae.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

18 Ti j'ech'ele isq'uej la sbaic
xchi'uc ti Jesuse yu'un la stuc ba
sc'opon Riox. Ti c'alal laj sc'opon
Rioxe —¿C'usi van cabtel yalojic li
jchi'iltactique? —x'utatic la.
19 —Jlom chalic ti Juan ac'-
ich'vo'ote. Jlom chalic ti Elíasote.
Jlom chalic ti yaj'alc'opot Riox ti ta
más vo'nee ti yu'un nan icha'cuxie
—xutic la.
20 —Li vo'oxuque ¿c'usi cabtel ti
avalojique? —x'utatic la.
—Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox
chapasoticotic ta mantale —xi la li
Pedroe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31—9.1)

21 —Mu to me much'u xavalbeic ti
c'usi cabtele.
22 'Vo'on ti co'ol crixchanootique
jna'oj ti ta onox xcac' jvocole.
Mu xiyich'ic ta muc' li
jmeltsanejc'opetique xchi'uc li totil
paleetique, xchi'uc li much'utic ta
xchanubtasvanic ta smantal Rioxe.
Ja' chiyaq'uic ta milel, chimuque, ta
yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
23 Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe
scotol ti crixchanoetique:
—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue
mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic.
Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel scotol
c'ac'al chac c'u cha'al ta xcuch cu'un
li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o. 24 Ti
much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue ti
ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta
x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan
ti much'utic muc ta alel yu'unic
mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel
osil. 25 Mi ja' no'ox ta avo'onic li
c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi
bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc'
ta sbatel osil. Ac'u mi jc'ulejoxuc
tajmec li' ta sba balamile, pero
mu xu' chaman abaic loq'uel li
ta c'oq'ue. 26 Mi chaq'uexavic ta
yalel ti avich'ojicon ta muq'ue,
mi chaq'uexavic ta yalel a'yuc li
c'usitic chcale, ja' no'ox yechon uc,
vo'on ti co'ol crixchanootique, "le'e
ma'uc jch'amal", chichi ti c'alal
xital xchi'uc syu'el ti Jtote xchi'uc
ti anjeletic ta vinajele. 27 Ta melel
chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque,
oy mu to'ox chachamic ti c'alal
xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Laj xa'ox nan vaxaquibuc
c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o la
ba sc'opon Riox ta jp'ej vits. Ja' la
i'iq'ueic ech'el li Pedroe, xchi'uc li
Jacoboe, xchi'uc li Juane. 29 Ti c'alal
yolel la tsc'opon Riox ti Jesuse, ijel
la ti sate. Ti sc'u'e xlebebet xa la
saquil, sac la tajmec. 30 Ja'o la ivinaj
cha'vo' moletic, tey la chlo'ilajic
xchi'uc ti Jesuse. Ja' la ti Moisese
xchi'uc ti Eliase, ja'ic ti yaj'alc'optac
Riox ti ta más vo'nee. 31 Oy la
xojobalic uc. Ti c'usi iyalic xchi'uc

ti Jesuse, ja' la iyalic ti c'u x'elan
ta xcham tey ta Jerusalene. 32 Li
Pedroe xchi'uc li xchi'iltaque tey
la chnicavic, pero ivic' o la satic.
Iyilbeic la xojobal ti Jesuse xchi'uc
ti cha'vo' moletique. 33 Ti c'alal
iyilic ti ta xa'ox xbatic ti cha'vo'
moletique —Jchanubtasvanej, lec ti
li'otic oe. Ta jmeltsanticotic oxp'ejuc
sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej
yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xut
la Jesús li Pedroe.
Mu la sna' ti c'usi iyale.
34 Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe,
ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la
scotolic. Ixi'ic la tajmec ti c'alal
ibut'ijic ta lumal toque. 35 Iya'iic la
ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.
—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj
tajmec. Xach'unbeic me li c'usitic
chayalbeique —xi la.
36 Ti c'alal laj c'opojuc ti Rioxe,
stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse.
Li oxvo'e mu la much'u iyalbeic ta
ora ti c'usi iyilique.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

37 Ta yoc'omal ti c'alal iyalic tal ta
vitse, ep la crixchanoetic ba snupic
ta be ti Jesuse. 38 Tey la xchi'uquic
jun vinic. I'avan la.
—Jchanubtasvanej, abulajan
c'uxubinbon li jcreme yu'un yo
junuc o. 39 Yu'un ch-ilbajinat
tajmec yu'un pucuj. Ta x'avan, ta
xt'elelinat tajmec, ta spotspotsvocan
ye. Yech xa xpich'tepich'te cha'i ti
c'alal x'ech' juliquele. 40 Icalbe xa
lavajchanc'optaque ti ac'u sloq'uesic
ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —
xi la ti vinique.
41 —¿Mi mu to bu ach'unojic
ya'el ti oy syu'el ti Rioxe che'e?
¿C'u to onox ora chach'unic ya'el
ti vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti
jal xa lajts'icbeique? —x'utatic la
slajchava'alic yu'un ti Jesuse.
—Ic'o tal lacreme —x'utat la ti
vinique.
42 Ti c'alal inopoj tal ti creme,
ijipe la ta lum, it'elelinat la tajmec
yu'un ti pucuje. Ti Jesuse isloq'ues
la ti pucuje, ilecub la ti creme.
—Ic'o ech'el lacreme —x'utat la ti
vinique.
43 Xch'ayet xa la yo'onic scotolic ti
c'alal iyilic ti tsots syu'el ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ti c'alal ch'ayem o yo'onic scotolic
ti c'usi ispas ti Jesuse, ja'o la
i'albatic li lajchavo'e:
44 —A'yic me li c'usi chacalbeique,
mu me xch'ay xava'iic. Vo'on ti co'ol
crixchanootique chi'aq'ue entrucal
ta stojol crixchanoetic —x'utatic la.
45 Muc la xa'ibeic smelol ti x'elan
iyale yu'un la muc x'ac'bat ya'ibeic
smelol yu'un ti Rioxe. Ixi'ic la ta
sjaq'uel c'usi smelol ti x'elan i'albatique.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

46 —¿Much'u van junucal ta xcom
cu'untic ta cajpasmantaltic? —xut la
sbaic li lajchavo'e.
47 Ti Jesuse yiloj la ti c'usi
tsnopique, ja'o la isnit tal jun c'ox
crem, isva'an la ta xocon.
48 —Ti much'utic ta xchanubtasic
ta jc'op li much'u ja' yech yo'on

c'u cha'al yo'on li c'ox li'i, chvinaj
ti vo'on chiyich'ic ta muq'ue. Ja'
no'ox yech chich'ic ta muc' ya'el
ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. Ja'
no'ox yechoxuc uc, ja' chcom ta
avajpasmantalic ti much'u mu
sna' xac' sba ta ich'el ta muq'ue
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic lec chiyilotique mu xiscrontainotic

(Mr. 9.38-40)

49 —Jchanubtasvanej, oy much'u
iquilticotic ti tsloq'uesbe pucujetic
ta yo'on li crixchanoetique. Ta
sloq'ues abi ti c'alal ta sloq'ues ti
pucuje. Pero ijpajesticotic yu'un
muc bu jchi'intic o —xut la Jesús li
Juane.
50 —Mu me xapajesic. Ac'u
mi muc bu jchi'intic, mi mu
xiscrontainotique, yu'un lec
chiyilotic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ipajesatic yu'un Jesús ti Jacoboe xchi'uc ti Juane

51 Ti c'alal po'ot xa'ox la xbat
ta vinajel ti Jesuse —Batic ta
Jerusalén —x'utatic la slajchava'alic.
Ti Jesuse mu la bu xi'em ibat.
52 Istac la jelavel mantal ta estado
Samaria. Tey la ic'otic ta jun parajel.
Ta ox la xch'amunic na, ta ox la
sman sve'elic. 53 Ti jsamariaetique
muc la xac' ta ch'om snaic yu'un
la iya'iic ti chbatic c'alal Jerusalén
xchi'uquic ti Jesuse. 54 Li Jacoboe
xchi'uc li Juane, ti c'alal iyilic ti mu
xac' ta ch'om snaique —Cajval, ¿mi
chac'an ti chcalticotic mantal ti ac'u
yaluc tal c'oc' ta vinajele yo' xlajic o
ti c'u cha'al ispas ti Elíase? —xutic
la ti Jesuse.
55 Iq'uelbat la sat xcha'va'alic yu'un
ti Jesuse.
—Ti x'elan chavalique, ma'uc
Riox chayalbeic. 56 Vo'on ti co'ol
crixchanootique, mu milvanejuc
talem jpas. Tal jtojbe smulic yo'
mu x'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
Ti c'alal laj albaticuc yeche, ibatic
la ta yan o parajel.

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an chba xchi'inic ti Jesuse

(Mt. 8.18-22)

57 Ti c'alal yolel chanavique —
Cajval, chajchi'in ech'el ti butic
chabate —x'utat la yu'un jun vinic
ti Jesuse.
58 —Li vete oy xch'en, li
mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol
crixchanootique ch'abal jna. Nopo
lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat
la ti vinique.
59 —La', batic —xut la jun o vinic
ti Jesuse.
—Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to
chtal jchi'inot ti c'alal xcham li jtote
—xi la ti vinique.
60 —Ti much'utic mu xiyich'ic ta
muq'ue, chamemic ya'el. Tey ac'u
smuc sba stuquic. Li vo'ote ba albo
ya'i li crixchanoetique ti chlic xa
pasvanuc ta mantal ti Rioxe —x'utat
la yu'un ti Jesuse.
61 —Cajval, co'onuc ba jchi'inot,
pero ac'on to ech'el yu'un chba to
jc'opon comel li much'utic tey ta
jnae —xi la otro jun.
62 —Mi mu sjunuluc avo'on
chach'un li c'usi chacalbee, co'olot
xchi'uc li much'u jot o sq'ueloj c'alal
tsvoc' yosil ta aradoe. Tey mu teyuc
yo'on ch-abtej. Ti Rioxe ja' tsc'an

ti sjunul co'ontic ta jch'untic c'usi
chiyalbotique —x'utat la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itaqueic ech'el yu'un Jesús ti setenta j'israeletique

10 Ts'acal to ist'uj la yan
setenta j'israeletic ti
Cajvaltic Jesuse. Ta cha'cha'vo' la
istac ech'el ta jujun jteclum xchi'uc
ta jujun parajel yu'un la snopoj
onox ti tey ch-ech' ta ts'acale. Lec
la ip'ijubtasatic ech'el yu'un ti
Cajvaltic Jesuse:
2 —Ta melel ti ep ti much'utic
tsc'an cha'iic li sc'op Rioxe. pero
ja' jutuc no'ox ti much'utic chalic
a'yuque. Co'ol xchi'uc mi ep li
c'ajoje, ja' jutuc no'ox li jc'ajome.
Yech'o un c'anbeic ti Rioxe ti ac'u
stac ech'el ti much'utic chba yalic
a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' tst'uj
stuc. 3 Chajtaquic ech'el chac c'u
cha'al chijetic ti tey chc'ot staic
oq'uiletique, yu'un tey chc'ot ataic
jchi'iltactic ti yo'onuc smiloxuque.
4 Mu me xavich' ech'el ataq'uinic,
mi ja'uc amorralic, mi ja'uc yan
axonobic. Mu me much'u jal
xalo'ilaj achi'uquic ta be. 5 Ti bu
jp'ejucal na chach'amunique, “Junuc
avo'onic”, xavutic c'otel li yajval
nae. 6 Mi tsc'an ti jun yo'onique,
ta onox staic. Mi i'ie, mu onox
staic. 7 Ti bu nail chach'amunique,
teyanic o me, mu me xajelulanic. Ti
c'usitic cha'ac'bat alajesique, mu me
xap'ajic. Li much'u chba yal a'yuc
li c'usi chcale tey tsta sve'el. 8 Ti bu
jteclumal chac' ta ch'om snaique,
ti c'usi cha'ac'bat alajesique, mu
me xap'ajic. 9 Ti much'utic ip
teyo'e et'esbeic xchamelic. “Li' xa
me ti Rioxe, tsc'an chaspasic ta
mantal yu'un ja' ta syu'el ti i'ech'
lachamelique”, xavutic. 10 Ti bu
jteclumal mu xac' ta ch'om snaique,
loc'anic. 11 “Li' ta jlilinticotic comel
spucucal cocticotic ti li' ta alumalic
ijtaticotique. Ja' seña ti chcom ta
aba atuquic ti muc xach'unic pasel
ta mantal yu'un ti Rioxe. Mu xa xu'
xavalic ti muc xava'iique”, xavutic
comel. 12 Chacalbe ava'iic, ti c'alal
sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel
osil crixchanoetic ti Rioxe, más
castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu
jteclumal mu xac' ta ch'om snaique.
Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti
jsodomaetic ti ta más vo'nee.

Ja' li' yaloj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic ta muc' ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse

(Mt. 11.20-24)

13 ’Li jchi'iltactic ta jteclum
Corazine xchi'uc ta jteclum
Betsaidae, iyilic jay'ech'el ti oy
jlequilal jyu'elale, pero muc
xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta
onox xich'ic castico ta sbatel osil.
Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti
ta más vo'nee, muc xilic li jlequilal
jyu'elale. Ti iyilicuque, islapic
jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic ta
lapele, ixchotan sbaic ta tanil ti'
c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o
yo'onic ti c'usitic chopol spasojique
yu'un chictaic. 14 Ti c'alal sta yora
chalbe bu chbatic ta sbatel osil
crixchanoetic ti Rioxe, ja' más
castico chich'ic li jchi'iltactic ta
Corazine xchi'uc ta Betsaida lavie.
Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti
jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti
ta más vo'nee. 15 Li jchi'iltactic ta

Capernaume, chalic ti ja' chich'ic
crasiae pero mu x'ac'batic. Yu'un
iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal
jyu'elale pero muc xiyich'ic o ta
muc'. Yech'o un ta onox xich'ic
castico ta sbatel osil.
16 'Ti much'utic ta xch'unic ti c'usi
chavalic a'yuque, co'ol xchi'uc vo'on
chixch'unbeic ya'el. Ti much'utic mu
xch'unique, co'ol xchi'uc vo'on mu
xixch'unbeic ya'el. Ja' no'ox yech mu
xch'unbeic ya'el ti Jtot uque yu'un ja'
listac tal.

Ja' li' yaloj ti isutic tal ti setentae

17 Ti setenta itaqueic ech'ele jun la
yo'onic isutic tal.
—Cajval, ma'uc no'ox
iquet'esticotic chamel ta ayu'el;
c'alal ta pucujetic ijloq'uesticotic —
xutic la yulel ti Jesuse.
18 Itac'av la ti Jesuse:
—Iquil ti ora ich'ay syu'el ti
Satanase co'ol xchi'uc c'alal xlebluj
li chavuque. 19 Vo'on lacac'be
ayu'elic yo' mu xcuch o yu'un li
jcrontatique, yo' mu c'u xaxcha'leic
oe. Ac'u mi oy bu xateq'uic quiletel
chon, ac'u mi tsec, ja' no'ox yech
mu c'usi xu' chaxcha'leic. 20 Pero mu
me ja'uc no'ox jun o avo'onic ti ta
xch'un amantalic ti pucujetique. Ja'
me junuc o avo'onic ti ts'ibabil xa
abiic ta vinajele —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xmuyubaj xa ti Jesuse

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 Ti Jesuse xmuyubaj xa la
xchi'uc ti Ch'ul Espíritue. Ja'o la
isc'opon Riox:
—Tot, vo'ot yajvalot vinajel
balamil. Colaval ti muc xavac'
ya'ibeic smelol c'usi ical c'usi ijpas
ti much'utic p'ij ti yalojique, ti
ja' no'ox avac' ya'ibeic smelol ti
much'utic tsc'anic coltael chac c'u
cha'al tsc'anic coltael li c'oxetique.
Lec ti ja' yech apase, Tot —xi la ti
Jesuse.
22 Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti
crixchanoetique:
—Ti Jtote yac'ojbon entrucal
scotol ti c'usitic oye. Muc much'u
sna' c'u x'elan li co'one, ja' no'ox
sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot
uque, muc much'u sna'be c'u x'elan
yo'on. Jtuc no'ox jna'ojbe. Ja' no'ox
ta sna'ic uc ti much'utic chcalbeique
—x'utatic la.
23 Li lajchavo'e slecoj la ic'oponatic
yu'un ti Jesuse:
—Li vo'oxuque layac'beic xa
bentisyon ti Rioxe yech'o ti avilic
xa li c'usitic ijpase. 24 Chacalbe
ava'iic. Ep yaj'alc'optac Riox xchi'uc
ep preserenteetic ti ta más vo'nee
ti tsc'an ox tsq'uelic c'usi ta jpase,
pero muc xa xilic. Tsc'an ox cha'iic
ti c'usi chcale, pero muc xa xa'iic
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun jsamaria

25 Tey la jun ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe, isva'an la sba, oy la c'usi
isjac'be ti Jesuse yo' la stabe o smul
ti yaloje.
—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ta jpas
yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xi la ti
vinique.
26 —¿C'usi ts'ibabil ta mantaletique
che'e? ¿C'usi chal aviloj che'e?
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
27 —"C'anic me ta sjunul avo'onic
ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un

lap'ijilique xchi'uc lavipique.
C'uxubino me achi'iltac chac c'u
cha'al chac'uxubin aba atuque", xi li
mantale —xi la ti jchanubtasvanej
yilele.
28—Lec latac'av. Mi chapas chac
taje, chacuxi ta sbatel osil —x'utat
la yu'un ti Jesuse.
29Ti jchanubtasvanej yilele ta ox
la spoj sba.
—¿Much'u li jchi'ile? —xi la.
30Ti Jesuse iyalbe la chac c'u
cha'al jun lo'il no'ox.
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun
jchi'iltic iloc' ta Jerusalene, ibat
ta Jericó. Isnup ta be j'eleq'uetic.
I'elc'anbat scotol li c'usuc yu'une
c'alal ta sc'u'. Imaje, iyayij tajmec.
Li j'eleq'uetique ibatic. Li vinique
chamem icom ta majel. 31Ta jliquel
o i'ech' jun pale. Sq'uel no'ox comel
ti tey puch'ul li xchi'ile, ijelav ech'el.
32Ja' no'ox yech i'ech' jun levita,
xchi'il ta abtel paleetic. Sq'uel
no'ox comel ti tey puch'ul li xchi'ile,
ijelav ech'el uc. 33Ja' no'ox yech
tey i'ech' jun jsamaria nom chbat.
Ti c'alal iyile, ic'uxubaj ta yo'on.
34Inopoj yo' bu puch'ule. Ispoxtabe
li syayijemaltaque, isjaxbe jset'
aceite xchi'uc bino, isvolbe ta poc'.
Ja'o iscajan ta sburro, iyic' ech'el ta
otel, tey ixchabi. 35Ta yoc'omal ti
c'alal chloc' xa'ox ech'el li jsamariae,
iyac'be comel chib denario li yajval
otele. "Q'uelbon me li vinique.
Mi oy c'usi más ilaj avu'une, tey
chajtojbe ti c'alal xisut tale", xut
comel. 36Li vo'ote ¿much'u junucal
xana' ta yoxva'al ti isp'is ta xchi'il
li vinic ti imaje comel yu'un li
j'eleq'uetique? —x'utat la yu'un ti
Jesuse.
37—Ja' li much'u ic'uxubinvane
—xi la ti much'u ta xchanubtasvan
yilel ta smantaltac Rioxe.
—Batan, ba c'uxubinvanan yech
uc che'e —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ba svula'an Marta xchi'uc María ti Jesuse

38Istam la ech'el sbe noxtoc ti
Jesuse, ic'ot la ta jun parajel. Tey la
nacal jun ants, Marta la sbi. I'iq'ue
la ochel. 39Ti Martae oy la smuc,
María la sbi. Ti Maríae tey la tal
chotluc ta sts'el yoc ti Jesuse yu'un
la cha'i c'usi chal. 40Ti Martae
sujem xa la tspas ti c'usi chac'be ti
jvula'al tey ic'ote.
—Cajval, ¿mi lec chavil ti jtuc
no'ox chac' c'u jpas li jmuque? Albo
ac'u scoltaon —xut la ti Jesuse.
41—Marta, ja' no'ox yatel avo'on
li c'usitic chapase. 42Pero jtos no'ox
li c'usi tsots sc'oplale, ja' li c'usi
chcale. Li Maríae ja' xa ist'uj li c'usi
más tsots sc'oplale. Muc much'u
xu' chpajeson —x'utat la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal c'u x'elan ta jc'opontic Rioxe ti Jesuse

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 Ti j'ech'ele isc'opon
la Rioxe ti Jesuse. Ti
c'alal laj sc'opone —Cajval,
chanubtasoticotic ta sc'oponel
ti Rioxe uque chac c'u cha'al
ixchanubtas yajchanc'optac ti Juan
j'ac'-ich'vo'e —xi la jun li lajchavo'e.
2—Ti c'alal chac'oponic Rioxe,
xavalic chac li'i:
Tot, Cajval, teyot ta vinajel,
ac'u quich'oticotic ta muc'
jcotolticotic li' ta sba balamile.

Ja' ta jc'anticotic ti chapas
mantal atuc li' ta sba balamile.
Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic
lec chavile. Ja' no'ox yech ac'u
jpasticotic li' ta sba balamil li
c'usitic lec chavile.
3 Ac'bon jve'elticotic lavie.
4 Ac'boticotic pertonal yu'un
jmulticotic yu'un icac'beticotic
xa pertonal li much'utic ista
smul cu'unticotique.
Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o
li c'usitic chopole,
xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
5 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:
—Caltic no'ox ya'el ti oy much'u
lec xac'opon aba achi'uquique, tey
chac'ot ta sna ta ol ac'ubal. "¿Mi ja'
no'ox mu jq'uextic oxp'ejuc apan?
6 Yu'un naca to iyul jvula'al ta jna.
Yu'un mu c'usi xcac'be slajes", xavut
c'otel. 7 "Mu jc'an xtal atijbon jvayel
yu'un jmacoj xa lec li sti' jnae. Yu'un
vayemoticotic xa xchi'uc jch'amaltac,
yech'o un mu xu' xlic cac'bot", xi
chastac'be ta yut sna. 8 Ac'u mi lec
xac'opon aba achi'uc pero mu sc'an
xlic yac'bot. Pero mi mu xavicta
aba ta sc'anulanbele, chlic yac'bot
ti c'usitic chtun avu'une yu'un cha'i
ti chtune. 9 Ja' no'ox yech mi mu
xavicta abaic ta sc'anulanbel ti
Rioxe, ta onox xayac'beic li c'usitic
chac'anique. Co'ol xchi'uc li much'u
tsa' c'usi chtun yu'une, tsta. Co'ol
xchi'uc li much'u chc'opoj ta ti'nae,
chtac'bat. 10 Li much'utic mu xicta
sba ta sc'anele, ch-ac'batic.
11 'Li vo'oxuque, ti c'alal
chasc'anbeic pan lach'amalique,
ma'uc ton chavac'beic. Ti c'alal
chasc'anbeic choye, ma'uc chon
chavac'beic. 12 Ti c'alal chasc'anbeic
ton caxlane, ma'uc tsec chavac'beic.
13 Li vo'oxuque chopol ajolic
pero xana'ic c'usi lec chavac'beic
lach'amalique. Ti Jtotic Riox ta
vinajele más lec c'usi chayac'beic
mi chac'anbeique. Chac'be Ch'ul
Espíritu ti much'utic tsc'ane
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Jesuse ti ta syu'el pucuj tsloq'ues pucujetique

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

14 Ti Jesuse isloq'uesbe la pucuj
ta yo'on jun uma'. Ja' la pasem o ta
uma' ti ochem pucuj ta yo'one. Ti
c'alal iloc' ti pucuje, ijam la ti yee.
Ti crixchanoetique xch'ayet xa la
yo'onic.
15 —Li vinic le'e ta syu'el totil
pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem
ta yo'onic li crixchanoetique —xiic
la jlom.
16 Ti jlome iyalbeic la ti Jesuse:
—Ac'o quilticotic mi yech ti oy
ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal
tal avu'un ta vinajel —xutic la yo' la
stabeic o smul ti yalojique.
17 Ti Jesuse yiloj onox la ti c'usi
tsnopique.
—Mi tscrontain sbaic jun
preserente xchi'uc li xchi'iltac ta
meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic. Mi
chut sbaic li jchop jnaclomale, ta
xch'ac o sbaic noxtoc. 18 Ja' no'ox
yech ti Satanase, mi tsloq'ues xchi'il
ta pucujal ti ochem ta yo'onic li
crixchanoetique, ¿c'u ma xi tspas
mantal ti mi yech tspase? Ti x'elan
chacalbeique, yu'un chavalic ti ta
syu'el totil pucuj ti ta jloq'ues ti
pucujetique. 19 Ti yechuc xavalique,
¿much'u ma ta syu'el ta sloq'ues

pucujetic lavajchanc'opic uque?
Lavajchanc'opique xu' chalic ti
ma'uc yech li c'usi chavalique. 20 Li
vo'one ta syu'el Riox ta jloq'ues
pucujetic, ja' chvinaj o ti li' xa tspas
mantal ti Rioxe.
21 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun
tsatsal vinique ti lec chapale, muc
much'u xu' chpojbon li c'usuc yu'un
ta snae. 22 Pero mi ital li much'u
más tsotse, ta xcuch yu'un spojbel
li yabtejebe ti ja' spatoj o yo'one,
ta onox xpojbat li c'usuc yu'une.
Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal
vinic ya'el. Li vo'one co'ol xchi'uc
li much'u más tsots ya'ele yu'un
ijpojbe xa li vinique.
23 'Ti much'u chopol chil li c'usi ta
jpase, ja' jcronta.

Ja' li' yaloj ti más tsoc sjol ti much'utic mu j'ech'eluc chich'ic ta muc' ti Jesuse

(Mt. 12.43-45)

24 'Ti c'alal chloc' ta yo'on jun
crixchano ti pucuje, chbat ta xocol
balamil, chba sa' bu chnaqui, pero
mu sta. "Más lec chisut ech'el ta
yo'on li vinique", xi ti pucuje. 25 Ti
c'alal chc'ote, leclectic chc'ot sta li
vinique. 26 Yech'o un ti pucuje chba
sa' tal vucvo' xchi'il, ja' ti bu chopol
tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on
li vinique, más to tsoc sjol tajmec
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic más jun yo'onique

27 Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti
Jesuse, tey la capal jun ants ta epal
crixchanoetic, i'avan la.
—Jun yo'on lame'e yu'un ja'
lasts'ites —xut la ti Jesuse.
28 —Ji' ava'uca'a. Pero mu xco'olaj
xchi'uc ti much'utic cha'iic li sc'op
Rioxe ti ta xch'unique. Más to jun
yo'onic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic syu'el Jesús ti much'utic chopol sjole

(Mt. 12.38-42)

29 Ti c'alal xyaquet tstsob sbaic
c'otel más ep crixchanoetique, lic la
yal ti Jesuse:
—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie,
chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an
chaq'uelic li jyu'ele, pero muc bu
chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon
jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic
sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti
ta más vo'nee. 30 Ti Jonase iyilic ti
jniniveetique ti tacbil ech'el yu'un
ti Rioxe. Ja' no'ox yech chavilic
uc ti stacojon tal ti Rioxe, vo'on ti
co'ol crixchanootique. 31 Ti c'alal sta
yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil
crixchanoetic ti Rioxe, más castico
chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc
lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'
ti ants preserentee ti nom ilic tal ta
xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe
srazón ti preserente Salomone. Li
vo'one más to jna' razón chac c'u
cha'al ti Salomone. 32 Ti c'alal sta
yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil
crixchanoetic ti Rioxe, más castico
chavich'ic vo'oxuc ti cuxuloxuc
lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic
ti jniniveetic ti ta más vo'nee. Yu'un
iyictaic spasel li c'usitic chopole ti
c'alal i'albatic sc'op Riox yu'un ti
Jonase. Li vo'one más tsots cabtel
chac c'u cha'al ti Jonase, pero
mu xac'an xach'unic li c'usitic
chacalbeique.

Ja' li' yaloj ti ja' chac c'u cha'al lámpara yu'un jpat jxocontic li jsatique

(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 ’Muc much'u ta stsan slampara
ti ja'o tsnaq'ue, mi ja'uc tsmac ta
almul. Toyol onox chac' yo' xilic o
osil ti much'utic ch-ochic ta yut nae.
34 Lasatique co'ol xchi'uc alamparaic
ya'el yu'un ja' chavilic o mi lec, mi
chopol lapat axoconique. Ja' no'ox
yech li c'usitic chcale, ja' chavilic
o mi lec, mi chopol avo'onic.
35 Yech'o un q'uelo me abaic, mu me
soc o ajolic li c'usitic leque. 36 Mi
chach'unic li c'usitic chcale, chlecub
o avo'onic. Co'ol xchi'uc sacjaman
yut anaic c'alal oy alamparaique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe smul jfariseoetic ti Jesuse

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

37 Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse,
i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun
jfariseo. Ti Jesuse ibat la, c'ot la
chotluc ta chotlebal yo' bu ti mexae.
38 Ti jfariseoe ich'ay o la yo'on ti
muc spoc sc'ob ti Jesuse, ti tuc' la
ba chotluque.
39 Ti Cajvaltic Jesuse iyalbe la ti
jfariseoe:
—Li vo'oxuque, jfariseoetic,
co'oloxuc xchi'uc li much'u ja' no'ox
tspocbe spat li basoe xchi'uc li
pulatue, yan li yute mu suc', oy
yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel pero
ja' no'ox ta avo'onic ti c'usi oy lec
yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti
ac'u yaq'uic ta smoton Rioxe yu'un
ana'ojic ti vo'oxuc chavich'ique.
40 Sonsooxuc tajmec yu'un
chanopic ti muc bu yiloj avo'onic
ti Rioxe ti ja' laspasique. 41 Más lec
c'uxubinvananic, q'uelanic li c'usitic
oy avu'unique yo' lec xayilic o ti
Rioxe.
42 ’Li vo'oxuque, jfariseoetic,
chanopic ti ja' no'ox chanitic
ta lajlajuneb li c'usitic chloc'
avu'unique: li alavenae, xchi'uc
li lulae, xchi'uc li c'usitic yane.
Chaloq'uesic jujun ti c'alal anitojic
xa'ox ta lajlajunebe, chavac'beic ti
Rioxe. Le'e chavaq'uic, pero ja' muc
bu lec chameltsanic li c'ope. Mu
sjunuluc avo'onic ac'anojic ti Rioxe,
yech'o un ta onox xavich'ic castico
ta sbatel osil. Más lec ti apasicuc
noxtoc ti bu tsots sc'oplale.
43 ’Li vo'oxuque, jfariseoetic,
ja' chac'anic ti bail chachotiic
ta temploetique. Ja' chac'anic ti
c'oponbiloxuc ta ch'ivite, yech'o un ta
onox xavich'ic castico ta sbatel osil.
44 ’Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantaltac Rioxe, li vo'oxuc
uque, jfariseoetic, yech chanopic
ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Yu'un
co'oloxuc xchi'uc muquenal ti
mu xa xvinaje. Li much'utic tey
xva'lajete mu sna'ic mi oy ánima.
Ja' yechoxuc ya'el uc. Li much'utic
ta xch'unic li c'usi chavalique, mu
sna'ic ti co'ol xchi'uc chamem
chayilic ti Rioxe yu'un naca chopol
li c'usitic chanopique. Yech'o un ta
onox xavich'ic castico ta sbatel osil
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
45 Ja' la itac'av jun ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe:
—Jchanubtasvanej, ti x'elan
chavale, yu'un chasa' jmulticotic
uc —xi la.

46 Itac'av la ti Jesuse:
—Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, chavalbeic
lachi'ilique ti persa ta xch'unique;
yan li vo'oxuque mu xach'unic. Co'ol
xchi'uc chapech'ic icatsil ti vocol
chlic ta cuchele. Ja' chavac'beic
scuch lachi'ilique; li vo'oxuque mu
xlic avu'unic. Yech'o un ta onox
xavich'ic castico ta sbatel osil.
47 'Ma'uc no'ox le'e, oy
c'usi yan chapasic noxtoc.
Chacha'meltsanbeic smuquenal
ti yaj'alc'optac Riox ti ta más
vo'nee ti ismilic ti amuc'tatotique.
48 Ja' chvinaj o ti lec chava'iic ti
imilvanique. Yech'o un ta onox
xavich'ic castico ta sbatel osil.
49 'Ti Rioxe sna'oj onox ti yech
ta xc'ote, yech'o ti iyal onox chac
li'i: "Ta jtac tal caj'alc'optac xchi'uc
apoxtoletic. Jlom ta smilic, jlom
ta xilbajinic", xi onox. 50 Ti Rioxe
vo'oxuc chac' ta abaic ti jayvo'
imileic tal ta spasel balamil ti
yaj'alc'optaque. 51 Ti c'alal imile ti
Abele c'alal to Zacarías ti ismilic
ta ti' muc'ta templo yo' bu sts'el
xchic'obil smoton Rioxe, vo'oxuc
chcom ta abaic ti cuxuloxuc lavie.
52 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic
ta smantal Rioxe, muc bu jamal
chavalbeic c'u x'elan smelol li
smantaltac Rioxe. Muc bu lec
chachanubtasic li jchi'iltactique.
Chapajesic ti much'utic tsc'an ta
xch'unique yu'un c'alal ta vo'oxuc
mu xach'unic, yech'o un ta onox
xavich'ic castico ta sbatel osil
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
53-54 Ti c'alal laj yal yech
ti Jesuse, ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe xchi'uc ti
jfariseoetique, icapic o la tajmec.
Oy to la c'usi más isjac'ulanbeic
ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti
yalojique.

Ja' li' yaloj ti mu me jpastic yech c'u cha'al ti jfariseoetique

12 Ti c'alal yolel chlo'ilaj
xchi'uc jfariseoetic ti Jesuse,
tey la istsob sbaic c'otel jaymil
crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic.
Li lajchavo'e ba'yi la ic'oponatic
yu'un ti Jesuse.
—Q'uelo me abaic ta svuquesobil
xch'ut span li jfariseoetique. Yu'un
lec tajmec yo'onic yilel pero yech
no'ox tsnopic. Mu me xapasic yech
li vo'oxuque. 2 Mi oy c'usi chopol
chanopic lavie, chvinaj onox ti c'usi
orae. 3 Li c'usitic mucul chavalique
chvinaj onox ta stojol Riox ti c'usi
orae.

Ja' li' yaloj ti mu me xixi'otic o li crixchanoetique

(Mt. 10.26-31)

4 'Vo'oxuc ti lec jc'opon
jbatique, chacalbeic ti mu me
xaxi'ic o li much'utic yo'onuc
smiloxuque, yu'un mu staic ta
milel lach'ulelique. 5 Ti Rioxe ti
ja' xu' chastiq'uic ta c'oc' xchi'uc
ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta
muc'.
6 'Li c'ox mutetique, ac'u mi vo'cot
ta chib taq'uin, pero mi jcot mu
xch'ay ta sjol ti Rioxe. 7 Ja' no'ox
yech xchabiojoxuc uc. C'alal ta
stsatsal ajolic nitbil jayp'ej. Yech'o
un mu me xaxi'ic. Yu'un más tsots
ac'oplalic yu'un ti Rioxe; ja' jutuc
no'ox li mutetique.

Ja' li' yaloj ti jamal ac'u caltic ti quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 ’Chacalbeic, ti much'utic jamal
chalbeic li crixchanoetique ti
yich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox
yech vo'on ti co'ol crixchanootique,
jamal chcalbe ti Jtote xchi'uc ti
yaj'anjeltaque ti yich'ojicon ta
muq'ue. 9 Yan ti much'utic mu
jamluc chalbeic li crixchanoetique
ti yich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox
yech chcalbe ti Jtote xchi'uc ti
yaj'anjeltaque ti mu xiyich'ic ta
muq'ue.
10 ’Ti much'utic chisp'isic ta pucuj
vo'on ti co'ol crixchanootique, ch-
aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeic
ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic
tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul
Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta
pertonal ta sbatel osil.
11 ’Ti c'alal cha'iq'ueic ech'el
ta stojol jmeltsanejc'opetic ta
temploetique, mu me ba'yiuc xanopic
ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi
chatac'avique. 12 Ja' chasp'ijubtasic ti
Ch'ul Espíritue ti c'uxi chatac'avique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ac'u mi jc'ulejotic, mu onox junuc o co'ontic

13 Oy la tey jun vinic ta o'lol
crixchanoetic, ic'opoj la.
—Jchanubtasvanej, albo li
jbanquile ti ac'u xch'acbon jrasyon
osile xchi'uc li c'usuc yu'un ti ánima
jtoticotique —xi la.
14 —Ma'uc jmeltsanejc'opon ti ta
jch'ac li c'usuc avu'unique —x'utat
la yu'un ti Jesuse.
15 Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti
crixchanoetique:
—Q'uelo me abaic, mu me ja'uc
no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta
sba balamile. Ac'u mi oy ep c'usuc
avu'unic pero ma'uc chata o jun
avo'onic.
16 ’Caltic no'ox ya'el ti oy jun
jc'uleje. Ep iloc' ti c'usitic sts'unoje.
17 “¿Bu xa chlaj cac'an li c'usitic
iloc' ta cosile?”, xi isnop. 18 “Iyul
xa ta jol c'usi ta jpas. Ta jtuquibe li
snailtaque, ta jmeltsan más muc'tic.
Ja' tey chcac' scotol li c'usuc cu'une.
19 Ti c'alal stsob sbae, mu c'u xal
co'on. Oy c'usi ta jlajes, oy c'usi ta
xcuch', xu' jcux ti jaylajuneb jabil
sc'an co'one. Xloc' o, yu'un oy ep”,
xi isnop li vinique. 20 “Sonsoot. Lavi
ta ac'ubaltique chacham. Li c'usuc
avu'une ¿much'u ta xich' comel
un?” x'utat yu'un ti Rioxe. 21 Ja'
no'ox yech ti much'utic ta stsob
sc'ulejalique ti stuquic no'ox chtun
yu'unique, abol sba ch-ileic yu'un ti
Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu me c'usi xcat o co'ontique

(Mt. 6.25-34)

22 Li lajchavo'e ic'oponatic la yu'un
ti Jesuse:
—Chacalbe ava'iic, mu me xavat
avo'onic ti c'uxi chacuxiic li' ta sba
balamile, ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e,
ti bu chata ac'u' apoq'uique. 23 Yu'un
ja' layac'be apat axoconic ach'ulelic ti
Rioxe, yech'o un chac' ave'elic, chac'
ac'u'ic. 24 Q'uelavilic li jojetique, mu
sna' x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu
sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic.
Ja' chmac'linatic yu'un ti Jtotic Riox
ta vinajele. Ali vo'oxuque más to

chasc'uxubinic. 25 Ac'u mi xavat avo'onic,
mu xanatubic o cha'ch'ixuc. 26 Yu'un
mu c'u xu' avu'unic jset'uc, ¿c'u yu'un ti
chavat o avo'onic ti bu chataic li c'usitic
chtun avu'unique?
27 'Q'uelavilic c'u slequil ta xch'i li
nichimetique. Pero mu x'abtejic, mu
xnavujic, mu sjal sc'u'ic. Chacalbe ava'iic,
ti Salomón ti ta más vo'nee jc'ulej tajmec,
lequic sba ti sc'u' spoq'ue, pero mu
xco'olaj xchi'uc li nichime. 28 Li ts'i'lele
bats'i yox tajmec lavie, pero oc'ob cha'ej
chich' tiq'uel ta jorno, chta'aj o pan. Ac'u
mi muc jal ta xch'i li ts'i'lele pero bats'i
yox tajmec xcha'le ti Rioxe. ¿Mi ja' xa
mu xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un
mu to chach'unic. 29 Yech'o un mu me
xavat avo'onic ti c'uxi chave' chavuch'ic
vo'e. Mu me c'usi xlo'ilaj o avo'onic.
30 Ti much'utic mu to ta xch'unic li
sc'op Rioxe chat yo'onic. Li vo'oxuque
sna'oj c'usitic chtun avu'unic ti Jtotic
Riox ta vinajele. 31 Yech'o un ch'unic
c'usi chayalbeic ti Rioxe. Mi ach'unique,
chayac'beic ti c'usitic chtun avu'unique.

Ja' li' yaloj ti ac'u jtsob jc'ulejaltic ta vinajele

(Mt. 6.19-21)

32 'Ac'u mi muc bu epoxuc, pero
mu me xaxi'ic. Ti Rioxe ta slequil
yo'on chayiq'uic ti chachi'inic ta
pasmantale. 33 Chono scotol li
c'usuc avu'unique. Li stojole ac'beic
li me'onetique yo' oy o ac'ulejalic ta
vinajele. Teyo'e mu x'och j'elec', mu
x'och vach chon sep' ac'u'ic. 34 Ti bu
lac'ulejalique, ja' tey batem avo'onic.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jmalatic no'ox ti Cajvaltic Jesucristoe

35-36 'Malaicon no'ox me chac
c'u cha'al smalaojic ta sut tal ta
nupunel yajvalic li mozoiletique
ti slapoj no'ox sc'u'ique, ti stsanoj
no'ox slamparaique. Ti c'alal xul
c'opojuc ta sti' sna li ajvalile, jliquel
tsjambeic. 37 Jun yo'onic tajmec ti
c'alal julavem chul staelic yu'un
li yajvalique. Chacalbe ava'iic.
Ta xcholatic ta mexa yu'un li
yajvalique, ch-ac'bat sve'elic. 38 Ac'u
mi xul ta ol ac'ubal, ac'u mi po'ot
sacub, mi julavem yul staelic
yu'un li yajvalique, jun yo'onic.
39 Chacalbe ava'iic. Ti ana'ojicuc ti
jayib ora ac'ubal chtal li j'eleq'ue,
amalaic, achabi anaic ti yechuque.
40 Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon
no'ox ac'u mi mu xana'ic c'usi
ora chicha'sut tal vo'on ti co'ol
crixchanootique. Mu me ch'ayemuc
avo'onic chul jtaoxuc —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta li much'u sna' stuc'ulan abtele xchi'uc li much'u chopol sjole

(Mt. 24.45-51)

41 —Cajval, li lo'il avale, ¿mi ja'
no'ox jc'oplalticotic, o mi sc'oplal
scotol crixchanoetic? —xut la Jesús
li Pedroe.
42 Itac'av la ti Jesuse:
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun j'abtel ti
sjunul yo'on ch-abteje, ti sna' stuc'ulan
abtele. Ja' ch-ac'bat smac'lin li xchi'iltac
ta abtele ti c'alal sta yora ve'ebale.
43 Jun yo'on li j'abtele ti yolel ch-abtej
chul stael yu'un li yajvale. 44 Ta melel
chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on
ch-abteje ch-ac'bat scuentain li c'usuc
yu'un yajvale. 45 Yan mi chopol sjol li
j'abtele: "Mu to nan xtal li cajvale", xi
tsnop. Chlic yut, chlic smaj li xchi'iltac
ta abtele. Ja' chba xchi'in ta ve'el ta uch'

pox li jyacubeletique. 46 Li yajvale ja'o
chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on c'usi ta
xcha'le li xchi'iltaque, yu'un mu xch'un
ti po'ot xa xule. Chul ac'batuc tsots
castico yu'un li yajvale. Ja' chba xchi'in
li much'utic co'ol mu xch'unic mantale.
47 'Li j'abtele ti sna'oj xa c'usi tsc'an
li yajvale, ti mu spase, ja' más castico
chich'. 48 Yan li much'u mu to sna' c'usi
tsc'an li yajvale, mi mu to sna' mi
chich' o castico li c'usitic ta spase, ja'
jutuc no'ox castico chich'. Li much'u
chp'ijubtasat yu'un li yajvale, ja' tsc'an ti
chtun yu'un ta ts'acale.

Ja' li' yaloj ti "ta xcrontainat ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue", xi ti Jesuse

(Mt. 10.34-36)

49 'Li vo'one c'oc' ya'el tal cac' li' ta
sba balamile. Chac tsacuc ta orae,
lec bi'a. 50 Pero más to chcac' jvocol
chac c'u cha'al lavie. Ti ech'emuc xa li
vocol sc'oplal chquich'e, jun xa co'on
ti yechuque. 51 Mu me xanopic ti tal
jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li' ta sba
balamile. Tal jch'aculan. 52 Li vo'vo' ta
jp'ej nae oy bu cha'ch'ac chc'otic. Mi
cha'vo' lec chiyile, oxvo' chopol chiyil.
Mi oxvo' lec chiyile, cha'vo' chopol
chiyil. 53 Oy bu tscrontain o screm li
totile. Oy bu tscrontain o stot li creme.
Oy bu tscrontain o stseb li me'ile. Oy
bu tscrontain o sme' li tsebe. Oy bu
tscrontain o yalib li me'el'alibale. Oy
bu tscrontain o yalibme'el li alibale
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj "¿c'u yu'un ti ja' mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe?" xi ti Jesuse

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti
epal crixchanoetique:
—Ti c'alal chavilic naca jmuyel
li toque, "chtal vo' tana", xachiic.
Yu'un onox ta xtal. 55 Ti c'alal
chtal ic' ta sure, "c'ux c'ac'al tana",
xachiic. Yu'un onox c'ux c'ac'al.
56 Chavilic c'u x'elan li vinajele li
balamile, pero ti avalojique, mu
xavilic ti stacojon tal ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jlajesbetic yo'on ta ora mi oy bu ijta jmultic yu'un li jchi'iltique

(Mt. 5.25-26)

57 '¿C'u yu'un ti mu xana'ic li
c'usitic leque? 58 Mi oy bu ata
amul yu'un lachi'ile, tsc'an ti
chba alajesbe yo'on ta orae. Ti mi
mu xba alajesbe yo'one, chayic'
ech'el ta stojol jmeltsanejc'op. Li
jmeltsanejc'ope chayac' ta sc'ob
jchabiejtemplo. Li jchabiejtemploe
chastic' ta chuquel. 59 Chacalbe
ava'iic, mi mu xapasic chac c'u
cha'al lacalbeique, li jmeltsanejc'ope
chac' atojic scotol lamulique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta xquictatic spasel li c'usitic chopole

13 Ti c'alal yech iyal ti Jesuse,
oy la much'utic iyalbeic
ti c'u x'elan iyac' ta milel jayvo'
jgalileaetic ta ti' muc'ta templo ta
Jerusalén ti Pilatoe, ja'o la c'alal
xyaquet chac'beic smoton ti Rioxe.
2 Itac'av la ti Jesuse:
—Ti jchi'iltactic ti imilatic ta ti'
muc'ta temploe, mu me xavalic ti
stuquic xa no'ox tsots smulique. Li
yan jchi'iltactic ta Galileae oy tsots
smulic uc. 3 Ja' no'ox yechoxuc
uc, ti mi mu xavictaic spasel li
c'usitic chopole, co'ol cha'ochic ta

c'oc' achi'uquic ta sbatel osil. 4 Ti
vaxaclajunvo' ichamic ti c'alal ilom
ti q'uelob osil yo' ts'el Siloée, mu
me xavalic ti stuquic xa no'ox tsots
smulique, ti ch'abal yan jchi'iltactic
ti yech smulic ta Jerusalene. 5 Ja'
no'ox yechoxuc uc, ti mi mu
xavictaic spasel li c'usitic chopole,
co'ol cha'ochic ta c'oc' achi'uquic
ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u x'elan iyil j'israeletic ti Cajvaltic Jesuse ti co'olic xchi'uc ic'ux ti mu sna' satine

6 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic
sts'unoj jtec' ic'ux ta yut uvatique.
Ba sq'uel mi oy sat, pero ch'abal.
7 "Li te'el ic'ux li'i yoxibal xa jabil
chul jq'uelulan mi oy sat, pero
ch'abal sat, yu'un mu sna' satin. Más
lec ts'eto loq'uel. Yech no'ox tsmac
balamil", xut li yajchabiej'uvae.
8 "Cajval, teyuc to lavi jabile. Ta
jvoc'bequic li yoque. Ta xcac'bequic
lec sc'a'al. 9 Jq'ueltiquic mi mu satin
o. Mi mu satine, ja'to xavac' ta
ts'etel", xi li jchabiej'uvae —xi la ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti istuq'uibtasbe spat jun ants ti Jesuse ja'o ta sc'ac'alil ta xcuxic

10 Ti j'ech'ele ichanubtasvan la
ta jun biq'uit templo ti Jesuse.
Ja'o la ta sc'ac'alil ta xcuxic li
j'israeletique. 11 Tey la jun ants,
oy xa la svaxaclajunebal jabil ip.
Ipase la ta vujpat yu'un ti pucuje.
Xvujvon xa la chanav. Mu xa la stac'
stuq'uibtas sba. 12 Ti Jesuse iyil la ti
jmeme'tique.
—Me'tic, la'. Ta xtuq'uib lapate
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
13 Ti Jesuse iyac' la sc'ob ta sba ti
jmeme'tique, ora la ituq'uib ti spate. Ti
jmeme'tique "colaval" xut la ti Rioxe.
14 Ti jmeltsanejc'op ta temploe icap o la
tajmec ti istuq'uibtasbe spat jmeme'tic
ti Jesuse ti ta sc'ac'alil ta xcuxique.
—Oy vaquib c'ac'al ti xu'
chi'abtejotique. Ja'o xatalic mi
chac'anic et'esbel achamelique. Ma'uc
o xatalic ta sc'ac'alil ta jcuxtique —xut
la ti crixchanoetique.
15 Itac'av la ti Jesuse:
—Yech chanop ti x'elan chavale. Li
vo'oxuque chba onox avac'beic yuch'
vo' avacaxic aburroic ti c'alal ja'o ta
jcuxtique. 16 Li jmeme'tic li'i ti co'ol
smomotic Abraam jchi'uctique, ti oy xa
svaxaclajunebal jabil abol sba xcha'leat
yu'un ti pucuje, ja' no'ox yech uc, xu'
jtuq'uibtasbe spat lavi ta sc'ac'alil ta
jcuxtique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
17 Ti c'alal yech iyale, iq'uexav la
scotolic ti much'utic iscrontainic ti
Jesuse. Ti jlome xmuyubajic xa la ti
iyilic ti lec c'usitic tspas ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan
ta mantal ti Rioxe. 19 Ac'u mi muc bu
ep lavie pero ta to xp'ol. Co'ol xchi'uc
bec' mustisya ti ists'un ta yosil jun
vinic ti toyol ibate. Ital mutetic, tey
ispas stso'opic ta sc'obc'obtac —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta svuquesobil xch'ut pan

(Mt. 13.33)

20 Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan
tspasvan ta mantal ti Rioxe. 21 Oy
syu'el, xu' tslecubtas o avo'onic
yo' xapasic o li c'usitic leque.
Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut
pane. Ac'u mi jset' no'ox xac'be
svuquesobil xch'ut vucub te' arina li
antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti vocol ta tael li sbelel vinajele

(Mt. 7.13-14, 21-23)

22 Ti c'alal ibatic slajchava'alic
ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse,
mu la bu tuc' ibatic. Ech' la
chanubtasvanuc ta jteclumetic
xchi'uc ta parajeletic ti Jesuse. 23 Oy
la much'u isjac':
—Cajval, ¿mi jayvo' no'ox ya'el ti
chcuxiic ta sbatel osile? —xi la.
Itac'av la ti Jesuse:
24 —Vocol ta tael li sbelel vinajele
pero sa'ic me. Ep ti much'utic
yo'onuc staique pero mu staic. 25 Ti
Rioxe co'ol xchi'uc jun vinic ya'el
ti ismac sti' snae. Ts'acal to chc'ot
atijic. “Cajval, Cajval, abulajan
jamboticotic lanae”, chavutic.
“Ma'uc jch'amaloxuc”, chayutic ti
Rioxe. 26 “Lajchi'inticotic ta ve'el
ta uch'vo', achanubtasoticotic
ta jlumalticotic”, chavutic.
27 “Lacalbeic xa ti ma'uc
jch'amaloxuque. Batanic, mu
xajc'anic, yu'un chopol li c'usitic
apasique”, chayutic ti Rioxe. 28 Ti
c'alal xavilic ti teyic yo' bu tspas
mantal Riox ti Abraame, xchi'uc ti
Isaaque, xchi'uc ti Jacove, xchi'uc
scotol ti yaj'alc'optac Riox ti ta más
vo'nee, ja'o cha'oq'uic, xc'uxuxet
aveic yu'un la'albatic xa ti mu
xa'ochique. 29 Tey chc'ot noxtoc epal
crixchanoetic ta sjunlej balamil.
Jun yo'onic yo' bu tspas mantal ti
Rioxe. 30 Oy muc bu ich'bil ta muc'
lavie, pero más tsots yabtel chc'otic
yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un
mu sna' stoy sbaic. Oy totil yalojic
lavie, pero mu c'u stu chc'otic yo' bu
tspas mantal ti Rioxe yu'un ta stoy
sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyat o yo'on ti Jesuse ti muc xch'unic ti much'utic tey ta Jerusalene

(Mt. 23.37-39)

31 Ja'o la tey ic'otic jayvo' jfariseo.
—Loc'an ech'el li'toe yu'un yo'onuc
smilot li Erodese —xutic la ti
Jesuse.
32 Itac'av la ti Jesuse:
—Li Erodese co'ol xchi'uc vet yu'un
chti'van ya'el. Batanic, ba albeic
ti ta to jloq'ues pucujetic lavie
xchi'uc li oc'obe, ta to xquet'esbe
xchamelic ti much'utic ipe. Cha'ej to
chlaj cu'un. 33 Persa chixanav lavie,
xchi'uc li oc'obe, xchi'uc li cha'eje.
Yu'un tey chicham ta Jerusalén
chac c'u cha'al tey ichamic ti yan
yaj'alc'op Rioxe.
34 ’Li vo'oxuque xchi'uc lachi'ilic
li' ta Jerusalene, ja' amanyaic ti
chamilic li yaj'alc'optac Rioxe.
Chavac'beic ton li much'utic
chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa
jay'ech'el ti co'onuc jtsoboxuc chac
c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'eque,
pero muc xac'anic tsobel. 35 Toj
abol aba chacomic yu'un mu xa bu
chaxchi'inic ti Rioxe. Chacalbeic
ti mu xa bu chavilicon oe. Ja'to ti
c'alal xavalic ti “toj lec tajmec li
much'u itaque tal yu'un ti Rioxe”,

xachiique, ja'to chavilicon noxtoc
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe situbel jun vinic ti Jesuse

14 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li
j'israeletique i'iq'ue la ech'el
ta ve'el yu'un jun jfariseo ti Jesuse.
Ochem la ta meltsanejc'op. Tey la
yan xchi'iltac ta fariseoal yu'un la ja'
tspa'iic ti Jesuse. 2 Tey la va'al jun
vinic ta stuq'uil ti Jesuse, liquem la
situbel.
3 —¿Mi xu' chich' et'esbel
xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtic ti
much'u ipe, o mi mu xu'? —x'utatic
la yu'un Jesús ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique.
4 Mi jun muc la xtac'avic. Ti
Jesuse iyet'esbe la xchamel ti
vinique.
—Batan xa —xut la.
5 —Li vo'oxuque, jfariseoetic,
mi oy bu ip'aj ta ch'en jcotuc
aburroique, o mi jcotuc avacaxic
ti c'alal ja'o ta jcuxtique, ¿mi muc
bu chba aloq'uesic ta ora ya'el?
—x'utatic la.
6 Mu xa la sna' c'uxi chtac'avic.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti much'utic ic'bilic ta nupunele

7 Ti Jesuse iyil la c'u x'elan tst'uj
lec xchotlebic ti much'utic i'iq'ueic
ta ve'ele.
8 —Ti c'alal cha'iq'ueic ta
nupunele, mu me xba chotlanic ta
bail naca me oy much'utic ic'bilic
tal ti más ich'bilic ta muc' chac
c'u cha'al li vo'oxuque. 9 Ti c'alal
xul li much'utic más ich'bilic ta
muq'ue, chtal yalboxuc li much'u
layiq'uique: "Loc'anic li'toe yu'un
li' ta xchotiic li jchi'iltactic li'i",
chayutic. Ja'o xaq'uexavic xa
loq'uel, chba chotlanic ta slajeb
chotlebal. 10 Ti c'alal cha'iq'ueic ta
ve'ele, chotlanic ta slajeb chotlebal.
"Totic, li' xtal chotlan ta baile", mi
chayutic li much'u layiq'uique,
chilic li much'utic tey ta mexa uque
ti ich'biloxuc ta muq'ue. 11 Ja' no'ox
yech ti much'utic tstoy sbaique
ch-aq'ueic ta q'uexlal yu'un ti
Rioxe. Yan li much'utic mu sna' stoy
sbaique, ja' ch-aq'ueic ta ich'el ta
muc' yu'un ti Rioxe —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
12 Ti Jesuse iyalbe la ya'i ti much'u
i'ic'van ta ve'ele:
—Ti c'alal cha'ic'van ta ve'ele,
ma'uc no'ox me xavic' li much'utic
lec xac'opon aba achi'uque. Ma'uc
no'ox me xavic' labanquile lavits'ine,
xchi'uc lanamtalchi'ile. Ma'uc
no'ox me xavic' lalac'natac ti
jc'ulejetique. Yu'un yic'al spaquic
ti avic' ta ve'ele. 13-14 Ti c'alal
cha'ic'van ta ve'ele, tsc'an chavic'
noxtoc li much'utic me'one, xchi'uc
li tuncoetique, xchi'uc li coxoetique,
xchi'uc li ma'satetique yo' xayac'be
o bentisyon ti Rioxe yu'un mu xu'
spaquic. Chavich' amoton ti c'alal
xacha'cuxiic xchi'uc li much'utic
co'ol lec avo'on achi'uque —x'utat la
yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyic' ta ve'el ep crixchanoetique

(Mt. 22.1-10)

15 Ic'opoj la jun ti much'utic tey
chve'ic ta mexa xchi'uc ti Jesuse:
—Jun yo'onic li much'utic chve'ic
yo' bu tspas mantal ti Rioxe —xi la.

16 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ti
ispas ep ve'lile yu'un tsc'an chic' ta ve'el
ep crixchanoetique. 17 Ti c'alal ista yora
chve'ique, istac ech'el smozo: “Ba ic'o tal
li much'utic calojbe xa onoxe. Batanic
xa la, chapal xa li ve'lile, xavut c'otel”,
xut ech'el li smozoe. Ja' yech c'ot yal
li mozoile. 18 Scotolic lic snopic ti c'usi
tspoj o sbaique. “Muc bu xocolon yu'un
ja'to ijman cosil yech'o un persa chba
jq'uel. Abulajan, albo ya'i ac'u yac'on ta
pertonal”, xi li june. 19 “Muc bu xocolon
yu'un ja'to ijman vo'ob par jvoc'-osil
vacax, yech'o un chba jq'uel c'u x'elan
ch-abtejic. Abulajan, albo ya'i ac'u
yac'on ta pertonal”, xi li june. 20 “Muc
bu xocolon yu'un ja'to linupun”, xi li
june. 21 Isut li mozoile, ja' yech yul yalbe
li yajvale ti c'u x'elan itac'bate. Li yajval
ve'lile icap o tajmec. “Batan ta anil ta
ch'ivit xchi'uc ta cayatic, ja' ic'o tal li
much'utic me'one, xchi'uc li tuncoetique,
xchi'uc li coxoetique, xchi'uc li
ma'satetique”, xut ech'el li smozoe. 22 Ti
c'alal iyul yu'un crixchanoetic li mozoile,
“Cajval, ijch'un li c'usi avalbone. Ital xa
li crixchanoetique, pero oy to xocol li
chotlebale”, xi. 23 “Batan xa ta bebetic
xchi'uc ta belel trigoaltic, ic'o tal ta
persa li much'utic chatae yo' xnoj o
li jnae. 24 Chacalbe, li much'utic ba'yi
icalbe ti chtal ve'icuque, mi jun muc bu
cha'iic c'usi smuil li jve'ele”, xut smozo li
yajval ve'lile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu xu' xchi'in ti Cajvaltic Jesucristoe ti much'utic mu sc'an xac' svocolique

(Mt. 10.37-38)

25 Ti Jesuse ep la tajmec
crixchanoetic xchi'uc ech'el. Isq'uel
la spat, iyalbe la:
26 —Ti much'u tsc'an chixchi'ine,
mi más sc'anojon li vo'one, mi ja'
jutuc no'ox sc'anoj li stot sme'e,
li yajnile, li xch'amaltaque, li
sbanquiltaque, li yits'intaque, li
svixtaque, li yixleltaque, ti mi mu
c'uxuc ta yo'on li spat xocone, xu'
xixchi'in. 27 Yan ti much'u mu sc'an
xac' svocol chac c'u cha'al chcac'
jvocol li vo'one, mu xu' xixchi'in.
28 Li vo'oxuque, ti c'alal chava'anic
q'uelob osile, ba'yi onox chanopic
ti c'u yepal chlaje. 29 Ti mi ja'to
chanopic c'u yepal chlaj c'alal
aliquesojbeic xa'ox li stanal yoque,
yech no'ox quechel chcom avu'unic.
Ti c'alal chilic li crixchanoetic ti tey
quechel avu'unique, chaslabanic
o. 30 “Li jchi'iltic le'e yech no'ox ti
isliquesbe sva'anel li q'uelob osile,
pero muc xva'i yu'un”, xi ac'oplalic.
31 Ja' no'ox yech ti c'alal chbat ta
ac' c'oc' jun preserentee, ba'yi onox
ta snop mi xcuch yu'un ta lajunmil
soltero ti oy veinte mil yajsoltero
li scrontae. 32 Mi iyil ti mu xcuch
yu'une, ti c'alal nom to'ox xtal li
scrontae, ta stac ech'el mantal ti
chba slequilc'oponbel li scrontae yo'
xlaj o yo'one. 33 Ja' no'ox yechoxuc
uc, mi xu' chcom chava'iic li c'usuc
avu'unique, xu' chachi'inicon.

Ja' lo'il scuenta ats'am

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

34 ’Li ats'ame mu xu' ti ch'abale.
Ja'to chmuib o ve'lil ti c'alal
oye. Li ats'am li' ta jlumaltique
ti sna' xch'ay xchi'ile, mu xa bu
chtun cu'untic. 35 Mi ja'uc ta c'a'al
balamil mu xtun. Ac'u mi xacap
ta tso' vacax, mu xtun. Solel chich'
taniel. Ja' no'ox yech ti much'utic

chixchi'ine, mi mu sjunuluc yo'one,
mu c'u stu cu'un. Vo'oxuc ti ava'iic
c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij

(Mt. 18.10-14)

15 Ti jc'an-loc'-c'usiticuque
xchi'uc ti much'utic más
chopol c'usitic tspasique, inopoj
la ech'el ya'iic ti c'usitic chal ti
Jesuse. [2]Ti jfariseoetique xchi'uc ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe, chopol la iyilic.
—Li vinic le'e ta xchi'in li
much'utic chopol c'usitic tspasique.
Ta xchi'in ta ve'el noxtoc —xiic la.
[3]Ti Jesuse iyal la jun lo'il:
[4]—Caltic no'ox ya'el ti oy cien
achijique. Mi ich'ay jcotuque, lamal
chavictaic ta stentejtic li noventa
y nuevee ti c'alal chba asa'ic tal li
jcot ch'ayeme. [5]Ti c'alal xataique,
mu xa c'u yech o avo'onic, chacajan
tal ta anequebic. [6]Ti c'alal xayul
ta anaique, chatsob li much'utic
lec xac'oponique xchi'uc alac'natac.
"Junuc co'ontic yu'un ijta xa li jcot
jchij ti ich'aye", xavutic. [7]Ja' no'ox
yech c'alal oy noventa y nueve lec
yo'onique ti mu xa c'usi chopol
tspasique, ti Rioxe jun yo'on. Pero
c'alal xicta spasel c'usitic chopol
otro jun crixchanoe, más to jun
yo'on.

Ja' lo'il scuenta taq'uin ti ich'aye

[8]'Caltic no'ox ya'el ti oy jun ants
oy lajunsep staq'uine. Mi ich'ay
jsepuque, ta stsan slámpara, ta
smes li yut snae yo'to c'u cha'al
mi istae. [9]Ti c'alal stae, ta stsob
li much'utic lec sc'opone xchi'uc li
slac'nataque. "Junuc co'ontic yu'un
ijta xa li jsep jtaq'uin ti ich'aye", xut.
[10]Ja' no'ox yech jun yo'on xchi'uc
yaj'anjeltac ti Rioxe ti c'alal chicta
spasel c'usitic chopol otro jun
crixchanoe —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun crem ti iyixtalan ti c'usitic i'ac'bat yu'un ti stote

[11]Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:
—Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo'
screm jun vinique. [12]"Tot, ac'bon
xa ta ora li erensia ti c'u yepal
chavac'bone", xi li its'inale. Li totile
ixch'acbe xcha'va'al. [13]Ti c'alal ilaj
xa'ox jayib c'ac'ale, li its'inale istsob
scotol ti c'usitic i'ac'bate. Ti c'alal
laj stsobe, ja'o ibat ta nom. Tey ba
yixtalan ti c'usitic i'ac'bate. Ispas
ti c'usi no'ox xal yo'on stuque. [14]Ti
c'alal ilaj scotol ti staq'uine, ja'o
i'ech' vi'nal yo' bu bateme. Iya'i
vi'nal uc. [15]Isa'be yabtel jun yajval
jteclum. Itaque ech'el ta rancho,
ba xchabi chitom. [16]Li creme xu'
xa cha'i ti tslajes li sve'el chitome
yu'un muc x'ac'bat sve'el yu'un li
yajvale. [17]"Ti jtote oy ep yaj'abtel,
noj xch'utic, mu c'usi sna'ic. Li
vo'one li' chicham ta vi'nal chca'ie.
[18]Más lec chicha'sut ech'el ta sna
ti jtote. Tot, ijta xa jmul ta stojol
ti Rioxe, xchi'uc ijta xa jmul ta
atojol uc. [19]Mu xa snupin ti crem
xavutone. Más lec p'ison xa ta
avaj'abtel, ta xcut c'otel", xi isnop
li creme ti c'alal iyil ti abol sbae.
[20]Isut ta sna stot.
'Li totile nom to'ox iyil li screme,
ic'uxubaj ta yo'on. Anil xa ba snup ta
be. Ismey, isbuts'. [21]"Tot, ijta xa jmul
ta stojol ti Rioxe, xchi'uc ijta xa jmul

ta atojol uc. Mu xa snupin ti crem
xavutone”, xut. 22 “Ich'ic tal ta ora li
lequiquil c'u'ule, ac'beic slap. Xojbeic
yixtalal sc'ob, ac'beic xonob. 23 Iq'uic
tal li jup'em becerroe. Milic, jti'tic,
jpastic q'uin. 24 Yu'un caloj ti chamem
xa li jcreme, pero lavi isut tale, co'ol
xchi'uc icha'cuxi ya'el. Yu'un ich'ay
to'ox, pero lavie ijta xa ya'el”, xut
smozotac li totile. Ja'o lic spasic q'uin.
25 ’Ti c'alal iyul li its'inale, batem
ox ta abtel li banquilale. Ti c'alal isut
tale, c'alal tey xa'ox ta sts'el snae, iya'i
ti xnic xa q'uine, ti oy j'ac'ote. 26 Isvelu
jun smozoic, isjac'be c'usi tspasic.
27 “Yu'un isut xa tal lavits'ine. Latote
iyal ti ac'u miluc li jup'em becerroe.
Ja' ti lec isut tal lavits'ine”, x'utat
yu'un li smozoique. 28 Ti c'alal iya'i li
banquilale, icap o tajmec. Mu xa sc'an
x'och ta sna. Li stote loc' yalbe ti ac'u
ochuque. 29 Li banquilale lic yalbe li
stote: “Li vo'ote ana'oj ti li'on oe. Mi
ja'uc j'ech'el ti muc jch'un amantale.
Mi ja'uc jcot chivo muc bu avac'bon ti
ta jpas o q'uin xchi'uc li much'utic lec
jc'opon jba jchi'uque. 30 Lavi iyul xa li
jun acreme ti ay yixtalan ta antsetic
lataq'uine, ja' xa mu smilbeluc avu'un
ta ora li jup'em becerroe”, xut li
stote. 31 “Crem, li vo'ote li'ot onoxe. Li
c'usitic oye co'ol cu'untic. 32 Más lec ti
ta jpastic q'uine, ti junuc co'ontique
yu'un icha'cuxi ya'el lavits'ine ti
chamem xa ti caloje. Yu'un ich'ay
to'ox, pero lavie ijta xa ya'el”, xut li
screme —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta yajmartomo ajvalil ti ja' no'ox tsc'an lec ch-ile yu'un li crixchanoetique

16 Li lajchavo'e i'albatic la jun
lo'il yu'un ti Jesuse:
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun
jc'uleje. Oy yajmartomo. Oy much'u
istic'be smul ta ajvalil li martomoe.
Li smule ja' ti iyixtalanbe c'usuc
yu'un li yajvale. 2 Itaque ta iq'uel
yu'un li yajvale. “Ica'i ti chopol
c'usi chapase. Albon ca'i ti c'u yepal
achonoj li c'usuc cu'une xchi'uc ti c'u
to yepal teye yu'un chaloc'”, x'utat.
3 “¿C'usi ta jnop lavi mu xa xiyac'be
cabtel li cajvale? Mu xu' cu'un li
abtele. Chiq'uexav noxtoc mi ta jc'an
limoxnae. 4 Iyul xa ta jol c'usi ta jpas
yo' xisc'uxubin o li crixchanoetic ti
c'alal xiloq'ue”, xi isnop li martomoe.
5 Jujuntal istac ta iq'uel li much'utic
oy yil yu'un li yajvale. “¿C'u yepal
avil yu'un li cajvale?” xut li much'u
ba'yi itale. 6 “Cien tampo aceite”, xi.
“Jato li spoco'vunale, chotlan, ts'ibao
ta ach'. Cincuenta tampo no'ox
xatsac ta vun”, xi li martomoe. 7 “Ali
vo'ote ¿c'u yepal avil?” xut li much'u
ts'acal to itale. “Cien coxtal trigo”,
xi. “Jato li spoco'vunale, ts'ibao ta
ach'. Ochenta coxtal no'ox xatsac ta
vun”, xi li martomoe. 8 “Li martomo
chopol sjole más sna' snopel c'u
x'elan yo' sta o c'uxubinel ti c'alal
xloc' ta cabtele”, xi li ajvalile. Ja'
no'ox yech li much'utic ja' no'ox
ta yo'onic c'u x'elan ch-ech'ic li' ta
sba balamile, más sna'ic snopel c'u
x'elan tsc'uxubinic li xchi'ilique
yo' xc'uxubinatic o uque. Yan li
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe,
más mu sna'ic.
9 ’Vo'oxuc ti oy c'usuc avu'unique,
tsc'an chacoltavanic o. Mu me
atuquicuc no'ox ti lec cha'ech'ic li' ta
sba balamile. Mi chacoltavanic o li
c'usitic sna' xlaje, cha'iq'ueic ochel
ta vinajel ta sbatel osil.

10 ’Li much'u xchabiluj yu'un li c'usi
jutuc ac'bil xchabie, ja' no'ox yech
xchabiluj yu'un li c'usi epe. Yan li
much'u mu xchabiluj yu'un li c'usi
jutuque, ja' no'ox yech mu xchabiluj
yu'un li c'usi epe. 11-12 Ja' no'ox yech mu
xac' acuxlejalic ta sbatel osil ti Rioxe mi
mu xacoltavanic o li c'usitic chatabeic
Riox li' ta sba balamile ti sna' xlaje.
13 ’Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu'
cha'vo' yajvale. Mi cha'vo' yajvale, li
june chopol chil; li june lec chil. Li june
yich'oj ta muc'; li june mu xich' ta muc'.
Ja' no'ox yech mu xu' chatunic yu'un
Riox mi ja' no'ox ta avo'onic li taq'uine
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
14 Ti c'alal iya'i ti jfariseoetique,
islabanic o la ti Jesuse yu'un la
ja' no'ox ta yo'onic li taq'uine.
15 I'albatic la yu'un ti Jesuse:
—Li vo'oxuque toj lec yilel avo'onic
pero ti Rioxe yiloj c'u x'elan lavo'onique.
Ti much'utic chac' sbaic ta ich'el ta
muq'ue, chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti persa chc'ot ti c'usitic yaloj ti Rioxe

16 ’Ti c'alal mu to'ox chtal ti Juan j'ac'-
ich'vo'e, ja' no'ox ava'iic ti c'usitic yaloj
ti Rioxe ti sts'ibaoj ti Moisese xchi'uc ti
yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee.
Ts'acal to ti Juane layalbeic ti chlic xa
pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Lavie ep
xa ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unic
pasel ta mantal yu'un ti Rioxe.
17 ’Li vinajel balamile chlaj onox;
yan li c'usitic yaloj ti Rioxe, mi jp'el
mu xch'ay, persa chc'ot scotol.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

18 ’Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi
chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants
chc'ot. Ti much'u chic' ch'acbalal
antse co'ol xchi'uc yants chc'ot
noxtoc.

Ja' li' yaloj c'u x'elan i'ech' ta balamil jun jc'ulej xchi'uc jun jc'anlimoxna, Lázaro sbi

19 ’Oy to'ox jun jc'ulej. Naca lequic
sc'u' islap, naca toyolic stojol. Scotol
c'ac'al ispas q'uin, naca lequic ti
sve'ele. 20 Oy to'ox jun jc'anlimoxna
noxtoc, Lázaro sbi. Balbil ta chin.
Tey chc'ot xchotan sba ta sti' sna
ti jc'uleje, tey tsc'an limoxna. 21 Ti
jc'anlimoxnae yo'onuc ba stam ti
c'usitic chlaj p'ajuc ta yolon smexa
ti jc'uleje, pero muc x'ac'bat stam.
Ta xleq'ue ta ts'i' noxtoc, ja' ti balbil
ta chine. 22 Icham ti jc'anlimoxnae.
Ti xch'ulele i'ic'bat ech'el ta vinajel
yu'un anjeletic yo' bu ti Abraame
xchi'uc ti much'utic lec yo'onic uque.
Icham ti jc'ulej uque, imuque. 23 Ti
xch'ulele tey ibat ta c'otebal. Iyil
ta nom ti Abraame. Iyil noxtoc ti
tey ti Lázaroe. 24 Ti jc'uleje i'avan.
“Jtotic Abraam, c'uxubinon. Taco
tal li Lázaroe. Ac'u sts'aj tal sni'
sc'ob ta vo', ac'u tal st'uxubtasbon
li coq'ue yu'un abol jba tajmec li' ta
c'oq'ue”, xi. 25 “Yuleso ta ajol, quere,
ti c'alal la'ech' ta sba balamile,
bats'i jc'ulejot tajmec. Li Lázaroe
bats'i me'on tajmec i'ech'. Lavie li' xa
jun yo'one; li vo'ote yolel chavich'
castico. 26 Mu xjelav li Lázaroe
yu'un oy natil ch'en ta o'lol. Muc
much'u xjelav teyo'e. Ja' no'ox yech
muc much'u xjelav tal li'toe”, xi ti
Abraame.
27 ’“Mi mu xjelav tale che'e,
abulajan tacbon ech'el ta sna li
jtote. 28 Yu'un oy to vo'vo' quits'in

teyo'e. Ac'u ba yalbe ti ac'u yictaic
spasel li c'usitic chopole yo' mu
xtalic o li'toe. Yu'un toj tsots li
casticoe", xi ti jc'uleje. 29 "Tey onox
yich'ojic li svun Moisese xchi'uc
li svuntac yan yaj'alc'optac Riox
ti ta más vo'nee. Xu' ja' xch'unic",
xi ti Abraame. 30 "Jtotic Abraam,
mu xch'unic. Ti oyuc no'ox c'uxi
cha'cuxiuc ti much'u xojtiquinique,
mi iyilic ti tey chc'ot noxtoque, ta
nan xch'unic bi'a. Ta nan xictaic
spasel li c'usitic chopole", xi ti
jc'uleje. 31 "Mi mu onox xch'unic ti
c'usitic iyal ti Moisese xchi'uc ti yan
yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee, ac'u
mi oy much'u xcha'cuxi ech'el xba
yalbe, mi ja'uc onox xch'unic", xut
jc'ulej ti Abraame —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti toj xi'el sba li mulile

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

17 Li lajchavo'e i'albatic la
yu'un ti Jesuse:
—Oy onox c'usi chopol chtal ta
avo'onic. Yech'o un q'uelo me abaic,
mu me vo'oticoxuc ta amulic tsa'
smul lachi'ilique. 2 Mi vo'oxuc ta
amulic ti tsa' smulique, más lec ti
avich'icuc chucbel jcotuc cho' ta
anuq'uique, ti latenaticuc ochel ta
mare. Ti lachamicuque, mu xa c'uxi
sa' smul avu'unic li much'utic yech
yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li
c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue.
3 'Cuentaanic me che'e. Ti mi oy
bu ista smul avu'un junuc achi'il ta
yich'elon ta muq'ue, ba lequil'albo
atuc ti c'usi chopol ispase. "Mu xa
bu ta jpas yech", mi xie, ac'o ta
pertonal. 4 Ti mi ista smul avu'un
vuc-ech'eluc ta jun c'ac'ale, "mu xa
bu ta jpas yech", mi xayutilane, ac'o
ta pertonal —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta xch'unic más ti oy syu'el Jesús ti apoxtoletique

5 —Coltaoticotic ta xch'unel más ti
vo'ot oy ayu'ele —xutic la Cajvaltic
Jesús li apoxtoletique.
6 Itac'av la ti Cajvaltique:
—Ac'u mi jutuc no'ox ach'unojic ti
oy jyu'ele, ac'u mi co'ol xchi'uc jp'ej
bec' mustisya, pero spas xa avu'unic
li c'usitic vocol ta pasele. Ja' chac
c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u
buluc loq'uel li sicómoro te' le'e, ti
ac'u tec'luc ta mare, tspas avu'unic.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jtoy o jbatic li c'usitic ta jpastique

7 'Caltic no'ox ya'el ti oy
amozoique ti i'ay ta voc'-osile,
o mi chabivacax. Ti c'alal xul
ta anae, mu onox bu chavalbe
ti chtal chotluc ta mexae. 8 "Li
vo'ote lapo amac, meltsanbon tal
jve'el. Mi laj ve'icone, ja'to chave'",
xavut. 9 "Colaval" mi ja'uc xavut
ti c'alal ixch'un amantale. 10 Ja'
no'ox yechoxuc uc, mi ach'unic li
c'usitic chayalbeic ti Rioxe, "Mu c'u
xitunoticotic o. Ja' no'ox ijpasticotic
ti c'u yepal liyalboticotique",
chianic me —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamelic lajunvo' viniquetic ti ipic ta leprae

11 Ti c'alal ibat ta Jerusalén ti
Jesuse, tey la i'ech' ta sts'ac estado
Samaria xchi'uc estado Galilea.
12 Ti c'alal ic'ot ta jun parajele,
tal la snupel ta be yu'un lajunvo'

viniquetic. Nom la isva'an sbaic
yu'un la ipic ta lepra. 13 I'avanic la.
—Jesús, jchanubtasvanej, abulajan
c'uxubinoticotic —xiic la.
14 Ti Jesuse, ti c'alal iyil ti
viniquetique —Batanic, ba ac' abaic
iluc ta stojol paleetic —x'utatic la.
Ti c'alal ibatique, i'ech' la ti
xchamelique.
15 C'alal iyil ti lec xa ti june, isut
la tal ta ora yo' bu ti Jesuse. X'avet
xa la tal:
—Colaval, Cajval, ti lecon xae —
xut la ti Rioxe.
16 Isquejan la sba ta yichon ti
Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil
noxtoc.
—Colaval ti lecon xa avu'une —
xut la.
Ti much'u yech ispase, liquem la
tal ta estado Samaria.
17 —Lajunvo' ti iquet'esbe
xchamelique. ¿Bu ma ti balunvo'
jchi'iltactique? 18 Stuc no'ox isut
tal li jsamariae ti "colaval", xut ti
Rioxe —xi la ti Jesuse.
19 —Va'lan, batan. Yu'un ach'un
ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae
—x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

Ja' li' yaloj ti c'alal xtal spas mantal li' ta sba balamil ti Cajvaltic Jesuse

(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Ti jfariseoetique isjac'beic la ti
Jesuse ti c'u to ora chtal pasvanuc
ta mantal ti Rioxe.
—Ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal
ti Rioxe, ch'abal seña. 21 "Li' xa
tspas mantal ti Rioxe", "le' xa tspas
mantal ti Rioxe", muc much'u xi. Ti
Rioxe tspasvan xa ta mantal, li' xa
achi'uquique —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
22 Li lajchavo'e lic la albaticuc
yu'un ti Jesuse:
—Ta sta yora ti chlic avalic
chac li'i: "Chac no'ox taluc ta
ora ti Cajvaltic Jesuse", xachiic,
pero mu to bu chital, vo'on ti
co'ol crixchanootique. 23 Oy
jlom chlo'lovanic no'ox. "Le' xa
li Cajvaltic Jesuse", "taj xa li
Cajvaltic Jesuse", xiic. Pero mu
me xach'unic, mu me xba aq'uelic.
24 Ti c'alal xicha'sut tal vo'on
ti co'ol crixchanootique, chiyil
scotol crixchanoetic chac c'u
cha'al xlebluj chavuque chquiltic
ti buyotique. 25 Pero ba'yi chcac'
tajmec jvocol yu'un mu xisc'anic
li jq'uex jchi'iltactic li'i. 26 Ja' chac
c'u cha'al ispas ti crixchanoetic ti
ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti
Noee, ja' no'ox yech tspasic uc ti
c'alal sta yora chicha'sut tal, vo'on ti
co'ol crixchanootique. 27 Jun yo'on
ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti
c'usi sc'an yo'onique, inupunic, iyac'
ta nupunel stsebic. Ti c'alal ital ti
nojele, c'alal i'och ta barco ti Noee,
icom ti c'usitic ispasique, icham
scotolic. 28 Ja' no'ox yech ispasic uc
ti crixchanoetic ti ta más vo'nee
ti c'alal li' to'ox ti Lote. Jun yo'on
ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol
ti c'usi sc'an yo'onique, i'equelajic,
i'ovolajic, ismeltsan snaic. 29 Ti c'alal
iloc' ta Sodoma ti Lote, ja'o ital c'oc'
xchi'uc asuvre ta vinajel, icham
scotolic. 30 Ja' no'ox yech tspasic li
crixchanoetique ti c'alal xicha'sut
tal, vo'on ti co'ol crixchanootique.
31 'Ti c'alal xc'ot yech ti c'u to
orae, lavi pach'al li sba anaique, mi
ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal
xyal tale, mu xa me x'och stam

c'usuc yu'un. Ti much'utic tey ta
yabtelique, mu xa me sut ta snaic.
32 Yuleso ta ajolic c'usi ispas ti yajnil
Lote. 33 Ti much'utic mu xiyich'ic ta
muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un
onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil.
Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic
mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel
osil.
34 'Chacalbeic, mi onox c'u cha'al
ta ac'ubaltic litale, mi oy much'u
vayem cha'vo' ta jun no'ox teme,
yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom.
35 Mi oy cha'vo' ants ti tsobol ta
xjuch'unique, yic'al jun chquic'
ech'el, jun chcom. 36 Mi oy cha'vo'
vinic ti tsobol ta x'abtejique, yic'al
jun chquic' ech'el, jun chcom
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
37 —¿Bu ma chc'ot taj une, Cajval?
—xiic la li lajchavo'e.
—Yu'un chich'ic onox castico ti
much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue.
Co'ol xchi'uc mi oy c'usi ichame, tey
ta stsob sba xulemal —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun me'anal ants xchi'uc jun jmeltsanejc'op

18 Li lajchavo'e i'albatic la
jun lo'il yu'un ti Jesuse yo'
la mu xicta o sbaic ta sc'oponel ti
Rioxe.
2 —Caltic no'ox ya'el ti oy jun
jmeltsanejc'op ta jun jteclume, mu
xich' ta muc' Riox, mu xich' ta muc'
crixchanoetic. 3 Caltic ti tey nacal
jun me'anal antse, oy c'usi ipojbat.
Ba sc'anbe parte li jmeltsanejc'ope.
"Mi mu xa'abulaj xatacbon ta iq'uel
li much'u lispojbe c'usuc cu'une",
xut. 4 Ep ta ech'el ay sc'anbe parte li
jmeltsanejc'ope. Li jmeltsanejc'ope
ts'acal to isnop: "Mi Rioxuc, mu
xquich' ta muc', mi ja'uc crixchano.
5 Ja' no'ox lavi li' xva'von li me'anal
antse, ta jmeltsanbe li sc'ope. Yu'un
mu jc'an ti li' no'ox xva'vone", xi li
jmeltsanejc'ope.
6 'Ava'iic c'u x'elan iyal li
jmeltsanejc'op ti chopol sjole.
7 Ja' no'ox yech ti Rioxe chac'be
castico ti much'utic ch-ilbajinbon
li xch'amaltaque ti c'ac'al ac'ubal
ta xc'opojique. 8 Ti c'alal sta yorae,
ta ora chac'be castico. Pero ti
c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol
crixchanootique, ¿mi oy onovan
much'utic yich'ojicon ta muc' xul
jta? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun jfariseo xchi'uc jun jc'an-loc'-c'usiticuc

9 Ti Jesuse iyal la jun lo'il yo' la
xa'iic o ti chopol c'usitic tspasic ti
much'utic lec yo'onic ti yalojique ti
tsp'aj xchi'ilique.
10 —Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo'
vinic co'ol ba sc'oponic Riox ta ti'
muc'ta temploe. Li june jfariseo;
li june jc'an-loc'-c'usiticuc. 11 Li
jfariseoe va'al isc'opon Riox, mu xa
much'u xtaon cha'i. "Colaval, Cajval,
ti muc bu yechon chac c'u cha'al li
yan jchi'iltaque ti ch-elc'ajique, ti
chopol sjolique, ti tsa' yantsique.
Muc bu yechon noxtoc chac c'u
cha'al li jc'an-loc'-c'usiticuc li' va'ale.
12 Li vo'one cha'ech'el ta xemana
chquicta cot. Li c'usitic ta jtae
chacac'be jun mi ijta lajunebe", xut
ti Rioxe. 13 Li jc'an-loc'-c'usiticuque
nom va'al icom. Mi ja'uc sc'an sq'uel
muyel vinajel. Ja' no'ox ismajulan
sti' yo'on. "Cajval, c'uxubinon
yu'un jmulavilon", xut ti Rioxe.

14 Chacalbe ava'iic. Li jc'an-loc'-
c'usiticuque ac'bil xa pertonal yu'un
smul ti c'alal isut ta snae. Yan li
jfariseoe muc x'aq'ue ta pertonal. Ti
much'utic stoyoj sbaique ch-aq'ueic
ta q'uexlal yu'un mu xc'aneic yu'un
ti Rioxe. Yan ti much'utic mu sna'
stoy sbaique ja' ch-aq'ueic ta ich'el
ta muc' yu'un ti Rioxe —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac'be bentisyon c'oxetic ti Jesuse

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Tey la yic'ojbeic c'otel c'oxetic
ti Jesuse yu'un la ac'u yac' sc'ob ta
sjolic yo' staic o bentisyone. C'alal
iyilic li lajchavo'e, ispajesic la ti
much'utic chiq'uic tal c'oxetique.
16 —Mu xavutic. Ac'u talicuc li
c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja'
yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic
li c'oxetique, ta xch'unic c'usitic
chal ti Rioxe. 17 Ta melel chacalbeic,
ti much'utic ma'uc yech yo'onic chac
c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, mu
x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 Tey la jun jmeltsanejc'op yu'unic
li j'israeletique.
—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec
avo'one, ¿c'usi tsc'an ta jpas yo'
xicuxi o ta sbatel osile? —xut la ti
Jesuse.
19 —¿C'u yu'un ti "lec avo'on",
xavutone? Jun no'ox ti much'u lec
yo'one, ja' ti Rioxe. 20 Ana'oj c'usi
chal li smantaltac Rioxe: "Mu me
xasa' avants, mu me xamilvan, mu
me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul
achi'il, ich'o ta muc' atot ame'", xi
—x'utat la yu'un ti Jesuse.
21 —Li c'usitic avale c'oxon to'ox
lic jch'un —xi la ti vinique.
22 Ti c'alal iya'i ti Jesuse —Oy
to c'usi tsc'an chapas. Ba chono li
c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo
li me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta
vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon
—x'utat la.
23 C'alal iya'i chac taje, iyat la
yo'on tajmec ti vinique yu'un la
toj ep c'usuc yu'un. 24 C'alal iyil ti
Jesuse ti chat o yo'on tajmeque —Li
jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic
c'usitic chal ti Rioxe. 25 Co'ol xchi'uc
jcot cameyo ti mu xjelav ta chac
acuxae, ja' yech mu x'ochic yo' bu
tspas mantal Riox ti much'utic
ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
26 Ti much'utic iya'iic ti x'elan
iyal ti Jesuse —¿Much'u xa onox ta
xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic
li jc'ulejetique? —xutic la ti Jesuse.
27 —Mu xu' chacuxiic ta sbatel
osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic
mi chascoltaic ti Rioxe —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
28 —Li vo'oticotique
jcomtsanojticotic xa li c'usuc
cu'unticotique. Jnap'letaojoticotic
xa —xi la li Pedroe.
29-30 —Ta melel chacalbeic, ti
much'utic muc ta alel yu'unic mi
iscomtsan o snaique, mi stot sme',
mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi
svixtac, mi yixleltac, mi smuctac,
mi yajnil, mi xch'amaltac, mi yoltac,
yu'un ti chalic a'yuc ti tspasvan
xa ta mantal ti Rioxe, más xa ep
ch-ac'batic sq'uexol ti c'usitic chcom

yu'unique. Ts'acal to ta xcuxiic ta
sbatel osil —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal xa iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

31 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un
ti Jesuse.
—Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalene.
Yu'un ista xa yora ti c'u cha'al
sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac
Riox ti ta más vo'nee, ti ta xquil
jvocol vo'on ti co'ol crixchanootique.
32 Chi'aq'ue entrucal ta stojol li
much'utic nom liquemic tale.
Chislabanic, chismajic, chistubtaic.
33 Chiyac'beic arsial, ja'o chismilic.
Chimuque. Ta yoxibal c'ac'al
chicha'cuxi —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
34 Muc la xa'ibeic smelol ti x'elan
iyale, yu'un la muc x'ac'bat ya'ibeic
smelol yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat jun ma'sat ta Jericó ti Jesuse

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

35 Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic
ta jteclum Jericoe, tey la chotol
istaic ta ti'il be jun xchi'ilic ta
israelal, ma'sat la. Tey la tsc'an
limoxna. 36 C'alal iya'i ti tey ta
x'ech' ep xchi'iltaque, ijac'batic la
c'usi tspasic. 37 I'albat la yu'un li
xchi'iltaque ti ja' tey xchi'uquic
ech'el ti Jesus Nazarete. 38 Ja'o la
i'avan.
—¡Jesús, smom David, c'uxubinon!
—xi la.
39 Ti much'utic babe ech'ele
ispajesic la:
—¡Anchan!—xutic la.
Pero más to la tsots i'avan:
—¡Smom David, c'uxubinon! —xi
la.
40 Va' xi la ti Jesuse.
—Ic'becon tal —xut la ti
crixchanoetique.
Ti c'alal ic'ote 41 —¿C'usi
chajcha'le un? —x'utat la yu'un ti
Jesuse.
—Cajval, abulajan jambon li jsate
—xi la.
42 —Lavi ach'un ti oy jyu'ele, chjam
xa lasate —x'utat la yu'un ti Jesuse.
43 Ora la ijam ti sate, ixchi'in la
ech'el ti Jesuse.
—Colaval —xut la ti Rioxe.
C'alal iyilic ti crixchanoetique,
“colaval, Cajval”, xiic la uc.

Ja' li' yaloj ti ilecubtasbat yo'on ti Zaqueoe

19 Li belel Jerusalene tey x'ech'
ta yutil Jericó. Tey la i'ech'
ti Jesuse. 2 Tey la nacal jun jc'ulej,
Zaqueo la sbi. Ja' la totil yu'unic
li jc'an-loc'-c'usiticuque. 3 Tsc'an
la chojtiquin ti Jesuse, tsc'an la
tsq'uelbe c'u x'elan sat. Pero mu
la sta ta ilel yu'un la toj ep tajmec
ti crixchanoetique. Xchi'uc la
c'usuc, yu'un la comcom ti Zaqueoe.
4 Yech'o un ijelav la ech'el ta anil,
ba la muyuc ta jtec' sicómoro yo' la
sta o ta ilel ti Jesuse. Yu'un la sna'oj
ti tey ta x'ech'e. 5 Ti c'alal ic'ot ta
yolon te' ti Jesuse, isq'uel la muyel.
Iyil la ti tey luchul ti Zaqueoe.
—Zaqueo, yalan tal ta ora yu'un
tey chibat ta ana —x'utat la.
6 Ti Zaqueoe ora la iyal. Xmuyubaj
xa la, iyic' la ech'el ta sna ti Jesuse.
7 Ti c'alal iyil ti xchi'iltac ta israelale,
chopol la iya'iic.

—Chopol ti ibat ta sna jmulavil li
Jesuse —xiic la.
8 Ti Zaqueoe isva'an la sba.
—Cajval, ta xcac'be j'o'loluc c'usuc
cu'un li me'onetique. Ti mi oy
much'u iquelc'anbe staq'uine, más
xa ep ta jsutesbe. Ti mi iquelc'anbe
cienuque, ta xa jsutesbe chanibuc
cien —xut la ti Jesuse.
9 —Lavie ac'biloxuc xa pertonal
yu'un amulic ajunlejic ta na. Yu'un
ach'un xa ti c'usi chal ti Rioxe
chac c'u cha'al ixch'un ti Abraam
ti ta más vo'nee. 10 Vo'on ti co'ol
crixchanootique, yu'un ja' tal
jsa'oxuc, tal jpojoxuc yu'un sc'oplal
xa'ox cha'ochic ta c'oc' ta sbatel osil
—x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta lajunvo' j'abtel ti i'ac'bat sliquebic yu'un li yajvalique

(Mt. 25.14-30)

11 Ti crixchanoetique tey la cha'iic
c'usi chal ti Jesuse. Yu'un isnop
ti j'israeletique ti ja' xa li much'u
st'ujoj Rioxe ti chc'ot xa ochuc
ta preserenteal ta Jerusalene,
yech'o un ti Jesuse isjoy'al la sba
stuc ti c'alal po'ot xa'ox xc'otic ta
Jerusalene.
12 —Caltic no'ox ya'el ti oy
screm jun preserentee. Jc'ulej
tajmec li creme. Ibat ta nom, ba
yich' tal snombramiento scuenta
preserenteal. Ti c'alal sut tale, chul
spas mantal ta slumal. 13 Ti c'alal
mu to'ox chbate, istsob slajunva'al li
yaj'abtele. Iyac'be comel sliquebic li
yaj'abtele. Co'ol yepal iyac'be comel
jujun. “Abtejanic o. Tey xaq'uelic
c'u yepal chjolin avu'unic. Ti c'alal
xisut tale, chul quich'”, x'utatic
comel. 14 Li xchi'iltac ta slumale mu
sc'anic ti ja' ch-och ta preserenteale.
Istaquic ech'el mantal ti mu
ya'uc ac'batuc snombramientoe.
“Mu jc'anticotic ti ja' ch-och ta
preserenteal ta jlumalticotique”,
xiic c'otel.
15 ’Pero iyich' onox
snombramiento, isut tal. Ti c'alal
iyule, istac ta iq'uel li yaj'abteltaque
yu'un cha'i c'u yepal ijolin yu'unic
jujun li staq'uine. 16 Li jun ba'yi
itale “Totic, lataq'uin avac'bon
comele, ijolin cu'un lajun'ech'el
más ep”, xut li yajvale. 17 “Li
vo'ote lec xana' xa'abtej. Jutuc
ti lacac'bee pero sjunul avo'on
la'abtej o, yech'o un chajtic' ta
coviernoal scuenta lajuneb jteclum”,
x'utat. 18 Ital noxtoc li june. “Totic,
lataq'uin avac'bon comele ijolin
cu'un vo'ech'el más ep”, xut li
yajvale. 19 “Li vo'ot uque chajtic' ta
coviernoal scuenta vo'ob jteclum”,
x'utat.
20 ’Ital noxtoc li june. “Totic, ilo
lataq'uin avac'bon comele. Ijsut' lec
ta paño, ijnac'. 21 Yu'un lixi'. Jna'oj
ti jlajelote. Jna'oj ti chavich'be
xchi'uc sjol lataq'uine. Chavich'
ti bu muc bu avac'oj avocole”, xi
ispoj sba li june. 22-23 “Mu xatun,
ch'ajot tajmec. Mi yech li c'usi
chavale, ti jlajelone, ti chquich' ti
bu muc bu cac'oj jvocole, ¿c'u yu'un
ti muc xavac' jolinuc ta bancoe?
C'alal liyule, iquich' xchi'uc sjol
ti yechuque”, x'utat. 24 “Pojbeic
li taq'uine, ja' ac'beic li much'u
isjolintas lajun'ech'el más epe”,
x'utatic li much'utic teye. 25 “¡Totic,
pero yich'oj xa lajuneb!” xutic.
26 “Chacalbe ava'iic, ti much'utic
sjunul yo'on ta x'abteje, más ta

x'ac'batic. Yan ti much'utic mu
sjunuluc yo'on ta x'abteje, ti
c'u yunen'epal i'ac'batique, ta
xpojbatic ta jmoj. 27 Li much'utic
chiscrontainique, ti mu sc'anic ti
vo'on preserenteone, iq'uic tal scotol
li'toe. Li' ta jsat xamilique", xi li
preserentee —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse,
iloq'uic la ech'el teyo'e, ibatic la
c'alal Jerusalén. Ja' la babe ech'el ti
Jesuse. 29 Ti c'alal istabeic stuq'uil
Betfajé xchi'uc Betania ta yoc jp'ej
vits Olivotic sbie, itaqueic la ech'el
cha'vo' yu'un ti Jesuse.
30 —Batanic le' ta parajele. Ta
ochel no'ox tey chucul chataic jcot
burro, mu to much'u scajlebinoj.
Jitunic, nitic tal. 31 Mi oy much'u
chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic
li burroe, xavalbeic ti vo'on chtun
cu'une —x'utatic la ech'el yu'un ti
Jesuse.
32 Ibatic la. Ti c'u x'elan i'albatic
ech'ele, ja' la yech c'ot staic. 33 Ti
c'alal xyaquet tsjitunic li burroe
—¿C'u yu'un ti chajitunic li jburroe?
—x'utatic la yu'un ti yajvale.
34 —Yu'un ja' chtun yu'un li
Cajvaltic Jesuse —xutic la.
35 Isnitic la tal yo' bu ti Jesuse.
Iyac'beic la stasin spimilc'u'ic,
iscajlebin la ti Jesuse. 36 Ti c'alal
cajal xa ech'el ta burro ti Jesuse, ti
j'israeletique isq'ui la spimilc'u'ic
ta be yo' bu ch-ech' ti Jesuse. 37 Ti
c'alal po'ot xa'ox la staic li yaleltic
ta yelav Jerusalén ta vits Olivotique,
lic la avanicuc scotol ti much'utic
scotol c'ac'al ixchi'inic ti Jesuse.
Xmuyubajic xa la. "Colaval" xutic
la ti Rioxe, ti yilojbeic slequilal
syu'elal ti Jesuse.
38 —¡Lec tajmec li preserente
listacbotic tal ti Jtotic Riox ta
vinajele! ¡Lec xa chiyilotic ti Rioxe!
"Colaval, Cajval", chiicuc uc ti
anjeletic ta vinajele —xiic la.
39 Tey la capal jayvo' jfariseoetic.
—Jchanubtasvanej, pajeso li
much'utic snap'letaojote —xutic la
ti Jesuse.
40 —Chacalbe ava'iic, mi ta
xch'aniique, ja' chlic avanicuc li
tonetique —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
41 Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta
Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, c'alal
iyil jteclum ti Jesuse, iyoq'uita la.
42 —Ti xch'unicuc ti stacojon tal
ti Rioxe yo' jun o yo'onic xchi'uc ti
Rioxe, lec ti yechuque. Pero i'ech'
xa yora ti ch-ac'bat xch'unique
yu'un mu sc'an xch'unic. 43 Yu'un
tsta yora ti chtal sjoyintael yu'un
li scrontaique, chtal smaquelic ta
jujot. 44 Chtal slomesbel scotol li
snaique. Ta xlaj scotolic. Ja' ti mu
xch'unic ti vo'on listac tal ti Rioxe,
ti tal jtojbe li smulique —xi la ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Ti Jesuse ibat la ta ti' muc'ta
templo ta Jerusalén. Isnuts la loq'uel
scotol ti jchonolajeletic teyo'e.
46 —"Li jnae ja' scuenta chtal
ataicon o ta c'oponel", xi ti Rioxe,

xi ts'ibabil. Li vo'oxuque snailch'en
j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic la ti
jchonolajeletique.
47 Ti Jesuse tey la ichanubtasvan
jujun c'ac'al ta ti' muc'ta templo.
Ti totil paleetique xchi'uc ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti
jmeltsanejc'opetique, iscomonopic
la c'uxi ta staic ta milel ti Jesuse.
48 Pero mu la c'uxi stac' iyilic,
ja' la ti tey xchi'uc scotol ti
crixchanoetique ti sjunul yo'on
cha'iic c'usi chal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan tspase

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 Ti j'ech'ele tey la ta
xchanubtasvan ta ti'
muc'ta templo ti Jesuse. Ja' la iyal
ti chlic xa pasvanuc ta mantal
ti Rioxe. Tey la ic'otic jayvo'
totil paleetic, xchi'uc la jayvo' ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe, xchi'uc la
jayvo' jmeltsanejc'opetic.
2 —¿Much'u layalbe ti x'elan
chapase? —xutic la ti Jesuse.
3 —Oy c'usi chajac'beic uc.
4 ¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo'
ti Juane? ¿Mi Riox, o mi crixchano?
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
5 Xalxalbe xa la sbaic:
—Mi chcaltic ti ta smantal Rioxe,
"¿c'u yu'un ti muc xach'unique
che'e?" xi bi'a. 6 Mi chcaltic ti ta
smantal crixchanoe, chiyac'botic
ton li jchi'iltactique yu'un xch'unoj
scotolic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Juane
—xut la sbaic.
7 —Mu jna'ticotic —xiic la.
8 —Ja' yechon uc, mu xacalbeic
ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'ilbajinvanique

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

9 Ti Jesuse lic la yalbe jun lo'il ti
xchi'iltac ta israelale:
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic
ists'un ep uva ta yosile. Isa' comel
li much'utic ta xchabiique. Ibat ta
nom li yajvale. Tey ipaj. 10 Ti c'alal
ita'aj li uvae, istac tal jun yaj'abtel,
tal scuch ech'el ti c'u yepal yaloj
chich'e. Yul sc'anbe li much'utic
ta xchabiique. Li jchabiej'uvae
istsaquic li yaj'abtel yajval osile,
ismajic. Mu c'usi iyac'beic ech'el.
11 Li yajval osile istac tal otro jun
yaj'abtel. Ja' no'ox yech ixcha'leic,
iyilbajinic noxtoc. Mi jset' mu c'usi
i'ac'bat ech'el. 12 Li yajval osile istac
tal otro jun yaj'abtel. Yoxva'al xa
o. Li jchabiej'uvae ismajic noxtoc.
Isyayijesic, isnutsic loq'uel.
13 "'¿C'usi ta jnop che'e? Más lec
ta jtac ech'el li jcreme ti jc'anoj
tajmeque. Ti c'alal xilic ti ja' jcreme,
ja' nan chich'ic ta muc'", xi isnop li
yajval osil ya'ele. 14 Li jchabiej'uvae
ti c'alal iyilic ti ja' xa screm li
yajval osile, "le'e ja' xa chich'be
comel yosil li stote. Más lec jmiltic
yo' xquich'betic o comel vo'otic li
yosile", xut sbaic. 15 Isloq'uesic ta
pat moc, ismilic. Ti c'alal sut tal li
yajval uvae, ¿c'usi chul nopbaticuc
xana'ic li jchabiej'uvae? 16 Chacalbe
ava'iic ti chtal smil scotole. Yan xa
o much'utic chac'be xchabi li uvae
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal iya'iic ti ja' sc'oplalique
—¡Mu me yechuc xispasboticotic ti
Rioxe che'e! —xiic la.
17 Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti
crixchanoetique.
—Yu'un muc bu ava'yojbeic smelol
li sc'op Rioxe ti chal ti "co'ol xchi'uc
jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac'
ta xchiquin snae ti ip'aje yu'un
li yaj'alvaniltaque, pero ja' onox
i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech
ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi
xp'aje, pero chich' onox tsots yabtel",
xi ts'ibabile. 18 Q'uelavilic, ti much'u
tsots chc'ot ta ba tone, chyayij. Mi
ja' net'bil ic'ote, ta xcham o. Vo'on
li tonon ya'ele. Ti much'utic mu
xiyich'ic ta muq'ue, vo'on chcalbeic
ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 Ti totil paleetique xchi'uc ti
much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe, ta'ox
la stsaquic ta ora ti Jesuse yu'un
la iya'iic ti ja' sc'oplalique. Pero
muc la stsaquic yu'un la ixi'ic o li
xchi'ilique.
20 Ja' no'ox la ismalaic mi oy
c'usi ora tstabeic smul ti yalojique
yo' la stsaquic o ech'el ta stojol ti
coviernoe. Ti c'alal iyilic ti muc bu
tstabeic smule, ja'o la istaquic tal
jayvo' crixchanoetic, lec xa la yilel
yul sc'oponic ti Jesuse.
21 —Jchanubtasvanej, jna'ojticotic
ti yech scotol li c'usitic chavale.
Jamal chaval c'usitic lec chil Riox
ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc
chacha'le ti much'u chavalbee.
22 Alo ca'iticotic mi lec chil xana' ti
Rioxe ti chcac'beticotic tojel aq'uel
ti preserente Césare, o mi chopol
chil —xutic la ti Jesuse.
23 Ti Jesuse iyil la ti oy
smanyaique.
—¿C'u yu'un ti x'elan tal
avalbecone? 24 Ac'becon quil jsepuc
taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele
—x'utatic la.
Iyac'beic la yil.
—¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi?
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
—César —xiic la.
25 —Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi
tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox
yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an
ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
26 Ac'u mi yo'onicuc sa'beic smul
ta bail ta satil ti Jesuse pero muc la
staic. Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av
ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic. Mu
xa la c'usi isjaq'uic.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Ts'acal to tey la ic'otic jayvo'
jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse,
ja' ti much'utic chalic ti mu
xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.
28 —Jchanubtasvanej, sts'ibaoj comel
ti Moisese ti mi icham junuc vinique,
mi ch'abal screm icome, li its'inale mi
ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti
ánima sbanquile. Mi i'ayan screme,
ja' yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi
ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o
sbie, xi ti Moisese. 29 Oy to'ox vucvo'ic,
sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa'
yajnil, pero icham, ch'abal xch'amal
icom. 30 Ti its'inale iyic'be yajnil

ti ánima sbanquile pero icham uc.
Ch'abal xch'amal icom uc. 31 Ja' no'ox
yech ispas svucva'alic. Svucva'alic
iyiq'uic ti antse pero muc x'ayan
xch'amalic junuc ti c'alal ichamique.
32 Ts'acal to icham ti antse. 33 Mi
icha'cuxiique, ¿much'u onovan junucal
ti chiq'ue yu'un iyic' svucva'alic? —xiic
la.
34 Itac'av la ti Jesuse:
—Lavi li'ic to ta sba balamile
chnupun li viniquetique li antsetique.
35 Ti much'utic t'ujbilic ti ta
xcha'cuxiique ti chbatic ta vinajele,
mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic'
sbaic. 36 Yu'un mu xa sna' xchamic.
Co'olic xa xchi'uc anjeletic. Xch'amaltac
xa Rioxe yu'un icha'cuxesatic xa yu'un
ti Rioxe. 37 C'alal ta Moisés iyal ti ta
xcha'cuxi ti ánimaetique yu'un ja' yech
i'albat yu'un ti Rioxe ti c'alal ic'oponat
ta jtec' c'ox ch'ixe. "Vo'on Yajvalicon ti
Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti
Jacove", x'utat. Ti x'elan i'albate, yu'un
cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi
vo'ne xa xchamelic ti moletique. 38 Ti
Rioxe ja' yajvalic ti much'utic cuxajtic
ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem
xchi'uc xch'ulelic ti avalojique. Ti Rioxe
cuxul chil scotolic —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
39 Ja' xa la itac'avic jayvo' ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe.
—Jchanubtasvanej, lec tajmec li
c'usi avale —xutic la ti Jesuse.
40 Yan ti jsaduceoetique mu xa la
c'usi isjaq'uic.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Lic la sjac' ti Jesuse:
—¿C'u yu'un chalic ti smom no'ox
David ti Cristoe ti much'u st'ujoj
Riox tspasvan ta mantale? 42-43 Ti
Davide ja' yech ists'iba ta svunal
jq'uevujtic chac li'i:

Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:
"Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil
xch'un o amantal cu'un scotol
lacrontae",

x'utat, xi ti Davide. 44 Ti Davide
"Cajval", xut ti much'u st'ujoj Riox
tspasvan ta mantale. ¿C'u yu'un
"Cajval", xut mi ja' smom no'oxe?
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Li lajchavo'e oy la c'usi i'albatic
yu'un ti Jesuse. Ep la xchi'ilic ta
israelal tey ya'yojic.
46 —Q'uelo me abaic, mu
me xaslo'loic li much'utic ta
xchanubtasvanic ta smantal Rioxe.
Lec cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal
yoquique. Ja' tsc'anic ti c'oponbilic
ta ch'ivite. Ja' tsc'anic ti bail ta
xchotiic ta bic'tal temploetique
xchi'uc ta jujun q'uine. 47 Ta
slo'lobeic c'usuc yu'un li me'anal
antsetique. Yech no'ox ti jal
tsc'oponic Rioxe, ja' no'ox yo' mu
xvinaj o ti chopol c'usi tspasique.
Yech'o un más castico chich'ic
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' slimoxna jun me'anal antse

(Mr. 12.41-44)

21 Ti Jesuse iyil la ti istic'
staq'uin jc'ulejetic yo'

bu li scaxail limoxna ta muc'ta
temploe. 2 Iyil la noxtoc ti tey ic'ot
jun me'anal antse, me'on la tajmec.
Cha'sep no la ta cinco istic'.
3 —Ta melel chacalbeic, li me'anal
ants le'e más ep iyac' chil ti Rioxe
chac c'u cha'al iyac' li yantique.
4 Yu'un naca xa sovra staq'uinic ti
iyaq'uique. Yan li me'anal antse iyac'
scotol ti c'u yepal oy yu'une ti ja'
ox ta sman o ti c'usi chtun yu'une
—x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora chlomesat ti muc'ta temploe

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Oy la jayvo' apoxtoletic lic
yalbeic ti Jesuse:
—Q'uelavil slequiquil tajmec li ton
ac'bil ta temploe. Leclec sba tajmec
li c'usitic pac'ajtic ta spaq'ue, ja'
yac'ojic ti much'utic sjunul yo'onic
yich'ojic ta muc' ti Rioxe —xutic la.
6 —Lequic ava'uquica'a, pero ta
sta yora ti ta xlomesate. Busul
chcom scotol —x'utatic la.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 —Jchanubtasvanej, ¿c'usi ora ta
xlomesat li temploe? ¿C'usi seña ti c'alal
po'ot xa'ox xlome? —xutic la ti Jesuse.
8 —P'ijanic me, mu me xach'unic
lo'loel. Yu'un ep ti much'utic
chtalique, “vo'on Cristoon”, xiic.
“Po'ot xa xtal ti Cristoe”, xiic
jlom. Pero mu me xach'unic. 9 Ti
c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti
c'alal chava'iic ti oy bu tscrontain
yajpreserenteique, mu me xaxi'ic.
Chc'ot onox yech, pero li balamile
ma'uc to'ox chlaj, li'to c'uuc sjalile.
10 ’Ta sliquesic ac' c'oc' li
crixchanoetic ta yantic o balamile.
Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic
noxtoque. 11 Oy bu ch-ech' tsots
niquel, oy bu ch-ech' vi'nal, oy bu
ch-ech' chamel. Chavilic ep seña ta
vinajel ti xi'el sba tajmeque.
12 ’C'alal mu to'ox xc'ot li
c'usi lacalbeique, chatsaqueic,
chamajeic, cha'iq'ueic ech'el
ta stojol jmeltsanejc'opetic ta
bic'tal temploetic, chatiq'ueic ta
chuquel. Cha'iq'ueic ech'el ta stojol
preserenteetic xchi'uc ta stojol
coviernoetic ta scoj ti avich'ojicon
ta muq'ue. 13 Ja' yo' xavalbeic o
ti c'usi caloje. 14 Mu me ba'yiuc
xanopic ti c'usi chc'ot avalique.
15 Vo'on chajp'ijubtasic ta c'op yo'
mu xcuch o yu'unic ti much'utic
chascrontainique. 16 Oy atot ame'ic
no'ox ta spay avajvalic, oy abanquil
avits'inic no'ox, oy anamtalchi'ilic
no'ox, oy ja' no'ox ti much'utic lec
xac'opon aba achi'uquique. Oy jlom
chamileic. 17 Ep much'utic chopol
chayilic o ti avich'ojicon ta muq'ue.
18 Pero mu xu' chasmilic mi ma'uc
yech tsc'an ti Rioxe. 19 Ti much'utic
chcuch yu'un li ilbajinele, mi mu
xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta
sbatel osil.
20 ’Ti c'alal xavilic ti joyintabil
ta yajsolterotac yan preserente
li Jerusalene, na'ic me ti ja'o xa
chlaje. 21 Vo'oxuc ti li' nacaloxuc
ta Judeae, ba nac' abaic ta vitstic.
Li much'utic li' ta yutil jteclume
ac'u loq'uicuc ech'el. Li much'utic
loq'uemic ech'ele mu xa me
x'ochic tal. 22 Yu'un ista xa yora
chavich'ic castico chac c'u cha'al
sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac

Riox ti ta más vo'nee. 23 Abol sbaic
tajmec ti much'utic oy xch'ute
xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to
yolique, yu'un tsots tajmec castico
chayac'beic ti Rioxe. 24 Oy jlom
chamileic ta espada. Oy jlom
chachuqueic, cha'iq'ueic ech'el
ta yantic o balamil. Li namal
crixchanoetique chtal yixtalanic
sjunlej li Jerusalene. Li'ic o ti c'u
sjalil ch-ac'batic permiso yu'un ti
Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Jesuse

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 'Ti c'alal po'ot xa'ox xicha'sut
tale, oy seña ta c'ac'al, xchi'uc ta
jch'ulme'tic, xchi'uc ta c'analetic. Li
crixchanoetic ta sjunlej balamile
chi'ic tajmec yu'un tsots tajmec
chyuc'yonaj li mare, xvo'o'et xa
tajmec. 26 Li crixchanoetique ta
xchamic xa yilel ta xi'el ta scoj ti
c'usitic chlaj c'otuque. Xi'emic o
mi oy c'usi más tsots chtale. Yu'un
chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele.
27 Chil scotol crixchanoetic ti oy
jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal
tal ta ba toc ta balamil vo'on ti
co'ol crixchanootique. 28 Ti c'alal
xavilic ti chlic xa c'otuc li c'usitic
lacalbeique, muyubajanic me yu'un
ana'ojic xa ti po'ot xa xacuxiic ta
sbatel osile —x'utatic la yu'un Jesús
li lajchavo'e.
29-30 Iyal la jun lo'il noxtoc:
—Li ic'uxe xchi'uc li yan te'etique,
c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc
yanale, ja' chvinaj o ti ch-och xa
vo'tique. 31 Ja' no'ox yech ti c'alal
xavilic ti chlaj c'otuc ti c'usitic
lacalbeique, ja' chvinaj o ti chistac
xa sutel tal ti Rioxe, ti chtal jpas
mantal li' ta sba balamile.
32 'Ta melel chacalbeic, oy to'ox
cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti
jaytos castico lacalbeique. 33 Li
vinajel balamile chlaj onox. Yan
li c'usitic chcale, mu xch'ay, persa
chc'ot scotol.
34 'Q'uelo me abaic, mu me ja'uc ta
avo'onic li c'usitic li' ta sba balamile,
xchi'uc li c'usitic chal avo'onique,
xchi'uc li yacubele. Mu me ja'uc
xavat o avo'onic ti bu chataic li
c'usitic chtun avu'unique. Ti mi
ja' no'ox ta avo'onique, ch'ayem
avo'onic chul jtaoxuc ti c'alal
xicha'sut tale. 35 Yu'un mu xana'ic
c'usi ora chlic ti jaytos castico ta
sjunlej balamile. Co'ol xchi'uc c'usi
xcac'betic spets'ul ti tey pets'ubil
chlaje. 36 Li vo'oxuque ich'icon no'ox
me ta muc', c'oponic Riox scotol
c'ac'al yo' mu xaxi'ic o li c'usitic
chtal ti lacalbeique, yo' jun o
avo'onic chac'otic ta jtojol vo'on ti
co'ol crixchanootique —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
37 Ta c'ac'altique tey la ta
xchanubtasvan ta ti' muc'ta templo
ti Jesuse. Ta ac'ubaltique chloc' la
ech'el, tey la chba vayuc ta vits
Olivotic. 38 Jujun la sob chtalic ta
ti' muc'ta templo ti crixchanoetique,
yu'un la tsc'an cha'iic c'usi chal ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 Po'ot xa'ox sq'uinic li
j'israeletique c'alal tsve'ic
pan ti muc bu yich'oj svuquesobil

xch'ute. Ja' la sq'uinal ti c'alal
iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot
sme'ic li j'israeletique. 2 Ti totil
paleetique xchi'uc ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe, isnopilanic la c'u x'elan
tstaic ta milel ti Jesuse. Yu'un la
xi'emic ta smilel. Yu'un la ep tajmec
crixchanoetic lec chilic c'usitic
tspas ti Jesuse.
3 Ti Judase, ti Iscariote i'ac'bat
sbiine, ja' la lajchavo'ic o. Ixch'unbe
la smantal ti Satanase. 4 Ba
la sc'opon ti totil paleetique
xchi'uc ti jayvo' totil yu'unic ti
jchabiejtemploe. Ja' la ba yalbe
ti c'u x'elan snopoj chac' entrucal
ti Jesuse. 5 Ti c'alal iya'iique,
xmuyubajic xa la tajmec.
—Chacac'beticotic taq'uin —xutic
la ti Judase.
6 Ixch'un la ti Judase. Isa' la ti
c'uxi xu' chac' entrucal ti Jesuse
yo' la ti mu xlic o c'op yu'unic ti
xchi'iltac ta israelale.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesuse

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

7-8 Ti c'alal ista sc'ac'alil ta sve'ic
pan ti muc bu yich'oj svuquesobil
xch'ute, c'alal tsmilic li ch'iom
chijetic scuenta li sq'uinal ti c'alal
iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic
li j'israeletique, ti Jesuse istac ech'el
li Pedroe xchi'uc li Juane.
—Batanic, ba meltsanic li chij ta
jti'tic ta q'uine —x'utatic la.
9 —¿Bu chba jmeltsanticotic un?
—xutic la.
10 —Chacalbeic. Ti c'alal xa'ochic
ta yutil Jerusalene, tey chanupic
ta be jun vinic scuchoj jp'ej q'uib
ya'al. Ja' nap'letaic ech'el. Ti
bu nail ch-oche, tey xa'ochic
uc. 11 Ja' yech xc'ot avalbeic li
yajval nae. “Li' listacoticotic tal li
Jchanubtasvaneje. ¿Bu la jc'olucal
chavac'boticotic lanae ti ta jti'ticotic
o li chij ta q'uine?” xavutic c'otel.
12 Tey chac' avilic jc'ol ta xcha'cojol
sjol sna, lec muc'. Tey xa yac'oj li
c'usitic chtune. Ja' tey xameltsanic
li jve'eltique —x'utatic la ech'el li
cha'vo'e.
13 Ibat la xcha'va'alic. Ja' la yech
istaic chac c'u cha'al i'albatic
ech'el yu'un ti Jesuse. Ja' la tey
ismeltsanic ti ve'lil scuenta q'uine.
14 Ti c'alal ista yora ve'ele, tey la
ic'ot ti Jesuse. Ixchol la sbaic ta
mexa xchi'uc li apoxtoletique.
15 —Lavi mu to chimilee, sjunul
co'on li' chajchi'inic ta sti'el li chij
scuenta li q'uine. 16 Chacalbeic ti
mu xa bu ta jti' li chije. Ja'to ta jti'
ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic
yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
17 Ti Jesuse istam la jun muc'ta
p'is ya'lel uva, “colaval” xut la ti
Rioxe.
—Uch'anic acotolic. 18 Chacalbeic
ti mu xa bu chcuch' li ya'lel
uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey xa
tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas
mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
19 Istam la jp'ej pan ti Jesuse,
“colaval” xut la ti Rioxe. Ixut la ti
pane, i'ac'batic la.
—Li'i ja' jbec'tal jtacupal, yu'un
chcac' jba ta milel ta scoj amulic. Ja'
me yech xapasulanic o yo' xana'icon
oe —x'utatic la.

20 C'alal laj ve'icuque, istam la
noxtoc li muc'ta p'ise.
—Li ya'lel uva li' chcuch'tique,
ja' seña ti chc'ot onox c'usi yaloj
ti Jtote ti ta jch'ich'el chtoj
lamulique. 21 Chacalbeic, li much'u
chiyac' entrucale li' jchi'uctic ta
mexae. 22 Ja' onox yech yaloj ti
Rioxe ti chimile vo'on ti co'ol
crixchanootique. Abol sba li much'u
chiyac' entrucale —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
23 Lic la sjac'ulanbe sbaic much'u
junucal ti chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae

(Mt. 20.25-28; Mr. 10.42-45)

24 Ja'o la lic yalulanbe sbaic ti
much'u chcom ta yajpasmantalique.
25 Lic la albaticuc yu'un ti Jesuse:
—Li preserenteetic ta yantic
nacione ilbaj x'ilvanic, mantal
no'ox tspasic. Pero ja' tsc'anic ti "lec
chc'uxubinvan li cajpreserentetic
le'e", ti xi sc'oplale. 26 Li vo'oxuque
ma'uc me yech xapasic. Ti much'u
junucal ta xcom avu'unic ta
avajpasmantalique, mi tsc'an ti
ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti ja' yech
chac c'u cha'al li much'u más creme,
ti sjunul yo'on chtune. 27 Avilojic
c'u x'elan tspasic li totiletic li' ta
sba balamile, mantal no'ox tspasic,
muc bu ch-abtejic. Naca no'ox chc'ot
sc'an sve'elic. Yan li vo'one ma'uc
yech ta jpas. Tal tunicon avu'unic
chac c'u cha'al li much'u chich' tal
ve'lile.
28 'Li vo'oxuque jun avo'onic
achi'inicon ti c'alal iquich'ulan
crontainele. 29-30 Yech'o un
chacac'be apasic mantal chac c'u
cha'al chiyac'be jpas mantal ti Jtot
uque yo' co'ol jun o co'ontique. Co'ol
ta jpastic mantal. Vo'oxuc chapasic
ta mantal li lajchachop jchi'iltactic
ta israelale —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "chaval ti mu xavojtiquinone", x'utat yu'un Jesús ti Pedroe

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31 —Simón, chcal ava'i. Ti
Satanase ay xa sc'anbe permiso ti
Rioxe ti tsq'uel mi sjunul avo'onic
avich'ojicon ta muq'ue. Yu'un
ja' tsc'an ti chavicta abaique, ti
chatani abaic chac c'u cha'al chbat
ta ic' li solepal trigoe. 32 Li vo'ote
lajc'oponbe xa Riox yo' mu j'ech'eluc
xavicta o aba ta yich'elon ta muq'ue.
Ti c'alal xavich'on ta muc' noxtoque,
vo'ot xa me xachanubtas lachi'iltac
ta yich'elon ta muq'ue yo' mu xicta
o sbaic uque —x'utat la li Pedroe.
33 —Cajval, ac'u mi co'ol xi'ochotic
ta chuquel, ac'u mi co'ol xilajotic,
muc ta alel —xi la li Pedroe.
34 —Pedro, chacalbe, lavi ta
ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc'
queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu
xavojtiquinone —x'utat la yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albatic onox ti chich'ic crontainel ti lajchavo'e

35 —Ti c'alal lajtaquic ech'ele, muc
xavich'ic ech'el ataq'uinic, mi ja'uc
ave'elic, mi ja'uc axonobic. ¿Mi
oy c'usi palta ava'iic? —x'utatic la
yu'un Jesús li lajchavo'e.
—Ch'abal —xutic la.
36 —Lavie li much'u oy snuti'e,
ac'u yich' ech'el. Li much'u oy yav

staq'uine, ac'u yich' ech'el uc. Li much'u ch'abal yespadae, ac'u xchon jlicuc sc'u', ac'u sman o junuc. 37 Ti x'elan chacalbeique, yu'un chc'ot onox ti c'u x'elan ts'ibabil jc'oplale: "Ta sp'ise ta jmulavil", xi onox ts'ibabil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

38 —Cajval, oy li' chib espadae —xutic la.

—Ta'luc o xa li c'usi chcaltique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

39 Ts'acal to ti Jesuse iloc' la ech'el, ibat la ta vits Olivotic yu'un la tey onox chc'otilan. Ixchi'inic la ech'el li lajchavo'e. 40 Ti c'alal ic'otique —C'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usi chopole —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

41 Ti Jesuse ijelav la ech'el jts'uj. Ja' la yech snamal ibat chac c'u cha'al snamal xitenobajotique. Isquejan la sba, isc'opon la Riox.

42 —Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la.

43 Iyil la ital jun anjel ta vinajel, ja' la tal stsatsubtasbel ti spat xocone. 44 Xvocolet xa la isc'opon Riox yu'un la mu xa xu' iya'i. Ichiq'uinaj la tajmec. Ti xchiq'ue co'ol la xchi'uc ch'ich', sts'ujts'on xa la.

45 Ti c'alal laj sc'opon ti Rioxe, isut la yo' bu li buluchvo'e. Vayem la itae scotolic yu'un la chat yo'onic tajmec.

46 —¿C'u yu'un ti chavayique? Licanic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47 Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la tey ic'ot epal crixchanoetic. Ja' la babe ti Judase, ja' la lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. C'ot la sbuts' ti Jesuse.

48 —Judas, ¿mi ta buts'el chavac'on entrucal ya'el vo'on ti co'ol crixchanootique? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

49 Ti c'alal iyilic li buluchvo'e ti ja' c'ot stsaquel ti Jesuse —Cajval, ¿mi xu' chcac'beticotic espada? —xutic la ti Jesuse.

50 Oy la jun xchi'ilic ta yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues la yespada, istuch'be la loq'uel sbats'ichiquin ti smozo más totil palee.

51 —Mu xavut —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ti Jesuse ispicbe la syayijemal, lec xa la icom xchiquin ti mozoile. 52 Ti Jesuse isc'opon la ti totil paleetique, xchi'uc ti jayvo' totil yu'unic ti jchabiejtemploe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique ti c'ot tsacvanicuque:

—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? 53 Ti tey onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon ya'ele? Ti x'elan tal atsaquicone, yu'un i'ac'bat permiso yu'un Riox lavajvalique, ja' ti Satanase, ti yajval mulile —x'utatic la ti jtsacvanejetique.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54 Ti c'alal istsaquic ti Jesuse,
tey la iyiq'uic ech'el ta sna ti más
totil palee. Li Pedroe nomnomtic
la tijil ech'el ta spat ti Jesuse. 55 Ti
c'alal ic'otique, istsoyic la c'oc' ta
o'lol ti'na. Tey la joyol chc'atinic
ti crixchanoetique. Li Pedroe tey
la ichoti, ic'atin uc. 56 I'ile la yu'un
jun quiarail ti tey chotol chc'atin li
Pedroe. Iq'uelbat la sat.
—Li vinic le'e ja' xchi'il li much'u
ay atsaquic tale —xi la.
57 —Mu xcojtiquin —xi la li
Pedroe.
58 Ta jliquel o i'ojtiquine la yu'un
jun vinic.
—Li vo'ote ja' achi'il li vinic le'e
—x'utat la.
—I'i, muc bu jchi'in —xi la li Pedroe.
59 I'ech' xa'ox la junuc ora.
—Melel ja' xchi'il li Jesuse yu'un
jgalilea uc —xi la noxtoc otro jun.
60 —Mu jna' li c'usi chavale —xi la
li Pedroe.
Ti c'alal yolel chal yeche, ja'o la i'oc'
quelem. 61 Ti Cajvaltic Jesuse ijoyij la,
iq'uelbat la sat li Pedroe. Ja'o la iyul
ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti
Cajvaltique: "Lavie ti c'alal mu to'ox
ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval
ti mu xavojtiquinone", x'utat onox
la yu'un ti Jesuse. 62 Iloc' la ech'el li
Pedroe, ba la yoq'uita sba tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyilbajinic ti Jesuse

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Ti jayvo' ixchabiic ti Jesuse
islabanic la, ismajic la. 64 Ismacbeic
la sat ta poc'. Ist'axbeic la ta majel
xocon sat.
—Alo ca'tic much'u lasmaj —xutic
la.
65 Islabanic la tajmec. Scotol la
c'usi iyalbeic.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Ti c'alal isacube, istsob la
sba scotol ti jmeltsanejc'opetic
yu'un li j'israeletique, ja' ti totil
paleetique xchi'uc ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. Ti Jesuse iyiq'uic la ech'el yo'
bu tsobolique.
67 —Alboticotic mi vo'ot Cristoot
ti yaloj Riox chapasoticotic ta
mantale —xutic la.
—Vo'on, mi xacutique, mu onox
xach'unic. 68 Mi oy c'usi chajac'beic
uque, jna'oj ti mu xatac'becone, ti
mu xacoltaicon oe. 69 Vo'on ti co'ol
crixchanootique, chichoti xa ta
sbats'ic'ob ti Riox ta vinajele ti oy
syu'ele, ta jpas mantal —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
70 —¿Mi yech ti vo'ot Xch'amalot
ti Rioxe che'e? —xut la scotolic.
—Yech —x'utatic la.
71 —¿C'u xa stu cu'untic yan
rextico? Ica'itic xa ti tsp'is sba ta
Rioxe —xut la sbaic.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 Istam la sba scotolic, iyiq'uic
la ech'el ta stojol covierno
Pilato ti Jesuse. 2 Lic la stic'beic smul.
—Li vinic li'i yolel tstsob svinic
li' ta jlumalticotique. Chal ti mu

xu' xcac'beticotic tojel aq'uel ti
preserente Césare. Ja' la preserente
li stuque. Ja' la t'ujbil yu'un Riox ti
chispasoticotic ta mantale —xutic
la ti Pilatoe.
3—¿Mi yech ti vo'ot chapas
ta mantal lachi'iltac ta jurioale?
—x'utat la yu'un Pilato ti Jesuse.
—Yech —xi la.
4—Ch'abal smul li vinic li'i
—xut la totil paleetic xchi'uc
crixchanoetic ti Pilatoe.
5X'avlejetic xa la.
—Mu me xacolta yu'un ja' ta
socbe sjol scotol li jchi'ilticotique.
Ta xchanubtasvan ta sjunlej
jlumalticotic li' ta estado Judeae.
Istambe tal ta estado Galilea, iyul
xa li' c'alale —xiic la.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol Erodes ti Jesuse

6C'alal iya'i ti Pilatoe ti ba'yi
ichanubtasvan ta estado Galilea ti
Jesuse —¿Mi jgalilea che'e? —xi la.
7Ti c'alal iya'i ti ja'e, istac la
ech'el ta stojol Erodes. Ti Erodese ja'
covierno ta estado Galilea. Ti c'alal
istsaquic ti Jesuse, ja'o la tey talem
ta Jerusalén ti Erodese. 8Ti Erodese,
ti c'alal iyil ti Jesuse, xmuyubaj xa
la tajmec yu'un la vo'ne xa onox
tsc'an chojtiquin. Yu'un la ya'yoj
ti c'usitic lec ispase. “Tey ta jq'uel
c'usi ora xquilbe slequilal syu'elal
ti Jesuse”, xi onox la. 9Ti Erodese
ep la c'usitic isjac'ulanbe ti Jesuse,
pero mi jp'el muc la xtac'av. 10Teic
la noxtoc ti totil paleetique xchi'uc
ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe. Capemic
xa la tajmec istic'beic la smul ta
stojol Erodes ti Jesuse. 11Ti Erodese
xchi'uc ti yajsolterotaque muc la
xich'ic ta muc' ti Jesuse. Islabanic
la, ists'acubtasic la. Iyac'beic la
slap c'u'ul, co'ol la xchi'uc sc'u'
preserenteetic. Ts'acal to istac la
sutel ta stojol Pilato, slapoj la ech'el
ti c'u'ule. 12Ti Pilatoe ja'to la lec
isc'opon o sbaic xchi'uc ti Erodese,
yu'un la mu to'ox bu lec xil sbaic.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38—19.16)

13Ti Pilatoe istsob la scotol
ti totil paleetique, xchi'uc
ti jmeltsanejc'opetic yu'un
li jurioetique, xchi'uc ti
crixchanoetique.
14—Li vinic li' avic'ojic tale,
ti avalic ti ja' tsocbe sjol li
crixchanoetique, ava'yojic ti ijac'be
c'usi smule, pero mi jset' muc bu
ijtabe smul. Yech no'ox chanopic
ti oy smule. 15Ja' no'ox yech li
Erodese muc bu istabe smul uc. Ti
istabeuc smule, muc stac sutel tal
ti yechuque. Ch'abal smul ti chich'
milele. 16Ja' no'ox chcal ti ac'u yich'
arsiale. C'alal xlaje, ta jcolta ech'el
—x'utatic la yu'un ti Pilatoe.
17Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic
ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li
jurioetique, ti Pilatoe tsloq'ues
jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic
loq'uesbele. 18X'avlajet xa la scotol
ti crixchanoetique:
—Ja' ac'u chamuc le'e. Ja' loq'ueso
li Barrabase —xiic la.
19Ti Barrabase, ti i'och ta
chuquele, yu'un la istsob to'ox
svinic, iscrontain la ti covierno ta
Jerusalene, imilvan la noxtoc. 20Ti
Pilatoe ixcha'c'opon la ti jurioetique

yu'un tsc'an ox la tscolta ti Jesuse.
21 X'avlajetic xa la liquel noxtoc.
—¡Jipano ta cruz! ¡Jipano ta cruz!
—xiic xa la tajmec.
22 —Pero ¿c'usi smul avu'unic?
Li vo'one ch'abal smul chca'i ti ta
xcham oe. Ja' no'ox chcal ti ac'u
yich' arsiale. C'alal xlaje, ta jcolta
ech'el —xi la ta yox'ech'elal ti
Pilatoe.
23 Tey la x'avlajetic o, ja' la tsc'anic
ti chjipanbatic ta cruze.
Ti x'elan tey x'avlajetic ti
crixchanoetique xchi'uc ti totil
paleetique, ich'unbatic onox la. 24 Ti
Pilatoe isloq'ues la mantal chac c'u
cha'al isc'an ti crixchanoetique. 25 Ja'
la isloq'ues mantal ti ac'u sloq'uesel
ti much'u isc'anic loq'uesbele,
ja' ti much'u i'och ta chuquel ta
scoj ti istsob svinique, iscrontain
coviernoe, xchi'uc ti imilvane. Ti
Pilatoe iyac' la orten ti ac'u ba
sjipanel ta cruz ti Jesuse yu'un la ja'
yech isc'an ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse
(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

26 C'alal iyiq'uic ech'ele, ti c'alal ba
sjipanic ta cruze, scajanoj la ech'el
ta snequeb scruzal ti Jesuse. Isnupic
la ta be jun jurio, Simón la sbi.
Liquem la tal ta jun jteclum, Cirene
sbi. Po'ot xa'ox la x'och ta yutil
Jerusalén. Istsaquic la, iyac'beic la
scuch ech'el ti scruzal Jesuse. Ja' la
babe ech'el ti Jesuse, ja' la nap'al ti
Simone.
27 Ep la viniquetic, ep la antsetic
nap'alic ech'el. Ti antsetique
iyoq'uitabeic la tajmec svocol ti
Jesuse. 28 Ti Jesuse isc'opon la ti
antsetique.
—Antsetic, vo'oxuc ti li' nacaloxuc
ta Jerusalene, mu xavoq'uitaicon.
Oq'uitao aba atuquic, oq'uitao
avolic. 29 Yu'un chtal onox li
casticoe. Ti c'alal xtale, “más
mu c'u sna'ic li much'utic mu sna'
x'alajique. Más abol jbatic, vo'otic ti
oy coltique”, xachiic. 30 “Chac no'ox
jinuc tal ta jbatic li vitsetique yo'
mu xa xca'itic o li casticoe”, xachiic
acotolic ti li'oxuc ta Jerusalene
yu'un toj tsots li castico chtale. 31 Li
vo'one jch'unoj scotol li c'usitic
yaloj ti Rioxe pero chquil to jvocol.
Buuc xa onox li vo'oxuque, ti mu
xach'unic c'usitic yaloj ti Rioxe, más
to chavil avocolic —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
32 Iyiq'uic la ech'el otro cha'vo' ti
tsots smul staojique. Co'ol la ba
smilelic ta cruz xchi'uc ti Jesuse.
33 Ti c'alal ic'otic yo' bu Baquel
Jol Anima sbi li balamile, tey la
isjipanic ta cruz ti Jesuse xchi'uc
ti cha'vo' tsots smulique. Jun la
scruzal ta jbats'ic'obtic, jun la ta
jsurtotic. Ja' la ta o'lol scruzal ti
Jesuse. 34 Ti Jesuse isc'oponbe la
Riox ti crixchanoetique:
—Tot, ac'o ta pertonal li
crixchanoetique yu'un mu sna'ic li
c'usi tspasique —xi la.
Ti solteroetique ixch'acbe la
sbaic ti sc'u' Jesuse. Itajinic la,
isq'uelic la much'u junucal chich'
julic. 35 Ti crixchanoetic tey
va'ajtic chq'uelvanique, islabanic
la ti Jesuse. Ilabanvanic la ti
jmeltsanejc'opetic uque.
—Iyet'esbe xchamelic li
crixchanoetique. Mi yech ti ja' t'ujbil
yu'un Riox chispasotic ta mantale,
ac'uquic scolta sba un —xiic la.

36 Ti solteroetique ilabanvanic la
uc. Inopojic la ta yoc cruz, iyac'beic
la binagre ti Jesuse.
37 —Mi yech ti vo'ot chapas
ta mantal lachi'iltac ta jurioale,
pojoquic aba un —xutic la.
38 Bajbil la jpech tabla ta sjol
scruzal ti Jesus uque. Ts'ibabil
la ta oxtos c'op: griego, xchi'uc
latin, xchi'uc ebreo. Ja' la tey
yaloj ti c'usi smul ti imile oe. "Li'i
ja' yajpasvanejic ta mantal li
jurioetique", xi la ts'ibabil.
39 Ti cha'vo' tsots smule ti co'ol
ijipanatic ta cruz xchi'uc ti Jesuse,
ti june islaban la ti Jesuse.
—Mi yech ti vo'ot Cristoote
ti st'ujojot Riox chapasoticotic
ta mantale, pojoquic aba un.
Pojoticotic uc —xut la ti Jesuse.
40 Ti june ispajes la ti xchi'ile.
—¿Mi mu xaxi' o ti Rioxe
ti chalaban li much'u co'ol
chimilatotic jchi'uctique? 41 Li
vo'otique sa'bil cu'untic yu'un
chopol c'usitic ijpastic. Li vinic li'i
mu c'usi chopol spasoj —xut la.
42 —Cajval, na'on me ti c'alal xtal
apas mantal li' ta sba balamile —
xut la Jesús ti much'u ipajesvane.
43 —Ta melel chacalbe, lavie co'ol
chibatic ta vinajel —x'utat la yu'un
ti Jesuse.
44-45 Ta oltic la c'ac'al i'ic'ub, yu'un
la imac sat li c'ac'ale. Oxib la ora
ic' li osile. Ti muc'ta poc' sc'alobil li
muc'ta templo ta Jerusalene, ijat la
ta o'lol. 46 Ti Jesuse i'avan la.
—Tot, ic'bon li jch'ulele —xi la.
Ja'o la iloc' xch'ulel.
47 Ti capitan solteroe, ti c'alal iyil
ti c'usitic ic'ote, iyich' la ta muc' ti
Rioxe.
—Ta melel ti ch'abal smul li vinic
li'i —xi la.
48 Scotol ti crixchanoetic tey
tsobolique, ti c'alal iyilic ti c'usitic
ic'ote, isut la ta snaic. Smaj xa la
ech'el sti' yo'onic yu'un la ixi'ic
mi tstojbeic Riox ti ismilic ti
Jesuse. 49 Ti much'utic lec isc'opon
sbaic xchi'uc ti Jesuse, xchi'uc li
buluchvo'e, xchi'uc li antsetic ti
liquemic tal ta estado Galilea ti
ixchi'inic tal ti Jesuse, nomnomtic
la isq'uelic. Iyilic la ti c'usitic ic'ote.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Oy to'ox la jun vinic, José la
sbi. Liquem la tal ta jun jteclum
Arimatea sbi, tey ta estado Judea.
Ochem la ta meltsanejc'op. Lec
la yo'on. 51 Smalaoj la ti chtal
pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Mu la
bu istic' sba ti c'alal isa'beic smul
Jesús ti yan jmeltsanejc'opetique.
52 Ba la sc'opon ti Pilatoe. Ja' la ba
sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse.
53 Ti Pilatoe iyac' la permiso. Ti
Josee isyales la ta cruz ti ánimae,
ispix la ta saquil poc', ba la stic' ta
ch'ojbil ton. Mu to la much'u tey
mucbil. 54 Xmal xa la ismuquic.
Ja'o la ti c'alal ta xchap sbaic ti ta
xcuxic ta smalel c'ac'ale.
55 Li antsetic ixchi'inic tal ta
Galilea ti Jesuse, ibatic la ta
muquenal uc. Iyilic la c'u x'elan
itelanat comel ti Jesuse. 56 Ti c'alal
iyilique, isut la ta snaic. Ti c'alal
ic'otique, ismeltsanic la ta ora muil
poxetic yu'un la ja' chba yac'beic ta
spat xocon ti Jesuse yo' la mu xtuib
o ta orae. Yu'un ja' yech sna'ic li
jurioetique. Pero muc la xba yaq'uic

ta ora yu'un la ja'o xa ta xcuxic
chac c'u cha'al ts'ibabil comel li
smantal Rioxe.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 Ta primero c'ac'al xemana,
ja' li romincoe, ja'o la
ibat ta muquenal li antsetique.
Más xa la ep ibatic. Sob to'ox la
tajmec iloq'uic. Iyich'ic la ech'el
ti muil poxetic ismeltsanique. 2 Ti
c'alal ic'otique, setetinbil xa'ox la
loq'uel c'ot staic li smac sti'il ch'ene.
3 I'ochic la ta yut ch'en pero mu xa
la bu tey istaic ti Jesuse. 4 Xch'ayet
o xa la yo'onic. Ja'o la iyilic cha'vo'
viniquetic yilel tey ta sts'elic. Chtup'
o la jsatic saquil ti sc'u'ique. 5 Ixi'ic
la tajmec li antsetique, isnijan la
sbaic.
—¿C'u yu'un tal aq'uelic ta
muquenal li much'u cuxul ta
sbatel osile? 6 Mu xa bu li'i,
icha'cuxi xa. Yuleso ta ajolic
ti yech onox layalbeic ti c'alal
tey to'ox achi'uquic ta Galileae.
7 "Vo'on ti co'ol crixchanootique,
persa chiyaq'uic entrucal ta sc'ob
jmulaviletic. Chisjipanic ta cruz,
chismilic. Chimuque. Ta yoxibal
c'ac'al chicha'cuxi", ti xayutic onoxe
—x'utatic la li antsetique.
8 Li antsetique iyul la ta sjolic
ti yech onox i'albatic yu'un ti
Jesuse. 9 Ti c'alal iloq'uic ta ch'ene,
isutic la. Ti c'usitic i'albatique ba
la yalbeic ta anil li buluchvo'e
xchi'uc ti much'utic xch'unojic
uque. 10 Li antsetic ti ba yalbeic
li apoxtoletique, ja'ic la li María
liquem tal ta Magdalae, xchi'uc li
Juanae, xchi'uc li otro jun Maríae
li sme' Jacoboe, xchi'uc li yan
xchi'ilique. 11 Li apoxtoletique
isnopic la ti chvoviic li antsetique,
mu la bu ixch'unic ti c'usi
i'albatique.
12 Pero li Pedroe anil la ibat ta
muquenal. Ti c'alal ic'ote, isnach'ita
la ochel li yut ch'ene. Iyil la ti
c'ajom xa tey ti saquil poq'ue ti
pixbil o to'ox spat xocon ti Jesuse.
Ti c'alal isut li Pedroe, tey la
tsnopilan c'usi smelol ti c'usi iyile.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta belel Emaús ti Jesuse

(Mr. 16.12-13)

13 Ti c'alal icha'cuxi loq'uel ta
smuquenal ti Jesuse, ja'o la ta
smalel c'ac'al oy la cha'vo' ti
yich'ojic ta muc' ti Jesuse, iloq'uic
la ech'el ta Jerusalén, ibatic la
ta jun parajel Emaús sbi. Oy nan
buluchibuc kilómetro xil sba xchi'uc
li Jerusalene. 14 Ja' la tslo'iltaic
ech'el ti c'uxi icham ti Jesuse.
15 C'alal yolel chlo'ilajique, ja'o la tey
ital ta spatic ti Jesuse. Ixchi'inic la
ech'el. 16 Pero imacbat la satic yu'un
ti Rioxe, muc la xojtiquinic mi ja' ti
Jesuse.
17 —¿C'usi lalo'ilique ti chavat o
avo'onic chquile? —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
18 Itac'av la jun, Cleofas la sbi:
—Atuc xa no'ox jna' ti li' talemot ta
Jerusalene ti muc bu ava'yoj ti c'usi
ispasic sjayibal c'ac'ale —xut la.
19 —¿C'usi ispasic che'e? —xi la ti
Jesuse.
—Yu'un ismilic ti Jesus
Nazarete, ti much'u iyal sc'op
Rioxe. Icoltaat tajmec yu'un ti

Rioxe, iyac'ulan iluc slequilal
syu'elal. Lec ichanubtasvan. Lec
ica'iticotic ti c'usi iyale. Lec iya'iic
scotol li jchi'iltactique. 20 Ja'
no'ox li totil paleetique xchi'uc li
cajmeltsanejc'optique inop sc'oplal
yu'unic ti persa ta xchame, iyac'beic
entrucal li coviernoe. Ijipanat
ta cruz. 21 Li vo'oticotique jpatoj
xa'ox co'onticotic ti ja' ch-och
ta preserenteale, pero yoxibal
xa c'ac'al ti ismilique. 22 Xchi'uc
c'usuc, oy jayvo' antsetic ti co'ol
ijchi'inticotic ti Jesuse, yamal to'ox
i'ayic ta muquenal. Xch'ayet o xa
co'onticotic ti c'usi yul yalique.
23 Mu xa la bu tey istaic ti Jesuse.
Iyilic la anjeletic, i'albatic la ti
cuxule. 24 C'alal iyalic chac taje,
ibatic jayvo' viniquetic ti co'ol
ijchi'inticotic ti Jesuse, ba sq'uelbeic
ti smuquenale. Ja' la yech iyilic
chac c'u cha'al iyal li antsetique.
Pero ti Jesuse mu xa la bu iyilic
—xutic la Jesús li cha'vo' ibat ta
Emause.

25 —Yu'un mu xach'unic tajmec ti
c'usitic yaloj ti yaj'alc'optac Rioxe.
26 Ts'ibabil onox ti persa chac'
svocol ti Cristoe ti c'alal mu to'ox
ch-och ta pasmantale —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

27 Lic la albatuc ya'iic ti c'u x'elan
ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe.
Istambe la ta svun Moisés, xquechet
la iyal ti c'u x'elan sts'ibaojic comel
ti yan yaj'alc'optac Rioxe.

28 Ti c'alal ic'otic ta Emause, ti
Jesuse más to la nom chbat yilel.
29 Li cha'vo' viniquetique ispajesic la
ta persa.

—Pajan li'toe, vayan, yu'un ch-
ic'ub xa —xutic la.

Ti Jesuse ixch'un la. 30 Ti c'alal
ichoti ta mexa xchi'uquique, istam
la jp'ej pan. “Colaval” xut la ti
Rioxe, ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic
la li cha'vo'e. 31 Ja'o la ijambat satic
yu'un ti Rioxe, ja'to la iyojtiquinic.
Pero isacch'ay la ta ora ti Jesuse.

32 —¿C'u no'ox yu'un ti muc
xcojtiquintic ya'ele ti c'alal ilo'ilaj
tal ta bee, ti toj lec smelol iyal li
sc'op Rioxe? —xut la sbaic.

33 Ora la isutic ta Jerusalén. Tey
la tsobolic c'ot staic li buluchvo'
apoxtoletique. Oy la yan tey
xchi'uquic noxtoc. 34 Ti c'alal
ic'otique, ja' la ba'yi i'albatic ti yech
ti icha'cuxi ti Cajvaltic Jesuse, ti
iyac' sba iluc ta stojol li Simon
Pedroe.

35 Ja'o la lic yalic uc ti c'u x'elan
ilo'ilaj xchi'uquic ta be ti Jesuse,
ti muc xojtiquinic ta orae, ti ja'to
iyojtiquinic ti c'alal ixut ti pane.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol yajchanc'optac ti Jesuse

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Ti c'alal xyaquet to'ox chalic
c'u x'elan iyilic ti Jesuse, ja'o la tey
va'al iyul yo' bu tsobolique.

—Junuc me avo'onic —x'utatic la.

37 Toj la xi'el ic'otic.

—Ch'ulelal nan —xiic la.

38 —¿C'u yu'un ti chaxi'ique?
¿C'u yu'un mu xach'unic ti vo'one?
39 Q'uelavilic li jc'obe xchi'uc li
coque. Vo'on. La' piquicon. Ti
ch'ulelalicone, ch'abal jpat jxocon,
ch'abal jbaquel ti yechuque
—x'utatic la.

40 C'alal i'albatic chac taje, ja'o la
iyac' iluc ti sc'obe xchi'uc ti yoque.
41 Ti c'alal iyilique, mu xa la c'u

yech o yo'onic. Pero mu la sna'ic mi
yech ti ja'e. Yech no'ox la xch'ayet
yo'onic.
—¿Mi oy c'usi jlajestic jset'uc?
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
42 Iyac'beic la jset' bacubtasbil
choy xchi'uc la jset' ajapom. 43 Yiloj
la scotolic ti istsaque, ti islajese.
44 —Ti c'alal jchi'ucoxuc to'oxe,
lacalbeic ti persa onox ta xc'ot chac
c'u cha'al sts'ibaoj comel jc'oplal ti
Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'optac
Rioxe, xchi'uc ta svunal jq'uevujtic
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
45 Icoltaatic la ta ya'ibel smelol ti
c'usitic ts'ibabil ta sc'op Rioxe, ja'to
la yech iya'ibeic o smelol.
46 —Ts'ibabil ta sc'op Riox "ti
much'u chtal pasvanuc ta mantale
persa ba'yi chac' svocol, chmile,
pero ta xcha'cuxi ta yoxibal
c'ac'al. 47 Chvinaj sc'oplal ta sjunlej
balamil ti ja' chloq'uic o ta mulil li
crixchanoetique, ti chictaic o spasel
li c'usitic chopole, ti ch-ac'batic o
pertonal yu'un li smulique. Ba'yi
chvinaj li' ta Jerusalene, ts'acal to
ta xvinaj ech'el ta yantic balamil",
xi onox ts'ibabil. 48 Vo'oxuc
rexticooxuc ti icac' jvocole, ti
licha'cuxie, ti ja' chloq'uic o ta mulil
li crixchanoetique. 49 Chajtacbeic
tal ti Ch'ul Espíritue ti yaloj onox
ti Jtote ti chac' achi'inique. Li'anic
to me ta Jerusalén ti c'u sjalil xtal
o ti Ch'ul Espíritue yu'un ja' ta
stsatsubtas avo'onic ta yalel a'yuc
ti c'usitic caloje xchi'uc ti c'usitic
ijpase —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse

(Mr. 16.19-20)

50 Ts'acal to i'iq'ueic la loq'uel ta
Jerusalén yu'un ti Jesuse. Belel
Betania la istamic ech'el. Ti c'alal
po'ot xa'ox la xc'otic ta Betaniae,
istoy la xchibal sc'ob ti Jesuse,
i'ac'batic la comel bentisyon li
buluchvo' apoxtoletique. 51 Ti c'alal
yolel ch-ac'batic bentisyone, ja'o
la imuy ta vinajel ti Jesuse. 52 Ti
c'alal iyilic ti imuye, más to la
iyich'ic ta muc'. Xmuyubajic xa
la sutel ta Jerusalén. 53 Scotol
la c'ac'al chc'otilanic ta muc'ta
templo.
—Colaval ti atoj li jmulticotique —
xutic la ti Rioxe.

LI'I JA' STS'IBAOJ TI JUANE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

Ja' li' yaloj ti i'ayan chac c'u cha'al vo'otic ti Xch'amal Rioxe

1 Ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile, tey onox ti Much'u ay yalbotic c'u x'elan yo'on ti Rioxe. Yu'un tey onox xchi'uc ti Rioxe. Ti Much'u i'aye ja' onox ti Rioxe. 2 Ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile, tey onox xchi'uc ti Rioxe. 3 Ti Much'u i'aye ja' ispas scotol li c'usitic oye. Ti manchuc tey onox ti Much'u ispase, mu c'usi oy ti yechuque. 4 Ti Much'u i'aye cuxul ta sbatel osil. Ja' no'ox yech xu' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osil vo'otic ti jmulavilotic li' ta sba balamile. 5 Co'ol xchi'uc luz ti oy xojobal ta ac'ubaltique ti mu sna' xtup'e. Ja' no'ox yech ti Much'u i'aye, ac'u mi muc x'ich'e ta muc' yu'un ti crixchanoetique ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, chalulan onox ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.

6-7 Oy to'ox jun jchi'ilticotic ta jurioal, Juan sbi. Ja' it'uje yu'un ti Rioxe ti ja' iyalbe sc'oplal ti Much'u chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osile. Ti ba'yi tal yal a'yuque, ja' yo' jch'unticotic oe. 8 Ma'uc chiyac'botic jcuxlejaltic ti Juane; ja' no'ox it'uje ti iyalbe sc'oplal ti Much'u chiyac'botic jcuxlejaltique. 9 Yu'un po'ot xa'ox xac' sba iluc ti stuc no'ox xu' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osil jcotoltique.

10 Ja' onox ispas crixchanoetic xchi'uc scotol li c'usitic oye. Ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, muc xch'unic ti crixchanoetique ti ja' spasoj scotole. 11 Li' i'ay ta jlumalticotic, vo'oticotic li juriooticotique, yu'un vo'ne onox st'ujojoticotic. Pero ep jchi'ilticotic muc xich'ic ta muc' ti c'alal i'aye. 12 Ti jayvo' iquich'ticotic ta muq'ue, ti ijch'unticotic ti ja' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osile, “xch'amaloxuc xa Riox”, xiyutoticotic. 13 Ti “xch'amaloxuc xa Riox” xiyutoticotique, mu vo'oticoticuc ijc'anticotic ch'amalinel. Sc'an no'ox yo'on stuc ti Rioxe ti lixch'amalinoticotique.

14 Ti Much'u i'aye i'ayan chac c'u cha'al vo'otic. Lixchi'inoticotic ta naclej, vo'oticotic li juriooticotique. Iquilticotic ti toj lec yo'one yu'un ja' ti junjun Xch'amal ti Rioxe. Ja'

iyac' quilticotic ti sc'anojotic tajmec
ti Rioxe. 15 Ti Juane liyalboticotic
sc'oplal:
—Le'e ja' li much'u lacalbeic ti
ts'acal to chtale. Ical onox ti "ja'
ts'acal chtal ti much'u más oy
syu'ele. Li vo'one mu c'u xitun o. Ti
c'alal mu to'ox chi'ayane, tey onox ti
stuque", xichi —xi ti Juane.
16 Jcotoltic ti jch'unojtic xa ti
ja' Xch'amal Rioxe ti Jesucristoe,
iquiltic xa ti toj lec yo'one, ti
sc'uxubinojotic scotol c'ac'ale, ti
chiscoltaotique. 17 Ti Moisese iyal
comel li smantaltac Rioxe pero
ti ital ti Jesucristoe, ja' ivinaj o ti
sc'anojotic tajmec ti Rioxe. 18 Mi jun
muc much'u yiloj ti Rioxe. Ti Rioxe
yo junuc o ti Xch'amale, sc'anoj
tajmec. Ti Riox Ch'amalile ja' iyac'
iluc c'u x'elan ti Stote.

Ja' li' yaloj ti c'alal iyalbe sc'oplal Jesús ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Ti c'alal yolel chalbe sc'oplal
Jesucristo ti Juane, tey c'ot
c'oponatuc yu'un jayvo' paleetic
xchi'uc ti much'utic iscoltaic ta abtel
ti paleetique. Ja' itacvanic ech'el ti
cajmeltsanejc'opticotic ta Jerusalene,
vo'oticotic li juriooticotique.
—¿Much'uot? —xutic c'otel ti Juane.
20 Ti Juane jamal iyal:
—Mu vo'onicon Cristoon. Mu
vo'onicon st'ujojon Riox ti ta jpas
mantale —xi.
21 —¿Much'uot che'e? ¿Mi vo'ot ti
Eliasote? —xutic noxtoc.
—Mu vo'onicon —xi ti Juane.
—¿Mi mu vo'oticot ti yaj'alc'opot
Riox ti ta jmalaticotic chtale? —
xutic noxtoc.
—Mu vo'onicon —xi ti Juane.
22 —¿Much'uot che'e? Yu'un
chc'ot calbeticotic ti much'utic
listacoticotic tale. ¿C'usi talem apas
che'e? —xutic noxtoc.
23 Itac'av ti Juane:
—Vo'on jc'oplal ti iyal onox ti Isaías
yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. Ja' yech
iyal chac li'i: "Ta to xtal jun jchi'iltic
ta israelal, tsots ch-avetaj ta xocol
balamil. Chtal xa ti Cajvaltique.
Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.
Xach'unbeic me ti c'usitic chale, xi
chalbe ti jchi'iltactique", xi onox ti
Isaíase —xi ti Juane.
24 Ti much'utic itaqueic ech'ele
ochemic ta fariseoal.
25 —¿C'u yu'un ti chavac' ich'vo'e
mi mu vo'oticot st'ujojot Riox ti
chapasoticotic ta mantale, mi mu
vo'oticot ti Eliasote, mi mu vo'oticot ti
yaj'alc'opot Riox ti ta jmalaticotique?
—xutic noxtoc ti Juane.
26 —Li vo'one ja' no'ox chcac'be
yich'ic vo' ti much'utic chictaic spasel
li c'usitic chopole. Ti much'u más oy
syu'ele li' achi'uquic lavie pero mu to
xavojtiquinic. 27 Ja' ti lacalbeic onox ti
ts'acal to chtale. Li vo'one mu c'u xitun
o. Ac'u mi sloc'beluc no'ox xonob, mu
c'u xu' jcolta o —x'utatic yu'un ti Juane.
28 Ja' yech ilo'ilajic ta jteclum
Betábara ta jech uc'um Jordán yo'
bu iyac' ich'vo' ti Juane.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc xchij Riox ya'el ti Jesuse

29 Ta yoc'omal iyil ti Juane ti tey
xa xtal ti Jesuse. Ti Juane ja' yech
liyalboticotic chac li'i, vo'oticotic ti
tey jchi'ucticotique:
—Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u
co'ol xchi'uc xchij Riox ya'ele. Ta

xich' milel yu'un ja' chtoj o jmultic
jcotoltic ta sjunlej balamil. 30 Le'e
ja' ti much'u lacalbeic ti ts'acal to
chtale. Ical onox ti "ja' ts'acal chtal
li much'u más oy syu'ele. Li vo'one
mu c'u xitun o. Ti c'alal mu to'ox
chi'ayane, tey onox li stuque", xichi.
31 Li vo'one mu to'ox xcojtiquin
mi ja' li Much'u tstoj jmultique. Ti
ba'yi tal cac' ich'vo' li vo'one, ja' yo'
xcojtiquintic o jcotoltic, vo'otic li
j'israelotique —xiyutoticotic ti Juane.
32 Iyal noxtoc:
—Iquil iyal tal ta vinajel ti Ch'ul
Espíritue co'ol xchi'uc paloma
yilel. Tey ic'ot ta sba li Jesuse, ja'o
ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue.
33 Li vo'one mu to'ox xcojtiquin,
pero liyalbe onox ti Rioxe ti listac
tal cac' ich'vo'e: "Ti much'u chc'ot
ta sba chavil li Ch'ul Espíritue,
ja' chayac'be achi'inic li Ch'ul
Espíritue", xiyut onox. 34 Li vo'one
iquil xa. Lacalbeic xa ti ja' Xch'amal
ti Rioxe —xiyutoticotic ti Juane.

Ja' li' yaloj ti much'utic ba'yi ba xchi'inic ti Jesuse

35 Ta yoc'omal tey jchi'ucticotic
noxtoc ti Juane jcha'va'alticotic
ti yajchanc'opoticotic to'oxe. 36 Ti
Juane iyil ti tey i'ech' ti Jesuse.
—Q'uelavilic, ja' ti co'ol xchi'uc
xchij Riox ya'el le'e yu'un ja' chich'
milel ta scoj jmultic —xiyutoticotic
ti Juane.
37 Ti c'alal liyalboticotic chac taje,
ja' ba jchi'inticotic ti Jesuse. 38 Ti
Jesuse isq'uel sutel spat, iyil ti tey
tijiloticotic ech'ele.
—¿Bu chabatic? —xiyutoticotic.
—Jchanubtasvanej, ¿bu nacalot?
—xcuticotic.
39 —Batic, ba q'uelavilic ti bu
nacalone —xiyutoticotic ti Jesuse.
Libatoticotic. Xmal xa c'ac'al
lic'ototicotic yo' bu nacale. Tey
jchi'ucticotic i'och ac'ubal.
40 Andrés sbi ti jchi'ile ti co'ol
ijchi'inticotic ech'el ti Jesuse
yu'un co'ol ica'iticotic ti c'usi iyal
ti Juane. Ti Andrese oy sbanquil,
Simon Pedro sbi. 41 Ora ba yalbe ti
ijtaticotic xa li much'u st'ujoj Riox ti
chispasotic ta mantale. 42 Iyic' tal yo'
bu ti Jesuse. Ti Jesuse isq'uelbe sat
ti Simone.
—Li vo'ote, Simón, screm Jonás,
Cefas chcac' abiin —x'utat.
Cefas sbi ta ebreo c'ope, Pedro sbi
ta griego c'ope.

Ja' li' yaloj ti iyic' ta yajchanc'op ti Felipee xchi'uc Natanael ti Jesuse

43 Ta yoc'omal isnop ti Jesuse
ti chbat ta estado Galileae. Ti
c'alal mu to'ox chbate, ista jun
jchi'ilticotic ta israelal, Felipe sbi.
—La' chi'inon ech'el —x'utat yu'un
ti Jesuse.
44 Ti Felipee tey liquem tal ta
jteclum Betsaida. Ja' co'ol slumal
xchi'uc ti Andrese xchi'uc ti Pedroe.
45 Ti Felipee ora ba sa' ti Natanaele.
—Iquilticotic xa ti much'u ts'ibabil
sc'oplal ta svunic ti Moisese xchi'uc
ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee.
Jesús sbi, screm José ta jteclum
Nazaret —xut la.
46 —Muc bu xca'itic mi oy much'u
lec ti tey chlic tal ta Nazarete —xi
la ti Natanaele.
—Batic, ba jq'ueltic avil —xi la ti
Felipee.
47 Ti Jesuse iyil ti nopol xa xtal ti
Natanaele.

—Q'uelavilic, li jchi'iltic le' xtale
mu sna' xlo'lovan —xi ti Jesuse.
48—¿C'uxi avojtiquinon? —xi ti
Natanaele.
—Laquil c'alal teyot ta yolon ic'uxe
ti c'alal mu to'ox chba yic'ot tal li
Felipee —x'utat yu'un ti Jesuse.
49—Jchanubtasvanej, vo'ot
Xch'amalot ti Rioxe. Vo'ot
chapasoticotic ta mantal, vo'oticotic
li j'israeloticotique —xi ti Natanaele.
50—Ja' ti lacalbe ti laquil c'alal
teyot ta yolon ic'uxe, yech'o ti
ach'un o ti oy jyu'ele. Lec ti ach'une.
Ts'acal to chavil ti scotol c'usi xu'
jpase —x'utat yu'un ti Jesuse.
51—Ta melel chacalbeic, vo'on
ti co'ol crixchanootique, chavilic
ti vo'on chaquiq'uic ech'el ta
vinajele ti chba achi'inic ti Rioxe
—xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti i'ay ta nupunel ta jteclum Caná ti Jesuse

2 Yoxibal xa'ox c'ac'al jc'otelticotic
ta estado Galilea xchi'uc ti
Jesuse, oy much'u inupun ta jteclum
Caná. Tey talem ta ch'amunel ta sna
jnupunel ti sme' Jesuse. 2Ti Jesuse
xchi'uc li vo'oticotique li'iq'ueoticotic
uc. 3Ti c'alal teyoticotique, ilaj ti
yuch'bolique, ja' li ya'lel uvae.
—Ilaj xa li yuch'bolique —x'utat
yu'un sme' ti Jesuse.
4—¿C'u yu'un ti x'elan tal
avalbone? Yu'un mu to tsta yora ta
jtam li cabtele —xut ti sme'e.
5Ti sme'e ja' yech lic yalbe ti
jcholve'liletique:
—Ti c'usi chayalbeic li cole,
xach'unic me —xut.
6Tey vuchajtic vaquib sp'inal
ya'alic naca ton. Tey tspulic loq'uel
vo' ti tspoc o sc'obic li jchi'iltac ta
jurioale, yu'un stalelic ti jal tspoc
sc'obique yo' lec x'ileic o yu'un Riox
ti yalojique. Ti jujun p'inal vo'e x'och
o cha'p'ej oxp'ej q'uib vo'. 7Ti Jesuse
iyalbe ti jcholve'liletique ti ac'u
snojesic ta vo' scotol li p'inal vo'e.
Isnojesic lec.
8—Pulic ech'el jset'uc, ba ac'beic
spas proval li much'u scuentainoj
ve'lile —x'utatic yu'un ti Jesuse.
Ispulic ech'el, ba yac'beic. 9Ti
much'u scuentainoj ti ve'lile, iya'i
ti más to leque, ora istac ta iq'uel
ti jnupunel creme yu'un mu sna' bu
ital, yu'un vo' no'ox ti ipas ta ya'lel
uvae. Stuc sna'ojic ti jcholve'liletique
ti vo' no'ox ispulic ech'ele. 10Ti much'u
scuentainoj ti ve'lile lic yalbe ti creme:
—Li vo'otique jtaleltic ti ja' ba'yi
chcac'tic ta uch'el ti bu más lec li
ya'lel uvae. Mi ep xa'ox iyuch'ique,
ja'to chcac'tic ta uch'el ti bu
siclamane. Li vo'ote ja' anac' li más
leque, ja'to chavac' ta uch'el —xut.
11Ja' yech ispas tey ta Caná ta
estado Galilea ti Jesuse. Ja' sliqueb
iyac' iluc slequilal syu'elal ti Jesuse.
Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique
ijch'unticotic ti ja' Xch'amal ti Rioxe.
12Ts'acal to libatoticotic ta jteclum
Capernaum xchi'uc ti Jesuse, xchi'uc
ti sme'e, xchi'uc ti yits'intaque. Chib
oxib no'ox c'ac'al tey lipajoticotic.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel scotol jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Jesuse

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal
iloq'uic ta mozoil ti ba'yi
jtot jme'ticotic, vo'oticotic li
j'israeloticotique. Ja'o ibat ta

Jerusalén ti Jesuse. 14 Ti c'alal
ic'ot ta ti' muc'ta templo ta
Jerusalene, tey ista jchonvacaxetic,
xchi'uc jchonchijetic, xchi'uc
jchonpalomaetic. Tey chotajtic
jeltaq'uinetic noxtoc yu'un ja'
tspasic o canal. 15 Ti Jesuse
ixchuquilan ch'ojon co'ol xchi'uc
arsial. Ja' isibtas o loq'uel
scotol ti jchonchijetique xchi'uc
ti jchonvacaxetique ti tey ta
xchonolajic ta ti' muc'ta temploe. Ti
jchonc'usiticuque sibtasbil iloq'uic
ech'el xchi'uc ti xchijique xchi'uc ti
svacaxique. Ti Jesuse isbutq'uinbe
smexaic ti jeltaq'uinetique, itanij ti
staq'uinique.
16 —Iq'uic loq'uel lapalomaique.
Mu xapasic ta ch'ivit li sti' sna Jtote
—xut ti jchonpalomaetique.
17 C'alal yech ispas ti Jesuse,
vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique
iyul ta jolticotic ti yech onox
ts'ibabil ta sc'op Rioxe: “Tot, ja'
chlic quich' o crontainel ti sjunul
co'on ta jc'an ti tey chac'oponat
ta templo yo' bu sc'oplal onox
chac'oponate”, xi onox ts'ibabil.
18 Ti cajmeltsanejc'opticotique tal
sjac'beic ti Jesuse:
—Lavi x'elan chapase, ¿c'usi seña
chavac' quilticotic ti oy ayu'ele?
—xutic.
19 —Lomeso avilic li templo li'i, ta
oxib c'ac'al ta jcha'va'an —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
20 —Ta cuarenta y seis jabil iva'i
o li temploe. ¿C'usi chacha'le ti ta
oxib c'ac'al chacha'va'ane? —xi ti
jmeltsanejc'opetique.
21 Li templo ti iyal ti Jesuse, ja'
isjoy'al sba stuc ti ta xcha'cuxi ta
yoxibal c'ac'al ti c'alal xich' milele.
22 Yech'o un ti c'alal icha'cuxie, iyul
ta jolticotic ti ja' onox yech iyalbe ti
jmeltsanejc'opetique. Ijch'unticotic
ti ja' onox yech ts'ibabil sc'oplal ta
sc'op Rioxe. Ijch'unticotic noxtoc
ti sc'oplal no'ox stuc ti iyalbe ti
jmeltsanejc'opetique.

Ja' li' yaloj ti yilojbe yo'on scotol crixchanoetic ti Jesuse

23 Ti c'alal teyoticotic ta Jerusalén
xchi'uc ti Jesuse ti c'u sjalil ti
sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti
ba'yi jtot jme'ticotique, ep jchi'iltac
ta jurioal ixch'unic ti ja' st'ujoj Riox
ti tspasvan ta mantal ti Jesuse ti
c'alal iyilbeic slequilal syu'elale. 24 Ti
Jesuse sna'oj ti mu scotoluc ti sjunul
yo'onic ixch'unique. 25 Mu persauc oy
much'u x'albon c'u x'elan yo'onic li
crixchanoetique yu'un yiloj scotol.

Ja' li' yaloj ti ay sc'opon Jesús ti Nicodemoe

3 Oy to'ox jun jchi'ilticotic ta
jurioal, Nicodemo sbi. Jfariseo,
ochem to'ox ta meltsanejc'op
cu'unticotic. 2 Ti Nicodemoe ay
sc'opon ta ac'ubaltic ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic
ti stacojot tal ti Rioxe ti tal
achanubtasoticotique. Ti manchuc
xchi'inojot ti Rioxe, mu xu' chavac'
iluc alequilal ayu'elal ti yechuque
—xi ti Nicodemoe.
3 —Ta melel chacalbe, ti much'u
mu xcha'ayan ta ach'e, mu xu' x'och
yo' bu tspas mantal ti Rioxe —x'utat
yu'un ti Jesuse.
4 —¿C'uxi ta xcha'ayan ta ach' ti
much'u mol xae yu'un mu xa xu'
xcha'och ta xch'ut sme'? —xi ti
Nicodemoe.

5 Itac'av ti Jesuse:
—Ta melel chacalbe, mi ja'
no'ox chavich'ic vo'e, mi muc
bu slecubtasoj avo'onic ti Ch'ul
Espíritue, mu xu' xa'ochic yo' bu
tspas mantal ti Rioxe. 6 Ti c'alal
la'ayanic li' ta sba balamile,
jmulaviloxuc chac c'u cha'al atot
ame'ic. Mi lacha'ayanic ta syu'el ti
Ch'ul Espíritue, chlecub avo'onic,
mu xa xac'an xapasic li c'usitic
chopole. 7 Mu me toj ch'ayeluc o
avo'on ti x'elan lacalbee ti persa
chacha'ayan ta ach'e. 8 Buyuc no'ox
batuc li iq'ue chava'i ti xjumumete
pero mu xana' bu ilic tal, mu xana'
bu chbat. Ja' yech x'elan ta yo'on
crixchanoetic ti Ch'ul Espíritue.
Mu xana'ic ti tey ti Ch'ul Espíritue
ja'to mi avilic ti lec xa yo'on jun
crixchanoe —x'utat yu'un ti Jesuse.
9 —Mu xca'ibe smelol taje —xi ti
Nicodemoe.
10 —Li vo'ote yajchanubtasvanejot
li jchi'iltactique pero mu xava'ibe
smelol ti c'usi chacalbee. 11 Ta
melel chacalbe, li vo'one ja' chcal
ti c'usi jna'e xchi'uc ti c'usi quiloje.
Li vo'oxuque mu xach'unic li c'usi
chcale. 12 Ti mi mu xach'un c'usi
tspas Riox li' ta sba balamile chac
c'u cha'al lacalbee, ja' no'ox yech mu
xach'un mi chacalbe c'usi tspas Riox
tey ta vinajele.
13 ’Mi ja'uc jun, muc much'u ayem
ta vinajel ti ayem sq'uel c'u x'elan
teyo'e yo' ti xayalbeic oe. Jtuc no'ox
xu' chacalbeic yu'un tey liquemon
tal, vo'on ti co'ol crixchanootique.
14 Ja' chac c'u cha'al isjipan ta
te' sloc'ol quiletel chon ta xocol
balamil ti Moisés ti ta más vo'nee,
ja' no'ox yech chisjipanic ta cruz
uc, vo'on ti co'ol crixchanootique.
15 Scotol ti much'utic ta xch'unic
ti ja' chtoj o smulic ti chijipanat
ta cruze, mu x'ochic ta c'oc', ta
xcuxiic ta sbatel osil —x'utat yu'un
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti bats'i sc'anoj scotol crixchanoetic ti Rioxe

16 Ti Rioxe bats'i sc'anoj scotol
crixchanoetic, yech'o ti istac tal ti
junjun Xch'amale. Ti much'utic ta
xch'unic ti ja' itojbon li smulique,
mu x'ochic ta c'oc', ta xcuxiic ta
sbatel osil. 17 Ti istac tal li' ta sba
balamil Xch'amal ti Rioxe, mu'nuc
tal yac'be castico li crixchanoetique.
Tal stojbe smulic yo' ti xu' xcuxiic o
ta sbatel osile.
18 Ti much'utic ta xch'unic ti
ja' itojbon li smulique, mu xba
yich'ic castico. Yan ti much'utic
mu xch'unique jmoj sc'oplal ti chba
yich'ic casticoe, ja' ti mu xch'unic
ti ja' itojbon smulic yu'un ti junjun
Xch'amal ti Rioxe. 19 Ja' chba yich'ic o
castico ti mu xch'unic ti i'ay li' ta sba
balamil ti Xch'amal Rioxe, xchi'uc
ti más lec cha'iic spasel li c'usitic
chopole. 20 Scotol ti much'utic ja'
tspasic li c'usitic chopole, chopol
cha'iic c'usitic yaloj ti Xch'amal Rioxe.
Mu sc'an xich'ic ta muc' yu'un ja' mu
sc'anic ti xvinaj li smulique. 21 Yan ti
much'utic ja' tspasic ti c'usitic tsc'an ti
Rioxe, chich'beic ta muc' ti Xch'amale.
Chvinaj ti yich'ojic ta muc' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti xmuyubaj xa ti Juan j'ac'-ich'vo'e ti ja' xa ch-ich'e ta muc' ti Jesuse

22 Ts'acal to loc' xanavconticotic
ta estado Judea xchi'uc ti Jesuse,

vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique.
Tey lipajoticotic jayib c'ac'al.
Iyich'ic vo' ti yan crixchanoetic tey
jchi'ucticotique. 23 Ja' no'ox yech ti
Juane tey chac' ich'vo' ta jteclum
Enón yu'un oy tey lec uc'um. Li
Enone nopol xil sba xchi'uc li
jteclum Salime. Ti much'utic ja' ba
staic ti Juane i'ac'batic yich'ic vo'
uc. 24 Mu to'ox ch-och ta chuquel ti
Juane.
25 Oy jayvo' yajchanc'optac ti
Juane lic yalbe sbaic xchi'uc ti
much'utic tey jchi'ucticotique, ja'
chopol iya'iic ti oy xa cha'chop j'ac'-
ich'vo'e. 26 Ba yalbeic ti Juane:
—Jchanubtasvanej, ti much'u
avac'be yich' vo' ta jech uc'um
Jordane ti avalbe sc'oplale, ta xa me
xac' ich'vo' uc. Scotol crixchanoetic
ja' xa chba staic —xutic la c'otel.
27 Itac'av la ti Juane:
—Ja' smantal stuc Riox ti
c'usitic chac' jpastic jujune. 28 Li
vo'oxuque ava'iic ti icalbe onox
li jchi'iltactique ti mu vo'onicon
st'ujojon Riox ta jpas mantale. Li
vo'one ja' no'ox listac tal ti Rioxe
ti ba'yi tal cal a'yuc ti chtal xa ti
much'u chispasotic ta mantale.
29 Ana'ojic ti c'alal chic' yajnil li
vinique, li tsebe ma'uc chic' sba
xchi'uc li yajac'oltac li slecome; ja'
onox chic' li slecome. Li jac'oletique
tsq'uelic no'ox ti chnupunique.
C'alal cha'iic ti sc'anoj sbaique,
xmuyubajic xa. Ja' no'ox yechon uc,
ximuyubaj xa ti ja' chba staic Jesús
li crixchanoetique. 30 Li Jesuse
persa chvinaj sc'oplal; li vo'one ta
xch'ay jc'oplal —x'utatic la yu'un ti
Juan j'ac'-ich'vo'e.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan yabtel ti Much'u talem ta vinajele

31 Ti Much'u talem ta vinajele
sna'be smelol scotol. Ti much'utic
li'ic onox ta sba balamile, ja' no'ox
sna'beic smelol li c'usitic oy li' ta
sba balamile. Ja' no'ox chalic li
c'usitic scuenta sba balamile. Yan
ti Jesuse ti talem ta vinajele, sna'be
smelol scotol. 32 Ja' chal ti c'usitic
yiloje xchi'uc ti c'usitic ya'yoje.
Pero jayvo'ic no'ox ti much'utic
ta xch'unic ti c'usi yaloje. 33 Ti
much'utic ta xch'unique ja' chvinaj
o ti xch'unojic ti istac xa tal
Xch'amal ti Rioxe chac c'u cha'al
yaloj onoxe. 34 Ti itaque tal yu'un
Riox ti Jesuse, ja' iyal ti c'usi yaloj
ti Rioxe yu'un j'ech'el i'ac'bat xchi'in
ti Ch'ul Espíritue. 35 Ti Rioxe sc'anoj
ti Xch'amale. Ja' yac'ojbe scuentain
scotol. 36 Ti much'utic ta xch'unic
ti ja' Xch'amal ti Rioxe, ta xcuxiic
ta sbatel osil. Yan ti much'utic mu
xch'unique, mu xcuxiic ta sbatel
osil. Ch-ac'batic tsots castico yu'un
ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti ilo'ilaj xchi'uc jun jsamariail ants ti Jesuse

4 Ti Jesuse iya'i ti yech i'albatic
ti jfariseoetique:
—Más xa ep ti much'utic i'ac'bat
yich'ic vo' yu'un li Jesuse ti ta
xchi'inique. Ja' jayvo' xa no'ox ti
much'utic chba xchi'inic li Juane
—x'utatic la ti jfariseoetique.
2 Pero ti Jesuse muc bu iyac'
ich'vo'. Vo'oticotic icac'ticotic ti
yajchanc'opoticotique. 3 C'alal iya'i ti
Jesuse ti iya'iic xa ti jfariseoetique,

iloc' ech'el ta Judea, icha'sut ech'el
noxtoc ta estado Galilea.
4 Ti c'alal ibat ta Galileae, isnop ti
persa tey ch-ech' ta estado Samariae,
yech'o un tey i'ech'. 5 Ic'ot ta jun
jteclum, Sicar sbi, tey ta estado
Samaria. Nopol xil sba xchi'uc
srasyon osil ti José ti ta más vo'nee
ti i'ac'bat comel yu'un ti ánima stote,
ja' ti Jacove. 6 Oy tey jun pozo, ja'
yac'oj ta joq'uel ti Jacove. Ti Jesuse
tey ichoti ta ti' pozo yu'un ilub ta
xanbal. Po'ot xa'ox ol c'ac'al. 7 Tey la
ic'ot spul ya'al jun jsamariail ants.
—Ac'bon jset'uc ava'al yu'un ta
xcuch' —xut la ti Jesuse.
8 Li vo'oticotique batemoticotic
xa'ox ta yutil jteclum yu'un ba
jmanticotic tal jve'elticotic. 9 Itac'av
la ti jsamariail antse:
—Li vo'ote jurioot. Li vo'one
jsamariaon. ¿C'u yu'un ti
chac'anbon vo' avuch'e? —xi la.
Ti x'elan iyal ti antse, yu'un muc
bu lec xil sbaic xchi'uc jsamariaetic
li jchi'iltac ta jurioale. 10 Ti Jesuse
iyalbe la ti antse:
—Ti ana'uc onox ti c'usi tsc'an
chayac'be ti Rioxe, ti avojtiquinicon
much'uon ti c'alal lajc'anbe ava'al
chcuch'e, vo'ot ba'yi ac'anbon ti
yechuque. Ti ac'anbecone, lacac'be
li vo' ti chacuxi o ta sbatel osil ti
yechuque —xut la.
11 —Totic, mu c'u xapul o li vo'e
yu'un toj nat li pozoe. ¿Bu ma li
vo' ti chavac'bon cuch' ti chicuxi
o ta sbatel osil chavale? 12 Ti
jmuc'tatotic Jacove ja' liyac'boticotic
li pozo li'i. Li vo'e ja' iyuch' xchi'uc
ti xch'amaltaque, xchi'uc ti svacaxe,
xchi'uc ti xchije. ¿Mi vo'ot más tsots
avabtel ti avaloje? —xi la ti antse.
13 —Ti much'utic chuch'ic li vo'
li'i ta to xtaquij sti'ic. 14 Yan ti
much'utic chuch'ic li vo' chcaq'ue,
mu xa bu ta xtaquij sti'ic. Li vo'
chcaq'ue co'ol xchi'uc ninabvo' ti bu
mu sna' x'ule, ti tey xch'olch'on o
ya'el ta yo'onique, ja' chcuxiic o ta
sbatel osil —xi la ti Jesuse.
15 —Totic, ac'bon cuch' li vo'
chavale yo' mu xa xtaquij o jti'e, yo'
mu xa xtal jpul o ca'al li' ta pozoe
—xi la ti antse.
16 —Batan, ba ic'o tal amalal —xut
la ti Jesuse.
17 —Ch'abal jmalal —xi la.
—Yech chaval ava'uc. 18 Co'ol
xchi'uc ch'abal amalal yu'un muc bu
nupunemot xchi'uc li vinic avic'oj
lavie. Oy xa ach'acoj vo'vo' noxtoc
—xut la ti Jesuse.
19 —Totic, vo'ot nan yaj'alc'opot
Rioxe che'e. 20 Ti vo'ne moletique
iyich'ic ta muc' Rioxe li' ta jolvitse.
Vo'oxuc li jurioxuque chavalic
ti persa tey chba quich'tic ta muc'
Rioxe ta jteclum Jerusalene —xi la
ti antse.
21 —Ch'uno ti c'usi chacalbee.
Ta sta yora ti mu xa persauc
li' chavich'ic ta muc' Jtotic Rioxe
ta vitse, mi ja'uc ta Jerusalén.
22 Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta
Samariae, mu xana'ic c'usi yaloj
ti Rioxe ti avich'ojic ta muc' ti
avalojique. Li vo'oticotique
jna'ojticotic ti yaloj onox ti Rioxe ti
jun jchi'ilticotic ta jurioal ti tstojbe
smul scotol li crixchanoetique.
23 Po'ot xa sta yora ti buyuc no'ox
tsc'oponic Jtotic Rioxe ti much'utic
sjunul yo'on yich'ojic ta muq'ue. Ti
Jtotic Rioxe ja' tsc'an ti much'utic
sjunul yo'onic chich'ic ta muq'ue.

24 Ti Rioxe ch'abal sbec'tal, tey ta
sjunlej balamil. Ja' no'ox yech ti
much'utic sjunul yo'onic chich'ic ta
muq'ue, buyuc no'ox xu' tsc'oponic,
ac'u mi ta snaic, ac'u mi ta be, ac'u
mi ta yabtelic. Ja' yech tsc'an ti
Rioxe —xut la ants ti Jesuse.
25 —Ca'yoj onox ti chtal ti much'u
st'ujoj Riox chispasotic ta mantale.
Ti c'alal xtale, jamal chiyalbotic
scotol —xi la ti antse.
26 —Vo'on ti li' chilo'ilajotique —
xut la ti Jesuse.
27 Ti c'alal yolel chlo'ilajique,
ja'o lic'ototicotic vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique. Xch'ayet xa
co'onticotic ti iquilticotic chlo'ilaj
xchi'uc jun ants ti Jesuse. Pero
mi jun muc bu ijac'beticotic c'usi
ti slo'ilique, c'usi tsjac'be ti antse.
28 Ti antse tey iscomtsan ta pozo ti
sq'uibe, isut ech'el ta yutil jteclum.
C'ot la yalbe ti crixchanoetique:
29 —Ba jq'ueltic jun vinic tey
ta pozo, liyalbe scotol ti c'usitic
jpasoje. Ja' xa nan ti much'u st'ujoj
Riox ti sc'oplal chtal spasotic ta
mantale —xi la c'otel.
30 Ti crixchanoetic ta jteclume tal
sq'uelic ta ora ti Jesuse. 31 C'alal mu
to'ox xulique —Jchanubtasvanej,
ve'an —xcuticotic.
32 —Oy jve'el, pero mu xana'ic
c'usi —xiyutoticotic.
33 —¿Mi'n van oy much'u ay
ac'bonuc sve'el? —xcut jbaticotic.
34 Lic yalboticotic ti Jesuse:
—Ti ta jpas c'usi tsc'an ti Rioxe,
ja' jve'el ya'el yu'un ja' listac tal.
Persa ta jpas li c'usitic yalojbon
ta jpase. 35 "C'alal to chanib u
chich' loq'uel li trigoe", xachiic.
A'yic me li c'usi chacalbeique.
Quelavilic li crixchanoetic le'
xtalique, co'olic xchi'uc trigo
ti taquin xae, ti chich' xa
loq'uele. 36 Li jvajtrigoetique
chtojatic. Li much'utic tsloq'ue
chtojatic uc. Ja' no'ox yech ti
much'utic ba'yi chalbeic sc'op
Riox li crixchanoetique, ac'u
mi muc xch'unic, pero co'ol
jun yo'onic xchi'uc ti much'utic
ts'acal to iyalbeique ti ja'to
ixch'un yu'unique, yu'un ti
jayvo' ta xch'unique ta xcuxiic ta
sbatel osil. 37 Ja' chac c'u cha'al
chcaltique: "Yan o much'u tsvaj,
yan o much'u tsloc'", xichiotic.
38 Li antse vo'on icalbe. Li
crixchanoetique ja' xa i'albatic
yu'un li antse. Vo'oxuc xa chcom
ta abaic xchanubtasel yo' j'ech'el
xch'unic o ti vo'on yajvalicone —
xiyutoticotic ti Jesuse.
39 Ep jsamariaetic tey ta Sicare
ixch'unic ti ja' t'ujbil yu'un Riox
tspasvan ta mantal ti Jesuse ti
c'alal iyal ti antse ti i'albat scotol
ti c'usitic spasoje. 40 Yech'o un ti
crixchanoetique tal sc'oponic ti
Jesuse.
—Abulajan, pajan to —xutic.
Tey lipajoticotic chib c'ac'al
xchi'uc ti Jesuse. 41 Ti c'alal iya'iic
ti c'u x'elan ichanubtasvan ti
Jesuse, más to ep ixch'unic ti
ja' t'ujbil yu'un Riox tspasvan ta
mantale.
42 —Ma'uc no'ox ijch'unticotic o
ti c'u yepal avalboticotique. Yu'un
ica'i jtucticotic ti c'u x'elan ta
xchanubtasvane. Ja' ijch'unticotic
o ti ja' xa li much'u t'ujbil yu'un
Riox tstoj jmultic jcotoltic ta sjunlej
balamile —xutic ti antse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel screm ti jmeltsanejc'ope

43 C'alal ilaj ti chib c'ac'ale, iloc'
ech'el ta estado Samaria ti Jesuse,
tey ibat ta estado Galilea. 44 Ti
icha'sut ech'el ta Galilea ti Jesuse,
yu'un ja' muc bu chcrontainat
teyo'e yu'un mu xch'unbat ti c'usi
chale. Ja' chac c'u cha'al iyale: "Ti
much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe,
mi chbatic ta yan o jteclume, ch-
ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal
stuquique, mu x'ich'batic ta muc'",
xi onox. 45 Ti c'alal ic'ot ta Galilea
ti Jesuse, xmuyubajic xa tajmec
ti jchi'iltac ta jurioal teyo'e, ja' ti
iyilbeic slequilal syu'elal ti c'alal
teyic ta q'uin ta Jerusalene.
46 Ti Jesuse tey ic'ot noxtoc ta
jteclum Caná tey no'ox ta Galilea
yo' bu ti isc'atajes ta ya'lel uva ti
vo'e. Tey jun jchi'ilticotic ta jurioal
itiq'ue ta meltsanejc'op ta jteclum
Capernaum yu'un ti coviernoe. Ip
screm. 47 Ti jmeltsanejc'ope iya'i ti
tey xa ic'ot ta Galilea ti Jesuse. Tal
sc'opon:
—¿Mi mu xa'abulaj xba avet'esbon
xchamel li jcreme yu'un ta xcham
xa? —xut.
48 —Li vo'oxuque ja' no'ox chac'an
chaq'uelic jlequilal jyu'elal, mu'nuc
chach'unic ti c'usi chacalbeique
—x'utat yu'un ti Jesuse.
49 —Totic, batic ta ora yo'to cuxul
li jcreme —xi ti vinique.
50 —Batan. Lec xa lacreme
—x'utat yu'un ti Jesuse.
Ti vinique ixch'un ti c'usi i'albat
yu'un ti Jesuse, isut ta sna. 51 C'alal
po'ot xa'ox la xc'ot ta snae, tal la
snupel ta be yu'un smozotac.
—Lec xa lacreme —x'utat la.
52 —¿C'usi ora ilecub? —xi la ti
vinique.
—Volje ta jun ora xmal itup'
sc'ac'al —xi la ti smozotaque.
53 Ti vinique iyul la ta sjol ti
yeche ora i'albat yu'un ti Jesuse ti
lec xa ti screme. Ja' la iyich' o ta
muc' ti Jesuse. Iyich'ic la ta muc'
scotolic ti jayvo' tey ta snae.
54 Ti c'alal isut tal ta estado
Judea ti Jesuse, ja'to yul yac' iluc
xcha'ech'elal slequilal syu'elal ta
Galileae, ja' ti iyet'esbe xchamel
screm ti jmeltsanejc'ope.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti tey puch'ul ta Betesdae

5 Ts'acal to icha'sut ech'el ta
Jerusalén ti Jesuse yu'un
ista sc'ac'alil sq'uinic ti jchi'iltac
ta jurioale. 2 Joyol ta corralton li
Jerusalene. Tey comem jun sti'il ti
ch-och o ech'el chijetic ti tey chich'
chiq'uel ta smoton Riox ta ti' muc'ta
temploe. Ta ts'el ti'bee oy tey jun
tanqueal vo', Betesda sbi ta ebreo
c'ope. Oy tey vo'p'ej coycoyna ta ti'
vo'e. 3 Tey puch'ajtic jchameletic. Oy
ma'satetic, oy coxoetic, oy much'utic
alubem jun yoc sc'ob. Ja' tsmalaic
mi chyuc'yonaj li vo'e. 4 Yu'un oy
chyal tal jun anjel ta vinajel, chtal
syuq'uilan baq'uintic li vo'e. C'alal
chyuc'yonaje, c'usuc no'ox chamelal
ip o ti much'u ba'yi ta stic' sbae,
ja' ch-ech' o ti chamele. 5 Tey jun
jchi'ilticotic ta jurioal oy xa treinta
y ocho jabil yipajel. 6 Ti Jesuse iyil
ti tey puch'ule. Sna'oj onox ti oy xa
sjabilal ip ti vinique.
—¿Mi chac'an ch-ech' lachamele?
—xut.

7 —Yu'un muc much'u oy cu'un
xistic' ti c'alal chyuc'yonaj li vo'e.
C'alal chba xa'ox jtic' jbae, oy xa'ox
much'u ba'yi istic' sba —xi ti much'u
ipe.
8 —Lican, balo ech'el lapope,
batan —x'utat yu'un ti Jesuse.
9 Ora i'ech' ti xchamele,
isbal ech'el ti spope, ibat.
Ja'o sc'ac'alil ta jcuxticotic
vo'oticotic li juriooticotique. 10 Ti
cajmeltsanejc'opticotique iyalbeic ti
much'u i'ech' xchamele:
—Lavie ta jcuxtic. Mi chavich'
ech'el lapope, yu'un mu xach'unbe
smantal ti Rioxe —xutic.
11 —Ti much'u liyet'esbe jchamele,
"balo ech'el lapope, batan", xiyut —
xi ti vinique.
12 —¿Much'u ti "balo ech'el lapope,
batan", ti xayute? —xutic.
13 Ti vinic i'ech' xchamele mu sna'
much'u i'et'esbon o, yu'un ora isq'uej
sba loq'uel ti Jesuse, yech'o ti muc
xa xile. Yu'un ep crixchanoetic tey
stsoboj sbaic. 14 Ts'acal to ti vinique
tey itae ta ti' muc'ta templo yu'un ti
Jesuse.
—Q'uelavil, lecot xa. Mu xa me
xasa' yan amul yic'al me xavil más
avocol —x'utat yu'un ti Jesuse.
15 Ti vinique ba yalbe ti
cajmeltsanejc'opticotique ti ja'
i'et'esbat xchamel yu'un ti Jesuse.
16 Ti iyet'esbe xchamel jchameletic
ta sc'ac'alil ta jcuxticotic ti
Jesuse, lic crontainvanicuc o ti
cajmeltsanejc'opticotique. Yo'onicuc
xa smilic o. 17 Ti Jesuse iyalbe ti
jmeltsanejc'opetique:
—Ti Jtote ch-abtej scotol c'ac'al. Ja'
no'ox yechon uc xu' chi'abtej scotol
c'ac'al —xi ti Jesuse.
18 C'alal iyal chac taje, ti
jmeltsanejc'opetique yo'onicuc
xa smilic tajmec. Ma'uc no'ox
ismulin ti mu xchabi li sc'ac'alil ta
jcuxticotique; ja' ismulin noxtoc
ti iyal ti ja' Stot ti Rioxe, yu'un
isco'oltas sba chac c'u cha'al ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti oy syu'el ti Xch'amal Rioxe

19 I'albatic noxtoc yu'un ti Jesuse:
—Ta melel chacalbeic, vo'on ti
Xch'amalon ti Rioxe, mu c'usi ti
jtuc no'ox ta jpase. Ti c'usi tspas
chquil ti Jtote, ja' ta jpas. Scotol ti
c'usi ta spas ti Jtote, ja' no'ox yech
ta jpas uc. 20 Li vo'one sc'anojon ti
Jtote. Ti c'usitic tspase chiyac'be
quil scotol. Lavie jutuc no'ox chcac'
avilic, pero ep to c'usitic chac'
jpas ti Jtote. Ti c'alal jpase, más
to ta xch'ay o avo'onic. 21 Ja' chac
c'u cha'al ta xcha'cuxes ánimaetic
ti Jtote, ja' no'ox yechon uc, ta
jcha'cuxesic ti much'utic ta jc'an
ta jcha'cuxesique. 22-23 Ti Jtote
ma'uc chalbe ti bu chbatic ta sbatel
osil li crixchanoetique. Vo'on
ti Xch'amalone liyalbe ti vo'on
chcalbeique yo' xiyich'ic o ta muc'
scotol crixchanoetic chac c'u cha'al
ich'bil ta muc' ti Jtote. Ti much'utic
mu xiyich'ic ta muq'ue, co'ol xchi'uc
ja' mu xich'ic ta muc' ya'el ti Jtot
uque yu'un ja' listac tal.
24 'Ta melel chacalbeic, ti
much'utic cha'iic li c'usitic chcale,
mi ta xch'unic ti ja' listac tal ti
Rioxe, ta xcuxiic ta sbatel osil. Mu
xba yich'ic castico yu'un ch'abal
xa sc'oplal ti ch-ochic ta c'oc' ta
sbatel osile. 25 Ta melel chacalbeic,
vo'oxuc ti co'ol xchi'uc chamemoxuc

chaquilique, yora xa chava'iic li
c'usi chcale, vo'on ti Xch'amalon ti
Rioxe. Mi chach'unique, chacuxiic
ta sbatel osil. 26 Yu'un cuxulon ta
sbatel osil yu'un ti Jtote chac c'u
cha'al cuxul ta sbatel osil ti stuc
uque. 27 Liyalbe noxtoc ti vo'on
chcalbe bu chbatic ta sbatel osil
scotol li crixchanoetique, vo'on ti
co'ol crixchanootique. 28 Mu me
xch'ay o avo'onic li c'usi lacalbeique.
Yu'un ta sta yora ti cha'iic ti ta
jc'oponic scotol ti ánimaetique.
29 Ja'o ta xcha'cuxiic loq'uel ta
smuquenalic. Ti much'utic lec
c'usitic ispasique ta xcuxiic ta sbatel
osil. Yan ti much'utic chopol c'usitic
ispasique chba yich'ic castico ta
sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ivinaj ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse

30 ’Li vo'one mu c'usi ti jtuc no'ox
ta jpase. Ma'uc ta jpas ti c'usi tsc'an
co'on jtuque. Ja' ta jpas ti c'usi
tsc'an yo'on ti Jtote yu'un ja' listac
tal. Ti c'u x'elan chiyalbee, ja' no'ox
yech ta xcalbe bu chbatic ta sbatel
osil li crixchanoetique. Ti c'u x'elan
i'echic li' ta sba balamile ja' yech
chcalbeic. 31 Ti jtucuc no'ox chcal
jc'oplale, xu' mu xach'unic. 32 Pero
oy cajrextico, ja' ti Jtote, yech'o un
tsc'an chach'unic. 33 Li vo'oxuque
ataquic ech'el mantal ti ay sjac'bel
ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Ti c'u x'elan
iyal jc'oplal ti Juane, yech. 34 Pero
ma'uc crixchano li cajrexticoe. Ja'
no'ox ta jyules ta ajolic yo' xach'unic
oe, yo' xacuxiic o ta sbatel osile.
35 Ti Juane co'ol xchi'uc xojobal
toj ya'el ti chquil o jbetique, yu'un
ja' layalbeic ti lital xae. Ti c'usi
layalbeique jliquel no'ox jun o
avo'onic. 36 Jc'oplal no'ox ava'ibecon
c'alal iyal ti Juane. Lavi ta jpas ti
c'usitic yalojbon ti Jtote, ja' chvinaj
o ti stacojon tale. 37 Ja' cajrextico
yu'un iyal xa li jc'oplale. Mi jp'el
muc bu ava'yojic c'u x'elan chc'opoj
ti Jtote, muc bu avilojic c'u x'elan.
38 Muc bu ach'unojic li c'usi chale,
ja' ti mu xach'unic ti stacojon tale.
39-40 Ti avalojique, chacuxiic xa ta
sbatel osil ti chaq'uelulanic no'ox li
sc'op Rioxe. Pero ma'uc yech chal
li sc'op Rioxe. Tey ts'ibabil ti vo'on
chcac' cuxlanic ta sbatel osile. Pero
mu xac'an xach'unic.
41 ’Ti litale, mu vo'onicon tal cac' jba
ta ich'el ta muc'. Ja' tal cac' ta ich'el ta
muc' ti Jtote, ja' ti Rioxe. 42 Quiloj c'u
x'elan avo'onic. Quiloj ti mu xac'anic ti
Rioxe. 43 Ja' listac tal, pero mu to xac'an
xavich'icon ta muc'. Yan ti much'u chtal
ta smantal stuque, ja' chavich'ic ta muc'.
44 Ti mu xach'unique, ja' ti chac'anic
ich'el ta muc' yu'un lachi'ilique; ja'
mu xac'anic ti lec chayilic ti Rioxe.
45 Mu me xanopic ti vo'on chcalbe
amulic ti Jtote. Ja' amulic ti avalojic
ti ta sjunul avo'onic chach'unbeic li
smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisese. 46 Ti
ach'unojicuc c'usi ists'iba ti Moisese,
chach'unic ti vo'on stacojon tal ti Rioxe
yu'un ja' jc'oplal ti ists'iba comele.
47 Lavi mu xach'unic ti c'usi sts'ibaoj
comel ti Moisese, ja' no'ox yech mu
xach'unic ti c'usi chacalbeique —x'utatic
yu'un Jesús ti jmeltsanejc'opetique.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 Ts'acal to ibat ta jech nab
ti Jesuse. Chib sbi li nabe:

Nab ta Galilea, Nab ta Tibérias.
2 Ep tajmec crixchanoetic nap'alic
ech'el, ja' ti iyilic ti iyet'esbe
xchamelic ti much'utic ipe. 3 Ti
Jesuse liyic'oticotic muyel ta jp'ej
vits. Ichoti. Lichotioticotic uc.
4 Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic
ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotic
vo'oticotic li jurioticotique. 5 C'alal
iyil ti Jesuse ti más xa ep ta stsob
sba tal crixchanoetic yo' bu chotole
—¿Bu chba jmantic tal pan ti
chcac'betic sve' li crixchanoetic li'
lamalique? —x'utat ti Felipee.
6 Ti Jesuse sna'oj onox c'uxi tspas.
Ti isjaq'ue, naca no'ox tsq'uel c'uxi
chtac'av ti Felipee.
7 —Ti oyuc doscientos denario
jtaq'uintic jmantic o pane, ac'u mi
juset' no'ox chcac'betic, pero mu
onox xloq'uic o —xi ti Felipee.
8 Ti Jesuse i'albat yu'un jun jchi'il
ta yajchanc'op, ja' ti Andrese, ti
yits'in Simon Pedroe:
9 —Li' jun creme yich'oj tal vo'p'ej
pan pasbil ta cebada. Yich'oj tal
cha'cot c'ox choy noxtoc. Pero mu
onox xloq'uic o yu'un bats'i ep
tajmec li crixchanoetique —xi.
10 —Albeic li crixchanoetique ac'u
chotlicuc —xiyutoticotic ti Jesuse.
Yu'un stentejtic, tey ichotiic. Oy nan
vo'miluc ti viniquetique. 11 Ti Jesuse
ixch'am ti pane. “Colaval”, xut ti
Rioxe. Ja'o ixut ti pane, liyac'boticotic.
Vo'oticotic xa icac'beticotic ti
much'utic tey chotajtique. Ja' no'ox
yech icac'beticotic noxtoc ti choye.
Ti c'u yepal tsc'an ti crixchanoetique,
icac'beticotic. 12 Ti c'alal inojique —
Tsobic scotol li sovra pane xchi'uc li
sovra choye. Mu me xach'ayic jset'uc
—xiyutoticotic ti Jesuse.
13 Ijtsobticotic scotol. Inoj lajcheb
moch ti sovra vo'p'ej pan ti pasbil ta
cebadae. 14 Ti crixchanoetique iyilic
ti isp'oles pan ti Jesuse.
—Ja' xa li yaj'alc'op Rioxe ti
sc'oplal onox chtale —xut sbaic.
15 Ti Jesuse sna'oj ti chtal ox
yiq'uel ta persa yu'un ti jchi'iltac ta
jurioale, ti chtiq'ue ta pasmantale,
yech'o un isq'uej sba loq'uel, stuc
imuy ta vits.

Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Ti c'alal po'ot xa'ox x'ic'ube,
libatoticotic ta ti'nab li vo'oticotique.
17 Tey li'ochoticotic ta canova,
libatoticotic ta jech nab ta jteclum
Capernaum. I'ic'ub cu'unticotic ta
be. Ti Jesuse muc bu jchi'ucticotic
ech'el. 18 Ital tsots ic'. Xyuc'yon xa
tajmec li nabe. 19 Lixanavoticotic
xa'ox jun reva xchi'uc o'lol ta nab,
iquilticotic ti tey chanav tal ta yoc
ta ba nab ti Jesuse. Inopoj tal ta
jcanovaticotic. Lixi'oticotic tajmec.
20 —Mu me xaxi'ic, vo'on me
—xiyutoticotic.
21 Ximuyubajoticotic xa
iquic'ticotic ochel ta canova. Ora
lic'ototicotic ta jech nab yo' bu
chibatoticotique.

Ja' li' yaloj ti isa'ic tajmec Jesús ti crixchanoetique

22-23 Ti crixchanoetic tey icomic
ta jech nabe, iyilic ti ch'abal yan
canovae, jcot no'ox ti li'ochoticotic
o ech'ele. Iyilic ti muc x'och ta
canova ti Jesuse, ti jtucticotic
no'ox li'ochoticotic vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique. Ta yoc'omal

ital yan canovaetic. Iliquic tal ta
jteclum Tibérias, tey nopol i'ech' yo'
bu isve'ic pan ti crixchanoetique ti
c'alal “colaval”, xut Riox ti Cajvaltic
Jesuse. 24 Ti crixchanoetique iyilic
ti mu xa bu tey ti Jesuse, xchi'uc
ti mu xa bu teyoticotic uque.
I'ochic ta canova yu'un ba sa'ic ta
Capernaum ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc pan
ya'el ti Jesuse yu'un ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil**

25 Tey c'ot staic ta jech nab ti
Jesuse.
—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ora
layul li'toe? —xutic.
26 —Ta melel chacalbeic, ti tal
asa'icone, mu'nuc ja' tal asa'icon o ti
icac' iluc li jlequilal jyu'elale. Ja' tal
asa'icon o ti lec lanojic ta pan cu'une.
27 Mu me ja'uc no'ox ta avo'onic ta
sa'el ave'elic ti sna' xlaje. Ja' tsc'an
chasa'ic li ve'lil mu sna' xlaje ti
chacuxiic o ta sbatel osile. Li ve'lil
chacalbeique, vo'on chacac'beic
vo'on ti co'ol crixchanootique, yu'un
ja' yech yalojbon ti Jtotic Riox ta
vinajele —x'utatic yu'un ti Jesuse.
28 —¿C'usi tsc'an Riox ti ta
jpasticotique? —xutic ti Jesuse.
29 —Ti c'usi tsc'an Riox chapasique,
ja' tsc'an chach'unic ti ja' listac tale
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
30 —¿C'usi seña chavac' quilticotic
mi yech ti stacojot tal ti Rioxe
yo' jch'unticotic o ti c'usi chavale?
31 Ti vo'ne moletique isve'ic pan
ta xocol balamil ti ital ta vinajele.
Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: “Ti
Moisese iyac' ta ve'el pan ti ital ta
vinajele”, xi. Ac'boticotic uc —xiic
ti crixchanoetique.
32 —Ta melel chacalbeic, ti pan
isve'ic ti vo'ne moletique, ma'uc
Moisés iyac'. Riox iyac'. Ti pan
isve'ique, ja' no'ox icuxiic o li' ta
sba balamile. Li pan ti chayac'beic
ti Jtote, chacuxiic o ta sbatel osil.
33 Yu'un tey liquem tal ta vinajel,
yech'o ti chacuxiic o ta sbatel osil
vo'oxuc ti li'oxuc ta sba balamile
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
34 —Cajval, ac'boticotic scotol
c'ac'al li pan chavale —xiic ti
crixchanoetique.
35 Itac'av ti Jesuse:
—Vo'on li panon ya'ele yu'un vo'on
xu' chcac' cuxlanic ta sbatel osil.
Ti much'utic ta xch'unic ti vo'on
chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, jun
xa yo'onic, mu xa c'usi xal yo'onic.
36 Li vo'oxuque ac'u mi avilicon,
pero mu xach'unic ti vo'on chcac'
acuxlejalique. 37 Scotol ti much'utic
chiyac'be ti Jtote chiyich'ic ta muc'.
Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue
muc bu ta jp'aj junuc. 38 Ti lital li' ta
sba balamile, ma'uc tal jpas ti c'usi
tsc'an co'one. Ja' tal jpas ti c'usi
tsc'an yo'on ti Jtote yu'un ja' listac
tal. 39 Ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote
ti ja' listac tale, ja' ti mu x'ochic ta
c'oc' junuc ti much'utic chiyich'ic
ta muq'ue, ti ta jcha'cuxesic ti
c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile.
40 Ja' tsc'an ti chcuxiic ta sbatel
osil ti much'utic ta xch'unic ti
vo'on Xch'amalon ti Rioxe, ti vo'on
chcac' cuxlicuc ta sbatel osile. Ta
jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj
li balamile —x'utatic yu'un ti Jesuse.
41 Ti jchi'iltac ta jurioale
xmixlajetic xa ti c'alal iyal ti Jesuse
ti co'ol xchi'uc pane ti talem ta
vinajele.

42 —¡Pero ja' li Jesuse li screm
Josee! Xcojtiquinbetic li stot sme'e.
¿C'u yu'un chal ti talem ta vinajele?
—xut sbaic.
43 Iyal ti Jesuse:
—Mu xa me xamixmixc'opojic.
44 Ja' no'ox xu' chiyich'ic ta muc' ti
much'utic ch-iq'ueic tal yu'un ti
Jtote, ja' ti much'u listac tale. Ti
much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ta
jcha'cuxesic ti c'alal po'ot xa'ox
xlaj li balamile. 45 Ti yaj'alc'optac
Rioxe ti ta vo'nee sts'ibaojic onox
chac li'i: "Scotolic ta xyulesbat ta
sjolic yu'un ti Rioxe ti much'u li
Jtojmulile", xi onox ts'ibabil. Yech'o
un ti much'utic ta xch'unic ti c'alal
chyulesbat ta sjolic yu'un ti Jtote,
chiyich'ic ta muc'.
46 'Mi jun muc much'u yiloj ti
Rioxe. Jtuc no'ox quiloj yu'un tey
liquemon tal yo' bu ti Rioxe. 47 Ta
melel chacalbeic, ti much'utic ta
xch'unic ti ja' listac tal ti Rioxe, ta
xcuxiic ta sbatel osil. 48 Vo'on li
panon ya'ele yu'un vo'on xu' chcac'
cuxlanic ta sbatel osil. 49 Ti c'alal
isve'ic pan ta xocol balamil ti
vo'ne moletique ti i'ac'batic yu'un
ti Rioxe, muc xcuxiic o ta sbatel
osil. 50 Li pan talem ta vinajel
chcale ta xcuxiic o ta sbatel osil
ti much'utic ta sve'ique. 51 Vo'on
li panon ya'ele yu'un ta vinajel
liquemon tal. Cuxulon ta sbatel
osil. Scotol ti much'utic tsve'ic li
pan chcale, ta xcuxiic ta sbatel osil.
Li pan chcaq'ue, ja' li jbec'tale. Ta
xcac' yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osil
acotolique —x'utatic yu'un ti Jesuse.
52 —¿C'uxi chac' jlajesbetic li
sbec'tale? —xut sbaic ti jchi'iltac ta
jurioale.
53 I'albatic yu'un ti Jesuse:
—Ta melel chacalbeic, mi mu
xalajesic li jbec'tale, vo'on ti co'ol
crixchanootique, mi mu xavuch'ic
li jch'ich'ele, mu onox xacuxiic
ta sbatel osil. 54 Ti much'utic ta
slajesic li jbec'tale, ti chuch'ic li
jch'ich'ele, ta xcuxiic ta sbatel
osil. Ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot
xa'ox xlaj li balamile. 55 Li jbec'tale
co'ol xchi'uc lequil ve'lil ya'el, li
jch'ich'ele co'ol xchi'uc lequil vo'
ya'el, yu'un ja' chacuxiic o ta sbatel
osil. 56 Ti much'utic ta slajesic li
jbec'tale, ti chuch'ic li jch'ich'ele,
yu'un yich'ojicon ta muc'. Li'
jchi'uquique. 57 Ti Jtot ti listac tale
cuxul ta sbatel osil. Ja' no'ox yech
cuxulon yu'un ta sbatel osil uc. Ja'
no'ox yech ti much'utic chislajesique,
vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osil
uc. 58 Li pan talem ta vinajel chcale,
mu xco'olaj xchi'uc ti pan ti isve'ic
ti vo'ne moletique. Ti c'alal isve'ique,
muc bu icuxiic o ta sbatel osil. Yan
ti much'utic ta sve'ic li pan chcale
ta xcuxiic o ta sbatel osil —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
59 Ja' yech iyal ti Jesuse ti c'alal
ichanubtasvan ta templo yo' bu
cha'iic smantal Riox ti jchi'iltac ta
Capernaume.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti stuc no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

60 Ep jchi'iltac ta jurioal ixchi'inic
jujun c'ac'al ti Jesuse. Ti c'alal iya'iic
chac taje —Taje tsots ta ch'unel.
Muc much'u xch'un yu'un —xiic.
61 Ti Jesuse sna'oj ti ja' yech
iyalique.
—¿Mi ja' chavicta o abaic ti x'elan
lacalbeique? 62 ¿C'usi chavalic mi avilic

limuy ech'el yo' bu liquemon tal vo'on
ti co'ol crixchanootique? 63 Ch'unic li
c'usi chacalbeique yu'un ja' chacuxiic
o ta sbatel osil. Ja' no'ox yech smelol
ti c'usi lacalbeique. Muc bu lacalbeic
ti oy c'usi chapasic yo' xacuxiic o ta
sbatel osile. 64 Mu onox acotolicuc
chach'unic —x'utatic yu'un ti Jesuse.
Ti c'alal istambe yalel c'usi
talem spas ti Jesuse, sna'oj xa
onox ti much'utic mu xch'unic ti ja'
Xch'amal ti Rioxe. Sna'oj noxtoc ti
much'u ta x'ac'on o entrucale.
65 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Lacalbeic onox ti ja' no'ox xu'
chiyich'ic ta muc' ti much'utic
ch-albatic yu'un ti Jtotic Riox ta
vinajele —xi.
66 Yech'o ti ep jchi'iltac iyictaic
xchi'inel ti Jesuse.
67 —¿Mi chac'an chavictaicon uc?
—xiyutoticotic jlajchava'alticotic.
68 Itac'av ti Simon Pedroe:
—Cajval, ¿much'u xa chba jac'beticotic
ti c'uxi chicuxioticotic ta sbatel osile ti
atuc no'ox ana'oje? 69 Li vo'oticotique
jch'unojticotic ti vo'ot Cristoote, ti
st'ujojot Riox chapasoticotic ta mantale.
Vo'ot Xch'amalot Riox ta vinajel ti cuxul
ta sbatel osile —xut.
70 —Vo'on lajt'uj alajchava'alic,
pero oy junoxuc ti chach'unbeic
smantal ti pucuje —xi ti Jesuse.
71 Ja' iyalbe sc'oplal ti Judase, ti
screm Simon Iscariotee, yu'un
ja' i'ac'on o entrucal ta ts'acal. Ti
Judase ja' to'ox lajchavo'oticotic o ta
yajchanc'op ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu to'ox x'ich'e ta muc' yu'un yits'intac ti Jesuse

7 Ti Jesuse mu sc'an xbat
ta estado Judea yu'un ti
cajmeltsanejc'opticotique yo'onicuc
xa smilic. Yech'o un tey no'ox loc'
xanavuc ta sjunlej estado Galilea.
2 Po'ot xa'ox sq'uinic ta Jerusalén
ti jchi'iltac ta jurioale. Ja' li q'uin
tspasic sucbil yanal te' chvayic
oe. 3 Ti Jesuse i'albat yu'un ti
yits'intaque:
—Mu me xacom, batic ta
Judea. Ti c'alal chilic chavac' iluc
alequilal ayu'elal ta q'uine, más to
chayich'ic o ta muc' ti much'utic
xchi'inojot xae. 4 Ti much'u tsc'an
chvinaj sc'oplale mu mucluc tspas
ti c'usi tspase. Mi ja' avabtel ti
x'elan chapase, ac'bo yil scotol
crixchanoetic —xutic.
5 Ti its'inaletique muc xch'unic uc
ti ja' t'ujbil yu'un Riox tspasvan ta
mantal ti sbanquilique. 6 Itac'av ti
Jesuse:
—Sc'an to yora ti chibat ta q'uine.
Li vo'oxuque c'usuc no'ox ora xu'
chabatic. 7 Mu chopluc chayilic
li crixchanoetique. Yan li vo'one
chopol chiyilic yu'un ta xcalbeic
ti chopol li c'usitic tspasique. 8 Li
vo'oxuque batanic. Li vo'one mu to
bu chibat yu'un sc'an to sta yora ti
chibate —xut ti yits'intaque.
9 Ti c'alal laj yalbe chac taje, tey
ipaj ta Galilea.

Ja' li' yaloj ti i'ay onox ta q'uin ti Jesuse, ja' li q'uin ti ch-ochic ta sucbil yanal te'e

10 Ti c'alal batemic xa'ox ta
q'uin ti yits'intaque, ja'to ibat
ti Jesuse. Mucul ibat. 11 Ti
cajmeltsanejc'opticotique tey tsa'ic
ta q'uin.
—¿Bu xana'ic ti Jesuse? —xutic ti
crixchanoetique.

12 Scotol ti j'ilq'uinetique naca ja'
slo'ilic ti Jesuse.
—Toj lec yo'on —xiic jlom.
—¡Le'e jlo'lovanej! —xiic jlom.
13 Mi jun muc much'u jamal iyalbe
sc'oplal ti Jesuse yu'un xi'emic o ti
cajmeltsanejc'opticotique.
14 Ti c'alal ibat ta muc'ta templo ti
Jesuse, oxib xa'ox c'ac'al sc'an xlaj ti
q'uine. Tey c'ot chanubtasvanuc ta
ti' templo. 15 Ti jmeltsanejc'opetique
xch'ayet xa o yo'onic ti c'u x'elan
ichanubtasvan ti Jesuse.
—¿Bu ixchan li jchi'iltic le'e ti muc
bu jchanubtasojtique? —xiic.
16 I'albatic yu'un ti Jesuse:
—Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li
c'usi chacalbeique. Ja' yaloj ti Rioxe
yu'un ja' listac tal. 17 Ti much'u
yo'onuc spas c'usi tsc'an ti Rioxe,
chyulesbat ta sjol mi ja' sc'op Riox ti
chcale, o mi jyulesoj ta jol jtuc. 18 Ti
much'u ta syules ta sjol stuc li c'usi
chale, yu'un ja' tsc'an ich'el ta muc'
stuc. Li vo'one ja' chcac' ta ich'el
ta muc' ti Rioxe yu'un ja' listac tal.
Muc bu ta jnop; yech chcal.
19 'Ti Moisese lasts'ibabeic comel
li smantaltac Rioxe. Mi jun muc
bu ach'unojic li mantaletique. Ti
ach'unojicuque che'e, muc bu
avo'onicuc amilicon ti yechuque
—x'utatic ti jmeltsanejc'opetique.
20 —Taje oy pucuj ta avo'on.
¿Much'u ti yo'onuc smilote? —xi ti
crixchanoetique.
21 Itac'av ti Jesuse:
—Jun no'ox jchamel ti iquet'esbe
xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtique
pero ja' chopol ava'iic. 22 Ti
Moisese ists'iba onox ti chavaq'uic
circuncisione, pero ma'uc ba'yi
i'albat. Ja' ba'yi i'albatic ti moletic ti
ta más vo'nee. Li vo'oxuque, ac'u mi
ta sc'ac'alil ta jcuxtic, chavac'beic
circuncisión li unen cremotique ti
iloc' xa vaxaquib c'ac'al yayanelique.
23 Ti chavaq'uic circuncisión
ta sc'ac'alil ta jcuxtique yu'un
ach'unojic c'usi yaloj ti Moisese,
¿c'u yu'un ti chopol chavilicon o ti
iquet'esbe xchamel jun jchi'iltic ta
sc'ac'alil ta jcuxtique? 24 Chopol mi
ora chatic'beic smul jun vinique. Ja'
tsc'an chanopic mi yech ti chopol
c'usi ispase —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ixch'unic jlom ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse

25 Oy jayvo' jchi'ilticotic ti tey
nacajtic ta Jerusalene ja' yech lic
yalic:
—¿Mi ma'uc li vinic le'e ti
tsa'ic li cajmeltsanejc'optique ti
yo'onicuc smilique? 26 Q'uelavil,
li'to ta xchanubtasvan noxtoque
pero mu c'usi x'albat yu'un li
jmeltsanejc'opetique. Yu'un nan
ixch'unic xa ti ja' ti much'u st'ujoj
Riox ti sc'oplal onox chtal spasotic
ta mantale. 27 Le'e jna'ojtic bu
liquem tal. Ti c'alal xtal ti much'u
t'ujbil yu'un Riox ti chispasotic ta
mantale, mu jna'tic bu chlic tal —
xut sbaic.
28 Ti Jesuse tsots ic'opoj ti c'alal
ichanubtasvan ta ti' muc'ta temploe.
—Ti avalojique, xavojtiquinicon.
Ana'ojic bu liquemon tal ti avalojique.
Pero mu ta jmantaluc jtuc ti litale; ja'
listac tal ti Rioxe. Li vo'oxuque muc
bu avilojbeic c'u x'elan yo'on. 29 Li
vo'one quilojbe c'u x'elan yo'on yu'un
tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. Ja'
listac tal —x'utatic yu'un ti Jesuse.

30 Ti jmeltsanejc'opetique
yo'onicuc stiq'uic ta chuquel ti
Jesuse, pero muc much'u istsac, ja'
ti mu to'ox tsta yora chich' tsaquele.
31 Ep ixch'unic ti ja' xa ti much'u
t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox
chtal spasoticotic ta mantale.
—Li jchi'iltic le'e chac' iluc
tajmec slequilal syu'elal chac
c'u cha'al sc'oplal onox ta spas ti
much'u chtal spasotic ta mantale.
Ja' xa le'e —xiic ti much'utic
ixch'unique.

Ja' li' yaloj ti iyalbeic jchabiejtemplo ti jmeltsanejc'opetique ti ac'u stsaquic ti Jesuse

32 Ti jfariseoetique iya'iic ti
ja' xa yech ta xmixmix'alic ti
crixchanoetique ti ja' ti much'u
t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox
chtal spasoticotic ta mantale.
Yech'o un ti totil paleetique xchi'uc
ti jfariseoetique iyalbeic jayvo'
jchabiejtemplo ti ac'u stsaquic
ti Jesuse. 33 Ti Jesuse iyalbe ti
crixchanoetique:
—Mu xa bu jal chajchi'inic.
Yu'un po'ot xa xisut ech'el, chba
xa jta ti much'u listac tale.
34 Chasa'icon pero mu xataicon.
Ti bu chibate mu xu' chabatic
—x'utatic.
35 —¿Bu chbat ti yaloje ti mu
xa jtatique? Yu'un nan ja' chba
sta ti jchi'iltactic ti batemic
ta namal balamile. Yu'un nan
ja' chba xchanubtas li namal
crixchanoetique. 36 ¿C'usi smelol
ti x'elan chale: "Chasa'icon pero
mu xataicon. Ti bu chibate mu
xu' chabatic", ti xie? —xut sbaic ti
cajmeltsanejc'opticotique.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc ninabvo' slequil yo'onic ti much'utic ta xch'unique

37 Ta sbaq'uel q'uin isva'an sba ta
o'lol crixchanoetic ti Jesuse. Tsots
ic'opoj.
—Ti much'utic tsa' slequil yo'onic
chac c'u cha'al tsa' vo' yuch'ic ti
c'alal chtaquij xa sti'ique, ac'u
yich'icon ta muc' yu'un vo'on ta
jlecubtasbe li yo'onique. 38 Ti
much'utic ta xch'unic ti vo'on ta
jlecubtasbe li yo'onique, ja' chc'ot
chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op
Rioxe: "Li slequil yo'onique co'ol
xchi'uc ninabvo' ti tey xch'olch'on
oe", xi onox ts'ibabil —xi ti Jesuse.
39 Ti x'elan iyale, ja' iyalbe
sc'oplal ti Ch'ul Espíritue ti sc'oplal
ch-ac'bat xchi'inic ti much'utic
ta xch'unic ti ja' ta xlecubtasbat
yo'onic yu'un ti Jesuse. Yu'un mi
jun mu to'ox much'u ac'bil xchi'in ti
Ch'ul Espíritue, ja' ti mu to'ox ta sut
ech'el ta vinajel ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu co'oluc isnopic much'u ti Jesuse

40 Ti jchi'iltac ta jurioale, ti c'alal
iya'iic c'usi iyal ti Jesuse —Melel ti
ja' xa ti yaj'alc'op Rioxe ti sc'oplal
onox chtale —xiic jlom.
41 —Le'e ja' xa ti much'u st'ujoj
Riox ti sc'oplal onox chtal spasotic
ta mantale —xiic jlom.
—Mu ta Galileauc chlic tal ti
much'u sc'oplal chtal spasotic ta
mantale. 42 Ja' yech chal li sc'op
Rioxe ti ja' smom ti David ti ta
vo'nee, ti tey ta x'ayan ta jteclum
Belene yo' bu i'ayan ti smuc'tatote
—xiic jlom.

43 Tsotsic xa chalbe sbaic ti c'u x'elan
sc'oplal ti Jesuse yu'un mu co'oluc ti
c'usi isnopique. 44 Ti jlome yo'onicuc
stsaquic pero muc much'u istsac.

Ja' li' yaloj ti "muc much'u yech xc'opoj chac c'u cha'al xc'opoj ti Jesuse", xiic ti jchabiejtemploe.

45 Ti jchabiejtemploe isutic yo' bu ti
totil paleetique yo' bu ti jfariseoetique.
Ti c'alal ic'otique —¿C'u yu'un ti muc
xatsaquic tale? —x'utatic.
46 —Yu'un muc much'u yech
xc'opoj chac c'u cha'al xc'opoje —
xiic ti jchabiejtemploe.
47 —¿Mi ach'unic xa lo'loel ya'el
uc? 48 Mi jun cajmeltsanejc'optic
muc bu xch'unojic ti ja' xa ti much'u
sc'oplal onox chtal spasotic ta
mantale. Mi vo'oticoticuc, muc bu
jch'unojticotic. 49 Li jchi'iltactic ti
tey cha'iic c'usi chal li Jesuse, mu
onox sna'ic li mantaletique. Ich'ayic
xa o uc —xiic ti jfariseoetique.
50 Tey ti Nicodemo uque, ja' ti
much'u ay sc'opon ta ac'ubaltic
ti Jesuse, yu'un jfariseo uc. Ti
Nicodemoe lic yal:
51 —Mu xu' chcac'betic castico
jun jchi'iltic mi mu to bu ca'yojtic
ti c'usi chale, mi mu to jna'tic ti
c'usi smule. ¿Mi ma'uc yech chal li
mantaletic ca'yojtique che'e? —xut
ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope.
52 —¿C'u cha'al? ¿Mi tey liquemot
tal ta Galilea uc? Q'uelo lec c'usi
chal li sc'op Rioxe. Chavil ti mu
junuc yaj'alc'op Riox ilic tal ta
Galileae —x'utat ti Nicodemoe.

Ja' li' yaloj ti itae xchi'uc yajmul jun antse

53 Isut ta snaic jujuntal.

8 Ti Jesuse ibat ta vits Olivotic.
2 Sob ta yoc'omal isut tal, tey
ic'ot noxtoc ta ti' muc'ta templo
ta Jerusalén. Cunc'un istsob sba
ep jchi'ilticotic yo' bu ti Jesuse. Ti
Jesuse ichoti, lic chanubtasvanuc.
3 Tey ic'otic jayvo' ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe xchi'uc jayvo' jfariseoetic. Tey
yic'ojbeic c'otel jun ants ti Jesuse.
Yu'un la xchi'uc yajmul itae ti antse.
Tey isva'anic ta o'lol crixchanoetic
yo' bu ti Jesuse.
4 —Jchanubtasvanej, li ants li'i
xchi'uc yajmul itae. 5 Ti Moisese
yaloj mantal ti chich' milel ta ton
ti much'u ja' yech tspase. Li vo'ote,
¿c'usi chaval? —xutic ti Jesuse.
6 Ti x'elan iyalbeic ti Jesuse, naca
no'ox cha'iic c'u x'elan chtac'av
yo' stabeic o smul ti yalojique. Ti
Jesuse isnijan sba, ists'iba balamil
ta sni' sc'ob. 7 Ti mu xicta sbaic ta
sjaq'uele, ichoti lec ti Jesuse.
—Mi oy much'u junucal ti ch'abal
smul cha'ie, ja' ba'yi ac'u yac'be ton
li antse —x'utatic yu'un ti Jesuse.
8 Isnijan sba noxtoc, ixcha'ts'iba
balamil. 9 C'alal iya'iic ti x'elan iyal
ti Jesuse, ti jmeltsanejc'opetique
iyul ta sjolic ti oy smulique, jujuntal
iloq'uic ech'el. Ja' ba'yi iloq'uic ech'el
ti más moletique. Stuc xa tey icom ta
o'lol crixchanoetic ti Jesuse xchi'uc
ti antse. 10 Ti Jesuse ichoti lec noxtoc,
iyil ti mu xa bu tey ti much'utic
yic'ojic c'otel ti antse, ti stuc xa teye.
—Laj xa batuc ti much'utic ay
yalbon lamule. Muc much'u layac'be
ton —xut ti antse.
11 —Ch'abala'a, totic —xi.
—Ja' no'ox yechon uc, muc bu
chacac'be castico. Batan, ja' no'ox

ti mu xa me xasa' yan amule —xut
ech'el ti antse.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc luz ti Jesuse

12 Ti Jesuse ichanubtasvan noxtoc,
ja' yech lic yal:
—Li vo'one co'ol xchi'uc aluzicon
ya'el, vo'oxuc ti teyoxuc ta ic' osil
ya'el ta scoj li mulile. Ti much'utic
chiyich'ic ta muq'ue mu xa bu ta
sa' smulic. Ja' xa tspasic li c'usitic
leque yu'un vo'on ta jcoltaic. Ja'
chcuxiic ta sbatel osil —xi.
13 —Li vo'ote atuc no'ox chaval
ac'oplal. Ch'abal avajrextico yech'o
ti mu xu' jch'unticotic li c'usi
chavale —xi ti jfariseoetique.
14 Itac'av ti Jesuse:
—Ac'u mi jtuc no'ox chcal jc'oplal
pero xu' xach'unic yu'un jna'oj ti bu
liquemon tale, jna'oj noxtoc ti bu
chibate. Li vo'oxuque mu xana'ic bu
liquemon tal. Mu xana'ic noxtoc ti
bu chibate. 15 Chanopic ti yech no'ox
crixchanoone yech'o ti chasa'becon
jmule. Li vo'one muc much'u ta
jsa'be smul. 16 Mi oy much'u chcalbe
ti oy smule, yu'un onox oy smul.
Mu jtucuc no'ox chcal ti oy smule;
co'ol chcalticotic xchi'uc ti Jtote,
yu'un ja' listac tal. 17 Li mantaletic
avich'ojique chal ti ja'to chach'unic
mi oy cha'vo' rexticoe. 18 Li vo'one
chcal jc'oplal. Ja' chal jc'oplal ti Jtot
uque, yu'un ja' listac tal —xut.
19 —¿Bu ti atot chavale che'e? —xi
ti jfariseoetique.
—Yu'un mu xach'unic ti tey
liquemon tal ta vinajele, yech'o ti
mu xach'unic ti ja' Jtot ti Rioxe. Ti
ach'unojicuc ti tey liquemon tal ta
vinajele, ana'ojic ti ja' Jtot ti Rioxe
—xut.
20 Ja' yech iyal ti Jesuse ti c'alal
ichanubtasvan yo' bu ti snail
limoxnae ti tsacal xchi'uc ti muc'ta
temploe. Muc much'u istsac ti
Jesuse, ja' ti mu to'ox bu tsta yora
chich' tsaquele.

Ja' li' yaloj: "Ti bu chibate mu xu' chabatic", xi ti Jesuse

21 Ti Jesuse ja' yech lic yalbe
noxtoc:
—Li vo'one chibat. Chasa'icon
pero mu xataicon. Li vo'oxuque
tey acuchoj amul chachamic. Ti bu
chibate mu xu' chabatic —x'utatic.
22 —Yu'un nan tsmil sba ti
x'elan chale: "Ti bu chibate mu
xu' chabatic", ti xie —xut sbaic ti
jmeltsanejc'opetique.
23 —Li vo'oxuque li'oxuc onox
ta sba balamile; yan li vo'one
liquemon tal ta vinajel, yech'o ti mu
co'oluc li c'usi ta jnoptique. 24 Yech'o
ti lacalbeic ti tey acuchoj amul
chachamique. Mi mu xach'unic
ti liquemon tal ta vinajele, tey
acuchoj amulic ti c'alal xachamique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
25 —¿Much'uot che'e? —xi ti
jmeltsanejc'opetique.
—Ja' chac c'u cha'al lacalbeique.
26 Ac'u mi ep c'usi xu' chacalbeic,
ac'u mi xu' chcal ti oy amulique,
pero mu to bu chacalbeic scotol. Ja'
no'ox chacalbeic ti c'usi yalojbon
ti Jtote, yu'un ja' listac tal. Ti Jtote
yech ti c'usi chale —x'utatic yu'un
ti Jesuse.
27 Ti jmeltsanejc'opetique muc
xa'ibeic smelol ti ja' iyalbe sc'oplal ti

Jtotic Riox ta vinajele. 28 Ti Jesuse
iyal noxtoc:
—C'alal chajipanicon ta cruz vo'on
ti co'ol crixchanootique, ja'to chul
ta ajolic ti liquemon tal ta vinajele.
Chul ta ajolic noxtoc ti muc bu
ijyules ta jol jtuc ti c'usi lacalbeique,
ti ja' no'ox lacalbeic ti c'usi yalojbon
ti Jtote. 29 Ti Jtote ti listac tale
li' xchi'inojone. Mu xiyicta yu'un
scotol c'ac'al ta jpasbe ti c'usi jun o
yo'one —xi.
30 Ti c'alal iya'iic chac taje, ep
ti much'utic ixch'unic ti ja' xa
ti much'u sc'oplal onox chtal
spasoticotic ta mantale.

Ja' li' yaloj ti ja' chiloc'otic o ta mulil ti c'usi iyal ti Jesuse yu'un yech

31 Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti
jchi'iltac ta jurioale ti much'utic
ixch'unique:
—Mi mu xavicta abaic ta xch'unel
li c'usi chacalbeique, ja' chvinaj o ti
j'ech'el avich'ojicon ta muq'ue. 32 Mi
j'ech'el avich'ojicon ta muq'ue, chul
ta ajolic ti yech li c'usi chcale. Mi
iyul ta ajolic ti yech li c'usi chcale,
chaloq'uic ta mozoil —x'utatic.
33 —Li vo'oticotique ja'
jmolmuc'tatoticotic ti Abraame.
Muc much'u smozoinojoticotic.
¿C'u yu'un ti "chaloq'uic ta mozoil"
xavutoticotique? —xutic ti Jesuse.
34 —Ta melel chacalbeic, ti
much'utic tsa'ulan to smulique
tic'ajtic to ta mulil. Co'ol xchi'uc
mozoil ti mu xu' tsloq'ues sba
stuque. 35 Li mozoile mu c'usi ch-
ac'bat yu'un li yajvale yu'un mu
teyuc o. Yan li ch'amalile oy c'usi
ch-ac'bat yu'un li stote yu'un tey
o. 36 Vo'on li Xch'amalon Rioxe,
mi vo'on chajloq'uesic ta mulile,
j'ech'el chaloq'uic o. 37 Yech ti ja'
amolmuc'tatotic ti Abraame pero
ma'uc yech isnop chac c'u cha'al
chanopique. Li vo'oxuque avo'onicuc
amilicon. Mu xac'an xach'unic li
c'usi chacalbeique. 38 Li vo'one ja'
chacalbeic ti c'usi yac'oj quil ti Jtote.
Li vo'oxuque ja' chapasic ti c'usi
chayalbeic latotique —x'utatic yu'un
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "ja' atotic ti pucuje", x'utatic yu'un ti Jesuse

39 —Ja' jtoticotic ti Abraame
—xiic.
—Ti ja'uc atotic ti Abraame, ja'
chapasic chac c'u cha'al ispas
ti yechuque. 40 Lavie avo'onicuc
amilicon o ti yech li c'usi
lacalbeique ti ja' yalojbon ti Rioxe.
Ti Abraame ma'uc yech ispas. 41 Li
vo'oxuque ja' chapasic ti c'u x'elan
tspas latotique —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
—Li vo'oticotique mu tsobbalal
unenoticoticuc. Jun ti jtoticotique,
ja' ti Rioxe —xiic.
42 —Ti ja'uc atotic ti Rioxe,
ac'anojicon ti yechuque yu'un ja'
tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe.
Mu ta jmantaluc jtuc ti litale; ja'
listac tal. 43 Ti mu xava'ibeic smelol
li c'usi chacalbeique, yu'un onox
mu xac'an xava'iic. 44 Li vo'oxuque
ja' atotic ti pucuje yu'un ja' no'ox
ta avo'onic spasulanel li c'usitic
tsc'ane. Ti pucuje jmilvanej onox ta
spasel balamil, yech o c'al tana. Ti
c'usitic ta syules ta ajolique naca
ma'uc yech, naca nopbil c'op. Ja'
totil jnopc'op. 45 Li vo'one yech
li c'usitic chacalbeique pero mu

xac'an xach'unic. 46 Li vo'oxuque
mu xatabecon jmul yu'un yech li
c'usitic chacalbeique. ¿C'u yu'un
ti mu xach'unique? 47 Ti much'utic
ja' yich'ojic ta muc' ti Rioxe ta
xch'unbeic li c'usitic chale. Ti mu
xach'unique, yu'un ma'uc avich'ojic
ta muc' ti Rioxe —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tey onox ti Jesucristoe ti c'alal mu to'ox ch-ayan ti Abraame

48 Ti cajmeltsanejc'opticotique ja'
yech lic yalbeic ti Jesuse:
—Yu'un onox yech ti c'usi
icalticotique ti jsamariaote, ti oy
pucuj ta avo'one —xutic.
49 —Ch'abal pucuj ta co'on. Ja'
chcac' ta ich'el ta muc' ti Jtote. Li
vo'oxuque mu xac'an xavich'icon ta
muc'. 50 Ja' chiyac' ta ich'el ta muc' ti
Jtote, mu jtucuc no'ox chcac' jba ta
ich'el ta muc'. Ja' sna'oj ti c'u x'elan
li co'one. 51 Ta melel chacalbeic, ti
much'utic ta xch'unic li c'usi chcale
mu xchamic —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
52 —Lavie jna'ojticotic xa ti oy
pucuj ta avo'one. Ti jmolmuc'tatotic
Abraame icham. Scotol ti
yaj'alc'optac Rioxe ichamic uc.
Li vo'ote chaval ti mu xchamic
ti much'utic ta xch'unic li c'usi
chavale. 53 ¿Mi vo'ot más tsots
avabtel ya'el chac c'u cha'al ti
jmolmuc'tatotic Abraame ti ichame?
Scotol ti yaj'alc'optac Rioxe ichamic
uc. ¿Much'uot ti avaloje? —xutic
Jesús ti jmeltsanejc'opetique.
54 —Ti jtucuc no'ox chcac' jba ta
ich'el ta muq'ue, xu' mu xavich'icon
ta muc'. Ja' ti Jtote ti chiyac' ta
ich'el ta muq'ue, ja' ti Riox ti
avich'ojic ta muc' ti avalojique.
55 Li vo'oxuque muc bu avilojbeic
c'u x'elan yo'on ti Rioxe. Li vo'one
quilojbe c'u x'elan yo'on. Mi chcal
ti muc bu quilojbe c'u x'elan
yo'one, jnopc'opon chac c'u cha'al
jnopc'opoxuque. Li vo'one quilojbe
c'u x'elan yo'on, ta jch'unbe li c'usi
chiyalbee. 56 Ti atotic Abraam
chavalique xmuyubaj xa ti iya'i ti
chital onoxe. Co'ol xchi'uc iyil ya'el
yu'un ixch'un ti chital onoxe, yech'o
ti xmuyubaj xae —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
57 —Mu to sta cincuenta
ajabilal. ¿C'uxi avojtiquin ti
Abraame ti cremot toe? —xi ti
cajmeltsanejc'opticotique.
58 —Ta melel chacalbeic, c'alal
mu to'ox ch-ayan ti Abraame, li
vo'one teyon onox —x'utatic yu'un
ti Jesuse.
59 Ti jmeltsanejc'opetique istamic
ton, yo'onicuc xa smilic ti Jesuse.
Muc xilic iloc' ta sti'il ti smacol
temploe, ibat.

Ja' li' yaloj ti ijam sat ti much'u ma'sat i'ayane

9 Yo' bu i'ech' ti Jesuse, tey iyil
jun jchi'ilticotic ta jurioal,
ma'sat ayanem ti vinique.
2 —Jchanubtasvanej, ¿much'u
ta smul ti ma'sat i'ayan li jchi'iltic
le'e? ¿Mi ta smul stuc, o mi ta smul
stot sme'? —xcuticotic vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique.
3 —Mu ta smuluc stuc, mi ja'uc
ta smul stot sme'. Ti ma'sat i'ayane,
ja' yo' xvinaj o slequilal syu'elal ti
Rioxe. 4 Ti c'u sjalil li' cuxulon ta
sba balamile, persa ta jpas ti c'usi
tsc'an ti Jtote ti listac tale yo' to xu'

jpas, yu'un po'ot xa xismilic. 5 Ti
c'u sjalil li'on ta sba balamile, co'ol
xchi'uc aluzicon ya'el vo'oxuc ti
li'oxuc ta sba balamile, yu'un chcac'
avilic c'u x'elan yo'on ti Rioxe —
xiyutoticotic ti Jesuse.
6 C'alal laj yal chac taje, istubta
balamil, ispas jset' ach'el. Ja' isjaxbe
ta xcha'p'ejel sat ti ma'sate.
7 —Ba poco lasate yo' bu li
tanqueal vo' Siloee —xut. Li Siloee
"tacbil" xi smelol.
Ba spoc sat ti ma'sate. C'alal isute,
xil xa osil yu'un ijam ti sate. 8 Ti
slac'nataque xchi'uc ti much'utic
yilojic onox ti ma'sate, ja' yech lic
yalbe sbaic:
—Li vinic le'e ¿mi ma'uc ti q'uex
no'ox tey tsc'an limoxnae? —xut
sbaic.
9 —Ja' —xiic jlom.
—Ma'uc, yu'un oy xco'olaj satic —
xiic jlom.
—Vo'on ti ma'saton to'oxe —xi ti
vinique.
10 —¿C'uxi ijam lasate? —xutic.
11 —Ja' ispas jset' ach'el li jchi'iltic
Jesús sbie. Ja' lisjaxbe ta xcha'p'ejel
jsat. C'alal laj sjaxbee, "batan, ba
poco lasate yo' bu li tanqueal vo'
Siloee", xiyut. Ay jpoc, ja' ijam o.
Lavie xquil xa osil —x'utatic yu'un
ti vinique.
12 —¿Bu ma un? —xutic.
—Mu jna' bu ibat —xi.

**Ja' li' yaloj ti isjac'ulan
ti jfariseoetique ti c'uxi
ijam sat ti vinique**

13 Ti ma'sat to'oxe iyiq'uic ech'el ta
stojol jfariseoetic. 14 Ta sc'ac'alil ox
ta jcuxticotic ti ispas jset' ach'el ti
isjambe o sat vinic ti Jesuse.
15 Ti jfariseoetique isjac'beic c'uxi
ijam ti sate.
—Lisjaxbe jset' ach'el, ts'acal to
ay jpoc li jsate, ja' ijam o —xi ti
vinique.
16 —Mu xich' ta muc' Riox li
vinic chavale yu'un mu xchabi li
sc'ac'alil ta jcuxtique —xiic jayvo' ti
jfariseoetique.
—Ti much'u oy smule mu xjam
yu'un sat ma'satetic chac c'u cha'al
ispas taj vinique —xiic jlom.
Lic yut sbaic ti jfariseoetique
ja' ti mu co'oluc ti c'usi isnopique.
17 Isjac'beic noxtoc ti vinique:
—Li vo'ote ¿much'u lasjambe asat
ti avaloje? —xutic.
—Chcal vo'one, ja' yaj'alc'op Riox
—xi.
18 Ti jfariseoetique mu xch'unic ti
ja' ti ma'sat to'oxe. Ja'to ixch'unic
ti c'alal istacbeic ta iq'uel ti stot
sme'e. 19 C'alal ic'ot ti stot sme'e
—¿Mi ja' acremic li'i ti ma'sat i'ayan
chavalique? ¿C'uxi ijam li sate?
—xutic.
20 —Ja' jcremticotic ti ma'sat
i'ayane. 21 Mu jna'ticotic c'uxi ijam
li sate. Mu jna'ticotic noxtoc much'u
ijambon o. Jac'beic stuc yu'un oy xa
xch'ulel —xi ti stot sme'e.
22 Ti x'elan iyal ti stot
sme'e, yu'un xi'emic o ti
cajmeltsanejc'opticotique. Yu'un ti
jmeltsanejc'opetique yalojic xa ti
mu xu' ch-ochic ta junuc templo
ti much'utic jamal chalbe sc'oplal
ti Jesuse ti ja' ti much'u sc'oplal
onox chtal spasoticotic ta mantale.
23 Yech'o ti "jac'beic stuc yu'un oy
xa xch'ulel", xi ti stot sme'e.
24 Ti jmeltsanejc'opetique istaquic
ta iq'uel noxtoc ti ma'sat to'oxe.

—Alo ti ja' lasjambe asat ti Rioxe.
Li vinic chavale, jna'ojticotic ti oy
smule —xutic.
25—Mu jna' mi oy smul, ja' no'ox
ti lisjambe xa li jsate —xi.
26—¿C'uxi isjam lasate? —xutic
noxtoc.
27—Lacalbeic xa. Mu xach'unic
tajmec. ¿C'u yu'un ti chajaq'uic
noxtoque? ¿Mi chac'an chachi'inic
uc? —x'utatic yu'un ti vinique.
28—Li vo'ote achi'inoj xa. Li
vo'oticotique ja' ta jch'unticotic c'usi
yaloj ti Moisese. 29Jna'ojticotic ti
isc'opon sbaic xchi'uc ti Rioxe. Taj
chavale, mu jna'ticotic bu liquem
tal —xiic ti jmeltsanejc'opetique.
30Itac'av ti vinique:
—Mu jch'un jna' ti mu xana'ic une
yu'un avilic xa ti lisjambe li jsate. 31Ti
Rioxe jna'ojtic ti mu xich'be ta muc'
c'usi chalic ti much'utic mu x'ich'on o
ta muq'ue. Yan ti much'utic ch-ich'on
ta muq'ue, ti tspasbeic c'usi tsc'ane,
chich'be ta muc' li c'usi chalique. 32Ta
spasel balamil mu onox bu xca'itic mi
oy much'u chjam yu'un sat ti much'u
ma'sat i'ayane. 33Ti manchuc tacbil
tal yu'un Riox li much'u chcale, mu
c'u xu' spas ti yechuque —x'utatic ti
jmeltsanejc'opetique.
34C'alal iya'iic chac taje, islabanic:
—Yu'un chopolot li vo'ote, yech'o ti
ma'sat la'ayane. Pero lavie vo'ot xa
chac'an chachanubtasoticotic —xutic.
Isnutsic loq'uel ta templo.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti tspasatic ta ma'sat ya'el ti much'utic lec c'usitic tspasic ti yalojique

35Ti Jesuse iya'i ti inutse loq'uel ta
templo ti ma'sat to'oxe. Isa'e yu'un ti
Jesuse. C'alal itae, ijac'bat:
—¿Mi ach'unoj ti talem xa
Xch'amal ti Rioxe? —x'utat.
36—Totic, ¿bu li Xch'amal Riox
chavale? Ta jch'un —xi ti vinique.
37—Li' aq'uelojbe sate. Vo'on ti li'
chajc'opone —x'utat yu'un ti Jesuse.
38C'alal iya'i ti vinique, isquejan
sba ta yichon ti Jesuse,
—Cajval, ta jch'un ti vo'ot
Xch'amalot ti Rioxe —xut.
39—Ti lital li' ta sba balamile,
ja' yo' xvinaj o c'u x'elan yo'on li
crixchanoetique. Ti much'utic mu
sna'ic ti c'uxi chcuxiic ta sbatel
osile, ti sna'ojic ti chopol sjolique, ta
onox x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe
ti vo'on chcac'be scuxlejalique.
Co'ol xchi'uc chjambat ya'el li
satique. Yan ti much'utic lec c'usitic
tspasic ti yalojique, ti ja' chcuxiic
o ta sbatel osil ti yalojique, mu
x'ac'bat xch'unic ti vo'on chcac'be
scuxlejalic ta sbatel osile. Co'ol
xchi'uc tspasatic ta ma'sat ya'el
—x'utat yu'un ti Jesuse.
40Ti jlom jfariseoetique ti tey
xchi'uquic ti Jesuse, c'alal iya'iic ti
x'elan iyal ti Jesuse,
—Ti avaloje, yu'un ma'satoticotic
uc —xutic.
41—Ti ma'saticoxuque, ch'abal
amulic ti yechuque. Ja' amulic ti lec
c'usitic chapasic ti avalojique.

Ja' lo'il scuenta jchabichij xchi'uc j'elec'chij

10 'Ta melel chacalbeic, ti
much'utic mu ta ti' corraluc
ch-ochique, mi chp'itic ochel
ta xocone, ja' j'elec'chijetic. 2Li
jchabichijetique ta ti' corral ch-
ochic. 3Li jchabiejti'corrale ja' no'ox
chac' ochuc li jchabichijetique. Li

chije xa'ibeic ye li yajvalique. Li
jchabichijetique ta sbiiltasic jucot ti
c'alal tsloq'uesique. 4 Mi laj sloq'ues
ti jaycot xchij jujun jchabichije,
ja' chjelav li jchabichije, ja' nap'al
chbat li chije yu'un xa'ibe ye li
yajvale. 5 Mi iya'iic ti ma'uc ye li
yajvalique, mu xbatic. Chjatavic
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
6 Ja' yech iyal lo'il ti Jesuse. Ti
jchi'iltaque muc xa'ibeic smelol ti
c'usi i'albatique.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox lequil jchabichij ya'el ti Jesuse

7 Ti Jesuse iyalbe noxtoc ti
jchi'iltac ta jurioale:
—Ta melel chacalbeic, vo'on
ti'corralon ya'el. 8 Scotol ti much'utic
chaxchabiic ta alele ti li'ic xa onox
ti c'alal mu to'ox chitale, naca
jlo'lovanejetic. Co'olic xchi'uc
j'elec'chij. Ti much'utic liyich'ic
ta muq'ue muc xch'unic ti c'usi
i'albatique. 9 Li vo'one ti'corralon
ya'el, yu'un ti much'utic chiyich'ic ta
muq'ue ta xcuxiic ta sbatel osil. Mu
xa c'usi xi'ic o. Jun xa yo'onic, mu
xa c'usi tsc'anic.
10 'Li j'elec'chije ch-elc'aj no'ox,
tsocvan, chmilvan. Yan li vo'one
chcac' cuxlicuc ta sbatel osil. Ja'
no'ox yech jun yo'onic ch-ech'ic li' ta
sba balamile. 11 Li lequil jchabichije
muc ta alel yu'un mi ja' xlaj ta
oq'uil li stuque yo' mu xlaj o li
xchije. Ja' no'ox yech li vo'on uque,
ta xcac' jba ta milel yo' xcuxiic o
ta sbatel osil ti much'utic chiyich'ic
ta muq'ue. 12 Li jsa'abteletique,
mi iya'iic ti chtal oq'uile, lamal
chictaic li chije, chjatavic. Oy jaycot
chlaj ta oq'uil, jlom chjatavic. 13 Ti
chjatavic li jsa'abteletique, yu'un
staq'uin no'ox tsa'ic, yech'o ti mu c'u
scuentaic o li chije.
14-15 'Vo'on li lequil jchabichijon
ya'ele, ta jchabi lec ti much'utic
chiyich'ic ta muq'ue. Quilojbe c'u
x'elan yo'onic, yilojic c'u x'elan co'on
uc chac c'u cha'al yiloj c'u x'elan
co'on ti Jtote, quilojbe c'u x'elan
yo'on uc. Chcac' jba ta milel yu'unic
ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue.
16 Oy ma'uc jchi'iltic ta jurioal
chlic yich'icon ta muc' uc. Persa ta
xquiq'uic uc. Ta xch'unic ti c'usitic
chcalbeique. Jtos chac'ot achi'uquic.
Jun no'ox Avajchabivanejic, vo'on
chajchabiic.
17 'Sc'anojon ti Jtote yu'un chcac'
jba ta milel yu'unic ti much'utic
chiyich'ic ta muq'ue. Ts'acal to
chicha'cuxi. 18 Muc much'u xu'
chismil. Sc'an no'ox co'on ti chcac'
jba ta milele. Xu' chcac' jba ta milel,
xu' chicha'cuxi noxtoc yu'un ja' yech
yalojbon ti Jtote —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
19 C'alal laj yal chac taje, ti
cajmeltsanejc'opticotique tsotsic xa
iyalbe sbaic noxtoc. 20 Ep iyalic ti oy
pucuj ta yo'one, ti chlic xchuvaje.
—¿C'u yu'un chava'ibeic li c'usi
chale? —xiic.
21 —Ti much'u oy pucuj ta yo'one
ma'uc yech chc'opoj chac c'u cha'al
chc'opoje. ¿Mi'n chjam yu'un sat
ma'satetic ti pucuje? —xiic ti jlome.

Ja' li' yaloj ti yo'onicuc xa'ox smilic Jesús ti jmeltsanejc'opetic yu'unic ti jurioetique

22 Ta Jerusalene ja'o yolel sq'uinic
ti jchi'iltac ta jurioale, ja' ti tsyules
o ta sjolic c'usi ora icha'tun yu'un

Riox noxtoc ti muc'ta temploe.
Ja'o ta corixmatic. 23 Ti Jesuse
tey xva'et ta coycoyna ta xocon
templo yo' Salomón sbie. 24 Ti
cajmeltsanejc'opticotique tal
sjoyletaic ti Jesuse.
—¿C'u to ora ti jamal
chavalboticotic mi vo'ot
chapasoticotic ta mantale?
Alboticotic xa —xutic.
25 —Lacalbeic xa, pero mu
xach'unic. Avilic noxtoc li jlequilal
jyu'elale ti ja' yalojbon ti Jtote
ti chcac' iluque. Ti yechuque, ja'
avilic o ti vo'on Xch'amalon ti
Rioxe. 26 Ti mu xach'unique, ja' ti
mu xavich'icon ta muq'ue chac c'u
cha'al lacalbeique. 27 Ti much'utic
chiyich'ic ta muq'ue cha'iic ti c'usi
chcalbeique. Quilojbe c'u x'elan
yo'onic. Tspasic ti c'usi chcalbeique.
28 Ta xcac' cuxlicuc ta sbatel osil,
mu x'ochic ta c'oc'. Muc much'u
xu' chispojbe. 29 Yu'un ja' liyac'be
ti Jtote ti chiyich'ic ta muq'ue.
Muc much'u xu' tspojbe ti Jtote
yu'un más oy syu'el. 30 Li vo'one
junoticotic xchi'uc ti Jtote —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
31 Ti jmeltsanejc'opetique istamic
ton noxtoc, yo'onicuc xa smilic ti
Jesuse. 32 I'albatic yu'un ti Jesuse:
—Ja' ta smantal Jtot ti lec ti
c'usitic lacac'be avilique. ¿C'usi
chopol icac' avilic ti avo'onicuc
amilicone? —x'utatic.
33 —Mu'nuc ja' chacac'beticotic
o ton ti lec c'usi apase; ja' ti
chap'is aba ta Rioxe —xi ti
jmeltsanejc'opetique.
34 Itac'av ti Jesuse:
—Tey ts'ibabil ta sc'op Riox
ti avich'ojique: "Vo'oxuc
jq'uexoloxuc", x'utatic yu'un Riox
ti jmeltsanejc'opetic ti ta vo'nee.
35 "Jq'uexoloxuc", xi sc'oplalic ti
much'utic i'ac'bat yabtelic yu'un
Riox ti vo'nee. Mu xch'ay ti c'usi
yaloj ti Rioxe. 36 "Lec ti yech
i'albatique", xachiic. Lec ti yech
chavalique, pero ¿c'u yu'un chavalic
ti ta jp'is no'ox jba ta Rioxe ti ical ti
vo'on Xch'amalon ti Rioxe? Ti lital li'
ta sba balamile, yu'un ja' listac tal
ti Jtote. 37 Ti mi ma'uc yabtel Jtot
ta jpas chavilique, mu me xach'unic
ti vo'on Xch'amalone. 38 Pero ti mi
ja' yabtel Jtot ta jpas chavilique,
ch'unic me ac'u mi mu xach'unic ti
vo'on Xch'amalone. Mi chach'unique,
chul ta ajolic ti junoticotique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
39 Ti jmeltsanejc'opetique ta ox
stsaquic noxtoc ti Jesuse, pero muc
staic ta tsaquel yu'un ora isq'uej sba
ech'el.
40 Ti Jesuse icha'sut ech'el ta jech
uc'um Jordán yo' bu ti iyac' to'ox
ich'vo' ti Juane. Tey ipaj jayib c'ac'al.
41 Ti c'alal teye, ep jchi'ilticotic ta
jurioal tey ic'otic yo' bu ti Jesuse.
—Ac'u mi muc xac' iluc slequilal
syu'elal Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e,
pero yech ti c'u x'elan iyalbe
sc'oplal li jchi'iltic li'i —xiic ti
much'utic tey ic'otique.
42 Ti much'utic tey ic'otique ep
ixch'unic ti ja' tacbil tal yu'un Riox
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icham jun vinique, Lázaro sbi

11 Oy jun jchi'ilticotic ta
jurioal, Lázaro sbi. Itsaque
ta chamel. Tey nacal ta Betania. Tey
nacajtic cha'vo' antsetic uc. María

sbi ti june. Marta sbi ti june. Svix
smuc no'ox sbaic. 2 Ti Maríae ja' ti
ts'acal to ismalbe muil nichim ta
yoc ti Cajvaltic Jesuse, ti iscusbe ta
stsatsal sjole. Ja' stsebal ti Lázaroe.
3 Ti stsebaltac Lázaroe istaquic ta
iq'uel ti Jesuse:
—Cajval, li Lázaroe, ti ac'anoje,
tsots la me ip —xi c'otel ti much'u
istaquic ech'ele.
4 C'alal iya'i ti Jesuse —Li chamel
taje mu xcham o. Ja' no'ox yo' x'ich'e
o ta muc' ti Rioxe, yo' xi'ich'e o ta
muc' uque, vo'on li Xch'amalone
—xi.
5-6 Ti Jesuse, ac'u mi lec sc'opon
sbaic xchi'uc ti Martae, xchi'uc ti
smuque, xchi'uc ti Lázaroe, c'alal
iya'i ti ipe, muc xba sq'uel ta ora.
Chib to c'ac'al tey ipaj ta jech uc'um
Jordán. 7 Ts'acal to —Suticotic ta
Judea —xiyutoticotic vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique.
8 —Jchanubtasvanej, ach' to
me ti yo'onicuc smilot ta ton
li jchi'iltactique. ¿C'u yu'un ti
chacha'sut ech'el noxtoc teyo'e?
—xcuticotic.
9 —Ti Rioxe lajcheb ora yac'oj li
jujun c'ac'ale yu'un chi'abtejotic. Ja'
no'ox yechon uc, yora to chi'abtej.
Ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an
ti Rioxe mu xi'ic. Co'olic xchi'uc ti
much'utic chanavic ta c'ac'altique,
mu c'usi sp'osi o yoquic, xil sbeic.
10 Yan ti much'utic mu xich'ic ta muc'
ti Rioxe, co'olic xchi'uc ti much'utic
chanavic ta ac'ubaltique, tsp'osi
yoquic, mu xil sbeic —xiyutoticotic.
11 Ts'acal to liyalboticotic noxtoc:
—Lec jc'opon jbatic jchi'uctic ti
Lázaroe, pero ivay xa. Chba jtij
—xiyutoticotic.
12 —Cajval, mi i'och xa svayele,
yu'un nan yo jset' xa. Ch-ech' xa li
chamele —xcuticotic.
13 Ti x'elan iyal ti Jesuse, yu'un
icham ti Lázaroe. Li vo'oticotique
ijch'unticotic ti vayem no'oxe. 14 Ti
Jesuse jamal liyalboticotic ti ichame.
15 —Lec ti mu teyicon c'alal
iloc' xch'ulele yo' xach'unic o ti
stacojon tal ti Rioxe. Ba jq'ueltic
—xiyutoticotic.
16 Tey jun jchi'ilticotic ta
yajchanc'op ti Jesuse, ja' ti Tomase,
ti “vach”, xcuticotique.
—Batic, co'ol chamicotic xchi'uc
li Cajchanubtasvanejtique
—xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti chixcha'cuxesotic ti Jesuse, ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

17 Ital ti Jesuse. Ti c'alal iyule,
xchanibal xa'ox c'ac'al smuquel ti
Lázaroe. 18 Li Betaniae nopol xil
sba xchi'uc Jerusalén. Oy no'ox nan
o'loluc reva xil sba xchi'uc. 19 Tey
ep jchi'ilticotic ta spatbeic yo'onic
ti Martae xchi'uc ti Maríae, ja' ti
icham ti scremalique. 20 Ti Martae,
c'alal iya'i ti ital xa ti Jesuse, ora ba
snup ta be. Ti Maríae tey icom ta
snaic. 21 Ti Martae ja' yech lic yalbe
ti Jesuse:
—Cajval, ti li'icot c'alal i'ipaj ti
jcremale, muc xcham ti yechuque.
22 Ac'u mi oy xa sc'ac'alil ti ichame,
scotol ti c'usitic chac'anbe ti Rioxe
jna'oj ti chayac'bee —xut.
23 —Ta xcha'cuxi loq'uel ta
smuquenal ti acremale —x'utat
yu'un ti Jesuse.
24 —Jna'oj onox ti ta xcha'cuxi
loq'uel ta smuquenal ti c'alal po'ot

xa'ox xlaj li balamile, ja'o c'alal
ta xcha'cuxiic scotol ti much'utic
chamemic xa'oxe —xi ti Martae.
25 —Vo'on chajcha'cuxesic. Vo'on
chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ti
much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ac'u
mi xchamic, ta onox xcuxiic ta
sbatel osil. 26 Ti much'utic ta xcuxiic
ta sbatel osile, ja' ti much'utic
yich'ojicon ta muq'ue, ich'ay xa
sc'oplal ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel
osile. ¿Mi ach'unoj li vo'ote? —x'utat
yu'un Jesús ti Martae.
27 —Jch'unoja'a, Cajval. Jch'unoj
ti vo'ot Cristoote, ti Xch'amalot
Rioxe, ti stacojot tal ti Rioxe —xi ti
Martae.

Ja' li' yaloj ti i'oc' ta smuquenal Lázaro ti Jesuse

28 Ti c'alal laj yal chac taje, ba yic'
tal ti smuque. Mucul la c'ot yalbe:
—Ital xa li Jchanubtasvaneje. Ba
la c'opono —xut la.
29 C'alal iya'i ti Maríae, ora tal
sc'opon ti Jesuse. 30 Mu to'ox chc'ot
ta Betania ti Jesuse. Tey to'ox yo'
bu icomtsanat yu'un ti Martae. 31 Ti
jchi'ilticotic tey tspatbeic yo'on ti
Maríae, c'alal iyilic ti iloc' ta anile,
tijilic tal uc.
—Yu'un nan chba oc'uc ta
smuquenal ti scremale —xiic la.
32 Ti Maríae, c'alal ic'ot yo' bu ti
Jesuse, isquejan sba ta yichon, ja'o
isnijan sba ta balamil noxtoc.
—Cajval, ti li'icot c'alal i'ipaj ti
jcremale, muc xcham ti yechuque
—xut.
33 C'alal iyil ti Jesuse ti ch-oc'
ti Maríae, ti ch-oq'uic noxtoc ti
jchi'ilticotic xchi'inoj tale, chopol
iya'i ti oy me'anal li' ta sba balamile.
34 —¿Bu ay amuquic? —x'utatic.
—Ba jq'ueltic avil —xutic.
35 I'oc' ti Jesus uque.
36 —Q'uelavilic, bats'i sc'anoj
tajmec ti ánima Lázaroe —xut sbaic
ti jchi'ilticotique.
37 Ti jlome ja' yech lic yalic:
—Li vinic le'e chjam yu'un sat li
ma'satetique. ¿C'u yu'un ti muc
xet'esbe xchamel ti ánima Lázaroe?
Ti iyet'esbeuque, muc xcham ti
yechuque —xiic.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxesat loq'uel ta smuquenal ti Lázaroe

38 Ti Jesuse chopol iya'i noxtoc ti
oy me'anal li' ta sba balamile. Ja'
yech ic'ot o yo' bu mucbil ti Lázaroe.
Ti smuquenal Lázaroe c'ox nail
ch'en. Jp'ej muc'ta ton macbil o sti'il.
39 —Loq'uesic li tone —xi ti Jesuse.
—Cajval, tu xa yu'un xchanibal xa
c'ac'al jmucojticotic —xi ti Marta
stsebal Lázaroe.
40 —Lacalbe onox mi chach'une
chavil c'u x'elan slequilal syu'elal ti
Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.
41 Isloq'uesic li tone ti macbil
o sti'il smuquenal ti Lázaroe. Ti
Jesuse isq'uel vinajel, isc'opon Riox:
—Tot, colaval ti chava'i li c'usi
chcale. 42 Jna'oj ti scotol c'ac'al
chava'ie. Ti x'elan chacalbee, ja' yo'
xa'iic o li much'utic li' nopol va'ajtique,
yo' xch'unic o ti vo'ot atacon tale —xi.
43 C'alal laj yal chac taje, iyapta ti
ánimae:
—¡Lázaro, loc'an tal! —xut.
44 Ora icha'cuxi. C'amulanbil ta
natil poc' sjunlej iloc' tal. Sut'ul ta
poc' ti sjole.
—Jitunbeic li sc'amobile, ac'u
batuc —xut crixchanoetic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Ti jchi'ilticotic xchi'inoj tal ti
Maríae, ep ixch'unic ti tacbil tal
yu'un Riox ti Jesuse c'alal iyilic
ti icha'cuxi ti Lázaroe. 46 Pero oy
jayvo' ba yalbeic ti jfariseoetique
ti ixcha'cuxes ánima ti Jesuse.
47 Yech'o un ti totil paleetique
xchi'uc ti jfariseoetique istsob ti
xchi'ilic ta meltsanejc'ope.
—¿C'usi ta jnopbetic xana'ic taj
jchi'iltic taje ti ep chac' iluc syu'ele?
48 "Tey ac'u spas", mi xichiotique,
ta xch'un scotol jchi'iltactic ti ja'
xa ti much'u t'ujbil yu'un Riox
ti chispasotic ta mantale. Yic'al
stiq'uic ta preserenteal li' ta
jlumaltique. Ti mi i'oche, ta soc
sjol ti preserente ta Romae. Yic'al
stac tal yajsolterotac slomesic
li jtemplotique xchi'uc scotol li
naetique. Ti mi islomesique, ta
xch'ay jc'oplaltic jcotoltic —xut
sbaic.
49 Tey jun xchi'ilic ta meltsanejc'op,
Caifás sbi. Ti Caifase ja'o sjabilal
ochem ta más totil paleal. Ja' yech
lic yal:
—Li vo'oxuque mu xana'ic snopel.
50 Más lec mi jun no'ox vinic chlaje;
ja' chopol mi lilajotic jcotoltique
—xi.
51 Mu ta sjoluc stuc ti x'elan
iyale. Yu'un ja'o ochem ta más
totil paleal, yech'o ti ich'amunbat
ye yu'un ti Rioxe ti iyal ti ja'
ta jq'uexolinticotic ti Jesuse
vo'oticotic li juriooticotique. 52 Mu
jtucticoticuc no'ox ijq'uexolinticotic.
Ja' ijq'uexolintic jcotoltic ta sjunlej
balamil vo'otic ti chquich'tic
ta muc' ti Rioxe, yech'o ti jtos
xa no'ox lic'ototic oe. 53 Ti
cajmeltsanejc'opticotique lec iya'iic
ti x'elan iyal ti Caifase, ora isnopic
c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.
54 Yech'o un ti Jesuse mu xa bu
iyac' sba iluc teyo'e, ibat ta sts'el
xocol balamil ta jun jteclum Efraín
sbi. Jchi'ucticotic ech'el vo'oticotic
ti yajchanc'opoticotique. Tey
lipajoticotic xchi'uc ti Jesuse.
55 Po'ot xa'ox sq'uinal ti
c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi
jtot jme'ticotic vo'oticotic li
juriooticotique. Ep jchi'ilticotic ba'yi
ic'otic ta Jerusalén, c'ot xchap sbaic
chac c'u cha'al yaloj ti Rioxe yo' lec
x'ileic o yu'un Riox ta q'uine. 56 Ti
c'alal ic'otic ta Jerusalene, lic sa'ic
ta ti' muc'ta templo ti Jesuse yu'un
tsc'an ta xchi'inic.
—¿Mi chtal ta q'uin xana'ic? ¿Mi
mu van bu ya'yoj ti chich' tsaquele?
—xut sbaic.
57 Ti x'elan iyalbe sbaique, yu'un
yaloj xa'ox mantal ti totil paleetique
xchi'uc ti jfariseoetique ti ac'u yal
mi oy much'u iyil buy ti Jesuse
yu'un chba yich' tsaquel tal.

Ja' li' yaloj ti icoconbat ya'lel nardo ta Betania ti Jesuse

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 Scan to'ox vaquib c'ac'al
sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta
mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique,
icha'sut noxtoc ta Betania ti Jesuse
yo' bu nacal ti Lázaroe, ja' ti
ichame, ti icha'cuxesat loq'uel ta
smuquenale. 2 Ti Lázaroe xchi'uc
ti stsebaltaque ismeltsanic ve'lil
yu'un chich'ic ta muc' ti Jesuse. Tey

live'oticotic uc. Ja' ixchol ve'lil ti
Martae. Ti Lázaroe co'ol live'oticotic
ta mexa xchi'uc. 3 Ti Maríae iyich'
tal o'lol kilo ya'lel muil nichim,
ja' li nardoe. Toyol tajmec stojol.
Iscoconbe ta yoc ti Jesuse. C'alal laj
scoconbee, ja'o iscusbe ta stsatsal
sjol. Li nardoe xmuet xa ta sjunlej
yut na. 4 Tey jun jchi'ilticotic ta
yajchanc'op ti Jesuse, ja' ti Judas
Iscariotee ti iyac' entrucal ta ts'acal
ti Jesuse.
5 —¿C'u yu'un ti muc xchon ta
oxib cien denario li ya'lel nardoe?
Li stojole xu' chich' me'onetic ti
yechuque —xi.
6 Ti x'elan iyale, mu'nuc tsc'uxubin
li me'onetique; ja' yo'onuc yelc'an.
Yu'un chelc'an onox jutuc li
jtaq'uinticotic xchabioje.
7 I'albat yu'un ti Jesuse:
—Mu xaval yech. Li ya'lel nardo
ti li' to'ox snac'oje, ja' ox ta xtun ti
c'alal xichame, ti c'alal ximuquee,
pero liyac'be xa. 8 Li me'onetique
scotol c'ac'al li' achi'inojique. Li
vo'one muc bu li' jchi'inojoxuc scotol
c'ac'ale —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti yo'onicuc ox smilic Lázaro ti jmeltsanejc'opetique

9 Ti jchi'ilticotic tey tsobolic ta
Jerusalene, iya'iic ti icha'sut noxtoc
ta Betania ti Jesuse. Ora ibatic. Mu
stucuc no'ox ba sq'uelic ti Jesuse,
c'alal ta Lázaro ba sq'uelic, ja' ti
icha'cuxi loq'uel ta smuquenale.
10 Ti totil paleetique yo'onicuc ox
smilic ti Lázaro uque. 11 Yu'un ja' ta
smul ti ep xa jchi'ilticotic iyictaic
yich'el ta muc' ti paleetique, ti ja' xa
iyich'ic ta muc' ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ich'e ta muc' yilel ti c'alal i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

12 Ta yoc'omal tey stsoboj sbaic
ta Jerusalén scotol ti jchi'ilticotic
ta jurioale yu'un ja'o xa li q'uine.
Iya'iic ti tey chc'ot ta Jerusalén ti
Jesuse. 13 Isa'ic yanal xan, iloq'uic
ech'el ta ti' jteclum. Sjapojic ech'el ti
yanal xane yu'un ba snupic ta be ti
Jesuse. X'avlajetic xa ech'el:
—¡Coliyalbotic Riox ti lec tajmec
li preserente listacbotic tal vo'otic li
j'israelotique! —xiic.
14 Ti Jesuse ista jcot burro,
iscajlebin chac c'u cha'al ts'ibabil
onox ta sc'op Rioxe:
15 Jchi'iltactic, mu la me xcat
co'ontic.
Ta la xtal ti much'u chispasotic
ta mantale.
Cajal la ta burro ch-och tal,
xi onox ts'ibabil.
16 Vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique muc
xca'ibeticotic smelol c'u yu'un ti
cajal ta burro i'och ta Jerusalene.
Ja'to c'alal imuy ta vinajele iyul
ta jolticotic ti ts'ibabil onox ta
sc'op Rioxe ti ch-ich'e ta muc' yu'un
ti jchi'iltaque. 17-18 Ti ba snupic
ta bee, ja' ti iya'iic ti ixcha'cuxes
loq'uel ta smuquenal ti Lázaroe.
Ja' iyal ti much'utic tey xchi'uquic
ti c'alal ixcha'cuxese. 19 Pero ti
jfariseoetique ja' yech lic yalbe
sbaic:
—Q'uelavilic, mu xa me xa'i
pajesel li jchi'iltactique. Ep xa ti
much'utic lec chilic li Jesuse —xut
sbaic.

Ja' li' yaloj ti oy jayvo' jgreciaetic ti tsc'an tsc'oponic ti Jesuse

20 Tey jayvo' jgreciaetic ta q'uine
yu'un ja' yech xch'unojic chac c'u
cha'al xch'unojic li jchi'iltac ta
jurioale. Tal yac'beic smoton Riox
uc. 21 Ic'oponat ti Felipee, ja' ti co'ol
yajchanc'opoticotic ti Jesuse, ti
liquem tal ta jteclum Betsaida ta
estado Galileae.
—Totic, ¿mi xu' jc'oponticotic li
Jesuse? —x'utat.
22 Ti Felipee ba yalbe ti Andrese.
Xcha'va'alic xa iyalbeic ti Jesuse.
23 Itac'av ti Jesuse:
—Ista xa yora ti chiyac' ta ich'el
ta muc' ti Rioxe, vo'on ti co'ol
crixchanootique. 24 Ta melel
chacalbeic, persa chquich' milel
yo' ep xcuxiic o ta sbatel osil li
crixchanoetique. Co'ol xchi'uc trigo,
mi mucbile, ta xch'i, ta xbeq'uin.
Mi muc bu mucbile, mu xch'i, mu
xbeq'uin. 25 Ti much'utic mu sc'an
xiyich'ic ta muc' yu'un ti chi'ic o li
milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc'
ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc
ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta
xcuxiic ta sbatel osil. 26 Ti much'utic
ta xtunic cu'une, ac'u yac' svocolic
chac c'u cha'al chcac' jvocole. Mi
icuch yu'unique, chba xchi'inicon ta
vinajel. Ch-aq'ueic ta ich'el ta muc'
yu'un ti Jtote.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta cruz ta xchame

27 'Xu' ya'el ti mu xichame, pero
mu xu' xcalbe ti Rioxe ti mu jc'an
xichame, ti ac'u spojone. Ti lital li'
ta sba balamile, persa chicham —xi.
28 Ja'o lic sc'opon Riox:
—Tot, ac'u cac'ot ta ich'el ta muc'
—xi.
Itac'av tal ta vinajel ti Rioxe:
—Avac'on xa ta ich'el ta muc'.
Pero ta to xavac'on ta ich'el ta muc'
noxtoc —x'utat.
29 Ti crixchanoetic tey tsobolique
iya'iic ti oy c'usi tsots ibac' ta
vinajele.
—Ch-avan chavuc —xiic jlom.
—Yu'un nan ic'oponat yu'un jun
anjel ta vinajel —xiic jlom.
30 Ja' yech lic albaticuc yu'un ti
Jesuse:
—Yu'un ti tsots listac'be ti Jtote,
ja' yo' xava'iic o li vo'oxuque ti iya'i
c'usi icalbee. Mu'nuc ja' yo' xca'i
o li vo'one. 31 Yu'un ista xa yora
ti ta jch'aybe syu'el ti pucuje ti ja'
ch'unbil smantal li' ta sba balamile.
32 Jipil chicham ta scoj smulic
li crixchanoetique yo' vo'on xa
chiyich'ic o ta muq'ue —x'utatic.
33 Ja' ica'iticotic o ti jipil ta cruz ta
xchame. 34 Itac'av ti jchi'iltaque:
—Ca'yojbeticotic onox sc'oplal
ti much'u st'ujoj Riox chtal
spasoticotic ta mantale. Ts'ibabil
ta sc'op Riox ti cuxul o ta sbatel
osile. Mi vo'ot ti chapasoticotic ta
mantale, ¿c'u yu'un ti "jipil chicham
vo'on ti co'ol crixchanootique",
xachie? ¿Much'uot che'e? —xutic.
35 Itac'av ti Jesuse:
—Mu xa jaluc li'
chajchanubtasique. Más lec ch'unic
li c'usi chacalbeique yo'to xu'
xach'unic, yo' xacuxiic o ta sbatel
osile. Ja' chac c'u cha'al li jxanvile,
mi jliquel xa no'ox sac li osile, tsuj
sba yo' mu x'ic'ub o yu'un ta bee. Mi
i'ic'ube, mu xa xil sbe, mu sna' bu
chbat. 36 Ja' no'ox yechoxuc uc, yo'to

me li' jchi'ucoxuque, ch'unic me
ti vo'on chcac' acuxlejalique yo' ti
xacuxiic o ta sbatel osile —x'utatic.

Ja' li' yaloj ti ep jurioetic muc xch'unic ti ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesuse

C'alal laj yal chac taje, muc xilic
bu ibat ti Jesuse.
37 Ti jchi'iltac ta jurioale yech
no'ox ti ep ta ech'el iyilbeic slequilal
syu'elal ti Jesuse, muc xch'unic
ti ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osile. 38 Ja' ic'ot ti c'usi
sts'ibaoj ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta
vo'nee.
Ac'u la mi ep ta ech'el xilbeic
slequilal syu'elal,
pero ep la jchi'iltactic mu la
sc'an xch'unic ti ja' st'ujoj Riox
chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osile,
xi sts'ibaoj ti Isaíase. 39 Ti muc
xch'unic ti jchi'iltac ta jurioale,
yu'un ja' ic'ot ti c'usi sts'ibaoj noxtoc
ti Isaíase.
40 Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque,
pero mu xa'ibeic smelol.
Ep to ta ech'el chilic pero co'ol
xchi'uc mu xilic yu'un stoyoj
sbaic.
Yu'un mu sc'an xictaic spasel li
c'usitic chopole,
yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta
sbatel osile,
xi ti Rioxe, xi ti Isaíase. 41 Ti x'elan
iyal ti Isaíase ti ep ta ech'el chilbeic
slequilal syu'elal ti much'u chtaque
tal yu'un ti Rioxe, yu'un i'ac'bat yil
ti Isaíase ti oy slequilal syu'elale.
Yech'o ti ja' yech iyale.
42 Ac'u mi ep jchi'ilticotic ti
muc xch'unique, pero ixch'unic
onox jlom ti ja' tacbil tal yu'un
Riox ti Jesuse. Ixch'unic jayvo'
jmeltsanejc'opetic uc, pero muc bu
iyalic ti xch'unojique. Mi iyalique,
mu x'aq'ue ochicuc ta junuc templo.
43 Ti jmeltsanejc'opetique ja' tsots
sc'oplal iya'iic ti ich'bilic ta muc'
yu'un li crixchanoetique; ja' mu
tsotsuc sc'oplal iya'iic ti lec ch-ileic
yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti chich'ic castico ti much'utic mu xch'unic ti c'usi iyal ti Jesuse

44 Ti Jesuse isc'opon noxtoc ti
jchi'iltaque. Tsots ic'opoj:
—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue,
mu jtucuc no'ox chiyich'ic ta muc'.
Ja' chich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque
yu'un ja' listac tal. 45 Ti much'utic
liyilic xae, co'ol xchi'uc iyilic xa
ya'el ti Jtot uque, ja' ti listac tale.
46 Li vo'one co'ol xchi'uc aluzicon
ya'el, vo'oxuc ti teyoxuc ta ic' osil
ya'el ta scoj li mulile. Ti much'utic
chiyich'ic ta muq'ue mu xa bu
tsa' smulic. 47 Ti much'utic cha'i
li c'usitic chcale, mi mu xiyich'ic
ta muq'ue, mu to bu chcac'beic
castico. Mu'nuc tal cac'beic castico
li crixchanoetique, yu'un tal jpojic
ja' ti sc'oplal ch-ochic ta c'oc ta
sbatel osile. 48 Ti much'utic mu
xiyich'ic ta muq'ue, ti mu xch'unic
li c'usi chcalbeique, chich'ic onox
castico c'alal xlaj li balamile. Ja'
chich'ic o castico ti mu xch'unic li
c'usi chcalbeique. 49 Muc bu jyulesoj
ta jol jtuc li c'usitic chacalbeique. Ja'
yalojbon ti Jtote, yu'un ja' listac tal.
Ja' liyalbe li c'usitic chacalbeique
xchi'uc ti c'u x'elan chitac'ave. 50 Ja'
ta smantal ti chacuxiic ta sbatel

osil ti mi chach'unique. Li c'usitic
chacalbeique ja' yaloj ti Jtote.
Naca no'ox chcal ava'iic ti c'usitic
yalojbone —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispocbe yoc yajchanc'optac ti Jesuse

13 Ti c'alal po'ot xa'ox sq'uinal
ti c'alal iloq'uic ta mozoil
ti ba'yi jtot jme'ticotique, sna'oj xa
ti Jesuse ti ista xa yora tscomtsan
li balamile, ti chcha'sut xa ech'el
ta vinajel yo' bu ti Stote. Ti Jesuse
sc'anojoticotic onox vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique. Pero más to
iyac' quilticotic ti sc'anojoticotique.
2 Ti c'alal yolel chive'oticotic
xchi'uc ti Jesuse, ti Judas screm
Simón Iscariotee yulesbil xa'ox
ta sjol yu'un ti pucuje ti ja' chac'
entrucal ti Jesuse. 3-4 Ti Jesuse, ac'u
mi sna'oj ti ja' ac'bil scuentain scotol
yu'un ti Jtotic Rioxe, ti ja' tacbil
tal yu'un ti Rioxe, ti ch-iq'ue sutele,
isco'oltas sba chac c'u cha'al mozoil.
Iva'i, isloc' spimilc'u', ixch'ic ta xch'ut
jlic toalla. 5 Isq'ueb vo' ta pocobc'obol,
ja' ispoc o li cocticotique. C'alal laj
spocboticotique, liscusboticotic ta
toalla ti xch'icoj ta xch'ute.
6 Ti c'alal chpocbat xa'ox yoc ti
Simon Pedroe —Cajval, ma'uc yech
smelol ti vo'ot chapoc li coque —xut.
7 —Li c'usi ta jpase mu xana'be
smelol lavie. Ts'acal to chul ta ajol
—x'utat yu'un ti Jesuse.
8 —Li vo'one mu xcac' apoc li
coque —xi ti Pedroe.
—Ti mi muc bu chajpoque, mu xu'
chba achi'inon —x'utat.
9 —Cajval, ma'uc no'ox xapoc
li coque che'e. Poco li jc'ob uque,
tsebiltason noxtoc —xut ti Jesuse.
10 —Ti much'u atinem xa onoxe
mu xa persauc xich' atintasel sjunlej.
Xu' ti yoc xa no'ox xich' pocbele
yu'un atinem xa onox. Li vo'oxuque
lec xa lavo'onique pero mu
acotolicuc —xiyutoticotic ti Jesuse.
11 Sna'oj xa ti Jesuse ti ja' ch-ac'on
o entrucal yu'un ti Judase, yech'o
ti iyal ti mu jcotolticoticuc ti lec li
co'onticotique.
12 Ti c'alal laj spoc li cocticotique,
ixcha'lap ti spimilc'u'e, ichoti
ta mexa noxtoc. Ja' yech lic
yalboticotic:
—¿Mi xana'ic c'usi smelol ti
ijpoc lavoquique? 13 Li vo'oxuque
"Jchanubtasvanej, Cajval", xavuticon.
Lec ti yech chavalique. Ta melel
ti vo'on Avajvalicone. 14 Ac'u
mi vo'on Avajvalicon, ac'u mi
Avajchanubtasvanejicon, pero ijpoc
lavoquique. Ja' me yech xapasic uc.
Mu me xatoy abaic, coltao me abaic.
15 Ti x'elan lacac'be avilique, ja' ta
jc'an ti yech chapasic uque. 16 Ta
melel chacalbeic, li much'u ch-abtej
no'oxe mu tsotsuc yabtel; ja' tsots
yabtel li yajval abtele. Li much'u
mantal no'ox ta xch'une mu tsotsuc
yabtel; ja' tsots yabtel li much'u
tspasvan ta mantale. 17 Ava'iic xa.
Mi yech chapasique, jun avo'onic.
18 'Mu acotolicuc ti x'elan
chacalbeique. Vo'on ti lajt'ujique,
yu'un quiloj c'u x'elan avo'onic.
Oy junoxuc ti chacrontainicone
ja' yo' xc'ot o chac c'u cha'al
ts'ibabil jc'oplal ta sc'op Rioxe: "Ti
much'u co'ol chive' jchi'uque ja'
chiscrontain", xi onox ts'ibabil.
19 Ti ba'yi lacalbeic chac taje, ja'
yo' mu xavicta o abaic ta xch'unel
ti liquemon tal ta vinajele ti c'alal

chavilic chc'ot yeche. 20 Ta melel
chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic
ti c'usi chavalic a'yuque, vo'oxuc
ti chajtaquic ech'ele, co'ol xchi'uc
vo'on chixch'unbeic ya'el. Ja' no'ox
yech chch'unbeic ya'el ti Jtot uque,
yu'un ja' listac tal —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ja' chaq'ue entrucal yu'un ti Judase

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Ti c'alal laj yal chac taje, i'och
ta at-o'on. Ja' yech lic yalboticotic:
—Ta melel chacalbeic, oy
junoxuc ti chavaq'uicon entrucale
—xiyutoticotic.
22 Li vo'oticotique jq'uelq'uelbe
jba jsaticotic yu'un mu jna'ticotic
much'u junucal ti yech tspase.
23 Vo'on ti más sc'anojon ica'i ti
Jesuse, tey ts'eel chive' ta xocon.
24 Ti Simon Pedroe liyac'be seña
ta sc'ob ti ac'u jac'be ti Jesuse
ti much'u junucal ti yech tspase.
25 Yu'un ti tey ts'eelon ta xocon ti
Jesuse, ijac'be:
—Cajval, ¿much'u li chavale?
—xcut.
26 —Ja' li much'u ta jts'ajbe pan
sve'e —xiyut.
Ists'aj jset' pan, ja' iyac'be ti Judas
screm Simón Iscariotee. 27 C'alal
isve' pan ti Judase, ja'o ixch'unbe
smantal ti Satanase.
—Ti c'usi avaloj chapase, ba paso
ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.
28 Ti jayvo' chololoticotic ta mexae,
mi ja'uc jun muc xul ta jolticotic
c'u yu'un ti x'elan iyalbee. 29 Yu'un
ja' xchabioj yav jtaq'uinticotic ti
Judase, jlom ijnopticotic ti albil xa
yu'un ti Jesuse ti oy c'usi chba sman
tal ti chtun cu'unticotic ta q'uine.
Jlom ijnopticotic ti albil xa yu'un
ti Jesuse ti oy c'usi chba yac'be li
me'onetique. 30 C'alal laj sve' pan ti
Judase, ja'o iloc' ech'el. Ic' xa'ox osil
ti c'alal iloc' ech'ele.

Ja' li' yaloj ti iyal ach' mantal ti Jesuse

31 C'alal ibat xa'ox ti Judase, ti
Jesuse ja' yech lic yalboticotic:
—Ista xa yora chiyac' ta ich'el
ta muc' ti Rioxe, vo'on ti co'ol
crixchanootique. Ja' no'ox yech
chcac' ta ich'el ta muc' uc. 32 Ti
chcac' ta ich'el ta muq'ue, chiyac'
xa no'ox ta ich'el ta muc' uc.
33 Jch'amaltac, mu xa bu jal li'
chajchi'inique. Chasa'icon. Ja' chac
c'u cha'al icalbe li jchi'iltactique,
ja' no'ox yech chacalbeic uc. Ti
bu chibate, mu to xu' chabatic.
34 Chacalbeic ach' mantal, c'ano
me abaic. Ja' me yech xac'an abaic
chac c'u cha'al jc'anojoxuque. 35 Mi
ac'anoj abaique, ja' chil o scotol
crixchanoetic ti ach'unojic ti c'usi
lacalbeique —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti "chaval ti mu xavojtiquinone", x'utat yu'un Jesús ti Pedroe

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 —Cajval, ¿bu chabat? —xi ti
Simon Pedroe.
—Ti bu chibate mu to xu'
xachi'inon ech'el lavie. Ts'acal to
chabat —x'utat.
37 —Cajval, ¿c'u yu'un ti mu to xu'
xajchi'in ech'el lavie? Mu xixi' mi
chismilic uque —xi ti Pedroe.
38 —Yech chanop ti mu xaxi'e.
Ta melel chacalbe, lavi ta

ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc'
queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu
xavojtiquinone —x'utat yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox chiyic'otic ech'el ta vinajel ti Jesucristoe

14 Ti Jesuse ja' yech lic
yalboticotic vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique:
—Mu me xavat avo'onic. Ch'unic
me ti chascoltaic ti Jtote. Ch'unic
ti chajcoltaic uque. 2 Muc' tajmec
sna ti Jtote, oy jayc'ol. Ti manchuc
muq'ue, ma'uc yech chacalbeic ti
yechuque. Yech'o un ba'yi chba
jt'uj ti bu chac'otique. 3 Ts'acal to
chtal quic'oxuc. Tey chachi'inicon
o ta sbatel osil. 4 Ana'ojic xa ti
bu chibate. Ana'ojic xa ti xu' tey
chabatic uque —xiyutoticotic.
5 —Cajval, mu jna'ticotic bu
chabat. ¿C'uxi ta jna'ticotic bu xbat
sbelel? —xi ti Tomase.
6 —Vo'on chaquiq'uic ech'el
yo' bu ti Jtotic Riox ta vinajele
yu'un xcojtiquin. Ti c'u x'elan
lacalbeique, yech. Vo'on chcac'
acuxlejalic ta sbatel osil. Vo'on
no'ox xu' chaquiq'uic ech'el yo' bu
ti Jtotic Rioxe. 7 Mi ach'unojic ti
ta vinajel liquemon tale, ja' no'ox
yech ach'unojic ti ja' Jtot ti Rioxe.
Po'ot xa xach'unic ti ja' Jtote xchi'uc
ti vo'ne xa lic avilic tal ya'ele —
xiyutoticotic ti Jesuse.
8 —Cajval, ac'bon cojtiquinticotic
ti Jtotic Riox ta vinajele yo' jun o
co'onticotique —xi ti Felipe uque.
9 Itac'av ti Jesuse:
—Jal xa lajchi'inic. Li vo'ote,
Felipe, ¿mi yilel to mu xach'un
ya'el ti ta vinajel liquemon tale?
Ti much'utic liyilic xae, co'ol
xchi'uc iyilic xa ya'el ti Jtotic Riox
uque. ¿C'u yu'un ti x'elan chavale
ti chac'an chavojtiquin ti Jtotic
Rioxe? 10 ¿Mi yilel to mu xach'un
ya'el ti junoticotic xchi'uc ti Jtotic
Rioxe? Li c'usitic chacalbeique,
muc bu jyulesoj ta jol jtuc, ja' yaloj
ti Jtotic Rioxe. Ti chcac' iluc li
jlequilal jyu'elale, ja' chvinaj o
ti junoticotique. 11 Ch'unic me ti
junoticotic xchi'uc ti Jtote. Mi mu
xach'unic o li c'usi chacalbeique,
ja' ch'unic o ti icac' iluc li jlequilal
jyu'elale. 12 Ta melel chacalbeic, mi
chach'unic ti junoticotic xchi'uc
ti Jtotic Rioxe, xu' chavaq'uic iluc
slequilal syu'elal Riox chac c'u
cha'al ta jpase. Más to ep chlic
yich'icon ta muc' crixchanoetic
avu'unic ti c'alal teyon xa'ox xchi'uc
ti Jtote. 13 Mi ja' chac'anbeic ti
Jtotic Rioxe ti c'usitic tsc'an co'one,
chacac'beic yo' xcac' o ta ich'el ta
muc', vo'on li Xch'amalone. 14 Mi
ja' chac'anbeic li c'usi tsc'an co'one,
chacac'beic.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chtal xchi'inelic yu'un ti Ch'ul Espíritue

15 'Mi ac'anojicone, chach'unic li
c'usitic chacalbeique. 16 Chcalbe
ti Jtote ti ac'u stac tal xchi'inoxuc
otro jun ti chtal scoltaoxuque.
Chaxchi'inic ta sbatel osil. 17 Ja' ti
Ch'ul Espíritue. Ti c'usi chasyulesbe
ta ajolique naca yech. Ti much'utic
mu xiyich'ic ta muq'ue mu x'ac'batic
ti Ch'ul Espíritue, ja' ti mu
xch'unic ti oye, mu sna'ic c'u x'elan
chp'ijubtasvan. Yan li vo'oxuque
ava'iic xa c'u x'elan chp'ijubtasvan.
Jujuntal chtal xchi'inoxuc. 18 Mu

xajcomtsanic o, chtal jchi'inoxuc.
19 Li crixchanoetic li' ta sba
balamile mu xa bu jal chiyilic. Mi
lichame, mu xa bu chiyilic o. Li
vo'oxuque ta to xavilicon. Yu'un
ti cuxulon ta sbatel osile, ja' no'ox
yech chcac' acuxlejalic ta sbatel
osil uc. 20 Ti c'alal chtal xchi'inoxuc
ti Ch'ul Espíritue, ja' chasyulesbe
ta ajolic ti junoticotic xchi'uc ti
Jtote. Ja' chasyulesbe ta ajolic
noxtoc ti avich'ojicon ta muq'ue.
Ja' chasyulesbe ta ajolic noxtoc ti
li' jchi'ucoxuque. 21 Mi chach'unic
li c'usi chacalbeique, yu'un
ac'anojicon. Mi ac'anojicone, ja'
no'ox yech sc'anojoxuc ti Jtot uque.
Jc'anojoxuc uc. Más to chcac' avilic
c'u x'elan li co'one —xiyutoticotic ti
Jesuse.
22 Lic sjac' ti Judase, ma'uc ti
Judas Iscariotee, ja' ti jun o Judase:
—Cajval, ¿c'u yu'un ti jtucticotic
no'ox chavac' quilticotic c'u x'elan
lavo'one? ¿C'u yu'un ti mu xavac'be
yil scotol li crixchanoetique? —xut.
23 Itac'av ti Jesuse:
—Ti much'utic sc'anojicone ta
xch'unic li c'usitic chcalbeique.
C'anbilic yu'un ti Jtot uque. Chtal
jchi'inticotic. 24 Ti much'utic mu
xisc'anique, mu xch'unic li c'usitic
chcalbeique. Muc bu jyulesoj ta jol
jtuc li c'usitic chacalbeique; ja' yaloj
ti Jtote yu'un ja' listac tal.
25 'Lavi mu to chibate, lacalbeic
xa scotol. 26 Ti Jtote icalbe xa
ti ac'u stac tal xchi'inoxuc ti
Ch'ul Espíritue ti c'alal xibate.
Chaxchanubtasic, ta syules ta ajolic
scotol ti c'usitic lacalbeique.
27 'Ta jpas ta jun avo'onic. Yu'un
ja' ta jc'an ti jun avo'onic chac c'u
cha'al jun co'one. Li c'usitic oy
li' ta sba balamile mu onox xata
o jun avo'onic. Mu me xavat o
avo'onic ti chibate. Mu me xaxi'ic.
28 Lacalbeic xa ti chibate. Lacalbeic
xa noxtoc ti chtal jchi'inoxuque. Ti
ac'anojiconuque, xamuyubajic xa
ti yechuque yu'un lacalbeic xa ti
chisut ech'el, chba jta ti Jtote. Lavi
li'on to ta sba balamile mu tsotsuc
jyu'el chac c'u cha'al syu'el ti Jtote.
29 Lavi mu to chibate, ja' yech
lacalbeic yo' mu xavicta o abaic ta
yich'elon ta muc' ti c'alal xibate.
30 'Mu xa bu jal chajc'oponic yu'un
po'ot xa xtal yilbajinon ti much'u
li' tspas mantal ta sba balamile, ja'
ti pucuje. Pero mu c'u xu' xixcha'le.
31 Ja' no'ox ta jch'un ti c'usi yalojbon
ti Jtote. Ja' chul o ta sjol scotol
crixchanoetic ti jc'anoj ti Jtote.
Batic xa —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' smuc'ul yoc uva ya'el ti Jesuse

15 Ti Jesuse ja' yech lic
yalboticotic vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique:
—Mi chac'an chatunic cu'une,
ja' tsc'an ti yechoxuc chac c'u
cha'al sc'obc'obtac li uvae ti tsacal
ta smuc'ule. Vo'on li smuc'ulon
ya'ele. Ti Jtote ja' jchabiej'uva ya'el.
2 Vo'oxuc sc'obtacoxuc ya'el. Ti
much'utic cha'iic li c'usi chcale, mi
mu spasic c'usi tsc'an ti Jtote, co'olic
xchi'uc c'ob uva ti mu satine. Mi mu
satin li c'ob uvae, li jchabiej'uvae
ta sboj loq'uel. Ja' no'ox yech uc
ti much'utic mu spasic c'usi tsc'an
ti Jtote, mu xc'aneic yu'un ti
Jtote. Ti much'utic cha'iic li c'usi
chcale, mi ja' tspasic c'usi tsc'an

ti Jtote, ta xcoltaatic ta yictael ti
c'usi mu sc'ane chac c'u cha'al ta
xch'ulbe sc'ob uva li jchabiej'uvae
yo' satin o mase. 3 Li vo'oxuque
lec xa avo'onic yu'un ach'unic xa
ti c'usitic lacalbeique. 4 J'ech'el me
xavich'icon ta muc' yo' xajcoltaic
oe. Ti manchuc tsacal ta smuc'ul
li sc'obc'obtac uvae, mu satin. Ja'
no'ox yechoxuc uc, mu c'usi lec
spas avu'unic mi mu xavich'icon ta
muq'ue.
5 'Vo'on li smuc'ulon ya'ele.
Vo'oxuc sc'obtacoxuc ya'el. Mi
chavich'icon ta muq'ue, chajcoltaic
ta spasel c'usi tsc'an ti Jtote. Mi mu
xajcoltaique, mu spas avu'unic. 6 Ti
much'utic mu j'ech'eluc chiyich'ic
ta muq'ue, co'olic xchi'uc c'ob uva
ti mu satine, chich' bojel, chtaquij.
Ts'acal to chich' tsobel, chich'
chiq'uel.
7 'Mi j'ech'el chavich'icon ta
muq'ue, mi j'ech'el chach'unic li
c'usitic chacalbeique, xu' xac'anbeic
Riox ti c'usitic chac'anique,
chayac'beic. 8 Mi ja' chapasic c'usi
tsc'an ti Jtote, ja' ch-ich'e o ta muc'.
Ja' chvinaj o ti ach'unojic ti c'usitic
lacalbeique. 9 Jc'anojoxuc chac c'u
cha'al sc'anojon ti Jtote. Pasic me li
c'usitic chacalbeique yo' xana'ic o ti
jc'anojoxuque. 10 Li vo'one ta jch'un
scotol ti c'usitic chiyalbe ti Jtote
yech'o un jna'oj ti sc'anojone. Ja'
no'ox yech mi chach'unic scotol li
c'usitic chacalbeique, ja' chana'ic o
ti jc'anojoxuque.
11 'Ti ical ti j'ech'el chavich'icon
ta muq'ue, ja' yo' jun o avo'onic
chac c'u cha'al jun co'one, yo' jun
o avo'onic scotol c'ac'ale, mu xa
c'usi xlo'ilaj o avo'onic. 12 Li mantal
chacalbeique, c'ano me abaic
chac c'u cha'al jc'anojoxuque. 13 Ti
much'u tspoj li xchi'ile, ti muc ta
alel yu'un mi ja' tey ilaj li stuque,
ja' chvinaj o ti sc'anoj tajmeque.
Ja' yech jc'anojoxuc. Ja' tsc'an ti
ja' yechoxuc uque. 14 Mi chapasic
li c'usitic chacalbeique, co'ol
joltic. 15 Yu'un lacalbeic xa scotol
ti c'usitic yalojbon ti Jtote, yech'o
ti mu xa j'abtelicoxuc chca'ie. Ti
much'u j'abtel no'oxe mu x'albat ti
c'usi tsnop li yajvale. Yan li vo'one
lacalbeic xa scotol, ja' ti co'ol
joltique. 16 Mu vo'oticoxuc at'ujicon,
vo'on lajt'ujic yu'un chatunic
cu'un. Mu yechuc no'ox ti chatunic
cu'une, yu'un ti much'utic ta xch'un
avu'unique ta xcuxiic ta sbatel osil.
Mi ja' chac'anbeic Jtotic Riox li
c'usitic tsc'an co'one, chayac'beic.
17 Li mantal chacalbeique: C'ano me
abaic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic yu'un ti Jesuse ti chopol ch-ileic yu'un li crixchanoetique

18 'Mi chopol chayilic li
crixchanoetique, mu me xavicta
o abaic. Na'ic me ti chopol liyilic
uque. 19 Ti chopluc to c'usi chapasic
chac c'u cha'al tspasique, lec
chayilic ti yechuque. Yan lavie
ma'uc xa yech chapasic, ja' ti
laquiq'uic xae, yech'o ti chopol
chayilique. 20 Na'ic me ti ja' onox
yech lacalbeique: "Li much'u ch-
abtej no'oxe mu tsotsuc yabtel; ja'
tsots yabtel li yajval abtele", xacutic.
Liyilbajinic li vo'one, ja' no'ox yech
chayilbajinic uc. Muc xich'ic ta muc'
ti c'usitic icale, ja' no'ox yech mu
xich'ic ta muc' li c'usitic chavalic

uque. [21] Ja' yech chacha'leatic ti
avich'ojicon ta muq'ue yu'un mu to
chich'ic ta muc' ti Jtote, ja' ti listac
tale.
[22] ’Ti manchuc tal jc'opon li
crixchanoetique, muc xvinaj ti oy
smulic ti yechuque. Lavie mu xu'
chalic ti ch'abal smulique yu'un
chopol chiyilic. [23] Ti much'utic
chopol chiyilique, co'ol xchi'uc
chopol chilic ya'el ti Jtot uque. [24] Ti
manchuc icac'be yilic li jlequilal
jyu'elale ti muc much'u xu' tspas
yeche, muc xvinaj ti oy smulic ti
yechuque. Pero lavie mu xu' chalic
ti ch'abal smulique yu'un chopol
iyilic ti c'usitic ijpasticotic xchi'uc
ti Jtote. [25] Ti chopol chiyilique, ja'
ic'ot ti yech onox ts'ibabil jc'oplal ta
sc'op Riox ti tey yich'ojique: “Yech
no'ox ti chopol chiyilique, ch'abal
jmul”, xi onox ts'ibabil.
[26] ’Ti c'alal xtal xchi'inoxuc
ti Ch'ul Espíritu ta jtac tale, ja'
chasyulesbe ta ajolic ti c'usitic
ijpase xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque.
Naca yech ti c'usitic chasyulesbe ta
ajolique yu'un tey chlic tal yo' bu
ti Jtote. [27] Li vo'oxuc uque chavalic
a'yuc ti c'usitic ijpase xchi'uc ti
c'usitic ical a'yuque yu'un teyoxuc ti
c'alal lic jtambe spasele, ti c'alal lic
jtambe yalel a'yuque. Li'oxuc to c'al
tanae.

16 ’Ti lacalbeic ti chopol
chayilic li crixchanoetique,
ja' yo' mu xavicta o abaic ti c'alal
mu xa'ox bu li'one. [2] Li jchi'iltactic
ta israelale mu xac' ochanic ta
bic'tal temploetic. Ta sta yora
ti chasmilic jayvo'uque yu'un
tsnopic ti ja' yech tsc'an ti Rioxe.
[3] Ti chasmilique, yu'un muc bu
yich'ojic ta muc' ti Jtotic Riox ta
vinajele, muc bu yich'ojicon ta muc'
uc. [4] Ti lacalbeic ti chopol chayilic
li crixchanoetique, ti c'alal xc'ot
yeche, chul ta ajolic ti ja' onox yech
lacalbeic comele.

Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel ti Ch'ul Espíritue

’Ti c'alal laquiq'uique mu
to'ox bu yech lacalbeic, ja' ti li'
jchi'ucoxuque.
[5-6] ’Chisut xa ech'el, chba xa jta
ti Jtote, ja' ti listac tale. Ti x'elan
lacalbeique, chavat o avo'onic,
mu'nuc chajac'becon ti bu chibate.
[7] Ta melel chacalbeic, vo'oxuc
ac'uxubinelic ti chisut ech'el ta
vinajele. Yu'un mi mu xisute, mu
xtal scoltaoxuc ti Ch'ul Espíritue.
C'alal xisut ech'ele, ja' ta jtac tal. [8] Ti
c'alal xtale, ta syulesbe ta sjol scotol
crixchanoetic ti oy smulique. Ta
syulesbe ta sjolic noxtoc ti ch'abal
jmul li vo'one. Ta syulesbe ta sjolic
noxtoc ti chich'ic o castico yu'un
li smulique. [9] Li smul ti chyulesbat
ta sjolique, ja' ti mu xch'unic ti
stacojon tal ti Rioxe. [10] Chyulesbat
ta sjolic noxtoc ti ch'abal jmul li
vo'one yu'un chisut xa ech'el yo' bu
ti Jtote. Mu xa bu chavilicon li' ta
sba balamile. [11] Chyulesbat ta sjolic
noxtoc ti chich'ic o castico yu'un li
smulique, ja' ti yaloj onox ti Rioxe
ti chich' castico ta sbatel osil ti
much'u ch'unbil smantal li' ta sba
balamile, ja' ti pucuje.
[12] ’Ac'u mi oy to c'usi yan
chacalbeic, pero mu xava'ibeic
smelol lavie. [13] Ti c'alal xtal ti
Ch'ul Espíritue, ti naca yech ti
c'usitic chasyulesbe ta ajolique,

ja' chasyulesbe ta ajolic scotol
ti c'usitic yaloj ti Rioxe. Muc
bu tsyules ta sjol stuc ti c'usitic
chasyulesbe ta ajolique; naca ja'
ti c'usitic ch-albat yu'un ti Rioxe.
Ja' chasyulesbe ta ajolic scotol ti
c'usitic ta to xtale. 14 Ja' chiyac'
ta ich'el ta muc' yu'un ja' yabtel
ti chasyulesbe ta ajolic ti c'usitic
ijpase xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque.
15 Mu jtucuc chiyac' ta ich'el ta muc'.
Co'ol chiyac'oticotic ta ich'el ta muc'
xchi'uc ti Jtote yu'un junoticotic.

Ja' li' yaloj ti "muc bu jal chavat avo'onic, ts'acal to jun xa avo'onic", x'utatic yu'un ti Jesuse

16 'Mu xa bu jal li' chavilicone. Oy
jun chib c'ac'al ti mu xavilicone.
Ts'acal to chavilicon noxtoc. Más
to ts'acal chibat yo' bu ti Jtote —
xiyutoticotic ti Jesuse.
17 —¿C'usi smelol taj x'elan chale:
"Mu xa bu jal li' chavilicone. Oy
jun chib c'ac'al ti mu xavilicone.
Ts'acal to chavilicon noxtoc. Más
to ts'acal chibat yo' bu ti Jtote", ti
xiyutotique? 18 ¿C'usi smelol ti "mu
xa bu jal", xie? Mu xca'ibetic smelol
ti c'usi chale —xcut jbaticotic cha'vo'
oxvo' ti yajchanc'opoticotique.
19 Ti Jesuse sna'oj onox ti
co'onticoticuc jac'beticotic c'usi
smelole, ja'o liyalboticotic:
—Jna'oj ti chajac'be abaic
c'usi smelol ti "mu xa bu jal li'
chavilicone. Oy jun chib c'ac'al ti
mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon
noxtoc", ti xacutique. 20 Ta melel
chacalbeic, li vo'oxuque cha'oq'uic,
chavat avo'onic. Yan ti much'utic
mu xiyich'ic ta muq'ue xmuyubajic
ti chismilique. Li vo'oxuque muc
bu jal chavat avo'onic, ts'acal to jun
xa avo'onic. 21 Ana'ojic c'u x'elan
ti c'alal chcol ta alajel li antse, oy
svocol. Mi icole, ta xch'ay ta sjol
li svocole. Xmuyubaj xa ti c'alal
spetoj xa li yole. 22 Ja' yechoxuc uc,
lavie ta to xavat avo'onic. Ti c'alal
chavilic jsat noxtoque, xamuyubajic
xa. Mu xa much'u xu' chayac'beic
at-o'on.
23 'C'alal chavilicon noxtoc chac
c'u cha'al lacalbeique, mu c'usi
chajac'becon yu'un ic'ot xa ti c'usitic
lacalbeique. Ta melel chacalbeic, mi
ja' chac'anbeic Jtotic Riox li c'usitic
tsc'an co'one, chayac'beic. 24 Mu
to bu ac'anojbeic li c'usitic tsc'an
co'one. C'anbeic, chayac'beic yo' jun
o avo'onique, mu xa c'usi chac'anic.

Ja' li' yaloj ti "icuch xa cu'un li c'usitic li' ta sba balamile", xi ti Jesuse

25 'Ti c'usitic lacalbeique oy bu ta
lo'il no'ox. Pero ta sta yora ti jamal
chacalbeic sc'oplal ti Jtotic Riox ta
vinajele. 26 Ti c'alal chacalbeique,
atuquic xa no'ox chac'anbeic li
c'usitic chac'anique yu'un ana'ojic ti
ja' yech tsc'an co'one. Mu xa persauc
vo'on jc'anbe li c'usitic chac'anique.
27 Yu'un sc'anojoxuc ti Jtotic Rioxe.
Ti sc'anojoxuque, ja' ti ac'anojicone,
xchi'uc ti ach'unic xa noxtoc ti tey
liquemon tal yo' bu ti Rioxe. 28 Ta
melel ti tey lilic tal ti c'alal lital li'
ta sba balamile. Ta jcomtsan xa li
balamile, chisut xa muyel ta vinajel
yo' bu ti Jtotic Rioxe —xiyutoticotic
ti Jesuse.
29 —Lavie jamal avalboticotic,
ma'uc xa lo'il. 30 Jna'ojticotic xa ti
ana'oj scotole. Yu'un ana'oj ti oy

c'usi co'onuc jac'boticotic ti c'alal
mu to'ox chajac'beticotique. Yech'o
un ta jch'unticotic ti tey liquemot
tal yo' bu ti Rioxe —xcuticotic.
31 —Lavie chavalic ti
ach'unojique. 32 Pero li' xa ta jliquel
chacomtsanicone, chach'ac abaic
ech'el. Pero mu jtucuc chicom, li'
onox xchi'inojon ti Jtotic Rioxe. 33 Ti
jayp'el lacalbeique, ja' yo' mu xavat
o avo'onic ti c'alal cha'ilbajinatic
li' ta sba balamile. Li vo'one icuch
xa cu'un scotol li c'usitic li' ta sba
balamile. Ja' no'ox yech chajcoltaic
yo' xcuch o avu'unic uque —
xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Riox yajchanc'optac ti Jesuse

17 Ti c'alal laj yalboticotic
yech ti Jesuse, ja'o isq'uel
vinajel, isc'opon Riox.
—Tot, ista xa yora chicham chac
c'u cha'al avaloj onoxe. Ac'on ta
ich'el ta muc', vo'on lach'amalone,
yo' xacac' o ta ich'el ta muc' uque.
2 Avac'bon xa entrucal scotol
crixchanoetic ta sjunlej balamil
yu'un chcac'be scuxlejalic ta sbatel
osil ti jayvo' at'ujoj chiyich'ic ta
muq'ue. 3 Ti chcuxiic ta sbatel osile,
ja' ti xch'unojic ti vo'ot Rioxote.
Xch'unojic noxtoc ti vo'ot atacon
tale.
4 'Iyil xa li crixchanoetique ti
vo'ot quich'ojot ta muq'ue. Lajebal
xa cu'un ti c'usitic avac'oj jpase.
5 Tot, ac'on xa ta ich'el ta muc' tey
ta vinajel noxtoc chac c'u cha'al
ich'bilon to'ox ta muc' ti c'alal
ch'abal to'ox li balamile.
6 'Icac'be xa yilic c'u x'elan
avo'on li viniquetic li'i, ja' ti avac'
yich'icon ta muq'ue. Ba'yi onox
at'ujoj ti chiyich'ic ta muq'ue, yech'o
ti ixch'unic xa ti c'usitic avaloje.
7 Sna'ojic xa ti vo'ot acoltaon ta
spasel ti c'usitic ijpase, ti vo'ot
acoltaon ta yalel ti c'usitic icale.
8 Icalbeic xa ti c'usitic avalbone.
Ixch'unic xa ti tey liquemon tal ta
vinajele, ti vo'ot atacon tale.
9 'Ma'uc ta scuenta scotol
crixchanoetic chajc'opon. Ja' no'ox
chajc'opon ta scuenta li much'utic
avac' yich'icon ta muq'ue yo'
xcuxiic o cu'un ta sbatel osile yu'un
ja' avu'un. 10 Scotol ti much'utic
avac' yich'icon ta muq'ue ja' cu'un.
Ja' avu'un uc. Co'ol cu'untic. Ja'
chiyaq'uic ta ich'el ta muc'.
11 'Stuquic xa chcomic li' ta
balamile yu'un chisut xa muyel
tal ta vinajel yu'un chtal jtaot. Tot,
vo'ot ti ch'abal amule, abulajan
chabibon scotol li much'utic avac'
yich'icon ta muq'ue yo' co'ol o
sjolic scotolic chac c'u cha'al co'ol
joltique. 12 Ti c'u sjalil ijchi'inic li' ta
sba balamil ti jayvo' avac' yich'icon
ta muq'ue, vo'ot ta ayu'el ti mu
junuc ich'ay cu'une. Lec ijchabi, li'
xchi'inojicon scotolique. Ja' no'ox ti
june ti sc'oplal onox ch-och ta c'oc'
ta sbatel osile, mu xa bu li'i. Ja' ic'ot
ti c'usi ts'ibabil ta ac'ope.
13 'Tot, chtal xa jchi'inot. Lavi
li'to jchi'uquic ta sba balamile
chajc'opon ta scuenta ti jayvo'
avac'bone yo' jun o yo'onic chac c'u
cha'al jun co'one. 14 Icalbeic xa ti
c'usitic avalbone, pero chopol ch-
ileic yu'un ti much'utic mu xiyich'ic
ta muq'ue, ja' ti mu co'oluc sjolic
xchi'uc li crixchanoetique chac
c'u cha'al mu co'oluc jol jchi'uc li

crixchanoetique. 15 Ma'uc chajc'opon
o ti chavic' ta orae; ja' chacalbe
ti chachabie yo' mu xlo'loatic o
yu'un ti pucuje. 16 Ma'uc xa yech
yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li yan
crixchanoetique, yu'un ma'uc yech
co'on uc. 17 Ac'u me xch'unic ti yech
li c'usi chavale yo' mu xlo'loatic o
chac c'u cha'al chlo'loatic li yan
crixchanoetique. 18 Ti atacon tal
li' ta sba balamile ja' tal cal a'yuc
ti c'usitic avaloje. Ja' no'ox yechon
uc ta jtaquic ech'el ta yalel a'yuc
ti c'usitic caloje. 19 Ta sjunul co'on
ta jpas li c'usi chac'ane yech'o un
sjunul yo'onic tspasic uc.
20 ’Mu stuquicuc no'ox
cajchanc'optac chajc'opon o.
Chajc'opon noxtoc ta scuenta ti
much'utic ja'to chlic yich'icon ta
muc' yu'unique. 21 Chacalbe ti
co'oluc me sjolic scotol ti much'utic
chiyich'ic ta muq'ue chac c'u cha'al
co'ol joltique, xchi'uc ti co'olajuc
joltic jchi'uctique yo' xch'unic o
scotol crixchanoetic ti vo'ot atacon
tale. 22 Ta jlecubtasbe yo'onic chac
c'u cha'al lec co'on avu'une yo'
xco'olaj o sjolic chac c'u cha'al co'ol
joltique. 23 Li vo'one ta xco'olaj jol
xchi'uquic. Li vo'otique co'ol onox
joltic. Ja' no'ox yech ta xco'olaj sjolic
uc yo' xilic o scotol crixchanoetic
ti vo'ot atacon tale, xchi'uc ti
ac'anoj scotol ti much'utic co'ol
joltic jchi'uctique chac c'u cha'al
ac'anojone.
24 ’Tot, ti jayvo' avac' yich'icon ta
muq'ue, ja' ta jc'an ti chixchi'inic ta
sbatel osil yo' bu nacalote yo' xilic
o ti c'u x'elan chavac'on ta ich'el
ta muq'ue. Yu'un ac'anojon onox
ti c'alal ch'abal to'ox li balamile.
25 Tot, li vo'ote lec c'usi chapas,
muc bu chavac' ochuc ta c'oc' ti
much'utic liyich'ic xa ta muq'ue. Li
yan crixchanoetique muc bu yilojic
c'u x'elan avo'on. Li vo'one quiloj
c'u x'elan avo'on. Li jayvo' li'ique
ixch'unic xa ti vo'ot atacon tale.
26 Icac'be xa yilic c'u x'elan avo'on.
Pero más to chilic c'u x'elan avo'on
yo' sc'an o sbaic chac c'u cha'al
ac'anojone. Mi sc'anoj sbaique, ja'
chvinaj o ti jchi'inojique —xi ti
c'alal isc'opon Riox ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 Ti c'alal laj sc'opon Riox
ti Jesuse, liloc'oticotic
ech'el xchi'uc. Lijelavoticotic
ta jech uc'um, Cedrón sbi. Tey
lic'ototicotic yo' bu ts'unbil
olivotique. 2 Ti Judase spasoj xa
trate ti chac' entrucal ti Jesuse.
Yiloj li olivotic uque yu'un tey onox
chic'otilanoticotic xchi'uc ti Jesuse.
3 Iyic' ech'el jayvo' solteroetic,
xchi'uc jayvo' jchabiejtemplo,
xchi'uc ti jfariseoetique. Ti
c'alal ibatique, yich'oj ech'el
yespadaic, xchi'uc stojic, xchi'uc
slamparaic. 4 Ti Jesuse sna'oj onox
ti c'usitic ta xcha'leate, ba snup ti
jtsacvanejetique.
—¿Much'u chasa'ic? —xut.
5 —Ja' ta jsa'ticotic ti Jesus
Nazarete —xiic.
—Vo'on —x'utatic yu'un ti Jesuse.
Tey ti Judas uque, ja' ti much'u
iyac' entrucale. 6 Ti c'alal “vo'on”, xi
ti Jesuse, ti jtsacvanejetique valapat
ibatic, ilomic ta lum.
7 —¿Much'u chasa'ic? —x'utatic
noxtoc yu'un ti Jesuse.

—Ja' ta jsa'ticotic ti Jesus Nazarete
—xiic.
8—Lacalbeic xa ti vo'one. Mi
jtuc no'ox chasa'icone, ac'u baticuc
li jchi'iltac li'i —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
9Ti x'elan iyale, ja' yo' xc'ot o
ti c'usi iyalbe ti Stote: "Ti jayvo'
avac' yich'icon ta muq'ue, mi jun
muc xch'ay cu'un", xi onox. 10Tey
sjelp'unoj yespada ti Simon Pedroe.
Ora isloq'ues ta sna, istuch'be jun
xchiquin smozo ti más totil palee.
Sbats'ichiquin istuch'be. Malco sbi
ti vinique.
11—Tic'o ta sna lavespadae. Mu
xapojon yu'un persa ta xcac' jvocol
chac c'u cha'al yaloj ti Jtote —x'utat
yu'un Jesús ti Pedroe.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol más totil pale ti Jesuse

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12Ti capitan solteroe, xchi'uc
ti yajsolterotaque, xchi'uc scotol
ti jchabiejtemploe, ja' istsaquic ti
Jesuse, ixchuquic. 13Ba'yi iyiq'uic
ech'el ta sna ti Anase. Yu'un ja'
sni'mol ti Caifase. Ti Caifase ja'o
sjabilal ochem ta más totil paleal
ti c'alal icham ti Jesuse. 14Ja' ti
Caifase ti iyalbe ti xchi'iltac ta
meltsanejc'ope: "Más lec mi jun
no'ox vinic chlaje; ja' chopol mi
lilajotic jcotoltique", ti xi onoxe.

Ja' li' yaloj ti i'otesat ta sti' sna Anás ti Pedroe

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15Vo'on li Juanone xchi'uc ti
Simon Pedroe tijiloticotic ech'el ta
spat ti Jesuse. Li vo'one xiyojtiquin
ti totil pale Anase. Ti c'alal i'och
ta sti' sbe totil pale ti Jesuse, tijil
li'och uc. 16Ti Pedroe tey icom ta
pat moc. Yu'un ti xiyojtiquin ti totil
palee, ba jc'opon ti jchabiejti'moque
ti ac'u yotesel ta yut moc ti Pedro
uque. I'otesat yu'un ti tseb ti
chchabi ti'moque.
17—¿Mi mu vo'oticot
yajchanc'opot li vinique? —x'utat
yu'un jchabiejti'moc ti Pedroe.
—Mu vo'onicon —xi.
18Ti smozotac totil palee xchi'uc
jayvo' jchabiejtemplo stsoyoj
sc'oq'uic yu'un tol sic. Tey va'ajtic
chc'atinic. Tey va'al chc'atin ti
Pedro uque.

Ja' li' yaloj ti ja' ba'yi oy c'usi ijac'bat yu'un totil pale Anas ti Jesuse

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19—¿Much'utic lavajchanc'optaque?
¿C'usitic chavac' ta chanel? —x'utat
yu'un totil pale Anas ti Jesuse.
20—Ta sat scotol crixchanoetic
lichanubtasvan ta bic'tal temploetic
xchi'uc ta ti' muc'ta templo yo' bu
ta stsob sbaic li jchi'iltactique. Mu
ta mucluc lichanubtasvan. 21¿C'u
yu'un ti chajac'bone? Ti yechuque, ja'
jac'bo ti much'utic iya'iic ti c'usitic
icale yu'un sna'ojic —xi ti Jesuse.
22Ora imaje yu'un jun
jchabiejtemplo ti tey va'al ta sts'ele.
—¿C'u yu'un ti x'elan chatac'be
li totil palee? —x'utat yu'un
jchabiejtemplo ti Jesuse.
23—Mi chopol ti c'usi icale, albon
ca'i ti c'usi chopol ical ava'ie. Ti
mi lec ti c'usi icale, ¿c'u yu'un ti
amajone? —x'utat yu'un ti Jesuse.
24Ti Anase iyal ti ac'u chucbatuc
sc'ob ti Jesuse. Istacbe ech'el ti totil
pale Caifase.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

25 Ti c'alal tey to'ox ta yut na ti
Jesuse, ti Pedroe tey va'al chc'atin
ta pana.
—¿Mi mu vo'oticot yajchanc'opot li
vinique? —x'utat yu'un ti much'utic
tey co'ol chc'atin xchi'uque.
—Mu vo'onicon —xi.
26 Tey jun smozo ti totil pale
Anase. Ja' xchi'il ti much'u ituch'bat
xchiquine.
—¿Mi mu vo'oticot ti laquil ta
olivotic xchi'uc li vinique? —x'utat
yu'un ti mozoile.
27 —Mu vo'onicon —xi noxtoc ti
Pedroe.
Ja'o xa i'oc' quelem.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

28 Ti Jesuse iyiq'uic loq'uel ta sna
ti Caifase, iyiq'uic ech'el ta spalacio
covierno. Naca to'ox sacjaman
ti c'alal ic'otique. Ti paleetique
xchi'uc ti xchi'iltaque muc x'ochic ta
opisina yu'un xch'unojic ti ta sta o
smulic ta stojol Riox mi tscap sbaic
xchi'uc ti much'utic nom liquemic
tale. Mi iscap sbaique, mu xu' sti'ic
chij ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta
mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique.
29 Yech'o un iloc' tal ta yopisina ti
covierno Pilatoe.
—¿C'usi smul avu'unic li vinic
aviq'uic tale? —x'utatic yu'un Pilato
ti cajmeltsanejc'opticotique.
30 —Ti ch'abluc smule, muc
xquic'ticotic tal ti yechuque —xutic.
31 —Iq'uic ech'el, ba meltsanbeic
sc'oplal ta aley atuquic —x'utatic
yu'un ti Pilatoe.
—Li vo'oticotique muc bu
avalojboticotic mantal ti xu'
ximilvanoticotique. Vo'ot ti c'u
xachie yu'un ja' avabtel —xutic
Pilato ti cajmeltsanejc'opticotique.
32 Ti i'och ta sc'ob Pilato ti Jesuse,
ja' ic'ot ti iyal ti ta cruz ta xchame.
33 Ti Pilatoe i'och ta yopisina, iyic'
ochel ti Jesuse.
—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta
mantal lachi'iltac ta jurioale? —xut.
34 —¿Mi atuc no'ox anop taje, o mi
oy much'u layalbe? —xi ti Jesuse.
35 —Li vo'one ma'uc jurioon,
mu c'u jcuenta o. Ja' layic' tal
lachi'iltaque xchi'uc li totil
paleetique. ¿C'usi amul? —x'utat
yu'un ti Pilatoe.
36 —Ti muchu liyalbe ta jpas
mantale, ma'uc crixchano. Ti
crixchanouc liyalbee, lispoj li
jvinictaque, muc xi'aq'ue entrucal
ta sc'ob cajmeltsanejc'opticotic
ti yechuque, muc xiyiq'uic tal ti
yechuque. Pero ma'uc crixchano
liyalbe —xi ti Jesuse.
37 —Yu'un vo'ot chapas mantal
che'e —x'utat yu'un ti Pilatoe.
—Vo'on. Ti tal ayancon li' ta sba
balamile, ja' tal cal li c'usitic yeche.
Scotol ti much'utic tsc'an cha'iic li
c'usitic yeche, ja' cha'iic li c'usitic
chcale —xi ti Jesuse.
38 —¡Li'toe mu c'usi yech! —xi ti
Pilatoe.
C'alal laj yal chac taje, iloc'
noxtoc ti Pilatoe, ba sc'opon ti
cajmeltsanejc'opticotique.
—Ch'abal smul chca'i li vo'one.
39 Yu'un ti nopem xava'iic ti

chajloq'uesbeic ta chuquel jun
achi'ilic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic
ta mozoil ti ba'yi atot ame'ique,
¿mi ja' chajcoltabeic li'i ti chal ti ja'
chaspasic ta mantale? —xut.
40 Ja'o x'avlajetic xa liquel scotolic
noxtoc:
—¡Le'e, mu me xacolta! ¡Ja'
loq'ueso li Barrabase! —xiic.
Ti Barrabase j'elec'.

19 Ti Pilatoe iyal ti ac'u yac'bel
arsial ti Jesuse. I'ac'bat. 2 Ti
solteroetique ixotic ch'ix, ixojbeic
ta sjol ti Jesuse. Ja' la scorona ti ta
alele. Islambeic natil c'u'ul, morado.
3 —¡Yajpasvanejot ta mantal yilel
achi'iltac ca'uctic! —xutic.
Ismajbeic sat.
4 Iloc' noxtoc ti Pilatoe.
—Yo' xavilic o ti muc bu ijtabe
smule, chquic' loq'uel tal —xut ti
jchi'iltaque.
5 C'alal iloc' tal ti Jesuse, slapoj
xa'ox ti xotbil ch'ixe, sc'u'unoj xa'ox
ti morado c'u'ule.
—¡Q'uelavilic lachi'ilique!
—x'utatic yu'un ti Pilatoe.
6 C'alal iyilic ti totil paleetique
xchi'uc ti jchabiejtemploe,
x'avlajetic xa tajmec:
—¡Chamuc ta cruz! ¡Chamuc ta
cruz! —xiic.
—Ba milic ta cruz vo'oxuc che'e. Li
vo'one ch'abal smul chca'i —x'utatic
yu'un ti Pilatoe.
7 —Ti much'u tsp'is sba ta
Xch'amal Rioxe persa chich' milel
yu'un ja' yech chal li jleyticotique —
xiic ti cajmeltsanejc'opticotique.
8 C'alal iya'i ti Pilatoe ti “tsp'is sba
ta Xch'amal Riox” xiique, más to
ixi'. 9 I'ochic noxtoc ta yut opisina
xchi'uc ti Jesuse.
—¿Bu liquemot tal che'e? —xut.
Ti Jesuse muc xtac'av.
10 —¿C'u yu'un ti mu xatac'bone?
¿Mi mu xana' ti oy cabtele?
Xu' chacac' ta milel ta cruz, xu'
chajcolta —x'utat yu'un ti Pilatoe.
11 —Mu c'u xu' xacha'leon; ja' no'ox
ti c'usi chac' apas ti Riox ta vinajele
yu'un ja' layac'be lavabtele. Li vo'ote
jutuc amul. Ja' más tsots smul li
totil palee ti liyic' tale —xi ti Jesuse.
12 C'alal iya'i ti Pilatoe ti c'usi iyal
ti Jesuse, isnop ox c'uxi tscolta.
Pero ti jchi'iltaque x'avlajetic xa
tajmec:
—Mi chacolta li vinic le'e, yu'un
mu co'oluc ajol xchi'uc ti Césare. Ti
much'u tsp'is sba ta preserentee,
ja' tscrontain ti Césare —xutic ti
Pilatoe.
13 C'alal iya'i ti Pilatoe ti c'usi iyal
ti jchi'iltaque, iyal ti ac'u yiq'uel
loq'uel ta pana ti Jesuse. Li ti'nae
pasbil ta cemento. Tey pasbil ta
cemento xchotleb ta o'lol ti'na ti
coviernoe. Ja'o tey chba chotluc
c'alal chal c'u x'elan chcom sc'oplal
ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale.
Gabata sbi ta ebreo c'ope. Tey ba
chotluc ti Pilatoe. 14 Ja'o xa sc'ac'alil
ta smilic ch'iom chij ta sti'ic ta
sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti
ba'yi jtot jme'ticotique. Po'ot xa'ox
ol c'ac'al ti c'alal tey ba chotluc ti
Pilatoe.
—¡Q'uelavilic li much'u chaspasic ta
mantale! —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
15 X'avlajetic xa liquel ti jchi'iltaque:
—¡Ac'u chamuc! ¡Jipano ta cruz!
—xiic.
—¿Mi lec ti ta jipan ta cruz li
much'u chaspasic ta mantale?
—x'utatic yu'un ti Pilatoe.

—Ma'uc chispasoticotic ta
mantal le'e. Jun no'ox ti much'u
chispasoticotic ta mantale, ja' ti
Césare —xiic ti totil paleetique.
16 Ti Pilatoe ixch'un ti c'usi iyalic
ti jchi'iltaque. Iyal ti ac'u ba sjipanel
ta cruz ti Jesuse. Ti solteroetique
iyiq'uic ech'el ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

17 Ti Jesuse scuchoj ech'el scruzal
tey ibat yo' bu Baquel Jol Anima
sbi li balamile. Gólgota sbi ta
ebreo c'ope. 18 Tey isjipanic ta cruz
ti Jesuse. Isjipanic ta cruz cha'vo'
viniquetic uc. Ti scruzal Jesuse
ja' ta o'lol. 19 Ti Pilatoe iyac' ta
ts'ibael jpech tabla, isbajbeic ta
sjol scruzal ti Jesuse. "Li'i ja' Jesus
Nazaret. Ja' yajpasvanejic ta mantal
li jurioetique", xi ts'ibabil. 20 Ep
jchi'ilticotic isq'uelic ti c'usi yaloje,
yu'un tey no'ox ta ti' Jerusalén
ijipanat ta cruz ti Jesuse. Ts'ibabil
ta ebreo c'op, ta griego c'op, ta latin
c'op. 21 Ti totil paleetique, c'alal
iyilic c'u x'elan ts'ibabile, ora ba
yalbeic ti Pilatoe:
—¿C'u yu'un ti "ja' yajpasvanejic ta
mantal li jurioetique", xi avac'oj ta
ts'ibaele? Ti yechuque, ja' yech avac'
ta ts'ibael chac li'i: "Ja' isp'is sba ta
yajpasvanejic ta mantal li jurioetique",
xi ti yechuque —xiic ti totil paleetique.
22 —Ti c'u x'elan icac' ta ts'ibaele,
ac'u comuc xa o yech —x'utatic
yu'un ti Pilatoe.
23 C'alal laj xa'ox sjipanic ta cruz
Jesús ti chanvo' solteroetique,
ispasic ta chanch'ac ti sc'u'tac ti
Jesuse. Juch'ac iyich'ic. Icom to jlic
yu'un ch'abal sts'is. Jlic no'ox jalbil.
24 —Mu ya'uc jatic li jlic li'i.
Jq'ueltic much'u chich', tajincotic —
xut sbaic ti solteroetique.
Ti x'elan ispasic ti solteroetique, ja'
ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe.
"Ta xch'acbe sbaic ti jc'u'taque. Ta
xtajinic, ta sq'uelic much'u junucal
chich' ti jlic jc'u'e", xi onox ts'ibabil.
25 Ti sme' Jesuse xchi'uc ti
smuque, ja' ti María sbi uque ti
yajnil Cleofase, xchi'uc ti jun María
liquem tal ta jteclum Magdalae,
tey va'ajtic ta yoc scruzal ti Jesuse.
26 Vo'on ti yajchanc'opon Jesuse ti
más sc'anojon ica'ie, tey jchi'inojbe
ti sme'e. C'alal liyiloticotic ti Jesuse
—Ja' xa avol le'e —xut ti sme'e.
27 —Li jme'e ja' xa ame' —xiyut uc.
Iquic' ech'el ta jna ti sme' Jesuse.
Tey lixchi'in o.
28 Ti Jesuse sna'oj ti ic'ot xa scotol
ti c'u x'elan ts'ibabil sc'oplal ta sc'op
Rioxe. Slajeb xa iyal chac li'i:
—Chtaquij xa jti' —xi.
29 Tey pachal jboch binagre.
Ists'ajic esponja, ixojic ta isopo te',
isluchbeic muyel ta ye ti Jesuse.
30 C'alal ists'uts' ti Jesuse —Itoj xa
cu'un smul scotol li crixchanoetique
—xi.
Isnijan sba, ja'o iloc' xch'ulel.

Ja' li' yaloj ti ixenbat lanza ta xocon ti Jesuse

31 Vo'oticotic li juriooticotique
ja'o xa sc'ac'alil ta
jcuxticotic ta yoc'omal. Ti
cajmeltsanejc'opticotique mu
sc'anic ti tey jipajtic ta cruz chvay
ti oxvo'e. Ti jchi'iltaque persa ta
xchabiic li sávaro ta slajel sq'uinal
ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi
jtot jme'ticotique, yech'o un ba

yalbeic ti Pilatoe ti ac'u sc'asbel
yoquic yo' xchamic o ta orae. Mi
ichamique, xu' xa syalesic ta cruz.
32 Ti solteroetique i'albatic ti ac'u ba
sc'asbeic yoctaque. Ti june isc'asbeic
yoc. Ts'acal to isc'asbeic yoc ti otro
june, ja' ti much'utic tey jipajtic ta
cruz ta jujot xocon scruzal ti Jesuse.
33 Ti Jesuse muc sc'asbeic yoc yu'un
chamem xa iyilic c'alal ic'otic yo' bu
jipile.
34 Ac'u mi chamem xa iyilic ti
Jesuse, ti jun solteroe ixenbe to
lanza ta xocon. Ora iloc' xch'ich'el
xchi'uc vo'. 35 Li vo'one iquil c'u
x'elan icham ti Jesuse. Li c'usi
chacalbeique, yech, yu'un iquil
scotol. Ch'unic me uc ti ja' istoj li
jmultique. 36 Ti muc sc'asbat yoque,
ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op
Rioxe: “Mi jun sbaquel mu sc'asbat”,
xi onox. 37 Ts'ibabil noxtoc ta sc'op
Riox: “Chavilic ti much'u ta xenbat
xocon avu'unique”, xi onox.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Oy jun jchi'ilticotic ta jurioal,
José sbi. Liquem tal ta jteclum
Arimatea. Mucul xch'unoj ti ja'
t'ujbil yu'un Riox chispasoticotic ta
mantal ti Jesuse, yu'un ja' xi'em o
ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope. C'alal
iyil ti icham ti Jesuse, ba sc'opon ti
Pilatoe, ja' ba sjac'be mi xu' syales
ta cruz ti ánima Jesuse. Ti Pilatoe
iyac' permiso ti xu' syalese, ti ac'u
ba smuque. Isyales ti Josee. 39 Ital ti
Nicodemo uque, ja' ti ay lo'ilajuc ta
ac'ubaltic xchi'uc ti Jesuse. Yich'oj
tal cha'tos xuch'al te', pero mu. Ja'
li mirrae xchi'uc li aloee. Oy nan
treinta kilouc yalal. 40 Isc'amulanic
ta saquil poc' ti ánima Jesuse. Tey
capal isc'amic ti mirrae xchi'uc ti
aloee, ja' yo' mu xtuib oe. Yu'un
ja' yech jtalelticotic ti c'alal ta
jmuc jbaticotic vo'oticotic li
juriooticotique. 41 Ti bu isjipanic ta
cruz ti Jesuse, oy tey nopol ts'unbil
olivotic. Oy tey ch'ojbil ton ta yut
olivotic scuenta ánima. Ach' ch'en
to, mu to much'u tey tic'bil. 42 Ja'
tey ay stiq'uic ti Jesuse yu'un nopol
no'ox. Ti istiq'uic ta orae, yu'un ja'o
xa ta jcuxticotic ta smalel c'ac'al.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti Jesuse

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 Sob ta rominco, ja' li
primero c'ac'al xemanae,
ic' to'ox la ibat ta muquenal ti
María liquem tal ta Magdalae. Ti
c'alal ic'ote, iyil ti setetinbil xa'ox
la loq'uel li smac sti'il ch'ene. 2 Isut
tal ta anil, tal yalboticotic, vo'on
xchi'uc ti Simon Pedroe, vo'on ti
más sc'anojon ica'i ti Jesuse.
—Isloq'uesic xa ti Cajvaltique.
Na'tic bu ay yaq'uic —xiyutoticotic
yulel.
3 Ora libatoticotic ta muquenal
xchi'uc ti Pedroe. 4 Co'ol anil
libatoticotic. Li vo'one lijelav ech'el,
ba'yi lic'ot ta ti' ch'en. 5 Ijnach'ita
ochel li yut ch'ene. Iquil ti tey losol
ti saquil poq'ue pero muc xi'och.
6 Ti c'alal ic'ot ti Simon Pedroe, ora
i'och. Iyil ti tey losol ti saquil poc'
c'ambil o to'ox ti ánima Jesuse. 7 Iyil
ti tey balbil comel ti sut'obil sjole,
pero slecoj xchi'uc ti sc'amobile.
8 Vo'on ti ba'yi lic'ote, ts'acal to
li'och ta yut ch'en. C'alal iquil c'u
x'elan comem ti poq'uetique, ijch'un
ti icha'cuxi xa loq'uel ti Cajvaltic

Jesuse. 9 Mu to'ox jna'beticotic
smelol ti ts'ibabil onox ta sc'op
Riox ti persa ta xcha'cuxi loq'uel
ta smuquenal ti Cajvaltic Jesuse.
10 Lisut ta jna'ticotic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol María Magdala ti Jesuse

(Mr. 16.9-11)

11 Ti Maríae tey icom ta ti' ch'en,
choq'uita sba. Ti c'alal yolel ch-
oq'ue, isnach'ita la ochel li yut
ch'ene. 12 Iyil la ti tey chotajtic
cha'vo' anjel ta vinajele, jun la ta
sjol, jun la ta yoc ti yo' bu telanbil
to'ox ti ánima Jesuse. Sac la ti
sc'u'ique.
13 —Ants, ¿c'u yu'un ti cha'oq'ue?
—x'utat la ti Maríae.
—Yu'un isloq'uesic xa ti Cajvale.
Mu jna' bu ba yaq'uic —xut la ti
anjeletique.
14 C'alal laj yal chac taje, isq'uel la
spat. Iyil la ti tey va'al jun vinique,
pero muc la xojtiquin mi ja' ti
Jesuse.
15 —¿C'u yu'un ti cha'oq'ue?
¿Much'u chasa'? —x'utat la yu'un ti
Jesuse.
Ti Maríae isnop la ti ja' ti
jchabiejts'unubaltique.
—Totic, mi vo'ot aloq'ues ti ánimae,
albon ca'i bu ay avac' yu'un ta jcuch
ech'el —xut la.
16 —¡María! —x'utat la yu'un ti
Jesuse.
Ti Maríae ijoyij la, isc'opon la ta
jc'opticotic, ja' li ebreo c'ope:
—¡Raboni! —xut la. Li Rabonie
"jchanubtasvanej", xi smelol.
17 —Mu me xtal apicon yu'un
chibat xa yo' bu ti Jtote. Batan,
ba albo ya'iic li jchi'iltaque, ja' li
much'utic co'ol quich'ojtic ta muc'
ti Jtotic Riox jchi'uctique: "Ja' yech
iyal tal li Jesuse: Chibat xa yo' bu
ti Jtote, ja' Atotic uc. Ja' Cajval, ja'
Avajvalic uc, xi", xavut me c'otel li
yantique —x'utat la yu'un Jesús ti
Maríae.
18 Ti María liquem tal ta Magdalae
isut tal.
—Iquil xa ti Cajvaltic Jesuse —
xiyutoticotic yulel vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotic ti Jesuse.
Ti c'usitic i'albat yu'un ti Jesuse
liyalboticotic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol yajchanc'optac ti Jesuse

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 C'alal ic' xa'ox osil ta
primero c'ac'al xemanae, ja' li
romincoe, teyoticotic ta yut na,
vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic
ti Jesuse. Lec jmacojticotic ti
ti'nae, yu'un xi'emoticotic o ti
cajmeltsanejc'opticotique. Tey
ic'ot ti Jesuse. C'alal iquilticotique,
tey xa va'al ta o'lol yo' bu
tsoboloticotique.
—Junuc me avo'onic
—xiyutoticotic.
20 Iyac' quilticotic ti bu yayijem
ti sc'obe xchi'uc ti xocone.
Ijch'unticotic ti ja' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ximuyubajoticotic xa.
21 Liyalboticotic noxtoc:
—Junuc me avo'onic. Ja' chac
c'u cha'al listac tal ta yalel a'yuc
c'usi yaloj ti Jtote, ja' no'ox yech
chajtaquic ech'el ta yalel a'yuc ti
c'usi caloje —xiyutoticotic.
22 Ti Jesuse lisvuch'taoticotic.
—Ich'ic ti Ch'ul Espíritu uque. 23 Ti
much'utic chavaq'uic ta pertonal

mi oy c'usi chopol ispasique, ja'
no'ox yech ch-aq'ueic ta pertonal
yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic
mu xavaq'uic ta pertonale, ja' no'ox
yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un
ti Riox uque —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja'to ixch'un ti Tomase ti c'alal iyil stuc ti cha'cuxiem xa ti Jesuse

24 Ti Tomase ti vach xcuticotique,
ch'abal ox tey ti c'alal ic'ot ti Jesuse.
Ti Tomase ja' lajchavo'oticotic o ta
yajchanc'op ti Jesuse.
25 —Iquilticotic xa ti Cajvaltic
Jesuse —xcuticotic.
—Ja'to mi iquil jtuc li yav lavux
ta sc'obe, mi ijpajbe sni' jc'ob ta yav
lavuxe, mi ijtic' ochel jc'ob ta yav
lanza ta xocone, ja'to ta jch'un ti
cha'cuxiem xae —xiyutoticotic.
26 Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'al
iquilticotique, ja'o tey tsoboloticotic
noxtoc ta yut na. Tey xa ti Tomas
uque. Lec jmacojticotic ti ti'nae.
Tey ic'ot noxtoc ti Jesuse. C'alal
iquilticotique, tey xa ta o'lol yo' bu
tsoboloticotique.
—Junuc me avo'onic
—xiyutoticotic.
27 I'albat ti Tomase:
—La' pajo li sni' ac'ob ta yav
lavuxe. Q'uelavil li jc'obe. Tic'o
ochel lac'ob li' ta yav lanza ta
jxocone. Mu me teyuc no'ox
xanopilan, ch'uno ti cha'cuxiemon
xae —x'utat.
28 —¡Vo'ot Rioxot, vo'ot Cajvalot!
—xi ti Tomase.
29 —Tomás, ja'to ach'un ti c'alal
avil atuc ti cha'cuxiemon xae. Toj
lec ti much'utic ta xch'unic ti muc
xiyilique —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u yu'un ti iyich' ts'ibael li vun li'i

30 Vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique, iquilticotic
ti ep iyac' iluc slequilal syu'elal
ti Jesuse pero muc xich' ts'ibael
scotol li' ta vune. 31 Ti c'u yepal
iyich' ts'ibaele, ja' yo' xach'unic o
ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, ti ja'
t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox
chtal pasvanuc ta mantale. Mi
chach'unique, chacuxiic o ta sbatel
osil.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol vucvo' yajchanc'optac ti Jesuse

21 Vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique,
ts'acal to iquilticotic ta ti'nab
Tibérias ti Jesuse. Ja' yech
iquilticotic chac li'i: 2 Teyoticotic ta
ti'nab xchi'uc jchi'iltac, ja' ti Simon
Pedroe, xchi'uc ti Tomase ti vach
xcuticotique, xchi'uc ti Natanaele
ti liquem tal ta jteclum Caná ta
estado Galileae. Tey jbanquil uc ti
Zebedeo sbi ti jtoticotique. Tey otro
cha'vo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op
ti Jesuse.
3 —Chba jtsac tal choy —
xiyutoticotic ti Simon Pedroe.
—Batic, chba jchi'inoticotic uc
—xcuticotic.
Li'ochoticotic ta canova,
libatoticotic. Sjunul ac'ubal
ijsa'ticotic ti choye pero mi jcot
muc bu ijtaticotic. 4 Ti c'alal isacube,
iquilticotic ti tey ta ti'nab ti Jesuse.
Muc xcojtiquinticotic mi ja'.

5—Jcremotic, ¿mi ataic xa li
choye? —xiyutoticotic.
—Ch'abal to —xcuticotic.
6—Jipo ochel ta abats'ic'obic
lanuti'ique, tey chataic
—xiyutoticotic.
Ti c'alal ijipticotique, inoj tajmec
ta choy. Muc xlic cu'unticotic ochel
ta yut canova. 7Vo'on li Juanone ti
más sc'anojon ica'i ti Jesuse,
—¡Ja' li Cajvaltic Jesuse! —xcut ti
Pedroe.
C'alal iya'i ti Simon Pedroe ti ja'
ti Cajvaltic Jesuse, ora islap sc'u'
yu'un sloc'oj to'ox. Isjip sba ta nab,
ba sta ti Jesuse. 8Li vo'oticotique
ta canova liloc'oticotic, tey
jquilojticotic loq'uel ti jnuti'ticotique
yu'un noj ta choy. Mu másuc nom li
ti'nabe, oy no'ox nan cien metrouc
snamal.
9Ti c'alal liloc'oticotic ta ti'nabe,
iquilticotic ti tey tsoybil c'oq'ue,
bats'i lec yac'lel. Tey chta'aj jcot
choy. Oy tey pan noxtoc.
10—Ich'ic tal cha'cot oxcotuc
lachoyique —xiyutoticotic ti Jesuse.
11I'och ta canova ti Simon
Pedroe, ba snit loq'uel ta ti'nab ti
jnuti'ticotique. Noj ta muc'tic choy.
Oy ciento cincuenta y tres. Ac'u
mi ep ti choye pero muc xjat ti
stsacobile.
12—La' ve'anic —xiyutoticotic ti
Jesuse.
Mi jun muc jac'ticotic ti much'ue
yu'un icojtiquinticotic ti ja' ti
Cajvaltic Jesuse. 13Ti Jesuse istam
ti pane xchi'uc ti vobil choye,
liyac'boticotic.
14Ja' yox'ech'elal o iquilticotic ti
Jesuse ti c'alal cha'cuxiem xa'ox
loq'uel ta smuquenale.

**Ja' li' yaloj ti i'albat ti Pedroe
ti c'u x'elan chtune**

15Ti c'alal laj ve'iconticotique, ja'
yech lic albatuc ti Simon Pedroe:
—Simón, screm Jonás, ¿mi
más to ac'anojon chac c'u cha'al
lachi'iltac li'i? —x'utat yu'un ti
Jesuse.
—Cajval, ana'oj ti jc'anojote —xut.
—Ti much'utic ach' to lic
yich'icon ta muq'ue, q'uelbon me
chac c'u cha'al tsq'uel smimi'ic li
jchabichijetique —x'utat.
16—Simón, screm Jonás, ¿mi
ac'anojon? —x'utat noxtoc.
—Cajval, ana'oj ti jc'anojote —xut.
—Ti much'utic vo'ne xa lic
yich'icon ta muq'ue, chabibon me
chac c'u cha'al ta xchabi xchijic li
jchabichijetique —x'utat.
17—Simón, screm Jonás, ¿mi
ac'anojon? —x'utat ta yox'ech'elal.
Ti Pedroe iyat o yo'on ti
yox'ech'elal xa ijac'bate.
—Cajval, ana'oj scotol. Ana'oj ti
jc'anojote —xut.
—Scotol ti much'utic yich'ojicon
ta muq'ue, sa'bo sve'elic chac
c'u cha'al tsa'be sve'el xchijic
li jchabichijetique. 18Ta melel
chacalbe, ti c'alal c'oxot to'oxe mu
c'u vocol ava'i; atuc alap ac'u', labat
ti bu sc'an avo'one. Pero ti c'alal
xamolibe, chachuque. Alich'oj ac'ob
ta te' chacham —x'utat yu'un ti
Jesuse.
19Ti i'albat chac taje, ja' iya'i o ti
Pedroe ti c'u x'elan ta xchame. Ti ja'
yech ta xchame, ja' chac' o ta ich'el
ta muc' ti Rioxe.
—Ich'on o me ta muc' —x'utat
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yech scotol ti c'usitic ists'iba ti Juane

20 Ti Pedroe iyil ti nap'alon
ech'el ta spatique, vo'on li
Juanone ti más sc'anojon ica'i ti
Jesuse, ti tey ts'eelon ta xocon
ti c'alal live'oticotique, ja'o ti
c'alal ijac'be ti much'u junucal
ch-ac'on o entrucale. 21 C'alal liyil
ti Pedroe —Cajval, li jchi'il li'i
¿c'u x'elan ta xcham uc? —xut ti
Jesuse.
22 —Mi sc'an co'on ti cuxul chul
jta ti c'alal xicha'sut tale, mu
acuentauc. Li vo'ote ich'on o me ta
muc' —x'utat.
23 Ora iya'iic ti jchi'iltactic
ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe ti muc bu chicham ti
yalojique. Ti Jesuse muc xal ti muc
bu chichame. Ja' no'ox iyal: “Mi
sc'an co'on ti cuxul chul jta ti c'alal
xicha'sut tale, mu acuentauc”, x'utat
ti Pedroe.
24 Scotol ti c'usitic ijts'iba li'i yu'un
iquil ica'i jtuc, vo'on li Juanone, ti
yajchanc'opon to'ox ti Jesuse. Ja'
yech ispas, ja' yech iyal ti Jesuse.
25 Toj ep c'usitic ispas ti Jesuse.
Ti iyich'uc ts'ibael scotole, toj ep
libroetic ti yechuque. Ti c'u yepal
ts'ibabil li'i, xu' chicuxiotic o ta
sbatel osil.

SVUN HECHOS

JA' LI' TS'IBABIL TI C'U X'ELAN IYALIC A'YUC SC'OPLAL CAJVALTIC JESUS TI APOXTOLETIQUE

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta stac tal ti Ch'ul Espíritue

1 Teófilo, ti vun lajts'ibabe ta
ba'yie, vo'on li Lucasone, lacalbe
xa ti c'usitic ispas ti Jesuse, ti c'u
x'elan ichanubtasvan ti c'alal li' to'ox
ta sba balamile. 2 Lavie yan xa o c'usi
chacalbe. C'alal mu to'ox la chbat ta
vinajel ti Jesuse, ip'ijubtasat la yu'un
ti Ch'ul Espíritue, i'albatic la comel
mantal li apoxtoletique. 3 C'alal
cha'cuxiem xa'oxe, iyilulanic to la
cha'vinic c'ac'al. Más to la i'albatic c'u
x'elan ta spasvan ta mantal ti Rioxe.
Ja' la isna'ic o ti cha'cuxieme.
4 C'alal xchi'uquic to'ox la ti
Jesuse —Mu to me xaloq'uic ech'el
li' ta Jerusalene. Malaic ti Ch'ul
Espíritue ti yaloj onox ti Jtotic Riox
ta vinajele ti chacac'beic chac c'u
cha'al lacalbeic onoxe. 5 Ti Juane
layac'be avich'ic vo'. Li vo'one po'ot
xa xacac'beic ti Ch'ul Espíritue
—x'utatic la comel.

Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse

6 C'alal tsobolic to'ox la xchi'uquic
ti Jesuse —Cajval, ¿mi ista xa
yora noxtoc ti li' xa no'ox chloc'
preserente ta jlumaltique? ¿Mi vo'ot
xa cha'och? —xutic la.
7 —Mu acuentaicuc c'usi ora. Stuc
no'ox sna'oj ti Jtotic Rioxe yu'un ja'
scuentainoj scotol. 8 Ti c'alal xtal
xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritue, ja' ta
stsatsubtas avo'onic. Chavalic a'yuc c'usi
caloj li' ta jteclum Jerusalene, xchi'uc
li' ta estado Judeae, xchi'uc ta estado
Samaria, xchi'uc ta sjunlej balamil
—x'utatic la comel yu'un ti Jesuse.
9 Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ja'o
la imuy ta vinajel. Li apoxtoletique
iyilic la imuy. Imac la ta toc, ich'ay la
ta satic. 10 Ti c'alal sq'uelojic muyel
vinajel yo' bu imuy ti Jesuse, ja'o la
iyilic tey va'ajtic cha'vo' anjel ta sts'elic,
co'ol la xchi'uc vinic yilel. Sac la sc'u'
xcha'va'alic.
11 —Jgalileaetic, ¿c'u yu'un chaq'uelic
li vinajele? Ti c'u x'elan imuy li Jesuse,
ja' no'ox yech ta xcha'sut tal —x'utatic
la yu'un ti anjeletique.

Ja' li' yaloj ti ist'ujbeic sq'uexol ti Judase

12 Teic ox la ta vits Olivotic ti
c'alal imuy ta vinajel ti Jesuse.

Li vits Olivotique nopol xil sba
xchi'uc Jerusalén. Ja' no'ox yech
snamal chac c'u cha'al snamal
chanavic ta sc'ac'alil ta xcuxic
li j'israeletique. Li apoxtoletique
isutic la ta Jerusalén. 13 Ti c'alal
ic'otique, imuyic la ta xcha'cojol
jolna yo' bu xch'amunojique. Ja'ic li
Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc
li Juane, xchi'uc li Andrese, xchi'uc
li Felipee, xchi'uc li Tomase, xchi'uc
li Bartolomee, xchi'uc li Mateoe,
xchi'uc li otro jun Jacoboe li screm
Alfeoe, xchi'uc li Simone ti ochem
to'ox ta partido jzeloteetique,
xchi'uc li Judas yits'in Jacoboe.
14 Tey la tsobol o scotolic, co'ol la
isc'oponic Riox jujun c'ac'al. Tey
la xchi'uquic jayvo' antsetic. Tey
la xchi'uquic noxtoc ti María sme'
Jesuse, xchi'uc yits'intac ti Jesuse.
15 Ti c'alal tey tsobolic uc ti yane
ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristo uque, ja'o la isva'an sba
ta o'lol li Pedroe. Oy nan ciento
veinteuc ti tey tsobolique.
16 —Jchi'iltactic, viniquetic,
antsetic, ic'ot onox ti c'usi ts'ibabil
ta sc'op Riox ti ta más vo'nee
ti c'alal ich'amunbat ye yu'un
Ch'ul Espíritu ti Davide. Ja' iyal
ti c'usi ispas xa ti Judase, ja' ti
iyic' ech'el ti much'utic ixchuquic
ti Jesuse. 17 Ti Judase co'ol to'ox
yajchanc'opoticotic ti Jesuse. Ti ta
alele, chal a'yuc uc ti c'usi iyal ti
Jesuse —xi la li Pedroe.
18 Ti Judase itojat la ti iyac'
entrucal ti Jesuse. Ts'acal to ba la
sutes ti stojole, ismanic o la osil. Ti
Judase ba la sjoc'an sba chamuc
yo' bu ti osil ismanique. Ja' no'ox
la ti muc tey joc'ol icom chac c'u
cha'al isnope. Ip'aj la, ts'ucul la ic'ot.
Toj la loq'uel sbiquil. 19 Iya'iic la ti
much'utic tey nacal ta Jerusalene,
Acéldama la isbiin ti osile. Li
Aceldamae "Ch'ich' Lum", xi smelol.
20 Iyal la noxtoc li Pedroe:
—Ts'ibabil onox ta svunal
jq'uevujtic:
Mu me much'u xba nacluc teyo'e,
xi ts'ibabil. Ts'ibabil noxtoc ti yan o
much'u chich' li yabtel Judase.
21-22 'Yech'o un persa ta jt'ujbetic
sq'uexol. Ja' ta jt'ujtic junuc li
much'utic li' onox jchi'uctique, ti
scotol c'ac'al co'ol ijchi'inticotic ta
xanvil ti Cajvaltic Jesuse, yo' co'ol
xcalticotic ti icha'cuxi ti Jesuse. Ja'
ta jt'ujtic junuc li much'utic co'ol
iquilticotic i'ac'bat yich' vo' yu'un
Juan ti Jesuse c'alal to ti ibat ta
vinajele —xi la li Pedroe.
23 Ist'ujic la cha'vo'. Ti june José
Barsabás la sbi. Justo la sbi noxtoc.
Ti june Matías la sbi. 24-25 Ti c'alal
laj st'ujique, isc'oponic la Riox.
—Cajval, vo'ot avilojbe yo'on li
crixchanoetique. Li cha'vo' li'i ac'o
quilticotic much'u junucal ti at'ujoje,
yu'un ta x'och ta avaj'apoxtol uc.
Ja' ta x'och ta sq'uexol ti Judase. Ti
Judase ich'ay yu'un isa' smul, yech'o
ti ba yich' castico ta sbatel osile —
xiic la ti c'alal isc'oponic Rioxe.
26 Lic la tajinicuc li apoxtoletique,
ja' la isq'uelic o much'u junucal ta
xcom. Ja' la icom yu'unic ti Matíase.
Yech'o un ipasic ta lajchavo' noxtoc
li apoxtoletique.

Ja' li' yaloj ti ital ti Ch'ul Espíritue

2 Ta q'uin Pentecostese tey la
tsobolic ta jun na li lajchavo'e,
xchi'uc ti yane ti xch'unojic li sc'op

Riox uque. 2 Iya'iic la ti oy c'usi tsots
ibac' ta vinajele. Co'ol la xchi'uc
ic' ti tsots xjumumete. Iya'iic la
scotolic ti bu chotajtique. 3 Co'ol
la xchi'uc lebc'oc' iyilic, ic'ot la ta
sjolic jujun. 4 Tal la chi'inaticuc
scotolic yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ja'o
la ic'opojic ta yantic c'op, ja' la ti
c'usi c'opal iyulesbat ta sjolic yu'un
ti Ch'ul Espíritue.
5 Tey la talemic ta Jerusalén uc ti
jurioetique ti stanioj sbaic ech'el ta
yantic balamile, ja'ic la ti much'utic
yich'ojic ta muc' ti Rioxe. 6 Ti c'alal
iya'iic ti c'usi xjumumete, ora la
istsob sba scotolic. Iya'iic la ti
naca ta sc'op stuquic ic'oponatique,
xch'ayet xa la yo'onic tajmec.
7 —Li much'utic li' ta xc'opoje,
¿mi ma'uc jchi'iltactic ti liquemic
tal ta estado Galileae? 8 ¿C'u
cha'al ti sna'ic li jc'optique? ¿C'uxi
ixchanic? 9 Yu'un ep ta tos jc'optic
ti li' talemotic ta q'uine. Liquemotic
tal jlom ta Partia, jlom ta Media,
jlom ta Elám, jlom ta Mesopotamia,
jlom li' ta estado Judeae, jlom ta
Capadocia, jlom ta Ponto, jlom
ta Asia. 10 Jlom liquemotic tal ta
Frigia, jlom ta Panfilia, jlom ta
Egipto, jlom ta Africa ta sjelavel
jteclum Cirenee. Talem jlom
jromaetic ti ja' yech xch'unojic chac
c'u cha'al jch'unojtique. Talem jlom
jchi'iltactic ti tey nacal ta Romae.
11 Jlom liquemic tal ta Creta, jlom ta
Arabia. Pero jcotoltic xca'i ta jc'optic
li c'usitic ach' to ispas ti Rioxe —xut
la sbaic.
12 Xch'ayet xa la yo'on scotolic, mu
la sna'ic c'u yu'un ti x'elan ic'ote.
—¿C'usi smelol xana'ic? —xut la
sbaic.
13 Ti jlome ilabanvanic la:
—Yu'un nan ta xyacubic —xiic la.

Ja' li' yaloj ti oxmil j'israeletic ixch'un sc'op Riox ti c'alal ic'opoj ti Pedroe

14 Li Pedroe isva'an la sba xchi'uc
ti buluchvo' xchi'iltaque. Tsots la
ic'opoj.
—Jchi'iltactic, vo'oxuc ti li'
nacaloxuc ta estado Judeae
xchi'uc vo'oxuc ti li' talemoxuc ta
Jerusalene, a'yic me li c'usi ta xcale.
15 Muc bu chiyacuboticotic chac c'u
cha'al chavalique yu'un baluneb to
ora. 16 Li c'usi chavilique, ja' ic'ot xa
ti c'usi iyal ti Joel yaj'alc'op Riox ti
ta vo'nee.
Ja' yech liyalbe ti Rioxe, xi ti
Joele.
17 Ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li
balamile, ep crixchanoetic ta
sjunlej balamil ta xcac'beic
xchi'in Ch'ul Espíritu ti junon
jchi'uque.
Ti amomique ja'o chlic yalic ti
c'usi caloje, ac'u mi crem, ac'u
mi tseb.
Ti bu sva'lej xa scremique
chcac'be yil li c'usi leque.
Ti moletique oy c'usi chcac'be
yil ta svayichic.
18 Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue,
mi vinic, mi ants,
chcac'be xchi'in Ch'ul Espíritu ti
junon jchi'uque.
Chlic yalic a'yuc ti c'usi
chcalbee.
19 Chcac' ta vinajel, chcac' ta
balamil ti c'usi xi'el sbae;
ch'ich', xchi'uc c'oc', xchi'uc
ch'ayil.
Ta xi'ic o ti crixchanoetique.

20 Ta x'ic'ub yu'un ta xmac sat li
c'ac'ale.
Li jch'ulme'tique ta stsajub chac
c'u cha'al ch'ich'.
Ja' yech ta xc'ot ti c'alal po'ot
xa'ox xcalbe bu chbat ta sbatel
osil li crixchanoetique.
Ja'o xa chvinaj ti much'utic ta
xcuxiic ta sbatel osile,
xchi'uc ti much'utic ta x'ochic ta
c'oc' ta sbatel osile.
21 Scotol ti much'utic tsc'an
chcuxiic ta sbatel osile, chcac'
cuxlicuc,
xi ti Rioxe, xi onox ti Joele.
22 'Jchi'iltactic, a'yic me li c'usi
chcale. Vo'otic li j'israelotique,
ac'u jyules ta joltic ti ep ta ech'el
iyac' iluc slequilal syu'elal ti Jesus
Nazarete. Iquiltic c'u x'elan ispas.
Xch'ayet xa co'ontic. Ta melel ti
ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe, yu'un
naca ta syu'el Riox ispas. 23 I'aq'ue
entrucal yu'un onox yech snopoj ti
Rioxe. Vo'oxuc atsaquic, avac'beic
smil ta cruz ti much'utic mu
xich' ta muc' ti Rioxe. 24 Ti Rioxe
ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal
yu'un mu onox bu ta xcham o. 25 Ti
David ti ta vo'nee ja' yech iyalbe ti
Rioxe:
Achi'inojon sjil c'ac'al.
Li'ot ta jpat ta jxocone, yech'o ti
mu xixi'e.
26 Yech'o un sjunul co'on ta
xcalbe jchi'iltac ti quiloj
chac'uxubinone.
Ti c'alal xichame, jna'oj ti
chacha'cuxesone.
27 Muc bu chicham o.
Muc bu ta xc'a' jpat jxocon,
vo'on lach'amalone.
28 Avalbon xa ti chicuxi ta sbatel
osile.
Jun co'on ta sbatel osil ti c'alal
xc'ot jchi'inote,
xi ti c'alal isc'opon Riox ti Davide.
29 'Jchi'iltactic, jna'ojtic ti mu
sc'oplaluc stuc ti iyale. Ti Davide
icham, ismuquic. Jna'ojtic ti bu
mucbile. 30 Ti c'usi iyal ti c'alal
isc'opon Riox ti Davide, ja' sc'oplal
ti Cajvaltic Jesuse yu'un ja' yech
isc'opon Stot ti Cajvaltic Jesuse. Ti
Davide ich'amunbat no'ox ye, yu'un
ja' yaj'alc'op Riox. I'albat noxtoc
yu'un ti Rioxe ti jun smom ta
xcom ta sq'uexole ti ja' chispasotic
ta mantal, vo'otic li juriootique.
31 Yech'o ti iyal ti ta xcha'cuxi ti
Cristoe, ti muc bu ta xcham oe, ti
muc bu ta xc'a' li spat xocone. Ja'
ic'ot ti c'usi iyale. 32 Riox ixcha'cuxes
ti Jesuse. Vo'oticotic iquilticotic.
33 Ta syu'el Riox i'iq'ue muyel ta
vinajel ti Jesuse. Lavie tey xa chotol
ta sbats'ic'ob ti Rioxe. Albil onox
yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele ti ta
stac tal ti Ch'ul Espíritue. Yech'o un
tal xa xchi'inoticotic. Avilic, ava'iic
xa uc. 34-35 Ti Davide muc xbat ta
vinajel xchi'uc spat xocon, pero ja'
yech iyal:
Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:
"Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil
xch'un o amantal cu'un scotol
lacrontae",
x'utat, xi ti Davide.
36 'Ac'u jyules ta joltic jcotoltic,
vo'otic li j'israelotique, ti Jesús
avaq'uic ta milel ta cruze, ja' st'ujoj
Riox ti tspasvan ta mantale, ti tstoj
jmultic jcotoltique —xi la li Pedroe.

37 Ti c'alal iya'iic ti xchi'iltac ta
jurioale ti c'usi iyal li Pedroe, iyat
la yo'onic tajmec yu'un li smulique.
—Jchi'iltactic, ¿c'usi tsc'an ta
jpasticotic? —x'utat la li Pedroe
xchi'uc li xchi'iltac ta apoxtolale.
38 —Ictaic xa spasel li c'usitic
chopole, ich'ic vo' ta scuenta ti
Jesucristoe yo' xayac'beic o pertonal
yu'un amulic ti Rioxe, yo' xtal
xchi'inoxuc o ti Ch'ul Espíritue.
39 Ti Rioxe yaloj onox ti chac'be
xchi'in Ch'ul Espíritu ti much'utic
ta xch'un iq'uel yu'un ti Rioxe. Xu'
chaxchi'inic uc. Xu' xchi'inatic li
jch'amaltic uque. Xu' xchi'inatic li
much'utic ma'uc jchi'iltique mi ta
xch'unic iq'uel yu'un ti Rioxe —xi la
li Pedroe.
40 Li Pedroe ep to la c'usi iyal. Ti
slajeb xa ti c'usi iyale —Ich'ic ta
muc' ti Rioxe yo' mu xa'ochic o ta
c'oq'ue chac c'u cha'al ta x'ochic ta
c'oc' ta sbatel osil li much'utic mu
xich' ta muq'ue —xi la.
41 Ti jayvo' ixch'un c'usi iyal ti
Pedroe iyich'ic la vo'. Ta jun no'ox
c'ac'ale ixch'unic la oxmil xchi'iltac.
Ja' la yech ip'ol ti much'utic chich'ic
ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
42 Sjunul la yo'on ixch'unic ti c'usi
i'albatic yu'un li apoxtoletique. Co'ol
la sjolic scotolic. Ixchi'in la sbaic
ta sc'oponel Rioxe. Sjunul la yo'on
ispasic chac c'u cha'al iyac' iluc
ti Cajvaltic Jesuse ti c'alal i'ac'bat
sve'ic pane, ti i'ac'bat yuch'ic ya'lel
uva li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti co'olco'ol iscolta sbaic ti jayvo' ixch'unic li sc'op Rioxe

43 Li apoxtoletique ep la ta ech'el
iyaq'uic iluc slequilal syu'elal
Riox yu'un la tey xchi'uquic.
Xch'ayet xa o la yo'onic scotol li
crixchanoetique. 44 Ti much'utic
ixch'un li sc'op Rioxe, co'olco'ol la
iscolta sbaic, ixch'acbe la sbaic ti
c'usitic oy yu'unique. 45 Ti c'alal
iyilic ti ch'abal c'usuc yu'un ti
yantique, ixchon la yosilic jlom,
ixchon la c'usuc yu'unic jlom. Ti
stojole ja' la iyac'beic ti much'utic
ch'abal c'usuc yu'une. 46 Scotol la
c'ac'al istsob sbaic ta ti' muc'ta
templo ta Jerusalén. Isve'ic la pan
ta snaic, iyuch'ic la ya'lel uva yu'un
sna'ojic ti ja' icham ta scoj jmultic
ti Cajvaltic Jesuse. Co'ol la ive'ic,
xmuyubajic xa la scotolic. Lec la iyil
sbaic tajmec.
47 —Coliyalbotic Riox ti istoj li
jmultique —xiic la.
Lec la i'ileic yu'un sjunlej jteclum.
Ti Cajvaltic Jesucristoe ip'ol la
yu'un jujun c'ac'al ti much'utic
ixch'unic ti tojbil smulique.

Ja' li' yaloj ti ilecub yoc jun coxo ti tey chotol ta sti' scorraltonal muc'ta temploe

3 Li Pedroe xchi'uc li Juane
ba la sc'oponic Riox ta ti'
muc'ta templo. Ta oxib la ora xmal
ibatic, yu'un ja'o yora ta sc'oponic
Riox scotol ti xchi'ilique. 2 Tey la
chotol ista jun xchi'ilic, coxo la
ayanem. Scotol la c'ac'al chcuche
ech'el, tey la chc'ot xchotanel ta
sti' scorraltonal muc'ta templo yo'
“Leclec Sba” xi sbie. Tey to'ox la ta
sc'an limoxna ti coxoe. 3 Ti c'alal
iyil ti ta x'ochic ta yut corralton li
Pedroe xchi'uc li Juane, ic'anbatic la
limoxna. 4 Li Pedroe xchi'uc li Juane
isq'uelbeic la sat ti coxoe.

—Q'ueloticotic —xut la li Pedroe.
5 Ti coxoe iq'uelvan la. Ismala la
mi oy c'usi ta x'ac'bat.
6 —Ch'abal jtaq'uin pero oy c'usi
chacac'be. Ja' ta syu'el ti Jesucristo
Nazarete chacalbe, va'lan, xanavan
—xut la coxo li Pedroe.
7 Li Pedroe istsacbe la sbats'ic'ob
ti coxoe, isnit la liquel. Ora la
itsatsub xchibal yoc. 8 Ip'it la, va'al
la ic'ot, lic la xanavuc. Ichi'ineic la
ochel ta yut scorraltonal templo li
Pedroe xchi'uc li Juane. Juliquel la
chanav, juliquel la chp'itomaj ochel,
xmuyubaj xa la tajmec.
—Coliyal Cajvaltic ti lecon xae —
xi la.
9 Ep la crixchanoetic iyil ti
chanav xa ti coxoe, ti "coliyal
Riox", xie. 10 Iyojtiquinic la ti ja' ti
jc'anlimoxna to'oxe ti tey xchotet ta
sti' scorraltonal templo yo' "Leclec
Sba" xi sbie. Xch'ayet xa la yo'onic
ti c'alal iyilic ti lec xa ti coxoe.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Riox ta scorirolal muc'ta templo ti Pedroe

11 Tey ta scorirolal muc'ta templo
yo' Salomón sbie, tey la isva'an
sbaic li Pedroe xchi'uc li Juane. Tey
la xchi'uquic ti coxo to'oxe yu'un la
mu x'ictavan. Ti crixchanoetique
xch'ayet xa la yo'onic ti lec xae.
Istsob la sbaic tal scotolic. 12 Li
Pedroe c'alal iyil ti istsob sba tal ti
crixchanoetique,
—Jchi'iltactic, ¿c'u yu'un ti
xch'ayet avo'onique? ¿C'u yu'un ti
chaq'ueloticotic tajmeque? Mu me
xavalic ti ta jyu'el jtucticotique, ti
ta slequil co'on jtucticotic ti chanav
xa li vinique. 13 Ti Riox yich'ojic
ta muc' ti jmuc'tatotic ti ta más
vo'nee, ja' ti Abraame, xchi'uc ti
Isaaque, xchi'uc ti Jacove, iyac'
iluc ti oy syu'el ti Xch'amale, ja' ti
Jesuse, ti avac'beic entrucal Pilatoe.
Ti c'alal ta ox scolta li Pilatoe, li
vo'oxuque muc xac'anic ti ta xcole.
14 Ja' muc xac'anic ti ja' ta xcol ti
much'u ch'abal smule, ti lec yo'one.
Ja' ac'anbeic scolel ti jmilvaneje.
15 Ja' avaq'uic ta milel ti much'u
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.
Pero icha'cuxesat yu'un ti Rioxe. Li
c'usi ta xcalticotique, yech, yu'un
iquilticotic. 16 Jch'unojticotic ti
oy syu'el ti Jesuse. Ja' ta syu'el ti
lec xa li vinique ti li' chavilique ti
xavojtiquinique. Yu'un ijch'unticotic
ti oy syu'el ti Jesuse, yech'o ti lec
xae.
17 'Jchi'iltactic, jna'oj ti muc
xul ta ajolic ti ja' ti Jesuse ti
much'u sc'oplal ta stac tal ti Rioxe,
yech'o ti avaq'uic ta milele. Ja'
no'ox yech muc xul ta sjolic li
cajmeltsanejc'optic uque. 18 Yu'un
ja' ic'ot ti c'usi yaloj ti Rioxe ti c'alal
ixch'amunbe ye ti yaj'alc'optac ti ta
más vo'nee. Iyalic onox ti persa ta
xcham ti Cristoe ti ja' st'ujoj Riox
chispasotic ta mantale. 19-20 Yech'o
un ictaic xa spasel li c'usitic
chopole, ich'ic ta muc' ti Rioxe
yo' xayac'beic o pertonal yu'un
lamulique, yo' jun o avo'onique,
yo' stac o tal noxtoc ti Jesuse ti ja'
st'ujoj Riox chispasotic ta mantale.
21 Ti Jesucristoe tey xa ta vinajel.
Ja'to ta xtal ti c'alal sta yora ta
slecubtas balamil ti Rioxe chac c'u
cha'al iyal ti yaj'alc'optac ti ta más
vo'nee. 22 Ti Moisese ja' yech iyalbe
ti vo'ne moletique: "Ti Rioxe ta to
xast'ujbeic jun j'alc'op ta ts'acal.

Jchi'iltic ta st'uj chac c'u cha'al
li vo'one. Xach'unbeic me ti c'usi
chayalbeique. 23 Ti much'utic mu
xch'une mu stac' chba xchi'inic ta
sbatel osil ti Rioxe", xi ti Moisese.
24 'Iyal ti Samuel uque, ti
yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee, ti ta
xtal onox ti much'u st'ujoj ti Rioxe
chac c'u cha'al ic'ot xae. Ja' onox
yech iyal ti yan yaj'alc'optac Riox
ti ts'acal to laj taluque. 25 Vo'otic
jc'oplaltic ti ja' yech i'albatic yu'un
Riox ti vo'ne moletique: "Ti amome
ja' ta sta o bentisyon ti jaylajuntos
crixchanoetic ta sba balamile",
x'utat onox yu'un Riox ti Abraame.
26 Ti Rioxe ba'yi listacbotic tal ti
Xch'amale, yu'un tal scoltaotic yo'
xquictatic o ta jujuntal spasel li
c'usitic chopole —xut la xchi'iltac li
Pedroe.

Ja' li' yaloj ti itsaqueic yu'un jmeltsanejc'opetic ti Pedroe xchi'uc ti Juane

4 Ti c'alal yolel la chlo'ilaj
xchi'uc crixchanoetic li
Pedroe xchi'uc li Juane, tey la
ic'ot jayvo' paleetic xchi'uc ti
totil jchabiejtemploe. Tey la ic'ot
jayvo' jsaduceoetic uc. 2 Capemic
la c'otel. Ja' la capemic o ti
ta xchanubtasvanic li Pedroe
xchi'uc li Juane. Yu'un la iyalic ti
ta xcha'cuxi ánimaetic chac c'u
cha'al icha'cuxi ti Jesuse. 3 Ja' la
itsaqueic o, itiq'ueic la ta chuquel.
Ti jchucvanejetique isnopic la ti
ta yoc'omal to ta smeltsanbeic
sc'oplale, yu'un la malem xa'ox
c'ac'al ti c'alal itsaqueique. 4 Pero
ep la ixch'unic sc'op Riox ti iyal
li Pedroe xchi'uc li Juane. Oy
xa la vo'mil viniquetic xchi'uc ti
much'utic ba'yi xch'unojique.
5 Ta yoc'omal istsob la sbaic ta
Jerusalén ti jmeltsanejc'opetic
yu'un li j'israeletique. Ja'ic la jlom ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe. 6 Tey la ic'ot
ti Anas uque, ti loq'uem totil palee,
xchi'uc la ti Caifase. Xchi'uc la yan
cha'vo' pale. Ti june Juan la sbi; ti
june Alejandro la sbi. Tey la ic'otic
uc scotol xchi'ilic ti totil paleetique.
7 Ti c'alal tsobolic xa'ox lae, ja'o la
iloq'uesatic ta chuquel li Pedroe
xchi'uc li Juane. Iva'anatic la ta o'lol.
—¿Much'u layalbeic, much'u
ta syu'el ti x'elan chapasique?
—x'utatic la.
8 Li Pedroe ip'ijubtasat la,
itsatsubtasbat la yo'on yu'un ti Ch'ul
Espíritue.
—Jtotic moletic, jmeltsanejc'opetic.
9-10 Ti chajac'boticotic c'uxi ilecub
yoc cu'unticotic li vinique, chcal
ava'iic. Vo'otic li j'israelotique, ac'u
jyules ta joltic ti ja' ta syu'el ti
Jesucristo Nazarete ti ilecub yoc li
vinic li'i. Ja' ti much'u avaq'uic ta
milel ta cruze. Pero icha'cuxesat
yu'un ti Rioxe. 11 Li vo'oxuque ja'
achi'ilic li alvaniletique ti isp'ajic li
ton ti ist'uj li yajval nae ti ja' ta xac'
ta xchiquin snae. Ja' yechoxuc yu'un
ap'ajic ti much'u st'ujoj ti Rioxe,
ja' ti Jesuse, pero lavie i'ac'bat
xa tsots yabtel yu'un ti Rioxe.
12 Yu'un ja' no'ox chispojotic yo' mu
xi'ochotic o ta c'oq'ue. Muc much'u
yan albil sc'oplal ti chispojotique,
ja' no'ox ti Jesucristoe —xut la
jmeltsanejc'opetic li Pedroe.
13 C'alal iyil ti jmeltsanejc'opetique
ti mu xi'ic li Pedroe xchi'uc li

Juane, xch'ayet xa la yo'onic yu'un
la sna'ojic ti muc bu ichanubtasatic
ta smantal Rioxe, ti ch'abal
yabtelique. Iyul la ta sjolic ti
ixchi'inic to'ox ti Jesuse. 14 Li
Pedroe xchi'uc li Juane, ti tey la
xchi'uquic ti coxo to'oxe, yech'o la
ti mu xu' chnopbat smulic yu'un ti
jmeltsanejc'opetique. 15 Yech'o un
itaqueic la loq'uel jliquel ta pana.
Ti jmeltsanejc'opetique isnopic la
c'usi ta xcha'leic li Pedroe xchi'uc li
Juane.
16 —¿C'usi ta jcha'letic xana'ic li
viniquetique? Yu'un iyaq'uic iluc
slequilal syu'elal Riox, yu'un ilecub
yoc li vinique. Iya'i xa scotol li
much'utic li' nacajtic ta Jerusalene.
Mu xu' xcaltic ti mu yechuque. 17 Yo'
mu xa xalic o a'yuc ta sjunlej li
jlumaltique, tsots ac'u calbetic ti mu
xa ya'uc yalbeic sc'oplal ti Jesuse —
xut la sbaic ti jmeltsanejc'opetique.
18 Ti c'alal laj snopique, i'iq'ueic
la ochel xcha'va'alic. Tsots la
i'albatic ti mu xa la ya'uc yalbeic
sc'oplal ti Jesuse, ti mu xa la ya'uc
chanubtasvanicuc oe.
19 —Alic c'usi jtosucal ti persa
ta jch'unticotique. ¿Mi ja' ta
jch'unticotic li c'usi chavalique, o
mi ja' ta jch'unticotic c'usi yaloj ti
Rioxe? 20 Yu'un persa chcalticotic
ti c'usitic quilojticotique xchi'uc ti
c'usitic ca'yojticotique —xiic la li
Pedroe xchi'uc li Juane.
21 Ti jmeltsanejc'opetique iyalic
la noxtoc ti mu xa ya'uc yalbeic
sc'oplal ti Jesuse, ja'o la icoltaatic.
Ta ox la x'ac'batic castico pero muc
la x'ac'batic, yu'un la xi'em chaq'uic
castico ti jmeltsanejc'opetique.
Yu'un la scotol xchi'iltac "coliyal
Riox" xiic ti iyilic ilecub yoc ti
vinique. 22 Ti vinic ti ilecub yoc ta
slequilal syu'elal ti Rioxe, oy xa la
más ta cha'vinic sjabilal.

Ja' li' yaloj ti isc'oponic Riox yo' stsatsub o yo'onique

23 Ti c'alal icolic ech'el li Pedroe
xchi'uc li Juane, c'ot la yalbeic
xchi'ilic ta apoxtolal ti c'usitic
i'albatic yu'un ti paleetique xchi'uc
ti jmeltsanejc'opetique. 24 Ti c'alal
iya'iique, isc'oponic la Cajvaltic
scotolic:
—Cajval, vo'ot acuentainoj scotol.
Atuc no'ox Rioxot. Vo'ot apas vinajel
balamil, xchi'uc mar, xchi'uc scotol
li c'usitic oye. 25 Vo'ot ach'amunbe
ye ti avaj'alc'op David ti ta más
vo'nee ti ja' yech iyale, ti ja' yech
ists'ibae:
Yech no'ox ti ta to stoy sbaic
ta ts'acal ti much'utic ma'uc
jchi'iltic ta israelale.
Yech no'ox ti c'usitic ta to snopic
ti jchi'iltactic uque.
26 Ti yajpasvanejic ta mantale
xchi'uc ti yajmeltsanejc'opique,
co'ol to ta scrontainic ti Rioxe
xchi'uc ti much'u st'ujoj Riox
ta spasvan ta mantale,
xi onox.
27 'Ja' yech ic'ot yu'un li' istsob
sbaic ta Jerusalén li Erodese,
xchi'uc li Poncio Pilatoe, xchi'uc
li much'utic ma'uc jchi'ilticotique,
xchi'uc li jchi'ilticotic ta israelale.
Co'ol isnopic ti ismilic ti ach'amale,
ja' ti Jesuse, ti ch'abal smule,
ti ja' at'ujoj chispasoticotic ta
mantale. 28 Ja' yech ixcha'leic
chac c'u cha'al anopoj onoxe
yu'un ja' yech ac'an. 29 Cajval,

lavie yo'onicuc spajesoticotic,
vo'oticotic ti chitunoticotic avu'une.
Tsatsubtaso co'onticotic, mu me
xquicta o jbaticotic ta yalel a'yuc
ti c'usi avaloje. 30 Ac'o iluc ayu'el,
ac'u quet'esticotic chamel. Ac'o
cac'ticotic iluc yan señailtac yu'un
ti quich'ojticotic ta muc' lach'amale
—xiic la ti c'alal isc'oponic
Cajvaltique.
31 Ti c'alal laj sc'oponic ti
Cajvaltique, xvuyvon xa la iya'iic
scotolic ti na yo' bu tsobolique.
Itsatsubtasbat la yo'onic scotolic
yu'un ti Ch'ul Espíritue. Muc la
xicta sbaic, jamal la iyalic a'yuc ti
c'usi yaloj ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti co'ol yu'unic ti c'usuc yu'unique

32 Ti jaymil xch'unojique co'ol la
sjolic scotolic. Ti much'utic oy la
c'usuc yu'une muc xalic ti yu'un
stuquique, co'ol la yu'unic. 33 Li
apoxtoletique iyalic la ti c'u x'elan
iyilic ti c'alal cha'cuxiem xa'ox
ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o
la ti más ixch'unic o ti much'utic
xch'unoj li sc'op Rioxe.
—Yech ti cha'cuxieme —xiic xa la
scotolic.
34 Yech'o un mu xa la much'u
abol sba, yu'un ti much'utic oy
yosile, xchi'uc ti much'utic oy snae,
ixchonic la ti c'alal ch'abal xa c'usuc
yu'un ti xchi'ilique. Iyich'beic la
tal stojol ti c'usi ixchonique. 35 Ja'
la i'ac'batic li apoxtoletique. Li
apoxtoletique ja' xa la iyac'beic ti
much'utic ch'abal c'usuc yu'une.
36 Tey la jun vinic, José la sbi.
Bernabé la i'ac'bat sbi yu'un li
apoxtoletique. Li Bernabee "ja'
ta spat co'ontic", xi la smelol. Ta
Chipre la liquem tal. Leví la sbi
ti smuc'tatot ti ta más vo'nee.
37 Ti Bernabee oy la yosil, ixchon
la. Ti stojole ja' la i'ac'batic li
apoxtoletique.

Ja' li' yaloj ti isnop c'op xchi'uc yajnil ti Ananíase

5 Oy la jun vinic, Ananías la
sbi. Safira la sbi ti yajnile.
Ixchon la jset' yosilic uc. 2 Pero
co'ol la isnopic xchi'uc ti yajnile ti
mu ts'acluc chac' ti stojol yosilique.
Yech'o la ti muc xich' ech'el
scotole ti c'alal ba ac'baticuc li
apoxtoletique.
3 —Ananías, ¿c'u yu'un ti ach'unbe
smantal ti Satanase ti mu ts'acluc
avac' li stojol avosilique? Avaloj nan
ti xu' chalo'lo ti Ch'ul Espíritue. 4 Li
osile ja' avu'un, mu persauc achon
ti yechuque. Ti c'alal achone, atuc
anop ti chavac' tunuc li stojole.
¿C'u yu'un ach'acbe li stojole?
Ma'uc crixchano ti anopbe c'ope; ja'
anopbe c'op ti Cajvaltique —x'utat
la yu'un li Pedroe.
5 Ti c'alal iya'i yech ti Ananíase,
iyal la ta lum, toj la loq'uel xch'ulel.
Ixi'ic la tajmec scotol ti much'utic
iya'i ti icham xae. 6 Tey la jayvo'
sva'lej cremotic, isvolic la ta saquil
poc' ti ánimae, ba la smuquic.
7 I'ech' la oxibuc ora, ja'o la i'och
tal ti yajnil uque, ja' ti Safirae. Mu
la sna' mi chamem xa ti smalale.
8 —Albon mi yech yepal li stojol
avosilic ti achonique —x'utat la
yu'un li Pedroe.
—Yecha'a —xi la ti ants uque.
9 —¿C'u yu'un ti co'ol anopic
xchi'uc ti amalale ti chatoy abaic

ta stojol ti Ch'ul Espíritue ti jun
xchi'uc ti Cajvaltique? Li' xa xtal
ta pana li much'utic ay smuc
ti amalale. Ja' no'ox yech chba
smuquelot uc —xut la li Pedroe.
10 Ti c'alal iya'i yech ti antse, iyal
la ta lum, toj la loq'uel xch'ulel
uc. Ti c'alal i'och ti cremotique,
chamem xa'ox la c'ot staic ti antse,
ba la smuquic. Jun la smuquenal
xchi'uc ti smalale. 11 Ixi'ic la tajmec
scotol ti much'utic xch'unoj li sc'op
Rioxe xchi'uc la ti much'utic iya'i ti
x'elan ichamique.

**Ja' li' yaloj ti ep ta ech'el
iyaq'uic iluc slequilal syu'elal
Riox ti apoxtoletique**

12 Li apoxtoletique ep la ta ech'el
iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox
tey ta Jerusalene. Scotol la c'ac'al
tey ta stsob sbaic ta scorirolal
muc'ta templo yo' Salomón sbie.
13 Ti yan xchi'ilique lec la iyilic ti
c'usitic ispas li apoxtoletique pero ta
la xi'ic ti ta stsob sba xchi'uquique.
14 Jujun la c'ac'al ip'ol ti much'utic
ixch'un li sc'op Rioxe. Ep la
viniquetic ixch'unic, ep la antsetic.
15 Ti much'utic ipe isloq'uesic la
tal ta caya xchi'uc stemic, xchi'uc
spopic, yo' bu ch-ech' li Pedroe.
—Ac'u mi mu xpaj, ac'u mi
snac'obaluc no'ox chc'ot ta sba li
jchameletique, ta onox x'ech' o li
chamele —xiic la.
16 Ti much'utic tey nacajtic ta
yantic jteclum ta ts'el Jerusalene,
ep la tey ic'otic uc. Iyiq'uic la
ech'el yajchamelic uc xchi'uc la ti
much'utic ta x'ilbajinatic yu'un ti
pucujetic ochem ta yo'onique. Lec
la icom scotolic.

**Ja' li' yaloj ti i'ochic ta
chuquel ti apoxtoletique**

17 Pero ti totil palee xchi'uc ti
much'utic tey xchi'uquic ti co'ol
jsaduceoetique, iyit'ixanic la ti
c'alal iyilic ti ja' ich'bilic ta muc'
li apoxtoletique. 18 Itsaqueic la,
i'iq'ueic la ech'el ta cavilto, itiq'ueic
la ta chuquel. 19 Pero ta ac'ubaltique
ital la jun anjel ta vinajel, ja' la
isjam ti ti' chuclebale, iloq'uesatic
la.
20 —Batanic ta ti' muc'ta templo,
ba albeic lachi'ilique ti xu' ch-
ac'batic scuxlejalic ta sbatel osil
yu'un ti Jesucristoe —x'utatic la
yu'un ti anjele.
21 C'alal isacub ti osile, tey la
ba chanubtasvanicuc ta ti' muc'ta
templo chac c'u cha'al i'albatique.
Ti totil palee xchi'uc ti
jsaduceoetique istsobic la scotol
ti jmeltsanejc'opetic yu'un li
j'israeletique. Ti c'alal stsoboj
xa'ox la sbaique, ja'o la istaquic
ech'el jayvo' jchabiejtemplo ta
chuclebal, ba la sloq'ueselic tal li
apoxtoletique. Ti yalojique, tey
to la chucajtic. 22 Ti c'alal ic'otic
ta chuclebal ti jchabiejtemploe,
mu xa la bu tey istaic li
jchuqueletique. Isutic la tal yo' bu ti
jmeltsanejc'opetique.
23 —Lec macal ijtaticotic li ti'
chuclebale. Tey va'ajtic noxtoc li
solteroetique. Ti c'alal ijamticotique,
mu xa much'u tey —xiic la c'otel ti
jchabiejtemploe.
24 Ti c'alal iya'iic ti totil paleetique
xchi'uc ti totil jchabiejtemploe
—¿C'u to xi ta xpaj cu'untic? —xut
la sbaic.

25—Li viniquetic atiq'uic ta
chuquele tey xa ta xchanubtasvanic
ta ti' muc'ta templo —xi la c'otel jun
vinic.
26C'alal iya'i ti totil
jchabiejtemploe xchi'uc ti
xchi'iltaque, ora la ba yiq'uelic tal
li apoxtoletique. Tuc' la i'iq'ueic tal,
muc la xmajeic tal ta be, yu'un la
ixi'ic ti jchabiejtemploe mi x'ac'batic
ton yu'un ti crixchanoetique. 27Ti
c'alal c'ot sva'anelic ta stojol ti
jmeltsanejc'opetique 28—Tsots
lacalbeic ti mu xa xavalbeic sc'oplal
ti Jesuse. Pero lavi noxtoque iya'iic
xa ta sjunlej Jerusalén. Vo'oticotic
jcuchojticotic avu'unic ti imile ti
vinic chavalique —x'utatic la yu'un
ti totil palee.
29Itac'avic la xchi'uc xchi'iltac li
Pedroe:
—Persa ja' ta jch'unticotic c'usi
yaloj ti Rioxe, ma'uc ta jch'unticotic
c'usi chal li crixchanoetique. 30Ti
Riox yich'ojic ta muc' ti vo'ne
moletique, ja' ixcha'cuxes loq'uel ta
smuquenal ti Jesuse, ja' ti much'u
avaq'uic ta milel ta cruze. 31Ti
Rioxe iyac' xa ta ich'el ta muc' ti
Jesuse, tey xa chotol ta sbats'ic'ob.
Ja' xa ta spas mantal. Ja' istoj
jmultic. Ja' chiscoltaotic ta yictael
li c'usitic chopole, chiyac'botic
pertonal yu'un li jmultique, vo'otic
li j'israelotique. 32Vo'oticotic
rexticooticotic ti ac'bil yabtel yu'un
Riox ti Jesuse. Ja' rextico ti Ch'ul
Espíritu uque. Yu'un i'ac'bat xa
xchi'inic yu'un ti Rioxe ti much'utic
yich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse —xiic la.
33Ti c'alal iya'iic ti x'elan
itac'avique, icapic la tajmec ti
jmeltsanejc'opetique, jutuc xa la
muc xmilvanic. 34Ja'o la iva'i ta
ora jun vinic, ochem la ta fariseoal,
jmeltsanejc'op la uc, Gamaliel
la sbi. Ja' la jun ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. Ich'bil la ta muc' tajmec
yu'un scotol xchi'iltac ta israelal. Ja'
la iyal ti ac'u loq'uicuc jliqueluc li
apoxtoletique. 35Ti c'alal iloq'uique
—Jchi'iltactic, vo'otic li j'israelotique,
ac'u jnoptic lec ti c'usi ta jcha'letic li
jchi'iltactique. 36Yuleso ta ajolic c'u
x'elan ti Téudas ti ta vo'nee. Isnop
ti xu' ta spojbe yabtel ti jyu'ele.
Istsob chanib cien svinic, pero
imile. Ti c'alal ilaje, ixch'aculan
sba scotol ti svinique, tey xa ilaj o
c'op. 37Ts'acal to isliques c'op noxtoc
jun vinic, Judas sbi. Tey liquem
tal ta Galilea. Ja'o yora isloq'ues
mantal ti jyu'ele ti ac'u stsac
sbiic li crixchanoetique, ja' chac
c'u cha'al li censoe. Ep ixch'unic
c'usi iyal ti Judase, pero imile
noxtoc. Ti c'alal ilaje, ixch'aculan
sba scotol ti svinique. 38Yech'o un
chacalbeic, mu me ya'uc quilbajintic
li jchi'iltactique. Ac'u spasic ti
c'usi chal yo'onique. Mi crixchano
sliquesoj li c'usi chalique xchi'uc
li c'usitic tspasique, ta onox xch'ay.
39Pero mi Riox sliquesoje, mu onox
xch'ay. Yech'o un jnoptic me lec,
yic'al me ja' ta jcrontaintic ti Rioxe
—xut la xchi'iltac ta meltsanejc'op ti
Gamaliele.
40Ixch'un la scotolic ti c'usi iyal
ti Gamaliele. Ti c'alal laj yal yeche,
ja'o la i'iq'ueic ochel li apoxtoletique.
I'ac'batic la arsial. Tsots la i'albatic
ti mu xa ya'uc yalbeic sc'oplal ti
Jesuse. Ti c'alal ilaje, icoltaatic

la. 41 Ti c'alal iloq'uic tal yo' bu ti
jmeltsanejc'opetique, xmuyubajic
xa la tajmec ti yech isc'an Riox ti
ja' abol o sbaic ti yich'ojic ta muc'
ti Cajvaltic Jesucristoe. 42 Muc
la xicta o sbaic ta yalbel sc'oplal
ti Jesucristoe. Scotol la c'ac'al
ichanubtasvanic ta ti' muc'ta templo
xchi'uc ta naetic.

Ja' li' yaloj ti ist'ujic vucvo' ti ta scuentainic ti ve'lile

6 Ti c'alal ip'ol xa'ox ti much'utic
yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe, tey la j'israeletic ti
xchanojic griego c'ope, xchi'uc la
j'israeletic ti ta xc'opojic ta ebreo
c'ope, ja' ti sc'opic onox j'israeletic ti
ta más vo'nee. Ti much'utic chc'opoj
ta griegoe istiq'uic la mulil yu'un
la chopol iya'iic ti mu sta sve'elic
jujun c'ac'al ti me'anal antsetic tey
xchi'uquique. Ja' itic'bat smulic
ti much'utic chc'opoj ta ebreoe
yu'un la ja' scuentainojic ve'lil. 2 Li
lajchavo' apoxtoletique istsobic la
scotol ti much'utic yich'oj ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe.
—Li vo'oticotique chopol mi ta
xquictaticotic yalel a'yuc li sc'op
Rioxe ti jcuentainojticotic noxtoc li
ve'lile. 3 Jchi'iltactic, t'ujic vucvo'uc
ti much'utic lec avilojique, ti
much'utic p'ijubtasbilic yu'un ti
Ch'ul Espíritue ti ja' ta scuentainic
li ve'lile. 4 Li vo'oticotique ta
jc'oponticotic Cajvaltic, ta
xcalticotic noxtoc ti c'usi yaloje —
xiic la.
5 Ti c'usi i'albatique, lec la
iya'i scotolic. Ja' la ist'ujic ti
ánima Estebane, yu'un la sjunul
yo'on yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. P'ijubtasbil la yu'un
ti Ch'ul Espíritue. Ist'ujic la vacvo'
noxtoc. Ti sbiique ja' la li'i: Felipe,
xchi'uc Prócoro, xchi'uc Nicanor,
xchi'uc Timón, xchi'uc Parmenas,
xchi'uc Nicolás. Ti Nicolase liquem
la tal ta jteclum Antioquía. Ma'uc
la j'israel uc. Ja' to'ox la yech
xch'unoj chac c'u cha'al xch'unoj
li j'israeletique. 6 Ti c'alal laj
st'ujique, iyiq'uic la tal yo' bu tsobol
li apoxtoletique. Li apoxtoletique
isc'oponbeic la Riox ti ac'u
coltaaticuque. Iyac' la sc'obic ta sjol
ti vucvo'e, ja' la seña ti ta xtunique.
7 Ta Jerusalene más la ip'ol ti
much'utic iyich' ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ep la paleetic ixch'unic
noxtoc.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Estebane

8 Ti ánima Estebane lec la tajmec
yo'on, ac'bil la syu'el, ep la ta ech'el
iyac' iluc slequilal syu'elal Riox.
9 Tey la jayvo' j'israeletic, liquemic
la tal ta jteclum Cirene, xchi'uc
ta jteclum Alejandría, xchi'uc ta
estado Cilicia, xchi'uc ta estado
Asia. “Loq'uemic ta Mozoil” sbitac
ti stemploique. Ti jayvo' istsob
sbaique ilic la sjolic, oy la c'usi
iyalulanbeic ti ánima Estebane.
10 Pero muc la xcuch yu'unic, mu
xa la sna'ic c'uxi chtac'avic, ja' la ti
p'ijubtasbil yu'un Ch'ul Espíritu ti
ánima Estebane. 11 Istojic la jayvo'
jtic'c'op yu'un la tsnopbeic smul ti
ánima Estebane. Ip'ijubtasatic la ti
c'usi chalique.
—Ja' me yech xavalbeic li
jchi'iltactique: “Ca'yojticotic ti yech
chal li Estebane ti mu xa bu chtun
ti c'usitic iyal ti Moisese xchi'uc

ti c'usitic iyal ti Rioxe", xavutic
—x'utatic la.
12 Ti c'alal laj p'ijubtasaticuc
ti jtic'c'opetique, ba la yalbeic
ti xchi'iltaque, icap o la sjolic li
j'israeletique, xchi'uc la jayvo'
jmeltsanejc'op, xchi'uc la jayvo'
ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe. Ti c'alal
ch'ayem yo'on ti ánima Estebane,
ja'o la istsaquic. Iyiq'uic la ech'el yo'
bu ti jmeltsanejc'opetique.
13 —Li jchi'iltic li'i chal ti ta la
xlom li jtemplotique, ti ta la xjel li
mantaletique. Mu xicta sba ta yalel.
14 "Ti Jesus Nazarete ta slomes li
templo li'i, ta sjel jcostumbretic ti
isliques ti Moisese", xi li jchi'iltic li'i
—xi la ti jtic'c'opetique.
15 Ti jmeltsanejc'opetic tey
chotajtique isq'uelbeic la sat ti
ánima Estebane. Ti sate co'ol la
xchi'uc sat anjel ta vinajel iyilic.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan itac'av ti c'alal inopbat smul ti Estebane xchi'uc ti c'alal imilee

7 —¿Mi yech li c'usi chal li
jchi'iltactic li'i? —x'utat la
yu'un totil pale ti ánima Estebane.
2 Itac'av ti ánima Estebane:
—Jtotic moletic, jchi'iltactic, ta
xcal ava'iic. Ti Riox ta vinajele
oy syu'el, oy xojobal. Iyac' sba
iluc ta stojol ti jmolmuc'tatotic
Abraam ti ta más vo'nee ti c'alal
tey nacal ta Mesopotamiae, ti
c'alal mu to'ox chba nacluc ta
jteclum Arane. 3 "Loc'an ech'el li'
ta alumale, comtsano atot ame'
xchi'uc achi'iltac. Batan ta yan
balamil ti bu chcac' avile", x'utat
yu'un ti Rioxe. 4 Ja'o iloc' ta Caldea
ti Abraame, tey ba nacluc ta Arán.
Tey icham ti stote. I'albat noxtoc
yu'un ti Rioxe ti chloc' teyo'e. Li'
itaque tale. 5 Ti Abraame muc
x'ac'bat jset'uc yosil yu'un ti Rioxe.
Ti bu inaquie xch'om no'ox. Vo'otic
onox sc'oplal ta xquich'tic li balamil
li'i ti smomotique yu'un ja' yech
i'albat yu'un ti Rioxe. Ti c'alal
i'albate, ch'abal to'ox xch'amal.
6 I'albat noxtoc yu'un ti Rioxe ti
ba'yi chba nacluc ta yan o balamil
ti smomtaque, ti tey ta smozoinatic
chanib cien jabile. Tol svocolic;
tsots ch-abtejic pero muc bu ta
xtojeic. 7 "Vo'on ta xcac'be castico
ti much'utic ta smozoinvane. Ti
c'alal sts'aqui ti chanib cien jabile,
ta xloq'uic tal scotol ti amomtaque.
Li' chul yich'icon ta muq'ue", x'utat
yu'un ti Rioxe. 8 Ti Abraame i'albat
yu'un ti Rioxe ti persa chich'ic
circuncisione. Yech'o un ti c'alal
i'ayan screm ti Abraame, ja' ti
Isaaque, ta svaxaquibal c'ac'al
yayanel iyac'be circuncisión. Ja'
yech ispasulanic o. Ti c'alal i'ayan
screm ti Isaaque, ja' ti Jacove,
iyac'be circuncisión uc. Ti c'alal
i'ayan scremotic ti Jacove, iyac'be
circuncisión uc, ja' ti lajchavo'
jmuc'tatotic ti ta más vo'nee.
9 'Ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee
scoj yit'ixal yo'onic ti ixchonic
ech'el ta Egipto ti yits'inique, ja' ti
Josee. Ti Josee q'uelbil onox yu'un
ti Rioxe. 10 Ti jay'ech'el i'ilbajinat
ti Josee, icoltaat yu'un ti Rioxe.
Ip'ijubtasat, yech'o ti lec i'ile yu'un
ti preserente ta Egiptoe. Itiq'ue ta
coviernoal ti Josee, ispas mantal
ta sjunlej Egipto. Iscuentainbe sna
noxtoc ti preserentee.

11 ’Ts'acal to ital tsots vi'nal ta
sjunlej Egipto xchi'uc li' ta Canaane.
Abol sba tajmec ti crixchanoetique.
Ti vo'ne moletique mu xa bu ista
sve'elic. 12 Ti Jacove iya'i ti oy trigo
ta Egiptoe, istac ech'el scremotic.
Ja'to i'ayic o. 13 Ti c'alal ibatic ta
xcha'ech'elale, ti Josee iyac' sba
ta ojtiquinel. “Vo'on Joseon ti
achonicon tal li' ta Egiptoe”, xut
ti sbanquiltaque xchi'uc ti yits'ine.
Ti preserentee ja'to iyojtiquinbe
sbanquiltac xchi'uc yits'in ti
Josee. 14 Ti Josee istac ta iq'uel ti
stote, ja' ti Jacove. Ibat scotolic.
Xchi'uc ti xch'amalique oy setenta
y cinco. 15 Ja' yech ibat ta Egipto
ti Jacove, tey icham. Tey icham ti
vo'ne moletic uque, ja' ti scremotic
Jacove. 16 Li' tal smuquic scotol
ta nailch'en ta Siqueme yo' bu
smanoj ti Abraame. Ja' ti ismanbe ti
scremotic Amor ta Siqueme.
17 ’Ti c'alal po'ot xa'ox xich' yosilic
ti moletique ti albil onox yu'un
Riox ti Abraame, p'olemic xa'ox
tajmec ta Egiptoe. 18 Ts'acal to
i'och ach' preserente ta Egiptoe
pero muc xa x'ojtiquine ti Josee.
19 Ti ach' preserentee ilo'lovan.
I'ilbajinatic tajmec ti vo'ne
moletique. Ti preserentee isloq'ues
mantal ti ac'u jipbatuc ta uc'um
ac'u chamuc scotol yunencremic
ti vo'ne moletique. Ti x'elan iyal
ti preserentee, yu'un mu sc'an ti
ta xp'ol ti vo'ne moletique. 20 Ti
c'alal yech sloq'uesoj mantal ti
preserentee, ja'o i'ayan ti Moisese.
Lec i'ile yu'un Riox ti Moisese. Oxib
u tey ta sna ti stot sme'e. 21 C'alal
isloq'uesic ti ac'u chamuque, itae
yu'un stseb ti preserentee. Ists'ites,
isp'is ta yol. 22 Ti Moisese ip'ijub
chac c'u cha'al ti j'egiptoetique. Lec
sna' xc'opoj, lec sna' c'u spasel.
23 ’Ti c'alal oy xa cha'vinic sjabilal
ti Moisese, tsc'an chba svula'an ti
xchi'iltaque, ja' ti vo'ne moletique.
24 Ti c'alal ibate, iyil ti imajbat
jun xchi'il yu'un jun j'egiptoe. Ti
Moisese ismil ti j'egiptoe, ja' ispoj
ti xchi'ile. 25 Ti Moisese isnop ti
sna'oj xa xchi'iltac ti ja' st'ujoj Riox
ta xloq'uesvan ta mozoile, pero
mu sna'ic. 26 Ta yoc'omal noxtoc
ti Moisese iyil ti chut sbaic cha'vo'
xchi'iltaque, ba spajes. “¿C'u yu'un ti
chamaj abaique yu'un achi'il abaic?”
xut. 27 Ijavc'unat ox yu'un ti much'u
isliques c'ope. “¿Much'u layac'be
avabtel? Ma'uc preserenteot. Ma'uc
jmeltsanejc'opot. 28 ¿Mi'n avo'onuc
amilon ava'i chac c'u cha'al amil ti
jun j'egipto voljee?” x'utat. 29 C'alal
iya'i ti Moisese ti vinajem xa ti
imilvane, ijatav. Tey tal nacluc ta
Madián. Tey isa' yajnil, tey i'ayan
cha'vo' screm.
30 ’C'alal laj xa'ox cha'vinic jabil
syulel ta Madián ti Moisese, ja'o iyil
ta xc'ac' jtec' c'ox ch'ix ta vits Sinaí
ta xocol balamil. Iyil ta lebc'oc' ti
Rioxe, co'ol xchi'uc anjel. 31 Ti c'alal
iyil ti mu x'an ti c'ox ch'ixe, ich'ay
o yo'on. Inopoj ech'el, ba sq'uel.
C'alal nopol xae, iya'i ic'opoj ti
Rioxe. 32 “Vo'on ti liyich'ic ta muc' ti
amuc'tatotac ti ta más vo'nee, ja' ti
Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc
ti Jacove”, xi. Ti Moisese xt'elelet
xa ta xi'el, muc sq'uel. 33 “Mu xu'
xtal anopon xchi'uc laxonobe, loc'o.
34 Quiloj ti mozoinbil lachi'iltac ta
Egiptoe, vo'oxuc ti jt'ujojoxuque.
Jna'oj ti abol sbaic tajmeque, yech'o

ti liyal tale yu'un tal jloq'ues ta
sc'ob li j'egiptoetique. Batic ta
Egipto", x'utat yu'un Riox ti Moisese.
35 'Ja' ti Moisese ti muc x'ich'e
ta muc' yu'un ti jchi'iltactic ta
israelale, "¿Much'u layac'be
avabtel? Ma'uc preserenteot, ma'uc
jmeltsanejc'opot", ti x'utate. Ti
Rioxe istac ech'el yu'un ja' stotic
chc'ot yu'un ja' ta xloq'uesvan. Ja'o
itaque ech'el yu'un ti Rioxe ti c'alal
iyil ta jtec' c'ox ch'ixe. 36 Ja' isloq'ues
tal ta Egipto ti vo'ne moletique.
Ep ta ech'el iyac' iluc slequilal
syu'elal Riox tey ta Egiptoe. Ts'acal
to iyac' iluc slequilal syu'elal Riox
tey ta Tsajal Nab. Cha'vinic jabil
iyac' iluc slequilal syu'elal Riox ta
xocol balamil. 37 Ja' ti Moisese ti ja'
yech iyalbe ti vo'ne moletique: "Ti
Rioxe ta to xast'ujbeic jun j'alc'op
ta ts'acal. Jchi'iltic ta st'uj chac c'u
cha'al li vo'one. Xach'unbeic me
ti c'usi chayalbeique", xi onox ti
Moisese. 38 Ja' onox ti Moisese ti
ixanav ta xocol balamil xchi'uc ti
vo'ne moletique. Ti moletique istsob
sbaic ta yoc vits Sinaí. Tey ic'oponat
noxtoc yu'un Riox ti Moisese. Ti
c'alal iya'i c'usi i'albat yu'un ti Rioxe,
iyalbe ti moletique. Ja' iyalbe ti
c'usitic tsc'an Riox ta spasique yo'
xcuxiic o ta sbatel osile. Ti ica'itic
li vo'otic uque, ja' ti ists'iba comel ti
Moisese.
39 'Ti vo'ne moletique muc
xch'unic ti c'usi iyal ti Moisese
yu'un ta stoy onox sbaic.
Chac suticuc ech'el ta Egipto.
40 "Meltsano cajsantoticotic", xutic
liquel ti Aarone. "Yu'un ja' babe ta
xbat cu'unticotic. Ti Moisese mu
jna'ticotic c'usi ispas ti yilel mu sut
tale, ja' ti much'u lisloq'uesoticotic
tal ta Egiptoe", xiic. 41 Yech'o
un ismeltsanbeic sloc'ol becerro.
Ismilbeic smoton. Lec iyilic ti c'usi
ismeltsanique, iyich'ic ta muc'.
42 Yech'o ti icoltaatic ech'el yu'un ti
Rioxe, ja' i'ac'bat yich'ic ta muc' li
c'usitic oy xojobal ta vinajele. Ja'
yech ists'ibaic ti yaj'alc'optac Rioxe:

Jchi'iltactic, ti c'alal ixanavic
tal cha'vinic jabil ta xocol
balamil ti ba'yi jtot jme'tique,
yech no'ox la ti iyac'beic
smotonin vacax xchi'uc chij ti
Rioxe,
yu'un la mu sjunuluc yo'onic
iyich'ic ta muc'.
43 Yu'un la iscuchic tal ti
yajsantoic Moloc sbie,
istiq'uic la tal ta caxa.
Iyich'ic la tal noxtoc sloc'ol
c'anal ti ja' yich'ojic ta muq'ue,
ti Renfán sbie.
Ti c'usitic isloc'taique, ja' la
iyich'ic ta muc'.
Ti ja' no'ox yech chapasic uque,
ta la xaloq'uic ech'el li' ta
jlumaltique.
Chabatic la ta sjelavel jteclum
Babilonia,

xi onox ts'ibabil.
44 'C'alal teic ta xocol balamil ti
vo'ne moletique, ja' itun yu'unic ti
templo nucule, ja' tey ic'oponatic
yu'un ti Rioxe. Ti templo ispasique
ja' yech ispasic chac c'u cha'al
i'ac'bat yil yu'un Riox ti Moisese.
45 Ti c'alal i'iq'ueic tal yu'un Josué
li' ta jlumaltique, iscuchic tal
ti templo nucule. Pero oy to'ox
yajvaltac li osile. Ti Rioxe iyal ti
ac'u smilic scotole yu'un icoltavan
onox. Ja' yech istaic o li osile. Ti

c'alal i'och ta preserente ti Davide,
ja' to'ox ta xtunilan yu'unic ti
templo nucule. 46 Ti Davide lec i'ile
yu'un ti Rioxe. Isc'anbe ti tsva'anbe
stemploe. Ja' ti Riox iyich' ta muc'
ti jmuc'tatotic Jacove. 47 Pero ma'uc
isva'an ti Davide; ja' xa isva'an ti
screme, ja' ti Salomone. 48 Ti Rioxe
mu xnaqui ta templo ti smeltsanoj
crixchanoe yu'un tey ta vinajel. Ja'
yech iyal ti jun yaj'alc'ope:

49 Ti Rioxe ja' la tspas mantal ta
vinajel ta balamil.
¿C'u la yu'un ti ta jva'anbetic
stemploe, yu'un la mu sna'
xnaqui?

50 Ja' la spasoj scotol li c'usitic oye,
xi ti j'alc'ope.

51 'Li vo'oxuque atoyoj abaic
chac c'u cha'al ti much'utic mu
xich' ta muc' ti Rioxe. Mu xac'an
xach'unic li c'usi chale. Scotol c'ac'al
chacrontainic ti Ch'ul Espíritue.
Ja' yech chapasic uc chac c'u
cha'al ispasic ti vo'ne moletique.
52-53 Ti moletique iscrontainic
scotol ti yaj'alc'optac Riox ti ta
vo'nee. Ismilic ti much'utic iyal ti
chtal ti much'u lec yo'one. C'alal
ital ti much'u lec yo'one, avaq'uic
onox ta milel, vo'oxuc ti ava'yojic
mantaletic ti iyalic anjeletic ti ta
vo'nee, pero mu xach'unic —xut
la jmeltsanejc'opetic ti ánima
Estebane.

54 Ti x'elan iyal ti ánima Estebane,
icap o la sjolic. Xc'uxuxet xa la
yeic yu'un sc'ac'al yo'onic. 55 Pero
ti ánima Estebane tsatsubtasbil la
yo'on yu'un ti Ch'ul Espíritue, isq'uel
la vinajel. Iyilbe la xojobal ti Rioxe.
Iyil la ti tey va'al ta sbats'ic'ob Riox
ti Jesuse.

56 —Jamal chquil li vinajele. Tey
ta sbats'ic'ob Riox chquil li Jesuse,
ja' ti co'ol crixchanootic jchi'uctique
—xi la ti ánima Estebane.

57 Ti jmeltsanejc'opetique chopol
la iya'iic ti x'elan iyal ti ánima
Estebane. X'avlajetic xa la. Ismac la
xchiquinic, mu la sc'an xa'iic ti c'usi
chal ti ánima Estebane, yu'un la
isnopic ti chopol cha'i ti Rioxe. Ja'o
la iscomontsaquic. 58 Istsaquic la
loq'uel ta ti' jteclum, ba la yac'beic
ton. Ti c'alal iyaq'uic tone, isloc'
la spimilc'u'ic. Iyac'beic la xchabi
jun sva'lej crem, Saulo la sbi. 59 Ti
c'alal xyaquet chich' ton ti ánima
Estebane —Cajval Jesús, chamicon
xa —xi la.

60 Isquejan la sba, tsots la ic'opoj.
—Cajval, ac'o ta pertonal li
jchi'iltac li'i yu'un mu sna'ic li c'usi
tspasique —xi la.

C'alal laj yal yeche, ja'o la iloc'
xch'ulel.

Ja' li' yaloj ti iyilbajin ti much'utic yich'ojic ta muc' Cajvaltic Jesús ti Sauloe

8 Li Sauloe —Más lec ti ichame
—xi la uc. Lic la yilbajin ti
much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic
Jesucristo ta Jerusalene. Istani la
sbaic ta scoj ti ilbajinele. Ti jlome
istani la sbaic ta sjunlej estado
Judea. Ti jlome ibatic la ta estado
Samaria. Stuquic xa la tey icomic
ta Jerusalén li apoxtoletique. 2 Oy
la jayvo' viniquetic ti sjunul yo'on
yich'ojic ta muc' ti Rioxe, ja' la ba
smuquic ti Estebane. Iyoq'uitaic
la tajmec. 3 Li Sauloe yo'onuc la
xch'aybe sc'oplal ti much'utic
yich'ojic ta muc' ti Jesuse. I'och

la ta naetic, istsac la loq'uel ti
viniquetique xchi'uc ti antsetique,
istic' la ta chuquel.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Riox ta Samaria ti Felipee

4 Ti much'utic istani sbaique,
buyuc no'ox la iyalic a'yuc ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesuse. 5 Ti Felipee tey la ibat ta
jun jteclum ta estado Samaria. C'ot
la yalbe ti crixchanoetique ti i'ay
xa ti much'u st'ujoj Riox tspasvan
ta mantale, ja' ti Cristoe. 6 Ti
crixchanoetic teyo'e istsob la sba
scotolic, tal la ya'iic c'usi chal ti
Felipee. Ti c'alal iyilic ti ep ta ech'el
iyac' iluc slequilal syu'elal Riox ti
Felipee, ts'ijajtic xa la cha'iic ti c'usi
iyale. 7 Ti much'utic ochem pucuj
ta yo'onique isloq'uesbe la. Ti c'alal
iloc' ti pucujetique, tsots la i'avanic.
Ti much'utic alubem jun yoc sc'obe
xchi'uc ti coxoetique, ilecubic
la. 8 Xmuyubajic xa la scotol ti
crixchanoetic tey ta jteclume.
9 Tey la jun vinic, Simón la sbi.
J'ilol to'ox la, sna' la májico noxtoc.
Ep la islo'lo crixchanoetic tey ta
Samariae yu'un la iyal ti oy syu'el
uque. 10 Scotol crixchanoetic, ta
biq'uit ta muc', iyich'ic la ta muc' ti
j'ilole.
—Li vinic li'i co'ol syu'el xchi'uc ti
Rioxe —xiic la.
11 Ja' xa la yich'ojic ta muc'
ti j'ilole yu'un la vo'ne xa lic
lo'loaticuc. 12 Pero c'alal i'albatic
yu'un ti Felipee ti ja' st'ujoj Riox
chispasotic ta mantal ti Jesuse, ti ja'
istoj jmultique, ep la viniquetic, ep
la antsetic ixch'unic. Ti ixch'unique,
i'ac'bat la yich'ic vo' yu'un ti Felipee.
13 Ixch'un la ti Simón uque, iyich' la
vo' uc, ja' la ixchi'in ech'el ti Felipee.
C'alal iyil ti ep ta ech'el iyac' iluc
slequilal syu'elal Riox ti Felipee,
xch'ayet xa la yo'on.
14 C'alal iya'i li apoxtoletic ta
Jerusalene ti ixch'unic xa c'usi
yaloj Cajvaltic Jesucristo li
jsamariaetique, itaqueic la ech'el ta
Samaria li Pedroe xchi'uc li Juane.
15 Ti c'alal ic'otique, isc'oponbeic la
Riox ti jaylajunvo' ixch'unique yo' la
xchi'ineic o yu'un ti Ch'ul Espíritu
uque. 16 Yu'un la mu to'ox bu
chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue,
ja' no'ox la ti yich'ojic xa vo' ta
scuenta ti Cajvaltic Jesucristoe.
17 Li Pedroe xchi'uc li Juane iyac'
la sc'obic ta sjol jujun ti much'utic
ixch'une, ja' la ichi'ineic o yu'un ti
Ch'ul Espíritue.
18 C'alal iyil ti Simone, yo'onuc xa
la yac'be taq'uin li apoxtoletique.
19 —Ac'becon jyu'el yech uc yo'
xich'ic o cu'un Ch'ul Espíritu li
much'utic ta xcac' jc'ob ta sjolic
uque —xi la.
20 —Batan ta c'oc' xchi'uc
lataq'uine yu'un chaval ti stac'
manel ti Ch'ul Espíritue ti chac'
jchi'intic ti Rioxe. 21 Li vo'ote mu
xu' chatun yu'un ti Rioxe yu'un
yiloj ti chalo'lovane. 22 Ictao xa
spasel li c'usitic chopole. C'opono
Riox, jq'ueltiquic mi xa'ac'bat to
pertonal yu'un li c'usi chopol
chanope. 23 Yu'un chavac' o sc'ac'al
avo'on chquil ti oy jyu'elticotique.
Tiq'uilot to ta mulil —x'utat la yu'un
li Pedroe.
24 —C'oponbecon Riox che'e naca
me ochicon ta c'oc' ta sbatel osil chac
c'u cha'al avalbone —xi la ti Simone.

25 Li Pedroe xchi'uc li Juane, c'alal
laj yalbeic crixchanoetic scotol ti
c'u x'elan yilojbeic slequilal syu'elal
ti Rioxe, xchi'uc ti c'alal laj yalic li
sc'op Rioxe, isutic la ta Jerusalén.
Ech' la yalic noxtoc ta jujun parajel
ta estado Samaria ti ja' chac'
jcuxlejaltic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyalbe sc'op Riox jun j'etiopía ti Felipee

26 Ti Felipee ic'oponat la yu'un jun
anjel ta vinajel:
—Batan ta xocon vinajel ta sur.
Tey chanupbe li sbelel jteclum
Gazae, ja' li be chlic tal ta
Jerusalene —x'utat la.
Li sbelel Gazae tey ch-ech' ta
xocol balamil. 27 Ibat la ti Felipee.
Tey la ista ta be jun j'etiopía. Ti
yajpreserente j'etiopíaetique, ants la,
Candace la sbi. Ti vinique pasbil la
ta capón yu'un la ta x'abtej ta yabtel
ti antse. Ja' la xchabiojbe staq'uin
xchi'uc c'usuc yu'un ti antse. Ti
vinique ay la yac'be smoton Riox ta
Jerusalén. 28 Jsutel xa'ox la ech'el
ti c'alal itae yu'un ti Felipee. Jun
la yo'on chotol ech'el ta scarretaca'.
Yolel la tsq'uel ech'el sc'op Riox ti
ists'iba ti Isaíase.
29 —Nopojan, chi'ino ech'el li
vinic le'e —x'utat la yu'un ti Ch'ul
Espíritue.
30 Ti Felipee inopoj la. Iya'i la ti
yolel ta sq'uel sc'op Riox ti ists'iba ti
Isaías yaj'alc'op Rioxe.
—¿Mi xava'ibe smelol li vun
chaq'uele? —xut la ti vinique.
31 —Mu xca'i yu'un muc much'u
xiyalbe smelol —xi la.
I'iq'ue la muyel ta carretaca' ti
Felipee. Ixchi'in la ech'el ta chotlej.
32 Li sc'op Riox ti yolel ta sq'uele,
ja' la yech chal:
Ch'an la xi ta milel chac c'u
cha'al jcot ch'iom chij, mu la
c'usi chal.
Ja' la chac c'u cha'al ch'an xi
c'alal chloc'bat stsatsal li chije,
ja' no'ox la yech ti much'u chtal
stojbotic jmultique,
mu la c'usi chal ti c'alal xmilee.
33 Abol la sba cu'untic yu'un la
muc bu lec ta smeltsanbat
sc'oplal.
Tsnopic la ti j'ech'el ta xch'ay o
sc'oplal ti c'alal smilique,
xi la li sc'op Riox ti ta sq'uele.
34 —Albon ca'i much'u sc'oplal ti
li' ts'ibabile —x'utat la ti Felipee—.
¿Mi sc'oplal stuc ti Isaíase, mi yan
o? —xi la.
35 —Ja' sc'oplal ti Jesuse —xut la
ti Felipee.
Lic la yalbe ti istoj xa jmultic ti
Jesuse. 36 Ic'otic la ta jun uc'um.
—Q'uelavil, oy li' uc'ume. ¿Mi mu
xu' xavac'bon quich' vo'? —xi la ti
vinique.
37 —Mi j'ech'el ach'unoje, xu' —xi
la ti Felipee.
—Jch'unoj ti ja' Xch'amal Riox ti
Jesucristoe —xi la.
38 Ti vinique iyalbe la ti yajtijca'e
ti ac'u spajes ti carretae. Ti vinique
xchi'uc ti Felipee iyalic la, ibatic
la ta uc'um. Iyich' la vo' ti vinique.
39 Ti c'alal iloq'uic tal ta uc'ume, ti
Felipee i'iq'ue la ech'el yu'un ti Ch'ul
Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Muc la x'ile bu ibat. Ti
vinique jun la yo'on isut ta slumal ti
ixch'un xa ti itojbat xa smul yu'un ti
Cajvaltic Jesuse. 40 Ti Felipee tey la
c'ot vinajuc ta jteclum Azoto. Tey to

la lic xanavuc. Ti bu i'ech ta jujun
jteclume, ech' la yal a'yuc ti ja' chac'
jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse. Ibat
la c'alal jteclum Cesarea.

Ja' li' yaloj ti ilecubtasbat yo'on yu'un Riox ti Sauloe

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 Li Sauloe muc la xicta sba ta
yilbajinel ti much'utic yich'oj
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.
—Chajmil mi mu xavicta abaique
—xut la.
Ba la sc'opon ti totil pale ta
Jerusalene. 2 Isc'an la vun yo' oy
xa o yortene, ja' la chc'ot yac'be
yil ti jmeltsanejc'opetic ta bic'tal
temploetic yo' bu cha'iic smantal
Riox ti xchi'iltac ta israelal ta
jteclum Damascoe. Yu'un la ja'
chba sq'uel mi oy much'utic yich'oj
ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta
stemploique. Mi ants, mi vinic c'ot
stae, sc'oplal la ti ta xchuc tal ta
Jerusalene. Ti c'alal iyich' ti vune,
ibat la ta Damasco. 3 Ti c'alal po'ot
xa'ox la xc'ot ta Damascoe, oy la
c'usi xlebluj tal xojobal ta vinajel yo'
bu li Sauloe. 4 Iyal la ta lum, iya'i la
ti ic'oponate:
—Saulo, ¿c'u yu'un ti
chacrontainon ya'ele? —x'utat la.
5 —Cajval, ¿much'uot che'e? —xut
la.
—Vo'on Jesuson ti chacrontainone.
Ti x'elan chapase, avocol no'ox
chasa'be aba —x'utat la.
6 Li Sauloe xt'elelet xa la ta xi'el.
—Cajval, ¿c'usi chac'an ti ta jpase?
—xut la.
—Lican, ochan ech'el ta Damasco.
Tey cha'albat ti c'usi chapase
—x'utat la.
7 Ti xchi'iltac xchi'inoj ech'el li
Sauloe va' xiic la yu'un la ixi'ic
tajmec. Iya'iic la ti oy much'u
ic'opoje pero muc la xilic. 8 Li
Sauloe istam la sba. C'alal isvic'
sate, mu xa la xil sbe. Nitbil xa la
i'och ta Damasco. 9 Oxib la c'ac'al
tup'em sat. Muc la xve', muc la xuch'
vo'.
10 Tey la nacal ta Damasco jun
vinic ti yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse, Ananías la sbi. Ti Cajvaltic
Jesuse iyac' la sba iluc ta stojol ti
Ananíase.
—Ananías —x'utat la.
—Cajval ¿c'usi chaval? —xut la.
11 —Batan yo' bu Tuq'uil caya
sbie. Tey xac'ot ta sna Judas. Tey
chc'ot ata jun achi'il, Saulo sbi,
liquem tal ta jteclum Tarso. Lavie
xyaquet ta sc'opon Riox. 12 Icac'be
xa yil ti chc'ot avac' ac'ob ta sjole
yo' ti xcha'jam o li sate —x'utat la ti
Ananíase.
13 Ti c'alal iya'i ti Ananíase —
Cajval, taje ep much'utic yalojbon
ti chilbajin ti much'utic yich'ojot
ta muc' tey ta Jerusalene. 14 Lavie
yich'oj tal orten yu'un totil paleetic
ti xu' xchuc ech'el li much'utic
yich'ojot ta muc' li'toe —xi la ti
Ananíase.
15 —Batan. Li Sauloe jt'ujoj
onox yu'un ja' chalbe c'usi caloj li
much'utic ma'uc achi'ilic ta israelale,
xchi'uc li preserenteetique, xchi'uc
vo'oxuc ti co'ol j'israeloxuque. 16 Ta
xcalbe ti vo'on ta jcoj ti ep ta ech'el
ta xich' ilbajinele —x'utat la yu'un
Cajvaltic Jesucristo ti Ananíase.
17 Ibat la ti Ananíase. Tey la ic'ot
ta sna ti Judase. Ti c'alal i'och ta yut
nae, c'ot la yac' sc'ob ta sjol li Sauloe.

—Saulo, li' listac tal ti Cajvaltic
Jesuse ti co'ol quich'ojtic ta muq'ue,
ja' ti much'u avil ta bee. Listac
tal yo' ti xcha'jam o lasate, yo' ti
xaslecubtasbe o avo'on ti Ch'ul
Espíritue —xut la c'otel li Sauloe.
18 Ora la ip'aj ti c'usi macal o
to'ox li sate, ijam la. I'ac'bat la yich'
vo'. 19 Ti c'alal ive'e, itsatsub la
noxtoc. Tey la ixchi'in jayib c'ac'al ti
much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristo ta Damascoe.

Ja' li' yaloj ti lic yalbe sc'oplal Cajvaltic Jesucristo ta Damasco ti Sauloe

20 Li Sauloe ora la lic yal a'yuc ta
jujun templo yo' bu cha'iic smantal
Riox ti xchi'iltac ta israelale ti
ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe.
21 Scotol ti much'utic iya'iic ti ja' xa
yech chal li Sauloe, xch'ayet xa la
yo'onic.
—Li jchi'iltic le'e ja' li much'u
iyilbajin ti much'utic yich'oj ta
muc' ti Jesuse ti tey nacajtic ta
Jerusalene. Li' xa noxtoque yu'un
tal xchuc ech'el li much'utic ja' yech
xch'unojique yu'un chba yac'be
entrucal ti totil paleetique —xiic la.
22 Li Sauloe más to la itsatsub
yo'on ta yalbel sc'oplal ti Cajvaltic
Jesuse. Iyalbe la ya'i ti xchi'iltac
tey nacajtic ta Damascoe ti ja' onox
sc'oplal chtal pasvanuc ta mantal ti
Jesuse. Ti c'alal iyal chac taje, mu
xa la sna' c'uxi chtac'avic.

Ja' li' yaloj ti muc xtae ta milel yu'un xchi'iltac ta jurioal ta Damasco ti Sauloe

23 C'alal oy xa'ox sc'ac'alil lic yalbe
sc'oplal Jesucristo li Sauloe, ti
xchi'iltac ta jurioal ti tey nacajtic ta
Damascoe, lic la snopic c'u x'elan ta
staic ta milel. 24 Ti c'usi isnopique
iya'i la li Sauloe. Ti crixchanoetique
ta c'ac'al ta ac'ubal la tey va'ajtic ta
jujun sti'il smacol ti jteclume. Tey
la ta smalaic mi chloc' li Sauloe
yo' la staic o ta milele. 25 C'alal
i'ic'ub ti osile, itiq'ue la ta muc'ta
moch yu'un li much'utic yich'oj ta
muc' ti Cajvaltic Jesuse. Ixchuquic
la ta ch'ojon ti moche, c'unc'un la
iyalesat ta pat corralton. Ja' la yech
icol li Sauloe.

Ja' li' yaloj ti isut ta Jerusalén ti Sauloe

26 C'alal ic'ot ta Jerusalén li
Sauloe, ja' la tsc'an ti chba xchi'in
ti much'utic yich'oj ta muc' ti
Cajvaltic Jesuse. Pero xi'emic o
la scotolic, yu'un la mu sna'ic mi
yech ti xch'unoj xa uque. 27 Pero ti
Bernabee iyic' la ech'el li Sauloe yo'
bu li apoxtoletique.
—Li Saulo li'i iyil ta be ti Cajvaltic
Jesuse, ic'oponat. Jamal iyalbe
sc'oplal Jesús ta Damascoe —xut la
apoxtoletic ti Bernabee.
28-29 Ja' la yech ixchi'inic o li
Sauloe ti much'utic yich'oj ta muc'
Cajvaltic Jesús ta Jerusalene. Buyuc
no'ox la chanav li Sauloe jamal la
chal a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic
Jesuse. Lic la yalulanbe sbaic sc'oplal
Cajvaltic Jesús xchi'uc xchi'iltac ta
jurioal ti sna'ic griego c'ope, yu'un la
ja' tsc'an ti ac'u xch'unic uque. Pero
yo'onicuc la smilic li Sauloe. 30 C'alal
iya'iic ti jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, i'iq'ue la ech'el ta
jteclum Cesarea li Sauloe. Itaque la
ech'el ta slumal ta jteclum Tarso.

31 Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox
ta estado Judeae, xchi'uc ta estado
Galileae, xchi'uc ta estado Samariae,
muc xa la x'ilbajinatic. Jun xa la
yo'on iyich'ic ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Itsatsubtasbat la yo'onic
yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja' la yech
ip'olic.

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob ti Enease

32 Li Pedroe ba la svula'an scotol
ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe.
Ech' la sq'uel noxtoc ti much'utic
tey nacal ta jteclum Lidae. 33 Tey
la c'ot sta jun vinic, Eneas la sbi.
Svaxaquibal xa la jabil spuch'lej
yu'un la alubem jun yoc sc'ob.
34 —Eneas, lavi ipote, ja'
chastsatsubtasbe avoc ac'ob ti
Jesucristoe. Lican, tamo lavayebe
—x'utat la yu'un li Pedroe.
Ora la ilic ti Enease. 35 Scotol ti
much'utic tey nacal ta Lidae xchi'uc
ta jteclum Sarone, iyilic la ti lec xa
ti Enease. Ja' la iyictaic o ti c'usitic
xch'unojic to'oxe; ja' la istambeic
o yich'el ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti Dorcase

36 Ti c'alal yech ispas li Pedroe,
tey la jun ants ta jteclum Jope
yich'oj la ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ti antse Tabita la sbi ta
ebreo c'ope, Dorcas la sbi ta griego
c'ope. Ic'uxubinvan la. Isq'uelanbe
la staq'uin noxtoc ti much'utic
ch'abal staq'uine. 37 Ti c'alal tey ta
Lida li Pedroe, i'ipaj la ti Dorcase,
icham la. Iyatintasic la. Ti c'alal laj
yatintasique, ba la stelanic ta jc'ol o
na. 38 Li Jopee nopol xil sba xchi'uc
Lida. Ti much'utic yich'oj ta muc'
Cajvaltic Jesús ta Jopee, iya'iic la
ti tey ta Lida li Pedroe. Istaquic la
ech'el cha'vo' vinic, ba la yiq'uel tal
li Pedroe.
—Batic la ta Jope —x'utat la c'otel
li Pedroe.
39 Ixch'un la, ora la ibat. Ti c'alal
ic'ote, i'iq'ue la ochel yo' bu telel ti
ánima Dorcase. Tey la tsobol scotol
ti me'anal antsetique, choq'uitaic
la tajmec ti ánimae. Ti sc'u'ique
xchi'uc ti stsequique, i'ac'bat la yil li
Pedroe ti ja' sjaloj ti ánimae ti c'alal
cuxul to'oxe. 40 Li Pedroe istac la
loq'uel scotol ti much'utic tey yo' bu
telel ti ánimae. Ti c'alal iloq'uique,
ja'o la isquejan sba li Pedroe,
isc'opon la Cajvaltic. Ti c'alal laj
sc'opon Cajvaltique, isq'uelbe la sat
ti ánimae.
—Tabita, lican —xut la.
Ti antse icha'cuxi la, ora la isvic'
sat, i'ile la ti tey li Pedroe, ichoti la.
41 Li Pedroe isnit la liquel. Ti c'alal
va'al xa la ti Dorcase, li Pedroe
iyic' la ochel ti me'anal antsetique
xchi'uc ti much'utic yich'oj ta muc'
ti Cajvaltic Jesucristoe, iyac'be
la yil scotolic ti icha'cuxi xae.
42 Iya'iic la scotol crixchanoetic ta
Jopee. Ep la iyich'ic o ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe. 43 Li Pedroe
tey la ipaj ta Jope ta sna jun vinic,
Simón la sbi. Ti yajval nae naca la
c'a'esejnucul yabtel.

Ja' li' yaloj ti ay sc'opon Cornelio ti Pedroe

10 Tey la nacal ta jteclum
Cesarea jun vinic, nom la
liquem tal, Cornelio la sbi. Capitan
soltero la, cien la yajsoltero. Ti

cien solteroe Italiano la sbiic. 2 Ti
Cornelioe sjunul la yo'on yich'oj
ta muc' Riox sjunlejic ta na. Ep
la isc'uxubin j'israeletic, ja' la ti
much'utic abol sbae. Scotol la c'ac'al
ta sc'opon Cajvaltic. 3 Ta oxib la ora
xmal c'ac'al tey la chotol ta yut sna
ti Cornelioe, oy la c'usi i'ac'bat yil
yu'un ti Rioxe. I'och la tal jun anjel
ta vinajel yo' bu chotole.
—Cornelio —x'utat la.
4 Ti Cornelioe ixi' la, sq'ueloj xa la
tajmec ch-och tal.
—Cajval, ¿c'usi chaval? —xut la.
—Ti Rioxe yich'oj ta muc' ti c'usi
chavalulanbee. Yiloj ti chac'uxubin
ti much'utic abol sbae. 5 Yech'o un
taco ech'el avinictac ta Jope, ac'u
ba yiq'uic tal jun vinic Simón sbi,
Pedro li xcha'p'elel sbie. 6 Tey ta sna
jun vinic Simón sbi uc. C'a'esejnucul
yabtel. Ti snae tey ta ts'el ti'mar. Li
Pedroe ja' chul yalbot ti c'usi lec
chapase —x'utat la yu'un anjel ti
Cornelioe.
7 C'alal ibat ti anjele, ti Cornelioe
istac la ta iq'uel jun yajsoltero ti
tey xchi'uc scotol c'ac'ale. Sjunul la
yo'on yich'oj ta muc' ti Riox uque.
Istac la ta iq'uel cha'vo' smozo
noxtoc. 8 Iyalbe la scotol ti c'usi
i'albat yu'un ti anjele. Ti c'alal laj
yale, ja'o la istac ech'el ta Jope
yoxva'alic.
9 Ta yoc'omal ti c'alal po'ot xa'ox
xc'otic ta Jope ti oxvo'e, ja'o la imuy
ta bana li Pedroe. Po'ot xa'ox la
ol c'ac'al. Yu'un la tey ba sc'opon
Cajvaltic. 10 Li Pedroe chvi'naj xa'ox
la tajmec, isc'an la sve'el. Ti c'alal
xyaquet ta smeltsanbat ti sve'ele,
oy la c'usi i'ac'bat yil yu'un ti Rioxe.
11 Ijam la iyil li vinajele. Iyil la ti oy
c'usi iyal tale, co'ol la xchi'uc muc'ta
saquil manta. Chucul la xchanjechel
xchiquin iyal tal. 12 Tey la chupul
tal chonetic iyil. Ep la ta tos li c'usi
chanib yoque, ep la ta tos quiletel
chon, ep la ta tos mut iyil.
13 —Pedro, milo ati' le'e —x'utat la.
14 —Cajval, i'i. Yu'un mu onox
bu jti' ti c'usitic avaloj ti mu xu'
jti'ticotique —xut la.
15 —Li c'usi chacac'bee mu xaval ti
mu xu' xati'e —x'utat la.
16 Ox'ech'el la yech i'albat. Ja'o xa
la isut muyel ta vinajel iyil ti muc'ta
saquil mantae. 17 Li Pedroe lic la
lo'ilajuc yo'on yu'un la mu sna' c'usi
xal ti c'usi iyile. Ti c'alal xyaquet
ta snope, ja'o xa la ic'otic ta Jope
ti viniquetic itaqueic tal yu'un ti
Cornelioe.
—¿Bu nacal li Simon
jc'a'esejnucule? —xiic la c'otel.
Ic'otic la ta sna ti Simone.
18 Isjaq'uic la mi tey li Simone, li
Pedro xcha'p'elel sbie. 19 Li Pedroe,
ti c'alal yolel ta snop c'usi xal ti
c'usi iyile —Tal sa'ot oxvo' vinic.
20 Yalan, chi'ino ech'el. Mu me
xchibetuc avo'on xabat yu'un vo'on
jtacoj tal —x'utat la yu'un ti Ch'ul
Espíritue.
21 Li Pedroe iyal la. Ba la sc'opon
ti viniquetique ti itaqueic tal yu'un
ti Cornelioe.
—Vo'on ti chasa'icone. ¿C'usi
chavalic? —xut la.
22 —Li' listacoticotic tal jun
capitan solteroe, Cornelio sbi. Lec
yo'on. Yich'oj ta muc' ti Rioxe. Lec
x'ile yu'un scotol achi'iltac ta jurioal.
I'albat yu'un jun anjel ta vinajel
ti chastac ta iq'uele, yu'un la cha'i
c'usi chavalbe —xiic la.

23 Li Pedroe iyic' la ochel ta
sna Simón ti viniquetique, tey la
ivayic jun ac'ubal, ismac'lin la.
Ta yoc'omal to la ibat xchi'uc ti
viniquetique. Li Pedroe ichi'ine
la ech'el yu'un jayvo' ti much'utic
yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta
Jopee.
24 Ta xchibal to la c'ac'al ic'otic
ta Cesarea. Ti Cornelioe tey xa la
chmalavan. Stsoboj xa la scotol
xchi'iltac xchi'uc ti much'utic lec
xojtiquine. 25 Ti c'alal po'ot xa'ox
la xc'ot xchi'uc xchi'iltac li Pedroe,
ba la nupvanuc ta be ti Cornelioe.
Iquejletaat la li Pedroe, i'ich'e la ta
muc'. 26 Li Pedroe isnit la liquel.
—Va'lan yu'un co'ol crixchanootic
—xut la.
27 X'i'lajetic la ochel xchi'uc c'alal
yut sna ti Cornelioe. Tey la tsobol
ep crixchanoetic c'ot sta li Pedroe.
28 —Li vo'oxuque ana'ojic c'u
xi'elanoticotic, vo'oticotic li
juriooticotique. Ana'ojic ti mu xu'
xi'ochoticotic ta sna li much'utic
ma'uc jchi'ilticotic ta jurioale. Mu
xu' jc'oponticotic. Pero liyalbe ti
Rioxe ti mu xu' xcal ti chopol li
much'utic ma'uc jchi'iltac ta jurioale.
29 Yech'o un sjunul co'on lital lavi
ataquicon ta iq'uele. Yech'o un
chajac'beic c'u yu'un ti ataquicon ta
iq'uele —xut la.
30 Lic la yal ti Cornelioe:
—Oy xa xchanibal c'ac'al li'albat
yeche ora chac li'i. Li'on ta yut
jnae, ja'o quictaoj cot, ja'o ta
jc'opon Cajvaltic. Iquil co'ol xchi'uc
jun vinic yilel. Sac tajmec ti
sc'u'e, oy xojobal. 31 "Cornelio, ti
Cajvaltique yich'oj ta muc' ti c'usi
chavalulanbee. Yiloj ti chac'uxubin
ti much'utic abol sbae. 32 Taco
ech'el avinictac ta Jope, ac'u ba
yiq'uic tal jun vinic Simón sbi,
Pedro li xcha'p'elel sbie. Ja' tey
xch'amunojbe sna jun vinic, Simón
sbi uc. C'a'esejnucul yabtel. Ti
snae tey ta ts'el ti'mar. Mi iyul li
Pedroe, oy c'usi chayalbe", xiyut
ti anjel ta vinajele. 33 Yech'o ti
ora lajtac ta iq'uele. Lec ti latale.
Coliyal Riox ti li' tsoboloticotique, ti
chavalboticotic c'u x'elan layalbee
—xi la ti Cornelioe.
34 Itac'av li Pedroe:
—Ti Rioxe yu'un onox yech ti muc
bu ta st'uj ti much'u ta sc'uxubine.
35 Buuc no'ox balamilal lec ta x'ileic
yu'un Riox ti much'utic ta xich' ta
muq'ue, ti ta spasic c'usi lec chile. 36 Ti
Rioxe listacboticotic tal ti Jesucristoe,
ja' tal yal ti ch'abal jmultic chiyilotic
o ti Rioxe ti mi chquich'tic ta muq'ue.
Ti Jesucristoe ja' cajvaltic ta jcotoltic
ta sjunlej balamil. 37 Li vo'oxuque
ava'yojic c'u x'elan iyal a'yuc ta
sjunlej jlumalticotic ti c'usi talem
spase. Ana'ojic ti tey istambe yalel
ta estado Galileae ti c'alal yolel to'ox
chal ti chac' ich'vo' ti Juane. Ts'acal
to iyal a'yuc ta estado Judea. 38 Ti
Jesus Nazarete ava'yojic ti chi'inbil
yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc
ti Rioxe, ti iyich' slequilal syu'elal
noxtoque, ti isc'uxubin crixchanoetic
ti butic i'ech'e, ti isloq'uesbe pucuj ti
much'utic ochem pucuj ta yo'one, ti
iyet'esbe xchamel ti jchameletique
ti c'usuc no'ox chamelal iya'iique, ja'
ti chi'inbil yu'un ti Rioxe. 39 Ti jayvo'
ijchi'inticotic ti Jesuse, iquilticotic
scotol ti c'usitic ispas ta Jerusalene
xchi'uc ta sjunlej estado Judeae.
Li jchi'iltaque iyaq'uic ta milel ta

cruz. 40 Ti Rioxe ixcha'cuxes ta
yoxibal c'ac'al. Ti c'alal cha'cuxiem
xa'oxe, ep ta ech'el iquilticotic yu'un
ja' yech isc'an ti Rioxe. 41 Scotol li
jchi'ilticotique muc xilic; jtucticotic
no'ox iquilticotic, vo'oticotic ti
st'ujojoticotic onox ti Rioxe ti ta
xcalticotic ti cuxul ti Jesuse. Ti c'alal
cha'cuxiem xa'oxe, ijchi'inticotic to
ta ve'el. 42 Liyalboticotic comel ti
chcalbeticotic scotol crixchanoetic
ti ja' ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe ti
ja' chalbe bu chbat ta sbatel osil ti
much'utic cuxule xchi'uc ti much'utic
chamem xae. 43 Ja' onox yech iyalic
ti yaj'alc'optac Rioxe ti ta vo'nee, ti ja'
ta x'ac'batic o pertonal yu'un smul
scotol ti much'utic ta xch'un ti ja' istoj
jmultic ti Jesuse —xi la li Pedroe.
44 Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe,
ja'o la ichi'ineic yu'un Ch'ul Espíritu
ti much'utic tey tsobole. 45 Ti jayvo'
xchi'iltac tey xchi'uc li Pedroe, xch'ayet
xa la yo'onic ti c'alal iyilic ti ichi'ineic
yu'un Ch'ul Espíritu ti much'utic co'ol
ma'uc juriootic jchi'uctique. 46 Yu'un la
ic'opojic ta ora ta yan o c'opetic, lec la
iyalbeic sc'oplal ti Rioxe.
47 —Ti jayvo' li' tsobole ichi'ineic xa
yu'un ti Ch'ul Espíritue chac c'u cha'al
xchi'inojotic uque. ¿C'u xachiic? ¿Mi
mu xu' xich'ic vo' uc? —xi la li Pedroe.
—Ac'u yich'ic —xiic la.
48 Li Pedroe iyal la ti ac'u yich'ic vo' ta
scuenta ti Cajvaltic Jesuse. Ti c'alal laj
yich'ique —Abulajan pajan to jayibuc
c'ac'al li'toe —x'utat la li Pedroe.

Ja' li' yaloj ti ba yal ta Jerusalén ti Pedroe ti ic'uxubinatic yu'un Riox ti much'utic ma'uc j'israele

11 Ti much'utic xch'unoj sc'op
Riox ta Judeae xchi'uc li
apoxtoletique, iya'iic la ti ixch'unic
xa sc'op Riox ti much'utic co'ol
ma'uc juriootic jchi'uctique. 2 C'alal
isut ta Jerusalén li Pedroe, isa'bat
la smul yu'un ti much'utic yich'oj
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse ti iyalic
ti persa la chich'ic circuncisión
ti much'utic co'ol ma'uc juriootic
jchi'uctique ti mi chich'ic ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe.
3 —¿C'u yu'un ti ay ac'opon ti
much'utic ma'uc jchi'iltique ti muc
bu yich'ojic circuncisione? ¿C'u
yu'un ti ay achi'in ta ve'ele? —x'utat
la li Pedroe.
4 Li Pedroe xcholet la iyalbe
smelol ti c'usitic ic'ote.
5 —Ti c'alal teon ta Jopee, xyaquet
ta jc'opon Cajvaltic, oy c'usi iyac'
quil. Iquil iyal tal ta vinajel co'ol
xchi'uc muc'ta saquil manta. Chucul
xchanjechel xchiquin tey iyul yo'
buyone. 6 C'alal ijq'uelbe ti yute, tey
chupul tal chonetic iquil. Ep ta tos li
c'usi chanib yoque, ep ta tos quiletel
chon, ep ta tos mut iquil. 7 Ica'i ti
oy much'u lisc'opone: “Pedro, milo
ati' le'e”, xiyut. 8 “Cajval, i'i. Yu'un
mu onox bu jti' ti c'usitic avaloj
ti mu xu' jti'ticotique”, xcut. 9 “Li
c'usi chacac'bee mu xaval ti mu
xu' xati'e”, xiyut. 10 Ox'ech'el yech
liyalbe. Ja'o xa isut muyel ta vinajel
ti muc'ta saquil mantae. 11 Ja'o xa
ic'ot oxvo' vinic yo' bu jch'amunoj
nae. Liquemic tal ta Cesarea.
Tacbilic tal yu'un tal yiq'uicon. 12 Ti
Ch'ul Espíritue liyalbe ti ta jchi'in
ech'el ti viniquetique, xchi'uc ti
junuc co'on baticone. Lixchi'inic
ech'el li vacvo' jchi'iltactic li'i ti co'ol
jch'unojtic sc'op Riox jchi'uctique.
Lic'ototicotic ta sna ti much'u listac

ta iq'uele. 13 Ti vinique liyalbe ti
iyil jun anjel ta vinajele. Ti c'alal
tey chotol ta yut snae, tey la
va'al ic'ot ta xocon. “Taco ech'el
avinictac ta Jope. Ac'u ba yiq'uic
tal jun vinic Simón sbi, Pedro li
xcha'p'elel sbie. 14 Ja' chtal yalbot
ti c'u x'elan chacuxiic ta sbatel osil
ajunlejic ta anae”, x'utat la yu'un
ti anjele. Yech'o ti libate. 15 Ti
c'alal lic lo'ilajcon xchi'uquique,
ichi'ineic uc yu'un ti Ch'ul Espíritue
chac c'u cha'al lixchi'inotic ti
c'alal itale. 16 Ja'o iyul ta jol ti ja'
onox yech liyalboticotic comel ti
Cajvaltic Jesucristoe: “Ti Juane
layac'be avich'ic vo'. Li vo'one po'ot
xa xacac'beic ti Ch'ul Espíritue”,
xiyutoticotic onox. 17 Ti Rioxe
iyac'be xa xchi'in Ch'ul Espíritu
uc ti jayvo' ma'uc jchi'iltic tey
tsobolique. Ichi'ineic xa chac c'u
cha'al xchi'inojotique, yu'un iyich'ic
xa ta muc' uc ti Cajvaltic Jesucristoe.
Yech'o ti mu c'u xu' xcal li vo'one.
¿Mi xu' ta jpajes ya'el ti c'usi tspas ti
Rioxe? —xi la li Pedroe.
18 C'alal iya'iic ti much'utic chalic
ti persa chich'ic circuncisión ti
much'utic ma'uc j'israele ti chich'ic
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, mu xa la
c'usi más iyalic. Lec la ibat sc'oplal
yu'unic ti Rioxe.
—Yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe ti
chictaic spasel uc li c'usitic chopole
li much'utic ma'uc jchi'iltique, yo'
xcuxiic o ta sbatel osil uque —xiic la.

Ja' li' yaloj ti cristoetic isbiinic ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta Antioquíae

19 Ti much'utic yich'oj ta muc' ti
Jesucristoe ti istaic ilbajinel ti c'alal
imile ti ánima Estebane, istani la
sbaic ta yantic o balamil. Ti jlome
ibatic la c'alal estado Fenicia. Ti
jlome ibatic la c'alal Chipre. Ti
jlome ibatic la c'alal jteclum
Antioquía. Ti c'alal ibatique, iyalic
la a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic
Jesucristoe. Pero ja' no'ox la
iyalbeic ti xchi'ilic ta jurioale. 20 Ti
much'utic ibatic ta Antioquíae, oy
la ta Chipre liquemic tal, oy la ta
jteclum Cirene liquemic tal. Ti c'alal
ic'otic ta Antioquíae, ilo'ilajic la
xchi'uquic ti much'utic co'ol ma'uc
j'israelotic jchi'uctique. Iyalbeic
la ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic
ti Cajvaltic Jesuse. 21 Ta syu'el
ti Cajvaltique ep la ti much'utic
iyictaic ti c'usitic xch'unojic to'oxe,
ja' la istambeic yich'el ta muc' ti
Cajvaltic Jesuse.
22 Ti much'utic yich'oj ta muc'
Cajvaltic Jesús ta Jerusalene, c'alal
iya'iic ti iyich'ic xa ta muc' uc ti
much'utic co'ol ma'uc j'israelotic
jchi'uctique, istaquic la ech'el ta
Antioquía li Bernabee. 23 Ti c'alal
ic'ot ta Antioquía li Bernabee, iyil
la ti lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti
Rioxe. Yech'o un jun xa la yo'on li
Bernabee. Iyalbe la ti sjunul yo'onic
ac'u yich'ic ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse. 24 Li Bernabee lec yo'on.
Lecubtasbil yo'on yu'un ti Ch'ul
Espíritue. Xch'unoj ti oy syu'el
ti Cajvaltic Jesuse. C'alal iyal li
Bernabee, ep la lic yich'ic ta muc' ti
Cajvaltic Jesuse.
25 Ts'acal to ibat la ta Tarso li
Bernabee, ja' la ba sa' li Sauloe.
Ti c'alal istae, iyic' la ech'el ta
Antioquía. 26 Jun la jabil tey
ixchi'inic ti much'utic xch'unoj li

sc'op Rioxe. Ep la crixchanoetic
ixchanubtasic. Ti much'utic
yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse,
cristoetic la i'ac'bat sbiic yu'un ti
j'antioquíaetique. Ja' la yech ilic o
li biile.
27 Ti c'alal teic la ta Antioquía
li Bernabee xchi'uc li Sauloe, ja'o
la tey ic'otic ta Antioquía jayvo'
yaj'alc'op Riox, liquemic la tal
ta Jerusalén. 28 Ti june Agabo la
sbi. Ip'ijubtasat la yu'un ti Ch'ul
Espíritue, iyalbe la ti much'utic
xch'unoj li sc'op Rioxe ti chtal vi'nal
ta sjunlej balamile. Ti c'alal ital ti
vi'nale, ja'o ochem ta preserente ta
Roma ti Claudioe. 29 Ti much'utic
yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta
Antioquíae, isnopic la ti ta scoltaic
ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta
Judeae ti cha'iic vi'nale. Ta jujuntal
la isnopic ti c'u yepal chaq'uique.
30 Ti c'alal istsob sba yu'unique,
ja' la i'albatic vocol li Bernabee
xchi'uc li Sauloe ti chba yac'beic ti
much'utic ta xchanubtasvan ta sc'op
Riox ta Jerusalene.

Ja' li' yaloj ti imile ti Jacoboe xchi'uc ti i'och ta chuquel ti Pedroe

12 Ti c'alal ba yaq'uic taq'uin
ta Jerusalén li Bernabee
xchi'uc li Sauloe, ti covierno
Erodese ja'o la lic yilbajin jayvo'
ti much'utic xch'unoj li sc'op
Rioxe. 2 Ja' la ta smantal ti imile ta
espada ti Jacoboe, ja' ti sbanquil
Juane. 3 Ti jurioetique xmuyubajic
xa la ti icham ti Jacoboe. C'alal
iyil ti Erodese ti xmuyubajic xa ti
crixchanoetique, iyal la noxtoc ti
ac'u tsacuc li Pedroe. Ti c'alal yech
ispas ti Erodese, ja'o la ta sq'uin li
jurioetique ti c'alal ta sve'ic pan ti
muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute.
4 Ti c'alal itsaque la li Pedroe,
itiq'ue la ta chuquel. Ichabiat la ta
chanq'uex solteroetic, chanchanvo'
la juq'uex. Ta vacvac ora la isjel
sbaic. Ti Erodese isnop la ti ta
slajel to q'uin ta sloq'ues ta chuquel
li Pedroe, ti ta bail ta satil chac'
ta milele. 5 Ti much'utic xch'unoj
li sc'op Rioxe scotol la c'ac'al
isc'oponbeic Riox li Pedroe c'alal
tiq'uil ta chuquele.

Ja' li' yaloj ti iloc' ta chuquel ti Pedroe

6 C'alal isnop ti Erodese ti ta
yoc'omal xa ta sloq'ues ta chuquel li
Pedroe, ta yac'ubalile tey la vayem
ta chuclebal li Pedroe, chucul la
ta cha'p'ej carina. Jujun la soltero
ta jujot xocon li Pedroe. Ti carina
chucul oe, xchucoj la ta sc'obic ti
solteroetic uque yo' la xa'iic o mi
xjatave. Oy la solteroetic noxtoc ta
xchabiic juc'ol ti ti'chuclebale. 7 Li
Pedroe itijbat la xocon yu'un jun
anjel tacbil tal yu'un ti Cajvaltique.
Ja'to la iyil ti sacjaman xa ti yut
chuclebale.
—Lican ta ora —x'utat la.
Ti carina chucul o sc'obe, ijituj la.
Ilic la li Pedroe.
8 —Chuco ach'ut, lapo axonob
—x'utat la yu'un ti anjele.
C'alal laj xchuc xch'ute, laj slap ti
xonobe,
—Lapo apimilc'u', nap'lan tal
—x'utat la yu'un ti anjele.
9 Nap'al la iloc' li Pedroe pero mu
la sna' mi melel ti ta xcoltaat yu'un ti
anjele. Isnop la ti chvaychine. 10 Tey
la i'ech'ic yo' bu va'al ta xchabivan ti

jun solteroe, ts'acal to la i'ech'ic yo'
bu va'al ti jun noxtoque. C'alal ic'otic
ta ti'chuclebal ta cayae, ijam la stuc
ti taq'uin ti'nae. Iloq'uic la, ibatic la
ta jun o caya. Tey xa la icomtsanat
yu'un ti anjele. 11 Ti c'alal iyul
xch'ulele, “lavie ijna' xa ti ta melel
istac tal anjel ti Cajvale. Muc xac' ti
chismil li Erodese xchi'uc ti jayvo'
jchi'iltac yo'onuc smilicone”, xi la li
Pedroe.
12 C'alal iyil ti ta sba balamile, tuc'
la ibat ta sna li Maríae, ja' li sme'
Juane, ja' ti Marcos sbi noxtoque.
Ep la tey stsoboj sbaic ta sc'oponic
Cajvaltic. 13 C'alal c'ot stij ti'be li
Pedroe, iloc' la tal jun tseb, Rode
la sbi. Ba la sq'uel much'u ti ta stij
ti ti'bee. 14 C'alal iya'ibe ye ti ja' li
Pedroe, xmuyubaj xa la tajmec.
Muc xa la isjam o ti ti'bee, i'och
la ta anil ta yut sna, ba la yalbe ti
yane ti tey xa va'al ta ti'be li Pedroe.
15 Pero muc la xch'unic.
—Yu'un chlic achuvaj —xutic la ti
tsebe.
—Ta melel ja' li Pedroe —xi la.
—Taje ma'uc Pedro, ja' nan ti anjel
yajchabiel Pedroe —xiic la.
16 Li Pedroe tey la tstijulan ti
ti'bee. C'un to la ba sjamic. C'alal
i'ile ti ja' li Pedroe, xch'ayet xa la
yo'onic. 17 Iyac' la seña ta sc'ob li
Pedroe ti ch'aniicuque. Lic la yal
ti c'u x'elan iloq'uesat ta chuquel
yu'un ti Cajvaltique.
—Albeic noxtoc li Jacoboe xchi'uc
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti liloc' xa ta chuquele —xut
la ti much'utic tey tsobole.
Li Pedroe ibat la ta jun o jteclum.
18 C'alal isacube, xvulajetic xa la
liquel ti solteroetique ja' ti mu xa bu
tey isacub li Pedroe. 19 Ti Erodese
isloq'ues la mantal ti ac'u sa'el li
Pedroe. Ti c'alal muc staique, istsob
la ti yajsolterotaque, ja' la ti jayvo'
ixchabiic li Pedroe. Ijac'batic la c'u
yu'un ti muc xilic iloq'ue. Ts'acal
to la isloq'ues mantal ti ac'u yich'ic
milele. Ts'acal to la ibat ta Cesarea
ti Erodese yu'un la ja' tey nacal.

Ja' li' yaloj ti abol sba icham ti Erodese

20 Ti Erodese scapanoj la ti
jtiroetique xchi'uc ti jsidonetique.
Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetique
co'ol la isnopic ti chba sc'oponic ti
Erodese, ti chba slajesbeic yo'one.
Isa'ic la jun yajc'opojelic, Blasto
la sbi. Co'ol la ch-abtej xchi'uc ti
Erodese. Yu'un la ja' tsc'anic ti
chmanolajic yo' bu scuentainoje.
21 Ti Erodese iyal la c'usi ora xocol
ti chba yich' c'oponele. Ti c'alal
ista sc'ac'alil ti c'usi ora yaloje,
ists'acubtas la sba, tey la ba chotluc
yo' bu chal c'u x'elan chcom sc'oplal
ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale. Lic
la sc'opon ti crixchanoetique. 22 Ti
c'alal iya'iic c'usi iyal ti Erodese —
Ma'uc crixchano ti li' ta xc'opoje, ja'
jun riox —xiic la, x'avlajetic xa la.
23 Ti Erodese ora la i'ipaj, i'ac'bat
la castico yu'un jun yaj'anjel ti
Cajvaltique, ja' ti ma'uc iyac' ta
ich'el ta muc' ti Rioxe. I'ayan la
xuvital, icham o la.
24 Ac'u mi oy ilbajinel pero ip'olic
onox ti much'utic xch'unoj li sc'op
Rioxe.
25 C'alal laj yaq'uic comel taq'uin
ta Jerusalén li Bernabee xchi'uc
li Sauloe, isutic la ta Antioquía.
Iyiq'uic la ech'el li Juane, ja' ti
Marcos sbi noxtoque.

Ja' li' yaloj ti ba yalic a'yuc sc'op Riox ti Bernabee xchi'uc ti Sauloe

13 Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Antioquíae, oy la jayvo' ichanubtasvanic. Ja'ic la li Bernabee, xchi'uc li Simone, ja' la ti Negro sbi noxtoque. Xchi'uc Lucio ti liquem tal ta Cirenee. Xchi'uc Manaen ti co'ol its'itesatic xchi'uc ti ánima Erodese. Xchi'uc li Sauloe.
2 Ti c'alal xyaquet la tsc'oponic Cajvaltique, c'alal yictaoj la yotique —Ac'becon ech'el li Bernabee xchi'uc li Sauloe, ac'u ba spas li c'usi caloj onox ta spase —x'utatic la yu'un ti Ch'ul Espíritue.
3 Ti c'alal laj sc'oponic ti Cajvaltique, i'ac'batic la c'obol ta sjolic li Bernabee xchi'uc li Sauloe, itaqueic la ech'el.

Ja' li' yaloj ti ivinaj sc'op Riox ta Chipre balamile

4 C'alal itaqueic ech'el yu'un Ch'ul Espíritu li Bernabee xchi'uc li Sauloe, tey la ibatic ta jun jteclum Seleucia sbi. Tey la i'ochic ta barco, ibatic la c'alal Chipre balamil ta o'lol mar. 5 C'alal ic'otique, iloq'uic la ta barco ta jun jteclum Salamina sbi. Tey la lic yalic a'yuc sc'op Riox ta stemploic yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'iltac ta jurioale. Ba la coltavanuc ta yalel a'yuc sc'op Riox li Juan uque. 6 Li Bernabee xchi'uc li Sauloe ixanavic la ta sjunlej Chipre. Ic'otic la ta jun jteclum Pafos sbi. Tey la istaic jun j'ilol, xchi'ilic la ta jurioal. Chal la sc'op Riox ti yaloje. Barjesús la sbi. 7 Ti Barjesuse ja' la xchi'il ta abtel ti preserente Sergio Pauloe. Ti Sergio Pauloe p'ij la tajmec. Chac la ya'i li sc'op Rioxe yech'o un itaqueic la ta iq'uel li Bernabee xchi'uc li Sauloe.
8 Ti Barjesuse Elimas la isbiin. Li Elimase “j'ilol”, xi la smelol. Ti Elimase iscrontain la li Bernabee xchi'uc li Sauloe yu'un la ja' tsc'an ti mu xch'un sc'op Riox ti preserentee.
9 Li Sauloe, li Pablo sbi noxtoque, p'ijubtasbil la, tsatsubtasbil la yo'on yu'un ti Ch'ul Espíritue, isq'uelbe la sat ti j'ilole.
10 —Jlo'lovanejot, chopol tajmec li c'usi chapase. Xch'amalot pucuj yu'un chacrontain li c'usitic leque. Li vo'ote mu xac'an ti oy much'u ta xich' ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. 11 Lavie chayac'be castico ti Cajvaltique. Chtup' asat. Mu xa xavil abe jayibuc c'ac'al —xut la j'ilol li Pabloe.

Ora la itup' ti sate. Isa' la much'u ta xniton o. 12 C'alal iyil ti preserentee ti itup' sat ti j'ilole, iyich' la ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Lec la iya'i li sc'op Rioxe ti i'albat yu'un li Bernabee xchi'uc li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti ic'otic ta Antioquía ta estado Pisidia ti Pabloe xchi'uc ti Bernabee

13 Li Pabloe xchi'uc li xchi'iltac ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, i'ochic la ta barco ta Pafose, tey la c'ot loq'uicuc ta jteclum Perge ta estado Panfilia sbi. Li Juane tey la icomtsanvan, isut la ta Jerusalén.
14 Li Pabloe xchi'uc li Bernabee j'ech'elbe no'ox la i'ech'ic ta Perge, ibatic la c'alal jteclum Antioquía ta estado Pisidia. Ta sc'ac'alil ta xcuxic ti xchi'iltac ta israelale,

c'alal chba ya'ibeic smantal Rioxe,
ibatic la uc li Pabloe xchi'uc li
Bernabee. 15 C'alal laj yich' aptael li
smantaltac Rioxe xchi'uc ti c'usitic
yan sts'ibaojic comel ti j'alc'opetic
ti ta vo'nee, ti jmeltsanejc'opetic ta
temploe istaquic la ta jaq'uel mi oy
c'usi chalic jp'el cha'p'eluc li Pabloe
xchi'uc li Bernabee, xu' la chalic mi
chc'opojique.
16 Isva'an la sba li Pabloe. Iyac' la
seña ta sc'ob ti ch'aniicuque.
—Jchi'iltactic, xchi'uc vo'oxuc ti
ma'uc j'israeloxuque ti avich'ojic
ta muc' uc ti Rioxe, a'yic me li
c'usi chcale. 17 Ti Cajvaltique
ti quich'ojtic ta muc', vo'otic li
j'israelotique, ja' it'ujeic ti vo'ne
moletique. C'alal teic to'ox ta
Egiptoe, ip'olesatic yu'un ti Rioxe.
Ts'acal to ta syu'el Riox iloq'uesatic
tal, yu'un ma'uc onox tey slumalic
ta Egiptoe. 18 Ti vo'ne moletique
its'icbat sbolilic cha'vinic jabil
yu'un ti Rioxe ti c'alal tey xjoyetic
ta xocol balamile. 19 Ta Canaán
balamile oy to'ox vucub c'ox nación.
Ti vo'ne moletique icoltaatic yu'un
ti Rioxe yech'o ti imil yu'unic ti
vucub nacione, ja' yech istaic o li
osile. 20 Cuatro ciento cincuenta
jabil ispas sbaic ta mantal stuquic
ti vo'ne moletique. I'och jayq'uex
yajmeltsanejc'opic, ja' ist'uj ti
Rioxe. Ja' yech ti c'alal ochem
to'ox ta jmeltsanejc'op ti Samuele,
ja' ti yaj'alc'op Rioxe. 21 C'alal ja'o
ocheme, lic sc'an yajpreserenteic ti
vo'ne moletique. Ti Rioxe iyal ti ja'
ch-och ta yajpreserenteic ti Saule,
ti screm Cise. Ti Saule Benjamín
sbi ti smuc'tatot ti ta más vo'nee.
Cha'vinic jabil i'och ta preserenteal
ti Saule. 22 Ts'acal to iloq'uesat
yu'un ti Rioxe. Ja' i'och ta sq'uexol
ti Davide. Yu'un ti Davide ja' onox
yech albil sc'oplal yu'un ti Rioxe:
"Li Davide li screm Isaíe, co'ol jol
jchi'uc yu'un ja' ta spas ti c'usitic
lec chquile", xi onox ti Rioxe. 23 Ti
Rioxe iyal onox ti ta xtal stojbotic
jmultic jun smom ti Davide. I'ay
xa, ja' ti Jesuse. 24 C'alal mu to'ox
bu chvinaj ti talem xa ti Jesuse, ti
Juane iyalbe onox li jchi'iltactic
ta israelale ti ac'u yictaic spasel
li c'usitic chopole, ti ac'u yich'ic
vo'e. 25 C'alal po'ot xa'ox xcham
ti Juan j'ac'-ich'vo'e, ja' yech iyal:
"Mu vo'onicon ti st'ujojon Riox ti
chajpasic ta mantale. Ta to xtal ti
much'u más oy syu'ele. Li vo'one
mu c'u xu' jcolta o. Mi ja'uc sloc'bel
xonob, mu xu' cu'un", xi ti Juane.
26 'Jchi'iltactic, vo'otic ti smomotic
ti Abraame, xchi'uc vo'oxuc ti
ma'uc j'israeloxuque ti avich'ojic
ta muc' uc ti Rioxe, chcalticotic
ava'iic ti i'ay xa ta jlumaltic ti
much'u ay stoj jmultique. 27 Li
jchi'iltactic ta Jerusalene xchi'uc ti
jmeltsanejc'opetique, muc xich'ic
ta muc' ti Jesuse. Mi ja'uc xich'ic
ta muc' noxtoc ti c'usitic yaloj ti
yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee, ti ja'
ta xca'itic ta sc'ac'alil ta jcuxtique.
Yech'o ti iyaq'uic ta milel ti Jesuse.
Ja' ic'ot ti c'usitic sts'ibaojic ti
yaj'alc'optac Rioxe. 28 Ac'u mi muc
bu istabeic smul ti Jesuse ti yo'
xmile oe, pero iyalbeic ti Pilatoe
ti ac'u yac' ta milele. 29 C'alal ic'ot
scotol chac c'u cha'al ts'ibabil
sc'oplale, iyalesat ta cruz, ba
mucatuc. 30 Ti Rioxe ixcha'cuxes
loq'uel ta smuquenal. 31 Ts'acal to

ibat ta Galilea. Ep to ta ech'el iyac'
sba iluc ta stojol li yajchanc'optaque
xchi'uc ti much'utic yich'ojic ta
muq'ue. Ts'acal to ibat xchi'uquic ta
Jerusalén ti c'alal imuy ta vinajele.
I'albatic comel ti ac'u yalic a'yuc ti
iyilic ti cha'cuxieme.
32-33 'Li vo'oticotic uque
chcalticotic ava'iic ti iquilticotic xa
ti ic'ot ti c'usi i'albatic yu'un Riox ti
vo'ne moletique. Yu'un yaloj onox
ti Rioxe ti ta xcha'cuxes ti much'u
st'ujoj chispasotic ta mantale. Ic'ot
xa ti c'usi iyale yu'un ixcha'cuxes
ti Jesuse. Ja' onox yech ts'ibabil
ta xcha'cojol jq'uevujtic: "Vo'ot
Jch'amalot. Ta to sta yora ta xcac'
iluc ti vo'ot Jch'amalote", xi onox ti
Rioxe. 34 Yu'un icha'cuxesat yu'un
Riox ti Jesuse, yech'o ti mu xa bu
ta xchame. Ja' onox yech i'albatic
yu'un Riox ti vo'ne moletique: "Ta
onox xc'ot li c'usi icalbe ti Davide",
x'utatic. 35 Yech'o ti ists'iba ta jcoj
jq'uevujtic ti Davide: "Muc bu
chavac' c'a'uc li jpat jxocone, vo'on
lach'amalone, ti ch'abal jmule",
xi. 36 Ma'uc sc'oplal stuc ists'iba ti
Davide. Ti Davide ja' ispas c'usi
lec chil Riox ti c'u sjalil cuxul ta
sba balamile. Ismuquic, ic'a' ti spat
xocone. 37 Ti Jesuse icha'cuxesat
yu'un ti Rioxe, muc xc'a' ti spat
xocone. 38 Yech'o un, jchi'iltactic,
na'ic me ti ja' no'ox ta jtatic o
pertonal yu'un jmultic ti Jesuse.
39 Ti much'utic ta xch'une, ch'abal
smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Li
smantaltac Riox ti iyal ti Moisese
mu xu' ti ch'abal jmultic chiyilotic
o ti Rioxe. 40 Yech'o un q'uelo me
abaic, mu me xc'ot ta abaic chac c'u
cha'al iyal ti yaj'alc'optac Rioxe.
41 Vo'oxuc ti mu la xac'anvanique,
a'yic la me.
Más to la chac' iluc slequilal
syu'elal ti Rioxe pero mi ja'uc
onox la xach'unic o.
Ac'u la mi oy much'u xayalbeic,
chalabanic no la.
Ti mu xach'unique, cha'ochic la
ta c'oc' ta sbatel osil,
xi ti j'alc'opetique —xi la li Pabloe.
42 Ti c'alal iloq'uic ta templo li
Pabloe xchi'uc li Bernabee, ep la
much'utic iyal ti tsc'anic to albel
c'alal vaxaquib c'ac'al ti c'usi
i'albatique. 43 Ti c'alal ixch'ac sbaic
ti much'utic iya'iic li smantaltac
Rioxe, ep la jurioetic, ep la ma'uc
jurioetic ti sjunul yo'onic yich'ojic
ta muc' ti Rioxe, ja' la nap'al ibat ta
spatic li Pabloe xchi'uc li Bernabee.
Li Pabloe xchi'uc li Bernabee ja' la
yech iyalbeic ti j'ech'el ac'u xch'unic
ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal xa
jmultic chiyilotic ti Rioxe.
44 Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'ale,
ep la istsob sbaic tal ti much'utic
tey nacal ta jteclume, jutuc xa la
muc xtal scotolic ta ya'iel li sc'op
Rioxe. 45 Ti jurioetique ti muc bu
xch'unojic ti i'ay xa ti much'u st'ujoj
Rioxe, lic la it'ixajicuc ti c'alal iyilic
ti ep tajmec istsob sbaic ta ya'iel
c'usi chal li Pabloe. I'albat la li
Pabloe ti ma'uc yech li c'usi chale,
ti mu la sna'e. 46 Li Pabloe xchi'uc li
Bernabee muc la xi'ic o.
—Li vo'oxuque ba'yi ical ava'iic
li sc'op Rioxe yu'un ja' yech tsc'an
ti Rioxe. Ti mu xach'unique, ja'
chvinaj o ti mu xac'an xacuxiic
ta sbatel osile. Lavie ja' xa chba
calbeticotic li much'utic ma'uc
jchi'iltic ta israelale. 47 Yu'un ja'

yech liyalboticotic ti Cajvaltic
Jesucristoe:
Li vo'oxuque lajloq'uesic xa ta
mulil
yo' ti xba avalbeic o scotol
crixchanoetic ta sjunlej
balamile
ti xu' ta xcuxiic ta sbatel osil
uque,
xiyutoticotic ti Jesuse —xi la li
Pabloe xchi'uc li Bernabee.
48 Ti c'alal iya'iic ti much'utic
co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique,
xmuyubajic xa la ti iloq'uesatic ta
mulil uque.
—Lec tajmec ti c'usi iyal ti
Cajvaltic Jesucristoe —xiic xa la.
Ixch'unic la ti much'utic st'ujoj onox
ti Rioxe ti ta xcuxiic ta sbatel osile.
49 Ti much'utic ixch'un li sc'op Rioxe
iyalic la a'yuc ta sjunlej estado Pisidia.
50 Ti jurioetique ti muc bu xch'unojic
ti i'ay xa ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ba
la stic'beic c'op ti yajmeltsanejc'opic
ta slumalique, xchi'uc la jayvo'
antsetic ti sjunul yo'onic xch'unojic
yilel li smantaltac Rioxe, ti ich'bilic
ta muq'ue. Lic la ilbajinaticuc li
Pabloe xchi'uc li Bernabee. Inutsatic
la loq'uel teyo'e. 51 Li Pabloe xchi'uc li
Bernabee islilinic la comel spucucal
yoquic. Ja' la seña ti icom ta sba
stuquic ti muc xch'unique. Ibatic la ta
jun jteclum Iconio sbi. 52 Ti much'utic
yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta
Pisidiae, jun la yo'on icomic, yu'un la
lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Ch'ul
Espíritue.

Ja' li' yaloj ti ic'otic ta Iconio ti Pabloe xchi'uc ti Bernabee

14 Ti c'alal ic'otic ta Iconio li
Pabloe xchi'uc li Bernabee,
i'ochic la ta templo yo' bu cha'iic
smantal Riox ti xchi'ilic ta jurioale.
Ti c'alal iyalbeic sc'oplal ti Cajvaltic
Jesucristoe, ep la tajmec xchi'ilic
ixch'unic. Ep la ixch'unic uc ti
co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique.
2 Ti yan xchi'ilic ta jurioale ti muc
xch'unique, isco'oltasbe la sba sjolic
xchi'uc ti much'utic ma'uc jurioetic
uque ti tscrontainic li Pabloe
xchi'uc li Bernabee. 3 Yu'un ti ep ti
much'utic ixch'unic li sc'op Rioxe,
yech'o un tey la ipajic li Pabloe
xchi'uc li Bernabee. Jamal la iyalic
c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe,
mu la bu ixi'ic. Ti Cajvaltique iyac'
la iluc ti yech ti c'usi chalique, ti
ta slequil no'ox yo'on ta xcoltavane.
I'ac'bat la syu'elic, iyaq'uic la iluc
slequilal syu'elal ti Cajvaltique.
4 Ti yajvaltac jteclume ipasic la
ta cha'ch'ac. Jch'ac la ixch'unic
ti c'usi iyal li apoxtoletique;
jch'ac la muc xch'unic. 5 Ti
jch'ac ti muc xch'unique xchi'uc
ti yajmeltsanejc'opique, ja' la
isco'oltasbe sba sjolic xchi'uc ti
jurioetique ti muc xch'unic uque.
Isnopic la ti ta smajic, ti ta smilic
ta ton li Pabloe xchi'uc li Bernabee.
6 Ti c'alal iya'iic li Pabloe xchi'uc li
Bernabee, ora la iloq'uic, ibatic la
ta jteclum Listra ta estado Licaonia.
Ts'acal to la ibatic ta jteclum
Derbe tey no'ox ta estado Licaonia.
Ixanavic la ta sjunlej li Licaoniae.
7 Iyalic la a'yuc ti ja' no'ox chac'
jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti i'ac'bat ton ta Listra ti Pabloe

8 Oy la tey jun vinic ta Listra,
coxo la i'ayan. Mi ja'uc la oy bu

ixanav ta jmoj. 9 Tey la chotol cha'i
c'usi chal li Pabloe. Li Pabloe isq'uel
la, iyilbe la ta sat ti xch'unoj ti xu'
chlecub ti yoque. 10 Li Pabloe tsots
la ic'opoj:
—Va'lan —xut la ti vinique.
Ti vinique ora la iva'i, ixanav
la. 11 C'alal iyil ti crixchanoetique
ti lec xa chanav ti vinique, tsots
la i'avanic. Ja' la yech iyalic ta
licaonia c'ope:
—Yalem tal rioxetic li'toe.
Viniquetic yilel —xut la sbaic.
12 Li Bernabee Júpiter la isbiin.
Li Pabloe Mercurio la isbiin yu'un
la más ic'opoj. 13 Oy la tey jun
yeclexaic ta ti' jteclum yo' bu chotol
ti yajsantoique, Júpiter la sbi. Ti
yajpale Jupitere iyic' la loq'uel
vacaxetic ta sti' scorraltonal li
jteclume. Yac'ojbe la snichimal snuc'
ti vacaxetique. Ti palee xchi'uc
ti crixchanoetique ta ox la smilic
ti vacaxetique, ja' ox la ch-ac'bat
smotoninic li Pabloe xchi'uc li
Bernabee, yu'un la ch-ich'eic ox
ta muc'. 14 C'alal iya'iic li Pabloe
xchi'uc li Bernabee, isjat la sc'u'ic
yu'un la q'uexlal iya'iic ti ta x'ich'eic
ta muq'ue. Ora la ibatic ta o'lol
crixchanoetic. I'avanic la:
15 —Viniquetic, ¿c'u yu'un ti x'elan
chapasique? Co'ol crixchanootic. Ti
litaloticotic li'toe, ja' tal calticotic
ava'iic ti tsc'an chavictaic li
c'usitic avich'ojic ta muq'ue. Ja'
ich'ic ta muc' ti Riox ta vinajele
ti cuxul ta sbatel osile. Ja' ispas
li vinajel balamile, xchi'uc li
mare, xchi'uc scotol li c'usitic oye.
16 Vo'ne lic sts'ic ti c'u xa'elanic ti
jaylajuntosoxuc ta sjunlej balamile,
vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. 17 Ti
Rioxe iyac' onox avilic ti cuxule.
Chac' tal vo', ja' ta xch'i o li c'usitic
chats'unique yo' xata o ave'elique,
yech'o ti jun avo'onique —xutic la ti
crixchanoetique.
18 Ac'u mi i'albatic ti mu ya'uc
spasic yeche, vocol la ixch'unic.
Chmilbatic ox la ta persa ti
smotonique.
19 Ja'o la tey ic'otic jayvo' jurioetic,
liquemic la tal ta Antioquía
xchi'uc ta Iconio. Lic la socbe sjol
ti crixchanoetic ta Listrae, lic
la ac'batuc ton li Pabloe. Iquile
la loq'uel ta ti' jteclum yu'un
la icham xa ti yalojique. 20 Ti
much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe tey la ba sjoy sbaic
yo' bu li Pabloe. Li Pabloe ilic la,
icha'och la ta yutil jteclum. Ta
yoc'omal to la iloc' ech'el xchi'uc li
Bernabee, ibatic la ta Derbe.
21 Ti c'alal ic'otic ta Derbee, c'ot
la yalbeic ti crixchanoetique ti ja'
no'ox chac' jcuxlejaltic ti Jesuse. Ep
la ti much'utic ixch'une. Ts'acal to
isutic la ta Listra, xchi'uc ta Iconio,
xchi'uc ta Antioquía ta estado
Pisidia. 22 Jujun la jteclum ech'
spatbeic yo'on ti much'utic yich'oj
ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
Iyalbeic la ti mu me xicta sbaique,
ti oy onox ilbajinel ti mi tsc'an
chbatic yo' bu tspas mantal ta
sbatel osil ti Rioxe. 23 Isva'anbeic
la yajchanubtasvanejic ta jujun
templo ti much'utic xch'unoj li
sc'op Rioxe. Iyicta la yotic c'alal
isc'oponic Rioxe, ja'o la ist'ujic ti
jchanubtasvanejetique. Ti c'alal
laj st'ujique, isc'oponbeic la Riox
yo' xcoltaatic o yu'un ti Cajvaltic
Jesucristoe ti ja' yich'ojic ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti icha'sutic ta Antioquía ta estado Siria ti Pabloe xchi'uc ti Bernabee

24 Ts'acal to isutic la ta estado
Panfilia li Pabloe xchi'uc li
Bernabee. 25 Iyalic la a'yuc sc'op
Riox ta jteclum Perge. Ts'acal to
ibatic la ta jteclum Atalia. 26 Tey
la i'ochic ta barco, icha'sutic la ta
Antioquía yo' bu ic'oponbatic Rioxe
yo' xchi'ineic o ta spasel ti c'usi
tsc'ane. Yu'un la ispasic xa ti c'usitic
tsc'an ti Rioxe, yech'o la ti icha'sutic
ta Antioquía yo' bu iliquique. 27 Ti
c'alal ic'otic ta Antioquíae, istsobic
la scotol ti much'utic xch'unoj li
sc'op Rioxe, ja'ic li j'israeletique
xchi'uc li much'utic co'ol ma'uc
j'israelotic jchi'uctique. Li Pabloe
xchi'uc li Bernabee iyalic la scotol
ti c'usitic icoltaatic ta spasel yu'un
ti Rioxe, xchi'uc ti butic itaqueic
ech'el ta yalel li c'usi yaloje. Iyalic
la noxtoc ti ep ixch'unic uc ti ja'
istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe
ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic
jchi'uctique. 28 Jal la tey ipajic,
ixchi'inic la ti much'utic yich'oj ta
muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'usi chcom o circuncisión ti jchanubtasvanejetic ta Jerusalene

15 Tey la ic'ot jayvo' j'israeletic
ta Antioquíae, liquemic
la tal ta Judea. Ja' la yech c'ot
yalbeic ti much'utic yich'oj ta muc'
ti Cajvaltic Jesuse ti co'ol ma'uc
j'israelotic jchi'uctique:
—Mi mu xavich'ic circuncisión
chac c'u cha'al iyal ti Moisese, mu
xacuxiic ta sbatel osil —xiic la.
2 Li Pabloe xchi'uc li Bernabee
tsots la istac'ulanbe sbaic xchi'uc ti
viniquetique, pero muc la smeltsaj
yu'unic. Ti much'utic yich'oj ta
muc' Cajvaltic Jesús ta Antioquíae,
co'ol la isnopic ti ta staquic ech'el
ta Jerusalén li Pabloe xchi'uc li
Bernabee, xchi'uc la jayvo' xchi'ilic.
Ja' la ba sjac'beic tal mi yech
smantalic li apoxtoletique xchi'uc li
jchanubtasvanejetique.
3 Ti c'alal iloq'uic ech'ele, ay la
sbeiltaselic yu'un ti much'utic
xch'unoj sc'op Riox ta Antioquíae.
I'ech'ic la ta estado Fenicia, xchi'uc
ta estado Samaria. Ech' la yalbeic
ti much'utic xch'unoj sc'op Riox
teyo'e ti oy xa ep lic yich'ic ta
muc' Cajvaltic Jesús ti much'utic
co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique.
Xmuyubajic xa la tajmec ti c'alal
iya'iique.
4 Ti c'alal ic'otic ta Jerusalén
li Pabloe xchi'uc li Bernabee,
ich'bilic la ta muc' ic'otic yu'un ti
much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe,
xchi'uc li apoxtoletique, xchi'uc li
jchanubtasvanejetique. Li Pabloe
xchi'uc li Bernabee iyalic la scotol ti
c'usitic i'ac'bat spasic yu'un ti Rioxe,
xchi'uc ti butic itaqueic ech'el ta
yalel a'yuc ti c'usi yaloje. 5 Tey la
jayvo' jfariseoetic ti yich'ojic xa ta
muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Isva'an
la sbaic.
—Ti much'utic ma'uc jchi'iltactic ta
israelale persa chich'ic circuncisión
mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Chavalbeic noxtoc ti
ac'u xch'unic li smantaltac Riox ti
iyal ti Moisese —xiic la.
6 Yech'o la ti istsob sbaic
li apoxtoletique xchi'uc li

jchanubtasvanejetique yu'un la
isnopic c'usi chcom o. 7 Jal xa'ox la
ilo'ilajic, ja'o la isva'an sba li Pedroe.
—Jchi'iltactic, ana'ojic ti oy xa
sjabilal list'uj ti Rioxe ti chcalbe
ya'iic ti ja' chac' jcuxlejaltic ti
Cajvaltic Jesucristoe li much'utic
ma'uc jchi'iltique yo' xch'unic oe.
8 Ti Rioxe yiloj co'ontic jcotoltic.
Yiloj ti ixch'un xa li much'utic
ma'uc jchi'iltique, yech'o ti iyac'be
xa xchi'in ti Ch'ul Espíritu uque
chac c'u cha'al iyac' jchi'intique.
9 Ti Rioxe sc'uxubinojotic jcotoltic.
Co'ol islecubtas co'ontic yu'un
co'ol ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti
Cajvaltic Jesucristoe. 10 ¿C'u yu'un
ti chatoy abaic ta stojol ti Rioxe?
Li much'utic ma'uc jchi'iltique ti
yich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesuse,
ilbajinel cha'iic mi chavalbeic ti
persa ta xch'unic li mantaletique. Ti
vo'ne moletique mu onox bu ich'un
yu'unic li mantaletique. Ja' no'ox
yechotic uc, mu xch'un cu'untic. 11 Li
vo'otique jch'unojtic xa ti ta slequil
no'ox yo'on ti Cajvaltic Jesuse ti
chicuxiotic ta sbatel osile, mu ta
mantaluc. Ja' no'ox yech chicuxiotic
jcotoltic, ac'u mi j'israelotic, ac'u mi
ma'uc —xi la li Pedroe.
12 Ch'ab xi la scotolic. Li Bernabee
xchi'uc li Pabloe lic la yalic uc ti ep
iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Rioxe
ta slumalic ti much'utic co'ol ma'uc
j'israelotic jchi'uctique. 13 C'alal laj
c'opojicuque, ic'opoj la li Jacoboe:
—Jchi'iltactic, a'yic me li c'usi
chcale. 14 Li Simone liyalbotic xa
c'u x'elan lic yic' yan crixchanoetic
ti Rioxe, yech'o ti lic yich'ic ta muc'
uque. 15 Ja' onox yech sts'ibaojic ti
yaj'alc'optac Rioxe:
16 Ti amomique ta to xich'ic ta
muc' ti Rioxe
chac c'u cha'al ich'bil to'ox
ta muc' ti c'alal tiq'uil ta
spreserenteal ti Davide.
17 Ja' yech ta xc'ot yo' ti xaq'uic o
ta ich'el ta muc' ti Rioxe.
Ja' yech chlic yich'ic o ta muc'
Riox uc li yan crixchanoetic
ta sjunlej balamile.
18 Ja' yech snopoj ti Rioxe ti
c'alal ch'abal to'ox li vinajel
balamile,
xi ti j'alc'opetique.
19 'Li chcal vo'one, más lec ti mu
ya'uc quilbajintic li much'utic ma'uc
jchi'iltique ti iyich'ic xa ta muc' ti
Riox ta vinajele. 20-21 Más lec mi
ta jts'ibabetic svunique. Ja' no'ox
calbetic ti mu ya'uc sti'ic ti c'usitic
smotoninoj santoetique, ti mu sa'
yantsique, ti mu sa' yajmulique,
ti mu ya'uc sti'ic ti c'usi xach'bil
snuc' ta xchame, ti mu ya'uc sti'ic
ch'ich'e chac c'u cha'al jch'unojtic
ti mu xu' jti'tique, yo' mu chopluc
o xa'iic li jchi'iltactic tey capalique.
Yu'un ta jujun jteclum ta sc'ac'alil
ta jcuxtique, ja' ch-aptabatic ta
stemploic li smantaltac Riox ti
iyal comel ti Moisese chac c'u
cha'al i'aptabatic ti vo'nee —xi la ti
Jacoboe.
22 Li apoxtoletique xchi'uc li
jchanubtasvanejetique, xchi'uc
ti much'utic xch'unoj sc'op Rioxe
ta Jerusalene, isnopic la ti más
lec xich' t'ujel cha'vo'uque ti ta
staquic ech'el ta Antioquíae, ti ja'
chba xchi'inic li Pabloe xchi'uc li
Bernabee. Ja' la ist'ujic li Silase
xchi'uc li Judase, ja' ti Barsabás sbi
noxtoque. Yu'un la ja' yich'ojic ta

muc' scotolic. 23 Ists'ibaic la ti vune
ti chich'ic ech'el li Judase xchi'uc li
Silase. Ja' la yech ists'ibaic:
"Jchi'iltactic, vo'oxuc ti ma'uc
j'israeloxuque ti li' nacaloxuc
ta Antioquíae, xchi'uc ta sjunlej
estado Siriae, xchi'uc ta estado
Ciliciae, ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, chajc'oponticotic ta
vun, vo'oticotic ti apoxtoloticotique
xchi'uc ti jchanubtasvanejoticotic
li' ta Jerusalene, xchi'uc li yan
jchi'iltactique. 24 Ica'iticotic ti
oy jayvo' much'utic xch'unoj li
sc'op Rioxe ti ay svula'anoxuque
ti li' iliquic ech'ele. Pero muc
bu jtacojticotic tal. Ja' chavat
o avo'onic ti layalbeic ti persa
chavich'ic circuncisione, ti persa
chach'unic scotol li smantaltac
Rioxe. Yu'un layalbeic ti ja'to
yech chacuxiic ta sbatel osile,
pero muc bu xcalticotic yech.
25 Yech'o ti ijtsob jbaticotique,
yu'un ijnopticotic c'usi chcom o.
Ijt'ujticotic jayvo' ti ijtacticotic tale,
ti ixchi'inic tal li Bernabee xchi'uc
li Pabloe, ja' ti jc'anojticotique. 26 Ja'
ti muc bu ixi'ic o ti jutuc xa muc
xlajic yu'un ti yich'ojic ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe. 27 Yech'o ti
ja' ijtacticotic tal li Judase xchi'uc
li Silase. Ja' tal yal ava'iic ti c'usi
ijnopticotique. 28 Yu'un ja' yech
tsc'an ti Ch'ul Espíritue ti mu xa
c'usi yan mantal chcac'ticotic
ach'unique. Lec chca'iticotic
uc. Ja' no'ox tsc'an chach'unic li
c'usi lajts'ibabeticotic tale. 29 Mu
me xati'ic ti c'usitic smotoninoj
santoetique. Mu me xati'ic ch'ich',
mu me xati'ic ti c'usi xach'bil
snuc' ta xchame, mu me xasa'
avantsic, mu me xasa' avajmulic. Mi
chach'unic scotole, lec chavil abaic.
Ja' no'ox yech chacalbeticotic", xi la
ts'ibabil ech'el ti ta vune.
30 Ti much'utic it'ujee ibatic
la. Ic'otic la ta Antioquía, c'ot la
stsobic scotol ti much'utic xch'unoj
li sc'op Rioxe. C'ot la yaq'uic ti
vune. 31 Ti c'alal i'aptabat ya'iique,
xmuyubajic xa la tajmec ti ipatbat
yo'onique. 32 Li Judase xchi'uc li
Silase ich'amunbat la yeic yu'un
ti Rioxe ti chalic a'yuc ti c'usi
yaloje. Ixchanubtasic la ti much'utic
xch'unoj li sc'op Rioxe, jun la yo'on
icomic. 33 Li Judase xchi'uc li Silase
tey la ijalijic. Ti c'alal iyalic ti
chtalique —Teyuc che'e, te jc'opon
jbatic. Q'uelo me abaic ech'el.
Chi'inic ech'el Cajvaltic. Xavalbeic
me chabanuc ti much'utic lastaquic
tale —x'utatic la.
34 Li Silase isnop la ti chpaj to ta
Antioquíae. 35 Li Pabloe xchi'uc li
Bernabee ipajic to la ta Antioquía
uc. Ichanubtasvanic la. Ep la ti
much'utic ixchi'inic ta yalel a'yuc
sc'op Riox teyo'e.

Ja' li' yaloj ti ixch'ac sbaic xchi'uc Bernabé ti Pabloe ti c'alal ba yal a'yuc sc'op Riox ta xcha'ech'elale

36 Ts'acal to la iyal li Pabloe:
—Ba xa jvula'antic ti much'utic
xch'unoj sc'op Riox ti butic
jteclumal ay calbetique. Ba xa
jq'ueltic c'u x'elanic —xut la li
Bernabee.
37 Li Bernabee ja' la tsc'an chic'
ech'el li Juane, ja' ti Marcos sbi
noxtoque. 38 Pero li Pabloe mu
xa la sc'an xic' ech'el, ja' la ti tey
icomtsanvan ta estado Panfiliae, ti

muc la scolta sba ta yalel li sc'op
Rioxe. 39 Yu'un ti x'elan mu co'oluc
isnopic ti chiq'uic ech'el li Marcose,
ixch'ac o la sbaic. Li Bernabee ja'
la iyic' ech'el li Marcose. I'ochic la
ta barco, ibatic la ta Chipre. 40 Li
Pabloe ja' xa la iyic' ech'el li Silase.
Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox
ta Antioquíae, isc'oponic la Riox ti
ac'u chi'inaticuc, ti ac'u q'uelaticuc
ech'el li Pabloe xchi'uc li Silase.
41 Iloq'uic la ech'el li cha'vo'e, i'ech'ic
la ta estado Siria xchi'uc ta estado
Cilicia. Ech' la spatbeic yo'on ti
much'utic xch'unoj sc'op Riox ta
jujun jteclume.

Ja' li' yaloj ti ixchi'in sbaic xchi'uc Silas xchi'uc Timoteo ti Pabloe

16 Ts'acal to ic'otic la ta Derbe
xchi'uc ta Listra li Pabloe
xchi'uc li Silase. Ta Listrae tey la
istaic jun ti much'utic yich'oj ta muc'
ti Cajvaltic Jesucristoe, Timoteo sbi.
Jurio la ti sme'e, yich'oj la ta muc'
uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti stote
jgrecia la. 2 Li Timoteoe "sjunul
yo'on yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse", xiic la ti much'utic xch'unoj
sc'op Riox ta Listrae xchi'uc ta
Iconioe. 3 Li Pabloe isnop ti chic'
ech'el xchi'in li Timoteoe, yech'o un
iyac'be la yich' circuncisión yo' la
x'ich'bat o ta muc' c'usi chale. Yu'un
la ep jurioetic yo' bu ta xbatique,
sna'ojic la scotolic ti jgrecia ti stote.
4 Ti ta jujun jteclume ech' la yalbeic
ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe
ti c'u x'elan icom o sc'oplal yu'unic
circuncisión li apoxtoletique xchi'uc
li jchanubtasvanejetic ta Jerusalene,
yo' la xa'ibeic o smelol uque. 5 Jun
xa la yo'onic icomic ti much'utic
xch'unoj sc'op Riox ta jujun
jteclume, jujun la c'ac'al ip'olic.

Ja' li' yaloj ti isvaychin jun jmacedonia ti Pabloe

6 Li Pabloe xchi'uc li Silase
ipajesatic to la yu'un ti Ch'ul
Espíritue ti mu to xu' chba yalic
a'yuc sc'op Riox ta estado Asiae.
Ta estado Frigia xchi'uc ta estado
Galacia xa la ibatic. 7 C'alal ic'otic
ta sts'ac estado Misiae, chbatic ox
la ta estado Bitinia, pero ipajesatic
la noxtoc yu'un ti Ch'ul Espíritue.
8 Ta estado Misia xa la ibatic. Ic'otic
la ta jun jteclum ta ti'mar, Troas
sbi. 9 Li Pabloe isvaychin la jun
jmacedonia, tey la va'al iyil. "La'
coltaoticotic li' ta Macedoniae",
x'utat la yilel ta svayiche. 10 Ti
c'alal ivaychin li Pabloe, teon
uc, vo'on li Lucasone. Ja'o ijchap
jbaticotic, ijsa'ticotic barco mi oy
chbat ta Macedonia. Yu'un iyul ta
jolticotic ti ja' yech tsc'an ti Rioxe ti
tey chba calticotic a'yuc ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti i'ochic ta chuquel ta jteclum Filipos ti Pabloe xchi'uc ti Silase

11 Li'ochoticotic ta barco, tuc'
libatoticotic ta jun balamil ta o'lol
mar, Samotracia sbi. Ta yoc'omal
noxtoque lixanavoticotic ta barco,
lic'ototicotic ta jun jteclum, Neápolis
sbi. Ja'to tey liloc'oticotic ta barco.
12 Ta cocticotic xa libatoticotic ta
jteclum Filipose. Li Filipos ta estado
Macedoniae, muc'ta jteclum. Tey
batem ep jromaetic. Tey lipajoticotic
jayib c'ac'al ta Filipose. 13 Ja'o

sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique
ti c'alal liloc'oticotic ta ti' jteclume.
Libatoticotic ta ti' uc'um.
—Ba jq'ueltic mi muc much'u
tey stsoboj sbaic ta sc'oponic Riox
—xichioticotic.
Naca ants tey tsobol c'ot jtaticotic.
Lichotioticotic, icalbeticotic ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Jesucristoe. 14 Oy jun ants lec iya'i
ti c'usi icalticotique, Lidia sbi. Tey
liquem tal ta jteclum Tiatira. Chon
morado manta tspas. Xch'unoj ti jun
no'ox ti Rioxe, ja' ti Riox ta vinajele.
Ip'ijubtasat yu'un ti Rioxe, yech'o
ti ixch'un ti c'usi iyal li Pabloe.
15 Iyich'ic vo' sjunlejic ta na ti Lidiae.
Ti c'alal laj yich'ic vo'e,
—Mi ach'unojic ti quich'oj xa ta muc'
ti Cajvaltic Jesucristoe, tsoblicotic
ech'el ta jna. Xu' xapajic jayibuc
c'ac'al —xiyutoticotic ti Lidiae.
Mu xa'i albel ti antse, yech'o un
lipajoticotic.
16 Ti j'ech'ele ja'o chibatoticotic yo'
bu ta sc'oponic Rioxe, ijnupticotic
ta be jun tseb, ochem pucuj ta
yo'on. Xil scotol ti c'usi ta jpastique,
sna' yalel buy ti c'usi ta xch'aye. Oy
yajvaltac. Ti yajvaltaque ep ispasic
o canal ti sna' yalel yeche. 17 Ti bu
ijnupticotique, tey no'ox isut, nap'al
xa ech'el ta jpaticotic. I'avan:
—Li viniquetic le'e ja' chtunic
yu'un ti Riox ta vinajele. Ja'
chayalbeic ti c'uxi xu' chacuxiic ta
sbatel osile —xi ti tsebe.
18 Ep c'ac'al tey xnap'et, ja' yech
iyalulan. Chopol iya'i li Pabloe.
Isq'uel sutel spat.
—Ja' ta syu'el ti Jesucristoe
chacalbe, loc'an ta yo'on li tsebe —
xut ti pucuje.
Ora iloc' ti pucuje.
19 Ti yajvaltac ti tsebe iyilic ti mu
xa bu tspasic o canale, ja' ti iloc' xa
ti pucuj ta yo'one. Ja' istsaquic o
li Pabloe xchi'uc li Silase. Iyiq'uic
ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic
ta ch'ivit yu'un ja' tey tsmeltsanic
c'op. 20 Ti c'alal ic'otique —Li
viniquetic li'i jurioetic. Ep ta socbe
sjol crixchanoetic li' ta jlumaltique.
21 Oy c'usi chaq'uic ta chanel pero
mu xtun jchantic. Mu xu' jpastic
yech lavi ja' scuentainojotic
ti preserente ta Romae —xi ti
yajvaltac tsebe.
22 —Yecha'a —xi ti crixchanoetique.
Ti jmeltsanejc'opetique isloq'uesic
mantal ti ac'u loc'batuc sc'u' li
Pabloe xchi'uc li Silase, ti ac'u
ac'baticuc te'e. 23 I'ac'batic tajmec.
Ti c'alal ilaje, itiq'ueic ta chuquel.
Iyalbeic la ti jchabiejchuclebale ti
ac'u xchabi leque. 24 Ti c'alal i'albat
yech ti jchabiejchuclebale, itiq'ueic
la ochel ta más yut ti chuclebale.
Icacanbat la yoquic ta lots'obte'.
25 Ta ol ac'ubale isc'oponic la
Riox li Pabloe xchi'uc li Silase,
isq'uevujintaic la ti Rioxe. Iya'iic
la ti yan jchuqueletique. 26 Ti
c'alal yolel chq'uevujinique, ital
la tsots niquel. Xvuyvon xa la li
chuclebale. Ora la ijam li sti'iltaque.
Ijituj la ti carinaetic chucbil o
sc'obic scotol ti jchuqueletique.
27 C'alal ital ti niquele, ijulav la ti
jchabiejchuclebale. Iyil la ti jamajtic
xa li ti'chuclebale, ora la isloq'ues
yespada. Ta ox la smil sba stuc
yu'un la isnop ti ijatav xa scotol ti
jchuqueletique. 28 I'avan la li Pabloe:
—Mu xamil aba, li'oticotic
jcotolticotique —xut la.

29 Ti jchabiejchuclebale isc'an
la c'oc', i'och la sq'uelelic ta anil li
Pabloe xchi'uc li Silase. Pero xt'elt'on
xa la. Isquejan la sba ta yichonic li
Pabloe xchi'uc li Silase, ja'o la isnijan
sba ta balamil noxtoc. 30 Li Pabloe
xchi'uc li Silase iloq'uesatic la yu'un
ti jchabiejchuclebale.
—Totic, ¿c'usi ta jpas yo' xicuxi o
ta sbatel osile? —x'utatic la.
31 —Ch'uno ti ja' istoj jmultic ti
Cajvaltic Jesucristoe, yo' xacuxi
o ta sbatel osile. Ja' no'ox yech
xu' chacuxiic acotolic —xutic la li
Pabloe xchi'uc li Silase.
32 Iyalbeic la c'usi yaloj ti Cajvaltic
Jesucristoe. Iya'iic la sjunlejic ta
na. 33 Ti bu yayijemic ta majele,
ipoxtabatic la ta ac'ubaltic yu'un
ti jchabiejchuclebale. Iyich'ic la vo'
sjunlejic ta na ti jchabiejchuclebale.
34 Ts'acal to li Pabloe xchi'uc li
Silase i'iq'ueic la ochel ta sna ti
jchabiejchuclebale, imac'linatic la.
Xmuyubajic xa la sjunlejic ta na ti
ixch'unic xa li sc'op Rioxe.
35 Ti c'alal isacube, ti
jmeltsanejc'opetique istaquic la
ech'el jayvo' mayoletic.
—Ba albo ya'i li jchabiejchuclebale
ti ac'u sloq'ues li cha'vo' jchuquele
—x'utatic la ech'el.
36 C'alal iya'i ti jchabiejchuclebale
ti c'usi iyalic ti jmeltsanejc'opetique,
i'albat la li Pabloe:
—Li jmeltsanejc'opetique listacbe
tal mantal ti xu' xa chajloq'uesic
ech'ele. Yech'o un xu' xa xabatic.
Q'uelo me abaic ech'el. Junuc me
avo'onic —x'utatic la.
37 Itac'av li Pabloe:
—Li jmeltsanejc'opetique muc
bu smeltsanoj jc'oplalticotic. Ja'
ta smantalic ti ta bail ta satil
iquich'ticotic te'e. Ja' ta smantalic
noxtoc ti li'ochoticotic ta chuquele.
Ma'uc yech smelol ti x'elan
tspasique yu'un scuentainojoticotic
li Roma uque. Lavie yo'onuc
sloq'uesoticotic ta mucul. Ma'uc
yech ti x'elan tspasique. Ac'u tal
sloq'uesoticotic stuquic —xi la li
Pabloe.
38 Isut la ti mayoletique, ba
la yalbeic jmeltsanejc'opetic
ti c'usi iyal li Pabloe. Ti c'alal
iya'iique, ixi'ic la, yu'un la iya'iic
ti cuentainbilic yu'un Roma li
Pabloe xchi'uc li Silase. 39 Italic la
ti jmeltsanejc'opetique, ic'anbatic la
pertonal li Pabloe xchi'uc li Silase.
Iloq'uesatic la ta chuquel. Tuc' la
i'albatic ti ac'u loq'uicuc ech'el ta
jteclume. 40 Ti c'alal iloq'uic ta
chuquele, tey ibatic ta sna ti Lidiae.
Ech' spatbeic yo'onic ti much'utic
xch'unojic sc'op Rioxe tey ta jteclume,
ja'o xa iloq'uic ech'el.

Ja' li' yaloj ti ilic c'op ta Tesalónicae

17 Ti c'alal ibat li Pabloe xchi'uc
li Silase, tey la i'ech'ic ta
jteclum Anfípolis xchi'uc ta jteclum
Apolonia. Ic'otic la ta jteclum
Tesalónica. Tey la jp'ej templo yo' bu
cha'iic smantal Riox li xchi'ilic ta
jurioale. 2 Yu'un ja' onox yech stalel
li Pabloe ti ta x'och ta stemploic li
xchi'iltaque yo' bu cha'iic smantal
Riox ti c'alal ta xcuxique, yech'o
un ba la ochuc oxib savaro tey ta
Tesalónicae. Lic la yalulanbe sbaic
sc'op Riox xchi'uc li xchi'iltaque. 3 Li
Pabloe iyal la ti ja' onox yech ts'ibabil
ta sc'op Riox ti persa ta xcham ti
much'u st'ujoj Riox chtal spasotic ta

mantale, ti persa ta xcha'cuxie. Iyal
la ti ja' ti Jesuse ti st'ujoj Rioxe.
4 Ixch'unic la jayvo' jurioetic ti
ja' st'ujoj Riox ti Jesuse, ichi'ineic
la li Pabloe xchi'uc li Silase. Ep
la ixch'unic uc ti much'utic co'ol
ma'uc juriootic jchi'uctique, ja'
la ti much'utic co'ol yich'ojic ta
muc' Riox xchi'uc li jurioetique. Ti
antsetic ich'bilic ta muc' yu'un li
crixchanoetique, ep la ixch'unic uc.
5 Li jurioetic ti muc xch'unique lic
la it'ixajicuc. Ja' la chopol iyilic ti ja'
ich'bilic ta muc' li Pabloe xchi'uc li
Silase. Ba la spay tal jayvo' xchi'ilic.
Ja' la istaic tal ti bu toj pucujique, ti
toj ch'ajique. Tal la sa'beic sc'ac'al
yo'on ti crixchanoetique, isoc la
sjol scotolic tey ta jteclume. Ibatic
la scotolic ta sna jun vinic, Jasón
la sbi. Ta ox la xquileic loq'uel
li Pabloe xchi'uc li Silase, ta ox
la x'aq'ueic entrucal ta sc'ob ti
crixchanoetique. 6 Pero mu la bu tey
itaatic. Solel la ja' xa isquilic loq'uel
ti Jasone xchi'uc jayvo' ti much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe. Iyiq'uic la
ech'el ta stojol ti jmeltsanejc'opetic
ta jteclume. X'avlajetic xa la:
—Li' xa ta jlumaltic li much'utic ta
socbe sjol li crixchanoetic ta sjunlej
balamile. 7 Li Jason li'i iyic' ochel ta
sna. Scotolic mu xch'unbeic smantal
ti Césare yu'un chalic ti oy to jun
preserentee, Jesús la sbi —xiic la.
8 Ti c'alal iya'iic ti crixchanoetique
xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic tey ta
jteclume, x'avlajetic xa la liquel.
9 Ti Jasone xchi'uc ti xchi'iltaque
ic'anbatic la taq'uin.
—Mi ataquic ech'el li cha'vo'e, ta
sut lataq'uinique —x'utatic la yu'un
ti jmeltsanejc'opetique.
Ja' la yech icolic.

Ja' li' yaloj ti itaqueic ech'el ta Berea ti Pabloe xchi'uc ti Silase

10 Ti much'utic xch'unojic sc'op Riox
ta Tesalónicae, ta yac'ubalil no'ox
la istaquic ech'el ta jteclum Berea
li Pabloe xchi'uc li Silase. Ti c'alal
ic'otique, i'ochic la ta templo yo' bu
cha'iic smantal Riox li xchi'ilic ta
jurioale. 11 Ti xchi'ilic ta Bereae más
la lec yo'onic. Ma'uc la yech chac
c'u cha'al ti xchi'ilic ta Tesalónicae.
Lec la iya'iic c'usi iyal li Pabloe.
Scotol la c'ac'al isq'uelic c'usitic
sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac Rioxe.
Isco'oltasic la mi xco'olaj xchi'uc ti
c'usi chal li Pabloe. 12 Ti c'alal iyilic
ti co'ole, ep la ixch'unic ti xchi'ilic
ta jurioale. Ep la ixch'unic uc ti
co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique.
Ta ants ta vinic la ixch'unic. Oy
la antsetic ich'bilic ta muc' yu'un
crixchanoetic ti ixch'unique. 13 Ti
jurioetic ta Tesalónicae iya'iic la ti
tey xa chal sc'op Riox ta Berea li
Pabloe, ba la sliquesbeic sjol noxtoc
ti crixchanoetic ta Bereae. 14 Ti
much'utic xch'unoj sc'op Riox ta
Bereae, ora la istaquic ech'el li Pabloe.
Tey la ic'ot ta ti'mar. Li Silase xchi'uc
li Timoteoe tey la icomic ta Berea.
15 Ti much'utic ay yac' li Pabloe, c'alal
to la jteclum Atenas ay yaq'uic. Ti
c'alal isutic tal ti j'ac'vanejetique, li
Pabloe istac la tal mantal:
—Mi xu'e, ac'u tal staicon ta ora li
Silase xchi'uc li Timoteoe —xi la tal.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta Atenas ti Pabloe

16 Ti c'alal tey chmalavan ta
Atenas li Pabloe, chopol la iyil ti

naca santoetic yich'oj ta muc' ti
crixchanoetic ta jteclume. 17 Yech'o
un li Pabloe lic la yalulanbe sbaic
sc'op Riox xchi'uc ti xchi'iltac ta
jurioal ta stemploique, xchi'uc ti
much'utic co'ol ma'uc juriootic
jchi'uctique ti teyic ta templo
uque, ti co'ol xch'unojic xchi'uc
li jurioetique. Jujun la c'ac'al ti
much'utic tey ista ta ch'ivite chalbe
la ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti
Cajvaltic Jesuse. 18 Tal la tavanicuc
jayvo' yajchanubtasvanej ti
j'epicúroetique xchi'uc la jayvo'
yajchanubtasvanej ti j'estóycoetique.
Ilo'ilaj la xchi'uquic li Pabloe. Ti
much'utic tey i'ech'e —Li vinic li'i
sna'be xa smelol yilel —xut la sbaic
jlom.
—Yaj'alc'op ya'el yan rioxetic —xiic
la jlom.
Ti x'elan iyalique, yu'un la
ja' chal li Pabloe ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Jesuse, xchi'uc ti icha'cuxie. 19 Ti
jchanubtasvanejetique iyiq'uic
la ech'el li Pabloe yo' bu ta stsob
sbaique. Areópago la sbi ti vitse.
—¿Mi mu xa'abulaj xavalboticotic
más smelol li c'usi naca to avale?
20 Yu'un muc bu xca'iticotic. Yech'o
un alboticotic smelol —x'utat la li
Pabloe.
21 Yu'un ti j'atenasetique xchi'uc
ti much'utic nom liquemic tal ti tey
nacajtique, ja' no'ox la slo'ilic mi oy
c'usi ach' to iya'iique.
22 Yech'o un li Pabloe isva'an la
sba ta o'lol crixchanoetic yo' bu
stsobobbailic ta Areópagoe.
—J'atenasetic, chquil ti lec xana'
xavich'ic ta muc' santoetique.
23 Yu'un iquil ti naca ja' ti c'alal
lixanav ta sjunlej alumalique.
Iquil noxtoc jun xchic'obil smoton
riox: “Oy to nan bu yan riox ti mu
jna'tique. Ja' xchic'obil smoton li'i”,
xi ts'ibabil iquil. Ti Riox chavac'beic
smoton ti mu xana'ic chavalique,
li vo'one jna'oj ti oye. Yech'o un
chacalbeic c'u x'elan.
24 ’Ti Riox ispas balamile
xchi'uc scotol li c'usitic oye, ja'
yajval vinajel balamil yech'o ti
mu xnaqui ta eclexaetic ti spasoj
crixchanoetique. 25 Mu c'u xu'
xcac'betic ti Rioxe yu'un ja' yu'un
scotol. Ja' cuxulotic yu'un. Ja'
chquich'tic ic' yu'un. Ja' yac'oj scotol
li c'usitic chtun cu'untique.
26 ’Ti c'alal imeltsaj li balamile, ti
Rioxe ispas jun vinic xchi'uc jun
ants. Yech'o ti ip'ol li crixchanoetic
li' ta sba balamile, ep xa ta tos.
Pero jun no'ox jtot jme'tic jcotoltic.
Ti Rioxe isa' bu chinaquiotic jutos
ta sjunlej balamil. Snopoj onox c'usi
ora chlic nacluc li' ta sba balamil
li jutos crixchanoetique. Snopoj
ti bu chac'be yosil jutose, xchi'uc
ti c'u sjalil tspasic mantale. 27 Ti
lispasotic ti Rioxe, ja' tsc'an ti
chquich'tic ta muq'ue. Mu nomuc
ti Rioxe, ja' no'ox ti mu xquiltique.
28 Yu'un ja' cuxulotic yu'un, yech'o
ti xu' xi'abtejotique, ta jpastic
scotol li c'usitic ta jpastique. Oy
jayvo' achi'ilic ti p'ijique ja' yech
iyalic: “Li vo'otique xch'amalotic
Riox ta vinajel yu'un ja' lispasotic”,
xiic. 29 Ta melel xch'amalotic Riox,
yech'o ti mu xu' jch'untic ti ja' Riox
li c'usitic pasbil ta oroe, xchi'uc
li c'usitic pasbil ta platae, xchi'uc
li c'usitic pasbil ta tone. Le'e
crixchanoetic no'ox isnopic ispasic.

Ti Riox ta vinajele mu pasbiluc ta
crixchanoetic. 30 Ti sbolilic ti ta
vo'nee ists'ic scotol ti Rioxe. Lavie
ta xalbe scotol crixchanoetic ta
sjunlej balamil ti ac'u yictaic yich'el
ta muc' li c'usitic nopem xa'iic
yich'el ta muq'ue, ti ja' ac'u yich'
ich'el ta muc' ti stuque. 31 Yaloj xa
onox ti ta sta yora chiyalbotic ti
bu chibatic ta sbatel osile. Ti mi
quich'ojtic ta muq'ue, “la' jchi'in
jbatic”, xiyutotic. Ti mi muc bu
quich'ojtic ta muq'ue, “ba ochan
ta c'oc'”, xiyutotic. Ti Rioxe ist'uj
xa jun vinic ja' chiyalbotic ti
bu chibatic ta sbatel osile, ja' ti
Jesuse. Yu'un ixcha'cuxes loq'uel ta
smuquenal, ja' ivinaj o ti ja' st'ujoje
—xi la li Pabloe.
32 Ti c'alal iyal li Pabloe ti
icha'cuxi ti Jesuse, ti jlome
ilabanvanic la. Ti jlome —Xaval to
ca'iticotic c'usi ora li c'usi chavale
—xiic la.
33 Li Pabloe iloc' la yo' bu
tsobolique. 34 Ixch'unic la jayvo'
ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic
Jesucristoe, ixchi'inic la ech'el
li Pabloe. Ti june Dionisio la sbi,
ochem la ta meltsanejc'op tey ta
Areópagoe. Xchi'uc la jun ants,
Dámaris la sbi. Oy to la yan ti
much'utic ixch'unique.

Ja' li' yaloj ti ibat ta Corinto ti Pabloe

18 Ts'acal to iloc' la ta Atenas
li Pabloe, ibat la ta jteclum
Corinto. 2 Tey la c'ot sta jun xchi'il
ta jurioal, Aquila sbi. Liquem la
tal ta estado Ponto. Ach' to'ox
la sloq'uelic tal ta estado Italia
xchi'uc li yajnile. Li yajnile Priscila
sbi. Yu'un ti preserente Claudio
ta Romae isloq'ues la mantal ti
chloq'uic scotol li jurioetique.
Yech'o la ti iloc' xchi'uc yajnil li
Aquilae, tal la naclicuc ta Corinto.
Li Pabloe ba la svula'an li Aquilae.
3 Li Pabloe xchi'uc li Aquilae
pascarpa la yabtelic, yech'o un co'ol
la inaquiic. 4 Li Pabloe ta la xc'ot ta
templo yo' bu cha'iic smantal Riox
ta sc'ac'alil ta xcuxic li xchi'iltac
ta jurioale. Ilo'ilaj la xchi'uc li
xchi'iltaque xchi'uc ti much'utic
co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique, ti
co'ol xch'unojic xchi'uc li jurioetique.
Li Pabloe ja' tsc'an ti ac'u xch'unic ti
ja' st'ujoj Riox tspasvan ta mantal ti
Jesuse.
5 Li Silase xchi'uc li Timoteoe,
c'alal ta'lo xa'iic yalel a'yuc sc'op
Riox ta Macedoniae, ibatic la ta
Corinto. Xyaquet la chal sc'op
Riox c'ot staic li Pabloe. Xyaquet
la chalbe xchi'iltac ta jurioal ti
tspas xa ta mantal crixchanoetic
ti much'u st'ujoj onox ti Rioxe, ja'
ti Jesuse. 6 Ti jurioetique lic la
scrontainic li Pabloe, lic la yutic.
Yech'o un li Pabloe islilin la sc'u', ja'
la seña ti icom xa ta sba stuquic ti
mu xch'unique.
—Mi la'ochic ta c'oc' ta sbatel osile,
amul atuquic yu'un mu xach'unic.
Li vo'one mu c'u jcuenta o. Lavie
ja' chba calbe li much'utic ma'uc
jchi'iltique —xut la.
7 Li Pabloe isquechan la comel
yalel sc'op Riox ta stemplo li
xchi'iltaque. Iloc' la, ibat la ta sna
jun vinic, Justo la sbi. Sjunul la
yo'on yich'oj ta muc' ti Rioxe. Tey
la nacal ta sts'el stemploic. Tey
la ichanubtasvan li Pabloe. 8 Tey
la ic'ot jun vinic, Crispo la sbi.

Jmeltsanejc'op la ta templo yo' bu
cha'iic smantal Riox li jurioetique.
Sjunlejic la ta na lic yich'ic ta muc'
ti Cajvaltic Jesucristoe. Ep la yajval
jteclum ixch'unic uc, iyich'ic la vo'
noxtoc. 9 Li Pabloe isvaychin la ti
Cajvaltic Jesucristoe.
—Mu me xaxi' o, alo me li
jc'ope, mu me xavicta aba ta yalel
a'yuc. 10 Vo'on chajchi'in. Muc
much'u xu' chayilbajin yu'un ep to
crixchanoetic jt'ujoj li' ta jteclume
—x'utat la yilel li Pabloe.
11 Li Pabloe tey la ipaj jun
jabil xchi'uc o'lol ta Corintoe.
Ichanubtasvan la ta sc'op Riox.
12 Ti c'alal ochem xa'ox ta
coviernoal ta estado Acaya ti
Galione, li jurioetique istsob la
sbaic, itsaque la li Pabloe, i'iq'ue la
ech'el ta stojol covierno.
13 —Li vinic li'i mu xich' ta muc'
ley. Jtos o chac' ta ich'el ta muc'
Riox, ma'uc yech chac c'u cha'al
jch'unojticotique —xutic la ti
coviernoe.
14 C'alal chc'opoj xa'ox li Pabloe, ja'
la ic'opoj ti Galione:
—Jurioetic, ti ja'uc muc xch'un
ti c'usi chal li leye, ti tsotsuc smul
staoje, xu' jmeltsanbe sc'oplal ti
yechuque. Mi ja' no'ox taje, mu xcac'
o jvocol. 15 Taj x'elan c'opetique,
taj x'elan biiletique, taj x'elan mu
xco'olaj xchi'uc lamantalique, ba
meltsano aba atuquic. Li vo'one
mu jtic' jba —x'utatic la yu'un ti
coviernoe.
16 Itaqueic la loq'uel scotolic. 17 Ti
much'utic itaque loq'uele istsaquic
la jun j'israel, Sóstenes la sbi. Ja' la
yajmeltsanejc'opic ta templo yo' bu
cha'iic smantal Riox li jurioetique.
Tey no la ta yut yopisina covierno
ismajic. Pero ti coviernoe sq'uel
no'ox la.
18 Li Pabloe jal to la tey ipaj
ta Corinto. Ts'acal to isc'opon la
comel ti much'utic xch'unoj li sc'op
Rioxe, ibat la. Ba la sa' barco ta
jteclum Cencrea yu'un la tsut ech'el
ta estado Siria. Li Pabloe ixchi'in
la sbaic ech'el xchi'uc li Aquilae
xchi'uc li Priscilae. Li Pabloe iyac' la
ta loq'uel sjol ta Cencrea, ja' la seña
ti ispas xa scotol ti c'usi yalojbe
Riox ta spase. I'ochic la ta barco,
ibatic la. 19 C'alal ic'otic ta jteclum
Efesoe, li Pabloe tey la ixch'ac sbaic
xchi'uc li Aquilae xchi'uc li Priscilae.
Stuc xa la ibat ta templo yo' bu
cha'iic smantal Riox li xchi'iltaque.
Lic la yalulanbe sbaic sc'op Riox
xchi'uc ti much'utic mu to ta
xch'unic ti i'ay xa ti much'u st'ujoj
Riox tspasvan ta mantale. 20 Ti
c'alal iya'iic c'usi iyale —Abulajan
pajan to jayibuc c'ac'al —x'utat la li
Pabloe, pero muc la xch'un.
21 —Yu'un persa chibat ta
Jerusalén yu'un ta jc'an ti teon ta
q'uine. Mi sc'an Rioxe, tey chtal
jq'ueloxuc —xut la comel.
I'och la ta barco li Pabloe, ibat la.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal xa ba yal a'yuc sc'op Riox ti Pabloe

22 Li Pabloe tey la iloc' ta barco
ta jteclum Cesarea, ibat la ta
Jerusalén. Ti c'alal ic'ote, c'ot la
sc'opon ti much'utic xch'unoj sc'op
Riox teyo'e. Ts'acal to ibat la ta
Antioquía ta estado Siria yo' bu ilic
ech'ele. 23 Tey la ipaj jayib c'ac'al.
Ts'acal to ba la spatbe yo'onic ti
much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic

Jesucristo ta jujun jteclum ta estado
Galacia xchi'uc ta estado Frigia.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Rioxe ta Efeso ti Apolose

24 Ti c'alal batem ta Galacia xchi'uc
ta Frigia li Pabloe, ja'o la ic'ot ta
jteclum Efeso jun xchi'il ta israelal,
Apolos la sbi. Alejandría la sbi li
slumale. Lec la xul ta sjol ti c'usi
chale, lec la sna'be smelol li sc'op
Rioxe. 25 Li Apolose chanubtasbil
xa onox la ta sc'oplal ti Cajvaltic
Jesuse. Ac'u la mi ja' no'ox ya'yoj ti
iyac' ich'vo' ti Juane, ac'u la mi muc
bu ya'yoj ti tsc'an ta xquich'tic vo'
ta scuenta ti Jesuse, pero sjunul la
yo'on ichanubtasvan. 26 Li Apolose
mu la bu ixi', jamal la iyal sc'op Rioxe
ta templo yo' bu cha'iic smantal Rioxe
li xchi'iltac ta israelale. Li Aquilae
xchi'uc li Priscilae, c'alal iya'iic c'usi
iyal li Apolose, iyic' la ech'el ta snaic.
Iyalbeic la más ti c'usitic yaloj ti
Cajvaltic Jesucristoe. 27 Li Apolose
yo'onuc la batuc ta estado Acaya. Ti
much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe —
Más lec mi chabate —xutic la.

Ists'ibabeic la ech'el vun ti much'utic
tey ta Acayae ti ac'u yich'ic ta muc' ti
c'alal xc'ot li Apolose. Ti c'alal ic'ot
li Apolose, ep la iscolta ti much'utic
ti ta slequil no'ox yo'on Rioxe i'ac'bat
xch'unique. 28 Mu la bu ixi', jamal la
iyalbe xchi'iltac ti i'ay xa ti much'u
ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Rioxe
ti chtal pasvanuc ta mantale, ja' ti
Jesuse. Lec la smelol ti c'usi iyale, muc
la xtac'avic jp'eluc li xchi'iltaque.

Ja' li' yaloj ti ibat ta Efeso ti Pabloe

19 Ti c'alal laj svula'an ti
much'utic xch'unoj sc'op
Riox ta siquil osil ta estado Galacia
xchi'uc ta estado Frigia li Pabloe,
ibat la ta jteclum Efeso ta ti'mar. Li
Apolose batem xa'ox la ta Corinto.
Ti c'alal ic'ot ta Efeso li Pabloe, tey
la c'ot sta jayvo' ti much'utic yich'oj
ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

2 —Ti c'alal ach'unic ti ja' istoj
jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, ¿mi
tal xchi'inoxuc o ti Ch'ul Espíritue?
—xut la.

—Muc bu xca'iticotic mi oy Ch'ul
Espíritu —xiic la.

3 —¿C'u yu'un ti avich'ic vo'e
che'e? —xut la.

—Ja' chac c'u cha'al iyal ti Juan
j'ac'-ich'vo'e —xiic la.

4 —Ti ich'vo' iyac' ti Juane, ja'
seña ti iyictaic xa spasel li c'usitic
chopole. Iyal ti ac'u yich'ic ta muc'
ti much'u ts'acal to chtale, ja' ti
Jesuse, ti st'ujoj Riox tspasvan ta
mantale —xut la li Pabloe.

5 Ti c'alal iya'ibeic smelole, iyich'ic
la vo' ta scuenta ti Cajvaltic Jesuse.
6 Li Pabloe iyac' la sc'ob ta sjolic,
ja' la ichi'ineic o yu'un ti Ch'ul
Espíritue. Ora la ic'opojic ta yan
c'opetic, iyalic la sc'op Riox. 7 Oy la
lajchavo'uc ta scotole.

8 Li Pabloe oxib la u ic'otilan ta
templo yo' bu cha'iic smantal Rioxe
li xchi'iltac ta israelale. Mu la bu
ixi', jamal la iyal ti ta spasvan xa ta
mantal ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ja'
ti Jesucristoe.

—Ich'ic me ta muc' ti Jesucristoe
—xut la.

9 Oy la jayvo' bats'i stoyoj sbaic,
mu la xch'unic. Ta bail ta satil
la iyalic ti nopbil c'op xch'unojic
ti much'utic xch'unojic ti chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesuse.

Li Pabloe ixch'ac la sba loq'uel.
Iyic' la ech'el ti much'utic yich'oj
ta muc' ti Jesucristoe, ba la stsob
sbaic ta chanobvun. Tiranno la
sbi ti yajval chanobvune. Scotol la
c'ac'al tey ichanubtasvan ta sc'op
Riox li Pabloe. 10 Chib la jabil tey
ichanubtasvan, ja' la yech ivinaj
o sc'oplal Cajvaltic Jesucristo ta
sjunlej estado Asiae. Iya'iic la scotol
ti much'utic tey nacajtique, mi jurio,
mi ma'uc. 11 Li Pabloe ip'ijubtasat la
yu'un ti Rioxe, iyac' la iluc slequilal
syu'elal Riox ti muc much'u xu'
tspas yeche. 12 Oy la spaño no'ox
i'ich'bat ech'el, oy la smac no'ox,
c'ot la slambeic ta sba ti much'utic
ipe, ja' la i'ech' o ti chamele. Oy
la iloc' o pucujetic ta yo'on ti
crixchanoetique.
13 Tey la ic'ot jayvo' jurioetic,
ta la sloq'uesic pucuj ta yo'on
crixchanoetic ti yalojique. Ja' la
loq'uemic o. C'alal iya'iic ti ja' ta
syu'el Jesús ta sloq'ues pucujetic
li Pabloe, ixchanic la uc. C'alal
chalbeic ti ac'u loc'uc ti pucujetique,
ja' la ta stabeic ta alel sbi ti Jesuse.
—Chajtac loq'uel ta syu'el ti
Jesuse, ja' ti much'u chalbe sc'oplal
li Pabloe —xiic la.
14 Vucvo' la ti ja' yech ispasique.
Scremotic la jun jurio, Esceva la sbi.
Totil pale la. 15 C'alal yech iyalique,
itac'batic la yu'un ti pucuje:
—Xcojtiquin ti Jesuse. Jna'oj
much'u noxtoc li Pabloe. Li
vo'oxuque, ¿much'uoxuc ti
avalojique che'e? —x'utatic la yu'un
ti pucuje.
16 Ti vinic ochem pucuj ta yo'one
istsac la sbaic xchi'uc ti scremotic
Escevae. Tsots la tajmec ti much'u
ochem pucuj ta yo'one, ja' la ilaj
ti scremotic Escevae. Ijipeic la ta
lum yu'un ti pucuje. T'anajtic xa
la loq'uel ta sna ti vinique. Iyayijic
la tajmec. 17 Ti much'utic tey nacal
ta Efesoe iya'iic la ti c'u x'elan
icha'leatic ti vucvo' vinique. Iya'iic
la scotol ti much'utic tey nacajtique,
mi jurio, mi ma'uc. Ixi'ic la scotolic.
Yech'o un ja' la lic yich'ic ta muc' ti
Cajvaltic Jesuse.
18 Ep la ti much'utic ixch'un li
sc'op Rioxe, ba la albatuc li Pabloe
ti ja' xa chictaic li c'usitic chopol
xchanojic spasele. 19 Ep la ti
much'utic xchanoj mágicoe, iyich'ic
la ech'el ti svunaltaque. Ta bail ta
satil la ixchiq'uic. Lic la snitbeic
stojol ti svunique. Ti c'alal laj
snitique, iloc' la cincuenta mil. 20 Ja'
la yech ip'ol tajmec ti much'utic
ixch'un li sc'op Rioxe.
21 Ts'acal to isnop la li Pabloe ti
ba'yi ta x'ech' ta estado Macedonia
xchi'uc ta estado Acayae, ti ts'acal
to la chbat ta Jerusalene. “Mi lic'ot
ta Jerusalene, persa chibat ta Roma
noxtoc”, xi la isnop. 22 Ba'yi la istac
jelavel ta Macedonia cha'vo' xchi'il,
ja' li Timoteoe xchi'uc li Erastoe. Li
Pabloe tey to la icom jayib c'ac'al ta
estado Asia.

Ja' li' yaloj ti isliquesic c'op ti crixchanoetic ta Efesoe

23 Ti c'alal tey ta Efeso li Pabloe,
isliquesic la c'op ti crixchanoetic
teyo'e. Ja' la chopol iya'iic ti oy xa
much'utic chich' ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. 24 Ti much'u isliques
c'ope Demetrio la sbi. Ja' la yabtel
ta smeltsan ta plata li c'usitic
ta sc'uban ti crixchanoetique.

Isloc'tabe la yeclexail yajsantoic,
Diana sbi. Ti much'utic co'ol ta
x'abtej xchi'uc ti Demetrioe ti
tsmeltsan loc'oliletique, ep la
tspasic o canal. 25 Ti Demetrioe
istsob la ti yaj'abteltaque xchi'uc
ti much'utic co'ol sna' spasel
loc'oliletic xchi'uque.
—Jchi'iltactic, lavi jna'tic sloc'tael
li eclexae, avilojic ti ja' ta jta o
jtaq'uintique. 26 Avilojic ava'yojic
ti ep xa much'utic xch'unoj c'usi
chal li Pabloe. Mu ja'uc no'ox li'toe.
Xch'unojic noxtoc li crixchanoetic
ta sjunlej Asiae ti ma'uc rioxetic li
c'usitic pasbile. 27 Chopol tajmec
ti x'elan tspase, c'unc'un ta xch'ay
li cabteltique, mu xa c'u stu liquel.
Ja' no'ox yech mu xa xich'ic ta
muc' liquel li eclexae yo' bu chotol
li jch'ulme'tic Dianae. Ja' no'ox
yech mu xa xich'ic ta muc' liquel li
jch'ulme'tic Dianae ti bats'i ich'bil
ta muc' yu'un scotol crixchanoetic
li' ta Asiae xchi'uc ta sjunlej li
balamile —xi la ti Demetrioe.
28 Ti c'alal iya'iic ti jayvo' tey
stsoboj sbaique, isoc la sjolic.
X'avlajetic xa la:
—Ja' quich'tic ta muc' li
jch'ulme'tic Diana li' ta Efesoe —
xiic la.
29 Yech'o un x'avlajetic xa la
liquel scotol ti crixchanoetic
ta Efesoe. Ispits' la sbaic ochel
ta jp'ej muc'ta na, ja' onox la
stsobobbailic. Isquilic la ochel ta
persa cha'vo' jmacedonia. Ti june
Gayo la sbi. Ti june Aristarco la
sbi. Ja' la xchi'iltac ta xanbal li
Pabloe. 30 Li Pabloe yo'onuc ox la
ochuc sc'opon ti crixchanoetique.
Ti much'utic yich'oj ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe mu la
x'ac'vanic ochel. 31 Tey la jayvo'
jmeltsanejc'opetic, liquemic la
tal ta yantic o jteclum tey no'ox
ta estado Asia. Lec la xojtiquin
sbaic xchi'uc li Pabloe. Itacbat la
ech'el mantal li Pabloe ti mu ya'uc
ochuque. 32 Ti crixchanoetique
mu la a'ibaj ti c'usi chalique yu'un
la x'avlajetic tajmec. Más la ep ti
much'utic mu sna' c'u yu'un ti istsob
sbaique. 33 Oy la tey jurioetic ti mu
xch'unic ti i'ay xa ti much'u sc'oplal
onox chtal pasvanuc ta mantale.
Mu la sc'anic ti co'ol chcrontainatic
xchi'uc li Pabloe. Solel la ist'ujic
jun xchi'ilic ta jurioal, Alejandro la
sbi. Ja' ox la chalbe ti j'efesoetique
ti muc bu xch'unojic chac c'u cha'al
xch'unoj li Pabloe. Iyac' la seña ta
sc'ob ti Alejandroe yo' la xch'ani o
scotolique. 34 Ti c'alal i'ile ti jurio ti
Alejandroe, muc la x'aq'ue c'opojuc.
X'avlajetic xa la liquel:
—Ja' quich'tic ta muc' li
jch'ulme'tic Diana li' ta Efesoe —
xiic la.
Oy la chibuc ora tey x'avlajetic.
35 Ti yajsecretarioic tey
ta palacioe ispajes la ti
crixchanoetique.
—Jchi'iltactic, vo'otic li
j'efesootique, sna'oj scotol
crixchanoetic ti vo'otic jchabiojtic
li jch'ulme'tic Dianae ti isp'ajes tal
ta vinajel ti jch'ultotic Jupitere.
Xchi'uc ti jchabiojtic li yeclexaile.
36 Muc much'u xu' chal ti ma'uc
yeche. Mu c'usuc no'ox xanopic ta
anil. Anchanic no me. 37 Li cha'vo'
vinic avic'ojic tale, ch'abal smul.
Mu c'usi ixcha'le li jch'ulme'tique,
mu c'usi isp'isic o. 38 Li Demetrioe

xchi'uc li much'utic co'ol sna' spasel
loc'olil xchi'uque, mi chalic ti
much'u oy smul yu'unique, ac'u
yalic. Oy bu stac' meltsanel. Ja'
stu li jmeltsanejc'opetique xchi'uc
li coviernoe. Más lec ja' ac'u ba
yalbeic mi oy much'u oy smul
yu'unique. 39 Mi oy c'usi yan
chac'anic meltsanbel lavie, ja'to
xavalic c'alal tsobolotic jcotoltique
chac c'u cha'al chal li sley coviernoe.
Yu'un ma'uc ta smantal covierno
ti li' tsoboloxuque. 40 Chopol mi
ja' no'ox ta jta o jmultic ti x'elan
xa'avlajetique, ti x'elan chaliquesic
c'ope. Mu c'u xu' jpoj o jbatic yu'un
mu c'u stu ti li' tsoboloxuque —xi la.
41 Ti c'alal laj yal yeche,
ja'o la istac loq'uel scotol ti
crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti ibat ta estado Macedonia xchi'uc ta estado Grecia ti Pabloe

20 Ti c'alal ilaj ti c'ope,
li Pabloe istsob la
ti much'utic yich'oj ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe. Isp'ijubtas
la, isc'opon la comel, ital la ta
estado Macedonia. 2 Ti c'alal iyul
ta Macedoniae, ech' la sq'uel jujun
jteclum ti much'utic xch'unoj li sc'op
Rioxe. Ep la c'usitic iyalbe, jun la
yo'on icomic. Ja'o la ibat ta estado
Grecia. 3 Oxib la u tey ipaj. Ts'acal
to isnop la ti ta sut ta estado Siria
yo' bu ilic ech'ele. Isnop la ti ta
barco ox ta xbate. Pero iya'i la ti
yo'onuc tsacvanuc ti xchi'iltaque
ti mu xch'unic ti i'ay xa ti much'u
sc'oplal onox chtal pasvanuc ta
mantale. Yech'o un isut la tal ta
Macedonia, ta yoc la ital. 4 Ixchi'in
la tal jayvo' ti much'utic xch'unoj
li sc'op Rioxe. Ti june Sópater la
sbi, liquem la tal ta Berea. Xchi'uc
la otro cha'vo', liquemic la tal ta
Tesalónica. Ti june Aristarco la
sbi. Ti june Segundo la sbi. Xchi'uc
la otro jun, Gayo la sbi, liquem la
tal ta Derbe. Xchi'uc la Timoteo.
Xchi'uc la otro cha'vo'. Ti june
Tíquico la sbi. Ti june Trófimo
la sbi, liquemic la tal ta estado
Asia. 5 Ti c'alal iyulic ta Filipose,
tey listaic, vo'on li Lucasone. Ti
xchi'iltac ta xanbale ijelavic ech'el,
tey ba malavanicuc ta Troas. Li
vo'one xchi'uc li Pabloe tey to
lipajoticotic ta Filipos. 6 Ti c'alal
i'ech' sq'uin li j'israeletique, ja' li
q'uin c'alal ta sve'ic pan ti muc
bu yich'oj svuquesobil xch'ute,
liloc'oticotic ech'el ta Filipose.
Vo'ob c'ac'al lixanavoticotic ta
barco. Lic'ototicotic ta Troas yo' bu
chismalaoticotic ti yantique. Tey
lipajoticotic vucub c'ac'al.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Riox ta Troas ti Pabloe

7 Ta primero c'ac'al xemanae, ja'
li romincoe, ijtsob jbaticotic yu'un
ijpasticotic chac c'u cha'al iyac' iluc
ti Cajvaltic Jesucristoe ti c'alal
ixut ti pane, ti c'alal iyac' ta uch'el
ti ya'lel uvae. Ja' yech ijpasticotic
yu'un jna'ojticotic ti ja' icham ta
scoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse. Ja'o
ic'oponvan comel li Pabloe yu'un ta
yoc'omal xa ta xbat. Ta ol to ac'ubal
laj chanubtasvanuc. 8 Ep stsanojic
c'oc' yo' bu tsoboloticotic ta yoxcojol
jolnae. 9 Oy tey jun crem po'ot xa
sta sva'lej, Eutico sbi. Tey chotol ta
ventana. Yu'un jal ichanubtasvan

li Pabloe, yech'o un ti creme inicav.
Ip'aj yalel ta yoxcojol jolna. Ti c'alal
ba stamique, chamem istaic. 10 Iyal
ech'el li Pabloe, ba spatan sba ta
sba ti creme, ismey.
—Mu xavat avo'onic, icha'cuxi
xa li creme —xut ti much'utic tey
tsobolique.
11 Imuy noxtoc li Pabloe. Ja'o
ixut ti pane, ijve' jcotolticotic. Li
Pabloe ichanubtasvan noxtoc c'u
cha'al isacub o osil. Ti c'alal isacube,
libatoticotic. 12 Xmuyubaj xa
scotolic ti cuxul isut ta sna ti creme.

Ja' li' yaloj ti ibat ta jteclum Mileto xchi'uc xchi'iltac ti Pabloe

13 Li Pabloe tey to icom ta Troas. Li
vo'oticotique li'ochoticotic ta barco,
libatoticotic ta jteclum Asón. Yu'un
ijnopticotic xchi'uc li Pabloe ti tey
to chba ochuc ta barco ta Asone. Ja'
tsc'an ti ta yoc chbat li Pabloe. 14 Tey
ijnup jbaticotic ta Asón. I'och xa
ta barco uc, tsobol xa libatoticotic.
Lic'ototicotic ta jun balamil ta o'lol
mar, Mitilene sbi. 15 Liloc'oticotic
ech'el noxtoc ta Mitilenee, ta
yoc'omale li'ech'oticotic ta stuq'uil
otro jun balamil ta o'lol mar, Quío
sbi. Ta yoxibal c'ac'ale li'ech'oticotic
ta stuq'uil otro jun balamil ta o'lol
mar, Samos sbi. Lic'ototicotic ta
jun jteclum Trogilio sbi ta estado
Asia. Ta xchanibal c'ac'al yilel to
tiq'uiloticotic ta barco libatoticotic
ta jun jteclum, Mileto sbi. 16 Li
Pabloe yu'un ja' tsc'an ti tuc' chbat
c'alal Jerusalene. Mu xa'ox sc'an
x'ech' ta Efeso yu'un naca me tey
pajuc ta estado Asia. Yu'un ja'
tsc'an ti oyuc no'ox c'uxi c'otuc ta
Jerusalén ta q'uin Pentecostese.

Ja' li' yaloj ti isc'opon comel ti jchanubtasvanejetic ta Efeso ti Pabloe

17 Ti c'alal tey ta Mileto li Pabloe,
istac ta iq'uel ti jchanubtasvanejetic
ta sc'op Riox ta Efesoe. 18 Ti c'alal
ic'otique —Li vo'oxuque ana'ojic
c'u xi'elan ti c'alal ay jchi'inoxuc li'
ta Asiae. 19 Ja' ijpas ti c'usi tsc'an
ti Cajvaltic Jesucristoe, muc bu
ijpas ti c'usi chal co'on jtuque. Oy
jay'ech'el li'oc' yu'un vocol ach'unic.
Oy jvocol ica'i noxtoc yu'un yo'onuc
smilicon li jchi'iltactic ta jurioale.
20 Lacalbeic scotol ti c'u x'elan
stsatsub o avo'onique. Jamal ical
yo' bu atsob abaique xchi'uc ta
anaic. 21 Icalbe li jchi'iltactic ta
jurioale xchi'uc lachi'ilic ti ma'uc
juriooxuque. Jamal ical ti ac'u
yictaic spasel li c'usitic chopole, ti
ja' ac'u xch'unic ti stojoj xa jmultic
ti Cajvaltic Jesucristoe. 22 Lavie
lisyulesbe ta jol ti Ch'ul Espíritue ti
chibat ta Jerusalene. Mu jna' c'usi
chicha'leat teyo'e. 23 Ja' no'ox jna'oj
ti butic li'ech' ta jujun jteclume, oy
much'u ip'ijubtasat yu'un ti Ch'ul
Espíritue ti liyalbe ti chichuquee, ti
chi'ilbajinat ta Jerusalene. 24 Pero
mu xixi' o. Muc ta alel mi ja' lilaj
oe. Ja' no'ox mi ilaj cu'un li c'usi
yac'ojbon jpas ti Cajvaltic Jesuse yo'
jun o co'one. Ja' yac'ojbon cabtelin
yalel a'yuc ti ch'abal smul ch-ileic
yu'un Riox ti much'utic chich' ta
muc' ti Jesucristoe.
25 'Lavie jna'oj ti mu xa bu
chavilbecon jsat, vo'oxuc ti
lacalbeic c'u x'elan tspasvan ta
mantal ti Rioxe. 26 Lavie jamal
chacalbe acotolic ti mu xa c'u

jcuentaoxuc oe. 27 Lacalbeic xa
ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Mu xa
c'usi ti muc xacalbeique. 28 Yech'o
un tey q'uelo abaic. Q'uelic me
noxtoc ti much'utic xch'unoj li
sc'op Rioxe yu'un ja' yac'oj apasic
ti Ch'ul Espíritue. Chanubtasic
me, q'uelic me yu'un manbilic ta
xch'ich'el ti Cajvaltic Jesucristoe.
29 Ti c'alal xibate, jna'oj ti chtal
ti much'utic chalic ya'el li sc'op
Rioxe. Ja' chtal socbe sjol ti
much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe.
Mu xc'uxubinvanic, ja' chac c'u
cha'al li oq'uile ti chlaj smilan li
chije. 30 Oy tey no'ox achi'uquic
ti much'utic ta xlic socbeic sjol ti
much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe,
yu'un ja' tsc'anic ch'unbel ti c'usitic
chalique. 31 Cuentaanic me che'e,
mu me xach'unic lo'loel. Na'ic me ti
oxib jabil ta c'ac'al ac'ubal lacalbeic
jujun li c'usitic leque. Li'oc' tajmec
avu'unic.

32 'Chi'inic comel ti Rioxe. J'ech'el
xach'unic ti ta slequil no'ox yo'on
sc'anojoxuque, yo' stsatsub o
avo'onique, yo' mu xaxi'ic o ta
spasel li c'usitic lec chil ti Rioxe,
yo' xacuxiic o ta sbatel osil xchi'uc
li yan ti much'utic lecubtasbil xa
yo'onic yu'un ti Rioxe. 33 Li vo'one
muc bu ipich' o co'on li c'usuc
yu'un crixchanoe, mi ja'uc staq'uin,
mi ja'uc sc'u' spoc'. 34 Ana'ojic ti
li'abteje yo' ijtaticotic o c'usitic itun
cu'unticotic xchi'uc ti much'utic
ay xchi'inone. 35 Ja' yech achanic
o li c'usi leque, ti más lec ti
chi'abtejotique, yo' xu' jcoltatic o
ti much'utic mu stac' x'abteje. Ac'u
jyules ta joltic ti c'usi iyal comel ti
Cajvaltic Jesuse. "Más jun yo'on ti
much'u ta sq'uelan c'usuc yu'une.
Ja' mu másuc jun yo'on ti much'u
chich'e", xi —xi li Pabloe.

36 Ti c'alal laj lo'ilajuque, ijquejan
jba jcotolticotic, isc'opon Rioxe li
Pabloe. 37 Ti jchanubtasvanejetic ta
sc'op Rioxe i'oq'uic tajmec, ismeyic
li Pabloe, isbuts'ic. 38 Iyat yo'onic
tajmec yu'un i'albatic ti mu xa bu
chilbeic sate. Ay sbeiltasoticotic
c'alal ti'mar yo' bu timanbil ti
barcoe.

Ja' li' yaloj ti ibat ta Jerusalén ti Pabloe

21 Ti c'alal laj
jc'oponticotic comel
ti jchanubtasvanejetic ta sc'op
Rioxe, ta barco libatoticotic.
Iquich'beticotic stuq'uil jun
balamil, Cos sbi, ta o'lol mar,
tey li'ech'oticotic. Ta yoc'omal
li'ech'oticotic ta sts'el jun balamil,
Rodas sbi, ta o'lol mar noxtoc.
Libatoticotic ta jun jteclum Pátara
sbi tey ta estado Licia. 2 Tey
ijtaticotic jcot o barco chbat ta
estado Fenicia, ja' li'ochoticotic
o ech'el. 3 Ti c'alal libatoticotic ta
estado Feniciae, tey li'ech'oticotic ta
Chipre ta o'lol mar, ta jsurtoticotic
icom. Tuc' libatoticotic c'alal
estado Siria. Liloc'oticotic ta
barco ta jteclum Tiro yu'un ja'
tey isyales scotol yicats ti barcoe.
4 Ijsa'ticotic ti much'utic yich'oj ta
muc' Cajvaltic Jesucristo teyo'e. Ti
c'alal ijtaticotique, ijchi'inticotic
vucub c'ac'al. Yulesbil xa onox ta
sjolic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ta
x'ilbajinat ta Jerusalén li Pabloe.

—Mu ya'uc batan ta Jerusalén
—xutic.

5 Ti c'alal iloc' vucub c'ac'ale,
liloc'oticotic ta Tiroe. Ti much'utic
yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse
ay sbeiltasoticotic xchi'uc yajnilic,
xchi'uc xch'amalic, c'alal ti' jteclum.
Tey ijquejan jbaticotic ta ti'mar,
ijc'oponticotic Cajvaltic. 6 Ti c'alal
laj jc'oponticotic Cajvaltique,
ijc'oponticotic comel ti much'utic
yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse,
li'ochoticotic ech'el ta barco noxtoc.
Stuc xa isut ta snaic.
7 Ja' yech ti c'alal liloc'oticotic
ta Tiroe. Ta barco libatoticotic,
lic'ototicotic ta jun jteclum
Tolemáida sbi. C'ot jc'oponticotic
ti much'utic xch'unoj sc'op Riox
teyo'e. Ijchi'inticotic jun c'ac'al.
8 Ta yoc'omale liloc'oticotic
ech'el xchi'uc li Pabloe. Ta coc
libatoticotic. Lic'ototicotic ta
Cesarea. Libatoticotic ta sna Felipe,
ja' ti much'u chal a'yuc li sc'op
Rioxe. Ti Felipee ja' ti scuentainoj
to'ox ve'lile, ja' ti vucvo' t'ujbilic
to'oxe. Tey lipajoticotic ta sna. 9 Oy
chanvo' stseb mu to chnupunic. Ti
tsebetique yaj'alc'optac Riox. 10 Ti
c'alal teoticotique, ja'o ic'ot jun
yaj'alc'op Riox, Agabo sbi, liquem
tal ta Judea. 11 C'ot sc'oponoticotic.
Ic'anbat xincha li Pabloe, ixchuc o
yoc sc'ob stuc.
—Ti Ch'ul Espíritue liyalbe xa ti
ja' yech ta xchuque ta Jerusalén li
yajval xinchail li'i. Ja' ta xchucvan
li jchi'iltactic ta jurioale. Ja' chich'
entrucal li much'utic nom liquemic
tale —xi ti Agaboe.
12 Ti c'alal ica'ibeticotic sc'oplal
li Pabloe, icalbeticotic xchi'uc ti
much'utic xch'unoj sc'op Riox ta
Cesareae, ti mu ya'uc batuc ta
Jerusalene.
13 —Yech no'ox ti chavoq'uitaicone.
Yech no'ox ti chavat avo'onique.
Muc ta alel mi tey lichuquee, mi
tey licham ta Jerusalene ti quich'oj
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse —xi li
Pabloe.
14 Iquilticotic ti mu xch'une,
iquicta jbaticotic ta spajesel.
—Teyuc che'e. Tey c'alal, ac'u spas
ti c'usi tsc'an stuc ti Cajvaltique
—xcuticotic.
15 Ijchap jbaticotic, libatoticotic
ta Jerusalén. 16 Lixchi'inoticotic
ech'el jayvo' ti much'utic yich'oj ta
muc' Cajvaltic Jesús ta Cesareae.
Ti c'alal lic'ototicotic ta Jerusalene,
liyic'oticotic ech'el ta sna jun
vinic ti yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse, Mnasón sbi. Ja' iyac'
jch'amunbeticotic sna. Ti Mnasone
liquem tal ta Chipre. Oy xa sjabilal
yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Pabloe

17 Ti c'alal ba jc'oponticotic ti
much'utic xch'unoj sc'op Riox ta
Jerusalene, xmuyubajic xa tajmec.
18 Ta yoc'omal li Pabloe ba sc'opon
Jacobo, ja' ti totil jchanubtasvanej
ta sc'op Rioxe. Libatoticotic uc.
Tey tsobol c'ot jtaticotic xchi'uc
xchi'iltac ta chanubtasvanej. 19 Li
Pabloe c'ot sc'opon scotol. Xcholet
iyal ti c'u x'elan ixch'unic sc'op Riox,
ti c'u x'elan ilecubtasbat yo'onic
yu'un ti Rioxe c'alal iyalbe ya'iic
sc'op Riox ti much'utic co'ol ma'uc
j'israelotic jchi'uctique. 20 Ti c'alal
iya'iique, “coliyal Riox”, xiic.

—Pablo, aviloj xa ti oy jaymil
jchi'iltactic yich'ojic ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe. Pero scotol
ta snopic ti persa to ta xch'unic li
smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisese.
21 Ya'yojic la ac'oplal noxtoc ti ja'
yech chachanubtas ti jchi'iltactic
ti tey batem naclicuc ta yantic
balamile ti mu xa ya'uc xch'unic ti
c'usitic iyal ti Moisese. Chaval la ti
mu persauc ta xac'beic circuncisión
ti xch'amalique, ti xu' xa xch'ayic li
jcostumbretique. 22 ¿C'usi ta jnoptic
yu'un cha'iic onox li jchi'iltactique
ti layul xae? 23 Más lec mi chach'un
li c'usi ta xcalticotique. Li' chanvo'
jchi'iltique, oy c'usi yalojbeic
Riox ti ta spasique. 24 Batan, ba
atinan achi'uc. Vo'ot chatoj ti
c'usitic chac'beic smotonin ti Rioxe,
chatojbe sloc'obil sjolic noxtoc,
yo' xvinaj o ti nopbil c'op ya'yoj
scotolique, yo' xilic o ti chach'unbe
li smantaltac Rioxe. 25 Ti much'utic
ma'uc jchi'iltique ti xch'unojic
xa li sc'op Rioxe, jtacojbetic xa
onox ech'el vun. Icalbetic ti mu
ya'uc sti'ic ti c'usitic smotoninoj
li santoetique, ti mu ya'uc sti'ic
ch'ich'e, ti mu ya'uc sti'ic li c'usi
xach'bil snuc' ta xchame, ti mu
ya'uc sa' yantsique, ti mu ya'uc
sa' yajmulique —x'utat yu'un
jchanubtasvanejetic li Pabloe.
26 Ta yoc'omal li Pabloe lic la
atinuc xchi'uc ti chanvo'e. Ti c'alal
laj atinicuque, i'ic'van la ech'el ta
ti' muc'ta templo. Ja' la ba yalbe ti
palee ti c'usi ora ta sts'aqui yu'unic
ti jayib c'ac'al ch-atinique, ti ja'o xa
chac'beic smoton Riox jujune.
27 C'alal po'ot xa'ox la sts'aqui
ti vucub c'ac'ale chac c'u cha'al
yalojique, oy la tey jurioetic
liquemic la tal ta Asia. C'alal iyilic
ti tey ta ti' muc'ta templo li Pabloe,
isliquesic la c'op. Itsaque la li
Pabloe. 28 X'avlajetic xa la:
—¡Jchi'iltactic, la' coltaoticotic ta
stsaquel li vinic li'i! Yu'un ta xalbe
crixchanoetic ti mu xitunotique, ti
mu xtun li mantaletique, ti mu xa
c'u stu li jmuc'ta templotique. I'ay
xchi'uc li' ta ti' muc'ta templo ti
much'utic ma'uc jchi'iltique. Mu
c'usi xi'elal cha'i —xiic la.
29 Ti x'elan iyalique, yu'un la
i'ileic ti ay xchi'in sbaic ta xanbal ta
Jerusalén xchi'uc Trófimo li Pabloe.
Ti Trófimoe ma'uc j'israel uc, liquem
tal ta Efeso. Ti crixchanoetique
yech no'ox la tsnopic ti i'ayic ta ti'
muc'ta temploe.
30 Ti crixchanoetic teyo'e ilic la
sjolic, istsob la sba scotolic. Itsaque
la loq'uel ta spat scorraltonal
templo li Pabloe, ora la ismaquic
li ti'bee. 31 J'ech'el ox la tsmilic
li Pabloe pero oy la much'u ba
yalbe ta anil ti totil solteroe ti
sliquesojic c'op ti crixchanoetic
tey ta Jerusalene. 32 Ora la iyic'
ech'el ep yajsoltero xchi'uc jayvo'
capitán. Anil la ibatic yo' bu tsa'ic
c'ope. C'alal iyil ti crixchanoetique
ti chc'ot xa xchi'uc yajsoltero ti totil
solteroe, iyicta la sbaic ta smajel li
Pabloe. 33 C'alal ic'ot ti totil solteroe,
iyal la mantal ti ac'u tsacuc li
Pabloe.
—Chuquic ta cha'p'ej carina —xi
la.
Ijac'bat la c'usi sbi, c'usi smul
li Pabloe. 34 Ti crixchanoetique
x'avlajetic xa la, jeljeltos la ti c'usi
iyalique. Muc la xa'ibe smelol ti

totil solteroe. Iyalbe la mantal ti
yajsolterotaque ti ac'u yiq'uic ech'el
ta scuartelic li Pabloe. 35 C'alal
ic'otic yo' bu chmuyic ta scajalcajal
ta sti' scuartel ti solteroetique,
iquile la muyel li Pabloe yo'
mu xtae o ta ilbajinel yu'un ti
crixchanoetique. 36 Yu'un —¡Milic ta
jmoj! —xi la ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti isc'opon xchi'iltac ti Pabloe

37 Ti c'alal ch-och xa'ox la ta
scuartel solteroetic li Pabloe —
Ac'on ta pertonal, ¿mi xu' xajc'opon
jp'el cha'p'eluc? —xut la ti totil
solteroe.
—¿Mi xana' xac'opoj ta griego
c'op che'e? 38 ¿Mi mu vo'oticot ti
j'egiptoote ti ach' to isliques c'ope, ti
iyic' ech'el ta xocol balamil chanmil
jmilvaneje? —x'utat la yu'un totil
soltero li Pabloe.
39 —Mu vo'onicon. Li vo'one
jurioon. Tey liquemon tal ta muc'ta
jteclum Tarso ta estado Cilicia.
Yech'o un ac'bon permiso ta jc'opon
li jchi'iltaque —xi la li Pabloe.
40 I'ac'bat la permiso sc'opon ti
xchi'iltac ta jurioale. Isva'an la
sba ta slajeb scajalcajal. Iyac' la
seña ta sc'ob ti ch'aniicuque. Ti
c'alal ich'aniique, ja'o la ic'opoj ta
sbats'ic'opic li Pabloe, ja' li ebreoe.
22 —Jtotic moletic,
jchi'iltactic, a'yic me li c'usi
chacalbeique —xi la.
2 Ti c'alal iya'iic ti ic'opoj ta
sbats'ic'opic li Pabloe, ch'ab xi la
scotolic.
3 —Li vo'one jurioon uc. Tey
li'ayan ta jteclum Tarso ta estado
Cilicia pero li' lich'i ta Jerusalene.
Li' ijchan vune, ja' lixchanubtas
li Gamaliele. Lixchanubtas ti c'u
x'elan yich'ojic mantal ti vo'ne
moletique. Ja' to'ox ta co'on xch'unel
uc li smantaltac Rioxe chac c'u
cha'al ach'unojic lavie. 4 Ja' to'ox
yech iquilbajin uc ti much'utic
yich'oj ta muc' ti Jesuse. Ti caloj
uque, j'ech'el ta jmilic. Ta ants
ta vinic ijtic' ta chuquel. 5 Li totil
palee xchi'uc li jmeltsanejc'opetique
sna'ojic ti ja' yech ijpase. Yu'un ja'
liyac'beic ech'el orten yo' jtsac o tal
ti much'utic yich'oj ta muc' Jesús ta
Damascoe. Ti caloje, chba ox jchuc
tal scotol yo' xich'ic o castico li'toe.

Ja' li' yaloj ti iyal c'u x'elan lic xch'un sc'op Rioxe ti Pabloe

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

6 'Lec nan ta oltic c'ac'al, po'ot
xa'ox xic'ot ta Damasco, oy c'usi
xlebluj tal ta vinajel yo' buyone.
Sac tajmec. 7 Liyal ta lum, ica'i ti
oy much'u lisc'opone: "Saulo, ¿c'u
yu'un ti chacrontainon ya'ele?"
xi. 8 "Cajval, ¿much'uot che'e?"
xcut. "Vo'on Jesus Nazareton ti
chacrontainone", xi. 9 Ti much'utic
jchi'uc ech'ele iyilbeic ti xojobal
uque, pero muc xa'iic ti c'usi
li'albate. 10 "Cajval, ¿c'usi chac'an
ti ta jpase?", xcut. "Ochan ech'el
ta Damasco. Tey cha'albat li c'usi
chcac' apase", xi. 11 Sac tajmec
xojobal ti c'usi iquile, itup' o jsat.
Snitojicon xa ochel ta Damasco ti
jchi'iltaque.
12 'Tey nacal ta Damasco jun
jchi'iltic ta jurioal, Ananías sbi.
Sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Rioxe.
Lec x'ile yu'un scotol ti jchi'iltactic
ta Damascoe. 13 Ti Ananíase tal

sc'oponon. “Saulo, jamuc lasate”,
xiyut. Ora ijam li jsate, iquil ti
Ananíase. 14 “Ti Riox iyich'ic ta muc'
ti vo'ne moletique last'uj yo' xana'
o ti c'usi tsc'ane, yech'o ti avil ti
much'u lec yo'one, ja' ti Jesuse. Ava'i
atuc ti c'usi iyale. 15 Yu'un chavalbe
crixchanoetic ti avile, xchi'uc ti
c'usi layalbee. 16 Ich'o vo' ta ora.
Jamal xaval ti avich'oj xa ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe, ja' chayac'be
o pertonal yu'un lamule”, xiyut ti
Ananíase.

Ja' li' yaloj ti iyal ti itaque ech'el ta yalel a'yuc sc'op Riox ta namal balamil ti Pabloe

17 ’Ti c'alal lisut tal li' ta Jerusalene,
ay jc'opon Riox ta ti' muc'ta templo.
Pero oy c'usi liyac'be quil ti Rioxe.
18 Iquil ti Cajvaltic Jesucristoe,
lisc'opon. “Loc'an me ta ora li' ta
Jerusalene. Yu'un lachi'iltac li'toe
mu xich'ic ta muc' li jc'oplal chavale”,
xiyut. 19 “Cajval, ja' ta jc'an ti li'on
toe, yu'un sna'oj scotol jchi'iltac ti
ijtic' ta chuquel, ijmaj ti much'utic
yich'ojot ta muc' ta jujun stemplo li
jchi'iltaque. 20 Ti c'alal imile ti ánima
Estebane ti jamal iyal ac'oplale, tey
va'alon jq'ueloj uc. Lec, ac'u chamuc,
xichi uc. Vo'on ijchabibe spimilc'u'ic
ti much'utic imilvane”, xcut ti Jesuse.
21 “Persa chabat, yu'un chajtac ech'el
ta nom ta slumal ti much'utic ma'uc
achi'ile”, xiyut —xut la xchi'iltac li
Pabloe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti totil solteroe ti ac'u chucatuc ti Pabloe

22 C'alal iya'iic chac taje, icap o la
sjolic ti xchi'iltaque. X'avlajetic xa
la:
—¡Mu me xacoltaic le'e! ¡Milic! —
xiic la.
23-24 Ti x'elan tey x'avlajetique, ti
tslich'ulan sc'u'ique, ti tsjipic muyel
pucuc ta toyole, ti totil solteroe
iyalbe la mantal ti yajcapitane ti
ac'u yiq'uic ochel ta yut cuartel
li Pabloe. Iyal la noxtoc ti ac'u
yac'beic arsiale yo' la xal o c'u yu'un
ti chcrontainat yu'un ti xchi'iltaque.
25 Ti c'alal laj chucbatuc yoc sc'ob
ta nucule ti chich' ox arsiale, ja'o la
iyal li Pabloe:
—Li vo'one jromaon. ¿Mi'n
ameltsanojic xa jc'oplal ya'el ti
chavac'becon arsiale? —xut la ti jun
capitan soltero tey va'ale.
26 C'alal iya'i ti capitane, ba la
yalbe ti totil solteroe:
—Nopo me c'usi chanop yu'un li
vinic ti aval chich' chuquele, jroma
la uc —xi la.
27 Ti totil solteroe ora la ital, tal la
sjac'bel li Pabloe:
—¿Mi yech ti jromaote? —x'utat la.
—Yech —xi la li Pabloe.
28 —Li vo'one ep ijtoj yo'
liscuentain o li Romae —xi la ti
totil solteroe.
—Li vo'one jromaon onox ti c'alal
li'ayane —xi la li Pabloe.
29 Ti solteroetic chaq'uic ox arsiale
iyicta la sbaic, ixi'ic la. Ixi' la ti totil
soltero uque, yu'un la ja' iyal ti ac'u
chucbatuc yoc sc'ob li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti ic'ot ta stojol yajmeltsanejc'opic ti Pabloe

30 Ta yoc'omal ti totil solteroe
tsc'an la cha'i c'u yu'un ti x'elan
ta x'albat yu'un xchi'iltac ti oy
smul li Pabloe. Ijitunbat la ti yoc
sc'obe. Ti totil solteroe istac la ta

iq'uel ti totil paleetique xchi'uc
la ti jmeltsanejc'opetic yu'un li
jurioetique. Ti c'alal iyulique,
iloq'uesat la li Pabloe, i'iq'ue la tal
yo' bu stsoboj sbaique.

23 Ti c'alal ic'ot li Pabloe,
isq'uelbe la sat scotol ti
jmeltsanejc'opetique.
—Jchi'iltactic, li vo'one sjunul
co'on quich'oj ta muc' ti Rioxe.
Yechon o c'al tana —xi la.
2 Ti totil palee Ananías la sbi.
—Majbeic ye le'e —xut la ti
much'utic tey nopol va'ajtique.
3 —Chayac'be castico ti Rioxe
yu'un jlo'lovanejot. Ti avaloje, ta
smantal Riox chameltsanbon
jc'oplal pero yech chanop. Vo'ot mu
xach'unbe smantal ti Rioxe yu'un
aval ti ac'u smajicone —xut la totil
pale li Pabloe.
4 —¿C'u yu'un ti x'elan chavalbe
li totil palee ti ac'bil yabtel yu'un
ti Rioxe? —xi la ti much'utic tey
va'ajtique.
5 —Jchi'iltactic, mu xcojtiquin mi
ja' li totil palee. Ti icojtiquinuque,
ma'uc yech icalbe ti yechuque.
Yu'un ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu
xu' chopol c'usi chcalbetic li much'u
totile —xi la li Pabloe.
6 Li Pabloe iyul la ta sjol ti mu
co'oluc c'usi xch'unojic scotol ti
jmeltsanejc'opetique; oy jsaduceo,
oy jfariseo. Yech'o un tsots la lic
c'opojuc.
—Jchi'iltactic, li vo'one fariseoon.
Ja' no'ox yech fariseo ti jtote. Ja'
no'ox ijmulin avu'unic ti jch'unoj ti
ta xcha'cuxi ti ánimaetique —xi la.
7 Ti c'alal yech iyal li Pabloe,
lic la stsaculan sba stuquic ti
jmeltsanejc'opetique. Ispas la
sbaic ta cha'ch'ac. 8 Yu'un ti
jsaduceoetique chalic ti ch'abal
anjele, ti muc much'u ta xcha'cuxie.
Yu'un chalic ti chichamotic
xchi'uc jch'uleltique. Yan ti
jfariseoetique xch'unojic ti oy
anjele, ti chicha'cuxiotique, ti
muc bu ta xcham li jch'uleltique.
9 X'avlajetic xa la liquel. Ja'o la lic
sva'an sbaic jayvo' ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe, ja'ic ti jfariseoetique.
—Ch'abal smul chca'iticotic li
jchi'iltic li'i. Mi oy ic'oponat yu'un
anjele, mu c'usi xu' xcaltic, yic'al me
ja' ta jcrontaintic ti Rioxe —xiic la.
10 Lic la yut o sbaic. Ti totil
solteroe ixi' la mi smilic li Pabloe,
istac la ech'el yajsolterotac ti ac'u
ba yiq'uel loq'uel tale, ti ac'u yotesel
ta yut scuartelique.
11 Ta yac'ubalil no'ox li Pabloe iyil
la ti Cajvaltic Jesucristoe.
—Pablo, mu me xavat avo'on. Ti c'u
x'elan aval jc'oplal li' ta Jerusalene,
ja' no'ox me yech xc'ot aval noxtoc ta
Romae —x'utat la yu'un ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'uxi tstaic ta milel ti Pabloe

12 Ta yoc'omal istsob la sbaic jayvo'
jurioetic, isnopic la c'uxi ta staic
ta milel li Pabloe. Iyalic la ti ta
sc'anbe xchamelic ti Rioxe mi muc
xmil yu'unique. Iyalic la ti muc bu
ta xve'ique, ti mu c'usi ta xuch'ique
ja'to la mi imil yu'unique. 13 Más
la ta cha'vinic ti yech isnopique.
14 C'alal inop yu'unique, ba la
yalbeic ti totil paleetique xchi'uc ti
yajmeltsanejc'opique:
—Li vo'oticotique ijnopticotic xa
c'uxi ta jtatic ta milel li Pabloe.

Ta xquicta coticotic, mu c'usi
chcuch'ticotic yo'to c'u cha'al xlaj.
Yan ti mi muc xlaj cu'unticotique,
vo'oticotic chichamoticotic yu'un
jc'anojbeticotic jchamelticotic
ti Rioxe. 15 Vo'oxuc ti
jmeltsanejc'opoxuque, abulajanic
albeic ti totil solteroe ti ac'u yic'
tal oc'ob li Pabloe yo' bu chatsob
abaique. "Tuc' ta jmeltsanbeticotic
sc'oplal", chianic ya'el un. Mi itale,
ta jmacticotic ta be —xiic la.
16 Ti c'usi isnop ti jmilvanejetique,
iya'i la yol svix li Pabloe. C'alal
iya'ie, ibat la ta cuartel, ba la yalbe
li Pabloe. 17 Ti c'alal iya'i li Pabloe,
iyapta la jun capitan soltero.
—Li crem li'i ic'o ech'el yo' bu li
totil solteroe, yu'un oy c'usi chal —
xut la.
18 Ti capitan solteroe iyic' la ech'el
yo' bu ti totil solteroe:
—Li Pablo li' chucule liyalbe ti ta
xquic' tal li crem li'i, yu'un la oy
c'usi chayalbe —xut la totil soltero
ti capitane.
19 Ti totil solteroe istsacbe la sc'ob
ti creme, iyic' la ech'el ta q'uejeltic.
—¿C'usi chaval? —xut la.
20 —Li jchi'iltac ta jurioale oy
c'usi isnopic. Ta la xtal yalbot
ti chavic' ech'el oc'ob ta stojol
jmeltsanejc'opetic ta muc'ta templo
li Pabloe. Yu'un la ta smeltsanbeic
sc'oplal ti ta alele. 21 Pero mu
me xach'un ti c'usi chtal yalique.
Yu'un más ta cha'vinic ti isnopic
ta smaquic ta be li Pabloe. Iyalic
noxtoc ti mu la bu chve'ique, ti
mu la c'usi chuch'ique ja'to la mi
imil yu'unique. Yan ti mi muc la
xlaj yu'unique, ja' la ac'u chamicuc
yu'un la sc'anojbe xchamelic ti
Rioxe. Lavie xchapoj xa sbaic. Ja'
xa no'ox la ta smalaic ti chaloq'ues
mantale —xi la ti creme.
22 —Batan che'e. Mu me much'u
xavalbe ti c'usi avalbone —x'utat la
ech'el ti creme.

Ja' li' yaloj ti itaque ech'el ta stojol covierno Félics ti Pabloe

23 Ti totil solteroe istac la ta iq'uel
cha'vo' capitan soltero.
—Tsobo chibuc cien avajsolteroic
ti ta yoc ta xbatique, xchi'uc
setentauc ti ta ca' ta xbatique,
xchi'uc chibuc cien ti ta xich'
ech'el slanzaique. Yu'un chabatic
ta Cesarea ta baluneb ora ac'ubal
tana. 24 Chapic jaycotuc ca' noxtoc
ti ta scajlebin ech'el li Pabloe.
Yu'un chavic'beic ech'el li covierno
Félicse. Chabiic me, mu me c'u spas
avu'unic ta be —xi la.
25 Ti totil solteroe istacbe la ech'el
vun ti Félicse.
26 "Señor Gobernador Félics,
chajc'opon tal ta vun. Vo'ot ti
quich'ojot ta muc' jcotolticotique.
Chabanicot, vo'on Claudio Lisiasone.
27 Li jurioetique istsac li jun
xchi'ilic li'i. Ismajic, jutuc xa muc
smilic. Ti c'alal ica'i ti jromae, ay
jpojticotic xchi'uc cajsolterotac.
28 Icac'beic smeltsanbeic sc'oplal
ti jmeltsanejc'opetic yu'un li
jurioetique yu'un chca'i c'usi ti
smul yu'unique. 29 Ica'i ti ja' no'ox
tstic'beic o smul yu'un ti mu
xch'un li mantaletic yu'unique.
Mu xu' xmile o, mu xu' xchuque o
ica'i. 30 Yu'un ica'i ti ta xmilat xae,
yech'o ti ijtac tal li'toe. Icalbeic li
jtic'muliletique ti ac'u tal yalic li'toe
ti c'usi smul yu'unique. Ja' no'ox

yech chacalbe”, xi la ts'ibabil ech'el
ti vune.
31 Ti c'u x'elan iyich'ic mantal
ti solteroetique, ja' la yech i'iq'ue
ech'el li Pabloe. Ic' to'ox la ic'otic
ta jun jteclum Antípatris la sbi.
32 C'alal isacube, isut la tal ta
scuartel ti solteroetic ti ta yoc
ibatique. Ja' xa no'ox la ichi'invan
ech'el ti much'utic ta ca' ibatique.
33 Ti c'alal ic'otic ta Cesareae,
iyac'beic la vun ti coviernoe, i'aq'ue
la entrucal li Pabloe. 34 C'alal laj
sq'uel vun ti coviernoe, ja'o la
ijac'bat bu slumal li Pabloe. C'alal
iya'i ti ta estado Cilicia ayaneme
35 —Li c'usi chavale, ja'to xavalbon
ca'i mi iyul ti much'utic ta stic'
amule —x'utat la yu'un ti coviernoe.
Isloq'ues la mantal ti ac'u xchabiel
tey ta palacio ti smeltsanoj ti
Erodese.

Ja' li' yaloj ti c'alal tey ta stojol covierno Félics ti Pabloe

24 Ta svo'obal to la c'ac'al
ic'ot ta Cesarea ti totil
pale Ananíase. Xchi'uc la ech'el
jayvo' jmeltsanejc'opetic yu'un
li jurioetique, xchi'uc la jun
yajc'opojelic, Tértulo la sbi. C'ot
la sc'oponic ti coviernoe, c'ot la
stic'bel smul li Pabloe. 2-3 C'alal
itaque ta iq'uel li Pabloe, ti Tértuloe
lic la stic' mulil.
—Jtotic Félics, colaval ti jun yo'on
li viniquetic li'i. Colaval ti más
xa lec avu'un li slumalique. 4 ¿Mi
ch'aybel van ac'ac'al xava'i yu'un
oy c'usi chacalbe jp'el cha'p'eluc?
5 Li vinic li'i ta socbe sjol xchi'iltac
ti butic jteclumal nacajtic ta
sjunlej balamile. Ja' totil yu'unic
ti much'utic xch'unoj c'usi yaloj
ti Jesus Nazarete. 6 Yu'un ch'abal
xi'elal cha'i ti smuc'ta temploic
ta Jerusalene, yech'o ti itsaquee.
Ta ox xac'beic castico chac c'u
cha'al chal li smantal stuquique.
7 Pero ti totil soltero Lisiase istac
ech'el yajsolterotac, ay spoj. 8 “Mi
chatic'beic smul lachi'ilique, persa
chba ac'oponic ti Félicse”, x'utatic
yu'un ti Lisiase. Xu' chajac'be c'usi
smul li vinic li'i. Tey chal mi yech li
c'usi icale —xi la ti Tértuloe.
9 Ti jayvo' jurioetic teye iyalic
la ti ja' yech c'usi iyal ti Tértuloe.
10 Ti coviernoe iyac' la seña ta sc'ob
ti ac'u c'opojuc li Pabloe. Lic la
c'opojuc:
—Señor Gobernador, yu'un oy
xa sjabilal ameltsan c'op li' ta
jlumalticotique, yech'o un tsots
co'on chcal ava'i ti c'u x'elan liquem
li c'ope. 11 Mu to xloc' lajcheb c'ac'al
jc'otel ta Jerusalén ti ay jc'opon
Riox ta ti' muc'ta temploe. Xu'
chajac'be li jchi'iltaque mi yech li
c'usi chcale. 12 Mi j'ech'el muc bu
ta jliques c'op listaic. Mi ja'uc o bu
jsa'be sc'ac'al yo'on crixchanoetic,
mi ja'uc ta jlumalticotic, mi ja'uc
ta muc'ta templo, mi ja'uc ta
bic'tal temploetic. 13 Yech tsnopic
ti oy jmule yu'un mu c'usi chopol
jpasoj. 14 Pero jamal chacalbe ti
jch'unoj c'usi yaloj ti Jesuse. Ti
x'elan jch'unoje, ja' la iquicta o li
mantaletic ti ta alele. Pero ma'uc
yech, yu'un ja' chitun yu'un ti
Rioxe chac c'u cha'al itun ti vo'ne
moletique. Ja' yech ta jpas chac
c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe.
Jch'unoj ti c'usitic sts'ibaoj comel
ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee.

15 Jpatoj co'on ti chixcha'cuxesotic
ti Rioxe. Jna'oj ti ta xcha'cuxiic ti
much'utic lec yo'onique xchi'uc ti
much'utic chopol sjolique. Sna'oj
yech li jchi'iltac uque. 16 Yech'o
ti scotol c'ac'al mu jsa' jmul ta
stojol ti Rioxe, mi ja'uc ta stojol li
crixchanoetique.
17 'Oy jayib jabil lixanav ta yantic
o balamil. Ts'acal to lisut ech'el ta
jlumalticotic ta Jerusalén, yu'un
oy itsobbat smoton ti jchi'iltaque.
Vo'on ay cac', xchi'uc ay cac'be
smoton Rioxe. 18 C'alal yolel chcac'be
smoton ti Rioxe, ja'o ic'ot jayvo'
jchi'iltac ta jurioal liquemic tal ta
Asia. Pero atinemon xa'ox chac c'u
cha'al chal li smantal Rioxe ti c'alal
c'ot staicon ta ti' muc'ta temploe.
Muc much'u ep tey jchi'uc. Muc
bu xyaquet ta jsa' c'op listaic. 19 Ti
much'utic tey listae ac'u tal yal
mi oy jmul. 20 Mo'oje, ac'u yalic
li jmeltsanejc'opetic li'i c'usi ti
jmule. Mi oy jmul c'alal listaquic
ta iq'uel yo' bu tstsob sbaique, ac'u
yalic. 21 Ja' nan ijta o jmul yu'unic
ti c'usi icale. "Lavie chavalbecon ti
ja' jmul ti jch'unoj ti ta xcha'cuxiic
ti ánimaetique" xcutic —xi la li
Pabloe.
22 Ti Félicse ya'yoj onox la ti c'u
x'elan xch'unoj ti much'utic yich'oj
ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti
c'alal iya'i c'usi iyal li Pabloe —Ja'to
ta jmeltsan mi ital ti totil soltero
Lisiase —xut la ti jtic'c'opetique.
Tey la quechel icom, muc la
xvinaj mi oy smul li Pabloe.
23 Ti Félicse iyalbe la ti capitan
solteroe ti ac'u xchabiel li Pabloe.
—Ja' no'ox mi tey tiq'uile, mu
persauc xachuquic tajmec. Xu' xtal
c'oponatuc yu'un xchi'iltac, ac'u tal
yac'bel sve'el —xut la ti capitane.
24 C'alal i'ech' jayib c'ac'ale, isut
la tal xchi'uc yajnil ti Félicse. Ti
yajnile jurio la, Drusila la sbi.
Ti Félicse iyal la mantal ti ac'u
sloq'uesel tal li Pabloe, ilo'ilaj
la xchi'uc. Li Pabloe iyalbe la ti
ja' tsc'an ta jch'untic ti ja' ay stoj
jmultic ti Jesuse. 25 Iyalbe la ti
ja' lec chil Riox mi lec co'ontique,
mi quictaojtic spasel li c'usitic
chopole. Iyalbe la noxtoc ti ta sta
yora chalbe bu chbat ta sbatel osil
crixchanoetic ti Rioxe. Ixi' la tajmec
ti Félicse.
—Sutan xa che'e. Mi oy lixocob
jliqueluque, tey chajtac ta iq'uel
noxtoc —x'utat la li Pabloe.
26 Ti Félicse ep la ta ech'el iyal
mantal ti ac'u sloq'uesel tal li Pabloe,
ilo'ilaj la xchi'uc, yu'un la ja' tsc'an ti
ch-ac'bat taq'uin yu'un li Pabloe yo' la
xu' xloq'uesat o ech'ele. 27 C'alal iloc'
chib jabile, ja'o iloc' ta coviernoal ti
Félicse. I'och sq'uexol, Porcio Festo
sbi. Ti Félicse ja' la tsc'an ti lec x'ile
yu'un li jurioetique, yech'o la ti muc
xloq'uesat ta chuquel li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti isc'an ti tsmeltsanbat sc'oplal yu'un César ti Pabloe

25 C'alal i'och ta coviernoal
ti Festoe, oxib la c'ac'al
tey ipaj ta Cesarea, ibat la ta
Jerusalén. 2 Ti totil paleetique
xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic yu'un
li jurioetique, iyilic la ti ic'ot ta
Jerusalén ti Festoe, ba la yalbeic ti
ac'u smeltsanbe sc'oplal li Pabloe.
3 —Ic'o tal li' ta Jerusalene —xutic
la, yu'un la snopojic xa ti ta smilic
ta bee.

4 Itac'av ti Festoe:
—Pero tey chucul ta Cesarea.
Xchi'uc c'usuc, muc bu jal chipaj
li'toe. Ta xisut no'ox ech'el ta
ora. 5 Más lec batic ta Cesarea ti
jayvo' oy avabtelique. Mi tsots
tajmec smul lachi'ilique, tey xc'ot
avalbecon —x'utatic la ti paleetique
xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique.
6 Ti Festoe vaxaquib, o mi lajuneb
no'ox la c'ac'al tey ipaj ta Jerusalén,
isut la ta Cesarea. Ti c'alal ic'ote, ta
yoc'omal ibat la ta yopisina yo' bu
tsmeltsan c'ope. Iyal la mantal ti
ac'u sloq'uesel tal li Pabloe. 7 Ti c'alal
itale, isjoy la sbaic ta ora ti jurioetic
liquemic tal ta Jerusalene. Itic'bat la
tajmec smul pero ch'abal la rextico.
8 —Ma'uc yech li c'usi chalique. Li
vo'one quich'oj ta muc' ti c'u x'elan
quich'ojticotic mantal, vo'oticotic
li juriooticotique. Mu c'usi chopol
ijpas ta sti' muc'ta templo. Mu c'usi
jmul ta stojol ti preserente César ta
Romae —xut la Festo li Pabloe.
9 Ti Festoe ja' la tsc'an ti lec ch-ile
yu'un li jurioetique.
—¿Mi chac'an ti tey chba jmeltsan
ac'oplal ta Jerusalene? —x'utat la
yu'un Festo li Pabloe.
10 —Persa li' chameltsane yu'un
jromaon. Li vo'ote ja' layac'be avabtel
ti preserente César ta Romae. Li
vo'ote ana'oj ti ch'abal jmul ta stojol li
jchi'iltaque. 11 Mi oy c'usi chopol ijpas
ti persa chicham oe, xu' xicham. Lavi
ch'abal jmule, muc much'u xu' chiyac'
entrucal ta sc'ob li jchi'iltaque. Más
lec ac'u smeltsanbon jc'oplal ti
preserente César ta Romae —xi la li
Pabloe.
12 Ti c'alal laj sc'opon xchi'iltac ta
meltsanejc'op ti Festoe —Más lec
che'e. Chajelav c'alal Roma. Yu'un
aval ti ja' chac'an chasmeltsanbe
ac'oplal ti Césare —x'utat la yu'un
Festo li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti c'alal tey ta stojol Agripa xchi'uc Berenice ti Pabloe

13 Ti c'alal i'ech' jayib c'ac'ale, tey
la ic'ot ta Cesarea ti preserente
Agripae. Ic'ot la xchi'uc yajnil, ja'
ti Berenicee. Ja' la ay sc'oponic ti
ach' covierno Festoe. 14 Tey la ipajic
jayib c'ac'al. Ti Festoe iyalbe la ya'i
ti preserente Agripae ti c'u x'elan
sc'oplal li Pabloe:
—Oy li' tiq'uil ta chuquel jun
vinic iscomtsan ti Félicse, Pablo
sbi. 15 Ti c'alal li'ay ta Jerusalene,
istsob sba ti totil paleetique
xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic
yu'un li jurioetique. Liyalbeic ti
ac'u jmeltsanbe sc'oplale. 16 Li
vo'one icalbeic: “Vo'oticotic li
jromaoticotique, ma'uc yechoticotic
ti chcac'ticotic ta milel jun vinic
ti mi muc bu tey li much'u ta stic'
mulile. Yu'un ti c'alal teye, xu' spac
sc'oplal ti much'u ta xtic'bat smule.
Ja'to chvinaj mi oy c'usi smul. Mi oy
smule, xu' xich' milel”, xcutic. 17 Ti
c'alal iyulic li'toe, muc bu jal ijmala.
Ta yoc'omal no'ox iquich'be ye. Ical
ti ac'u sloq'uesel tal ta chuquele.
18 Li'ic ti jtic'muliletique. Ti caloje,
tsots tajmec smul. 19 Pero ja' no'ox
smulinoj ti oy c'usi xch'unoje. Yu'un
ta xalbe sc'oplal jun vinic, Jesús
sbi. Chalic ti chamem oe, pero
li Pabloe ta xal ti cha'cuxieme.
20 Yech'o un mu jna' c'usi ta jnop.
Li Pabloe ijac'be mi tsc'an ti tey
chba yich' meltsanbel sc'oplal ta
Jerusalene. 21 Pero mu la sc'an xbat.

Ja' la tsc'an ti chjelav c'alal Romae
yo' smeltsanbat o sc'oplal yu'un ti
preserente Augusto Césare. “Teuc
to chucluc, ac'u to xchabiel ja'to mi
ijtacbe ech'el ti Césare”, xichi —xi
la ti Festoe.
22—Ta jc'an chca'i uc ti c'usi chal
li vinic chavale —xi la ti Agripae.
—Xava'i oc'ob ti c'usi chale —xi la
ti Festoe.
23Ta yoc'omal ital la ti Agripae
xchi'uc la ti Berenicee. Sts'acubtasoj
la sbaic tal ti jayvo' italique. I'ochic
la yo' bu meltsanobc'ope. Ixchi'inic
la ochel ti totil solteroetique xchi'uc
ti much'utic ich'bilic ta muc' ta
jteclum Cesareae. Ti Festoe iyal
la mantal ti ac'u sloq'uesel tal li
Pabloe. 24Ti c'alal itale, iyal la ti
Festoe:
—Preserente Agripa, xchi'uc
vo'oxuc ti li' tsobolotique, oy c'usi
chacalbeic. Q'uelavilic li vinic li'i.
Liyalbeic ti xchi'iltac ta Jerusalene
xchi'uc li' ta Cesareae ti tsots smul
staoje, ti persa ta xmilee. X'avlajetic
xa: “Mu me xacolta”, xiyutic. 25Li
vo'one mu c'usi smul chca'i ti
chich' o milele. Li stuque ja' tsc'an
ti tsmeltsanbat sc'oplal yu'un ti
preserente Augusto ta Romae,
yech'o un ijnop ti ta jelubtas ech'ele.
26Yu'un mu c'u stac' jts'ibabe ech'el
ti preserente ta Romae, yech'o ti
lajtsobic tale. Preserente Agripa,
ac'u yal ca'itic c'usi chal li vinique,
yo' xacoltaon o ta snopel ti c'usi ta
jts'iba ech'el ta vune. 27Yu'un ma'uc
yech smelol mi ta jtacbetic ech'el
jun jchuquel ti preserente ta Romae
mi mu xcaltic ech'el c'usi smul ti
i'och o ta chuquele —xi la ti Festoe.

Ja' li' yaloj ti c'alal tey ta stojol preserente Agripa ti Pabloe

26 —Alo ca'itic c'u x'elan
liquem ti c'ope —x'utat la
yu'un preserente Agripa li Pabloe.
Li Pabloe isye' la sc'ob, ja' la seña
ti iyich' ta muc' ti preserentee. Lic
la c'opojuc:
2—Preserente Agripa, lec chca'i
ti xu' chacalbe smelol c'u x'elan
chistic'beic jmul li jchi'iltactic ta
jurioale. 3Li vo'ote ana'oj onox c'u
xi'elanotic. Ana'oj onox ti liquel
liquel cu'untic c'ope, ja' ti mu
co'oluc chquich'tic ta muc' ti Rioxe.
Yech'o un abulajan a'ibon li c'usi
chcale.

Ja' li' yaloj ti iyal sba c'u to'ox x'elan ti Pabloe

4’Scotol jchi'iltactic sna'ojic c'u
x'elan lich'i, c'u x'elan lichanubtasat
ta Jerusalene. 5Yech'o un ac'u
yalic mi mu ta jbic'taluc onox ti
jfariseoone, ti más tsots sc'oplal
cu'unticotic li smantaltac Rioxe. 6Li
vo'one jch'unoj ti i'ay xa ti much'u
chispasotic ta mantale ti i'albatic
onox yu'un Riox ti vo'ne moletique.
Ja' ijmulin yu'unic yech'o ti li'
chi'a'ibat jmule. 7Yan li jchi'iltactic
ta jurioale yilel to ta smalaic ti
much'u st'ujoj Riox tspasvan ta
mantale. Yech'o ti c'ac'al ac'ubal
sjunul yo'onic ta xch'unbeic smantal
Riox ti yalojique. Preserente
Agripa, ja' ijmulin ti chcalbeic ti
tspas xa ta mantal crixchanoetic ti
much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Jesuse.
8Li vo'oxuque ana'ojic ti xu' ta
xcha'cuxes ánimaetic ti Rioxe. ¿C'u

yu'un ti mu xach'unic ti ixcha'cuxes
ti Jesuse?

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti iyilbajin to'ox ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse

9 ’Li vo'on uque ijcrontain to'ox
ti Jesus Nazarete, yu'un ijnop ti
ja' ta jpas ti c'usi lec chil ti Rioxe.
10 Ja' yech ijpas ta Jerusalene. Ay
quich' tal orten yu'un totil paleetic
yo' jtic' o ta chuquel ti much'utic
yich'oj ta muc' ti Jesuse. Ti
c'alal ica'i ti chmileique, lec ica'i
uc. 11 Ep ta ech'el iquilbajinic ta
temploetic yo' bu cha'iic smantal
Riox li jchi'iltactique, yo' xalic o
ti jlo'lovanej ti Jesuse, pero muc
xalic. Icap o jol tajmec. Ay jsa'ic
c'alal slumal yan crixchanoetic
ti jchi'iltactic yich'ojic ta muc' ti
Jesuse, iquilbajin scotol.

Ja' li' yaloj ti iyal ti c'u x'elan ilecub yo'on ti Pabloe

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

12 ’Yech'o ti libat c'alal Damascoe,
quich'oj ech'el orten yu'un ti
totil paleetique. 13 Preserente
Agripa, ta ol c'ac'al oy c'usi iquil
ta be. Tsots tajmec xojobal iyul
yo' bu chixanavoticotic xchi'uc
ti jchi'iltaque. Ti xojobale más
to sac; ja' jutuc no'ox li c'ac'ale.
14 Liyaloticotic ta lum. Ica'i ti oy
much'u ic'opoj ta jc'optique. “Saulo,
¿c'u yu'un ti chacrontainon ya'ele?
Ti x'elan chapase, avocol no'ox
chasa'be aba”, xiyut. 15 “Cajval,
¿much'uot che'e?” xcut. “Vo'on
Jesuson ti chacrontainone. 16 Lican.
Ti avilone, oy stu, yu'un chba
avalbe crixchanoetic ti avilone
xchi'uc ti c'usi ta to xcac' avile.
17 Lavie chba avalbe lachi'iltaque
xchi'uc ti much'utic ma'uc
achi'iltaque. C'alal cha'ilbajinate,
vo'on chajcolta. 18 Vo'ot chba avalbe
ya'iic ti chopol li c'usitic tspasique
yo' xictaic o spasele, yo' xlic spasic
o li c'usitic leque. Ja' mu xa bu ta
xch'unbeic smantal ti Satanase, ja'
xa ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe.
Chlic yich'icon ta muc' yo' x'ac'batic
o pertonal yu'un li smulique, yo'
xcuxiic o ta sbatel osil xchi'uc
li much'utic jlecubtasojbe xa
yo'onique”, xiyut ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ixch'un c'usi i'albat yu'un Cajvaltic Jesús ti Pabloe

19 ’Yech'o un, Preserente Agripa,
ijch'un ti c'usi liyalbe ti Cajvaltic
Jesuse ti c'alal iquile. 20 Ba'yi icalbe
ti much'utic tey nacal ta Damascoe.
Ts'acal to ay calbe ti much'utic
tey nacal ta Jerusalene xchi'uc
ta sjunlej estado Judea. Ts'acal
to ay calbe ti much'utic ma'uc
jchi'iltique. Icalbe ti ac'u yictaic
spasel li c'usitic chopole, ti ja' ac'u
yich'ic ta muc' ti Rioxe, ti ac'u
spasic li c'usitic leque yo' xvinaj o ti
yictaojic xa spasel li c'usitic chopole.
21 Yu'un icalbe ti much'utic ma'uc
jchi'iltique, yech'o ti listsaquic ta
ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti
jchi'iltactique. Yo'onicuc xa smilicon
o. 22 Ja' liscolta ti Rioxe, yech'o ti
cuxulon toe. Buyuc onox baticon, ta
biq'uit ta muc' ta xcalbeic. Pero muc
bu ta jyules ta jol jtuc li c'usi ta
xcalbeique. Ja' ta xcalbeic ti c'usitic
iyal ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee
xchi'uc ti c'usitic iyal ti Moisese.
23 Iyalic onox ti persa ta xcham ti

Cristoe, ti ja' primero ta x'ach'ub
spat xocon ti c'alal xcha'cuxie yo'
xilic o li jchi'iltactique xchi'uc li
much'utic ma'uc jchi'iltique ti xu'
chcuxiic ta sbatel osil uque —xi la
li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti "ich'o ta muc' Cajvaltic Jesús", xut preserente Agripa ti Pabloe

24 Ti c'alal yech iyal li Pabloe,
tsots la ic'opoj ti Festoe:
—Pablo, chachuvajib o chca'i ti
bats'i achanoj vune —x'utat la.
25 —Jtotic Festo, muc bu
chichuvajib. Li c'usi chcale, yech.
Oy smelol. 26 Li preserente Agripae
sna'oj ti yech li c'usi icale. Yech'o
ti icalbe scotole, muc xixi' o. Sna'oj
scotol crixchanoetic ti c'usitic ispas
ti Jesuse, ti ichame, ti icha'cuxie,
yu'un ivinaj. Ja' no'ox yech li
preserente Agripae, sna'oj scotol —
xut la Festo li Pabloe.
27 —Preserente Agripa, jna'oj
ti chach'un li c'usitic yaloj ti
yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xut
la preserente li Pabloe.
28 —Yic'al jch'un ya'el li c'usitic
chavale ti ayem xa ti much'u
sc'oplal onox chispasotic ta mantale
—xi la ti preserentee.
29 —Ac'u mi mu xach'un lavie, li
vo'one ta jc'opon Riox yo' ti xach'un
o uc chac c'u cha'al jch'unoje.
Mu'nuc atucuc no'ox ti ta jc'an
chach'une. Ta jc'an ti ta xch'unic
uc ti jayvo' li' ya'yoj li c'usitic icale.
Pero mu persauc xachuqueic ta
carina chac c'u cha'al chuculone —
xi la li Pabloe.
30 Ti c'alal yech iyal li Pabloe,
ja'o la iva'iic ti Festoe xchi'uc ti
preserente Agripae, xchi'uc ti
Berenicee, xchi'uc ti much'utic
tey to'ox xchi'uquic ta chotleje.
31 Ixch'ac la sbaic ti jyu'eletique.
—Li vinic li'i mu c'u smul chca'i ti
chich' o milele, ti chich' o chuquele
—xut la sbaic.
32 —Ti manchuc yaloj ti ja' tsc'an
tsmeltsanbat sc'oplal yu'un ti
preserente César ta Romae, xu' xa
jcoltatic ti yechuque —x'utat la
yu'un Agripa ti Festoe.

Ja' li' yaloj ti ijelubtasat c'alal Roma ti Pabloe

27 Ti c'alal laj snopic ti ta
barco ta xbat ta estado
Italia li Pabloe xchi'uc ti yan
jchuqueletique, i'ochic ta sc'ob
jun capitan soltero, Julio sbi.
Scuentainoj cien soltero. Ti cien
solteroe Augusto sbiic. Vo'on li
Lucasone ay jchi'in li Pabloe. 2 Tey
jcot barco liquem tal ta jun jteclum,
Adramitio sbi. Ti capitan solteroe
iya'i ti tey ta x'ech' ta jteclumetic
ta ti'ti'mar ta estado Asiae, ja'
libatoticotic o. Lixchi'inoticotic
ech'el ti Aristarcoe ti tey liquem tal
ta Tesalónica ta estado Macedoniae.
3 Ta yoc'omale lic'ototicotic ta
Sidón. Ti Julioe ic'uxubaj ta yo'on li
Pabloe, icoltaat ech'el ta svula'anel
ti much'utic xojtiquin ta jteclume
yo' spasbat o li c'usi tsc'ane, mi
x'ac'bat sve'el, mi xchuc'bat sc'u', mi
oy c'usi yan tsc'ane. 4 Liloc'oticotic
ta Sidón. Ismuyesic ti poq'ue
yo' xanav o ti barcoe yo' xuje
o ech'el ta iq'ue. Ti bu snopojic
chi'ech'oticotique, tey ijnupticotic ta
be tsots ic', mu xa xanav ti barcoe.
Ijoy jbeticotic, libatoticotic ta spat

Chipre yu'un ja' macal jts'uj ic'
teyo'e. Ti Chipree ta o'lol mar, ta
jsurtoticotic icom. 5 Li'ech'oticotic ta
sts'el estado Cilicia xchi'uc ta sts'el
estado Panfilia. Lic'ototicotic ta jun
jteclum Mira sbi, ta estado Licia.
Tey liloc'oticotic ta barco.
6 Ti capitan solteroe tey ista
jcot barco noxtoc liquem tal ta
jteclum Alejandría. Tey chbat ta
estado Italia, ja' libatoticotic o.
7 Jal lixanavoticotic ta barco yu'un
c'un ibat yu'un ta xuje sutel ta
ic'. Vocol lic'ototicotic ta stuq'uil
jun jteclum Gnido sbi. Mu stac' ti
tuc' chibatoticotique yu'un tsots
tajmec li iq'ue. Ech' joyticotic ta
spat jun balamil ta o'lol mar, Creta
sbi. Tey jun vits Salmón sbi, ja'
tey li'ech'oticotic ta yoc, yu'un ja'
macal jts'uj li ic' teyo'e. 8 Ta ti'ti'mar
libatoticotic, vocol lijelavoticotic.
Lic'ototicotic ta scotleb barcoetic ta
sts'el jun muc'ta jteclum, Lasea sbi,
tey ta Cretae.
9 Lijalijoticotic ta be yu'un c'un
ibat ti barcoe. Jna'ojticotic ti xi'el xa
sba xanbal ta barcoe yu'un i'ech' xa
sc'ac'alil ti chicta yot li j'israeletique
yu'un i'och xa corixmatic. 10 Iyal li
Pabloe:
—Viniquetic, más lec mu ya'uc
batic yu'un chquil jvocoltic ta be.
Ma'uc xa yora xanbal ta barco
lavie. Ti mi libatique, yic'al xmuc li
barcoe. Yech no'ox ta xch'ay xchi'uc
li yicatse. Yic'al xichamotic uc —xi.
11 Ti capitan solteroe muc
xch'un ti c'usi iyal li Pabloe. Ja'
ixch'un ti c'usi iyal ti jts'otbarcoe
xchi'uc ti yajval barcoe. 12 Ti bu
lic'ototicotique ch'abal lec scotleb
barco yo' ti jmalaticotic o ch-ech' li
corixmatique, yech'o ti "batic, xu'
nan xic'ototic ta Fenice tey no'ox
ta Cretae. Xu' tey jmalatic ch-ech'
corixmatic", xiic ti yane. Teyo'e oy
lec scotleb barco, yu'un mu másuc
x'ech' ic'.

Ja' li' yaloj ti ixuje ech'el ta ic' ti barcoe

13 C'alal iyilic ital jutuc ic' ta xocon
vinajel ta sure, iyalic ti xu' chc'otic
yo' bu snopojique. Isquilic ochel
ta yut barco ti ancla-taq'uine, ja' ti
spajesobil barcoe. Li'ech'oticotic ta
sts'el Creta. 14 Ts'acal to ital tsots
ic' ta stuq'uil Cretae. Euroclidón sbi
li iq'ue. 15 Ixuje sutel ti barcoe. Mu
xa xanav. C'alal iquilticotic ti mu
c'u xu' jpasticotique, "tey c'alal mi
lixujotic ech'el ta o'lol mar li iq'ue",
xichioticotic. 16 Lic'ototicotic ta jun
c'ox balamil ta o'lol mar, Clauda
sbi. Lijelavoticotic ech'el ta spat
yu'un ja' macal jts'uj ic' teyo'e. Ti
barcoe snitoj ech'el jcot canova.
Lixi'oticotic mi xmuque, solel
ijcajanticotic ta sba barco. Vocol
icajtsaj cu'unticotic. Ijchucticotic
lec. 17 C'alal laj jchucticotique, ja'o
ixchuquic ta yijil ch'ojon scotlej
ti barcoe yo' mu xvoc' oe. Ixi'ic
mi tey mats'al xcom yo' bu yi'tic
Sirte sbie yu'un comcom li vo'
teyo'e. Isyalesic ti poc' ti chanav
o ti barcoe yo' mu xuje o ech'el ta
ic' yo' yi'tique. Mu xa stam sbe ti
barcoe, yech xa no'ox xtal xbat ta ic'.
18 Yu'un tsots tajmec li iq'ue, yech'o
ti iquil jvocolticotique. Staoj yav
isacub, solel lic sjipic ta vo' jlom
yicats ti barcoe. 19 Ta yoxibal c'ac'al
ijipticotic ta vo' jlom yabtejebal ti
barcoe. Ac'u mi mu jc'an jipticotic,

pero jc'an xa ma jc'an jipticotic.
20 Jal muc xquilticotic c'ac'al xchi'uc
c'anal yu'un macal osil. Mu xpaj
tajmec li iq'ue. Calojticotique tey xa
chichamoticotic.
21 Jal muc xive'oticotic. Li Pabloe
isva'an sba ta o'lol.
—Viniquetic, ach'unicuc ti c'usi
lacalbeique, ti manchuc liloc'otic
tal ta Cretae, muc bu abol jbatic ti
yechuque. Mu c'usi ich'ay avu'unic
ti yechuque. 22 Lavie tsatsubtaso
avo'onic. Mu me xavat avo'onic.
Mu onox xichamotic. Ja' no'ox li
barcoe ta xlaj ta jmoj. 23 Li samele
ay sc'oponon jun anjel ta vinajel. Ja'
yaj'anjel ti Riox quich'oj ta muq'ue,
ti chitun yu'une. 24 "Pablo, mu
me xaxi'. Persa chac'ot ta stojol li
preserente César ta Romae. Riox
chascoltaic ti jayvo' teoxuc ta yut
barcoe", xiyut ti anjele. 25 Yech'o
un mu me xavat avo'onic. Li vo'one
jch'unoj ti chc'ot ti c'usi liyalbe ti
Rioxe. 26 Ja' no'ox li barcoe persa
chc'ot mats'luc ta yi'tic ta jun
balamil ta o'lol mar —xi li Pabloe.
27 Oxlajuneb c'ac'al oxlajuneb
ac'ubal xujbiloticotic ech'el ta ic'.
Ta yoxlajunebal ac'ubal xchi'uc
o'lol xujbiloticotic ech'el ta
muc'ta mar, Adria sbi. Ti jayvo'
jxanubtasejbarcoe xchi'uc ti
jts'otbarcoe, isnopic ti chloq'uic xa
ta ti'mare. 28 Isp'isic c'u snatil xyal
li chac mare. Iyilic ti oy treinta
y seis metroe. Libatoticotic c'uuc
snatil, ja'o isp'isic noxtoc. Iyilic ti
oy veintisiete metroe. 29 Ixi'ic mi
t'ixil chc'ot ta ton ti barcoe, ja' ti
mi xvoq'ue, yu'un mu xa natuc xyal
li chac mare. Isjipic yalel chanib
ancla-taq'uin ta yut mar yo' xpaj
o ti barcoe. Iyat yo'onic, ja' xa
tsc'anic ti chac sacubuc ta orae. 30 Ti
jayvo' jxanubtasejbarcoe xchi'uc
ti jts'otbarcoe chjatavic ox. Lic
syalesic ta ba vo' ti scanovaique.
—Chba cac'ticotic ancla-taq'uin ta
sni' li barcoe —xiic, pero yech ta
snopic.
31 Li Pabloe iyalbe ti capitan
solteroe xchi'uc ti yan solteroetique:
—Mi mu li'icuc no'ox ta yut barco
li jayvo' jxanubtasejbarcoe xchi'uc li
jts'otbarcoe, mu xacolic, chachamic
uc —xut ti capitane.
32 C'alal iya'i ti solteroetique,
jliquel istuch'beic yaq'uil ti canovae,
it'ub ta vo'.
33 C'alal po'ot xa'ox sacube, iyal li
Pabloe:
—Oy xa xchanlajunebal c'ac'al
ti muc bu chave'ique, ti muc bu
chavayique. 34 Yech'o un ve'anic yo'
xatsatsubic oe. Mi junuc muc bu
chichamotic. Mu c'usi ta jpastic, mu
xaxi'ic —xi li Pabloe.
35 C'alal laj yal yech li Pabloe,
ta bail ta satil istam jp'ej pan.
"Colaval" xut ti Rioxe, ja'o ixut, isve'.
36 Ja' itsatsub o yo'on scotolic, ive'ic
uc. 37 Oy doscientos setenta y seis
ti teoticotic ta yut barcoe. 38 C'alal
inojique, isjipic ta vo' scotol ti trigo
scuchoj barcoe. Mu xa bu ol icom ti
barcoe.

Ja' li' yaloj ti ivoc' ti barcoe

39 Ti c'alal isacube, mi ja'uc
xojtiquinic bu balamilal
lic'ototicotic ti jxanubtasejbarcoe
xchi'uc ti jts'otbarcoe. Iyilic ta nom
ti oy bu stac' xcoti ta ti' mar ti
barcoe. Isnopic mi xu' xc'ot teyo'e.
40 Ja'o istuch'beic yaq'uil xchanibal

ti ancla-taq'uine, tey laj comuc ta
chac mar. Isjitunbeic yaq'uil noxtoc
ti yac'obil vuelta barcoe. Ismuyesic
ti poq'ue yo' xuje o ech'el ta ic' ti
barcoe. Inopoj ech'el ta ti' mar.
41 Pero muc xc'ot yu'un mats'al ic'ot
sni' ta yi'tic, yu'un oy tey stocoj sba
ep yi' ta yut mar. Ti pat barcoe ivoc'
ta spersa li vo'e.
42 —Jmiltic scotol li
jchuqueletique naca me jatavicuc
ti much'utic sna' nuxe —xiic ti
solteroetique.
43 Ti capitan solteroe ispajes ti
yajsolterotaque yu'un mu sc'an ti
capal xlaj li Pablo uque.
—Li much'utic sna' nuxe ba'yi
ac'u jelavicuc yo' xloq'uic o ta ti'
mare. 44 Li yantique ac'u cajlicuc
ech'el jlomuc ta tabla, jlomuc ta
voc'olil barco —xut yajsolterotac ti
capitane.
Ja' yech liloc' o jcotolticotic ta
ti'mar. Muc much'u icham.

Ja' li' yaloj ti ic'ot ta Malta balamil ti Pabloe

28 Ti c'alal liloc'oticotic ta
ti'mare, ica'iticotic ti Malta
sbi li balamil yo' bu lic'ototicotique.
Tey ta o'lol mar. 2 Ti crixchanoetic
tey nacale lisc'uxubinoticotic,
istsoyic c'oc' ta ora yu'un tol sic,
yu'un ja'o chac' vo'.
—La' c'atinan acotolic —xiic.
3 Li Pabloe ba stsob tal vach',
iyac' ta c'oc'. Tey capal tal ta vach'
jcot quiletel chon. C'alal iya'ibe
sq'uixnal ti c'oq'ue, iloc' ti chone,
iti'bat sc'ob li Pabloe. 4 C'alal iyil
ti crixchanoetique ti ilaj ta chon li
Pabloe —Li vinic li'i yu'un jmilvanej,
yech'o ti iti'e ta chone. Ac'u mi iloc'
to li ta mare, pero chcham onox —
xut sbaic.
5 Li Pabloe islilin ochel ta c'oc'
li chone. Pero mu c'usi ispas o.
6 Ismalaic mi ta sit sc'ob li Pabloe,
mi ta xcham o ta ora. Jal ismalaic
pero iyilic ti mu c'usi icha'leate.
—Riox nan li'i —xiic xa.
7 Ti yo' bu ijtsob jbaticotique tey
nopol nacal ti preserente ta Maltae,
Publio sbi. Liyic'oticotic ochel ta
sna. Oxib c'ac'al lismac'linoticotic.
Jun yo'on tajmec ti teoticotique.
8 Ti stot ti Publioe ip, puch'ul ta
stem. Tilem, cha'i simnac'al. Li
Pabloe och sq'uel, isc'oponbe
Riox, iyac' sc'ob ta sba, i'ech' o li
chamele. 9 C'alal iya'i ti much'utic
tey nacal ta Maltae ti lec xa ti stot
Publioe, ital scotol ti much'utic ip
teyo'e, i'et'esbat xchamelic yu'un
li Pabloe. 10 Ep iyac' jmotonticotic.
C'alal li'ochoticotic ech'el ta barco
noxtoque, liyac'boticotic ech'el ti
c'usitic chtun cu'unticotic ta bee.

Ja' li' yaloj ti ic'ot ta Roma ti Pabloe

11 Oxib u tey lipajoticotic ta
Maltae. Ts'acal to li'ochoticotic
ech'el ta yan barco liquem tal
ta jteclum Alejandría. Yu'un tey
ta smala ta x'ech' corixmatic
ta Malta uque. Oy chib sloc'ol
yajsantoic ta sni' ti barcoe. Ti
june Cástor sbi. Ti june Pólucs
sbi. 12 Lic'ototicotic ta jun jteclum,
Siracusa sbi. Tey lipajoticotic oxib
c'ac'al. 13 Liloc'oticotic ta Siracusae,
ta ti'ti'mar libatoticotic. Tey
lic'ototicotic ta jun jteclum, Regio
sbi, ta estado Italia. Ta yoc'omal
ital tsots ic' ta xocon vinajel ta sur,
lixujoticotic ech'el. Ta chib no'ox

c'ac'al lic'ototicotic o ta jun jteclum,
Puteóli sbi, tey no'ox ta estado
Italia. Tey liloc'oticotic ta barco.
14 Tey ijtaticotic jayvo' ti much'utic
xch'unoj li sc'op Rioxe.
—Pajanic vucubuc c'ac'al
—xiyutoticotic.
Ts'acal to libatoticotic ta Roma. Ta
coc xa libatoticotic. 15 Ti much'utic
xch'unoj sc'op Riox ta Romae, iya'iic
ti po'ot xa xic'ototicotique. Oy tal
snupoticotic ta ch'ivit Apio sbi.
Oy tal snupoticotic yo' bu Oxp'ej
Na sbie. C'alal iyil li Pabloe ti tal
nupvanicuc ti much'utic xch'unoj
li sc'op Rioxe, itsatsub yo'on,
xmuyubaj xa. "Coliyal Riox", xi.
16 C'alal lic'ototicotic ta Romae, ti
capitan solteroe iyac'be entrucal
scotol jchuqueletic ti totil soltero ta
Romae. Li Pabloe i'albat ti xu' tsloc'
jp'ejuc na slecoje, pero chabibil
onox ta jun soltero.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta Roma ti Pabloe

17 Yoxibal xa'ox c'ac'al sc'otel ta
Roma li Pabloe, istac ta iq'uel ti
much'utic más ich'bilic ta muc'
yu'un ti xchi'iltac ta jurioal tey ta
Romae. Ti c'alal istsob sbaique, lic
c'opojuc li Pabloe:
—Jchi'iltactic, mu c'usi chopol
jpasojbe li jchi'iltactique. Muc bu
ical ti chopol scostumbreic ti vo'ne
moletique. Pero ti jchi'iltactic ta
Jerusalene liyaq'uic entrucal ta
sc'ob li jromaetic ti tey ochemic
ta coviernoale. Yech'o ti lichuque
tal li'toe. 18 C'alal lismeltsanbeic
jc'oplal ti coviernoetique, muc bu
listabeic jmul ti chimile oe, ta xa'ox
xiscoltaic. 19 Yu'un ti mu xicta sbaic
ta stiq'uel jmul ti jchi'iltactique,
solel ical ti ac'u smeltsanbon
jc'oplal li preserente César li'toe.
Pero mu'nuc tal jtic'beic smul ti
jchi'iltactique. 20 Ti lajtaquic ta
iq'uele, yu'un ta jc'an chajc'oponic.
Ti li' chuculon ta carina chavilique,
yu'un jch'unoj ti tspas xa ta mantal
crixchanoetic ti much'u jmalaojtic
ta xtale, ja' ti Jesuse —xi li Pabloe.
21 —Muc bu ists'ibaic tal ac'oplal
ta vun ti jchi'iltatic ta Judeae.
Mi ja'uc jun, muc much'u ay yal
ti oy amul yu'unique. 22 Pero
ta jc'an chca'ibeticotic smelol
ti c'usi ach'unoje yu'un chalic li
crixchanoetique ti chopole —xiic ti
moletique.
23 Ixch'acbeic sc'ac'alil ti c'usi ora
ta xtalique. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alile,
ep ic'otic yo' bu isloc' na li Pabloe.
Li Pabloe iyalbe ya'iic ti tspas xa
ta mantal crixchanoetic ti much'u
st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Jesuse ti i'ay
xae. Iyal ti ja' onox sc'oplal ti Jesuse
ti ists'iba comel ti Moisese xchi'uc
ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee,
yo' xch'unic oe. Sob istambe yalel,
ja'to ilaj c'alal ich'ay c'ac'ale. 24 Oy
jlom ixch'un ti c'usi iyal li Pabloe;
oy jlom muc xch'un. 25 Yu'un ti muc
xch'un scotolique, c'alal chbatic
xa'oxe, i'albatic yu'un li Pabloe:
—Yu'un onox yech ti c'usi i'albatic
ti vo'ne moletique c'alal ich'amunbat
ye yu'un Ch'ul Espíritu ti Isaías
yaj'alc'op Rioxe:
Batan, ba albo ya'i lachi'iltaque:
Ja' yech liyalbe ti Rioxe:
26 Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque
pero mu xa'ibeic smelol.
Ep to ta ech'el chilic, pero co'ol
xchi'uc mu xilic.

27 Yu'un stoyoj sbaic.
Yu'un mu sc'an xictaic spasel li
c'usitic chopole,
yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta
sbatel osile,
xi ti Rioxe, xavut lachi'iltaque,
x'utat onox ti Isaíase. 28 Chacalbeic.
Lavie ja' xa chich' albel ti much'utic
ma'uc jchi'iltique ti ja' no'ox chac'
jcuxlejaltic ti Jesucristoe. Ja' ta
xch'unic —xi li Pabloe.

29 Ti c'alal laj yal li Pabloe, ibat
ti xchi'iltaque. Xalxalbe xa sbaic
ech'el.
30 Li Pabloe chib jabil ijalij yo'
bu isloc' nae. Ti much'utic tey c'ot
vula'ajuque, iyotes. 31 Jamal iyalbe
ti tspas xa ta mantal crixchanoetic
ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti
Cajvaltic Jesucristoe. Jamal iyalbe
sc'oplal ti Cajvaltic Jesucristoe, muc
much'u ipajesvan.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA ROMAE

Ti Pabloe isc'opon ta vun ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Romae xchi'uc ti xchi'iltac ta jurioale ti tey co'ol tstsob sbaique

1 Vo'on Pabloon, ta jch'un ti c'usitic chiyalbe ti Jesucristoe. Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti yaj'apoxtolone yu'un chba cal a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe.

2 Ti Rioxe iyalbe onox ti yaj'alc'optac ti ta más vo'nee ti ta stac tal ti much'u tstoj jmultique. Ists'ibabeic comel sc'oplal ta vun, ja' ti ta jq'ueltique. 3 Ja' sc'oplal ti Xch'amal Rioxe, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. I'ayan chac c'u cha'al vo'otic. Ja' smom ti preserente David ti ta más vo'nee. 4 Pero ivinaj ti ja' Xch'amal ti Rioxe, ti ch'abal smule, yu'un icha'cuxi loq'uel ta smuquenal. 5 Ja' iyac' cabtelticotic ti Jesucristoe ti chcalticotic a'yuc li c'usitic yaloje. Toj lec ti listacoticotic ta yalel a'yuque yu'un oy much'utic ta xch'unic ta sjunlej balamil ti ja' istoj jmultique yo' x'ich'e o ta muq'ue. 6 C'alal ta vo'oxuc chacalbe ava'iic uc yu'un yic'ojoxuc xa ti Cajvaltic Jesucristoe; xch'amaloxuc xa.

7 Chajc'oponic ta vun, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta jteclum Romae ti sc'anojoxuc ti Rioxe. Ti layiq'uique, ja' yo' xapasic o li c'usitic lec chile. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chba yal sc'op Riox ta Roma ti Pabloe

8 Ba'yi “colaval, Cajval” chcut ti Rioxe ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Yu'un vinajem ta sjunlej balamil ti ach'unojic li sc'op Rioxe. Ti quich'oj ta muc' ti Jesucristoe, chiyich'be ta muc' ti c'usitic chcalbe ti Rioxe. 9 Scotol c'ac'al chajc'oponbeic Riox, ja' Xch'amal ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile, ti sjunul co'on ta jvinajesbe sc'oplale. Ti Rioxe yiloj ti muc bu ch'ayemoxuc ta jole. 10 Scotol c'ac'al ta jc'anbe ti Rioxe ti ac'u scoltaon tal mi yech tsc'an ti chtal jvula'anoxuque, yu'un mu

xixocob tajmec. 11-12 Ti ta jc'an
chtal jvula'anoxuque, yu'un chtal
jcoltaoxuc yo' xach'unic o más li
sc'op Rioxe, yo' co'ol jpatbe o jba
co'ontic c'alal xquil jbatic ti co'ol
jch'unojtique.
13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chava'iic
ti ep xa ta ech'el ta jc'an chtal
jvula'anoxuque pero yech no'ox ta
jnopilan yu'un mu jayicon o tajmec,
mu xixocob. Ta jc'an chtal cal
ava'iic más li sc'op Rioxe yo' oy o
c'usi xataic cu'un ta scuenta sbatel
osile chac c'u cha'al istaic xa cu'un
li yane ti ma'uc jurioetic uque. 14 Ja'
cabtel chcalbe ya'iic sc'op Riox
scotol li crixchanoetique. Ac'u mi
p'ij, ac'u mi sonso, persa chcalbeic.
15 Yech'o ti ta jc'an chtal cal ava'iic
uque, vo'oxuc li jromaoxuque.

Ja' li' yaloj ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li sc'op Rioxe

16 Mu xiq'uexav ta yalel a'yuc
li sc'op Rioxe yu'un ta xcuxiic
o ta sbatel osil ti much'utic ta
xch'unique. Ba'yi ica'itic, vo'otic
li juriootique. Ts'acal to ava'iic,
vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. 17 Li
sc'op Rioxe ja' chiyalbotic ti ch'abal
xa jmultic chiyilotic ti Rioxe
mi jch'unojtic ti ja' listojbotique.
Ja' yech ts'ibabil chac li'i: "Ti
much'utic ch'abal smulic chquile,
ja' ti much'utic xch'unojic ti vo'on
ijtojbeique, ja' ta xcuxiic ta sbatel
osil", xi ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti oy jmultic jcotoltique

18 Ti Rioxe chquiltic ti li' no'ox
chlic yac'be castico ti much'utic
chopol li c'usitic tspasique ti mu
xch'unic ti c'usitic yaloje. Ti naca
chopol li c'usitic tspasique, ti
mu xch'unique, yu'un mu sc'an
svinajesic ti sna'ojic ti oy ti Rioxe.
19 Mu'nuc mu sna'ic ti oye. Ti Rioxe
yac'oj iluc c'u x'elan yo' xquiltic o ti
oye. 20 Ac'u mi mu xquiltic ti Rioxe,
pero chquiltic li c'usitic spasoje. Ta
spasel balamil c'al tana, chquiltic
ti oy syu'el ti Rioxe. Chquiltic ti ja'
ti Rioxe. Yech'o un ti much'utic mu
xich'ic ta muq'ue, mu xu' chalic ti
mu sna'ic mi oy ti Rioxe. 21 Ac'u mi
sna'ojic onox ti oy ti Rioxe, pero
muc xich'ic ta muc'. Muc xalbeic
colaval ti iq'uelatique. Yech'o ti
mu c'u stu ti c'usitic lic snopique.
22 P'ijic tajmec ti yalojique pero más
ich'aybat sjolic. 23 Ma'uc iyich'ic ta
muc' ti Riox cuxul ta sbatel osile;
lic spasic sloc'ol crixchano ti sna'
xchame, ja' iyich'ic ta muc'. Iyich'ic
ta muc' sloc'ol mut noxtoc, xchi'uc
sloc'ol c'usitic xcotet ta sba balamil,
xchi'uc sloc'ol quiletel chon.
24 Yech'o un ti Rioxe iyal ti ja' ac'u
spasic li c'usitic chal yo'onique. Muc
bu isc'uxubin li spat xoconique.
Q'uexlal sba tajmec ti c'usitic lic
spasique. 25 Yu'un ja' lic yich'ic ta
muc' li c'usitic spasoj ti Rioxe, ja'
isc'oponic. Ma'uc iyich'ic ta muc' ti
Rioxe ti ja' spasoj li c'usitic oye, ti
ch-ich'e onox ta muc' ta sbatel osile.
Toj lec ti ja' yech chc'ote.
26 Ti muc xich'ic ta muc' ti Rioxe,
ja' xa i'ac'bat spasic ti c'usi q'uexlal
sba ta pasele. C'alal ta antsetic
chopol tajmec c'usi lic spasic.
Muc xa xchi'in sbaic xchi'uc ti
smalalique, solel xa xchi'il sbaic ta
antsil ixchi'in sbaic. 27 Ja' no'ox yech
ispasic ti viniquetic uque, muc xa

xchi'in sbaic xchi'uc ti yajnilique.
Solel xa xchi'il sbaic ta vinical
ixchi'in sbaic. Lic tsacaticuc o ta
chamel ti x'elan ispasique. Svocol
no'ox isa'be sbaic, ja' ti muc xich'ic
ta muc' ti Rioxe.
28 Ti x'elan muc xich'ic ta muc'
ti Rioxe, ja' xa i'ac'bat snopic ti
c'usitic naca chopole. 29 Ja' ibat
ta yo'onic ti tsa' yantsique, ti tsa'
yajmulique, ti chopol chc'opojique,
ti chpich' yo'onic li c'usitic oy ta sba
balamile. Naca chopol c'usi ispasic.
Tol x'it'ixajic, chmilvanic, tsa'ic
c'op, chlo'lovanic, chlabanvanic,
chlo'iltavanic. 30 Chopol c'usi
chalbeic ta spat xocon li xchi'ilique.
Mu sc'anic ti Rioxe. Mu xch'unic
mantal. Mu xa much'u xtaon cha'iic.
Ta stoy o sbaic li c'usitic chalique.
Ja' tsliquesic li c'usitic chopole.
Mu xch'unbeic smantal stot sme'ic.
31 Mu c'u stu ti c'usitic tsnopique.
Ma'uc yech ti c'usitic chalique.
Mu xc'uxubinvanic, mu xaq'uic ta
pertonal xchi'ilic. Mu c'uxuc ta
yo'onic li much'utic abol sbaique.
32 Ac'u mi sna'ojic ti yech onox yaloj
ti Rioxe ti chich'ic castico ta sbatel
osil ti much'utic ja' yech tspasique,
pero mu xicta sbaic ta spasulanel.
Más xa lec cha'iic mi oy much'utic
ja' yech tspasic uque.

Ja' li' yaloj ti lec c'usi tspas ti Rioxe ti chac'be castico ti much'utic chopol ti c'usitic tspasique

2 Much'uuc no'ox ti yech chale:
"Taj x'elan tspasique, chich'ic
onox castico", mi xie, yu'un ta
snop ti ch'abal smul li stuque. Mu
xa'i sba ti chopol c'usitic tspas
uque. Co'ol xchi'uc li much'utic
tslo'iltae. 2 Jna'ojtic ti lec c'usi tspas
ti Rioxe. Ti much'utic chopol li
c'usitic tspasique chac'be castico.
3 Ti much'utic chalic ti chich'ic
onox castico ti much'utic chopol li
c'usitic tspasique, pero mi ja' yech
tspasic uque, chich'ic onox castico
uc. 4 Ti chc'uxubinvan ti Rioxe, ti
lec yo'one, tsnopic ti ta sts'icbatic
li c'usitic chopol tspasique. Mu
sna'ic mi naca no'ox chmalaatic mi
chictaic spasel li c'usitic chopole.
5 Ti x'elan stoyoj sbaique, ti mu
xictaic spasel li c'usitic chopole,
scasticoic no'ox ta sa'ic ti c'alal sta
yora chalbe bu chbatic ta sbatel
osil scotol crixchanoetic ti Rioxe.
Ja'o c'alal xac' iluc ti lec c'usi tspas
ti Rioxe. 6 Ti c'u x'elan li'ech'otic
jujuntal li' ta sba balamile, ja' yech
chistojotic ya'el. 7 Ti much'utic
ja' tspasulanic li c'usitic leque, ta
xcuxiic ta sbatel osil. Ch-aq'ueic ta
ich'el ta muc'. Tstaic li lequilale ti
mu sna' xlaj ta sbatel osile. 8 Yan
ti much'utic stuc no'ox chac' sbaic
ta ich'el ta muq'ue, ti mu xch'unic
ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti
ja' tspasulanic li c'usitic chopole,
chich'ic castico. 9 Scotol ti much'utic
chopol li c'usitic tspasique chich'ic
castico. Más tsots chich'ic castico
li jchi'iltactic ta jurioale yu'un
vo'ne xa lic ca'itic li sc'op Rioxe. Ja'
no'ox yech chich'ic castico lachi'ilic
uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque.
10 Yan ti much'utic lec li c'usitic
tspasique, ch-aq'ueic ta ich'el ta
muc' yu'un ti Rioxe, ta staic li
lequilale. Jun yo'onic ta sbatel osil.
Vo'otic li juriootique ta onox jtatic.
Ta onox xataic uc, vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque.

11 Ti Rioxe muc bu tst'uj
crixchanoetic. 12 Ti much'utic muc
bu ya'yojic li smantaltac Riox ti iyal
ti Moisese ti tsa' smulique, ch-ochic
onox ta c'oc' ta sbatel osil. Pero
ma'uc ch-ochic o ta c'oc' ti muc
xch'unic li smantaltac Rioxe yu'un
muc xa'iic. Yan ti much'utic ya'yojic
li smantaltac Rioxe ti tsa' smulique,
ja' ch-ochic o ta c'oc' ta sbatel osil ja'
ti muc xch'unique. 13 Ti Rioxe ma'uc
ch'abal o jmultic chiyilotic mi naca
no'ox chca'ibetic li smantaltaque,
mi mu jch'untique. Yan mi ta
jch'untique, ja' ch'abal o jmultic
chiyilotic. 14 Ti much'utic muc bu
ya'yojic li smantaltac Rioxe, oy jlom
ja' tspasic chac c'u cha'al chal li
smantaltac Rioxe pero snopoj ta sjol
stuquic. 15 Li c'usitic tspasique ja'
chvinaj o ti oy lec srazonique. Yu'un
sna'ic li c'usitic leque xchi'uc li
c'usitic chopole. Mi oy c'usi chopol
ispasique, mi muc xvinaje, tey ta
yo'onic ti oy smulique. Pero mi
inopbat smulique, tspac sc'oplalic
yu'un sna'ojic ti ma'uc yeche. 16 Pero
ta sta yora ti ta svinajes c'usitic
isnopic scotol crixchanoetic ti
Jesucristoe, xchi'uc ti c'usitic mucul
ispasique. Yu'un ja' yech ac'bil
yabtel yu'un ti Rioxe. Ja' yech chal
li sc'op Riox ti chcal a'yuque.

Ja' li' yaloj ti oy smul ch-ileic yu'un Riox ti much'utic ya'yojic li smantaltac Rioxe ti mu xch'unique

17-18 Li jlom jchi'iltactique chalic
ti mu xa c'u sna'ique ti "jurioetic"
xi sc'oplalique. Ja' stoyoj o sbaic ti
lec ch-ileic yu'un Riox ti yalojique
ti ja' yich'ojic comel li svunal
smantaltac Rioxe, xchi'uc ti t'ujbilic
yu'un ti Rioxe. Ti yalojique, más
xa sna'ic c'usi tsc'an ti Rioxe, más
xa sna'ic c'usi chal li smantaltaque.
Yech'o ti sna'ic c'usi más lec ti
yalojique. 19 Yech'o ti tsnopic ti xu'
tsp'ijubtasic ti much'utic chopol li
c'usitic tspasique. Co'ol xchi'uc luz
tsp'is sbaic. Ti yalojique, chac'beic
yil c'usitic lec li much'utic chopol
li c'usitic tspasique ti teyic ta
ic' osil ya'ele. 20 Tsnopic ti xu' ta
xchanubtasic ti much'utic mu to
sna'ic li c'usitic leque. Ti yalojique,
sna'beic smelol li smantaltac
Rioxe ti ja' chip'ijubotic oe.
Jchanubtasvanejetic xa yilel. 21 Lec
ti ta xchanubtasvanique, pero ¿c'u
yu'un ti mu xch'unic li stuquique?
Ti c'alal ta xchanubtasvanique,
chalic ti mu xu' xi'elc'ajotique.
¿C'u ma yu'un ti ch-elc'ajic li
stuquique? 22 Chalic ti mu xu' jsa'
cantstique. ¿C'u ma yu'un ti oy
yantsic li stuquique? Chalic ti mu
xu' xinopojotic yo' bu li santoetique.
¿C'u ma yu'un ti chelc'anbeic ti
c'usitic oy ta yeclixaile? 23 Yech
no'ox ti ja' stoyoj o sbaic ti yich'ojic
comel li smantaltac Rioxe. Mu
xich'ic ta muc' ti Rioxe, mu
xch'unbeic smantal. 24 Ts'ibabil onox
sc'oplalic ti ta más vo'nee: "Vo'oxuc
ta amulic ti chopol c'usi chiyalbeic
li much'utic ma'uc achi'ilic ta
jurioale, xi ti Rioxe", xi ts'ibabil.
25 Li circuncisión quich'ojtic
vo'otic li juriootique, chtun mi ta
jch'unbetic smantaltac ti Rioxe
ti iyal ti Moisese. Yan mi mu
jch'untique, co'ol xchi'uc muc bu
quich'ojtic ya'el. 26 Ti much'utic
muc bu yich'ojic circuncisione, mi
ja' tspasic chac c'u cha'al chal li

smantaltac Rioxe, co'ol xchi'uc
yich'ojic ya'el. 27 Ti much'utic
ja' tspasic chac c'u cha'al chal li
smantaltac Rioxe, ac'u mi muc
bu yich'ojic circuncisión, xu'
chiyalbotic ti oy jmultic vo'otic
mi mu jch'untic li smantaltac
Riox ts'ibabilotique, ac'u mi
quich'ojtic circuncisión. 28 Ma'uc
chixch'amalinotic o Riox ti
c'usitic ta jpastique. Mu'nuc persa
chquich'tic circuncisión. 29 Ja'
chixch'amalinotic o mi quich'ojtic ta
muq'ue. Ac'u mi chopol chiyilotic li
crixchanoetique, pero lec chiyilotic
ti Rioxe.

3 1-2 Ti x'elan icale, mu me
xanopic ti mu c'usi balotic
o ti juriootique, ti quich'ojtic
circuncisione. Bal tajmec yu'un
vo'otic ba'yi ica'itic li sc'op Rioxe.
3 Ac'u mi oy bu mu xch'unic li jq'uex
jchi'iltactic lavie, pero oy to jlom
ta xch'unic ti ts'acal jch'ieletique
yu'un yech onox yaloj ti Rioxe. 4 Ti
Rioxe mu sna' snop c'op. Vo'otic li
jnopc'opotique. Ti Rioxe ts'ibabil
onox sc'oplal:

Ta onox xvinaj ti yech li c'usi
chavale.
Mu xu' tsa' amul li
crixchanoetique,

xi ts'ibabil.
5 Oy jlom chalic mi ta la jsa'
jmultique, yu'un la chcac'tic iluc
ti más lec yo'on ti Rioxe. Mi más
ivinaj ti lec yo'one, mu xa la yechuc
smelol mi chac' casticoe. Yan mi
chac' casticoe, yu'un onox la chopol
sjol bi'a. 6 Pero mu yechuc. Ti
yechuc li c'usi chalique, ti Rioxe mu
xal ti oy jmultic ti yechuque yu'un
co'ol xchi'uc lec cha'i ya'el li mulil
bi'a.
7 Ti yechuc li c'usi chalique, mi
ta jnoptic c'ope, más to chcac'tic
iluc ti yech ti c'usi chal Riox
ti yalojique. Ti ja'uc yech ta
jpastique, mu xu' chal ti Rioxe
ti oy jmultic mi ta jnoptic c'ope.
8 Ti ja'uc yeche, ac'u jpastic li
c'usi chopole yo' jtatic o c'usi lec
ti yechuque. Oy jlom chalic ti ja'
yech chichanubtasvanoticotique,
pero naca no'ox tsa' jmulticotic. Ti
much'utic ja' yech chalique ta onox
xich'ic castico.

Ja' li' yaloj ti muc much'u lec yo'one

9 Yech'o un mu xu' xcaltic ti vo'otic
más lecotic ti juriootique. Yu'un ical
xa ava'iic ti jcotoltic jmulavilotique,
ac'u mi vo'otic, ac'u mi yan
crixchanoetic. 10 Ja' yech ts'ibabil ta
sc'op Riox chac li'i:

Mi jun crixchano muc bu lec
c'usi tspas.
11 Muc much'u p'ij,
muc much'u ti oy ta yo'on ti
Rioxe.
12 Ch'aybeijemic ya'el scotolic.
Ja' no'ox tspasic li c'usitic chal
yo'onique.
Mi jun muc much'u ti lec c'usi
tspase.
13 Muc much'u ti lec c'usi chale.
Li yeique tu ya'el, co'ol xchi'uc
muquenal mi muc bu lec
macbile yu'un ja' chlo'lovanic
o.
Oy ya'lel yeic ya'el, co'ol xchi'uc
ya'lel ye quiletel chon.
Yu'un chmilvanic o ya'el li
c'usitic chalique.

14 Naca chopol li c'usitic chloc' ta
yeique.
Ja' chvinaj o ti tol xac' sc'ac'al
yo'onique.
15 Bats'i jtijic ta c'op, mu sts'ic
yu'unic.
Xu' xa cha'iic ti xmilvanic ta
orae.
16 Buyuc no'ox baticuc ta sliquesic
c'op.
Abol sba yu'unic li
crixchanoetique.
17 Mu sna' xc'uxubinvanic.
18 Mu xi'ic o ti Rioxe,
xi ts'ibabil.

19 Ti x'elan ts'ibabil ta sc'op Rioxe, jna'ojtic ti ja' jc'oplaltic uque, vo'otic li juriootique, yu'un ja' yechotic uc ac'u mi vo'otic quich'ojtic comel li smantaltac Rioxe. Yech'o ti muc much'u xu' chal ti ch'abal smule. Jcotoltic oy jmultic ta stojol ti Rioxe. 20 Li smantaltac Rioxe ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe yu'un jcotoltic mu xch'un cu'untic. Ti iyal smantaltac ti Rioxe, ja' yo' xquiltic o ti oy jmultique.

Ja' li' yaloj ti ch'abal smul ch-ileic yu'un Riox li much'utic xch'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse

21-22 Li smantaltac Rioxe jna'ojtic xa ti ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ists'ibaic onox comel ti Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee ti ta xtal ti much'u ta stoj li jmultique. Scotol ti much'utic ta xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, ja' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Much'uuc no'ox, muc ta alel. 23 Yu'un jcotoltic oy jmultic. Mi jun muc much'u lec yo'on. Stuc no'ox lec yo'on ti Rioxe. 24 Yech'o un ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotique. Ja' ti istoj jmultic ti Jesucristoe. 25 Ti Rioxe snopoj onox ti ja' tstojbe smul scotol crixchanoetic ti Xch'amale. Ti much'utic ta xch'unique ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ti x'elan snopoj onox ti Rioxe, muc x'ac'bat stoj smulic ti much'utic ixch'unic ti c'alal mu to'ox chtal chamuc ta cruz ti Xch'amale. Ti c'alal istoj scotol jmultic ti Xch'amale, iyac' iluc ti Rioxe ti lec onox ti c'usi ispase ti muc x'ac'bat stoj smulique. 26 Ja' no'ox yech lavie chvinaj ti lec c'usi tspas ti Rioxe ti ch'abal xa jmultic chiyilotic vo'otic ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse.

27 Yech'o ti mu xu' jtoy jbatique yu'un mu c'usi ijpastic, ja' no'ox ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse. 28 Yu'un ical xa ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe ti ja' yech jch'unojtique, muc ta alel mi lec, mi chopol ti c'usi jpasojtique.

29 Ti Rioxe mu jtucticuc no'ox cajvaltic vo'otic li juriootique; ja' yajval scotol crixchanoetic. 30 Yu'un jun no'ox Riox chisq'uelotic ta jcotoltic. Much'uuc no'ox ta xch'un ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, ch'abal smul ch-ile yu'un ti Rioxe, ac'u mi yich'oj circuncisión, ac'u mi ch'abal. 31 Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic Riox ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, mu xa c'u stu li smantaltac Rioxe che'e, mu xu' xichiotic, yu'un xch'un xa cu'untic. Ja' chiscoltaotic ta xch'unel ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ch'abal smul i'ile yu'un Riox ti Abraame

4 Ti jmolmuc'tatotic Abraam ti
ta más vo'nee ma'uc ch'abal
o smul i'ile yu'un Riox ti c'usitic
ispase. [2] Ti ja'uc ch'abal o smul i'ilee
che'e, xu' stoy sba ti yechuque. Pero
i'i. [3] Ja' no'ox ch'abal o smul i'ile ti
ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe.
Yu'un ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta
sc'op Riox chac li'i: "Ti Abraame
ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe,
yech'o ti ch'abal smul i'ilee", xi
ts'ibabil. [4] Ja' no'ox yechotic uc, ta
matanal no'ox ti ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe. Pero ti much'u
tsnop ti persa oy c'usi tspas yo'
ch'abal o smul ch-ilee, mu onox
bu ch'ayem ti smule, yech'o un ta
onox xba stoj. [5] Yan mi jch'unojtic
ti mu c'usi xu' jpastic yo' ti ch'abal
o jmultic chiyilotic vo'otic ti
chopolotique, ti ta matanal no'ox ti
ch'abal jmultic chiyilotique, yech'o
un ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti
ja' yech jch'unojtique. [6] Ti David ti
ta vo'nee iyal onox ti jun xa yo'onic
ti much'utic ti ch'abal o smulic
ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' yech iyal
chac li'i:

[7] Jun xa yo'onic ti much'utic
i'ac'batic xa pertonal yu'un
smulic yu'un ti Rioxe
yu'un ch'abal xa smul ch-ileic.
[8] Jun xa yo'onic yu'un mu xa bu
tstoj smulic,

xi ti Davide.

[9] Mu jtucticuc no'ox jc'oplaltic,
vo'otic ti quich'ojtic circuncisione.
Ja' ac'oplalic uc, vo'oxuc ti muc bu
avich'ojique. Calojtic xa ti ja' no'ox
ch'abal o smul i'ile yu'un Riox ti
Abraame ti ixch'un ti yech ti c'usi
chal ti Rioxe. [10] Mu to'ox bu chich'
circuncisión ti Abraame ti ch'abal
xa onox smul i'ile yu'un ti Rioxe.
[11] Ts'acal to i'albat yu'un Riox ti
chich'be seña ti ch'abal o smul
ch-ile ti ja' yech xch'unoje, yech'o
ti iyich' circuncisione. Ja' no'ox
yech ti much'utic muc bu yich'ojic
circuncisione, mi ta xch'unic chac
c'u cha'al ixch'un ti Abraame, ja'
stotic ya'el. Yu'un ch'abal smul
ch-ileic yu'un ti Rioxe chac c'u
cha'al ch'abal smul i'ile ti Abraame.
[12] Vo'otic li juriootique ti quich'ojtic
circuncisione, ja' jtotic ya'el uc mi
ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'un
ti Abraame ti c'alal mu to'ox chich'
circuncisione.

Ja' li' yaloj ti ta scuentainic sjunlej balamil ti much'utic ta xch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe

[13] Ti Abraame i'albat yu'un Riox ti ta
sta yora tscuentainic sjunlej balamil
xchi'uc ti much'utic ta xch'unic chac
c'u cha'al ixch'une. Ti x'elan i'albat ti
Abraame, mu'nuc oy c'usi ispas jset'uc;
ja' no'ox ti ixch'un ti ta matanal
ch-ac'bat scuentain sjunlej balamil
yu'un ti Rioxe. [14] Ja' no'ox yechotic
uc, mu'nuc oy c'usi ta jpastic jset'uc
ti chac' jcuentaintic sjunlej balamil
ti Rioxe. Ti ja'uc chac' o jcuentaintic
sjunlej balamil li c'usi ta jpastique, mu
c'usi bal o ti jch'unojtic ti ta matanal
chac' jcuentaintique. [15] Li smantaltac
Rioxe ja' no'ox chba quich'tic o castico
ti mu xch'un cu'untique. Li bu ta
matanale, ch'abal smantalil, ch'abal
mulil, ch'abal castico.

[16] Lavi iyil ti mu xch'un cu'untic
mantal ti Rioxe, yech'o ti ta

matanal chac' jcuentaintic sjunlej
balamile mi jch'unojtic chac c'u
cha'al ixch'un ti Abraame. Mu
jtucticuc no'ox ta jcuentaintic
ti ca'yojtic li smantaltac Rioxe.
Much'uuc no'ox xu' tscuentainic mi
ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'un
ti Abraame, yu'un ja' xa jtotic ya'el
chil ti Rioxe mi ja' yech ta jch'untic
uque. 17 Ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta
sc'op Riox chac li'i: "Vo'on lajt'uj ti
vo'ot stotot epal nación chac'ote",
x'utat yu'un Riox ti Abraame, xi
ts'ibabil. Ja' ti Riox iyich' ta muc'
ti Abraame, ti ta xcha'cuxes
ánimaetique, ti tspas onox ti c'usitic
mu to bu quilojtique.
18 Ti Abraame snopoj xa ti muc
bu ch-ayan xch'amale, pero ixch'un
ti totil ta xc'ot yu'un epal nacione
chac c'u cha'al i'albat yu'un ti
Rioxe: "Ta xp'ol amom", x'utat onox.
19 Ixch'un ti ch-ayan to xch'amale,
ac'u mi i'ech' xa yora ti chnich'naje.
Yu'un po'ot xa'ox cien sjabilal. Ac'u
mi mu onox sna' x'alaj ti yajnile, ja'
ti Sarae, pero ixch'un ti ch-alaj toe.
20 Muc bu isnop ta sjol ti yech no'ox
chal ti Rioxe, yu'un ixch'un, iyich'
ta muc'. 21 Ispat yo'on ti oy syu'el ti
Rioxe, ti yech ti c'usi i'albate. 22 Ti
ixch'une, ch'abal smul i'ile yu'un ti
Rioxe, xi yaloj li sc'op Rioxe.
23 Ti x'elan ts'ibabile, mu stucuc
no'ox sc'oplal ti Abraame. 24 C'alal
ta vo'otic uc, ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe ti jch'unojtic
ti ja' ixcha'cuxes loq'uel ta
smuquenal ti Cajvaltic Jesucristoe.
25 Ja' ti i'aq'ue ta milel ta scoj
li jmultique, pero icha'cuxesat
yo' ch'abal o jmultic chiyilotic ti
Rioxe.

Ja' li' yaloj ti chicuxiotic ta sbatel osil lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe

5 1-2 Lavi ch'abal xa jmultic
chiyilotic ti Rioxe, ja' ti
ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti
Cajvaltic Jesucristoe, yech'o ti lec
xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe.
Ti lec xa xquil jbatique, jun xa
co'ontic ta jmalatic ti c'usi ora chba
jchi'intic ta lequilale. 3 Pero ma'uc
no'ox jun co'ontic ti chba jchi'intic ti
Rioxe. C'usuc no'ox paltail ta jtatic
li' ta sba balamile jun co'ontic yu'un
jna'ojtic ti más ta stsatsub ech'el
co'ontic ti mi icuch cu'untique. 4 Mi
más itsatsub co'ontique, mu xa
xquicta o jbatic ta xch'unel ti ja'
chiscoltaotic ti Cajvaltique. Ti mi
ja' yechotique, jpatoj xa co'ontic ti
chba jchi'intic ti Rioxe. 5 Mu yechuc
no'ox ti jpatoj co'ontique. Ti Ch'ul
Espíritu yac'ojbotic jchi'intic ti
Rioxe, ja' xa lisyulesbotic ta joltic ti
sc'anojotic ti Rioxe.
6 Ti Rioxe sna'oj onox ti mu xu'
jpoj jba jtuctic yu'un jmultique,
vo'otic ti naca chopol li c'usitic ta
jpastique. Yech'o ti ista yora iyac'
sba ta milel ti Cristoe, ja' lispojotic
yu'un jmultic. 7 Li vo'otique, ac'u
mi lec yo'on li jchi'iltique, mu xcac'
jbatic ta milel yo' xpoj oe. Ja' no'ox
mi lixc'uxubinotic tajmeque, yic'al
nan jpojtic. 8 Yan ti Rioxe iyac' iluc
ti sc'anojotic tajmeque, vo'otic li
jmulavilotique, yu'un iyac' ta milel
ti Cristoe. Ja' lispojotic o yu'un
jmultic. 9 Lavi ch'abal xa jmultic
chiyilotic ti Rioxe ti ijch'untic xa ti
iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti
Cristoe, yech'o un mu xa bu chba

quich'tic castico. [10]Ti vo'nee chopol
to'ox liyilotic ti Rioxe. Lavie lec
xa chiyilotic, ja' ti ijch'untic xa ti
iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti
Xch'amale. Ja' ilecub o yo'on. Yech'o
ti chicuxiotic ta sbatel osile yu'un
cuxul ti Xch'amale. [11]Pero ma'uc
no'ox jun o co'ontic ti chicuxiotic
ta sbatel osile, ja' jun o co'ontic
noxtoc ti lec xa xquil jbatic xchi'uc
ti Rioxe lavi quich'ojtic xa ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yalojbe sc'oplal ti Adane xchi'uc ti Cristoe

[12]Ti isa' smul ti primero vinique,
ja' ilic o li mulile, yech'o ti tol
jsa' jmultique. Ja' chichamotic o
jcotoltic ti oy jmultique. [13]Ti vo'nee
c'alal ch'abal to'ox li smantaltac
Rioxe ti iyal ti Moisese, oy onox
smul ti crixchanoetique. Ja' chvinaj
o ti oy onox mantale. Ti ch'abluque,
ch'abal smulic ti yechuque. [14]Ti
icham ti Adane, ti ichamic noxtoc
ti ba'yi crixchanoetique ti c'alal mu
to'ox chtal ti Moisese, ja' ivinaj o
ti oy smulique ac'u mi ma'uc yech
smulic chac c'u cha'al smul ti Adane.
Ti Adane ja' ba'yi jtotic ta jcotoltic.
Ja' no'ox yech ti Cristoe ti ts'acal to
itale, ja' jtotic ta jcotoltic noxtoc.
[15]Ta smul jun vinic ti chi'ochotic
ox ta c'oc' ta sbatel osil jcotoltique.
Ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe
ti ta matanal ti ch'abal jmultic
chiyilotic ta scoj jun vinique, ja' ti
Jesucristoe. Yu'un ja' iyac' sba ta
milel ta scoj jmultic yo' xicuxiotic
o ta sbatel osile. [16]Ac'u mi jp'el xa
no'ox mantal muc xch'un ti Adane,
pero chba xa'ox quich'tic o castico
ta jcotoltic. Lavie ac'u mi ep jmultic,
pero jcotoltic xu' ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe, ja' ti istoj ti
Jesucristoe. [17]Ti isa' smul ti Adane,
yech'o ti jmulavilotic ta jcotoltique.
Ja' ta smul ti chi'ochotic xa'ox ta
c'oc' ta sbatel osil ta jcotoltique.
Lavi jch'unojtic xa ti ta slequil
no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal ti
ch'abal jmultic chiyilotique, chba
jchi'intic o ta sbatel osil.
[18]Ti isa' smul ti Adane, chquich'tic
xa'ox castico jcotoltic yu'un jcotoltic
oy jmultic. Lavi icham ta scoj
jmultic ti much'u ch'abal smule,
ja' ti Cristoe, mi ta jch'untic ti ja'
istoj jmultique, ch'abal xa jmultic
chiyilotic ti Rioxe, ta xicuxiotic ta
sbatel osil. [19]Ti muc xch'un c'usi
i'albat yu'un Riox ti Adane, yech'o ti
jmulavilotic jcotoltique. Ti ixch'un
c'usi i'albat yu'un Riox ti Jesucristoe,
xu' ti ch'abal xa jmultic chiyilotic
jcotoltic ti Rioxe mi ta jch'untic ti ja'
istoj jmultique.
[20]Ti c'alal ica'itic li smantaltac
Rioxe, iquiltic ti ep jmultique. Ac'u
mi ep jmultic, pero ti Rioxe iyac'
iluc ti sc'anojotic tajmeque. [21]Ti
c'alal ochemotic to'ox ta mulile,
chi'ochotic xa'ox ta c'oc' ta sbatel
osil. Lavi ijch'untic xa ti ja' istoj
jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe,
ch'abal xa jmultic chiyilotic, ta xac'
cuxlicotic ta sbatel osil.

Ja' li yaloj ti lichamotic xa ya'ele, ja' ti mu xa bu ta jpastic li c'usitic chopole

6 Yech'o un lavi ch'abal xa
jmultic chiyilotic ti Rioxe,
¿mi lec xana'ic mi staoj yav ta
jpasulantic li c'usitic chopole?
[2]I'i xa bi'a. Ti jayvo' lichamotic

xa ya'ele, mu xa jpastic li c'usitic
chopole. 3 Ana'ojic ti c'alal iquich'tic
vo' ta scuenta ti Jesucristoe, ja'o
lichamotic ya'el jchi'uctic. 4 Ja'o
limucatotic ya'el jchi'uctic, ja'o
licha'cuxesatotic ya'el jchi'uctic yo'
jpastic o li c'usitic leque. Ja' chac c'u
cha'al icha'cuxesat ta syu'el Riox ti
Jesucristoe, ja' no'ox yech ta syu'el
Riox ilecub li co'ontic uque.
5 Ti iquictatic spasel li c'usitic
chopole ti c'alal iquich'tic ta
muc' ti Cristoe, co'ol lichamotic
ya'el jchi'uctic. Yech'o un co'ol
licha'cuxesatotic ya'el jchi'uctic
yu'un naca xa lec li c'usitic ta
jpastique. 6 Ti lichamotic ya'ele,
mu xa bu ta jpastic li c'usitic chal
co'ontique yo' ti mu xa teyicoticuc o
ta mulile. 7 Ti much'utic chameme
mu xa bu tsa' smulic. 8 Lavi co'ol
lichamotic ya'el xchi'uc ti Cristoe, ti
mu xa bu ta jpastic ti c'usitic chal
co'ontique, jpatoj co'ontic ti naca
xa lec li c'usitic ta jpastique chac
c'u cha'al tspas ti Cristoe. 9 Jna'ojtic
ti mu xa bu ta xcham noxtoc ti
Cristoe yu'un icha'cuxesat xa. Ilaj xa
sc'oplal ti ta xchame. 10 Ti ichame,
vo'otic ta jmultic. J'ech'el no'ox
icham. Lavie cuxul xa o, ja' tspas
c'usi lec chil ti Rioxe. 11 Ja' no'ox
yech li vo'oxuc uque, ti avich'ojic ta
muc' ti Jesucristoe, tsc'an chanopic
ti j'ech'el chamemoxuc ya'ele, ti
mu xa xacha'pasic li c'usitic chal
avo'onique, ti ja' xa cuxuloxuc ya'el
ta spasel c'usi lec chil ti Rioxe.
12 Yech'o un mu xa me xapasic
li c'usitic chopole yu'un mu jaluc
cuxulotic. 13 J'ech'el me xavictaic
spasel. Vo'oxuc ti chamemoxuc
to'ox layilic ti Rioxe yu'un naca
chopol ti c'usitic apasique, lavie
laxcha'cuxesic xa ya'el. Yech'o un
sjunul me avo'onic xavac' abaic
ta stojol ti Rioxe yo' xapasic o li
c'usitic leque. 14 Ilaj xa sc'oplal ti
chapasic li c'usitic chopole. Yu'un
ach'unic xa ti ta slequil no'ox yo'on
ti ch'abal amulic chayilic ti Rioxe.
Mu xa bu ach'unojic ti ja'to lec
chayilic o li smantaltaque.

Ja' li' yaloj ti sjunuluc me co'ontic ac'u jpastic li c'usitic leque

15 Ti ica'itic xa ti ma'uc lec
chiyilotic o Riox li smantaltaque,
ti ta slequil no'ox yo'on ch'abal xa
jmultic chiyilotique, ¿mi xu' to
jpastic xana'ic li c'usitic chopole? I'i
xa bi'a. 16 Ana'ojic c'u x'elan mi istic'
sba ta mozoil jun vinique, persa
ta xch'unbe smantal li yajvale. Ja'
no'ox yechotic uc, mi ja' ta jpastic
li c'usitic chopole, co'ol xchi'uc
smozootic ya'el. Mi ja' smozootic
ya'ele, chi'ochotic onox ta c'oc' ta
sbatel osil. Yan mi ja' xa ta jpastic ti
c'usitic lec chil ti Rioxe, chicuxiotic
o ta sbatel osil. 17 Coliyalbotic Riox
ti sjunul avo'on ach'unic ti c'alal
la'albatic li sc'op Rioxe, ac'u mi
smozooxuc to'ox ya'el li mulile.
18 Lavie naca xa lec li c'usitic
chapasique yu'un j'ech'el laloq'uic li
ta mulile. 19 Ti x'elan chacalbeique,
ja' yo' xava'ibeic o smelol ti c'u
x'elan tsc'an chapasique. Ja' no'ox
yech chac c'u cha'al sjunul to'ox
avo'onic apasic li c'usitic chopole,
ja' no'ox yech lavie, sjunuluc xa me
avo'onic xapasic li c'usitic leque.
20 Ti c'alal tiq'uiloxuc to'ox ta
mulile, muc xanopic mi lec, o mi
chopol, li c'usitic apasique. 21 Pero

¿c'usi ma ataic o ti c'usitic apasic
ti vo'nee? Lavie q'uexlal xa sba
chava'iic ti x'elan apasique. Ja' no'ox
apasic ti c'usi cha'ochic o ta c'oc' ta
sbatel osile. 22 Pero lavi laloq'uic
xa ta mulile, ja' xa chatunic yu'un
ti Rioxe. Más xa lec yu'un ilecub
xa avo'onic, chacuxiic ta sbatel
osil. 23 Yu'un mi ja' ta jpasulantic li
c'usitic chopole, chquich'tic jtojoltic
ya'el, ja' ti chi'ochotic ta c'oc' ta
sbatel osile. Yan mi ja' ta jc'antic ti
jmotontic ti chiyac'botic ti Rioxe mi
chquich'tic ta muc' ti Jesucristoe,
chicuxiotic ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti co'olotic xchi'uc jun ants ti inupun ta yan ti c'alal icham ti smalale

7 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic
c'usi chal li leye. Ana'ojic ti jcotoltic
ta jch'untic ley lavi cuxulotique. 2 Ti
much'utic chnupunic ta civile, chal
li leye ti persa yic'oj o sbaic ti c'u
sjalil cuxulique. Ja'to mi icham li
vinique xocol chcom li antse. 3 Ti
c'alal cuxul to li smalale, mi tsa'
yan vinique, yajmul bi'a. Yan mi
icham li smalale, xu' xa xnupun ta
yan. Ma'uc xa yajmul.
4 Ja' no'ox yechotic uc lavi
jch'unojtic li sc'op Rioxe. Ti c'alal
ijch'untic ti icham ta scoj jmultic
ti Cristoe, mu xa jch'untic ti ja' lec
chiyilotic o Riox li smantaltaque.
Lavie ja' xa scuentainojotic ti
Cristoe, ja' ti icha'cuxesate, yo'
jch'untic o li c'usitic lec chil ti
Rioxe. 5 Ti vo'nee naca onox chopol
c'usi ijpastic. Ti c'alal ica'itic li
smantaltac Rioxe, más to lic
jpastic li c'usitic chopole ti ja' no'ox
chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile.
6 Lavi mu xa bu jch'unojtic ti ja'
ch'abal o jmultic chiyilotic Riox li
smantaltaque, mu xa ta sujeluc ta
jpastic c'usi tsc'an ti Rioxe. Sc'an xa
no'ox co'ontic ti ta jpastique ja' ti tal
xchi'inotic ti Ch'ul Espíritue.

Ja' li' yaloj ti mu spas cu'untic c'usitic lec ta jtuctique, ja' ti chopolotique

7 Ti naca chopol c'usi lic jpastic
ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe,
xcaltic no'ox ya'el ti ja' lisujotique
pero ma'uc lisujotic. Ti manchuc oy
li smantaltac Rioxe, mu jna'tic mi
oy jmultic ti yechuque. Ti manchuc
chal li mantale ti “mu me c'usi xpich'
o avo'onic” xie, mu jna'tic mi mulil
ti yechuque. 8 Ti c'alal ica'itic ti “mu
me c'usi xpich' o avo'onic” xie, más
to ipich' o co'ontic. Ti manchuc
ica'itique, mu c'usi ipich' o co'ontic
ti yechuque. 9 Ti c'alal mu to'ox bu
chca'itique, toj lecotic ti calojtique.
Ti c'alal ica'itique, ja'to iyul o ta
joltic ti oy jmultique. 10 Sc'oplal ti lec
chibatic o mi ich'un cu'untique. Yan
lavi mu xch'un cu'untique, chquiltic
o xa ti chopol chibatique. 11 Yu'un
más to lislo'lootic li c'usi chopole ti
c'alal ica'itique, yech'o ti iyul ta joltic
ti oy jmultique.
12 Li smantal Rioxe lec tajmec ti
c'usi chiyalbotique ti mu xu' jpastic
li c'usitic chopole. 13 Pero ¿mi ja' ta
jta o jmultic xana'ic li c'usitic leque?
I'i. Ti c'usi ta jta o jmultique, ja' ti
mu jch'untic ti c'usi chiyalbotic li
lequil mantale. Más to chba jpastic
li c'usitic chopole. Ja' chvinaj o ti
vo'otic chopolotique.
14 Jna'ojtic ti lec li mantaletique
yu'un ja' yaloj ti Rioxe. Yan li

vo'otique ja' no'ox ta co'ontic li
c'usitic chopole. 15 Ac'u mi ta jc'an
ta jpastic li c'usitic leque, pero mu
spas cu'untic. Ti calojtique, mu jc'an
jpastic li c'usitic chopole pero ja'
ta jpastic. Chopol ti ja' yechotique.
16 Ti ja' ta jpastic li c'usi chopol ti
mu jc'an jpastique, ja' chvinaj o
ti lec li smantaltac Rioxe. 17 Ja' ti
chopolotique yech'o ti ta jpastique.
18 Ja' chquiltic o ti mu c'usi lec
spas cu'untic ta jtuctique. Ac'u mi
ta jc'an ta jpastic, pero mu spas
cu'untic. 19 Ja' no'ox spas cu'untic li
c'usitic chopole ti mu jc'an jpastic ti
calojtique. 20 Lavi une ti ta jpastic li
c'usitic mu jc'an jpastique, ja' ti toj
chopolotique.

21 Quilojtic onox ti c'alal ta jc'an
ta jpastic li c'usitic leque, ja'o
chispajesotic li c'usi chopole. 22 Ta
melel ti lec chca'itic c'usi chal ti
Rioxe. 23 Pero oy c'usi yan ti lec
chca'itic noxtoque, ja' li c'usitic
chopole. Ja' tspajesvan yo' mu
jch'untic o ti c'usi chal ti Rioxe.

24-25 ¡Toj abol jbatic! Ac'u mi ta
jc'an ta jch'untic c'usi chal ti Rioxe
pero naca chopol chbat cu'untic.
¿Much'u ma xu' chiscoltaotic yo'
spas o cu'untic li c'usitic leque?
Coliyalbotic Riox ti ja' chiscoltaotic
ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti mu xa jch'untic c'usi chopol mi chcalbetic scoltaotic ti Ch'ul Espíritue

8 Lavi quich'ojtic xa ta muc' ti
Jesucristoe, mu xa bu chba
quich'tic castico. Yu'un ma'uc xa
ta jpastic li c'usitic chal co'ontique;
ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec chil ti
Ch'ul Espíritue. 2 Ti c'alal iquich'tic
ta muc' ti Jesucristoe, islecubtas
co'ontic ti Ch'ul Espíritue. Ja'
chicuxiotic o ta sbatel osil. Yech'o
un mu xa jch'untic li c'usitic
chopole ti ja' chi'ochotic o ta c'oc' ta
sbatel osile. 3 Li smantaltac Rioxe
mu xicuxiotic o ta sbatel osil, ja' ti
mu xch'un cu'untique. Yech'o ti istac
tal Xch'amal ti Rioxe. Ti Xch'amal
Rioxe co'ol jpat jxocontic jchi'uctic
vo'otic ti chopol li c'usi ta jpastique.
Ti Rioxe ja' iyac'be stoj jmultic yo'
ti mu staojuc o yav ta jsa'ulantic
jmultique. 4 Ti istoj jmultic ti
Xch'amal Rioxe, ja' yo' jch'untic o
ti c'usitic lec chil ti Rioxe. Yu'un
ma'uc xa ta jch'untic li c'usitic chal
co'ontique; ja' xa ta jch'untic ti
c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue.

5 Mi ta jpastic li c'usitic chal
co'ontique, ja' no'ox tey ta co'ontic
spasel. Yan mi ta jpastic ti c'usitic
lec chil ti Ch'ul Espíritue, ja' no'ox
tey ta co'ontic spasel. 6 Mi ja' no'ox
tey ta co'ontic ta jpasulantic li
c'usitic chal co'ontique, ta onox
xi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan
mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpastic ti
c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue,
chicuxiotic ta sbatel osil. Mu xa
c'usi xal co'ontic. 7 Mi ja' no'ox ta
co'ontic ta jpasulantic li c'usitic
chal co'ontique, muc bu lec xquil
jbatic xchi'uc ti Rioxe. Yu'un mu
jc'an jch'untic ti c'usitic lec chile,
mi ja'uc onox xch'un cu'untic. 8 Mi
ja' no'ox ta co'ontic ta jpasulantic li
c'usitic chal co'ontique, mu xu' ti lec
chiyilotic ti Rioxe.

9 Li vo'oxuque mi yech ti ja'
xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espíritue
ti jun xchi'uc ti Rioxe, ma'uc xa
chapasic li c'usitic chal avo'onique.

Ti much'utic ma'uc xchi'inoj ti
Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti
Cristoe, ma'uc xch'amal Cristo.
10 Jcotoltic chichamotic ta scoj li
mulile. Pero mi ja' xchi'inojotic ti
Cristoe, chicuxiotic ta sbatel osil
yu'un lec chiyilotic ti Rioxe. 11 Lavi
ja' xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espíritue
ti jun xchi'uc ti Rioxe ti ixcha'cuxes
loq'uel ta smuquenal ti Jesuse, ja'
no'ox yech chaxcha'cuxesic uc.
12 Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic
ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' tsc'an
ta jch'untic ti c'usitic lec chil ti
Ch'ul Espíritue; mu xa me jch'untic
li c'usitic chal co'ontique. 13 Mi ja' ta
jch'untic li c'usitic chal co'ontique,
chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel
osil. Yan mi chcalbetic scoltaotic
ti Ch'ul Espíritue yo' mu xa
jch'untic o li c'usitic chal co'ontique,
chicuxiotic ta sbatel osil.
14 Ti much'utic tsc'anic p'ijubtasel
yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun
xchi'uc ti Rioxe, ja' xch'amaltac
Riox. 15 Lavi xchi'inojoxuc xa ti
Ch'ul Espíritue, mu xa bu cha'ochic
ta c'oc' ta sbatel osil. Mu xa xaxi'ic
chac c'u cha'al xi'emoxuc to'ox ti
c'alal mu to'ox chach'unic li sc'op
Rioxe. Lavi xchi'inojoxuc xa ti
Ch'ul Espíritue, ja' laxch'amalinic
o ti Rioxe, yech'o ti "Tot", xavutic
xae. 16 Ti Ch'ul Espíritue ja' tsyules
ta joltic ti xch'amalotic xa ti Rioxe.
17 Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe,
yech'o un ta onox xiyac'botic ti c'usi
yaloj chiyac'botique chac c'u cha'al
i'ac'bat ti Cristoe, mi icuch cu'untic
ilbajinel chac c'u cha'al icuch yu'un
ti Cristoe.
18 Chcal vo'one, ac'u mi abol
jbatic li' ta sba balamile, pero mu
xcat o co'ontic yu'un toj lec ti c'usi
ta jtatique. Yu'un ch-ach'ub li jpat
jxocontique. 19 Scotol ti c'usitic
spasoj ti Rioxe ch-ach'ubic uc ti
c'alal xac' iluc ti xch'amalotic ti
Rioxe. 20 Yu'un soquemtic xa scotol
li c'usitic spasoj ti Rioxe. Mu stucuc
no'ox isoc, ja' ta smantal ti Rioxe.
Pero sc'oplal chlaj ach'ubuc scotol.
21 Ti c'alal xlaj ach'ubuc scotole, mu
xa bu chc'a'. Mu xa bu chc'a' ti jpat
jxocontic chquich'tique, vo'otic ti
xch'amalotic ti Rioxe. Lec ti x'elan
mu xa bu chlaj c'a'uque. 22 Jna'ojtic
ti po'ot xa x'ach'ub scotol li c'usitic
spasoj ti Rioxe. Co'ol xchi'uc jun
ants ti jliquel xa sc'an xcole. 23 Mu
stucuc no'ox ti po'ot xa x'ach'ubic
li c'usitic spasoj ti Rioxe. C'alal ta
vo'otic ti xchi'inojotic xa ti Ch'ul
Espíritue ti sliqueb to quich'ojtic ti
c'usitic chiyac'botic ti Rioxe, po'ot
xa x'ach'ub li jpat jxocontique. Ti
c'alal xiyach'ubtasotic ti Rioxe,
liyic'otic o xa ta jmoj, mu xa
bu abol jbatic. 24 Ti c'alal lic
jch'untic li sc'op Rioxe, ijpat
co'ontic ti chi'ach'ubotique yech'o
ti jmalaojtique. Ti quilojticuc xae,
mu xa c'u stu cu'untic jmalatic ti
yechuque. 25 Ti jmalaojtique, yu'un
mu to chquiltic, yech'o ti mu xtavan
xca'itic smalaele.
26 Ja' no'ox yech ti Ch'ul Espíritue
chiscoltaotic uc yo' ti mu xtavan o
xca'itic smalaele. Chisc'oponbotic
Riox ti c'alal mu jna'tic c'usi lec ta
jc'anbetique, yech'o ti yech no'ox
ta jic' co'ontique. Ti Ch'ul Espíritue
ja' tsc'anbe li c'usitic mu jna'tic
sc'anele. 27 Ti Rioxe yiloj c'u x'elan
co'ontic, sna'oj c'usi chc'anbat yu'un
ti Ch'ul Espíritue. Ti Ch'ul Espíritue

ja' chisc'anbotic tal ti c'usi tsc'an
yo'on ti Rioxe yu'un xch'amalotic xa.

Ja' li' yaloj ti chcuch cu'untic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatique mi jch'unojtic ti sc'anojotic o ti Cristoe

28 Vo'otic ti jc'anojtic xa ti Rioxe,
jna'ojtic ti c'usuc no'ox paltail ta
jtatic li' ta sba balamile ta xtun
cu'untic. Yu'un oy c'usi snopoj ti
Rioxe ti liyic'otique. 29 Yu'un sna'oj
onox ti chquich'tic ta muq'ue.
Snopoj onox ti chisco'oltasotic chac
c'u cha'al ti Xch'amale. Ti Xch'amale
ja' jbanquiltic ya'el. Li vo'otique
yits'inotic ya'el. Li antsetique
yixleltac ya'el. 30 Ti ja' onox yech
snopoj ti Rioxe, yech'o ti liyic'otique.
Ti liyic'otique, ch'abal xa jmultic
chiyilotic. Ti ch'abal xa jmultic
chiyilotique, lixch'amalinotic.
31 Lavi xch'amalotic xae, mu
xcat o co'ontic mi oy much'u
chiscrontainotique. 32 Ti Rioxe muc
bu isjalan ti Xch'amale, iyac' ta
milel ta scoj jmultic jcotoltic. ¿Mi
ja' xa mu xiyac'botic ya'el li c'usitic
yaloj onox chiyac'botique? 33 Muc
much'u xu' chal ti chba quich'tic
o castico yu'un jmultic, vo'otic ti
st'ujojotic ti Rioxe ti chicuxiotic ta
sbatel osile. Yu'un stuc iyal ti Rioxe
ti ch'abal xa jmultic chiyilotique.
34 Mi ja'uc ti Cristoe, mu xa xu' chal
ti chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile
yu'un jch'unojtic ti ja' icham ta scoj
jmultique, ti icha'cuxie, ti tey xa
chotol ta sbats'ic'ob ti Rioxe, ti ja'
chiyac'otic o ta pertonal ti Rioxe.
35 Mu c'usi ti mu xa xisc'anotic
o ti Cristoe. Ac'u mi abol jbatic,
ac'u mi oy crontainel, ac'u mi oy
ilbajinel, ac'u mi oy vi'nal, ac'u mi
ch'abal jc'u'tic, ac'u mi oy c'usi xi'el
sba, ac'u mi nopbil xa jc'oplaltic,
sc'anojotic onox ti Cristoe. 36 Ja'
yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Cajval, lavi quich'ojoticotic ta
muq'ue, scotol c'ac'al nopbil
jc'oplalticotic.
Co'oloticotic xchi'uc chij ti
nopbil xa sc'oplal chlaje,

xi ts'ibabil. 37 Scotol li c'usitic
abol o jbatique chcuch cu'untic
yu'un jch'unojtic ti sc'anojotic o ti
Cristoe. 38 Ja' jch'unoj ti mu c'usi ti
mu xa xisc'anotic o ti Rioxe. Ac'u
mi xichamotic, ac'u mi cuxulotic
to, sc'anojotic o. Ac'u mi anjeletic,
ac'u mi pucujetic, mu xu' spajesic
ti Rioxe ti mu xa xisc'anotic oe.
Ac'u mi oy bu jtatic palta lavie,
ac'u mi ts'acal to, pero sc'anojotic
o ti Rioxe. 39 Ti c'usitic spasoj ti
Rioxe, ac'u mi ta vinajel, ac'u mi ta
balamil, mu xu' spajesat o yo' mu xa
xisc'anotic oe. Sc'anojotic o ta jmoj,
ja' ti quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti ac'u mi t'ujbilic onox yu'un Riox scotol li j'israeletique pero mu scotolicuc ta xcuxiic ta sbatel osil

9 1-3 Vo'on ti quich'oj xa ta
muc' ti Cristoe, yiloj ti Ch'ul
Espíritue ti scotol c'ac'al chcat co'on
tajmeque, ja' ti mu xich'ic ta muc'
Cristo li jchi'iltactique, vo'otic li
j'israelotique. Yech li c'usi chcale,
muc bu ta jnop c'op. Xu' ya'el ti
vo'on xisp'aj ti Cristoe yo' ja' xcuxiic
o ta sbatel osil li jchi'iltactique ti
jun jts'unbaltic jchi'uctique. 4 Yu'un
co'ol smomotic ti Israel ti ta más
vo'nee, co'ol st'ujojotic ti Rioxe. Ja'

co'ol jtot jme'tic ti iloq'uesatic tal ta
Egipto ti ta más vo'nee, ti i'ac'batic
tal xojobal ti Rioxe, sacjaman xa
ti c'alal iloq'uic tale, ti i'albatic
ti chcoltaatic yu'un ti Rioxe, ti
i'albatic mantal yu'un ti Rioxe, ti
i'albatic c'u x'elan tspasic ti templo
nucule yo' bu iyich'ic ta muc' ti
Rioxe, ti ep ta ech'el i'albatic ti
chtal ti much'u tstoj jmultique. 5 Li
jchi'iltactique ja' sts'unbalic uc ti
ba'yi jtotique ti it'ujatic yu'un ti
Rioxe. Ti Cristoe, ti ja' st'ujoj Riox
ti tspasvan ta mantale, ja' jchi'iltic
ta israelal. Pero ja' onox Riox ti
scuentainoj scotol li c'usitic oye. Ch-
ich'e onox ta muc' ta sbatel osil. Toj
lec ti ja' yech chc'ote.
6 Mu'nuc ja' mu xc'ot c'usi chal ti
Rioxe. Ta onox xicuxiotic ta sbatel
osil chac c'u cha'al yaloje. Pero
mu jcotolticuc ti chicuxiotic ta
sbatel osile, ja' ti mu jcotolticuc ta
jch'untic chac c'u cha'al ixch'un ti
jmuc'tatotic Israel ti ta más vo'nee.
7 Ta melel ja' smomotic ti Abraame,
pero mu jcotolticuc ta jch'untic
chac c'u cha'al ixch'une. Ti Abraame
i'albat yu'un ti Rioxe: "Ja' no'ox
amomtac chquil ti xch'amaltac
xchi'uc smomtac Isaaque", x'utat.
8 Ja' chquiltic o ti muc ta alel bu
talem jts'unbaltic ti vo'nee. Ti
xch'amalotic xa ti Rioxe, ja' ti
ijch'untic ti yech ti c'usi yaloj ti
Rioxe chac c'u cha'al ixch'un ti
Abraame. 9 Ti Abraame ixch'un ti
c'usi i'albat yu'un ti Rioxe: "C'alal
xloc' jabile, oy xa'ox yol li Sarae,
crem", x'utat onox.
10 Mu stucuc no'ox it'uje yu'un
Riox ti Isaaque. C'alal oy xa'ox
yajnil ti Isaaque, ja' ti Rebecae,
vach i'ayan yol. 11-13 Ti c'alal mu
to'ox ch-ayanique, mu xna'eic c'u
x'elan chbatic, pero ti Rebecae
i'albat yu'un ti Rioxe: "Li banquilale
ja' ta spase ta mantal yu'un li
yits'ine", x'utat onox. Ts'acal to iyal
ti Rioxe: "Más lec iquil li Jacove; ja'
chopol iquil li Esaue", xi ts'ibabil.
Yech'o un ja' chquiltic o ti tst'uj bu
junucal tsc'an ti Rioxe. Ma'uc ist'uj
ti lec c'usi tspas ti june, muc ta alel
c'u x'elan.
14 Pero mu me jnoptic ti chopol
c'usi tspas ti Rioxe. 15 I'albat ti
Moisese: "Ti much'u ta jc'an ta
jc'uxubine ta jc'uxubin", x'utat.
16 Yech'o un ja' tst'uj stuc ti much'u
chc'uxubine. Ma'uc tsc'an stuc ti
much'u chc'uxubinate. Muc ta alel
c'u x'elan, mi lec, mi chopol ti c'usi
tspase, ja' tsnop stuc ti Rioxe. 17 Ja'
yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac
li'i: "Ja' yech liyalbe tal ti Rioxe:
Ja' la layac'be o avabtel yo' xvinaj
o ta sjunlej balamil ti stuc no'ox
tsots syu'ele, xut preserente ta
Egipto ti Moisese." 18 Ja' chvinaj o
ti tspas c'usi tsc'an yo'on ti Rioxe.
Chc'uxubin ti much'u sc'an yo'on
chc'uxubine. Ja' no'ox yech mu
xac'be xch'un ti much'u mu sc'an ti
ta xch'une.
19-20 Mi oy much'u yech chale,
"¿c'u yu'un chisa'be jmul ti Rioxe
ti yalal mu xac' jch'une?" mi xie,
¿c'usi sna' ya'el ti x'elan chalbe ti
Rioxe? Ja' chac c'u cha'al li lum
basoe, ti sna'uc c'opojuque, "¿c'u
yu'un ti x'elan apatone?" mu
stac' xut ti much'u ipaton oe. 21 Li
jpatp'ine xu' tspas ti c'usi tsc'an
yo'on spas o li ach'ele. Xu' tspat
junuc p'in ti chc'uxubine; xu' tspat

junuc p'in noxtoc ti muc ta alel
yu'une.
22-24 Ja' no'ox yech ti Rioxe, xu'
xcha'le c'usi tsc'an yo'on xcha'le ti
much'u spasoje. Mi sc'an yo'on xac'be
castico ta ora ti much'utic sc'oplal
onox ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile
yo' xvinaj o ti oy syu'ele, xu'. Lavi
mu to chac'bee, ja' smalaoj to ti
cha'iic scotol ti much'utic ta onox
x'ich'on o ta muq'ue ti xu' chbatic ta
vinajel uque. Mu jtucticuc no'ox li
j'israelotique; c'alal ta vo'oxuc uc ti
ma'uc j'israeloxuque. 25 Ti Osease ja'
yech ists'iba comel chac li'i:

Ti much'utic ma'uc jch'amaltac
lavie, ta to sta yora ti ja'
jch'amaltac ti smomique.
Ti much'utic muc bu jc'anoj
lavie, ta to sta yora ti ja' xa
jc'anoj ti smomique.
26 Ti much'utic ma'uc jch'amaltac
lavie, ta to sta yora ti
"vo'oxuc xch'amaloxuc ti Riox
ta vinajele", xi sc'oplalic ti
smomique,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. 27 Ti Isaíase
ja' onox yech iyal jc'oplaltic vo'otic
li j'israelotique: "Ac'u mi toj epotic,
vo'otic ti smomotic Israele, chac c'u
cha'al li yi'al mare, pero mu epuc
chicuxiotic ta sbatel osil. 28 Ti Rioxe
po'ot xa xac'be castico ti much'utic mu
xch'unique, mu xa bu jal tsmala", xi.
29 Ti Isaíase ja' onox yech iyal jc'oplaltic
noxtoc vo'otic li j'israelotique:

Ti manchuc onox
chixc'uxubinotic jayvo'uc ti
Cajvaltique ti tsots syu'ele,
chilajotic jcotoltic ti yechuque,
chac c'u cha'al ilaj scotolic
ti jsodomaetique xchi'uc ti
jgomorraetique, xi.

Ja' li' yaloj ti mu scotoluc j'israeletic ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe

30 Li much'utic ma'uc jchi'iltic ta
israelale ti muc bu isa'ic c'usi lec ch-
ileic o yu'un ti Rioxe, lec xa ch-ileic,
ja' ti ixch'unic xa ti ja' istoj jmultic
ti Jesucristoe. 31 Yan li jchi'iltactic
ta israelale ti yo'onicuc xch'unic
scotol li mantaletique yo' ch'abal o
smul ch-ileic yu'un Riox ti yalojique,
chopol ch-ileic. 32 Yu'un mu
xch'unic ti ja' no'ox ch'abal o jmultic
chiyilotic mi jch'unojtic ti ja' istoj
jmultic ti Jesucristoe. Persa oy c'usi
tspasic ti yalojique. Co'olic ya'el
xchi'uc li much'u tsp'osi yoc ta tone
chjach'. 33 Ja' onox yech ts'ibabil ta
sc'op Riox chac li'i:

Li much'u jt'ujoj chaspasic
ta mantale tey chc'ot ta
Jerusalén.
Ti much'utic mu xich'ic ta
muq'ue chba yich'ic castico.
Co'ol xchi'uc li much'u tsp'osi
yoc ta tone, chjach'.
Yan ti much'utic chich'ic ta
muq'ue, mu x'aq'ueic ta
q'uexlal,
yu'un mu lo'loeluc xch'unojic,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.

10 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ja'
ta jc'an ti chcuxiic ta sbatel osil li
jchi'iltac ta israelale. Scotol c'ac'al
ta jc'oponbeic Riox yo' ti xcuxiic o
ta sbatel osil uque. 2 Ti yalojique,
sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti
Rioxe pero ma'uc yech ta ich'el ta
muc'. 3 Yu'un mu sc'an xa'iic ti c'usi
ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe.
Ti yalojique, persa oy c'usi tspasic
yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti

Rioxe. Mu xch'unic ti yaloj ti Rioxe
ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic mi
chquich'tic ta muc' ti Cristoe. 4 Ti
much'utic ta xch'unic ti ja' istoj
jmultic ti Cristoe, ch'abal xa smul
ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' chvinaj o
ti ma'uc chicuxiotic o ta sbatel osil
li smantaltac Rioxe.
5 Ti much'utic chalic ti ch'abal
o smul ch-ileic yu'un Riox li
mantaletique, ja'to ti mi ixch'unic
scotole chac c'u cha'al sts'ibaoj
comel ti Moisese, ch'abal smul bi'a.
6-7 Ti ch'abal xa jmultic chiyilotic
Riox li vo'otique, ja' ti jch'unojtic
xa ti ja' istoj jmultic ti Cristoe. Mu
jnoptic chac li'i: "¿Much'u ta xyal
tal ta vinajel ti chtal stoj jmultique?
¿Much'u ta xcha'cuxi ti chtal stoj
jmultique?" mu xichiotic. Yu'un i'ay
xa chamuc ta scoj jmultic ti Cristoe,
pero icha'cuxi. 8 Li c'usi xa no'ox
tsc'ane, ja' mi jch'unojtique, xchi'uc
mi jamal chcaltic ti jch'unojtique.
Ja' yech smelol li c'usi chcalticotic
a'yuque. 9 Mi jamal chcaltic ti ja'
cajvaltic ti Jesuse, mi jch'unojtic
ti icha'cuxesat yu'un ti Rioxe,
chicuxiotic ta sbatel osil. 10 Lavi
jch'unojtique, ch'abal xa jmultic
chiyilotic ti Rioxe. Ja' no'ox yech
jamal chcaltic ti ja' cajvaltic ti
Jesuse, chicuxiotic o ta sbatel osil.
11 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox
chac li'i: "Ti much'utic chich'ic ta
muc' li much'u jt'ujoje, mu x'aq'ueic
ta q'uexlal yu'un mu lo'loeluc
xch'unojic", xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.
12 Muc ta alel mi jurio, mi ma'uc,
jun no'ox ti cajvaltique, ja' ti Rioxe.
Scotol ti much'utic chc'oponone ti
ch-ich'on ta muq'ue, chac' cuxlicuc
ta sbatel osil. 13 Yu'un ts'ibabil onox
ta sc'op Riox chac li'i: "Scotol ti
much'utic tsc'oponic ti Cajvaltique
ti chich'ic ta muq'ue, chcuxiic ta
sbatel osil", xi ts'ibabil. 14 Pero ¿c'u
ma xi tsc'oponic mi mu xch'unic ti
ja' cajvaltic ti Jesuse? ¿C'u ma xi ta
xch'unic mi muc bu xa'iique? ¿C'u
ma xi cha'iic mi muc much'u x'albon
ya'iique? 15 Ja'to onox mi oy much'u
itaque ech'el ta yalel a'yuc yu'un ti
Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox
chac li'i: "Toj lec ti tal yalbelotic ti
ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Cajvaltique", xi ts'ibabil.
16 Pero mu scotoluc jchi'iltactic
ta xch'unic ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. Ja'
chac c'u cha'al iyal ti Isaías ti ta
vo'nee: "Cajval, mu epuc ti much'u
tsc'an chch'un lac'op ti chcalticotic
a'yuque", xi. 17 Yo' ti xch'unic oe,
tsc'anic albel c'usi yaloj ti Cristoe.
18 Li jchi'iltactique ya'yojic onox. Ja'
yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Ta xvinaj ta sjunlej balamil li
c'usi caloje.
Cha'i scotol crixchanoetic,
xi ts'ibabil. 19 Ba'yi i'albatic yu'un ti
Moisese ti c'usi iyal ti Rioxe:
Chlic jc'uxubin ti jaylajuntos
ma'uc achi'ilique ti muc bu
jt'ujoj chavalique,
yech'o un chlic yac' sc'ac'al
yo'onic ti amomique.
Chlic capicuc o ti ja' xa ijc'uxubinbe
smomtac ti much'utic mu
xiyich'ic ta muc' lavie,
xi ti Rioxe, xi onox ti Moisese. 20 Ti
Isaíase muc bu ixi' ta yalel ti c'usi
i'albat yu'un ti Rioxe:
Ti much'utic muc bu snopoj
chiyich'ic ta muq'ue, ja'
chiyich'ic ta muc'.

Yu'un cha'iic ti jc'anojique,
xi ti Rioxe, xi ti Isaíase. [21] Yan li
vo'otic j'israelotique, ja' yech i'albat
jc'oplaltic yu'un Riox ti Isaíase:
"Lachi'iltaque scotol c'ac'al la', xcutic
pero mu sc'anic. Stoyoj sbaic",
x'utat.

Ja' li' yaloj ti jlom no'ox j'israeletic ti t'ujbilic yu'un ti Rioxe ti chcuxiic ta sbatel osile

11 Mu me xanopic ti
xch'ayojoticotic ta jmoj
ti Rioxe. Yu'un j'israelon uc. Ja'
jmolmuc'tatot ti Abraame. Ja'
sts'unbalon ti jun screm ti Israele,
ja' ti Benjamine. [2] Ti Rioxe vo'ne
onox st'ujojoticotic vo'oticotic li
j'israeloticotique. Ti jayvo' ti ta
xquich'ticotic onox ta muq'ue, muc
bu xch'ayojoticotic. Ana'ojic c'usi
iyal ti Eliase ti c'alal isc'opon Riox ti
vo'nee. Yu'un isnop ti stuc xa no'oxe,
yech'o ti istic'be smul ti jchi'iltaque.
[3] "Cajval, li jchi'iltaque ismilic xa
scotol ti avaj'alc'optaque. Islomesic
xa ti scajleb amotone. Jtuc xa no'ox
avaj'alc'opon li' cuxulone. Lavie
yo'onicuc xa smilicon uc", xut ti
Rioxe. [4] "Mu atucuc xa no'ox. Oy
to vucmil achi'iltac ti muc bu
squejletaojic li santo Baale", x'utat
yu'un ti Rioxe. [5] Ja' no'ox yech lavie,
oy jchi'iltac ti ta slequil no'ox yo'on
ti Rioxe it'ujeic yo' ti xcuxiic o ta
sbatel osile. [6] Ti x'elan ta slequil
no'ox yo'on it'ujeic yu'un ti Rioxe,
mu'nuc oy c'usi tspas li stuquique.
Ti persauc oy c'usi tspasique, mu
xvinaj ti ta slequil no'ox yo'on ti
Rioxe.
[7] Yech'o un scotol li jchi'iltaque
muc bu ista stuquic ti ch'abal smul
ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox ti
much'utic it'ujeic ta slequil yo'on
ti Rioxe, istaic xa ti ch'abal smul
ch-ileique. Li jlome ti chalic ti persa
oy c'usi tspasic yo' ch'abal o smul
ch-ileic yu'un ti Rioxe, muc x'ac'bat
xch'unic yu'un ti Rioxe ti ja' ch'abal
o smul ch-ileic mi iyich'ic ta muc'
ti Jesuse. [8] Ts'ibabil onox sc'oplalic
ta sc'op Riox chac li'i: "Ich'aybat
sjolic yu'un ti Rioxe yo' mu xch'unic
oe, yo' mu xa'iic oe, yo' mu xilic oe.
Yech o c'al tana", xi ts'ibabil. [9] Iyal
onox ti David uque:

Li jchi'iltactique tsnopic ti ja'
ch'abal o smul ch-ileic yu'un
Riox li smantaltaque.
Pero yech no'ox, yu'un mu
xch'un yu'unic.
Ta sta yora ti ja' chich'ic o
casticoe.
Co'ol xchi'uc pets' ya'el yu'un mu
sna'ic mi ja' chich'ic o castico.
[10] Mu x'ac'bat xch'unic yu'un ti
Rioxe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osile.
Yu'un tspasatic ta ma'sat ya'el.

Ch-ac'batic castico ta sbatel osil,
xi sts'ibaoj comel ti Davide.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan i'iq'ueic yu'un Riox ti much'utic ma'uc jurioetique

[11] Lavi mu xch'unic li jchi'iltac
ta israelale, mu me xanopic
ti mu xa much'u ta xch'un ta
ts'acale. Oy to much'u ta xch'un. Ti
x'elan mu xch'unic li jchi'iltaque
ja' yo' xach'unic o ti chacuxiic
ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti
ma'uc j'israeloxuque. Ti vo'oxuc
chach'unique, ja' yo' xpich' o
yo'onic li jchi'iltaque yo' xch'unic o
uque. [12] Ti mu xch'unique, oy c'usi

xtun o, ja' yo' sta o scuxlejalic li
crixchanoetic ta sjunlej balamile.
Pero más to lec c'alal xch'unic
ti jmomticotique ti sc'oplal onox
chcuxiic ta sbatel osile.
13 Ti Rioxe liyac'be cabtel ti
chacalbeic li c'usi yaloje, vo'oxuc
ti ma'uc j'israeloxuque. Yech'o un
persa ta jpas li c'usi yalojbone.
14 Yu'un ja' ta jc'an ti ta xpich' o
yo'onic jayvo'uc li jchi'iltaque
ti xc'uxubinojoxuc xa ti Rioxe
yo' xch'unic o uque, yo' xcuxiic
o ta sbatel osil uque. 15 Ti x'elan
ich'ayatic yu'un Riox li jchi'iltaque,
ja' xa ch-iq'ueic yu'un Riox li
crixchanoetic ta sjunlej balamile.
Pero más to lec c'alal xch'unic
ti jmomticotique ti sc'oplal onox
chcuxiic ta sbatel osile. 16 Ti
jayvo'oticotic ti st'ujojoticotic onox
ti Rioxe ti sc'oplal chicuxioticotic
ta sbatel osile, mu onox bu
xch'ayojoticotic o. Co'oloticotic
xchi'uc jpich' arina ya'el ti
tsq'uelanbeic Riox li jchi'iltaque. Ti
paleetique tstuch'ic loq'uel jset', ta
xchic'beic ti Rioxe, pero ac'bil scotol
chil ti Rioxe. Li jset'e ja' seña ti jtot
jme'ticotic ti ta más vo'nee. Pero
ti Rioxe ta onox xich' spich'lej, ja'
seña ti jmomticotic ti chch'unic
to ta ts'acale. Ti jtot jme'ticotic ti
ta más vo'nee, co'ol xchi'uc yisim
ts'unbalal olivo ya'el yu'un ba'yi
it'ujeic yu'un ti Rioxe. Vo'oticotic ti
jch'unojticotic xa ti ja' istoj jmultic
ti Jesucristoe, ja' sc'oboticotic ya'el
xchi'uc ti jmomticotic ti chch'unic
to ta ts'acale.
17 Li yan jchi'iltaque co'olic xchi'uc
sc'ob ya'el li ts'unbalal olivoe, pero
ijecatic loq'uel ya'el yu'un mu
xch'unic. Ja' xa tey lats'acatic ya'el,
vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque, ti
co'oloxuc to'ox xchi'uc c'ob te'tical
olivo ya'ele. Ja' xa quibelinojtic
ya'el jcotoltic li ts'unbalal olivoe.
18 Pero mu me xatoy o abaic. Mi
chatoy abaique, chopol. Na'ic me
ti manchuc ba'yi it'ujeic ti jtot
jme'ticotic ti ta más vo'nee, muc
xat'ujeic ti yechuc uque. Lavi
lat'ujatique, ja' ti it'ujeic ti jtot
jme'ticotique. Ja' xa avibelinojic
ya'el uc.
19-20 Vo'oxuc ti ma'uc
j'israeloxuque, mi oy chavalic yech
chac li'i: “Ti x'elan ijecatic loq'uel
li c'ob ts'unbalal olivo ya'ele, yu'un
vo'otic onox chquich'tic ts'aquel”, mi
xachiique, yech. Ti ijecatic loq'uel
ya'ele, yu'un mu xch'unic ti ja' istoj
jmultic ti Cajvaltic Jesuse. Yan li
vo'oxuque ach'unic xa, yech'o ti
lats'acatique. Pero mu me xatoy o
abaic chac c'u cha'al istoy sbaic li
yan jchi'iltaque, ich'o me abaic ta
cuenta. 21 Lavi istoy sbaic li yan
jchi'iltac ta israelale, muc x'aq'ueic
ta pertonal yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox
yech mi chatoy abaic uque, mu
xayaq'uic ta pertonal. 22 Q'uelavilic,
ti Rioxe lec yo'on, pero chac' castico
noxtoc. Yu'un iyac'be castico ti
much'utic muc x'ich'on o ta muq'ue.
Ja' scasticoic ti ich'ayatic yu'un
ti Rioxe. Mi j'ech'el chach'unic
ti chac' acuxlejalic ta sbatel osil
li vo'oxuque, chaxc'uxubinic. Ti
mi avicta abaique, chach'ayatic
uc. 23 Li jlom jchi'iltaque, mi
chictaic xch'unel li c'usi chcuxiic
o ti yalojique, chich'ic ts'aquel
ya'el noxtoc. Ti Rioxe xu' ta sts'ac
yu'un tsots syu'el. 24 Li vo'oxuque

lats'acatic ta ts'unbalal olivo ya'el ti
te'tical olivooxuc ya'ele. ¿Mi'n la ja'
xa mu sts'acatic ya'el li jchi'iltaque
ti ja' onox sc'ob li ts'unbalal olivo
ya'ele?

Ja' li' yaloj ti chch'unic to ti j'israeletique

25-26 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta
jc'an ti chava'ibeic smelol c'usi
yaloj ti Rioxe yo' mu xanopic o
ti mu xa much'u xastaic vo'oxuc
ti ma'uc j'israeloxuque. Lavie ep
jchi'iltac ti mu xch'unique. Ja'to ta
xch'unic ti jmomticotique ti jayvo'
t'ujbiloticotic ti chicuxioticotic ta
sbatel osile ti c'alal sts'aqui ti jayvo'
sc'oplal cha'iq'ueic yu'un ti Rioxe. Ja'
yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Ti much'u ta stoj amulique ja'
achi'ilic ta israelal.
Ja' tslecubtas avo'onic ti
smomoxuc Jacove yo' mu xa
xasa' o amulique.
27 Ja' yech ta xc'ot ti c'alal
chacac'beic pertonal yu'un
lamulique,

xi ti Rioxe.
28 Lavi mu xch'un li jchi'iltaque
ti ja' xa chac' cuxlejal ta sbatel
osil ti Jesuse, mu xc'anatic yu'un
ti Rioxe. Ti mu xc'anatique, ja' yo'
xach'unic o li vo'oxuque. Pero ti
jmomticotique ta to xlic xch'unic,
yu'un ja' yech albilic yu'un Riox ti
jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee. 29 Ti
Rioxe más yac'ojboticotic bentisyon
yu'un st'ujojoticotic onox, yech'o ti
ta onox x'iq'ueic ti jmomticotique.
30 Ti achi'ilic ti ta vo'nee muc xich'ic
ta muc' ti Rioxe. Lavi mu xch'unic
li jchi'iltaque, yech'o ti vo'oxuc xa
laxc'uxubinique. 31 Ja' no'ox yech
lavie jchi'iltac xa mu xch'unic, pero
ta to xc'uxubinatic ti jmomticotique
chac c'u cha'al chac'uxubinatic
lavie. 32 Yu'un jcotoltic chopol
liyilotic ti Rioxe, yech'o un co'ol
lixc'uxubinotic chac c'u cha'al yaloj
onoxe.
33 Ti Rioxe p'ij tajmec. Toj lec
ti c'usi tsnope. Muc much'u sna'
snopel yech. 34 Ja' chac c'u cha'al
iyal ti jun yaj'alc'op ti ta vo'nee:
"Stuc no'ox ti lec tajmec c'usi
tsnop ti Rioxe. Muc much'u xu'
xchanubtason. 35 Muc much'u ba'yi
iyac'be smoton ti ts'acal to ispac ti
Rioxe", xi. 36 Li c'usitic oye ja' spasoj
scotol. Ja' xchabioj scotol. Ja' ta
xquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Toj
lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti c'usi tsc'an ta jpastic yu'un ti quich'ojtic xa ta muc' ti Rioxe

12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, lavi
sc'anojoxuc ti Rioxe, ja' tsc'an ti
chavac' abaic entrucal ajunlejique.
Ti c'u sjalil cuxuloxuque, ch'unic ti
c'usi chayalbeique. Yu'un ja' yech
ta ich'el ta muc' ti Rioxe. 2 Lavi lec
xa avo'onique, ja' xa me xanopic li
c'usitic leque. Mu xa me xanopic
chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic
mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Mi ja'
xa chanopic li c'usitic leque, chul
ta ajolic c'usitic tsc'an ti Rioxe, ti
c'usitic lec chile.
3 Lavi ta xcal a'yuc c'usi yaloj ti
Rioxe, yech'o un chacalbe acotolic
ti mu me xanopic ti spas avu'unic
ta jun vinic scotol ti c'usitic tsc'an
pasbel ti Rioxe. Ta jujuntal tsc'an

chanopic ti c'usi chatunic o yu'un
ti Rioxe. 4 Ja' chac c'u cha'al li
vo'otique ti oy coc jc'obtique, ti
ep ta tos li c'usitic oy cu'untique,
pero stosoltosol c'usi chlaj tunuc
o cu'untic. 5 Ja' no'ox yechotic uc,
stosoltosol c'usi chitunotic o yu'un
ti Cristoe.
6 Lavi stosoltosol c'usi chitunotic o
yu'une, ja' ac'u jpastic ti c'usi yac'oj
jpastic jujune. Mi ja' ac'bilotic o ti
chcaltic a'yuc li sc'op Rioxe, ac'u caltic
chac c'u cha'al jch'unojtique. 7 Mi ja'
ac'bilotic o ti chimac'linvanotique,
ac'u mac'linvancotic. Mi ja' ac'bilotic
o ti chichanubtasvanotique, ac'u
chanubtasvancotic. 8 Mi ja' ac'bilotic
o ti ta jpatbetic yo'on li yane, ac'u
jpatbetic yo'onic. Mi ja' ac'bilotic o
ti ta jq'uelantic li c'usuc cu'untique,
sjunuluc me co'ontic ac'u jq'uelantic.
Mi ja' ac'bilotic o ti chinitvanotique,
sjunuluc me co'ontic ac'u nitvancotic.
Mi ja' ac'bilotic o ti ta jcoltatic ti
much'utic abol sbaique, sjunuluc me
co'ontic ac'u jcoltatic.
9 C'ano me abaic, mu me yechuc
no'ox xloc' ta aveic ti chac'an
abaique. Mu xa me xapasic li
c'usitic chopole; ja' xa me xapasic
li c'usitic leque. 10 Co'olco'ol xac'an
abaic. Co'olco'ol xavich' abaic
ta muc'. 11 Ja' tunanic yu'un ti
Cajvaltique, mu me xach'ajubic.
Sjunuluc me avo'onic xapasic.
12 Muyubajanic ti chacuxiic
ta sbatel osile. Cuchuc avu'unic
ilbajinel. C'oponic Rioxe jujun c'ac'al.
13 C'uxubinic mi oy much'u ch'abal
c'usuc yu'unique. Mi oy much'u ta
xch'amun anae, oteso.
14 Mi oy much'u chayilbajinique,
mu me c'usi chopol xavalbeic.
C'oponbeic Rioxe, c'anbeic bentisyon
ta stojol.
15 Mi oy c'usi lec ista junuc
achi'ilique, mu me chopluc xava'iic.
Junuc avo'onic uc chac c'u cha'al
jun yo'one. Mi oy much'u chat
yo'one, co'oltaso aba achi'uquic,
patbeic yo'on.
16 Co'oluc me ajolic. Mu me xatoy
abaic, mu me xat'ujic ti much'u
chavich'ic ta muq'ue. Mu me
xanopic ti mu xa much'u xastaique.
17 Mi oy much'u chayilbajine
chayutilane, mu me xapacbeic. Ja'
pasic li c'usi leque yo' mu sa' o
amulic li crixchanoetique. 18 Mu
me vo'oticoxuc xaliquesic c'op;
vo'oxuc xapajesic mi oy bu chlic
c'ope. 19 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque,
mu me xavac'beic castico ti
much'u chayilbajinique, ti much'u
chayutique. Mu c'usi xavalbeic.
Tey tstojbe Rioxe. Ja' yech ts'ibabil
ta sc'op Rioxe chac li'i: “Jtuc no'ox
chcac' castico”, xi ti Cajvaltique.
20 Ts'ibabil noxtoc: “Mi chvi'naj
lacrontae, ac'bo sve'el. Mi chtaquij
sti'e, ac'bo vo' yuch'. Mi yech
chapase, ja' chul o ta sjol ti ja'
capeme, tey chlaj yo'on”, xi ts'ibabil.
21 Ja' pasic li c'usitic leque yo' mu
xapasic o li c'usitic chopole.

13 Acotolic tsc'an chach'unbeic
smantal li jyu'eletique
xchi'uc li jmeltsanejc'opetique
yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe
ti oy jyu'eletique, ti oy
jmeltsanejc'opetique. Ja' yech isc'an
Rioxe ti i'ochique. 2 Ti much'utic mu
xich'ic ta muc' li jyu'eletique xchi'uc
li jmeltsanejc'opetique, ja' mu
xich'ic ta muc' ya'el ti Rioxe yu'un
ja' ta smantal ti oy jyu'eletique,

ti oy jmeltsanejc'opetique. Ti
much'utic tstoy sbaic ta stojol
li jyu'ele, ch-ac'batic castico
yu'un li jyu'ele. Mi tstoy sbaic
ta stojol li jmeltsanejc'ope, ja'
no'ox yech ch-ac'batic castico
yu'un li jmeltsanejc'ope. 3 Ti
oy li jyu'eletique xchi'uc li
jmeltsanejc'opetique, ma'uc yo'
xi'ic o ti much'utic lec li c'usitic
tspasique. Ja' yo' xi'ic o ti much'utic
chopol li c'usitic tspasique. Mi ja'
chac'an ti mu xaxi' o li jyu'ele, ti mu
xaxi' o li jmeltsanejc'ope, ja' paso
li c'usitic leque yo' lec o ac'oplale.
4 Ti ac'bil yabtelic yu'un ti Rioxe, ja'
yo' jun o avo'onique. Mi chopol li
c'usitic chapasique, xi'anic me yu'un
mu yechuc no'ox ti oy yabtelique,
xu' chaq'uic castico. Yu'un ja'
yabtelic ac'bilic yu'un ti Rioxe ti
chac'be castico ti much'utic chopol
li c'usitic tspasique. 5 Yech'o un ac'u
jch'unbetic li c'usi chalique. Ma'uc
no'ox yo' mu xiyac'botic o casticoe;
ja' yo' mu c'usi xal o co'ontique. 6 Ja'
no'ox yech tsc'an chavaq'uic tojel
aq'uel yu'un ja' yabtelic ac'bilic
yu'un ti Rioxe.

7 Aq'uic me ti c'usitic stu
li taq'uine. Mi chasc'anbeic
sloc' avosilique xchi'uc sloc'
atiendaique, ac'beic. Mi oy c'usi
yan taq'uin tsc'ane, ac'beic mi
oy c'usi chtun o yu'unique. Ich'ic
ta muc' li jyu'eletique xchi'uc li
jmeltsanejc'opetique yu'un ja' yech
isc'an Riox ti i'ochique.

8 Mi oy avilique, sutesic me. Le'e
xlaj ta sutesel. Li c'usi mu sna'
xlaje, ja' ti chic'uxubinvanotique.
Mi chic'uxubinvanotique, yu'un
jch'unojbetic xa scotol li smantaltac
Rioxe. 9 Ti Rioxe ja' yech yaloj
chac li'i: “C'uxubino me achi'iltac
chac c'u cha'al chac'uxubin aba
atuque”, xi. Mi ta jc'uxubintique,
mu jc'oponbetic yajnil, mu jmiltic,
mu xquelc'anbetic c'usuc yu'un, mu
jtic'betic smul, mu xpich' o co'ontic
li c'usuc yu'une, mu xquilbajintic.
10 Ti much'u chc'uxubinvane,
mu x'ilbajinvan. Yech'o un mi
chic'uxubinvanotique, jch'unojbetic
xa scotol li smantaltac Rioxe.

11 Ana'ojic ti ma'uc xa yora vayele.
Julavemotic xa ya'el yo' mu xa
jpastic o li c'usitic chopole, yo'
jpastic o li c'usitic leque. Ti c'alal
lic jch'untic li sc'op Rioxe, jal to'ox
sc'an xicuxiotic ta sbatel osil. Yan
lavie po'ot xa. 12 Co'ol xchi'uc po'ot
xa sacub ya'el li osile, po'ot xa
xloc' tal c'ac'al ya'el yu'un po'ot xa
xcol jvocoltic. Yech'o un ictaic xa
spasel li c'usitic chopole; ja' xa pasic
li c'usitic leque. 13 Ich'o amelolic
yu'un ta sac osiloxuc xa ya'el. Mu
xa me xayacubic. Yu'un ti c'alal
chayacubique, mu xavich' amelolic,
c'usuc no'ox xapasic, c'usuc no'ox
xavalic. Mu me xasa' avantsic, mu
me xasa' avajmulic, mu me xasa'ic
c'op, mu me yechuc no'ox xti'et
ajolic. 14 Ja' ac'u spasoxuc ta mantal
ti Cajvaltic Jesucristoe yo' spas o
avu'unic li c'usitic leque. Mu xa me
xanopic ti chapasic li c'usitic chal
avo'onique.

Ja' li' yaloj ti mu me xicta sba cu'untic ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe

14 Mu me xalabanic li
jchi'iltactique ti mu to ta
xch'unic lec li sc'op Rioxe, lec me

xac'oponic. 2 Oy xa jlom xch'unojic
ti xu' slajesic scotol li ve'lile. Yan
li much'utic mu to ta xch'unic
lec li sc'op Rioxe, t'ujbil ti c'usi
tslajesique. Ja' no'ox ta slajesic li
c'usitic ta xch'i ta yut moque. 3 Ti
much'u tslajes scotol li ve'lile mu
me ya'uc slaban li much'u t'ujbil
c'usi tslajese. Ja' no'ox yech ti
much'u t'ujbil c'usi tslajese, mu me
ya'uc sa'be smul ti much'u tslajes
scotol li ve'lile. Yu'un acotolic
sc'anojoxuc ti Rioxe. 4 ¿C'u yu'un
chasa'be smul achi'il ti ma'uc
yajvalote? Ja' yiloj stuc ti Rioxe
mi oy smul, o mi ch'abal, yu'un ja'
yajval. Xu' tscolta yo' spas o yu'un li
c'usitic leque.

5 Oy jlom jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe tsnopic ti persa oy
c'usi c'ac'alil ta jchabitique chac c'u
cha'al ixchabiic ti vo'ne moletique.
Pero oy jlom tsnopic ti mu persauc
jchabitique, co'ol no'ox cha'iic
jujun c'ac'al. Yech'o un ac'u jnoptic
jujuntal ti c'u x'elan chca'itique. 6 Ti
much'utic persa ta xchabiic c'ac'ale,
yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an
ti Cajvaltique. Yan ti much'utic mu
persauc cha'iique, yu'un xch'unojic
ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Ti
much'utic tslajesic scotol li ve'lile,
yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti
Cajvaltique. Yan ti much'utic t'ujbil
c'usi tslajesique, yu'un xch'unojic ti
ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yu'un
co'ol "colaval" xutic ti Rioxe ti c'alal
oy c'usi tslajesique.

7 Mi jun muc much'u sna' ti c'u
x'elan cuxule, mi ja'uc sna' c'usi
ora ta xcham. 8 Lavi cuxulotique,
yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique.
Mi lichamotique, yu'un ja' yech
tsc'an noxtoc. Lavi cuxulotique, mi
lichamotique, ja' onox cajvaltic.
9 Ti icham ti icha'cuxi ti Cristoe, ja'
icajvalintic o, ac'u mi xichamotic,
ac'u mi cuxulotic.

10 Yech'o un mu c'u stu ti ta
jsa'betic smul li jchi'iltique. Mu c'u
stu ti ta jp'ajtique. Yu'un jcotoltic
chc'ot jva'an jbatic ta stojol ti
Cristoe. Ja' chiyalbotic ti bu
chibatic ta sbatel osil jujuntale. 11 Ja'
yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Vo'on Rioxon ti cuxulon ta
sbatel osile,
ta sta yora ti scotol
crixchanoetic chisquejletaique.
"Vo'ot no'ox jpasvanejot ta
mantal", chiyutic,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. 12 Yech'o
un jujuntal chc'ot calbetic ti Rioxe
ti c'u x'elan li'ech'otic li' ta sba
balamile.

13 Yech'o un mu xa me jsa'be jba
jmultic. Mu me vo'oticuc ta jmultic
ti chicta sbaic ta xch'unel sc'op Riox
li jchi'iltactique. 14 Li vo'one jch'unoj
c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesuse ti muc
bu chopol jtosuc li ve'lile. Pero mi
oy much'u tsnop ti ta sta o smul mi
c'usuc no'ox slajese, más lec ti mu
ya'uc slajese. Mi islajese, ta onox
sta smul. 15 Vo'oxuc ti ach'unojic xa
ti xu' jlajestic scotol li ve'lile, mi
vo'oxuc ta amulic ti chicta o sbaic
ta xch'unel sc'op Riox ti much'utic
t'ujbil no'ox c'usi tslajesique, más
lec ti mu ya'uc alajesique. Ti mi
chalajesique, yu'un muc bu c'ux
ta avo'onic li jchi'iltactique. Ti
Cajvaltique c'uxotic ta yo'on
jcotoltic yu'un iyac' sba ta milel ta
scoj jmultic. 16 Yech'o un ich'o me
abaic ta cuenta yo' ti mu xjoyp'ij

o ta chopol li c'usi leque. 17 Lavi
chispasotic ta mantal ti Rioxe, stac'
xquictatic li ve'liletique yu'un ma'uc
tsots sc'oplal. Ja' tsots sc'oplal ti lec
li c'usitic ta jpastique, ti mu xlic
cu'untic c'ope, ti jun co'ontique ja' ti
xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue. 18 Ti
much'u ja' yeche ja' yich'oj ta muc'
ti Cristoe. Lec ch-ile yu'un ti Rioxe;
lec ch-ile yu'un li crixchanoetique.
19 Yech'o un ja' ac'u jpastic ti
c'usi jun o co'ontic jcotoltique yo'
co'olco'ol bal xca'i jbatique. 20 Mu
me ta scojuc no'ox ve'lil tsoc
cu'untic ti much'utic xch'unojic
li sc'op Rioxe. Scotol li ve'lile lec,
pero ja' chopol mi ta scoj no'ox ve'lil
chicta sba cu'untic ti much'utic
mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe.
21 Mi chquiltic ti chicta o sbaique,
mu ya'uc jti'tic ti'bol, mu ya'uc
cuch'tic pasem ya'lel uva, mu me
c'usi yan jpastic yo' ti mu xicta
o sbaique. 22 Mi ach'unojic ti lec
scotol li ve'lile, lec. Sna'oj ti Rioxe
ti ja' yech ach'unojique. Ja' no'ox
tsc'an chanopic mi yech tsc'an ti
c'usuc no'ox chalajesique. Mi yech
tsc'an chava'iique, lec. Ja' chopol
mi c'un to chlic anopic ti ata o
amulic ti alajesique. 23 Pero mi oy
much'u persa no'ox chac' ti ta slajes
ti c'usi xch'unoj ti tsta o smul ta
stojol ti Rioxe, tsta onox smul mi
tslajese. Mi ma'uc no'ox ta jpastic
li c'usi jch'unojtique, mi persa
no'ox chcac'tic ti ta jpastic ti c'usi
jch'unojtic ti mu xu' jpastique, ta jta
onox jmultic.

15 Vo'otic ti jna'ojtic xa c'u
x'elan smelol li sc'op Rioxe,
ac'u quictatic spasel ti c'usitic jun o
co'ontic jtuctique. Ja' ac'u jpastic ti
c'usitic mu xicta o sbaic li much'utic
mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe.
2 Ja' ac'u jpastic jujun ti c'usitic ta
xch'unic o más li sc'op Rioxe. 3 Mi
ja'uc ti Cristoe, muc spas ti c'usi
jun o yo'on stuque, icuch yu'un
ilbajinel. Ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil
ta sc'op Rioxe ti c'usi iyalbe ti
Stote: “Ti much'utic mu xasc'ane,
mu xisc'an uc”, xut ti Stote, xi
ts'ibabil. 4 Scotol li c'usi ts'ibabil
ta sc'op Rioxe ja' chip'ijubotic o,
yech'o ti mu xquicta jbatic c'alal mu
xisc'anotic li crixchanoetique, yu'un
jpatoj co'ontic ti chicuxiotic onox
ta sbatel osile. 5 Ja' tspat co'ontic ti
Rioxe yo' mu xquicta o jbatic c'alal
mu xisc'anotic li crixchanoetique.
Ac'u scoltaoxuc yo' co'ol o ajolique
yu'un ja' yech tsc'an ti Cristoe. 6 Mi
co'ol ajolique, lec sc'oplal avu'unic
ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja'
ti Stote.

Ja' li' yaloj ti ep namal crixchanoetic iyalbe sc'op Riox ti Pabloe

7 Yech'o un co'olco'ol xac'an abaic
chac c'u cha'al sc'anojotic ti Cristoe
yo' x'ich'e o ta muc' ti Rioxe. 8 Lavi
ay stoj jmultic ti Cristoe, vo'otic li
juriootique, ja' ic'ot ti c'usi i'albatic
ti ba'yi jtotique, ja' ivinaj o ti yech ti
c'usi chal ti Rioxe. 9 Yech'o ti ava'iic
uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque,
ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Rioxe yo'
“colaval” xavutic o uque. Ja' onox
yech ts'ibabil chac li'i:

Vo'on chcalbe ya'iic ac'oplal li
namal crixchanoetique.
Chacac' ta ich'el ta muc',

xi. 10 Ts'ibabil noxtoc:

Li namal crixchanoetique ta sta
yora ti jun yo'onic chac c'u

cha'al jun co'ontic vo'otic ti
st'ujojotic onox ti Rioxe,
xi. 11 Ts'ibabil noxtoc:
Li namal crixchanoetique chlic
yalic ti lec c'usi tspas ti Rioxe.
Ep crixchanoetic ta sjunlej
balamil ja' yech chlic yalic,
xi. 12 Ti Isaías uque ja' yech ists'iba
chac li'i:
Ta to xtal jun jchi'iltic, ja' smom
ti Isaie.
Ja' tspas ta mantal noxtoc li
namal crixchanoetique.
Ta xch'unic ti ja' ch-ac'bon
scuxlejalic uque, xi.
13 Lavi ach'unic xa ti chac'
acuxlejalic ta sbatel osil ti Rioxe,
ac'u spat avo'onic ti Ch'ul Espíritue
yo' xamuyubajic oe, yo' mu c'usi xal
o avo'onique.
14 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, jna'oj ti lec
xa avo'onique. Xana'ic xa li c'usitic
leque, yech'o ti xu' xa xap'ijubtas
abaique. 15 Ti lajts'ibabeic li vun
li'i, ja' ti bu tsc'an chapasique yo'
mu xch'ay o xava'iique. Yu'un ja'
sva'anojon o ti Rioxe ti chcal a'yuc
ti c'usi yaloje, yech'o ti muc bu
xi'em lacalbeique. 16 Ja' st'ujojon o
ti chacalbeic ti chac' jcuxlejaltic
ti Jesucristoe, vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque. Ja' yech chitun
chac c'u cha'al ti paleetique ti ja'
yabtelic chac'beic smoton ti Rioxe.
Li smoton Riox chcac'be li vo'one,
vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Yu'un
lec xa chayilic ti Rioxe lavi ach'unic
xae. Ja' laslecubtasbe avo'onic ti
Ch'ul Espíritue.
17 Lavi liscolta ti Jesucristoe
ep litun yu'un ti Rioxe. 18-19 Pero
mu'nuc ipas cu'un ta jtuc, ja'
liscolta ti Cristoe. Ja' ti icalbe ya'i
lachi'ilique ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cristoe, vo'oxuc ti
ma'uc juriooxuque. Ja' liscolta ta
yalel a'yuc ti c'usi icale, ja' liscolta
ta spasel ti c'usi ijpase. Icac' iluc
slequilal syu'elal Riox. Ilecub
yo'onic ta syu'el ti Ch'ul Espíritue ti
jun xchi'uc ti Rioxe. Ti c'alal lic cale,
ijtambe yalel a'yuc ta Jerusalén.
Buyuc no'ox ical ech'el a'yuc, lic'ot
c'alal estado Ilírico. 20 Ja' no'ox ta
co'on chcalbe ya'iic ti much'utic mu
to bu ya'yojic c'usi yaloj ti Cristoe.
Ma'uc icalbe ya'iic ti much'utic
ya'yojic xae yu'un mu jc'an xba jtic'
jba yo' bu chalic a'yuc li yane. 21 Ja'
yech ta jpas chac c'u cha'al ts'ibabil
ta sc'op Rioxe:
Li much'utic muc bu ya'yojic ta
jmoj sc'oplal ti Cajvaltique,
ta x'albat ya'iic.
Ja' ta xich'ic ta muc',
xi ts'ibabil.

Ja' li' yaloj ti tsnop chbat ta Roma ti Pabloe

22 Ja' mu jayicon o yech'o ti mu
xu' chtal jvula'anoxuc ta orae.
Ep xa ta ech'el ijnopilan ti chtal
jvula'anoxuque. 23-24 Pero lavie laj
xa calbe scotolic li'toe, lixocob xa.
Chibat xa c'alal España. Ti c'alal
xibate, tey ch-ech jvula'anoxuc
yu'un vo'ne onox jnopoj ti chtal
jvula'anoxuque. Ti c'alal xlaj
jc'opon jbatique, tey xanopic mi
chacoltaicon c'uuc yepal ti c'alal
xibat ta Españae. 25 Lavie chibat
ta Jerusalén, chba cac'be comel
smoton li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Riox teyo'e. 26 Yu'un istsobic
taq'uin li jchi'iltactic ta xch'unel

sc'op Rioxe ta estado Macedoniae
xchi'uc li' ta estado Acayae yu'un la
tscoltaic li jchi'iltactic ta Jerusalene,
ja' ti much'utic me'one. 27 Sc'an no'ox
yo'on stuquic ti istsobique. Lec
ti x'elan ispasique yu'un sna'ojic
ti vo'oticotic ta jcuentaticotic ti
iya'iic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Cristoe. Ja' no'ox
yech tsc'an chana'ic uc. Lec mi
ja' yech chanopic uque. 28 Ti c'alal
xlaj cac' comel li taq'uine, tey ch-
ech' jvula'anoxuc ti c'alal xibat ta
Españae. 29 Ti c'alal xiyule, jna'oj ti
chiyac'botic bentisyon jcotoltic ti
Cristoe.

30 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, oy c'usi chacalbeic
yu'un co'ol chispasotic ta mantal
ti Cajvaltic Jesucristoe, yu'un
jc'anoj xa jbatic ti co'ol xchi'inojotic
ti Ch'ul Espíritue. Mu me xch'ay
xava'iic ti chac'oponbecon Rioxe.
31-32 Ja' albeic ti Rioxe ti mu me
xismilic ti jchi'iltac tey ta Judeae,
ja' ti much'utic mu xich'ic ta muc'
ti Cajvaltic Jesuse. Xchi'uc ti
lec me stsac smoton taq'uinic ti
chquich'beic ech'el ti much'utic
xch'unojic sc'op Rioxe ta Jerusalene.
Mi lec lisut tale, jun co'on ti c'alal
xiyul yo' bu nacaloxuque mi yech
tsc'an ti Rioxe. Co'ol jun co'ontic.
33 Ac'u xchi'inoxuc ti Rioxe ti ja'
tspas ta jun co'ontique.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti jromaetique

16 Li jme'tic Febee ja' chtun
yu'unic ti much'utic
xch'unojic sc'op Rioxe li' ta jteclum
Cencreae, ja' chayich'beic tal li
jvune. 2 Ich'ic me ta muc' yu'un ja'
yech tsc'an ti Cajvaltique. Yu'un ja'
yech tsc'an chquich' jbatic ta muc'
vo'otic ti jch'unojtic xa li sc'op Rioxe.
Ac'beic ti c'usi chtun yu'une yu'un
ep xa ic'uxubinvan. Lisc'uxubin xa
uc.

3 Chabanuc xavalbeic li Prisilae
xchi'uc smalal, ja' li Aquílae,
yu'un co'ol chitunoticotic yu'un
ti Jesucristoe. 4 Ti c'alal lismilic
oxe, ja' lispojic. Jutuc xa muc xlajic
o. Coliyal ti lispojique. Mu jtucuc
no'ox yech chcal; ja' yech chalic
uc li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe ti co'ol ma'uc juriooxuc
xchi'uque. 5 Chabanuc xavalbeic uc
li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Rioxe
ti tey tstsob sbaic ta sna li Aquílae.
Chabanuc xavalbeic li Epenetoe,
yu'un jc'anoj jbaticotic xchi'uc. Ja'
ba'yi ixch'un sc'op Rioxe li' ta estado
Acayae. 6 Chabanuc xavalbeic
li Maríae ti ep xa lascoltaique.
7 Chabanuc xavalbeic li cha'vo'
jchi'iltaque, ja' li Andrónicoe xchi'uc
li Juniase, ti co'ol li'ochoticotic
ta chuquel xchi'uquique. Vinajem
sc'oplalic ti chalic a'yuc li sc'op
Rioxe. Ja' ba'yi ixch'unic; li vo'one
ts'acal to ijch'un.

8 Chabanuc xavalbeic li Ampliase,
li jchi'iltic ta yich'el ta muc' ti
Cajvaltique, yu'un jc'anoj jbaticotic
xchi'uc. 9 Chabanuc xavalbeic li
Urbánoe, ti co'ol chitunotic yu'un
ti Cajvaltic Jesucristoe. Chabanuc
xavalbeic li Estáquise ti jc'anoj
jbaticotic xchi'uque. 10 Chabanuc
xavalbeic li Apelese ti iyac' iluc
ti sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti
Cristoe. Chabanuc xavalbeic li
much'utic tey ta sna li Aristóbuloe.
11 Chabanuc xavalbeic li jun

jchi'ile, ja' li Erodione. Chabanuc
xavalbeic ti jayvo' tey ta sna li
Narcisoe ti yich'ojic ta muc' ti
Cajvaltique. 12 Chabanuc xavalbeic
li cha'vo' antse, ja' li Trifénae
xchi'uc li Trifósae ti co'ol chtunic
yu'un ti Cajvaltique. Chabanuc
xavalbeic li jme'tic Pérsidae ti
jc'anojtic jcotoltique, ti ep xa itun
ta stojol ti Cajvaltique. 13 Chabanuc
xavalbeic li Rufoe xchi'uc li sme'e
ti lec xch'unojic li sc'op Rioxe. Co'ol
xchi'uc jme' ica'i yu'un lixc'uxubin.
14 Chabanuc xavalbeic li Asíncritoe,
xchi'uc li Flegóntee, xchi'uc li
Ermase, xchi'uc li Patróbase, xchi'uc
li Ermese. Chabanuc xavalbeic
scotol li much'utic tey xchi'uquique.
15 Chabanuc xavalbeic li Filólogoe,
xchi'uc li jme'tic Juliae, xchi'uc li
Néreoe, xchi'uc li svixe, xchi'uc li
Olímpase, xchi'uc scotol li much'utic
tey co'ol tstsob sba xchi'uquique.
16 Tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti
ac'anoj abaique. Chabanicoxuc la
xal scotol li jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Riox ti tstsob sbaic ta jujun
temploe.
17 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, oy c'usi chacalbeic.
Tsc'an chaq'uelic mi muc bu tey
achi'uquic ti much'utic yo'onuc
stsob svinique. Ti much'utic yech
tspasique chlo'lovanic no'ox yu'un
ma'uc yech xch'unojic chac c'u
cha'al ach'unojique. Ti much'utic
yeche mu me xachi'inic. 18 Yu'un
ma'uc ta xch'unic li c'usi lec chil ti
Cajvaltic Jesucristoe. Ja' tspasic ti
c'usi chal yo'onique. Tsc'anic ich'el
ta muc'. Ja' tslo'loic ti much'utic
ta xch'unic ta ora chilique. Toj lec
xa ya'el li c'usitic chalique. 19 Yan
li vo'oxuque vinajem ac'oplalic ti
ach'unojic li sc'op Rioxe, yech'o ti
jun co'on avu'unique. Pero p'ijanic
me, mu me c'usuc no'ox xach'unic.
Ja' me xach'unic li c'usi leque; mu
me xach'unic li c'usi chopole. 20 Ti
Rioxe ti ja' tspas ta jun co'ontique,
chascoltaic yo' mu xcuch o yu'unic
ti much'utic chtunic yu'un ti pucuje,
yo' vo'oxuc xcuch o avu'unique.
Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic
Jesucristoe.
21 Chabanicoxuc la xal li Timoteoe
li jchi'il ta yalel a'yuc c'usi yaloj
ti Cristoe. Chabanicoxuc la xal li
oxvo' jchi'iltac ta israelale, ja' li
Lucioe, xchi'uc li Jasone, xchi'uc li
Sosípatere.
22 Vo'on Tercioon, vo'on ijts'ibabe
li svun Pablo li'i. Chacalbeic uc
ti chabanicoxuque yu'un co'ol
quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltique.
23 Chabanicoxuc la xal li Gayoe
ti yac'ojbon ta ch'om sna vo'on li
Pabloone, xchi'uc ti yac'oj ta ch'om
sna ti ta jtsob o jbaticotic xchi'uc
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. Chabanicoxuc la xal uc li
Erastoe, ja' ti ochem ta tesoreroal li'
ta jteclume. Chabanicoxuc la xal li
Cuartoe ti xch'unoj sc'op Riox uque.
24 Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti
Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti stuc no'ox p'ij ti Rioxe, ti tsots syu'ele

25 Ti Rioxe tsots syu'el, xu'
chascoltaic yo' xach'unic o más ti
c'usi yaloje. Ja' yech chal li sc'op
Rioxe ti chcal a'yuque yu'un ja'
yaloj ti Jesucristoe. Yu'un ja' onox
yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal
to'ox li vinajel balamile ti chacuxiic

ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque, pero mu to'ox bu
vinajem. **26** Lavie ivinaj xa, yu'un
ica'ibeticotic xa smelol ti ja' yech
ists'ibaic comel ti yaj'alc'optac Riox
ti ta más vo'nee. Lavie iyal xa ti
Riox cuxul ta sbatel osile, ti ac'u xa
vinajuc ta sjunlej balamil ti ja' chac'
jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesucristoe
yo' xach'unic o uque.

27 Lavi x'elan isnop ti Rioxe ti stuc
no'ox p'ije, ti iyac'be stoj jmultic ti
Jesucristoe, yech'o ti ja' ta xquich'tic
ta muc' ta sbatel osile.

LI'I JA' PRIMERO SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA CORINTOE

1 1-2 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon
ti Jesucristoe, yu'un ja' yech
isc'an ti Rioxe. Chajc'oponticotic
tal ta vun xchi'uc li Sóstenese,
vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox
li' ta jteclum Corintoe. Lec xa
avo'onic yu'un ach'unic xa ti ja'
istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe,
yech'o ti xch'amaloxuc xa ti Rioxe.
Co'oloxuc xa xchi'uc ti much'utic
ja' yajvalinojic ti Cajvaltic
Jesucristoe ti butic nacajtique. Jun
no'ox cajvaltic ta jcotoltic. 3 Ac'u
yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox
ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu
me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti "colaval ti avac'ojbe crasia li jcorintoetique", xut Riox ti Pabloe

4 Li vo'one scotol c'ac'al "colaval"
chcut ti Rioxe ti yac'ojboxuc
crasiae yu'un ti avich'ojic ta muc' ti
Jesucristoe. 5 Lavi ach'unic ti ja' istoj
jmultic ti Jesucristoe, yech'o un
p'ijoxuc xa. Xana'ic xa yalel li sc'op
Rioxe, xava'ibeic xa smelol. 6 Ti
c'alal lacalbeic c'usi yaloj ti Cristoe,
ach'unic, yech'o ti lap'ijubic xae.
7 Mu xa c'usi yan chac'anic, ataojic
xa scotol yo' xapasic o ti c'usitic lec
chil ti Rioxe. C'ajom xa amalaojic
c'usi ora ta xcha'sut tal ti Cajvaltic
Jesucristoe. 8 Ti Rioxe chascoltaic
scotol c'ac'al yo' ch'abal o amulic ti
c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta
sbatel osil scotol crixchanoetic ti
Cajvaltic Jesucristoe. 9 Ti Rioxe jmoj
ti c'usi chale. Yaloj onox ti chco'olaj
joltic xchi'uc ti Xch'amale, ja' ti
Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti ixch'aculan sbaic ti much'utic xch'unojic sc'op Rioxe ta Corintoe

10 Lavi chitun yu'un ti Cajvaltic
Jesucristoe, oy c'usi chacalbeic
vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe. Co'ol me xanopic
ti c'usi chavalique xchi'uc ti
c'usi chapasique. Mu me xach'ac
abaic. 11 Yu'un ca'yoj ti muc bu
toj lec xavil abaique, yech'o ti
x'elan chacalbeique. Ja' liyalbe li
xchi'iltac Cloee. 12 Ca'yoj ti oy ja'
yech chavalic chac li'i: "Li vo'one
ja' ta jch'un c'usi chal ti Pabloe.

Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal
ti Apolose. Li vo'one ja' ta jch'un
c'usi chal ti Pedroe. Li vo'one ja' ta
jch'un c'usi chal ti Cristoe", xachiic.
13 ¿Mi'n la chixch'aculanotic ti
Cristoe? ¿Mi'n la vo'on licham ta
cruz ta scoj amulic? ¿Mi'n la vo'on
ta jcuenta avich'ic vo'? 14 Coliyal ti
Rioxe ti muc bu ep lacac'be avich'ic
vo'e. Ja' no'ox icac'be yich'ic vo' li
Crispoe xchi'uc li Gayoe. 15 Yech'o
un li vo'oxuque mu xu' chavalic ti
vo'on ta jcuenta avich'ic vo'e. 16 Ja'
no'ox icac'be yich'ic vo' noxtoc
sjunlejic ta na li Estéfanase. Mu jna'
mi oy to van much'u yan icac'be
yich' vo'. 17 Ti Cristoe ma'uc listac
ta ac'-ich'vo'; ja' listac ta yalel
a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osile. Mu'nuc chcac'be yil li
crixchanoetique ti p'ijon tajmeque.
Ti yechuc ta jpase, mu xch'unic
ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti
Cristoe.

Ja' li' yaloj ti ja' ac'bil syu'el ti Cristoe, lislecubtasbotic co'ontic, lisp'ijubtasotic

18 Ti icham ta cruz ta scoj jmultic
ti Cajvaltic Jesucristoe, mu c'usi
bal o cha'iic ti much'utic ch-ochic
onox ta c'oc' ta sbatel osile. Yan
li vo'otique ti chicuxiotic ta
sbatel osile, bal chca'itic yu'un ja'
islecubtas o co'ontic ti Rioxe. 19 Ja'
chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op
Rioxe:

Ti much'utic p'ijic ti yalojique,
ti xpoj yu'un sba stuquic ta
castico ti yalojique,
chcac' iluc ti yech no'ox tstoy
sbaique,

xi ts'ibabil.

20 Q'uelavilic c'u x'elan sc'oplalic ti
much'utic p'ijic ti yalojique, xchi'uc
ti much'utic sna' xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc
ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic
xchanel li c'usitic oy ta sba balamile.
Ti Rioxe iyac' xa iluc ti mu xcuxiic
o ta sbatel osil li sp'ijilique. 21 Ti
Rioxe snopoj onox ti mu xicuxiotic
o ta sbatel osil li jp'ijiltique. Yech'o
un isnop ti ja'to chicuxiotic o ta
sbatel osil mi ijch'untic ti ja' istoj
jmultic ti c'alal icham ta cruz ti
Cristoe. Ac'u mi chalic ti mu c'u bal
o ti x'elan chcalticotique, pero bal.
22 Li jchi'iltac ta jurioale ja' no'ox
tsc'an tsq'uelic mi yech ti oy syu'el
ti Jesuse. Ja' no'ox yech lachi'ilic
uque, ja' no'ox tsc'an tsq'uelic mi
xp'ijubic o li sc'op Rioxe. 23 Ti c'alal
chcalbe li jchi'iltac ta jurioale ti
istoj jmultic ta cruz ti Cristoe, "¿mi
jch'un to ti chcoltavane ti chamem
xae?" xiic. Ja' no'ox yech lachi'ilic
uque, "locooxuc", xiic. 24 Yan lavi
yic'ojotic xa ti Rioxe, ac'u mi jurio,
ac'u mi ma'uc, iquiltic xa ti ac'bil
syu'el ti Cristoe yu'un slecubtasoj
xa co'ontic. Lisp'ijubtasotic xa. 25 Ti
much'utic p'ijic ti yalojique chalic ti
mu c'u stu ti c'usi isnop ti Rioxe. "Ti
icham ta cruz ti Cristoe, chvinaj ti
mu c'u xu' yu'une", xiic. Mu sna'ic ti
ja' mu c'u xu' yu'un li stuquique.
26 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'alal
ach'unique, na'ic me ti muc bu ep
p'ijoxuque, ti muc bu ep ich'biloxuc
ta muq'ue, ti muc bu ep ich'bilic
ta muc' latot ame'ique. 27 Vo'oxuc
ti sonso la'ilatique, pero last'ujic
ti Rioxe yo' xilic o ti ja' sonsoic ti
much'utic p'ijic ti yalojique. Vo'oxuc

ti mu c'u atuic la'ilatique, pero
last'ujic ti Rioxe yo' xilic o ti ja'
mu c'u stuic ti much'utic cuchem
yu'unic ti yalojique. 28 Vo'oxuc ti
p'ajbiloxuc to'oxe, ti muc xa'ich'atic
ta muq'ue, pero last'ujic ti Rioxe yo'
xvinaj o ti mu c'u stu c'usi tspasic
ti much'utic ich'bilic ta muc' li' ta
sba balamile. 29 Yech'o un mu xu'
xcaltic ti muc much'u xistaotique
yu'un ja' no'ox lixc'uxubinotic ti
Rioxe. 30 Ja' isc'an stuc ti Rioxe ti
avich'ic ta muc' ti Jesucristoe. Ja'
lisp'ijubtasotic ti Cristoe. Ja' ch'abal
jmultic chiyilotic o ti Rioxe. Ja'
icom o cu'untic li c'usitic chopole.
Ja' liloc'otic o ta sc'ob ti pucuje.
31 Yech'o un lavie mu xu' xcaltic
ti muc much'u xistaotique. "Ja'
lixc'uxubin ti Rioxe", chiicotic yu'un
ja' yech ts'ibabil li sc'ope.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox iyal a'yuc ti Pabloe ti vo'otic ta scoj jmultic ti icham ta cruz ti Cristoe

2 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ti
c'alal ay cal ava'iic li sc'op Rioxe,
ma'uc icac' avilic ti p'ijone, ti lec
jna' xic'opoje. 2 Ijnop ti mu c'usi yan
chacalbeique, ti ja' no'ox chacalbeic
ti vo'otic ta scoj jmultic ti icham ta
cruz ti Jesucristoe. 3 Ti c'alal ijva'an
jba ta atojolique, mu c'usi xul ta jol
ica'i. Xit'elt'on xa ta xi'el mi ma'uc
yech smelol xbat cu'un sc'oplal
ti Cristoe. 4 Ti c'alal ical ava'iic li
sc'op Rioxe, ma'uc ta jp'ijil jtuc ti
lajchanubtasique. Ja' lisp'ijubtas ti
Ch'ul Espíritue ti x'elan lacalbeique.
5 Yech'o un ma'uc ta sp'ijil crixchano
ach'unic li sc'op Rioxe. Ta syu'el
Riox ach'unic.

Ja' li' yaloj ti ja' chiyalbotic ti Ch'ul Espíritue ti c'usi tsnop ti Rioxe

6 Li sc'op Riox chcalticotique
oy bu mu xvinaj smelol. Ja' no'ox
cha'ibeic smelol ti much'utic
xch'unojic xa leque. Yu'un mu
xco'olaj xchi'uc c'usi tsnop li
crixchanoetic li' ta sba balamile.
Mu xco'olaj xchi'uc c'usi tsnop li
jyu'eletique. Yu'un sna' xchamic.
7 Li sc'op Riox chcalticotique, ja' ti
c'usi vo'ne snopoj ti Rioxe ti c'alal
ch'abal to'ox li vinajel balamile. Mu
to'ox much'u sna'. Lavie liyalbotic
xa ti Rioxe ti chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil mi chquich'tic ta muc'
ti Jesucristoe. 8 Ti jyu'eletique mi
jun muc sna'ic. Ti isna'icuc ti oy
slequilal syu'elal ti Jesucristoe, muc
bu ismilic ti yechuque. 9 Ts'ibabil
onox ta sc'op Riox:

Lec tajmec c'usi jnopoj ta
jcha'leic ti much'utic
chisc'anique.
Muc much'u yiloj, muc much'u
ya'yoj.
Mi jun crixchano mu xnop
yu'un c'u x'elan,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. 10 Ti c'usi
vo'ne snopoj ti Rioxe, liyalbotic xa
ti Ch'ul Espíritue. Yu'un ti Ch'ul
Espíritue sna'oj scotol. Yiloj c'usi
tsnop ti Rioxe.

11 Ja' yech chac c'u cha'al li
vo'otique ti mu jna'be jbatic c'u
x'elan co'ontique, jtuctic no'ox
jna'ojtic c'u x'elan co'ontic. Ja' no'ox
yech uc, muc much'u sna'be c'u
x'elan yo'on ti Rioxe. Ja' no'ox sna'oj
ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uque.
12 Ti Ch'ul Espíritu xchi'inojotique
ja' tey liquem tal yo' bu ti Rioxe,

mu li'uc ijtatic ta sba balamile.
Yech'o ti chiyalbotic ti c'usi snopoj
Riox chiyac'botique. 13 Yech'o un ti
c'alal chichanubtasvanoticotique,
ja' chisp'ijubtasoticotic ta yalel
ti c'usi chcalticotic a'yuque. Mu
jtucticoticuc ta jnopticotic li
c'usi chcalticotic a'yuque. Ti
much'utic chi'inbilic xa yu'un ti
Ch'ul Espíritue lec xa'ibeic smelol
li c'usi chcalticotique. 14 Yan ti
much'utic mu to ta xchi'inatic yu'un
ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti
Rioxe, mu xa'ibeic smelol. "Mu
c'usi bal o", xiic, ja' ti mu xa'ibeic
smelole. Ja'to mi ichi'inatic
yu'un ti Ch'ul Espíritue cha'ibeic
smelol. 15 Ti much'utic chi'inbilic
xa yu'un ti Ch'ul Espíritue mu
c'usuc no'ox xch'unic. Ti much'utic
mu to ta xchi'inatic yu'un ti Ch'ul
Espíritue, mu sna'ic c'u yu'un
ti mu c'usuc no'ox xch'unic ti
much'utic chi'inbilic xa yu'un
ti Ch'ul Espíritue. 16 Ja' chac c'u
cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe: "Muc
much'u sna' ti c'usi tsnop ti Rioxe.
Muc much'u xu' chchanubtas",
xi ts'ibabil. Yan li vo'otique ti
xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espíritue,
ti co'ol c'usi ta jnoptic xchi'uc ti
Cristoe, jna'ojtic c'usi tsnop ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsobol ch-abtejic xchi'uc Riox ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe

3 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ti
c'alal ay cal ava'iic li sc'op Rioxe,
ma'uc yech lacalbeic chac c'u cha'al
chcalbeic ti much'utic xch'unojic
xa leque. Yu'un co'oloxuc xchi'uc
unen iquil ta stojol ti Cristoe
yu'un chapasic to li c'usitic chal
avo'onique, mu to chach'unic
c'usi chayalbeic ti Ch'ul Espíritue.
2 Yech'o ti ja' lacalbeic ti bu
xava'ibeic smelole. Yu'un co'oloxuc
xchi'uc unen iquil ti naca to
chu'ul chipane, ti mu to sna' xve'e.
Pero ataoj avavic. 3 Yu'un ja' to
chapasic li c'usitic chal avo'onique.
Chavit'ixan abaic, chac'ac'al'o'onta
abaic. Ti x'elan chapasique,
co'oloxuc xchi'uc ti much'utic mu to
ta xch'unic li sc'op Rioxe ti ja' no'ox
tspasic li c'usitic chal yo'onique. 4 Ti
ja' yech chavalique: "Li vo'one ja' ta
jch'un c'usi chal ti Pabloe, li vo'one
ja' ta jch'un c'usi chal ti Apolose", ti
xachiique, ja' chvinaj o ti ja' to yech
chapasic chac c'u cha'al tspasic ti
much'utic mu to ta xch'unic li sc'op
Rioxe.

5 Li vo'one xchi'uc li Apolose
mu tsotsuc cabtelticotic ti
chavich'oticotic ta muq'ue.
Chitunoticotic no'ox yu'un ti
Rioxe. Ja' no'ox ti jeljeltos c'uxi
chitunoticotique, ja' ti c'usi chal
ti Rioxe. Yech'o ti ach'unic li sc'op
Rioxe. 6 Vo'on ba'yi ay calboxuc,
co'ol xchi'uc vo'on ijts'un ya'el. Li
Apolose ja' xa layalbeic c'u x'elan
smelol, co'ol xchi'uc ja' ismalta ya'el.
Ti Rioxe ja' iyac' ch'iuc ya'el yu'un
ja' laslecubtasbe avo'onic. 7 Yech'o
un li vo'one mu tsotsuc cabtel yu'un
naca no'ox ijts'un ya'el. Mi ja'uc li
Apolose, yu'un naca no'ox ismalta
ya'el. Ja' tsots yabtel ti Rioxe yu'un
ja' iyac' ch'iuc ya'el. 8 Ti much'utic
chal a'yuc li sc'op Rioxe, xchi'uc
ti much'utic chalbe c'u x'elan
smelole, co'ol chil ti Rioxe. Ti c'u
x'elan chtunique, ja' yech smoton

chc'ot yich'ic ta vinajel. 9 Tsobol
chi'abtejoticotic xchi'uc ti Rioxe. Li
vo'oxuque co'ol xchi'uc yosiloxuc
xa ya'el ti Rioxe yu'un ja' islecubtas
lavo'onique.
Co'ol xchi'uc yolel tsva'an jp'ej
na ya'el ti Rioxe. 10 Li vo'one co'ol
xchi'uc alvanilon ya'el ti tspac'be
stanal yoc li nae, yu'un vo'on ba'yi
lacalbeic li sc'op Rioxe. Yan xa o
much'u tsva'anbe ya'el li spaq'ue.
Jujun ta jnopticotic c'uxi ta xva'i
cu'unticotic li nae. 11 Li stanal yoc
na ya'ele ti más tsots sc'oplale, ja'
ti ach'unic xa ti vo'otic ta scoj
jmultic icham ti Jesucristoe. Yu'un
muc much'u yan chac' jcuxlejaltic.
12 Li ta sba stanal yoc na ya'ele oy
chcac'ticotic ya'el chac c'u cha'al
li oroe, li platae, li ton ti co'ol
xchi'uc sat anilloe, li te'e, li jobele,
li c'ajbene. Oy sna' xlaj, oy mu sna'
xlaj li c'usi chcac'ticotic ya'ele. 13 Li
c'usi chcac'ticotic ya'ele, ja' li c'usi
chcalticotic jujune. Ja'to chvinaj c'u
x'elan c'alal sta yora ta xchic' ya'el ti
Rioxe. Ja'to chvinaj o mi xc'ac', mi
mu xc'ac' ya'el li c'usi icalticotique.
14 Ti much'u isnop lec ti c'u x'elan
iyalbe sc'oplal ti Rioxe, mu xc'ac'
ya'el ti c'usi iyale. Ja' chich' o
smoton ti lec itune. 15 Yan ti much'u
muc snop leque, chc'ac' ya'el ti c'usi
iyale. Ja' muc bu chich' smoton
yu'un mu c'usi bal o ti c'usi iyale.
Pero ta onox xcuxi ta sbatel osil li
stuque, co'ol xchi'uc ti much'u xc'ac'
snae ti colel xa chcole.
16 Na'ic me ti stemplooxuc xa
ya'el ti Rioxe, ja' ti xchi'inojoxuc
ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti
Rioxe. 17 Mi oy much'u ma'uc yech
chaxchanubtasic chac c'u cha'al
yaloj ti Rioxe, tey ch-ac'bat castico
yu'un ti Rioxe. Yu'un xch'amaloxuc
xa, slecubtasoj xa avo'onic.
18 Mi oy chanopic ti p'ijoxuque,
ti xana'ic snopele, atuquic no'ox
chalo'lo abaic. Más lec mu xatoy
abaic yo' más xap'ijubic oe. 19 Li
c'usitic ta jnop jtuctique mu c'usi
bal o chil ti Rioxe. Ja' yech ts'ibabil
ta sc'op Riox chac li'i: “Ti much'utic
p'ijic ti yalojique, ti c'alal tsnopic ti
xu' yu'un stuquique, ja'o ta xchamic,
ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil”, xi
ts'ibabil. 20 Ts'ibabil noxtoc ta sc'op
Riox: “Ti Rioxe sna'oj ti mu c'usi
bal o sp'ijilic ti much'utic p'ijic ti
yalojique”, xi ts'ibabil. 21 Yech'o un
mu xat'ujic ti much'u chach'unbeic
li c'usi chale yu'un co'ol chtun
avu'unic li c'usi chalique. 22 Ac'u
mi vo'on, ac'u mi Apolos, ac'u mi
Pedro, co'ol chitunoticotic avu'unic.
Ja' no'ox yech li c'usitic yac'oj Riox
li' ta sba balamile ta xtun avu'unic.
Ja' no'ox yech ti c'u sjalil cuxuloxuc
li' ta sba balamile, ta xtun avu'unic.
Ja' no'ox yech ti c'alal xachamique,
ta xtun avu'unic yu'un chabatic ta
vinajel. Li c'usitic chtal ta atojolic
lavie, ti c'usitic ts'acal to chtale,
ta xtun avu'unic scotol ja' yo'
más xach'unic oe. 23 Li vo'oxuque
chatunic yu'un ti Cristoe. Ti Cristoe
ja' chtun yu'un ti Rioxe, ja' tspas li
c'usi tsc'ane.

Ja' li' yaloj ti icuch yu'unic ilbajinel ti yaj'apoxtoltac ti Jesucristoe

4 Li vo'oxuque tsc'an chach'unic
ti jcotolticotic chitunoticotic
yu'un ti Cristoe, ti ja' yac'oj
cabtelticotic chcalticotic a'yuc ti
c'usitic vo'ne snopoj ti Rioxe ti muc

xa'iic ti vo'nee. [2]Lavi chitunoticotic
yu'un ti Rioxe, ja' tsc'an ti sjunul
co'onticotic chitunoticotique.
[3]Yech'o un li vo'one muc ta alel
cu'un mi lec, mi chopol jc'oplal
avu'unic, ja' no'ox ti chitun yu'un ti
Cajvaltique. Ja' no'ox yech muc ta
alel cu'un mi lec, mi chopol jc'oplal
yu'unic scotol li crixchanoetique.
Ja' no'ox yech mu xcal ti c'u x'elan
jc'oplale. [4]Mu xu' xcal ti mu
c'usi chopol jpasoje, mu xu' xcal
ti toj lecone. Ja' no'ox xu' chal
ti Cajvaltique. [5]Ja' no'ox yech li
vo'oxuque, ma'uc avabtelic ta yalel
ti c'u x'elan chitunoticotic yu'un ti
Cajvaltique. Ja' no'ox ac'u jmalatic ti
c'usi ora chcha'sut tale. Ja' chtal yal
a'yuc ti c'usitic ijnoptic jujuntal ti
muc much'u sna'e. Ja'to chal a'yuc ti
c'u x'elan liyilotic jujuntal ti Rioxe.
[6]Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ti x'elan lacalbeic
jc'oplal xchi'uc li Apolose, vo'oxuc
ac'uxubinelic yo' xach'unic o li c'usi
chal li sc'op Rioxe ti mu xat'ujic
ti much'u chach'unbeic ti c'usi
chale. Mi chat'ujique, yu'un onox
chanopic ti mu xa much'u xastaique.
[7]¿C'u yu'un ti mu xa much'u
xastaic chava'iic ti p'ijoxuque? Riox
lasp'ijubtasic, yech'o un mu xu'
xavalic yech.
[8]Xana'ic xa tajmec ti avalojique.
Mu xa c'usi palta ti avalojique.
Chac'an xa chapasic mantal ti
avalojique. Mu xa xitunoticotic
avu'unic ti avalojique. Lec ti
xana'icuc spasel mantale, co'ol
jpastic mantal ti yechuque. [9]Chquil
li vo'one ja' yech tsc'an ti Rioxe
ti más p'ajbiloticotic vo'oticotic
li yaj'apoxtoloticotique. Ja' tsc'an
ti ja' yechoticotic ya'el chac c'u
cha'al li much'u tsots smule ti ta
bail ta satil chmilee, ti tey q'uelbil
yu'un scotolic li' ta sba balamile:
crixchanoetic xchi'uc anjeletic.
[10]Vo'oticotic li yaj'apoxtoloticotic
ti Cristoe sonso chaviloticotic;
yan li vo'oxuque p'ijoxuc ti
avalojique ti avich'ojic xa ta
muc' ti Cristoe. Li vo'oticotique
mu c'u jtu chaviloticotic; yan li
vo'oxuque cuchem avu'unic ti
avalojique. Ich'biloxuc ta muc'
yu'un scotol crixchanoetic; yan li
vo'oticotique chap'ajoticotic. [11]Abol
jbaticotic ta vi'nal, ta taquiti'il.
Vocol ta jta jc'u'ticotic. Abol
jbaticotic ta majel. Mu xinaqui
ta jnaticotic, loq'uemoticotic ta
xanvil. [12]Tsots chi'abtejoticotic
yo' jta o jve'elticotique. Chopol
chic'oponatoticotic, pero ta
jc'anbeticotic ti Rioxe ti ac'u
slecubtasbel yo'onique. Chcuch
cu'unticotic li ilbajinele. [13]Li
much'utic chislo'iltaoticotique, lec
ta jc'oponticotic. Mu c'usi bal o
chiyiloticotic scotolic. Co'ol xchi'uc
c'a'epoticotic. Yech o c'al tana.
[14]Ti x'elan chajts'ibabeique, ma'uc
yo' xaq'uexavic oe, ja' yo' xap'ijubic
oe, yu'un co'ol xchi'uc jch'amaloxuc
chca'i yu'un jc'anojoxuc. [15]Ac'u mi
ep tajmec ti much'utic chayalbeic
sc'oplal ti Cristoe, pero mu epuc
latotique. Vo'on atoticon ya'el
yu'un vo'on ba'yi lacalbeic ti chac'
jcuxlejaltic ti Jesucristoe, yech'o
ti ach'unique. [16]Yech'o ti ja' tsc'an
chachanic ti c'u xi'elane.
[17]Yech'o ti ijtac tal li Timoteoe,
ti jc'anoje, ti sjunul yo'on yich'oj
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. Yu'un

ixch'un li sc'op Rioxe ti c'alal
icalbee, yech'o un co'ol xchi'uc
jch'amal chca'i. Ja' chtal syules
ta ajolic ti c'u x'elan chitun yu'un
ti Cristoe chac c'u cha'al chcalbe
li much'utic xch'unojic sc'op Riox
ti butic chi'ech' ta jujun temploe.
18 Oy jayvo'oxuc ti chatoy abaique,
yu'un mu xa bu chtal jq'ueloxuc ti
avalojique. 19 Mi sc'an Cajvaltique
po'ot xa xtal jq'ueloxuc. Ja' chtal
jq'uel mi lec c'usi tspasic li
much'utic tstoy sbaique, o mi yeic
no'ox. 20 Mi melel ti jch'unojtic pasel
ta mantal yu'un ti Rioxe, mu ta
queticuc no'ox chvinaj. 21 Yech'o un
¿c'usi chac'anic ti c'alal xitale? ¿Mi
tsitsel, o mi c'uxubinel? Nopic ti
c'usi chac'anique.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan icom sc'oplal ti much'u isa' smule

5 Ica'i ti oy jun achi'ilic ti yic'oj
xcha'me'e. Chopol tajmec ti
x'elan tspase. Ja' muc bu spasic
yech ti much'utic mu to ta xch'unic
li sc'op Rioxe. 2 Yech no'ox ti toj
lecoxuc ti avalojique, mu xavich'
amelolic. Tsc'an chavat o avo'onic
li jun isa' smule. Más lec ti mu xa
xavaq'uic ochuc ta temploe. 3 Ac'u
mi muc bu li'on li vo'one ti c'alal
xatsob abaic ta snopel c'usi ta
cha'leel ti much'u yech spasoje,
pero co'ol xchi'uc li'on ya'ele, yech'o
ti ijnop xa ti c'usi ta cha'leele. 4 Ti
c'alal xatsob abaique, li'on ya'el
uque, li' ti Cajvaltic uque. 5 Yech'o
un li much'u staoj smule, aq'uic
ta sc'ob pucuj yo' xil o svocole, yo'
xicta o sba ta spasel li c'usi chal
yo'one. Mi iyicta sbae, ta onox
xcuxi ta sbatel osil ti c'alal sta yora
chalbe bu chbatic ta sbatel osil
scotol crixchanoetic ti Cajvaltic
Jesuse.
6 Yech chanopic ti lecoxuque
yu'un tey achi'uquic li much'u sa'oj
smule. Co'ol xchi'uc svuquesobil
xch'ut pan, ac'u mi jset' no'ox
xcac'tic, pero chvuc o xch'ut scotol
li pane. Ja' no'ox yech mi lec
chquiltic li much'u staoj smule,
chlic xchan li yantique. 7 Yech'o un
ja' tsc'an ti mu xa xavaq'uic ochuc
ta templo li much'u staoj smule
yo' xvinaj o ti lec c'usi chapasique.
Ja' yech chac c'u cha'al tspasic li
jchi'iltac ta israelale ti c'alal sta
yora li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta
mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique.
Ta xch'ubaic loq'uel li pan ti bu
yich'oj xa svuquesobil xch'ute,
xchi'uc vots'bil arina ti yich'oj xa
svuquesobile. Ta ach' tspasic, mu
xa bu chich' svuquesobil. Ti c'alal
tsve'ique, ti c'alal tsti'ic chije, ja'
seña ti loq'uemic xa ta mozoile.
Ja' yech tsc'an chach'ubaic loq'uel
li c'usitic chopole, yo' xvinaj o ti
sloq'uesojoxuc xa ta mulil ti Cristoe
lavi ach'unojic xa ti iyac' sba ta
milel ta scoj jmultique. 8 Yech'o un
ac'u jyules ta joltic ti lisloq'uesotic
xa ta mulil ti Cajvaltique. Ja' ac'u
jnoptic ti c'usi leque, mu xa ya'uc
jnoptic li c'usi chopole.
9 Lacalbeic xa onox ta yan jvun
ti mu xachi'inic li much'utic tsa'
yantse, li much'utic tsa' yajmule.
10 Ti x'elan lacalbeique, mu'nuc
mu xu' xachi'inic ti much'utic mu
to ta xch'unic li sc'op Rioxe ti tsa'
yantsique, ti tsa' yajmulique, ti
scotol c'usi chpich' yo'onique, ti
ch-elc'ajique, ti chich'ic ta muc'

santoetique. Ti yechuc smelol
ti c'usi lacalbeique, ja' tsc'an
chavictaic li balamile. Li'toe
capalotic xchi'uc jmulaviletic.
11 Ti smelol ti c'usi lacalbeic tal ta
jvune, ja' mu xachi'inic ti much'utic
xch'unojic sc'op Rioxe ti ta alele ti tsa'
to yantsique, ti tsa' to yajmulique, ti
chpich' to yo'onic li c'usitic oye, ti
chich'ic to ta muc' li santoetique, ti
chlo'iltavanic toe, ti chyacubic toe,
ti ch-elc'ajic toe. Ti much'utic yech
tspasique mu me xavaq'uic ochuc ta
templo, mi ja'uc xachi'inic ta ve'el
ta uch'vo'. 12-13 Ti much'utic mu to
ta xch'unic li sc'op Rioxe mu jtic'
jba ta yac'bel castico. Tey ch-ac'bat
castico yu'un ti Rioxe. Li vo'oxuque
ja' no'ox xavac'beic castico mi oy bu
ista smul li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe. Yech'o un mu xa
xavaq'uic ochuc ta templo li much'u
staoj smule.

Ja' li' yaloj ti chopol mi chba jc'anbetic parte ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe

6 Ti c'alal chac'anic meltsanbel
ac'opique, ¿mi mu xaq'uexavic
ya'el ti ja' chba avalbeic smeltsan ti
much'utic mu to ta xch'unic li sc'op
Rioxe? ¿Mi ja' mu xmeltsaj yu'unic
ya'el lachi'ilic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti ja'uc avalbeic smeltsanele?
2 Vo'otic ti jch'unojtic li sc'op Rioxe,
ana'ojic ti ta jpastic mantal ti c'alal
po'ot xa'ox xlaj li balamile. Yech'o
un xmeltsaj avu'unic li c'usi mu
vocluc ta meltsanele. 3 Ana'ojic
noxtoc ti vo'otic ta jnoptic c'u x'elan
chcom sc'oplalic ti anjeletic ti ista
smulic ti vo'nee. Yech'o un xmeltsaj
cu'untic li jset' jts'uj c'op li' ta sba
balamile. 4 Mi chac'anic meltsanele,
albo junuc achi'ilic ac'u mi muc
bu tsots yabtel avu'unic. 5 Ti x'elan
chacalbeique, ja' yo' xaq'uexavic oe.
¿Mi'n ch'abal junuc achi'ilic ti sna'
smeltsanele? 6 ¿Mi'n ja' lec ana'ojic
ti ja' tey chba ajambe aba amulic ta
stojol ti much'utic mu to ta xch'unic
li sc'op Rioxe?
7 Ti x'elan chatic'be aba amulique, ja'
chvinaj o ti mu to chavictaic ti c'u to'ox
xa'elanique. ¿C'u yu'un ti mu xcuch
avu'unic li c'usitic chacha'leatique? 8 Ja'
no'ox yech chopol c'usi chacha'levanic
uc. Mu yanuc o ti much'u chopol c'usi
chacha'leique, achi'il no'ox abaic ta
xch'unel li sc'op Rioxe.
9-10 ¿Mi mu xana'ic ya'el ti mu xba
xchi'inic Rioxe ti much'utic chopol
c'usitic tspasique? Mu xalo'lo aba
atuquic. Ti much'utic tsa' yantse,
xchi'uc ti much'utic tsa' yajmule,
xchi'uc ti much'utic chich'ic ta muc'
santoetique, xchi'uc ti much'utic ta
xchi'in sbaic ta vinicale, xchi'uc ti
much'utic ta xchi'in sbaic ta antsile,
xchi'uc li j'eleq'uetique, xchi'uc ti
much'utic scotol c'usi chpich' yo'onique,
xchi'uc li jyacubeletique, xchi'uc li
jlo'iltavanejetique, xchi'uc ti much'utic
tslo'loic taq'uine, scotol ti much'utic
yeche mu xba xchi'inic ti Rioxe. 11 Ja'
to'ox yechoxuc jlom. Lavie layaq'uic xa
ta pertonal ti Rioxe. Lec xa avo'onic.
Ch'abal xa amulic chayilic, ja' ti
ach'unojic ti ja' istoj amulic ti Cajvaltic
Jesucristoe, ja' ti laxchi'inic xa ti Ch'ul
Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti ac'u tunicotic junlejtic yu'un ti Rioxe

12 Ti bu yaloj Riox mu xu' jpastique,
mu xu' jpastic. Melel xu' jpastic

ti c'usitic muc bu yaloje, pero mu
scotoluc chcoltavan ta xch'unel c'usi
tsc'an ti Rioxe. Oy bu yic'al ja' xbat
ta co'ontic. 13 Melel li jve'eltique
ja' scuenta jch'utic. Li jch'utique
ja' scuenta ve'elil. Pero ti Rioxe ta
sta yora ti ta xch'ay xcha'tosole.
Pero ti lispasotic ti Rioxe, ma'uc
lispasotic o ti ta jsa' cantstique, ti
ta jsa' cajmultique. Ti lispasotique,
yu'un chitunotic yu'un. 14 Ti mi
lichamotique, chixcha'cuxesotic ti
Rioxe chac c'u cha'al ixcha'cuxes
loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltic
Jesuse yu'un stuc no'ox oy syu'el.
15 Li vo'otique ana'ojic ti spat
xoconotic xa ya'el ti Cristoe. ¿Mi'n
lec ana'ojic mi chba jchi'intic ants
tol sa' yajmul lavi spat xoconotic xa
ya'el ti Cristoe? 16 ¿Mi mu xana'ic
ya'el li much'u ta xchi'in li ants
tol sa' yajmule jun chc'ot xchi'uc?
Ja' chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op
Rioxe: “Xcha'va'alic jun chc'otic”, xi
ti Rioxe. 17 Yan ti much'u chich' ta
muc' ti Cajvaltic Jesuse, co'ol c'usi
tsnop xchi'uc ti Cajvaltique.
18 Yech'o un ja' tsc'an ti j'ech'el
xavictaic li sa'antse li sa'vinique
yu'un chnop xava'iic. Li c'usitic yan
mulile mu xnop xava'iic, ja' no'ox
más chopol li sa'antse li sa'vinique
yu'un chnop xava'iic. 19 ¿Mi mu
xana'ic ya'el ti ja' xa stemplooxuc
ti Ch'ul Espíritue ti yac'oj achi'inic
ti Rioxe? Mu avu'unuc aba atuquic.
20 Yu'un toyol lastojic ti Rioxe,
yech'o un tunanic yu'un ajunlejic.

Ja' li' yaloj c'u x'elan sc'oplal li nupunele

7 Li c'usi ajac'becon ta vune,
li' chacalbeic c'u x'elan
smelole. Li cremotique lec ti mi
mu sa' yajnilique. 2 Pero lavi mu
xu' cha'iique, ac'u sa' yajnilic. Ja'
no'ox yech li tsebetique, más lec mi
i'ayan smalalic uque. 3 Li vinique
ac'u xchi'in li yajnile. Li antse ac'u
xchi'in li smalale. 4 Li antse mu
xa yu'unuc sba stuc, ja' xa yu'un li
smalale. Ja' no'ox yech li vinique,
mu xa yu'unuc sba stuc, ja' xa
yu'un li yajnile. 5 Yech'o un mu
me xajalanbe abaic jujuntal. Ja'
no'ox mi co'ol chanopic ti muc bu
chachi'in abaic jayibuc c'ac'ale mi
oy c'usi chac'anbeic ti Rioxe, xu'
mu xachi'in abaic. Ts'acal to chlic
achi'in abaic naca me soc ajolic ti
pucuje.
6 Ti x'elan icale, ja' no'ox ta jyules
ta ajolic li c'usi leque, mu vo'onicon
chcal mantal. 7 Li vo'one más lec
chca'i ti ja'uc yech scotol cremotic
chac c'u cha'al li vo'one ti ch'abal
cajnile. Pero mu jtosicotic, yu'un
jeljeltos yac'ojotic ti Rioxe.
8 Li tojol cremotique, li tojol
tsebetique, li me'anal antsetique,
más lec ti ja'uc yechic chac c'u
cha'al li vo'one ti ch'abal cajnile.
9 Pero mi mu xu' cha'iic ti ch'abal
yajnilique, ti ch'abal smalalique,
ja' más lec mi nupul ts'acalique; ja'
chopol ti mi tey no'ox xmacmon
yo'onique.
10 Vo'oxuc ti nupul ts'acaloxuque
ti co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe,
chacalbeic jp'eluc mantal pero mu
vo'onicon jmantal, ja' smantal ti
Cajvaltique. Li vo'oxuque, antsetic,
mu me xach'ac amalalic. 11 Mi mu
xach'unic li c'usi chacalbeique, mi
ach'ac abaique, mu xu' xaviq'uic yan
vinic. Tey va'etanic o. Mi mu xu'

chava'iic ti tey xava'etique, cha'ic'o
abaic xchi'uc lamalalic onoxe. Ja'
no'ox yechoxuc uc, viniquetic, mu
me xach'ac lavajnilique.
12 Li c'usi li' chacalbeique muc
bu yaloj ti Cajvaltique, jtuc no'ox
chcal. Mi oy junoxuc ti muc bu
xch'unoj sc'op Riox lavajnilique, mi
jun avo'onique, mu me xach'ac o
lavajnilique. 13 Mi oy junoxuc ti muc
bu xch'unoj sc'op Riox lamalalique,
mi jun avo'onique, mu me xach'ac o
lamalalique. 14 Mi muc bu xch'unoj
sc'op Riox li vinique, mu chopluc
ch-ile yu'un ti Rioxe ti yic'oj o sbaic
xchi'uc li yajnile ti ja' xch'unoj li
sc'op Rioxe. Ja' no'ox yech mi ja'
muc bu xch'unoj sc'op Riox li antse,
mu chopluc ch-ile yu'un ti Rioxe ti
yic'oj o sbaic xchi'uc li smalale ti ja'
xch'unoj li sc'op Rioxe. Ti chopluc
chil Riox ti yic'oj sbaique, mu
x'ac'batic bentisyon yol xch'amalic
ti yechuque. 15 Mi ja' ta xch'acvan
ti much'u muc bu xch'unoj li sc'op
Rioxe, mi ants, o mi vinic, ac'u
xch'ac sbaic. Ti much'u ta xch'aquee,
mi ants, o mi vinic, xocol chcom.
Mu me sa' c'op ti much'u ta
xch'aquee. Vo'otic ti yic'ojotic xa ti
Rioxe, ja' tsc'an ti mu jsa'tic c'ope.
16 Antsetic, mu xana'ic mi ta xch'un
avu'unic sc'op Riox lamalalique. Ja'
no'ox yechoxuc uc, viniquetic, mu
xana'ic mi ta xch'un avu'unic sc'op
Riox lavajnilique.
17 Ti c'u xa'elanic jujun ti c'alal
ach'unic li sc'op Rioxe, ich'ic ta
muc' ti Rioxe, mu c'usi yan xanopic.
Ja' yech chcal ta scotol temploetic.
18 Mi avich'ojic circuncisión ti
c'alal ach'unique, yechanic o. Mi
muc bu avich'ojique, yechanic
o noxtoc. 19 Ma'uc tsots sc'oplal
mi quich'ojtic circuncisión, o mi
ch'abal. Ja' no'ox ac'u jch'untic ti
c'usitic chiyalbotic ti Rioxe. 20 Ti c'u
xa'elanic jujun ti c'alal ach'unique,
yechicoxuc o me. 21 Mi chonbiloxuc
ta mozoil ti c'alal ach'unique, mu
me xavat o avo'onic, teyanic o. Yan
ti mi onox c'uxi xu' chaloq'uique,
loc'anic. 22 Ti much'utic tiq'uilic
ta mozoil ti c'alal ixch'unique,
ac'u syules ta sjolic ti iloq'uesatic
xa ta mulil yu'un ti Cajvaltique.
Yan ti much'utic colemic ti c'alal
ixch'unique, ac'u syules ta sjolic ti
ja' xa chtunic yu'un ti Cristoe. 23 Ja'
lasmanic ti Rioxe. Toyol lastojic,
yech'o un ja' tsc'an ti ja' chatunic
yu'une. Ma'uc smelol ti ja' chavac'
avocolic ta spasel c'usitic lec chil
li crixchanoetique yo' lec xayilic o
ti avalojique. 24 Yech'o un vo'otic
ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op
Rioxe, ti c'u xa'elanic jujun ti c'alal
ach'unique, yechicoxuc o me yu'un
tey xchi'inojoxuc ti Rioxe.
25 Li vo'oxuque, tojol cremotic,
tojol tsebetic, chacalbeic ti c'usi
iyul ta jol jtuque, ma'uc smantal ti
Cajvaltique. Yu'un xc'uxubinojon
ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o ti
sjunul co'on chitun yu'une, jna'oj
ti c'usi tsc'ane. 26 Li vo'one más lec
chca'i ti c'u xa'elanic onox jujune,
yo' mu masuc xavil o avocolic ta
ts'acale. 27 Vo'oxuc ti oy avajnilique,
mu me xach'ac abaic. Vo'oxuc
ti ch'abal to avajnilique, mu me
xasa'ic. 28 Pero mi mu xu' chava'iic
ti ch'abal avajnilique, ma'uc mulil
mi chasa'ique. Ja' no'ox yech uc,
tsebetic, ma'uc mulil mi i'ayan
amalalique. Ja' no'ox ti más chavil

avocolic mi i'ayan amalalique. Li
vo'one mu jc'an ti chavil avocolique.
29 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ti x'elan
chacalbeique, ja' ti mu xa bu jal
li'otic ta sba balamile. Ti jayvo' oy
avajnilique, mu me ja'uc no'ox ta
avo'onic snopilanel ti c'uxi chavich'
ame'analique. 30 Ti jayvo' chavat
avo'onique, mu me ja'uc no'ox ta
avo'onic. Ti jayvo' jun avo'onique,
mu me ja'uc no'ox ta avo'onic. Ti
jayvo' j'equeloxuque co'oluc me
xchi'uc ch'abal c'usuc avu'unic
chava'iic. 31 Ti jayvo' oy c'usuc
avu'unique, co'oluc me xchi'uc
ch'abal c'usuc avu'unic chava'iic.
Yu'un li c'usitic oy li' ta sba balamile
ta onox sta yora ti chlaje.
32 Li vo'one ja' ta jc'an ti jun
avo'onique. Ti much'utic ch'abal
yajnile más xocolic ta snopel ti
c'usi jun o yo'on ti Cajvaltique.
33 Yan ti much'utic oy yajnilique
persa tsnopic ti c'usitic jun o yo'on
li yajnilique. 34 Mu jtosuc no'ox ti
c'usi tsnopique. Ja' no'ox yech ti
much'utic ch'abal smalalique, más
xocolic ta snopel ti c'usi jun o yo'on
ti Cajvaltique yo' xtunic o ta stojol
ti Cajvaltique. Yan ti much'utic oy
smalalique persa tsnopic ti c'usitic
jun o yo'on li smalalique.
35 Ti x'elan chacalbeique, ja'
ac'uxubinelic, mu'nuc chajpajesic.
Ja' no'ox chajp'ijubtasic ta spasel li
c'usi leque yo' mu c'usi xaspajesic ta
spasel c'usi lec chil ti Cajvaltique.
36 Mi oy much'u chil ti ista xa
sva'lej li stsebe, ti tsc'an xa smalal
chile, tey ac'u snop ti c'usi más
leque. Xu' chac', ma'uc mulil. 37 Yan
ti much'u más lec cha'i ti mu xaq'ue,
ti mu sc'an smalal chil li stsebe, lec
noxtoc mi mu xaq'ue. 38 Ti much'u
chac' stsebe lec. Ti much'u mu
xaq'ue más to lec.
39 Ti ants oy xa smalale mu xu'
xch'ac sbaic ti c'u sjalil cuxul li
smalale. Pero mi icham li vinique,
xocol chcom li antse, xu' xtac'av
mi ital sjaq'uel ta yan o vinique,
ja' no'ox mi xch'unoj sc'op Riox ti
much'u chtale. 40 Li vo'one chcal
ti ja' más jun yo'on c'alal stuque.
Chcal ti ja' yech tsc'an ti Ch'ul
Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan sc'oplal li smoton santoetique

8 Ti ajac'beic smelol li ti'bol ti
smotoninoj santoetique, li'
chacalbeic c'u x'elan smelole. Melel
jna'ojtic ti mu cuxluc li santoetique.
Pero mi oy chanopic ti mu c'u tspas
mi chati'ic li ti'bol ti smotoninoj
santoetique, yu'un onox chavalic
ti atuc no'ox xana'ic ya'ele. Mi
jc'anojtic ti Rioxe, ja' no'ox yech
jc'anojtic li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe. Chul ta joltic noxtoc
ti yic'al xicta o sbaic cu'untic ti
much'utic mu to ta xch'unic lec li
sc'op Rioxe. 2 Mi ta jti'tic li ti'bole,
yech ta jnoptic ti jna'tic xae. 3 Mi
jc'anojtic ti Rioxe, jna'ojtic ti c'usi
lec chile chac c'u cha'al yiloj c'u
x'elan li co'ontique.
4 Melel jna'ojtic ti jun no'ox ti
Rioxe, ti mu cuxluc li santoetique.
Yech'o un mu c'u tspas ya'el mi ta
jti'tic li ti'bol ti smotoninojique.
5 Ac'u mi oy much'u tsp'isic ta
Riox li c'usitic oy ta vinajele ta
balamile, ti x'elan chalique, yu'un
ep riox ya'el, ep cajvaltic ya'el.

[6]Li vo'otique jch'unojtic ti jun
no'ox ti Rioxe, ja' ti Jtotic Riox ta
vinajele, ja' ti much'u ispas scotol
li c'usitic oye. Ja' ti liyac'otic tale ti
chquich'tic ta muq'ue. Jch'unojtic
ti jun no'ox ti cajvaltique, ja' ti
Jesucristoe. Ja' onox ispas li c'usitic
oye. Ja' lixch'amalinotic o ti Rioxe
ti iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe.
[7]Ti much'utic nopem to'ox xa'iic
ti chich'ic ta muc' li santoetique,
ti mu to ta xch'unic lec li sc'op
Rioxe, tsnopic to ti cuxul li
santoetique. Chi'ic to ta sti'el li
ti'bol ti smotoninojique, yech'o
ti tsta o smul cha'iic mi tsti'ique.
[8]Li vo'oxuque ana'ojic xa ti mu ta
ve'liluc lec chiyilotic o ti Rioxe.
Ma'uc to lec chiyilotic o mi ta
jlajestique. Mu chopluc chiyilotic
o mi mu jlajestique. [9]Nopic me
lec, mu me c'usuc no'ox xalajesic.
Mu me vo'oticoxuc ta amulic ti
tsta smul cha'iic ta stojol Riox li
much'utic mu to ta xch'unic lec li
sc'op Rioxe. [10]Li vo'oxuque ana'ojic
xa ti mu cuxluc li santoetique. Pero
mi layil junuc ti much'utic mu to
ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, ti
tey chotol chave' ta mexa yo' bu li
santoetique, “Xu' nan jti' uc che'e”,
xi liquel. [11]Vo'ot ti ana'oj xa ti mu
cuxluc li santoetique, vo'ot ta amul
mi iyicta sbaic junuc ti much'utic
mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe
ti ja' ta scoj smulic uc ti icham ti
Cristoe yo' xcuxiic o ta sbatel osile.
[12]Mi iyicta sbaic avu'un li much'utic
mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe,
chata amul ta stojolic, chata amul
ta stojol ti Cristo noxtoque. [13]Yech'o
un mi chquiltic ti chicta o sbaic li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe
ti ta jti'tic ti'bole, más lec mu ya'uc
jti'tic ta jmoj yo' mu xicta o sbaic
cu'untique.

Ja' li' yaloj ti yech onox snopoj ti Pabloe ti mu c'usi tsc'anbe li much'utic chalbe li sc'op Rioxe

9 Li vo'one ta melel ti
apoxtolone yu'un iquil ti
Cajvaltic Jesucristo uque. Muc
much'u xu' c'usi chiyalbe. Vo'on
ical ava'iic li sc'op Rioxe yech'o ti
ach'unique. [2]Ti much'utic chalic ti
ma'uc apoxtolone, teyuc, ac'u yalic.
Yan li vo'oxuque mu xu' chavalic
ti ma'uc apoxtolone, yu'un vo'on
lacalbeic li sc'op Rioxe yech'o ti
ach'unique. Ja' ivinaj o ti ja' chitun
yu'un ti Cajvaltique.
[3]Ti much'utic chistic'beic
jmule ja' yech chcalbeic chac li'i.
[4]Xu' xamac'linicon chac c'u cha'al
chamac'linic li yan apoxtoletique.
[5]Xu' jsa' cajnil uc ti ta jchi'in ta
yalel ta muyel chac c'u cha'al li
yan apoxtoletique, chac c'u cha'al
li yits'intac Cajvaltic Jesuse, chac
c'u cha'al li Pedroe. [6]Xu' xquicta
cabtelticotic uc xchi'uc li Bernabee
chac c'u cha'al li yan apoxtoletique
ti vo'oxuc chamac'linique. Ja' no'ox
yech xu' chamac'linoticotic uc. [7]Li
much'u ochem ta solteroale, tey
tsta sve'el, tey tsta li c'usuc yu'une.
Li much'u ta sts'un uvae, tslo'be
sat. Li much'u oy xchivoe, chuch'be
xchu'. Ja' no'ox yech xu' chavaq'uic
jve'elticotic uc yu'un chitunoticotic
avu'unic. [8]Mu me xanopic ti jtuc
ijyules ta jol ti x'elan icale, yu'un ja'
yech li smantal Rioxe. [9]Ti Moisese
ists'iba comel chac li'i: “Ti c'alal ta
stec'ulan trigo li vacaxe, mu me

xavac'be svosal, tey ac'u sc'ux", xi
ts'ibabil. Ti Rioxe mu c'ajomuc
no'ox chc'uxubin li vacaxe. 10 Ti
x'elan ts'ibabile, ja' jc'oplalticotic uc.
Co'ol xchi'uc li much'u tsvoc' yosile
xchi'uc li much'u tsmaj strigoe, jun
yo'on ch-abtej yu'un sna'oj ti tey tsta
sve'ele. 11 Lavi vo'on ba'yi lacalbeic
li sc'op Rioxe, yech'o un xu'
xavac'becon ya'el li c'usitic chtun
cu'une. 12 Li yan apoxtoletique ja'
tsc'anic ti chamac'linique. Li vo'one
más to xu' xamac'linicon ya'el ti
yechuque.

Pero mu jc'an ti chamac'linicone.
Ti mu jc'ane, oy bu vocol ta jta
jve'el pero ta jts'ic, naca me
vo'onicon ta jmul ti mu xavich'ic
ta muc' ti Cristoe. 13 Li paleetique
ana'ojic ti tey tsta sve'elic ta
temploe yu'un ja' yech smantal
ti Rioxe ti xu' tslajesic jts'ujuc li
smoton Riox ti tey tsmilique. 14 Ja'
no'ox yech li much'utic chalic a'yuc
li sc'op Rioxe, yaloj Cajvaltic ti
tey tsta ech'el sve'elique. 15 Yan
li vo'one mu jc'an yech. Ti x'elan
chajts'ibabeic tale, mu'nuc ta jc'an
mac'linel. Yu'un yech onox jnopoj
ti mu c'usi ta jc'ane. Mi oy much'u
chisuje, más lec chamicon.

16 Mu xu' jtoy o jba ti vo'on chcal
li sc'op Rioxe. Persa chcal yu'un ja'
chitun yu'un ti Cajvaltique. Mi mu
jc'an xcale, abol jba. 17 Mi ta slequil
co'on chcale, oy xa jtojol chca'i. Mi
mu ta slequiluc co'one, ma'uc yech
smelol yu'un ja' chitun yu'un ti
Cajvaltique. 18 Li jtojol ya'ele ja' ti
mu c'usi ta jc'anbeic li much'utic
chcalbeic li sc'op Rioxe. Ac'u mi
ca'yoj ti xu' jc'an lavi yaj'apoxtolon
ti Cajvaltique, pero mu jc'an.

19 Li vo'one muc much'u xu'
chispas ta mantal. Slequil no'ox
co'on jtuc ti chitun yu'unique yo'
ep xich'ic o ta muc' cu'un ti Cristoe.
20 Ti c'alal ta jchi'in li jchi'iltac ta
jurioale ti xch'unojic ti ja' chcuxiic
o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe
ti ists'iba comel ti Moisese, ja' no'ox
yech ta jch'un ti bu stac' ch'unele.
Ti x'elan ta jpase, ja' yo' xa'iic o li
c'usitic chcalbeique, yo' xch'unic o
cu'un ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic
ti Cajvaltic Jesuse. 21 Ti c'alal ta
jchi'in lachi'ilique, vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque, ti muc bu ya'yojic li
smantaltac Rioxe, ja' no'ox yech
ta jpas chac c'u cha'al tspasique.
Co'ol xchi'uc muc bu ca'yoj yilel li
smantaltac Riox uque pero mu'nuc
mu xa xquich' ta muc' ti Cristoe. Ja'
yo' xa'iic o li c'usitic chcalbeique,
yo' xch'unic o cu'un ti ja' no'ox
chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse.
22-23 Ti c'alal ta jchi'in ti much'utic
mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe,
ti xch'unojic to ti oy c'usi mu stac'
pasele, ja' no'ox yech mu jpas uc
yo' xa'iic o li c'usitic chcalbeique,
yo' xch'unic o lec li sc'op Rioxe. Ti
x'elan ta jco'oltas jbae, ja' yo' xcuxiic
o ta sbatel osil uque.

24 Li vo'oxuque ana'ojic ac'u mi
ep li much'utic ch-anilajique pero
jun no'ox ti much'u ta sta li trofeoe.
Ja' no'ox yech ja'uc no'ox me ta
avo'onic uc ti cuxlejal chayac'beic ti
Cajvaltique. Mu me c'usi yan xch'ay
o avo'onic. 25 Li j'aniletique xchabioj
sbaic yo' staic o li strofeoique.
Ti c'usi chac' o svocolique, sna'
xlaj. Yan ti c'usi chcac' o jvocoltic
li vo'otique, mu sna' xlaj. 26 Li
vo'one ja' yechon chac c'u cha'al

li much'u ja' ta yo'on li strofeoe,
yu'un ja' no'ox ta co'on ti jcuxlejal
chi'ac'bate. Ja' yechon chac c'u
cha'al li bocseadoretique ti tsnopic
lec ti c'uxi chcuch o yu'unique. [27] Li
vo'one mu jpas li c'usi chal co'one.
Ti ja'uc ta jpase, ac'u mi ical a'yuc
ti ja' chcom o c'usitic chopol mi
iquich'tic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse,
mu onox jta ti jcuxlejal ta sbatel
osile.

Ja' li' yaloj ti mu xa me xbatic yo' bu li santoetique

10 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ja'
ta jc'an ti mu xch'ay xava'iic c'u
x'elan i'ilatic yu'un Riox ti ba'yi jtot
jme'ticotique ti iloq'uesatic tal ta
mozoile. Ja' ibeiltasatic tal scotolic
yu'un ti toque ti bu isc'an Riox
italique. I'ech'ic tal scotolic ta Tsajal
Nab. [2] Ti c'u yepal iloq'uic tal ta
mozoile ja' totil yu'unic ti Moisese.
Ti Moisese ja' babe ital ta yolon ti
toque, ja' babe ital noxtoc ti c'alal
i'ech'ic tal ta nabe. [3] Ti c'alal teyic ta
xocol balamile, imac'linatic scotolic
yu'un ti Rioxe. [4] Scotolic iyuch'ic
ti vo' iloc' ta ch'ene ti i'ac'batic
yu'un ti Rioxe ti c'alal ismaj ch'en ti
Moisese. Ti x'elan iloc' ti vo'e, yu'un
tey onox xchi'uquic ti Cristoe. [5] Ac'u
mi scotolic ic'uxubinatic tal pero
muc bu ep iyich'ic ta muc' ti Rioxe.
Chopol i'ilatic, yech'o ti tey ichamic
ta xocol balamile.

[6] Ti x'elan icha'leatique, ja' chvinaj
o ti mu xu' jnoptic c'usitic chopol
chac c'u cha'al isnopique. [7] Yech'o
un mu xa me xavich'ic ta muc' li
santoetique chac c'u cha'al iyich'ic
ta muc' ti jlom jtot jme'ticotic ti ta
más vo'nee. Yu'un ja' yech ts'ibabil
sc'oplalic ta sc'op Riox chac li'i:
"Li jchi'iltactique ispas yajsantoic.
Ispasbeic sq'uinal. Ixchic'beic
smoton. Ive'ic, iyuch'ic ti c'usi
tsc'an yo'onique, i'ac'otajic", xi. [8] Ja'
no'ox yech noxtoc mu me xasa'
avantsic chac c'u cha'al isa' yantsic
ti jlom jtot jme'ticotic ti ta vo'nee.
Ti x'elan ispasique, ta jun no'ox
c'ac'al imilatic veintitres mil. [9] Mu
me xaq'uelbeic yo'on ti Rioxe chac
c'u cha'al ispasic ti jlome. Ti x'elan
ispasique, iti'atic ta quiletel chon,
ichamic o. [10] Mu me c'usi chopol
xavalbeic ti Rioxe chac c'u cha'al
iyalic ti jlome. Ti x'elan iyalique,
ora i'ac'batic castico yu'un ti anjele.
I'ipajic, ora ichamic.

[11] Ti x'elan icha'leatique, ja' yo'
xi'ic o ti jlome. Ti ts'ibabil icom
ti c'u x'elan icha'leatique, ja' yo'
xixi'otic o uque lavi po'ot xa xlaj li
balamile. [12] Ja' no'ox yech ti much'u
tsnop ti mu xa c'usi chopol chtal
ta yo'one, ac'u me sq'uel sba naca
me spas li c'usi chopole. [13] Mi oy
c'usi chopol chtal ta avo'onique,
na'ic me ti ja' yech chtal ta co'ontic
jcotoltique. Pero ti Rioxe yaloj onox
ti chixchabiotique, yech'o ti mu xac'
ti toj más chtale, ja' no'ox ti c'usi
xcuch cu'untique. Chiscoltaotic yo'
mu jch'untic oe.

[14] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu
xa me xabatic yo' bu li santoetique.
[15] Ti x'elan chacalbeique, yu'un
quiloj ti xana'ic snopele. Yech'o
un nopic mi ma'uc yech smelol li
c'usi chacalbeic tale. [16] Ti c'alal
chcuch'tic li ya'lel uvae ti "colaval"
chcutic ti Rioxe, ti c'alal ta jve'tic
li pane, ja' seña ti co'ol xa joltic

xchi'uc ti Cristoe, ja' ti iyac' sba
ta milele, ti iloc' xch'ich'el ta scoj
li jmultique. 17 Ti jayvo' ta jtsob
jbatique jun no'ox pan ta jve'tic.
Ja' seña ti co'ol xa joltic xchi'uc ti
Cristoe.
18 Ana'ojic ti c'u x'elan ispasic ti
jchi'ilticotic ta israelal ti ta vo'nee.
Ti smoton Riox iyaq'uique oy jtos
ti isti'ic ti jchi'iltaque. Ja' ivinaj o
ti co'ol xa sjolic xchi'uc ti Rioxe.
19 Ti x'elan chcale, mu'nuc chcal
ti co'ol xa sjolic xchi'uc santoetic
ti much'utic chac'beic smotone
yu'un jna'ojtic ti mu cuxlicuque.
Yech no'ox ti chac'beic smotone.
20 Ti much'utic chac'beic smoton
li santoetique, pucujetic chac'beic.
Ma'uc chac'beic ti Rioxe yu'un mu
xich'ic ta muc'. Yech'o ti mu jc'an
ti co'ol ajolic xchi'uc ti pucujetique.
21 Mi chavuch'ic li ya'lel uvae, mi
chave'ic li pane chac c'u cha'al
iyal comel ti Cajvaltic Jesuse, mu
xu' chba ve'anic yo' bu chve'ic ti
much'utic ja' yich'ojic ta muc' ti
pucujetique. 22 ¿O mi lec xana'ic
mi chcac'betic sc'ac'al yo'on ti
Cajvaltique ti oy syu'ele? ¿Mi'n la
vo'otic más oy jyu'eltic?

Ja' li' yaloj ti ja' ac'u jpastic ti c'usi x'ich'e o ta muc' cu'untic ti Rioxe

23 Ti bu yaloj Riox mu xu'
jpastique, mu xu' jpastic. Melel ti xu'
jpastic ti c'usitic muc bu yaloje, pero
mu scotoluc chcoltavan ta xch'unel
c'usi lec chil ti Rioxe. 24 Yech'o
un mu me xapasic ti c'usitic jun o
avo'on atuquique. Ja' me xapasic ti
c'usitic jun o yo'on li yan uque.
25 Scotol li ti'bol ta xchonique xu'
xaman ati'ic, pero mu me xajaq'uic
mi ac'bil ta smoton santoetic yo' mu
c'usi xal o avo'onique. 26 Li balamile
xchi'uc li c'usitic oye ja' yu'un ti
Rioxe.
27 Mi oy much'u chayiq'uic ech'el
ta ve'el ti muc bu xch'unoj li sc'op
Rioxe, mi anop chabatique, lajesic
me ti c'usi cha'ac'batique, mu me
c'usi xal avo'onic. Mu me xajaq'uic
ti bu ay sman tale. 28 Yan ti mi
oy much'u co'ol la'ic'atic ta ve'el
xchi'uque: “Li ti'bol li'i smotoninoj
santoetic”, mi xayute, mu me
xati' yo' mu xicta o sba li much'u
layalbe ti ja' smoton li santoetique,
ti xch'unoj to ti mu xu' sti'e. Li
balamile xchi'uc li c'usitic oye, ja'
yu'un ti Rioxe. 29 Muc bu chcal
ti mu xu' xati'ique. Xu', yu'un
ana'ojic ti mu chopluque. Ti x'elan
lacalbeique, ja' no'ox yo' mu xicta o
sba avu'unic li yantique.
Mi oy yech chavalic: “¿C'u yu'un
ti mu xu' jti' ti'bole? Mu c'u jcuenta
o c'usi xch'unoj li june. 30 C'alal
chive'e, colaval chcut ti Rioxe,
yech'o un muc much'u xu' chal ti
ta jta o jmul ti ta jti' ti'bole”, mi
xachie, yech ava'uc. 31 Pero li
c'usitic chapasique, mi chave'ic, mi
oy c'usi chavuch'ic, scotol li c'usitic
chapasique, ja'uc me yo' x'ich'e o
ta muc' avu'unic ti Rioxe. 32 Mu
me xapasic ti c'usi mu xch'unic o
sc'op Riox li jchi'iltac ta jurioale
xchi'uc lachi'ilic, vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque. Mu me xapasic ti
c'usi chicta o sbaic li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe. 33 Li vo'one
ja' ta jpas li c'usitic jun o yo'on
scotolique, ma'uc ta jpas li c'usitic
jun o co'on jtuque, yo' xcuxiic o ta
sbatel osile.

11 Ja' tsc'an chachanic ti c'u
xi'elane; li vo'one ja' jchanoj
ti c'u x'elan ti Cristoe.

Ja' li' yaloj ti islam sjolic ti antsetic ti ta vo'nee ti c'alal isc'oponic Rioxe

2 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, lec tajmec
ti ach'unojic o li c'usitic lacalbeic
comele. 3 Pero oy to c'usi chacalbe
ava'iic. Li viniquetique ja' ch-
albatic mantal yu'un ti Cristoe. Li
antsetique ja' ch-albatic mantal
yu'un li smalalique. Ti Cristoe
ja' ch-albat mantal yu'un ti Rioxe.
4 Yech'o un mi slapoj spixolic ta
sc'oponic Riox li viniquetique, o mi
chalic a'yuc ti c'usi ch-albatic yu'un
ti Rioxe, yu'un mu xich'ic ta muc'
ti Cristoe. 5 Li antsetique, mi mu
slamojuc sjolic ta sc'oponic Rioxe,
o mi chalic a'yuc ti c'usi ch-albatic
yu'un ti Rioxe, yu'un mu xich'ic ta
muc' ti oy smalalique. Mi mu slam
sjolique, co'ol xchi'uc li ants tol
sa' yajmule ti juxbil sjole. 6 Mi oy
much'u mu sc'an slam sjole, ac'u
ba yac' ta juxel. Yan mi chq'uexav
o ti chac' ta juxele, ac'u slam. 7 Ti
mu xu' slap spixolic li viniquetique,
yu'un ja' sq'uexolic ti Rioxe ti
chalic mantal li' ta sba balamile. Li
antsetique ja' tspaseic ta mantal
yu'un li smalalique. 8 Yu'un mu ta
antsuc iloc' ti primero vinique; ja'
ta vinic iloc' ti antse. 9 Ti ipase ti
primero vinique, mu'nuc ja' ipasbat
xchi'il ti antse yu'un ch'abal to'ox ti
antse. Ts'acal to ipase ti antse yo' oy
o xchi'il ti vinique. 10 Yech'o un li
antsetique ja' tsc'an ti tslam sjolique.
Ja' seña ti tspaseic ta mantal yu'un
li smalalique yo' lec x'ileic o yu'un
ti anjeletique. 11 Ac'u mi ants, ac'u
mi vinic, oy stu chil ti Cajvaltique.
Yu'un co'ol tscolta sbaic. 12 Ac'u
mi ta vinic iloc' ti primero antse,
ti manchuc oy li antsetique, mu
xip'olotic ti yechuque. Ja' chquiltic
o ti chtun li viniquetique, ti chtun
li antsetique yu'un ja' yech isc'an ti
Rioxe.
13 Ana'ojic ti chopol mi mu
slamojuc sjolic ta sc'oponic Riox
li antsetique. 14 Li vo'otique stalel
onox ti comic joltique. Q'uexlal
sba mi natique. 15 Yan li antsetique
ja' lec mi natic sjolique. Yu'un ja'
slamobil sjolic ya'el. 16 Ti mi oy
much'u chopol iya'i ti lacalbeic ti
ac'u slam sjolic c'alal tsc'oponic
Riox li antsetique, ac'u syules ta
sjol ti ja' yech tspasic scotol antsetic
ta jujun temploe yu'un ja' yech
chcalbeticotic.

Ja' li' yaloj ti chopol ispasic Santa Cena ti jcorintoetique

17 Li c'usi chacalbeic li'i, ja'
chacalbeic ti chopol c'usi chapasic
c'alal chatsob abaique. Li c'usi
chapasique ma'uc chalecubic o, más
chasoquic o. 18 Li'i ja' tsots sc'oplal
chacalbeic. Ca'yoj ti chach'ac abaic
c'alal chapasic li Santa Cenae.
Ijch'un ya'el ti yech chapasique.
19 Mi mu co'oluc chach'unic c'usi
tsc'an ti Cajvaltique, ta onox xach'ac
abaic. Ti c'alal chach'ac abaique,
tey chvinaj ti much'utic xch'unojic
ta melel li sc'op Rioxe. 20 C'alal
tsoboloxuc ta ve'ele, ma'uc Cajvaltic
chana'ic ti x'elan chapasique.
21 Yu'un chalajes atuquic li
c'usitic chavich'ic tal jujune. Mu
co'oluc chach'acbe abaic. Oy jlom

chavi'najic, oy jlom chayacubic
ta pasem ya'lel uva. 22 Ti x'elan
chapasique, ¿mi'n ch'abal anaic?
¿Mi mu stac' tey xave' xavuch'ic
tal vo'? Yu'un mu xach'unic ti co'ol
xch'amaloxuc ti Rioxe, chavaq'uic
no'ox ta q'uexlal ti much'utic ch'abal
sve'elique. Yech'o un mu xu' chcal ti
lec c'usi chapasique yu'un chopol.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ta jpastic li Santa Cenae

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

23 Ti c'u x'elan lacalbeic onoxe,
yu'un liyalbe ti Cajvaltic Jesuse ti
ja' la yech ispas ta yac'ubalil ti c'alal
i'aq'ue entrucale. Ti Cajvaltique
istam la jp'ej pan. 24 "Colaval" xut la
ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, iyac'be
la ti yajchanc'optaque. "Ilo, ve'anic.
Li'i ja' jbec'tal jtacupal. Yu'un chcac'
jba ta milel ta scoj amulic. Ja' me
yech xapasulanic o yo' xana'icon
oe", xi la. 25 Ti c'alal laj sve'ique,
istam la noxtoc jun muc'ta p'is ya'lel
uva. Ja' la yech iyalbe noxtoc ti
yajchanc'optaque: "Li ya'lel uva li'
chcuch'tique, ja' seña ti chc'ot onox
ti c'usi yaloj ti Jtote ti ta jch'ich'el ta
xtoj lamulique. Ti c'alal chavuch'ic
ju'ech'ele, ja' chul o ta ajolic ti ta
scoj amulic icac' jba ta milele",
xi la. 26 Yech'o un c'alal ta jve'tic
ju'ech'el li pane, c'alal chcuch'tic li
ya'lel uvae, ja' seña ti jch'unojtic ti
vo'otic ta jmultic iyac' sba ta milel ti
Cajvaltic Jesuse. Ja' yech jpasulantic
o ti c'u cha'al xtal yic'otic oe.

Ja' li' yaloj ti tsots sc'oplal li Santa Cenae

27 Yech'o un ti c'alal ta jve'tic li
pane, ti c'alal chcuch'tic li ya'lel uva
ti ta jna'tic o ti Cajvaltic Jesuse, mi
muc ta alel cu'untic ti ja' iyac' sba
ta milel ta scoj jmultique, ta jta
jmultic ta stojol. 28 Yech'o un c'alal
mu to'ox chave'ic li pane, c'alal mu
to'ox chavuch'ic li ya'lel uvae, tsc'an
chava'i abaic c'u xa'elanic jujuntal,
mi tsots sc'oplal ti chave'ique o
mi mu c'u stu. Mi tsots sc'oplal
chava'iique, xu' xave'ic li pane, xu'
xavuch'ic li ya'lel uvae. 29 Mi mu
tsotsuc sc'oplal ava'iic c'alal ave'ic
li pane, c'alal avuch'ic li ya'lel
uvae, chayac'beic castico ti Rioxe.
30 Epoxuc ja' yech apasic, yech'o
ti ipoxuque. Oy xa lachamic jlom.
31 Mi ca'yoj xa jbatic c'u xi'elanotic
jujuntale, mu c'usi chiyac'botic o
castico ti Rioxe. 32 Ti chac' castico
ti Cajvaltique, ja' yo' jchanbetic o
smelole, yo' mu co'oluc xi'ochotic
o ta c'oc' ta sbatel osil xchi'uc ti
much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe.
33 Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic
ta xch'unel li sc'op Rioxe, c'alal
chatsob abaic ta spasel li Santa
Cenae, malao me aba acotolic. 34 Mi
oy much'u chvi'naje, ac'u ve'uc tal ta
sna. Mu me chopluc xbat avu'unic
li Santa Cenae yo' mu xayac'beic
o castico ti Rioxe. Li c'usitic yan
c'opale ja'to chul calboxuc ti c'alal
xitale.

Ja' li' yaloj ti stosoltosol c'usi chac' jpastic ti Ch'ul Espíritue

12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, li'
chacalbe ava'iic ti c'usitic chac'
jpastic ti Ch'ul Espíritue.
2 Vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque,
ana'ojic ti c'alal mu to'ox chach'unic
li sc'op Rioxe, ach'unojic to'ox lo'loel,

avich'ic to'ox ta muc' li santoetique
ti mu cuxlicuque. Ti butic santoal
la'albatic sc'oplale ach'unic. 3 Yech'o
un ja' xa ta jc'an ti mu xach'unic
lo'loele. Ti much'utic chopol c'usi
chalbeic ti Jesuse, yu'un muc bu
chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue.
Ti much'utic chich'ic ta muc' ti
Jesuse, yu'un chi'inbilic yu'un ti
Ch'ul Espíritue.
4 Stosoltosol ti c'usi ac'bilotic
o ta jpastique, pero jun no'ox ti
much'u chaq'ue, ja' ti Ch'ul Espíritue.
5 Stosoltosol chitunotic jujuntal, pero
jun no'ox ti much'u chispasotic ta
mantale, ja' ti Jesuse. 6 Stosoltosol ti
c'usi chiscoltaotic ta spasel ti Rioxe,
pero ja' onox tspas scotol ti stuque.
7 Ti c'usi chac' jpastic jujuntal ti
Ch'ul Espíritue, ja' yo' co'olco'ol jcolta
o jbatique. 8 Li jlome chalic c'u x'elan
smelol li sc'op Rioxe yu'un ja' yech
ac'bilic yu'un ti Ch'ul Espíritue. Li
jlome chalic c'u x'elan xch'unojic li
sc'op Rioxe yu'un ja' yech ac'bilic
yu'un ti Ch'ul Espíritue. 9 Li jlome
ch-ac'bat xch'unic más yu'un ti
Ch'ul Espíritue ti chcoltaatic yu'un
ti Cajvaltique. Li jlome chet'esic
chamel yu'un ja' yech ac'bilic yu'un
ti Ch'ul Espíritue. 10 Li jlome chaq'uic
iluc slequilal syu'elal Riox. Li jlome
chalic ti c'usi ch-albatic yu'un ti
Rioxe. Li jlome chilic cha'iic mi Riox,
mi pucuj p'ijubtasbil o ti much'u
tspas c'usi tspase, chal c'usi chale.
Li jlome chc'opojic ta ora ta yan o
c'op. Li jlome ta sjelubtasbe sc'op ti
much'u chc'opoj ta ora ta yan o c'ope.
11 Ti c'usitic tspas cu'untic jujuntale
yu'un ja' yech chac' jpastic ti Ch'ul
Espíritue, ja' ti c'u x'elan lec chil
stuque.
12 Ja' chac c'u cha'al li vo'otique
ti ep ta tos li c'usitic oy cu'untique;
oy coc jc'obtic, oy jsatic. Ja' no'ox
yech, ac'u mi epotic, pero junotic
ta stojol ti Cristoe. 13 Ac'u mi jurio,
ac'u mi ma'uc, ac'u mi mozoinbil,
ac'u mi ch'abal, jun chiyilotic ti
Cristoe yu'un jun ti Ch'ul Espíritu
xchi'inojotic ta jcotoltique.
14 Li vo'otique oy coctic, oy jc'obtic,
oy jsatic. Mu jtosuc no'ox, yech'o
ti stac' xi'abtejotique. 15 Ti sna'uc
c'opojuc li coctique: “Lavi ma'uc
c'obilone, mu c'u jtu”, ti xiuque,
pero mu xu' ti ch'abale. 16 Ti sna'uc
c'opojuc li jchiquintique: “Lavi
ma'uc satilone, mu c'u jtu”, ti
xiuque, pero mu xu' ti ch'abale.
17 Ti c'ajomuc jsatic oye, mu c'usi
xca'itic ti yechuque. Ti c'ajomuc
jchiquintic oye, mu c'usi xca'ibetic
yic' ti yechuque. 18 Yech'o un ti
Rioxe ja' tey iyac' ti bu xc'ot o chile,
stosoltosol chtun. 19 Ti jtosuc no'oxe,
mu c'u stac' jpastic ti yechuque.
20 Yech'o un ep ta tos li c'usitic oy
cu'untique, pero junotic no'ox.
21 Li jsatique “mu c'u xatun o
cu'un”, mu xu' xut li jc'obtique. Ja'
no'ox yech li joltique, “mu c'u xatun
o cu'un”, mu xu' xut li coctique.
22 Ac'u mi mu c'u stu yilel jtosuc,
pero mu xu' ti ch'abale. 23 Ti bu mu
jc'antic xvinaje, ta jlap jc'u'tic yo'
mu xiq'uexavotic oe. 24 Ti bu mu
persauc sc'u'ulale, teyuc t'anetuc
noxtoc. Yu'un ja' yech spasojotic
ti Rioxe ti persa oy sc'u'ulal ti
bu chiq'uexavotic oe. 25 Ti x'elan
lispasotic ti Rioxe, ja' yo' scolta
o sbaic li c'usitic oy cu'untique,
mu'nuc chopol chil sbaic. 26 Mi oy
bu c'ux jset'uque, c'ux chca'itic ta

junlejtic. Yan mi oy c'usi lec ista
jtosuque, lec chca'itic ta junlejtic.
27 Lavie spat xoconotic xa ya'el ti
Cristoe, yech'o un oy jtutic jujuntal.
28 Oy much'utic más tsots yabtel
ta stojolic ti much'utic xch'unojic
li sc'op Rioxe, vo'oticotic li
apoxtoloticotique. Li xcha'tosole, ja'
ti much'utic chalic ti c'usi ch-albatic
yu'un ti Rioxe. Li yoxtosole, ja' ti
much'utic ta xchanubtasvanic ta
sc'op Rioxe. Oy much'utic chaq'uic
iluc slequilal syu'elal Riox. Oy
much'utic chet'esic chamel. Oy
much'utic chcoltavanic ta spasel
li c'usi tsc'an pasele. Oy much'utic
chnitvanic ta spasel c'usi tsc'an
ti Rioxe. Oy much'utic chc'opojic
ta ora ta yan o c'op, chalic ti
c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe.
29 Mu jcotolticuc apoxtolotic. Mu
jcotolticuc oy c'usi chiyalbotic
ti Rioxe ti chcaltic a'yuque. Mu
jcotolticuc ti jchanubtasvanejotic
ta sc'op Rioxe. Mu jcotolticuc ti
chcac'tic iluc slequilal syu'elal
ti Rioxe. 30 Mu jcotolticuc
chquet'estic chamel. Mu jcotolticuc
chic'opojotic ta ora ta yantic o c'op.
Mu jcotolticuc jna'tic sjelubtasel.
31 Yech'o un li vo'oxuque sjunul
avo'onic xavalbeic ti Ch'ul Espíritue
ti ja' ac'u yac' apasic ti bu más tsots
sc'oplale. Vo'on chacalbeic ti c'usi
más chitunotic oe.

Ja' li' yaloj ti más tsots sc'oplal ti chic'anvanotique

13 Ac'u mi jna' xic'opojotic ta
ora ta yan o c'op, ac'u mi
jna' xic'opojotic ta sc'op anjeletic,
pero mi mu xic'anvanotique,
co'olotic xchi'uc bu chtije c'a' taq'uin
ti yech no'ox sts'inlajete. Co'olotic
xchi'uc splatiyo jmusiquero ti yech
no'ox stsijtsone. Yu'un mu c'u bal o
chil c'usi ta jpastic ti Rioxe. 2 Ac'u
mi jna'tic yalel ti c'usi chiyalbotic
ti Rioxe, ac'u mi xca'ibetic smelol ti
c'usi muc xa'ibeic smelol ti vo'nee,
ac'u mi jna'tic scotol, ac'u mi spas
cu'untic li c'usi vocol ta pasele ti
jch'unojtic ti oy syu'el ti Cajvaltique,
pero mi mu xic'anvanotique,
mu c'u xitunotic o. 3 Ac'u mi
jq'uelanbetic me'onetic scotol li
c'usuc cu'untique, ac'u mi jchic'
jbatic chac c'u cha'al oy xchic' sbaic
ta smoton yajsantoique, pero mi mu
xic'anvanotique, mu c'usi bal o chil
ti Rioxe. Yu'un ich'el no'ox ta muc'
ta jc'antic.
4 C'alal chic'anvanotique, xcuch
cu'untic scotol. Lec co'ontic, mu
xic'ac'al'o'ontavanotic, mu xcaltic ti
jtuctic no'ox jna'tique, mu jnoptic ti
mu xa much'u xistaotique. 5 Quich'oj
jmelol xic'opojotic, quich'oj jmelol
c'usi jpastic. Mu jpastic ti c'usitic
jun o co'ontic jtuctique. Mu
xicapotic, mu jpactic ti mi oy c'usi
chopol chicha'leatotique. 6 Mu
ximuyubajoticuc o xa ti mi oy bu
ista smul li jchi'iltique. Ja' jun o
co'ontic ti mi jun yo'onic scotolique.
7 Mi jc'anojtic li jchi'iltique, xcuch
cu'untic mi oy c'usi chixcha'leotique.
Jch'unojtic ti yantic chlecube.
8 Li c'usi chcaltic ti chiyalbotic
ti Rioxe, ta sta yora chpaj. Ti
chic'opojotic ta ora ta yan o c'ope,
ta sta yora chpaj. Ti chcaltic
c'u x'elan jch'unojtic li sc'op
Rioxe, ta sta yora chpaj. Yan ti
chic'anvanotique, mu xlaj ta sbatel
osil. 9 Lavi li'otic ta sba balamile mu

jna'betic smelol scotol li sc'op Rioxe.
Chcaltic ti jayp'el yalojbotic ti Rioxe
pero mu c'ajomuc no'ox ti jayp'ele.
10 Ja'to chca'itic scotol ti c'alal xba
jchi'intic ti Cajvaltique.
11 Co'ol xchi'uc ti c'alal c'oxotic
to'oxe, ja' yech lic'opojotic chac c'u
cha'al li c'oxetique. Ja' yech ijnoptic,
ja' yech ijpastic. Ti c'alal ijtatic
vinicale, ijcomtsantic xa scotol
ti c'usitic ijpastic ti c'alal c'oxotic
to'oxe. 12 Lavie co'ol xchi'uc nen ti
mu xquil o lec jsatique. Ti c'alal
xic'ototic ta vinajele, ja'to chquiltic,
yu'un chjam ya'el li jsatique. Ja'
chac c'u cha'al xiyojtiquinotic ti
Rioxe, ja' yech chc'ot cojtiquintic
uc. 13 Oxtos ti c'usi mu sna' xlaj ta
sbatel osile: ja' ti jch'unojtic ti oy
syu'el ti Cajvaltique, ti jch'unojtic ti
chicuxiotic ta sbatel osile, xchi'uc
ti chic'anvanotique. Ti bu más
tsots sc'oplal ta yoxtosole, ja' ti
chic'anvanotique.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o c'opetique

14 Yech'o un c'anvananic. Pero
ja' tsc'an noxtoc ti sjunul
avo'onic xavalbeic ti Ch'ul Espíritue
ti oyuc c'usi yac' apasique. Ja' más
tsots sc'oplal ti chavalic li sc'op
Rioxe, yech'o un ja' c'anbeic. 2 Ti
much'utic chc'opojic ta ora ta yan
o c'ope, ja' tsc'opon sbaic xchi'uc ti
Rioxe, mu crixchanouc, yu'un muc
much'u xa'i li c'usi chalique, yu'un
ta xch'amunbat no'ox ye yu'un ti
Ch'ul Espíritue. 3 Yan ti much'utic ta
sc'op stuc chalic ti c'usi ch-albatic
yu'un ti Rioxe, crixchano tsc'oponic.
Bal cha'iic li xchi'iltac ta xch'unel
li sc'op Rioxe. Chpatbat yo'onic,
tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe. 4 Ti
much'utic chc'opojic ta ora ta yan o
c'ope, stuc no'ox bal cha'iic. Yan ti
much'utic chalic ta sc'op stuquic ti
c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, bal
cha'iic scotol li xchi'iltac ta xch'unel
li sc'op Rioxe.
5 Lec chca'i mi chac'opojic acotolic
ta yan o c'ope, pero más lec chca'i
mi chavalic ta ac'op atuquic ti c'usi
chayalbeic ti Rioxe. Yu'un ti much'u
chal ta sc'op stuc ti c'usi ch-albat
yu'un ti Rioxe, ja' más tsots sc'oplal.
Yan ti much'u chc'opoj ta yan o
c'ope, mu másuc tsots sc'oplal. Ja'to
mi oy much'u tsjelubtase, bal cha'iic
li xchi'iltac ta xch'unel li sc'op Rioxe.
6 Ti ta yanuc o c'op chajc'oponic
c'alal xtal jvula'anoxuque, mu c'usi
bal o chava'iic li c'usi chacalbeique.
Pero mi chacalbeic ta ac'opic ti
c'usi chiyalbe ti Rioxe, o mi ja'
chacalbeic smelol li sc'op Rioxe, bal
chava'iic.
7 Caltic no'ox ya'el ti choq'uesin
ama li much'u mu to sna' lec
yoq'uesinele, caltic no'ox ya'el ti
tstij arpa li much'u mu to sna' lec
stijele, mu xca'itic c'usi sonal ta stij.
8 Ja' no'ox yech mi mu x'oq'uesinat
lec li cornetae, mu sna' c'usi tspasic
li solteroetique. Mu xchap sbaic,
mu xbatic ta ac' c'oc'. 9 Ja' no'ox
yech mi ta yan o c'op chac'opojique,
muc much'u xa'ibe smelol ti c'usi
chavalique, mu c'usi bal o. 10 Li'
ta sba balamile oy nan ep ta tos
c'opetic, pero ja' no'ox chca'itic
mi ja' jc'optique. 11 Mi oy much'u
chisc'oponotic ta yan o c'ope, mu
xca'itic li c'usi chiyalbotique, yech'o
un mu sc'an xixchi'inotic. Ja' no'ox
yech mu jc'an jchi'intic uc. 12 Ja'

no'ox yech mi chac'opojic ta yan
o c'ope, muc much'u xa'i ti c'usi
chavalique. Lec ti ta sjunul avo'onic
chac'anic ti oy c'usi chac' apasic ti
Ch'ul Espíritue, pero ja' albeic ti
ac'u yac'boxuc apasic ti c'usi bal
cha'iic lachi'iltac ta xch'unel li sc'op
Rioxe.
13 Ti jayvo' chac'opojic ta yan o
c'ope, albeic ti Ch'ul Espíritue ti ac'u
yac' ajelubtas atuquique. 14 Mi ta
jc'opontic Riox ta yan o c'ope, Ch'ul
Espíritu tspas, mu jolticuc no'ox
jtuctic. 15 Li c'usi leque, jc'opontic
Riox ta yan o c'op ti chac' caltic ti
Ch'ul Espíritue, jc'opontic Riox ta
jc'op jtuctic noxtoc. Q'uevujincotic
ta yan o c'op ti chac' caltic ti Ch'ul
Espíritue, q'uevujincotic ta jc'op
jtuctic noxtoc. 16 Mi naca ta yan o
c'op "colaval", chcutic ti Rioxe, mu
xa'iic c'usi chcaltic li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe. Yech'o un
"colaval, Cajval", mu xiic uc yu'un
muc xa'iic ti c'usi icaltique. 17 Ac'u
mi lec c'usi icaltic c'alal "colaval",
xcutic ti Rioxe, pero mu c'usi bal o
cha'iic li yane, yu'un muc xa'iic. 18 Li
vo'one coliyal ti Rioxe ti c'alal jtuque
más ep chic'opoj ta ora ta yan o c'op,
ma'uc no'ox yech chac c'u cha'al li
vo'oxuque. 19 Pero ti c'alal ta jc'opon
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe, mu jc'an xic'opoj ta yantic o
c'op. Persa ta griego c'op yu'un ta
jchanubtasic. Ac'u mi vo'p'el xic'opoj
ta griegoe, cha'iic li c'usi chcalbeique.
Ac'u mi xic'opoj lajunmiluc ta p'el
ta yan o c'ope, mu xa'iic li c'usi
chcalbeique. Yech'o un mu c'u bal o
cha'iic mi ta jc'oponic ta yan o c'ope.
20 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, mu me
xanopic chac c'u cha'al tsnopic li
c'oxetique. Ti muuc xana'ic c'usi
chopol chac c'u cha'al li c'oxetique,
lec ti yechuque. Li c'usi chanopique
ja' nopic chac c'u cha'al tsnop li
viniquetique. Nopic mi oy c'usi stu
li c'usitic chapasique. 21 Ja' onox
yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac
li'i: "Ta jtac tal namal crixchanoetic
ti yan o sc'ope ja' ac'u cuchuc
yu'unic, ja' ac'u ch'ayuc lachi'iltac
ta israelale. Ac'u mi xch'ayic, pero
mu onox xiyich'ic o ta muc'. Mu
xictaic spasel li c'usitic chopole", xi
onox ti Rioxe. 22 Ja' no'ox yech lavi
chic'opojotic ta yan o c'ope, ja' yo'
xilic o ti muc bu chi'inbilic yu'un
Riox ti much'utic mu xich'ic ta
muq'ue. Yan mi ta jc'optic chcaltic
li c'usi chiyalbotic ti Rioxe, ja' yo'
xilic o li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe ti chi'inbilic yu'un ti
Rioxe. 23 Yech'o un ti c'alal chatsob
abaique, mi naca ta yantic o c'op
chac'opojic acotolique, mi ja'o ba
ya'iic sc'op Riox li much'utic mu
to ta xch'unique, "chvoviic", xiic
nan. 24 Yan mi ta ac'opic chavalic
li c'usi chayalbeic ti Rioxe, mi ja'o
ba ya'iic sc'op Riox ti much'utic mu
to ta xch'unique, chlic ya'iic ti oy
smulic uque yu'un cha'iic li c'usitic
chavalique. 25 Ja' chul o ta sjolic ti
chopol li c'usitic tspasique, chlic
yich'ic ta muc' ti Rioxe. Chalic ti tey
xchi'inojoxuc ti Rioxe.
26 Ti c'alal chatsob abaique, ti
c'usi yac'oj apasic ti Ch'ul Espíritue
pasic. Mi chaliques q'uevuj, o mi
chaval sc'op Riox, o mi chaval
c'usi la'albat ta ora yu'un ti Rioxe,
o mi oy c'usi chaval ta yan o c'op
ti chac' aval ti Ch'ul Espíritue, o

mi chajelubtasbe sc'op ti much'u
ic'opoj ta yan o c'ope, ja'uc pasic.
Ti c'usi chapasic jujuntale, ja'uc
me ti c'usi bal chava'iic acotolique.
27 Mi oy much'u chc'opoj ta yan o
c'ope, ac'u c'opojuc cha'vo'uc. Mi
epe, oxvo'. Pero slajel lajel xc'opojic.
Li c'usitic chalique ac'u sjelubtas
junuc li xchi'il ta xch'unel li sc'op
Rioxe. 28 Mi muc bu tey junuc ti
much'utic sna'ic sjelubtasele, mu
ya'uc c'usi yalic. Ac'u sc'oponic
Riox ta yo'onic yu'un cha'i onox ti
Rioxe. 29 Ja' no'ox yech ti much'utic
chalic c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe,
ac'u c'opojicuc cha'vo' oxvo'uc. Li
yane ac'u ya'iic mi xco'olaj xchi'uc
sc'op Riox ti c'usi iyalique. 30 Ti
much'utic tey chotajtique, mi oy
c'usi ch-albatic junuc yu'un ti
Riox uque, ja' ac'u c'opojuc, ac'u
yicta sba ti much'u yolel chc'opoje.
31 Xu' xavalic acotolic ti c'usitic
chayalbeic ti Rioxe, pero slajel lajel
xac'opojic yo' bal xava'iic acotolique,
yo' sjunul o avo'onic xapasic c'usi
tsc'an ti Rioxe. 32 Ti much'u yolel
chc'opoje mu persauc chal scotol.
33 Ti Rioxe mu sc'an mi yech no'ox
xivotslajetotique. Ja' tsc'an ti slajel
lajel chic'opojotique.

Li yan xch'unojic sc'op Rioxe lec
yich'oj smelolic, yech'o un ja' yech
tsc'an chavich' amelolic uc. 34 Li
antsetique ch'an chiicuc c'alal cha'iic
li sc'op Rioxe yu'un ma'uc yabtelic
ta xchanubtasvanic chac c'u cha'al
yaloj onox ti Rioxe. 35 Mi oy c'usi
tsjaq'uique, xc'ot sjac'be smalalic ta
snaic. Yu'un ma'uc yech smelol mi
ja'o chc'opoj ants c'alal tsoboloxuque.

36 Vo'oxuc ti ach'unojic sc'op
Riox li' ta Corintoe, na'ic me ti
mu vo'oticoxuc ba'yi avalique,
xchi'uc ti mu atuquicuc no'ox
ach'unojique. 37 Ti much'utic chal
yalojic ti c'usi ch-albatic yu'un ti
Rioxe, ti much'utic chp'ijubtasat
yalojic yu'un ti Ch'ul Espíritue, ac'u
yalic ti ja' smantal Cajvaltic li c'usi
lajts'ibabeic tale. 38 Mi oy much'u
mu xch'une, mu xach'unbeic li c'usi
chal uque.

39 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, sjunul me
avo'onic xavalbeic ti Ch'ul Espíritue
ti ac'u yac' avalic a'yuc li sc'op
Rioxe. Ti much'utic chc'opojic ta
ora ta yan o c'ope, mu me xapajesic.
40 Ja' no'ox ti ich'bil smelol
xapasique. Slajel lajel xac'opojic.

Ja' li' yaloj ti ta onox xicha'cuxiotique

15 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe,
ta jyules ta ajolic ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesuse ti lacalbeic onoxe. Ti
c'alal lacalbeique, ach'unic, muc
bu avictaoj abaic. 2 Mi j'ech'el
ach'unojic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse chac
c'u cha'al lacalbeique, chacuxiic
ta sbatel osil. Yan ti mi i'ie, mu
xacuxiic ta sbatel osil.

3 Ja' tsots sc'oplal ti lacalbeic ti
c'usi ca'yoje, ja' ti icham ta cruz
ta scoj jmultic ti Cristoe chac c'u
cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe. 4 Ja'
ti imuquee, ja' ti icha'cuxi loq'uel
ta smuquenal ta yoxibal c'ac'al
chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op
Rioxe. 5 Lacalbeic ti ba'yi iyac' sba
iluc ta stojol li Pedroe, ti ts'acal
to iyac' sba iluc ta stojol jayvo' ti
yajchanc'optaque. 6 Ts'acal to iyac'

sba iluc ta stojol más ta vo'ob cien
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
Ti much'utic iyilique oy to cuxulic,
ichamic xa jlom. 7 Ts'acal to iyac'
sba iluc ta stojol li Jacoboe. Ts'acal
to iyac' sba iluc ta stojol scotol li
apoxtoletique.
8 Slajeb xa iyac' sba iluc ta jtojol li
vo'one. Co'olon xchi'uc jyalel unen
ya'el. 9 Yu'un más mu c'u jtu chca'i
chac c'u cha'al li yan apoxtoletique.
Ma'uc yech smelol ya'el ti “apoxtol”,
xi'utate yu'un iquilbajin tajmec
li much'utic xch'unojic li sc'op
Rioxe. 10 Ta slequil no'ox yo'on
ti Rioxe ti liyic' ta yalel a'yuc ti
c'usi yaloje. Mu yechuc no'ox ti lec
yo'one, más xa litun yu'un chac c'u
cha'al li yantique. Pero mu jtucuc
no'ox, ja' ta syu'el ti Rioxe. 11 Ac'u
mi vo'on, ac'u mi ja' li yane, jtos li
c'usi chcalticotique, ja' li sc'op Riox
ach'unojique.
12 La'albatic xa ti icha'cuxi loq'uel
ta smuquenal ti Cristoe. ¿C'u yu'un
chavalic jlom ti mu xcha'cuxi
loq'uel ti ánimaetique? 13 Ti
yechuc xavalique, muc xcha'cuxi ti
Cristoe. 14 Ti ichamuc o ta jmoj ti
Cristoe, mu c'usi bal o chcalticotic
ti c'usi yaloje, mu c'usi bal o
ach'unojic ti yechuque. 15 Vo'oticotic
jnopc'opoticotic ya'el bi'a ti
icalticotic a'yuc ti Riox ixcha'cuxes
loq'uel ta smuquenale. Ti yechuc
xavalique, yu'un muc bu ispas ya'el
ti Rioxe. 16 Ti yechuc ti muc bu
ta xcha'cuxi ti ánimaetique, muc
xcha'cuxi ti Cristoe. 17 Ti ichamuc
o ta jmoj ti Cristoe, mu c'usi bal o
ach'unojic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osile. Tiq'uiloxuc to ta mulil
ti yechuque. 18 Ti yechuc xavalique,
ti much'utic yich'ojic ta muc' Cristo
ti c'alal ichamique, ba yich'ic
castico ti yechuque. 19 Ti ja'uc no'ox
jpatoj o co'ontic chisq'uelotic ti c'u
sjalil cuxulotic li' ta sba balamile,
vo'otic más abol jbatic ti yechuque
yu'un lo'lobilotic ya'el.
20 Ta melel ti icha'cuxi loq'uel ta
smuquenal ti Cristoe. Ja' primero
i'ach'ub spat xocon. Ja' no'ox yech
ta xcha'cuxiic scotol ti much'utic
xch'unojic sc'op Riox ti c'alal
ichamique. 21 Ta scoj jun vinic ti
chichamotique, ja' no'ox yech ta
scoj jun vinic ti chicha'cuxiotique.
22 Ti chichamotique, ja' ta scoj ti
Adane. Ti chicha'cuxiotique, ja' ta
scoj ti Cristoe. 23 Ja' yech xcholet ta
xbat. Primero i'ach'ub spat xocon
ti Cristoe ti c'alal icha'cuxie. Ti
c'alal xcha'sut tale, chicha'cuxiotic
uc, ja'o ch-ach'ub jpat jxocontic
vo'otic li xch'amalotique. 24 Ts'acal
to ta xch'aybe sc'oplal ti much'utic
chcrontainone, mi crixchano, mi
pucuj. Ja'o xa chiyac'otic entrucal ta
stojol Jtotic Riox ta vinajel vo'otic
ti quich'ojtic ta muq'ue. Ja'o xa
chlaj li balamile. 25 Ti Cristoe yu'un
onox ja' tspas mantal ti c'u sjalil
xch'unbat o smantal yu'un scotol li
scrontae. 26 Ti slajeb chopol chile,
ja' ti jna' xichamotique. Ja' ta xch'ay,
yech'o un mu xa much'u ta xcham.
27 Ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti ja'
ch-ac'bat spas ta mantal scotol ti
Ch'amalile, pero muc bu tspas ta
mantal ti Stote. Yu'un ja' ta syu'el
Stot ti xu' tspas mantal ti Cristoe.
28 Ti c'alal xcuch yu'une, ja'o chlic
yac' sba ta pasel ta mantal yu'un ti
Stote, yu'un ja' ta syu'el Stot ti icuch
yu'un spasel ta mantal scotole. Stuc

no'ox tspas mantal ti Jtotic Rioxe,
mu xa much'u yan.
29 Ti yechuc ti mu xcha'cuxi
loq'uel ti ánimaetique, ¿c'u ma
yu'un ti oy much'u tsloc'ta ta ich'vo'
xchi'il ti icham xae? Ti manchuc
xch'unojic ti ta xcha'cuxiic loq'uel
ti ánimetique, mu spasic yech ti
yechuque.
30 Ti yechuc ti mu xicha'cuxiotique,
yech no'ox abol jba ta yalel a'yuc
sc'op Riox ti yechuque. 31 Ti x'elan
chcale, yu'un avil atuquic ti jutuc
xa mu lilaj jujun c'ac'al ti c'alal ay
cal ava'iic li sc'op Rioxe. Yech o
c'al tana. Ja' no'ox jpatoj o co'on ti
ach'unojique. 32 Li crixchanoetic
li' ta jteclum Efesoe co'ol xchi'uc
jti'aval chon yu'un chiscrontainic.
Ti yechuc ti mu xicha'cuxiotique,
yech chcac' jvocol ti yechuque.
Xu' xcal chac c'u cha'al chal jlom
li crixchanoetique: “Ve'icotic,
cuch'tic ti c'usi tsc'an co'ontique. Mi
lichamotic oc'ob cha'eje, ch'ab xi
c'op”, xut sbaic.
33 Mu me xach'unic lo'loel. Mi
chachi'inic ti much'utic chopol
sjolique, chlic avictaic li c'usi lec
ach'unojique. 34 Yech'o un tsc'an
chanopic lec ti c'usi chach'unique.
Mu me xasa' amulic. Yu'un oy to
mu xach'unic ti oy syu'el ti Rioxe,
mu xach'unic ti chicha'cuxiotique.
Ti x'elan chacalbeique, ja' yo'
xaq'uexavic oe.
35 Oy nan yech chavalic
chac li'i: “¿C'uxi ta xcha'cuxi ti
ánimaetique? ¿C'u xa van x'elan
ti spat xoconique?” xachiic nan.
36 ¿Mi'n bats'i mu xul ta ajolic
ya'el? Ti c'usitic chats'unique, ba'yi
chamuquic yo' xch'i oe. 37 Ti c'alal
xch'ie, ma'uc xa yech chac c'u cha'al
amuquique. Ti c'alal ats'unique,
sbec' no'ox, mi trigo, o mi c'usitic
yan. 38 Ti c'u x'elan spasoj ti Rioxe
ja' yech chloc' tal yanal jutos ti c'usi
ta jts'untique. 39 Jtostic o sbec'tal li
c'usitic cuxajtic li' ta sba balamile.
Jtos o sbec'tal li crixchanoe, jtos
o sbec'tal li c'usitic xcotete, jtos o
sbec'tal li choye, jtos o sbec'tal li
mute. 40 Ja' no'ox yech li c'usitic
oy ta vinajele, mu xco'olaj xchi'uc
li c'usitic oy li' ta sba balamile. Li
c'usitic oy ta vinajele jtos o slequil.
Li c'usitic oy ta sba balamile jtos o
noxtoc. 41 Jtos o xojobal li c'ac'ale,
jtos o xojobal li jch'ulme'tique,
jtos o xojobal li c'analetique. Li
c'analetique mu xco'olaj xojobal
jup'ej. 42 Ja' no'ox yech ti c'alal
xcha'cuxi ti ánimaetique, jtos o
xa spat xoconic. C'alal imucatique,
ic'a'ic. Ti c'alal xcha'cuxiique, mu
xa sna' xc'a'. 43 Ti imucate, mu xa
c'u stu. Ti c'alal xcha'cuxie, lec
xa tajmec. C'alal imucate, ch'abal
yip. Ti c'alal xcha'cuxie, oy xa
yip. 44 Li jpat jxocontic chmuquee
scuenta no'ox sba balamil. Ti c'alal
xicha'cuxiotique, scuenta sbatel osil.
Yech'o un oy jpat jxocontic scuenta
sba balamil, oy jpat jxocontic
scuenta sbatel osil noxtoc.
45 Ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti
ivuch'tabat sni' ti primero vinique,
ja' ti Adane, icuxi. Yan ti much'u
ts'acal to itale, ja' ti Cristoe, ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
yu'un cuxul o ti stuque. 46 Pero mu
ba'yiuc chicuxiotic ta sbatel osile.
Ba'yi chicuxiotic li' ta sba balamile,
ts'acal to chicuxiotic ta sbatel osil.
47 Ti primero vinique li' i'aq'ue ta

sba balamile yu'un ta lum ipase.
Yan ti much'u ts'acal to itale, ja' ti
Cajvaltic Jesucristoe, ta vinajel ilic
tal. 48 Lavi li'otic to ta sba balamile,
co'ol lumotic xchi'uc ti Adane. Ti
c'alal xic'ototic ta vinajele, co'ol ach'
jpat jxocontic xchi'uc ti Cristoe ti
ta vinajel ilic tale. 49 Yech'o un lavi
co'olotic xchi'uc ti primero vinique
ti ta lum ipasee, ja' no'ox yech ti
c'alal xic'ototic ta vinajele, chco'olaj
jpat jxocontic xchi'uc ti Cristoe ti ta
vinajel ilic tale.
50 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe
ava'iic ti mu xu' chba jchi'intic
o Riox li jpat jxocontic li'i
yu'un sna' xc'a'. Ma'uc scuenta
sbatel osil. 51 Chacalbe ava'iic ti
c'usi ja'to liyalbe ti Rioxe. Mu
jcotolticuc chichamotic, pero
chi'ach'ubotic jcotoltic. 52 Ti c'usi
ora chi'ach'ubotique, ja'o c'alal
slajeb xa ch-oq'uesinat cornetae,
c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile.
Jliquel chi'ach'ubotic, co'ol xchi'uc
jmuts'el no'ox jsatic. Ja'o ta
xcha'cuxiic, ach' xa spat xoconic
ti much'utic xch'unojic sc'op Riox
ti c'alal ichamique. Mi cuxulotic
to'ox li vo'otique, chi'ach'ubotic uc.
53 Li jpat jxocontic lavi sna' xc'a'e,
ja' onox ch-ach'ub, mu xa sna' xc'a'.
Lavi chichamotique, chi'ach'ubotic
yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. 54 Ti
c'alal xi'ach'ubotique, ja' ic'ot ti c'usi
ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe ti mu
xa bu chichamotic ta jmoje. 55 Icuch
xa cu'untic ti sc'oplal ox chi'ochotic
ta c'oc' ta sbatel osile, ti sc'oplal ox
chba quich'tic casticoe. 56 Ti sc'oplal
chba quich'tic casticoe, ja' ijmulintic
ti mu xch'un cu'untic li smantaltac
Rioxe. 57 Coliyalbotic ti Rioxe ti mu
xa bu chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel
osile yu'un ja' lispojotic ti Cajvaltic
Jesucristoe.
58 Yech'o un, vo'otic ti jchi'il
jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti
jc'anojoxuque, j'ech'el me xach'unic
li sc'op Rioxe, mu me xavicta
abaic. Ja'uc no'ox tunanic yu'un ti
Cajvaltique, yu'un ana'ojic ti mu
yechuc no'ox chavac' avocolique.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan istsob staq'uinique ti iscoltaic o ti xchi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe

16 Lavi ajac'becon ta vun ti
c'u x'elan chatsobic taq'uin
ti chacoltaic o li jchi'iltactic ta
xch'unel sc'op Riox ta Jerusalene,
li' chacalbeic c'u x'elane. Ja' me
yech xapasic chac c'u cha'al icalbeic
ti much'utic xch'unojic sc'op Riox
ta estado Galaciae. 2 Ti c'u yepal
chata ataq'uinic jujun xemanae,
jujun rominco xaq'uejic ti c'u
yepal chavaq'uique ti chacoltaic o
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. Tey to xaq'uej ta anaic yo'
ti atsobojic xa'ox ti c'alal xiyule.
Mu me ja'uc to xba asa'ic ta anil
ti c'alal li'on xa'oxe. 3 Ti c'alal
xiyule, at'ujojic xa'ox ti much'utic
chba yaq'uic ta Jerusalene. Vo'on
ta jts'ibabe ech'el svunic li
jchi'iltactique yo' xilic o ti vo'oxuc
ataquic ech'el li taq'uine. 4 Mi persa
vo'on chibate, xu' chixchi'inic ech'el.

Ja' li' yaloj ti snopoj ti Pabloe ti chba svula'an jcorintoetic xchi'uc ti xchi'iltaque

5 Chtal jq'ueloxuc, pero ba'yi
chi'ech' ta estado Macedonia.

Tuc' xa chital o. 6 Yic'al nan jal
chajchi'inic, li' nan ch-ech' cu'un
corixmatique. Ti c'alal xiloc'
ech'ele, xu' xacoltaicon c'uuc yepal
ti bu chibate. 7 Yu'un mu jc'an ti
j'ech'el no'ox be chi'ech'e, ja' ta
jc'an ti jal li' chajchi'inic mi yech
tsc'an ti Cajvaltique. 8 Li'on to ta
Efesoe, li' ch-ech' cu'un li q'uin
Pentecostese. 9 Yu'un ja'to iquil ti
ep much'utic tsc'an chch'unic sc'op
Riox li' ta Efesoe, pero ep much'utic
chiscrontainic noxtoc.
10 Mi iyul li Timoteoe, junuc me
yo'on avu'unic yu'un chtun yu'un ti
Cajvaltique chac c'u cha'al li vo'one.
11 Yech'o un mu me xavalic ti mu c'u
xtun oe. Ti c'alal sut tale, xavac'beic
tal li c'usi chtun yu'un ta bee yo' xul
o li'toe. Li' ta jmalaticotic xchi'uc li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
12 Li Apolose icalbe ti ac'u taluc
svula'anoxuc xchi'uc jayvo'uc li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
pero mu to xu' yu'un. Tey tsq'uel
c'usi ora chtal.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

13 Q'uelo me abaic, j'ech'el me
xach'unic li sc'op Rioxe. Mu me
xaxi'ic, mu me xavicta abaic. 14 Li
c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic
chavalique, ja'uc me yo' xvinaj o ti
ac'anoj abaique.
15 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic
ti ja' ba'yi ixch'unic sjunlejic
ta na li Estéfanas li' ta estado
Acayae. Sjunul yo'onic ta scoltaic
li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op
Riox li'toe. 16 Yech'o un ja' ta jc'an
ti chavich'ic ta muq'ue. Scotol ti
much'utic chcoltavanique, ti sjunul
yo'onic chtunic yu'un ti Cajvaltique,
tsc'an chavich'ic ta muc'. 17 Ti
ataquic tal li Estéfanase, xchi'uc
li Fortunatoe, xchi'uc li Acáicoe,
jun co'on tajmec. Ja' aq'uexolic
ya'el yu'un muc xu' avu'un latal
atuquic. 18 Jun co'on ti iyulique.
Ja' no'ox yech jun avo'onic uc ti
italique yu'un ana'ojic ti ica'i xa ti
lecoxuque. Ti much'utic ja' yech
chtunique, ich'ic me ta muc'.
19 Li much'utic xch'unojic
sc'op Riox li' ta estado
Asiae, chabanicoxuc la xalic.
Chabanicoxuc la xalic noxtoc li
Aquílae xchi'uc li Prisilae, xchi'uc
li much'utic ta stsob sbaic ta
ya'iel sc'op Riox ta snae. Lavi
co'ol ach'unojic li sc'op Rioxe,
sc'anojoxuc. 20 Chabanicoxuc la
xalic uc li much'utic xch'unojic
sc'op Riox li' ta Efesoe. Vo'oxuc ti
ach'unojic sc'op Riox li' ta Corintoe,
tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj
abaique.
21 Vo'on Pabloon ti lajts'ibabeic tal
ti chabanicoxuque.
22 Ti much'utic mu sc'anic ti
Cajvaltic Jesucristoe ta xich'ic
castico. Li vo'otique lec chca'itic ti
chac taluc ta ora ti Cajvaltique.
23 Ac'u yac'boxuc crasia ti
Cajvaltic Jesucristoe. 24 Lavi co'ol
jch'unojtic ti c'usi yaloje, mu me
xch'ay ta ajolic ti jc'anojoxuc
acotolique.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA CORINTOE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti
Jesucristoe yu'un ja' yech isc'an
ti Rioxe ti chcal a'yuc c'usi yaloj ti
Jesucristoe. Chajc'oponticotic tal ta
vun xchi'uc li Timoteoe, vo'oxuc ti
ach'unojic sc'op Riox li' ta jteclum
Corintoe xchi'uc ta sjunlej estado
Acayae. 2 Ac'u yac'boxuc crasia ti
Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti
Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti mu xa x'ech' iya'i ti Pabloe ti c'alal ista ilbajinel ta Asiae

3 Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Yajval
ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote,
ti chixc'uxubinotique, ti ta spat
co'ontique. 4 Ja' ta spat co'ontic
ti c'alal ta jtatic ilbajinele yo'
jpatbetic o yo'onic uc ti much'utic
ta staic ilbajinele yu'un iquiltic
xa ti lispatbotic co'ontic ti Rioxe.
5 Mi abol jbatic tajmec chac c'u
cha'al abol sba i'ech' ti Cristoe,
más ta spat co'ontic ti Rioxe ja' ti
quich'ojtic ta muc' ti Cristoe. 6 Ti
chi'ilbajinatoticotic li vo'oticotique,
ja' yo' xavilic o ti ta spat co'ontic
ti Rioxe, yo' mu xavicta o abaic mi
ataic ilbajinel uque. Ti c'u x'elan ta
spat co'onticotic ti Rioxe, ja' no'ox
yech ta spat avo'onic uc mi icuch
avu'unic ilbajinel chac c'u cha'al
chcuch cu'unticotique. 7 Ti co'ol abol
jbatic ta ilbajinele, jna'oj ti co'ol ta
spat co'ontic ti Rioxe yo' mu xavicta
o abaique.
8 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ta xcal ava'iic ti ijta
tajmec ilbajinel ta estado Asiae.
Mu xa x'ech' ica'i. Ti caloje, tey
xa chicham. 9 Jna'oj ti mu xu' jpoj
jbae, tey xa chicham ti caloje. Lec
ti ja' yech ijnope, ja' yo' jch'un o
ti ja' no'ox chiscolta ti Rioxe, ja' ti
much'u ta xcha'cuxes ánimaetique.
10 Ac'u mi mu xa x'ech' ica'i, pero
liscolta ti Rioxe, yech'o ti muc
xichame. Jch'unoj ti ja' no'ox yech
chiscolta ju'ech'ele. 11 Coltaicon
ta sc'oponel Riox. Mi epoxuc
chac'oponbecon Rioxe, ja' no'ox
yech epoxuc “colaval” chavutic ti
Rioxe ti c'alal xava'iic ti liscolta xae.

Ja' li' yaloj ti c'u yu'un muc x'ech' svula'an ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Corinto ti Pabloe

12 Li vo'one sjunul co'on chitun
yu'un ti Rioxe, jna'oj ti muc bu
chilo'lovane. Li c'usitic chcale mu
jtucuc no'ox ta jyules ta jol; ja'
chisp'ijubtas ti Rioxe. 13-14 Ti c'usitic
lajts'ibabeic tal ta yantic jvune, ja'
no'ox yech smelol. Yech'o un muc
much'u xu' snopbe yan smelol. Pero
ja' ta jc'an ti j'ech'el chach'unic
ti jun avo'onic ti c'alal xcha'sut
tal ti Cajvaltic Jesuse ti ach'unic
li c'usi chcale. Ja' no'ox yech jun
co'on uc yu'un jna'oj ti yech li c'usi
lacalbeique.
15-16 Yu'un jpatoj co'on ti sjunul
avo'onic chach'unic li c'usi chcale,
yech'o ti ta ox x'ech' jq'ueloxuc ti
c'alal lital li' ta estado Macedoniae.
Jnopoj noxtoc ti ch-ech' jq'ueloxuc
ti c'alal xisut ech'ele, ti xu'
chacoltaicon c'uuc yepal ti c'alal
xibat ta estado Judeae. Ti caloje,
lec chava'iic ti chi'ech' cha'ech'ele.
17 Pero mu acotolicuc lec ava'iic.
¿Mi'n anopic ti mu xc'ot li c'usi
chcale, ti mu jnop lec ba'yi li
c'usi ta jpase? ¿Mi'n anopic ti
ja' yechon chac c'u cha'al li yan
crixchanoetique ti yech xa ya'el li
c'usi chalique, ts'acal to mu xc'ot?
18 Ti Rioxe ana'ojic ti yech li c'usi
chale. Ja' no'ox yechon uc, ch'unic
ti yech li c'usi chacalbeique. 19 Ti
Xch'amal Rioxe, ja' ti Jesucristoe,
ti lacalbeticotic ava'iic c'usi yaloj
xchi'uc li Silvanoe, xchi'uc li
Timoteoe, yech li c'usi chale. 20 Ti
c'usitic yaloj chiyac'botic ti Rioxe,
ja' chiyac'botic ti Xch'amale lavi
quich'ojtic xa ta muq'ue. "Colaval,
Cajval, ti ja' chavac'boticotic
o ti quich'ojticotic ta muc'
lach'amale", chcutic ti Rioxe. Ti
x'elan chcaltique, ja' chcac'tic
ta ich'el ta muc' ti Rioxe. 21 Ja'
chistsatsubtasbotic co'ontic ti Rioxe
yech'o ti sjunul co'ontic ta xquich'tic
ta muc' ti Cristoe. Ja' list'ujotic ta
yajmantal. 22 Liyac'botic seña ti
st'ujojotic xae. Ti señae ja' ti Ch'ul
Espíritue ti tal xchi'inotique. Ja'
sliqueb ti c'usi chc'ot quich'tic ta
vinajele.
23 Lavi muc bu ech' jvula'anoxuque,
yu'un mu jc'an ti chavat avo'onique.
Ti Rioxe yiloj ti yech li c'usi chcale.
24 Ti x'elan chacalbeique, mu'nuc ta
jp'is jba ta totil yo' xach'unic o ta
persae. Chajcoltaic no'ox yo' más
jun o avo'onique. Yu'un jna'oj ti
sjunul avo'onic ach'unojic ti ja' istoj
jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe.
2 Yech'o ti ijnop ti mu to bu chtal
jvula'anoxuque yu'un mu jc'an
ti chtal cac' avat avo'onic noxtoque.
2 Mi vo'on chcac' avat avo'onique, co'ol
ta xcat co'ontic yu'un co'ol muc bu
ijpatbe jbatic co'ontic. 3 Yech'o ti ba'yi
lacalbeic tal ta vun ti c'usi chopole ti
tsc'an chavalbe abaique, yo' mu xcat
o co'on ti c'alal xitale. Jpatoj co'on
ti chach'un acotolique yo' co'ol jun o
co'ontique. 4 Ti c'alal yolel ta jts'iba ti
primero jvun lajtacbeic tale, icat co'on
tajmec, li'oc', yu'un jna'oj ti chavat o
avo'onique, ti chopol chava'iique. Pero
mu'nuc capemon. Ti x'elan ijts'ibae, ja'
yo' xana'ic o ti jc'anojoxuc tajmeque.

Ja' li' yaloj ti iyac' pertonal ti Pabloe

5 Li much'u isa' smule mu jtucuc
no'ox liyac' ta at-o'on; layaq'uic ta

at-o'on uc. Pero mu'nuc ta jtic'be
smul ti x'elan chcale. 6 Lavi sjalil
muc xavaq'uic ochuc ta temploe,
ta'luc o. 7 Aq'uic xa ta pertonal,
patbeic yo'on, naca me yicta sba ta
xch'unel li sc'op Rioxe, yu'un chat o
yo'on tajmec ti ista smule. 8 Tsc'an
chavac'beic yil ti ac'anojique. 9 Ti
x'elan lajts'ibabeic tale, ja' ta jq'uel
noxtoc mi chach'unic scotol ti c'usi
chayalbeic ti Cajvaltique. 10 Mi
chavaq'uic ta pertonale, chcac'
ta pertonal uc yo' co'ol jun o
co'ontique. Mi mu xcac' ta pertonale,
yu'un onox muc bu ch'ayem xca'i
ya'el ti smule. Yech'o un chcac'
ta pertonal ac'u mi ch'abal smul
cu'un. Ti Cristoe yiloj ti sjunul co'on
chcac' ta pertonale. 11 Ti chcac'tic ta
pertonale, ja' yo' mu xcuch o yu'un
ti Satanase. Yu'un jna'ojtic ti c'u
x'elan chlo'lovane.

Ja' li' yaloj ti muc bu jun yo'on ti c'alal tey ta Troas ti Pabloe

12 Ti c'alal lic'ot ta jteclum Troase,
ti ba cal a'yuc ti ja' no'ox chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe,
ep ti much'utic tsc'an chch'unique.
13 Ac'u mi ep ti much'utic tsc'an
chch'unique, pero muc bu jun co'on
ica'i, ja' ti muc bu tey c'ot jta li
Titoe. Yech'o ti muc bu lijalije. Ja'
no'ox ijc'opon comel ti much'utic
xch'unojic sc'op Riox teyo'e, lital ta
ora li' ta estado Macedoniae.

Ja' li' yaloj ti i'al yu'un sc'op Riox ti Pabloe yu'un icoltaat yu'un ti Cristoe

14 Coliyal ti Rioxe ti ja' chiscolta
ti Cristoe yo' más xvinaj o ti chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osile. Co'ol
xchi'uc chvinaj smuil nichim. 15 Lec
chil ti Rioxe ti vo'on chcalbe ya'iic
sc'oplal ti Cristoe ti much'utic
chcuxiic ta sbatel osile xchi'uc ti
much'utic ch-ochic ta c'oc' ta sbatel
osile. 16 Ti much'utic ch-ochic ta
c'oc' ta sbatel osile, mu c'usi bal
o cha'iic li sc'op Riox chcalbeique
yu'un mu xch'unic. Yan ti much'utic
chcuxiic ta sbatel osile, lec cha'iic,
ta xch'unic. Pero muc much'u
xu' yu'un ta stuque, ja' no'ox mi
chcoltavan ti Cajvaltique. 17 Li
vo'one ma'uc yechon chac c'u cha'al
li yane ti staq'uin no'ox tsa'ique ti
c'alal chalic li sc'op Rioxe. Li vo'one
jun co'on ta stojol ti Rioxe yu'un
ja' yajmantalon. Sq'uelojon chca'i
ti Rioxe ti c'alal chcal a'yuc ti c'usi
yaloje. Ja' chiscolta ti Cristoe yech'o
ti xu' cu'une.

Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti Pabloe ti chal a'yuc ti c'usi ts'acal to isnop ti Rioxe

3 ¿Mi'n chanopic ti ta jtoy o
jba ti x'elan icale? ¿Mi'n mu
xana'ic c'u x'elan li co'one? ¿Mi'n
ja' chac'anic ti chquich' tal jvun
ti c'alal xitale yo' xavilic o ti lec
jc'oplal chac c'u cha'al tspasic li
much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe?
¿Mi'n ja' chac'anic ti chavac'becon
avunic yo' xvinaj o ti lec jc'oplal
avu'unic chac c'u cha'al ta spasic
noxtoc li yane? 2 Mu persauc vun,
yu'un vo'oxuc jvunoxuc ya'el. Ti
ach'unojic li sc'op Rioxe, ja' chvinaj
o ti lec li c'usi ta jpase. Ilbiloxuc,
a'ibiloxuc ti islecubtas avo'onic
ti Rioxe ti c'alal lacalbeic ti c'usi
yaloje. 3 Ta avo'onic ists'iba ya'el ti
Cristoe, mu ta jpechuc ton ists'iba.
Ma'uc tinta ists'iba o, ja' iyac'

achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti jun
xchi'uc ti Riox cuxul ta sbatel osile.
4 Jpatoj co'on ti ja' yech tspas
ti Rioxe ti butic chcal a'yuc c'usi
yaloj ti Cristoe. 5 Ta jtuque mu xu'
cu'un. Ja' chiscolta ti Rioxe. 6 Ja'
listsatsubtas ti Rioxe yech'o ti chcal
a'yuc li c'usi ts'acal to iyale ti ja'
chicuxiotic o ta sbatel osile. Ma'uc
chicuxiotic o li smantaltac Rioxe.
Ja' chicuxiotic o ti Ch'ul Espíritu
xchi'inojotique. Li smantaltac Rioxe
ja' no'ox chquiltic o ti oy jmultique.
Yu'un ti oy jmultique, sc'oplal
ox chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel
osil. Lavi xchi'inojotic xa ti Ch'ul
Espíritue, chicuxiotic ta sbatel osil.
7 Ti c'alal i'ac'bat smantaltac Riox
ti Moisese ti ts'ibabil ta cha'pech
tone, iyac' xojobal sat ti Moisese.
Ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee
mu stac' sq'uelbeic sat ti Moisese,
ja' ti oy xojobale. Ti xojobal sate
c'unc'un ich'ay. Ac'u mi oy xojobal
sat ti c'alal i'ac'bat li mantaletique,
pero ja' no'ox chi'ochotic o ta c'oc'
ta sbatel osil, yu'un mu xch'un
cu'untic. 8 Ti iyac' jchi'intic Ch'ul
Espíritu ti Rioxe, más to lec yu'un
ja' chicuxiotic o ta sbatel osil. 9 Li
mantaletic ti iyal ti Moisese, lec,
pero ja' no'ox chi'ochotic o ta c'oc'
ta sbatel osil. Li c'usi chcale, más
to lec yu'un ta matanal ti ch'abal
jmultic chiyilotic ti Rioxe, yech'o
ti chicuxiotic ta sbatel osile. 10 Ac'u
mi lec li mantaletique, pero iquiltic
xa ti mu xicuxiotic o ta sbatel
osile yu'un mu xch'un cu'untic. Ja'
toj lec ti ta slequil yo'on ch'abal
jmultic chiyilotic ti Rioxe ti istoj
jmultic ti Cristoe. 11 Ac'u mi
lec li mantaletique, pero jayib
no'ox c'ac'al itun cu'untic. Pero
ti ta slequil yo'on ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe, ja' chicuxiotic o
ta sbatel osil.
12 Ja' jpatoj o co'on, yech'o ti
chcal a'yuque. 13 Ti Moisese muc
x'albat yu'un ti Rioxe ti ac'u yalbe
ti jchi'iltac ta israelale ti ta xch'ay
sc'oplal li mantaletique ti c'alal
xtal ti Cristoe. Ti c'alal oy xojobal
sat ti Moisese, isvol ta chajchaj
poc' yo' mu x'ile o ti ta xch'ay
xojobal ti sate. Ti muc xilic ich'aye,
ja' seña ti muc x'albat ya'iic ti ta
xch'ay onox sc'oplal li mantaletique.
14 Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti
muc x'albatique, yu'un ilbilic onox
ti mu sc'an xch'unique. Ja' yechic
li jchi'iltac lavie, mu xa'ibeic
smelol li c'usitic sts'ibaoj comel ti
Moisese, ja' ti mu sc'an xch'unique.
Ja'to mi ixch'unic ti ja' no'ox chac'
jcuxlejaltic ti Cristoe, chloc' li c'usi
chmacatic o ya'ele. 15 Yu'un c'alal
chich' q'uelel li smantaltac Riox ta
stemploique, mu xilic ti mu xcuxiic
o ta sbatel osile. 16 Mi iyictaic
xch'unel ti ja' ta xcuxiic o ta sbatel
osil li mantaletique, mi ja' lic yich'ic
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, chlic
ya'ibeic smelol scotol. 17 Mi chich'ic
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ta
xchi'inatic yu'un ti Ch'ul Espíritue
ti jun xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse. Ti
c'alal xchi'inatique, chul ta sjolic ti
ja' chcuxiic o ta sbatel osil ti iyich'ic
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ti ma'uc
chcuxiic o li mantaletique. 18 Li
vo'otique xchi'inojotic xa ti Ch'ul
Espíritue, mu xa c'usi smacojotic
ya'el. Ja' chac c'u cha'al li nene ti
co'ol xchi'uc c'ac'al c'alal xch'amojbe
li xojobale. Ja' no'ox yech ta xco'olaj

co'ontic xchi'uc ti Cajvaltique mi
quich'ojtic ta muq'ue yu'un yantic
ta xcom cu'untic li c'usitic chopole.
Ja' chiscoltaotic ta scomtsanel ti
Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti
Cajvaltique.

4 Lavi sc'anojon ti Rioxe, ja'
listac ta yalel a'yuc ti c'usi
yaloje, yech'o ti mu xquicta jbae.
2 Ma'uc ta jpas li c'usi q'uexlal sba
ta pasele. Muc bu chilo'lovan. Li
vo'one ja' chcal a'yuc ti c'usi yaloj
ti Rioxe. Muc bu ta jch'aybe smelol,
muc bu ta jp'oles yu'un sq'uelojon
chca'i ti Rioxe. Ti much'utic
cha'iique tsna'ic ti naca yech li c'usi
chcale. 3 Ti much'utic mu xa'ibeic
smelol ti c'alal chcalbe ya'iic ti ja'
no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil ti Cristoe, ja'ic ti much'utic
sc'oplal onox ch-ochic ta c'oc' ta
sbatel osile. 4 Ti mu xa'ibeic smelole,
ja' chpajesatic yu'un ti much'u
scuentainoj li sba balamile, ja' ti
pucuje, yech'o ti mu xch'unic ti ja'
no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil ti Cristoe ti jun xchi'uc ti Rioxe.
5 Ma'uc jc'oplal jtuc ti chcale; ja'
sc'oplal ti Jesucristoe ti stuc no'ox
tsc'an chquich'tic ta muq'ue. Vo'oxuc
chitun avu'unic yu'un ja' yech
tsc'an ti Cristoe. 6 Ti Rioxe ti iyal
ti oyuc sac osile, ja' lisp'ijubtasotic
ta ya'ibel smelol ti ja' onox Riox ti
Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti ta xcuch cu'untic scotol ti jch'unojtic ti ja' chiscoltaotic ti Rioxe

7 Ti chcal a'yuc c'usi yaloj ti
Jesucristoe, mu'nuc tsotson tajmec.
Yu'un li jpat jxocontique co'ol
xchi'uc jun p'in ti mu c'usi xcuch
yu'une. Lavi cuchem cu'une, chvinaj
ti ja' chiscolta ti Rioxe. 8 Ac'u mi
abol jba ta ilbajinel, pero mu
xquicta o jba. Ac'u mi ch'abal c'usuc
cu'un, pero ta onox jta, mu xcat o
co'on. 9 Ac'u mi xicrontainat tajmec,
pero sq'uelojon ti Rioxe. Ac'u mi
chcuch xa yu'unic yilel pero mu
xcuch yu'unic. 10 Buyuc baticon
ta jta jcronta chac c'u cha'al ista
scronta ti Jesuse. Pero cuxulon to,
ja' chvinaj o ti cuxul ti Jesuse, ja'
chixchabi. 11 Ti c'u sjalil cuxulone
sc'oplal chimile, ja' jmulinoj yu'unic
ti chcal a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic
ti Jesuse. Lec ti ja' yech oy jc'oplale
yo' xvinaj o ti cuxul ti Jesuse, ti
sq'uelojone, yu'un cuxulon to. Li
jpat jxocontique li' onox ta xlaje.
12 Ti abol jba ta yalel a'yuc li sc'op
Rioxe, ja' yo' xacuxiic o ta sbatel
osil li vo'oxuc uque.
13 Ja' yechon chac c'u cha'al ti
much'u ists'iba li sc'op Rioxe: “Yu'un
jch'unoj ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Rioxe, yech'o un persa
chcal a'yuc”, xi. Ja' yechon uc, persa
chcal a'yuc. 14 Yu'un jch'unoj ti
Riox ixcha'cuxes ti Cajvaltic Jesuse,
yech'o un jpatoj co'on ti ta onox
xixcha'cuxes uque yu'un quich'oj
ta muc' ti Jesuse. Tsobol chiyic'otic
ochel ta stojol. 15 Ti chi'ilbajinate,
ja' yo' xacuxiic o ta sbatel osil uque,
vo'oxuc ti ma'uc jurioxuque. Mi
i'epaj li much'utic ta xch'unique,
más xa ep ti much'utic “colaval”
chutic ti Rioxe. Ta x'ich'e ta muc' ti
Rioxe.
16 Yech'o ti mu xquicta jbae. Ac'u
mi chimolib xa, pero li co'one xu'
to ya'el jujun c'ac'al. 17 Li ilbajinele
jliquel no'ox. Ti lequilal chc'ot

jtatique mu xlaj ta sbatel osil.
18 Yech'o ti muc bu chcat o co'on li
c'usitic chtal ta jtojole yu'un chlaj
ech'uc. Ja' jpatoj o co'on ti c'usitic
mu to bu quiloje, yu'un mu sna' xlaj
ta sbatel osil.

5 Li jpat jxocone lum onox
yech'o ti muc bu jal cuxulone.
Ti c'alal xichame, jna'oj ti chba
jchi'in ti Rioxe yo' bu spasoj ti
jna ta sbatel osile. 2 Lavi li'on to
ta sba balamile, abol to jba ta
ilbajinel, yech'o un xu' xa ya'el
ti teyon ta vinajele. 3 Yu'un li ta
vinajele cuxulon ta sbatel osil, mu
xa bu chicham. 4 Li vo'one quechel
to jvocol yu'un jna'oj ti ta onox
xichame. Yech'o ti ja' xa ta jc'an
li jpat jxocon ti mu sna' xchame
yo' ti cuxulon o xa ta sbatel osile.
5 Ja' onox yech snopoj ti Rioxe ti
chicuxiotic ta sbatel osil ti c'alal
liyic'otique. Ti iyac' jchi'intic ti
Ch'ul Espíritue, ja' seña ti ta onox
xc'ot yeche.
6-7 Yu'un jna'oj ti xchi'inojon
ti Cajvaltic Jesuse ti c'u sjalil
cuxulone, yech'o un ja' tsots o
co'on ac'u mi mu to bu quilojbe sat.
Ti c'alal xibat ta vinajele, chc'ot
cojtiquin, ta jchi'in ta sbatel osil.
8 Ja' jpatoj o co'on. Yech'o ti más lec
mi lichame, yu'un ja' chcom li jpat
jxocone, ja' chba jchi'in ta sbatel
osil ti Cajvaltic Jesuse. 9 Muc ta alel
mi cuxulon, o mi xicham, ja' no'ox
ta jc'an ti lec chiyil scotol c'ac'ale.
10 Ti Cristoe ta jujuntal chiyalbotic
mi ijch'untic scotol li c'usi
liyalbotique, o mi muc bu ijch'untic
scotol c'alal li'otic ta sba balamile.
Ja' yech chistojotic ya'el ti c'u x'elan
li'ech'otique.

**Ja' li' yaloj ti lec xa xquil
jbatic xchi'uc ti Rioxe ti
iquich'tic ta muc' ti Cristoe**

11 Yu'un jna'oj ti chistojotic ya'el
ti Cajvaltic Jesuse, yech'o ti chcal
ava'iic c'u x'elan li co'one yo' xana'ic
o ti yech li c'usi chacalbeique, yo' ti
mu xlo'ilaj o avo'onique. Ti Rioxe
yiloj c'u x'elan li co'one. Ti caloje,
avilojic uc. 12 Ti chacalbeic c'u
xi'elane, mu'nuc ta jtoy jba. Chcal
no'ox ava'iic yo' mu c'usi xal o
avo'onique, yo' xana'ic o c'u x'elan
chatac'beic ti much'utic tsc'anic no'ox
ich'el ta muq'ue, ti muc ta alel cha'iic
ti tsc'anic lecubtasbel yo'onique.
13 Mi chalic ti yu'un chuvajon ti c'u
x'elan chic'opoje, teyuc yalic, yu'un
ja' ta jch'un c'usi chiyalbe ti Rioxe.
Mi chalic ti naca no'ox chajlo'loic o
ti lec chic'opoje, teyuc yalic, yu'un
vo'oxuc ac'uxubinelic ti chcal ava'iic
li sc'op Rioxe. 14 Ti jsujoj jba ta yalel
a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe, yu'un
jna'oj ti sc'anojone. Stuc no'ox icham,
ja' istoj jmultic ta jcotoltic. Yech'o
ti jcotoltic lichamotic ya'el chil ti
Rioxe. 15 Ti icham ta scoj jmultic
jcotoltic ti Cristoe, ja' yo' mu xa
jch'untic o li c'usitic chal co'ontique
ti c'u sjalil li'otic ta sba balamile. Ja'
ac'u jch'untic ti c'usi lec chile yu'un
ja' icham icha'cuxi yo' xicuxiotic o ta
sbatel osile. 16 Yech'o un li vo'one mu
c'u jcuenta o c'u x'elan li much'utic
ta jta ta c'oponele. Ma'uc xa yechon
chac c'u cha'al li much'utic mu
xich'ic ta muc' ti Rioxe ti tsc'an
cha'iic c'u x'elan li crixchanoetique.
Li vo'one ja' no'ox lec chca'i mi
yich'ojic ta muc' ti Cristoe. Ti vo'nee
caloj ti jlo'lovanej ti Cristoe, pero

lavie ma'uc xa yech chcal yu'un
jna'ojbe xa c'u x'elan yo'on. 17 Vo'otic
ti quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe,
ma'uc xa yech ta jnoptic chac c'u
cha'al ijnoptic ti ta vo'nee. Yu'un
naca xa lec li c'usitic ta jnoptique.
Co'ol xchi'uc li'ach'ubotic ya'el.
18 Ti li'ach'ubotic ya'ele, ja' ispas
ti Rioxe yu'un ilecub o co'ontic ti
iquich'tic ta muc' ti Cristoe, yech'o ti
lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe. Ja'
chcalbe ya'iic ti xu' chlecub yo'onic li
yantic uque yo' lec xil o sbaic xchi'uc
ti Riox uque. 19 Yech'o ti itaque tal
yu'un Riox li' ta sba balamil ti Cristoe.
Yu'un ja' tsc'an ti ac'u lecubuc yo'on
scotol li crixchanoetique. Yu'un mu
sc'an xac'be castico yu'un smulic.
Yech'o ti listac ta yalel a'yuc ti c'usi
yaloje, ja' ti xu' chlecub o yo'onique.
20 Vo'on sq'uexolon ya'el ti Cristoe. Li
c'usi chcalbe ya'iic li crixchanoetique,
ja' chal ya'el ti Cristoe yu'un ja'
tsc'an ti Rioxe ti lec xil sbaic xchi'uc
li crixchanoetique. 21 Ti Rioxe ja'
iyac'be stoj jmultic ti Cristoe ti
ch'abal smule. Ti istoj jmultique,
ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe.

6 Lavi tsobol chi'abtejoticotic
xchi'uc ti Rioxe, chcal ava'iic
uc ti mu me yechuc no'ox ti ta
slequil yo'on layiq'uique. 2 Yu'un ja'
yech yaloj chac li'i:

Ti c'alal sta yora chcac' cuxlejal
ta sbatel osile,
ta slequil no'ox co'on chcac'be
scuxlejalic ti much'utic
tsc'anique,

xi ts'ibabil. Lavie yora xa ti
chac'anique, yora xa ti chac'
acuxlejalic ta sbatel osile.
3 Lavi co'ol chi'abtejoticotic xchi'uc
ti Rioxe, mu jc'an mi oy much'u
ta jta jmul ta stojole. Yu'un ja' mu
jc'an ti chopol chbat cu'un sc'oplal
ti Rioxe. 4 Yu'un ja' chitun yu'un, ja'
ta jc'an ti ac'u vinajuc ti lec chbat
cu'un li c'usi yalojbon ti chcal
a'yuque. Li ilbajinele chcuch cu'un
scotol. Ac'u mi abol xa jba, ac'u
mi ch'abal xa c'usuc cu'un, chcuch
cu'un. 5 Ac'u mi xquich' arsial, ac'u
mi chistiq'uic ta chuquel, ac'u mi
x'avlajetic xa ta jpat ta jxocon li
crixchanoetique, ac'u mi tsots li
abtele, ac'u mi oy mu xivay sjunul
ac'ubal, ac'u mi oy bu mu jta jve'el,
chcuch cu'un scotol. 6 Ja' no'ox chcac'
iluc ti mu jc'an jpas li c'usi chopole,
ti chul ta jol c'usi lec chil ti Rioxe, ti
cuchem cu'un scotole, ti lec co'one,
ti xchi'inojon ti Ch'ul Espíritue, ti
chic'uxubinvane. 7 Li c'usi chcale
yech. Ja' chcac' iluc ti chiscolta ti
Rioxe. Lec ta jtac'be c'usitic chal ti
much'utic sc'ac'alon yo'onique. Tuc'
chcalbe ti much'utic chopol c'usitic
tspasique. 8 Ja' ta jc'an ti lec chbat
cu'un li c'usi yalojbon chcal a'yuque,
ac'u mi ich'bilon ta muc', ac'u mi
ch'abal, ac'u mi oy much'u lec c'usi
chiyalbe ta jpat ta jxocon, ac'u mi
oy chopol. “Le'e jlo'lovanej”, ac'u
mi xi jc'oplal, pero ta onox xvinaj
ti yech li c'usi chcale. 9 Ac'u mi
chalic ti muc much'u ta xch'un li
c'usi chcale, pero ep xa much'utic
ixch'unic. Ac'u mi snopojic ti
chismilique, pero cuxulon to. Ac'u
mi chalic ti chiyac'be castico ti
Rioxe, pero muc bu chiyac'be.
Naca no'ox chisp'ijubtas, mu'nuc
chismil. 10 Ac'u mi chalic ti chcat
co'one, pero jun co'on scotol c'ac'al.
Ac'u mi toj me'onon chiyilic, pero
ep xa much'utic icac'be sc'ulejalic

ya'el scuenta sbatel osil. Ac'u mi
ch'abal c'usuc cu'un chiyilic li' ta sba
balamile, pero jc'ulejon chca'i yu'un
ja' chiyac'be ti Cajvaltique.
11 Vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Rioxe
ta Corintoe, jamal lacalbeic scotol li
c'usitic ta jnope, ti c'u x'elan co'one.
12 Mu c'usi ti muc xacalbeique.
Pero li vo'oxuque muc bu más
ac'anojicon. 13 Li vo'oxuque co'ol
xchi'uc jch'amaloxuc chca'i, yech'o
un ja' tsc'an ti chac'anicon uque.

Ja' li' yaloj ti stemplootic Rioxe ya'el li vo'otique

14 Mu me c'usi co'ol xanop xchi'uc
li much'utic mu to ta xch'unic li
sc'op Rioxe. Ja' no'ox yech noxtoc,
mu me xanupun achi'uquic. Yu'un
li much'utic lec xa yo'onique ma'uc
yech ta snopic chac c'u cha'al ta
snopic li much'utic chopol sjolique.
Ja' chac c'u cha'al li sac osile ti
ch'acal xchi'uc li ic' osile. 15 Ja' no'ox
yech ti Cristoe mu co'oluc sjolic
xchi'uc ti pucuje. Yech'o un mu
co'oluc joltic xchi'uc ti much'utic mu
to ta xch'unic li sc'op Rioxe. 16 Ja'
chac c'u cha'al ti parte yeclexail ti
santoetique, parte noxtoc stemplo ti
Rioxe. Li vo'otique stemplootic Rioxe
ya'el ti cuxul ta sbatel osile. Yu'un
yech onox yaloj ti Rioxe:

Li jch'amaltaque ta jchi'inic o.
Vo'on chiyich'ic ta muc'.
Ja' no'ox yechon uc, jc'anojic, xi.
17 Ja' yech yaloj noxtoc:
Mu me xapasic li c'usitic
chopole chac c'u cha'al tspasic
li much'utic mu xiyich'ic ta
muq'ue.
Ictaic spasel li c'usitic chopole
yo' ti xaquiq'uic oe.
18 Vo'on xa chatotinicon, vo'oxuc
xa jcremoxuc jtseboxuc,
xi ti Cajvaltique ti ja' scuentainoj
scotole.

7 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ja'
jc'oplaltic yu'un xch'amalotic
xa. Yech'o un ja' tsc'an ti ac'u
quictatic scotol li c'usitic ta soc o
joltique xchi'uc li c'usitic ta soc o
jpat jxocontique. Mi icom scotole,
naca lec c'usitic ta jpastic. Ja'
chvinaj o ti quich'ojtic ta muc' ti
Rioxe.

Ja' li' yaloj ti ja' jun o yo'on ti Pabloe ti isnopic c'usi ta cha'leel ti much'u ista smul tey ta Corintoe

2 Ta sjunuluc me avo'onic xava'iic
li c'usi chcale. Mi junuc muc much'u
iyicta sba cu'un. Muc much'u
ijsocbe sjol. Muc much'u iquelc'anbe
staq'uin. 3 Ti x'elan chcale, mu'nuc
oy c'usi chopol avalojbecon.
Lacalbeic xa ti jc'anojoxuc
tajmeque. Mi lachamique, más lec
chamicon uc. Mi cuxuloxuc toe,
lec mi cuxulon to uque. 4 Jna'oj ti
chach'unic li c'usi chcale, yech'o ti
sjunul co'on chcalulan ac'oplalique.
Ac'u mi abol jba tajmec, pero jun
co'on avu'unic.
5 Ti c'alal liyul li' ta Macedoniae,
muc bu jun co'on yu'un ijta
tajmec ilbajinel. Icat co'on
noxtoc. 6 Ti Rioxe ta spatbe yo'on
li xch'amaltaque ti c'alal chat
yo'onique, yech'o ti lispatbe co'one
yu'un isut xa tal li Titoe. 7 Pero
ma'uc no'ox jun o co'on ti isut tale;
ja' jun o co'on noxtoc ti apatbeic
tal yo'one. Yul yalbon ti chac'an
chaq'uelicone, xchi'uc ti chopol
ava'iic ti avac'becon cat co'one.

Liyalbe noxtoc ti lec ava'iic li c'usi
lajts'ibabeic tale. Ti c'alal ica'ie,
bats'i ximuyubaj xa.
8 Ac'u mi avat o avo'onic ti c'usi
lajts'ibabeic tal ta jvune, pero jna'oj
ti leque. Icat o co'on jayib c'ac'al.
"Ati chopol la xa'iique", xichi yu'un
ica'i ti avat o avo'onique. Pero lavie
ica'i ti mu jaluc avat o avo'onique.
9 Lavie jun xa co'on avu'unic. Pero
ma'uc jun o co'on ti avat avo'onique;
ja' jun o co'on ti chopol ava'iic ti
much'u oy smul teyo'e, ti comón
anopic ti mu xu' ch-och ta temploe.
Ti avat avo'onique, yu'un ja' yech
isc'an ti Rioxe. Muc bu isoc o ajolic
ti c'usi lajts'ibabeic tale. 10 Ti chcat
o co'ontic li c'usi chopol ta jpastique,
ja' tspas ti Rioxe yo' xquictatic
oe. Mi iquictatique, chicuxiotic ta
sbatel osil. Jun co'ontic ta ts'acal.
Yan ti much'u ja' no'ox chat o yo'on
li c'usitic scuenta sba balamile, ta
onox x'och ta c'oc' ta sbatel osil.
11 Ti x'elan laspasbeic ti Rioxe,
lec xa labatic o. Yu'un ja' avat o
avo'onic li much'u oy smul teyo'e,
laq'uexavic o, laxi'ic o, ja' xa ac'anic
ti lec chaquilique. Más lec ava'iic ti
nopuc c'usi chich' cha'leele. Lec ti
ja' yech apasique, yech'o un ch'abal
xa amulic. 12 Ti ja' yech lajts'ibabeic
tale, yiloj ti Rioxe ti ma'uc ijts'iba
o tal ti much'u isa' smule, ma'uc
ijts'iba o tal ti much'u isa'bat
sc'ac'al yo'one. Ti ijts'iba tale, ja' yo'
xana'ic o ti ja' ta jc'an ti lec chabat
acotolique.
13 Lavie mu xa bu chcat co'on
avu'unic. Pero mu jtucuc ti muc
bu chcat co'one. Ja' yech li Tito
uque, jun yo'on avu'unic. 14 Ti c'alal
mu to'ox chtal sq'ueloxuc li Titoe,
icalbe ya'i c'u xa'elanic yu'un jna'oj
ti chach'unic onox li c'usi lacalbeic
tal ta vune. Muc xavaq'uicon ta
q'uexlal. Li c'usitic lacalbeique,
yech. Ti c'u x'elan icalbe ac'oplalic
li Titoe, yech noxtoc. 15 Yech'o un
sc'anojoxuc tajmec yu'un sna'oj
ti ach'unic li c'usi layalbeique,
xchi'uc ti avich'ic ta muc' ti c'alal
ay svula'anoxuque. 16 Mu yechuc
no'ox ti jpatoj co'on avu'unique.
Yu'un chach'unic scotol li c'usi
chacalbeique, yech'o ti jun co'one.

Ja' li' yaloj ti istsob staq'uinic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti iscoltaic ti much'utic iya'iic vi'nale

8 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe,
chacalbe ava'iic c'u x'elan icoltaatic
yu'un Riox ti much'utic xch'unojic
sc'op Riox ta jujun jteclum li' ta
estado Macedoniae. 2 Ac'u mi
abol sbaic ta ilbajinel, pero jun
yo'onic iyac' staq'uinic ti tscoltaic
o ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe yo' bu cha'iic vi'nale, ac'u mi
ch'abal c'usuc yu'unic uc. 3 Iquil jtuc
ti ta slequil yo'onic iyaq'uic ti c'u
yepal iloc' ta yo'onic jujune. Ma'uc
no'ox ti c'u yepal xu' iya'iique, más
to ep iyaq'uic. 4 Pero mu vo'onicon
icalbeic. Stuquic liyalbeic ti tsc'an
tscoltaic ti jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Riox ti cha'iic vi'nale. 5 Ti
iyac' ep staq'uinique, yu'un ba'yi
iyalbeic ti Cajvaltique ti tspasic li
c'usi lec chile. Ts'acal to liyalbeic
ti ta xch'unic li c'usi icalbeique.
Ti iyalbeic ti Cajvaltique, xchi'uc
ti liyalbeic uque, yu'un ja' yech
isc'an ti Rioxe. Pero muc bu jnopoj
ti ja' yech ta spasique. 6 Yech'o

ti icalbe li Titoe ti ac'u slajesbe
stsobel li taq'uin chavaq'uic uque
yo' xilic o ti lec avo'onic uc ti
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti cha'iic vi'nale. 7 Scotol li
c'usitic yane ach'unic xa. Ach'unojic
xa ti oy syu'el ti Rioxe. Xana'ic xa
xachanubtasvanic ta sc'op Riox.
P'ijoxuc xa, sjunul xa avo'onic
chapasic li c'usitic lec chil ti Rioxe.
Xchi'uc ti ac'anojicone. Yech'o un
lajesbeic me yaq'uel li taq'uine ti
chacoltaic o ti much'utic cha'iic
vi'nale.
8 Muc bu chacaq'uic ta persa; ta
xcal no'ox ava'iic yu'un ja' yech
ta spasic li yan jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe. Mi chapasic
uque, ja' chvinaj o mi yech ti
chac'uxubinvanique. 9 Ana'ojic ti
toj lec yo'on ti Cajvaltic Jesucristoe.
Ac'u mi ja' scuentainoj scotol, pero
ta scoj ti sc'anojotic tajmeque, co'ol
xchi'uc me'on yilel ti c'alal i'ay li' ta
sba balamile. Ti x'elan ispase, ja' yo'
jcuentaintic o scotol uque.
10 Chacalbe ava'iic li c'usi jnopoje.
Li vo'oxuque loq'uebal xa jabil lic
atsob ataq'uinic ti chacoltaic o li
much'utic cha'iic vi'nale, yech'o
un chopol mi chaquechanic
yaq'uele. Yu'un vo'oxuc ba'yi avalic
ti chatsobique, ba'yi lic atsobic.
11 Lavi sjunul avo'onic anopic ti
chatsobique, ja' no'ox yech sjunuluc
me avo'onic xalajesbeic yaq'uel.
Sjunuluc me avo'onic xavaq'uic ti c'u
yepal xu' avu'unic jujune. 12 Yu'un
mi ta slequil co'ontic chcac'tic ti
c'u yepal xu' cu'untique, lec chil ti
Rioxe. Muc bu más chisc'anbotic.
13 Ti chacalbeic ti sc'an no'ox
avo'onic chacoltaic li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, mu'nuc ja'
ta jc'an ti vo'oxuc xa ch'abal c'usuc
avu'unic chcome, ti más xa mu
c'usi sna'ique. Ja' tsc'an ti co'ol oy
c'usuc avu'unic ta acotolique. 14 Li
vo'oxuque oy c'usuc avu'unic, yech'o
un ac'beic li much'utic ch'abal
c'usuc yu'unique yo' co'ol mu c'u
xana'ic oe. Ti c'alal ch'abal c'usuc
avu'unic uque, ja' xa chayac'beic
uc. Más lec ti co'olco'ol xacolta
abaique yo' co'ol mu c'u xana'ic oe.
15 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox
chac li'i: “Ti much'utic ep istaic ta
tsobele, co'ol yepal iyich'ic xchi'uc ti
much'utic jutuc istaic ta tsobele”, xi
ts'ibabil.
16 Coliyal ti Rioxe ti lec yo'on
ac'bil li Titoe ti co'ol teyoxuc ta
co'onticotique. 17 Li Titoe ixch'un li
c'usi icalbee. Xchi'uc c'usuc, teyoxuc
ta yo'on yech'o ti sjunul yo'on chtal
svula'anoxuque.
18 Cha'vo' ta xtalic. Li june ja' li
much'u ya'yojbeic sc'oplal scotol li
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti
lec sna' yalbel smelol li sc'op Rioxe.
19 Ja' it'uje yu'un scotol li much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe ti ta jchi'in
ech'el ta yaq'uel li taq'uine mi laj
atsobique. Ti vo'on chba cac' li
taq'uine, mu'nuc ta jc'an o ich'el ta
muc'. Ja' chcac' ta ich'el ta muc' ti
Cajvaltique yo' xvinaj o ti jc'anojic
ti jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox
ti cha'iic vi'nale. Lec ti chiyac'beic
ech'el jchi'ile. 20 Yu'un mu jc'an mi
oy much'u chisa'be jmule yu'un ti
chquich' ech'el li epal taq'uine. 21 Li
c'usi ta jpase ja' ta jc'an ti lec chil ti
Rioxe xchi'uc li crixchanoetique.
22 Li Titoe ja' ta xcac'be tal xchi'in
noxtoc li jun jchi'iltic ta xch'unel

li sc'op Rioxe ti quiloj xa jay'ech'el
ti oy ta yo'on chiscoltae. Lavie
sjunul yo'on chtal, yu'un spatoj
yo'on ti chavaq'uic onox li taq'uine.
23 Mi oy much'u ta sjac' c'usi yabtel
li Titoe ti c'alal xule, albeic ti ja'
jchi'il jbaticotic ta yalel a'yuc li
sc'op Rioxe, ti co'ol chitunoticotic
avu'unique. Ja' no'ox yech mi oy
much'u ta sjac' c'usi yabtel li cha'vo'
xchi'il li Titoe, albeic ti ja' it'uje
yu'un li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ti ilbilic ti sjunul
yo'onic yich'ojic ta muc' ti Cristoe.
24 Aq'uic iluc ti ac'anojic li much'utic
tey chule yu'un chc'ot yalbeic
ac'oplalic ti jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Riox yo' bu iliquic tale. Yu'un
me calojbeic ti lec avo'onic li
jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ti
butic ta stsob sbaique.

9 Mu xa persauc chacalbeic
tal ta vun ti chacoltaic ti
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti cha'iic vi'nale. 2 Yu'un
jna'oj xa ti lec avo'onique. Icalbe
xa ya'iic li jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Riox li' ta Macedoniae ti
iloc' xa jabil lic atsob ataq'uinique,
vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta estado
Acayae. Ti c'alal iya'iic chac taje,
ep xa much'utic lic stsob staq'uinic
uc. 3 Ta jtac jelavel tal yoxva'alic,
ja' chtal scoltaoxuc ta stsobel
lataq'uinique. Ti c'alal xiyul li
vo'one, ja' ta jc'an ti chapal xa'ox
avu'unic li taq'uine chac c'u cha'al
calojbeic li jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Riox li' ta Macedoniae. Mu me
yechuc no'ox ti icalbe ac'oplalique.
4 Ti c'alal xitale, yic'al jchi'in tal
jayvo'uc li jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Riox li' ta Macedoniae. Mi
mu to'ox bu chapal avu'unic chul
jtae, chavaq'uicon ta q'uexlal,
chaq'uexavic uc, yu'un calojbeic
ac'oplalic. 5 Yech'o ti icalbe ya'iic
li oxvo'e ti ac'u jelavicuc tal
scoltaoxuc ta stsobel li taq'uine
ti avalojic onox chavaq'uique. Mi
chapal xa'ox avu'unique, ja' chvinaj
o ti anop atuquic ti chavaq'uique, ti
mu vo'onicon lajsujique.
6 Co'ol xchi'uc li much'u jutuc
no'ox ta sts'un li c'usi ta sts'une,
jutuc no'ox chloc'. Yan mi ep
ists'une, ep ta xloc'. 7 Yech'o un
jujuntal xanopic ti c'u yepal
chavaq'uique. Sjunul me avo'on
xavaq'uic, mu me ta sujeluc, yu'un
li much'u sjunul yo'on chac' li c'usuc
yu'une, ja' c'anbil yu'un ti Rioxe.
8 Ti Rioxe oy syu'el, xu' chayac'beic
li c'usitic ta xtun avu'unique, yo'
mu c'usi palta chava'iic oe, yo'
xacoltavanic oe. 9 Ja' yech ts'ibabil
ta sc'op Riox chac li'i:

Ti much'u ta xch'ac ta o'lol li
c'usuc yu'une,
ti chac'be li much'utic ch'abal
c'usuc yu'une,
más to ta x'ac'bat yo' xcoltavan
o scotol c'ac'ale,

xi ts'ibabil. 10 Q'uelavilic, li
c'usitic ta jts'untique ta sts'ites ti
Rioxe yo' oy o jve'eltique, yo' oy
o jts'unubtic noxtoque. Ja' no'ox
yech noxtoc chayac'beic li c'usitic
ta xtun avu'unique, ta sp'oles yo'
xacoltavanic oe, mu'nuc ja' yo' oy
o ave'elic atuquique. 11 Más to
ep chayac'beic c'usuc avu'unic ti
Rioxe yo' ep xacoltavanic oe. Ti
c'alal xc'ot jbechbeic li taq'uin ti
atsobique, “colaval”, xutic ti Rioxe
ti ep acoltaique. 12 Lavi chacoltaic ti

jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
ta staic li c'usitic ta xtun yu'unique.
Ja' no'ox yech “colaval”, xutic
tajmec ti Rioxe. 13 Lavi chacoltaique,
“colaval”, xutic ti Rioxe yu'un chilic
ti chach'unic c'usi yaloj ti Cristoe.
Ja' no'ox yech jun yo'onic avu'unic
uc scotol ti jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe ti butic jteclumal
nacajtique. 14 Lavi ep chacoltaique,
chlic sc'anoxuc. “Colaval ti ayulesbe
ta sjolic ti chiscoltaoticotic ti
much'utic ma'uc jchi'ilticotic ta
jurioale ti yich'ojot xa ta muq'ue”,
xutic ti Rioxe. 15 Coliyal ti Rioxe ti
ta slequil yo'on slecubtasoj co'ontic
jcotoltique. Mu xlaj ta alel c'u
slequil yo'on ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti ja' ac'bil scuentain jcorintoetic yu'un ti Rioxe

10 Vo'on Pabloon, oy c'usi
chacalbeic. C'un no'ox
chajc'oponic tal chac c'u cha'al c'un
chisc'oponotic ti Cristoe. Yu'un
ca'yoj ti chavalic ti ja' no'ox lec
chic'opoj ti c'alal li' jchi'ucoxuque.
Ti c'alal nomon xae, chavalic ti
tsots chacalbeic tal mantal ta
jvune. 2 Abulajanic mu xa me
xavalic yech, yu'un mu jc'an ti
tsotsic xa chul jc'oponoxuque. Ti
much'u chal ti ja' yech ta jpas
chac c'u cha'al tspasic li much'utic
mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe,
jna'oj xa c'usi ta jnopbe. 3 Ta melel
crixchanoon, pero mu ta jp'ijiluc
jtuc ti chcuch cu'une chac c'u cha'al
ti much'utic p'ijic ti yalojique. 4 Ac'u
mi p'ijic tajmec, pero mu xcuch
yu'unic. Vo'on chcuch cu'un yu'un
sc'op Riox ti chcalbeique. 5 Ti c'alal
chcalbeic sc'op Riox ti much'utic
p'ijic ti yalojique, ti tstoy no'ox
sbaic ta stojol ti Rioxe, mu xa
sna' c'uxi chtac'avic. Ta jch'aybe
ya'el scotol li c'usitic ta snopique
yo' xich'ic o ta muc' ti Cristoe. 6 Mi
iquil ti chach'unic c'usi chacalbeic
li vo'oxuque, xu' chcac'be castico ti
jayvo' mu xch'unique.
7 Li much'u chaxchanubtasic
ti ta alele spat xocon no'ox
chaq'uelbeic c'u x'elan. Mu xana'ic
mi yech li c'usi chale. Mi sna'oj ti
ja' tspas li c'usi lec chil ti Cristoe,
sna'oj ti ja' ta jpas uque. 8 Ac'u
mi ep xa ta ech'el lacalbeic ti
yajtacbalalon ti Cajvaltique, mu
xiq'uexav yu'un ja' tacbilon o ti
chajp'ijubtasique. Ma'uc tacbilon ti
ta jsoc ajolique. 9 Mu me xanopic
ti yu'un chajsibtasic o ti c'usi
lajts'ibabeic tale. 10 Oy much'utic ja'
yech chal. Chalic ti ja' no'ox tsots
c'usi chajts'ibabeic tale, ti tsc'an
chach'unique. Ti c'alal teyone,
chalic ti muc bu tsotsic li c'usi
chcale, ti mu persauc xach'unique.
11 Ti much'utic ja' yech chalique, tey
tsq'uelic mi ma'uc yech chul jpas
chac c'u cha'al jts'ibaoj tale.
12 Ti x'elan chcale, mu'nuc ta
jco'oltas jba xchi'uc ti much'utic
chalic sc'op Riox ti yalojique, ti
stuc no'ox chac' sbaic ta ich'el ta
muq'ue, ti sc'oplal no'ox stuquic
chalique. Tsnopic ti lec ti yech
tspasique, pero ma'uc yech ta alel
a'yuc li sc'op Rioxe. 13 Li vo'one
ma'uc chcal ti vo'on caloj a'yuc ti
bu muc bu caloj a'yuque, yu'un ja'
ta syules ta jol ti Rioxe ti bu chba
cal a'yuque. Ti c'alal li'ay li'toe,
ja' isyules ta jol ti Rioxe, yech'o
ti vo'on jcuentainojoxuque. 14 Ti

manchuc vo'on lacalbeique, muc bu
jcuentainojoxuc ti yechuque. Lavi
vo'on ba'yi ay calboxuc ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe,
yech'o ti vo'on jcuentainojoxuque.
15 Mu yechuc no'ox chcal ti
jcuentainojoxuque. Mi iquil ti
itsatsub xa avo'onic ta stojol ti
Cajvaltique, xu' xa mu xajcuentainic.
16 Ja' xa chba calbeic ti much'utic
mu to bu ya'yojic ta sjelavel yo' bu
nacaloxuque. Ja' tey chibat yo' bu
muc much'u chale, ma'uc tey chibat
yo' bu ya'yojic xae. Mu xcal ti vo'on
xa caloj ti yan o much'u yaloj
a'yuque.
17 Ti much'u lic chanubtasvanuc
li'toe, mu me xac' sba ta ich'el ta
muc' li stuque. Ja' ac'u yac' ta ich'el
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. 18 Yu'un
ti much'utic chac' sbaic ta ich'el ta
muq'ue, chopol chil ti Cajvaltique.
Ja' lec chil mi ja' ch-aq'ue ta ich'el ta
muq'ue.

11 Abulajanic a'ibecon li
c'usi chacalbeique yu'un
chacalbeic chac c'u cha'al chalic
ti much'utic p'ijic ti yalojique ti ta
stoy sbaique, yu'un chcal ava'iic
c'u xi'elan uc. 2 Yu'un vo'on yac'oj
jcuentainoxuc ti Rioxe, yech'o un
mu jc'an mi oy much'u ti yan o c'usi
lic yalboxuque. Co'olon xchi'uc stot
sme' tojol tseb, ti xchabioj xa ti
c'alal jac'bil xa li stsebe, yo' ch'abal
o smul ti c'alal xnupune. Ja' no'ox
yechon uc, jchabiojoxuc yo' ch'abal
o amulic chayilic ti Cristoe. 3 Ja'
chopol chca'i mi ach'unic lo'loel
chac c'u cha'al ixch'un lo'loel
yu'un chon ti Evae. Mi ach'unique,
chavicta abaic ta yich'el ta muc'
ti Cristoe. 4 Yu'un ca'yoj ti lec
chava'iic ti c'usitic cha'albatique.
Mi oy much'u chayalbeic sc'oplal ti
Jesuse ti ma'uc yech chal chac c'u
cha'al lacalbeique, lec chava'iic. Mi
chayalbeic sc'oplal ti Ch'ul Espíritue
ti ma'uc yech chal chac c'u cha'al
lacalbeique, lec chava'iic noxtoc.
Mi chayalbeic ti oy to c'usi yan
tsc'an chach'unic yo' xacuxiic o ta
sbatel osile, lec chava'iic noxtoc.
5 Ti much'utic chalic sc'op Rioxe ti
más sna'ic ti yalojique, ach'unic xa
ti más sna'ique. Li vo'one mu xa c'u
jtu ti avalojique. 6 Ac'u mi mu jna'
lec xic'opoj pero mu'nuc mu jna'be
smelol. Jamal lacalbe acotolic li
c'usitic leque.
7 ¿Mi ja' chopol ava'iic ti muc bu
ijtoy jbae, ti mu c'usi lajc'anbeic
ti c'alal ical ava'iic li sc'op Rioxe?
Ti muc bu lajc'anbeique, yu'un
ja' ta jc'an ti chacuxiic ta sbatel
osile. 8 Ja' ijpojbe staq'uinic ya'el
li yan jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe ti c'alal ay cal ava'iique,
yu'un ja' liyac'beic taq'uin yo' ijman
o ti c'usitic itun cu'une. 9 Ti c'alal
li' to'ox jchi'ucoxuque, ilaj jtaq'uin
pero muc bu lajc'anbeic. Ti c'usitic
itun cu'une ja' ay yac'becon li
jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox
li' ta Macedoniae. Li vo'oxuque
muc bu icac' avocolic. Ja' yechon
c'al tana, muc bu chcac' avocolic.
10 Yech chcal ti muc much'u
chcac'be svocolic li' ta estado
Acayae. Yiloj ti Cristoe ti ja' yech
co'one. 11 Lavi muc bu lajc'anbeic
ti c'usitic itun cu'une, mu'nuc
mu xajc'anic. Yiloj ti Rioxe ti
jc'anojoxuque.
12 Ti c'u xi'elane, ja' no'ox yechon o.
Yu'un ja' ta jc'an ti muc bu chcac'be

svocolic li much'utic chcalbe
ya'iic li sc'op Rioxe, yo' mu xalic
o ti much'utic chalic sc'op Riox
ti yalojique ti ja' yech ta jpas uc
chac c'u cha'al tspasique. 13 Yu'un
ta sco'oltas sbaic chac c'u cha'al li
vo'oticotique ti yaj'apoxtoloticotic
ti Cristoe. Chalic xa mantal yilel uc,
pero ta xlo'lovanic no'ox. 14 Mu me
xch'ay o avo'onic ti x'elan tspasique
yu'un ja' yech ta spas ti Satanás
uque. Ta sp'is sba ta anjel ta vinajel
ti c'alal chislo'lootique, yu'un lec xa
ya'el ti c'usi tsyules ta joltique. 15 Ja'
smañaic ti chlo'lovanic li yajmantal
Satanase. Toj lec xa ya'el ti c'usi
chalique. Ti chopol c'usi tspasique,
ta onox xich'ic castico.

Ja' li' yaloj ti ep iyil svocol ti Pabloe ti c'alal iyal a'yuc li sc'op Rioxe

16 Chacalbe ava'iic noxtoc. Mu
me xanopic ti chuvajone ti ja' yech
chacalbeic chac c'u cha'al chal
ti much'utic p'ijic ti yalojique ti
tstoy no'ox sbaique. Ac'u mi yech
chanopic, pero abulajanic a'yic
li c'usi chacalbeique. 17 Ti c'usi
chacalbeique, ma'uc yech chal ti
Cajvaltic Jesuse. Ja' yech chcal chac
c'u cha'al chal ti much'utic p'ijic
ti yalojique ti tstoy no'ox sbaique.
18 Yu'un ep ti much'utic ta stoy o
sbaic li c'usitic tspasique. Ja' no'ox
yechon uc, xu' jtoy jba. 19 Chcuch
avu'unic mi ta jtoy jba uque yu'un
chquil ti chcuch avu'unic c'usi
chalic ti much'utic p'ijic ti yalojique,
vo'oxuc ti p'ijoxuc ti avalojique.
20 Yu'un tey no'ox ats'icojbeic ti
much'utic chasmozoinic ya'ele, ti
chelc'an ataq'uinique, ti tsc'an
li c'usuc avu'unique, ti stoyoj
sbaique, ti ta xt'ax ta majel asatique.
21 Ti ja'uc yech sc'oplal tspasic
ti much'utic chalic a'yuc li sc'op
Rioxe, yu'un vo'on mu c'u jtu ya'el ti
yechuque yu'un ma'uc yech ta jpas.
Ti c'usi chalic ti much'utic
p'ijic ti yalojique ti tstoy no'ox
sbaique, xu' chcal yech uc. 22 Ja'
tstoy o sbaic ti j'ebreoetique, pero
j'ebreoon uc. Chalic ti j'israeletique,
pero j'israelon uc. Chalic ti ja'
smolmuc'tatotic ti Abraame, pero
ja' jmolmuc'tatot uc. 23 Ti yalojique,
ja' chalic a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe
pero yech no'ox ta snopic. Li
vo'one yech chcal ti ja' chcal a'yuc
c'usi yaloj ti Cristoe. Ti ja' yech
chacalbeique, ja' yo' xana'ic o ti
xu' chcal chac c'u cha'al chalic ti
much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy
no'ox sbaique. Li vo'one más xa ep
ical a'yuc sc'oplal ti Cristoe. Ep ta
ech'el li'och o ta chuquel. Mu jna'
jaylajun'ech'el iquich' arsial. Ep
ta ech'el colel xa licol. 24 Vo'ech'el
liyac'beic arsial li jchi'iltac ta
israelale, treinta y nueve ta moj
iquich' ju'ech'el. 25 Ox'ech'el iquich'
te'. J'ech'el iquich' ton. Ox'ech'el
ivoc' jbarcoal. Jun c'ac'al xchi'uc
jun ac'ubal tey xicajet ta ba mar.
26 Ep ta ech'el ti jutuc xa muc xibat
ta uc'um ti bu chixanave, yu'un
oy bu noj ijta li uc'umetique. Abol
jba tajmec ica'i yu'un jutuc xa muc
xismil j'eleq'uetic. Ep ta ech'el
liyilbajinic noxtoc li jchi'iltac ta
israelale xchi'uc lachi'ilic vo'oxuc
ti ma'uc j'israeloxuque. Jutuc xa
muc xilaj ta yutil jteclumetic. Jutuc
xa muc xicham ta xocol balamil.
Jutuc xa muc xijic'av ta mar. Oy
liscrontainic li much'utic xch'unojic

sc'op Rioxe ti ta alele. [27]Oy bu lilub
ta abtel. Oy jayib ac'ubal ti muc
xivaye. Oy bu livi'naj, itaquij jti'. Ep
ta ech'el muc xive' yu'un ch'abal
c'usi jlajes. Ep ta ech'el ti abol jba ta
sique yu'un ch'abal lec jc'u'.
[28]Oy to c'usitic muc xacalbeic.
Scotol c'ac'al ta jnop c'uxi xu' ta
jcolta li much'utic xch'unojic
sc'op Rioxe ti butic jteclumal
nacajtique. [29]Chcat co'on yu'unic
li much'utic mu to sna'ic c'usi chal
li sc'op Rioxe. Ja' chopol chca'i mi
ixch'unic lo'loele. [30]Mi ja' chac'anic
ti chacalbeic ti c'usi ta jtoy o jbae,
más lec ja' chacalbeic ti bu muc
xu' cu'un ta jtuque. [31]Ti Rioxe, ja'
ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja'
ti Stote, ja' ti much'u ta x'ich'e ta
muc' ta sbatel osile, sna'oj ti yech
li c'usitic chcale, ti muc bu ta jnop
c'ope. [32]Ti c'alal teyon ta jteclum
Damascoe, ti covierno teyo'e ti ja'
tic'bil yu'un ti preserente Aretase,
isloq'ues mantal ti ac'u xchabiic
lec li jteclume yu'un chistsaquic.
[33]Pero liyalesat ta muc'ta moch ta
sventanail li scorraltonal jteclume,
yech'o ti muc bu listaique.

Ja' li' yaloj ti i'ipaj ti Pabloe yo' mu stoy o sbae

12 Ac'u mi xu' ya'el ti mu
xacalbeic jc'oplale, pero
persa chacalbeic yu'un quiloj ti mu
xavich'icon ta muq'ue. Chacalbe
ava'iic ti oy c'usi li'ac'bat quile, ti
oy c'usi lisyulesbe ta jol ti Cajvaltic
Jesuse. [2]Oy xa xchanlajunebal jabil
ti liyic' muyel ta yoxcojol vinajel
ti Rioxe. Mu jna' mi xchi'uc jpat
jxocon, o mi i'i; ja' sna'oj stuc ti
Rioxe. [3-4]Jna'oj ti li'ique muyel yo'
bu ti Rioxe, pero mu jna' mi xchi'uc
jpat jxocon, o mi i'i. Ja' sna'oj stuc
ti Rioxe. Oy c'usi lec ica'i teyo'e,
pero mu xu' chcal a'yuc. [5]Ti yechuc
co'one, xu' jtoy o jba ti yechuque.
Pero mu xu' jtoy o jba yu'un mu
c'usi xu' cu'un ta jtuque. [6]Ti yechuc
co'one, xu' jtoy o jba li c'usi ica'ie
chac c'u cha'al tspasic ti much'utic
p'ijic ti yalojique ti tstoy sbaique.
Yu'un yech ti oy c'usi lec ica'ie. Pero
mu xu' chcal yu'un yic'al xanopic
ti más xa jna'e chac c'u cha'al
avilojicone. Naca me anopic ti más
xa jna' c'usi chcal chac c'u cha'al
ava'yojique. Yic'al más xavich'icon o
ta muc'.
[7]Ti c'usitic li'ac'bat quile, xu' jtoy
o jba ti yechuque. Pero mu sc'an ti
Rioxe, yech'o ti li'ipaje yo' mu jtoy o
jbae. Satanás ti liyac'be li chamele
yu'un ja' tsc'an ti chquicta jba ta
yalel a'yuc li sc'op Rioxe. [8]Ox'ech'el
xivocolet ta sc'oponel ti Cajvaltique
ti ac'u yet'esbon li chamele. [9]Ti
Cajvaltique ja' yech liyalbe: “Ta
xcuch avu'un yu'un vo'on chajcolta.
Lavi muc bu tsotsote, más ta xvinaj
o ti vo'on ta jyu'el chaval a'yuc li
c'usi calojbote”, xiyut. Yech'o un
ac'u mi muc bu tsotson, pero jun
co'on yo' xvinaj o ti ja' chiscolta ti
Cristoe. [10]Yech'o ti mu xcat o co'on
mi chilabanate, mi ch'abal c'usuc
cu'une, mi chicrontainate, mi abol
o jba ti quich'oj ta muq'ue. Ac'u mi
mu xa xcuch cu'un ya'el, pero ta
xcuch cu'un yu'un ja' chiscolta ti
Cristoe.
[11]Ja' xa yechon ya'el chac c'u
cha'al ti much'utic p'ijic ti yalojique
ti tstoy o sbaic li c'usitic chalique.
Pero vo'oxuc ta amulic yu'un

muc bu chavalic jc'oplal. Yech'o
ti jtuc chcal jc'oplale yo' xvinaj o
ti chopol c'usi tspasic ti much'utic
chalic sc'op Riox ti yalojique, ti ja'
avich'ojic ta muq'ue. Yu'un ach'unic
xa ti más sna'ique. Li vo'one mu
jna' ti avalojique. Ta melel ti mu
jna'e, yu'un li c'usi chcale muc bu
jyulesoj ta jol jtuc. 12 Ti much'utic
ja' chalic li sc'op Rioxe xu' chaq'uic
iluc slequilal syu'elal ti Rioxe, ja'
chvinaj o ti ja' yajmantal ti Rioxe.
Avilic ti ja' yech ijpas ti c'alal
teyon ta ateclumalique. Ac'u mi
iquil jvocol pero icac' iluc slequilal
syu'elal ti Rioxe. 13 ¿Mi'n la oy to
c'usi muc bu icac' avilic, muc bu
ical ava'iic chac c'u cha'al icalbe
ya'iic icac'be yilic li yan jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe? Ja' no'ox
ti muc bu lajc'anbeic li c'usitic itun
cu'une chac c'u cha'al ijc'anbeic li
yane. Mi ja' ijta o jmul avu'unique,
aq'uicon ta pertonal.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti chba svula'an ta yox'ech'elal ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Corintoe

14 Jnopoj xa ti chtal
jvula'anoxuque. Yox'ech'elal xa o
ti c'alal xitale. Pero muc bu chul
jc'anboxuc c'usuc avu'unic. Ja' no'ox
ta jc'an ti chacuxiic ta sbatel osil
li vo'oxuque. Li vo'one ja' yechon
chac c'u cha'al li totile li me'ile
ti ta stsob staq'uinique ti ta xtun
yu'un li xch'amalique. Ma'uc ta
stsob staq'uin li ch'amalile ti ta
xtun yu'un li stot sme'e. 15 Li vo'one
sjunul co'on chcal ava'iic li sc'op
Rioxe, muc ta alel mi abol jba, muc
ta alel mi ja' lilaj oe, yu'un ja' ta
jc'an ti chacuxiic ta sbatel osile.
Yu'un jc'anojoxuc. Pero ¿mi ja' yech
smelol xana'ic ti mu xac'anicone?
16 Lavi muc bu lajc'anbeic li
c'usitic itun cu'une, ti yalojique
istaic xa jmul ti much'utic chalic
sc'op Riox ti yalojique. Yu'un
chalic ti chajlo'loic ti bu chtun
lataq'uinique. 17 ¿Mi'n chanopic
ti ja'o lajlo'loic ti c'alal iyich'ic tal
ataq'uinic li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe ti ijtac tale? ¿Mi'n
vo'on liyac'beic ti avalojique? 18 Ti
c'alal ijtac tal scoltaoxuc ta stsobel
ataq'uinic li Titoe, avilic ti cac'ojbe
tal xchi'ile. ¿Mi'n chanopic ti ja'
laslo'loic li Titoe? ¿Mi'n mu xana'ic
ti co'ol lec li c'usi ta jnopticotique
xchi'uc li c'usi ta jpasticotique?
19 Mu me xanopic ti naca no'ox ta
jpoj o jba ti x'elan lacalbeique. Ti
Rioxe yiloj ti muc bu ta jpoj jbae, ti
melel ti quich'oj ta muc' ti Cristoe.
Scotol li c'usitic lacalbeique vo'oxuc
ac'uxubinelic yu'un jc'anojoxuc. 20 Ja'
chopol chca'i mi muc bu jun avo'onic
chul jtaoxuc chac c'u cha'al ta jc'ane.
Ja' no'ox yech chopol chava'iic uc mi
muc bu jun co'on chavilic chac c'u
cha'al chac'anique. Ja' chopol chca'i
mi chacrontain abaique, mi xti'et
ajolique, mi chavutilan abaique,
mi chach'aculan abaique, mi
chasa'be aba amulique, mi chalo'ilta
abaique, mi chatoy abaique, mi
mu xavich' amelolique. 21 Ti c'alal
chtal jvula'anoxuque, chopol chca'i
mi staoj yav chopol c'usi tspasic ti
much'utic staoj smulique, ja' ti isa'
yantsique, ti ispasic li c'usitic iyal
yo'onique. Chi'oc' yu'un co'ol xchi'uc
mu c'u jtu yu'un ti Rioxe.

13 Yox'ech'elal xa chtal
jvula'anoxuc. Mi oy c'usi

tsc'an meltsanbel sc'oplale, ja'to xu'
jnoptic c'uxi chcom o mi oy cha'vo'
oxvo' rexticoe. 2 Lacalbeic onox
comel ti c'alal li'ay ta xcha'ech'elale:
"Ti much'utic ta sa'ulan to smulique,
ti c'alal xital noxtoque, mu xa bu ta
jc'uxubin, mu xa bu chcac' ochicuc
ta templo", xacutic onox comel.
3 Ja'to tey chavilic mi ta jnop ti
yajmantalon ti Cristoe ti c'alal xul
cale. ¿Mi'n ch'abal syu'el avalojic
ti Cristoe ti tey xchi'inojoxuque?
4 Ch'abal syu'el ya'el ti c'alal icham
ta cruze, pero ti c'alal icha'cuxesat
yu'un ti Rioxe, ivinaj ti oy syu'ele.
Ja' no'ox yechon uc, lavi nomone,
ch'abal jyu'el ya'el. Pero ti c'alal
xiyule, chvinaj ti ja' ta syu'el ti
Rioxe ti chul cal ti mu xa xu' ch-
ochic ta templo ti much'utic chalic
ti ch'abal jyu'ele.
5 Yech'o un ja' tsc'an chanopic
jujun mi j'ech'el ach'unojic o. A'yo
abaic c'u xa'elanic. ¿Mi yech ti
xchi'inojoxuc ti Cristoe, o mi yech
no'ox chanopic? 6 Mi avich'ojic ta
muc' ti Cristoe, ana'ojic ti muc
bu ta jnop li c'usi chcale chac c'u
cha'al li much'utic chlo'lovane.
7 Chajc'oponbeic Riox yo' mu xa
xapasic o li c'usitic chopole. Mu'nuc
ja' ta jc'an ti chcac' avilic ti xu'
cu'une. Ja' ta jc'an ti chapasic li
c'usitic leque, ac'u mi oy much'u
chal ti ch'abal jyu'ele. 8 Mi mu
xa c'usi paltaoxuque, mu xa c'usi
ta jpas. Ja' no'ox mi oy to c'usi
paltae, persa chajcoltaic. 9 Ac'u
mi ch'abal jyu'el chavilic, pero
jun co'on. Ja' no'ox cuenta mi mu
xa bu chach'unic li c'usi chopole.
Chajc'oponbeic Riox yo' más
xavich'ic o ta muc' ti Cajvaltique.
10 Ti ba'yi lajts'ibabeic tale, ja' yo'
mu tsotsicuc xa o chul jc'oponoxuc
ti c'alal xitale. Ti Cajvaltique ja'
yalojbon ti chajp'ijubtasique, ma'uc
ta jsoc ajolic.
11 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb
xa chacalbeic tal li'i. Junuc me
avo'onic, lecuc me avo'onic chac
c'u cha'al lacalbeique. Co'oluc
me ajolic, mu me xavut abaic yo'
xvinaj o ti tey xchi'inojoxuc ti
Rioxe ti tspas ta jun co'ontique,
ti sc'anojotique. 12 Tsacbo aba
ac'obic yo' xvinaj o ti ac'anoj
abaique. 13 Chabanicoxuc la xalic li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Riox
li'toe.
14 Ac'u yac'boxuc crasia ti
Cajvaltic Jesucristoe. Na'ic me ti
sc'anojoxuc ti Rioxe. Co'oluc me
ajolic xchi'uc ti Ch'ul Espíritue ti tey
xchi'inojoxuque.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA ESTADO GALACIAE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon
ti Cajvaltic Jesuse. Ma'uc
crixchano ti listac ta yalel a'yuc
li sc'op Rioxe. Ja' listac ta yalel
a'yuc ti Jesucristoe xchi'uc ti Jtotic
Riox ta vinajele ti ixcha'cuxes
loq'uel ta smuquenal ti Jesucristoe.
2 Chajc'oponticotic tal ta vun
ti jayvo'oticotic li'i, vo'oxuc ti
ach'unojic xa li sc'op Rioxe ti butic
jteclumal nacaloxuc ta estado
Galaciae. 3 Ac'u yac'boxuc crasia
ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc
ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.
4 Ti Cajvaltic Jesucristoe iyac' sba
ta milel ta scoj jmultic yo' xcom o
cu'untic li c'usitic chopol li' ta sba
balamile. Yu'un ja' yech isc'an ti
Jtotic Riox ta vinajele. 5 Yech'o ti ja'
chquich'tic ta muc' ta sbatel osile.
Toj lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti mu c'usi yan ti xu' chicuxiotic o ta sbatel osile, ja' no'ox ti Jesucristoe

6 Toj ch'ayel o co'on avu'unic ti
oy jayvo'oxuc ti ora avicta abaic
ta yich'el ta muc' ti Rioxe. Ti istoj
amulic ti Cristoe, ja' yo' xacuxiic
o ta sbatel osile, yech'o ti layiq'uic
ti Rioxe. Lavie yan xa o c'usi
chach'unic ti chacuxiic o ta sbatel
osil ti avalojique. 7 Mu c'usi yan
ti chicuxiotic o ta sbatel osile,
ja' no'ox li c'usi lacalbeique. Li
c'usi no'oxe, yu'un oy much'utic
chayalbeic ti ma'uc yech ta ch'unele,
yech'o ti oy chavicta abaique. Yu'un
mu jamluc chalic ti ja' no'ox chac'
cuxlicotic ta sbatel osil ti Cristoe.
8 Pero mi oy much'u chtal yalboxuc
sc'op Riox ti mu xco'olaj chac c'u
cha'al lacalbeique, ac'u ac'batuc
castico yu'un ti Rioxe, muc ta alel
much'uuc, ac'u mi vo'oticoticuc,
ac'u mi anjel ta vinajel. 9 Li c'usi
lacalbeique, chacalbeic to otro
j'ech'el. Mi oy much'u chayalbeic
sc'op Riox ti mu xco'olaj chac c'u
cha'al ach'unojique, ac'u ac'batuc
castico yu'un ti Rioxe.
10 Ti ja'uc ta jc'an ti lec chiyil li
crixchanoetique, ma'uc yech lacalbeic
ti yechuque. Ti ja'uc ta jc'ane che'e,
yu'un mu jch'un c'usi chiyalbe ti
Jesucristoe. Lavie ja' ta jc'an ti lec chiyil
ti Rioxe, yech'o ti ja' yech lacalbeique.

Ja' li' yaloj ti t'ujbil ti Pabloe ti chalbe sc'op Riox ti much'utic ma'uc xchi'il ta jurioale

11 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ti ay cal
ava'iic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Jesucristoe, ma'uc
crixchano isnop. 12 Ma'uc crixchano
liyalbe lixchanubtas. Ja' liyalbe ti
Jesucristoe.
13 Ava'yojic xa ti c'usi ijpas ti
c'alal ja' to'ox yech jch'unoj chac
c'u cha'al xch'unojic li jchi'iltac ta
jurioale ti c'alal mu to'ox ta jch'un
ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil ti Cristoe. Iquilbajin tajmec li
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe.
Yu'un ta jch'aybe sc'oplal ti caloje.
14 Li c'usitic jch'unoj to'ox xchi'uc li
jchi'iltaque, vo'on más jna'be smelol.
Ja' mu masuc sna'beic smelol li
jchi'iltac ta ch'iele. Ti caloje, mu
jc'an ti ta xch'ay ti c'usitic ixch'unic
ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee
yu'un sjunul to'ox co'on jch'unoj
uc. 15 Pero ti Rioxe list'uj ti c'alal
mu to'ox chi'ayane. Yu'un lec yo'on,
yech'o ti liyiq'ue. 16 Ti c'alal liyiq'ue,
iyac' cojtiquinbe ti Xch'amale yo'
xacalbe o ava'iic vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque, ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Xch'amale. Ti c'alal
liyiq'ue, muc much'u ijac'be ti c'usi
ta jpase. 17 Muc bu ay jac'be ta
Jerusalén ti much'utic ba'yi i'ochic
ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe. Ora
libat ta Arabia. Ts'acal to lisut ta
jteclum Damasco.
18 Ja'to libat ta Jerusalén ti c'alal
iloc' oxib jabile. Ja' ba jvula'an
li Pedroe. Tey ijchi'in vo'lajuneb
c'ac'al. 19 Muc bu iquil li yan
xchi'iltac ta yalel a'yuc li sc'op
Rioxe, stuc no'ox iquil li Jacoboe, li
yits'in Cajvaltic Jesuse. 20 Ti Rioxe
yiloj ti yech li c'usi chajts'ibabeique,
muc bu ta jnop.
21 Ts'acal to libat ta estado
Siria xchi'uc ta estado Cilicia.
22 Li much'utic yich'ojic ta muc'
Cristo ta estado Judeae, mu to'ox
xiyojtiquinic. 23 Ja' no'ox ya'yojic
jc'oplal: “Ti much'u liyilbajinotic
to'oxe, ti ta'ox xch'aybe sc'oplal
li sc'op Rioxe, lavie chal xa ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Jesucristoe”, xi ti lo'il iya'iique.
24 “Colaval”, xutic ti Rioxe ti iquich'
xa ta muc' ti Jesucristoe.

2 Ti c'alal iloc' chanlajuneb
jabile, libat ta Jerusalén
noxtoc xchi'uc li Bernabee. Iquic'
ech'el li Tito uque. 2 Ti libat ta
Jerusalene, yu'un ja' yech isyules
ta jol ti Rioxe. Ja' ay jc'opon ti
much'utic ti stuquic no'ox sna'beic
smelol avalojic c'usi yaloj ti
Cajvaltique. Ja' ay calbe ya'iic
ti c'u x'elan chacalbeic vo'oxuc
ti ma'uc juriooxuque, ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ti ay calbeique, yu'un
ja' mu jc'an mi mu co'oluc li c'usi
chcalticotique. Yu'un mi mu
co'oluque, yic'al mu c'usi bal o li
c'usi ta jpase. 3 Pero lec iya'iic ti c'u
x'elan chcal li sc'op Rioxe. Li Tito
jchi'uc ech'ele ma'uc jchi'ilticotic
ta jurioal, pero muc xalic ti persa
chich' circuncisione. 4 Pero oy
jayvo' ti much'utic xch'unojic sc'op
Riox ti ta alele, mucul i'ochic uc
ti c'alal li'ochoticotique. Ja' och
ya'iic mi oy tey jchi'uc ti much'u
muc bu yich'oj circuncisione. Yu'un

chalic ti persa chich'ic circuncisión
li much'utic ma'uc jchi'ilticotic
ta jurioale mi ta xch'unic li sc'op
Rioxe. Yan li vo'otique jch'unojtic
xa ti ja' chac' o jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Rioxe ti iquich'tic xa
ta muc' ti Jesucristoe. 5Ti iyalic ti
persa chich' circuncisión li Titoe,
muc bu ijch'unticotic. Yu'un ja' mu
jc'anticotic ti chavicta abaic ta
xch'unel ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse
chac c'u cha'al lacalbeic onoxe. Li
c'usi lacalbeique, yu'un yech.
6Ti ay jc'opon li much'utic ti
stuquic no'ox sna'beic smelol
avalojic ti c'usi yaloj ti Cajvaltique,
lec iya'iic li c'usitic ta jpase. Li
vo'one mu c'u jcuenta o mi más ep
c'usi yilojic c'usi spasojic. Ti Rioxe
co'ol chiyiloticotic. 7Iyilic ti vo'on
t'ujbilon ti chacalbeic ti c'usi yaloje,
vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, chac
c'u cha'al li Pedroe ti ja' t'ujbil ti
chalbe li jchi'iltac ta jurioale. 8Ti
Rioxe ti i'albon li Pedroe ti chalbe
sc'op Riox li jchi'iltac ta jurioale, ja'
liyalbe uc ti chacalbeic vo'oxuc ti
ma'uc juriooxuque.
9Li Jacoboe, xchi'uc li Pedroe,
xchi'uc li Juane, ti stuc no'ox
sna'beic smelol avalojic li sc'op
Rioxe, iyilic ti ja' st'ujojon ti Rioxe,
istsac jc'obticotic xchi'uc li Bernabee.
Ja' seña ti co'ol chcalticotic a'yuc li
sc'op Rioxe. Lec iya'iic ti chcalticotic
ava'iic sc'op Riox vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque. Ja' no'ox yech tey
chalbeic sc'op Riox li jchi'iltac ta
jurioale. 10Ja' no'ox liyalboticotic ti
ac'u jc'uxubinticotic li me'onetique.
Lec ica'i ti ja' yech liyalbeique yu'un
ja' onox yech ta jpas.

**Ja' li' yaloj ti i'albat yu'un Pablo
ti chopol c'usi tspas ti Pedroe**

11Ts'acal to ital ta Antioquía li
Pedroe, tey c'ot staon. Li Pedroe
icalbe ta sat ti ma'uc yech li c'usi
ispase. 12Yu'un li ta ba'yie ixch'un
ti chba xchi'in ta ve'el lachi'ilique,
vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Pero
itaqueic tal jayvo' jchi'iltac yu'un
li Jacoboe ti xch'unojic sc'op Rioxe.
Ja'ic ti much'utic chalic ti persa
chich'ic circuncisión li much'utic
ma'uc jchi'ilticotic ta jurioal mi ta
xch'unic li sc'op Rioxe. Ti c'alal mu
to'ox chulique, jun to'ox yo'on ta
xchi'in ta ve'el achi'ilic li Pedroe. Ti
c'alal iyulique, mu xa sc'an xchi'in
ta ve'el yu'un ixi' mi chopol chbat
sc'oplal. 13Li yan jchi'iltaque ti
xch'unojic li sc'op Rioxe, ja' ixchanic
c'usi ispas li Pedroe. Ja' no'ox yech
li Bernabee ixchan uc. Co'ol xa
sjolic, mu xa sc'an xchi'inic ta ve'el
lachi'ilique. 14Yech'o un ti c'alal
iquil ti ma'uc yech tspasic chac
c'u cha'al yaloj ti Cajvaltic Jesuse,
ja' yech lic calbe ta bail ta satil li
Pedroe: “Li vo'otique jch'unojtic
to'ox ti ja' chicuxiotic o ta sbatel
osil li smantaltac Rioxe. Pero lavie
mu xa jch'untic ti ja' chicuxiotic
o ta sbatel osile. Yech'o un ma'uc
onox yech smelol ti mu xa jchi'intic
ta ve'el li much'utic ma'uc jchi'iltic
ta jurioale chac c'u cha'al ijpastic
to'oxe. Lavi mu xa xachi'ine, co'ol
xchi'uc ja' chac'an ti ac'u xch'unic
ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li
mantaletique ti mu xa bu jch'unojtic
ti ja' chicuxiotic o li vo'otique.
15’Li vo'otique juriootic onox
li'ayanotic yech'o ti ca'yojtic li

smantaltac Riox ti iyal ti Moisese.
Ma'uc yechotic chac c'u cha'al
li much'utic ma'uc jchi'iltique ti
muc bu xa'iic li smantaltac Rioxe,
yech'o ti c'usuc no'ox spasique.
16 Li vo'otique jna'ojtic ti ma'uc
ch'abal o jmultic chiyilotic Riox li
smantaltaque, ti ja' no'ox ch'abal o
jmultic chiyilotic mi ta jch'untic ti
ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. Yech'o
ti ijch'untic xa li vo'otique, yech'o ti
ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe.
Li smantaltaque muc much'u ti
ch'abal o smul ch-ile yu'un ti Rioxe
yu'un mu xch'un cu'untic.
17 'Vo'otic ti jch'unojtic xa ti ja'
ch'abal o jmultic chiyilotic Riox
ti istoj jmultic ti Cristoe, mi ta
jnoptic ti ta jta o jmultic ti c'alal ta
jpastic c'usi lec chil ti Cristoe, co'ol
xchi'uc ja' xa chisujotic ta mulil
ti Cristoe. Pero mu yechuc. 18 Ja'
mulil mi chlic to jch'untic noxtoc
ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li
smantaltac Rioxe. 19 Lavie mu xa
jch'untic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel
osil li smantaltac Rioxe yu'un mu
xch'un cu'untic. Jch'unojtic xa ti
ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Cajvaltic Jesuse, yech'o ti spas
xa cu'untic li c'usitic lec chil ti
Rioxe. 20 Ti c'alal iquich'tic ta muc'
ti Cristoe, co'ol lichamotic ya'el
jchi'uctic yu'un ijch'untic ti mu
c'usi xu' jpastic yo' xicuxiotic o ta
sbatel osile. Ja' xa scuentainojotic
ti Cristoe. Mu xa jtucticuc,
xchi'inojotic xa, yech'o ti spas xa
cu'untic li c'usitic leque. Yu'un
jch'unojtic ti ja' chiscoltaotique
yu'un ja' Xch'amal ti Rioxe. Yu'un
sc'anojotic, yech'o ti iyac' sba ta
milel ta scoj jmultique. 21 Mu me
xquictatic xch'unel ti ta slequil
no'ox yo'on ti ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe. Ti ja'uc ch'abal
o jmultic chiyilotic li smantaltaque,
mu c'u stu ti ay chamuc ta cruz ti
Cristoe", xcut li Pedroe.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox ta xchi'inatic yu'un Ch'ul Espíritu ti much'utic ta xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe

3 Li vo'oxuque, jgalaciaetic, toj
sonsooxuc yu'un ach'unic xa
lo'loel. Yu'un mu xa xach'unic ti ja'
no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Jesucristoe. Ti c'alal icalticotic
ava'iique, ach'unic. Co'ol xchi'uc
avilic ya'el ti jipil ta cruz ti Cristoe,
yu'un jamal lacalbeic. 2 Oy c'usi
chajac'beic. Ti tal xchi'inoxuc ti
Ch'ul Espíritue, ¿mi ja' ti ach'unbeic
smantaltac ti Rioxe, o mi ja' ti
ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe?
3 ¿Mi'n toj sonsooxuc ya'el? ¿Mi'n
chanopic ya'el ti mu xa persauc
chascoltaic ta spasel c'usi lec chil
Riox ti Ch'ul Espíritue ti ja' islecubtas
avo'onic ti c'alal lic ach'unique?
¿Mi'n spas xa avu'unic atuquic ti
avalojique? 4 ¿Mi'n la yech no'ox ti
avac' avocolic ti c'alal lic ach'unique?
Chcal vo'one, mu yechuc no'ox. 5 Ti
layac'be achi'inic Ch'ul Espíritu ti
Rioxe, ti chac' avilic ti oy slequilal
syu'elale, ¿mi ja' ti ach'unbeic
smantaltac ti Rioxe o mi ja' ti
ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe?

Ja' li' yaloj ti i'albat yu'un Riox ti Abraame ti jun smom chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

6 Ti Abraame ixch'un ti yech ti
c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ch'abal

smul i'ilee. 7 Mi ja' yech jch'unojtic
uque, ch'abal jmultic chiyilotic
ti Rioxe chac c'u cha'al ch'abal
smul i'ile ti Abraame. 8 Ti Rioxe
snopoj onox ti chach'unic uque,
vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti
ch'abal amul chayilic uque, yech'o
ti ja' yech ts'ibabile: "Ti amome
ja' ta sta o bentisyon ti jaylajuntos
crixchanoetic ta sba balamile",
x'utat onox yu'un Riox ti Abraame.
9 Yech'o un ti much'utic ta xch'unic
chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame,
ch'abal smul ch-ileic chac c'u cha'al
ch'abal smul i'ile ti Abraame.
10 Ti much'utic tsnopic ti
ja' chcuxiic o ta sbatel osil li
smantaltac Rioxe, sc'oplal xa ch-
ac'batic castico yu'un ti Rioxe. Ja'
onox yech ts'ibabil chac li'i: "Ti
much'utic mu xch'unic scotol
li smantaltac Rioxe ti ts'ibabil
comele, ta x'ac'batic castico yu'un
ti Rioxe", xi ts'ibabil. 11 Muc much'u
ti ch'abal o smul ch-ile yu'un Riox
li smantaltaque yu'un yaloj onox ti
Rioxe: "Ti much'utic ch'abal smulic
chquile ja' ti much'utic xch'unojic
ti vo'on ijtojbeique, ja' ta xcuxiic ta
sbatel osil", xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.
12 Ti much'utic ta xch'unic ti ch-
ac'bat scuxlejalic ta sbatel osil
yu'un ti Rioxe, mu xa c'usi tspasic
yo' xcuxiic oe. Yan ti much'utic ta
snopic ti ja' chcuxiic o ta sbatel
osil li smantaltac Rioxe, persa ta
xch'unic scotol li mantaletique.
Yu'un yech onox ts'ibabil ta sc'op
Riox: "Ti much'utic ta xch'unic
scotol li jmantaltaque, ta xcuxiic
o ta sbatel osil", xi ti Rioxe, xi
ts'ibabil.
13 Ti mu xch'un cu'untic li
smantaltac Rioxe, sc'oplal ox chba
quich'tic castico. Pero ti castico
sc'oplal ox chquich'tique, ja' iyich'
ti Cristoe ti c'alal ijipanat ta cruze.
Yu'un yech onox ts'ibabil ta sc'op
Riox: "Ti much'u chjipanat ta
te'e ja' chvinaj o ti iyich' castico
yu'un ti Rioxe", xi ts'ibabil. 14 Ti ja'
iyich' castico ti Cristoe ti sc'oplal
ox chquich'tique, ja' yo' ch'abal
o amulic chayilic ti Riox uque,
vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, chac
c'u cha'al ch'abal smul i'ile yu'un
Riox ti Abraame. Ti much'utic ja'
yech ta xch'unique ta xchi'inatic
yu'un ti Ch'ul Espíritue ti yaloj onox
Riox chaq'ue.
15 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ta xcal ava'iic c'u
x'elan ta jpastic trate xchi'uc li
jchi'iltique. Ta jpasbetic svunal, ta
xcac' jpirmatic yo' xvinaj o ti ta
xc'ot ti c'usi ijpastic tratee. Muc
much'u xu' tstup', muc much'u xu'
tsp'oles. 16 Ja' no'ox yech ti c'alal
i'albat yu'un Riox ti Abraame ti ja'
ta staic o bentisyon crixchanoetic ti
smome, sc'oplal no'ox jun smom, ja'
ti Cristoe. Ma'uc jc'oplal jcotolticotic
ti smomoticotic ti Abraame. 17 Ti
c'alal yech i'albat yu'un Riox ti
Abraame, sc'an to'ox cuatrocientos
treinta jabil xal smantaltac ti Rioxe.
Ti c'alal iyal li smantaltaque, muc
xch'ay o ti c'usi i'albat ti Abraame.
18 Ti ja'uc chicuxiotic o ta sbatel osil
li smantaltac Rioxe, mu c'usi bal o
ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'un
ti Abraame. Pero ti Abraame icuxi
ta sbatel osil ti ixch'un ti yech
ti c'usi chal ti Rioxe. Yech'o un

ma'uc chicuxiotic o ta sbatel osil li
smantaltac Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti ja' no'ox chquiltic o
ti oy jmultic li smantaltac Rioxe**

19 Yech'o un ¿c'usi stu li
smantaltac Rioxe? mi xachiique,
chcal ava'iic c'usi stu. Li smantaltac
Rioxe ja' yo' iyilic o ti oy smulique.
Ja' no'ox itun ti c'u sjalil mu to'ox
ta xtal ti jun smom Abraame ti
i'albat yu'un ti Rioxe, ja' ti Cristoe.
Ti i'ay ti Cristoe, ich'ay sc'oplal li
smantaltac Rioxe. Chvinaj ti mu
masuc tsots sc'oplal cha'i smantaltac
ti Rioxe, yu'un anjeletic no'ox i'albat
yu'un ti Moisese. Ti Moisese ja' xa
iyalbe ti jtot jme'ticotic ti ta más
vo'nee. 20 Pero ti c'alal iyal ti Rioxe
ti c'uxi xu' chicuxiotic ta sbatel
osile, ma'uc mantal istac ech'el,
iyalbe stuc ti Abraame.
21 Mi ta jnoptic ti ja' ich'ay o
sc'oplal ti c'usi ba'yi yaloj ti Rioxe
ti c'alal iyal li smantaltaque, mu
yechuc. Ti ja'uc ilecub o co'ontic
li smantaltac Rioxe che'e, ch'abal
jmultic ti yechuque. 22 Pero ts'ibabil
onox ta sc'op Riox ti jcotoltic oy
jmultique, ja' yo' jch'untic o ti ja'
no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Jesucristoe chac c'u cha'al i'albat
yu'un Riox ti Abraame.
23 Ti c'alal mu to'ox ta xtal
ti much'u istoj li jmultique, ta
jch'untic smantaltac Riox ti
calojtique, pero mu xch'un cu'untic.
Jmultic no'ox ijtatic, yech'o un ja'
ijc'antic ti ac'u taluc ti much'u ta
stoj li jmultique. 24 Ti muc xch'un
cu'untic li smantaltac Rioxe, ja'
iquiltic o ti mu xicuxiotic ta sbatel
osil ta jtuctique, ti persa ta jc'antic
coltaele. Lavi ijch'untic xa ti ja' istoj
jmultic ti Cristoe, ch'abal xa jmultic
chiyilotic ti Rioxe. 25 Lavi ijch'untic
xa ti ch'abal jmultic chiyilotic
ti Rioxe, mu xa bu jch'unojtic ti
ja' ch'abal o jmultic chiyilotic li
smantaltaque.
26 Lavi ach'unic xa uc ti ja' istoj
jmultic ti Jesucristoe, vo'oxuc ti
ma'uc juriooxuque, xch'amalotic xa
Riox jcotoltic. 27 Yu'un avalic ti ja'
chavich'ic ta muc' ti Cristoe ti jayvo'
avich'ic vo'e. 28 Lavi une muc ta alel
mi jurio o mi ma'uc, mi mozoinbil
o mi ch'abal, mi ants o mi vinic,
jun chayilic ti Jesucristoe. 29 Lavi
avich'ojic xa ta muc' ti Cristoe,
smomoxuc xa Abraam chil ti Rioxe.
Yech'o un ta onox xacuxiic ta sbatel
osil uc chac c'u cha'al i'albat yu'un
Riox ti Abraame.

4 1-2 Chacalbe ava'iic smelol ti
c'usi lacalbeique. Caltic no'ox
ya'el ti oy jun creme ti c'ox to'ox
icom ti c'alal icham ti stote. Yu'un ti
c'ox toe, mu to xu' chich'be entrucal
li c'usuc yu'un ti stote, pero ta
sts'itesat yu'un ti much'utic sa'oj
comel ti stote. Albilic onox comel
ti c'usi ora chac'beic entrucale.
Ti c'alal c'ox to'oxe, co'ol xchi'uc
mozoil ti creme yu'un pasbil to'ox
ta mantal ac'u mi ja' onox chich'
scotol ti c'usuc yu'un ti stote. 3 Ja'
no'ox yechotic ya'el uc. Co'olotic
to'ox xchi'uc mozoil ya'el yu'un naca
to'ox mantal ta jch'untic. Calojtic
ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osile.
Pero yaloj onox ti Rioxe ti ta sta
yora ti chiyac'botic ti c'usuc yu'une.
4 Ti c'alal ista yorae, istac tal ti
Xch'amale. Ti c'alal itale, ja' yech
i'ayan chac c'u cha'al vo'otic yu'un

i'ayan ta jun ants. Ixch'un mantal uc
chac c'u cha'al li vo'otique ti naca
to'ox mantal ta jch'untique. 5 Ti itale,
tal stoj jmultic vo'otic ti jnopojtic
ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li
c'usitic ta jpastique. Lavi istoje, xu'
xa chixch'amalinotic o ti Rioxe.
6 Ti c'alal lixch'amalinotic ti
Rioxe, istac tal xchi'inotic ti Ch'ul
Espíritue chac c'u cha'al ichi'inat ti
Xch'amale, yech'o ti "Tot", xcutic
xa ti Rioxe. 7 Yech'o un ma'uc xa
mozoiloxuc, xch'amaloxuc xa ti
Rioxe. Lavi xch'amaloxuc xae, ta
onox xaxch'acbeic ti c'usitic ac'bil
yu'un Jtotic Riox ta vinajel ti
Jesucristoe.

**Ja' li' yaloj ti mu xa me jch'untic
ti c'usi chismozoinotic ya'ele**

8 Ti c'alal mu to'ox chavich'ic ta
muc' ti Riox ta vinajele, santoetic
to'ox avich'ojic ta muc'. 9 Pero lavi
avich'ic xa ta muc' ti Rioxe, más lec
xcaltic ti ja' laxch'amalinic ti Rioxe,
¿c'u yu'un ya'el ti ja' lic achabiic
noxtoc li c'ac'ale ti mu xicuxiotic o
ta sbatel osile? ¿Mi ja' chac'anic ti
co'ol xchi'uc mozoiloxuc noxtoque?
10 Yu'un chachabiic xa c'ac'al chac
c'u cha'al ta xchabiic c'ac'al li
jchi'iltac ta jurioale. Ja' li sliqueb
jujun ue, li sliqueb jujun jabile, li
sc'ac'alil q'uinetique. 11 Chcat co'on
avu'unic yu'un yic'al yech no'ox ti
lacalbeic li sc'op Rioxe.
12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an
ti ja' yechoxuc chac c'u cha'al
li vo'one, ti muc ta alel chca'i li
smantaltac Rioxe. Co'ol xchi'uc
muc bu ca'yoj ya'el chac c'u cha'al
muc bu ava'yojic ti c'alal mu to'ox
chach'unic li sc'op Rioxe. Ti x'elan
chacalbeique, mu'nuc oy amulic
cu'un. Ja' no'ox chacalbeic o yu'un
ach'unic xa lo'loel. 13 Ana'ojic ti ja'
ta scoj li chamele ti tey lijalij ta
alumalique, yech'o ti ical ava'iic li
sc'op Rioxe, yech'o ti ach'unique.
14 Ti c'alal ipone, muc xalabanicon,
muc xap'ajicon. Avich'icon ta muc'.
Yu'un co'ol xchi'uc anjel avilicon.
Yu'un co'ol xchi'uc Jesucristo
avilicon. 15 ¿C'u yu'un ti mu xa bu
jun avo'onic ta jtojole chac c'u cha'al
jun to'ox avo'onique? Xu' chcal
ti jun to'ox avo'onique yu'un mu
vocluc aq'uelicon ti c'alal ipone. Xu'
xa ya'el ava'iic ti chapits sbec' asatic
chavac'becone. 16 Lavi une, ¿mi ja'
acrontaicon o ya'el ti lacalbeic c'u
xa'elanique?
17 Ti much'utic chaxchanubtasic ta
alele, sc'anojoxuc yilel pero mu ta
slequiluc yo'onic. Yu'un ja' tsc'anic
ti mu xa xach'unic li c'usi chcale
yo' ja' xa xavich'ic o ta muq'ue. 18 Ti
x'elan chcale, mu'nuc chopol chca'i
ti oy much'u chaxchanubtasique.
Ti ja'uc chlecub o avo'onic ti c'usi
chaxchanubtasic oe, lec ti yechuque
yu'un muc bu li' jchi'ucoxuc scotol
c'ac'ale. 19 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc
jch'amaloxuc chca'ie, chcat co'on
avu'unic tajmec. Co'ol xchi'uc jun
ants ti yatoj yo'on ti c'alal mu to'ox
chcole. Ti c'alal xcole, jun xa yo'on.
Ja' no'ox yech jun co'on uc mi iquil
ti j'ech'el ach'unic ti ja' no'ox chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe.
20 Ti li'uc jchi'ucoxuque, ma'uc yech
tsots chacalbeic ti yechuque, yu'un
chquil mi jun avo'onic ta stojol ti
Cajvaltique. Ti x'elan tsots chacalbeic
tale, ja' ti chcat co'on avu'unique.

**Ja' li' yaloj c'usi seña ti
Agare ti quiaraile xchi'uc ti
Sarae ti ma'uc quiaraile**

21 Vo'oxuc ti chac'an chach'unic
li smantaltac Rioxe, albecon ca'i
mi muc bu xava'iic ti co'ol xchi'uc
smozootic ya'el li mantaletic mi ja'
ta jch'untique. 22 Ts'ibabil ta sc'op
Riox ti iyil cha'vo' screm ti Abraame.
Ti june yol squiara; ti june yol
yajnil. 23 Ti i'ayan yol ti quiaraile,
ma'uc ta smantal ti Rioxe; smantal
no'ox stuquic. Ti i'ayan yol ti yajnil
onoxe, ja' ta smantal ti Rioxe. 24 Ti
cha'vo' antsetique ja' seña ya'el ti
cha'tos c'usi iyal ti Rioxe. Ti jtose
ja' ti iyal smantaltac ta vits Sinaie.
Ti Agare ti quiaraile ja' seña ya'el
ti iyal smantaltac ti Rioxe. Yu'un ti
much'utic ta xch'unic ti ja' chcuxiic
o ta sbatel osil li mantaletique,
co'ol xchi'uc mozoiletic ya'el. 25 Li
smomtac Agare Agar isbiin yu'unic
li vits Sinaí ta Arabiae. Li jchi'iltac
ta jurioale ti chc'otilanic ta muc'ta
templo ta Jerusalene, ja' yoltac
ya'el ti Agare, yu'un co'ol xchi'uc
mozoinbilic yu'un li mantaletique,
yu'un xch'unojic to ti ja' chcuxiic
o ta sbatel osile. 26 Li vo'otique
ja' jme'tic ya'el ti Sarae ti ma'uc
quiaraile, yu'un mu xa jch'untic
ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil
li smantaltac Rioxe. Yu'un ja' xa
jlumaltic li vinajele, co'ol xchi'uc ja'
xa ya'el ti ach' Jerusalene, yu'un tey
ti much'u chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osile. 27 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op
Riox chac li'i:

Li vo'oxuque, j'israeletic,
co'oloxuc xchi'uc jun ants ti
mu sna' x'alaje,
pero ts'acal to ep ta xp'olesbat
yol yu'un ti Rioxe.
Ja' jutuc no'ox yol ti much'u sna'
x'alaje.
Yu'un ta jch'ay lachi'iltac ta
Jerusalene,
ja' ti much'utic mu xiyich'ic ta
muq'ue.
Ts'acal to ta xquic' tal ti
much'utic chiyich'ic ta muq'ue.
Más xa epic, más jun yo'onic,
xi ts'ibabil.

28 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, co'olotic
xchi'uc ti Isaaque ti ja' ta smantal
Riox i'ayane. Yu'un yaloj onox ti
chixch'amalinotic uque. 29 Ti otro
jun screm ti Abraame iyilbajin ti
Isaaque ti i'ayan ta syu'el ti Ch'ul
Epíritue. Ja' no'ox yech lavie, ch-
ilbajinvanic ti much'utic ta snopic
ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li
c'usitic tspas stuquique. 30 Pero
ja' yech chal li sc'op Rioxe: “Taco
loq'uel xchi'uc yol li quiaraile. Li
yole mu xu' chich'be comel li c'usuc
yu'un stote. Ja' chich' comel li
yol li much'u ma'uc quiaraile”, xi.
31 Yech'o un vo'otic ti jchi'il jbatic
ta xch'unel li sc'op Rioxe, ma'uc
yolotic ya'el ti quiaraile. Ja' yolotic
ya'el ti much'u ma'uc quiaraile.
Yu'un yalojbotic onox ti Rioxe ti
chiyac'botic li c'usuc yu'une.

**Ja' li' yaloj ti j'ech'el ac'u jch'untic
ti mu xicuxiotic o ta sbatel
osil li c'usiticuc mantalile**

5 Vo'otic ti co'olotic to'ox xchi'uc
mozoile yu'un icac'tic to'ox
persa xch'unel li mantaletique yu'un
ijnoptic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel
osil ti calojtique, lavi ijch'untic xa

ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Cristoe, liloc'otic xa ta mozoil
ya'el. Yech'o un mu xa me xach'unic
noxtoc ti chacuxiic o ta sbatel osil
ti c'usi lec chapasic ti avalojique.
2 A'yic me li c'usi chacalbeique,
vo'on Pabloon. Mi chanopic ti ja'
ch'abal o amulic chayilic Riox mi
chavich'ic circuncisione, ja' mu c'u
stu chc'ot ti istoj jmultic ti Cristoe.
3 Chacalbeic noxtoc. Mi chanopic
ti ja' ch'abal o amulic chayilic Riox
mi chavich'ic circuncisione, persa
chach'unic scotol li smantaltaque
yo' ch'abal o amulic chayilique.
4 Ti mi yech chanopique, ma'uc
xch'amaloxuc ti Cristoe, yu'un
chanopic ti ja' ch'abal o amulic
chayilic Riox ti chach'unbeic
li smantaltaque. Yu'un ja' xa
mu xach'unic ti ta slequil no'ox
yo'on ti Rioxe ti ch'abal amulic
chayilique. 5 Vo'otic ti jch'unojtic
ti ja' istoj jmultic ti Cristoe, ja'
chiyalbotic ti Ch'ul Espíritue ti
ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe
ti c'alal xic'ototic ta stojole. 6 Lavi
quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, muc
ta alel mi quich'ojtic circuncisión,
mi ch'abal. Li c'usi tsots sc'oplale,
ja' ti chic'uxubinvanotique, ti
chic'anvanotique, yo' xvinaj o ti
ja' quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse.
7 Ti ta ba'yie lec ach'unic. Lavie
chavat xa avo'onic yu'unic ti
much'utic ma'uc yech li c'usi
chalique. 8 Ti c'usi chayalbeique,
ma'uc yech yaloj ti Rioxe. Ti Rioxe
layiq'uic yo' xacuxiic o yu'un ta
sbatel osile. 9 Na'ic me ti co'ol
xchi'uc svuquesobil xch'ut li pane.
Ac'u mi jset' xcac'tic pero chvuc o
xch'ut scotol li pane. Ja' no'ox yech,
ac'u mi jun ti much'u ta xch'un ti oy
c'usi yan tsc'an ch'unele yo' xacuxiic
o ta sbatel osile, c'unc'un chlic
socbe sjol li yane. 10 Li vo'one jpatoj
co'on ti co'ol quich'ojtic ta muc'
ti Cajvaltic Jesuse, ti mu xch'ay
xava'iic li c'usi co'ol jch'unojtique.
Yan ti much'u chayaq'uic ta at-o'one,
chich' onox castico, muc ta alel mi
ich'bil ta muc', o mi ch'abal.
11 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, oy much'utic chalic
ti chcal to ti persa chavich'ic
circuncisione. Ti yechuc chcale,
muc much'u chiscrontain ti
yechuque, yu'un ja' tsc'anic. Pero
lavi chcal ti ja' no'ox chicuxiotic o
ta sbatel osil ti icham ta cruz ta scoj
jmultic ti Cristoe, ja' chicrontainat
o. 12 Ti oyuc no'ox c'uxi xch'ac sbaic
loq'uel li much'utic chayaq'uic ta
at-o'one, lec bi'a.
13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ti layiq'uic
ti Rioxe, jna'ojtic ti loq'uemoxuc
xa ta mozoil ya'ele. Ti loq'uemoxuc
xa ta mozoil ya'ele, mu'nuc ja' yo'
xapasic o noxtoc li c'usitic chopole.
Lavi ac'anoj abaique, co'olco'ol me
xacolta abaic. 14 Mi chac'uxubin
achi'ilic chac c'u cha'al chac'uxubin
aba atuquique, yu'un ach'unic xa
scotol li smantaltac Rioxe. 15 Yan
mi chasa'be aba amulique, mi
chavutilan abaique, q'uelo me abaic
yu'un yic'al me xatani o abaic.

Ja' li' yaloj ti chopol li c'usitic chal co'ontique, ti lec li c'usitic chal ti Ch'ul Espíritue

16 Chacalbe ava'iic ti ja' ch'unic
c'usi chayalbeic ti Ch'ul Espíritue

yo' mu xapasic o li c'usitic chal
avo'onique. 17 Yu'un li c'usitic chal
co'ontique mu xco'olaj xchi'uc ti
c'usi chal ti Ch'ul Espíritue, yech'o
ti mu spas cu'untic li c'usitic leque
ti ta jc'an ta jpastique. 18 Mi ja'
chasp'ijubtasic ti Ch'ul Espíritue,
ach'unic xa scotol li smantaltac
Rioxe.
19 Ti much'utic ja' no'ox tspasic li
c'usitic chal yo'onique, lec xvinaj.
Tsa' yantsic, tsa' yajmulic, ja' no'ox
ta yo'onic li c'usitic chopole, mu
xq'uexavic. 20 Chich'ic ta muc'
santoetic, ch-ilolajic, chc'ac'al-
o'ontavanic, ch-ilinic, ch-it'ixajic,
chcapanvanic, ja' tsc'anic ti stuquic
no'ox jun yo'onique, ta stsob
xchi'ilic ta xch'ac sbaic, c'usuc no'ox
xch'unic. 21 Chac' o sc'ac'al yo'onic
mi oy c'usuc cu'untique, chmilvanic,
chyacubic, c'usuc no'ox spasic c'alal
chyacubique. Chacalbeic noxtoc
chac c'u cha'al lacalbeic xae, ti
much'utic ja' yech tspasique, mu
x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe.
22 Yan mi xchi'inojotic ti Ch'ul
Espíritue, jc'anoj jbatic, jun
co'ontic, mu c'usi xal co'ontic,
chcuch cu'untic scotol, lec co'ontic,
chic'uxubinvanotic, naca yech li
c'usi chcaltique. 23 Mu jtoy jbatic,
mu jpastic li c'usitic chal co'ontique.
Scotol li c'usitic chac taje, muc
much'u xu' chal ti mu xu' jpastique.
24 Vo'otic ti quich'ojtic ta muc' ti
Cristoe, co'ol xchi'uc icac'tic xa ta
milel ta cruz ya'el li c'usitic chal
co'ontique xchi'uc li pich'-o'one,
yu'un mu xa jch'untic.
25 Ti xchi'inojotic xa ti Ch'ul
Espíritue, ja' ac'u jch'untic li c'usi
lec chile. 26 Mu me xcaltic ti mu xa
much'u xistaotique, mu me xcac'be
jbatic sc'ac'al co'ontic, mu me
xquit'ixan jbatic.

6 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy
much'u ista smul avilique, vo'oxuc ti
sp'ijubtasojoxuc xa ti Ch'ul Espíritue,
c'uxubinic. Ti much'u yech yo'on
chba sc'opone, tuc' me xalbe. Pero
ac'u me sq'uel sba uc yo' mu xlo'loat
oe yu'un jcotoltic lec chca'itic li
c'usi chopole. 2 Mi yech ta jc'uxubin
jbatique, yu'un ijch'unbetic xa
smantal ti Cristoe.
3 Mi oy much'u tsnop ti p'ije, ti
sna' snopele, stuc no'ox ta slo'lo
sba. 4 Jujuntal tsc'an chava'i abaic
mi lec li c'usitic chapasique. Mi ja'
chaq'uelic c'usitic tspasic li yane,
mu xava'i abaic, lec c'usi chapasic
ti avalojique. Pero mi lic ava'i abaic
atuquique, jun avo'onic mi ava'iic
ti lec c'usi apasique. 5 Ti c'usitic ta
jpastic jujuntale, ta xcom ta jbatic.
6 Ti much'utic ta xchanubtasatic ta
sc'op Rioxe, ac'u yac'beic c'usitic ta
xtun yu'un li yajchanubtasvanejique.
7 Mu me xalo'lo aba atuquic, yu'un
mu stac' jlo'lotic ti Rioxe. Ti c'usitic
ta jpastique ja' yech chc'ot jtatic
ti c'usi orae. 8 Mi ja' ta jpastic li
c'usitic lec chca'itique, chopol c'usi
chc'ot jtatic, chi'ochotic ta c'oc' ta
sbatel osil. Yan mi ja' ta jpastic li
c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue, lec
ti c'usi chiyac'botique, chicuxiotic
yu'un ta sbatel osil. 9 Yech'o un
mu me xtavan xca'itic spasel
li c'usitic leque. Mi mu xtavan
xca'itique, ta onox jtatic li c'usi
leque. 10 Mi chquiltic ti oy abol sba
li crixchanoetique, ac'u jc'uxubintic.
Pero ja' más tsots sc'oplal ti ta

jc'uxubintic li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti más tsots sc'oplal
iya'i ti Pabloe ti chac' ta
ich'el ta muc' ti Cristoe**

11 Q'uelavilic, muc'tic li letra li'i,
ja' chavilic o ti vo'on lajts'ibabeic
li jaychol li'i. 12 Ti much'utic
chayalbeic ti persa chavich'ic
circuncisione, ja' ti much'utic
tsc'anic ti lec ch-ileic yu'un li yan
jchi'iltac ta israelale ti mu to ta
xch'unic li sc'op Rioxe. Yu'un mu
sc'anic crontainel, yech'o ti mu
jamluc chalic ti ja' chicuxiotic o
ta sbatel osil ti icham ta cruz ti
Cristoe. 13 Ti much'utic chalic ti
persa chavich'ic circuncisione, muc
bu xch'unojic scotol li mantaletique.
Ja' no'ox lec cha'iic ti chayac'beic
circuncisione yo' xalic o ti
svinicoxuc xae. 14 Li vo'one muc ta
alel mi mu xi'ich'e ta muc'. Ja' no'ox
chcac' ta ich'el ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe ti icham ta cruz ta
scoj jmultique. Ti ja' no'ox chcac'
ta ich'el ta muq'ue, co'ol xchi'uc
chamemon xa ya'el yu'un mu xa
tsotsuc sc'oplal chca'i li c'usitic oy
li' ta sba balamile. 15 Muc ta alel mi
quich'ojtic circuncisión, mi ch'abal.
Ja' tsots sc'oplal mi lec li co'ontique.
16 Acotolic ti jayvo'oxuc ach'unojic
chac c'u cha'al icale, junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.
Yu'un chaxc'uxubinic ti Rioxe yu'un
xch'amaloxuc xa.

17 Lavie mu xa much'u xu' chal ti
ma'uc yajtacbalalon ti Cajvaltique
yu'un chvinaj ti icac' jvocole, ti
limajee. Oy slut'umaltac li jpat
jxocone.

18 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ac'u yac'boxuc crasia
acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA EFESOE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon
ti Jesucristoe yu'un ja' yech
isc'an ti Rioxe ti chcal a'yuc c'usi
yaloj ti Jesucristoe. Chajc'oponic
tal ta vun, vo'oxuc ti slecubtasoj xa
avo'onic ti Rioxe ti li' nacaloxuc ta
jteclum Efesoe, ti sjunul avo'onic
avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe.
2 Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic
Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu
me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti iquiltic c'u slequil yo'on ti Rioxe ti iquich'tic ta muc' ti Cristoe

3 Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti
Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe,
ja' ti Stote, ti iquilbetic xa c'u
slequil li yo'one. Ja' iquiltic o ti
iquich'tic ta muc' ti Cristoe. 4 Yu'un
st'ujojotic onox c'alal ch'abal
to'ox li balamile ti chquich'tic
ta muc' ti Cristoe yo' ch'abal o
jmultic chiyilotique. 5-6 Yu'un
snopoj onox ti chixch'amalinotique,
yu'un sc'anojotic onox ti
Rioxe. Sc'an no'ox yo'on stuc ti
lixch'amalinotique yo' xcaltic o
a'yuc ti toj lec yo'one, ti ta slequil
no'ox yo'on lixc'uxubinotic ti
iquich'tic ta muc' ti Xch'amale ti
sc'anoj tajmeque. 7 Ja' iyac' ta milel
ta scoj jmultic, iloc' xch'ich'el, yo'
mu xa xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel
osile. Ja' liyac'otic o ta pertonal, ja'
ti sc'anojotic tajmeque. 8-9 Ti Rioxe
iyac' xa quiltic ti sc'anojotique,
yu'un lisp'ijubtasotic xa, ica'ibetic
xa smelol ti c'usi mu to'ox bu
vinajeme. 10 Ja' ti snopoj onox ti ta
sta yora ti chac'be scuentain vinajel
balamil ti Xch'amale.
11-12 Vo'oticotic li j'israeloticotique,
jmalaojticotic onox ta xtal ti
Cristoe. Lavi i'ay xae, iquich'ticotic
xa ta muc', xch'amaloticotic xa ti
Rioxe. Yu'un onox ja' yech snopoj ti
Rioxe ti vo'oticotic chcac'ticotic ta
ich'el ta muq'ue. 13 Ti c'alal ava'iic
li vo'oxuque ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cristoe, avich'ic
ta muc' uc, yech'o ti avich'beic xa
seña uque ti xch'amaloxuc xa ti
Rioxe, ja' ti Ch'ul Espíritue ti yaloj
onox Riox chac' jchi'intique. 14 Ja'
sliqueb ti c'usi chc'ot quich'tique yo'
xquich'tic o ta muc' ta sbatel osil ti
Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ti Pabloe ti más ac'u yilic c'u x'elan yo'on ti Rioxe

15-16 Yu'un ca'yoj ti ach'unojic o ti
ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, ti
ac'anojic li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, yech'o ti "colaval",
chcutilan ti Rioxe. Scotol c'ac'al
chul ta jol ti chajc'oponbeic Rioxe.
17-19 Ti yajval ti Cajvaltic Jesucristoe,
ja' ti Stote, ti lec yo'one, ja' ta
jc'anbe ti ac'u sp'ijubtasoxuque yo'
más xavilic o c'u x'elan li yo'one,
yo' xach'unic o ti chba achi'inique,
yu'un ja' layiq'uic o; yo' xach'unic o
ti lec tajmec ti c'usi chc'ot jtatique,
vo'otic ti slecubtasoj xa co'ontique;
yo' xach'unic o ti tsots syu'el ti Riox
xchi'inojotique, vo'otic ti quich'ojtic
xa ta muq'ue. 20 Ti ixcha'cuxes
loq'uel ta smuquenal ti Cristoe,
ti iyac' chotluc ta sbats'ic'ob ta
vinajele, ja' ivinaj o ti tsots syu'ele.
21 Lavie ja' ac'bil scuentain scotol ti
Cristoe: anjeletic, xchi'uc pucujetic,
xchi'uc crixchanoetic. Pero ma'uc
no'ox lavie, xchi'uc ta sbatel osil.
22 Ja' xa i'ac'bat scuentain scotol
c'alal ta vo'otic ti jch'unojtic li sc'op
Rioxe. Ja' xa joltic ya'el ti Cristoe
yu'un ja' xa chispasotic ta mantal.
23 Spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe
ti ja' scuentainoj scotole. Ja' xa
chitunotic yu'un.

Ja' li' yaloj ti ta slequil no'ox yo'on lispojotic ti Rioxe yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile

2 Ti Rioxe laxcha'cuxesic xa
ya'el vo'oxuc ti chamemoxuc
to'ox ya'el ta scoj li mulile. 2 Ti
vo'nee ja' yech apasic chac c'u
cha'al tspasic ti much'utic mu to ta
xch'unic li sc'op Rioxe. Ja' apasic
c'usitic tsc'an ti much'u tspas
mantal li' ta sba balamile, ja' ti
pucuje, ti ja' ta smul ti mu xch'unic
sc'op Riox li crixchanoetique. 3 Ti
vo'nee ja' yech ijpastic jcotoltic. Ja'
no'ox ijpastic ti c'usi iyal co'ontique,
ti c'usi ijnoptic jtuctique. Yech'o
ti sc'oplal ox chiyac'botic castico
ti Rioxe chac c'u cha'al chich'ic ti
much'utic mu xch'unic ti c'usi yaloje.
4-5 Pero toj c'uxotic ta yo'on ti Rioxe.
Sc'anojotic tajmec, yech'o un ac'u
mi chamemotic to'ox liyilotic ta scoj
li jmultique, pero lixcha'cuxesotic
xa ya'el ti c'alal iquich'tic ta muc' ti
Cristoe. Ta slequil no'ox yo'on ti mu
xa bu chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel
osile. 6 Ti c'alal lixcha'cuxesotic
ya'ele, lixchotanotic ya'el ta vinajel
chac c'u cha'al ichoti ta vinajel ti
Cristoe ti c'alal icha'cuxesate. 7 Ti
x'elan ispase, yu'un chac' quiltic
ta sbatel osil ti sc'anojotic lavi
quich'ojtic ta muc' ti Jesucristoe.
8 Ta slequil no'ox yo'on lispojotic
ti Rioxe yo' mu xi'ochotic o ta c'oc'
ta sbatel osile, ja' ti ijch'untic ti ja'
istoj jmultic ti Cristoe. Mu jtucticuc
no'ox ijpoj jbatic. Ja' jmotontic
yu'un ti Rioxe. 9 Mu'nuc oy c'usi
ijpastic ti lispojotic oe. Ti oyuque,
yic'al jtoy o jbatic. 10 Ja' islecubtas
co'ontic ti c'alal iquich'tic ta muc' ti
Jesucristoe yo' jpastic o li c'usitic
leque. Vo'ne onox snopoj ti Rioxe ti
ja' ta jpastic li c'usitic leque.

Ja' li' yaloj ti lec xa xquil jbatic lavi co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cristoe

11 Vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque,
mu me xch'ay xava'iic ti ch'acalotic
to'oxe. Mu to'ox bu lec xaquilticotic

vo'oticotic li juriooticotique, ja' ti
muc bu avich'ojic circuncisione. Ti
calojticotique, más lecoticotic ti
quich'ojticotic circuncisione. 12 Mu
to'ox bu ava'yojbeic sc'oplal ti
Cristoe, ja' ti ma'uc juriooxuque.
Mu to'ox bu ava'iic ti yaloj onox
ti Rioxe ti chtal ti much'u tstoj
jmultique. Yech'o ti mu to'ox xana'ic
ti sc'oplal onox chacuxiic ta sbatel
osil uque, ja' ti muc bu xava'ibeic
sc'oplal ti Riox ta vinajele. 13 Lavi
avich'ic xa ta muc' ti Jesucristoe,
avich'ic xa ta muc' noxtoc ti Rioxe,
yu'un ach'unic xa ti ja' iyac' sba ta
milel ta scoj jmultic ti Jesucristoe.
14 Ti co'ol quich'ojtic xa ta muc' ti
Cristoe, lec xa xquil jbatic, jun
xa chiyilotic. Yu'un co'ol xchi'uc
islomes ya'el ti pac'na c'alalotic
oe. 15 Ti c'alal icham ta cruz ta
scoj jmultic jcotoltic ti Cristoe, ja'
ich'ay o sc'oplal li smantaltac Rioxe
ti calojticotic ti ja' chicuxioticotic
o ta sbatel osile. Listsobotic xa,
mu xa bu ch'acalotic. Jun no'ox
jteclumaltic ya'el. Co'ol xa lec
co'ontic, co'ol xa joltic. 16 Pero
ma'uc no'ox ico'olaj o joltic vo'otic
ti ijch'untic ti icham ta cruz ta scoj
jmultic ti Jesucristoe. Co'ol xa joltic
noxtoc xchi'uc ti Rioxe, lec xa xquil
jbatic jchi'uctic.

17 Vo'oxuc ti mu to'ox chavich'ic
ta muc' ti Rioxe, la'albat ava'iic ti
ja' ch'abal o jmultic chiyilotic Riox
mi iquich'tic ta muc' ti Cristoe.
Ja' no'ox yech li'albatoticotic uc
vo'oticotic ti quich'ojticotic onox ta
muc' Riox ti ta alele. 18 Lavi co'ol
xa quich'ojtic ta muc' ti Cristoe,
yech'o un co'ol xa xu' jc'opontic ti
Jtotic Riox ta vinajele, yu'un jun
no'ox ti Ch'ul Espíritu yac'ojbotic
jchi'intique. 19 Yech'o un mu xa
yanicoxuc, jchi'il xa jbatic xchi'uc
scotol li yan xch'amaltac Rioxe.
20 Jcotoltic snaotic xa ya'el ti Rioxe.
Li stanal yoc ya'ele, vo'oticotic
li yaj'apoxtoloticotic ti Cajvaltic
Jesuse xchi'uc ti yaj'alc'optac Riox
ti ta más vo'nee. Li ton i'och ta
chiquina ya'ele, ja' ti Jesucristoe.
21 Ti Rioxe ja' tey ta snap'an tal ya'el
li yan tone, c'unc'un chtoy muyel
ya'el, chc'ataj ta jp'ej slequil templo
ya'el. 22 Tey xa nap'aloxuc ya'el uc
yu'un avich'ic xa ta muc' ti Cristoe.
Co'ol xchi'uc stemplootic xa ya'el ti
Rioxe yu'un tal xchi'inotic ti Ch'ul
Espíritue.

Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti Pabloe ti chalbe sc'op Riox ti much'utic ma'uc j'israeletique

3 Lavi li' ochemon ta chuquel
vo'on li Pabloone, ja' ti chcal
ava'iic ti chac' acuxlejalic ta sbatel
osil uc ti Jesucristoe, vo'oxuc ti
ma'uc juriooxuque. Yu'un ja' yech
isc'an ti Jesucristoe ti li'och ta
chuquele. 2 Ava'yojic nan ti ta
slequil no'ox yo'on list'uj ti Rioxe ti
chacalbeic ti c'usi yaloje. 3 Ti c'usi
snopoj onox ti Rioxe ti mu to'ox
bu svinajesoje, liyalbe xa, yech'o
ti ijts'iba tal li jayp'el li'i. 4 Ti c'alal
xaq'uelic li jvun li'i, chavilic ti
liyalbe xa ti Rioxe ti c'usi mu to'ox
bu svinajesoje. 5 Ti jaylajunq'uex
crixchanoetic laj ech'uque, muc
sna'ic. Lavie isyules xa ta jolticotic
ti Ch'ul Espíritue, vo'oticotic li
yaj'apoxtoloticotic ti Cajvaltic
Jesucristoe xchi'uc ti yaj'alc'optaque.
6 Ja' ti co'ol chic'uxubinatotique,

vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Co'ol
chispasotic ta mantal, co'ol chac'
cuxlicotic ta sbatel osil.
7 Vo'on list'uj ta yalel a'yuc ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Cajvaltic Jesuse. Ta slequil no'ox
yo'on list'uj ti Rioxe. Ta slequil no'ox
yo'on listsatsubtasbe co'on ta spasel
li c'usitic tsc'ane. 8 Li vo'one más mu
c'u jtu chca'i, mu xico'olaj xchi'uc li
yan xch'amaltac Rioxe. Ta slequil
no'ox yo'on list'uj ti Rioxe ti chcal
ava'iic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque,
ti mu no'ox albajuc chiyac'botic
bentisyon ti Cristoe mi chquich'tic
ta muq'ue. 9 Chcal a'yuc ti ja' onox
yech snopoj ti Rioxe, ja' ti much'u
ispas scotol li c'usitic oye. Pero mu
to'ox bu vinajem. 10 Lavie ic'ot xa,
yu'un co'ol xa xchi'inojotic ti Cristoe,
vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue.
Junotic xa ta jcotoltic. Ti anjeletic
ta vinajele chilic ti yu'un onox lec
snopoj ti Rioxe ti c'u x'elan chc'ot
o ti c'usitic ispase. 11 Ti Rioxe vo'ne
onox snopoj ti ja' yech chtal spas
ti Cristo Jesuse, ja' ti Cajvaltique.
12 Lavi ijch'untic xa ti ja' istoj
jmultique, yech'o un mu xa xixi'otic
ta sc'oponel ti Rioxe. 13 Yech'o un
chacalbeic ti mu me xavicta o abaic
ti ja' abol o jba ti lacalbeic ti c'uxi
chacuxiic ta sbatel osile, yo' xabatic
o ta lequilal ta sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti mu no'ox albajuc c'u x'elan sc'anojotic ti Cristoe

14 Yech'o un chajc'oponbeic Riox,
ja' ti Stot ti Cajvaltic Jesucristoe.
15 Yu'un ja' Jtotic ta jcotoltic xchi'uc
ti much'utic teyic xa ta vinajele.
16 Ti toj lec yo'one, ta jc'anbe ti ac'u
stsatsubtas avo'onic ta syu'el ti Ch'ul
Espíritu yac'oj achi'inique. 17-18 Ja'
ta jc'anbe ti chach'unic ti c'usi
chayalbeic ti Cristoe lavi ach'unojic
ti sc'anojoxuque. Mi sjunul co'ontic
ta jch'untic ti sc'anojotique,
chquiltic ti sc'anojotic tajmeque,
vo'otic ti xch'amalotic xa ti Rioxe.
19 Pero mu xlaj quiltic scotol
yu'un mu no'ox albajuc c'u x'elan
sc'anojotic ti Cristoe. Mi ach'unojic
ti sc'anojoxuc tajmeque, chco'olaj
avo'onic xchi'uc ti Rioxe.
20 Ti Riox xchi'inojotique tsots
syu'el. Ma'uc no'ox yech yepal
chiscoltaotic chac c'u cha'al ta
jc'anbetique. Más to chiscoltaotic
chac c'u cha'al jnopojtique. 21 Yech'o
ti stuc no'ox “colaval” chcutic ta
sbatel osile, vo'otic ti quich'ojtic xa
ta muc' ti Jesucristoe. Toj lec ti ja'
yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti junotic xa lavi xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue

4 Lavi li' tiq'uilon o ta chuquel
ti chitun yu'un ti Cajvaltic
Jesuse, oy c'usi chacalbeic. Ti
layiq'uic ti Rioxe, ja' tsc'an ti naca
lec li c'usitic chapasique. 2 Mu
me xatoy abaic. Lec xac'opojic,
co'olco'ol xats'icbe abaic mi oy c'usi
chopol ibat avu'unique yo' xvinaj o
ti ac'anoj abaique. 3 Yu'un sco'oltasoj
xa ajolic ti Ch'ul Espíritue, yech'o
un yechicoxuc me ti co'ol ajolique.
4 Yu'un junotic xa ta jcotoltic.
Jun no'ox ti Ch'ul Espíritu tal
xchi'inotique. Co'ol jpatoj co'ontic
ti chicuxiotic ta sbatel osile. Yu'un
onox ja' yech snopoj ti Rioxe, yech'o
ti liyic'otique. 5 Jun no'ox cajvaltic
ta jcotoltic. Co'ol jch'unojtic ti
icham ta scoj jmultique, co'ol

quich'ojtic vo'. 6 Jun no'ox ti Rioxe,
ja' Jtotic ta jcotoltic. Ja' xchabiojotic
ta jcotoltic. Ja' chitunotic yu'un
ta jcotoltic. Li' xchi'inojotic ta
jcotoltique.
7 Pero stosoltosol c'usi yac'oj
jpastic jujuntal ti Cristoe yo'
co'olco'ol jcolta o jbatique. 8 Ja' onox
yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Chtal xch'aybe syu'el ti totil
pucuje yo' xcolic o loq'uel
ti much'utic ch-ich'on o ta
muq'ue.
Ts'acal to ta sut ech'el ta vinajel.
Stosoltosol c'usi chac'be spasic,
xi ts'ibabil.
9 Ti x'elan ts'ibabil ti tsut ech'el ta
vinajele, yu'un tey onox liquem tal
ti c'alal i'ay li' ta sba balamile. Mu
c'ajomuc no'ox li' i'aye, i'ay noxtoc
ta c'otebal yo' bu ti much'utic
tsmalaic albel bu chbatic ta sbatel
osile. 10 Ti much'u i'aye ja' onox ti
isut ech'el ta vinajele. Ja' iscuentain
vinajel balamil, xchi'uc c'otebal.
11 Ja' yac'ojbotic ti c'usitic ta jpastic
jujuntale yo' ti co'olco'ol jcolta o
jbatique. Oy apoxtoloticotic. Li
jlome j'alc'opetic. Li jlome chalic
ech'el a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic
Jesuse. Li jlome ta xchanubtasic
li much'utic xch'unojic li sc'op
Rioxe. 12 Scotol le'e, ja' yo' xachanic
o acotolic uc c'u x'elan chatunic
yu'un ti Cristoe, vo'otic ti co'ol
spat xoconotic ya'ele. 13 Yu'un ja'
tsc'an ti co'ol jch'unojtic o ti ja'
chiscoltaotic ti Xch'amal Rioxe, ti
co'ol ta jna'betic c'u x'elan yo'one,
yo' co'ol spas o cu'untic c'usitic lec
chil ti Rioxe chac c'u cha'al tspas
ti Cristoe. 14 Mi ja' yechotique,
mu xa jnoptic chac c'u cha'al
tsnop li c'oxetique. Li c'oxetique
mu jmojuc li c'usi tsnopique. Mi
jmoj ti c'usi ta jnoptique, mu
c'usuc no'ox jch'untic. Yu'un mi
c'usuc no'ox jch'untique, co'olotic
xchi'uc li c'usi xbat ta jot ta jot ta
iq'ue. Mu vocluc ta jch'untic c'usi
chalic li much'utic chlo'lovanique.
15 Li vo'otique ja' ta jch'untic li
c'usi yeche, chic'uxubinvanotic.
C'unc'un chico'olajotic xchi'uc ti
Cristoe yu'un ja' joltic ya'el. 16 Lavi
spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe,
chiscoltaotic ta spasel ti c'usi
snopoj ta jpastique. Mi ja' ta jpastic
jujuntale, co'ol bal chca'itic, más
ta jc'an jbatic. Ja' chac c'u cha'al li
vo'otique, ti ep ta tos li c'usitic oy
cu'untique. Oy coctic, oy jc'obtic,
pero chlaj tunuc cu'untic scotol.

Ja' li' yaloj ti naca xa lec c'usitic ta jpastic vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe

17 Lavi chitun yu'un ti Cajvaltique,
chacalbe ava'iic. Mu xa me xapasic
chac c'u cha'al tspasic lachi'ilique
ti mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe.
Yu'un mu c'usi bal o li c'usitic
ta snopique xchi'uc li c'usitic ta
spasique. 18 Yech no'ox li c'usitic
xch'unojique. Muc bu ac'bilic
scuxlejalic ta sbatel osil yu'un
ti Rioxe yu'un mu xch'unic ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile,
ja' ti mu sc'an xich'ic ta muc' ti
Rioxe. 19 Ch'abal xa xi'elal cha'iic
ti Rioxe. Tsa' yantsic, tsa' yajmulic,
ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic
chopole. 20-21 Yan li vo'oxuque ja'
xa achanojic c'u x'elan ti Cristoe.
Mi ach'unojic li c'usi chale, mi
xchanubtasojoxuque, ma'uc xa yech

chapasic, yu'un naca lec c'usitic
tspas ti Jesuse. 22 Ava'yojic ti tsc'an
chavictaic spasel li c'usitic chopole
ti nopem to'ox xava'iic spasele,
yu'un ja' chislo'lootic, ja' chi'ochotic
o ta c'oc' ta sbatel osil. 23 Ja' tsc'an
ti naca xa lec li c'usitic chanopique.
24 Ja' tsc'an ti naca xa lec li c'usitic
chapasique chac c'u cha'al naca lec
c'usi tspas ti Rioxe, ti mu sc'an c'usi
chopole.
25 Yech'o un mu xa me xanopbe
abaic c'op. Ja' tsc'an ti naca yech
li c'usitic chavalbe abaique yu'un
junoxuc xa, ac'u mi epoxuc.
26 Mi oy bu iyac' sc'ac'al
avo'onique, mu me xba asa' amulic.
Mu me sjunuluc c'ac'al capemoxuc.
27 Yu'un yic'al xasujic ta mulil ti
pucuje.
28 Mi oy to'ox la'elc'ajique, mu xa
me xa'elc'ajic. Más lec abtejanic.
Lac'obique ja' tunuc o li c'usitic
leque yo' xacoltaic o ti much'utic
ch'abal c'usuc yu'unique.
29 Mu xa me c'usi chopol xloc' ta
aveic. Ja' xavalic li c'usitic leque,
ti c'usitic bal xa'iic ti much'utic
chac'oponique. Lec smelol
xatac'beic mi oy c'usi tsjaq'uique.
30 Mu me xavac'beic yat yo'on ti
Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti
Rioxe, yu'un ja' seña quich'ojtic ti
chicuxiotic ta sbatel osil ti c'alal sta
yorae.
31 Mu me teyuc no'ox ta avo'onic
mi oy c'usi chopol la'albatique,
mi oy c'usi chopol lacha'leatique.
Mu xa me xacapic, mu xa me
xac'ac'alc'opojic, mu xa me xavut
abaic, mu xa me xasa'be aba
amulic, mu xa me c'usitic yan
chopol xapasic. 32 Lec me xavil
abaic, co'olco'ol xac'uxubin abaic.
Co'olco'ol xavac' abaic ta pertonal
chac c'u cha'al layaq'uic ta pertonal
ti Rioxe lavi avich'ic ta muc' ti
Cristoe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chcac'tic iluc ti xch'amalotic xa ti Rioxe

5 Lavi xch'amaloxuc xa ti
Rioxe, yech'o un sc'anojoxuc.
Ja' tsc'an chachanic ti c'u x'elan ti
yo'one. 2 Tsc'an chac'uxubin abaic
chac c'u cha'al lixc'uxubinotic ti
Cristoe yu'un iyac' sba ta milel ta
scoj jmultic. Ti x'elan ispase, ja'
smoton iya'i ti Rioxe, lec iyil.
3 Yech'o un mu xa me xasa'
avantsic, mu xa me xasa' avajmulic.
Scotol li c'usitic chopole mu xa
me xapasic. Mu xa me c'usi xpich'
avo'onic. J'ech'el xach'ay ta ajolic
yu'un xch'amaloxuc xa ti Rioxe.
4 Mu xa me c'usi chopol xavalic,
mu xa me xa'ixtolo'ilajic. Ja' xa
no'ox “colaval”, utic ti Rioxe ti
chascoltaique. 5 Na'ic me ti mu
x'ochic yo' bu tspas mantal ti
Cristoe, ja' ti Rioxe, ti much'utic tsa'
yantse, ti much'utic tsa' yajmule,
xchi'uc ti much'utic chopol c'usi
tspasique, xchi'uc ti much'utic
scotol c'usi chpich' yo'onique. Ti
mi scotol c'usi chpich' o avo'onique,
co'ol xchi'uc avich'ojic to ta muc'
santoetic chil ti Rioxe yu'un mu
sjunuluc avo'onic avich'ojic ta
muc' ti Rioxe. 6 Mu me xaslo'loic
ti much'utic lec xa ya'el ti c'usi
chayalbeique. Ti much'utic chopol
c'usi tspasique ti mu xch'unic
c'usitic yaloj ti Rioxe, ch-ac'batic
castico yu'un ti Rioxe. 7 Yech'o
un mu me xachi'inic ta spasel

c'usitic chopol ti much'utic ja' yech
tspasique.
8 Ja' to'ox yech apasic ti vo'nee,
teyoxuc to'ox ta ic' osil ya'el yu'un
muc xana'ic mi oy ti Rioxe. Yan
lavie, ta sac osiloxuc xa ya'el
yu'un avich'ojic xa ta muc'. Yech'o
un aq'uic iluc ti avich'ojic xa ta
muq'ue, ti xch'amaloxuc xae. 9 Mi
xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue, lec
co'ontic, lec c'usi ta jpastic, yech li
c'usi chcaltique. 10 Ja' chanic spasel
c'usitic lec chil ti Cajvaltique. 11 Mu
me xachi'inic ta spasel c'usitic
chopol ti much'utic teyic ta ic' osil
ya'ele. Más lec albeic sc'op Riox yo'
xul o ta sjolic ti chopol li c'usitic
tspasique. 12 Yu'un q'uexlal sba
tajmec li c'usitic mucul tspasique.
13 Yan mi chcalbetic li sc'op
Rioxe, chilic ti oy smulique. Mi ta
xch'unique, chictaic. Ja' chlic spasic
li c'usitic leque. 14 Yech'o ti ja' yech
chal li sc'op Rioxe:

Ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic
spasel li c'usitic chopole,
co'ol xchi'uc chamemic ch-ileic
yu'un ti Rioxe.
Pero ta xcha'cuxesatic ya'el
yu'un ta xlecubtasbat yo'onic
yu'un ti Cristoe, xi.

15 Yech'o un ich'o me abaic ta
cuenta, p'ijanic me, mu me xapasic
sonsoal. 16 Mu me yechuc no'ox
xach'ayic c'ac'al, albeic sc'op Riox
li crixchanoetique yu'un yantic xa
tsoquic. 17 Mu xa me xanopic chac
c'u cha'al tsnopic ti much'utic mu
xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ja' pasic
c'usitic tsc'an ti Cajvaltique. 18 Mu
xa me xayacubic yu'un ja' tsoc
o ajolic. Más lec ja' ch'unic c'usi
chayalbeic ti Ch'ul Espíritue. 19 Albo
abaic li sc'op Rioxe, q'uevujintaic
ti Cajvaltic Jesucristoe. Sjunul
avo'onic xaq'uevujintaic. 20 "Colaval,
Cajval", utic ti Jtotic Riox ta
vinajele ti c'usi chtal ta atojolique,
ac'u mi lec, ac'u mi chopol. Ja' yech
tsc'an chavalic lavi avich'ojic xa ta
muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an co'olco'ol chquich' jbatic ta muc' ta jnatique

21 Co'olco'ol xavich' abaic ta muc'
lavi avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe.
22 Antsetic, ich'ic ta muc' amalalic
yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique.
23 Li vinique ja' chalbe mantal li
yajnile ja' chac c'u cha'al chiyalbotic
mantal ti Cristoe, vo'otic ti
quich'ojtic xa ta muq'ue, ti spat
xoconotic xa ya'ele. Ja' istoj jmultic.
24 Ja' chac c'u cha'al quich'ojtic ta
muc' ti Cristoe, ja' no'ox yech ac'u
yich'ic ta muc' smalalic li antsetique.
25-26 Viniquetic, c'ano me
lavajnilique chac c'u cha'al
sc'anojotic ti Cristoe. Ivinaj ti
sc'anojotique yu'un iyac' svocol
cu'untic. Ti ijch'untic ti c'usi yaloje,
ja' ilecub o co'ontic. Ti iquich'tic
vo'e, ja' seña ti lec xa li co'ontique.
27 Yech'o un c'alal xc'ot jva'an jbatic
ta stojole, vo'otic ti quich'ojtic xa
ta muq'ue, lec chiyilotic, ch'abal
jmultic, lec co'ontic. 28 Ja' no'ox yech
noxtoc, viniquetic, c'uxubino me
avajnilic chac c'u cha'al chac'uxubin
aba atuque. Ti much'u xc'uxubinoj
li yajnile, co'ol xchi'uc stuc no'ox
ta xc'uxubin sba. 29 Mi jun muc
much'u ti mu sc'an li spat xocone;
tsmac'lin sba, chc'uxubin sba chac
c'u cha'al xc'uxubinojotic ti Cristoe,
vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue.

30 Yu'un spat xoconotic sbaquelotic
ya'el. 31 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op
Riox: “Li cremotique ta xch'ac
sbaic xchi'uc stot sme'ic ti c'alal
sta yajnilique. Xcha'va'alic jun xa
chc'otic”, xi. 32 Mi ica'ibetic smelol
le'e, toj lec. Chcal vo'one ja' no'ox
yechotic uc, junotic xa xchi'uc ti
Cristoe, vo'otic ti quich'ojtic xa ta
muq'ue. 33 Yech'o un, viniquetic,
c'uxubino me lavajnilique chac c'u
cha'al chac'uxubin aba atuque. Ja'
no'ox yech uc, antsetic, ich'o me ta
muc' lamalalique.

6 Cremotic, tsebetic, ch'unbo
me smantal atot ame'ic yu'un
ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. 2-3 Li
mantal li'i ja' li primero chiyalbotic
ti c'usi bentisyonal ta jtatic ti mi
ijch'untique. Yu'un ja' yech iyal
ti Rioxe: “Ich'o me ta muc' atot
ame' yo' lec xabatic oe, yo' xnatij o
acuxlejalic li' ta sba balamile”, xi.
4 Vo'oxuc ti totiloxuque, ti
me'iloxuque, mu me xasa'be sc'ac'al
yo'on lach'amalique. Tuc' me
xavalbeic mantal chac c'u cha'al tuc'
chiyalbotic mantal ti Cajvaltique.
Mi mu xch'un amantalique, tsitsic
chac c'u cha'al chistsitsotic ya'el ti
Cajvaltique.
5 Mozoiletic, ch'unbo me smantal
avajvalic li' ta sba balamile. Ich'ic
me ta muc' chac c'u cha'al avich'ojic
ta muc' ti Cristoe. Sjunul me avo'on
xa'abtejic. 6 Mu me ja'uc no'ox
lec xa cha'abtejic yilel c'alal tey
q'uelbiloxuque chac c'u cha'al li
much'utic ja'to lec xa ch-abtejic yilel
c'alal q'uelbilique yo' lec o sc'oplalic
ti yalojique. Yan li vo'oxuque ja'uc
me yechicoxuc chac c'u cha'al li
much'utic sjunul yo'onic chtunic
yu'un ti Cristoe ti sjunul yo'onic
tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe. 7 Ta
slequiluc me avo'onic xapasic ti
c'usi cha'ac'bat apasique, mu me ta
sujeluc. Yu'un ja' cha'abtejic ya'el
yu'un ti Cajvaltique, ma'uc no'ox
cha'abtejic yu'un li crixchanoetique.
8 Ana'ojic ti chistojotic ya'el ti
Cajvaltique mi lec ti c'usi ta
jpastique, ac'u mi mozoinbilotic,
ac'u mi ch'abal.
9 Vo'oxuc ti ajvaliloxuque, lec me
xavil lamozoique. Mu me xavutic,
tuc' me xavalbeic mantal. Na'ic me
ti jun no'ox ti cajvaltic ta vinajele.
Ti Cajvaltique muc bu ta st'uj
crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti ja' jmactic ya'el mi jch'unojtic ti ja' chiscoltaotic ti Cajvaltique

10 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic.
Ch'unic me ti chascoltaic ti Cajvaltic
Jesuse yu'un tsots syu'el. 11 J'ech'el
me xach'unic ti chascoltaique yu'un
ja' amaquic ya'el ti yac'ojboxuc ti
Rioxe yo' mu xach'unic o c'usi chal
ti pucuje. 12 Yu'un ma'uc jchi'iltic
ta crixchanoal ti ta jtsac jbatic
jchi'uctique. Ja' ta jtsac jbatic
ya'el xchi'uc ti pucujetique, ti li'
tspasic mantal ta sba balamile, ti
ja' chislo'lootic ta spasel li c'usitic
chopole. 13 Yech'o un j'ech'el me
xach'unic ti chascoltaic ti Rioxe yo'
mu xach'unic o ti c'alal chaslo'loic
ti pucuje. Mi muc xach'unique,
vo'oxuc icuch avu'unic. 14 Ja' no'ox
xach'unic li c'usitic yeche. Ja' no'ox
xavalic li c'usitic yeche. Ja' xchuc
ach'utic ya'el. Ja' no'ox xapasic
li c'usi leque. Ja' ataq'uinc'u'ic

ya'el. [15]Sjunul me avo'on xatunic
yu'un ti Rioxe ti ach'unic xa ti
ch'abal xa amulic chayilique. Ja'
axonobic ya'el. [16]Ti c'usi más tsots
sc'oplal ta scotole, ja' ti ach'unojic
ti istoj amulic ti Jesucristoe, ti
ach'unojic noxtoc ti chascoltaique.
Ja' xa mu xcuch o yu'un ti pucuje
yu'un ja' chamaquic o ta jot ta
jot ya'el ti c'usi chal ti pucuje ti
ja' yech ach'unojique. [17]J'ech'el
me xach'unic ti chacuxiic ta
sbatel osile. Ja' acascoic ya'el. Ja'
avespadaic ya'el li sc'op Rioxe ti ta
syules ta ajolic ti Ch'ul Espíritue.
[18]Tsc'an chac'oponic Riox scotol
c'ac'al. Albeic sp'ijubtasoxuc ta
sc'oponel Riox ti Ch'ul Espíritue.
Mu me xch'ay xava'iic sc'oponel.
C'oponbeic Riox scotol c'ac'al li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. [19]C'oponbecon Riox uc yo'
xul o ta jol ti c'usi chcale, yo' mu
xixi' oe, yo' jamal xcalbeic o li yan
crixchanoetique ti xu' chcuxiic
ta sbatel osil uque, ja' ti mu to'ox
bu vinajeme. [20]Ja' chuculon o ta
carina ti ja' chcal a'yuque. Yech'o
un c'oponbecon Riox yo' jamal xcal
o a'yuque yu'un ja' yech tsc'an ti
jamal chcal a'yuque.

[21]Ja' ta jc'an ti chava'iic ti c'u
xi'elane, ti c'usi ta jpase. Ja' tal yal
ava'iic li Tíquicoe, ti jc'anojtique, ti
sjunul yo'on chal a'yuc c'usi yaloj
ti Cajvaltic Jesuse. [22]Ja' ijtac o
tal ti chal ava'iic ti c'u xi'elane. Ja'
tal spat avo'onic yo' mu xavat o
avo'onique.

[23]Ti Jtotic Riox ta vinajele
xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe ac'u
spas ta jun avo'onic yo' mu c'usi
xal o avo'onique. Ac'u scoltaoxuc
ta xch'unel ti chascoltaique yo'
más xac'an o abaique. [24]Ac'u
ac'baticuc crasia scotol ti
much'utic j'ech'el sc'anojic o ti
Cajvaltic Jesucristoe.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA FILIPOSE

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li
Timoteoe, ti yajtuneloticotic
ti Jesucristoe, chajc'oponticotic
tal ta vun ta acotolic, vo'oxuc
ti slecubtasoj xa avo'onic ti
Jesucristoe ti li' nacaloxuc ta
jteclum Filipose, xchi'uc vo'oxuc ti
chachanubtasvanic ta sc'op Rioxe,
xchi'uc vo'oxuc ti chacuentainic
ti c'usitic chaq'uic li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe. 2 Ac'u
yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox
ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu
me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Rioxti much'utic xch'unojic sc'op Rioxta Filipos ti Pabloe

3 C'alal chayulic ta jol ju'ech'ele,
"colaval, Cajval", chcut ti Rioxe ti
ach'unic xa ti c'usi yaloje. 4-5 C'alal
chajc'oponbeic Rioxe, jun co'on
tajmec yu'un co'ol ta jcolta jbatic ta
yalel a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe.
Ja'o lic atambeic yalel a'yuc ti
c'alal ach'unique. Yechoxuc o c'al
tana. 6 Lavi islecubtas xa avo'onic
ti Rioxe, jpatoj co'on ti cha'ic'atic
onox ech'el ta vinajel ti c'alal
xcha'sut tal ti Jesucristoe. 7 Lec ti
x'elan jch'unoje yu'un jc'anojoxuc
tajmec. Yu'un chquil ti co'ol ta
jcolta jbatique ac'u mi tiq'uilon ta
chuquel li vo'one, ac'u mi teyon ta
stojol jmeltsanejc'opetic yo' xcalbe
o ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil ti Jesucristoe, jna'oj ti co'ol
ta jcolta jbatique. 8 Ti Rioxe yiloj
ti jc'anojoxuc acotolique chac c'u
cha'al sc'anojotic ti Jesucristoe.
9-10 Chajc'oponbeic Riox yo' más
xac'anvanic oe, yo' xanopic o
lec ti c'u x'elan chacolta abaic
jujuntale. Mi yech chapasique, mu
c'usi amulic chul staoxuc ti c'alal
xcha'sut tal ti Jesucristoe. 11 Ja'
chascoltaic ti Jesucristoe yo' spas
o avu'unic li c'usitic leque, yo'
xavaq'uic o ta ich'el ta muc' ti Rioxe,
yo' lec o sc'oplal avu'unique.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox ta yo'on chac' ta ich'el ta muc' Jesucristo ti Pabloe

12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, chacalbe ava'iic ti
oy stu ti li' tiq'uilon ta chuquele.

Yu'un ep xa much'utic icalbe ti
ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Cajvaltic Jesuse. 13 Scotol li
yajsoltero preserentee xchi'uc li
yan crixchanoetique ya'yojic xa ti
ja' li'och o ta chuquel ti quich'oj ta
muc' ti Cristoe. 14 Lavi ochemon ta
chuquele, jutuc xa mu scotolicuc
i'ochic ta yalel a'yuc sc'op Rioxe li
much'utic xch'unojic xae. Muc ta
alel yu'unic mi x'ochic o ta chuquel
uc. Yu'un ixch'unic uc ti chcoltaatic
ta yalel a'yuc yu'un ti Cajvaltique.
15 Ta melel oy jlom ti mu ta
slequiluc yo'on chalbeic sc'oplal ti
Cristoe yu'un sc'ac'alicon yo'onic.
Ja' no'ox tsq'uelic mi ep tsta
sviniquic. Li jlome ta slequil yo'on
chalic. 16 Li jlome ja' no'ox chalbeic
sc'oplal Cristo yo' x'ich'eic o ta
muc' li stuquique, ma'uc ta slequil
yo'onic chalic. Ti yalojique, ja' no'ox
chiyac'beic cat co'on lavi li' tiq'uilon
ta chuquele. 17 Li jlome sc'anojicon
yech'o ti chalic a'yuque, yu'un
chilic ti mu c'u xcut li vo'one. Yu'un
sna'ojic ti Riox isc'an ti li' tiq'uilon
ta chuquele yo' xcalbe o ya'iic li
jmeltsanejc'opetique ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesucristoe. 18 ¿Pero c'usi jcuenta
o sna'ojic un? Mi ta slequil yo'on
chalic, o mi i'i, ja' no'ox lec chca'i ti
ac'u svinajesbeic sc'oplal ti Cristoe.
Ti x'elan tspasique, mu xcat o co'on.
Más to jun o co'on ti chvinaj sc'oplal
ti Cristoe.
19 Lavi chac'oponbecon Riox
li vo'oxuque, ta onox xiscolta ti
Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti
Cajvaltic Jesucristoe, yo' ti mu
xquicta o jba ta yich'el ta muc' ti
Cajvaltique. 20 Yech'o un jun co'on
jmalaoj chiyiq'uic ech'el ta stojol
li preserentee. Yu'un jch'unoj ti
chiscolta ti Cristoe, yech'o un mu
xixi' mu xiq'uexav ti c'alal xic'ote.
Jamal chcalbeic sc'oplal ti Cristoe
chac c'u cha'al ta jpas onoxe yo'
xcac' o ta ich'el ta muq'ue ac'u mi
ja' xilaj o. 21 Lavi cuxulon toe, ja'
no'ox chcac' ta ich'el ta muc' ti
Cristoe. Ti mi lichame, más lec
yu'un chba jchi'in. 22 Mi cuxulon toe,
lec, yu'un oy to much'utic chich' ta
muc' cu'un ti Cajvaltique. Yech'o un
mu jna' bu jotucal ti leque. 23 Yu'un
co'ol no'ox lec. Li vo'one lec chca'i
ti mi lichame yu'un chba jchi'in
ti Cristoe, yu'un más lec teyo'e.
24 Lavi chac'anic to chanubtasel
chquil xchi'uc ti much'utic yan
xch'unojique, más lec ti cuxulon
toe. 25 Ti chac'anic to chanubtasel
acotolique, yech'o un jna'oj ti mu
to bu chichame yo' más xach'unic
o li sc'op Rioxe. Mi más ach'unique,
más to jun avo'onic. 26 C'alal
xiyul yo' bu tsoboloxuque, más to
“colaval”, chavutic ti Jesucristoe ti
liloc' xa ta chuquele.
27-28 Ja' me xavalic, ja' me xapasic
li c'usi xco'olaj xchi'uc ti c'usi
iyal ti Jesucristoe yu'un ja' yech
smelol. Ja' tsc'an ti yech chapasic
oe. Ac'u mi xtal jq'ueloxuc, ac'u
mi i'i, ta jc'an chca'i ac'oplalic mi
co'ol ajolic ta stojol ti Rioxe, mi
co'ol chavalic a'yuc ti ja' no'ox
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Cajvaltic Jesuse, mi mu xaxi'ic o
ti much'utic chascrontainique. Ti
mi mu xaxi'ique, ja' ta xyulesbat
ta sjolic yu'un Riox ti chacuxiic o
ta sbatel osile, ti ch-ochic ta c'oc'
ta sbatel osil li stuquique. 29 Ti

last'ujic ti Rioxe, mu c'ajomuc no'ox
ti chavich'ic ta muc' ti Cristoe;
last'ujic ti chavac' avocolic yu'un ti
Cristoe. 30 Co'ol abol jbatic. Avilic
c'u x'elan abol jba ti c'alal li'one.
Lavie lo'il xa no'ox chava'iic ti staoj
yav abol jbae.

Ja' li' yaloj ti jch'unejmantal ti Cristoe yech'o ti i'aq'ue ta ich'el ta muq'ue

2 1-2 Jun co'on avu'unic ti ja'
chapasic c'usi lec chil ti
Cristoe yu'un laspatbe xa avo'onic.
Laxchi'inic xa ti Ch'ul Espíritue
yech'o ti chac'uxubinvanique. Pero
ja' ta jc'an ti mu xavac'becon cat
co'one. Ja' ta jc'an ti co'ol chapasic
c'usi lec chil ti Cristoe, ti co'ol
chac'an abaique, ti co'ol ajolique.
3 Mu me xac'anic o ich'el ta muc',
mu me xavalic ti mu xa much'u
xastaique. Co'olco'ol xach'unbe
abaic, co'olco'ol xavich' abaic ta
muc'. 4 Mu me xapasic ti c'usitic
jun o avo'on atuquique. Ja' tsc'an
chapasic ti c'usi jun o yo'onic li yan
uque.
5 Ja'uc me yechoxuc chac c'u
cha'al ti Jesucristoe. 6 Ti stuque
ac'u mi jun xchi'uc ti Rioxe, pero
muc stoy o sba ti jun xchi'uque.
7 Iyicta comel li yabtel ta vinajele,
jch'unejmantal iyul li' ta balamile.
I'ayan chac c'u cha'al vo'otic. 8 Ti
x'elan jch'unejmantale, ixch'un
milel. Q'uexlal sba tajmec ti c'u
x'elan ichame yu'un ta cruz ismilic.
9 Yech'o un stuc no'ox i'aq'ue ta ich'el
ta muc' yu'un ti Rioxe. Muc much'u
yech ich'bil ta muc'. 10 Ta sta yora
ti ta jquejletatic jcotoltic ti Jesuse,
ac'u mi cuxulotic to'ox, ac'u mi
chamemotic xa'ox, c'alal ta anjeletic,
c'alal ta pucujetic. 11 "Vo'ot no'ox
jpasvanejot ta mantal", chcutic
jcotoltic ti Jesucristoe. Ti x'elan
chcaltique, ja' ch-ich'e ta muc' ti
Jtotic Riox ta vinajele yu'un ja'
iyac'be yabtel ti Xch'amale.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc luzotic ya'ele yu'un chcac'tic iluc ti lec li sc'op Rioxe

12 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, lec
ti ach'unic spasel ti c'usi tsc'an ti
Rioxe ti c'alal li' to'ox jchi'ucoxuque.
Pero mu me c'ajomuc no'ox ti c'alal
li' to'ox jchi'ucoxuque. Ac'u mi
nomon, ja' me yech xapasulanic
o. Jujuntal xanopic ti c'usi tsc'an
Riox chapasique. Albeic scoltaoxuc
ti Rioxe yo' xavaq'uic o ta ich'el ta
muq'ue. 13 Ti Rioxe chascoltaic yo'
ti chac xa apasic o ti c'usi tsc'ane,
yo' ti spas o avu'unic li c'usi snopoj
chapasique.
14-16 Mu me ta epalc'opuc xapasic,
mu me ta sa'sa'c'opuc xapasic yo'
muc much'u sa' o amulique, yo' xilic
o ti xch'amaloxuc Riox ti much'utic
chopol sjolique. Co'ol xchi'uc
luzoxuc ya'el yu'un chavaq'uic
iluc ti lec li sc'op Rioxe. Mi yech
chapasique, jun co'on avu'unic ti
c'alal xcha'sut tal ti Cristoe, yu'un
mu yechuc no'ox ti ical ava'iic
li sc'op Rioxe. 17 Lavi atacbecon
tal jmotone, yu'un ach'unojic ti
chascoltaic ta sa'el ti Rioxe. Ac'u
mi vocol ataic, pero xamuyubajic
xa ti itsob avu'unique. Yech'o un
ximuyubaj xa uc. Mi yech tsc'an ti
Rioxe ti oy c'usi chcac'be uque, muc
ta alel mi lichame, jun co'on. 18 Mi
lichame, junuc no'ox avo'onic uc.

Ja' li' yaloj ti muc much'u yech chac c'u cha'al ti Timoteoe xchi'uc ti Epafroditoe

19 Mi yech tsc'an ti Cajvaltic
Jesuse, ta jtac tal ta ora li Timoteoe
yo' xca'i o c'u xa'elanique, yo' jun
o co'one. 20 Muc much'u yech chac
c'u cha'al li Timoteoe ti sjunul
yo'on chascoltaique. 21 Li yane ja'
no'ox tspasic ti c'usi tsc'an yo'on
stuquique, ja' muc bu tspasic ti c'usi
tsc'an ti Jesucristoe. 22 Li vo'oxuque
avilojic xa c'u x'elan li Timoteoe.
Co'ol xchi'uc jch'amal chca'i yu'un
chiscolta ta yalel a'yuc li sc'op
Rioxe. Co'ol xchi'uc ch'amalil ti
tscolta li stote. 23 Mi chquil ti mu
xismeltsanbeic jc'oplal ta orae, ta
jtac jelavel tal li Timoteoe. 24 Ja'
jpatoj o co'on ti Cajvaltique ti chiloc'
ta ora ta chuquele, chtal no'ox
jq'ueloxuc uc.
25 Ijnop noxtoc ti ijtac sutel tal li
Epafroditoe, ti ataquic tal scoltaone,
ti liyich'be tal li jmoton atsobique.
Co'ol chitunoticotic yu'un ti
Cajvaltique. Co'ol its'ic cu'unticotic
crontainel. 26 Li stuque tsc'an chtal
sq'ueloxuc acotolic, yu'un chat
yo'on ti ava'iic ti i'ipaj to'oxe. 27 Ta
melel ta xcham xa'ox yilel, pero
ic'uxubinat yu'un ti Rioxe. Mu
stucuc no'ox ic'uxubinat; lixc'uxubin
ti Riox uque ti muc xchame. Ti
ichamuque, icat co'on tajmec ti
yechuque. 28 Yech'o ti persa ijtac
tal ta orae yo' ti xamuyubajic xa
lavi avilic xa noxtoque. Ja' no'ox
yech mu xa masuc chcat co'on uc.
29 Lavi iyule, muyubajanic, ich'ic ta
muc'. "Colaval", utic ti Cajvaltique.
Ti much'utic ja' yech yo'onic chac
c'u cha'al li Epafroditoe, ich'ic ta
muc'. 30 Lavi ja' ox ta xcham o ti
chtun yu'un ti Cristoe. "Muc ta
alel mi ja' lilaj oe", xi xa. Lec itun
cu'un yu'un sna'oj ti avo'onicuc
acoltaicone, pero mu c'u xavutic, ja'
li nomoxuque.

Ja' li' yaloj ti "ja' no'ox ta jnop ti chba jchi'in ti Rioxe", xi ti Pabloe

3 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe,
slajeb xa chacalbeic ti junuc me
avo'onic yu'un ti Cajvaltique. Li
vo'one mu c'usi vocol chca'i mi
chajcha'ts'ibabeic tal li c'usi
lajts'ibabeic onoxe yo' mu xach'unic
o lo'loele. 2 Q'uelo me abaic, mu
me xach'unic ti c'usi chayalbeic ti
much'utic chopol sjole ti yo'onicuc
yac'boxuc circuncisione. Yech xa
no'ox tsyayijes abec'talic, mu xa
c'u stu. 3 Vo'otic ti sjunul co'ontic
quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, ti
jch'unojtic ti listojbotic jmultic
ti Jesucristoe, quich'ojtic xa
circuncisión chiyilotic ti Rioxe.
Mu'nuc oy c'usi ijpastic ti ch'abal
jmultic chiyilotique, ta slequil
no'ox yo'on stuc. 4 Ti chicuxioticuc
o ta sbatel osil li smantaltac
Rioxe, li vo'one mu xa c'u jna' ti
yechuque yu'un más ijch'un. Más
muc bu xch'unoj li yan jchi'iltaque.
5 Xvaxaquibal to'ox c'ac'al cayanel
iquich' circuncisión. Li vo'one
j'israelon. Ja' jmuc'tatot ti Benjamín
ti ta más vo'nee. J'israel li jtot
jme'e. Ja' to'ox yech jch'unoj chac
c'u cha'al xch'unojic li jfariseoetique,
yech'o un jch'unojbe smantaltac
Riox ti caloje. 6 Ti x'elan jch'unojbe
smantaltac ti Rioxe, iquilbajin ti

much'utic xch'unojic ti c'usi yaloj
ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti caloje,
ja' ta jpas c'usi tsc'an ti Rioxe.
Ch'abal jmul ti caloje. 7 Ti c'usitic
ijch'une, ja' chicuxi o ta sbatel osil
ti caloje. Lavi ijch'un xa ti c'usi
yaloj ti Cristoe, iquil ti mu c'u bal
o li c'usitic jch'unoj to'oxe. 8 Lavi
iquich' xa ta muc' ti Cristoe, ti ja' xa
cajvalinoje, iquil ti mu xa c'usi yan
lec chiyilotic o ti Rioxe. Li c'usitic
ijpas to'oxe, iquil xa ti mu c'u bal
oe. Co'ol xchi'uc c'a'ep ya'el, yech'o
ti iquictae. Stuc xa no'ox chquich'
ta muc' ti Cristoe yo' xba jchi'in
oe. 9 Lavi ijch'un xa ti ja' chiyac'be
jcuxlejal ta sbatel osile, mu xa
jch'un ti ja' chicuxi o li smantaltac
Rioxe. Jna'oj xa ti ch'abal jmul
chiyil ti Rioxe lavi jch'unoj xa ti
ja' listojbe jmul ti Cristoe. 10-11 Ja'
xa no'ox ta jc'an ti más chquich' ta
muc' ti Cristoe, ti tsots syu'ele, ti
icha'cuxie, yo' xcuch o cu'un scotol
ti c'usitic chtal ta jtojole chac c'u
cha'al icuch yu'un ti c'alal istoj
jmultique, yo' xicuxi o ta sbatel
osile.

12 Mu xu' xcal ti pasem xa cu'un
scotole. Mu xu' xcal ti toj lecone.
Pero mu xquicta o jba. Jpatoj co'on
ti tspas onox cu'une yu'un ja' liyic'
o ti Jesucristoe. 13 Vo'otic ti jchi'il
jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu
xu' xcal ti pasem xa cu'une. Li c'usi
ta jpas li vo'one, ta jch'ay ta jol ti
c'usi ech'em xae. Ja' ta jnop li c'usi
mu to ch-ech'e. 14 Ja' ti chiyic' ech'el
ti Rioxe yu'un quich'oj xa ta muc' ti
Jesucristoe. Ja' jtojol ti chba jchi'ine.

15 Li vo'otique jna'tic xa lec c'usi
tsc'an ti Rioxe, ja'uc me yech ac'u
jnoptic jcotoltic. Mi yan o c'usi
chanopique, tey tsyules ta ajolic
ti Rioxe. 16 Ja' ac'u jpastic ti c'usi
ca'yojtic xa onox jujuntale.

17 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ja' chanic
ti c'u xi'elane. Q'uelic me noxtoc
c'u x'elan li much'utic ja' xchanojic
ti c'u xi'elanoticotique. 18 Ep xa ta
ech'el lacalbeic, pero chacalbeic to
lavie, chi'oc' chacalbeic tal, yu'un
ep to ti much'utic xch'unojic sc'op
Riox ti yalojique ti ja'to yech tspasic
chac c'u cha'al ti much'utic mu
xch'unic ti ja' icham ta scoj jmultic
ti Cristoe. 19 Ti x'elan tspasique,
ch-ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil
yu'un ja' no'ox tsnopic li c'usitic
tsc'an yo'onique. Mu xq'uexavic,
mu xa much'u xtaon cha'iic. Ja'
no'ox tsnopic li c'usitic scuenta sba
balamile. 20 Yan li vo'otique ja' xa
jlumaltic li vinajele. Ja' xa no'ox ta
jmalatic ti chtal yic'otic ti Cajvaltic
Jesucristoe. 21 Ti c'alal xtale,
chiyach'ubtasotic, chico'olajotic
chac c'u cha'al ti stuque. Xu'
chiyach'ubtasotic yu'un oy syu'el.
Stuc no'ox tspas mantal.

Ja' li' yaloj ti muyubajcotic ti xch'amalotic xa ti Cajvaltic Jesuse

4 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ti
jc'anojoxuque, co'onuc tal jq'ueloxuc.
Ja' jun o co'on avu'unic. Xvinaj ti
litun yu'un ti Cajvaltique yu'un
ach'unojic, yech'o un mu me xavicta
abaic.

2 Chacalbeic uc, Evodia xchi'uc
Síntique, co'oluc me ajolic, mu me
xavut abaic. Co'oluc me tunanic
yu'un ti Cajvaltique. 3 Vo'ot ti co'ol
chitunotic yu'un ti Cajvaltique,

abulajan coltao li cha'vo' antsetic
chcale. Yu'un co'ol icuch
cu'unticotic ilbajinel ta yalel a'yuc
sc'op Rioxe xchi'uc li Clementee,
xchi'uc li yan ti lixchi'ine. Tey xa
ts'ibabil sbiic ta vinajel ti chcuxiic
ta sbatel osile.
4 Ti xch'amaloxuc xa ti Cajvaltic
Jesuse, muyubajanic scotol
c'ac'al. Chacalbeic otro j'ech'el,
muyubajanic. 5 Ac'beic yil scotol
crixchanoetic ti lec avo'onique, ti
scotol chcuch avu'unique. Yu'un
po'ot xa xcha'sut tal ti Cajvaltic
Jesucristoe.
6 Mu me c'usi xlo'ilaj o avo'onic.
Mi oy c'usi chac'anique, c'anbeic ti
Rioxe. “Colaval ti chac'uxubinone”,
xavutic noxtoc. 7 Ti avich'ojic
ta muc' ti Jesucristoe, ti Rioxe
ta onox spas ta jun avo'onic. Mi
jun avo'onique, mu xa c'u xlo'ilaj
o avo'onic yu'un chana'ic ti
chayac'beic li c'usitic chac'anbeique.

Ja' li' yaloj ti ja'uc no'ox ac'u jnoptic li c'usitic leque

8 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic
tal ti ja' no'ox me xanopic li c'usitic
yeche, li c'usitic leque, li c'usitic
chalecubic oe, li c'usitic jun o
avo'onic acotolique.
9 Li c'usitic x'elan lajchanubtasique,
li c'usitic ical ava'iique, li c'usitic
ijpas avilique, ja' me yech xapasic uc.
Ja' tspas o ta jun avo'onic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iscoltaic Pablo ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Filipose

10 Coliyal Cajvaltic ti ataquic tal
jmoton noxtoque. Mu xu' xcal ti
ach'ayicon xa ta ajolique, ja' no'ox ti
mu to'ox c'u xavutique. 11 Ti x'elan
chacalbeique, muc bu abol jba
chca'i. Ac'u mi oy c'usuc cu'un, ac'u
mi ch'abal, jun co'on yu'un ijchanbe
xa smelol. 12 Mi mu c'usi jlajese, xu'
mu xive'. Mi oy tajmeque, ch'acbil
no'ox ta jlajes. Yech'o un jchanoj
c'u x'elan c'alal oy tajmeque, c'alal
ch'abale. 13 Xcuch cu'un scotol yu'un
ja' chiscolta ti Cristoe. 14 Pero lec ti
acoltaicone, ti ana'ojic ti abol jbae.
15 Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta
Filipose, ana'ojic ti muc much'u
yan liscolta ti c'alal liloc' ta estado
Macedoniae c'alal primero to'ox ay
cal ava'iic li sc'op Rioxe. Atuquic
no'ox acoltaicon. 16 Atuquic no'ox
acoltaicon noxtoc c'alal teyon
to'ox ta Tesalónicae. Xcha'ech'elal
atacbecon tal jmoton taq'uin.
17 Mu'nuc ta jc'an jmoton ti x'elan
chcale. Ja' ta jc'an ti ac'u yac'boxuc
bentisyon ti Rioxe. 18 Lec ti c'u
yepal avac'beic tal li Epafroditoe,
mu xa c'usi yan ta jc'an. Lec chil
Riox ti x'elan apasique. Ja' chac
c'u cha'al lec iyil c'alal ichic'bat
smoton ti ta vo'nee. 19 Yech'o un ti
Riox quich'oj ta muq'ue chayac'beic
scotol ti c'usitic chtun avu'unique
ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe.
Mu xa c'usi yan chac'anic. 20 Yech'o
ti chquich'tic ta muc' ta sbatel osil
ti Cajvaltique, ja' ti Jtotic Riox ta
vinajele. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

21 Chabanuc xavalbe li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe.
Chabanicoxuc la xalic li much'utic
xch'unojic sc'op Riox ti li' jchi'uque.

22 Chabanicoxuc la xalic uc li
much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta
jteclume. Chabanicoxuc la xalic li
much'utic tsobol ch-abtejic xchi'uc li
preserente Césare ti xch'unojic xa li
sc'op Riox uque.
23 Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti
Cajvaltic Jesucristoe.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA COLOSASE

1 1-2 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon
ti Jesucristoe yu'un ja' yech
isc'an ti Rioxe. Chajc'oponticotic tal
ta vun xchi'uc li Timoteoe, vo'oxuc
ti slecubtasoj xa avo'onic ti Rioxe
ti li' nacaloxuc ta jteclum Colosase,
ti sjunul avo'onic avich'ojic ta muc'
ti Cristoe. Ac'u yac'boxuc crasia
ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc
ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti tsc'oponbe Riox much'utic xch'unojic sc'op Riox ti Pabloe

3 Scotol c'ac'al "colaval, Cajval",
chcuticotic ti Rioxe, ja' ti Stot
ti Cajvaltic Jesucristoe, ti c'alal
chajc'oponbeticotic Riox acotolique.
4-5 Yu'un ca'yojticotic ti ach'unojic
ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, ti
ac'anojic lachi'ilic ta xch'unel li
sc'op Rioxe, ti apatoj avo'onic ti
chba achi'inic ta vinajel ti Rioxe.
Yu'un ach'unic ti c'alal la'albat
ava'iic ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil ti Cajvaltic Jesuse. Ti c'usi yaloj
ti Rioxe, yech. 6 Ja' chac c'u cha'al
avich'ic albele, ja' yech chich' alel
ta sjunlej balamil. Lavie chp'ol xa
ti much'utic ta xch'unique chac c'u
cha'al chap'olic xae. Ti much'utic
ixch'unic xae ilecub xa yo'onic chac
c'u cha'al ilecub avo'onic ti c'alal
lic ach'unic ti ta slequil no'ox yo'on
chac' jcuxlejaltic ti Rioxe. 7 Ti ava'iic
li sc'op Rioxe, ja' layalbe ava'iic li
Epafrase ti co'ol chcalticotic a'yuc
li sc'op Rioxe, ti jc'anojticotique.
Ja' no'ox chayalbeic c'usi yaloj ti
Cristoe. 8 Ja' liyalboticotic ti ac'anoj
abaique ja' ti xchi'inojoxuc ti Ch'ul
Espíritue.
9-10 Ti c'alal ica'iticotic ti
ach'unique, scotol c'ac'al
chajc'oponbeticotic Riox. Ja' ta
jc'anbeticotic ti Rioxe ti ac'u syules
ta ajolic ti c'usitic lec chile, yo'
xana'ic o ti c'usi tsc'an chapasique,
ti c'usi tsc'an chavalique, xchi'uc
ti c'usi mu sc'ane, yo' lec xbat o
avu'unic sc'oplal ti Cajvaltique,
yo' ti jun o yo'on avu'unique. Mi
ja' yechoxuque, más chul ta ajolic
li c'usitic leque, más chavilic c'u
x'elan chascoltaic ti Rioxe. 11 Ta
stsatsubtas avo'onic ta syu'el yo'
jun o avo'onic ta xcuch avu'unic ti

c'usitic chtal ta atojolique. 12 Yech'o
ti “colaval” chavutic ti Jtotic Riox
ta vinajele ti ta sac osiloxuc xa ya'el
uque, yu'un co'ol xa ti muc bu ta
jpastic li c'usitic chopole. 13 Yu'un
lisloq'uesotic xa ta ic' osil ya'el
ta scoj li mulile. Lavie ja' xa iyac'
spasotic ta mantal ti Xch'amale ti
sc'anoje. 14 Ja' ti istoj jmultique. Ja'
liyac'otic o ta pertonal ti Rioxe ti
iloc' xch'ich'ele.

Ja' li' yaloj ti lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe ti ijch'untic xa ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe

15 Ti Rioxe mu xquiltic. Pero
ti c'alal i'ay ta sba balamil ti
Xch'amale, co'ol xchi'uc iquiltic ya'el
ti Rioxe yu'un junic. Ti Xch'amale
tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li
c'usitic oye. 16 Ja' ispas scotol li
c'usitic oy ta vinajele xchi'uc li
c'usitic oy li' ta sba balamile. Oy
mu xquiltic ti c'usi spasoje, ja' ti
anjeletique. Ti scotol c'usi spasoje ja'
yo' x'ich'e o ta muq'ue. 17 Tey onox ti
c'alal ch'abal to'ox li c'usitic oye. Ja'
ta syu'el ti oy to scotole. 18 Vo'otic
ti jch'unojtic xa li sc'op Rioxe, ja' xa
joltic ya'el. Vo'otic spat xoconotic
ya'el yu'un ja' xa chispasotic ta
mantal. Chixcha'cuxesotic yu'un
ja' primero i'ach'ub spat xocon ti
c'alal icha'cuxie. Yech'o un stuc
no'ox chich' ich'el ta muc'. 19 Ti
Jtotic Riox ta vinajele ja' yech isc'an
ti co'ol slequilal syu'elal xchi'uc
ti Xch'amale. 20 Yu'un isoc ta scoj
mulil scotol li c'usitic oy ta vinajele
ta balamile, yech'o un isc'an ti
Rioxe ti ta x'ach'ub scotole yo'
j'ech'el xa mu soc oe. Ti ta x'ach'ube,
ja' ta x'ach'ub o ti icham ta cruz ti
Xch'amale, yu'un ja' istoj jmultic
jcotoltic.
21-22 Ti vo'nee acrontaic to'ox ti
Rioxe yu'un naca chopol ti c'usitic
anopique xchi'uc ti c'usitic apasique.
Lavi une lec xa xavil abaic xchi'uc
ti Rioxe, ja' ti ach'unic ti iyac' sba
ta milel ta cruz ta scoj jmultic ti
Xch'amale. Yech'o un ch'abal xa
amulic ti c'alal xac'otic ta stojole.
23 Mi sjunul avo'onic avich'ojic
ta muc' ti Cristoe, mi j'ech'el
ach'unojic ti ja' istoj amulique, mi
mu xavicta abaique, ta onox xac'
acuxlejalic ti Cajvaltique chac c'u
cha'al la'albatique. Ja' yech chich'
albel scotol crixchanoetic ta sjunlej
balamil. Vo'on li Pabloone, ja' cabtel
ti chcal a'yuque.

Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti Pabloe ti chalbe sc'op Riox ti much'utic ma'uc j'israele

24 Lavie jun co'on ti chcac'
jvocol avu'unic vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque. Ti chcac' jvocole, co'ol
xchi'uc li' to chac' svocol ya'el ti
Cristoe yo' xcuxiic o ta sbatel osil
li xch'amaltaque. 25 Yu'un ja' yech
isc'an ti Rioxe ti chacalbeic li c'usi
yaloje, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque.
26 Pero mu to'ox bu vinajem ti
chacuxiic uque. Lavie iquiltic xa
ta común vo'otic ti xch'amalotic
xae. 27 Ti Rioxe iyac' xa iluc ti
chaxchi'inic ti Cristo uque, vo'oxuc
ti ma'uc juriooxuque, yu'un epoxuc
xa ti avich'ic ta muq'ue. Yech'o ti
apatoj xa avo'onic ti chba achi'inic
ta slequilal ti Rioxe.
28 Yech'o un chcalbe ya'i scotol
crixchanoetic ti ja' no'ox chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe.

Chcalbeic noxtoc ti ac'u yictaic
spasel li c'usitic chopole, ti mu me
xch'unic lo'loele. Ta jchanubtasic ti
bu c'alal xu' cu'une yo' xa'ibeic o lec
smelole, yo' j'ech'el xich'ic o ta muc'
ti Cristoe. 29 Yech'o ti mu xinaquie
yu'un ja' loq'uemon o ta yalel a'yuc.
Ti xu' cu'une, yu'un ja' chiscolta ti
Cristoe.

2 Ja' ta jc'an ti chava'iic ti
chajc'oponbeic Riox acotolique
xchi'uc ti jayvo' jchi'iltactic ta
xch'unel sc'op Riox ta jteclum
Laodiceae, xchi'uc ti jayvo' mu to
xiyojtiquinique. 2 Ti ta jc'opon Rioxe,
ja' ta jc'an ti más ta stsatsubtas
avo'onique, ti co'olco'ol chac'an
abaique yo' xavilic o ti c'u x'elan
chascoltaic ti Cristoe, ja' ti c'usi mu
to'ox bu svinajesoj ti Jtotic Riox ta
vinajele. 3 Ti Cristoe ja' chiyalbotic
c'u x'elan ti Rioxe. Mu c'usi ti
mu sna'e. Ja' chisp'ijubtasotic ta
xch'unel li c'usitic lec chil ti Rioxe.
4 Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' mu
xaslo'loic o ti much'utic lec xa ya'el
li c'usitic chalique. 5 Ac'u mi nomon,
pero co'ol xchi'uc li' jchi'ucoxuc
ya'ele yu'un jun co'on avu'unic ti
co'ol ajolique, ti j'ech'el ach'unojic ti
ja' istoj amulic ti Cristoe.

6 Lavi avich'ojic ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe, alulanbeic
ti ac'u scoltaoxuc ta spasel li c'usi
lec chile. 7 Mi chavalulanbeic ti
ac'u scoltaoxuc ti Cajvaltique, más
chasp'ijubtasic ta ya'ibel smelol
li sc'op Rioxe. Más chlic avalbeic
colaval ti Rioxe yu'un chavilic ti
más chascoltaique. Yan mi mu
xavalbeic ti ac'u scoltaoxuque,
c'unc'un ta xch'ay xava'iic ti c'u
x'elan lachanubtasatique. Co'ol
xch'iuc jtec' te' ti ja' teq'uel o li
yisime. Ti manchuc li yisime,
c'unc'un chtaquij ti yechuque.

**Ja' li' yaloj ti co'ol xa lec
co'ontic xchi'uc ti Cristoe ja' ti
quich'ojtic xa ta muq'ue.**

8 Q'uelo me abaic, mu me
xaslo'loic ti much'utic yech xa
ya'el li c'usitic chalique. Li c'usitic
chalique syulesoj ta sjol stuquic.
Smantal no'ox crixchanoetic; ma'uc
yaloj ti Cristoe.

9 Ti Cristoe co'ol slequilal syu'elal
xchi'uc ti Rioxe. 10 Lavi avich'ic
xa ta muc' ti Cristoe, co'ol xa lec
avo'onic xchi'uc, mu xa c'usi palta
chava'iic. Ti Cristoe ja' tspas ta
mantal scotol li c'usitic oy syu'ele,
anjeletic xchi'uc pucujetic. 11 Ti
avich'ic xa ta muc' ti Cristoe,
layac'beic xa ya'el circuncisión pero
mu'nuc latuch'batic loq'uel jset'uc
abec'talic. Ja' ti avictaic xa spasel
li c'usitic chopole, ja' circuncisión
ya'el. 12 Ti c'alal avich'ic vo' ta
scuenta ti Cristoe, co'ol lamucatic
ya'el, co'ol lacha'cuxesatic ya'el,
yu'un mu xa bu chapasic li c'usitic
chal avo'onique, ja' xa chapasic
li c'usitic lec chil ti Rioxe. Yu'un
ach'unic xa ti chascoltaique, ti oy
syu'ele yu'un ixcha'cuxes loq'uel ta
smuquenal ti Cristoe. 13 Ti c'alal mu
to'ox chach'unique, chamemoxuc
to'ox ya'el ta mulil layilic ti Rioxe,
yu'un ja' no'ox apasic li c'usitic iyal
avo'onique. Yan lavi avich'ic xa ta
muc' ti Cristoe, laxcha'cuxesic xa
ya'el ti Rioxe yu'un ja' xa chapasic
li c'usitic lec chile. Yu'un layac'beic
xa pertonal yu'un lamulique.
14 Ti icham ta cruz ti Cristoe, ja'

ixch'aybe sc'oplal ti chi'ochotic ox
ta c'oc' ta sbatel osile. 15 Ti c'alal
ichame, ja'o icuch yu'un ti Rioxe, ja'
ich'ay ti totil pucuje xchi'uc ti bic'tal
pucujetique.
16 Yech'o un muc much'u xu'
sa' amulic yu'un ti c'usuc no'ox
chalajesique, ti c'usuc no'ox
chavuch'ique, ti mu xachabiic li
q'uinetique, ti mu xachabiic ti
c'alal unen li jch'ulme'tique, ti mu
xachabiic li sc'ac'alil ta xcuxic li
jchi'iltac ta jurioale. 17 Ti c'usitic
ijpasticotic to'oxe, ja' seña ti
ijmalaticotic chtal ti Cristoe. Lavi
quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe, mu
xa persauc. 18 Mu me xach'unic mi
oy much'utic chalic ti mu xacuxiic
ta sbatel osil mi mu xapasic chac
c'u cha'al tspasique. Tsnopic ti mu
xu' tsc'oponic Riox stuquique, yo'
la xvinaj o ti sbic'tajesoj sbaic ti ta
alele. Ta sc'oponic anjeletic, ja' la
chjelubtasbat sc'opic ti ta alele. Ti
x'elan tspasique, anjeletic no'ox
yich'ojic ta muc'. Yu'un la ja' yech
i'ac'bat yilic ti ta alele. Pero mu me
xach'unic yu'un tstoy no'ox sbaic.
19 Mu xich'ic ta muc' ti Cristoe. Li
vo'otique ja' joltic ya'el ti Cristoe;
vo'otic spat xoconotic ya'el yu'un
ja' xa quich'ojtic ta muc' ta jcotoltic.
Co'ol chiscoltaotic ta xch'unel
ti c'usi lec chile, yo' co'ol jun o
co'ontic chac c'u cha'al tsc'an ti
Rioxe.
20-21 Yu'un co'ol lachamic ya'el
xchi'uc ti Cristoe ti c'alal ach'unique,
¿c'u ma yu'un ti chach'unic to c'usi
chal li crixchanoetique ti c'alal
chayalbeic ti “mu me xatsaquic
le'e”, ti “mu me xalajesic le'e”, ti
“mu me xapiquic le'e”, ti xayutique?
22 Ja' sc'oplal li ve'lile ti chlaj no'ox
sc'oplal ti c'alal xlaj jlajestique.
Ti x'elan chalique, smantal no'ox
stuquic. Ja' no'ox ta xch'unic c'usi
chal li crixchanoetique. Ma'uc yech
chal li sc'op Rioxe. Scotol li ve'lile
xu' jlajestic. 23 Li c'usitic chalique,
yech xa ya'el. Ja' xa chicuxiotic o
ta sbatel osil ya'el. Chalic ti tsots
sc'oplal chquich'tic ta muc' ti
anjeletique xchi'uc ti chcac'tic iluc ti
jbic'tajesoj jbatique. Chalic ti persa
ta jts'ic jbatique. Pero mu c'usi bal
o, yu'un ma'uc chcom o cu'untic li
c'usitic chopole.

3 Ti co'ol lacha'cuxesatic
ya'el xchi'uc ti Cristoe, ja' ti
chapasic xa li c'usitic leque, ja'
tsc'an ti chanopilanic c'u slequil li
vinajele yo' bu chotol tspas mantal
ta sbats'ic'ob Riox ti Cristoe. 2 Ja'uc
no'ox me ta avo'onic snopel; mu
xa me ja'uc ta avo'onic li c'usitic
scuenta sba balamile. 3 Yu'un
chamemoxuc xa ya'el, ja' ti mu
xa bu chapasic li c'usitic chal
avo'onique. Ja' xa cuxuloxuc ya'el ta
spasel li c'usitic leque lavi avich'ojic
ta muc' ti Cristoe ti jun xchi'uc ti
Rioxe. Yech'o un chacuxiic onox ta
sbatel osil. Pero mu to chvinaj. 4 Ti
c'alal xtal spas mantal ti Cristoe
ti ja' xa chiscoltaotic ta spasel li
c'usitic leque, ta jchi'intic tal. Co'ol
chi'aq'ueotic ta ich'el ta muc' xchi'uc.

Ja' li' yaloj ti ja' xa ac'u jnoptic li c'usitic leque, mu xa ya'uc jnoptic li c'usitic chopole

5 Ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic
spasel li c'usitic chopole: ti chasa'
avantsique, ti chasa' avajmulique, ti
chopol c'usi chanopique, ti chopol

c'usi chac'an chapasique, ti scotol
c'usi chpich' avo'onique. Ti mi
scotol c'usi chpich' o avo'onique,
co'ol xchi'uc avich'ojic to ta muc'
santoetic chil ti Rioxe, yu'un mu
sjunuluc avo'onic avich'ojic ta muc'
ti Rioxe. 6 Scotol ti much'utic ja'
yech tspasique, ch-ac'batic castico
yu'un ti Rioxe. 7 Ja' to'ox yech apasic
uc. Ja' to'ox ta avo'onic uc. 8 Yan
lavie j'ech'el xavictaic spasel li
c'usitic chopole: li capele, ti chopol
chavil achi'ilique, ti chasa'be aba
amulique, ti mu xavich' amelol
xac'opojique. 9 Mu xa me xanopbe
abaic c'op yu'un avictaojic xa spasel
li c'usitic chopole ti nopem to'ox
xava'iique. 10 Ach' xa li c'usitic
chapasique, ja' ti lec xa avo'onique,
yech'o ti yantic xa chco'olaj avo'onic
xchi'uc ti Rioxe ti ja' islecubtas
avo'onique. 11 Muc ta alel mi
jurio o mi ma'uc, mi quich'ojtic
circuncisión o mi ch'abal, mi p'ijotic
o mi sonsootic, mi mozoinbil o mi
ch'abal. Ja' no'ox tsots sc'oplal ti
co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, ti
co'ol xchi'inojotique.
12 Yech'o un lavi last'ujic xa
ti Rioxe, ti xch'amaloxuque, ti
sc'anojoxuque, c'uxubinvananic,
lec xac'opojic. Mu me xatoy abaic.
Cuchuc avu'unic ti c'usi chopol
cha'albatique xchi'uc ti c'usi
chacha'leatique. 13 Mi oy c'usi
chopol ibat avu'unique, co'olco'ol
xats'icbe abaic, co'olco'ol xavac'
abaic ta pertonal. Ja' chac c'u cha'al
layaq'uic ta pertonal ti Cristoe, ja'
no'ox yech xavac' abaic ta pertonal
uc. 14 Ti c'usi más tsots sc'oplale, ja'
ti chac'an abaique. Yu'un mi ac'anoj
abaique, jun avo'onic, co'ol ajolic.
15 Ja' tsc'an ti lec xavil abaique, ti
mu xavut abaique, yu'un co'ol
yic'ojoxuc ti Rioxe. Yu'un jun xa
chayilic ta acotolic. Ja' tsc'an ti
“colaval” chavutic ti Rioxe.
16 Ch'unic c'usi yaloj ti Cristoe,
chanubtaso abaic, albo abaic
smelol. Q'uevujintaic ti Cristoe.
“Colaval”, utic ta avo'onic ti c'alal
chaq'uevujintaique. 17 Scotol li
c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic
chavalique, ja'uc me yo' x'ich'e o ta
muc' ti Cajvaltic Jesuse. “Colaval,
Cajval”, utic ti Jtotic Riox ta
vinajele ti chascoltaic ta spasel ta
yalel ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic tsc'an ta jpastic lavi quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltique

18 Antsetic, ich'ic ta muc' amalalic
yo' ti xvinaj o ti avich'ojic ta muc' ti
Cajvaltique. 19 Viniquetic, c'uxubino
me avajnilic, mu me ta c'ac'alc'opuc
xac'oponic.
20 Cremotic, tsebetic, ch'unbo me
scotol smantal atot ame'ic yu'un ja'
lec chil ti Cajvaltique. 21 Vo'oxuc ti
totiloxuque, ti me'iloxuque, mu me
yechuc no'ox xavutilanic ach'amalic,
yo' mu vocluc xch'un o amantalique.
22 Vo'oxuc ti mozoiloxuque, ich'ic
me ta muc' avajvalic li' ta sba
balamile. Mu me ja'uc no'ox lec
xa cha'abtejic yilel ti c'alal tey
sq'uelojoxuque. Lec me xa'abtejic
scotol c'ac'al ac'u mi muc bu tey,
yu'un avich'ojic ta muc' ti Rioxe.
23 Scotol li c'usitic chac' apasic
lavajvalique, sjunul me avo'on
xapasic. Mi yech chapasique, ja'
cha'abtejic ya'el yu'un ti Cajvaltique;
ma'uc crixchano ya'el ti cha'abtejic
yu'une. 24 Mi ta sjunul avo'on

cha'abtejique, chastojic ya'el
ti Cajvaltique, ja' ti cha'ochic
ta vinajel ta sbatel osile. Yu'un
ja' chach'unic ti c'usi lec chil ti
Cajvaltique. 25 Yan ti much'utic
chopol c'usitic tspasique, ch-ac'batic
castico yu'un ti Rioxe. Ti Rioxe muc
bu chc'uxubin ti much'utic chopol li
c'usitic tspasique, much'uuc no'ox.

4 Vo'oxuc ti ajvaliloxuque, tuc'
me xavalbeic c'usi tspas
lamozoique. Na'ic me ti tey ta
vinajel ti cajvaltic ta jcotoltique.
2 Mu me xavicta abaic ta
sc'oponel ti Rioxe. Sjunul me avo'on
xac'oponic. “Colaval ti chacoltaone”,
utic. 3 C'oponboticotic Riox uc yo'
xu' xcalbeticotic o ep lachi'ilique ti
ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Cajvaltic Jesuse. Ti crixchanoetic ti
ta más vo'nee muc bu iya'iic. Lavie
ivinaj xa. Ti chcal ava'iic vo'oxuc
ti ma'uc juriooxuque, ja' li'och o
ta chuquel. 4 C'oponbecon Riox yo'
jamal xcal o a'yuc li c'usi yaloje
yu'un ja' yech tsc'an ti jamal chcal
a'yuque.
5 Lec me xavich' abaic ta cuenta,
mu me c'usi chopol xapasic, mu me
c'usi chopol xavalic ti c'alal chalo'ilaj
achi'uquic ti much'utic mu to ta
xch'unic li sc'op Rioxe. Mu me nacauc
yan lo'il xbat avu'unic, albeic sc'op
Riox. 6 Ti c'alal chalo'ilajique, lec me
xac'opojic, stse'et me xac'opojic. Ja'
tsc'an ti ta smelol chatac'avic mi oy
c'usi chajac'batique.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Colosase

7 Li Tíquicoe ti jc'anojtique, ti
ja' no'ox chal a'yuc c'usi yaloj ti
Cajvaltic Jesuse, ja' tal yalboxuc
ti c'u xi'elane, yu'un ja' jchi'il ta
yalel a'yuc li sc'op Rioxe. 8 Yu'un
ja' ijtac o tal yo' xava'iic o ti jun
co'one, yo' mu xavat o avo'onic ti li'
tiq'uilon ta chuquele. 9 Ja' ixchi'in
tal li Onésimoe, lachi'ilique ti
jc'anojtique, yu'un sjunul yo'on
xch'unoj li sc'op Rioxe. Xcha'va'alic
ja' tal yal ava'iic c'u x'elan li'toe ti
oy xa much'utic ta xch'unique.
10 Chabanicoxuc la xal li
Aristarcoe ti li' tal xchi'inon ta
chuclebale. Chabanicoxuc la
xal uc li Marcose, li yol svix
Bernabee. Lacalbeic xa onox ti
chavich'ic ta muc' ti c'usi ora chtal
svula'anoxuque. 11 Chabanicoxuc
la xal uc li Jesuse li Justo sbi
noxtoque. Stuc no'ox cha'vo' jchi'il
ta israelal ti li' chiscoltaique, ja' li
Marcose xchi'uc li Jesuse. Bal to
xispatbeic co'on yu'un colemic ta
yalel a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltique
yo' xa'iic o li crixchanoetique.
12 Chabanicoxuc la xal li Epafrase,
lachi'ilique ti ja' ta xch'un ti c'usi
ch-albat yu'un ti Cristo uque. Scotol
c'ac'al chasc'oponbeic Riox yo'
xana'ic o c'u x'elan smelol li sc'op
Rioxe, yo' xapasic o ti c'usitic tsc'an
Riox chapasique. 13 Quiloj ti sjunul
yo'on chasc'oponbeic Rioxe. Ta
sc'oponbe Riox noxtoc li much'utic
xch'unojic sc'op Riox ta jteclum
Laodiceae xchi'uc ta jteclum
Ierápolise. 14 Chabanicoxuc la xal li
jpoxtavanej Lucase ti jc'anojtique.
Chabanicoxuc la xal li Demase.
15 Chabanuc xavalbeic li
jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ta
Laodiceae. Chabanuc xavalbeic li
jme'tic Ninfase xchi'uc li much'utic

li' ta stsob sbaic ta snae. **16** Ti c'alal
xlaj avaptaic li jvun li'i, tacbeic
ech'el li much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta Laodiceae, ac'u aptabatuc
ya'iic uc. Li jvun ta jtacbeic ech'el
ti much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta Laodiceae, xavaptaic uc.
17 Abulajanic albeic li Arquipoe ti
ac'u xch'un ti c'usi albil yu'un ti
Cajvaltique.
18 Vo'on Pabloon, ijts'iba jtuc ti
jayp'el li'i. Na'ic me ti li' tiq'uilon ta
chuquele. Ac'u yac'boxuc crasia ti
Rioxe.

LI'I JA' PRIMERO SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA TESALONICAE

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li Silvanoe, xchi'uc li Timoteoe, chajc'oponticotic tal ta vun, vo'oxuc ti co'ol quich'ojtic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe ti li' nacaloxuc ta jteclum Tesalónicae. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti ivinaj ti xch'unojic sc'op Riox ti much'utic tey nacajtic ta Tesalónicae

2-3 Li vo'oticotique scotol c'ac'al “colaval” chcuticotic ti Rioxe ti ach'unojbeic li sc'ope, ti chapasic li c'usitic lec chile. Ja' ti chac'uxubinvanique, ti chacoltavanique, ti jun avo'on amalaojic ta xtal ti Cajvaltic Jesucristoe ac'u mi abol abaic ta ilbajinel. Ja' yech chul ta jolticotic c'alal ta jc'oponticotic Rioxe, ja' ti Riox ti quich'ojtic ta muq'ue, ja' ti Jtotic ta jcotoltique. **4** Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, sc'anojoxuc ti Rioxe. Jna'ojticotic ti st'ujojoxuc ti chacuxiic ta sbatel osile. **5** Yu'un ti c'alal icalticotic ava'iic c'usi yaloj ti Rioxe, muc xavalic ti lo'il no'oxe. Ja' lascoltaic ta xch'unel ti Ch'ul Espíritue yech'o ti ach'unic ti ja' sc'op Riox ti lacalbe ava'iique. Avilic noxtoc ti c'u xi'elanoticotic ti c'alal li'oticotique, ti ja' no'ox ijc'anticotic ti chavich'ic ta muc' ti Rioxe.

6 Yech'o ti ach'unic li sc'op Riox ti icalticotique. Ac'u mi ataic o ilbajinel, pero jun no'ox avo'onic, muc xavat o avo'onic. Ja' lascoltaic ti Ch'ul Espíritue. Ja' achanic ti mu jna' xcat o co'onticotic li ilbajinele. Achanic noxtoc ti muc xat o yo'on ilbajinel ti Cajvaltic Jesucristoe. **7** Yu'un ti icuch avu'unique, vo'oxuc avaq'uic iluc ti ja' no'ox yech xu' xcuch yu'unic uc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta estado Macedoniae xchi'uc ta estado Acayae. **8** Yech'o ti ivinaj ta sjunlej estado li'toe xchi'uc ta estado

Acaya ti c'usi yaloj ti Cajvaltic
Jesucristoe. Pero mu c'ajomuc no'ox
li'toe xchi'uc ta Acayae ti sna'ojic
ti avich'ojic o ta muc' ti Riox ta
vinajele, buyuc xa no'ox vinajem
ac'oplalic. Yu'un ya'yojic xa scotol
crixchanoetic, mu xa persauc
xcalticotic ti ach'unojic xae. 9 Li
crixchanoetique chal stuquic ti lec
ava'iic ti c'alal ay cal ava'iic c'usi
yaloj ti Rioxe, ti ja' avictaic yich'el
ta muc' li santoetique, ti ja' xa lic
avich'ic ta muc' ti Riox ta vinajele,
ti ta melel ja' Rioxe, ti cuxul ta
sbatel osile. 10 Chalic noxtoc ti
amalaojic ta xcha'sut tal li' ta sba
balamil ti Xch'amale, ja' ti Jesuse, ti
ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenale.
Ja' ti lispojotique, yech'o ti mu xa
bu chiyac'botic castico ti Rioxe ti
c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta
sbatel osil li crixchanoetique.

Ja' li' yaloj c'u x'elan yo'on ti Pabloe xchi'uc ti xchi'iltac ta yalel sc'op Rioxe ti c'alal teyic ta Tesalónicae

2 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic
ti mu yechuc no'ox ay calticotic
ava'iic li c'usi yaloje. 2 Ac'u mi
li'ilbajinatoticotic, ac'u mi muc
bu lec limeltsanbat jc'oplalticotic
ta Filipose, pero istsatsubtas
co'onticotic ti Cajvaltique, yech'o
ti muc xixi'oticotique. Ay calticotic
ava'iic ti c'usi yaloje ac'u mi
licrontainatoticotic tajmec noxtoc li'
ta ateclumalique. Jamal icalticotic
ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil ti Rioxe. 3 Mu'nuc oyuc c'usi
lo'lobiloticotic o ti chcalticotic
a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe. Muc
bu ta jc'an jtojolticotic. Muc bu
chilo'lovanoticotic. 4 Ti Rioxe ja'
list'ujoticotic ti chcalticotic ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.
Yech'o un ja' ta jc'anticotic ti lec
chil Riox li c'usi ta jpasticotique.
Ma'uc ta jpasticotic ti c'usi lec chil
li crixchanoetique. Ti Rioxe yiloj
c'u x'elan co'onticotic. 5 Ana'ojic ti
ma'uc yechoticotic chac c'u cha'al li
much'u naca no'ox ta stsob svinique
ti lec xa ye ya'el c'alal tslo'loe. Sna'oj
ti Rioxe ti ma'uc yech ijpasticotic
ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique.
6 Muc jc'anticotic ich'el ta muc'
yu'un crixchanoetic, mi ja'uc
vo'oxuc, mi ja'uc yan crixchano.
Muc bu icac'ticotic avocolic ti
chavac'boticotic ti c'usi chtun
cu'unticotique. Ti ijc'anticoticuque,
xu', yu'un ja' yaj'apoxtoloticotic ti
Cristoe. Pero mu jc'anticotic yech.
7 Ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique,
lajc'uxubinticotic chac c'u cha'al
jun ants ti c'ux xa'i yole. 8 Yu'un ti
jc'anojoticotic acotolique, ma'uc
no'ox jc'anojoxuc o ti lacalbeic
ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Rioxe. Jnopojticotic noxtoc ti
xu' xilajoticotic ta acuentaique,
yu'un ja' ijc'anticotic ti chacuxiic
ta sbatel osile. 9 Vo'otic ti jchi'il
jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
ana'ojic c'u x'elan ijpasticotic ti
c'alal li'oticotic ta ateclumalique.
Avilic ti c'ac'al ac'ubal ch'abal
xocobel cu'unticotique. Icalticotic
sc'op Riox, li'abtejoticotic yo' ti
ijta o jve'elticotique. Yu'un mu
jc'an xcac'ticotic avocolic junuc ti
chamac'linoticotic ti c'alal lacalbeic
c'usi yaloj ti Rioxe.
10 Ti c'alal li'oticotic ta
ateclumalique, avilic ti sjunul

co'onticotic quich'ojticotic ta muc' ti
Rioxe, ti lec c'usitic ijpasticotique.
Yiloj ti Riox uque. 11 Ana'ojic ti
más ijpaticotic avo'onic ta spasel
li c'usitic leque chac c'u cha'al ti
much'u tspatbe yo'on xch'amale.
12 Lacalbeic onox ti ja' tsc'an ti naca
lec li c'usitic ta jpastique yu'un
yic'ojotic xa ti Rioxe yo' xquiltic o
c'u slequil yo' bu tspas mantale.
13 Yu'un ti ach'unic ti ja' sc'op Riox
icalticotic ava'iique, yech'o ti scotol
c'ac'al "colaval" chcuticotic ti Rioxe.
Yu'un muc xavalic ti sc'op crixchanoe.
Ach'unic ti ja' sc'op Rioxe yech'o ti
ilecub o avo'onic vo'oxuc ti avich'ojic
ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
14 Yech'o ti icuch avu'unic ti
layilbajinic lachi'ilique chac c'u cha'al
icuch yu'un li jchi'ilticotic ta jurioal
ta estado Judeae ti yich'ojic ta muc'
ti Jesucristoe. Jchi'ilticotic no'ox ta
jurioal i'ilbajinvanic. 15 Jchi'ilticotic
ta jurioal noxtoc ti ismilic ti Cajvaltic
Jesuse, ti ismilic ti yaj'alc'optac Riox
ti ta más vo'nee. Lisnutsoticotic
loq'uel uc. Scrontainojic ti Rioxe
yech'o ti chascrontainic uc vo'oxuc
ti ma'uc juriooxuque. 16 Yo'onicuc
spajesoticotic yo' mu xcalticotic
o ava'iic c'usi yaloj ti Rioxe. Mu
sc'anic ti chacuxiic ta sbatel osile.
Scotol c'ac'al ta xp'ol smulic li
jchi'ilticotique. Ti x'elan tspasique, ta
x'ac'batic tsots castico yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chba svula'an noxtoc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Tesalónica ti Pabloe

17 Ti c'alal liloc'oticotic li'toe yu'un
ti muc xc'anvanic lachi'ilique, mu
onox bu ch'ayemoxuc ta jolticotic
ac'u mi mu xquil jbatic. Ti jayib
c'ac'al muc jc'opon jbatique,
teyoxuc onox ta co'onticotic.
Sjunul co'onticotic ta jc'an chtal
jq'ueloticotic noxtoc c'u xa'elanic.
18 Ta jc'an chtal jvula'anoxuc
coxva'alticotic. Vo'on li Pabloone
tey onox ta jnopilan ti ta jc'an
chtal jvula'anoxuque. Ti manchuc
lispajesoticotic ti Satanase,
ijc'opon xa jbatic ti yechuque.
19 Yu'un jun co'onticotic avu'unic
ta stojol ti Cajvaltic Jesucristoe
ti c'alal xcha'sut tale, yu'un lec
chayilic. Yu'un ach'unic xa, ja'
chvinaj o ti icalticotic c'usi
yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe.
20 Lavie vo'oxuc ta acuentaic ti
lec chbat jc'oplalticotique, ti jun
co'onticotique.

3 Yu'un mu xa x'ech' ica'i ti
jal muc xca'i c'u xa'elanique,
yech'o un ijnop ti xu' jtuc tey
chicom ta jteclum Atenase.
2-3 Yech'o ti ijtac tal li Timoteoe
yu'un xch'unoj sc'op Riox uc. Ja'
jchi'il ta yalel a'yuc c'usi yaloj
ti Cajvaltic Jesucristoe. Ijtac tal
li'toe yu'un tal spat avo'onic yo'
mu xavicta o abaic ta xch'unel li
sc'op Rioxe ti cha'ilbajinatique.
Ana'ojic ti ta onox xi'ilbajinatotic
oe. 4 Ti c'alal li'oticotic to'ox ta
ateclumalique, icalticotic onox
ava'iic ti oy ilbajinele. Ana'ojic xa
ti ta melel chi'ilbajinatotique yu'un
la'ilbajinatic xa uc. 5 Yu'un jal xa
muc xca'i ti c'u xa'elanique, yech'o ti
ijtac tal li Timoteoe, yu'un ta jc'an
chca'i mi ach'unojic to li sc'op Rioxe.
"Ati iyicta la sbaique", xichi, yu'un
stalel ti tsq'uel co'ontic ti pucuje.
Yu'un ti mi laslo'loic ti pucuje, yech
no'ox icac' jvocolticotic avu'unic.

6 Lavie ica'iticotic xa c'u xa'elanic,
iyul xa yalbon li Timoteoe. Jun
co'onticotic ti ica'iticotic ti ach'unojic
to li sc'op Rioxe, ti chac'uxubinvanique.
Iyal noxtoc li Timoteoe ti scotol
c'ac'al chayulesoticotic ta ajolique, ti
avo'onicuc q'uelvananic chac c'u cha'al
co'onuc jq'ueloticotic li vo'oticotic uque.
7 Jun co'onticotic tajmec ti ica'iticotic ti
ach'unojic to li sc'op Rioxe. Ac'u mi o
mu jta c'usi xtun cu'unticotic, ac'u mi
abol jbaticotic ta ilbajinel, ja' xa ijpat o
co'onticotic ti ach'unojic toe. 8 Ti c'alal
ica'iticotic ti sjunul avo'onic avich'ojic
ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe,
ximuyubajoticotic xa. 9 Jun co'onticotic
avu'unic, yech'o ti mu xlaj calbeticotic
colaval ti Rioxe ti avich'ojic ta muq'ue.
10 Ta c'ac'al ac'ubal ta jc'anbeticotic ti
Rioxe ti ac'u yu'uc cu'unticotic chtal
jq'ueloticotic noxtoque, yu'un chtal
calticotic ava'iic ti c'usitic mu to
xana'ique.
11 Ta jc'anbeticotic ti Jtotic Riox
ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe ti ac'u yac'oticotic tale.
12-13 Ta jc'anbeticotic noxtoc ti ac'u
scoltaoxuque yo' más xac'an o
abaique, yo' más xac'anic o noxtoc
li yan crixchanoetique chac c'u
cha'al chajc'anticotic acotolique, yo'
ch'abal o amulic chayilic ti Riox
quich'ojtic ta muq'ue, ja' ti Jtotic ta
jcotoltique, ti c'alal xtal yic'otic ti
Cajvaltic Jesucristoe. Ta xchi'in tal
scotol ti much'utic yich'ojic ta muc'
ti c'alal ichamique.

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an Riox ti naca lec li c'usitic ta jpastique

4 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, xu'
chacalbeic jp'eluc mantal yu'un
chitunoticotic yu'un ti Cajvaltique.
Ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique,
icalticotic onox ava'iic ti c'usi tsc'an
ta jpastique, ja' ti c'usi lec chil ti
Rioxe. Ja' yech ach'unojica'a, pero ja'
tsc'an ti yech chapasic oe.
2 Ava'iic xa li mantaletic
ti yalojboticotic ti Cajvaltic
Jesucristoe. 3 Ti Rioxe ja' tsc'an
ti naca lec li c'usitic ta jpastique.
Ja' tsc'an ti mu jsa' cantstique, ti
mu sa' yants li cremotic uque. 4 Li
cremotique ja' tsc'an ti ta lequil
c'op ta sc'uban yajnilique yu'un
yich'ojic ta muc' ti Rioxe. 5 Mu me
spasic yech chac c'u cha'al cremotic
ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. 6 Mu
me xac'oponbe aba avajnilic. Li
antsetique mu me socbe sjol smalal
xchi'il. Yu'un ti much'utic yech
tspasique ta x'ac'batic castico yu'un
ti Cajvaltic Jesucristoe chac c'u
cha'al lacalbeic onoxe. 7 Ti liyic'otic
ti Rioxe, ja' yo' jpastic o li c'usitic
leque; mu'nuc ja' liyic'otic ta spasel
li c'usitic chopole. 8 Mi oy much'u
ta slaban li mantal li'i, ma'uc
smantal crixchano ta slabanbe; ja'
ta slabanbe smantal ti Rioxe. Yu'un
Riox onox iyac' jchi'intic ti Ch'ul
Espíritue ti chopol chil mulile.
9 Mu xa persauc chajts'ibabeic tal
ta vun ti chac'an abaique. Yu'un
isyules ta ajolic ti Rioxe ti chac'an
abaique. 10 Yu'un mu atuquicuc
no'ox chac'an abaic ti c'u avepalic
li' ta Tesalónicae. Yu'un ac'anojic
noxtoc ti much'utic xch'unojic
sc'op Riox ti li' nacajtic ta sjunlej
estado Macedoniae. Lec ti x'elan
chapasique. Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbeic.
Mu me xtavan xava'iic ti chac'an

abaique. 11 Mu me xalo'ilta abaic
yu'un mu acuentauc abaic. Ja'uc
no'ox me teyuc ta avo'onic
lavabtelique ti c'uxi chata ave'elique
chac c'u cha'al lacalbeticotic onoxe.
12 Ja' yech ch-ayan o c'usuc avu'unic.
Ja' chopol mi oy much'u chavac'beic
svocol chac'anbe ave'elique. Mi jun
avo'onic cha'abtejique, lec chayilic
ti much'utic mu to ta xch'unic li
sc'op Rioxe.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti c'alal xtal yic'otic ti Cajvaltic Jesucristoe

13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe
ava'iic ti lec c'usi ta xcha'leatic
ta ts'acal ti much'utic xch'unojic
sc'op Riox c'alal ichamique, yo'
mu masuc xana' o abaic chac c'u
cha'al ta sna' sbaic tajmec li yan
crixchanoetic ti c'alal xchamique,
yu'un mu c'usi spatoj o yo'onic.
14 Vo'otic ti jch'unojtic ti icham
ti Jesuse, jch'unojtic noxtoc ti
icha'cuxesat yu'un ti Rioxe. Ja'
no'ox yech ti much'utic yich'ojic ta
muc' Jesucristo c'alal ichamique,
ta xcha'cuxesatic yu'un ti Rioxe ti
c'alal xcha'sut tal ti Jesucristoe.
15 Chacalbe ava'iic noxtoc ti
c'usi yaloj comel ti Cajvaltic
Jesucristoe. Mi cuxulotic to'ox
chul staotic ti c'alal xcha'sut
tale, tsobol chimuyotic jchi'uctic
ti much'utic xch'unojic c'alal
ichamique. 16 Ta xyal tal jutuc ti
Cajvaltic Jesucristoe, ta x'aptavan.
Ta x'aptavan ti totil anjel ta vinajel
uque. Tsots ch-oq'uesinbat scorneta
ti Rioxe. Ti much'utic yich'ojic ta
muc' Cristo c'alal ichamique, ja'
ba'yi ta xcha'cuxiic. 17 Mi cuxulotic
to'ox chul staotic li vo'otique, tsobol
chimuyotic jchi'uctic ti much'utic
icha'cuxiic xae. Toc chiscuchotic
ech'el. Ja' xa tey chc'ot jtatic yo' bu
chmalavan ti Cajvaltic Jesucristoe,
chba jchi'intic o ta sbatel osil.
18 Yech'o un patbo o me aba avo'onic
li c'op li'i.

5 Ava'yojic xa ti mu jna'tic c'usi
ora ta xcha'sut tal ti Cajvaltic
Jesucristoe, yech'o un mu persauc
chajts'ibabeic. 2 Ti c'alal xca'itique,
ital xa'ox chac c'u cha'al j'elec' ti
vayem chul staotique. 3 Ti much'utic
mu xich'ic ta muc' ti Rioxe: “Lec,
junuc co'ontic, mu c'usi chixi'otic
o”, ti c'alal xiique, mu sna'ic mi ja'o
chlic li casticoe. Co'ol xchi'uc jun
ants ti oy xa xch'ute, ti mu sna' c'usi
ora chlic sc'uxule, pero persa onox
ta xlic. Ja' no'ox yech persa chich'ic
castico scotol ti much'utic mu
xch'unic c'usi yaloj ti Rioxe; mi jun
mu xcol. 4 Yan li vo'otique ti jchi'il
jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu
xa bu ch'ayem avo'onic chul staoxuc
ti Cajvaltic Jesucristoe. Yu'un mu
xa teyicoxuc ta ic' osil ya'el; ta sac
osiloxuc xa ya'el yu'un mu xa bu
chapasic li c'usitic chopole. Co'ol
xchi'uc viq'uem asatic ya'el. Ma'uc
xa yechoxuc chac c'u cha'al li
much'u vayem ta xtaon yu'un ti
j'eleq'ue. 5 Yu'un jcotoltic ja' xa ta
jpastic li c'usitic leque yu'un mu xa
teyicotic ta ic' osil ya'el. 6 Yech'o un
mu xa me ch'ayemuc co'ontic ta sa'el
mulil chac c'u cha'al ch'ayem yo'onic
ta sa' smulic ti much'utic mu xich'ic
ta muc' ti Rioxe. Ja'uc ac'u jpastic li
c'usitic leque. 7 Ti much'utic chopol
c'usi tspasique, ja' ch'ayem yo'onic
ta spasel chac c'u cha'al ochem

jvayeltic ta ac'ubaltique. Mu sna'ic
mi chopol c'usitic tspasic chac c'u
cha'al jyacubel. 8 Li vo'otique ta sac
osilotic xa ya'el yu'un quich'ojtic
xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
Yech'o un ac'u jnoptic lec ti c'usitic
ta jpastique. J'ech'el ac'u jch'untic ti
c'usi yaloj comel ti Jesucristoe. Ac'u
c'anvancotic. Junuc co'ontic jmalatic
ti chtal yic'otique. Ja' jtaq'uinc'u'tic
ya'el, ja' jcascotic ya'el, yo' mu
jch'untic o li c'usitic chopole. Ja'
chac c'u cha'al solteroetic ti slapoj
staq'uinc'u'ique, ti slapoj scascoique,
yo' mu xlajic o ta espada ti c'alal
chbatic ta ac' c'oq'ue. 9 Ti liyic'otic
ti Rioxe, mu'nuc chiyac'botic
castico ta sbatel osil. Ti liyic'otique,
ja' yo' xicuxiotic o ta sbatel osil
ti quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. 10 Ti vo'otic ta jmultic ti
icham ti Jesucristoe, yu'un ja' tsc'an
ti co'ol chicuxiotic ta sbatel osil
jchi'uctique. Mi cuxulotic to'ox, o
mi chamemotic xa'ox ti c'alal xtale,
chiyic'otic onox ech'el ta vinajel
yu'un chba jchi'intic ta sbatel osil.
11 Yech'o un patbo me aba avo'onic
chac c'u cha'al chapasic onoxe.

Ja' li' yaloj ti iyal c'usitic lec ta pasel ti Pabloe

12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, chacalbeic. Ich'ic me
ta muc' ti much'u chaxchanubtasic ta
sc'op Rioxe ti ja' chayalbeic ti c'usitic
lec chapasique. 13 C'uxubinic. Mu me
xacrontainic, co'oluc me ajolic.
14 Chacalbeic noxtoc, albeic ti
much'utic ch'ajic ta abtele ac'u
abtejicuc. Patbeic yo'on ti much'utic
yo'onicuc yicta sbaique. P'ijubtasic ti
much'utic tsc'an to tspasic li c'usitic
chopole yo' ti xcom o yu'unique. Mu
me xtavan xava'iic scoltael lachi'ilic
ta xch'unel li sc'op Rioxe.
15 Ti mi oy c'usi chopol chayalbeic
lachi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi
oy chayilbajinique, mu me xapacbeic.
C'uxubino me abaic, lec me xac'opon
abaic scotol c'ac'al. Ti much'utic mu to
ta xch'unic li sc'op Rioxe, c'uxubinic
me, lec me xac'oponic noxtoc.
16 Junuc me avo'onic scotol c'ac'al.
17 C'oponic Riox scotol c'ac'al.
18 "Colaval, Cajval", utic ti Rioxe ti
c'usi chtal ta atojolique, ac'u mi lec,
ac'u mi chopol. Ja' tsc'an ti Rioxe
ti ja' yech ta jpastique, vo'otic ti
quich'ojtic ta muc' ti Jesucristoe.
19 Mu me xatoy abaic ta stojol ti
Ch'ul Espíritue, ch'unic me ti c'usi
chayalbeique. 20 Mu me xap'ajic
ti much'utic chalic c'usi i'albatic
yu'un ti Rioxe. 21-22 A'yic mi xco'olaj
xchi'uc ti c'usi yaloj ti Rioxe.
Ch'unic me mi xco'olaje. Ti mi mu
xco'olaje, mu ya'uc ach'unic.
23 Ti Rioxe tspas ta jun co'ontic.
Ac'u scoltaoxuc ta yictael li c'usitic
chopole. Ac'u scuentain apat axoconic
ach'ulelic yo' ch'abal o amulic chul
staoxuc ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic
Jesucristoe. 24 Ti Riox ti layiq'uique ta
onox spas ti c'usi yaloje. Chaxchabiic,
chasq'uelic, mu xaxch'ayic.
25 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, c'oponboticotic Riox.
26 Tsacbo me aba ac'obic yo' xvinaj
o ti jc'anojoticotic acotolique.
27 Ti Cajvaltic Jesucristoe ya'yoj
li c'usi chacalbeique. Q'uelbo ya'iic
jvunticotic scotol li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe.
28 Ac'u yac'boxuc crasia ti
Cajvaltic Jesucristoe.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA TESALONICAE

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li
Silvanoe, xchi'uc li Timoteoe,
chajc'oponticotic tal ta vun
vo'oxuc ti co'ol quich'ojtic ta muc'
ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc
ti Cajvaltic Jesucristoe, ti li'
nacaloxuc ta jteclum Tesalónicae.
2 Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic
Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu
me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti chich'ic castico ti much'utic mu xich'ic ta muc' Riox ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe

3 Ja' tsc'an ti "colaval"
chcutilanticotic ti Rioxe yu'un
más xa chach'unic ti chascoltaic
ti Cajvaltic Jesucristoe, más xa
chac'an abaic noxtoc. Ja' tsc'an ti
yech chcalbeticotic scotol c'ac'ale
yu'un ti Rioxe ta spas scotol. 4 Yu'un
ti yech avo'onique, jun co'onticotic
chcalbeticotic li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe ti butic ta
stsob sbaique. Chcalbeticotic ti
sjunul avo'onic ach'unojique, ti
chcuch avu'unic ilbajinele. 5 Ti
Rioxe xvinaj ti lec c'usi tspase.
Vo'oxuc ti chcuch avu'unic
ilbajinele, yu'un ti chac'an chabatic
yo' bu tspas mantal ti Rioxe, ta
onox xabatic. 6 Yan ti much'utic
chayilbajinique ta onox x'ac'batic
castico. 7 Li vo'oxuque abol abaic
lavie, pero ja'o ta xlaj sc'oplal
ti abol jbatic jcotoltic ti c'alal
xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe.
Ta xchi'in tal yaj'anjeltac ti oy
syu'elique. 8 Xchi'uc xojobal ta xyal
tal chac c'u cha'al bu lec xtil c'oq'ue.
Ja' chtal yac'be castico ti much'utic
mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' ti
much'utic mu xch'unic ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesucristoe. 9-10 Ti castico chich'ique
ja' ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel
osile. Mu xilbeic o sat ti Cajvaltic
Jesucristoe xchi'uc ti slequilale.
Vo'otic ti slecubtasoj co'ontique, ta
xquich'tic ta muc' ti c'alal xtale. Mu
xa c'u yech o li co'ontique yu'un lec
tajmec ta xquiltic. Ja' yech chavilic

uc yu'un ach'unic ti c'alal lacalbeic
ti c'usi yaloje.
11 Yech'o ti scotol c'ac'al ta
jc'oponticotic ti Jtotic Rioxe ta
vinajele yo' lec xayilic o vo'oxuc
ti yic'ojoxuque, yo' más xascoltaic
o ta spasel li c'usitic lec chac'an
chapasique xchi'uc ti ach'unojic xa
ti ja' yech tsc'an chapasique. 12 Ja'
yo' lec xbat o sc'oplal avu'unic ti
Cajvaltic Jesucristoe, yo' lec xbat
o ac'oplalic uque, ja' ti ta slequil
no'ox yo'on chascoltaic ti Jtotic
Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti ta sta yora ti chtal jun vinic ti stuc no'ox tsc'an ich'el ta muq'ue

2 1-2 Vo'otic ti jchi'il jbatic
ta xch'unel li sc'op Rioxe,
jna'ojtic ti tsta yora chtal stsobotic
ti Cajvaltic Jesucristoe, ti chba
jchi'intic sbatel osil ta vinajele.
Yech'o un chacalbeic, mu me
xach'unic lo'loel mi oy much'utic
chayalbeic ti icalticotic ti chtal
xa ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u
mi oy much'u chayalbeic ti
vo'oticotic icalticotic yeche, ti
ja' yech liyalboticotic Riox ti
yalojique, mu me xach'unic. Ac'u
mi chalic ti vo'oticotic jtacojticotic
tal ti ta alele, ac'u mi chalic ti
jts'ibaojticotic tal ta vune, mu
me xach'unic. Mu me xaxi'ic o
yu'un ma'uc yech. 3 P'ijanic me,
mu me xach'unic lo'loel. Yu'un
ta to sta yora ti ep chicta sbaic
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. Ts'acal to ta xtal jun vinic
ti stuc no'ox tsc'an ich'el ta muq'ue,
ja' ti sc'oplal onox ta x'och ta c'oc'
ta sbatel osile. Mi ic'ot scotol chac
taje, ja'o ta xcha'sut tal ti Cajvaltic
Jesuse. 4 Ti vinic chcale chopol chil
mi quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, mi
santoetic, mi c'usitic yan, yu'un
stuc no'ox tsc'an ich'el ta muc'. Ch-
och chotluc ta yut muc'ta templo
ta Jerusalén yo' bu sc'oplal ch-ich'e
ta muc' ti Cajvaltique. Ja' tsp'is sba
ta Riox stuc ti vinique.
5 Na'ic me ti yech onox lacalbeic
ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique.
6 Li vo'oxuque ana'ojic much'u
spajesoj ti mu to bu chtal taj vinic
chcale. Ti c'alal sta yorae, ta xtal.
7-8 Lavie mu xquiltic c'u x'elan ta
socbe sjol crixchanoetic ti pucuje.
Ja'to ti c'alal xbat ti much'u spajesoj
ti vinic ti stuc tsc'an ich'el ta
muq'ue, ja'to ta xtal spas mantal
jayibuc c'ac'al. Ti c'alal xtal xchi'uc
xojobal ti Cajvaltic Jesucristoe, ta
jvuch'tael no'ox ta smil. 9 Ti chtal
taj vinic chcale, ja' ta smantal ti
Satanase. Ta syu'el pucuj ta spas c'u
spas. Xu' tspas scotol ti c'alal xtale.
Chac' iluc ti oy slequilal syu'elale
pero jlo'lovanej no'ox. 10 Yu'un ep ti
c'usitic chac' iluque, ja' chlo'loatic o
ti much'utic ta x'ochic onox ta c'oc'
ta sbatel osile. Ti ch-ochic ta c'oc'
ta sbatel osile, yu'un mu xch'unic
ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti
ja' chba xchi'inic o sbatel osil ta
vinajel ti xch'unicuque. 11 Ta x'ac'bat
xa xch'unic lo'loel yu'un ti Rioxe,
ja' ti mu sc'an xich'ic ta muq'ue.
Yech'o ti ja' ac'u xch'unic li lo'loele.
12 Yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta
sbatel osil scotol ti much'utic muc
xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti
Rioxe. Yu'un ja' lec iya'iic spasel li
c'usitic chopole.

Ja' li' yaloj ti “st'ujojoxuc onox Riox ti chba achi'inic ta sbatel osile”, xi ti Pabloe

13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, sc'anojoxuc
ti Cajvaltique. Ja' tsc'an ti “colaval”
chcuticotic scotol c'ac'al ti Rioxe
yu'un st'ujojoxuc onox ti c'alal
ch'abal to'ox li vinajel balamile ti
chba achi'inic ta sbatel osile. Ti
islecubtas avo'onic ti Ch'ul Espíritue,
ti ach'unic ti yech ti c'usi yaloj ti
Rioxe, yech'o un chba achi'inic ta
sbatel osil. 14 Yech'o ti layiq'uic ti
Rioxe ti c'alal lacalbeic ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesucristoe, ja' yo' xaco'olajic o
xchi'uque.
15 Yech'o un vo'otic ti jchi'il jbatic
ta xch'unel li sc'op Rioxe, sjunul
me avo'onic ich'ic ta muc'. Mu
me xch'ay xava'iic ti c'u x'elan
lajchanubtasticotique, xchi'uc ti
c'usi lacalbeticotic tal ta vune. 16 Ti
Cajvaltic Jesucristoe xchi'uc ti
Jtotic Riox ta vinajele sc'anojotic
tajmec. Spatoj co'ontic yu'un
yaloj ti ta slequil no'ox yo'on chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osile. 17 Yech'o
ti ta jc'anbeticotic ti ac'u stsatsubtas
avo'onic ta yalel ta spasel scotol li
c'usitic leque.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti tsc'an c'oponbel Rioxe yo' xp'olic o ti much'utic ta xch'unic li sc'op Rioxe

3 Ja' xa no'ox chacalbeic ti
c'oponboticotic Rioxe yo'
xp'olic o ta ora ti much'utic ta
xch'unic li sc'op Rioxe, yo' xich'ic
o ta muc' ti Rioxe chac c'u cha'al
avich'ojic ta muc' li vo'oxuque.
2 C'oponic Riox noxtoc yo' mu
xispajesoticotic o ti much'utic
chopol sjolique ti mu sc'anic xvinaj
sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse. Yu'un
mu scotoluc crixchano ta xch'unic
li sc'op Rioxe. 3 Ti Cajvaltique ta
onox stsatsubtas avo'onic, ta onox
xaxchabiic yo' mu xcuch o yu'un
ti pucuje yu'un yech yaloj. 4 Jpatoj
co'onticotic ti yolel chapasic ti
c'usitic icalticotic comele yu'un ja'
chascoltaic ti Cajvaltique. Jpatoj
co'onticotic noxtoc ti chach'unic ti
c'usitic yan chacalbeticotique. 5 Ta
jc'anbeticotic ti Cajvaltic Jesuse ti
mu me xch'ay ta ajolic ti sc'anojoxuc
ti Rioxe, yo' xcuch o avu'unic scotol
li ilbajinele chac c'u cha'al icuch
yu'un ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti persa chi'abtejotique

6 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, xu' chacalbeic
jp'eluc mantal yu'un ja' yech
tsc'an ti Cajvaltique. Ti much'u
xch'unoj li sc'op Rioxe, mi ch'aj ta
abtele, mu me xachi'inic, mu me
xac'uxubinic. Yu'un mu xch'un ti
lacalbeic ti tsc'an cha'abtejique.
7 Ana'ojic c'u x'elan ijpasticotic ti
c'alal li'oticotic ta ateclumalique.
Avilic ti li'abtejoticotique, ti muc
bu ch'ajoticotique. Tsc'an ti ja'
yechoxuque. 8 Mu ta matanaluc
lajc'anbeic jve'elticotic; ijmanticotic.
Ta c'ac'al ac'ubal ch'abal xocobel
cu'unticotic. Icalticotic sc'op
Riox, li'abtejoticotic yu'un mu
jc'an xcac'ticotic avocolic yu'un
ti jve'elticotique. 9 Ac'u mi yech
sc'oplal ti chamac'linoticotique pero
mu jc'anticotic yech. Li'abtejoticotic
yo' xachanic o ti persa cha'abtejic

uque. [10] Ti c'alal li'oticotic ta
ateclumalique, ja' onox yech
icalticotic: “Ti much'u ch'aj ta abtele,
mu ya'uc ve'uc”, xichioticotic.
[11] Yu'un ca'yojticotic ti oy jayvo' li'
achi'uquic ti ch'ajic ta abtele. Ja'
no'ox ta yo'onic slo'iltael xchi'ilic.
[12] Ti much'utic yech tspasique xu'
xcalbeticotic jp'eluc mantal yu'un ja'
yech tsc'an ti Cajvaltic Jesucristoe.
Ta xcalbeticotic ti ac'u abtejicuque
yo' x'ayan o c'usuc yu'unique.
[13] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, mu me
xtavan xava'iic spasel li c'usitic
leque. [14] Mi oy much'u mu xch'un
li c'usi lacalbeic tal ta vune, mu
me xavaq'uic ochuc ta templo
yo' xq'uexav oe. [15] Pero mu me
xacrontainic o. “Mu xapas yech
chac le'e”, utic yu'un achi'il abaic ta
xch'unel li sc'op Rioxe.
[16] Ti Cajvaltic Jesucristoe tspas ta
jun co'ontic. Yech'o un ac'u spas ta
jun avo'onic scotol c'ac'al yo' xcuch
o ayu'unic ti c'usuc no'ox paltail
chataique. Ac'u xchi'inoxuc o ti
Cajvaltique.
[17] Vo'on Pabloon chacalbeic ti
chabanicoxuque. Lajts'ibabeic ta
jc'ob jtuc li jayp'el li'i. Ja' yech ta
jts'iba ta scotol jvun yo' xvinaj o ti
ja' jvune. [18] Ac'u yac'boxuc crasia
acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.

LI'I JA' PRIMERO SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI TIMOTEOE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon
ti Jesucristoe. Ja' ta smantal
Riox ti li'oche, ja' ti lispojotic
xa yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta
sbatel osile. Ja' ta smantal noxtoc
ti Cajvaltic Jesucristoe ti li'oche,
ja' ti jpatoj o co'ontic ti chiyic'otic
ochel ta vinajele. 2 Timoteo,
chajc'opon ta vun. Yu'un ach'un
li sc'op Rioxe ti c'alal lacalbee,
yech'o un co'ol xchi'uc jch'amalot
chca'i. Ac'u yac'bot crasia ti Jtotic
Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ac'u xc'uxubinot. Junuc
me avo'on, mu me c'usi xal avo'on.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Timoteoe ti ac'u spajes ti much'utic yan o c'usi ta xchanubtasvanic oe

3-4 Ti c'alal libat ta Macedoniae,
lacalbe ti li' chacom ta Efesoe, ja'
ti oy jayvo' chalic li sc'op Rioxe ti
ma'uc yech chalic chac c'u cha'al
chcaltique. Lacalbe comel noxtoc
ti chavalbe ti mu me scapic ta
yan lo'il li sc'op Rioxe, ti mu me
snopilan ta sjol stuquic ti c'u
x'elan i'ech'ic ti vo'ne moletique, ti
jchi'ilticotic ta israelal ti tsacal sbiic
ta sc'op Rioxe. Le'e mu xlaj ta alel.
Yech no'ox ti x'elan chalulanique;
ma'uc chich'ic o ta muc' Cajvaltic
Jesucristo ti much'utic cha'iique.
Yech'o un pajeso, mu ya'uc yalic
yech.
5 Li chcaltic vo'otique, ja' yo'
xc'anvanic oe, yo' mu sliquesic
o c'ope. Mi chic'anvanotique, ja'
chvinaj o ti lec co'ontique, ti lec
c'usi ta jpastique. Ja' chvinaj o
ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic
ti Cajvaltic Jesucristoe yo' xba
jchi'intic o ta sbatel osile. 6 Yu'un oy
much'utic iyicta sbaic ta xch'unel
ti tsc'an chic'anvanotique, ti tsc'an
ta jpastic li c'usitic leque, ti tsc'an
jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti
Jesucristoe yo' xba jchi'intic o ta
sbatel osile. Mu xa c'u stu cha'iic.
7 Ti yalojique, ta xchanubtasvanic
ta smantal Riox ti sts'ibaoj comel
ti Moisese pero yech no'ox, yu'un
mu xich'beic smelol ti c'usi
chalique. Mu xa'ibeic smelol
noxtoc li smantaltac Rioxe ti ta
xchanubtasvanic oe.
8 Li vo'otique jna'ojtic ti chtun
li smantaltac Rioxe ja' yo' xilic o
ti oy smulic ti much'utic chopol
c'usi tspasique. 9 Li smantaltac
Rioxe ma'uc scuenta ti much'utic
lec c'usitic tspasique. Yu'un ti oy

li smantaltac Rioxe, ja' scuenta ti
much'utic ja' no'ox tspasic ti c'usitic
chal yo'onique, xchi'uc ti much'utic
mu xch'unic mantale yu'un chalic
ti sna'ique, xchi'uc ti much'utic mu
xich'ic ta muc' ti Rioxe ti stoyoj
sbaic ta stojole, xchi'uc ti much'utic
ta smil stote, ta smil sme'e, ac'u mi
yan xchi'iltac. 10 Xchi'uc ti much'utic
tsa' yantsique, xchi'uc ti much'utic
tsa' yajmulique, xchi'uc ti much'utic
ta xchi'in sbaic ta vinicale, xchi'uc
ti much'utic ta xchi'in sbaic
ta antsile, xchi'uc ti much'utic
chelc'anic crixchanoe, xchi'uc li
jnopc'opetique, xchi'uc ti much'utic
ma'uc yech ta spasic chac c'u cha'al
chal li sc'op Rioxe. 11 Li sc'op Rioxe
ja' liyac'be jcuentain ti Rioxe ti toj
lec yo'one. Yu'un ja' chiyalbotic ti
ta slequil no'ox yo'on chicuxiotic ta
sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti it'uje yu'un Rioxe ti Pabloe ti chal a'yuc ti c'usi yaloje

12 Coliyal ti Cajvaltic Jesucristoe
ti chiscolta ta yalel a'yuc ti c'usi
yaloje. Yiloj ti sjunul co'on quich'oj
ta muq'ue, yech'o ti list'uje yu'un
ta xcal a'yuc ti c'usi yaloje. 13 Ti
vo'nee muc xquich' ta muc', ijtoy
jba. Chopol c'usi ijp'is o. Iquilbajin
ti much'utic yich'ojic ta muq'ue. Ti
Cajvaltic Jesucristoe lixc'uxubin
yu'un mu to'ox jna'be smelol, yu'un
mu to'ox bu jch'unoj ti ja' istoj
jmultique. 14 Ac'u mi chopol ti
c'usi ijpase, ti Cajvaltic Jesucristoe
lixc'uxubin. Liyac'be jch'un ti ja'
listojbe jmule. Liscolta yech'o ti
chic'anvane.
15 Ti i'ay li' ta sba balamil ti
Jesucristoe, ay spojotic jcotoltic,
vo'otic ti jmulavilotique, yo' mu
xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile.
Ac'u xch'un scotol crixchanoetic
ti ay spojotique yu'un melel,
mu nopbil c'opuc. Vo'on ti más
jmulavilon chca'ie; ja' mu sta yech
li yane. 16 Yu'un ti lixc'uxubin ti
Jesucristoe, vo'on ba'yi icac' iluc ti
chists'icbotic jboliltique, ti mu ta
orauc chiyac'botic casticoe. Xvinaj
ti sc'anojotique. Vo'on seña lic'ot ti
much'uuc no'ox xu' chcuxi ta sbatel
osil mi chich' ta muc' ti Jesucristoe.
17 Yech'o ti ja' chquich'tic ta muc'
ta sbatel osil ti Rioxe. Yu'un ja'
tspas mantal ta sbatel osil. Cuxul
o ta sbatel osil. Lavie mu xquiltic.
Stuc no'ox Riox, stuc no'ox p'ij. Ja'
ch'unbil smantal ta sbatel osil. Toj
lec ti ja' yech chc'ote.
18 Timoteo, ti co'ol xchi'uc jch'amalot
chca'ie, lacalbe xa ti c'usi chapase. Ti
c'alal mu to'ox chatun yu'un ti Rioxe,
ti much'utic iyulesbat ta sjolic yu'un ti
Rioxe iyalic onox c'u x'elan chatun ta
ts'acal, ti vo'ot chapajes ti much'utic
ma'uc yech ti c'usitic chalique. Yech'o
un pajeso. 19 J'ech'el xavich' ta muc' ti
Cajvaltique, alo me ti c'usi yaloje yo'
xana' o ti lec chayile. Yu'un oy jlom
iya'i sbaic ti chopol ch-ileic yu'un ti
Rioxe, pero muc xicta o sbaic ti x'elan
chalique, ja' iyicta sbaic ta xch'unel
li sc'op Rioxe. 20 Ja' yech ispas ti
Imeneoe xchi'uc ti Alejandroe. Le'e "ba
pasic c'usi tsc'an ti Satanase", xcutic
yo' x'ilbajinatic oe, yo' xul o ta sjolic ti
chopol ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an ta jc'oponbetic Rioxe

2 Ba'yi chacalbe ti tsc'an
chac'oponbeic Riox scotol

li crixchanoetique c'alal chatsob
abaique yo' xch'unic o li sc'op
Rioxe. “Colaval, Cajval, ti ja'
chac'an ti chcuxiic ta sbatel osil
scotol li crixchanoetique”, xavutic.
2 Tsc'an chac'oponbeic Riox noxtoc
li preserenteetique xchi'uc li
jmeltsanejc'opetique yo' lec xbat
o yu'unic li yabtelique, yo' mu
xlic o c'ope, yo' jun o co'ontic ta
jpastic ti c'usitic tsc'an ti Rioxe,
yo' lec xbat o jc'oplaltic yu'un ti
much'utic mu to ta xch'unic li
sc'op Rioxe. 3 Yu'un ja' yech tsc'an
ti Rioxe. Mi yech ta jpastique, jun
yo'on cu'untic. Yu'un ja' lispojotic
yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel
osile. 4 Yu'un ja' tsc'an ti chcuxiic ta
sbatel osil scotol li crixchanoetique,
ti ac'u xch'unic ti c'usi yaloje
yu'un yech. 5 Yu'un jun no'ox ti
Cajvaltique. Jun no'ox cajc'opojeltic
ti lec chiyilotic o ti Rioxe, ja' ti
Jesucristoe, ti co'ol crixchanootic
jchi'uctique. 6 Yu'un ja' iyac' sba
ta milel ta scoj jmultic jcotoltic
yo' xu' xicuxiotic o ta sbatel osil
li vo'otique. Iyac' xa iluc ti ic'ot xa
yora ti sc'oplal onox ta stoj jmultic
ti Rioxe. 7 Yech'o ti yaj'apoxtolon ti
Cajvaltic Jesucristoe yu'un chcal
a'yuc ti ja' istoj jmultique. Yech ti ja'
yaj'apoxtolone, muc bu ta jnop c'op.
Ja' cabtel ta jchanubtas li much'utic
ma'uc j'israele. Ta xcalbeic ti
ac'u xch'unic ti ja' istoj jmultic ti
Jesucristoe yu'un yech. Mu nopbil
c'opuc.

8 Ja' ta jc'an ti viniquetic ta
sc'oponic Riox ta temploetique.
C'alal ta sc'oponic Rioxe, junuc
me yo'onic, lecuc me yo'onic, mu
me ja'uc o capem, mu me ja'uc o
c'usi chopol ta snopic. 9 Ja' no'ox
yech li antsetic uque, leclec no'ox
me sts'acubtas sbaic yo' mu stoy
o sbaique. Lecuc me yo'onic. Ja'
no'ox yech leclec no'ox me xac'
spech' sjolic. Mu me ya'uc smanic
nats'il, mi c'u'ul, ti toyolic stojole
naca me stoy o sbaic. Yu'un ma'uc
to yech chvinaj o ti lec yo'onique.
10 Ja' tsc'an ti lec c'usi tspasique yo'
xvinaj o ti lec yo'onique. Yechicuc
me li antsetique ti xch'unojic li
sc'op Rioxe. 11 Mu me xc'opoj
antsetic, ac'u no'ox ya'iic sc'op
Riox. 12 Li antsetique mu jc'an ti
ja' ta xchanubtasic li viniquetique.
Mu jc'an ti ja' tspasic ta mantal li
viniquetique. Ch'aniicuc me, mu
me xc'opojic. 13 Yu'un ja' ba'yi ipase
yu'un Riox ti Adane; ja' ts'acal to
ipase ti Evae. 14 Ma'uc ba'yi ixch'un
lo'loel ti Adane, ja' ba'yi ixch'un
lo'loel ti antse. Ja' ista o smul ti
muc xch'unbe smantal ti Rioxe.
15 Ac'u mi abol sbaic c'alal chcolic
ta alajele, pero chcolic onox mi
ta xch'unic ti chcoltaatic yu'un ti
Cajvaltique, mi chc'uxubinvanique,
mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltique,
mi lec tsnopic ti c'usitic tspasique.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe

3 Ti much'u tsc'an ch-och ta
jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe,
lec ti c'usi tsc'an tspase. 2 Ti much'u
ch-oche persa lec sc'oplal yu'un
scotolic. Tsc'an ti jun no'ox yajnil
yich'oj ta muq'ue, lec tsnop ti c'usi
ta spase, lec srazón, lec xc'opoj.
Chic' ochel crixchanoetic ta sna.
Lec ta xchanubtasvan. 3 Mu xyacub,

mu xmajvan, mu xpich' yo'on
taq'uin. Chc'uxubinvan, mu sliques
c'op. 4 Ja' ti much'u lec sna' spasel
mantal ta snae, ti lec sna' spas ta
mantal li xch'amaltaque, ti ch'unbil
smantal yu'un li xch'amaltaque.
5 Yu'un ti much'u mu sna' spas
mantal ta snae, ti mu sna' spas ta
mantal li xch'amaltaque, ja' no'ox
yech mu spas yu'un ta mantal
xch'amaltac ti Rioxe. 6 Mu me x'och
ti much'u ach' to ixch'un li sc'op
Rioxe naca me stoy o sba. Mi istoy
sbae, co'ol chba yich' castico xchi'uc
ti pucuje. 7 Ti much'u ch-oche ja'
tsc'an ti lec x'ile yu'un ti much'utic
mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Yan
mi chopol ch-ilee, yic'al xlo'loat
yu'un ti pucuje.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti much'utic tscuentainic ti c'usitic chich' aq'uele

8 Ja' no'ox yech noxtoc ti much'utic
ta scuentainic ti c'usitic chaq'uic li
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe,
ja' tsc'an ti lec li c'usitic tspasique,
ti yech li c'usitic chalique. Mu
xyacubic, mu xpich' yo'onic taq'uin.
9 Tsc'an ti sjunul yo'on xch'unojic
ti c'usi liyalbotic xa ti Rioxe. Cha'i
sbaic noxtoc ti ch'abal smulique.
10 Ja' tsc'an ti ba'yi chvinaj mi lec
li c'usitic tspasique chac c'u cha'al
li jchanubtasvanejetique. Mi leque,
xu' x'ochic ta scuentainel ti c'usitic
chaq'uic li much'utic xch'unojic
li sc'op Rioxe. 11 Ja' no'ox yech
li antsetique ti ta xt'ujeique ti
chtunic yu'un ti Rioxe, ja' tsc'an ti
lec li c'usitic tspasique, mu slo'ilta
xchi'ilic, tsnopic lec ti c'usitic
tspasique, sjunul yo'on tspasic ti
c'usi ta xtunic oe. 12 Ti much'utic ta
scuentainic ti c'usitic chich' aq'uele,
tsc'an ti jun no'ox yajnilic yich'ojic
ta muq'ue, ti lec sna'ic spasel ta
mantal xch'amalique xchi'uc ti
jayvo' crixchanoetic tey ta snaique.
13 Mi lec tsq'uelic ti c'usitic chac'
ti much'utic xch'unojic li sc'op
Rioxe, ja' ch-ich'eic o ta muc'. Más
to ta stsatsub yo'onic yu'un chilic
c'u x'elan ta xcoltaatic yu'un ti
Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti c'usi no'ox tsc'an ta jch'untique

14-15 Co'onuc tal jq'uelot, pero
mi muc xital ta orae, chajts'ibabe
c'u x'elan tsc'an chatun yu'un Riox
yo' bu ta stsob sbaic li much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe. Yu'un co'ol
yic'ojotic ti Rioxe ti cuxul ta sbatel
osile. Ja' chac c'u cha'al li nae ti ja'
va'al o li yoyale, ja' yechotic ya'el
uc. Yu'un jch'unojtic li sc'op Rioxe,
yech'o ti mu xch'ay ti c'usi yaloje. Ti
c'usi yaloje, yech. 16 Toj lec ti c'usi
yalojbotic ti Rioxe ti jch'unojtic xae
ti i'ay li' ta sba balamil ti Rioxe,
ti i'ayan chac c'u cha'al li vo'otique.
Ivinaj ti lec tajmec yo'one yu'un
icha'cuxesat.
I'ile yu'un anjeletic ti icha'cuxie.
I'albat xa li crixchanoetic ta
sjunlej balamile.
Quich'ojtic xa ta muc' vo'otic ti
jch'unojtique.
Isut ech'el ta vinajel, tey xa
tspas mantal.

Ja' li' yaloj ti ta sta yora ti oy much'utic chicta sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe

4 Ti Ch'ul Espíritue isyules xa
ta joltic ti oy much'utic chicta

sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti
c'alal mu to'ox ta xcha'sut tal ti
Jesucristoe. Ja' chlic xch'unic ti
c'usitic chalic ti jlo'lovanejetique
ti ta xchanubtasatic yu'un ti
pucujetique. [2]Ti much'utic ta
xchanubtasatic yu'un ti pucujetique,
ta xlo'lovanic, ta snopic c'op.
Nopem xa'iic spasel li c'usitic
chopole. Mu xa xa'i sbaic mi chopol
li c'usitic tspasique chac c'u cha'al
mu xa'i mi chpicbat sc'aq'uemal ti
much'u c'aq'ueme. [3]Chalic ti mu xu'
xinupunotique. Chalic ti oy ve'lil
mu xu' jlajestique. Pero yaloj onox
Riox ti xu' xinupunotique. Scotol
li ve'lile Riox yac'oj, xu' jlajestic.
Ja' no'ox tsc'an "colaval" chcutic ti
Rioxe ti c'alal chive'otique, vo'otic
ti quich'ojtic ta muq'ue, yu'un
jna'ojtic ti yech yaloje. [4]Li c'usitic
yac'oj ti Rioxe lec scotol, yech'o ti
chopol mi ta jp'ajtique. Ja' no'ox
tsc'an "colaval" chcutic ti Rioxe ti
c'alal chive'otique. [5]Yaloj Riox ti lec
scotole, yech'o ti xu' jlajestic scotole
yu'un "colaval" chcutic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti much'utic lec chtunic yu'un ti Jesucristoe

[6]Mi yech chachanubtas li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
lec chatun yu'un ti Jesucristoe. Ja'
chvinaj o ti ach'unoj ti c'usitic yaloj
Riox ti ja' ta jch'untic jcotoltique, ti
muc bu ch'ayem ta ajol ti c'u x'elan
lachanubtasate. [7]Mu me xach'un
ti vo'ne lo'ile ti scuenta no'ox sba
balamile, ti ch'abal smelole. Ja'
tsc'an chach'un ti c'usi chayalbe ti
Rioxe yo' xnop o xava'i xch'unele. Ja'
chac c'u cha'al ti much'u ta snopes
yoc ta anile yu'un ja' tsc'an ti mu
xlub c'alal ch-anilaje, yo' xcuch o
yu'une. [8]Ti much'u ta snopes yoc
ta anile ja' no'ox chtun ti c'u sjalil
cuxule. Yan mi ja' ta jch'untic c'usi
chiyalbotic ti Rioxe, chtun ti c'u
sjalil cuxulotique, chtun ta sbatel
osil noxtoc. [9]Li c'op li'i yech. Ac'u
jch'untic jcotoltic. [10]Vo'otic ti
quich'ojtic ta muc' ti Riox cuxul
ta sbatel osile, jna'ojtic ti chba
jchi'intic ta sbatel osile, yech'o ti
chcac' jvocoltic ta yalel a'yuc li
sc'ope. Yu'un istojbe smul scotol
crixchanoetic. Pero ja' no'ox ti
much'utic ta xch'unic ti itojbat xa
smulique chba xchi'inic ta sbatel
osil.

[11]Ti x'elan lacalbee, ja' me yech
xachanubtas li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe. [12]Ac'u mi
oy much'u chaslaban ti cremot
toe, mu me xaxi' o. Vo'ot chavac'be
yil ti lec ac'u c'opojicuque, ti
ac'u spasic li c'usi leque, ti ac'u
c'anvanicuque, ti j'ech'el ac'u
xch'unic ti chcoltaatic yu'un ti
Cajvaltique, ti ja' ac'u snopic li
c'usitic naca leque. [13]Vo'ot chaval
a'yuc sc'op Riox, chaloq'uesbe
smelol. Ja' me yech xapasulan ti
c'u cha'al xiyul o li'toe. [14]Mu me
xavicta aba ta xchanubtasel li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
Yu'un ja' sc'oplal chatun o ti c'alal
icac' jc'obticotic ta ajol xchi'uc li
jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe.

[15]Sjunul me avo'on xapas li c'usi
lacalbee, mu me xavicta aba. Ja'
chil o scotolic ti yantic xa lec c'usi
chapase. [16]P'ijan me, mu me soc
avu'un smelol c'usi yaloj ti Rioxe.
Nopo me lec ti c'usi chavale. Mi
yech chapase, chacuxi ta sbatel

osil. Ja' no'ox yech ta xcuxiic uc
ti much'utic ta xch'unic li c'usi
chavale.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ti co'olco'ol ta jc'uxubin jbatique

5 Mi oy bu ista smul junuc
li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe, mu me xavut. Tuc'
me xavalbe mantal. Mi mol xae,
c'opono chac c'u cha'al xac'opon
atot. Mi crem toe, c'opono chac
c'u cha'al xac'opon avits'in. [2]Mi
me'el xae, c'opono chac c'u cha'al
xac'opon ame'. Mi tseb toe, c'opono
chac c'u cha'al xac'opon atsebal.
Mu me c'usi chopol xanop ti c'alal
chavalbe mantal li tsebetique.
[3]Li me'anal antsetique, mi mu xa
much'u oy yu'une, ac'u xc'uxubinel
yu'un li much'utic xch'unojic li
sc'op Rioxe. [4]Ti bu oy yoltaque,
ac'u xc'uxubinel yu'un yoltac. Mi
smom xa no'ox oye, ac'u xc'uxubinel
yu'un smom. Ac'u spaquic ti c'u
x'elan its'itesatic yu'un ti stot sme'e.
Yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe. Mi
yech ta spasique, lec chil ti Rioxe.
[5]Li me'anal antsetique ti mu xa
much'u oy yu'une, ja' spatoj o
yo'onic ti chba xchi'inic ti Rioxe. Ta
sc'oponic Riox ta c'ac'al ac'ubal. Ti
much'utic yeche ac'u xc'uxubinel
yu'un li much'utic xch'unojic li sc'op
Rioxe. [6]Pero li me'anal antsetique
ti ja' no'ox tspasic li c'usitic chal
yo'onique, mu xac'uxubinic yu'un
mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. [7]Ti c'usi
lacalbee, albo me li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe yo' mu sta
o smulique, yo' lec o sc'oplalique.
[8]Tsc'an ta jc'uxubin jtot jme'tic
xchi'uc ti much'utic jchi'iltique. Ja'
persa ta jc'uxubintic ti much'utic
jun jnatic xchi'uque. Mi mu
jc'uxubintique, yech no'ox chloc' ta
quetic ti quich'ojtic ta muc' ti Rioxe.
Vo'otic más chopolotic; ja' más to yo
jts'uj ti much'utic mu to ta xch'unic
li sc'op Rioxe.
[9]Li me'anal antsetique ti ja'
tspasic c'usi lec chil ti Rioxe, tsacbo
ta vun sbiic ti chmac'linatic yu'un
ti much'utic xch'unojic li sc'op
Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic oy xa
oxvinic (60) sjabilale, ti iyich'ic
ta muc' ti ánima smalalique.
[10]Xchi'uc mi ilbilic ti lec c'usi
spasojique. Mi lec ists'ites yolique,
mi i'otesvan ta snaique, mi iscoltaic
ti much'utic iyotes ta snaique,
lec. Mi ixc'uxubinic ti much'utic
abol sbaique, mi ixc'uxubinic ti
much'utic istaic ilbajinele, mi ja'
ispasic li c'usitic leque, xu' xatsacbe
ta vun sbiic.
[11]Yan li me'anal antsetique ti mu
to sta oxvinic (60) sjabilale, mu
xatsacbe ta vun sbiic. Ac'u mi chalic
ti chtunic yu'un ti Rioxe, ts'acal to
chalic ti mu xu' yu'unique yu'un
tsc'an to chnupunic. [12]Ti much'utic
yeche oy smul ch-ileic yu'un ti
Rioxe, yu'un mu yechuc xalic ti
chtunique. [13]Mi naca no'ox vula'al
tspasic ta jup'ej nae, ta xch'ajubic o.
Ma'uc no'ox ta xch'ajubic o, ch-ochic
ta slo'iltael xchi'ilic ti bu chc'otic
ta vula'ale. C'usuc no'ox lo'ilal ta
stic' sbaic, chtac'avic ta anil ac'u
mi ma'uc ch-albatic. [14]Más lec
nupunicuc li me'anal antsetique ti
mu to sta oxvinic (60) sjabilalique.
Ac'u sts'ites yolic, ac'u stuc'ulan
snaic. Mu me ja'uc no'ox ta smulic
ti chislabanotic ti much'utic

chiscrontainotique. 15 Yu'un oy xa
jlom me'anal antsetic iyicta xa sbaic
ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' xa
ixch'unbeic smantal ti Satanase.
16 Li much'utic xch'unojic li sc'op
Rioxe, mi ants o mi vinic, mi oy
me'anal ants ti ja' xchi'ile, ac'u
xc'uxubin. Mu me ja'uc xac'be
smac'linic li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe yo' ti xu' xa scoltaic o
ti me'anal antsetic ti mu xa much'u
oy yu'unique.
17 Ti much'utic ta xchanubtasvanic
ta sc'op Rioxe ti lec tspasic mantal
ta temploe, ac'u ich'aticuc ta muc'.
Más to ac'u ich'aticuc ta muc' mi
lec xchanubtasvanic ta sc'op Rioxe.
18 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox
chac li'i: “Mu me xavac'be svosal
sni' avacax ti c'alal tstec'ulan trigoe,
ac'u sc'ux”, xi ts'ibabil. Ja' yech
ts'ibabil noxtoc: “Li much'utic ch-
abtejique chich' onox stojolic”, xi
ts'ibabil. Yech'o un ac'u ac'baticuc
ti c'usitic chtun yu'unic ti much'utic
chtunique.
19 Mi oy much'u chal ti oy smul
junuc jchanubtasvaneje, mu me
xach'un ta ora. Ja'to xach'un mi oy
cha'vo' oxvo' rexticoe. 20 Mi yech
ti oy smule, albo mantal ta bail ta
satil yo' xi'ic o li yane, yo' mu sa' o
smulic uque. 21 Ti Rioxe, xchi'uc
ti Cajvaltic Jesucristoe, xchi'uc
ti anjeletic ti st'ujoje, ya'yojic ti
x'elan chajp'ijubtase. Mu me xat'uj
ti much'u chavalbe mantal ta bail
ta satile, co'ol xavalbe. 22 Ti much'u
ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op
Rioxe, ja' tsc'an chaq'uel ba'yi mi lec
ti c'usi tspase, mu me ta orauc xatic'.
Yu'un vo'ot chcom ta aba mi ista
smule. Yech'o un p'ijan me.
23 Jna'oj ti tol chc'uxub ach'ute.
Chopol mi naca vo' chavuch'e. Más
lec uch'an jset'uc ya'lel uva noxtoc
yo' mu másuc xc'uxub o lach'ute.
24 Ti lacalbe ti tsc'an chaq'uel
ba'yi mi lec ti c'usi tspas ti much'u
chatic' ta jchanubtasvaneje, yu'un
oy crixchano xvinaj ta ora ti chopol
c'usi tspase, pero oy mu xvinaj ta
ora, ts'acal to chvinaj. 25 Ja' no'ox
yech noxtoc, oy xvinaj ta ora ti
much'utic lec c'usi tspasique, pero
oy mu xvinaj ta ora. Pero ta onox
xvinaj ta ts'acal.

6 Ti much'utic ochemic ta
mozoile ti xch'unojic li sc'op
Rioxe, ac'u me xch'unbeic smantal
li yajvalique yo' mu soc o sc'oplal
yu'unic ti Rioxe, yo' mu xalic o li
yajvalique ti chopol li sc'op Rioxe.
2 Mi co'ol xch'unojic sc'op Riox
xchi'uc yajvalic li mozoiletique, mu
me snopic ti ja' xa xu' mu xch'unbeic
smantal yu'un ti co'ol xch'unojic li
sc'op Rioxe. Más to ac'u suj sbaic ta
abtel. Co'olco'ol ac'u xc'uxubin sbaic
xchi'uc li yajvalique. Ja' me yech
xachanubtas.

Ja' li' yaloj ti ja' jc'ulejaltic ya'el ti lec xa li co'ontique

3 Mi oy much'u ma'uc yech ta
xchanubtasvan chac c'u cha'al
lacalbee, yu'un muc bu xch'unoj
c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe
ti ja' spas o cu'untic li c'usitic
leque. 4-5 Ti much'utic ma'uc yech
ta xchanubtasvanique yu'un tstoy
no'ox sbaic. Yu'un ta snopic ti stuc
no'ox sna' ti yalojique. Ja' no'ox
lec cha'iic ti xalxalbe sbaic ti
c'usi sc'opique, chit'ixan sbaic. Ti
much'utic mu to ta xch'unic li sc'op

Rioxe ja' yech ta spasic, ja' ti mu
sna'ique. Ti x'elan tspasique, ta
xlic o c'op yu'unic, ta scrontain
o sbaic. Chlic slaban sbaic, chlic
snopbe sba smulic. Ja' no'ox tsc'an
ch-ochic ta jchanubtasvanej yu'un
tsnopic ti tstaic o taq'uine. Tsnopic
ti ja' chc'ulejajic oe. Ti much'utic
yech yo'onique mu me xavac'
chanubtasvanicuc. 6 Li vo'otique
ja' jc'ulejaltic ya'el ti lec xa li
co'ontique, ti jun o co'ontic ti c'u
yepal c'usi oy cu'untique. 7 Ti c'alal
li'ayanotique, me'onotic onox. Ja'
no'ox yech ti c'alal xichamotique,
mu c'usi ta xquich'tic ech'el. 8 Ja'
no'ox mi oy c'usi ta jlajestique, mi
oy jc'u' jpoc'tique, jun o co'ontic.
9 Yan ti much'u tsc'an chc'ulejaje,
ja' xa tsnop c'uxi tspas canal. Ja'
xa no'ox ta yo'on. Ep ti c'usitic
chpich' yo'one. Mu xa c'usi lec tsnop,
chbolib xa o. Ti x'elan tspase, ch-
och ta c'oc' ta sbatel osil. 10 Mi ta
jc'antic tajmec ti oy jtaq'uintique, ep
c'usi chopol chlic jpastic. Oy jayvo'
ti isnopic xa yeche, ja' xa iyictaic
xch'unel li sc'op Rioxe. Abol xa
sbaic tajmec.

Ja' li' yaloj ti "ja' paso li c'usitic leque yo' mu xapas o li c'usitic chopole" xut Timoteo ti Pabloe

11 Scotol li c'usitic lacalbee mu
me xapas yu'un avich'oj xa ta
muc' ti Rioxe. Ja' ac'o ta avo'on
spasel li c'usitic leque, ich'o ta
muc' ti Rioxe. Ch'uno ti chascoltae.
C'anvanan, oyuc slequil avo'on,
mu xatoy aba. 12 Ach'unoj xa ti
chascolta ti Cajvaltique, yech'o
un paso li c'usitic leque yo' mu
xapas o li c'usitic chopole. Ja'
ch'uno ti chacuxi ta sbatel osile. Ti
liyic'otic ti Rioxe, ja' yo' xicuxiotic
o ta sbatel osile. Ti c'alal aval ti
ja' yech ach'unoje, ep much'utic
iya'iic. 13 Ti Rioxe ti yac'oj scotol li
c'usitic cuxajtic li' ta sba balamile
xchi'uc li vo'otique, ya'yoj ti x'elan
chacalbe lavie. Ja' no'ox yech ya'yoj
ti Jesucristoe ti lec smelol itac'av
ti c'alal imeltsanbat sc'oplal yu'un
ti Poncio Pilatoe. 14 Ta sjunul me
avo'on xapas li c'usi iyac' apas
ti Rioxe. Mu me xapas li c'usitic
chopole. Mu me soc sc'oplal avu'un
ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' me
yech xapas ti c'u cha'al sut o tal
ti Cajvaltic Jesucristoe. 15 Ti c'usi
ora snopoj ti Rioxe ta stac sutel
tal ti Jesucristoe. Ti Rioxe stuc
no'ox oy syu'el. Ja' totil yu'un
scotol preserenteetic xchi'uc scotol
jyu'eletic. Ti Rioxe muc much'u
xco'olaj o. 16 Mu sna' xcham. Stuc
no'ox oy xojobal yech'o ti muc
much'u xu' xnopoje. Muc much'u
yiloj. Yu'un mu xquiltic. Ja'
chquich'tic ta muc' ta sbatel osil.
Stuc tspas mantal ta sbatel osil. Toj
lec ti ja' yech chc'ote.
17 Li jc'ulejetique ti xch'unojic xa
li sc'op Rioxe, albo ti mu me stoy
sbaique. Mu me spat o yo'onic li
sc'ulejalique. Li jc'ulejaltic li' ta
sba balamile ta onox xlaj. Ja' ac'u
spat o yo'onic ti Rioxe ti cuxul ta
sbatel osile, yu'un ta slequil no'ox
yo'on chiyac'botic li c'usitic ta xtun
cu'untique yo' jun o co'ontique.
18 Albo ya'iic ti ja' ac'u spasic li
c'usitic leque. Ja' sc'ulejalic ya'el
li c'usitic lec tspasique. Ac'u
xc'uxubinic ti much'utic ch'abal
c'usuc yu'unique. Ac'u sq'uelanbeic

ti c'usi chtun yu'unique. [19]Mi yech
tspasique, ja' chvinaj o ti chba
xchi'inic ti Riox ta vinajele.

**Ja' li' yaloj ti slajeb xa c'usi
iyalbe Timoteo ti Pabloe**

[20]Timoteo, mu me xacap ta yan
o lo'il c'usi yaloj ti Rioxe ti la'ac'bat
avale. Mu me xavich' ta muc' c'usi
chal ti much'utic p'ijic ti yalojique
yu'un scuenta no'ox sba balamil,
mu c'u stu. Mu c'usi lec tsnopic, tey
no'ox xalxalbe sbaic. [21]Oy jayvo'
yech ispasic, iyicta xa sbaic ta
xch'unel li sc'op Rioxe.

Ac'u yac'bot crasia ti Rioxe.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI TIMOTEOE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon
ti Jesucristoe yu'un ja' yech
isc'an ti Rioxe. Yu'un yaloj ti
Rioxe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe.
2 Timoteo, chajc'opon ta vun, vo'ot
ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie
yu'un ach'un li sc'op Rioxe ti
c'alal lacalbee, yech'o ti jc'anojot
tajmeque. Ac'u yac'bot crasia
ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc
ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u
xc'uxubinot. Junuc me avo'on, mu
me c'usi xal avo'on.

Ja' li' yaloj ti "mu me xaq'uexav ta yalel a'yuc c'usi yaloj comel ti Cajvaltic Jesucristoe", xut Timoteo ti Pabloe

3 Ta c'ac'al ac'ubal "colaval" chcut
ti Rioxe ti sjunul avo'on chatun
yu'une. Ja' ti Rioxe ti sjunul
co'on chitun yu'une, ja' chac c'u
cha'al sjunul yo'on itunic ti vo'ne
moletique. 4 Yu'un la'oc' tajmec
ti c'alal lacom atuque, yech'o ti
co'onuc jq'uelote. Mi laquile, jun
co'on. 5 Yu'un sjunul yo'on ixch'unic
sc'op Riox lamuc'tame' Loidae
xchi'uc lame' Eunisee, jna'oj ti ja'
yech ach'unoj uque.
6 Chacalbe noxtoc. Mu me
xavicta0aba ta xchanubtasel li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. Yu'un ja' chatun o yu'un Riox
ti icac' jc'obticotic ta ajol xchi'uc
li jchanubtasvanejetique. Sjunul
me avo'on xatun yu'un ti Cajvaltic
Jesucristoe. 7 Mi chixi'otique, chopol,
yu'un mu Rioxuc chac' li xi'ele.
Ti iyac' jchi'intic Ch'ul Espíritu
ti Rioxe, ja' yo' spas o cu'untic
li c'usitic leque, chic'anvanotic,
oy jrazontic. 8 Yech'o un mu me
xaq'uexav ta yalel a'yuc ti c'usi yaloj
comel ti Cajvaltic Jesucristoe. Mu
me xaq'uexav ta yalel jc'oplal uc
yu'un ja' yech isc'an ti Cajvaltique
ti li'och ta chuquele. Cuchuc avu'un
uc ti ja' ta jtatic o crontainel ti
chcaltic a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Jesucristoe. Ti Rioxe
chiscoltaotic yo' xcuch o cu'untic li
crontainele. 9 Ja' lispojotic yo' mu
xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile.
Ti liyic'otique, ja' yo' xitunotic o
yu'une. Mu'nuc oy c'usi lec ijpastic
ti liyic'otique. Slequil no'ox yo'on
ti lixc'uxubinotique. Ch'abal to'ox
balamil isnop ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Jesucristoe.
10 Lavie isvinajes xa ti Rioxe ti ja'

chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Jesucristoe yu'un istac tal li' ta sba
balamile. Ja' istoj jmultic. Ti istoje,
mu xa xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel
osil. Ay yal ti xu' chba xchi'inic
Riox ta sbatel osil ti much'utic ta
xch'unique.
11 Ti Rioxe liyalbe ti chcalbe
li much'utic ma'uc jurioe ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Jesucristoe. Tacbilon ech'el ti chba
jchanubtase. 12 Ja' ijmulin ti ay cal
a'yuque, yech'o ti abol jba lavie.
Pero mu xiq'uexav o, yu'un jna'oj c'u
x'elan ti Much'u quich'oj ta muq'ue.
Oy syu'el. Jpatoj co'on ti chac'
jcuxlejale ti c'alal sta yora chalbe
bu chbatic ta sbatel osil scotol li
crixchanoetique.
13 Ja' me yech xachanubtasvan
chac c'u cha'al ijchanubtas ava'i
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. Ja' tsc'an ti j'ech'el ach'unoj
li vo'ote ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe,
xchi'uc ti chac'anvane. 14 Mu me
xasocbe smelol c'usi yaloj ti Rioxe
yu'un yech, yu'un ja' layac'be aval
a'yuc. Ja' chascolta ti Ch'ul Espíritu
xchi'inojote yo' jamal xaval o a'yuc
ti c'usi yaloje.
15 Ana'oj xa ti mu xa sc'an
xisq'uelicon scotol ti much'utic
xch'unojic sc'op Riox li' ta estado
Asiae, xchi'uc li Figeloe, xchi'uc li
Ermójenese. 16 Ti jayvo' li' ta sna
ti Onesíforoe, ac'u c'uxubinaticuc
yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe
yu'un ep ta ech'el lispatbe co'on
ti Onesíforoe. Muc xq'uexav o ti
chuculon ta carinae. 17 Ti c'alal iyul
li' ta Romae, lisa' tajmec yo' to c'u
cha'al lista. 18 Yu'un ti lixc'uxubine,
ac'u c'uxubinatuc yu'un ti Cajvaltic
Jesucristoe ti c'alal sta yora chalbe
bu chbatic ta sbatel osil scotol
crixchanoetic ti Cajvaltique. Li vo'ot
uque ana'oj ti liscoltaotic tajmec ti
c'alal li' to'ox jchi'ucot ta Efesoe.

Ja' li' yaloj ti yajsolterootic ya'el ti Jesucristoe

2 Vo'ot ti co'ol xchi'uc jch'amalot
chca'ie, mu me xaxi'. Na'o
me ti ta slequil yo'on chiscoltaotic
ti Jesucristoe. 2 Ti c'u x'elan
ijchanubtas ava'i li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ja' me yech
xachanubtas uc ti much'utic sjunul
yo'on tsc'an chtunic yu'un ti Rioxe.
Ja' ti much'utic xtojob chavil ta
xchanubtasel ti much'utic xch'unojic
li sc'op Rioxe.
3 Li vo'ote cuchuc me avu'un li
crontainele chac c'u cha'al li solteroe
ti chcuch yu'un ac' c'oq'ue yu'un
ta xch'un c'usi chal li yajcapitane.
Ja' no'ox yech li vo'otic uque,
yajsolterootic xa ya'el ti Jesucristoe.
Ja' cajcapitantic yu'un ta jch'untic li
c'usi chale. 4 Li soltero batem ta ac'
c'oq'ue ta xch'unbe smantal ti much'u
itic'on o ta solteroale yu'un ja'
tsc'an ti lec sc'oplale. Mu xu' sa' yan
yabtel. Ja' no'ox yech li vo'otic uque,
yic'ojotic ti Jesucristoe, yech'o un ja'
tsc'an ta jpastic ti c'usi chiyalbotique
mi ta jc'antic ti lec jc'oplaltic yu'une.
5 Ja' chac c'u cha'al ti much'u tsc'an
chcuch yu'un tajimole, ti tsc'an
chich' strofeoe, persa chch'un c'u
x'elan ch-albat smelol li tajimole.
Mi mu xch'une, mu xich' strofeo. Ja'
no'ox yechotic uc, mi mu jch'untic
c'usi chiyalbotic ti Cajvaltique, mu
xquich'tic jmotontic. 6 Li jchabajome,

mi tsc'an ti oy c'usuc yu'une, tsc'an
ti ba'yi ch-abteje. Ja' yechotic uc, mi
sjunul co'ontic ta jpastic c'usi lec
chil ti Cajvaltic Jesucristoe, oy c'usi
chiyac'botic. 7 Nopbo smelol ti c'usi
lacalbee. Ja' chasyulesbe ta ajol c'usi
smelol ti Cajvaltic Jesucristoe.
8 Na'o me ti icha'cuxi loq'uel ta
smuquenal ti Jesucristoe xchi'uc ti
chtal ochuc ta pasmantale yu'un
ja' smom ti preserente David ti ta
vo'nee. Ja' yech chal li sc'op Rioxe
ti chcal a'yuque. 9 Ti ja' yech chcale,
ja' abol o jba. Co'ol xchi'uc li much'u
tsots tajmec smule yu'un chuculon
ta carina. Ac'u mi chuculon li
vo'one, pero li sc'op Rioxe mu xchuc
yu'unic. 10 Yech'o un chcuch cu'un
ti abol jbae. Yu'un ja' ta jc'an ti ch-
ac'bat scuxlejalic ta sbatel osil yu'un
ti Jesucristoe ti much'utic st'ujoj
onox ti Rioxe ti co'ol chibatic ta
slequilal ta sbatel osile.
11 Li c'op li'i, yech:
Mi mu xa bu ta jpastic li c'usitic
chal co'ontique,
mi ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec
chil ti Jesucristoe,
chicuxiotic jchi'uctic ta sbatel
osil.
12 Mi icuch cu'untic ti abol jbatic
ta scuentae,
co'ol ta jpastic mantal jchi'uctic.
Yan mi mu jamluc chcaltic ti
quich'ojtic ta muq'ue,
ja' no'ox yech uc: "Le'e mu
xiyich' ta muc'", xi.
13 Ac'u mi oy bu ta xch'ay ta joltic
baq'uintic yich'el ta muc' li
vo'otique,
pero ti stuque sq'uelojotic o.
Yu'un ja' yech yaloj ti Cajvaltic
Jesucristoe.
Mu sna' xlo'lovan, xi.

Ja' li' yaloj "ja' me xac'an ti lec ac'oplal yu'un ti Rioxe", xut Timoteo ti Pabloe

14 Ti c'usi lacalbee, yulesbo ta
sjol li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe. Albo ya'iic ti ya'yoj ti
Cajvaltic Jesucristoe ti chavalbe
ti ac'u yicta sbaic ta yalel a'yuc li
c'usi ta snop stuquique. Yu'un mu
c'u stu, yech no'ox ta scrontain o
sbaic. Yu'un yic'al xicta sba yu'unic
ti much'utic cha'iique. 15 Li vo'ote
ja' me xac'an ti lec ac'oplal yu'un ti
Rioxe. Lec xavalbe smelol ti c'usi
yaloje yu'un mu nopbil c'opuc. Mi
yech chapase, mu c'usi chaq'uexav
o. 16 Mu me xachan chac c'u cha'al
chal ti much'utic p'ijic ti yalojique.
Le'e scuenta no'ox sba balamil,
yu'un mu c'u stu. Ti much'utic
yech tspasique más to tsoc o sjolic.
17 Li c'usi chalique tsocvan, co'ol
xchi'uc bu xiyayijotic ti yantic
ch-ipaje. Yu'un ja' yech ispasic li
Imeneoe xchi'uc li Filetoe. 18 Iyictaic
xa xch'unel li sc'op Rioxe, yan xa
o c'usi ta snopic. Yu'un chalic ti
cha'cuxiemotic xae. Mu xa c'usi
ta jmalatic ti yalojique. Oy jayvo'
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe
ti yo'onicuc xa xch'unic uque. 19 Ac'u
mi tsc'anic ti ac'u yicta sbaic ti
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe,
pero jmoj sc'oplal ti c'usi yaloj ti
Rioxe. Ti much'utic j'ech'el yich'ojic
ta muq'ue, mu xicta sbaic. Ja' yech
ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ti
Cajvaltique xojtiquin ti much'utic
ch-ich'on o ta muq'ue", xi onox
ts'ibabil. Ja' yech ts'ibabil noxtoc:
"Ti much'utic yich'ojic ta muc' ti

Cajvaltique chictaic spasel li c'usitic chopole”, xi onox ts'ibabil.
20 Li ta jp'ej muc'ta nae mu c'ajomuc no'ox oy plato ti pasbil ta oroe, ti pasbil ta platae. Oy pasbil ta te', oy pasbil ta lum. Li plato pasbil ta oroe xchi'uc ti pasbil ta platae, ja' más tsots sc'oplal chil li yajval nae. Ti pasbil ta te'e xchi'uc ti pasbil ta lume, mu masuc tsots sc'oplal chil. 21 Li vo'otique ja' yech chiyilotic ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti much'utic tsc'an chtunic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe, ac'u sq'uel sbaic, mu me spasic li c'usitic chopole. Mi ja' yechotique, lec jc'oplaltic yu'un ti Cajvaltique, chitunotic yu'un. Spas cu'untic li c'usitic leque.
22 Mu me xanop chac c'u cha'al ta snopic li yan cremotique. Ja' chano chac c'u cha'al li much'utic sjunul yo'on yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' ac'o ta avo'on spasel li c'usitic leque. Ch'uno ti ja' chascolta ti Cajvaltic Jesucristoe. C'anvanan. Mu me xaliques c'op.
23 Mi oy much'utic chasjac'be ti c'usitic mu c'u stue, mu me xatac'be yu'un ana'oj ti yic'al xlic o c'ope.
24-25 Ti much'utic ta xtunic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe ma'uc yabtelic ta sliquesic c'op. Ja' yabtelic ti lec ta sc'oponic scotol li crixchanoetique, ti lec ta xchanubtasvanique, ti tuc' chalbeic c'usi lec ta ch'unel ti much'utic ta xcrontainvanique. Tey chvinaj mi tsyulesbat ta sjolic yu'un Riox mi chictaic li c'usi snopoj stuquique. Mi iyul ta sjolique, chlic xch'unic li sc'op Rioxe. 26 Mi ixch'unique, chul ta sjolic ti teyic to'ox ta sc'ob ti pucuje, ti lo'lobilic to'oxe, ti xch'unojbeic to'ox smantale.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chlic spasic li crixchanoetique ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile

3 Tsc'an chana' noxtoc ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile, ti c'alal po'ot xcha'sut tal ti Jesucristoe, ta xlic jvocoltic vo'otic ti jch'unojtic li sc'op Rioxe. 2 Yu'un stuc xa no'ox ta xc'uxubin sbaic ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox ta yo'onic li staq'uinique. Ta stoy sbaic. Chlabanvanic yu'un mu xa much'u xtaon cha'iic. Mu xch'unbe smantal stot sme'ic. Mu sna' xalic colaval c'alal oy c'usi ch-ac'batique. Mu xch'unic ti oy ti Rioxe, mu c'usi oy xi'elal cha'iic.
3 Muc much'u chc'uxubin. Mi icapique, mu xlaj yo'onic. Tsa'be smul xchi'iltac, tslo'iltaic. Mu xictaic spasel li c'usitic chopole. Pucujic tajmec. Chopol chilic li c'usitic leque. 4 Ta slo'lo xchi'ilic. Mu snopic lec ti c'usi ta spasique. Jtoybailetic tajmec. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique; ma'uc tspasic c'usi lec chil ti Rioxe. 5 Chalic ti xch'unojic li sc'op Rioxe pero mu spasic li c'usi chale.

Ti much'utic ja' yech tspasique, mu me xachi'in. 6 Yu'un chanavic ta naetic li jlome, chalic li c'usi tsnop stuquique, ch-otesatic. Ta slo'loic antsetic ti mu xich' smelolique, ti c'usuc no'ox xch'unique. Ti antsetic le'e ac'u mi sna'ojic ti ep smulique, pero mu xicta sbaic. 7 Ja' lec cha'iic xchanel li c'usitic ach' to cha'iique. Lec cha'iic ti c'usiticuc no'ox lo'ilale.

Yech'o ti mu xch'unic li sc'op Rioxe.
8 Li much'utic tslo'lo li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, mu sc'anic ti
chich'unbatotic li sc'op Riox chcaltic
li vo'otique. Ja' chac c'u cha'al ti
Janese xchi'uc ti Jambrese ti muc
sc'anic ti chch'unbat ti c'usi iyalbe
preserente ta Egipto ti Moisese.
Chalic ti xch'unojique, pero ja'
no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic
chopole. 9 Ta sta yora ti mu xa bu
ch-ich'eic ta muq'ue, yu'un chilic
onox li crixchanoetique ti ma'uc
yech li c'usitic chalique. Ja' chac c'u
cha'al muc x'ich'eic ta muc' ti Janese
xchi'uc ti Jambrese, yu'un iyil ti
crixchanoetique ti ma'uc yech ti
c'usi iyalique.
10 Yan li vo'ote ja' achanoj c'u
x'elan li co'one. Achanoj li c'usi
lichanubtasvan oe. Aviloj ti ja' no'ox
quich'oj ta muc' ti Cajvaltique. Ja'
xa yech ach'unoj chac c'u cha'al
jch'unoje. Ana'oj xa ti muc xquicta
jba ti c'alal lichanubtasvane. Ana'oj
ti c'u x'elan lic'anvane, ti icuch
cu'un scotol ti c'usitic licha'leate.
11 Ana'oj ti icuch cu'un labanele,
ti icuch cu'un ilbajinele. Ana'oj
ti c'usi licha'leat ta Antioquíae,
xchi'uc ta Iconioe, xchi'uc ta
Listrae. Ja' liscolta ti Cajvaltic
Jesuse ti jay'ech'el li'ilbajinate.
12 Ti much'utic ta xtunic yu'un
ti Cajvaltic Jesucristoe ta onox
staic ilbajinel. 13 Yan ti much'utic
chopol c'usi tspasique xchi'uc li
jlo'lovanejetique, más to chlic spasic
li c'usitic chopole. Ta xlo'lovanic
pero lo'lobilic uc.
14 Pero li vo'ote ja' me xapasulan
o li c'usi achanoje, yu'un ana'oj ti
yeche. Ana'oj ti yech c'usi iyalic li
much'utic laxchanubtase. 15 Yu'un
ta abic'tal onox ava'i li sc'op Rioxe
ti ja' chiyalbotic ti mu xa bu chba
quich'tic castico mi iquich'tic ta
muc' ti Jesucristoe. 16 Li sc'op Riox
ts'ibabil comele ja' yaloj stuc ti
Rioxe. Ja' chtun o ti chisyulesbotic
ta joltic li c'usi tsc'an ta jch'untique.
Ja' tsyules ta joltic mi oy jmultique
yo' xquictatic oe. Ja' ta stsatsubtas
co'ontic. Ja' chquiltic o ti c'usi lec
ta pasele. 17 Ja' yo' spas o cu'untic
scotol li c'usitic leque, vo'otic ti
quich'ojtic xa ta muc' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti "alo me a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe", x'utat comel yu'un Pablo ti Timoteoe

4 Ti c'usi chacalbe li'i, ya'yoj
ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristo ti chtal pasvanuc ta
mantale, ti chalbe bu chbatic ta
sbatel osil ti much'utic cuxajtic toe
xchi'uc ti much'utic chamemic xae.
2 Alo me a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe.
Mu me xanop ti oy sc'ac'alile, ti oy
yorail c'usi ora chavale. Ac'u mi
mu sc'an xa'iic pero alo a'yuc. Ta
slequil avo'on xaval li sc'op Rioxe
yo' xch'unic o ti much'utic mu to ta
xch'unique, yo' xicta o sa'el smul ti
much'u staoj smule, yo' más spasic
o scotolic li c'usitic lec chil ti Rioxe.
3 Yu'un ta sta yora ti mu xa sc'an
xa'iic c'usi yaloj ti Rioxe. Ja' no'ox
ta sa'ic li c'usitic lec cha'i stuquique.
Ta sa'ic yan jchanubtasvanejetic yo'
xchanubtasatic o ti c'usitic lec cha'i
stuquique. 4 Ja' chictaic xch'unel li
sc'op Rioxe. Naca lo'il tsc'an cha'iic.
5 Li vo'ote nopo me lec scotol c'ac'al
li c'usi chapase. Ac'u mi abol aba,
ts'ico me. Alo a'yuc c'usi yaloj ti

Rioxe. Tunan yu'un ti Rioxe chac
c'u cha'al snopoj onox ti chatune.
6 Li vo'one po'ot xa xismilic. Lec
mi ja' chilaj o ta milel li sc'op Rioxe.
7 Icuch xa cu'un spasel li c'usitic
leque. Ilaj xa ti c'usi liyac'be jpas
ti Rioxe. Muc xquicta jba ta yich'el
ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. 8 Ti
jtrofeo ta xquich'e tey chabibil, ja'
ti lec co'on ta sbatel osile. Ja' jtojol
ya'el ti litun yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox
yech ti much'utic chtunic yu'un ti
Cajvaltic Jesucristoe, ti smalaojic
ta xtale, ta xich' stojolic ya'el uc,
mu jtucuc no'ox ta xquich'. Co'ol
chiyac'botic ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti c'usi ta xich'be tal Pablo ti Timoteoe

9 Ta jc'an chtal aq'uelon ta ora mi
xu' avu'une. 10 Yu'un iyicta sba ta
yalel a'yuc sc'op Riox ti Demase, ja'
ba sa' li c'usi scuenta sba balamile,
ibat ta Tesalónica. Li Crescentee
ba yal a'yuc sc'op Riox ta estado
Galacia. Li Titoe ba yal a'yuc sc'op
Riox ta estado Dalmacia. 11 Stuc xa
li' jchi'uc li Lucase. Ti c'alal xatale,
ic'o me tal li Marcose, bal xiscolta.
12 Li Tíquicoe ijtac tal li' ta Efesoe.
13 Ti c'alal xatale, ich'bon me tal ti
jpimilc'u'e ti tey ijcomtsan ta sna
Carpo ta Troase. Oy tey libroetic
noxtoc, ich'bon me tal. Tey balbil
vunetic noxtoc ti más chtun cu'une.
Ich'bon me tal ta persa.
14 Li Alejandro jtentaq'uine
liscontrain tajmec. Tey tstojbe Riox
ti c'usi chale. 15 P'ijan me uc yu'un
ta scrontain tajmec li sc'op Riox
chcaltic ech'ele.
16 Ti ta primero to'ox iyal mantal
ti preserentee ti chismeltsanbe ox
jc'oplale, jtuc tey icalbe li c'usi ta
jpase. Muc much'u liscolta yu'un ixi'
scotolic. Tey ch-aq'ueic ta pertonal
yu'un ti Rioxe ti muc xiscoltaique.
17 Ja' no'ox liscolta ti Cajvaltic
Jesuse. Istsatsubtas co'on yech'o
ti jamal ical ti c'usi yaloje. Ep
ma'uc j'israel iya'iic. Ja' lixchabi ti
Cajvaltic Jesucristoe, yech'o ti muc
xismilique. 18 Ja' chiscolta yo' xcuch
o cu'un scotol ti c'usitic chixcha'le
li crixchanoetique. Ja' chixchabi ti
c'u cha'al xi'och o ta vinajel yo' bu
ta spas mantale. Ja' chquich'tic ta
muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech
chc'ote.

Ja' li' yaloj ti i'albat chabanuc ti Timoteoe

19 Chabanuc xavalbe li Priscae
xchi'uc li smalale, ja' li Aquilae.
Chabanuc xavalbe li yajnil ánima
Onesíforoe xchi'uc li xch'amaltaque.
20 Li Erastoe tey icom ta Corinto. Li
Trófimoe tey ijcomtsan ta Mileto
yu'un ip. 21 Ja' ta jc'an ti chtal
aq'uelon ta ora mi xu' avu'une
yo'to mu ch-och corixmatic.
Chabanicot la xal li Eubuloe,
xchi'uc li Pudentee, xchi'uc li Linoe,
xchi'uc li Claudiae, xchi'uc scotol li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
22 Ac'u xchi'inot ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ac'u yac'boxuc crasia
acotolic.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI TITOE

1 Vo'on Pabloon, ta jch'un ti
c'usi chiyalbe ti Rioxe. Ja'
yaj'apoxtolon ti Jesucristoe. Vo'on
list'uj ti chcal a'yuc li c'usi yaloje.
Ja' chcalbe ya'iic li much'utic vo'ne
onox st'ujoj ti Rioxe ti chba xchi'inic
ta sbatel osile, yo' xich'ic o ta muc'
ti Cajvaltic Jesucristoe, yo' spasic
o li c'usitic leque. 2 Ja' onox yech
snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox
li vinajel balamile ti chicuxiotic ta
sbatel osile. Ti Rioxe mu sna' snop
c'op. 3 Sna'oj c'usi ora ta xvinaj ti
c'usi snopoje. Ti c'alal ista yorae,
liyalbe ti chcal a'yuc ti c'usi snopoje.
Ja' ta smantal stuc ti Rioxe, ja' ti
istoj jmultique yo' xba jchi'intic o
ta sbatel osile. 4 Tito, chajc'opon ta
vun, vo'ot ti co'ol xchi'uc jch'amalot
chca'ie yu'un ach'un li sc'op Riox
ti c'alal lacalbee. Ac'u yac'bot
crasia ti Jtotic Riox ta vinajele
xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u
xc'uxubinot. Junuc me avo'on, mu
me c'usi xal avo'on.

Ja' li' yaloj ti tsc'an t'ujbil lec ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe

5 Ti li' laquicta ta Creta balamile,
yu'un ja' chavalbe li much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe ti bu
mu to xa'ibeic smelole. Vo'ot
chat'uj noxtoc ti much'u ta x'och
ta jchanubtasvanej ta sc'op Riox
ta jujun jteclume chac c'u cha'al
lacalbe comele. 6 Ja' me xat'uj ti
much'utic lec c'usitic tspasique, ti
lec sc'oplalique, ti jun no'ox yajnilic
yich'ojic ta muq'ue, ti yich'ojic
ta muc' Cajvaltic Jesús xchi'uc
xch'amalique, ti lec sc'oplalic ti
xch'amalique, ti ta xch'unbeic
smantal stot sme'ique. 7 Ja' yech
tsc'an ti much'utic ta x'ochic ta
jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe
yu'un ja' chalic a'yuc li sc'op Rioxe.
Ti tsc'an ti lec c'usitic tspasique,
ja' yo' mu sa'bat o smulique. Ja'
tsc'an ti mu jtoybailicuque, ti mu
xcapique, ti mu xyacubique, ti mu
sliquesic c'ope, ti mu xpich' yo'onic
taq'uine. 8 Ja' tsc'an ti ch-otesvan
ta snaique, ti chmac'linvanique.
Ja' tsc'an ti lec c'usitic ta snopique.
Más lec mi ja' chat'uj ti much'utic
ba'yi ta snopic lec li c'usi tspasique,
ti yech li c'usi chalique. Ja' tsc'an
ti ja' no'ox ta yo'onic ta spasic li
c'usitic lec chil ti Rioxe, ti yictaojic
xa spasel li c'usitic chopole. 9 Ja'
tsc'an ti j'ech'el xch'unojic o li sc'op

Rioxe ti c'u x'elan ichanubtasatique,
yo' j'ech'el xch'unic o ti much'utic
ta xchanubtasique. Mi oy much'u
chal ti ma'uc yeche, sna'oj xa c'uxi
tstac'be.
10 Ja' yech tsc'an ti chat'uje yu'un
oy jayvo' ti mu xch'unic c'usi chal
li sc'op Rioxe. Sna'ic xa yilel, pero
chlo'lovanic no'ox. Ja' chac c'u
cha'al li jayvo' jchi'iltac ta jurioale
ti tsots sc'oplal cha'iic ti chavich'ic
circuncisión ti yalojique, vo'oxuc
ti ma'uc juriooxuque ti chach'unic
li sc'op Rioxe. 11 Tsc'an pajesel ti
much'utic ja' yech chalique, yu'un
chicta sba yu'unic sjunlejic ta na li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
Yu'un mu xa c'u stu li c'usi chaq'uic
ta chanele, ja' no'ox tsc'an stojolic.
12 Oy to'ox jun vinic li' ta Creta
ti ta más vo'nee, p'ij tajmec. Ja'
yech iyal: “Vo'otic ti li' nacalotic ta
Cretae, naca jnopc'opotic, ja' no'ox
ta co'ontic li jpucujiltique. Ch'ajotic
tajmec ta abtel, ja' ta jc'antic ti
yech no'ox chive'otique”, xi. 13 Yech
ti c'usi iyale. Yech'o un albo ya'iic
ti mu me xch'unic c'usi chal li
crixchanoetique, ti j'ech'el ac'u
xch'unic li sc'op Rioxe. 14 Albo ya'iic
ti mu me ya'uc xch'unic lo'iletic ti
chalic li jchi'iltac ta jurioale. Mu me
ya'uc xch'unic noxtoc ti c'usi chalic
ti much'utic mu xch'unic ti yech ti
c'usi yaloj ti Rioxe.
15 Vo'otic ti lec xa co'ontique, lec
chquiltic scotol li c'usitic ve'lilal
chiyac'botic ti Rioxe. Ch'abal jtosuc
ve'lil ti chisocotic oe. Ti much'utic
chopol sjolique, ti mu xch'unic
li sc'op Rioxe, mu c'usi lec chilic.
Yu'un chopol onox sjolic, yech'o
ti mu sna'ic mi lec, mi chopol li
c'usitic chalique xchi'uc li c'usitic
tspasique. 16 “Quich'oj ta muc'
ti Rioxe”, xiic pero tsnopic. Ja'
chvinaj o ti c'usi tspasique ti muc
bu yich'ojic ta muq'ue. Oy smul
ch-ilatic yu'un ti Rioxe yu'un mu
xch'unic ti c'usi yaloje. Mi jset' mu
spasic li c'usitic leque.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Titoe ti ja' ac'u yal li c'usitic leque ti xco'olaj xchi'uc li sc'op Rioxe

2 Li vo'ote ja' xaval a'yuc li
c'usitic leque ti xco'olaj
xchi'uc li sc'op Rioxe. 2 Albo ya'i
li moletique ti mu xa me ya'uc
yacubicuque. Ac'u yaq'uic iluc li
c'usi leque, ac'u xch'unic c'usi yaloj
ti Rioxe, ac'u c'anvanicuc, ac'u
cuchuc yu'unic li c'usitic chtal ta
stojolique. 3 Albo ya'i noxtoc li
me'eletique ti ac'u spasic li c'usitic
leque. Oyuc me smelol li c'usitic
chalique. Mu me sa'be smul xchi'ilic,
mu xa me ya'uc yacubicuc. Ac'u
yaq'uic iluc li c'usitic leque. 4 Li
me'eletique ac'u xchanubtasic li
antsetique ti ac'u sc'an sbaic xchi'uc
li smalalique, ti ac'u xc'uxubin
yolique. 5 Ac'u yalbe ti ac'u snopic
lec li c'usitic ta spasique, mu me
snopic li c'usitic chopole. Ac'u
xchanubtasic ti ac'u stuc'ulan
snaique, ti lecuc yo'onique, ti ac'u
xch'unbeic smantal li smalalique.
Mi yech tspasique, muc much'u xu'
chal ti chopol li sc'op Rioxe.
6 Albo noxtoc li viniquetique
ti ac'u snopic lec li c'usitic ta
spasique. 7 Ac'bo yil ti lec c'usitic
chapas li vo'ote yo' xchanic o uque.
Lec me xachanubtasvan, lecuc
me smelol li c'usi chavale. 8 Mi

naca lec li c'usi chavale xchi'uc
li c'usi chachanubtasvan oe, muc
much'u xu' tsa' amul. Mi yech ta
jpastique, ja' chq'uexav li much'utic
chiscrontainotique.
9 Albo c'usi lec ta pasel noxtoc
li mozoiletique ti ac'u xch'unbeic
smantal li yajvalique, ti mu me
stac'ulanbeic ti c'usi ch-albatique.
10 Mu me xelc'anbeic c'usuc yu'un
li yajvalique. Ac'u yac'beic yil ti
yich'ojic ta muq'ue, yo' xvinaj o
ti yich'ojic ta muc' ti Rioxe, ja' ti
much'u istoj jmultique yo' xba
jchi'intic o ta sbatel osile.
11 Ja' yech tsc'an ti Rioxe yu'un
iyac' xa quiltic ti sc'anojotic
tajmeque. Iyac' ta milel ti
Xch'amale, ja' itoj o li jmultic ta
jcotoltique. 12 Ti sc'anojotic tajmec ti
Rioxe, ja' chul o ta joltic ti tsc'an ta
xquictatic spasel li c'usitic chopole
xchi'uc li c'usitic chal co'ontique
ti scuenta no'ox sba balamile. Ja'
tsc'an ti ac'u jnoptic lec li c'usitic
ta jpastique. Ja' tsc'an ti naca yech
li c'usi chcaltique. Sjunuluc me
co'ontic ac'u jpastic c'usi lec chil
ti Rioxe ti c'u sjalil li' cuxulotic
ta sba balamile. 13 Yu'un jun
co'ontic jmalaojtic c'usi ora chtal
ti Cajvaltique, ja' ti Jesucristoe ti
istoj jmultique. Ti c'alal xtale, mu
c'u yech o slequil. Ximuyubajotic xa
yu'un ta jq'uelbetic xa sat. 14 Yu'un
ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultic
yo' ti liloc'otic o ta mulile. Ja' xa ta
jpastic ta sjunul co'ontic li c'usitic
leque yu'un xch'amalotic xa.
15 Ja' tsc'an ti yech chavalbee, ti
yech chapatbe yo'onique. Mi oy
much'u mu xch'une, albo smelol
yu'un ja' sva'anojot o ti Rioxe,
yech'o ti xu' xavalbee. Ac'u xchan
scotolic ti yech tsc'an ti Rioxe chac
c'u cha'al chavale.

Ja' li' yaloj ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ch'abal jmultic chiyilotique

3 Albo li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe ti ac'u yich'ic
ta muc' li jyu'eletique xchi'uc
li jmeltsanejc'opetique, ac'u
xch'unbeic smantal. Ta sjunul me
yo'onic xch'unic mi oy c'usi tsc'an
pasele. 2 Albo noxtoc ti mu me
xlo'iltavanique, ti mu me sliquesic
c'ope. Ja' tsc'an ti lec yo'onique.
Mu me st'ujic ti much'u chich'ic ta
muq'ue, ac'u yich'ic ta muc' scotol
crixchanoetic.
3 Yu'un yech to'ox ijpastic ti c'alal
mu to'ox ta jch'untic li sc'op Rioxe. Mu
jna'tic c'usi lec ta nopel, mu jch'untic
mantal, lo'lobilotic to'ox. Ja' ijpastic
ti c'usitic chal co'ontique. Ja' no'ox
ta co'ontic spasel li c'usitic chopole.
Chopol iquiltic li jchi'iltactique,
lic'ac'al-o'ontavanotic. Chopol liyilotic
uc, co'olco'ol ijcapan jbatic. 4-5 Ac'u mi
chopolotic, pero ti Rioxe iyac' quiltic
ti lec yo'one, ti sc'anojotique; istoj
jmultic. Mu'nuc oy c'usi lec ijpastic ti
istoj jmultique; ta slequil no'ox yo'on
lixc'uxubinotic. Lislecubtasbotic
co'ontic ti Ch'ul Espíritue, li'ach'ubotic
xa ya'el yu'un naca xa lec li c'usitic
ta jnoptique. 6 Ti Rioxe j'ech'el
iyac' jchi'intic ti Ch'ul Espíritue
yu'un ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti
Jesucristoe. 7 Ta slequil no'ox yo'on ti
Rioxe ti ch'abal jmultic chiyilotique.
Lavie ja' xa no'ox ta jmalatic ti c'usi
ora chba jchi'intic ta sbatel osile.
8 Ja' yech smelol ti c'usi
lacalbee. Ja' ta jc'an ti chavalbe

li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe yo' spasic o li
c'usitic leque. Mi ja' ta spasic
li c'usitic leque, ta xtunic li' ta
sba balamile. 9 Li vo'ote mi oy
much'u chasjac'be ti c'usitic
mu c'u stue, mu me xatac'be.
Mu me xachiquinta li c'usitic
chal li jchi'iltac ta jurioale ti ja'
no'ox tsnopilanic ti c'u x'elan
i'ech'ic ti vo'ne moletique, ti
tsc'ac'al'o'onta o sbaic ta yalbel
smelol li smantal Riox ti yaloj
comel ti Moisese. Le'e mu c'u
stu.
10 Li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, mi oy much'u ti
yan o c'usi lic yac' ta chanele,
albo j'ech'el cha'ech'eluc ti
chopol ti x'elan tspase. Mi mu
xch'une, mu me xavac' ochuc ta
templo. 11 Ti much'u yech tspase,
ja' no'ox ta yo'on spasel li
c'usitic chopole. Li stuque sna'oj
ti chopol li c'usi tspase.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Titoe ti chba xchi'in sbaic xchi'uc ti Pabloe

12 Oy much'u ta jtac tal. Tey ta
jnop mi ja' ta jtac tal li Artémase, o
mi ja' li Tíquicoe. Ti c'alal xul yo'
bu nacalote, ja' chcom ta aq'uexol.
Li vo'ote cha'abulaj chba jchi'in
jbatic ta jteclum Nicópolis. Yu'un
ijnop ti tey chba ech'uc cu'un li
corixmatique. 13 Ti c'alal xloq'uic
ech'el li Apolose xchi'uc li Zenas
jc'opojele, ac'bo ech'el c'usi chtun
yu'unic ta be. 14 Ja' no'ox yech li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Riox
li'toe, albo ti ac'u spasic li c'usitic
leque. Ac'u scoltaic li much'utic
ch'abal c'usuc yu'unique yo' xvinaj o
ti xch'unojique.
15 Chabanicot la xal li much'utic
li' jchi'uque. Chabanuc xavalbe uc li
much'utic sc'anojoticotique ti co'ol
jch'unojtic sc'op Riox jchi'uctique.
Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti
Rioxe.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI FILEMONE

1 Filemón, vo'ot ti jc'anojoticotique,
ti co'ol chitunotic yu'un ti
Rioxe, chajc'oponticotic tal ta
vun xchi'uc li Timoteoe, vo'on
Pabloon. Li' tiq'uilon ta chuquele
yu'un ja' yech isc'an ti Jesucristoe.
2 Chajc'oponic xchi'uc lavajnil
Apiae, xchi'uc lacrem Arquipoe
ti mu xi' o contrainele, ti yac'oj
to persa chal a'yuc c'usi yaloj ti
Cajvaltic Jesucristoe. Ta jc'oponic
uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti li' tstsob sbaic ta anae.
3 Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic
Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu
me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti sc'anoj Cajvaltic Jesucristo ti Filemone, ti yich'oj ta muq'ue

4-5 Ti ju'ech'el chajc'oponbe
Rioxe, “colaval” chcut ti avich'oj
xa ta muq'ue. Yu'un ica'i ac'oplal ti
ac'anoj ti Cajvaltic Jesuse, ti ac'anoj
noxtoc li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe. 6 Ti chapas li c'usitic
leque, ja' chilic o ti spas yu'unic
uc, lavi co'ol slecubtasoj avo'onic
ti Jesucristoe. 7 Ja' jpatoj o co'on,
ja' jun o co'on tajmec ti ac'anoj li
jchi'iltactique. Lavi ja' yechot li
vo'ote, más sjunul yo'on tspasic c'usi
lec chil ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Filemone ti ac'u xcha'ic' ti smozoe

8 Lavi ac'anoj li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, abulajan
a'ibon li c'usi chacalbee. Lavi chitun
yu'un ti Cristoe, xu' chacalbe jp'eluc
ti paso li c'usi chacalbee yu'un ja'
yech tsc'an ti Rioxe. 9 Pero mu'nuc
chajpas ta mantal, chacalbe no'ox
ti c'uxubajicon ta avo'one, vo'on
Pabloon, molon xa, tiq'uilon ta
chuquel yu'un ja' yech isc'an ti
Jesucristoe. 10 Abulajan c'uxubinbon
lamozo Onésimoe, yu'un co'ol
xchi'uc jch'amal chca'i yu'un vo'on
icalbe sc'op Riox li' ta chuclebale,
ixch'un.
11 Ja' onox amozo, vo'ot amanoj,
pero muc bu lec itun avu'un. Lavie
co'ol xa chtun cu'untic. 12 Chajtacbe
sutel tal. Abulajan ic'bon. Ti c'alal
xaviq'ue, co'ol xchi'uc vo'on avic'on
ya'el. 13 Ti manchuc amanoje, lec ti
li' chixchi'in o ti yechuque. Yu'un
co'ol xchi'uc vo'ot li' chacoltaon ya'el
ti li' tiq'uilon o ta chuquel ti chcal
a'yuc ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel

osil ti Jesucristoe. 14 Pero mu jc'an
jnop jtuc ti li' chixchi'in oe. Mu
jc'an ti ta sujel chavac' scoltaone.
Más lec mi anop atuc ti chavac'
jchi'ine. 15 Ac'u mi vo'ne xa sjatavel
loq'uel ta ana, yu'un nan yech isc'an
ti Rioxe yo' xba achi'in o abaic ta
sbatel osile. 16 Ma'uc xa no'ox amozo
ya'el ti chaviq'ue, yu'un jchi'iltic xa
ta xch'unel li sc'op Rioxe chac c'u
cha'al li yane ti jc'anojtique. Yu'un
jc'anoj tajmec li Onésimoe. Li vo'ote
más to ac'anoj yu'un ja' amozo.
Lavie co'ol xa avich'ojic ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe.
17 Lavi jchi'il xa jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ic'o lamozo Onésimoe.
Ti c'alal xaviq'ue, co'ol xchi'uc vo'on
avic'on ya'el. 18 Ti x'elan ijatave, mi
oy xa yil avu'une, vo'on ta jtojbe.
19 Vo'on Pabloon ijts'iba jtuc ti
chajtojbe li yile. Na'o me ti vo'on
ba'yi ical ava'i li sc'op Rioxe yo'
xacuxi o ta sbatel osile, pero ch'abal
avil cu'un. 20 Filemón, patbon co'on
lavi co'ol xa quich'ojtic ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe. Ic'o lamozo
Onésimoe.
21 Ti c'usi lajts'ibabee jna'oj
ti chach'une. Jna'oj ti más to
chapas ti c'usi lacalbee. 22 Lavi
chac'oponbecon Rioxe, jna'oj onox
ti chiloc' ta chuquele, ti chtal
jq'ueloxuque, yech'o un ch'ubabon
jc'oluc ana noxtoc.

Ja' li' yaloj ti i'albat chabanuc ti Filemone

23 Chabanicot la xal li Epáfrase, ti
li' tal xchi'inon ta chuclebale yu'un
ja' yech iyulesbat ta sjol yu'un ti
Jesucristoe. 24 Chabanicot la xal
uc li Marcose, xchi'uc li Aristárcoe,
xchi'uc li Demase, xchi'uc li Lucase,
yu'un co'ol chitunoticotic yu'un ti
Cajvaltique.
25 Ac'u yac'boxuc crasia ti
Cajvaltic Jesucristoe.

HEBREOS

JA' SVUN J'ISRAELETIC TI YICH'OJIC TA MUC' TI CAJVALTIC JESUSE

Ja' li' yaloj ti lisc'oponotic xa ya'el ti Rioxe yu'un i'ay li' ta sba balamil ti Xch'amale

1 Ti Rioxe ep ta ech'el isc'opon
ya'el ti vo'ne moletique yu'un
ja' isp'ijubtas ti yaj'alc'optaque
ti c'usitic iyalique. Stosoltosol ti
c'usitic i'albatique xchi'uc ti c'usitic
i'ac'bat spasic jujune. 2 Lavi po'ot
xa xlaj li balamile lisc'oponotic
xa ya'el uc ti Rioxe yu'un i'ay li'
ta sba balamil ti Xch'amale. Ti
Xch'amale ja' iyac'be spas balamil
xchi'uc scotol li c'usitic oye, ja'
iyac'be scuentain scotol. 3 Ti i'ay ti
Xch'amale, ja' ivinaj o ti toj lec yo'on
ti Rioxe. Ti c'usitic ispas ti c'alal
i'ay li' ta sba balamile, ja' ivinaj o
ti jun xchi'uc ti Rioxe. Oy syu'el. Ja'
ta syu'el ti lec scotol li c'usitic oye.
Ja' ay stoj jmultic. Ts'acal to ibat ta
vinajel, tey ba chotluc ta sbats'ic'ob
ti Rioxe. Tey tspas mantal.
4 Ti Xch'amal Rioxe ja' más tsots
yabtel; ja' jutuc no'ox yabtelic ti
anjeletic ta vinajele. Yu'un "ja'
Jch'amal", xi ti Rioxe, ja' ivinaj o ti
ja' tsots yabtele.

Ja' li' yaloj ti ja' tsots yabtel ti Xch'amal Rioxe; ja' jutuc no'ox yabtelic ti anjeletique

5 Vo'ot Jch'amalot, chcac' iluc ti
vo'ot Jch'amalote,
x'utat onox. Mi jun anjel muc bu
yech i'albat.
Vo'on Stoton, ja' Jch'amal,
xi onox ts'ibabil. Mi jun anjel muc bu
yech i'albat. 6 Ti Rioxe iyal ti c'alal istac
tal ta sba balamil ti junjun Xch'amale:
Scotol li caj'anjeltaque ta xich'ic
ta muc' li Jch'amale,
xi onox. 7 Yan ti anjeletique ja' yech
ts'ibabil sc'oplalic ta sc'op Riox:
Ti anjeletique co'olic xchi'uc ic',
co'olic xchi'uc leb c'oc', mantal
no'ox ta xch'unic,
xi ts'ibabil. 8 Yan ti Xch'amal Rioxe ja'
yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Riox:
Vo'ot Rioxot, vo'ot chapas
mantal ta sbatel osil.
Naca lec li c'usitic chavale.
9 Ja' ac'anoj li c'usitic leque.
Mu xac'an li c'usitic chopole.
Yech'o ti vo'ot más chayac'be
bentisyon ti Rioxe, ja'
lavajvale,

yech'o un jun avo'on.
Muc much'u yech ti jun yo'one,
xi ts'ibabil. 10 Ja' yech ts'ibabil
sc'oplal noxtoc:
Cajval, vo'ot apasoj vinajel
balamil.
11 Li vinajele sna' xlaj.
Yan li vo'ote cuxulot ta sbatel
osil.
Li vinajele sna' xmolib ya'el,
co'ol xchi'uc c'u'uletic.
12 Ta sta yora chabal, co'ol xchi'uc
jbal jc'u'ticotic.
Chaq'uexta chac c'u cha'al
jq'uexta jbaticotic.
Yan li vo'ote mu xana' xacham,
xi ts'ibabil. 13 Ti Rioxe ja' onox yech
iyalbe ti Xch'amale:
Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil
xch'un o amantal cu'un scotol
lacrontae,
xut onox. Mi jun anjel muc bu
yech i'albat. 14 Scotol ti anjeletique
chtunic no'ox. Chtaqueic tal yu'un
ti Rioxe, chtal xchabiotic vo'otic ti
chicuxiotic ta sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti chicuxiotic ta sbatel osil mi ta jch'untic ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse

2 Yech'o un ac'u jch'untic ti
c'usitic ca'yojtique yo' mu
xquicta o jbatique. 2 Ti vo'ne
moletique i'albatic li smantaltac
Rioxe. Ac'u mi anjeletic no'ox
iyal, pero persa ixch'unic. Ti
much'utic muc xch'unique iyich'ic
castico. Ja' yech iyich'ic ti c'u x'elan
smulique. 3 Li vo'otique ¿c'u ma xi
mu xquich'tic castico ana'ojic ti mi
mu jch'untic ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse?
Ti Cajvaltic Jesuse ja' iyal ti chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osile. Ts'acal
to liyalbotic ti much'utic iya'iique.
4 Ti Rioxe iyac' iluc ti ja' yaloj ti
c'usitic iyalique, yu'un stosoltosol
iyaq'uic iluc ti oy slequilal syu'elale.
Ispasic noxtoc ti c'usi i'ac'bat spasic
jujuntal yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja'
ti c'u x'elan tsc'an yo'on stuc ti Ch'ul
Espíritue.

Ja' li' yaloj ti isco'oltas sba chac c'u cha'al vo'otic ti Jesuse, yech'o ti icham ta scoj jmultique

5 Ti Rioxe ma'uc anjeletic chac'be
scuentain ti ach' balamil ti yolel
chcalbe sc'oplale. 6 Vo'otic chac'
jcuentaintic. Ts'ibabil ta sc'op Riox
ti oy much'u ja' yech iyalbe ti Rioxe:
Ac'u mi mu c'u
jtuticotic vo'oticotic li
crixchanooticotique,
pero teyoticotic ta avo'on.
7 Jliquel no'ox ti muc bu tsots
cabtelticotique; ja' tsots yabtel
ti anjeletique.
Ts'acal to vo'oticotic xa tsots
cabtelticotic.
Yu'un ta sta yora ti
chavac'oticotic ta ich'el ta
muq'ue.
Yu'un chavac' jcuentainticotic li
c'usitic apasoje.
8 Chavac' jpasticotic ta mantal
scotol,
xi ts'ibabil. Ti x'elan ts'ibabile, ja'
chul o ta joltic ti chac' jcuentaintic
scotol ti Rioxe. Pero sc'an to
xquiltic ti chac' jpastic ta mantal
scotole. 9 Ja' no'ox chquiltic ti ich'bil
xa ta muc' ti Jesuse. Ti c'alal li' to'ox
ta sba balamile, jutuc to'ox yabtel;
ja' tsots to'ox yabtelic ti anjeletique.

Pero lavie ich'bil xa ta muc' yu'un
ay chamuc ta scoj jmultic jcotoltic.
Ja' ivinaj o ti sc'anojotic ti Rioxe.
10 Ti ispas c'usitic oy ti Rioxe,
xchi'uc ti lispasotique, ja' yo'
x'ich'e o ta muc' ta sbatel osile. Ja'
tsc'an ti ep xch'amaltac chbatic ta
vinajele, yech'o ti isnop ti persa
ay yac' svocol li' ta sba balamil ti
Xch'amale yo' itoj o li smulique.
11 Vo'otic ti slecubtasoj xa co'ontique,
jun xa jtotic jchi'uctic, yech'o ti mu
xq'uexav ta yalel ti "quits'in, quixlel"
xiyutotique. 12 Ja' onox yech
ts'ibabil ta sc'op Riox:

Chcalbe ac'oplal li quits'intaque
li quixleltaque.
Chaquich'ticotic ta muc'
jcotolticotic,

xut Stot ti Cajvaltic Jesucristoe.
13 Jpatoj co'on ti chiscolta ti Rioxe,
xi noxtoc.

Li' jchi'inojbe li xch'amaltac
Rioxe ti iyac' yich'icon ta
muq'ue,

xi noxtoc.
14 Li vo'otique oy jpat jxocontic,
oy jch'ich'eltic. Ja' no'ox yech ti
c'alal i'ay ti Xch'amal Rioxe, oy
spat xocon, oy xch'ich'el, yech'o
ti ichame. Ti ichame, ja' ich'ay o
syu'el ti much'u chiyic'otic ech'el
ta c'oq'ue, ja' ti pucuje. 15 Ja' yo'
xch'ay o cu'untic xi'el ti xi'em
chichamotique. Yu'un jna'ojtic ti
chi'ochotic ta c'oq'ue, ja' xi'emotic
o. 16 Ma'uc ixc'uxubin ti anjeletique;
vo'otic lixc'uxubinotic ti smomotic ti
Abraame. 17 Yech'o ti persa isco'oltas
sba chac c'u cha'al vo'otic ti Jesuse.
Ja' jchi'iltic. Lixc'uxubinotic,
listojbotic jmultic yech'o ti ja' i'och
ta totil pale yo' bu ti Rioxe. Ti iyac'
svocole, ja' ijtatic o pertonal. 18 Abol
xa sba iya'i li' ta sba balamile ti
c'alal iq'uele mi ta xch'un spasel
li c'usitic chopole, pero muc bu
ixch'un. Yech'o ti xu' chiscoltaotic
ti c'alal xiq'uelatotic mi ta jch'untic
spasel li c'usitic chopole.

Ja' li' yaloj ti ich'bil xa ta muc' ti Jesuse; ja' xa muc bu ich'bil ta muc' ti Moisese

3 Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic
ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti
co'ol slecubtasoj co'ontic ti Rioxe, ti
co'ol chiyic'otic ech'el ta vinajele,
nopic c'u x'elan yo'on ti Jesucristoe
ti jch'unojtic ti ja' ay yalbotic c'u
x'elan chicuxiotic ta sbatel osile, ti
ja' i'och ta totil palee. 2 Ti Jesuse
sjunul yo'on iyich' ta muc' ti much'u
i'ac'bon yabtele, ja' ti Rioxe. Ja' chac
c'u cha'al sjunul yo'on iyich' ta muc'
Riox ti Moisese ti i'ac'bat scuentain
scotol ti much'utic st'ujoj ti Rioxe, ja'
ti vo'ne moletique. 3 Pero ti Jesuse ja'
yech smelol ti más ch-ich'e ta muq'ue,
ti xu' xa mu x'ich'e ta muc' ti Moisese.
Yu'un co'ol xchi'uc alvanil ti Jesuse
ti ja' ich'bil ta muq'ue; ma'uc ch-ich'e
ta muc' li na spasoje. 4 Li naetique
oy much'u tsmeltsan. Pero scotol li
c'usitic oye, ja' spasoj ti Rioxe. 5-6 Ti
Moisese yajtunel no'ox Riox. Sjunul
yo'on iscuentain ti much'utic st'ujoj
ti Rioxe, ja' ti vo'ne moletique. Ti
x'elan ispase, ja' ivinaj o ti chtal to ti
much'u chiscuentainotic jcotoltique,
ja' ti Jesucristoe. Ti chiscuentainotic
jcotoltique, yu'un ja' ch'amalil,
ma'uc no'ox jtunel. Vo'otic xa
chiscuentainotic ti mi jpatoj co'ontic
ti chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel
osile.

Ja' li' yaloj ti chba xcuxic ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Rioxe

7 Ti Ch'ul Espíritue ja' tsyules ta
joltic ti ja' yech ts'ibabil ta sc'op
Riox chac li'i:
Mi oy c'usi chayalbeic Riox lavie,
8 pasic me ti c'usi chayalbeique.
Mu me ja'uc ti mu xach'unic
chac c'u cha'al ispasic ta xocol
balamil ti vo'ne moletique.
9 Ja' tey istoy sbaic ti
amuc'tatotique.
Ac'u mi iyilic cha'vinic jabil ti
c'u x'elan ijcoltaique,
pero muc xch'unic ti c'usitic
icalbeique.
10 Ti jq'uex achi'ilic chcale chopol
ica'i ti c'usitic ispasique,
yu'un ja' no'ox ispasic ti c'usitic
iyal yo'on stuquique.
Muc xiyich'beic ta muc' ti
c'usitic icalbeique.
11 Ti chopol ica'i ti c'usitic
ispasique,
mu xa x'ochic yo' bu caloj ta
xcuxique,
xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.
12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, q'uelo me abaic. Mu
me ja'uc ti chopol ajolique, ti mu
xach'unique, ti chavicta abaic ta
yich'el ta muc' ti Riox cuxul ta
sbatel osile. 13 Ja' tsc'an ti co'olco'ol
chatsatsubtasbe aba avo'onic jujun
c'ac'ale lavi oy to c'uxubinele, yo' mu
xach'unic o lo'loel yu'un li c'usitic
chopole. Mi mu xatsatsubtasbe
aba avo'onique, yic'al mu xa xac'an
xava'iic li sc'op Rioxe. 14 Yo' ti
xicuxiotic o ta sbatel osil xchi'uc ti
Cristoe, ja' tsc'an ti j'ech'el jch'unojtic
chac c'u cha'al lic jch'untique.
15 Yech'o un "mi oy c'usi
chayalbeic Riox lavie, pasic me ti
c'usi chayalbeique. Mu me ja'uc
ti mu xach'unic chac c'u cha'al ti
vo'ne moletique", xi onox ts'ibabil.
16 Ti much'utic muc xch'unic ti
c'usitic i'albatic yu'un ti Rioxe, ja'
ti vo'ne moletique ti iloq'uesatic
tal ta mozoil ta Egipto yu'un ti
Moisese. 17 Ti much'utic chopol
i'ileic cha'vinic jabil yu'un ti Rioxe,
ja' ti much'utic isa' smulic ta xocol
balamil ti tey ichamique. 18 Ti
much'utic i'albatic yu'un ti Rioxe ti
jmoj mu x'ochic yo' bu ta xcuxique,
ja' ti much'utic muc xch'unic c'usi
i'albatic yu'un ti Rioxe. 19 Yech'o
un ja' chquiltic o c'u yu'un ti muc
x'ochique. Ja' ti muc xch'unic ti c'usi
i'albatic yu'un ti Rioxe.

4 Lavie liyalbotic xa ti Rioxe
ti xu' chba jcuxtic yo' bu
chcuxe. Ma'uc to me ti mu xa'ochic
junuque. 2 Yu'un ica'itic xa uc ti
xu' chba jcuxtique chac c'u cha'al
iya'iic ti vo'ne moletique. Pero muc
x'ochic ti vo'ne moletique, ja' ti
muc xch'unique. 3 Lavi jch'unojtic
xa li vo'otique, chi'ochotic yo' bu
yaloj Riox ta jcuxtique. Ti vo'ne
moletique muc x'aq'ue ochicuc. Ja'
yech i'albat sc'oplalic yu'un ti Rioxe:
Ti chopol ica'i ti c'usitic ispasique,
mu xa x'ochic yo' bu caloj ta
xcuxique,
xi ti Rioxe. Pero ti Rioxe snopoj
onox ti oy much'utic ta xcuxic
xchi'uque. Ja'o isnop ti c'alal lic
spas li vinajel balamile. 4 Ja' yech
ts'ibabil ta sc'op Riox: "Ti c'alal laj
spas scotol li c'usitic oye, ixcux ta
svucubal c'ac'al ti Rioxe", xi. 5 Ja'
yech ts'ibabil noxtoc:

Mu xa x'ochic yo' bu caloj ta
xcuxique,
xi ti Rioxe. 6 Ti muc x'ochique,
yech'o un sc'an to ti much'utic
ta x'och xcuxique. Ti much'utic
ba'yi iya'iique muc x'ochic, ja' ti
muc xch'unic ti c'usitic i'albatic
yu'un ti Rioxe. 7 Yech'o un ti Rioxe
iyal onox ti yan o much'utic ch-
ochique, vo'otic xa chi'ochotic un.
Ixch'amunbe onox ye ti Davide
ti c'alal vo'ne xa'ox xchamelic ti
moletic muc xch'unique. Ja' iyal
chac c'u cha'al lacalbeic xae.
Mi oy c'usi chayalbeic Riox lavie,
pasic me ti c'usi chayalbeique.
Mu me ja'uc ti mu xach'unique,
xi. 8 Ti ja'uc xa xcuxobil yo'onic
ta jmoj li Canaán ti ich'acbatic
yu'un Josué ti vo'ne moletique, ti
Rioxe muc xa xal ti oy to bu chba
jcuxtique. 9 Oy to bu chba xcuxic ta
jmoj ti much'utic yich'ojic ta muc'
Riox lavie. 10 Ti much'utic ochemic
xa yo' bu chac' jcuxtic ti Rioxe, mu
xa bu ta x'abtejic chac c'u cha'al mu
xa bu i'abtej ti c'alal ilaj yabtel ti
Rioxe. 11 Yech'o un ja' ac'u jc'antic
ti chi'ochotic yo' bu chac' jcuxtic
ti Rioxe. Mu me jchantic chac c'u
cha'al ti vo'ne moletique ti muc
xch'unique.
12 Li sc'op Rioxe cuxul. Mi ta
jch'untique, chquiltic ti chc'ot li
c'usitic chale. Ja' chca'itic o mi lec,
o mi chopol, li c'usitic ta jnoptique.
Más oy ye ya'el; ja' jutuc no'ox ye li
espadae ti juxbil xcha'jotol yee, xu'
to xmac ta bac. Yan li sc'op Rioxe
mu c'usi chmac o. 13 Mu c'usi ti muc
bu yiloj ti Rioxe, yiloj scotol. Ta
sta yora ti chiyalbotic ti c'u x'elan
li'ech'otic jujuntal li' ta sba balamile.

Ja' li' yaloj ti ja' xa totil pale ta vinajel ti Jesuse, tey chtun cu'untic

14 Lavi oy xa totil pale ta vinajele
ti chtun cu'untique, ja' ti Jesuse, ti
Xch'amal Rioxe, yech'o un j'ech'el ac'u
quich'tic ta muc' chac c'u cha'al iloc' ta
quetic jujuntale. 15 Ti totil pale ta xtun
cu'untique iya'i li vocol uque ti c'alal
iq'uelbat yo'one, ja' no'ox ti muc bu
isa' smule. Yech'o un chisc'oponbotic
Riox ti c'alal chiq'uelbatotic co'ontique
yo' mu jsa' o jmultic uque. 16 Yech'o un
mu me xixi'otic ta sc'oponel ti Rioxe.
Yu'un sc'anojotic tajmec. Chiyac'otic ta
pertonal, chiscoltaotic ti c'alal oy c'usi
palta chca'itique.

5 Ti totil paleetic laj ech'uque
jchi'iltactic no'ox. Ja' yabtelic
ti iyaq'uic ch'ich'e yo' ti xiyac'otic o
ta pertonal ti Rioxe. 2 Sna' sa' smulic
uc, yech'o ti lic'uxubajotic ta yo'onic
ti muc jna'tic li c'usitic leque xchi'uc
ti c'alal lislo'lootic li mulile. 3 Ti sna'
sa' smulic uque, ba'yi iyaq'uic ch'ich'
yo' x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti
Riox uque.
4 Ti much'utic i'ochic ta totil
paleale muc bu istic' sba stuquic. Ja'
it'ujeic yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al
it'uje ti Aarone. 5 Ja' no'ox yech ti
Cristoe, mu stucuc no'ox istic' sba ta
totil paleal; ja' it'uje yu'un ti Rioxe.
Vo'ot Jch'amalot, ta xcac' iluc ti
vo'ot Jch'amalote,
x'utat onox yu'un ti Rioxe.
6 Vo'ot cha'och ta totil paleal ta
sbatel osil.
Cha'tos avabtel chavich' chac
c'u cha'al cha'tos yabtel ti
Melquisedeque,
x'utat onox yu'un ti Rioxe. 7 Ti c'alal
li' to'ox ta sba balamil ti Cristoe, oy

spat xocon chac c'u cha'al vo'otic.
Ti c'alal po'ot xa'ox xchame, i'oc'
i'avan ti c'alal isc'opon Rioxe. Sna'oj
ti oy syu'ele, ti xu' chcoltaone. Ti
ixch'un c'usi i'albat yu'un ti Rioxe,
i'ich'bat ta muc' ti c'usi iyale,
yech'o ti icha'cuxesate. 8 Ac'u mi ja'
Xch'amal Riox, iyac' svocol uc. Ti
x'elan iyac' svocole, ja' iya'i o c'u
x'elan ta ch'unel c'usi tsc'an ti Rioxe.
9 Ti c'usitic i'albat yu'un ti Rioxe
ispas scotol, yech'o ti ch-aq'ueic
ta pertonal scotol ti much'utic
ch-ich'on o ta muq'ue, chcuxiic ta
sbatel osil. 10 Yu'un ja' iyal ti Rioxe
ti i'och ta totil paleal cu'untique, ti
cha'tos yabtel iyich' chac c'u cha'al
cha'tos yabtel ti Melquisedeque.

Ja' li' yaloj ti mu xa xu' jcha'ich'tic ta muc' ti Rioxe mi ijnoptic ti j'ech'el chquicta jbatique

11 Ti totil pale chacalbeique
ep to sc'oplal. Pero mu xa jc'an
lec xacalbeic yu'un mu xac'an
xach'unic. 12 Vo'ne xa lic ava'iic,
jchanubtasvanejoxuc xa ti yechuque.
Pero lavie chac'anic albel ta ach'
yu'un mu xa xana'ic ti c'usitic ba'yi
ava'iique. Co'oloxuc xchi'uc unen
ya'el ti naca to chu'ul chipane, ti mu
to sna' xve'e. 13 Neneoxuc to ya'el
chac c'u cha'al li jchu'nometique.
Yu'un mu to xana'ic li c'usitic leque.
14 Li ve'lile ja' tslajes li much'utic
yulem xa xch'ulelique. Yu'un sna'ic
xa c'usi lec, sna'ic xa c'usi chopol.

6 Yech'o un ac'u ca'itic más
li sc'op Rioxe yo' j'ech'el
jch'untic o ti chiscoltaotique. Mu
me ja'uc no'ox tey xi'al'onotic o ti
c'u x'elan li'albatotic ti c'alal lic
jch'untic ti c'usi yaloj ti Cristoe.
Tsc'an ti más ta jch'untique. Mu me
ja'uc no'ox xcalulanbe jbatic ti ac'u
quictatic li c'usitic chopole, ti ac'u
jch'untic ti chiscoltaotic ti Rioxe.
2 Mu me ja'uc no'ox xcalulanbe
jbatic sc'oplal li ich'vo'e, xchi'uc
ti iyac' sc'obic ta joltique, xchi'uc
ti chicha'cuxiotique, xchi'uc ti
oy castico ta sbatel osile. Yu'un
ma'uc ta jch'untic o ti chiscoltaotic
ti Rioxe mi ja' no'ox chcalulanbe
jbatique. 3 Mi sc'an Rioxe, ja' xa
chacalbeic ti c'usi j'ech'el chach'unic
oe.

4-6 Li much'u ixch'un xa ti yech
ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti iya'i c'u
slequil li smoton ti i'ac'bat yu'un
ti Rioxe, ti i'ac'bat xchi'in ti Ch'ul
Espíritue, ti iya'i xa c'u slequil c'usi
yaloj ti Rioxe, ti iya'i xa c'u x'elan
tslecubtas co'ontic yo' lec o co'ontic
c'alal xic'ototic ta ach' balamile, mi
isnop ti j'ech'el chicta sba ta yich'el
ta muc' ti Cajvaltique, mu xa xu'
xcha'ich' ta muc' noxtoc. Yu'un mu
xa sc'anbe ti Xch'amal Rioxe, yech'o
un co'ol sjolic xchi'uc ti much'utic
ijipanvanic ta cruze, ti i'ac'vanic ta
q'uexlale. 7 Ja' tsc'an ti ja' yechotic
chac c'u cha'al li voc'bil osile ti
tey no'ox chuch' yalel vo' ti c'alal
chac' vo'e. Lec ta xch'i li c'usitic ta
jts'untique yu'un chac' bentisyon
ti Rioxe. 8 Mu me ja'uc yechicotic
chac c'u cha'al ti bu naca ch'ix ta
xch'ie, ti mu c'u stue, ti ta onox xich'
chiq'uele.

9 Ti x'elan chacalbeique, mu
jch'un ti vo'oxuc ac'oplalique ti
jc'anojoxuque. Jna'oj ti chacuxiic
onox ta sbatel osile. 10 Ti Rioxe
lec c'usitic tspas. Mu xch'ay xa'i
ti lac'uxubinvanique, ti acoltaic

li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. Jna'oj ti yech chapasulanic
lavie. 11 Pero ja' ta jc'anticotic ti
ja' no'ox yech vinajuc avu'unic
jujuntal ti j'ech'el ach'unojic ti chba
achi'inic ti Rioxe. 12 Mi j'ech'el
ach'unojique, muc bu chavicta o
abaic. Ja' chachanic o chac c'u
cha'al li much'utic j'ech'el xch'unojic
ti ta onox xc'ot yich'ic ti c'usi albilic
yu'un ti Rioxe, ti mu xicta sbaic ta
smalaele.
13 Ti c'alal iyal ti Rioxe ti chac'be
bentisyon ti Abraame, stuc isva'an
sba ta rexticoal yu'un muc much'u
yan oy syu'el. 14 "Ta onox xacac'be
bentisyon. Ja' bentisyon ti ta xp'ol
amome", x'utat yu'un ti Rioxe. 15 Ti
Abraame muc xicta sba ta smalael,
yech'o ti ista ti c'usi i'albate. 16 Li
crixchanoetic li' ta sba balamile,
ti c'alal tsc'anic ch'unbel li c'usi
chalique, ja' tsva'anic ta rextico ti
much'u oy syu'ele yo' xch'unbatic
oe. 17 Ja' no'ox yech ti Rioxe, tsc'an
ti ac'u jch'untic, vo'otic ti smomotic
ti Abraame, ti chc'ot onox ti c'usi
yaloje chac c'u cha'al ixch'un ti
Abraame, yech'o ti stuc isva'an sba
ta rexticoale. 18 Xcha'tosol li c'usi
iyale, persa chc'ot yu'un mu sna'
snop c'op. Lavi iyal ti chc'ot onoxe,
xchi'uc ti ja' rextico ti stuque, yech'o
ti jpatoj co'ontic ti chac' cuxlicotic
ta sbatel osile, vo'otic ti jch'unojtic
ti c'usi yaloje. 19 Ti jpatoj co'ontique,
mu xa xquicta jbatic. Co'ol xchi'uc
ancla-taq'uin c'alal ts'apal ta chac
mare, ti ja' mu xnet'e o ech'el ta ic'
li barcoe. Ja' no'ox yech ti Jesuse
ja' jpatoj o co'ontic ti chiyic'otic
ochel ta bats'i lequil cuartoe, ja' li
vinajele. 20 Yu'un ja' xa totil pale ti
chtun cu'untic ta sbatel osil yo' bu
ti Rioxe, lisjambotic xa be ya'el. Ja'
yech yabtel iyich' chac c'u cha'al
iyich' ti Melquisedec ti ta más
vo'nee.

Ja' li' yaloj ti cha'tos yabtel ti Jesuse chac c'u cha'al cha'tos to'ox yabtel ti Melquisedeque

7 Ti Melquisedeque ochem to'ox
ta preserenteal ta jun jteclum
Salem sbi. Tic'bil to'ox ta totil pale
noxtoc yu'un ti Riox ta vinajele.
Ay snup tal ta be ti Abraame ti
c'alal isut tal ta spojel ti c'usitic
iyelc'anic ech'el ti j'eleq'uetique ti
c'alal ijatavic ti preserenteetique.
"Ac'u yac'bot bentisyon ti Rioxe",
x'utat yu'un Melquisedec ti
Abraame. 2 Ti Abraame lic snit
ta lajlajuneb ti c'usitic ispoj sutel
tale. Ta lajlajunebe jujun isloq'ues.
Ti bu isloq'uese, ja' iyac'be ti
Melquisedeque. Ti Melquisedec
sbie, "lequil preserente", xi smelol.
Ti "preserente ta Salem" xi sc'oplale,
ja' smelol ti mu c'usi xal yo'onic
ti much'utic scuentainoje. 3 Ti
Melquisedeque mu jna'tic much'u
stot sme', mu jna'tic bu talem. Mu
jna'tic c'usi ora i'ayan, c'usi ora
icham. Co'ol xchi'uc ja' totil pale ta
sbatel osil ya'el. Ja' seña ti cuxul
ta sbatel osil ti totil pale chtun
cu'untique, ja' ti Xch'amal Rioxe.
4 Ava'iic ti ja' más tsots yabtel
ti Melquisedeque. Ti Abraame ja'
iyac'be jujun ta lajlajuneb ti c'usitic
ipoj tal yu'une, yu'un iyich' ta
muc' ti Melquisedeque. 5 Ts'acal to
c'alal ja' xa'ox ochemic ta paleal ti
smomtac ti Leví ti ta vo'nee, iyal
mantal ti Moisese ti ac'u yich'ic

jujun ta lajlajuneb ti c'usitic istabeic
Riox ti jchi'iltactique ac'u mi jun ti
jmolmuc'tatotique, ja' ti Abraame.
6 Ti Melquisedeque ma'uc jchi'iltic,
pero iyich' jujun ta lajlajuneb
ti c'usitic ista ti Abraame. “Ac'u
yac'bot bentisyon ti Rioxe”, xut
noxtoc ti Abraame, ja' ti albil onox
yu'un ti Rioxe ti chich' bentisyone.
7 Jna'ojtic jcotoltic ti ja' no'ox chac'
bentisyon ti much'u más tsots
yabtele. Ja' chich' ti much'u jutuc
no'ox yabtele. 8 Li paleetic ch-
ac'batic jujun ta lajlajuneb ti c'usitic
tstabeic Riox li jchi'iltactique, ta
xchamic. Yan ti Melquisedeque
mu jna'tic mi icham. Ja' no'ox
chvinaj ta sc'op Riox ti cuxul
ya'ele. 9-10 Ti smomtac Levie ti
i'ochic ta paleale, ti iyich'ic jujun
ta lajlajuneb ti c'usitic istabeic
Riox ti jchi'iltactique, yac'ojbeic
ya'el ti Melquisedec uque yu'un ja'
smolmuc'tatotic ti iyaq'ue.
11 Ti ch'unuc onox cu'untic li
smantaltac Rioxe ti liyalbotic
comel ti smomtac Levie ti i'ochic
ta paleale, mu persauc it'uje yan
totil pale ti yechuque. Ti muc
xch'un cu'untique, yech'o ti it'uje
yane. Pero ma'uc xa yech yabtel
chac c'u cha'al yabtel ti Aarone
xchi'uc ti yan xchi'iltaque. Ja' xa
yech yabtel chac c'u cha'al yabtel
ti Melquisedeque. 12 Lavi isjel totil
pale ti Rioxe, ja' no'ox yech isjel ti
c'usi yaloj ti vo'nee. 13-14 Ti Cajvaltic
Jesuse ti ja' xa ochem ta totil
palee, ma'uc smom ti Levie. Yu'un
jna'ojtic jcotoltic ti ja' smom Judá
ti ta vo'nee. Ti smomtac Judae muc
bu xca'itic ta sc'op Riox ti i'ochic
ta paleal junuque. Ti Moisese mu
onox bu iyal ti ch-ochic ta paleal
smomtac ti Judae.
15 Lavi i'och ach' totil pale ti ja'
yech yabtel chac c'u cha'al yabtel ti
Melquisedeque, más ivinaj o ti isjel
xa c'usi yaloj ti Rioxe. 16 Ti i'och ta
totil paleal ti Jesuse, ja' ti cuxul ta
sbatel osile. Muc ta alel ti much'u
smuc'tatot ti ta vo'nee. 17 Yu'un ja'
onox yech i'albat yu'un ti Rioxe:

Vo'ot cha'och ta totil paleal ta
sbatel osil.
Cha'tos avabtel chac c'u
cha'al cha'tos yabtel ti
Melquisedeque,

x'utat onox ti Jesuse. 18 Yech'o un
j'ech'el ich'ay sc'oplal ti oy paleetic
li' ta sba balamile yu'un mu xu'
ch-ic'vanic ochel ta vinajel yo' bu
ti Rioxe. 19 Ti x'elan mu xu' ch-
ic'vanic ochele, ja' ti co'ol mu xch'un
cu'untic li smantaltac Rioxe. Ja' xu'
ch-ic'van ochel ti Jesuse yu'un ja'
ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe.
20-21 Ti Rioxe c'alal iyal ti ja'
ch-och ta totil paleal ta sbatel
osil ti Xch'amale, stuc isva'an sba
ta rexticoal. Ti c'alal i'och ti yan
paleetique, muc bu isva'an sba
ta rexticoal. Yu'un ja' onox yech
ts'ibabil ta sc'op Riox:

Ti Rioxe stuc isva'an sba ta
rexticoal ti ja' ch-och ta totil
paleal ti Xch'amale.
“Vo'ot cha'och ta totil pale ta
sbatel osil.
Cha'tos avabtel chac c'u
cha'al cha'tos yabtel ti
Melquisedeque”,

xut ti Xch'amale, xi ts'ibabil. 22 Ti
ja' xa i'och ta totil paleal ti Jesuse,
j'ech'el i'och o. Más xa lec, yu'un
tey xa chtun cu'untic ta sbatel

osil yo' bu ti Rioxe. 23 Ti ba'yi totil
paleetique ep laj ech'icuc, ja' ti
sna' xchamique. Yech'o ti mu junuc
no'ox i'och oe. 24 Lavi ja' xa i'och ta
totil pale ti Jesuse, mu sna' xcham
ta sbatel osil. Mu xa bu chq'uex o.
25 Yech'o ti xu' chac' cuxlicotic ta
sbatel osil ti jaylajunvo' ta jc'anbetic
pertonal ti Rioxe ti jch'unojtic ti
stojoj xa jmultic ti Jesuse. Yu'un
cuxul o ta sbatel osil ti Jesuse, tey
chisc'oponbotic Riox.
26 Lec tajmec ti ja' i'och ta totil
paleal ti Jesuse. Lec yo'on, mu c'usi
chopol tspas, mu c'usi chopol tsnop,
mu sna' sa' smul, ma'uc yech chac
c'u cha'al li vo'otique. Tey xa ich'bil
ta muc' ta sbats'ic'ob ti Rioxe. 27 Mu
persauc chac'ulan ch'ich' jujun
c'ac'al yo' bu ti Rioxe chac c'u cha'al
ispasic ti totil paleetic laj ech'uque.
Ti paleetique iyaq'uic ch'ich' ta scoj
smul stuquic, ts'acal to iyaq'uic
ch'ich' ta scoj jmultic ta jcotoltic.
Yan ti Jesuse, ti ja' xa quich'ojtic ta
muq'ue, j'ech'el no'ox iyac' ch'ich' ta
scoj jmultic, ja' iyac' sba ta milel ti
stuque. 28 Ti totil paleetic ti itiq'ueic
chac c'u cha'al chal li smantal Rioxe
ti iyal ti Moisese, sna' sa' smulic,
sna' xchamic. Yan ti Jesuse ti itiq'ue
ta totil paleal c'alal isva'an sba ta
rexticoal ti Stote, mu sna' sa'el smul,
mu sna' xcham.

Ja' li' yaloj ti ja' scuentainoj ti Jesucristoe ti c'usi ts'acal to iyal ti chiyac'botic ti Rioxe

8 Ja' yech x'elan ti totil pale ti
tey chtun cu'untic ta vinajele.
Tey xa chotol ta sbats'ic'ob ti Rioxe.
Tey xa ich'bil ta muc'. 2 Ti templo
yo' bu chtun ti paleetique spasoj
crixchanoetic, seña no'ox. Yo' bu
chtun ti Jesuse mu crixchanouc
spasoj. Ja' spasoj ti Rioxe, ja' li
vinajele.
3 Scotol li totil paleetique ja'
yabtelic chac'ulanic ch'ich', ja'
smoton ti Rioxe. Ja' no'ox yech
ti totil pale ti chtun cu'untic ta
vinajele iyac' ch'ich' uc. 4 Ti li'uc ta
sba balamil ti Cristoe, muc xtiq'ue
ta totil paleal ti yechuque. Yu'un oy
much'utic ch-ochic ta totil paleal
yu'un li jchi'iltactique ti chac'ulanic
ch'ich'e chac c'u cha'al chal li
smantal Rioxe ti iyal ti Moisese. 5 Li
templo li' ta sba balamile yo' bu
chtunic li paleetique, seña no'ox
yu'un ja' yech li vinajele. Jna'ojtic
ti seña no'oxe yu'un ja' yech i'albat
yu'un Riox ti Moisese: “Ja' yech
xameltsan chac c'u cha'al icac' avil
ta jol vitse”, x'utat. 6 Ti Cristoe
más lec yabtel; mu xco'olaj xchi'uc
li totil paleetic li' ta sba balamile.
Yu'un ja' scuentainoj ti c'usi ts'acal
to iyal ti chiyac'botic ti Rioxe.
7 Ti ch'unuc onox cu'untic ti c'usi
ba'yi iyal ti Rioxe, mu xa persauc
c'usi iyal ta ts'acal ti yechuque. 8 Ti
Rioxe iyil ti mu xch'un yu'unic
mantaletic ti vo'ne moletique,
yech'o ti ja' yech iyal chac li'i:

Ta to la sta yora oy c'usi ach' ta
x'albatic ti amomique,
vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judae
xchi'uc ta Israele.
9 Ti c'usi ch-albatique, mu xa
la xco'olaj chac c'u cha'al
i'albatic ti vo'ne moletique ti
c'alal iloq'uesatic tal ta mozoil
ta Egiptoe.
Ac'u la mi iyilic c'u x'elan
icoltaatic loq'uel tal,

pero muc la xch'unic ti c'usitic
i'albatique,
yech'o la ti “tey ac'u sq'uel
sbaic”, xi ti Rioxe.
10 Ti c'alal sta yorae, ja' la yech ch-
albatic ti amomique:
“Ta avo'on xa no'ox atuquic
chach'unic li jmantale.
Vo'on Avajvalicon, vo'oxuc
jch'amaloxuc.
11 Quich'tic ta muc' ti Rioxe, mu xa
xachiic
yu'un acotolic avich'ojicon ta
muc', ta biq'uit ta muc'.
12 Chacaq'uic ta pertonal.
J'ech'el ta jch'ay ta jol
lamulique”, xi ch-albatic
yu'un ti Rioxe,
xi ts'ibabil. 13 Ti c'alal iyal ti oy c'usi
ach' chale, yu'un mu xa xtun ti c'usi
ba'yi yaloje. Ti c'usi mu xa xtune, ta
onox xch'ay.

9 Ti c'usi ba'yi iyal ti Rioxe,
ja' i'albatic ti tsmeltsanic ti
templo nucule xchi'uc ti c'u x'elan
chtunic ta temploe. 2 Ti temploe
cha'c'ol ispasic. Ti jc'ol ta ts'el ti'nae
lequil cuarto isbiin. Ja' tey ac'bil
ti candeleroe xchi'uc jcot mexa
yo' bu cajanbil ti panetique. 3 Ti
ti' temploe macbil ta poc'. Ti yute
c'albil ta poc' noxtoc. Ti jc'ol ta mas
yute bats'i lequil cuarto isbiin. 4 Ja'
tey ac'bil smexail yav ac'al, nap'bil
oro. Ja' tey ac'bil scaxail ti cha'pech
ton yo' bu ts'ibabil li smantal Rioxe.
Nap'bil oro sjunlej spat xchi'uc yut
ti caxae. Tey tiq'uil ta yut caxa
noxtoc jun p'in naca oro, noj ta
maná. Tey tiq'uil noxtoc ti sbaston
Aarone ti iq'uelomaje, ti inichine.
5 Ta sba smac ti caxae tey sloc'ol
totil anjeletic, ja' tey slich'oj xiq'uic
ta sba xojobal ti Rioxe, ja' yo' bu ch-
ac'batic pertonal yu'un ti smulique.
Ja' no'ox yech yepal chacalbeic.
6 Ti c'alal laj smeltsanic ti
c'usiticuc itun ta temploe, ti
paleetique jujun c'ac'al lic ochicuc
ta lequil cuarto yo' ts'el ti'nae. Ja'
ispasic ti c'usitic i'albatic yu'un ti
Rioxe, tey iyich'ic ta muc'. 7 Ti jc'ol
ta más yute, j'ech'el no'ox ta jabil
i'och stuc ti totil palee. Ti c'alal
i'oche, persa iyich' ochel ch'ich', ba
yac'be smotonin ti Rioxe, yo' x'aq'ue
o ta pertonal ti stuque, yo' x'aq'ueic
o ta pertonal uc ti jchi'iltactique
ti bu muc sna'ic mi mulil ti c'usi
ispasique. 8 Ti x'elan ispas ti totil
palee, ja' tsyules ta joltic ti Ch'ul
Espíritue ti mu to'ox xu' jc'opontic
Riox jtuctique, yu'un mu to'ox
chjam ya'el li bee. 9-10 Ti c'alal
icac'ulanbetic smoton ti Rioxe, ti
c'alal t'ujbil c'usi ijlajestique c'usi
icuch'tique, ti bu persa li'atinotique,
mu onox bu itoj o li jmultique. Ja'
no'ox lec liyilotic o Riox li' ta sba
balamile. Ja'to ich'ay sc'oplal ti
c'alal i'ach'ub c'usi yaloj ti Rioxe.
11 Lavi ja' xa totil pale ti Cristoe,
más xa lec c'usi ijtatic yu'un más
lec yo' bu ochem ta paleale. Mu
crixchanouc spasoj, mu li'uc ta sba
balamile. 12 Ta vinajel i'och. C'alal
i'oche, ma'uc ch'ich'el tot chivo,
ma'uc ch'ich'el becerro och yac'
chac c'u cha'al iyac' ti totil paleetic
li' ta sba balamile. Xch'ich'el stuc
och yac'be smotonin ti Rioxe.
J'ech'el no'ox iyac', ja' itoj o jmultic.
13 Ti ch'ich'el becerroe, xchi'uc ti
chich'el chivoe, xchi'uc ti tanil c'ox
baca ti livijbatotic ti c'alal ijpictic ti
c'usitic chopole, lec liyilotic o Riox

li' ta sba balamile. 14 Buuc xa onox
ti xch'ich'el Cristoe, lec chiyilotic
o Riox ta sbatel osil. Ch'abal smul
ti Cristoe, ja' ti chi'inbil yu'un ti
Ch'ul Espíritue, yech'o ti iyu' yu'un
iyac' sba ta milel ta scoj li jmultique.
Ti x'elan ja' xa lec chiyilotic o ti
Riox cuxul ta sbatel osile, xu' xa
xitunotic yu'un.
15 Yech'o un ti c'usi ts'acal to
iyal ti chiyac'botic ti Rioxe, ja' xa
scuentainoj ti Jesucristoe. Ti icham
ta scoj jmultic ti Cristoe, j'ech'el
listojbotic ti c'u yepal jmultic c'alal
jch'unojtic to'ox ti c'usi ba'yi yaloj
ti Rioxe. Lavi yic'ojotic xa ti Rioxe,
ta onox xquich'tic li jcuxlejaltic
ta sbatel osile ti yaloj onox
chiyac'botique. 16 Co'ol xchi'uc jun
vinic ti ta sts'iba ta vun ti much'u
ch-ich'bon comel c'usuc yu'un ti
c'alal xchame. Ti much'u chich'e
ja'to xu' xich' entrucal ti c'alal
xcham li yajvale. 17 Li vune mu to
c'u stu ti c'alal cuxul to ti much'u
ispase. Mu to xu' xich' entrucal ti
much'u sc'oplal chich'e. 18 Yech'o
un ti jchi'iltactique persa itun
yu'unic ch'ich' yo' iyich'ic o ti c'usi
ba'yi yaloj Rioxe ti ch-ac'batique.
19 Ti c'alal laj q'uelbaticuc scotol
smantal Rioxe yu'un Moisés ti vo'ne
moletique, ti Moisese islech ch'ich'el
becerroetic xchi'uc ch'ich'el tot
chivoetic, iscap ta vo'. Istam c'ob
isopo te' xchi'uc jset' tsajal tsots,
ixoj ta c'ob isopo te'. Ists'aj ta ch'ich',
isvijbe li svunal smantal Rioxe.
Ivijbatic noxtoc ti vo'ne moletique.
20 "Li ch'ich' li'i ja' seña ti j'ech'el
chixch'amalinotic ti Rioxe mi ta
jch'untic ti c'usitic liyalbotique",
x'utatic. 21 Ti c'alal laj sva'anic
noxtoc ti templo nucule, ja' no'ox
yech isvijbe ch'ich' xchi'uc ti c'usitic
itun yu'unic ta temploe. 22 Chal li
smantaltac Rioxe ti jutuc xa mu
scotoluc persa chich' lecubtasel
ta ch'ich'e. Ja' no'ox yech persa oy
ch'ich' yo' jtatic o pertonale.

Ja' li' yaloj ti j'ech'el itoj o jmultic ti iyac' sba ta milel ti Cristoe

23 Ti c'usitic itun ta temploe,
seña no'ox ti c'usitic oy ta vinajele,
pero naca ta ch'ich' ilecub. Yan
ti c'usitic tey ta vinajele, más lec
ch'ich' isc'an. 24 Ti Cristoe muc x'och
ta bats'i lequil cuarto li' ta sba
balamile, ti seña no'oxe, ti pasbil
ta crixchanoetique. Ta vinajel i'och,
ja' tey chtun cu'untic. 25 Mu epuc
ta ech'el iyac' ch'ich' yu'un j'ech'el
no'ox icham. Mu xco'olaj xchi'uc ti
totil paleetique ti jujun jabil och
yaq'uic yan ch'ich' ta bats'i lequil
cuartoe. 26 Ti ja'uc yech tspas ti
Cristo uque, na'tic xa jaylajun'ech'el
icham c'u cha'al ipas o balamil ti
yechuque. Pero lavi po'ot xa xlaj li
balamile, j'ech'el no'ox ay yac' sba ta
milel ta scoj jmultic, yech'o ti itoj o
li jmultique. 27-28 Ja' yech c'u cha'al
j'ech'el no'ox chichamotique, ts'acal
to chca'itic bu chibatic ta sbatel osil,
ja' no'ox yech ti Cristo uque, j'ech'el
iyac' sba ta milel, istoj jmultic,
ts'acal to ta xcha'sut tal. Ma'uc xa
tojmulil chtal spas. Chtal yic'otic
vo'otic ti jmalaojtic ta xcha'sut tale.

10 Ti jay'ech'el ismilbe smoton
Rioxe yu'un jmultic ti
totil palee chac c'u cha'al chal li
smantaltac Rioxe, ja' lec liyilotic o
ti Rioxe. Pero ja' seña ti chtal stoj
jmultic ti Cristoe, ti j'ech'el ch'abal

o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Yu'un
muc xtoj o jmultic ti lismilulanbotic
smoton Riox jujun jabil ti totil
palee. 2 Ti itojuc oe, muc xa
jnopilantic ti oy to jmultique.
Iyictaic yac'ulanbel smoton Riox ti
yechuque. 3 Ti lismilbotic smoton
Riox jujun jabil ti totil palee, ja' iyul
o ta joltic ti oy onox jmultique. 4 Li
ch'ich'el toroe xchi'uc li ch'ich'el tot
chivoe mu xtoj o jmultic.
5-6 Yech'o un c'alal po'ot xa'ox xtal
li' ta sba balamil ti Cristoe, ja' yech
lic yalbe ti Rioxe:

Muc bu anopoj ti ta xtoj o
smulic li ch'ich'el toroe
xchi'uc li ch'ich'el tot chivo
chaq'uique.
Yech'o ti vo'on chavac'bon jpat
jxocone yo' xba jtojbe o li
smulique.
7 Lavi li'one, xu' chba jpas li c'usi
chac'ane, Cajval.
Xu' chba cac' jba ta milel chac
c'u cha'al ts'ibabil onox
jc'oplal ta balbil vune,

xut Riox ti Cristoe, xi ts'ibabil.
8 Ac'u mi ja' yech yaloj ti Rioxe ti
chcac'betic smotone, pero iyal ti
Cristoe ti mu onox bu snopoj ti Rioxe
ti ta xtoj o jmultic li ch'ich'el toroe
xchi'uc li ch'ich'el tot chivoe. 9 Yech'o
ti iyal noxtoc ti Cristoe: “Lavi li'one,
xu' chba jpas li c'usi chac'ane”, xut
ti Rioxe. Ti x'elan iyale, ja' ixch'aybe
sc'oplal ti chich' milulanbel smoton
ti Rioxe. Ja' i'ach'ub o ti iyac' sba
ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe.
10 J'ech'el itoj o jmultic ti iyac' sba
ta milel ti Jesucristoe yu'un ja' onox
yech snopoj ti Rioxe.
11 Li paleetique jujun c'ac'al
tsmilulanbeic smoton ti Rioxe. Ac'u
mi tey chac'ulanic pero mu xtoj
o li mulile. 12 Yan ti Jesucristoe
j'ech'el iyac'be smoton ti Rioxe, ja'
itoj o li jmultique. Tey xa ichoti o
ta sbats'ic'ob ti Rioxe. 13 Tey tspas
mantal ti c'u sjalil xch'unbat o
smantal yu'un scotol li scrontae.
14 Ti j'ech'el no'ox iyac'be smoton
ti Rioxe, ch'abal xa smul ta x'ileic
ta jmoj yu'un ti Rioxe ti much'utic
lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti
Cristoe. 15 Ti Ch'ul Espíritue ja'
tsyules ta joltic ti c'usi ts'ibabil ta
sc'op Rioxe:

16 Ti c'alal sta yorae, ja' la yech
chlic albaticuc ti amomique:
Ta avo'on xa no'ox atuquic
chach'unic li jmantale.

17 J'ech'el ta jch'ay ta jol lamulique,
xi ti Rioxe. 18 Ti j'ech'el ixch'ay ta
sjol jmultic ti Rioxe, yech'o un mu
xa c'usi yan matanal chcac'tic.
19 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, mu xa c'usi xixi'otic
o ta sc'oponel ti Rioxe, ja' ti iyac'
xch'ich'el ti Jesucristoe. 20 Ja' ijam
o be ti c'alal icham ta cruze, yech'o
ti xu' xa jc'opontic jtuctic ti Rioxe.
Lavi quich'ojtic ta muc' ti Cristoe,
yech'o un ti Rioxe chiyich'botic ta
muc' ti c'usi chcalbetique. 21 Ja' xa
totil pale noxtoc ti chtun cu'untic
ta vinajele, vo'otic ti xch'amalotic
xa ti Rioxe. 22 Yech'o un sjunuluc
me co'ontic jc'opontic ti Rioxe.
J'ech'el ac'u jch'untic ti ch'abal xa
jmultic chiyilotique, ja' ti iyac' sba
ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe,
ti lipoqueotic ya'el c'alal iquich'tic
vo'e, yu'un ja' ivinaj o ti iquictatic
xa spasel li c'usitic chopole.
23 J'ech'el ac'u jch'untic, jamal ac'u
caltic chac c'u cha'al icaltic ti c'alal

iquich'tic vo'e, ti jpatoj co'ontic ti
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Rioxe. Yu'un chc'ot onox ti c'usi
yaloje. 24 Ja' ac'u jnoptic ti c'u x'elan
ta jcolta jbatique, yo' ti co'olco'ol
jc'uxubin o jbatique, yo' ti co'ol
jpastic o li c'usitic leque. 25 Mu me
xquicta jbatic ti ta jtsobilan jbatic
ta ya'iel li sc'op Rioxe. Mu me
jchantic chac c'u cha'al li much'utic
mu sc'an xba ya'iic li sc'op Rioxe.
Ac'u jpatbe jba co'ontic yu'un po'ot
xa xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xi'el sba mi sc'an xa no'ox co'ontic chquicta jbatique

26 Mi sc'an xa no'ox co'ontic
chquicta jbatic lavi jch'unojtic
xa li sc'op Rioxe, mu xa c'usi yan
matanal chcac'tic yo' ti xtoj o li
jmultique. 27 Ja' xa no'ox ta jmalatic
ti casticoe. Yu'un ja' tey chitic'atotic
yo' bu xlomomet c'oq'ue, yo' bu
chich'ic tsots castico ti much'utic
tscrontainic ti Rioxe. 28 Q'uelavilic,
ti much'utic mu xch'unic junuc li
smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisese,
mu xc'uxubinatic. Chich'ic milel mi
oy cha'vo' oxvo' rexticoe. 29 ¿Mi ja'
xa mu masuc chich' castico xana'ic
ti much'u ochem xa ta slabanel ti
Xch'amal Rioxe, ti mu xa c'u xtun o
cha'i ti xch'ich'ele ti ja' itoj o li smule,
ti chopol xa chil ti Ch'ul Espíritue ti
ja' to'ox ilecub o yo'one? 30 Jna'ojtic ti
yaloj ti Rioxe: “Vo'on chcac' castico”,
xi. Yaloj noxtoc: “Vo'on Rioxon,
jna'oj c'usi ta jcha'le li much'utic
jt'ujoje”, xi. 31 Ti much'u chicta sbae,
ixi'el sba tajmec ti castico ch-ac'bat
yu'un ti Riox cuxul ta sbatel osile!
32 Yuleso me ta ajolic ti icuch
avu'unic ilbajinel ti c'alal lic
ach'unic li sc'op Rioxe. 33 Oy ta bail
ta satil lalabanatic, la'ilbajinatic.
Oy ac'uxubinic ti much'utic istaic
ilbajinel uque. 34 Ac'uxubinic ti
much'utic ochemic ta chuquele.
Muc xavat o avo'onic ti lapojbatic
ti c'usuc avu'unique yu'un ana'ojic
ti toj lec ti c'usi chc'ot avich'ic
ta vinajele. Teyo'e muc much'u
xu' tspoj, mu xlaj ta sbatel osil.
35 Yech'o un mu me xavicta abaic
yo' xata o ti amotonique. 36 Ja'
tsc'an ti chcuch avu'unique yo' spas
o avu'unic ti c'usi tsc'an ti Rioxe,
yo' xavich'ic o ti c'usi yalojbotic ti
Rioxe. 37 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op
Riox chac li'i:

Po'ot xa xcha'sut tal ti much'u
sc'oplal onox ta xcha'sut tale.
38 Ti much'utic ch'abal smulic
chquile, ja' ti much'utic
xch'unojic ti vo'on ijtojbeique,
ja' ta xcuxiic ta sbatel osil.
Ja' chopol chquil mi chicta
sbaique,

xi ts'ibabil. 39 Li vo'otique ma'uc
yechotic chac c'u cha'al ti much'utic
chicta sbaique, ti ch-ochic ta
c'oq'ue. Ja' yechotic chac c'u cha'al
ti much'utic j'ech'el xch'unojic ti
chcuxiic ta sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti ep ti much'utic ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe

11 Mi jch'unojtic ti yech ti c'usi
yaloj ti Rioxe, jna'ojtic ti ta
onox xquich'tic ti c'usi jmalaojtique,
jch'unojtic ti oy ti c'usitic mu xquiltique.
2 Ti vo'ne moletique lec i'albat sc'oplalic
yu'un ti Rioxe yu'un ixch'unic.
3 Yu'un jch'unojtic ti yech ti c'usi
yaloj ti Rioxe, yech'o ti jna'ojtic ti ta
sc'op no'ox ipas li c'usitic oye.

4 Ti Abele ixch'un ti yech ti c'usi
chal ti Rioxe, yech'o ti más lec
matanal iyac'bee. Ma'uc yech iyac'
ti Caine. Yech'o ti más lec i'ile yu'un
Riox ti Abele, ich'ambat ti c'usi
iyac'bee. Ti Caine muc xch'ambat
ti c'usi iyaq'ue. Ac'u mi vo'ne xa
xchamel ti Abele, pero chca'ibetic
to sc'oplal ti c'u x'elan ixch'une.
5 Ti Enoque ixch'un ti yech ti c'usi
chal ti Rioxe, yech'o ti cuxul i'iq'ue
muyel ta vinajele, muc xcham. I'ech'
yo'onic isa'ic pero muc bu istaic
yu'un i'iq'ue xa muyel yu'un ti Rioxe.
Ti c'alal mu to'ox ch-iq'ue muyele,
lec i'ile yu'un ti Rioxe. 6 Ti much'utic
mu xch'unic ti yech ti c'usi chal
ti Rioxe, chopol ch-ileic yu'un ti
Rioxe. Ti much'utic tsc'anic coltaele
ja' tsc'an ti ac'u xch'unic ti oy ti
Rioxe. Ac'u xch'unic noxtoc ti tstaic
ti coltaele.
7 Ti Noee ixch'un ti yech ti c'usi
chal ti Rioxe. Ti c'alal i'albat yu'un
Riox ti chtal casticoe, ixch'un. Ixi' o
ac'u mi mu to'ox bu chil. Ismeltsan
sbarco yo' icolic o sjunlejic ta na
c'alal ital ti casticoe. Ja' ivinaj o ti
stuc no'ox ixch'un c'usi iyal Riox ti
Noee, ti ja' muc xch'unic ti yantique
yech'o ti ichamique. Ti ixch'un ti
Noee, ch'abal smul i'ile yu'un ti
Rioxe.
8 Ti Abraame ixch'un ti yech ti
c'usi chal ti Rioxe. Ti c'alal i'albat ti
ch-ac'bat yosil ta yan balamil yu'un
ti Rioxe, ibat. Ti c'alal iloq'ue, mu
sna' bu jotucal chbat. 9 Ti ixch'un ti
yech ti c'usi chal ti Rioxe, ti c'alal
ic'ot yo' bu i'ac'bat yu'un ti Rioxe,
yunen carpa na no'ox ismeltsan
yu'un sna'oj ti j'ech'elbe no'oxe. Mu
stucuc no'ox ti yunen carpa na
ismeltsane. C'alal iyich' comel osil ti
screme, ja' ti Isaaque, yunen carpa
na no'ox ismeltsan uc. Ja' no'ox
yech ti screm Isaaque, ja' ti Jacove,
yunen carpa na no'ox ismeltsan
uc. 10 Ti x'elan ispas ti Abraame,
yu'un spatoj yo'on ti chbat ta muc'ta
jteclume ti mu sna' xlaje, ti ja'
spasoj stuc ti Rioxe.
11 Ja' no'ox yech ti Sara uque,
ixch'un ti yech ti c'usi chal ti
Rioxe. Ac'u mi mu sna' x'alaj, ac'u
mi me'el xa, pero ixch'un ti ch-alaj
toe chac c'u cha'al i'albat yu'un ti
Rioxe. 12 Yech'o ti iyil to xch'amal
ti Abraame ac'u mi i'ech' xa yora
ti chnich'naje. Ip'ol ep smom, co'ol
xchi'uc li c'analetique, co'ol xchi'uc
li yi'al mare ti mu xlaj ta atele.
13 Scotol ti much'utic li' lacalbeic
sc'oplale, xch'unoj ichamic ti yech
ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'usi sc'oplal
ch-ac'batic yu'un ti Rioxe, mu to'ox
ch-ac'batic ti c'alal ichamique. Ti
ixch'unique, co'ol xchi'uc sq'uelojic
ta nom ya'el ti c'usi ch-ac'batique,
yech'o ti jun yo'onique. Iyalic
ti j'ech'elbeetic no'ox li' ta sba
balamile, ti ma'uc slumalique. 14 Ti
much'utic ja' yech chalique, ja'
chca'itic o ti oy to bu chbatique.
15 Ti ja'uc isna'ulanic ti bu iloq'uic
tale, xu' isutic ech'el ti yechuque.
16 Pero ja' isc'anic yo' bu más
leque, ja' li vinajele. Yech'o ti mu
xq'uexav ta yalel ti Rioxe ti “vo'on
Yajvalicon”, xie yu'un spasojbe
steclumalic.
17-18 Ti ixch'un ti yech ti c'usi
chal Riox ti Abraame, yech'o un
ti c'alal iq'uelbat yo'on yu'un Riox
mi xch'unoje, chac'be ox smotonin
ti junjun screme, ja' ti Isaaque.

Ac'u mi ja' yech i'albat yu'un ti
Rioxe: “Ja' no'ox amomtac chquil
ti xch'amaltac xchi'uc smomtac li
Isaaque”, ti x'utate, pero chac' ox
ta matanal. 19 Ti Abraame xch'unoj
ti oy syu'el ti Rioxe, ti c'alal ta
animaetic xu' ta xcha'cuxese. Yech'o
un co'ol xchi'uc icha'cuxesbat ya'el
ti screme yu'un ja' muc x'aq'ue ta
milel yu'un ti Rioxe.
20 Ti Isaaque ixch'un ti yech ti
c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti isc'anbe
bentisyon ta stojolic ti cha'vo'
screme, ja' ti Jacove xchi'uc ti Esaue.
Iyalbe c'u x'elan chbatic jujun.
21 Ti Jacove ixch'un ti yech ti
c'usi chal ti Rioxe, yech'o un c'alal
po'ot xa'ox xchame, isc'anbe comel
bentisyon ta stojolic ti cha'vo'
smome, ja' ti scremotic Josee. Ta
namte'al xa va'al isnijan sba ti c'alal
isc'opon ti Rioxe.
22 Ti Josee ixch'un ti yech ti c'usi
chal ti Rioxe, yech'o un c'alal po'ot
xa'ox xchame, isyulesbe ta sjol ti
xchi'iltaque ti yaloj onox Riox ti
chloq'uic ta Egiptoe. Yech'o ti iyal
comel ti ac'u cuchbatuc loq'uel ta
cajón ti sbaquele ti c'alal xloq'uique.
23 Ti stot sme' Moisese ixch'unic ti
yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o un
c'alal i'ayan ti Moisese, muc xi'ic o
ti sloq'uesoj mantal ti preserentee
ti chich'ic milel scotol ti nene'
cremotique. Oxib u isnaq'uic yu'un
leclec sba iyilic.
24 Ti Moisese ixch'un ti yech
ti c'usi chal ti Rioxe. C'alal ista
sva'leje, mu sc'an sme'in ti stseb
preserentee. 25 Más lec iya'i ti
ba yac' svocol xchi'uc ti vo'ne
moletique ti co'ol st'ujojotic ti Rioxe.
Ma'uc isc'an li mulile ti jliquel no'ox
lec chca'itique. 26 Sna'oj ti más lec
mi icuch yu'un ilbajinel chac c'u
cha'al ti Cristoe ti sc'oplal onox
chtale, yech'o ti ma'uc ipich' yo'on
sc'ulejal ti j'egiptoetique. Yu'un ja'
no'ox ta yo'on ti ch-ac'bat smoton
yu'un ti Rioxe.
27 Ti xch'unoj ti yech ti c'usi chal
ti Rioxe, yech'o ti iloc' ta Egiptoe.
Muc xi' o ti icap ti preserentee.
Tsots yo'on, co'ol xchi'uc yilojbe sat
ya'el ti Rioxe ti mu xquiltique. 28 Ti
xch'unoje, iyalbe ti vo'ne moletique
ti ac'u smil xchijic sti'ique, ti ac'u
sbonic ta ch'ich' ti sti' snaique, yo'
mu xmilbatic o sba scremic yu'un ti
anjel ta vinajele.
29 Ti vo'ne moletique ixch'unic ti
yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o
ti ech' stuch'ic ti Tsajal Nabe. Co'ol
xa xchi'uc taqui balamil yo' bu
i'ech'ique. C'alal chjelavic ox ti
j'egiptoetic uque, tey ijic'av scotolic.
30 Ti vo'ne moletique ixch'unic ti
yech ti c'usi chal ti Rioxe. C'alal laj
sjoyintaic vucub c'ac'al ti jteclum
Jericoe, ilom ti scorraltonale. 31 Ti
Raav tol sa' yajmule ixch'un ti
yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti
ixc'uxubin ti cha'vo' jchi'iltic ti ay
spa'iic c'u x'elan ti jteclum Jericoe,
iyotes ta sna. Yech'o ti mu capluc
ilaj xchi'uc ti xchi'iltaque ti muc
xch'unique.
32 Ja' no'ox yech chacalbeic. Mu
xlaj calboxuc sc'oplal ti Gedeone,
xchi'uc ti Baraque, xchi'uc ti
Sansone, xchi'uc ti Jeftee, xchi'uc ti
Davide, xchi'uc ti Samuele, xchi'uc
ti yan yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.
33 Yu'un ixch'unic ti yech ti c'usi
chal ti Rioxe, yech'o ti oy jlom
icuch yu'unic spojbel slumal ti yan

preserenteetique, oy jlom i'ochic
ta pasmantal, lec i'ech'ic. Iyilic ti
icoltaatic yu'un ti Rioxe chac c'u
cha'al i'albatique. Oy jlom ismacbe
ye leonetic, muc xti'atic. 34 Oy jlom
itiq'ueic ta c'oc' ti xlomomete, pero
muc xc'aq'uic. Oy jlom chmilatic
ox ta espada pero muc xtaatic. Ti
much'utic ch'abal yipe itsatsubic,
icuch yu'unic ac' c'oc', ja' ilaj yu'unic
ti yajsolterotac scrontaique. 35 Oy
antsetic ixch'unic uc, icha'cuxesbat
yolic.

Oy jlom abol sbaic tajmec ilajic
pero muc xicta o sbaic ta xch'unel
li sc'op Rioxe. Muc xch'unic ti c'usi
i'albatic yu'un ti crixchanoetique
yo' mu xmileic oe. “Más lec lajicon”,
xiic yu'un spatoj yo'onic ti más xa
lec ti c'alal xcha'cuxiique. 36 Oy
jlom ilabanatic, itsitsatic, ichucatic
ta carina, i'ochic ta chuquel. 37 Oy
jlom imilatic ta ton. Oy jlom
ituch'atic ta sierra, ta o'lol ituch'atic.
Oy jlom i'ilbajinatic yo' xicta o sbaic
ta xch'unel li sc'op Rioxe. Ti c'alal
iyalic ti mu xicta sbaique, imilatic
ta espada. Oy jlom muc x'aq'ue
naclicuc, xtal xbat xcha'leatic. Ilaj
ti sc'u'ique, solel xa nuculal chij, mi
nuculal chivo, islapic. Ch'abal xa
c'usuc yu'unic, toj ilbaj xcha'leatic.
38 Ac'u mi lec yo'onic, pero muc
xc'anatic yu'un ti crixchanoetique,
muc x'aq'ue naclicuc. Tey yalel
muyelic ta xocol balamil xchi'uc ta
vitstic. I'ochic ta nail ch'en.

39 Scotol ti crixchanoetic taje,
ac'u mi lec sc'oplalic yu'un ti Rioxe
ti ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti
Rioxe, pero mu to bu yich'ojic ti
c'usi sc'oplal chich'ique. 40 Yu'un
vo'ne onox snopoj ti Rioxe ti oy
c'usi chiyac'botic jcotoltique. Mu
stuquicuc no'ox ti sc'oplal chich'ique.
Ta jtatic ta común ti c'usi orae.

Ja' li' yaloj ti ja' ac'u jchantic ti c'u x'elan i'ech' ta sba balamil ti Jesuse

12 Yu'un ca'yojbetic sc'oplal
ti ep ti much'utic ixch'unic
ti yech ti c'usi chal ti Rioxe,
yech'o un ac'u quictatic li c'usitic
chismacotique xchi'uc li c'usitic
chopole ti ja' chispajesotique.
Ja'uc no'ox me ta co'ontic xch'unel
jujuntal ti yech ti c'usi yaloj ti
Rioxe. Mu me xquicta jbatic ta
xch'unel. Ja'uc me yechicotic chac
c'u cha'al ti much'u ch-anilaje ti
mu xicta sbae yu'un tsc'an tsta
ti smotone. 2 Ja' ac'u jchantic ti
c'u x'elan i'ech' ta sba balamil ti
Jesuse. Yu'un j'ech'el ixch'un ti yech
ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'alal iyac'
svocol ta cruze, muc xich' ta muc' ti
q'uexlal sba tajmec ti x'elan ichame
yu'un ixch'un ti jun yo'on ta ts'acale.
Lavie tey xa chotol tspas mantal ta
sbats'ic'ob ti Rioxe.

3 Na'ic me ti icuch yu'un ti c'alal
i'ilbajinat tajmec yu'un jmulaviletic
ti Jesuse. Mi ja' yech chanopique,
mu xavicta o abaic ti c'alal
cha'ilbajinatic uque. 4 Li vo'oxuque
mu to bu chalajic o ti mu xa xac'an
xapasic li c'usitic chopole. 5 Yu'un
ich'ay xa xava'iic ti chistsitsotic ya'el
ti Rioxe chac c'u cha'al ta jtsitstic
li jch'amaltique. Ts'ibabil onox ta
sc'op Riox:

Jch'amal, nopo c'usi stu ti c'alal
chastsits ti Rioxe.
Mu me xavicta o aba.
6 Vo'otic ti xch'amalotic xae,
chistsitsotic yu'un sc'anojotic.

Ja' tsc'an ti lec chibatique,
xi ts'ibabil. 7 Ti chastsitsic ti
Rioxe, ja' yo' lec xabatic oe yu'un
xch'amaloxuc xa. Yech'o un tsc'an
chcuch avu'unic. Ja' chac c'u cha'al
li c'oxe, mi mu stsitse yu'un li stote,
chopol chbat. 8 Mi mu xastsitsic
ti Rioxe chac c'u cha'al ta stsits
li xch'amaltaque, yu'un ma'uc
xch'amaloxuc. Yan ch'amaliloxuc
ya'el. 9 Li jtot jme'tic li' ta sba
balamile, ti c'alal muc jch'unbetic
smantale, listsitsotic yo' lec xibatic
oe, pero quich'ojtic o ta muc'. Buuc
xa onox ti Jtotic Riox ta vinajele,
más to ac'u quich'tic ta muc' yu'un
ja' chac' cuxlicotic ta sbatel osil. Ja'
iyac' jch'uleltic. 10 Li jtot jme'tic li'
ta sba balamile jayib no'ox c'ac'al
listsitsotic, ja' no'ox ti c'u x'elan
isc'an iyilique. Ti chistsitsotic
ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' yo'
xquictatic o spasel li c'usitic chopole,
yo' jpastic o li c'usitic leque chac c'u
cha'al tspas ti stuque. 11 Melel mu
jc'antic tsitsel yu'un c'ux ti c'alal
yolel chquich'tique. Ja' no'ox yech
c'alal chistsitsotic ti Rioxe, mu xcuch
ya'el. Pero mi quilojtic ti ja'to icom o
cu'untic c'usi chopol ti listsitsotic ti
Rioxe, c'un to chcaltic ti leque yu'un
iquiltic ti jun xa co'ontique.

Ja' li' yaloj ti mu me jp'ajtic ti c'usitic chiyalbotic ti Rioxe

12 Yech'o un ch'unic me, mu
me xavicta o abaic. 13 Ja' pasic li
c'usitic leque yo' j'ech'el xch'unic o
ti much'utic mu to ta xch'unic leque,
yo' mu xicta o sbaique, yo' co'ol lec
xabatic oe.
14 Más lec mi co'ol ajolique, mi
naca lec li c'usitic chapasique.
Yu'un mi ma'uc yechoxuque, mu xu'
chba aq'uelbeic sat ti Cajvaltique.
15 Q'uelic me lec ti mu me much'u
xicta sba ta xch'unel ti ta slequil
no'ox yo'on ti ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe. Mi oy much'u
chicta sbae, coltaic me. Mi mu
xacoltaique, chlic sa' smul, chlic
xchan yu'un li yantique. 16 Mu me
much'u ja' xbat ta yo'on ti c'usitic
tsc'an yo'one. Mu me much'u sp'aj
li c'usitic leque chac c'u cha'al ispas
ti Esaue, ti ta jset' no'ox ve'lil iyac'
o ta yan ti bentisyone ti sc'oplal
ox chich'e yu'un ja' banquilal.
17 Ava'yojic ti isc'an to ta ts'acale
pero muc xa x'ac'bat. Ac'u mi
iyoq'uita sba tajmec, pero mu xa bu
i'ac'bat yu'un ibat xa'ox ta yan.
18-19 Li vo'oxuque mu ta vitsuc
lanopojic ech'el ya'el yo' bu oy
xi'ele chac c'u cha'al inopoj ti vo'ne
moletique yo' bu itil c'oq'ue, yo' bu
ic' osile, yo' bu i'avan chavuque, yo'
bu i'oc' cornetae, yo' bu ic'oponatic
yu'un ti Rioxe. Ti c'alal iya'iique,
“mu xa ya'uc sc'oponoticotic ti
Rioxe”, xiic xa. 20 Yu'un toj tsots
iya'iic ti mantal i'albatique: “Ac'u
mi aca'ic, mi avacaxic, mi achijic,
mi oy chmuy tal jset'uc li' ta vitse,
xamilic ta ton”, x'utatic yu'un ti
Rioxe. 21 C'alal iyilic ti xi'el sba
tajmeque, c'alal ta Moisés “toj xi'el
sba”, xi uc.
22 Yan li vo'oxuque ta vinajel
lanopojic ech'el ya'el yo' bu slumal
ti Riox cuxul ta sbatel osile, ja' ti
ach' Jerusalene, yo' bu ep ta mil
anjeletique ti jun yo'onic chich'ic
ta muc' ti Rioxe. 23 Ja' yo' bu ta
jtsob jbatic vo'otic ti xch'amalotic
xa ti Rioxe. Tey xa ts'ibabil jbitic

ta vinajel. Tey ti Rioxe uque, ja' ti
Jmeltsanejc'ope. Tey xch'ulelic ti
much'utic ilecubtasbat yo'onic yu'un
ti Rioxe. 24 Tey ti Jesuse ti ja' xa
scuentainoj ti c'usi ts'acal to iyal
ti chiyac'botic ti Rioxe, yu'un ja'
iloc' xch'ich'el, ja' itoj o li jmultique.
Ti iloc' ti xch'ich'ele, ja' ijtatic o
pertonal. Ma'uc yech ista ti much'u
ismil ti Abele.
25 Yech'o un q'uelo me abaic,
ch'unic me ti c'usi chayalbeic ti
Rioxe. Quelavilic, ti vo'ne moletique
i'ac'batic o castico ti muc xch'unic
ti c'alal ip'ijubtasatic yu'un Rioxe
li' ta sba balamile. ¿Mi ja' xa mu
masuc chquich'tic castico xana'ic
mi mu jch'untic ti ta vinajel xa
chisp'ijubtasotic tal ti Rioxe? 26 Ti
vo'nee inic o balamil ti c'alal ic'opoj
ti Rioxe. Lavie yaloj ti j'ech'el xa
no'ox ta sniques scotole: vinajel
xchi'uc balamil. 27 Ti iyal ti j'ech'el xa
no'ox ta sniquese, ja'o chlaj scotol li
c'usitic sna' xlaje. Ja' xa no'ox chcom
li c'usitic mu sna' xlaje. 28 Ti bu mu
sna' xlaje, vo'otic tey chac' jpastic
mantal. Yech'o un "colaval" cutic ti
Rioxe. Ta slequiluc co'ontic tunicotic
yu'un, ac'u quich'tic ta muc'. Ja'
ac'u jpastic ti c'usitic lec chile. 29 Ti
much'utic mu x'ich'on ta muc' chil ti
Cajvaltique, ta onox stic' ta c'oc'.

Ja' li' yaloj ti c'usitic tsc'an ta jpastic lavi jch'unojtic xa li sc'op Rioxe

13 C'ano o me abaic vo'oxuc ti
achi'il abaic ta xch'unel li
sc'op Rioxe. 2 Mu me xch'ay xava'iic
ti chavotes ta anaic ti much'utic
mu xavojtiquinique. Ti vo'nee oy
muc xojtiquinic mi anjel ti iyotes ta
snaique.
3 Mu me xch'ay xava'iic li
much'utic ja' ochemic o ta chuquel
li sc'op Rioxe. Ti ja' yech xa'ochic
ta chuquel uque, chac'anic q'uelel.
Ja' no'ox yech patbeic yo'onic ti
much'utic ch-ilbajinatique. Ti ja'
yech xa'ilbajinatic uque, chac'anic
patbel avo'onic.
4 Vo'oxuc ti nupul ts'acaloxuque,
ich'o me abaic ta muc'. Ti chic' sbaic
jun vinic xchi'uc jun antse, ma'uc
mulil ti ta xchi'in sbaique. Yan
ti much'utic tsa' yantse xchi'uc ti
much'utic tsa' yajmule, ja' mulil.
Ta onox x'ac'batic castico yu'un ti
Rioxe.
5 Ma'uc me xbat ta avo'onic li
taq'uine. Junuc o me avo'onic
ti c'u yepal chataique. Yu'un
yaloj ti Rioxe: "Mu xajcomtsanic,
chajchi'inic o", xi. 6 Yech'o un tsots
co'ontic xcaltic ti xchi'inojotic ti
Cajvaltique. Mu xixi'otic o mi oy
c'usi chal li crixchanoetique.
7 Na'ic me c'u x'elan ti much'utic
ba'yi layalbe ava'iic li sc'op Rioxe.
Avilic ti lec ibatique yu'un ixch'unic
ti chcoltaatic yu'un ti Cajvaltique.
Ja' chanic chac c'u cha'al
ixch'unique.
8 Ti Jesucristoe, ti c'u x'elan ti
vo'nee, staoj yav c'al tana xchi'uc
ta sbatel osil. 9 Mu me xach'unic
c'usitic yan c'opal ti cha'albatique.
Ti Rioxe ta slequil no'ox yo'on
chiscoltaotic ta xch'unel li c'usitic
lec chile. Ma'uc chiscoltaotic li
ve'lile. Ti much'utic ta xch'unic ti
ja' chcoltaon ta xch'unel c'usitic lec
chil Riox li ve'liletique, yech no'ox
ta snopic.
10 Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic
ti Rioxe, ja' ti jch'unojtic ti iyac' sba

ta milel ta scoj jmultic ti Jesuse,
ch'abal xa sc'oplal ve'lil. Ja' chac
c'u cha'al ti muc much'u tsti' ti c'usi
tsmilic yu'un smulic li jchi'iltactic
ta israelale. 11 Li xch'ich'el ti c'usitic
tsmilique, chich' ochel ta bats'i
lequil cuarto li totil palee. Yan li
sbec'tale chba xchiq'uic ta sti'il
yo' bu nacajtique. 12 Ja' no'ox yech
uc ti c'alal listojbotic jmultic ta
xch'ich'el ti Jesuse, ta ti' jteclum
icham. 13 Yech'o un j'ech'el ac'u
quictatic ti c'usitic jch'unojtic to'oxe
ti chicuxiotic o ta sbatel osil ti
calojtique. J'ech'el ac'u quich'tic
ta muc' ti Jesuse. Cuchuc cu'untic
ilbajinel uc chac c'u cha'al icuch
yu'un ti Jesuse. 14 Li' ta sba balamile
muc bu jtatic junuc jteclum ti mu
sna' xlaje. Ja' ba jtatic ti muc'ta
jteclum ti mu sna' xlaj ta sbatel
osile. 15 Yech'o un “colaval” cutic
jujun c'ac'al ti Rioxe ti ja' ch'abal o
jmultic chiyilotic ti quich'ojtic xa
ta muc' ti Jesuse. Ja' smoton cha'i
ti Rioxe ti “colaval” chcutique,
ti jamal chcaltic ti quich'ojtic
ta muq'ue. 16 Mu me xch'ay
xava'iic ti chac'uxubinvanique, ti
chacoltavanic o li c'usuc avu'unique.
Mi chac'uxubinvanique, ja' lec chil
ti Rioxe, ja' smoton cha'i.
17 Ch'unic me ti c'usi chayalbeic
lavajchanubtasvanejique, ich'ic me
ta muc'. Yu'un ja' chaxchanubtasic
yo' xacuxiic o ta sbatel osile.
Chc'ot yalbeic ti Rioxe ti c'u
x'elan itunique. Mi chach'unic ti
c'usitic chayalbeique, jun yo'onic
chaxchanubtasic. Yan mi mu
xach'unique, chat yo'on avu'unic. Li
vo'oxuque chopol chabatic.
18 C'oponbon Rioxe yu'un jna'oj ti
mu c'usi chopol jpasoje. Ja' no'ox
ta co'on spasel li c'usitic leque.
19 Abulajanic c'oponbecon Rioxe yo'
xtal no'ox jq'ueloxuc oe.

**Ja' li' yaloj ti i'albatic
chabanuc scotol ti much'utic
xch'unojic sc'op Rioxe**

20 Ti Rioxe ta spas ta jun co'ontic.
Ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal
ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti
cajchabivanejtique. Yaloj ti ja'
chicuxiotic o ta sbatel osil lavi
jch'unojtic ti iloc' xch'ich'el ta scoj
jmultic ti Jesuse. 21 Ac'u scoltaoxuc
ta spasel li c'usi leque, ja' ti c'usi
tsc'ane, ja' ti c'usi lec chile lavi
avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Ti
Rioxe ta xquich'tic ta muc' ta sbatel
osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.
22 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an
ti mu me xtavan xava'iic ya'iel ti
jayp'el lajts'ibabeic li'i. 23 Chacalbeic
ti iloc' xa ta chuquel li Timoteoe.
Mi iyul no'oxe, ta jchi'in tal ti c'alal
xtal jvula'anoxuque.
24 Chabanuc xavalbeic scotol
lavajchanubtasvanejique xchi'uc
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. Chabanicoxuc la xalic uc li
much'utic xch'unojic sc'op Rioxe li' ta
estado Italiae.
25 Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti
Rioxe.

LI'I JA' SVUN SANTIAGO

1 Vo'on Santiagoon, ta jch'un
c'usi chiyalbe ti Rioxe xchi'uc ti
Cajvaltic Jesucristoe. Chajc'oponic
tal ta vun, vo'oxuc ti st'ujojoxuc
ti Rioxe ti butic jteclumal
nacaloxuque. Chabanicoxuc me
acotolic.

Ja' li' yaloj ti ta slequil yo'on chisp'ijubtasotic ti Rioxe

2 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, junuc no'ox me
avo'onic c'usuc no'ox paltail chataic.
3 Yu'un jna'ojtic ti más ta stsatsub
ech'el co'ontic ti c'alal chcuch
cu'untique. 4 Mi itsatsub co'ontique,
mu xa xquicta o jbatic ta xch'unel ti
ja' chiscoltaotic ti Cajvaltique. Mi ja'
yechotique, scotol ta xcuch cu'untic,
jun co'ontic, mu xa c'usi palta.
5 Mi oy much'u mu sna' c'usi
tspase, ja' ac'u sc'anbe ti
Rioxe, yu'un ta slequil yo'on
chisp'ijubtasotic ti c'usi lec ta pasele.
Mu xcap o mi ta jc'anbetique
yu'un muc bu tst'uj ti much'u
ta xc'uxubine. 6 Sjunuluc me
avo'onic xac'anbeic ti Rioxe, mu
me xchibetuc avo'onic. Mi xchibet
co'ontic ta jc'anbetique, ja' jchi'iltic
ya'el li mare ti chyuq'uilanat ta
iq'ue. 7 Mi ja' yechotique, mu c'usi ta
jtatic. 8 Yu'un mu jmojuc ta jch'untic
ti chiscoltaotic ti Cajvaltique. Lavie
jtos o c'usi ta jnoptic; ti oc'obe jtos
xa o c'usi ta jnoptic noxtoc.
9 Mi me'onoxuque, junuc no'ox
avo'onic yu'un xch'amaloxuc xa ti
Rioxe. 10 Mi jc'ulejoxuque, junuc
no'ox avo'onic yu'un avich'ojic xa
ta muc' ti Rioxe, mu xa bu chatoy
o abaic xchi'uc lac'ulejalique. Ti
much'utic ja' no'ox ta yo'onic sa'el
li sc'ulejalique, co'olic xchi'uc nich
ts'i'lel ti jliquel no'ox leque. 11 Ta
xtaquij ta ora ti c'alal xc'uxub li
c'ac'ale. Li sniche ta xlilij, mu xa
bu leclec sba. Ja' no'ox yech ti
much'utic ja' no'ox ta yo'onic sa'el li
sc'ulejalique. Ti c'alal yolel tsa' más
li sc'ulejalique, ja'o ta xchamic.

Ja' li' yaloj ti mu me xquicta o jbatic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatique

12 Mi mu xquicta o jbatic ti
c'usuc no'ox paltail ta jtatique, jun
co'ontic. Yu'un tey onox chc'ot
jtatic ti lequilal ta sbatel osile.
Yu'un yaloj onox ti Rioxe: “Ta
xcac'be scuxlejalic ta sbatel osil ti
much'utic sc'anojicone”, xi. 13 Pero
mi iquicta o jbatique, mi ba jpastic
c'usi chopole, mu xu' xcaltic ti
ja' lisujotic ti Rioxe. Ti Rioxe mu

sna' spas c'usi chopol, yech'o ti mu
xisujotic ta spasel li c'usitic chopole.
14 Ti ta jpastic li c'usitic chopole,
ja' ti ta jpastic li c'usitic chal
co'ontique. Ja' xa chislo'lootic. 15 Mi
ijpastic li c'usitic chal co'ontique, ta
onox jta jmultic. Chi'ochotic onox ta
c'oc' ta sbatel osil.
16 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc
tajmeque, mu me xalo'lo aba
atuquic. 17 Scotol li c'usitic leque
ja' chiyac'botic tal ti Jtotic Riox
ta vinajele, ja' ti much'u ispas li
c'usitic oy xojobal ta vinajele. Li
c'usitic oy xojobale mu staojuc o yav,
oy baq'uintic chmac. Yan ti Rioxe
staoj yav ti lec c'usi chiyac'botique.
18 Ja' yech isc'an stuc ti Rioxe
ti lixch'amalinotic xae ti c'alal
ijch'unbetic li sc'ope. Yu'un onox
yech ti c'usi yaloje. Ja' chac c'u
cha'al sba sat li c'usuc cu'untique ja'
yu'un Riox, ja' no'ox yech yu'unotic
uc.

Ja' li' yaloj ti lec c'usitic ta jpastic mi yech ti jch'unojtic li sc'op Rioxe

19 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc
tajmeque, yu'un ti xch'amalotic xa ti
Rioxe, a'ibeic me lec smelol ti c'alal
cha'albatic li sc'ope. Mu me orauc
xatac'avic, mu me orauc xacapic.
20 Ti mi chacapique, mu spas o
avu'unic ti c'usi lec chil ti Rioxe.
21 Ja' tsc'an ti chavictaic scotol ti
c'u to'ox xa'elanique. Tsc'an ti mu
xatoy abaique. Tsc'an chach'unic li
sc'op Riox ti ava'yojique yu'un ja'
chicuxiotic o ta sbatel osil.
22 Pasic me c'usitic yaloj ti Rioxe,
mu me yechuc no'ox chava'iic. Ti
mi yech no'ox chava'iique, atuquic
no'ox chalo'lo abaic. 23 Mi ja' no'ox
chca'itique, mi mu jch'untique, ja'
jchi'iltic li much'u tsq'uel sat ta
nene. 24 Ac'u mi xil ti ic' li sate, pero
mu sc'an spoc. Ora ta xch'ay xa'i,
lec no'ox cha'i sba. 25 Ti Rioxe naca
lec li c'usitic chiyalbotique. Mi mu
xch'ay xca'itique, mi ja' ta jpastique,
liloc'otic xa ta mozoil ya'el yu'un
mu xa bu ta jpastic li c'usitic
chopole. Jun xa co'ontic.
26 Mi chcaltic ti quich'ojtic ta
muc' ti Rioxe, pero mi mu xquich'
jmeloltic xic'opojotique, jtuctic
no'ox ta jlo'lo jbatic. Yu'un yech
no'ox ta jnoptic ti quich'ojtic ta
muq'ue. 27 Mi yech ti quich'ojtic ta
muq'ue, ta jc'uxubintic ti much'utic
abol sbaique: ja' ti much'utic ch'abal
stot sme'ique xchi'uc li me'anal
antsetique. Ma'uc xa ta co'ontic li
c'usitic chopol li' ta sba balamile.
Mi ja' yech ta jpastique, lec
chiyilotic ti Jtotic Riox ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti mu me jt'ujtic ti much'u chquich'tic ta muq'ue

2 Vo'otic ti ijch'untic xa ti
ja' istoj jmultic ti Cajvaltic
Jesucristoe ti toj lec yo'one, mu
me xat'ujic ti much'u chavich'ic ta
muq'ue. 2 Nopic c'usi chapasic ti
c'alal x'ochic tal cha'vo' viniquetic
ta atemploique. Li june caltic no'ox
ya'el ti jc'uleje. Lec sc'u' spoc', naca
oro yanillo. Li june caltic no'ox ya'el
ti me'one, ch'abal lec sc'u' spoc'. 3 Mi
ja' no'ox chavich'ic ta muc' li much'u
lec sc'u' spoq'ue, “la' chotlan li' ta
lequil chotlebale”, chavutic. Mi ja'
mu xavich'ic ta muc' li me'one, “li
vo'ote ba va'lan le'toe. Mi chac'an

chachotie, chotlan ta lum li' ta
coque", chavutic. 4 Mi ta jt'ujtic
ti much'u chquich'tic ta muq'ue,
chopol.
5 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc
tajmeque, a'yic me. Ep me'onetic ti
ja' t'ujbilic yu'un Riox yo' xch'unic o
ti ja' istoj jmultique. Ja' xa jc'ulejetic
ch-ileic yu'un ti Rioxe ti xch'unojic
xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ja' ta x'ochic yo' bu ta
spas mantale. Yu'un yaloj onox ti
Rioxe: "Ti much'utic sc'anojicone
ta x'ochic yo' bu ta jpas mantale",
xi. 6 Li vo'oxuque muc bu avich'ojic
ta muc' li me'onetique. Ja' no'ox
chavich'ic ta muc' li jc'ulejetique
ti ilbaj xayilique, ti oy yech no'ox
chasnopbe amulic ta stojol li
jmeltsanejc'opetique. 7 ¿Mi'n la mu
ja'icuc ti chopol c'usi chalbeic ti
Jesuse ti ja' quich'ojtic ta muq'ue?
8 Mi ach'unic xa li sc'op Rioxe,
c'uxubinic scotolic, ac'u mi jc'ulej,
ac'u mi me'on. Yu'un ja' yech
chal li sc'op Rioxe: "C'uxubino
me achi'iltac chac c'u cha'al
chac'uxubin aba atuque", xi. 9 Yan
mi chat'ujic ti much'u chavich'ic
ta muq'ue, oy amul chayilic ti
Rioxe yu'un mu xach'unic ti c'usi
yaloje. 10 Ac'u mi ach'unojic scotol
li yan smantale, pero mi oy to
jtosuc ti mu xach'unique, oy amul
chayilic yu'un co'ol xchi'uc muc bu
ach'unojic scotol. 11 Ti Rioxe yaloj
ti mu xu' jsa' cantstique, ti mu xu'
chimilvanotique. Caltic no'ox ya'el
ti mu xa xasa' avantsique, caltic
ti ja' no'ox lamilvanique. Pero mi
lamilvanique, yu'un onox muc bu
ach'unojic li smantal Rioxe. 12 Yech'o
un ja' tsc'an ti lec li c'usi chavalique
xchi'uc li c'usi chapasique yo' mu
ja'uc yech xayalbeic o ti Rioxe:
"Yalal xa chapasic li c'usitic
chopole. Li vo'one lajloq'uesic xa",
yo' mu xayutic oe. 13 Ti mi mu
xic'uxubinvanotic lavie, ja' no'ox
yech mu xisc'uxubinotic ti Rioxe.
Ti mi chic'uxubinvanotic lavie, ja'
no'ox yech chisc'uxubinotic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti yech ta jnoptic ti jch'unojtic sc'op Riox mi mu c'usi lec ta jpastique

14 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, mi mu c'usi lec
ta jpastique, yech ta jnoptic ti
jch'unojtique. Mi ja' yechotique,
mu onox xicuxiotic ta sbatel osil.
15-16 Caltic no'ox ya'el ti oy jun ti
much'u xch'unoj sc'op Riox uque,
mi vinic o mi ants, mi ch'abal sc'u'
spoc' chavilique, mi mu c'usi tslajes
jujun c'ac'ale, "batan, q'uelo bu
xata ech'el ave'el ac'u' apoc'", mi
xavutique, mu c'usi bal o, yu'un
mu c'usi avac'beic ech'el. Yech
chanopic ti ach'unojique. 17 Li
c'usitic ta jpastique, ja' chvinaj o mi
jch'unojtic, o mi muc bu jch'unojtic
li sc'op Rioxe.
18 Caltic no'ox ya'el ti oy much'u
yech chiyalbee: "Li vo'ote chaval
ti persa lec li c'usi ta jpastique.
Li vo'one chcal ti xu' ja' no'ox
jch'unojtic li sc'op Rioxe. Mu xa
c'usi yan ta jpastic", xi. Ac'bonquic
quil c'u x'elan ach'unoj ti muc bu
chapas li c'usitic leque. Li vo'one
ti ja' ta jpas chavil li c'usitic leque,
ja' chavil o ti jch'unoje. 19 Lec ti
ach'unoj ti jun no'ox Rioxe pero
ja' yech xch'unoj ti pucujetic uque.

Sna'ojic ti jun no'ox ti Rioxe, xi'emic
o. 20 Mu xava'i aba ti yech chanop
ti ach'unoj li sc'op Rioxe yu'un
muc bu chapas li c'usitic leque.
21 Ti jmuc'tatotic Abraam ti ta más
vo'nee ja' ch'abal o smul i'ile yu'un
ti Rioxe ti ta ox xchic'be ti screme,
ja' ti Isaaque. 22 Ti x'elan ispase, ja'
chul o ta joltic ti xch'unoj onoxe.
23 Ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil comele:
"Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi
chal ti Rioxe, yech'o ti ch'abal smul
i'ilee", xi ts'ibabil. Ts'ibabil noxtoc
ti lec xil sbaic xchi'uc ti Rioxe,
chcut ti much'u chal ti xu' ja' no'ox
xch'unoj li sc'op Rioxe.
24 Ja' chvinaj o ti ma'uc ch'abal
o jmultic chiyilotic ti Rioxe mi
ja' no'ox chcaltic ti jch'unojbetic
li sc'ope. Ja' tsc'an ti lec li c'usitic
ta jpastic uque. 25 Ja' no'ox yech
ti Raav tol sa' yajmule, ja' ch'abal
o smul i'ile yu'un ti Rioxe ti
ixc'uxubin ti cha'vo' viniquetic ti
itaqueic tal yu'un ti Josuee, ti tal
sq'uelic c'u x'elan li osile. Ts'acal to
istac sutel ta yan o be, yech'o ti muc
stsacatique. 26 Ja' chac c'u cha'al
cuxulotic li' ta sba balamile, oy jpat
jxocontic, oy jch'uleltic. Ti manchuc
oy xcha'tosole, muc bu cuxulotic
ti yechuque. Ja' no'ox yech noxtoc
yo' xicuxiotic o ta sbatel osile, ja'
tsc'an ti ta jch'untic ti c'usitic yaloj
ti Rioxe, xchi'uc tsc'an ti ta jpastic
li c'usitic leque. Mi mu jch'untic
xcha'tosole, mu onox xicuxiotic ta
sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti quetic no'ox más ta jta o jmultique

3 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, mu
me much'uuc no'ox stic' sba ta
jchanubtasvanej. Ac'u snop lec mi
yech tsc'an Riox ti ch-oche yu'un
más chq'uelbat c'usi tspas yu'un ti
Rioxe chac c'u cha'al más tsq'uel
c'usi ta jpasticotic vo'oticotic li
jchanubtasvanejoticotique. Yu'un
más jna'ticotic. 2 Jcotoltic mu onox
nacauc lec c'usi ta jpastic, mu
onox nacauc lec c'usi ta xcaltic. Ti
nacauc lec c'usi chcaltique, yu'un
jna' jpajes jbatic junlejtic. 3 Co'ol
xchi'uc xcac'betic sprenoal ye
ca' yo' stam o bee. Ac'u mi c'ox li
prenoe pero tstam o be. 4 Ja' no'ox
yech li barcoetique, ac'u mi c'ox
li yac'ob bueltae, pero tstam o
be. Ac'u mi muc' li barcoe, ac'u mi
xnet'e ech'el ta ic', pero tey chbat
ti bu sc'an yo'on li yajvale yu'un
oy yac'ob buelta. 5 Ja' no'ox yech li
quetique, c'ox, pero ep c'usi xtun
o. Xu' jp'ijubtastic o crixchano. Xu'
jsocbetic o sjol crixchano. Co'ol
xchi'uc li c'oq'ue. Ac'u mi jset' ti
bu xlique, pero ta xp'ol. Ti c'alal
xtup'e, ep xa'ox ic'ac' te'tic. Ja'
no'ox yech li quetic uque. 6 Co'ol
xchi'uc c'oc' ya'el yu'un ja' ta jta o
jmultic. Yu'un ja' jmañatic ti c'usuc
no'ox xcaltique. Mu c'usi yan ti
más ta jta o jmultique, ja' no'ox li
quetique. Ja' ta jsa' o jmultic ti c'u
sjalil li' cuxulotique. Ja' chisujotic
ti pucuje. 7 Li c'usitic chanul oy
ta sba balamile, li mutetique, li
quiletel chone, li choyetique, spas
cu'untic ta manxo. 8 Yan li quetique
mu xpaj cu'untic. Ja' chopol ti
mu xa'i pajesele yu'un ep c'usi
chopol chcaltic. Co'ol xchi'uc ya'lel
ye quiletel chon. Mi listi'otique,
chichamotic o ta ora. Ja' no'ox yech

ti c'alal chcac'betic sc'ac'al yo'on li
jchi'iltique, co'ol xchi'uc ta jmiltic
ya'el. 9 "Toj lec avo'on", chcutic ti
Jtotic Rioxe ta vinajele. Pero chopol
c'usi chcalbetic li jchi'iltic ti co'ol
pasbilotic chac c'u cha'al ti Rioxe.
10 Jun no'ox li quetique pero cha'tos
li c'usi chcaltique. Chcaltic c'usi lec,
chcaltic c'usi chopol. Vo'otic ti jchi'il
jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
chopol mi ja' yech ta jpastique.
11 Nopic mi xu' xloc' cha'tos vo'
ta jun no'ox ninabvo'. ¿Mi oy
baq'uintic xloc' lec, mi oy baq'uintic
xloc' chi'pic'an? 12 Nopic noxtoc mi
oy bu xavilic oliva ta te'el ic'ux, o
mi oy bu xavilic ic'ux ta yaq'uil uva.
Ja' no'ox yech li ninabvo'e, ti bu
chi'pic'ane mu xloc' tal lec.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chisp'ijubtasotic ti Rioxe

13 Mi p'ijotique, mi jna'tic snopele,
mu jtoy jbatic, chcac'tic iluc li
c'usi leque. 14 Yan mi ja' no'ox
chac' o sc'ac'al co'ontic ti mu
xitic'atotic ta jchanubtasvaneje, ta
jnoptic ti p'ijotique. 15 Ma'uc yech
chisp'ijubtasotic ti Rioxe. Ta joltic
no'ox jtuctic ti x'elan ta jpastique.
Co'olotic xchi'uc li much'utic mu to
chich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' no'ox ta
jch'untic c'usi chal ti pucuje. 16 Mi
ja' no'ox chac' o sc'ac'al avo'onic ti
mu xatic'atic ta jchanubtasvaneje,
chlic c'op avu'unic. Ep c'usi chopol
chlic apasic o. 17 Yo' xvinaj o ti
sp'ijubtasojotic ti Rioxe, lec ti
c'usitic ta jpastique. Mu jliquestic
c'op, mu jtoy jbatic, ta jch'untic
mantal, chic'uxubinvanotic,
chicoltavanotic. Mu jliqueluc lec,
mu jliqueluc chopol ti c'usi ta
jpastique. Ti c'usi chcaltique yu'un
onox yech jch'unojtic. 18 Mi mu
jliquestic c'ope, ja' ta xchan li yan
jchi'iltactique.

Ja' li' yaloj ti mu me jpastic li c'usitic scuenta no'ox sba balamile

4 Ti chlic c'op avu'unique, ti
chavut abaique, ja' ti chac'an
ti c'usi chal avo'on atuquique. 2 Ja'
chac'anic ti c'usitic lec tajmec
chavilique, pero mu xataic. Yech'o
un chac'ac'al-o'onta abaic. Xti'et o
ajolic ti much'utic oy c'usuc yu'une,
ja' mu xataic o li c'usitic chac'anique.
Yech'o ti chlic avut abaique. Ti
mu xataic li c'usitic chac'anique,
yu'un muc bu chac'anbeic ti Rioxe.
3 Ac'u mi chac'anbeic, pero mu
xayac'beic yu'un chopol ajolic.
Yiloj ti chba apasic o li c'usi chal
avo'onique. 4 Co'oloxuc xchi'uc jun
ants ti oy yajmule ti mu xich' ta
muc' li smalale. Ja' no'ox yechoxuc,
yu'un mu xavich'ic ta muc' ti
Rioxe. Mi ja' chapasic li c'usitic
scuenta no'ox sba balamile, ¿mi
mu xana'ic ti ja' xa chopol chavilic
ti Rioxe? Yech'o un mi oy much'u
tsnop tspas li c'usitic scuenta no'ox
sba balamile, ja' xa chopol chil ti
Rioxe. 5 Mu me xanopic ti mu c'u
stu ti yech ts'ibabile: "Mu me c'usi
yan xanopilanic, jtuc no'ox me
xavich'icon ta muc'", xi ti Rioxe.
6 Ti Rioxe ja' tsc'an ti stuc no'ox
chquich'tic ta muq'ue. Yu'un slequil
no'ox yo'on ti chiscoltaotique yo' ti
stuc no'ox xquich'tic o ta muq'ue.
Yu'un ja' onox yech ts'ibabil chac li'i:
"Ti Rioxe chopol chil ti much'utic
stoyoj sbaique. Yan ti much'utic
mu sna' stoy sbaique tscolta", xi

ts'ibabil. 7 Yech'o un ja' pasic ti
c'usi lec chil ti Rioxe. Ja' mu ya'uc
apasic ti c'usi lec chil ti pucuje
yo' ti mu xayilbajinic oe. 8 Tsc'an
más chac'oponic Riox yo' xavilic
o ti más chascoltaique. Ictaic xa
spasel li c'usitic chopole. C'anbeic
ti Rioxe ti ac'u xch'ay ta ajolic
li c'usitic chopole yo' sjunul o
avo'onic chavich'ic ta muq'ue. 9 Mi
oy to chapasic li c'usitic chopole, at
avo'onic, oq'uitao abaic. Yech no'ox
ti chatse'inique, ti xamuyubajique.
10 Más lec bic'tajeso abaic ta stojol
ti Cajvaltique yo' ti xayaq'uic o ta
ich'el ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jnopbe jba jmultique

11 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, mu me c'usi chopol
xavalbe abaic ta apat axoconic. Mi
oy c'usi chopol chcalbetic ta spat
xocon jchi'iltique, mi ta jnopbetic
smulique, yu'un mu jch'untic ti
yaloj ti Rioxe ti tsc'an ta jc'uxubin
jbatique. Mi mu jch'untic c'usi
yaloj ti Rioxe, co'ol xchi'uc más
jna'tic ya'el. 12 Jun no'ox ti much'u
iyal li mantaletique, ti chal bu
chibatic jujuntale, ja' ti Rioxe. Xu'
chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel
osil, xu' chistic'otic ta c'oc' ta sbatel
osil noxtoc. Li vo'ote mu Rioxicot ti
chaval ti oy smul lachi'ile.

Ja' li' yaloj ti mu jna'tic mi cuxulotic ti oc'obe

13 A'yic me, vo'oxuc ti ja' yech
chavalique: “Tana, o mi oc'ob,
chibatoticotic ta equelajel.
Chijalijoticotic jabiluc yo' jpasticotic
o canale”, xachiic. 14 Pero mu
xana'ic mi cuxul chasacubic. Li
vo'otique co'olotic xchi'uc lumal toc
ti j'ech'elbe no'ox ch-ech'e, yu'un
mu jna'tic c'usi ora chichamotic.
15 Ja' tsc'an ti yech chavalic chac
li'i: “Mi sc'an Riox cuxuloticotique,
chibatoticotic”, chianic. 16 Ti x'elan
chaval ta atuquic no'ox ti bu
chabatique, yu'un mu xavich'ic ta
muc' ti Rioxe. Chopol ti x'elan mu
xavich'ic ta muq'ue. 17 Mi jna'ojtic xa
c'usi leque, mi mu jpastique, ta jta o
jmultic ta stojol ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti chba yich'ic castico li jc'ulejetique mi chopol li c'usitic tspasique

5 Ti much'utic ja' no'ox ta
yo'onic sa'el li c'usitic chtun
yu'unic li' ta sba balamile, mu c'u
stu ti x'elan tsnopique. Ta onox xba
yich'ic castico. 2 Scotol li c'usi oy
xa yu'unique mu c'usi bal o chil ti
Rioxe. Ja' yech chil chac c'u cha'al
li c'usi c'o' chquiltique. Scotol li sc'u'
spoq'uique ja' yech chil ti Rioxe
chac c'u cha'al ti lajem ta vach chon
chquiltique. 3 Mu c'usi bal o ti ep
staq'uinique. Scoj no'ox sc'ulejalic ti
chba yich'ic o castico ti c'alal xlaj li
balamile. 4 Ti Cajvaltic sq'uelojotic
jcotoltique, yiloj ti mu ts'acluc
istoj yaj'abtelic li jc'ulejetique.
Ya'yoj ti muc x'ac'batic ti c'alal ay
xcha'c'anbeique. 5 Yu'un ja' no'ox
tsc'an chc'ulejajic li stuquique.
Ja' no'ox tspasic li c'usitic chal
yo'onique. Co'olic chac c'u cha'al li
vacaxe ti ve'el no'ox tspase. Ti c'alal
xjup'e, chich' milel. Ja' no'ox yech
li jc'ulejetique ti ja' no'ox tspasic
li c'usitic chal yo'onique, ti c'alal
xchamique, ch-ochic onox ta c'oc' ta

sbatel osil. 6 Yech no'ox tsnopbeic
smul ti much'utic ch'abal smulique,
chaq'uic ta milel. Ti much'utic
chmilatique mu spoj sbaic, mu c'usi
chalic.

Ja' li' yaloj ti junuc co'ontic jmalatic c'usi ora chtal ti Cajvaltic Jesuse

7 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, cuchuc avu'unic li
c'usitic chaxcha'leic li jc'ulejetique
yu'un chtal onox yic'otic ti Cajvaltic
Jesuse. Co'ol xchi'uc ti much'u ch-
abteje, spatoj yo'on chloc' li c'usitic
sts'unoje. Ti c'alal xloc' li vo'tique,
chlic stsob. 8 Ja' no'ox yech pato
me avo'onic ti chtal ti Cajvaltic
Jesucristoe. Mu me xavicta abaic ta
smalael yu'un po'ot xa xtal.
9 Mu me xasa'be aba amulic
yo' ch'abal o amulic xul staoxuc
ti Jmeltsanejc'ope, ja' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Yu'un po'ot xa xtal.
10 Mu me xch'ay xava'iic ti icuch
yu'unic ilbajinel ti yaj'alc'optac Rioxe
ti ta más vo'nee. Yechicoxuc me
uc. 11 Li vo'otique jna'ojtic ti jun xa
yo'onic ti much'utic icuch yu'unic
ti ilbajinele. Ava'yojbeic sc'oplal ti
Jove ti icuch yu'un ti tsots me'anal
istae. Ti icuch yu'une, i'ac'bat más
bentisyon ta ts'acal. Ja' chquiltic
o ti jc'uxubinvanej ti Rioxe, yu'un
ixc'uxubin ti Jove.
12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ja' tsots sc'oplal ti
yechuc me li c'usi chcaltique. Mu
me c'usi xava'anic ta rextico, mi
ja'uc vinajel, mi ja'uc balamil.
"Lojriox", mu me xachiic. Mu me
xanopbe abaic c'op yo' mu xata o
amulic ta stojol ti Rioxe.
13 Mi chavat avo'onique,
c'oponic Rioxe. Mi jun avo'onique,
q'uevujintaic ti Rioxe. 14 Mi oy
much'u ipe, ac'u stac ta iq'uel li
jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe.
Li jchanubtasvanejetique ac'u
sjaxbeic jset'uc aceite ta scuenta ti
Cajvaltic Jesuse, ac'u sc'oponbeic
Rioxe. 15 Ti much'u tsc'opon Rioxe,
mi xch'unoj ti chet'es chamel
ti Cajvaltic Jesuse, ta x'ech' li
chamele. Mi staoj to'ox smul ti
much'u i'ech' xchamele, ta x'ac'bat
pertonal noxtoc. 16 Albo abaic,
c'anbo abaic pertonal mi oy c'usi
chopol avalojbe abaique, mi oy
c'usi chopol apasojbe abaique, yo'
x'ech' o lachamelique. Mi ch'abal
xa jmultique, chich' ta muc' c'usi
chcalbetic ti Rioxe, yech'o un spas
cu'untic li c'usi vocol ta pasele.
17 Ti Elias yaj'alc'op Rioxe ti co'ol
crixchanootic jchi'uctique, sjunul
yo'on isc'opon Rioxe ti ac'u pajuc li
vo'e, yech'o ti ipaj oxib jabil xchi'uc
o'lole. 18 Ts'acal to isc'opon Rioxe
noxtoc, isc'an tal li vo'e, ital. Lic
ch'iuc scotol ti c'usitic ists'unique.
19-20 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy
much'u iyicta sba ta xch'unele, mi
vo'ot chba avalbe noxtoc li sc'op
Rioxe ti ta xch'un noxtoque, na'o me
ti vo'ot ta acuenta ti chicta spasel li
c'usitic chopole, yech'o un mu xa bu
ch-och ta c'oc' ta sbatel osil. Yu'un
ch-aq'ue ta pertonal yu'un ti Rioxe
ac'u mi oy ep smul.

LI'I JA' PRIMERO SVUN PEDRO TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 [1-2] Vo'on Pedroon, yaj'apoxtolon
ti Jesucristoe yu'un chcal a'yuc
ti c'usitic yaloje. Chajc'oponic tal
ta vun, vo'oxuc ti butic estadoal
nacaloxuque, ti nacaloxuc ta Pontoe,
ta Galaciae, ta Capadociae, ta Asiae,
ta Bitiniae. Yu'un co'ol xchi'uc
j'ech'elbeoxuc ya'el, ja' ti st'ujojoxuc
onox ti Jtotic Riox ta vinajele ti
chba achi'inique. Vo'ne onox snopoj,
yech'o ti islecubtas xa avo'onic ti
Ch'ul Espíritue yo' xapasic o c'usi
lec chil ti Rioxe. Ch'abal xa amulic
yu'un ach'unic xa ti ja' istoj o
amulic ti iloc' xch'ich'el ta cruz ti
Jesucristoe. Ac'u yac'boxuc crasia
ti Rioxe. Junuc me avo'onic, mu me
c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti chtal onox yic'otic ti Cajvaltic Jesuse

[3] Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti
Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja'
ti Stote, ti sc'anojotic tajmeque,
yech'o ti lislecubtasbotic co'ontique.
Yech'o un jpatoj xa co'ontic ti chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osile, ja' ti
icha'cuxesat loq'uel ta smuquenal
ti Jesucristoe. [4] Lavi xch'amalotic
xae, yalojbotic onox ti chicuxiotic
ta sbatel osil jchi'uctic ta vinajele.
Ti cuxlejale mu sna' xlaj, mu sna'
soc, lec o. [5] Vo'otic ti jch'unojtic li
sc'op Rioxe, chixchabiotic ti c'u
cha'al xtal yic'otic oe. Xchabiojotic
ta syu'el ti Rioxe, yech'o un jmoj
sc'oplal ti chtal yic'otique. Ja'to
chtal yic'otic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj
li balamile.

[6] Yu'un ana'ojic ti chtal yic'otique,
yech'o ti jun avo'onique ac'u mi oy
bu xataic palta mi yech tsc'an ti
Rioxe. Pero mu jaluc ti abol jbatique
yu'un mu jaluc cuxulotic li' ta sba
balamile. [7] Ti mi ijtatic paltae, chtun.
Ja' chvinaj o mi sjunul co'ontic
jch'unojtic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc
oro c'alal xich' tiq'uel ta c'oq'ue, ja'
chvinaj o mi ja' oro. Li oroe leclec
sba tajmec pero sna' xlaj. Li sc'op
Riox jch'unojtique mu sna' xlaj ta
sbatel osil. Mi icuch cu'untic c'alal
jtatic paltae, jun yo'on c'alal xtal
yic'otic ti Jesucristoe. Lec chiyilotic,
chiyac'otic ta ich'el ta muc'.

[8] Ac'u mi mu to chavilic ti
Jesucristoe, pero ac'anojic xa. Ac'u
mi mu xavilic lavie, pero ach'unojic
xa ti ja' istoj amulique. Yech'o ti jun
avo'onic tajmeque, mu xa c'u yech
o avo'onic. [9] Yu'un ana'ojic xa ti ja'
chacuxiic o ta sbatel osile.

10-11 Ti yaj'alc'optac Rioxe ti ta más
vo'nee iyalic onox ti ta sta yora ti
ta stac tal Jtojmulil ti Rioxe, yu'un
ja' yech i'albatic yu'un ti Ch'ul
Espíritue ti jun xchi'uc ti Cristoe.
Ti c'alal i'albatique, sjunul yo'onic
isjac'beic ti Rioxe ti c'usi ora chtale,
ti c'uxi chojtiquinique. Ti c'alal
iyalic ti c'u x'elan chul yac' svocol
ta scoj jmultic ti Cristoe, ti chich'
ich'el ta muc' ta ts'acale, na'tic
to'ox jaylajuneb jabil sc'an xtal
li' ta sba balamil ti Cristoe. 12 Ti
c'alal isjaq'uique, i'albatic yu'un
ti Rioxe ti mu xa bu chilique, ti
vo'otic xa chquiltique. Ti much'utic
layalbe ava'iic ti ja' istoj jmultic
ti Cristoe yo' xu' xba jchi'intic o ti
Rioxe, yu'un p'ijubtasbilic yu'un
ti Ch'ul Espíritu uque ti tacbil tal
ta vinajele. Ti anjeletic ta vinajele
tsc'an cha'ibeic smelol c'u yu'un ti
ay yac' svocol li' ta sba balamil ti
Cristoe pero mu xa'iic, ja' ti ch'abal
smulique.

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an Rioxe ti ch'abal jmultic chac c'u cha'al ti stuque

13 Lavi laxc'uxubinic xa ti Rioxe,
ja' tsc'an chanopic lec li c'usitic
chapasique. J'ech'el xach'unic ti ta
slequil no'ox yo'on chac' cuxlanic
ta sbatel osil ti c'alal xcha'sut tal ti
Jesucristoe. 14 Lavi xch'amaloxuc
xa ti Rioxe, ch'unic ti c'usitic
chayalbeique. Mu me ja'uc xapasic
li c'usitic chal avo'onique chac
c'u cha'al apasulanic ti vo'nee ti
c'alal mu to'ox chava'iic li sc'op
Rioxe. 15 Ja' tsc'an ti naca lec li
c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic
chavalique, yu'un ch'abal smul
ti Rioxe ti layiq'uique. Naca lec
li c'usitic tspase xchi'uc li c'usitic
chale. Mu c'usi chopol tsnop. 16 Ti
Rioxe ja' yech yaloj chac li'i: “Mu
me xasa' amulic chac c'u cha'al mu
jna' sa'el jmul li vo'one”, xi ts'ibabil.
17 Lavi “Tot” xavutic xa ti Rioxe
ti muc bu tst'uj crixchanoetique,
ti c'u x'elan chi'ech'otic li' ta sba
balamile ja' no'ox yech chiyalbotic
ti bu chibatic ta sbatel osile, ich'ic
ta muc' ti c'u sjalil cuxuloxuque.
Yu'un co'ol xchi'uc j'ech'elbeotic
ya'el. 18 Ti Rioxe lasloq'uesic xa ti
c'u to'ox x'elan xch'unojic ti vo'ne
moletique yu'un mu c'u stu ti
x'elan laxchanubtasic comele. Li
vo'oxuque ana'ojic ti c'usi lastojic
o ti Rioxe. Ma'uc lastojic o ti c'usi
sna' xlaje chac c'u cha'al li oroe li
platae. 19 Ja' lastojic o ti xch'ich'el ti
Cristoe. Yu'un ja' iyac' sba ta milel
chac c'u cha'al imile ta smoton Rioxe
ti ch'iom tot chijetic ti vo'nee. Ti
ch'iom tot chijetic imileic ti vo'nee
naca lequic, muc bu ipic. Ja' seña
ti Cristoe ti ch'abal smule, ti lec
yo'one. 20 Yu'un ti ay yac' sba ta
milel ta scoj jmultic jcotoltic ti
Cristoe, yu'un onox yech snopoj
ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li
vinajel balamile. Pero muc xtal
ta ora. Ja'to ital lavi po'ot xa xlaj
li balamile. Vo'otic ta jmultic ti
i'aye yo' xicuxiotic o ta sbatel osile.
21 Ti Rioxe ixcha'cuxes loq'uel ta
smuquenal ti Xch'amale, ts'acal to
iyic' muyel ta vinajel. Ti ixcha'cuxes
Xch'amal ti Rioxe, ti iyic' muyel
ta vinajele, ja' jpatoj o co'ontic
ti chixcha'cuxesotic uque, ti
chiyic'otic muyel ta vinajel uque.
22 Lavi ach'unojic xa li sc'op
Rioxe ti yu'un onox yech ti c'usi

yaloje, islecubtas xa avo'onic
ti Ch'ul Espíritue yo' sjunul o
avo'onic xac'anic li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe. Ja' yech
tsc'an chac'an abaic, ti mu yechuc
no'ox chanopic ti ac'anoj abaique.
23 Ma'uc ilecub o avo'onic ti c'usi
chal li crixchanoetique. Ja' ilecub
o avo'onic li sc'op Rioxe ti mu sna'
xlaj ta sbatel osile. 24 Li sc'op Rioxe
ja' yech chal chac li'i:

Li vo'otique co'olotic xchi'uc
ts'i'lel ti ora chtaquije.
Yech no'ox ti ta jc'antic ich'el ta
muq'ue.
Jliquel no'ox ti lec chi'ilatotique.
Co'ol xchi'uc nich ts'i'lel ti leclec
sba chquiltique pero ora chlilij.

25 Yan li sc'op Rioxe mu sna' xlaj ta
sbatel osil,

xi ts'ibabil. Ja' ti c'usi ava'iic xae
ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Xch'amal Rioxe.

2 Lavi xch'amaloxuc xa ti Rioxe,
ictaic spasel li c'usitic chopole.
Mu xa me xalo'lovanic, mu xa me
xanopic c'op, mu xa me xac'ac'al-
o'onta abaic, mu xa me c'usi chopol
xavalbe abaic ta apat axoconic.
2-3 Yu'un ana'ojic xa ti xc'uxubinojoxuc
ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o un
c'anic me sjil c'ac'al li sc'ope chac c'u
cha'al tsc'an xchu' li unene. Yu'un
yech c'usi chal li sc'op Rioxe. Mi yech
chac'anulanique, chapasic c'usi lec,
mu xa xapasic c'usi chopol. Chacuxiic
ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti liyic'otic ti Cajvaltic Jesuse yo' jch'untic o c'usi chiyalbotic ti Rioxe

4 Ti layiq'uic xa ti Cajvaltic
Jesucristoe, yu'un ja' tsc'an ti
chach'unic li c'usi chayalbeic ti
Rioxe. Co'ol xchi'uc ti much'u chean
tal ton ti chtun yu'un li alvanile.
Li alvanile ja' ba'yi ta xchotan ta
chiquin na li ton bu leque. Ts'acal to
tspac' ech'el li yane yo' xva'i o li nae.
Ja' yech yolel tspac'be stanal sna
ya'el ti Rioxe. Ti ton ba'yi ixchotan
ta chiquin na ya'ele, ja' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ac'u mi p'ajbil ti c'alal
i'ay ta sba balamile, pero ja' onox
st'ujoj ti Rioxe. Ja' más tsots yabtel
iyich', ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil. 5 Li yan tone ti ts'acal xa i'oche,
ja' vo'otic ya'el ti iquich'tic ta muc'
ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti liyic'otic
ti Rioxe, ja' tsc'an ti ta jch'untic ti
c'usi chiyalbotique chac c'u cha'al ti
paleetic ti ta más vo'nee ti ja' no'ox
ixch'unic c'usi iyal ti Rioxe. Ja'uc
me yech jch'untic ti c'usi chiyalbotic
ti Rioxe yo' lec xiyilotic oe, yu'un ja'
chiscoltaotic ti Cajvaltic Jesucristoe.
6 Li sc'op Rioxe ja' yech chal chac
li'i:

Li much'u jt'ujoje li' chul ta
Jerusalene.
Más tsots yabtel cac'ojbe.
Ti much'utic chich'ic ta muc' li
much'u jt'ujoje
mu x'aq'ueic ta q'uexlal yu'un
mu lo'loeluc xch'unojic,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. 7 Vo'otic ti
quich'ojtic xa ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe, jna'ojtic xa ti tsots
yabtele. Yan ti much'utic mu to
chich'ic ta muq'ue, mu sna'ic mi
tsots yabtel. Yu'un onox yech
ts'ibabil ta sc'op Riox:

Co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li
yajval nae ti chac' ta xchiquin
snae.
Li yaj'alvaniltaque isp'ajic.

Pero ja' onox i'och ta chiquin na.
Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti
Rioxe, ac'u mi xp'aje,
pero chich' onox tsots yabtel,
xi ts'ibabil. 8 Ts'ibabil noxtoc:
Ti much'utic mu xich' ta muc' li
much'u jt'ujoje,
co'ol xchi'uc li much'u tsp'osi
yoque, patal chc'ot ta ba ton,
xi ts'ibabil. Ja' tsp'osi o yoquic ya'el
ti mu xch'unic ti c'usi yaloj ti Rioxe.
Ti much'utic mu xch'unique chba
onox yich'ic castico ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti xch'amalotic xa ti Rioxe

9 Yan li vo'otique ti list'ujotic ti
Rioxe, co'ol slecubtasoj co'ontic.
Ti much'u scuentainoj scotol li
crixchanoetique ja' chitunotic yu'un
chac c'u cha'al itunic ti paleetique.
Ja' chispasotic ta mantal yu'un
xch'amalotic xa. Lavi list'ujotique,
ja' yo' xcaltic o a'yuc ti toj lec c'usi
ispase, ja' ti lisloq'uesotic ta ic'
osil ya'el ta scoj li mulile. Ta sac
osilotic xa ya'el yu'un iquictatic
xa spasel li c'usitic chopole.
10 Ti ta más vo'nee jtucticotic
to'ox scuentainojoticotic ti Rioxe,
vo'oticotic li j'israeloticotique;
lavie scuentainojotic xa jcotoltic.
Ti ta más vo'nee jtucticotic to'ox
xc'uxubinojoticotic ti Rioxe; lavie
xc'uxubinojotic xa jcotoltic.

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an chcac'tic iluc ti ta jch'untic c'usi lec chil ti Rioxe

11 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, oy c'usi
chacalbeic. Li vo'otique ma'uc xa
jlumaltic li'toe. Ja' xa jlumaltic li
vinajele. Co'ol xchi'uc j'ech'elbeotic
ya'el, yech'o un mu xa me ya'uc
jpastic li c'usitic chal co'ontique.
Ti mi ja' to yech ta jpasulantique,
mu spas cu'untic li c'usitic leque.
12 Lec me xavilic ti much'utic mu
to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Mi
oy much'u chal ti chopol c'usi
chapasique, pero mi lec onox c'usi
chapasique, chlic yilic. Ti c'alal
x'iq'ueic yu'un ti Rioxe, chlic yich'ic
ta muc' uc.
13 Ch'unbeic me smantal ti
much'utic tsots yabtelique yu'un
ja' yech tsc'an ti Cajvaltic Jesuse.
Ch'unbeic me smantal ti much'u
más tsots yabtele. 14 Ch'unbeic
me smantal li coviernoetic uque
yu'un ja' itiq'ueic ta abtel yu'un ti
much'u más tsots yabtele. Ja' yabtel
i'ac'batic ti chac'beic castico ti
much'utic chopol c'usi tspasique, ti
tsvinajesbeic sc'oplal ti much'utic
lec c'usi tspasique. 15 Ti Rioxe
ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic
chapasique yo' mu c'u xalic o ti
much'utic mu to ta xch'unic li sc'op
Rioxe, ti chopol c'usi chalique.
16 Li vo'oxuque ja' tsc'an ti ja'
yechoxuc chac c'u cha'al li xocol
crixchanoe. Pero mu'nuc ja' chavalic
ti xocoloxuque yo' xapasic o li
c'usitic chopole. Ti xocoloxuque, ja'
yo' xapasic o c'usi lec chil ti Rioxe.
17 Ich'ic ta muc' scotol crixchanoetic,
c'anic li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe, ich'ic ta muc' ti Rioxe,
ich'ic ta muc' noxtoc li much'u más
tsots yabtele.
18 Ti much'utic mozoiloxuque
ch'unbeic me smantal lavajvalique.
Ich'ic ta muc'. Mu me ja'uc no'ox
xavich'ic o ta muc' mi lec yo'one,
mi chaxc'uxubinique. Ac'u mi toj
pucuj, ich'ic ta muc'. 19 Mi yech
no'ox chavich'ic utel majele, lec

ac'oplalic yu'un ti Rioxe ti mi
icuch avu'unic yu'un ti avich'ojic ta
muc' ti Rioxe. [20]Mi ta scoj amulic
ti chavich'ic o utel majele, ac'u
mi sts'ic avu'unic, pero mu c'usi
bal o chil ti Rioxe. Yan mi lec
c'usi chapasique, mi yech no'ox
chavich'ic utel majele, mi icuch
avu'unique, lec ac'oplalic yu'un ti
Rioxe. [21]Ti layiq'uic xa ti Rioxe, ja'
tsc'an ti chcuch avu'unic ilbajinel
chac c'u cha'al icuch yu'un ilbajinel
ta scoj jmultic ti Cristoe. [22]Ti
Cristoe mu c'usi chopol ispas. Muc
bu isnop c'op. [23]Ti c'alal ilabanate,
muc spac. Ti c'alal i'ilbajinat tajmec
yu'un ti crixchanoetique, muc bu
iyal ti ta spaque. Ja' no'ox iyalbe
ya'i ti Rioxe yu'un stuc no'ox lec
c'usi tspas ti Rioxe. [24]Ti castico
sc'oplal ox chquich'tique, ja' iyich'
ti c'alal imile ta cruze yo' j'ech'el
xcom o cu'untic li c'usitic chopole,
yo' jpastic o c'usitic lec chil ti
Rioxe. Vo'otic ta jmultic ti iyich'
arsiale, ti i'ilbajinate, ti imilate,
yo' ti liloc'otic o ta mulile. [25]Ti
vo'nee co'oloxuc to'ox c'u cha'al
jch'ayel chij ya'el. Lavie tal xa ataic
ya'el li Cajchabivanejtique, ja' ti
Jesucristoe. Ja' xa chaxchabiic yo'
xacuxiic o ta sbatel osil uque.

Ja' li' yaloj c'u x'elan tsc'an chc'uxubin sbaic ti much'utic nupul ts'acalique

3 Ja' no'ox yechoxuc uc,
antsetic, ch'unbeic me
smantal lamalalique. Mi oy mu to
ta xch'unic sc'op Riox lamalalique,
ti c'alal chilic ti lec li c'usitic
chapasique, chlic xch'unic uc. Mu
persauc xavalbeic ti ac'u xch'unique.
[2]Yu'un chilic ti naca lec li c'usitic
chapasique, ti avich'ojic ta muc'
ti Rioxe. [3]Mu me ja'uc no'ox ti
chats'acubtas abaique yo' lec xayilic
o lamalalique. Mu me ja'uc no'ox ti
lec chapech' ajolique, ti naca oro
anats'ique xchi'uc yixtalal ac'obique,
ti lec tajmec ac'u'ique amochebique.
[4]Ja' tsc'an ti lec avo'onique yu'un
ja' scuenta sbatel osil. Mi lec
avo'onique, mi mu xatoy abaique,
ja' lec chil ti Rioxe. Co'ol xchi'uc bu
xavilic nats'il ti leclec sbae, ja' yech
chayilic ti Rioxe mi lec avo'onique,
mi mu xana' xacapique. [5]Ti antsetic
ti ta más vo'nee ti ja' yich'ojic
ta muc' ti Rioxe, mu sna' xcapic,
ixch'unbeic smantal ti smalalique.
Lec i'ileic yu'un ti Rioxe. [6]Ja' chac
c'u cha'al ti Sarae ti ixch'unbe
smantal ti Abraame. Ti Sarae sna'oj
ti ja' tspas mantal ta yut sna ti
smalale. Ja' no'ox yechoxuc uc, mi
chapasic li c'usitic leque, mi mu
xavicta o abaic ti chasibtasatic
yu'un lamalalique, lec chayilic ti
Rioxe chac c'u cha'al lec i'ile yu'un
Riox ti Sarae.
[7]Ja' no'ox yech uc, viniquetic,
c'uxubinic me lavajnilique yu'un mu
xco'olaj yipic chac c'u cha'al li vo'otique.
Pero mu me ja'uc no'ox xac'uxubinic o ti
ch'abal yipe. Tsc'an ti chac'uxubinique
yu'un co'ol xc'uxubinojoxuc ti Rioxe,
co'ol chacuxiic ta sbatel osil. Mi
yech chapasique, chataic ti c'usitic
chac'anbeic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti lec mi oy bu ta jtatic o ilbajinel ti naca lec li c'usitic ta jpastique

[8]Slajeb xa me chacalbeic ti co'oluc
me ajolic acotolique. Co'olco'ol me

xacolta abaic. Co'olco'ol me xac'an
abaic yu'un jun no'ox latotique, ja'
ti Rioxe. C'uxubino me abaic, mu
me xatoy abaic. 9 Mi oy c'usi chopol
chaspasbe lachi'il ta xch'unel li
sc'op Rioxe, mu me xapaquic. Mi oy
c'usi chopol chayalbeique, mu me
c'usi xavalbeic. Ja' no'ox c'oponbeic
Riox, c'anbeic bentisyon ta stojol
yu'un ana'ojic ti yic'ojoxuc xa ti
Rioxe ti chavich'ic o bentisyon ti
naca lec li c'usitic chapasique. 10 Ja'
yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Ti much'utic tsc'an ti jun yo'onic
ch-ech'ic li' ta sba balamile,
mu me chopoluc xc'opojic, mu
me snopic c'op.
11 Ac'u yictaic spasel li c'usitic
chopole, ja' ac'u spasic li
c'usitic leque.
Ja' ac'u sc'anic ti lec xil sbaic
xchi'uc li xchi'ilique.
Mu me sliquesic c'op.
12 Ti Cajvaltique ta xchabi ta
xac'be bentisyon ti much'utic
lec yo'onique.
Chich'be ta muc' c'usi chalic ti
c'alal chc'oponone.
Yan ti much'utic chopol c'usitic
tspasique, chopol ch-ileic
yu'un ti Rioxe,

xi ts'ibabil.
13 Muc much'u xu' chaxch'ayboxuc
ta avo'onic spasel li c'usitic leque
mi ja' ta avo'onic spasele. 14 Pero
mi oy bu ataic o ilbajinel ti naca
xa lec li c'usitic chapasique, junuc
no'ox avo'onic yu'un chataic o
bentisyon. Mu me xaxi'ic o, mu
me xavicta o abaic. 15 Ja' no'ox
ich'ic ta muc' ti Cajvaltique, albeic
ya'i. P'ijanic no'ox me scotol c'ac'al,
lec me xatac'beic ti much'utic
lec xa chasjac'beic yilel ti c'usi
ach'unojique, ti yo'onicuc sa'
amulique. Ich'ic ta muc', mu me ta
c'ac'alc'opuc xatac'avic. 16 Mi ana'ojic
ti naca lec li c'usitic chapasique
xchi'uc li c'usitic chavalique, mu
xaxi'ic ti c'alal chasa'be amulique.
Ja' chq'uexav stuquic, ja' ti avich'ojic
xa ta muc' ti Cristoe.
17 Mi yech tsc'an Riox ti
cha'ilbajinatic o ti naca xa lec li
c'usitic chapasique, lec. Yan mi
cha'ilbajinatic ta scoj ti chopol c'usi
chapasique, yech no'ox chavac'
avocolic, mu c'u stu. 18 Ti Cristo
uque iyac' svocol pero ch'abal smul.
Vo'otic ta jmultic ti imilee. J'ech'el
no'ox ti icham ta scoj jmultic ta
jcotoltique. Lavie lec xa chiyilotic ti
Rioxe ti x'elan ispase. Icham yu'un
oy spat xocon. Ti c'alal isut tal ti
xch'ulele, icha'cuxi. 19-20 Ti c'alal
ichame, ti xch'ulele ay sc'oponbe
xch'ulel ta c'otebal ti much'utic
muc xch'unic ti ta más vo'nee. Ja' ti
much'utic muc xictaic spasel c'usitic
chopol ti c'alal yolel tspas barco
ti Noee. Vaxacvo' no'ox ti muc
xlajic ta nojele. Yu'un c'ajom no'ox
yech yepal ixch'unic ti chcoltaatic
yu'un ti Rioxe, yech'o ti i'ochic ta
barcoe. Mu co'oluc ilajic xchi'uc ti
yan crixchanoetique. 21 Ja' no'ox
yech ti chquich'tic vo' lavie, ja'
seña ti jch'unojtic ti ja' chicuxiotic
o ta sbatel osil ti icham icha'cuxi
ti Jesucristoe. Ma'uc yo' xloc' o
quic'ubaltique. Yu'un chcalbetic
ti Rioxe ti quictaojtic xa spasel li
c'usitic chopole. 22 Ti Cristoe tey
xa ta vinajel ta sbats'ic'ob ti Rioxe.
Ja' xa scuentainoj anjeletic xchi'uc
pucujetic.

Ja' li' yaloj ti ja' ac'u jpastic ti c'usi yac'oj jpastic jujuntal ti Rioxe

4 Ti Cristoe iyich' tajmec
ilbajinel pero icuch yu'un. Ja'
no'ox yech tsc'an chcuch cu'untic
ilbajinel uc lavi quich'ojtic ta
muc' ti Cristoe. Mi icuch cu'untic
ilbajinel lavi quich'ojtic ta muc' ti
Cristoe, mu xa jsa' jmultic. 2 Ja' xa
no'ox ta jpastic ti c'usitic lec chil
ti Rioxe ti c'u sjalil li' cuxulotic
ta sba balamile. Mu xa jpastic ti
c'usitic chal co'ontique. 3 Ti vo'nee
ja' to'ox yech apasic chac c'u
cha'al tspasic ti much'utic mu to
ta xch'unic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox
apasic li c'usitic chopole, ti c'usitic
iyal avo'onique. Layacubic, c'usuc
no'ox apasic ti c'alal layacubique.
Avich'ic ta muc' santoetic ti yaloj
Riox ti mu xu' xquich'tic ta muq'ue.
4 Ti much'utic mu to ta xch'unic li
sc'op Rioxe mu sna'ic c'u yu'un ti
mu xa xac'an xachi'inic ta spasel
ti c'usitic chal yo'onique, yech'o ti
chaslabanique. 5 Pero na'ic me ti ja'
ch-ac'batic castico yu'un ti Cajvaltic
Jesuse ti much'utic chaslabanique.
Ti Cajvaltique ta onox xalbe bu
chbatic ta sbatel osil scotol li
crixchanoetique, ac'u mi cuxajtic
to, ac'u mi chamemic xa. 6 Yech'o ti
i'albatic onox ti much'utic xch'unojic
sc'op Riox ti chamemic xae ti ja'
no'ox chac' cuxlicotic ta sbatel osil
ti Cajvaltique. Ac'u mi ichamic,
pero ti xch'ulelique cuxul ta sbatel
osil chac c'u cha'al cuxul ti Rioxe.
7 Scotol li c'usitic li' ta sba
balamile po'ot xa xlaj. Yech'o
ti tsc'an chanopic lec li c'usitic
chapasique. Mu me xch'ay xava'iic ti
po'ot xa xlaje, c'oponic me ti Rioxe.
8 Ja' me tsots sc'oplal ti co'olco'ol
chac'an abaique. Mi jc'anojtic li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe, mu xac' o sc'ac'al co'ontic
mi oy c'usi chopol ispasique. 9 Mi
oy chc'ot svula'anote, xavotes
me, xavac'be me sve'el. Mu me
c'usi chopol xavalbe ta spat xocon.
10 Ti c'usi yac'oj jpastic jujuntal
ti Rioxe, ja' yo' co'olco'ol jcolta o
jbatique. Yech'o un ja' ac'u jpastic
yo' lec xitunotic o yu'une. 11 Mi
ja' ac'bilotic o ti ta jchanubtastic
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe, ac'u jchanubtastic. Mi
ja' ac'bilotic o ti ta jcoltatic li
jchi'iltactique, ac'u jcoltatic. Ac'u
jch'untic ti chiscoltaotic ti Rioxe
yo' xicoltavanotic o uque. Ti c'usitic
ta jpastique ja'uc me yo' x'ich'e o
ta muc' ti Rioxe. Ja' chiscoltaotic
ti Jesucristoe yo' spas o cu'untique.
Ti Rioxe chquich'tic onox ta muc'
ta sbatel osil. Ja' tspas mantal ta
sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti junuc me co'ontic mi ja' ijtatic o ilbajinel ti quich'ojtic ta muc' ti Cristoe

12 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu
me xaxi'ic o ti xyaquet chavich'ic
ilbajinel tajmeque. Mu me xanopic
ti mu c'u stu li ilbajinele. Li
ilbajinele ja' chvinaj o mi yech ti
ach'unojic li sc'op Rioxe. 13 Junuc
me avo'onic yu'un ja' yech iyich'
ilbajinel ti Cristo uque. Mi icuch
avu'unic lavie, jun avo'onic tajmec
ti c'alal xcha'sut tal xchi'uc slequilal
syu'elal ti Cristoe. 14 Mi chopol
c'usi cha'albatic o ti avich'ojic ta
muc' ti Cristoe, lec. Ja' chvinaj o ti

xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espíritue ti
jun xchi'uc ti Rioxe. Ti much'utic
chopol c'usi chayalbeique, ja' chopol
c'usi chalbeic ti Ch'ul Espíritue. Yan
li vo'oxuque avich'ojic ta muc'. 15 Ti
cha'ilbajinatique, mu me ta scojuc
amilvanejic avelec'alic. Mu me ta
scojuc ti atic' abaic ta c'op ti bu
ma'uc acuentaique. 16 Mi ja' chataic
o ilbajinel ti avich'ojic ta muc' ti
Cristoe, mu me xaq'uexavic. Jamal
xavalic ti avich'ojic ta muq'ue yo'
x'ich'e o ta muc' avu'unic ti Rioxe.
17 Yu'un ista xa yora chistsitsotic
ya'el ti Rioxe yo' jch'untic o ti
c'usi chiyalbotique. Li vo'otique
xch'amalotic xa pero chistsitsotic
to. Buuc xa onox ti much'utic mu
xch'unic li sc'op Rioxe, ¡más to tsots
chich'ic castico ta sbatel osil!
18 Vo'otic ti lec xa li co'ontique,
ta tsitsel to onox chicuxiotic ta
sbatel osil.
¿Mi'n la ja' xa chcuxiic ya'el ta
sbatel osil ti much'utic mu
xch'unic li sc'op Rioxe ti naca
chopol li c'usitic tspasique?
19 Yech'o un mi yech tsc'an Rioxe
ti chi'ilbajinatotique, mu
me xquicta o jbatic. Ja' ac'u
jpastic li c'usitic leque. Ac'u
jpat co'ontic ti xchabiojotic ti
Rioxe ti ja' lispasotique, yu'un
yech onox yaloj.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan tsc'an tspas li jchanubtasvanejetique

5 Vo'oxuc ti
yajchanubtasvanejoxuc ti
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe,
chajp'ijubtasic yu'un co'ol chitunotic
yu'un ti Rioxe. Li vo'one iquil ti
c'u x'elan abol sba ti Cristoe, pero
co'ol chba jchi'intic ta vinajel ti
c'alal xcha'sut tale. 2 Ti much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe, chabiic
me chac c'u cha'al ta xchabibe
xchij yajval li jchabichije. Mu me
ta sujeluc xachabiic. Ta slequiluc
me avo'onic xachanubtasic. Mu
me xanopic ti ja' chac'ulejajic
oe. 3 Mu me mantaluc no'ox
chapasic. Vo'oxuc ba'yi chavac'beic
yil c'usi tsc'an Rioxe li much'utic
chachanubtasique yo' xchanic
o uque. 4 Mi yech chapasique,
chavich' amotonic ti mu sna' xlaj ta
sbatel osile ti c'alal xcha'sut tal ti
Cajvaltique, ja' ti much'u sq'uelojotic
jcotoltique.
5 Ja' no'ox yechoxuc uc, cremotic,
ch'unic me c'usi chayalbeic
lavajchanubtasvanejique. Acotolic
ti ach'unojic li sc'op Rioxe, ja' tsc'an
ti co'olco'ol xach'unbe abaic ti c'usi
chavalique. Mu me xatoy abaic.
Yu'un ja' yech ts'ibabil ta sc'op Rioxe
chac li'i:
Ti much'utic ta stoy sbaique
chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe.
Yan ti much'utic mu sna' stoy
sbaique, lec ch-ileic yu'un ti
Rioxe, ta xcoltaatic,
xi ts'ibabil. 6 Yech'o un ja' tsc'an ti
mu xatoy abaic ta stojol ti Rioxe ti
tsots syu'ele. Mi mu xatoy abaique,
ta sta yora ti chayaq'uic ta ich'el
ta muq'ue. 7 Mi oy c'usi chlo'ilaj o
avo'onique, albeic ti Rioxe yu'un ja'
sq'uelojoxuc.
8 P'ijanic me yo' mu xcuch o yu'un
lacrontaique, ja' ti pucuje, yu'un co'ol
xchi'uc león ti x'avet tsa' sve'ele. 9 Yo' ti
mu xcuch o yu'une, j'ech'el me xach'unic
ti ja' chascoltaic ti Rioxe. Ti mi avicta
abaique, ja' onox icuch yu'un ti pucuje.

Na'ic me ti mu atuquicuc no'ox ti abol
abaique. Ja' yech abol sbaic scotol ti
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti
buticuc jteclumal nacajtique. 10 Jliquel
no'ox li ilbajinele. Mi icuch avu'unique,
más ta stsatsubtas avo'onic ti Rioxe yo'
ti mu xavicta o abaique. Ti Riox ti ta
slequil yo'on chiscoltaotique, layiq'uic
yo' xavich'ic o ta muc' ti Jesucristoe, yo'
xba achi'inic o ta sbatel osil ta slequilale.
11 Stuc no'ox ta xquich'tic ta muc' ta
sbatel osil. Ja' tspas mantal ta sbatel osil.
Toj lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

12 Li Silvanoe quiloj ti sjunul
yo'on tspas ti c'usitic lec chil ti
Rioxe. Ja' ists'iba tal li jvun li'i.
Lacalbeic xa ti ta slequil yo'on
chiscoltaotic ti Rioxe. Jna'oj ti
chascoltaique ja' ti ach'unic xa
li c'usi yaloje. Mu me xavicta
abaic.
13 Chabanicoxuc la xal li
jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Riox ta Babiloniae
ti co'ol st'ujojotic ti Rioxe.
Chabanicoxuc la xal uc li
Marcose, ja' ti co'ol xchi'uc
jch'amal chca'ie. 14 Tsacbo
aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj
abaique.
Vo'oxuc ti avich'ojic ta muc' ti
Jesucristoe, junuc me avo'onic, mu
me c'usi xal avo'onic.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN PEDRO TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on Simon Pedroon, ta jch'un
ti c'usi chiyalbe ti Jesucristoe.
Yaj'apoxtolon yu'un chcal a'yuc ti
c'usi yaloje. Chajc'oponic tal ta vun
yu'un co'ol jch'unojtic ti ja' cajvaltic
ti Jesucristoe, ti ja' istoj jmultique.
Yu'un co'ol xc'uxubinojotic. 2 Ti
avich'ojic ta muc' ti Rioxe xchi'uc ti
Cajvaltic Jesuse, ac'u yac'boxuc ep
crasia. Junuc me avo'onic, mu me
c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti lec xa co'ontic chac c'u cha'al lec yo'on ti Rioxe

3 Lavi ijch'untic xa ti
lixc'uxubinotic ti Rioxe, ja' ta syu'el
ti lec xa li co'ontique yo' spas o
cu'untic li c'usitic leque. Yu'un toj
lec yo'on, yech'o ti liyic'otique. 4 Ja'
ic'ot ti c'usi onox yaloje ti toj leque.
Ja' ti lec xa co'ontic chac c'u cha'al
lec yo'one, yech'o ti mu xa jc'an
jpastic li c'usitic chopole. 5 Yech'o
un ja' xa me xapasic li c'usitic
leque lavi ach'unojic ti slecubtasoj
avo'onique. Ja' me chanic ech'el
li c'usi lec chil ti Rioxe. 6 Ja' me
xapajes abaic ta spasel li c'usitic
chal avo'on atuquique. Ac'u cuchuc
avu'unic ti c'usuc no'ox paltail
chataique. Sjunuluc me avo'onic
xavich'ic ta muc' ti Rioxe. 7 Xac'anic
me li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe. Pero mu me stuquicuc
no'ox ac'anojic, xac'anic me scotol li
crixchanoetique.

8 Mi ja' yech chapasique, más
chana'ic c'u x'elan yo'on ti Cajvaltic
Jesucristoe. Lec chatunic yu'un.
9 Yan ti much'utic ma'uc yech
tspasique, co'olic xchi'uc ma'sat,
mu xilic osil, o mi co'olic xchi'uc
ti much'u mu nomuc xc'ot sate.
Yu'un ich'ay xa xa'iic ti i'ac'batic xa
pertonal ti c'usitic chopol ispasic ti
vo'nee. 10 Yech'o un, vo'otic ti jchi'il
jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
ja' me xapasic ti c'usi lacalbeique
yo' más xana'ic o ti st'ujojoxuc ti
Rioxe, ti yic'ojoxuc yo' xacuxiic o
ta sbatel osile. Ti mi chach'unique,
mu xa xasa' amulic. 11 Ja' no'ox yech
ti Cajvaltic Jesucristoe ti ja' istoj
jmultique, sjunul yo'on chayiq'uic
ochel yo' bu tspas mantal ta sbatel
osile.

12 Ti c'usi lacalbeique tey
chacalulanbeic. Ac'u mi xana'ic xa,
ac'u mi chapasic xa ti c'usi yaloj
ti Rioxe, pero chacalbeic onox
scotol c'ac'al. 13 Chcal li vo'one más
lec ti chacalulanbeic o ti c'u sjalil

cuxulone. 14 Ti Cajvaltic Jesucristoe
liyalbe xa ti po'ot xa xichame.
15 Yech'o un ta jsuj jba ta sts'ibael ti
jayp'el xlaj jts'ibae yo' xaq'uelic o ti
c'alal chamemon xae.

Ja' li' yaloj ti "iquilticotic ti oy syu'el ti Cristoe", xi ti Pedroe

16 Ti c'alal ical ava'iic ti oy syu'el
ti Cajvaltic Jesucristoe, ti chtal
xchi'uc syu'ele, yu'un iquilticotic
ti oy syu'ele. Mu lo'loeluc. Mu
lo'iluc no'ox ca'yojticotic. 17 Yu'un
ica'iticotic ti c'alal i'aq'ue ta ich'el ta
muc' yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele.
"Li'i ja' Jch'amal ti jc'anoje. Jun co'on
yu'un", xi ti Rioxe. 18 Ica'iticotic ti ja'
yech ic'opoj tal ta vinajel ti Rioxe,
yu'un tey jchi'ucticotic ta jp'ej vits
ti Jesuse.
19 Yech'o ti más jna'ticotic ti
yech c'usitic ists'ibaic comel ti
yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee.
Más lec q'uelulanic, ch'unic, yu'un
co'ol xchi'uc lámpara ti tsanal o
tsacube. Ja'to c'alal xloc' tal li
muc'ta c'anale, ja'to chich' tup'el. Ja'
yech ya'el ti c'usi ists'ibaic comel ti
yaj'alc'optac Rioxe. Ja'to chlaj stu ti
c'alal xtal yic'otic ti Cajvaltic Jesuse.
20 Ja' tsots sc'oplal ti mu ya'uc jyules
ta joltic jtuctic ti c'u x'elan smelol
li sc'op Rioxe. 21 Yu'un ti much'utic
ists'ibaic li sc'op Rioxe, muc bu
isyules ta sjol stuquic ti c'usitic
ists'ibaique; ip'ijubtasatic yu'un ti
Ch'ul Espíritue.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan tspasic ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe

(Judas 3-13)

2 Ti jchi'iltactic ta israelal ti
ta más vo'nee oy jayvo' lic
yalic yilel li sc'op Rioxe. Ja' no'ox
yech lavie, oy bu tey achi'uquic
ti chlic yalic yilel li sc'op Rioxe.
Mucul chalic ti c'usi ta syules
ta sjol stuquique. Mu xa xich'ic
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse ti ja'
itojbat smulique. Ti much'utic
yech tspasique ch'ayem yo'onic
chul taaticuc yu'un ti casticoe. 2 Ti
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe
ep chba xchi'inic ta spasel c'usitic
chopol ti much'utic chalic yilel li
sc'op Rioxe, ja' tspasic li c'usitic chal
yo'onique. Ja' ta smulic ti chopol
chbat sc'oplal li sc'op Rioxe. 3 Ti
much'utic islo'loic xae chlic snopic
c'u x'elan tslo'lobeic staq'uinic
noxtoc. Vo'ne onox yaloj ti Rioxe ti
chba yich'ic castico ti much'utic ja'
yech tspasique.
4 Ti anjeletic ti ista smulic ti
vo'nee i'aq'ueic ech'el ta c'otebal
yu'un ti Rioxe. Tey chucajtic o
ta ic'al osil ja'to c'alal sta yora
ti ch-albatic bu chbatic ta sbatel
osil yu'un ti Rioxe. 5 Ja' no'ox yech
ti much'utic naca chopol c'usitic
ispasic ti ta más vo'nee, i'ac'batic
castico yu'un ti Rioxe, yech'o ti
ilajic scotolic ta nojele. C'ajom
icoltaatic yu'un Riox ti Noee
xchi'uc ti vucvo' tey xchi'uc ta
barcoe. Stuc no'ox ti Noee ti iyalbe
crixchanoetic ti ja' tsc'an Riox ti
lec c'usitic tspasique. 6 Ja' no'ox
yech ti jsodomaetique xchi'uc ti
jgomorraetique ti naca chopol ti
c'usitic ispasique, i'ac'batic castico
yu'un ti Rioxe. Ja' ichic'atic o, ipasic
ta tan. Ja' seña icom ti chich'ic onox
castico ti much'utic mu xich'ic ta
muc' ti Rioxe. 7 C'ajom icoltaat yu'un
Riox ti Lote yu'un lec ti c'usitic

ispase. Ti Lote chopol iya'i tajmec ti
chopol c'usi tspasic ti crixchanoetic
teyo'e, yu'un q'uexlal sba ti c'usi
ispasique. 8 Yu'un stuc no'ox lec
c'usitic ispas, yech'o ti chopol iya'i
ti c'usi chopol tspasic xchi'uc ti
c'usi chopol chalic jujun c'ac'al
ti crixchanoetique. 9 Yech'o un ja'
chquiltic o ti tscolta xch'amaltac
ti Rioxe yo' mu spasic o li c'usitic
chopole. Yan ti much'utic chopol
c'usitic tspasique ta onox x'ac'batic
castico ta sbatel osil ti c'alal
x'albatic yu'un ti Rioxe.
10 Ti much'utic ja' no'ox tspasic
li c'usitic chal yo'onique, ti mu
xch'unic mantale, más to tsots
chich'ic castico. Yu'un stoyoj sbaic,
mu xi'ic ti chopol c'usi chalbeic ti
anjeletique. 11 Yan ti anjeletique ti
más oy yipique, ti oy syu'elique, mu
chopluc c'usi chalbeic ta stojol ti
Rioxe.
12 Ti much'utic chalic yilel li sc'op
Rioxe co'ol xchi'uc c'usuc no'ox
chanul ya'el li' ta balamile ti mu c'usi
sna' snopele, ti ja' no'ox tspasic li
c'usitic lec cha'i stuquique, ti c'ajom
tsmalaic milele. Ja' no'ox yech ti
much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe,
mu sna'ic snopel li c'usi leque, c'usuc
no'ox yalic. Chopol chalbeic sc'oplal
ti c'usi mu sna'ique. Ja' ch-ochic o
ta c'oc' ta sbatel osil. 13 Ja' chich'ic
o castico ti ep iyilbajin xchi'ilique.
Mu xq'uexavic, ac'u mi ta c'ac'altic
tspasic li c'usitic chopole. Ti c'alal
chapasic q'uine, tey capal chve'ic
uc. Pero chopol ti c'usi tsnopique. Ja'
no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal
yo'onique, ja' ta soc ac'oplalic.
14 Naca no'ox ants ta yo'onic. Ja'
no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic
chopole. Ja' ta xchan yu'unic ti
much'utic mu to sna'ic lec c'usi
chal li sc'op Rioxe. Yu'un nopem
xa'iic li mulile, yech'o un chopol
ch-ileic yu'un ti Rioxe. 15 Yu'un
ch'aybeijemic ya'el, yu'un ja' iyictaic
ya'el li lequil bee. Ja' yech tspasic
chac c'u cha'al ispas ti Balaame, ti
screm Beore, ipich' yo'on taq'uin
ti ch-ac'bat ti c'alal spas ti c'usi
chopole. 16 Pero muc spas. Ja'
ipajesat yu'un ti sme' sburroe. Ac'u
mi mu xc'opoj li burroetique, pero
ti sburro Balaame ic'opoj chac
c'u cha'al crixchano. Ja' ipaj o ti
Balaame ti yaj'alc'op Riox ti ta alele.
17 Ti much'utic chalic yilel li sc'op
Rioxe co'ol xchi'uc pozo ti ch'abal
ya'lele. Co'ol xchi'uc toc ti buyuc
no'ox chbeq'ue ech'el ta iq'ue. Mu
c'u bal o ti jpatoj xa co'ontic ti chtal
vo'e. Ja' no'ox yech mu c'u bal o
ti jpatoj xa co'ontic ti ta jtatic o
c'usi lec ti c'usi chalique. Nopbil
xa ti bu chba yich'ic castico ta
sbatel osile, ja' yo' bu toj ic' li osile.
18 Lec ya'el li c'usitic chalique pero
mu c'u stu. Chalic ti xu' c'usuc
no'ox jpastique. Ja' tsc'anic ti ta
xcha'pasic c'usi chopol li much'utic
ja'to lic yictaic li c'usitic chopol
ispasic xchi'uc li xchi'iltaque. 19 Li
xchi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe
ja' yech chalbeic: “Mi chach'unic
li c'usi chcalticotique, mu xa
much'u chaspasic ta mantal”, xutic.
Pero li stuquique mu xa'i sbaic
ti pasbilic to ta mantal yu'un li
c'usitic chopole. Ti much'u mu
xcom cha'i li c'usi chopole, tiq'uil
to ta mulil. 20 Ti much'u yictaoj li
c'usitic chopole ti iyich' ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti istoj

jmultique, mi c'un to ipich' yo'on li
c'usitic chopole, mi ispase, más to
chopol chlic spas chac c'u cha'al ti
vo'nee. 21 Más lec ti manchuc onox
ixch'unic li sc'op Rioxe; ja' chopol
ti ixch'unic xa'oxe, ti ts'acal to lic
xcha'pasic li c'usitic chopole, ti
iyictaic ti c'usi lec i'albatic yu'un ti
Cajvaltic Jesuse. 22 Ja' yech tspasic
ya'el chac c'u cha'al oy xcaltique: "Li
ts'i'e ta xcha'lo' li xee. Li me'chitome,
ac'u mi ja'to laj yich' atintasel, pero
ba xcha'bal sba ta ach'el noxtoc",
xichiotic.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xlaj li vinajel balamile

3 1-2 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque,
xcha'ech'elal xa jc'oponoxuc
ta vun. Ti ba'yi jvune xchi'uc li
xcha'liquil ti li' chajts'ibabeique,
vo'oxuc ti lec xa avo'onique,
chajyulesbe ta ajolic ti c'usitic
icalticotic onox ava'iique, vo'oticotic
li yaj'apoxtoloticotic ti Jesuse. Ja' ti
c'usitic yalojic comel ti yaj'alc'optac
Riox ti ta más vo'nee xchi'uc ti c'usi
iyal comel ti Cajvaltic Jesuse, ti ja'
istoj li jmultique.
3 Ja' tsots sc'oplal ti chava'iic
ti chp'ol jlabanvanejetic ti c'alal
po'ot xa'ox xlaj li balamile. Mu
xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ja' no'ox
ta yo'onic spasel li c'usitic chal
yo'onique. 4 Ja' yech chlic yalic chac
li'i: "Yech no'ox chanopic ti chtal
ti Jesuse. Vo'ne xa xchamelic ti
much'utic i'albatique. Li balamile
staoj yav c'al tana", chayutic. 5 Ti
x'elan chalique, yu'un mu xalic
ti c'usitic laj xa c'otuque. Ti c'alal
ispas vinajel balamil ti Rioxe, ta
sc'op no'ox ispas. Li vo'e istsob sba,
ibat ta jujot, ivinaj taqui balamil.
Pero oy jutuc ya'lel icom li balamile
yo' xch'i o li c'usitic ta jts'untique.
6 Más to ts'acal ti c'alal ip'ol xa'ox
li crixchanoetique, iyal ti ta xnoj
noxtoc ta vo' li balamile. Inoj onox,
ilaj scotol ti crixchanoetique. 7 Ti
Rioxe yaloj noxtoc ti c'oc' xa no'ox
tsmala li vinajel balamil li'i, ja'o ti
c'alal chalbe bu chbatic ta sbatel
osil ti much'utic mu xch'unbeic li
sc'ope. Ja'o xa ch-ochic ta c'oc' ta
sbatel osil.
8 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me
xch'ay xava'iic ti co'ol xchi'uc jun
c'ac'al cha'i jmil jabil ti Cajvaltique.
9 Oy much'utic chalic ti mu xc'ot ti
c'usi chal ti Cajvaltique, pero i'i, ta
onox xc'ot. Ti mu to chtale, yu'un
ja' mu sc'an ti ch-och ta c'oc' junuc
li crixchanoetique. Ja' smalaoj mi
chictaic spasel li c'usitic chopole.
10 Ta onox xtal ti Cajvaltic Jesuse,
ja' no'ox ti mu jna'tic c'usi orae.
Co'ol xchi'uc j'elec' ti mu jna'tic
jayib ora ac'ubal chtale. Ti c'alal
xtal ti Jesuse, ja'o ta xlaj li vinajel
balamile. Xjumumet tajmec ti c'alal
xc'aq'ue. Tey capal chlaj scotol li
c'usitic oy xojobal ta vinajele. Ja'
no'ox yech li balamile xchi'uc scotol
li c'usitic oye, ta xc'ac'.
11 Yech'o un ja' tsc'an ti lec li c'usitic
chapasique. Ta sjunuluc me avo'onic
ich'ic ta muc' ti Rioxe yu'un ta onox
xc'ac' scotol li c'usitic oye. 12 Junuc
no'ox avo'onic malaic c'usi ora ta
slajes scotol ti Rioxe. Alic me a'yuc li
c'usi yaloje yo' xlaj o ta ora li vinajel
balamile xchi'uc li c'usitic oye. 13 Li
vo'otique liyalbotic xa ti Rioxe ti
chibatic ta ach' vinajel balamile, ja'
yo' bu ch'abal c'usi chopole.

14 Yech'o un, vo'oxuc ti
jc'anojoxuque, ti chamalaic c'usi
ora chc'ote, ta sjunuluc me avo'on
xapasic li c'usitic leque yo' ch'abal
o amulique, yo' jun o avo'onic ti
c'alal xac'otic yo' bu ti Rioxe. 15 Ti
mu to chtal ti Cajvaltic Jesucristoe,
yu'un ja' mu sc'an ti chba yich'ic
castico li crixchanoetique. Ja'
onox yech lasts'ibabeic li Pabloe
ti jc'anojtique, yu'un ja' yech
ip'ijubtasat yu'un ti Rioxe. 16 Ja'
yech chal scotol svun li Pabloe.
Pero oy bu vocol ta a'ibel smelol.
Ti much'utic mu sjunuluc yo'on
ta xch'unique, yan o smelol chbat
yu'unic chac c'u cha'al yan o smelol
chbat yu'unic li sc'op Riox ti vo'ne
ts'ibabile. Ti x'elan tspasique, stuc
no'ox ta stic' sbaic ta c'oc' ta sbatel
osil.
17 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque,
lacalbeic xa c'usi tspasic ti
much'utic ja' no'ox tspasic li c'usitic
chal yo'onique. Yech'o un p'ijanic
me, mu me xach'unic li c'usi
chalique. Mi ach'unique, chavicta
abaic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse. 18 Pero ja' tsc'an ti más
chana'ic c'u x'elan yo'on ti Cajvaltic
Jesucristoe, ti ja' istoj li jmultique.
Ac'u me co'olajuc avo'onic xchi'uc.
Ac'u quich'tic ta muc' lavie xchi'uc
ta sbatel osil.

LI'I JA' PRIMERO SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

Ja' li' yaloj ti i'ay li' ta sba balamil ti Much'u chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

1 Chajts'ibabeic c'u x'elan ti much'u tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Yu'un ica'iticotic ti c'usi iyale, iquilticotic. Jal ijchi'inticotic. Ijpicbeticotic spat xocon. [2]Yu'un oy spat xocon ti c'alal i'aye, yech'o ti iquilticotique. Yech'o un chcalticotic ava'iic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Tey onox xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele, pero ay yac' sba iluc li' ta sba balamile. [3]Yech'o un chcalticotic ava'iic ti c'usi iquilticotique xchi'uc ti c'usi liyalboticotique yo' co'ol jch'untic oe, yo' co'ol xa o joltic ta jcotoltique. Li vo'oticotique co'ol xa jolticotic xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Xch'amale, ja' ti Jesucristoe. [4]Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' co'ol jun o co'ontique.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc luz ti Rioxe

[5]Li'i ja' li c'usi liyalbotic ti Jesucristoe: “Ti Rioxe co'ol xchi'uc luz, sacjaman ya'el yu'un ch'abal smul”, xi. [6]Mi chcaltic ti co'ol joltic xchi'uc ti Rioxe, mi ta to jpastic li c'usitic chopole, jnopc'opotic, yu'un ma'uc ta jpastic li c'usitic lec chile. [7]Yan mi co'ol ta jpastic li c'usitic lec chil ti Rioxe, co'ol xa joltic ta jcotoltic. C'usuc no'ox mulilal oy ta co'ontic chixch'aybotic scotol, ja' ti jch'unojtic ti icham ta scoj jmultic ti Xch'amale, ja' ti Jesucristoe.

[8]Mi chcaltic ti ch'abal jmultique, jtuctic no'ox ta jlo'lo jbatic. Jnopc'opotic. [9]Yan mi jamal chcalbetic jmultic ti Rioxe, chiyac'otic ta pertonal. C'usuc no'ox mulilal oy ta co'ontic chixch'aybotic scotol. Yu'un onox yech yaloj ti ja' chiyac'botic o pertonal yu'un jmultic ti ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. [10]“Mu jna' jsa' jmul”, mi xichiotique, ja' jnopc'op ya'el ti Rioxe ti yaloj onox ti jmulavilotique.

Ja' li' yaloj ti ja' cajc'opojeltic ta stojol Riox ti Jesucristoe

2 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, ja' ti ach'unojic xa li sc'op Rioxe, ti x'elan lajts'ibabeic tale, ja' yo' mu xa xasa' o amulique. Mi oy bu ata amulique,

na'ic me ti oy cajc'opojeltic ta
stojol ti Jtotic Rioxe ta vinajele, ja'
ti Jesucristoe, ti ch'abal smule.
2 Yu'un ja' istoj jmultic, yech'o ti ja'
chi'ac'batotic o pertonale. Pero mu
jtucticuc no'ox istoj jmultic, istojbe
smul scotol crixchanoetic.
3 Ti mi ta jch'unbetic c'usi
chiyalbotic ti Rioxe, jna'ojtic ti
quich'ojtic xa ta muq'ue. 4 "Quich'oj
xa ta muc' ti Rioxe", mi xichiotique,
mi mu jch'unbetic ti c'usi chale,
yu'un jnopc'opotic. 5-6 Yan mi ta
jch'unbetique, melel ti jc'anojtique.
Mi chcaltic ti quich'ojtic ta muq'ue,
ac'u jpastic chac c'u cha'al ispas ti
Jesucristoe. Mi ja' yech ta jpastique,
ja' ta jna'tic o ti quich'ojtic ta
muq'ue.

Ja' li' yaloj ti ac'u jc'an jbatique

7 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ma'uc
ach' mantal ti chajts'ibabeic tale.
Ja' onox ti ava'yojic ti c'alal lic
ach'unic li sc'op Rioxe, ja' ti ac'u
jc'an jbatique. 8 Co'ol xchi'uc ach'
mantal ya'el yu'un tsots sc'oplal. Ti
Jesucristoe iyac' iluc ti chc'anvane.
Ja' no'ox yech avac'ojic xa iluc ti
c'anvanemoxuque yu'un chcom xa
avu'unic li c'usitic chopole, ja' xa
chapasic li c'usitic leque.
9 Mi chcaltic ti ja' ta jpastic c'usi
lec chil ti Rioxe, pero mi sc'ac'al
co'ontic li jchi'iltique, yu'un mu to
chcom cu'untic li c'usitic chopole.
10 Yan mi ta jc'an jbatique, chvinaj
ti ja' ta jpastic c'usi lec chil ti Rioxe.
Mu xa c'usi chopol ta jnoptic, mu
xa c'usi chistic'otic ta mulil. 11 Mi
sc'ac'al co'ontic li jchi'iltique, yu'un
mu to chcom cu'untic li c'usitic
chopole. Mu xca'i jbatic mi mulil
li c'usi ta jpastique. Más xa lec
chca'itic li c'usitic chopole.
12 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc
jch'amaloxuc chca'ie, chajts'ibabeic
li'i yu'un layac'beic xa pertonal
yu'un amulic ti Rioxe ti avich'ic xa
ta muc' ti Jesucristoe. 13 Vo'oxuc
ti totiloxuque, ti me'iloxuque,
chajts'ibabeic li'i yu'un avich'ic xa
ta muc' ti Rioxe ti tey onox ti c'alal
ch'abal to'ox li vinajel balamile.
Viniquetic, antsetic, chajts'ibabeic
li'i yu'un mu xa bu chach'unic
ti c'usi chlo'lovan o ti pucuje.
Cremotic, tsebetic, chajts'ibabeic
li'i yu'un avich'ic xa ta muc' ti Jtotic
Riox ta vinajele.
14 Vo'oxuc ti totiloxuque, ti
me'iloxuque, chajts'ibabeic li'i yu'un
avich'ic xa ta muc' ti Rioxe ti tey
onox ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel
balamile. Viniquetic, antsetic,
chajts'ibabeic li'i yu'un mu xa bu
chapasic li c'usitic chopole. Ja'
xa ach'unic ti c'usi yaloj ti Rioxe,
yech'o ti mu xa bu chach'unic ti
c'usi chlo'lovan o ti pucuje.
15 Mu me ja'uc batem ta avo'onic
li c'usitic oy ta sba balamile. Mi
ja' batem ta co'ontique, ja' xa mu
jc'antic ti Jtotic Riox ta vinajele.
16 Li c'usitic chal co'ontic jtuctique,
xchi'uc ti chpich' o co'ontic li
c'usitic oye, xchi'uc ti mu xa much'u
xistaotic chca'itique, scuenta no'ox
sba balamil, ma'uc yech tsc'an
yo'on ti Jtotic Riox ta vinajele.
17 Li balamile ta xlaj. Yech no'ox ti
chpich' o co'ontique. Yan mi ja' ta
jpastic c'usitic lec chil ti Jtotic Riox
ta vinajele, chicuxiotic o ta sbatel
osil.

Ja' li' yaloj ti chlic ep scronta ti Cristoe

18 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc
jch'amaloxuc chca'ie, po'ot xa xlaj
li balamile. Ava'yojic ti chtal to jun
scronta ti Cajvaltic Jesucristoe ti
c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile. Ti
c'alal xtal ti scrontae, ja' tsc'an ich'el
ta muc' stuc ti yaloje. Ja' mu sc'an ti
ja' chquich'tic ta muc' ti Jesucristoe.
Lavie oy xa ep ti co'ol sjolic xchi'uc
ti scrontae. Ja' chul o ta joltic ti
po'ot xa xlaj li balamile. 19 Yu'un oy
iyicta sbaic li much'utic xch'unojic
to'ox yilel uque. Yu'un onox mu
j'ech'eluc ixch'unic. Ti j'ech'eluque
che'e, co'ol jch'unojtic jchi'uctic ti
yechuque. Lavi iyicta xa sbaique,
ja' chquiltic o ti mu onox co'oluc
jch'unojtic jchi'uctique.
20 Li vo'oxuque iyac' xa achi'inic
Ch'ul Espíritu ti Jesucristoe, yech'o
ti lap'ijubic xae. 21 Ti chajts'ibabeic
li'i, yu'un ana'ojic xa ti yech c'usi
yaloj ti Rioxe. Mu'nuc mu to xana'ic.
Ana'ojic ti tsnop c'op ti much'u
ma'uc yech chal chac c'u cha'al chal
li sc'op Rioxe.
22 Ti much'u chal ti ma'uc st'ujoj
Riox ti tspasvan ta mantal ti
Jesucristoe, tsnop c'op. Ti much'u
yech chale, yu'un mu xich' ta muc'
ti Riox Totile xchi'uc ti Xch'amale.
23 Ti much'utic chal ti ma'uc
Xch'amal Riox ti Jesucristoe, yu'un
mu xich' ta muc'. Ja' no'ox yech muc
bu yich'oj ta muc' ti Riox Totile. Ti
much'utic jamal chal ti ja' Xch'amal
Riox ti Jesucristoe, yu'un yich'oj ta
muc'. Ja' no'ox yech yich'oj ta muc'
ti Riox Totile.
24 Li vo'oxuque j'ech'el me
xach'unic ti jayp'el ava'iic ti c'alal
lic ach'unic li sc'op Rioxe. Mi j'ech'el
ach'unojique, ja' avich'ojic ta muc'
ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti
Xch'amale. 25 Ti Jesucristoe yaloj ti
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.
26 Lajts'ibabeic xa c'u x'elan ti
much'utic tsc'an chaslo'loique. 27 Li
vo'oxuque j'ech'el iyac' achi'inic
Ch'ul Espíritu ti Jesucristoe. Mu xa
persauc oy much'u chaxchanubtasic.
Ja' xa chaxchanubtasic ti Ch'ul
Espíritue. Yech li c'usitic chale, mu
sna' snop c'op. Layalbeic xa ti ja'
chavich'ic ta muc' ti Jesucristoe,
yech'o un mu me xavicta abaic.
28 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc
jch'amaloxuc chca'ie, j'ech'el me
xavich'ic ta muc' ti Jesucristoe yo'
jun o avo'onic ti c'alal xtale, yo'
mu xaxi'ic oe, yo' mu xaq'uexavic
oe. 29 Ana'ojic xa ti lec yo'one. Ja'
no'ox yech ti much'utic lec ti c'usitic
tspase, yu'un ja' xch'amaltac.

Ja' li' yaloj ti xch'amalotic xa ti Rioxe

3 Q'uelavilic, ti Jtotic Riox ta
vinajele sc'anojotic tajmec,
yu'un xch'amalotic xa. Ti much'utic
mu to chich'ic ta muc' ti Rioxe mu
sna'ic c'u yu'un ti ma'uc xa yech ta
jnoptic chac c'u cha'al tsnopique.
Yu'un mu sna'ic c'u slequil yo'on ti
Rioxe. 2 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque,
lavie xch'amalotic xa ti Rioxe.
Jna'ojtic ti chico'olajotic xchi'uc ti
Cristoe ti c'alal xtale yu'un chquiltic
c'u x'elan ti stuque. Ja' no'ox ti mu
to jna'tic c'u slequile. 3 Ti much'utic
smalaojic ta xtal ti Cristoe, mu xa
bu tspasic li c'usitic chopole. Lec xa

yo'onic chac c'u cha'al lec yo'on ti
Cristoe.
4 Mi ta to jsa' jmultique, yu'un
mu jch'unbetic c'usi chiyalbotic ti
Rioxe. Ja' mulil mi mu jch'untique.
5 Li vo'oxuque ana'ojic ti vo'otic
ay stojbotic jmultic ti i'ay ta sba
balamil ti Jesucristoe. Ti stuque
mu sna' sa'el smul. 6 Ti much'utic
yich'ojic ta muq'ue, mu xa bu tsa'
smulic. Ti much'utic tsa' smulique,
yu'un mu to chich'ic ta muc' ti
Cristoe, mu to sna'ic ti mu sc'an
mulile. 7 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc
jch'amaloxuc chca'ie, mu me
xach'unic lo'loel. Ti much'u lec
c'usi tspase, yu'un lec yo'on chac
c'u cha'al lec yo'on ti Cristoe. 8 Ti
much'u tsa' smule yu'un ja' stotinoj
ti pucuje. Yu'un ti c'usitic chopole ja'
isliques ti pucuje. Naca mulil isnop
ta spasel balamil, yech o c'al tana.
Ti i'ay ta sba balamil Xch'amal ti
Rioxe, yu'un ja' ay xch'aybe syu'el
ti pucuje yo' ti mu xa xilo'loojotic o
yu'une.
9 Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, mu
xa jsa' jmultic. Yu'un lec xa co'ontic
chac c'u cha'al lec yo'on ti stuque,
yech'o ti mu xa jc'an jsa' jmultique.
10 Chvinaj ti much'utic xch'amaltac
ti Rioxe xchi'uc ti much'utic
xch'amaltac ti pucuje. Mi chopol
li c'usitic ta jpastique, mi muc bu
jc'anojtic li jchi'iltique, yu'un ma'uc
to xch'amalotic ti Rioxe.
11 Ti c'alal lic ach'unic li sc'op
Rioxe, ava'iic ti tsc'an ti co'olco'ol
ta jc'an jbatic ta jcotoltique. 12 Mu
me xapasic chac c'u cha'al ispas
ti Caine. Ti Caine xch'amal pucuj,
yech'o ti ismil ti yits'ine. Ti ismile,
yu'un ja' chopol c'usitic tspas ti
stuque; ti yits'ine ja' lec ti c'usitic
tspase.
13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, mu me chopluc
xava'iic mi sc'ac'aloxuc yo'on ti
much'utic mu to ta xch'unique. 14 Mi
jc'anojtic li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, ja' ta jna'tic o ti mu
xa bu chi'ochotic ta c'oq'ue. Tey
chibatic yo' bu chicuxiotic ta sbatel
osile. Yan mi muc bu jc'anojtic li
jchi'iltactique, chi'ochotic onox ta
c'oc' ta sbatel osil. 15 Ti much'utic
tsc'ac'al'o'onta li xchi'ile co'ol xchi'uc
jmilvanej. Li jmilvanejetique
jna'ojtic ti mu xcuxiic ta sbatel osil
mi mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. 16 Ti
Jesucristoe iyac' quiltic c'u x'elan ta
jc'an jbatic yu'un iyac' sba ta milel
yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. Ja'
no'ox yech tsc'an ta jc'an jbatic uc.
Muc ta alel mi ja' lilajotic oe. 17 Mi
oy c'usuc cu'untic li' ta sba balamile,
mi chquiltic ti oy much'u ch'abal
c'usuc yu'une, mi mu jq'uelanbetic
jset'uque, yech no'ox ta jnoptic ti
jc'anojtic ti Rioxe. 18 Vo'oxuc ti co'ol
xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, mu
me yechuc no'ox xloc' ta quetic ti
jc'anoj jbatique, ac'u cac'tic iluc.
19-20 Mi jc'anoj jbatique, jna'ojtic
ti xch'amalotic xa ti Rioxe. Yech
xa no'ox ti oy chtal ta co'ontic
baq'uintic ti chcaltic ti ma'uc
xch'amalotique. Ti Rioxe yiloj
ti jc'anoj jbatique. 21 Vo'oxuc ti
jc'anojoxuque, mi j'ech'el jch'unojtic
ti xch'amalotique, mu xa xixi'otic
ti c'alal ta jc'opontic ti Rioxe.
22 Chiyac'botic scotol ti c'usi ta
jc'anbetique ja' ti ta jch'unbetic ti
c'usi chiyalbotique, ja' ti ta jpastic
xa li c'usitic lec chile. 23 Ja' smantal

Riox ti ac'u jch'untic ti ja' Xch'amal
ti Jesucristoe, xchi'uc ti co'olco'ol
ac'u jc'an jbatic ta jcotoltique. [24]Mi
ta jch'untique, yu'un quich'ojtic ta
muc' ti Rioxe, li' xchi'inojotique. Ti
iyac' jchi'intic ti Ch'ul Espíritue, ja'
chul o ta joltic ti li' xchi'inojotic ti
Rioxe.

Ja' li' yaloj c'u x'elan chal ti much'utic chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue xchi'uc ti much'utic muc bu chi'inbilique

4 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu
me xach'unic ta ora ti c'usitic
cha'albatique; a'yic mi xco'olaj
xchi'uc sc'op Riox ti c'usi chalique.
Yu'un ep xa ti much'utic chalic
yilel li sc'op Rioxe. [2]Ti c'u x'elan
chc'opojique, ja' chca'itic o mi
chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti
jun xchi'uc ti Rioxe. Mi jamal chalic
ti i'ay ta sba balamil ti Jesucristoe,
ti i'ayan chac c'u cha'al li vo'otique,
ja' chvinaj o ti chi'inbilic yu'un ti
Ch'ul Espíritue. [3]Yan ti much'utic
mu jamluc chalic ti i'ay ta sba
balamil ti Jesucristoe, ti i'ayan
chac c'u cha'al li vo'otique, muc bu
chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue.
Ja' co'ol sjolic xchi'uc ti scronta ti
Cristoe. Ava'yojic onox ti chtal to
jun scronta ti Cristoe. Lavie oy xa
ti much'utic co'ol sjolic xchi'uc ti
scrontae.
[4]Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc
jch'amaloxuc chca'ie, ti avich'ojic
ta muc' ti Rioxe, mu xa xach'unic
c'usi chal ti much'utic chalic yilel
li sc'op Rioxe yu'un más tsots
syu'el ti Rioxe ti xchi'inojoxuque.
Ti pucuje ti ja' scuentainoj li sba
balamile mu masuc tsots syu'el. [5]Ti
much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe
snopoj stuquic. Sc'op crixchano li
chalique. Li crixchanoetique lec
cha'iic li c'usitic ch-albatique yu'un
scuenta no'ox sba balamil. [6]Yan li
vo'oticotique ja' chcalticotic ti c'usi
yaloj ti Rioxe. Ti much'utic yich'ojic
ta muc' ti Rioxe ta xch'unic li c'usi
chcalticotique. Yan ti much'utic
ma'uc yich'ojic ta muc' ti Rioxe
mu xch'unic li c'usi chcalticotique.
Yech'o un ja' chca'itic o ti much'utic
yech li c'usi chalique xchi'uc ti
much'utic chlo'lovanique.

Ja' li' yaloj ti co'olco'ol ac'u jc'an jbatic chac c'u cha'al sc'anojotic ti Rioxe

[7]Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ja'
tsc'an ti co'olco'ol ta jc'an jbatique
yu'un yech yo'on ti Rioxe. Mi jc'anoj
jbatique, yu'un ja' xch'amalotic,
yu'un ja' quich'ojtic ta muc'. [8]Yan
mi muc bu jc'anoj jbatique, yu'un
mu xquich'tic ta muc' ti Rioxe. Ti
Rioxe yech yo'on ti sc'anojotique.
[9]Iyac' iluc ti sc'anojotique yu'un
istac tal ta sba balamil ti junjun
Xch'amale, ja' yo' xicuxiotic o ta
sbatel osile. [10]Ja' iyac' iluc ti tsc'an
ba'yi chic'anvanotique yu'un mu
vo'oticuc ba'yi ijc'antic ti Rioxe, ja'
ba'yi lisc'anotic. Yech'o ti istac tal ti
Xch'amale, ja' ay stoj jmultic.
[11]Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ti c'u
x'elan lisc'anotic ti Rioxe, ja' no'ox
yech tsc'an ta jc'an jbatic uc. [12]Ti
Rioxe muc much'u yiloj, pero mi
jc'anoj jbatique, li' xchi'inojotique.
Ja' no'ox yech más to ta jc'antic
ti Riox noxtoque. [13]Ti yac'oj
xa jchi'intic ti Ch'ul Espíritue
ti jun xchi'uque, jna'ojtic xa ti

ja' quich'ojtic ta muc' ti Rioxe,
xchi'uc ti li' xchi'inojotique. 14 Li
vo'oticotique iquilticotic ti istac tal
ta sba balamil Xch'amal ti Rioxe. Ja'
istojbe smul scotol crixchanoetic.
15 Mi jamal chcaltic ti ja' Xch'amal
Riox ti Jesuse, yu'un quich'ojtic ta
muc' ti Rioxe, li' xchi'inojotique.
16 Jna'ojtic xa, jch'unojtic xa
ti sc'anojotic ti Rioxe. Yu'un
yech yo'on ti sc'anojotique. Mi
chic'anvanotique, yu'un quich'ojtic
ta muc', li' xchi'inojotique. 17 Lavi
li'otic ta sba balamile, mi co'olco'ol
jc'anoj jbatique, chvinaj ti ja' yech
co'ontic chac c'u cha'al yo'on ti
Rioxe. Yech'o un jpatoj xa co'ontic
ti lec bu chiyic'otic ech'el ti Rioxe
ti c'alal sta yora chiyalbotic bu
chibatic ta sbatel osile. 18 Mi
jch'unojtic ti sc'anojotic ti Rioxe, mu
xa xixi'otic yu'un jna'ojtic ti mu xa
bu chba quich'tic casticoe. Yan ti
mi chixi'otic toe, yu'un ta jnoptic
ti chiyac'botic to castico ti Rioxe
yu'un mu jch'untic ti sc'anojotique.
19 Lavi jc'anojtic xa ti Rioxe,
yu'un ba'yi lisc'anotic. 20 "Li vo'one
jc'anoj ti Rioxe", mi xichiotique,
pero mi sc'ac'al co'ontic jchi'iltique,
jnopc'opotic. Mi muc bu jc'anojtic
jchi'iltic ti li' quilojtique, ja' no'ox
yech muc bu jc'anojtic ti Rioxe ti
mu xquiltique. 21 Li smantal Riox ti
ca'yojtique ja' yech chal: "Ti much'u
sc'anojone ja' no'ox yech ac'u sc'an li
xchi'ile", xi.

Ja' li' yaloj ti mu xa c'usi xu' chispajesotic ta xch'unel c'usi lec chil ti Rioxe

5 Mi jch'unojtic ti ja' st'ujoj
Riox chispasotic ta mantal
ti Jesucristoe, xch'amalotic xa
Riox. Mi jc'anojtic ti Jtotic Riox
ta vinajele, jc'anojtic noxtoc
ti much'utic co'ol xch'amalotic
xchi'uque. 2 Lavi jc'anojtic ti
Rioxe, ta jpastic ti c'usi lec chile,
yech'o ti jc'anojtic ti much'utic
co'ol xch'amalotic xchi'uque. 3 Mi
jc'anojtic ti Rioxe, ta jch'unbetic
smantal. Mu vocluc ta jch'untic.
4-5 Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, mu
xa c'usi xu' chispajesotic ta xch'unel
ti c'usi lec chile yu'un jch'unojtic ti
ja' chiscoltaotic ti Xch'amale, ja' ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' Ch'ul Espíritu chiyalbotic ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe

6 Yu'un ja' onox ti Jesuse ti
Xch'amal Rioxe ti iyich' vo'e, ti iloc'
xch'ich'el ta cruze; ma'uc no'ox ti
c'alal iyich' vo'e. Ti Ch'ul Espíritue
ja' chiyalbotic ti ja' Xch'amal ti
Rioxe. Li c'usi chale yu'un yech.
7 Oxvo'ic ya'el ti teyic ta vinajele
ti chiyalbotic ti ja' Xch'amal Riox
ti Jesucristoe. Ja' ti Riox Totile,
xchi'uc ti Jesucristoe ti ay yalbotic
c'u x'elan yo'on ti Stote, xchi'uc
ti Ch'ul Espíritue. 8 Li' ta sba
balamile oxtos ti c'usi chvinaj o ti
ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe. Ja'
ti c'alal iyich' vo'e, xchi'uc ti c'alal
iloc' xch'ich'el ta cruze. Xchi'uc ti
Ch'ul Espíritue ti ja' chiyalbotic ti ja'
Xch'amal Riox ti Jesuse. 9 Ti c'alal
chalic c'usi yiloj li crixchanoetique,
ta jch'untic. Pero más tsots sc'oplal
ti ta jch'untic c'usi yaloj ti Rioxe.
Ti Rioxe yalojbotic ti ja' Xch'amal
ti Jesuse. 10 Mi jch'unojtic ti ja'
istoj jmultic ti Jesuse, jna'ojtic

ti ja' Xch'amal ti Rioxe. Mi mu
jch'untique, ja' co'ol xchi'uc jnopc'op
ya'el ti Rioxe yu'un mu jch'untic c'u
x'elan yalojbe sc'oplal ti Xch'amale.
11 Ti Rioxe yac'ojbotic xa jcuxlejaltic
ta sbatel osil. Ti cuxlejale ja'
scuentainoj ti Xch'amale. 12 Mi
quich'ojtic ta muc' ti Xch'amal
Rioxe, chicuxiotic ta sbatel osil. Yan
mi mu xquich'tic ta muq'ue, mu
xicuxiotic ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ta jna'tic ti chicuxiotic ta sbatel osile

13 Vo'oxuc ti ach'unojic xa ti
ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, ti
lajts'ibabeic li'i, ja' yo' xana'ic o ti
chacuxiic ta sbatel osile, yo' j'ech'el
xach'unic oe. 14 Jpatoj xa co'ontic
ti chich' ta muc' c'usi chcalbetic
ti Rioxe mi ja' ta jc'anbetic li
c'usi lec chile. 15 Mi jna'ojtic ti
chich' ta muc' li c'usi chcalbetique,
jna'ojtic ti chiyac'botic li c'usitic ta
jc'anbetique.
16 Mi oy bu iquiltic chopol c'usi
tspas junuc jchi'iltic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, mi ma'uc to tspas
li mulil ti ch'abal pertonale,
jc'oponbetic Riox. Ti Rioxe chac'
cuxluc ta sbatel osil. Yan mi ja'
tspas li mulil ti ch'abal pertonale,
mu xcal ti ta jc'oponbetic Rioxe.
17 Scotol li c'usitic chopole naca
onox mulil, pero oy mulil ti oy to
pertonale.
18 Jna'ojtic lavi xch'amalotic xa ti
Rioxe, mu xa jc'an jsa' jmultic. Ja'
chixchabiotic ti Xch'amal Rioxe, mu
xa xiyilbajinotic ti pucuje.
19 Jna'ojtic ti xch'amalotic xa
ti Rioxe. Ti much'utic ma'uc
xch'amaltac ti Rioxe, jna'ojtic ti ja'
chch'unbeic c'usi chal ti pucuje.
20 Jna'ojtic noxtoc ti i'ay ta sba
balamil ti Xch'amal Rioxe. Ja'
liyalbotic sc'oplal ti Riox ta vinajele.
Ja' xa quich'ojtic ta muc' yu'un
iquich'betic xa ta muc' ti Xch'amale,
ja' ti Jesucristoe. Ja' onox Riox, muc
much'u yan. Ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil. 21 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc
jch'amaloxuc chca'ie, mu me c'usi
yan xach'unic.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on yajchanubtasvanejicon ti
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe,
chajc'oponic tal ta vun xchi'uc
avoltac, vo'ot ti st'ujojot ti Rioxe.
Jc'anojoxuc xchi'uc lavoltaque, ja'
ti co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe.
Mu jtucuc no'ox ti jc'anojoxuque;
sc'anojoxuc scotol ti much'utic
ja' yech xch'unojic uque. 2 Ja'
jc'anojoticotic o ti co'ol jch'unojtic
li sc'op Rioxe yu'un jch'unojtic
o. 3 Ti ach'unojic li sc'op Rioxe, ti
ac'anoj abaique, ac'u yac'boxuc
crasia ti Jtotic Riox ta vinajele
xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe, ja'
ti Xch'amale. Ac'u xc'uxubinoxuc.
Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal
avo'onic.

Ja' li' yaloj ti j'ech'el ac'u jch'untic ti c'usi yaloj ti Cristoe

4 Jun co'on tajmec ti oy jlom
avoltac ti ja' tspasic li c'usitic leque
yu'un ja' yech tsc'an ti Jtotic Riox
ta vinajele. 5 Lavi co'ol jch'unojtic
li sc'op Rioxe, chacalbe ti c'ano o
me abaique. Ma'uc ach' mantal ti
chajts'ibabee. Ja' onox ti ca'yojtic ti
c'alal lic jch'untique. 6 Mi jc'anojtic
ti Rioxe, ta jch'unbetic smantal.
Ja' smantal ti ac'u jc'an jbatique
chac c'u cha'al ava'iic ti c'alal lic
ach'unique.
7 Yu'un oy xa ep jlo'lovanejetic
li' ta sba balamile. Mu xch'unic
ti i'ayan chac c'u cha'al vo'otic
ti Jesucristoe. Ti much'utic yech
chalique ja' jlo'lovanejetic. Ja'
scronta ti Jesucristoe. 8 Yech'o un
q'uelo me abaic, mu me xach'unic
lo'loel. Mi ach'unic lo'loele, mu
xavich'ic scotol amotonic ti
c'u yepal yaloj onox ti Rioxe ti
chac'be li much'utic j'ech'el ta
xch'unique.
9 Ti much'utic tstoy sbaique, ti
ma'uc xa yech ta xchanubtasvanic
chac c'u cha'al ichanubtasvan ti
Jesucristoe, yu'un ma'uc yich'ojic
ta muc' ti Rioxe. Yan ti much'utic
ja' yech ta xchanubtasvanic
chac c'u cha'al ichanubtasvan
ti Jesucristoe, chvinaj ti ja'
yich'ojic ta muc' ti Rioxe xchi'uc ti
Xch'amale, ja' ti Jesucristoe. 10 Mi
oy much'u chtal xchanubtasoxuque,
mi ma'uc yech chal chac c'u cha'al
ichanubtasvan ti Jesucristoe, mu
me xavotes ta anaic. “Lec ti latale”
mu me xavutic. 11 Ac'u mi ja' no'ox
ti “lec ti latale” mi xavutique,
yu'un co'ol ajolic ya'el.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chba vula'anvanuc ti Juane

12 Ep to c'usi chacalbeic pero mu jc'an xajts'ibabe tal ta vun yu'un chtal jvula'anot mi iyu' cu'une. Tey jc'opon jbatic mi litale yo' jun o co'ontique.

13 Chabanicot la xalic li yoltac avixe ti t'ujbilic yu'un ti Riox uque.

LI'I JA' YOXLIQUIL XA SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on yajchanubtasvanejicon
ti much'utic xch'unojic li sc'op
Rioxe, chajc'opon tal ta vun, Gayo.
Jc'anojot yu'un co'ol jch'unojtic li
sc'op Rioxe.
2 Vo'ot ti jc'anojote, chajc'oponbe
Riox yo' xapas o li c'usitic leque, yo'
lec o apat axocone chac c'u cha'al
lec avo'one. 3 Ti jayvo' jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe ti i'ech'ic tal
ta anae, yul yalbecon ti ja' chapas
c'usi yaloj ti Rioxe. Ximuyubaj xa
tajmec ti c'alal ica'ie. 4 Mu c'usi
ti más ximuyubaj oe, ja' no'ox ti
c'alal chca'ibe sc'oplalic ti ja' tspasic
ti c'usitic yaloj Riox ti much'utic
xch'unojique, yu'un co'ol xchi'uc
jch'amaltac chca'i.

Ja' li' yaloj ti lec c'usitic ispas ti Gayoe

5 Vo'ot ti jc'anojote, lec ti ja'
chach'un ti c'usi chayalbe ti Rioxe.
Yu'un chavotes ta ana li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe ti nom
liquemic tale ti mu xavojtiquine.
6 Ti jayvo' i'ech'ic tal ta anae, yul
yalboticotic ti c'u x'elan ac'uxubine.
Lec ti chavac'be c'usi chtun yu'unic
ta bee yu'un ja' chalic a'yuc li sc'op
Rioxe. 7 Ti chanavique, ja' yo' xvinaj
o li sc'op Rioxe. Ma'uc tsc'anbeic
c'usi chtun yu'unic ti much'utic mu
to ta xch'unique. 8 Más lec vo'otic
ac'u jcoltatic ti much'utic chalic
a'yuc li sc'op Rioxe, yo' co'olco'ol ta
jcolta o jbatic ta yalel a'yuque.

Ja' li' yaloj ti mu x'ich'van ta muc' ti Diótrefese

9 Ijts'ibabe xa svun scotol li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe
ti li' achi'uque. Pero li Diótrefese mu
xixch'unbe yu'un ja' tsc'an chaspasic ta
mantal. 10 Yech'o un mi liyule, ta jac'be
c'u yu'un ti mu xiyich'oticotic ta muq'ue,
c'u yu'un ti chislo'iltaoticotique. Pero
ma'uc no'ox ti mu xiyich'oticotic ta
muq'ue, mu xotes ta sna noxtoc ti
much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe ti li'
ch-ech'ique. Ti much'utic lec yo'onique
ti ta x'otesvanic ta snaique, ta spajes.
Mi mu xch'unique, ta snuts o loq'uel ta
templo.

Ja' li' yaloj ti lec yo'on ti Demétrioe

11 Vo'ot ti jc'anojote, ti much'utic
chopol li c'usitic tspasique, mu
me xachanbe. Ja' xachanbe li
much'utic lec li c'usitic tspasique. Ti
much'utic lec li c'usitic tspasique, ja'
xch'amaltac Riox. Yan ti much'utic

chopol li c'usitic tspasique, yu'un
mu to chich'ic ta muc' ti Rioxe.
12 Li Demétrioe chal scotolic ti lec
yo'one yu'un lec li c'usitic tspase. Li
vo'oticotic uque quilojticotic ti lec yo'one.
Ana'ojic ti yech li c'usi chcalticotique.

Ja' li' yaloj ti i'albat chabanuc ti Gayoe

13 Ep to c'usi chacalbe pero
mu jc'an xajts'ibabe tal ta vun.
14 Yu'un chtal jvula'anot ta ora
mi iyu' cu'une. Mi liyule, tey
xilo'ilajotic.
15 Junuc me avo'on, mu me c'usi
xal avo'on. Chabanicot la xalic
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti xayojtiquinique. Xavalbe
chabanuc scotol li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe ti
xcojtiquinique.

LI'I JA' SVUN JUDAS TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on Judason, ta jch'un c'usi
chiyalbe ti Jesucristoe. Vo'on
yits'inon li Jacoboe. Chajc'oponic
tal ta vun, vo'oxuc ti ach'unic ti
c'alal layiq'uic ti Jtotic Riox ta
vinajele, ti sc'anojoxuque, ti ja'
xchabiojoxuc ti Jesucristoe. 2 Ac'u
xc'uxubinoxuc ti Rioxe. Junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.
Na'ic me ti sc'anojoxuc tajmeque.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan tspasic ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe

(2 Pedro 2.1-17)

3 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, tey
onox ta jnopilan ti chajts'ibabeic
tal ti c'u x'elan li cuxlejal ta
sbatel osile ti chiyac'botic ti
Rioxe, pero ica'i ti oy much'utic
mucul chaxchanubtasic yilel
ta sc'op Rioxe. Ja' más tsots
sc'oplal ica'i ti chajts'ibabeic tal
ta ora ti mu me xach'unic li c'usi
chalique. Ja' me ch'unic o ti c'usi
jch'unojtic onoxe yu'un yech. Li
vo'otique xch'amalotic xa ti Rioxe,
ca'yojbetic xa li sc'ope, yech'o un
mu me xch'ay cu'untic smelol. 4 Oy
much'utic tey achi'uquic ti ja' yech
tspasique. Ixch'un xa yu'unic jayvo'
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. Chalbeic ti mu c'u tspas
mi ta to jpastic li c'usitic chopole.
Yu'un la chac' pertonal yalojic ti
Rioxe. Ja' tspoj o sbaic li sc'op
Rioxe. Mu xich'ic ta muc' ti Rioxe
ti ja' quich'ojtic ta muq'ue, ti stuc
no'ox tspas mantale. Mu xich'ic ta
muc' noxtoc ti Cajvaltic Jesucristoe.
Ti much'utic yech chalique, ti Rioxe
vo'ne onox yaloj ti chba yich'ic
castico ta sbatel osile.
5 Li vo'oxuque, ac'u mi ava'yojic
onox ti c'usi icha'leatic yu'un Riox
ti jlom jchi'iltactic ta israelal ti ta
más vo'nee, pero ta jyules ta ajolic.
Ac'u mi tsobol to'ox iloq'uesatic
tal ta mozoil ta Egipto yu'un ti
Cajvaltique, ta scoj ti muc xch'unic
c'usi iyal ti c'alal loq'uemic xa'ox
tale, imilatic ti jlome. 6 Ja' no'ox
yech ti jlom anjeletic istoy sbaic ta
stojol ti Rioxe, ti iscomtsan yabtelic
ti ac'bilic yu'un ti Rioxe, ijipatic
ochel ta ic' osil. Ti c'alal sta yora
chalbe bu chbatic ta sbatel osil
scotol crixchanoetic ti Rioxe, ja'
no'ox yech ch-albatic uc ti chba
yich'ic castico ta sbatel osile. 7 Ja'
no'ox yech ti jsodomaetique xchi'uc
ti jgomorraetic ti ta más vo'nee,
xchi'uc ti c'ox jteclumetic ti tey

nopolique, i'ac'batic castico yu'un
ti Rioxe. Yu'un ja' ispasic ti c'usi
q'uexlal sba ta pasele, ixchi'in sbaic
ta vinical, yech'o ti iyac' tal c'oc' ta
vinajel ti Rioxe, ic'ac' scotolic. Ja'
no'ox yech ta x'ochic onox ta c'oc' ta
sbatel osil ti much'utic chalic yilel li
sc'op Rioxe.
8 Ja' yechic chac c'u cha'al ti
much'utic chopol c'usi ispasic ti ta
más vo'nee. Yu'un chalic ti ch-albat
ta svayichic ti xu' la jchi'in jbatic
ta vinicale, ti xu' la jsa' cantstique,
ti xu' la sa' yajmulic li antsetique,
ti xu' la mu jch'untic mantale, ti
xu' la chopol c'usi chcalbetic ti
anjeletique. 9 Ti Miguele ja' totil
anjel tey ta vinajel, pero mu c'usi
chopol iyalbe ti pucuje ti c'alal
iyalulanbe sbaic sc'oplal spat xocon
ti ánima Moisese. Ti pucuje "ja'
cu'un", xi. Ti Miguele "ja' sna'oj
stuc ti Rioxe", xi. 10 Yan ti much'utic
chalic yilel li sc'op Rioxe chopol
c'usi chalbeic ti c'usi mu xilique. Ja'
no'ox tspasic li c'usitic lec cha'iique,
co'ol xchi'uc c'usuc no'ox chanul ta
balamil ti mu c'usi sna' snopele. Ti
x'elan tspasic ti much'utic chalic
yilel li sc'op Rioxe, scasticoic no'ox
tsa'ic.
11 Ta onox xich'ic castico yu'un ja'
yech tspasic chac c'u cha'al ispas
ti Caín ti ta más vo'nee ti ja' no'ox
ixch'un ti c'usi iyal yo'one. Ja' no'ox
tsc'anic ti oyuc staq'uinique, co'ol
xchi'uc ti Balaam ti ta más vo'nee ti
ipich' yo'on taq'uine. Ja' yech tspasic
noxtoc chac c'u cha'al ti Coré ti
ta más vo'nee ti istoy sba ta stojol
ti Moisese, ti t'ujbil yu'un Riox
tspasatic o ta mantale. 12 Ja' no'ox
yech ti c'alal chatsob ave'elique, ti
c'alal común chave'ique, vo'oxuc ti
ac'anoj abaique, tey capal chve'ic
uc. Ja' no'ox chtal snojes xch'utic,
mu x'ich'vanic ta muc'. Chayaq'uic
no'ox ta q'uexlal. Co'ol xchi'uc toc ti
buyuc no'ox chbeq'ue ech'el ta iq'ue.
Mu c'u bal o ti jpatoj xa co'ontic ti
chtal vo'e. Co'ol xchi'uc te'etic ti mu
satin ti c'alal sta yora tsatine, pitsbil
xa loq'uel yu'un mu c'u stu. Ja'
no'ox yech ti much'utic chalic yilel
li sc'op Rioxe, mu c'u stu ti c'usi
chalique. 13 Co'ol xchi'uc mar ti chac'
svoc ti c'alal tsots chyuq'uilanat ta
iq'ue. Yu'un sujoj sbaic ta yalel ta
spasel li c'usitic chal yo'onique, mu
xq'uexavic. Co'ol xchi'uc tso'c'anal ti
ora ta sacch'aye, yu'un albil onox ti
chbatic ta ic' osil ta sbatel osile.
14 Ti Enoque svucq'uexel
crixchano ti ilic tal ta Adane. Ti
Enoque iyalbe onox sc'oplal ti
much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe.
"Ti Cajvaltique chtal xchi'uc ep
ta mil anjeletic. 15 Ja' chtal yalbe
bu chbatic ta sbatel osil scotol li
crixchanoetique. Chac'be castico
ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti
Rioxe, ti naca chopol li c'usitic
tspasique, ti chopol c'usi chalbeic
ti Rioxe", xi onox. 16 Ti much'utic
chalic yilel li sc'op Rioxe chopol
chilic ti Rioxe, chopol chilic noxtoc
li jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe.
Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic
chal yo'onique. Lec chc'opojic yilel
yo' ti sta o staq'uinique.

Ja' li' yaloj ti mu me xch'unic lo'loel ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

17 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, yuleso
me ta ajolic ti c'usi layalbeic
li yaj'apoxtoltac ti Cajvaltic

Jesucristoe. 18 Ja' onox yech
layalbeic: “Ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li
balamile, ti much'utic mu xch'unic
li sc'op Rioxe ti ja' no'ox ta yo'onic
spasel li c'usitic chal yo'onique, ta
xlic slabanoxuc”, xiic onox. 19 Ja' li
much'utic ta stsob svinique yu'un
ja' no'ox tspasic li c'usitic chal
yo'onique. Yu'un muc bu chi'inbilic
yu'un ti Ch'ul Espíritue.
20 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque,
co'olco'ol xatsatsubtasbe aba
avo'onic yu'un co'ol ach'unojic li
sc'op Rioxe ti ja' ilecub o co'ontique.
C'oponic Riox, ja' ac'u sp'ijubtasoxuc
ta sc'oponel Riox ti Ch'ul Espíritue.
21 Ja' me xapasic c'usitic lec chil ti
Rioxe yo' xana'ic o ti sc'anojoxuque.
Malaic c'usi ora chtal ti Cajvaltic
Jesucristoe yu'un chba jchi'intic ta
sbatel osil, chixc'uxubinotic.
22 Ti much'utic xchibet yo'on
chavilique, ti mu sna'ic c'usi
jtosucal ta xch'unique, mi ja' li
sc'op Rioxe, o mi ja' c'usi chal
ti much'utic chalic yilel li sc'op
Rioxe, yulesbeic ta sjolic ti ja' no'ox
lec li sc'op Rioxe. 23 Ti much'utic
ixch'unic xae, coltaic ta ora, co'ol
xchi'uc chaquilic loq'uel ta c'oc'
ya'el. Ti much'utic tsa' xa smulique,
c'uxubinic, c'oponic, pero q'uelo me
abaic, mu me xaslo'loic uc.

Ja' li' yaloj ti ta xchabivan ti Rioxe

24-25 Jun no'ox ti Rioxe, stuc no'ox
p'ij, ja' ti ay stoj jmultique. Tsots
syu'el. Xu' chaxchabiic yo' mu
xach'unic o lo'loele, yo' ch'abal o
amulic ti c'alal xac'otic ta vinajele,
yo' jun o avo'onique. Yech'o ti ja'
chquich'tic ta muc' ta sbatel osile.
Ja' tspas mantal ta sbatel osil.
Ja' scuentainoj scotol ta spasel
balamil c'al tana, xchi'uc sbatel
osil.

APOCALIPSIS

JA' LI' TS'IBABIL TI C'USITIC CHLAJ TALUC TA TS'ACALE TI I'AC'BAT YIL YU'UN JESUCRISTO TI JUANE

---

1 Li vun li'i ja' li' ts'ibabil ti
c'usitic chlaj taluc ta ts'acale
ti i'albat yu'un Riox ti Jesucristoe.
Ti i'albate, vo'otic xa chiyalbotic ti
chitunotic yu'une. Yech'o ti istac
tal ti yaj'anjele, tal yalbon vo'on li
Juanone, ti chitun yu'une. **2** Yech'o
un chacalbe ava'iic ti ta melel ti
li'ac'bat quil scotole, ti ja' iyal ti
Rioxe, ti ja' liyalbe ti Jesucristoe.
3 Chich'ic bentisyon li much'u
ta xaptae xchi'uc li much'utic ta
xa'iic li c'usitic yaloj Riox li'i mi ta
xch'unic li c'usitic li' ts'ibabile. Po'ot
xa me xlaj taluc.

Ja' li' yaloj ti lic sts'ibabe svun ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta vucub jteclum ti Juane

4 Vo'on Juanon, chajc'oponic tal
ta vun vo'oxuc ti ach'unojic sc'op
Riox tey ta vucub jteclum ta estado
Asiae. Ac'u yac'boxuc crasia ti
Jtotic Riox ta vinajele ti tey onox
ti c'alal ipas li vinajel balamile,
cuxul lavie, cuxul ta sbatel osil.
Junuc me avo'onic, mu me c'usi
xal avo'onic. Ac'u yac'boxuc crasia,
ac'u spas ta jun avo'onic ti Ch'ul
Espíritu uque ti co'ol xchi'uc vucub
c'oc' iquil yo' bu chotol ti Rioxe.
5 Ac'u yac'boxuc crasia, ac'u spas
ta jun avo'onic ti Jesucristo uque
ti yech scotol ti c'usi liyalbotique,
ti ja' primero i'ach'ub spat xocon
ti c'alal icha'cuxie, ti ja' tspas ta
mantal scotol preserenteetic xchi'uc
scotol jyu'eletic li' ta sba balamile.
Ja' ti sc'anojotic tajmeque, ja' ti iyac'
sba ta milel yo' itoj o li jmultique.
6 Ja' ta smantal ti ta jpastic mantal
jchi'uctique. Ja' ta smantal noxtoc ti
chitunotic yu'un ti Rioxe, ja' ti Stote,
chac c'u cha'al itunic ti paleetique.
Yech'o ti stuc no'ox ta xquich'tic
ta muc' ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ja' tspas mantal ta
sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.
7 Ti Cajvaltic Jesucristoe ta toc ta
xyal tal. Chil scotol crixchanoetic.
Chilic uc ti much'utic ja' yechic
chac c'u cha'al ti much'utic ismilic
ti Cajvaltic Jesuse. Ti jaylajuntos
crixchanoetic li' ta sba balamile ta
x'oq'uic ta xi'el ti c'alal xilic ta xyal
tal ti Cajvaltic Jesuse yu'un sna'ojic
ti ta x'ac'batic casticoe. Melel ti ja'
yech ta xc'ote.

8 Ti Rioxe stuc no'ox oy syu'el, ja'
scuentainoj scotol. Tey onox ti c'alal
ipas li vinajel balamile, cuxul lavie,
cuxul ta sbatel osil. “Vo'on ijliques
scotol, vo'on chquilbe slajeb noxtoc”,
xi.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc crixchano iyil Cajvaltic Jesús ti Juane

9 Vo'on Juanon, ti jchi'il jbatic
ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti co'ol
abol jbatic ta ilbajinele, ti co'ol
chispasotic ta mantal ti Jesucristoe,
ti co'ol chistsatsubtasbotic
co'ontique yo' ti mu xquicta o jbatic
ta smalael ti c'usi ora chicuxiotic ta
sbatel osile, tey ay yaq'uicon ta jun
c'ox balamil ta o'lol mar, Patmos
sbi. Yu'un ti tey ay yaq'uicone, ja'
ijmulin ti ical a'yuc c'usi yaloj ti
Rioxe, ja' ti chac' jcuxlejaltic ti
Jesucristoe. 10 Ja'o ta sc'ac'alil ti
ta jtsob jbatic ta yich'el ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe, ta syu'el ti
Ch'ul Espíritue ica'i ti oy much'u
lisc'opon ta jpate. Tsots ic'opoj,
co'ol xchi'uc bu tsots ch-oq'uesinat
corneta. 11 Ja' yech liyalbe chac li'i:
—Vo'on ijliques scotol, vo'on
chquilbe slajeb noxtoc. Li c'usitic
chcac' avile, ts'ibao ta vun. Tacbo
ech'el li much'utic yich'ojicon ta
muc' ta vucub jteclum tey ta estado
Asiae. Ja' li jteclum Efesoe, xchi'uc
li Esmirnae, xchi'uc li Pérgamoe,
xchi'uc li Tiatírae, xchi'uc li Sárdise,
xchi'uc li Filadélfiae, xchi'uc li
Laodicéae —xiyut.
12 Lijoyij, ijq'uel ti much'u
chisc'opone. Iquil vucub candelero
naca oro yilel. 13 Ta o'lol yo' bu
vuchajtic li vucub candeleroe
iquil ti oy much'u tey va'ale, co'ol
xchi'uc crixchano yilel. Nat sc'u'
xtolet c'alal yoc. Oy c'usi chucul
ta sti' yo'on naca oro yilel. 14 Li
stsatsal sjole sac tajmec, co'ol
xchi'uc saquil tsots yilel. Li
sbec' sate xleblajet tajmec, co'ol
xchi'uc lebc'oc' yilel. 15 Li yoque
sts'ayts'on tajmec, co'ol xchi'uc
covre yilel c'alal c'aq'uem xa scotol
li yic'ubale. Tsots tajmec chc'opoj,
co'ol xchi'uc bu xpomomet muc'ta
uc'um. 16 Stomoj ta sbats'ic'ob
vucp'ej c'anal yilel. Chloc' tal
espada ta ye yilel. Lec juxbil
xcha'jotol ye li espadae. Sjunlej
li sate oy xojobal, co'ol xchi'uc
xojobal c'ac'al yilel.
17 Ti c'alal iquile, liyal ta lum tey
ta yoc, co'ol xchi'uc chamem licom.
Listij ta sbats'ic'ob, ja' yech liyalbe
chac li'i:
—Mu xaxi'. Vo'on ijliques scotol,
vo'on chquilbe slajeb noxtoc.
18 Vo'on ti cuxulon ta sbatel osile.
Licham pero licha'cuxi. Lavie
cuxulon ta sbatel osil. Vo'on
jcuentainoj scotol. Vo'on chcal ti
much'u ta xchame. Vo'on chcal ti
bu ta xbat li xch'ulelique. 19 Ts'ibao
ta vun li c'usitic chavile xchi'uc li
c'usitic chava'ie, xchi'uc li c'usitic ta
to xava'i, ta to xavil ta ts'acale. 20 Li
vucp'ej c'anal li' jtomoj ta jbats'ic'ob
chavile xchi'uc li vucub candelero
ti naca oroe, chacalbe c'usi seña
yu'un mu xana'. Li vucp'ej c'anale
ja' seña li vucvo' ti ta xchanubtasic
li much'utic yich'ojicon ta muc' ta
vucub jteclum ta estado Asiae.
Li vucub candeleroe ja' seña li
much'utic ta xchanubtasatic ta
vucub jteclume —xiyut ti Cajvaltic
Jesucristoe.

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Efesoe

2 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:
—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Efesoe ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: “Ti Cajvaltic Jesuse ti stomoj ta sbats'ic'ob vucp'ej c'anal iquile, ti tey xva'et ta o'lol yo' bu vuchajtic li vucub candeleroe, ja' yech chayalbeic chac li'i: [2]Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti lec chatunic cu'une xchi'uc ti icuch avu'unic scotol li ilbajinele. Xchi'uc ti mu xa xac'an xachi'inic li much'utic chopol sjolique. Yu'un avilic xa c'u x'elan li much'utic chalic jc'op ti yalojique, ja' avilic o ti yech no'ox tsnopic ti c'usitic chalique. [3]Avac' avocolic cu'un pero icuch avu'unic, muc xapaquic. Lec latunic cu'un, muc xavicta abaic yu'un sjunul to'ox avo'onic ac'anojicon. [4]Lavie mu xa sjunuluc avo'onic ac'anojicon. Ja' chopol chquil. [5]Yuleso ta ajolic ti c'u to'ox x'elan ac'anojicon ti c'alal lic ach'unique. Ictaic spasel li c'usitic chopole; ja' pasic chac c'u cha'al apasic to'oxe. Mi mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, ta me xital ta ora, chtal jloq'ues li candeleroe yo' xch'ay o ta jmoj li jc'op tey ta alumalique. [6]Pero oy to c'usi lec chapasic chquil. Yu'un chopol chavilic c'usi tspasic li jnicolaítaetique ti chayalbeic ti xu' to xapasic li c'usitic chopole. Ja' yechon uc chopol chquil. [7]Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue. Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, ta xcac'be slo'ic li sat te' li' ta vinajele ti ta xcuxiic o ta sbatel osile, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe”, xi xats'iba ech'el —xiyut.

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Esmirnae

[8]Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:
—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Esmirnae ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: “Ti Cajvaltic Jesuse ti ja' isliques scotole, ti ja' chilbe slajeb noxtoque, ja' ti ichame, ti icha'cuxie, ja' yech chayalbeic chac li'i: [9]Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti abol abaic ta ilbajinele, ti ch'abal xa c'usuc avu'unique. Pero jc'ulejoxuc chquil. Jna'oj noxtoc ti chopol c'usi chayalbeic li jayvo' jurioetic ti jt'ujojic ti yalojique. Pero muc bu jt'ujojic, yu'un mu xch'unic ti vo'on ijtojbe smulique. Ja' xch'amaltac li Satanase. [10]Mu me xaxi'ic o li ilbajinel ti chtal ta ts'acale. Ja' yabtel li pucuje ti chastiq'uic ta chuquel jlomuque yu'un tsq'uelic mi j'ech'el ach'unojic ti vo'on Avajvalicone. Pero jayib no'ox c'ac'al ti abol abaique. Ich'icon o me ta muc' c'u cha'al xachamic oe, yu'un chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ja' atrofeoic ya'el. [11]Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u

xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un
li Ch'ul Espíritue. Ti much'utic mu
xicta o sbaic li ilbajinele, mu xa bu
ta xchamic ta xcha'ech'elal, xayutic
ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba
ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic
ti much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta jteclum Pérgamoe**

12 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe
noxtoc:
—Li yajchanubtasvanejic li
much'utic yich'ojicon ta muc'
ta jteclum Pérgamoe ja' yech
xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti
Cajvaltic Jesuse ti iquil iloc' espada
ta yee ti lec juxbil xcha'jotol
yee, ja' yech chayalbeic chac li'i:
13 Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic
chapasique. Jna'oj ti tey nacaloxuc
yo' bu ta xch'unbat tajmec smantal
li Satanase. Ac'u mi abol abaic ta
ilbajinel pero avich'ojicon onox
ta muc'. Muc xavicta abaic ti
c'alal imile ti Antípase ti sjunul
yo'on iyal a'yuc c'usi caloj yo' bu
nacaloxuque, yo' bu ta xch'unbat
tajmec smantal li Satanase. 14 Pero
oy to c'usi chopol chapasic chquil.
Yu'un lec chava'iic ti tey achi'uquic
ti much'utic ta xchanubtasvanic
ta spasel c'usi chopol chac c'u
cha'al ispas ti Balaam ti ta vo'nee.
Ti Balaame ja' ixchanubtas ti
preserente Balaque ti c'uxi xu' slo'lo
li j'israeletique yo' ti xlic sti'ic o
ti ti'bol smotoninoj yajsantoic ti
yan crixchanoetique, yo' ti xlic sa'
o yantsique. 15 Ja' no'ox yech tey
to achi'uquic noxtoc li much'utic
ja' yech ta xch'unic chac c'u cha'al
xch'unojic li jnicolaítaetique ti
chopol chquilique. Yu'un chayalbeic
ti xu' to xapasic li c'usitic chopole.
16 Nutsic loq'uel. Mi mu xanutsique,
ta me xital ta ora. Chtal jmilic
ta espada ti chloc' ta quee. 17 Ti
much'utic cha'iic ti c'alal chich'
q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob
abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi
ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue.
Ti much'utic mu xicta o sbaic li
ilbajinele, ja' chcac'be sve'ic li
mana tey nac'bile, mu xa c'usi
yan tsc'anic o ta sbatel osil. Ta
xcac'beic noxtoc jp'ej saquil ton. Li
ton ta xcac'beique ja' tey ts'ibabil
yach'biic ti muc much'u yan
xojtiquine. Stuc no'ox xojtiquinic ti
much'utic chcac'bee yo' sna'ic o ti ja'
jch'amaltac ta sbatel osile, xayutic
ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba
ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic
ti much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta jteclum Tiatirae**

18 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe
noxtoc:
—Li yajchanubtasvanejic li
much'utic yich'ojicon ta muc' ta
jteclum Tiatirae ja' yech xats'ibabe
ech'el chac li'i: "Ti Xch'amal Rioxe
ti iquil xleblajet tajmec li sbec'
sate chac c'u cha'al li lebc'oq'ue,
ti sts'ayts'on tajmec yoc chac c'u
cha'al li covre c'alal c'aq'uem
xa scotol li yic'ubale, ja' yech
chayalbeic chac li'i: 19 Li vo'one
jna'oj scotol li c'usitic chapasique.
Jna'oj ti chac'uxubinvanique, ti
ach'unojic ti vo'on ijtoj amulique,
ti chacoltavanique, ti chcuch
avu'unic li ilbajinele, ti lec chatunic
cu'un lavie. Ti ta ba'yie ma'uc to'ox

yech latunic. [20] Pero oy to c'usi
chopol chapasic. Yu'un chavaq'uic
chanubtasvanuc li antse ti chal
jc'op ti yaloje. Pero ma'uc yech li
c'usi chale. Ja' yech ta spas chac c'u
cha'al ispas ti Jezabel ti ta vo'nee,
yu'un ja' ta slo'lo li much'utic ja'
tspasic li c'usitic ta jc'ane. Yu'un
ja' tsc'an ti chlic sa' yantsique, ti
chlic sti'ic li ti'bol smotoninoj
santoetique. [21] Ijmala xa mi chicta
li c'usitic chopol tspase, pero mu
xicta, yu'un ja' no'ox ta yo'on spasel
li c'usitic chopole. [22] Chacalbeic, li
ants chcale ac'u ipajuc yo' xpuch'i
oe. Ja' tstoj ti chopol c'usi tspase.
Ja' no'ox yech ti much'utic ixch'unic
c'usi iyal li antse, mi mu xictaique,
ta xcac'beic castico uc. [23] Yan ti
much'utic quiloj onox ti mu xictaic
c'usi chal li antse, ta xchamic yo'
xilic o li much'utic yich'ojicon ta
muq'ue ti ca'yoj scotol li c'usitic
chanopique, ti quiloj c'u x'elan
lavo'onique. Ti c'u x'elan chapasic
jujune ja' yech atojol chacac'beic.
Mi lec li c'usitic chapasique, ja'
no'ox yech lec atojolic. Mi chopol
li c'usitic chapasique, ja' no'ox
yech chopol atojolic. [24] Vo'oxuc ti
tey nacaloxuc ta Tiatirae ti muc
bu ach'unojic c'usi chal li antse, ti
muc bu ach'unojic noxtoc ti chalic
ti tsc'an chava'iic c'u x'elan yo'on
li Satanase, lec ti mu xach'unique.
Yech'o un mu c'usi yan chacalbeic.
[25] Yechicoxuc o me ti c'u cha'al
xital oe. [26] Ti much'utic mu xicta
o sbaic li ilbajinele, ti naca lec
c'usitic tspasic ti c'u cha'al xchamic
oe, ja' chcac'be tsots yabtelic. Ja' ta
scuentainic scotol crixchanoetic
ta sjunlej balamil. [27] Ja' chac c'u
cha'al yac'ojbon tsots cabtel li
Jtote, ja' no'ox yech chcac'be tsots
yabtelic uc. Ja' ta spasic ta mantal
scotol crixchanoetic ta sjunlej
balamil. Ta xch'unbat smantalic.
Li crixchanoetique mu xa xu' stoy
sbaic. Ja' chac c'u cha'al xich'
voq'uel p'in ti toj lilijel chc'ote,
yu'un ta xch'unic ti c'usitic ch-
albatique. [28] Ti much'utic chcac'be
tsots yabtele chcaq'uic ta ich'el ta
muc' chac c'u cha'al ich'bilon ta
muq'ue. [29] Ti much'utic cha'iic ti
c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu
chatsob abaique, ac'u xch'unic mi
oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul
Espíritue, xayutic ti Cajvaltic
Jesucristoe", xi xats'iba ech'el
—xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic
ti much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta jteclum Sardise**

3 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe
noxtoc:
—Li yajchanubtasvanejic li
much'utic yich'ojicon ta muc' ta
jteclum Sardise ja' yech xats'ibabe
ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse
ti istac ech'el ta vucub jteclum ti
Ch'ul Espíritue, ti stomoj vucp'ej
c'anale, ja' yech chayalbeic chac
li'i: Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic
chapasique. Ti avalojique, lec
ach'unojic pero ma'uc yech. Co'ol
xchi'uc chamemoxuc chaquilic.
[2] Nopic c'u xa'elanic. Yu'un muc bu
chapasic chquil ti c'usi lec chil ti
Rioxe. Pasic xa me, yu'un me po'ot
xa xch'ay xava'iic. [3] Yuleso me ta
ajolic c'u x'elan la'albatic ti c'alal lic
ach'unique. Ja' me yech xach'unic
o. Ictaic xa ti xa'elanique. Mi mu

xavictaique, chacac'beic castico. Mu
xana'ic c'usi ora chtal cac' castico
chac c'u cha'al mu xana'ic c'usi
ora chtal j'elec'. 4 Pero oy jayvo' ti
tey achi'uquic ta Sardise ti ch'abal
yic'ubal sc'u'ic ya'el chquile yu'un
mu sna' sa' smulic. Yech'o un
chixchi'inic ta sbatel osil. Ta xcac'be
slapic saquil c'u'ul, ja' seña ti lec
yo'onic ta sbatel osile. 5 Ti much'utic
mu xicta o sbaic li ilbajinele
chcac'be slapic saquil c'u'ul, ja' seña
ti lec yo'onic ta sbatel osile. Muc
bu ta jtup'be sbiic ta vun yo' bu
ts'ibabil sbiic scotol ti much'utic ta
xcuxiic ta sbatel osile. Jamal chcal
ta stojol li Jtote xchi'uc ta stojol li
yaj'anjeltaque ti ja' jch'amaltaque.
6 Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich'
q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob
abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi
ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue,
xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi
xats'iba ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic
ti much'utic xch'unojic sc'op
Rioxe ta jteclum Filadélfiae**

7 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe
noxtoc:
—Li yajchanubtasvanejic li
much'utic yich'ojicon ta muc'
ta jteclum Filadélfiae ja' yech
xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti
Cajvaltic Jesuse mu sna' sa'el smul.
Scotol li c'usitic chale yech. Ja'
chac c'u cha'al iscuentain Jerusalén
ti David ti ta vo'nee, ja' yech
scuentainoj vinajel ti Cajvaltic
Jesuse. Stuc no'ox xu' tsjam, muc
much'u xu' tsmac. Stuc no'ox xu'
tsmac, muc much'u xu' tsjam. Ja'
yech chayalbeic chac li'i: 8 Li vo'one
jna'oj scotol li c'usitic chapasique.
Ac'u mi muc bu epoxuc, pero j'ech'el
avich'ojicon ta muc'. Yu'un jamal
chavalic ti vo'on ijtoj amulique.
Yech'o un más chajcoltaic ta yalel
a'yuc. Muc much'u xu' chaspajesic.
9 Oy jlom jurioetic chalic chac li'i:
Quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, xiic
pero tsnopic yu'un ja' stotinojic
li Satanase. Chascrontainic. Pero
chcac' ti ac'u yich'oxuc ta muq'ue yo'
xilic o ti ta melel ti jch'amaloxuque,
ti jc'anojoxuc tajmeque. 10 Yu'un
muc xavicta abaic ti c'alal ataic
ilbajinel ta jcuentae, yech'o un mu
xa bu chacac'beic castico ti c'alal
sta yora chcac'be castico scotol
crixchanoetic li' ta sba balamile ti
c'alal ta jq'uelbe c'u x'elan yo'onique.
Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale.
11 Po'ot xa xisut tal. Yechicoxuc o
me yo' ti mu xbat o ta yan latrofeoic
ti chacac'beique. 12 Ti much'utic mu
xicta o sbaic li ilbajinele ja' chba
xchi'inic ta sbatel osil li Cajvale.
Mi ja'uc xa xloq'uic ta jmoj. Li sbi
li Cajvale ta jts'ibabe ta sti'baic
xchi'uc sbi li slumale, ja' ti ach'
Jerusalene, ti chlic tal ta vinajel yo'
bu li Cajvale. Ta jts'ibabe ta sti'baic
noxtoc li cach'bie. 13 Ti much'utic
cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun
li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u
xch'unic mi oy c'usi ch-albatic
yu'un li Ch'ul Espíritue, xayutic ti
Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba
ech'el —xiyut.

**Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic
ti much'utic xch'unojic sc'op
Rioxe ta jteclum Laodicéae**

14 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe
noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li
much'utic yich'ojicon ta muc'
ta jteclum Laodicéae ja' yech
xats'ibabe ech'el chac li'i: “Ti
Cajvaltic Jesuse ti yech scotol li
c'usi chale, ti ja' ispas scotol li
c'usitic oye, ja' yech chayalbeic
chac li'i: 15 Li vo'one jna'oj scotol li
c'usitic chapasique. Quiloj ti mu
sjunuluc avo'onic avich'ojicon ta
muq'ue. Ja' no'ox ti mu xa xaco'olaj
achi'uquic li much'utic muc bu
yich'ojicon ta muc' ta jmoje. Mi
chavich'icon ta muq'ue, ja' tsc'an
ti sjunul avo'onic chavich'icon ta
muq'ue. Yan mi xchibet avo'onique,
más lec mu xavich'icon ta muc'.
16 Lavi mu sjunuluc avo'onic
avich'ojicon ta muq'ue, lavi mu
xavictaicon ta jmoje, mu xajc'anic
ti ja' yechoxuque. 17 Yu'un chavalic
chac li'i: Li vo'one quich'oj ta
muc' ti Cajvaltique. Mu c'usi ti
mu jna'e, jna'oj scotol, xachiic,
pero mu xana'ic ti abol abaic
chaquilique. Ma'satoxuc chaquilic
yu'un mu xavilic ti chopol li
c'usitic chapasique. T'analoxuc
chaquilic yu'un muc bu lec avo'onic.
18 Yech'o ti chacalbeic ti ich'icon
me ta muq'ue yo' ti jpas o ta jun
avo'onique, yo' ti jc'ulejoxuc o
chaquilique. Ta jlecubtas avo'onic,
co'ol xchi'uc chalapic saquil c'u'ul
ya'el, yo' mu xaq'uexavic oe yu'un
mu xa bu t'analoxuc ya'el. Ta
jpoxta ya'el lasatique yo' xavilic o li
c'usitic lec ta pasele. 19 Li much'utic
jc'anoje ta xcalbe mantal. Mi mu
xixch'unbee, ta jtsits. Yech'o un ti
c'alal chacalbeic mantale, sjunuluc
me avo'onic xach'unic. Ictaic spasel
li c'usitic chopole. 20 Li vo'one
tey chajc'oponic ta avo'onic, co'ol
xchi'uc li much'utic ta xc'opoj ta
ti'nae. Li much'u cha'i ti vo'on
ta jc'opone, ochan tal, mi xie,
chi'och. Tey ta jchi'in o. Jun co'on
jchi'uc. 21 Ti much'utic mu xicta o
sbaic li ilbajinele ja' chixchi'inic
ta pasmantal chac c'u cha'al li'
xa jchi'uc ta pasmantal li Jtote
yu'un icuch xa cu'un scotol. 22 Ti
much'utic cha'iic ti c'alal chich'
q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob
abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi
ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue,
xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe”, xi
xats'iba ech'el —xiyut.

Ja' li' yaloj ti ich'bil o ta muc' tey ta vinajel ti Rioxe

4 Ts'acal to iquil noxtoc ti
jamal jun ti'na ta vinajele. Ti
Cajvaltic Jesuse ti ba'yi lisc'opone,
ti co'ol xchi'uc corneta c'alal ic'opoje,
ja' yech liyalbe chac li'i:
—Muyan tal. Chcac' avil ti c'usitic
chlaj taluc ta ts'acale —xiyut.
2 Ta syu'el ti Ch'ul Espíritue
tey va'alon ta vinajel c'alal ica'ie.
Iquil jcot muc'ta chotlebal, leclec
sba meltsanbil. Ja' tey chotol ta
spas mantal ti Rioxe. 3 Ti Rioxe
oy xojobal co'ol xchi'uc xojobal
jaspe-ton xchi'uc cornalina-ton,
tsojtsojtic li xojobale. Yo' bu li
muc'ta chotlebale oy me'q'uinubal,
pero naca yox li xojobale. Co'ol
xchi'uc xojobal esmeralda-ton. 4 Ta
sjoyob li muc'ta chotlebale iquil ti
oy tey veinticuatro chotlebale. Tey
chotajtic veinticuatro moletic. Naca
sac sc'u'ic. Slapoj scoronaic co'ol
xchi'uc oro yilel. 5 Yo' bu chotol ti
Rioxe xleblajet chloc' chavuc. Oy

c'usi yan xal tajmec ica'i noxtoc. Ta
yichon ti Rioxe oy tey vucub c'oc'.
Li vucub c'oq'ue ja' seña ti Ch'ul
Espíritu ta vucub jteclume. 6 Ta
yichon ti Rioxe iquil noxtoc ti oy
c'usi teye, co'ol xchi'uc mar yilel,
xlebebet tajmec, co'ol xchi'uc li nene.
Ta spat xocon li muc'ta chotlebale
oy tey chanvo' ti ep ta p'ej sate. Oy
sat ta spat sjolic noxtoc. 7 Li june
co'ol xchi'uc león. Li june co'ol
xchi'uc becerro. Li june co'ol xchi'uc
sat crixchano li sate. Li june co'ol
xchi'uc xic, chvil xa yilel. 8 Oy
vaquib xic' jujun. Oy satic noxtoc ta
sjunlej li spat xoconique, xchi'uc ta
xiq'uic. Oy sat ta yolon li xiq'uique
xchi'uc ta sba. Ta c'ac'al ac'ubal ja'
yech chalic chac li'i:

Stuc no'ox lec li Cajvaltique, mu
sna' sa'el smul.
Stuc no'ox oy syu'el.
Tey onox ti c'alal ipas li vinajel
balamile,
cuxul lavie, cuxul ta sbatel osil,

xiic yo' bu ti Rioxe.
9-10 Ti c'alal chich'ic ta muc' ti
Rioxe ti cuxul oe, ti ja' tspas mantal
ta sbatel osile, ti c'alal "colaval"
xutique ja'o tsquejan sbaic, tsnijan
sbaic ta yichon Rioxe li veinticuatro
moletique yu'un chich'ic ta muc' uc.
Ta sloc' li scoronaique, tey chaq'uic
ta yichon ti Rioxe ti cuxul ta sbatel
osile. Ja' yech chalic chac li'i:

11 Vo'ot Cajvaloticotic, vo'ot Rioxot
ti quich'ojoticotic ta muq'ue.
Ja' yech smelol ti
chaquich'ticotic ta muq'ue,
ti chcalticotic ti atuc no'ox oy
ayu'ele,
yu'un vo'ot apasoj scotol li
c'usitic oye
yu'un ja' ac'an ti oyuque,
xutic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti balbil vune xchi'uc ti co'ol xchi'uc ch'iom tot chij ti Cajvaltic Jesuse

5 Ti Riox tey chotol ta muc'ta
chotlebale, iquil ti stomoj ta
sbats'ic'ob jlic balbil vune, ts'ibabil
xcha'jotol. Oy vucub spac' yo' mu
xjilch'uj o slicleje. 2 Iquil noxtoc jun
anjel ti oy tajmec yipe. I'avan:
—¿Much'u ti naca lec c'usi spasoje
ti ja' xu' stotsbe spac' li vune yo'
xjilch'uj oe? —xi.
3 Pero muc much'u xu' sjilch'un li
vune, mi ja'uc li much'utic tey ta
vinajele, mi ja'uc li much'utic li' ta
sba balamile, mi ja'uc ti much'utic
chamemic xae. Yech'o ti muc
much'u xu' sq'uel c'usi yaloj li vune.
4 Ja'o lic oq'uicon yu'un muc much'u
lec c'usi spasoj ti xu' sjilch'un li
vune, ti xu' sq'uel c'usi yaloje. 5 Oy
jun li veinticuatro moletique ja'
yech liyalbe chac li'i:
—Mu xa'oc'. Oy much'u ti oy
tajmec yip chac c'u cha'al li leone.
Ja' jun achi'ilic ta israelal, ja' smom
ti Judá ti ta más vo'nee. Ja' smom
ti David ti ta vo'nee. Ja' icuch
yu'un scotol, yech'o ti ja' xu' stotsbe
svucubal spaq'ue, ja' xu' sjilch'un li
vune —xiyut.
6 Oy tey cotol iquil jcot ch'iom tot
chij ta o'lol yo' bu ti Rioxe, yo' bu
li chanvo'e, yo' bu li veinticuatro
moletique. Li ch'iom tot chije tey
seña ta spat xocon ti imilee pero
icha'cuxi. Ja' seña ti ja' ti Cajvaltic
Jesuse. Oy vucub xulub, oy vucp'ej
sat, ja' seña ti Ch'ul Espíritue ti
itaque tal ta sjunlej balamile. 7 Li

ch'iom tot chije ja' ba stsac li vune
ti tey stomoj ta sbats'ic'ob ti Rioxe.
8 Ti c'alal istsaque, li chanvo'e
xchi'uc li veinticuatro moletique
isquejan sbaic ta yoc li ch'iom tot
chije, ja'o isnijan sbaic noxtoc. Li
veinticuatro moletique oy yarpaic
xchi'uc jujun sp'isic, naca oro yilel.
Li sp'isique noj ta bec'tal pom. Li
bec'tal pome ja' seña ti ta sc'oponic
Riox li much'utic xch'amaltac Riox
li' ta sba balamile. 9 Isq'uevujintaic
jcoj ach' q'uevuj. Ja' yech chal chac
li'i:

Ja' yech smelol ti vo'ot chavich'
li vune,
ti chatotsbe li spaq'ue,
yu'un vo'ot avac' aba ta milel.
Ta ach'ich'el amanoticotic,
vo'oticotic ti chitunoticotic xa
yu'un ti Rioxe,
jcotolticotic ti jaylajuntos
jts'unbalticotic ta sba
balamile,
ti jaylajuntos jc'opticotique,
ti butic nacional nacaloticotique.
10 Vo'ot ta amantal ti
chajchi'inticotic ta
pasmantale,
ti chitunoticotic yu'un Riox chac
c'u cha'al ti paleetique.
Ja' tey ta jpastic mantal ta
balamil,

xi li sq'uevujique.
11 Iquil, ica'i ti ep chc'opoj
anjeletic ta sjoyob yo' bu ti
Rioxe, yo' bu li chanvo'e, yo' bu
li veinticuatro moletique. Li
anjeletique ep tajmec, mu jna'tic
jayib millón. 12 I'avan scotolic:

Ti iyac' sba ta milel li ch'iom tot
chije,
ja' yech smelol ti chich' tsots
yabtele.
Stuc no'ox tspas mantal.
Ja' yu'un scotol li c'usitic oye.
P'ij tajmec, stuc no'ox oy syu'el.
Ich'bil ta muc'.
Stuc no'ox "colaval", x'utat, xiic.

13 Ica'i noxtoc ti ic'opoj scotol li
much'utic tey ta vinajele xchi'uc li
much'utic li' ta sba balamile, xchi'uc
ti much'utic mucajtic ta balamile
xchi'uc ti much'utic ichamic ta
mare. Iyalic scotolic:

Oy slequilal li Rioxe ti tey
chotol ta muc'ta chotlebale,
xchi'uc li ch'iom tot chije.
Ch-ich'e ta muc' ta sbatel osil.
Stuc ta spas mantal ta sbatel
osil, xiic.

14 —Toj lec ti ja' yech chc'ote —
xiic li chanvo'e.
Li veinticuatro moletique isquejan
sbaic, isnijan sbaic ta yichon
ti Rioxe ti cuxul ta sbatel osile,
iyich'ic ta muc'.

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti c'usitic ic'ot ti c'alal itots jujun spac'obil ti vune

6 Li ch'iom tot chije iquil ti
istotsbe jun spac' li balbil
vune. C'alal istotse, li chanvo'e ica'i
ti ic'opojic june. C'alal ic'opoje, co'ol
xchi'uc x'avan chavuc ica'i.
—¡La' q'uelavil! —xiyut.
2 Iquil ti oy much'u scajlebinoj tal
jcot saquil ca'e, stomoj sp'ilomte'.
Iquil i'ac'bat scorona noxtoc, ja'
seña ti ta scuentain li crixchanoetic
ta sba balamile. Ja'o lic slo'lo li
crixchanoetic ta sba balamile. Ta
xch'unbat ti c'usi chale.

3 Li ch'iom tot chije istotsbe
noxtoc li xchibal xa spaq'ue. C'alal
istotse, ica'i ti ic'opojic otro jun li
chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc becerroe.
—¡La' q'uelavil! —xiyut.
4 Iquil ti oy much'u scajlebinoj
tal jcot tsajal ca'e. Ja' yabtel ti ta
socbe sjol li crixchanoetic li' ta
sba balamile yo' xlic scrontain o
sbaique, yo' xlic smil o sbaique.
I'ac'bat ech'el jun muc'ta espada.
5 Li ch'iom tot chije istotsbe
noxtoc li yoxibal xa spaq'ue. C'alal
istotse, ica'i ti ic'opojic otro jun
li chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc sat
crixchano sate.
—¡La' q'uelavil! —xiyut.
Iquil ti oy much'u scajlebinoj tal
jcot ic'al ca'e. Slicoj tal slibra. 6 Ica'i
ti oy much'u ic'opoj tey ta o'lol li
chanvo'e, iyalbe li much'u cajal ta
ca'e:
—Ba soco li trigoe xchi'uc li
cebadae yo' mu xbeq'uin o leque,
yo' xtoy o stojole. Li jun kilo trigoe
ja' yech stojol chc'ot chac c'u cha'al
li tojolil ta jun c'ac'al abtele. Yan li
cebadae oxib kilo xtoj o li jun c'ac'al
abtele. Li te'el olivae xchi'uc li te'el
uvae, mu me xasoc yo' ti mu xtoy o
stojol li aceitee xchi'uc li ya'lel uvae
—x'utat.
7 Li ch'iom tot chije istotsbe
noxtoc li xchanibal xa spaq'ue.
C'alal istotse, ica'i ti ic'opojic otro
jun li chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc xic
ti chvil xa yilele.
—¡La' q'uelavil! —xiyut.
8 Iquil ti oy much'u scajlebinoj tal
jcot c'anal ca'e. Jmilvanej, xi sbi.
Oy much'u yan tey tijil tal ta spat,
c'otebal xi sbi. Ja' seña ti ta c'otebal
chbatic ti much'utic ta xmilatique.
Li crixchanoetic li' ta sba balamile,
mi oy chanmil ta jun jteclume, ta
xlaj jmil, oxmil ta xcom. Ja' yech
chc'ot ta sjunlej balamil. Jlom
chlajic ta ac' c'oc', jlom ta xchamic
ta vi'nal, jlom ta xchamic ta chamel,
jlom ta xlajic ta bolom.
9 Li ch'iom tot chije istotsbe
noxtoc li yo'obal xa spaq'ue. C'alal
istotse, iquil ti tey xch'ulelic ta
yolon xchic'obil smoton Riox ta
vinajel ti much'utic ja' imilatic o
li sc'op Rioxe, ja' ti jamal iyalic ti
xch'unojique. 10 I'avanic:
—Cajval, vo'ot ti mu xana' xasa'
amule, ti chc'ot c'usi avaloje, ¿c'u to
ora chavac'be castico li much'utic
lismiloticotic ti teyic to ta balamile?
—xiic.
11 Iquil ti i'ac'batic sac sc'u'ique, ja'
seña ti lec yo'onic ta sbatel osile.
I'albatic noxtoc ti ac'u to smalaic
jliqueluque.
—Ja'to mi its'aqui ti jayvo'
achi'iltaque ti caloj chmilatic
chac c'u cha'al lamilatique, ja' li
much'utic ta to xtunic cu'un uque,
ja'to ta xcac'beic castico li much'utic
lasmilique —x'utatic.
12 Li ch'iom tot chije istotsbe
noxtoc li svaquibal xa spaq'ue.
C'alal istotse, ja'o i'ech' tsots
niquel li' ta balamile. Imac sat
li c'ac'ale, co'ol xchi'uc ic'al poc'
yilel. Li jch'ulme'tique itsajub,
co'ol xchi'uc ch'ich' yilel. 13 Li
c'analetique laj p'ajuc yalel tal ta
balamil, co'ol xchi'uc xlilij ta ic' li
sat ic'uxe. 14 Li vinajele isbal sba
co'ol xchi'uc jbaltic vun, isacch'ay.
Scotol li vitsetique xchi'uc li c'ox
balamiletic ta o'lol mare, ijel
yav. 15 Li preserenteetic li' ta sba

balamile, xchi'uc li xchi'iltac
ta meltsanejc'ope, xchi'uc li
jc'ulejetique, xchi'uc li capitan
solteroetique, xchi'uc li tsatsal
viniquetique, xchi'uc li mozoiletique,
scotol li crixchanoetique iquil ti
isnac' sbaic ta yut nail ch'enetique
xchi'uc ta yolon tontic ta vitsetique.
16 Ja' yech iyalic chac li'i:
—Capem xa cu'untic ti Rioxe
xchi'uc ti ch'iom tot chije. Más lec
chac jinuc tal ta jbatic li vitsetique
li tonetique yo' mu xa xca'itic o li
castico ti chiyac'botique. 17 Yu'un
ista xa yora ti chiyac'botic tsots
casticoe, mu xa much'u xcuch yu'un
—xiic.

Ja' li' yaloj ti chich' seyo ta sti'baic ciento cuarenta y cuatro mil ti j'israeletique

7 Ts'acal to iquil chanvo'
anjel ta vinajel tey va'ajtic
ta xchanjechel li balamile. Ja'
spajesojic li iq'ue yo' mu xtal o ic' li'
ta sba balamile xchi'uc ta mare. Mi
ja'uc jtec' te' muc bu chbac'. 2 Iquil
ti iloc' tal otro jun anjel ta loq'ueb
c'ac'ale, ja' yich'ojbe seyo ti Riox
cuxul ta sbatel osile. Tsots iyapta
li chanvo' xchi'iltac tey va'ajtic ta
xchanjechel li balamile, ti yich'oj
tsots yabtelique. Ja' xu' soquic li
balamile xchi'uc li mare.
3 —Mu to me xasoquic li balamile,
xchi'uc li mare, xchi'uc li te'etique.
Ja'to c'alal xlaj cac'be seyo ta
sti'baic li much'utic ta spasic li
c'usitic ta sc'an li Cajvaltique, ja'to
xu' xasoquic —x'utatic li chanvo'e.
4 Ica'i ti jayvo' iyich' seyo ta
sti'baique, ciento cuarenta y cuatro
mil ti naca jchi'iltac ta israelale.
5 Li smomtac ti Judá ti ta vo'nee
lajchamil iyich' seyo ta sti'baic.
Li smomtac ti Rubén ti ta vo'nee
lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti
Gad ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic
uc. 6 Li smomtac ti Aser ti ta vo'nee
lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac
ti Neftalí ti ta vo'nee lajchamil
iyich'ic uc. Li smomtac ti Manasés
ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc.
7 Li smomtac ti Simeón ti ta vo'nee
lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti
Leví ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic
uc. Li smomtac ti Isacar ti ta vo'nee
lajchamil iyich'ic uc. 8 Li smomtac
ti Zabulón ti ta vo'nee lajchamil
iyich'ic uc. Li smomtac ti José ti
ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li
smomtac ti Benjamín ti ta vo'nee
lajchamil iyich'ic uc.

Ja' li' yaloj ti jaylajuntos crixchanoetic lec xa yo'onic iyil ti Juane

9 Ts'acal to iquil epal
crixchanoetic. Tey jayjayvo' ti
jaylajuntos jts'unbaltic li' ta
balamile, ti jaylajuntos jc'optique,
ti butic nacional nacalotique. Muc
much'u xu' snit c'u yepal. Ja' tey
va'ajtic yo' bu ti Rioxe, yo' bu ti
ch'iom tot chije. Naca sac sc'u'
scotolic, ja' seña ti lec yo'onic
ta sbatel osile. Stomanojic xan.
10 I'avan scotolic:
Ti licolotic xae, ja'
lixc'uxubinotic li Jtotic
Rioxe ti li' chotol ta muc'ta
chotlebale,
xchi'uc li ch'iom tot chije,
xiic. 11 Li anjeletic ti tey joyol yo'
bu ti Rioxe, yo' bu li veinticuatro
moletique, yo' bu li chanvo'e,

isquejan sbaic, isnijan sbaic ta
yichon ti Rioxe ti tey chotole,
iyich'ic ta muc'. 12 Ja' yech iyalic
chac li'i:
Toj lec ti ja' yech ic'ote.
Ja' jc'uxubinvanej li Cajvaltique.
Oy slequilal, p'ij tajmec.
Stuc no'ox "colaval", x'utat.
Ich'bil o ta muc'.
Stuc no'ox oy syu'el.
Ja' tspas mantal ta sbatel osil.
Toj lec ti ja' yech chc'ote, xiic.
13 Lisjac'beic jun li moletique:
—¿Mi xana' much'utic li li'ique ti
sac sc'u' slapojique? ¿Mi xana' bu
liquemic tal? —xiyut.
14 —Li vo'one, totic, mu jna'. Atuc
no'ox ana'oj —xcut.
—Ja' li much'utic imilatic ta scoj
li castico ta balamile, ti ixch'unic ti
ja' itojbat smulic yu'un li ch'iom tot
chije, yech'o ti ch'abal xa smulique.
Ja' seña li saquil c'u'ul slapojique.
15 Yech'o ti li'ic o ta yichon li Rioxe.
Ta c'ac'al ac'ubal li' ta xtunic ta
stojol li Rioxe. Ja' chi'inbilic o yu'un
li Rioxe. 16 Mu xa xvi'najic, mu xa
xtaquij sti'ic, mu xa bu c'ux c'ac'al
cha'iic, mu xa xchiq'uinajic. 17 Yu'un
ja' ta xchabiatic yu'un li ch'iom tot
chije ti tey ta o'lol yo' bu chotol
li Rioxe, yech'o un jun yo'onic ta
sbatel osil. Ta scusbat ya'lel satic
yu'un li Rioxe, yech'o un mu xa
x'oq'uic o —xiyut li jun mole.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ic'ot iyil ti Juane ti c'alal itots ti svucubal spac' vune

8 Li ch'iom tot chije istotsbe li
svucubal xa spaq'ue. C'alal
istotse, o'lol nan ora xch'ijyan tey
ta vinajele. 2 Iquil i'ac'bat scornetaic
vucvo' anjeletic, ja' ti tey va'ajtic
ta yichon ti Rioxe. 3 Ts'acal to tal
sva'an sba otro jun anjel tey ta
stuq'uil xchic'obil smoton ti Rioxe,
stomoj yav ac'al naca oro yilel. Li
xchic'obil smoton ti Rioxe naca oro
yilel uc, tey ta yichon ti Rioxe. Li
anjele i'ac'bat ep bec'tal pom, ja'
tscap o xchi'uc sc'opic li much'utic
xch'amaltac Riox ti sjunul yo'onic
ta sc'oponic Riox li' ta sba balamile.
Tey ba svuchan ta sba xchic'obil
smoton Riox. 4 Li xch'ailal pom
iyac' anjele tuc' imuy yo' bu ti
Rioxe. Capal imuy xchi'uc sc'opic li
xch'amaltac Riox ti sjunul yo'onic
ta sc'oponic Riox li' ta sba balamile.
5 Li anjele isnojes ta ac'al li yav
ac'ale. Li ac'ale tey no'ox ista ta sba
xchic'obil smoton Riox. Li yav ac'ale
isjip yalel tal ta balamil. C'alal
ip'aje, ja'o i'avan tajmec chavuc,
oy c'usi yan xal tajmec noxtoc,
xleblajet xa tajmec sactsevul, i'ech'
tsots niquel li' ta balamile.

Ja' li' yaloj ti c'usitic casticoal ital ta sba balamil iyil ti Juane c'alal iyoq'uesin scornetaic ti vucvo' anjele

6 Li vucvo' anjel stomoj
scornetaique ixchap sbaic yu'un ta
xlic yoq'uesinic.
7 C'alal iyoq'uesin scorneta li
jun anjele, ja'o iyac' tsots bot li' ta
sba balamile xchi'uc c'oc' capal ta
ch'ich'. Ti bu c'alal ic'ote ic'ac' li
te'etique xchi'uc li ts'i'lele. Jutuc xa
mu o'loluc ic'ac' li te'etique xchi'uc
li ts'i'lele.
8 Li xcha'va'al anjele iyoq'uesin
scorneta uc. Ja'o ip'aj ta mar co'ol
xchi'uc jp'ej vits yilel, oy sc'ac'al.
Jutuc xa mu o'loluc ic'ataj ta ch'ich'
li mare. 9 Ti bu c'alal ic'ataj ta

ch'ich'e, icham scotol li c'usitic
cuxajtic ta mare. Ja' no'ox yech
noxtoc li barcoetique jutuc xa mu
o'loluc ivoc'.
10 Li yoxva'al anjele iyoq'uesin
scorneta uc. Ja'o ip'aj tal jp'ej muc'ta
c'anal, oy sc'ac'al co'ol xchi'uc toj.
Ta uc'umetic xchi'uc ta ninabvo'etic
ic'ot. Ti bu c'alal ic'ote jutuc xa
mu o'loluc li uc'umetique xchi'uc
li ninabvo'etique. 11 Ch'ail ts'i'lel
sbi li c'anale. Ti bu c'alal ic'ote
ich'aub li uc'umetique xchi'uc li
ninabvo'etique. Ep crixchanoetic
ichamic o li ch'ailvo'e.
12 Li xchanva'al anjele iyoq'uesin
scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, jutuc
xa mu o'loluc imac sat li c'ac'ale,
xchi'uc li jch'ulme'tique, xchi'uc li
c'analetique; ic' laj comuc. Li c'ac'ale
muc xac' lec xojobal. Ja' no'ox
yech li jch'ulme'tic uque xchi'uc li
c'analetic uque, muc xac' lec xojobal
ta ac'ubaltique.
13 Ts'acal to iquil tey xvilet ta
vinajel jun anjel. I'avan:
—Li much'utic tey nacajtic ta
balamile abol sbaic tajmec c'alal
xoq'uesin scornetaic li otro oxvo'
jchi'iltaque, yu'un más to tsots li
castico ta xtale —xi.

9 Li yo'va'al anjele iyoq'uesin
scorneta uc. Ja'o ip'aj tal ta
balamil co'ol xchi'uc jp'ej c'anal,
pero anjel. Ja' i'ac'bat syaveal
jun natil ch'en. 2 C'alal isjam li
ch'ene, iloc' tajmec xch'ailal, co'ol
xchi'uc ch'ailal te'elal. Imac sat
li c'ac'ale. 3 Yo' bu iloc' tal ch'aile
tey iloc' tal ep c'ulub. Istani sbaic
ta sjunlej balamil. Li c'ulubetique
i'ac'bat yabtelic ti chti'vanic
chac c'u cha'al li tseque. 4 Pero
i'albatic mantal ti mu me ya'uc
slo'ic ts'i'lele, xchi'uc li c'usitic
yoxe, xchi'uc li te'etique. Ja' no'ox
chac'beic castico li crixchanoetique
ti much'utic muc bu yich'ojbeic
seyo Riox ta sti'baique. 5 I'albatic
noxtoc ti mu ya'uc smilic ta jmoj
li crixchanoetique, ja' no'ox ac'u
yac'beic castico vo'obuc u. C'alal
chti'vanique, ja' yech sc'uxul chac
c'u cha'al xti'van li tseque. 6 Ti c'alal
xc'ot yeche, li crixchanoetique ta
sc'an xchamelic pero mu xchamic.
7 Li c'ulubetique co'ol xchi'uc
ca'. Oy smaquic chac c'u cha'al oy
smac li ca'e c'alal chbatic ta ac' c'oc'
xchi'uc li yajvale. Oy scoronaic yilel
co'ol xchi'uc oro. Li satique co'ol
xchi'uc sat crixchano yilel. 8 Oy
stsatsal sjolic, co'ol xchi'uc stsatsal
sjol antsetic. Li stanal yeique co'ol
xchi'uc stanal ye león. 9 Li spat
xoconique oy c'usi macal o co'ol
xchi'uc taq'uin yilel. Li xiq'uique
tsots tajmec chbac' co'ol xchi'uc
epal carreta-ca' c'alal xcululetic ta
anil ta ac' c'oq'ue. 10 Li sneique co'ol
xchi'uc ne tsec ja' chti'vanic o. Vo'ob
u chac'be svocol li crixchanoetique.
11 Li c'ulubetique oy jun stotic,
anjel to'ox, pero ja' xa scuentainoj
li natilch'ene. Ti sbi li stotique
Abadón sbi ta ebreo c'ope. Apolión
ta griego c'ope. Ti ja' yech sbie,
Jmilvanej, xi smelol.
12 Ja' yech li primero castico ta
xich'ique. Pero sc'an to cha'ech'el.
13 Li svacva'al anjele iyoq'uesin
scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, ica'i
ti oy much'u ic'opoj tey ta o'lol li
chanib xulub xchic'obil smoton
ti Rioxe ti naca oro yilele ti tey
ta yichon ti Rioxe. 14 Li svacva'al

anjele ti stomoj scornetae ja' yech
i'albat chac li'i:
—Ba coltao li chanvo' achi'iltac
ti tey chucajtic ta ti' muc'ta uc'um
Eufrátese —x'utat.
15 Icol li chanvo' anjel ti tey
chucajtique, yu'un ja' yich'ojic
mantal ti ta smilic ep crixchanoetic
ta sjunlej balamile. Yu'un ista xa
yora ti chba milvanicuque. Jutuc xa
mu o'loluc tsmilic li crixchanoetic
ta sjunlej balamile. 16 Li chanvo'
anjele oy yajsolteroic cajajtic ta
ca'. Ica'i c'u yepal li yajsolteroique,
doscientos millón ta scotole.
17 Li ca'etique xchi'uc li much'utic
scajlebinoj iquile, chacalbe ava'iic
c'u x'elanquil. Li much'utic cajajtique
oy staq'uinc'u'ic. Oy sbonol: tsoj co'ol
xchi'uc c'oc', azul co'ol xchi'uc zafiro-ton,
c'on co'ol xchi'uc asuvre. Li sjol sca'ique
co'ol xchi'uc sjol león. Chloc' tal c'oc' ta
yeic, chloc' ch'ail, chloc' asuvre. 18 Li
crixchanoetic ta sjunlej balamile jutuc
xa mu o'loluc ilaj ta c'oc', ta ch'ail, ta
asuvre ti iloc' ta ye ti ca'etique. 19 Yu'un
ta xmilvan ta yeic xchi'uc ta sneic. Li
sneique co'ol xchi'uc ajachon ta xti'vanic.
20 Ti c'u yepal cuxul icom li
crixchanoetique, muc xictaic spasel li
c'usitic chopole. Muc xictaic yich'el ta
muc' li pucujetique. Muc xictaic yich'el
ta muc' li santoetic ti naca oroe, ti naca
platae, ti naca tone, ti naca te'e, ti mu
cuxluque, ti mu xilic osile, ti mu xa'iic
c'oponele, ti mu xanavique. 21 Muc
xictaic noxtoc li milvaneje, li ac'chamele,
li sa'antse, li sa'vinique, li eleq'ue.

Ja' li' yaloj ti stomoj jlic c'ox balbil vun jun anjele

10 Iquil iyal tal ta balamil
otro jun anjel ti oy tajmec
yipe. Volbil ta toc iyal tal, xchi'uc
me'q'uinubal ta sjol. Oy xojobal
sjunlej sat co'ol xchi'uc xojobal
c'ac'al. Li yoque chtil co'ol xchi'uc
c'oc'. 2 Stomoj jlic c'ox balbil vun,
sjilch'unoj jts'uj. Isjet li yoque. Li
sbats'i'oque istec'an ta mar, li
surto'oque istec'an ta balamil.
3 I'avan co'ol xchi'uc x'avan león.
C'alal laj avanuque, oy much'utic
i'avan co'ol xchi'uc tsobol x'avan
vucmoj chavuc. 4 Ti c'alal laj
avanicuque, ta ox jts'iba ta vun
li c'usitic iyalique. Li Cajvaltique
lisc'opon tal ta vinajel.
—Mu me xats'iba ta vun li c'usitic
iyalic ti co'ol xchi'uc vucmoj
chavuque. Avo'on no'ox sna' —xiyut.
5 Li anjel stec'anoj yoc ta mare, ti
stec'anoj yoc ta balamile, istoy li
sbats'ic'obe. 6 Ja' yech iyal chac li'i:
—Li Rioxcuxul ta sbatel osile, ja'
ti ispas vinajele xchi'uc li c'usitic oy
teyo'e, ja' ti ispas balamile xchi'uc
li c'usitic oy li'toe, ja' ti ispas mare
xchi'uc li c'usitic oy li'toe, iyal ti
mu xa jaluc li' li balamile. 7 Ti c'alal
xlic yoq'uesin scorneta li svucva'al
jchi'ile, ja' xa o chc'ot li c'usi vo'ne
snopoj li Rioxe ti muc xa'ibeic smelol
li crixchanoetique, ja' ti i'albatic onox
ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xi.
8 Li Cajvaltic lisc'opon tal ta
vinajele.
—Ba tsaco li c'ox balbil vune ti
sjilch'unoj jts'uj li anjele ti stec'anoj
yoc ta mare, ti stec'anoj yoc ta
balamile —xiyut.
9 Ba jc'opon li anjele, ijc'anbe li
c'ox balbil vune. C'alal liyac'bee —
Ilo, lo'an. C'alal xalo'e, chi' chava'i
co'ol xchi'uc ajapom. Ts'acal to ta
xch'aub ta ach'ut —xiyut.

10 Ijtsac li c'ox balbil vune ti
stomoj anjele, ijlo'. Chi' ica'i co'ol
xchi'uc ajapom. C'alal liquebane,
ch'a ica'i. 11 Li'albat noxtoc:
—Li vun alo'e ja' seña ti chavalbe
to ti ta xich'ic tsots castico li
crixchanoetic ta sjunlej balamile,
ti jaylajuntos sts'unbalique, ti
jaylajuntos sc'opique, xchi'uc li
preserenteetique —xiyut.

Ja' li' yaloj ti chba yalic ta Jerusalén ti c'usi ch-albatic yu'un Riox ti cha'vo'e

11 Li'ac'bat jun metro co'ol
xchi'uc aj. Ti Rioxe ja' yech
liyalbe chac li'i:
—Ba p'iso c'u smuc'ul li templo
ta Jerusalene xchi'uc li xchic'obil
jmoton teyo'e. Nito jayvo' noxtoc
ti tey chiyich'ic ta muq'ue. 2 Li ti'
temploe mu me xap'is, ja' scuenta li
much'utic ma'uc j'israele. Oxib jabil
xchi'uc o'lol tey chtal yixtalanic
sjunlej li jteclum Jerusalene. 3 Ja'o
ta jtac ech'el cha'vo' ti chba yalic
li c'usi ta xcalbeique. Oxib jabil
xchi'uc o'lol tey ch-albat lachi'iltac
ta israelale. Li cha'vo' ta jtac
ech'ele jalbil tsatsal chivo sc'u'ic ti
ch'ixaltic ta lapele. Ja' seña ti chat
o yo'onic li c'usitic chopol ta spas
lachi'iltac ta israelale —xiyut.
4 Li cha'tec' olivae xchi'uc li chib
candeleroe ti tey ta yichon Riox
ti scuentainoj sjunlej balamile, ja'
seña li cha'vo' ti chalic c'usi i'albatic
yu'un ti Rioxe. 5 Mi oy bu tstaic
ilbajinel li cha'vo'e, ta xloc' tal c'oc'
ta yeic. Ja' ta xchic' o li much'utic
ta x'ilbajinvane, tey ta xchamic
ta ora. 6 Li cha'vo'e ac'bil syu'elic,
xu' yu'unic ta spajesic vo' ti c'u
sjalil chalic a'yuc li c'usi i'albatic
yu'un ti Rioxe. Ac'bil syu'elic
noxtoc, xu' yu'unic ta sc'atajesic
ta ch'ich' li uc'umetique. Xu' x'ipaj
yu'unic li crixchanoetique, c'usuc
no'ox chamelal xu' chaq'uic. Ti
jay'ech'el tsc'an ti ac'u ipajicuc li
crixchanoetique, xu' yu'unic.
7 Ti c'alal xlaj yabtelic li cha'vo'e,
ja'o ta xloc' tal ta natilch'en jc'ot
bolom. Ja'o chlic yu'unic ac' c'oc'
xchi'uc li cha'vo'e. Ja' chlajic li
cha'vo'e, ja' chcuch yu'un li bolome.
8 Tey telajtic chcomic ta muc'ta
caya ta Jerusalén ti cha'vo'e, ja' li
jteclum yo' bu imile li yajvalique,
ja' ti Jesuse. Li crixchanoetic tey
nacajtique, chopol ch-ileic yu'un
Riox chac c'u cha'al chopol i'ileic ti
crixchanoetic ta Sodomae xchi'uc ta
Egipto ti vo'nee yu'un co'ol chopol
c'usi tspasic. 9 Li cha'vo'e oxib c'ac'al
xchi'uc o'lol tey telajtic chq'uelatic
yu'un li crixchanoetic ta sjunlej
balamile, ti jaylajuntos sts'unbalique,
ti jaylajuntos sc'opique, ti butic
nacional nacajtique. Mu xaq'uic ta
muquel. 10 Li crixchanoetic ta sjunlej
balamile xmuyubajic xa tajmec ti
c'alal icham iyilic li cha'vo'e, ispasic
o q'uin. Iyac'be sba smotonic scotolic.
Yu'un chopol iya'iic c'usi iyalic c'alal
cuxulic to'ox li cha'vo'e. Chopol
iya'iic c'alal i'ipajique.
11 Ti c'alal ilaj oxib c'ac'al xchi'uc
o'lole, iquil ti icha'cuxesatic yu'un
ti Rioxe, iva'iic. Scotol ti much'utic
iyilic ti icha'cuxiique ixi'ic tajmec.
12 Li cha'vo'e iya'iic ti oy much'u
ic'opoj ta vinajele.
—Muyanic tal li'toe —x'utatic.
Volbil ta toc imuyic ta vinajel.
C'alal imuyique, ilbil yu'un scotol

scrontaic. 13 Ja'o i'ech' tsots niquel,
ep ilom naetic ta Jerusalene. Mi
oy lajunmil naetique, ilom jmil,
balunmil icom. Icham vucmil
crixchanoetic. Ti much'utic muc
xchame ixi'ic tajmec. “Tsots syu'el ti
Riox ta vinajele”, xiic.
14 Ja' yech iquil li xcha'ech'elal
casticoe. Iquil ti ital ta ora li
yox'ech'elale.

**Ja' li' yaloj ti c'usi i'ech' iyil
ti Juane ti c'alal iyoq'uesin
scorneta ti slajeb anjele**

15 Li svucva'al anjele iyoq'uesin
scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, oy
much'utic i'avanic ta vinajel.
Ista xa yora chloc' ta yabtelic li
preserenteetic ta balamile.
Ja' xa tspas mantal li Rioxe
xchi'uc li much'u st'ujoje ti
sc'oplal onox ta spas mantale.
Ja' ta spas mantal ta sbatel osil,
xiic. 16 Li veinticuatro moletic ti
tey chotajtic ta xchotlebic yo' bu ti
Rioxe, isquejan sbaic, isnijan sbaic
ta yichon ti Rioxe, iyich'ic ta muc'.
17 Ja' yech iyalic chac li'i:
Cajval, atuc no'ox Rioxot, atuc
no'ox oy ayu'el,
vo'ot ti vo'ne onox teyote, ti
cuxulot lavie, ti cuxulot o ta
sbatel osile.
Colavalboticotic ti atuc xa no'ox
chapas mantale.
Atuc xa no'ox acuentainoj scotol.
18 Scotol li much'utic chopol layile,
ista xa yora ti chavac'be
casticoe.
Ista xa yora chavalbe bu chbatic
ta sbatel osil li much'utic
chamemique ti muc xayich' ta
muq'ue.
Ista xa yora ti chavac'be
smotonic li much'utic itun
avu'une,
ja' li much'utic iyalic a'yuc li
c'usi avaloje.
Ista xa yora ti chavac'beic
smotonic scotol ti much'utic
yich'ojot ta muq'ue, ta biq'uit
ta muc'.
Ista xa yora ti ch-ochic ta c'oc'
ta sbatel osil li much'utic
isocbe sjol li xchi'iltac ta sba
balamile,
xutic ti Rioxe.
19 Ja'o ijam iquil li stemplo Riox
ta vinajele. Iquil li scaxail smantal
Riox ta yut temploe. Iquil sactsevul.
Oy c'usi tsots xjumumet. I'avan
tajmec chavuc. I'ech' tsots niquel.
Tsots iyac' muc'tic bot.

**Ja' li' yaloj ti iyil jcot tsajal
chon ti Juane tscrontain sbaic
xchi'uc jun ants xchi'uc yol**

12 Iquil jun muc'ta seña ta
vinajel, tsots tajmec sc'oplal.
Iquil jun ants oy xojobal, co'ol
xchi'uc xojobal c'ac'al. Ja' slapoj
yilel li c'ac'ale. Ja' stec'obinoj li
jch'ulme'tique. Slapoj scorona. Li
scoronae oy lajchap'ej c'anal. 2 Li
antse oy xa xch'ut, liquem xa
sc'uxul. X'avet xa, ja' ti po'ot xa
xcole. 3 Ora ivinaj otro jun seña ta
vinajel. Tey cotol jcot muc'ta tsajal
chon, vucp'ej sjol, lajuneb xulub. Oy
scoronail jup'ej sjol. 4 Li tsajal chone
jutuc xa mu o'loluc isp'ajes ta sne li
c'analetique, isp'ajes tal ta balamil.
Li tsajal chone tey cotol ta yichon li
antse ti po'ot xa xcole. Ja' smalaoj
ta x'ayan li unene yu'un tsc'an tsti'
ta ora. 5 I'ayan yol li antse, crem.

Ja' ta x'ac'bat spas ta mantal scotol
crixchanoetic ta sjunlej balamil,
ch'unbil smantal. Li unene ora
i'iq'ue muyel ta vinajel yo' bu chotol
ta smuc'ta chotleb ti Rioxe. 6 Yan
li antse ijatav, ibat c'alal xocol
balamil yo' bu smeltsanoj Riox ti
xu' ta xnaquie. Tey chmac'linat oxib
jabil xchi'uc o'lol.
7 Iquil noxtoc ti i'och ac' c'oc'
ta vinajele. Li Miguele xchi'uc li
yaj'anjeltaque isliquesic ac' c'oc'
xchi'uc li tsajal chone xchi'uc
yaj'anjeltac li tsajal chone. 8 Li tsajal
chone xchi'uc li yaj'anjeltaque ja'
ilajic, yech'o ti muc bu tey icomic o
ta vinajele. 9 Ijipatic yalel tal ta jmoj
li' ta sba balamile. Vo'ne onox tey li
chone, ja' ti totil pucuje, ti Satanás
sbie. Ja' ti tslo'lo crixchanoetic ta
sba balamile.
10 Ica'i ti oy much'u i'avan ta
vinajele:
—Licolotic xa, mu xa xu'
xislo'lootic li pucuje. Yu'un tsots
syu'el li Cajvaltique, ja' xa tspas
mantal li much'u st'ujoje. Yu'un ijipe
yalel li Satanase ti c'ac'al ac'ubal
ta stic'ulanbe smulic ta stojol Riox
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti teyic ta balamile. 11 Li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe
chcuch yu'unic, ja' ti xch'unojic
ti itojbat smulic yu'un li Cajvaltic
Jesuse, xchi'uc ti jamal chalic ti ja'
yech xch'unojique. “Chajmil”, ac'u
mi x'utatic, pero mu xi'ic o. Muc ta
alel yu'unic mi ja' ilajic oe. 12 Yech'o
un junuc co'ontic ti c'u quepaltic
li'otic ta vinajele. Ja' abol sbaic
li much'utic teyic to ta sjunlej
balamile yu'un j'ech'el iyal ech'el
ta balamil li pucuje. Capem tajmec
sjol yu'un sna'oj ti mu xa jaluc tspas
c'u tspase —xi li much'u ic'opoje.
13 Ti c'alal iyil ti ijipe yalel ta
balamil li tsajal chone, ba sa' li
antse ti i'ayan screme. 14 Li antse
i'ac'bat chib xic' yu'un ti Rioxe co'ol
xchi'uc li xique, ja' ivil o yech'o ti
muc xtae yu'un li chone. Ibat c'alal
xocol balamil yo' bu chmac'linat
oxib jabil xchi'uc o'lol yu'un ti
Rioxe. 15 Li tsajal chone, c'alal iyil
ti chjatav li antse, lic sloq'ues ep
vo' ta ye, ja' tsc'an ti chbat ta uc'um
li antse. Li vo' iloc' ta yee co'ol
xchi'uc muc'ta uc'um. 16 Li antse
mu xtae yu'un li uc'ume yu'un ijav
li balamile, ja' tey i'och li vo'e ti
iloc' ta ye li tsajal chone. 17 Li tsajal
chone iscapan li antse, ilic yu'unic
ac' c'oc' xchi'uc yoltac li antse. Ja' li
much'utic mu xicta sbaic ta spasel
c'usi tsc'an ti Rioxe xchi'uc ti sjunul
yo'onic xch'unojic ti ja' istoj jmultic
ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti c'usitic ispasic li cha'cot chone

13 Tey va'alon ta yi'tic ta
ti'mar iquil iloc' tal ta
mar jcot chon. Oy vucp'ej sjol, oy
lajuneb xulub. Li jujun xulube oy
scorona. Ts'ibabil sbi ta jup'ej sjol.
Ti sbi ts'ibabile ja' ti tsp'is sba ta
Rioxe. 2 Li chone co'oltic xchi'uc
bolom yilel. Li yoc sc'obe co'ol
xchi'uc yoc sc'ob oso. Li yee co'ol
xchi'uc ye león. Li tsajal chone
iyac'be syu'el chac c'u cha'al syu'el li
stuque. Istic' ta pasmantal chac c'u
cha'al tspas mantal li stuque. Tsots
yabtel iyac'be. 3 Li bolome lajem ta
espada jp'ej sjol, chamem to'ox ti
jp'ej sjole pero icha'cuxi. Colem xa

li syayijemale. Li crixchanoetique
xch'ayet xa yo'onic ti icha'cuxi li
jp'ej sjole, ja' isnap'letaic li bolome.
4 Li crixchanoetique iyich'ic ta muc'
li tsajal chone, ja' ti i'ac'bat tsots
yabtel li bolome. Iyich'ic ta muc' li
bolom uque. Ja' yech iyalic chac li'i:
—Muc much'u yech tsots yabtel
chac c'u cha'al li bolom li'i. Muc
much'u xtaon o —xiic.
5 Ti Rioxe iyac' c'opojuc li bolome
ti ac'u stoy sbae, ti ac'u sp'is sba ta
Rioxe. I'ac'bat spas mantal oxib jabil
xchi'uc o'lol yu'un ti Rioxe. 6 Ja'o
lic c'opojuc li bolome. Islaban ti
Rioxe xchi'uc li stemploe, xchi'uc
li much'utic teyic xa ta vinajele.
7 I'ac'bat permiso ti ch-och yu'unic
ac' c'oc' xchi'uc li much'utic
xch'unojic sc'op Riox ti li'ic to ta
sba balamile. Ti Rioxe iyac' cuchuc
yu'un li bolome. I'ac'bat scuentain
scotol crixchanoetic li' ta sba
balamile, ti jaylajuntos sts'unbalique,
ti jaylajuntos sc'opique, ti butic
nacional nacajtique. 8 Li bolome
i'ich'e ta muc' yu'un crixchanoetic
ta sjunlej balamil, ja' li much'utic
mu onox bu ts'ibabil sbiic ta vun ti
chcuxiic ta sbatel osil ti c'alal ch'abal
to'ox li vinajel balamile. Li vune ja'
yich'oj ti Cajvaltic Jesuse ti ichame,
ti icha'cuxie.
9 A'ibeic me smelol acotolic li c'usi
chacalbeique. 10 Ti c'alal xlaj c'otuc
yeche, mi oy much'u chtiq'ue ta
chuquele, ac'u ochuc. Mi oy much'u
ta xmile ta espadae, ac'u milatuc. Ti
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe
ti li'ic to ta sba balamile ja' tsc'an
ti chcuch yu'unic scotole. Ja' tsc'an
ti ja' no'ox ta xch'unic ti chcuxiic ta
sbatel osile.
11 Ts'acal to iquil iloc' tal ta yut
balamil otro jcot chon. Chib xulub
co'ol xchi'uc xulub chij. Ja' yech
ic'opoj chac c'u cha'al li tsajal
chone. 12 Co'ol syu'el xchi'uc li
bolome. Ja' lic spas ta mantal
scotol li much'utic li' nacajtic ta sba
balamile ti ac'u yich'ic ta muc' li
bolome, ja' ti iyayij to'ox jp'ej sjole,
ti colem xae. 13 Iyac' iluc syu'el. Ta
syu'el iyal tal yu'un c'oc' ta vinajel
iyil li crixchanoetique. 14 Yu'un
ti i'ac'bat yac' iluc syu'el yo' bu li
bolome, ja' islo'lo o li crixchanoetic
li' ta sba balamile ti mu xich'ic
ta muc' ti Rioxe. Yech'o un c'alal
iyalbe ti ac'u smeltsanbeic sloc'ol li
bolome, ti oy yav espada ta jp'ej sjol
ti ichame, ti icha'cuxie, ixch'unic
smeltsanel. 15 Li chon ts'acal to itale,
i'ac'bat syu'el yu'un ti Rioxe yo' ti
scuxesbe o sloc'ol li bolome, yo' ti
xc'opoj oe. Ti c'alal ic'opoje, iyal
ti ac'u milatuc scotol li much'utic
mu xich'on o ta muq'ue. 16 Iyal
noxtoc ti ac'u yich' seña scotol li
crixchanoetique. Ta biq'uit ta muc',
ac'u mi jc'ulej, ac'u mi me'on, ac'u
mi mozoinbil, ac'u mi ch'abal, persa
ta xich' seña scotolic ta sbats'ic'obic,
o mi ta sti'baic. 17 Ja' no'ox xu'
xmanolajic, ja' no'ox xu' xchonolajic
li much'utic yich'oj señaique. Yan
li much'utic mu sc'an xich'ique,
mu xa xu' xchonolajic, mu xa xu'
xmanolajic. Li seña ta xich'ique ja'
sbi li bolome, o mi ja' li snumeroale.
18 Li much'utic p'ijubtasbilic xa
yu'un ti Rioxe ja' no'ox sna'ic c'usi
smelol li snumeroal li bolome.
Yu'un snumero no'ox crixchano. Li
numeroe seiscientos sesenta y seis
ts'ibabil.

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti iq'uevujinic ciento cuarenta y cuatro mil crixchanoetic tey ta vinajele

14 Ts'acal to iquil tey va'al ta
jol vits ti Cajvaltic Jesuse
ti co'ol xchi'uc ch'iom tot chije.
Sión sbi li vitse. Tey xchi'uc ciento
cuarenta y cuatro mil crixchanoetic,
ja' ti ts'ibabil ta sti'baic sbi ti
Cajvaltic Jesuse xchi'uc sbi ti Stote.
2 Ta vinajele ica'i ti co'ol xchi'uc
xpomomet nojel uc'ume, ti co'ol
xchi'uc ch-avan chavuque, ti co'ol
xchi'uc ep jvabajometique. 3 Ja' ta
xq'uevujinic li ciento cuarenta y
cuatro mil ti icolic xa loq'uel li' ta
balamile. Isq'uevujintaic jcoj ach'
q'uevuj yo' bu ti Rioxe, yo' bu li
chanvo'e, yo' bu li veinticuatro
moletique. Muc much'u sna' li
q'uevuje, stuc no'ox sna'ic. 4 Ja' li
much'utic muc sa' yantsique ti
sjunul yo'onic iyich'ic ta muc' ti
Rioxe, ti muc xicta sbaic ta spasel
c'usi lec chil ti Cajvaltic Jesuse.
Yech'o ti it'ujatic loq'uel yo' bu li
crixchanoetique, xch'amaltac xa
Riox, xch'amaltac xa Cajvaltic Jesús
ic'otic o. Co'olic xchi'uc sba sat
li c'usuc cu'untique ti ja' yu'un ti
Rioxe. 5 Muc bu isnopic c'op, naca
yech ti c'usi iyalique. Muc bu isa'
smulic.

Ja' li' yaloj ti cusi iyalic ti oxvo' anjele

6 Iquil tey xvilet jun anjel ta
o'lol vinajel. Ja' chal a'yuc ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Cajvaltic Jesucristoe. Chalbe
scotol crixchanoetic ta balamil,
ti jaylajuntos sts'unbalique, ti
jaylajuntos sc'opique, ti butic
nacional nacajtique. 7 I'avan:
—Xi'ic me li Rioxe. "Coliyal",
chianic yu'un ista xa yora
chayalbeic bu chabatic ta sbatel
osil acotolic. Ich'ic ta muc' yu'un ja'
ispas li vinajel balamile, xchi'uc li
mare, xchi'uc li ninabvo'etique —xi.
8 Ital otro jun anjel, ja' yech iyal
chac li'i:
—P'ijic tajmec yalojic li
jbabiloniaetique pero ista xa yora
ta xlaj scotolic. Yu'un ja' ta smulic
ti isoc li crixchanoetic ta sjunlej
balamile. Yu'un ep c'usitic iyich'ic
ta muc'; ja' muc xich'ic ta muc' li
Rioxe. Co'ol xchi'uc jyacubel ta
x'ileic yu'un li Rioxe —xi.
9-10 Ital otro jun anjel, yoxva'al o.
I'avan uc:
—Li much'utic chich'ic ta muc'
li bolome xchi'uc li sloc'ole, mi
chich'beic seña ta sti'baic, o mi ta
sc'obique, persa ta x'ac'batic tsots
castico yu'un li Rioxe. Vo'oticotic
li yaj'anjeloticotic li Rioxe, ta
xquilticotic xchi'uc li Cajvaltic
Jesuse ti ta xich'ic tsots castico
ta c'oc' ti chtil xchi'uc asuvree.
11 Sbatel osil ta xloc' xch'ailal yo' bu
chich'ic casticoe. Ta c'ac'al ac'ubal
muc bu chcuxic, ja' ti iyich'ic ta
muc' li bolome xchi'uc li sloc'ole,
xchi'uc ti iyich'beic li señae —xi li
anjele.
12 Ti much'utic yich'ojic ta muc'
Riox ti li'ic to ta sba balamile, ja'
tsc'an ti mu me xicta sbaic ta spasel
c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' tsc'an ti
sjunul yo'onic xch'unojic ti ja' istoj
jmultic ti Jesuse.
13 Ica'i ti oy much'u ic'opoj ta
vinajele:

—Ts'ibao ta vun ti jun yo'onic ta sbatel osil li much'utic yich'ojic ta muc' Rioxe ti c'alal xchamique. “Melel ti jun yo'onique yu'un mu xa bu abol sbaic ta vinajele. Chich' smotonic yu'un laj xa spasic li c'usi i'ac'bat spasic yu'un li Rioxe”, xi li Ch'ul Espíritu uque —xiyut li much'u lisc'opone.

Ja' li' yaloj ti tstsob xch'amaltac ti Rioxe xchi'uc ti ja'o chlic smil sbaic ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe

14 Iquil saquil toc. Oy much'u tey chotol ta sba li toque, co'ol xchi'uc crixchano yilel. Slapoj scorona naca oro yilel. Stomoj sjos, oy lec ye. 15 Iquil iloc' tal jun anjel ta templo ta vinajele. Iyapta li much'u tey chotol ta ba toque:

—Loc'o li trigo ta balamile yu'un yora xa ta loq'uel, yu'un taquin xa —xi.

16 Li much'u tey chotol ta ba toque isloc' li trigo ta balamile, yu'un taquin xa scotol.

17 Iquil iloc' tal otro jun anjel ta templo ta vinajele, stomoj tal sjos uc, oy lec ye. 18 Ts'acal to iloc' tal otro jun anjel yo' bu xchic'obil smoton Riox ta vinajele. Ja' scuentainoj li c'oc' ta xchic'obil smoton Rioxe. Iyapta li much'u stomoj sjos ti lec yee, ja' yech iyalbe chac li'i:

—Bojo li uva ta balamile yu'un yora xa ta xich' bojel. Toc'on xa scotol li sate —x'utat.

19-20 Li anjele isboj scotol li uva li' ta balamile. Istsob scotol, istic' ta spits'obil. Li spits'obile tey ta spat scorraltonal Jerusalén. Lic spits'ic li uvae. C'alal ispits'ique, ma'uc ya'lel uva iloc', naca ch'ich' iloc'. Ja' seña ti chlic smil sbaic li crixchanoetique. Ja' scasticoic. Li ch'ich'e ista c'alal sprenoal ye sca'ic. Oxib cien kilómetro i'oquin li ch'ich'e.

Ja' li' yaloj ti chaq'uic slajeb vuctos castico ti vucvo' anjeletique

15 Iquil otro jun seña ta vinajel, ta xch'ay o co'ontic yilel yu'un tsots sc'oplal. Tey vucvo' anjeletic, ja' ch-ac'bat yaq'uic li slajeb vuctos castico ti chac' ti Rioxe.

2 Iquil mar noxtoc, co'ol xchi'uc nen capal ta c'oc'. Li much'utic muc xich'ic ta muc' li bolome, ti muc xich'beic ta muc' li sloc'ole, ti muc xich'beic li señae, ti muc xich'beic li snumeroale, o mi ja' li sbie, tey va'ajtic scotolic ta ba mar. Stomoj yarpaic ti i'ac'batic yu'un ti Rioxe. 3 Isloq'uesic ta q'uevuj ti oy tajmec slequilal syu'elal ti Cajvaltic Jesuse. Ja' chac c'u cha'al iq'uevujinic xchi'uc xchi'iltac ti Moisese, ja' ti yajtunel Riox ti ta más vo'nee ti c'alal isloq'uesic ta q'uevuj ti oy slequilal syu'elal ti Rioxe. Li much'utic tey ta mare ja' yech iq'uevujinic chac li'i:

Cajval, lec tajmec li c'usitic chapase.
Atuc no'ox oy ayu'el.
Li c'usitic chapase naca yech smelol.
Vo'ot no'ox acuentainoj ti jaylajunq'uex crixchanoetic i'ech'ic ta sba balamile.

4 Cajval, scotol crixchanoetic xi'emic avu'un.
Chlic yalic ti atuc no'ox ich'bilot ta muq'ue.

Yu'un atuc no'ox mu xana' xasa'
amul.
Ta to xlic yal scotolic ti vo'ot
Rioxote,
yu'un chilic ti ja' yech chavac'be
castico ti c'u x'elan ispasique,
xiic.

5 C'alal iquil chac taje, ts'acal
to iquil ti isjamic li templo ta
vinajele, ja' li bats'i lequil cuarto
yo' bu tiq'uil li smantaltac Rioxe.
6 Li vucvo' anjeletique ti ta x'ac'bat
yaq'uic li vuctos casticoe, tey
iloq'uic tal ta yut templo. Naca
lequic sc'u', sac tajmec, oy xojobal.
Oy c'usi chucul ta sti' yo'onic, naca
oro yilel. 7 Iquil jun li chanvo'e ti
stosoltosol satique, iyac'be jujun
smuc'ta p'isic li vucvo' anjeletique.
Naca oro yilel li p'isetique. Noj ta
castico ti ch-ac'batic yu'un Riox li
crixchanoetique, ja' ti Riox cuxul ta
sbatel osile. 8 Li yut temploe inoj ta
ch'ail. Ja' seña ti oy tajmec slequilal
syu'elal ti Rioxe. Yech'o ti muc
much'u xu' x'och ta temploe. Ja'to
c'alal xlaj yaq'uic li vuctos castico ti
i'ac'batic li vucvo' anjeletique, ja'to
xu' x'ochic.

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti c'alal lic yaq'uic ti vuctos casticoe

16 Ica'i ti oy much'u ch-avan
tey ta templo ta vinajele. Li
vucvo' anjeletique ja' yech i'albatic
chac li'i:
—Ba malic ta sba balamil li vuctos
castico tey ta ap'isique. Ja' li vuctos
castico ti chac'be crixchanoetic li
Rioxe —x'utatic.
2 Li primero anjele ismal ta
balamil li casticoe, ja'o ich'i chin ta
spat xocon li much'utic yich'ojbeic
seña li bolome, ti yich'ojbeic ta muc'
li sloc'ole. Ituib li spat xoconique,
c'ux tajmec iya'iic.
3 Li xcha'va'al anjele ismal ta mar li
casticoe, ja'o ic'ataj ta ch'ich' li mare.
Co'ol xchi'uc ch'ich'el ánima. Icham
scotol li c'usitic cuxajtic ta mare.
4 Li yoxva'al anjele ismal ta
uc'umetic xchi'uc ta ninabvo'etic li
casticoe, ja'o laj c'atajuc ta ch'ich'
scotol. 5 Ica'i ic'opoj li anjel ti
scuentainoj li vo'e.
—Cajval, vo'ot ti mu xana' xasa'
amule, vo'ot ti vo'ne onox teyote,
ti cuxulot lavie, lec tajmec li
c'usi chapase. 6 Ja' yech smelol
ti chavac'be yuch'ic ch'ich' ti
much'utic ismilic isloq'uesbeic
xch'ich'el ti ach'amaltaque xchi'uc ti
avaj'alc'optaque —xi.
7 Ica'i noxtoc oy much'u ic'opoj yo'
bu xchic'obil smoton Rioxe.
—Cajval, lec tajmec li c'usi
chapase. Vo'ot Rioxot, atuc no'ox oy
ayu'el. Ta xc'ot li c'usi chavale —xi.
8 Li xchanva'al anjele ismal ta ba
c'ac'al li casticoe, ja'o ic'uxub tajmec
li c'ac'ale, chc'ac' xa tajmec cha'iic li
crixchanoetique. 9 C'alal chc'ac' xa
cha'iic li crixchanoetique, chopol
c'usi iyalbeic ti Rioxe ti ja' chac'
scotol li casticoe. Muc xicta sbaic
ta spasel li c'usitic chopole, muc
xich'ic o ta muc' ti Rioxe.
10-11 Li yo'va'al anjele ismal li
casticoe yo' bu li bolome, ja'o
i'ic'ub osil ta sjunlej balamil yu'un
ja' li' tspas mantal li bolome. Li
crixchanoetique isti'ulan yoq'uic
ta sc'uxul li chine ti ich'i ta spat
xoconique. Chopol c'usi iyalbeic ti
Riox ta vinajele. Muc xictaic spasel
li c'usitic chopole.

12 Li svacva'al anjele ismal ta
muc'ta uc'um Eufrátes li casticoe,
ja'o i'ul li uc'ume yo' xjelavic o tal
li preserenteetic ti chliquic tal ta
loq'ueb c'ac'ale, chtalic ta ac' c'oc'.
13 Ts'acal to iquil iloc' jujun pucuj
ta yeic li tsajal chone, xchi'uc li
bolome, xchi'uc li otro jcot chone ti
co'ol xchi'uc xulub chij li xulube, ti
tsp'is sba ta yaj'alc'op Rioxe. Co'ol
xchi'uc rana ti pucujetic iloc' ta
yeique. 14 Li pucujetic ti iloc' ta
yeique xu' chaq'uic iluc syu'elic. Ja'
ta stsobic tal scotol li preserenteetic
ta sjunlej balamile, ja'o ch-och
yu'unic ac' c'oc' yu'un ista xa yora
ti yech onox yaloj ti Rioxe ti stuc
no'ox oy syu'ele.
15 Ti much'utic xch'unojic li sc'op
Rioxe ti li'ic to ta sba balamile ja'
yech ch-albatic chac li'i:
—Mu xana'ic c'usi ora chisut tal
chac c'u cha'al mu xana'ic c'usi ora
chtal j'elec'. Jun yo'onic chul jta
ti much'utic j'ech'el yich'ojicon ta
muq'ue. Co'ol xchi'uc slapoj sc'u'ic
ya'el, mu c'usi xq'uexavic o —xi ti
Cajvaltic Jesucristoe.
16 Li pucujetique istsobic tal scotol
preserenteetic yo' bu li balamil
Armagedón sbi ta ebreo c'ope.
17 Li svucva'al anjele ta ic' ismal
li casticoe. Ti Riox tey chotol ta
smuc'ta chotleb ta yut templo ta
vinajele, i'avan:
—Ja' xa slajeb castico li'i —xi.
18 Xleblajet xa liquel sactsevul, oy
c'usi tsots xjumumet, i'avan chavuc.
Li' ta balamile i'ech' tsots niquel.
Tsots tajmec, ma'uc no'ox yech chac
c'u cha'al ech'emic ti c'u xa sjalil
oy li balamile. 19 Li muc'ta jteclum
Jerusalene ipas ta oxjov. Li naetic
ta muc'tic jteclumetic ta sjunlej
balamile laj lomuc. Ti Rioxe mu
xch'ay xa'i li c'usitic chopol ispasic
ti crixchanoetic ta muc'ta jteclum
Babiloniae, yech'o ti más castico
iyich'ique. 20 Li c'ox balamiletic ta
o'lol mare muc xvinaj bu laj batuc,
laj sacch'ayuc scotol. Li vitsetic li'
ta balamile laj lomuc, pach'altic xa
icom li balamile. 21 Ja'o iyac' muc'tic
bot li' ta balamile. Li bote cha'vinic
kilo yalal jup'ej. Li crixchanoetique
chopol c'usi iyalbeic ti Rioxe, ja'
ti iyac' tal bote. Yu'un toj tsots li
castico i'ac'batique.

Ja' li' yaloj ti abol sbaic li jbabiloniaetique yu'un ja' yech ch-ileic chac c'u cha'al ants ti tol sa' yajmule ti mu xich' ta muc' smalale

17 Ital jun li vucvo' anjeletique
ti i'ac'bat jujun sp'isique, tal
sc'oponon. Ja' yech liyalbe chac li'i:
—Batic, chba cac' avil c'u x'elan
ta x'ac'bat castico li ants tol sa'
yajmule, ti tey chotol ta ba mare, ti
vinajem sc'oplale. 2 Li preserenteetic
ta balamile co'ol xchi'uc ixchi'in
ya'el li ants tol sa' yajmule yu'un
ja' iyich'ic ta muc', ja' muc xich'ic
ta muc' li Rioxe. Ja' ta smul li
antse ti mu xa xich'ic ta muc' Riox
li crixchanoetique. Co'ol xchi'uc
jyacubeletic ta x'ileic yu'un li Rioxe
—xiyut.
3 Ta syu'el Ch'ul Espíritu noxtoc
ica'i ti liyic' ech'el ta xocol balamil
li anjele. Tey iquil jun ants, tey
chotol ta sba jcot tsajal chon.
Ts'ibabil sjunul spat xocon li chone.
Chal ti tsp'is sba ta Rioxe. Oy
vucp'ej sjol, lajuneb xulub. 4 Li antse
lec ts'aquiem, morado xchi'uc tsoj

li sc'u'e. Oy lec snats'. Ti snats'e oy
oro, oy co'ol xchi'uc sat anillo, oy
perlaetic. Stomoj jun p'is naca oro.
Ja' chac'be yil li crixchanoetique
yo' xpich' o yo'onique. Li sbel sp'ise
chopol chil ti Rioxe yu'un ja' tey
scotol li c'usitic lec cha'i stuc li
antse. 5 Ts'ibabil sbi ta sti'ba. Li c'usi
ts'ibabile mu a'ibaj smelol. Ja' yech
chal chac li'i: “Vo'on Babiloniaon
ya'el ti ich'bil ta muc' yu'un scotol
li crixchanoetique. Vo'on sme'icon
scotol li much'utic ep c'usitic
chich'ic ta muq'ue xchi'uc ti naca
chopol li c'usitic tspasique”, xi
ts'ibabil. 6 Li antse xmuyubaj
tajmec yu'un ep ismil li much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe. Ja' ti
much'utic jamal iyalic ti xch'unojic
c'usi yaloj ti Jesuse.

Ti c'alal iquile, ich'ay o co'on
tajmec. 7 Li anjele lisjac'be:

—¿C'u yu'un ti ta xch'ay o avo'one?
Chacalbe ava'i c'usi smelol li antse
xchi'uc li chone ti chotol oe, ti
vucp'ej sjole, ti lajuneb xulube.
8 Li chone cuchem to'ox yu'un
ti chcuentainvane. Lavie mu xa
xcuch yu'un. Pero ta to xcuch
yu'un noxtoc. Lavie naca xa mu
chloc' tal ta natil ch'en, ts'acal to
chba yich' castico ta sbatel osil. Li
crixchanoetic li' ta sba balamile
ti mu onox bu ts'ibabil sbiic ta
vun ti chcuxiic ta sbatel osile
ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel
balamile, ta xch'ay o yo'onic ti c'alal
chcuentainvan noxtoc li chone ti
cuchem to'ox yu'un chcuentainvane,
yu'un sna'ojic ti mu xa'ox xcuch
yu'une.

9 ’Li'i ja' no'ox cha'ibeic smelol
li much'utic p'ijubtasbilic yu'un
li Rioxe. Li vucp'ej jol chone ja'
seña li vucp'ej vitse yo' bu tspas
mantal li antse. 10 Ja' seña vucvo'
preserenteetic noxtoc. Vo'vo'
ech'emic xa. Li june ja'to tiq'uil
lavie. Li june mu to ta x'och. Ti
c'alal x'oche, mu xa jaluc tspas
mantal. 11 Li chon cuchem to'ox
yu'un ti chcuentainvane, ti mu
xa xcuch yu'un lavie, ja' seña
svaxacva'al preserente. Ja' ti much'u
sc'oplal onox ta x'och ta c'oc' ta
sbatel osile. Ja' co'ol sjol xchi'uc li
vucvo'e.

12 ’Li lajuneb xulub avile ja' seña
lajunvo' preserenteetic ti mu to
ch-ochique. Pero ta to x'ochic jun
chibuc c'ac'al. Ja' ta xchi'inic ta
pasmantal li bolome. 13 Li lajunvo'
preserenteetique co'ol sjolic xchi'uc
li bolome. Ja' chich'ic ta muc', ja' ta
xch'unbeic smantal. 14 Ta sa'ic c'op
xchi'uc li Cajvaltic Jesuse, pero ja'
chcuch yu'un li Cajvaltique yu'un ja'
scuentainoj scotol preserenteetic ta
sjunlej balamil. Ja' tspas ta mantal
scotol. Li Cajvaltic Jesuse co'ol
chcuch yu'unic xchi'uc li much'utic
yic'anoje ti st'ujoj onoxe, ti sjunul
yo'onic yich'ojic ta muq'ue —xiyut li
anjele.

15 Liyalbe noxtoc:

—Li mar yo' bu chotol avil
li ants tol sa' yajmule, ja' seña
scotol crixchanoetic ta balamil,
ti jaylajuntos sts'unbalique, ti
jaylajuntos sc'opique, ti butic
nacional nacajtique. Yu'un ja' ta
xch'unbeic smantal li antse. 16 Li
lajunvo' preserenteetique chlic
scrontainic li ants tol sa' yajmule.
Ilbaj xilic, ta st'ananic ya'el. Co'ol
xchi'uc ta sti'ic ya'el, co'ol xchi'uc

ta xchiq'uic ya'el yu'un j'ech'el ta
xch'ay o. 17 Ti co'ol sjolic xchi'uc
bolom li preserenteetique, ti ta
xch'unbeic smantale, ja' ti yech
onox yaloj li Rioxe. Ja' yech ta
spasic yo'to c'u cha'al xc'ot scotol
ti c'usitic yaloj li Rioxe. 18 Li ants
avile ja' seña li crixchanoetic ta
jun muc'ta jteclum ti ich'bil ta muc'
yu'un scotol li preserenteetic ta
sjunlej balamile —xiyut li anjele.

Ja' li' yaloj ti chlaj xchi'uc steclumalic li jbabiloniaetique

18 Ts'acal to iquil iyal tal ta
balamil jun anjel, tsots
syu'el. Oy xojobal, isacub yu'un
sjunlej li balamile. 2 I'avan:
—Ta xa xlaj li muc'ta jteclum
Babiloniae. Ta xa xlajic li
crixchanoetic ti ich'bilic ta
muq'ue. Li yav steclumalique sna
xa pucujetic chcom. Tey chba
stsob sbaic li jlabtavanej mut
chalique. 3 Yu'un ja' ixchanubtasic
ta spasel c'usitic chopol scotol li
crixchanoetic ta sjunlej balamile.
Ja' ta smulic ti ep c'usitic iyich'ic
ta muq'ue. Li preserenteetique
ja' ixchanic li c'usitic ispasic li
jbabiloniaetique. Li jbabiloniaetique
scotol c'usi chpich' o yo'onic, smanic
no'ox ti c'usi chc'ot xchonele, yech'o
ti ic'ulejajic yu'unic li j'equeletic ta
sjunlej balamile —xi li anjele.
4 Ica'i ic'opoj tal ta vinajel ti
Cajvaltic Jesuse.
—Vo'oxuc ti jt'ujojoxuc
onoxe, ch'aco me abaic yo' bu li
jbabiloniaetique yu'un ja' yechic
chquil chac c'u cha'al li ants tol sa'
yajmule. Mu me xapasic chac c'u
cha'al tspasique, yo' mu teyuc capal
xavich'ic o castico achi'uquique.
5 Yu'un toj ep smulic. Li Rioxe
mu xch'ay xa'i li c'usitic chopol
tspasique. 6 Ti ep i'ilbajinvanique,
yech'o ti ep chich'ic castico uque.
7 Ti jay'ech'el istoy sbaique, ti
jay'ech'el ja' no'ox ispasic c'usi
chal yo'onique, ja' yech chich'ic
castico, ja' yech ch-oq'uic. Yu'un ja'
yech tsnopic chac li'i: “Li vo'otique
ich'bilotic ta muc' yu'un scotol
crixchanoetic chac c'u cha'al ich'bil
ta muc' jun ants preserente. Ma'uc
yechotic chac c'u cha'al jun me'anal
ants, muc bu abol jbatic”, xiic.
8 Mu sna'ic mi más chich'ic castico.
Ta xchamic o jlom. Jlom chat
yo'onic ta x'oq'uic yu'un ti icham
xchi'ilique. Chtal vi'nal noxtoc. Li
steclumalique chc'ac' sjunlej. Yu'un
tsots tajmec syu'el li Rioxe ti chac'
casticoe.
9 ’Li preserenteetic ta sjunlej
balamile ti mu xich'ic ta muc' li
Rioxe, ti ja' no'ox ispasic c'usi
chal yo'onic chac c'u cha'al li
jbabiloniaetique, ta x'oq'uic ta xat
yo'onic ti c'alal chilbeic xch'ailal
li steclumal jbabiloniaetique.
10 Nom ta sva'an sbaic yu'un xi'el
sba chilic ti tsots castico chich'ic
li jbabiloniaetique. “¡Povre
jbabiloniaetic, lalajic ta ora!
Xi'biloxuc to'ox, pero jliquel lalajic”,
xiic.
11 ’Li j'equeletic ta balamile ta
xat yo'onic, ta x'oq'uic uc ti ilaj
li jbabilonaetique, yu'un mu xa
much'u sman li c'usitic ta xchonique.
12 Li c'usitic ta xchonique oy naca
oro, oy naca plata, oy co'ol xchi'uc
sat anillo. Xchi'uc perlaetic, xchi'uc
lequiquil poc', xchi'uc morado poc',

xchi'uc sat xela poc', xchi'uc tsajal
poc'. Ta xchonic noxtoc muil te'etic,
xchi'uc c'usitic pasbil ta sts'uts'up
elefante, xchi'uc c'usitic pasbil ta
te' ti lequic sbae, oy naca covre, oy
naca taq'uin, oy pasbil ta marmol-
ton. 13 Ta xchonic noxtoc canela,
pimienta, bec'tal pom, mirra, vino,
aceite, arina, trigo. Ta xchonic
noxtoc vacax, chij, ca', carreta-ca'.
Ta xchonic noxtoc crixchano yu'un
chbatic ta mozoil. 14 Li j'equeletique
ja' yech chalic chac li'i: "Ti cuxlicuc
to ti jbabiloniaetique, ta to smanic
scotol li c'usitic leclec sba chilique.
Pero mu xa much'u sman yu'un ilaj
xchi'uc sc'ulejalic", xiic.
15 'Ti much'utic ep ispasic canal
ta Babiloniae, nom isva'an sbaic
yu'un xi'el sba chilic ti tsots castico
chich'ic ti jbabiloniaetique. Ta
x'oq'uic, ta xat yo'onic yu'un scotol
li c'usitic ta xchonique ja' to'ox ta
smanic. 16 "¡Povre jbabiloniaetic! Ti
steclumalique co'ol to'ox xchi'uc jun
ants ti sts'acubtasoj sbae, ti lequic
sba sc'u'e, oy morado xchi'uc tsoj.
Oy snats'. Ti snats'e oy oro, oy co'ol
xchi'uc sat anillo, oy perla. 17 Pero
jliquel ilaj xchi'uc sc'ulejalic", xiic.
'Scotol li jts'otbarcoetique, xchi'uc
li jxanubtasejbarcoetique, xchi'uc
li pasajeroetic ta barcoe, xchi'uc
scotol ti much'utic ta x'abtejic
ta mar xchi'uc li sbarcoique,
nom isva'an sbaic uc. 18 C'alal
iyilbeic xch'ailal li muc'ta jteclum
Babiloniae, i'avanic: "Ch'abal yan
jteclum chac c'u cha'al li jteclum
ic'aq'ue", xiic.
19 'Chlic yac' lum ta sjolic
yu'un chat yo'onic, ta x'oc' ta
x'avanic: "¡Povre jbabiloniaetic!
Ja' ta ataq'uinic ti lic'ulejajoticotic,
vo'oticotic ti oy jbarcoticotique.
Pero jliquel lalaj acotolic", xiic.
20 'Vo'oxuc ti li'oxuc xa ta
vinajele, ti avich'ojic ta muc' li
Rioxe, ti yaj'apoxtoloxuque, ti
yaj'alc'opoxuque, muyubajanic ti ilaj
li jteclume. Li Rioxe iyac'be stoj ti
layilbajinique —xi ti Cajvaltic Jesuse.
21 Oy jun anjel oy tajmec yip, ispet
jp'ej setset ton, co'ol xchi'uc ye
molino. Isjip ta mar. Ja' yech iyal
chac li'i:
—Ti ton ijip ta mare ibat o ta jmoj.
Ja' yech ta xch'ayic ta jmoj xchi'uc
steclumalic li jbabilonaetique.
22 Yech'o un ch'abal xa jvabajom,
ch'abal xa j'amarero, ch'abal xa
jmusiquero, mu xa c'usi xbac'
teyo'e. Mu xa much'u ta x'abtej ta
c'usuc no'ox abtelal, mu xa much'u
ta xjuch'un. 23 Mu xa c'usi chac'
xojobal chac c'u cha'al li lamparae,
mu xa much'u chnupun. Ac'u mi
ich'bilic to'ox ta muc' tajmec li
jmanolajeletique li jchonolajeletic
teyo'e, pero ilaj xa scotolic, yu'un
ja' islo'loic scotol li crixchanoetic ta
sjunlej balamile.
24 'Ti i'ac'batic tsots castico ti
jbabiloniaetique, yu'un ja' ismilic
ti yaj'alc'optac Rioxe xchi'uc ti
much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti
butic nacajtique —xi li anjele.

Ja' li' yaloj ti ep crixchanoetic tey ta vinajel chich'ic ta muc' Riox iyil ti Juane

19 1-2 Ts'acal to ica'i ch-avan ep
crixchanoetic ta vinajel:
Coliyalbotic li Cajvaltique
ti lispojotic xae, ti muc
xquich'tic casticoe.

Stuc no'ox oy syu'el.
Stuc no'ox chquich'tic ta muc'
yu'un lec tajmec li c'usi tspase.
Iyac'be xa castico yu'un smulic
li jbabiloniaetique ti ich'bilic
to'ox ta muq'ue.
Yu'un ja' ta smulic ti isoc li
crixchanoetique chac c'u
cha'al tsocvan jun ants ti tol
sa' yajmule.
Yu'un ja' ta smulic ti muc xich'ic
ta muc' Rioxe li crixchanoetique.
Ja' istojic noxtoc ti lismilotic ti
chitunotic yu'un li Rioxe, xiic.
3 Iyalic noxtoc:
—Coliyalbotic Rioxe ti i'ochic ta
c'oc' ta sbatel osile —xiic.
4 Li veinticuatro moletique xchi'uc
li chanvo' ti stosoltosol satique,
isquejan sbaic, isnijan sbaic, iyich'ic
ta muc' ti Rioxe ti tey chotol ta
smuc'ta chotlebe.
—Toj lec ti ja' yech ic'ote.
Colavalboticotic, Cajval —xiic.
5 Ica'i ti oy much'u ic'opoj tal yo'
muc'ta chotlebale. Ja' yech iyal
chac li'i:
"Colaval", utic li Rioxe, vo'oxuc ti
chatunic yu'une, ti avich'ojic
ta muq'ue.
Ta biq'uit ta muc' "colaval", utic,
xi.
6 Ica'i ti oy much'utic ep
chc'opojique, co'ol xchi'uc bu
xpomomet muc'ta uc'um, co'ol
xchi'uc bu nopol x'avan chavuc. Ja'
yech iyalic chac li'i:
Coliyalbotic li Cajvaltique ti
stuc xa tspas mantale.
Stuc no'ox oy syu'el.
7 Junuc no'ox co'ontic ac'u
quich'tic ta muc' yu'un
chnupun xa li Cajvaltic Jesuse.
Ts'aquiem xa li yajnile.
8 Li sc'u' ac'bile lec tajmec, sac
tajmec xojobal,
xiic. Li lequil c'u'ule ja' seña li
c'usitic lec ispasic li much'utic
yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chnupun ya'el ti Cajvaltic Jesuse

9 Li anjele liyalbe ti ac'u jts'iba
ta vun ti jun yo'onic ti much'utic
tacbilic ta iq'uel ti c'alal xnupun ti
Cajvaltic Jesuse.
—Melel ti jun yo'onique yu'un ja'
yech yaloj li Rioxe —xiyut.
10 Ijquejan jba, ijnijan jba ta
yichon li anjele, chquich' ox ta muc'
ti caloje.
—Mu me xaquejan aba, yu'un
chitun no'ox yu'un li Rioxe chac
c'u cha'al li vo'ote xchi'uc li yan
achi'iltaque ti sjunul yo'onic chalic
a'yuc sc'oplal li Jesuse. Ja' ich'o ta
muc' li Rioxe. Yu'un co'ol chcaltic
a'yuc sc'oplal li Jesuse, co'ol
chitunotic yu'un li Rioxe chac c'u
cha'al ti yaj'alc'optac Rioxe —xiyut.

Ja' li' yaloj ti chcuch yu'un smilel scotol scronta ti Cajvaltic Jesuse

11 Iquil ti jamal li vinajele.
Iquil jcot saquil ca'. Li much'u
scajlebinoje ja' ti albil onox sc'oplal
ti yech scotol li c'usitic chale. Ja'
yech chal ti c'u x'elan ijpastique, mu
yechuc no'ox chac' castico. 12 Li sbec'
sate xleblajet tajmec, co'ol xchi'uc
lebc'oc' yilel. Slapoj ep scorona.
Ts'ibabil sbi pero muc much'u
xojtiquin, stuc no'ox xojtiquin. 13 Li
sc'u'e balem ch'ich'. Ja' ti much'u
ay yalbotic c'u x'elan yo'on ti Rioxe.
14 Isnap'letaic li yajtuneltac ti teyic

ta vinajele. Li sc'u'ique naca lequic
tajmec; sac, ch'abal yic'ubal. Naca
saquil ca' scajlebinoj scotolic. 15 Li
yajcapitanique chloc' espada ta ye,
lec juxbil yilel, pero ja' li c'usi chale.
Persa ta xch'unbat smantal yu'un
li scrontatac ta sjunlej balamile.
Ts'acal to ch-ac'batic castico yu'un
ti Rioxe ti stuc no'ox oy syu'ele.
16 Ts'ibabil ta sc'u' xchi'uc ta yo' ti
"ja' stot scotol li preserenteetique
xchi'uc scotol li jyu'eletique."
17 Iquil jun anjel tey va'al ta
xojobal c'ac'al. I'avan:
—Ac'u stsob sbaic scotol li xuleme
yu'un ch-ac'bat ep sve'elic yu'un
li Rioxe. 18 Yu'un ja' chti'eic li
preserenteetic chlaj chamuque,
xchi'uc li capitan solteroetique,
xchi'uc li much'utic mu xi'ic ta
sa'c'ope. Ta xlajic ta xulem xchi'uc
sca'ic. Ta xlajic ta xulem noxtoc
scotol li much'utic ta scrontainic
li Rioxe, ta biq'uit ta muc', ac'u mi
mozoinbil, ac'u mi ch'abal —xi.
19 Li bolome iquil ti stsoboj sbaic
xchi'uc li preserenteetic ta sjunlej
balamile, xchi'uc yajsolterotac.
Yu'un ta x'och yu'unic ac' c'oc'
xchi'uc li much'u cajal ta saquil
ca'e xchi'uc li xchi'iltaque. 20 Li
bolome co'ol itsacatic xchi'uc li otro
jcot chon ti tsp'is sba ta yaj'alc'op
Rioxe. Ja' ti iyac' iluc syu'el yo'
bu li bolome, ja' islo'lo o scotol
li much'utic yich'ojbeic seña li
bolome, xchi'uc ti iyich'beic ta muc'
li sloc'ole. Li bolome xchi'uc li jcot
chone ti tsp'is sba ta yaj'alc'op Rioxe,
cuxul ijipatic ochel ta muc'ta c'oc'
yo' bu chtil xchi'uc asuvree. 21 Yan li
crixchanoetic ti ixchi'inic li bolome
xchi'uc li jcot chone ti tsp'is sba ta
yaj'alc'op Rioxe, imilatic ta espada
ti chloc' ta ye li much'u scajlebinoj
li saquil ca'e. Ilaj scotolic ta xulem,
lec inoj scotol li xuleme.

Ja' li' yaloj ti jmil jabil li' tspas mantal ta balamil ti Cajvaltic Jesuse, ja'o chucul ti pucuje

20 Ts'acal to iquil jun anjel
ta vinajel iyal tal. Stomoj
tal syaveal li natilch'ene. Slicoj tal
jlic muc'ta carina noxtoc. 2 Ja' istsac
li tsajal chone, ja' li antivo chone,
ja' ti totil pucuje, ja' ti Satanase.
Ixchuc ta carina jmil jabil. 3 Isjip
yalel ta natilch'en, ismacbe sti'il,
iyac'be seyoal yo' mu xa slo'lo o li
crixchanoetic ta sjunlej balamile.
Ja'to c'alal sts'aqui li jmil jabile ta
xloq'uesat, pero mu xa jaluc ta xcol.
4 Ts'acal to iquil ep chotlebaletic.
Tey chotajtic li much'utic itic'atic ta
pasmantale. Iquil ti tey xch'ulelic
noxtoc ti much'utic ilajic o ta milel
li sc'op Rioxe xchi'uc ti jamal iyalic
ti ja' istoj jmultic ti Jesuse. Ja' ti
much'utic muc xich'ic ta muc' li
bolome, ti muc xich'beic ta muc' li
sloc'ole, xchi'uc ti muc xich'beic
li sbie xchi'uc li snumeroal ta
sti'baique, o mi ta sc'obic. Iquil
ti icha'cuxi scotolique. Jmil jabil
ispasic mantal xchi'uc ti Cristoe.
5 Ja' ba'yi icha'cuxiic. Ti much'utic
muc xich'ic ta muc' Cajvaltic Jesús
ti c'alal ichamique, ja'to icha'cuxiic
ti c'alal its'aqui li jmil jabile. 6 Ti
much'utic ba'yi icha'cuxiique jun
xa yo'onic, tey xa xchi'uquic ti
Rioxe. Mu xa bu ta xchamic ta
xcha'ech'elal. Ja' xa ta xtunic yu'un
ti Rioxe xchi'uc ti Cristoe chac
c'u cha'al ti paleetique. Jmil jabil

tspasic mantal xchi'uc ti Cajvaltic
Jesuse.
7 Ti c'alal sts'aqui ti jmil jabile, ta
xloq'uesat ta chuquel ti Satanase.
8 Chba slo'lo noxtoc scotol li
crixchanoetic ta sjunlej balamile
yo' stsob o sbaic ta ac' c'oq'ue.
Gog xchi'uc Magog sbi scotol li
crixchanoetique. Ep tajmec ta stsob
sbaic, mu xlaj ta nitel yu'un co'ol
xchi'uc li yi'al mare. 9 Ta sjunlej
balamil chliquic tal, ja' chtal
scomonjoyinic li muc'ta jteclum
Jerusalene ti st'ujoj Rioxe yo' bu
nacajtic li xch'amaltac Rioxe. Ja'
yo'onicuc xch'aybeic sts'unbal. Ti
Rioxe chac' tal c'oc' li' ta balamile
ja' ta xcham o scotol li much'utic
ta xcrontainat oe. 10 Ti pucuje ti
tslo'lo crixchanoetic ta sjunlej
balamile, chjipe ochel ta muc'ta
c'oc' yo' bu chtil xchi'uc asuvree, ja'
yo' bu tiq'uil ti bolome xchi'uc ti
jcot chone ti tsp'is sba ta yaj'alc'op
Rioxe. Ta c'ac'al ac'ubal tey chich'ic
castico ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti ja'o chal c'u x'elan castico chich'ic li crixchanoetique c'alal tey chotol ta saquil chotlebal ti Cajvaltic Jesuse

11 Iquil jcot muc'ta saquil
chotlebal, ja' tey chotol ti Cajvaltic
Jesuse. Li vinajel balamile iquil
isacch'ay. 12-15 Iquil ti tey va'ajtic
ta stojol Cajvaltic Jesús scotol li
much'utic muc xch'unic ti ja' istoj
jmultic ti c'alal ichamique. Tey
scotolic, ta biq'uit ta muc'. Ac'u mi
ta mar ichamic, ac'u mi ta balamil
mucajtic li spat xoconique, pero
li xch'ulelique iloc' tal ta c'otebal,
icha'cuxi scotolic. Ja'o isjam
libroetic ti Cajvaltic Jesuse ja' yo' bu
ts'ibabil ti c'u x'elan i'ech'ic li' ta sba
balamile. Iquil isjam otro jlic libro
noxtoc, ja' yo' bu ts'ibabil sbiic ti
much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile.
Scotol ti much'utic tey va'ajtique
muc bu tey ts'ibabil sbiic yo' bu li
libro scuenta cuxlejal sbatel osile,
yech'o ti chba yich'ic castico xchi'uc
spat xoconique. I'albatic ti ch-ochic
ta c'oc' ta sbatel osile. Ti c'u x'elan
i'ech'ic jujuntal li' ta sba balamile, ja'
yech chba stojic. Mi ep c'usi chopol
ispasique, tsots castico chich'ic.
Mi jutuc no'oxe, ja' no'ox yech mu
masuc tsots castico chich'ic. Sbatel
osil ibatic o, ja' xa xcha'ech'elal o ta
xchamic.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti ach' vinajel balamile

21 Ts'acal to iquil ach' vinajel
balamil. Li ba'yi vinajel
balamile isacch'ay. Ch'abal xa mar.
2 Vo'on li Juanone, iquil iyal tal jun
muc'ta jteclum, Ach' Jerusalén sbi,
ja' yo' bu ch'abal c'usi chopole. Tey
ilic tal ta vinajel yo' bu ti Rioxe. Lec
ts'acubtasbil iyal tal, co'ol xchi'uc
jun tseb ti chnupune. 3 Ica'i ti oy
much'u i'avan ta vinajele:
—Ta xchi'in xa ta naclej
crixchanoetic li Rioxe. Li
crixchanoetique ja' xa tspasatic ta
mantal yu'un li Rioxe. Ja' chajvalinic
o ta sbatel osil. 4 Ta scusbat ya'lel
satic yu'un li Rioxe, mu xa much'u ta
x'oc', mu xa much'u ta xcham, mu xa
much'u chat yo'on, mu xa much'u c'usi
c'ux cha'i. Yu'un ilaj xa sc'oplal ti oy
to'ox yeche —xi ti much'u i'avane.
5 Ti Rioxe ti tey chotol ta smuc'ta
chotlebe, ja' yech iyal chac li'i:

—Li c'usitic oye ta xcach'ubtas
scotol. Ts'ibao ta vun scotol yu'un
yech li c'usitic ava'ie, ta xc'ot scotol
—xiyut.
6 Liyalbe noxtoc:
—Icac' xa avil scotol. Vo'on ti
ijliques scotole, vo'on chquilbe
slajeb noxtoc. Li much'u chtaquij sti'
ya'ele yu'un ti tsc'an chlecub yo'one,
vo'on ta jlecubtasbe li yo'one. Ta
matanal ta jlecubtasbe. Li slequil
yo'one mu xlaj ta sbatel osil, co'ol
xchi'uc ninabvo' ti mu sna' x'ule.
7 Li much'utic mu xicta o sbaic li
ilbajinele ta xcac'be scuentainic
li ach' vinajel balamile. Vo'on
xa yajvalicon. Ja' xa jch'amaltac
uc. 8 Yan ti much'utic chi'ic o li
ilbajinele, xchi'uc ti much'utic
mu xiyich'ic ta muq'ue, xchi'uc ti
much'utic chopol sjolique, xchi'uc
li jmilvanejetique, xchi'uc ti
much'utic tsa' yantsique, xchi'uc ti
much'utic tsa' yajmulique, xchi'uc
li j'iloletique, xchi'uc ti much'utic
chich'ic ta muc' santoetique, xchi'uc
scotol li jnopc'opetique, ja' ch-ochic
ta muc'ta c'oc' yo' bu chtil xchi'uc
asuvree. Ja' xa xcha'ech'elal o ta
xchamic —xiyut ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti ach' Jerusalene

9 Li vucvo' anjeletique ti i'ac'batic
jujun sp'isic ti noj ta slajeb casticoe,
tal sc'oponon jun.
—Batic, chba cac' avil ti bu
chnaqui xchi'uc yajnil li Cajvaltic
Jesuse —xiyut.
10 Ta syu'el ti Ch'ul Espíritue
ica'i ti liyic' ech'el ta jp'ej muc'ta
vits li anjele. Ja' tey liyac'be quil
li muc'ta jteclum ta xyal tale, ja'
li ach' Jerusalene, ti ch'abal c'usi
chopol teyo'e, ja' ti ilic tal ta vinajel
yo' bu ti Rioxe. 11 Li jteclume
xojobyan tal ta xojobal ti Rioxe. Li
xojobale co'ol xchi'uc ton ti leclec
sbae. Co'ol xchi'uc jaspe-ton ti
sts'ayayet chac c'u cha'al li nene.
12 Li jteclume joyol ta corralton,
toyol. Oy lajchach'oj sti'il. Li jujun
sti'ile tey jujun anjel. Tey ts'ibabil
jbitic juchop vo'otic ti lajchachop
j'israelotique. 13 Oy oxib sti'il ta
loq'ueb c'ac'al. Oy oxib sti'il noxtoc
ta jujot xocon vinajel. Oy oxib sti'il
ta maleb c'ac'al. 14 Li scorraltonal
jteclume lajchacoj stanal yoc. Li
jucoje tey ts'ibabil jbiticotic jujun
li lajchavo' yaj'apoxtoloticotic ti
Cajvaltic Jesuse.
15 Li anjel lisc'opone stomoj
smetro naca oro yilel, ja' tsp'is o li
jteclume, ja' tsp'is o li jujun sti'ile,
ja' tsp'is o li scorraltonale. 16 Lic
sp'is li jteclume. Dos mil doscientos
kilómetro li sjamleje. Ja' no'ox yech
li snatile xchi'uc li stayleje. 17 Isp'is
noxtoc c'u spimil li scorraltonale,
sesenta y cuatro metro iloc' ta p'isel.
Li anjele mu jtosuc o metro ispic,
co'ol xchi'uc jmetrotic.
18 Li scorraltonal li jteclume naca
tsojtsojtic ton, jaspe sbi. Li jteclume
naca oro yilel, pero co'ol xchi'uc
nen ti xvinaj saquil osile. 19 Ta yoc li
corraltone leclec sba ton ochem. Li
jcoje ja' li jaspe tone. Li xcha'cojole
naca yaxyax'ulan ton, zafiro sbi.
Li yoxcojole spololpolol sbonol
li tone, ágata sbi. Li xchancojole
naca yaxal ton, esmeralda sbi. 20 Li
yo'cojole sac xchi'uc quilantic tsoj
li tone, oníce sbi. Li svaccojole
tsojtsojtic li tone, cornalina sbi.

Li svuccojole c'onc'ontic syaxal li
tone, crisólito sbi. Li svaxaccojole
yox xchi'uc azul li tone, berílo
sbi. Li sbaluncojole c'onc'ontic li
tone, topácio sbi. Li slajuncojole
c'onc'ontic xyaxal li tone, crisopráso
sbi. Li sbuluchcojole ic'ic'tic li tone,
jacinto sbi. Li slajchacojole morado
li tone, amatísta sbi. 21 Li smac li
lajchach'oj ti'corraltone naca perla.
Li cayae naca oro yilel, co'ol xchi'uc
nen ti xvinaj saquil osile.
22 Yo' bu li jteclume ch'abal xa
templo iquil, yu'un tey stuc ti Rioxe
ti stuc no'ox oy syu'ele, xchi'uc ti
Cajvaltic Jesuse ti icham ta scoj
jmultique. 23 Ta jteclume mu xa
persauc c'ac'al, mu xa persauc
jch'ulme'tic yu'un ja' tsacubtas ta
xojobal ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic
Jesuse, yech'o ti sac li osile. 24 Li
crixchanoetic ta sjunlej balamile ti
ipojatic yu'un ti Cajvaltic Jesuse ti
muc x'ochic ta c'oq'ue, ta xojobal xa
no'ox Riox chanavic. Oy tey capal
preserenteetic noxtoc. “Colaval”,
xutic ti Rioxe yu'un ti c'usitic
i'ac'bat spasic c'alal li'ic to'ox ta
sba balamile. 25 Li sti'iltac jteclume
mu xa persauc xich' maquel
yu'un ch'abal c'usi tsibtasvan,
muc bu ch-ic'ub. 26 Ti jaylajuntos
crixchanoetique chvinaj scotol
ti c'u x'elan ip'ijubtasatic yu'un
ti Cajvaltique, ja' ti c'usitic lec
ispasique. 27 Mu x'och c'usi chopol.
Mu x'och li much'utic chopol c'usitic
tspasique xchi'uc li jnopc'opetique.
Ja' no'ox ta x'ochic ti much'utic
tey ts'ibabil sbiic ta libro scuenta
cuxlejal ta sbatel osile ti tey stomoj
ti Cajvaltic Jesuse ti icham ta scoj
jmultique.

22 Li anjele liyac'be quil jun
uc'um scuenta cuxlejal ta
sbatel osil, sts'ayayet co'ol xchi'uc
li nene. Tey chloc' tal ta xchotleb ti
Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse. 2 Li
uc'ume tey ch-ech' ta o'lol scayail
li jteclume. Ta jujot li ti' uc'ume ja'
tey ch'iemic li te' scuenta cuxlejal
ta sbatel osile. Lajchatos tsatin ta
jabil, jutos jujun u. Li yanale ja'
mu x'ipaj o scotol li crixchanoetic
teyo'e. 3 Teyo'e ch'abal c'usi chopol
yu'un ja' tey ta spas mantal stuc ti
Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse.
Scotolic ta xtunic yu'un ti Rioxe.
4 Sq'uelojbeic xa sat ti Rioxe. Ts'ibabil
sbi Riox ta sti'baic. 5 Ta jteclume mu
sna' x'ic'ub. Muc bu chtun lampara,
muc bu chtun xojobal c'ac'al, yu'un
ta xojobal no'ox stuc ti Cajvaltique
ti sac o li osile. Jun yo'onic xchi'uc
Riox ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti po'ot xa xtal ti Cajvaltic Jesucristoe

6 Ta jliquel o ja' yech liyalbe li
anjel chac li'i:
—Li c'usitic lacalbee ta onox xc'ot.
Li Cajvaltique ti ixch'amunbe ye ti
yaj'alc'optaque, ja' listac tal vo'on li
yaj'anjelone. Ja' ical ava'iic scotol li
c'usitic po'ot xa xlaj taluque, vo'oxuc
ti chatunic uque.
7 ’Li Cajvaltic Jesuse po'ot xa xtal.
Ti much'utic ta xch'unic li c'usitic
ts'ibabil li' ta vune ti po'ot xa xlaj
taluque, jun yo'onic —xiyut.
8 Vo'on li Juanone ica'i iquil scotol.
Ti c'alal laj ca'ie, ti c'alal laj quil
scotole, ijquejan jba, ijnijan jba
ta yichon li anjele ti liyac'be quil
scotole yu'un chquich' ox ta muc' ti
caloje.

9—Mu xaquejan aba, yu'un chitun
no'ox yu'un li Rioxe chac c'u cha'al
li vo'ote xchi'uc lachi'iltaque, ja' ti
yaj'alc'optaque, xchi'uc li much'utic
ta xch'unic li c'op li' ts'ibabil ta
vune. Ja' ich'o ta muc' li Rioxe.
10 'Li c'usitic li' ts'ibabil ta vune
jamal me xaval yu'un po'ot xa xlaj
taluc. 11 Li much'utic chopol c'usi
tspasique ac'u spasulanic o mi mu
sc'an xictaique. Yan li much'utic
lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Rioxe,
ja' ac'u spasic li c'usitic leque, mu
me spasic li c'usitic chal yo'onique
—xiyut li anjele.
12 Ti Cajvaltic Jesuse ja' yech chal
chac li'i:
—Po'ot xa xisut tal. Chtal calbe
bu chbatic ta sbatel osil scotol li
crixchanoetique. Mi lec i'ech'ic ta
balamile, chtalic li' ta vinajele. Mi
chopole, ch-ochic ta c'oc'. 13 Vo'on
ijliques scotol, vo'on chquilbe slajeb
noxtoc. Vo'on ti cuxulon oe —xi.
14 Jun yo'onic ti much'utic
tsc'anulanbeic pertonal ti Cajvaltic
Jesuse yo' xu' chba slo'beic o sat li
te' scuenta cuxlejal ta sbatel osile,
yo' xu' ch-ochic o ta muc'ta jteclume.
15 Yan li much'utic chopol sjolique,
xchi'uc li j'iloletique, xchi'uc ti
much'utic tsa' yantse, xchi'uc ti
much'utic tsa' yajmule, xchi'uc li
jmilvanejetique, xchi'uc ti much'utic
chich'ic ta muc' santoetique, xchi'uc
scotol li jnopc'opetique, mu xu' ch-
ochic ta muc'ta jteclum.
16 Ti Cajvaltic Jesuse ja' yech
liyalbe chac li'i:
—Vo'on Jesuson, ijtac tal caj'anjel,
layalbe xa li c'usitic chlaj taluque
yo' xavalbe o scotol li much'utic
yich'ojicon ta muq'ue. Vo'on
smomon David, vo'on sq'uexolon
yu'un ta jpas mantal ta sbatel osil.
Ti c'alal xavilic chitale, ana'ojic
xa ti icuch xa avu'unic scotol li
ilbajinele. Ja' chac c'u cha'al xloc'
tal li muc'ta c'anale, ana'ojic ti po'ot
xa sacube —xiyut.
17 Ti Ch'ul Espíritue xchi'uc vo'otic
ti yajnilotic ya'el ti Cajvaltic Jesuse
"la' ta ora", chcutic ti Cajvaltic
Jesuse. Ti much'utic cha'iic li c'op li'
ts'ibabile, "la' ta ora", chiicuc uc.
Ti much'utic chtaquij sti'ic ya'ele
ti tsc'an chlecub yo'onique, ac'u
yich'ic ta muc' ti Jesuse. Ta matanal
chlecubtasbat li yo'onique, ta
xcuxiic ta sbatel osil.
18 Ti much'utic cha'iic li c'op li'
ts'ibabil ta vune, ja' li c'usitic po'ot
xa xlaj taluque, mi tsp'olesique, ja'
yech yepal ch-ac'batic castico yu'un
ti Rioxe chac c'u cha'al li' ts'ibabil
ta vune. 19 Ja' no'ox yech noxtoc, mi
oy much'u mu xich' ta muc' scotol
li c'op li' ts'ibabil ta vune ti chal li
c'usitic chlaj taluque, mi mu jamluc
chal ti c'u yepal ts'ibabile, mu
xu' x'och ta muc'ta jteclum yo' bu
ch'abal c'usi chopole. Mu xba slo'be
sat li te' scuenta cuxlejal ta sbatel
osile chac c'u cha'al li' ts'ibabil ta
vune.
20—Melel ti po'ot xa xisut tale —
xi ti Cajvaltic Jesuse, ja' ti liyalbe
scotol li c'usitic ical ava'iique.
Toj lec ti ja' yech chc'ote. "Cajval
Jesús, la' me ta ora", xcut.
21 Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti
Cajvaltic Jesucristoe.